

58841

Mag. St. Dr. P

J.

Iste Liber donatus est ad Bibliothecam Academicam Cracou
 ab ipso eiq. Autore cu alijs 4. Tomis, sub Præpositura
 M. Christophori Sowinski A.O. 1678. 15. Aprilis.

Teol. 4912/4

58841

III

**PARS ÆSTIVA
CONCIONVM
PRO FESTIVITATIBVS
CHRISTI, B. VIRGINIS
ET
SANCTORVM.**

A primâ Iulij usq; ad ultimam Decembris.

Additâ in fine

CONCIONE GRATIARVM ACTORIA.

Post expulsionem Sueticam & Transylvanorum.

AUCTORE

M. SIMONE STANISLAO MAKOWSKI,

*In Regia Vniuersitate Cracouiensi Collegij Maioris Regio Pro-
fessore, ad S. ANNAM Canonico, Ecclesiæ Cathedral. in Ar-
ce Cracouiensi. Concionatore, ac interea Facul-
tatis Philosophicæ Decano.*

*Bibliotheca Collegij Maioris
Vniuersitatis Cracouiensis.*

C R A C O V I Æ
*Apud Heredes & Successores LVCA KVPISZ S. R. M. Typograph.
Anno Domini M. DC. LXV.*

58841

III

SERENISSIMO AC INVICTISSIMO
JOANNI CASIMIRO,
 POLONIAE ET SVECIAE
 R E G I,
 Magno Duci Lithuaniae, Russiae, Prussiae,
 Masouiae, Samogitiae, &c. &c.
 P O T E N T I S S I M O
 OMNIVM REBELLIVM DOMITORI,
 G L O R I O S I S S I M O
 Transylvanorum, Moschorum, Suecorum
 T R I V M P H A T O R I,
 u p a t r i a
 LIBERATORI, VINDICI, SERVATORI,
 S V B D I T O R V M
 FELICI ET CLEMENTI DOMINATORI.

P. F.

DEbetur hoc gloriae Tuae Potentissime Rex, ut à Tuis
 laudibus prædicandis, nulla vnquam ætas desistat.
 Qui illud regnandi tempus fortitus es, quod Po-
 lonia Tua, cum omni genere hostium dimicandi:
 adeo, ut septemdecim propè annis, non in solio,
 sed in acie, & sub galea, regnantem Te videret Se-
 ptemtrio. Ut primum enim fortuna Tibi Sce-
 ptrum, coronam, & gladium dedit, statim voluit,
 ut ijs ad conseruandam patriam vtereris; ab ipsisque coronationis Tuae
 solennitatibus, ad bella animum transferres. Eruperat sanè iam ab Orien-
 te rustica insaniens Hydra, & Tartaricis succincta tribubus, rebellem &
 sacrilegam contra patriam, eiusque ciues, manum extulerat. Vastauit
 albam & nigram Russiam, subegerat cum suo Ducatu Kijouiam,
 prædis exhauserat Volhiniam, spoliauerat Podoliam. Profilerant ite-
 rum

)(2

Præfatio.

rūm ab Aquilone duo fæderati vinculi incisores; & alter dē fluctibus Oceani guttantibus, alter à Vilga & Tanai, per quos vexata Maior & Minor Polonia, afflicta Masouia, turbata Cuiavia, violata Regalis; hostem verò secuta Ducalis Prussia: oppressa Pomerania, igni & ferro sæuiente hoste, contrita alba Russia, combusta & direpta Lithuania, infecta Samogitia. Necdum satis: emerferat insuper à Tibisco, transalpinis stipatus mirmillonibus Georgius Ragotzius, à quo submontana Russia, & Minor iterum Polonia, Masouia, Podlachia, & quæ inter Bugum & Vandalum amnes interiacent, vel eis insident oræ atque oppida, flammis absumpta sunt. Quid hic ageres, immò quid non ageres Magnanime Rex? scilicet non habuisti vitreum caput, quod tot hostium insultibus frangi posset, sed iuisti contra audentior & imperterritus: ut etiam per proprii sanguinis dispendium, Tuorum salutem & Patriæ integritatem conseruares.

Equidem si Dijs patrijs olim gratias agebat Romana Antiquitas, quod ingruentibus bellorum tempestatibus, fortissimos Scipiones, Pompeios, Cæsares habuerit; quis nunc æternam immortalī Deo gratiam non referet; quod Te Regem esse voluerit, cum Poloniæ tot bellis impetita, atque in ea periclitanti Christiano Orbi succurrendum esset. Oppugnabat Poloniam à fronte Cosacus & Scythæ, à sinistra Sueci & Moschi, à dextra Transylvani & Daci: quæ in ipsis visceribus ita iam attrita videbatur, ut quicumque hostium vires cogitabat; nihil profectò, nisi ferum aliquid, ac nepotum fortè prælijs terminandum præfagire posset. Quæ enim hisce temporibus, non omnium malorum Illas totam peragrauit Poloniam? Quæ non calamitates inundarunt? Quæ non grauissima fatorum acerbitas diuexauit? miserabiliter afflicta & accisa erant omnia, omnia conclamata. Expilata sacrilegijs templa, delubra ruinis atque ignibus fædata; altaria euerfa; sacramenta contaminata; mysteria violata; iura, leges, libertates, & immunitates tam Religiosæ, quam Politicæ sceleri data; distractus Senatus; publica prolapsa; gymnasia vel diruta, vel ab hostibus occupata; sanguine ciuium gladius tepesfactus; omnia sanguinis plena & cædium erant. Pagi omnes cladiibus exhausti; direpti alij & habitantium vacui; alij exusti nihil nisi vastitatem querebantur. Agri quantumuis antea florentes, & fecunditate suâ luxuriosi; hæcenus inculti, horridi, non segetem, non herbam, sed infelicem stirpem producebant. Ruricolæ miseri, si quos adhuc locorum occultarunt latebræ, suis brachijs trahentes aratra, vix edebant halitum. ad hæc quoque animalia, quæ parando victui natura subministravit; hostilis, imò etiam militaris furor subduxerat. Strepebant tunc exilio terræ, vagabantur passim viri Principes & nobiles, extorres suis ditionibus: & quos nuper florentes Europa viderat, vel audierat; nihil præter calamitatis humanæ, & hostilistruculentæ spectacula erant. Natabant pauimenta sacro crudelissimè tractatorum sacerdotum sanguine,

Præfatio.

guine, implebantur vasti torrentes cruore, cadauera per latè patentes dissecta cernebantur sulcos; sacrilegæ manus sacrosanctas violabant Dei & exurebant ædes. Nihil effera gens innocentum effuso permota sanguine, nihil infantium lachrymabili ducta vagitu, nihil rerum humanarum exterrita vicissitudine, omnia solo prosternebat, omnia euertebat, omnia dilaniabat. Hæc igitur, & tam atrocia, dum regnum hoc mala perpeffum est, omnes fermè nouercantem querimus, & incusamus fortunam. Cæterum si æquâ lance rei euentum ponderemus, hæc omnia æternæ mentis comitio, rerumque humanarum vitio & vicissitudine facta sunt. Numen enim & homines in vltionem scelerum, quæ hæc tulit ætas, conspirarunt. Cum autem rationibus fixis peragantur res Dei, quod semel decretum est fieri, nulla ratione potest impediri. Frustra hominibus rerum ordo curæ est, si occulta Fatorum vis, terrarum imperia turbatura, implicari terrena velit cælestibus, & confusionem parere ijs rebus, quas aut ipsum Numen, aut motrices orbium intelligentiæ, ordinata & simul velocissimâ agitatione circumducunt. Extremæ & semel indictæ necessitatis legi, nec sacra, nec vota intercedunt. Inter constrata puluinaria, inter dedicationes templorum, licet vota nuncupemus, licet aris supplicia superfundamus, nostræ quoque pietati succumbimus; Fatigue importunitatem, etiam dum Numen adoramus & reueremur, ipsâ morte sæpenumerò experimur.

Neque mirum, quod florentissimum Poloniæ Regnum, tantam hæcenus variarum vicissitudinum subierit catastrophem: omnia quippe rerum productarum, quæ intra, vel extrâ conuexum lucidissimi corporis sunt, fluxa & caduca esse, ac sic cum æterno conferantur, intra momentum; si cum natura rerum, intra punctum constituta, nemo est, qui negare valeat. Nihil est, quod ortus sui principium habeat, ut non mutationi & vicissitudini vel nunc sit, vel post futurum, vel ante fuerit obnoxium. Nihil in eodem statu manere semper potest, sed quemadmodum à ventis Oceanus, diuersorum motuum fluctibus perpetuò agitur. Moueat suum intuitum quispiam vel in ipsos immortalium Spirituum ordines, & hos quia mortalis corporis ergastulo clauduntur, & soluuntur alij; quia cælo deturbati ob superbæ mentis fastum, æternis clauduntur supplicijs alij, alij qui manserunt insontes, quia liberas (ut cum Philosophis Theologis loquar) in intellectu suo etiam nunc eliciunt successiue actiones, mutationis cuiusdam obnoxios, eruditi magnarum animarum Areopagi, & sentiunt & statuunt. Intueatur quoque simul vel sursum lucidissima cælestium orbium corpora; vel deorsum discordantia inter se respiciat rerum omnium elementa; & hæc omnia vicibus alternis & mutari, & mutatum iri conijciat. Non splendidissima & regalis magni Dei aula, beatorum sedes, amicos semper rebus his, quas infra lunam cernimus, influxus largietur. Non omnium motuum dispensator, cælestium orbium decimus, omnes alios sibi subditos, æternum secum rapi-

Præfatio

ptabit ab ortu ad occasum. Non purissimâ crystallo nitidior nonus, ab occasu in ortum semper retrocedet. Non inter Aquilonem & Austrum titubans, accessum & recessum octauus rutilantiû stellarum cotusca, conficiet. Non errantia suos Apogæos & perigæos obseruabunt assiduo sidera; sed vicissitudine quadam huc, nunc illuc girantia, defatigata veluti aliquando tandem moueri desinent. Quid dico sidera moueri desinent? imo cœli ipsi qui nunc sunt, igni reseruati in diem iudicii & perditionis impiorum hominum, peribunt, & omnes sicut vestimentum veterascent. Demittat se deinde lustratis superioribus, perspicax humanus oculus ad hæc inferiora: an non assiduam in illis pugnam, & ipsissimam imaginem inconstantia conspiciet? dum vel tellus resoluta rarefcit in aquas liquidas; vel hæc in leuem tenuantur ærem; aer autem in ignes: & hi ad extremum in terras vicissitudine mutua transformantur. Quid verò saxa durissima? Quid vegetas plantas, & annosas arbores? Quid bruta viuacia referam. Et hæc mortalitate damnata sunt, nihilque nisi perpetuæ metamorphosis existunt & obuertunt spectacula. Metiendo igitur omne spatium, quod cœleste corpus, & hunc terrarum complexum interiaret, tam verum est, totum subiacere mutationibus, vt nec ipsos æterni opificis ac moderatoris Dei potenti fabricatos dexterâ spiritus, nec cœlum aut ipsa sidera, nostra opinione ac sensu; nec infra Lunam omnia, vel mutandi vel pereundi pactionibus Fatorum vis exemerit: sed vniuersis quæ ex alto despici diuina mens voluerat, finem cui ordinauit.

Non igitur mirum regna & imperia mutationes interdum subire, cum hæc mortalitatis quoque legibus obligata sint. Nullum quod scio, regnum aut imperium existit a seculis felix, ac beatum adeo, vt non suis fundamentis motum, vel corruerit penitus, vel mutatum fuerit. Vbi vbi enim sunt illa summa quondam quatuor orbis imperia? vbi nunc antiquissimum Assyriorum imperium? ab Arbace primum ad Medos translatum, ac cum mille trecentis florisset annis, a Cyro tandem Rege Persarum deletum fuit. Vbi Persarum amplissimum? postquam vix trecentis aliquot steterat annis, ab Alexandro Magno Rege Macedonum fractum fuit. Vbi Macedonum Græcorumque sapientissimum? Romanorum armis bellisque assiduis corruit. Romanorum verò potentissimum vbi imperium? pudet mehercule dicere: Licet enim sub Regibus septem, ducentis annis & quatuor, res salusque Romana steterit. Licet profligatis Regibus, bini Consules, Triumplebis, Decemuii, Dictatores, Triumuii, per quadringentos octuaginta & duos annos, longè lateque propagauerint imperium. Licet Augustus Romanam eandem Rempublicam, orbis terrarum totius tunc caput, nimia felicitate superbiens, tres & quadraginta annos solus sustinuerit, & ad vnus imperium vnumque corpus redegerit; ab illo tamen rerum suarum fastigio, sensim sub alijs Imperatoribus declinauit ad interitum. Direpta enim

sub

Præfatio

sub Claudio Tiberio à Parthis Armenia; à Sarmatis Pannonia, à finitimis gentibus Gallia: occupata à Francis traiecto Rheno, magna pars Gallia sub Honorio; vastata sub Theodosio ab Attila Thracia; ab Ostrogotthis sub Leone primo Pannonia, & Illirium: turbata sub Iustino à Longobardis Italia, fracta & debilitata sub Phoca per luxum & libidinem Romana potentia: subiugata à Saracenis sub Tiberio tota Africa.

Paucis multa! Romanum illud ex tot conflatum regnis ac gentibus vnicum, in duo sub Nicephoro Logotheta, orientale scilicet & occidentale scissum est imperium. Quorum illud cheu, grassante per eius viscera barbarie, aliisque super alijs accisis prouincijs, sede ipsa demum & arce imperij capta Constantinopoli, à Mahomete secundo est euersum, & in Turcarum post sub Constantino Palæologo venit dominatum; istud verò per Carolum Magnum Francorum Regem occupatum; nihil aliud hodierno apparet die, quàm tenuis quædam magni corporis vmbra. Auulsa enim ab illo Lusitania, Hispania, Gallia, Britannia, Dania, Noruegia, Suedia: Auulsa Sicilia, Sardinia, Corsica, Balears insulae, & Allobroga. Ipsa Italia priscum tamen & autum, ac primum Romani imperij patrimonium, iam non vnus recognoscit dominatum, sed partim Hispanorum Regum auita successione Calabriam, Appuliam, Campaniam, Neapolim; partim Romanorum Pontificum, Agrum Picenum, Flaminiam, & partem Hetruriæ submittit scepro. Cum itaque regnis & imperijs, rerum humanarum vicissitudo insit, nullum stabile & perpetuum durare permittit; sed volubilitate quadam ludens in humanis, opes principatusque de gente ingentem transferre solet. Nihilominus benignum illud cæli Numen, non permisit Poloniam ab hostibus ita deprimi, quin breui Tua Sacra Maiestate, pro communi omnium salute, ante signa procurrente, & acriter immiscente se præliantibus, assurgeret. Vt video, singulare hoc Serenissimo IAGELLONVM sanguini concessum est, perpetuis victorijs regnum ab alto sibi commissum illustrare.

ALEXANDER CASIMIRI Magni filius, eximij Ducis laudem meruit, cum valido exercitus terrore, Demetrium Moschorum Principem, tentantem Smolensci obsidionem, deserere cõegit. Frater eius SIGISMUNDVS, inter victores magnanimos numeratur, qui eandem urbem perfidiâ ereptam, armis repetens, Orseni clade Moschorum ingentes copias parua manu vinci docuit. SIGISMUNDVS III. Parens Tuus gloriosissimus XLV. annis Rempublicam Polonam felicissimè gubernans, Michael Palatino Moldauia cæso, Duce Sudermania profligato, Moschorum exercitu deleta, ac Metropoli occupata, Osmano Turcarum Imperatore ad Chotimum pulso, Tartarorum copijs fusis, cæterisque hostibus debellatis, Ducatu Smolenscensi, Seueriensis, Czerniechouiensis, recuperato, atque colonis ultra Boristhenem longè lateque deductis, Patriam victorijs ac triumphis Liuonicis, Valachicis, Mol-

Præfatio.

Moldauicis, Moschouiticis, Tartaticis, Ottomanicis, illustravit. **VLA-**
DISLAVS IV. Magnus pacificator, Schinum fortunato belli successu
ferocientem, & direpto Ducatu Seuerienti, Smolenscum valida obsidio-
ne prementem, cum numerosissimo exercitu, ad humilem deditiōem
perduxit. Amurathem Turcarum Imperatorem ad acceptandas durio-
res pacis conditiones impulit. Suecos ad restituendam Borussia ad egit.

Tu Regum Fortissime & Fortunatissime, omnium illorum laudes
occupasti: ab illo enim statim tempore, postquam Anno Domini 1656
Leopoli in Cathedrali Ecclesia, ad Aram Beatæ Virginis intra Missarum
solemnia, fecisti Pijssime Rex laudabile votum, contra omnes Sacræ Ro-
manæ Ecclesiæ hostes, Te eos in regno Tuo non toleraturum, cultumq;
vnius veri Dei, & eius Filij IESV Christi, ac Præpotentis cælorum Re-
ginæ, per ditiones Regni Tui omnino propagaturum. Insuper cum
vniuersis Ordinibus, pace constitutâ, rationes omnes initurum, vt popu-
lus conditionis plebeie, (propter cuius gemitum & oppressionem, gra-
uia interdum flagella à Deo in regna terrena immittuntur) à grauamini-
bus iniustis eximatur: Bellona ante hostibus amica, mox formidabi-
lis & exitiosa iisdem facta est. Dum patrocinate Deo, intra breue tem-
pus, omnes hostes felicitate bracteata nimium exultantes, cum se felici-
tatis summum attigisse putarent, vicisti. Domuisti Carolum Gustauum,
qui iam vniuersam Poloniam peruaserat, eiusque primarias vrbes & mu-
nitiones possederat, vt amissis tot Ductoribus fortissimis, & quidem ve-
teranis, tamque numerofo & valido, non solum ex Suecia, sed ex alijs
etiam collecto gentibus exercitu, ægre ipse cum aliquanta militum ma-
nu, extra fines Regni properaret: agnosceretque non in viribus huma-
nis, sed in Deo spem victoriæ reponendam esse. Cum nemini tam fe-
liciter vnquam celsit victoria, vt etiam suos in eo Mars non reliquerit
aculeos. Gloriabatur nimium de sua felicitate Baiazetes Turcarum Im-
perator, sed vertente suas vices mutabili fortuna, à Themir Chan captus,
& in cauea ferrea detentus, misere vitam cum morte commutauit. Sen-
sit Darius Persarum Rex dubiam Martis aleam, ab Alexandro Magno vi-
ctus. Sensit Antauasdes Armenorum Princeps, ab Antonio catenis au-
reis vinctus. Sensit Gustauus Adolphus, qui postquam Germanicum
solum cruore Suenico honestasset, ad Lutzam paruum oppidiculum, in
summa fortuna insolescens, cecidit. Redegisti ad incitas numerosum
Ragotzij exercitum, eumq; ad ingloriam emendicationem, immò quoq;
ad redemptionem pacis ad egisti.

Dum ergo post tot victorias, alij coronas, alij triumphales arcus,
ad immortalem Sacræ Maiestatis Tux gloriam struunt, ego pariter opu-
lentula mea, quæ durante hac bellorum tempestate, in Peraugusta Basilicæ
Cracouien. Cathedra, munus concionatorium sustinendo confeci, Tibi

Inuicte

Præfatio.

Inuicte Rex consecro. Tux certè Maiestati pius hic labor iurè debetur,
quia ex Academia Iagellonica prodijt: tum quia superiores omnes
Heroas, quorum pietas in propaganda Religione enituit, virtute pariter
atque gloriâ superasti. Tua hæc maxima cura est, vt nihil in amplissimo
Poloniæ Regno, ad peragendam diuini celebritatem Numinis desideretur:
quoniam humanum Imperium, præ diuino obsequio, vanum & inane est.
Tuus indefessus labor in extirpandis Hæresum blasphemis dogmatibus,
quo nihil laude dignius: licet enim suas laudes habeant multi Principes;
maiores tamen; quam sub quo aliquid contra religionis hostes geritur,
habitus est nemo. Hunc pietatis & religionis zelum, ingens erga lite-
ras & literatos amor ac beneficium consequitur, dum Tux Sacræ Maie-
stati videmus non sagum magis, quam togam: non plus Graduum ar-
matum, quam Mineruam pacatam cordi esse.

Summis laudum encomijs celebratur Carolus Magnus, qui Pari-
siense excitauit Gymnasium, ei que Papiensem adiecit Academiam, & Bo-
noniensem quasi collapsam restituit. Quid loquar de liberalitate Maiorū
Tuorum? **D. VLADISLAVS JAGELLO** Generalem Reipublicæ
Scholam, Academiam Cracouiensem, magnificâ structurâ à fundamen-
tis erexit, vt in illa esset fons doctrinarum irriguus, de cuius plenitudine
haurirent vniuersi. Et quo felicius perpetuis temporibus Vniuersitas ista
floreret, eam beneficijs Ecclesiasticis auxit: Theologis collegiata S. Flo-
riani, cum omnibus præbendis incorporata; Philosophis verò de Regni
vectigalibus, stipendio perpetuo attributo.

SIGISMUNDVS I. certa habens Scholæ istius Generalis merita,
quibus amplissimum Poloniæ regnum in dies magis ac magis illustratur,
omnibus Doctoribus & Professoribus, vt nullius omnino dignitatis, mu-
neris, aut officij, tam Spiritualis, quam secularis; Senatoriæ & Eque-
stris, existerent inhabiles, sed ad omnes in regno dignitates, tanquam
emeriti valeant accedere, nobilitatis priuilegium hilariter obtulit. **SI-**
GISMUNDVS III. parens Tuus, hanc Academiam omni beneuolen-
tiâ complexus est. **VLADISLAVS IV.** illam vnicè dilexit, & amplif-
simis beneficijs ornauit.

Parum certè Academiæ isti fuisset, se iactare filiam Magni **VLA-**
DISLAVS JAGELLONIS, suæque ab illo collata beneficia & insignia,
prærogatiuas, iura, atque eius adhuc spirantes in parietibus suis vultus in-
tueri, & ostentare, nisi esset, qui eam à temporis & fortunæ variantis in-
iuriâ defenderet, & conseruaret. Quod præstitit Inuictissimus **VLA-**
DISLAVS IV. qui iam præcipitantem non suâ culpâ, sed humanâ pruden-
tiâ, salutari dextera ab excidio erexit, & prohibuit. Vt meritò Acade-
mia Cracouien. beneficium tanti Monarchæ æternâ gratitudine exol-

)*(*

uens.

Præfatio.

uens, dicere possit, quod aliquando ex graui fortuna, quasi naufragio ereptus, & regaliter erectus quispiam dixit:

Perieramus nisi prope perissemus.

Testabitur semper Magnam in literas beneficentiam VLADISLAI IV. Gymnasium Cracouiense Vladislavianum, cui regaliter extruendo, præter facultates GABRIELIS VLADISLAVIJ, quæ omnes Regales fortunæ erant, in eum munificè collatæ, nouas impensas ex Salinis Vieliceni imperauerat. In quo flos Poloniæ, animæ pretiosæ vñibus Reipublicæ olim profuturæ, cultius & commodius possent educari. In hac augusta & verè Regia structura, Maiestas eius impleuit perfectissimè Principis optimi, & Patris Patriæ numeros: in se vno absolutissimum bene regendi expressit exemplar. Vt enim Principis boni est, non solum bellorum, sed etiam pacis artes nosse; & vtrumque tempus ad salutem communem suorum ordinare subditorum: ita Optimus Princeps VLADISLAVS IV. post celebres triumphos, post laureas victrices, hostibus subactis, gloriosè comparatas, etiam laudatissimâ in Musas benignitate, nomen tuum apud posteros voluit propagari.

Eandem Tua SACRA MAIESTAS pari affectu semper prosequitur, quod vnicum & verè regium opus, ad æternam Serenissimi IAGELLONVM Sanguinis gloriam, semper in animis omnium perennabit. Nam quidquid pro incremento literarum fit, illud immortalæ, nullis obnoxium casibus, neque inuidiosæ temporis expositum obliuioni manet. Hinc præclare quidam Princeps, inter imaginum Symbola suarum, librum & gladium iussit depingi, cum lemmate & inscriptione tali: Hic regit, ille tuetur. Quasi librum, vnde scientia petitur, regendis sapienter populis; gladium autem fortiter defendendis designaret. Maiestatis Vestræ ad verusta Sanctissimorum Atauorum insignia, hoc domesticum est, hoc IAGELLONIANVM est, regendi prudenter & tuendi subditos suos feliciter munus.

Terror ille Orbis, duorum imperiorum Constantinopoli & Trape-
suntini, duodecim Regnorum, & ducentarum magnarum urbium, expugnator Mahometes II. primus Turcarum Imperator, licet Christiani nominis ipsiusque pietatis hostis, ex eo tamen meretur laudem; Quod postquam illam Augustam & verè Regiam urbem Constantinopolim expugnasset, nobilissimum illud Sapientiæ templum instaurauit, & quæ ruinofum erat, refecit: Viris in VRBE CONSTANTINOPO-
LITANA doctis dona distribuit, Doctoribus etiam Annua Salaria ordinauit, quo suam in literas in illa hostilitate, piam liberalitatem, & liberam pietatem testaretur. Quid de Regibus Catholicissimis loquar? equidem nulla res illis ita nomen æternum comparare potest; quàm

maio-

Præfatio.

maiorum erectio Gymnasiorum. Sint illis diuitiæ & opum abundantiæ; sed hæ aquarum instar irreuocabili cursu fluunt, & citò pereunt. Sit illis belli gerendi peritia, & innumeræ victoriæ; & hæc omnia crescente ætate facillè consenescent. Solæ literæ infinita sæcula transcurret, nominaque & laudes eorum, à quibus ortæ sunt, pariter secum deferant, & nunquam intermonturæ posteritati ad venerationem commendant.

Accipe igitur victor & Triumphator GLORIOSISIME, serena fronte Conciones, quas aure benignâ auscultare consueuisti. Intuere hoc qualecunque munusculum clementi supercilio, & mei, & totius Academiae Jagellonianæ in Tuam SACRAM MAIESTATEM perpetuæ gratitudinis, humilis cultus & affectus sincerum argumentum; eamque Tuâ innata benignitate & clementiâ tuere, defende, & fove.

)*()*(2

F A-

F A C U L T A S
MAGNIFICI DOMINI RECTORIS.

CUM PARS ÆSTIVA CONCIONVM ab Admodum Reue-
rendo M. SIMONE STANISLAO MAKOVSKI, Academia
nostræ Regio Professore elaborata, & ab eo, cuius reuisioni com-
missa fuerat ab Antecessoribus nostris, approbata sit, vt prælo
tandem quamprimum mandetur, ad vtilitatem & leuamen Con-
cionatorum, præsentibus facultatem concedimus. Datum in,
Collegio Maiori Academia Cracouiens. Anno Domini 1665.
Die 16. Martij.

M. ANDREAS KVCHARSKI
S. T. D. & Professor, Ecclesiarum Cathedralis
Canonicus Cracouiens. Collegiæ Sanctorum
Omnium Præpositus, Studij Vniuersitatis Cra-
couiensis Generalis Rector. mp.

A P P R O B A T I O.

EGO M. STANISLAUS OSSĘDOVSKI S. T. & I. V. Doctor,
Eiusdemque in Academia Cracouiensi Professor, Iuridicæ Fa-
cultatis Decanus, Ecclesiæ Collegiæ Sanctorum Omnium Cu-
stos, Protonotarius Apostolicus, Parochus in Koniusza, PARTEM
ÆSTIVAM CONCIONVM, continentem conciones à prima Iulij,
vsque ad ultimam Decembris, pro festiuitatibus CHRISTI, B. VIR-
GINIS, & aliorum Sanctorum, ab Excellentissimo & Adm Reue-
rendo viro M. SIMONE STANISLAO MAKOVSKI in eadem Acade-
mia Collegij Maioris Regio Professore, ad S. ANNAM Canonico,
Ecclesiæ Cathedralis in Arce Cracouiensi Concionatore, conscri-
ptam vidi, attentè legi, in eaque nihil reperi, quod Catholicæ Fi-
dei, bonis moribus, & Sacræ Theologicæ doctrinæ aliquo modo
repugnare videatur, proinde dignam censeo, vt typis mandetur.

M. STANISLAUS OSSĘDOVSKI
S. T. & I. V. D. ac Professor, Iuridicæ Facultatis De-
canus, Ecclesiæ Collegiæ Sanctorum Omnium Cu-
stos, Protonotarius Apostolicus, Parochus in Ko-
niusza. mp. Anno Domini 1659. 6. Octobria.

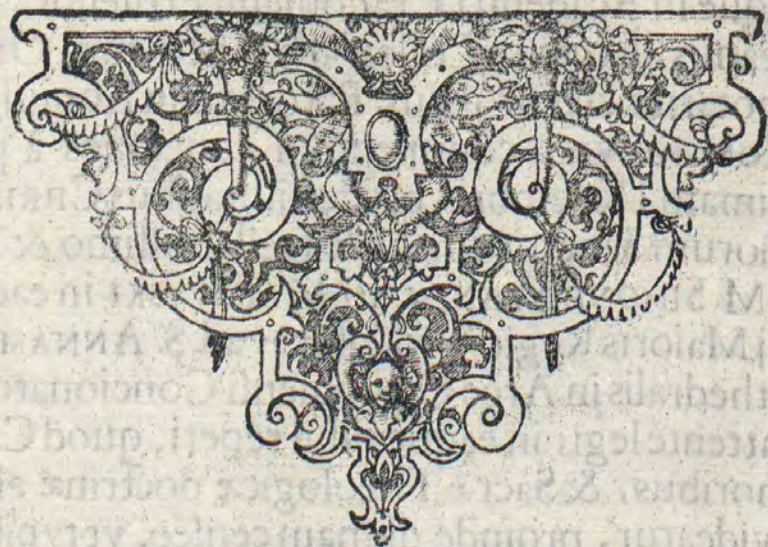
) * () * (3

AD

AD BENEVOLVM LECTOREM.

Beneuole Lector, pridem Conciones meas, quas ab anno Magni Jubilei parare cœpi, aspexisses; nisi graues bellorum motus, & pestilentis auræ contagio iteratis vicibus recrudescentes, prohibuissent, non enim bene Mineræ cum gladio, & literis cum Lachesi conuenit. Pacatiora igitur expectabam tempora, sed ut video senescente iam mundo, maiora in dies malis mala, & periculis pericula accumulatur, ut non immerito perpetuis mortis nundinis, & Libitinæ mercalibus expositi esse videamur. Proinde quantum per valetudinem, & exiguum sumptum solo labore comparatum licuit, in gratiam tuâ facere properaui, PARTEM ÆSTIVAM CONCIONVM pro festiuitatibus CHRISTI, B. VIRGINIS, & aliorum Sanctorum tibi offerendo. Alteram verò Hiemalem, & duas Dominicales, si fauentibus superis mors tempus non anteuerterit, annis sequentibus videbis. Quod si exoticis scriptis libentius delectaris, scito & domestica interdum poma, magis quàm translata sapere. Interim vale, & feliciter viuere.

IN PARTEM ÆSTIVAM CONCIONVM
DE SANCTIS.

AD CLARISSIMVM ET ADMODVM REVERENDVM
D. SIMONEM STANISLAVM MAKOWSKI,
REGIVM PROFESSOREM, AD S. ANNAM CANONICVM,
ECCLESIAE CATHEDRALIS IN ARCE CRACOVIENSI CONCIONATOREM, AC INTEREA INCLYTÆ FACULTATIS PHILOSOPHICÆ DECANVM.

PROTHYMIA.

Gemma nitet, fulgens Adamas fulgensq; beryllus,
Fulgida sunt auri pocula Pannonici.
Fulgida stellantis moderatrix Cynthia noctis,
Fulgida tela iacet fulgur ab axe poli.
Fulgidus Eoà Phaëton dum surgit ab Arcto,
Fulgida consistit caumate suda dies.
Fulgidiora tamen tua sunt hæc edita scripta
Gemmâ, Auro, Lunâ, Fulgure, Sole, Die.
Quæ Diui, & patulus quondam rimabitur orbis,
Exemplarq; alijs dulcisonum efficient.
Scripsisti iuuenis moralia, post grauiora
Expertus, prælo subijcis Anthographa
Tractatus similes nervoso pondere rerum,
Hos oriens noscet Cynthia ac moriens.
Perleget attente iuuenumq; senumq; corona,
Coram Præsulibus sacrificisq; viris
Ne dubites Makoui, sequitur Te gloria ut umbra.
Quæ cadit à Solis corpore splendifico.
Inter enim doctos versaberis omine fausto,
Posteritas nomen tollet ad astra tuum.
Electro ut paleæ, magneti ut scoria adheret,
Sic te indefectum concomitatur Honos.
Dente Theonino Te liuida non petet ætas,
Doctrinaq; Tua præmia iusta feret.
Tum demum felix existes atq; beatus,
Cultæ Thalia Tuo condet in ore lepor.

A C A D E M I A

Anagramma

D E A A M I C A

Sum fateor DE A discentum, sum Mater & Alma
Prolis AMICA mea, quam colo pace mea.
Sed quæ me petit ut mulus, pedibusq; profanat,
Eius amicitiam nolo mihi sociam.

S T E M M A A C A D E M I Æ

Pridem Laurigerum gignit Stephanoma Lyceum,
CRACE Tuum, Florens est tamen atq; virens.
Regum hoc sceptrum fouent, sic sic Academia Regni
Non sibi, sed Regno perturit illa viros.

M. PETRVS MVCHARSKI

Roxolanus Phil. & Med. Doctor, eorumq; Facultatum in Academia Cracou. L. annis Professor, Serenissimi VLADISLAI IV. Physicus Priuilegiatus, pro tunc Facultatis Medicæ Decanus, ac ordinarius Lector.

DIE

DIE VISITATIONIS BEATÆ VIRGINIS Mariæ CONCIO PRIMA.

Exurgens Maria abiit in montana cum festinatione. *Lucæ 1.*

Ostenditur B. V. cum summa festinatione succurrere peccatoribus.

In hac infima sublunarium parte, nihil penitus generari posse, nisi ex illis celestibus montanis, amica lux terram aspiciat, concors est Philosophorum sententia: qui docent astra per motum & lumen, suos in terris causare effectus. Quin & ex ipsis scripturæ oraculis id manifestè liquet: tribus iam diebus, Supremus ille rerum Architectus, in producenda mundi machina laborabat, & tamen sacer textus dicit: Terra erat inanis & vacua: mox causam tantæ sterilitatis subiungit: Quia tenebræ erant super faciem abyssi. Quid igitur? festinauit mundi Conditor ad producendum lumen, cuius radio terra incallescens fecundaretur. Genes. 1. Fecit Deus duo luminaria magna, luminare maius, ut præset diei, & luminare minus, ut præset nocti. Obstupescite subitam Metamorphosim: ut primum duo illa luminaria refuserunt, subito germinauit, omnem herbam virentem, & omne lignum fructiferum. Et licet in sensu literali, nomine luminarium, intelligantur duo celestes planetæ, Sol & Luna: qui suo cursu magnæ huius domus obsequijs continenter laborant. Liceat mihi nihilominus, addit Carensis, altius cogitationem attollere, & duo hæc formosa luminaria, ad mores attrahere. Luminare maius, est Christus; qui præst diei: id est; iustis: luminare minus, id est; MARIA, quæ præst peccatoribus. Præst MARIA nocti peccatorum, & causas sceleratorum tuetur: sicut enim nox, deficiente splendore Lunæ, tristis est, & Melancholica; ita peccatores, si illis patrocinium Sanctissimæ Virginis desit, caligine & confusione suorum criminum obruantur. Et ne rem ex proprio sensu loqui videar, traditionem Rabbiorum, & specialiter Petri Alphonsi Hebræi, ad fidem conuersi, propono. Ferunt illi, teste Ignatio Cautino Tomo 1. Concionum. Quod dum Gabriel Angelus, incarnationis Mysterium, Sanctissimæ Virgini annuntiaret, adhuc viginti anni deerant, ad complenda quatuor millia annorum, à creatione mundi. Vbi Ioannes Toletanus, ex illa anticipatione viginti annorum, magnum Hebræis referat Mysterium. Quemadmodum ait Deus, propter peccata hominum, anticipauit viginti annos vniuersalis diluuii: ita ut cum centum viginti annos conuersioni, & penitentiae deputaret homini. Genes 6. Et erunt dies illius centum viginti annorum, vix centum elapsis, totum mundum inundatione puniuit. Quod ideo factum autumat S. Hieronymus: in quæstionibus Hebraicis in Genesi: quia homines ad meliorem frugem redire noluerunt, neque scelerum suorum maculas penitentia eluere. Quemadmodum igitur propter impenitentiam hominum, acceleratum fuit diluuium; ita etiam, inquit Toletanus, propter merita Sanctæ Virginis, accelerata fuit Incarnatio Filij Dei. Proinde cum hodie Sancta Virgo festinanter progrediatur in montana, simul cum Verbo incarnato, Ostendam ego breui sermone, quod, sicut magnus iste mundus, sine duobus illis luminariis, scilicet; Sole & Luna, subsistere non potest; sic paruus mundus, ab Aristotele dictus Microcosmos, scilicet; homo viator, nequaquam æternitatis terminum, attingere valeret, nisi duo hæc desideratissima luminaria, CHRISTVS, & MARIA cum festinatione in subsidium illius accurrant.

Sine Christo, ne minimum opus bonum, & ad salutem vtile, atque necessarium, posse

posse fieri ab homine, decantat Apostolus
1. Corint. 3. *Non quod sufficientes simus aliquid
cogitare à nobis, quasi ex nobis, sed omnis sufficientia
nostra ex Deo est.* Ex quibus verbis S. August.

contra Pelagium, manifestè deducit, initi-
um iustificationis nostræ, à sola gratia Dei,
sumendum esse: Nihilominus, quemadmo-
dum Sol iste materialis, quò melius huic
vniuerso deferuaret, suum negotium cum
Luna partiri voluit, ut illa in tenebricosa
nocte, vices illuminandi obiret, quamvis
non proprio, sed à Sole communicato lu-
mine; sic planè Redemptor noster, nimio
amore erga genus humanum captus, quam-
uis solus ad hoc destinatus fuit, ut etiam
per dispendium sacratissimi sui sanguinis,
genus humanum redimeret. Ne tamen vel
in ipsa nocte, miser homo de sua salute
periclitaretur, ubi insperatum naufragium
crebro obrepere solet, Sanctissimam Ma-
trem suam, tanquam luminare minus, in
societatem tanti sui negotij admisit.

Hinc illud Sacramentum, quando Chri-
stus pendebat in cruce, iam, iam moribun-
dus, vltima illa verba in pectore Sanctissi-
mæ Virginis reliquit. *Mulier ecce Filius tuus.*
Ioan. 19. quibus verbis, nos eius protectio-
ni commendauit, ut per eius intercessio-
nem, omnia apud illum assequeremur. Ve-
rùm, si sanguis eius sacratissimus, ad redi-
mendum nos satis superque sufficiens erat,
ut quid hæc tam ardens Matri commenda-
tio? Ad hoc sanè: ut ostenderet, quam po-
tens, quam vehemens, quam sollicita sit
Sanctissima Virgo, de nostra salute. Hæc
est mens D. Ambr. lib. 10. in Lucam. *Pluris
inquit putat victor suppliciorum atq. penarum, vi-
ctor Diaboli, quod pietatis officia diuidebat, quam
quod regnum celeste donabat.*

Et quænam obsecro hæc pietatis officia
erant, quæ Christus in cruce pendens, cum
Matre sua diuidebat? omnia profectò, quæ
Christus pro nobis patiebatur, erant pie-
tatis officia, erant misericordiæ, & summæ
dilectionis argumenta; non tamen sine con-
sortio iustitiæ: iustitia se tunc omnibus im-
miscuit. Donauit tunc Chyroglyphum no-
stri delicti, detulit culpam, exoluit ad æ-
qualitatem nostræ præuaricationis debitum.
Fuit hoc pietatis & misericordiæ opus, si-
mul tamen & iustitiæ. Quando igitur nos
in cruce Matri suæ commendabat, Pietas
officia diuidebat. Quicquid enim iusti-
tiæ erat, sibi reseruauit: quicquid verò pie-
tatis, & misericordiæ, totum hoc Matri
concessit, ad nostram salutem peragenda.
In tuo igitur salus est, ubi duo hæc lumina-
ria magna, IESVS & MARIA, ad saluan-
dum hominem festinant.

Hinc D. Philippus Abbas Lib. 3. in

Cantic. cap. 8. miratur Iuda damnationem,
quod ille solus perierit ex Apostolis, cum
tamen plurimi æqualium, si non maiorum,
criminum rei, veniam consecuti sint.

Negabat Christum Petrus Apostolus, pe-
ierabat, anathematizabat, quod hominem
non nouisset; & tamen vnico Christi intui-
tu illustratus, ex profundissima illa tenebra-
rum abyssu emerfit. Lucæ 22. *Et conuersus
Dominus respexit Petrum, & egressus Petrus foras,
flevit amare.* Thomas non credebat Christum
surrexisse à mortuis, sed cum videret, &
palparet, gloriosissimum eius corpus, eti-
am ipsam eius diuinitatem confessus est.
Latro vna cum Christo in cruce pendens,
tot scelorum & homicidiorum reus, per v-
nam humilem suspirationem. *Memento mei
Domine &c.* paradysum obtinuit. Longinus,
qui etiam in mortuo Christi corpore, tyran-
nidem exercuit, lanceâ latus eius trans-
uerberando; & tamen tam nefandum scelus,
penitentia expiauit, atque in Sanctorum
numerus relatus est. Vnus Iudas, qui Chri-
stum prodidit, miserabiliter in æternum
periit. Quid Mysterij? Respondet Philippus
Abbas Lib. 3. in Cant. damnationis Iudæ
causam esse non aliam, nisi, quia omnes illi,
quicunque peccauerunt, etiam absentes in
tutela Virginis commendati fuerant, illis
verbis. *Mulier ecce Filius tuus, & ideo omnes
salui facti sunt; Iudas verò suspendio se so-
lus præueniens, atque præoccupans periit,
& damnatus est: quia non fuit filius Sanctis-
simæ Virginis. Sic discurret citatus Abbas.
Omnes deniq. tulin aqua, laetis diluuium, culpa mor-
fit, sed ceteris per gratiam euadentibus, Iudas per-
ditus non emerfit, ille quippe dissidentia suffocatus
laqueo, gutture se suspendit.* O quam felix tutela
MARIA! O quam beati, qui Magnæ Dei
Matris curæ traditi sunt! omnes enim isti à
naufragio culpæ liberi euadent, quia Mater
misericordiæ, ad subleuandam eorum mi-
seriam festinat.

Summam hanc Virginis festinationem,
ad succurrendum peccatoribus, pulcherri-
mè Deus expressit, per Ezechielem de calce-
is ipsius loquens: Cap. 16. *Calceasti te Hy-
acintho.* Quid est hoc, o æterne rerum Con-
ditor? Nunquid tibi defunt tot aliæ inesti-
mabiles gemmæ, ex quibus formare possis
sandalia Matri? si de lapidibus pretiosis il-
lius pedes calceare statuis, cur ad Hyacin-
thum animum admoues? & non potius ad
Smaragdum, Pyropum, aut Topazium: vel
ad Hyacintho hanc Virginem exornare de-
cernis, cur eo non caput illius coronas?
cur non collum Hyacinthino torque cir-
cundas? cur non pedes quasi fascia pecto-
rali cingis? sed pedes duntaxat? *Calceasti te
Hyacintho* vestrum hic solatium, vestram
consola-

Lucæ 22.

Ioan. 19.

S. Bona-
uentura,Philip-
pus Ab-
bas.

Isaia 10.

Idem.

S. Basil.

Ezechiel
16.

consolationem o miseri peccatores agno-
scite. Docet enim S. Hieronymus, quod
Hyacinthus sit ærei coloris. Proinde cum
Deus pedes Virginis, non pellibus anima-
lium mortuorum, neque gemmis, alioue
pretioso lapide se calceaturum promittit,
sed Hyacintho, exprimere vult celerita-
tem, sollicitudinem, velocitatem, festina-
tionem, quæ Virgo Deipara, aëre velocius
festinat ad erigendum peccatorem, de
lapsu iniquitatis: Si enim illam non impedi-
uit itineris longitudo, non deterruit mon-
tium asperitas, dum festinanter pergeret
in montana, ut gratiam iustificationis asser-
ret S. Ioanni. quid illam retardare poterit,
quominus peccatoribus succurrat; cum illi
specialiter hæc cura à Deo sit commissæ,
dum moriens Christus, nos in persona S.
Ioannis illi commendaret: *Mulier ecce filius
tuus.* Vnde S. Bonauentura in Speculo B.
Virginis, cap. 6. dicit: *Sicut Maria apud De-
um, omnibus Sanctis est potentior, ita pro nobis
apud Deum, omnibus Sanctis sollicitior: non pigrescit,
sed celeri cursu præcurrit, ut nos adiuuet, protegat,
saluet.*

Magna ponderatione, digna sunt verba
illa, quibus Deus per Isaia, peccatori-
bus populi sui loquebatur. *Quid facietis in die
Visitationis, & calamitatis, de longè venientis, ad
eius confugietis auxilium?* Isaia 10. Quasi dice-
ret: Discite miseri, quid speretis, aut cu-
ius patrocinio innitamini? Quis vobis in
die calamitatis opitulabitur? quod asyllum
refugij supererit? quos Patronos, quos de-
fensores vobis effingetis, pro tempore fu-
turæ tribulationis. Profectò adum est de
vobis, qui rem tam maximi momenti hocci-
penditis, à qua salus vestra tota dependet.
Vbi S. Basilus Magnus, suo subtili ingenio
premit verba illa: *In die calamitatis de longè ve-
nientis.* Quid enim hic Propheta prædicat,
nisi ruinam & interitum peccatoris; atq;
punitiorem eius delicti, venturam de lon-
gè. *Intelligamus sanè* (inquit D. Basilus) *cur sic
dicat, de longinquo: salus quippe nostra non ex lon-
ginquo, sed è vicino nobis adest.* Proinde decla-
rare vult Scriptura, quod renitente quo-

dam modo voluntate, Deus nos puniat, &
quasi violenter contra suam naturalem pro-
pensionem, flagellum manu sua arripit, ad
nos castigandum. Velociter autem sua be-
neficia elargitur, iuxta illud Poëtæ.

Sit piger ad pœnas, Princeps, ad præ-
mia velox.

Vtinam quoque homines, tam diligentes
forent ad bonum, quam sunt veloces & pro-
ni ad malum: & tam prompti ad solu-
dum beneficia, quæ recipiant; quam cele-
res ad mala, quorum intuitu peccata com-
mittunt. Sed hoc est deprauatæ hominum
naturæ infortunium, quod ad mala facien-
da, ad destruendum, ad desolandum sint
proni, *Habentes diuinationis pretium in manibus.*
Sitiebat Christus in cruce; dicitque Scri-
ptura: *Et continuo currens vnus, acceptam spongi-
am impleuit aceto.* Matth. 27. Venit miles non
lento, sed concitato gressu. Bone Deus,
quanta celeritas ad malum? Ad ferendam
crucem nemo fuit repertus, sed opuserat,
ut potestate Iudicis quispiam ad id adige-
retur. *Inuenerunt hominem Cyrenæum, nomine Si-
monem, hunc angariauerunt.* Tales planè nos su-
mus, qui ad sufferenda cum Christo oppro-
bria, ad perferendas aduersitates inuiti su-
mus, & quasi violenti ad id trahimur. At
verò ut felle & aceto peccatorum Chri-
stum potemus, vento agiliores efficimur,
ad malum promptissimi, ad bonum verò
tardissimi.

Largire itaque o Deus, per merita San-
ctissimæ tuæ Matris, quæ te carne humana
indutum, cum tanta festinatione in domum
Zachariæ portauit, ut qui hætenus tam
veloces fuimus ad decurrendam perditio-
nis viam; ita verò rebelles & pertinaces ad
remedium salutis, ut abhinc moribus & vi-
tâ immutemur, ut ad ea quæ tuo honori &
cultui sunt contraria, & salutem animarum
nostrarum noxia, plumbeos pedes habea-
mus; ad ea verò, quæ concernunt gloriam
tuam, & salutem nostram: exemplo Au-
gustissimæ Calorum Regina, tam veloces
simus, ut etiam agilitate Ceruos, &
subtilitate Ventos superemus.

Matth.
27.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA

Vnde mihi hoc, ut Mater Domini mei veniat ad me.
*Beata Virgo festinauit in montana, ad obtinendam Canonizatio-
nem suam in domo Zachariæ.*

Vi ad Dei præsentiam non expa-
uesceret, & ad eius inaccessam
maiestatem, viribus penè destitu-
tus non caderet; aut nimium impius, aut
nimium Sanctus deberet esse: & ipsi enim
Cherubini, qui Deo proximi adstant, pennis
facies

A 2

facies suas obtegunt, in fulgentem eius vultum aspicere non valentes, propterea, quod creatus oculus fulgorem illum; diuinitatis sustinere nequeat, nisi lumine supernaturali, ad id elementum erigatur. Et malus Angelus, quamuis inueteratum contra Deum odium foueat, ad Dei nihilominus presentiam, muti instar faxi exanimis hæret. Iacobi i. *Dæmones tremunt, & contremiscunt.* Moyses vocatus ad colloquium diuinum, de rubo ardente, non audebat faciem suam lenare, sed dicit Sacer textus: *abscondit faciem suam: non enim audebat aspicere contra Deum.* Quod si nemo Sanctorum illorum, etiam Patriarcharum repertus est, qui cum Deo colloquia sine trepidatione misceret; quis ad insolitum Virginis Deipara conspectum subsistat? Arcam illam veteris testamenti, redeuntem ex regione Philistinorum, aspicientes Viri Bethsamitæ, repentina morte puniti sunt, teste Sacra pagina i. Reg. 6. *Et percussit de populo septuaginta viros, & quinquaginta milia plebis, eo, quod viderent Arcam Domini.* Quid censebimus de vera Arca, Virgine Sanctissima, in qua plenitudo diuinitatis corporaliter inhabitat? eritne adeo resolutus, & audax oculus, qui propius ad eam accedere præsumat, quin succumbat? & longinquo certe, vix thronum hunc diuinitatis, mirari humanæ fragilitati conceditur. Idcirco forsitan ad hodiernam Visitationem; Omnipotentis post Deum Mariæ, perterrita Elisabeth exclamat. *Vnde hoc mihi ut Mater Domini mei veniat ad me, quasi anxia, gratiamne an panem, odium an fauorem, expertura sit: sed ne verearis & celebre sanctitatis decus, nihil asperum, nihil horridum, præter clementiam & benignitatem, misericordiam ac fauorem in hac Virgine, experieris.* Siste se & inter nos hodiè MARIA, Verbo incarnato fecundata, sed cum festinatione, ad hæc montana veniat perpendamus.

Disceptant Authores, quid causæ, quod ex aspectu Arcæ illius fœderis, dum esset in agro Iosue, tanta clades Bethsamitis accideret. postquam autem Arca, in domum Aminadab introducta esset, benedixit domui Aminadab. & requieuit domus Israël post dominum. Varias huius rei causas, Theodoretus assignat. Quæst. 14. Imprimis quod Bethsamitæ, dum Arca Dei in captiuitatem abduceretur, pro illa recuperanda negligentes essent. *Populus inquit fuit castigatus, ut qui noluerit pro Arca adire periculum, & septem menses eam reliquerit apud alienigenas, & pro ea bellum non suscepit.* Hugo autem Victorinus, censet idcirco Bethsamitas fuisse punitos, quod Arcam Dei in agro reliquissent. In eo inquit, culpa eorum notari potest, quod non eam domum introduxe-

runt, sed foris dimiserunt, ubi ab omnibus irreuerenter aspiceretur. Optima sanè ratio, ex præsentia Arcæ grauissima mala oriri, dum eius honor postponitur. Ad quid enim Deus hominem creauit, & tantis honoribus auxit, ut paulo Angelis inferior esset? Ad quid eum tot diuitijs cumulauit, ut eum principem omnis suæ possessionis esse vellet? Ad quid tantam eum donauit libertate, ut licet posset, cum sit omnipotens, nusquam tamen eius arbitrium infringere vult, sed posuit eum in manibus consilij sui. Non quod hinc aliquid essenziale Deo accedat, cum sit in omni genere perfectissimus: verum ut saltè exteriori, ab homine glorificaretur. Ut docet Rupertus lib. 3. de gloria Christi & Sanctissimæ Trinitatis Cap. 20. *Religiose, inquit, dicendum est, reuerenter audiendum, quia propter hunc hominem, id est, Christum, gloria & honore coronandum, Deus omnia creauit.* Vbi ergo agitur de honore Dei, de honore Arcæ illius, scilicet Sanctissimæ Virginis, non est parcendum fortunis, non liberis, non familiæ, non vitæ propriæ, sed per omnia pericula, & per dispendium proprii sanguinis, in defensionem diuini honoris eundum est. Hæc est causa, cur Arca illa, multiplicauit domum Aminadab: quia licet videbat, Arcam adhuc, recenti Bethsamitarum strage cruentatam parum tamen sollicitus de suo periculo, ut debitum Arcæ honorem exhiberet, magna cum fiducia illam in suum domicilium suscepit, suo damno nihil timens, dum modò Arca honori prouideret. Sic eleganter discurret Theodoretus: *Postquam inquit, prompto & alacri animo, accepit Aminadab, totam eius domum impleuit benedictione.* Sed adhuc ego aliam inuenio causam istius benedictionis! quia Aminadab fuit sacerdos, ut sentiunt Magister Historiæ, Hugo Cardinalis, & Dionysius Carthusianus, comprobatur Iosephus lib. 6. antiquitatum Cap. 1. qui de Cariathiarim locutus subdit: *ibi apud Aminadabum quendam Leuitam, opinione religionis ac iustitiæ celebrem in adibus eius collocant.* Hæc duo, in hodierna Visitatione Sanctissimæ Virginis reperio: suscipitur illa, tanquam vera diuinitatis Arca, cum omni humanitate & alacritate; suscipitur inquam, non in domum profanam; sed in domum sacerdotis. Erat in diebus Herodu Regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias. Quid ergo in domo sacerdotis! ubi sola puritas regnat, sola religio, pietas, & virtutum omnium splendor elucet. Quid inquam ex præsentia Beata Virginis, nisi amplissima benedictio, in domum Zachariæ potuit dimanare. Certatur vtrinq; humanitate, & beneficijs: Elizabeth in aduentu tam desideratissimi hospitis, vices elinguis Zachariæ, magni sacerdotis supplet, Virginem Dei Matrem denuntiat. *Vnde hoc mihi, quod Mater Domini*

Domini mei, veniat ad me. In Sanctorum Cathalogum refert. Benedicta tu, quæ credisti; sic canonisatio solennis, non tamen sine miraculo. Resuscitatur originali veneno peremptus Ioannes, ut primum vox salutationis tuæ audita est in auribus meis, exultauit infans in utero meo. Recipit tantum beneficium, Augustissima cælorum Regina grato animo. Ecce enim ex hoc beatam me dicunt omnes generationes. quasi diceret: hucusque meam intactam Virginitatem, mundus ignorauit; propterea, quod velo desponsationis contecta esset: hucusque ignotum erat, me de Spiritu Sancto concepissem, & Verbum incarnatum in utero meo portari: hucusque latebat mea dignitas, quæ primas post Deum tenet: exnunc iam, beatam me dicent omnes generationes, & totus mundus in mei obsequium, sua colla mancipabit. Felix proinde præsentia Virginis, à qua tota domus Zachariæ, cum sua prole beatificatur; sed non minor felicitas Elizabeth, à qua Virginis Mariæ sanctitas, honoranda toti mundo denuntiatur.

Perpendamus itaque iam, quidnam hodiè nobis, Magnæ Dei Matris Visitatio portendat? gratiamne, an verò iram, bellum, an pacem: futuramne rerum felicitatem, an timendam calamitatem? & quia non sola Virgo, hanc Visitationem absoluit, sed simul cum Verbo incarnato, idcirco ex modo veniendi ad nos, facile augurium sumere possumus. Duobus enim modis, Deus hominem solet visitare: per iram, puniendo; & per gratiam, præmiando: signum eius visitationis per iram, est tardus gressus; signum verò visitationis per gratiam, est concitatus & velox cursus. Quod tali argumento deduco: Postquam Deus creauit, primum hominem, in campo Damasceno, dicit Sacra pagina, quod eum apprehenderit manu suâ, & posuerit in Paradiso voluptatis quem propter illum condiderat. Tuliatur Dominus Deus hominem & posuit eum in Paradiso voluptatis. Genes. 2. Philo autem Alexandrinus, iuxta Septuaginta interpretum versionem legit: *Apprehendit Dominus Deus, quem fecit, & posuit eum in paradiso.* Trutinare verbum istud, apprehendit: nonne violentam alicuius personæ, quandam apprehensionem significat? Quando ergo Deus voluit Adamo beneficium præstare, nullam pati voluit mortem, sed velociter & planè etiam violentè illum ad sua beneficia traxit. At verò, cum Deus ad querendum eundem hominem, & puniendum, propter peccatum commissum, descenderet; obstupescite tarditatem: *Audierunt inquit sacer textus, vocem Dei ambulantis, ad auram, post meridiem.* Genes. 3. Ambulans verò transfert ex Hebræo, contra auram; seu contra ventum, ubi prædictus

author sic discurret: *Qui contra ventum ambulat, tardus mouetur; sic Deus ad puniendum peccatum primorum Parentum, tardus veniebat, quia Deo miseri proprium semper est, & parcere.*

Rem etiam mirabilem recenset Scriptura Iosue 6. Cum Israëlita ciuitatem Hierichontinam expugnare non possent, præceperat eis Deus, ut Sacerdotes septem diebus, Arcam testamenti deferrent circum mænia, septimo verò die, muros ciuitatis corruendos prædixit. *Circum inquit urbem cuncti bellatores, semel per diem; sic facietis sex diebus, septimo autem die. Sacerdotes tollent septem buccinas, quarum usus est in iubilæo, & præcedent Arcam fœderis. septiesq; circuitibus ciuitatem, & Sacerdotes clangent buccinis, cumq; insonuerit vox tubæ longior, atq; concisior, & in auribus vestris increpauerit. Conclamabit omnis populus vociferatione maxima, & muri Ciuitatis funditus corruent.* Miratur hic D. Chrysost. *Bone Deus sex tantum diebus, totum hoc vniuersum creasti; ad destruendam verò vnam ciuitatem, septem dies requiris? Sed quid mirum: velox quippe Deus est in construendo, & benefaciendo, tardus verò in destruendo, vtdicit S. Chrysost. Velox inquit Deus est extruens, tardus destruens; quia illud bonitatis opus est; potentie istud. Hanc tarditatem Dei in puniendo, exprimere volens scriptura Genesis 6. pedes Dei marmori assimilat: *Columnæ inquit eius marmoreæ, quæ fundatæ sunt supra bases aureas: quasi diceret Scriptura; pedes eius non esse faciles, ad motum, sed graues. Sed quomodo hic Scripturæ locus subsistere potest? cum manifeste contradicat illi alteri. Cantico. 2. Ecce iste venit saliens in montibus, transfiliens colles, similis est dilectus meus capræ, hinnuloq; cernuorum.* Combinat hæc duo loca Bruno Episcopus Signienfis, supra 5. Cantico. *Ervelox, inquit, & tardus est Sponsus; & ex utroq; amandus: velox ad præmia, tardus ad supplicia inferenda: ut succurrat necessitati suorum, est hinnulus celerissimus. Ecce iste venit saliens; ut verò exerceat actiuitatis punitivæ, est columna immobilis: Columnæ eius marmoreæ.* En signum iræ & clementiæ Dei, ex ipsius Visitatione? si tarde visitationem differt, flagella minuitur: si festinus properat, ut Sol diem, sic ille plenam fauoris, & gratiæ serenitatem, secum defert. Quoniam ergo summa cum festinatione, adest hodiè Virgo Sanctissima; ut nos visitet; quoniam verbum diuinum, in carne humana, abbreviatum, in utero ipsius ad nos deferretur: boni omnis signum hinc concipite.*

Rem totam concludendo, celeberrimum illum Scripturæ locum, asserere cogor, quando Christus discipulos suos, mundo Evangelium prædicaturos mittebat; hoc præceptum illis dedit: *Neminem per viam salutaueritis.* Videtur Christi hæc instructio satis dura, immò indigna magisterio illius Domini. qui

Rem totam concludendo, celeberrimum illum Scripturæ locum, asserere cogor, quando Christus discipulos suos, mundo Evangelium prædicaturos mittebat; hoc præceptum illis dedit: *Neminem per viam salutaueritis.* Videtur Christi hæc instructio satis dura, immò indigna magisterio illius Domini. qui

qui semper mansuetudinem coluit, humanitatis & humilitatis regulas obseruauit. Sanctus Ambros: censet, Christum ideo prohibuisse Apostolis salutationem, non quod honestati vellent contradicere, sed quia desiderabat eos, tanta alacritate currere, ad predicationis munus obeundum, ut ne momento remedium animarum impediretur. Ideo (inquit S. Ambros: lib. 7. in Lucam.) honesta prohibentur, ne solennis gratia obrepat officio, & impediatur ministerium, cuius mora culpa sit. Sed magis apostolice respondet S. Gregor: Magnus, homil. 17. in Euangelium: Omnis qui salutat in via, ex

S. Ambr.

S. Gregorius.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vt audiuit Salutationem MARIE ELIZABETH, exultauit infans in utero eius.

Beata Virgo duabus de causis festinavit in domum Zacharie, primo ut Elizabeth a dolore partus liberaret. Secundo, ut munderet Ioannem a peccato originali.

Cecidit hodie sublimis illa sententia, magni & eruditi viri Auli Gellij lib. 4. noct. Att: *Admiratio que maxima est, non parit verba, sed silentium.* Quia in hoc diuino Euangelio, licet multa prodigia in vnum coeant; adest enim Deus & Homo; adest Mater & Virgo; adest fides diuina, & cor humanum; adest sterilis Elizabeth grauida; adest infans Ioannes, antea Sanctus; quam natus: simul infans & adultus: (vt ait D. Augustinus, de Natiuitate Baptiste) & prius celum tangens; quam terram. Et tamen tot admiranda portenta, animum, quidem S. Elizabeth in admirationem rapiunt, vt exclamare cogatur: *Vnde hoc mihi, vt Mater Domini mei, veniat ad me.* Infantulo camen Ioanni, in materno latitanti utero, non extasim, quae verba promere non sinat, sed letitiam incredibilem, quae illum in saltus moueat, afferunt. Quia dicit S. Elizabeth: *Vt facta est Vox salutationis tue, in auribus meis, exultauit infans in utero meo.* Enimvero nomen quid, & prorsus inauditum iste B. Ioannis saltus portendit. Si enim tam Diuina, quam humana monumenta consulamus, haud difficile reperiemus, ea, quae infantibus ante partum, aut in partu, aut in tenella aetate contingunt, magnorum euentuum prognostica, & praesagia esse. Atque vt ab humanis, ad diuina oracula progrediamur: refert imprimis Titus Liuius, in na-

Aulus Gellius.

S. Augustinus.

Lucas.

Ibidem.

Liuius.

occasione salutat inimeris, non ex studio optanda eiusdem salutis. Hoc praeceptum, Redemptor noster hodie nobis inculcat: Neminem per viam salutaueritis. Mittite inanes respectus, qui vos ab officio pietatis auocant: postponite falsas praesumptiones, quae vos a defensione patriae abducunt; & vt ex praesentia istius caelestis Arcae, benedictione repleamini; sincero corde compuncti, & vero dolore de peccatis contriti, recipite alacres Magnam Dei Matrem, cum Verbo incarnato, non sine admiratione, quod ad nos peccatores descendat. Vnde hoc nobis quod Mater Domini nostri, veniat ad nos.

tiuitate Seruii Rulli, Sexti Romanorum Regis accidisse vt fulgentissimus quidam splendor, diadematis figuram habens, caput eius redimeret. Quid splendor iste portendebat? scilicet, regiam coronam, quam apud Romanos Seruius erat obtenturus. De Platone pariter, Marcellus, & Volaterranus tradunt, in eius ore, cum adhuc in cubulis decumberet, examen apum, velut in alueo confedissee. Quod diuinam ferme Platonis sapientiam, eloquentiam, atque mellifluum sermonem praenotabat futurum. Herodotus quoque refert, die proximo ante natalem Cyri, Astyagen, Auum eius maternum, vidisse in somnis, ex ventre Matris eius, egredi fluuium rapidum, cuius exuberanti fluxu, vtraque regio, Persarum, & Medorum, irrigabatur. Per quod futurum Cyri in has vtrasque gentes, significabatur Imperium Denique Plinius commemorat, praeter omnium infantium consuetudinem, qui cum primum nascuntur, vagire incipiunt, iuxta illud Sapientis: *Primum vocem emisit plorans.* Zoroastrum Baetrianorum Regem, ex matris utero ridentem prodixisse. Qui immaturus risus, summam leuitatem eius praesagiebat futuram. Quod si Sacram consuluerimus paginam, & ibi paria praesagia inuenimus. Nam in Genesi dicit Sacra pagina, quod cum gemini illi, Esau & Iacob, de utero matris egrederentur: Iacob plantam, Esau

Portenta in natiuitate infantium.

Marcellus.

Herodotus.

Plinius.

Risus infantis natiuitatis, quid portendat.

Die Visitationis B. M. V.

Esau arripuerit, per quod lucra, & dissidium magnum istorum fratrum, ostendebatur futurum. Cum igitur Sacer Euangelista, inauditum illud prodigium commemorat, Ioannem scilicet, materno adhuc utero delitescentem, praegenti gaudio exultasse, & tripudiasse, vt diem festum aduentus, sui Creatoris ageret. Absque dubio, hoc tantum portentum, magnarum rerum, indubitatum praesagium esse debet, circa quod nostra hodie concio versabitur.

Multi Doctorum in eam abierunt sententiam, vt existimarent, exultationem Sancti Ioannis, in utero materno factam, non fuisse actum potentiae rationalis, seu opus liberi arbitrii, personae ratione vtentis, sed fuisse tantum, exultationem quandam Metaphoricam, & commotionem corporis, instar exultantis, diuina virtute, per Mariam salutationem, tanquam per instrumentum, factam. Quemadmodum etiam dicit sacra Scriptura, res inanimatas exultasse: Montes inquit exultauerunt vt arietes, & colles sicut agni

Psalmus 113.

S. Thomas. Eucherius. Iansenius.

S. Ambrosius.

Idem.

S. Leo.

S. Hieronymus.

Petrus Chrysologus.

S. August. lib. 2. de consensu Euangelistarum, Cap. 15. De quinque haeresibus, Cap. 4. & lib. 3. de mirabilibus Scripturae, Cap. 1. Quod Venerabilis Beda his verbis eleganter expressit Homil. super Exurgens MARIA. *Aperiendo inquit os B. MARIAE, ad salutandum Elizabeth, repleta est mox Spiritu Sancto Elizabeth, repleta est Ioannes, atque vno eodemque Spiritu, ambo edocti, illa salutantem quae esset agnouit, & vt matrem Domini sui debita cum benedictione venerata est: ille ipsum Dominum esse, qui in utero Virginis portaretur, intellexit. Et cum lingua nondum valeret, animo exultante salutauit, officiumque suae praecursoris, quam deuote inuenit expleturus, etiam antequam nasceretur, adueniente Domino, quibus valebat indicium intinuit.* Hoc ipsum docuit antiquissimus Origenes homil. 4. in Lucam. *Sancta inquit erat anima Ioannis, & adhuc in matris utero clausa, quae ventura erat, quasi per experientiae sensum sciebat; quae Israel ignorabat. Vnde exiliuit, & non simpliciter exiliuit, sed in gaudio: senserat enim venisse Dominum suum, antequam de matris nasceretur utero.*

S. Augustinus.

Origenes.

Et licet excedit forsitan captum, quomodo S. Ioannes in utero adhuc materno ratione vti potuerit? ad cuius usum, ne ipsi iam nati infantes sunt habiles, propter nondum bene disposita organa corporis. Verum haec acceleratio vsus rationis in Sancto Ioanne, dupliciter potest intelligi. Primo, quod tunc corporis membra & organa in S. Ioanne, miraculose essent disposita, ad exercendam rationem. Nam sicut artifex, sine instrumentis accomodatis nihil penitus efficere potest; ita anima, quae tanquam tabula rasa est, in qua nihil est depictum, nisi corporea sensuum organa, ad usum rationis habeat accomodata, nihil connaturaliter intelligere valet, vt docet Aristoteles lib. 2. de Anima. Proinde vt tunc B. Ioannes, praesentem cognouisset Redemptorem, ad diuinissimum Spiritum pertinebat, aptificare organa corpusculi illius, & animae; ad intelligendum, & libero fruendum arbitrio accomodare. Secundo, potuit ille vsus rationis, Sancto Ioanni contingere, speciebus diuinitus infusus in animam, quae instrumentis corporeis minime egerent. Quemadmodum in Angelis, & animabus separatis fit. Et certe, praeter tot SS. Patrum documenta, exultationem S. Ioannis, fuisse factam cum rationis vsu, ipsamet ratio conuincit. Quia licet verbum hoc, *Exultare*, interdum in Sacris eloquijs, Metaphoricè accipiatur, tamen *exultare in gaudio*, nusquam secundum Metaphoram usurpatur. vt ingeniose obseruauit Origenes supra citatus. Cum ergo Sancta Elizabeth dicit: *Exultauit infans in gaudio in utero meo*: Manifestè sequitur illam loqui de vera & propria exultatione, quae est opus

Origenes.

opus liberi arbitrij, rationis vsum supponens. Conuincitur hæc veritas, & ex ipso Zachariâ, qui in die Circumcisionis locutus est cum Ioanne: Et tu inquit puer Propheta Altissimi vocaberis: præbu enim ante faciem Domini, parare vias eius. Patres autem non solent infantibus loqui, nisi iocose. Proinde, cum Zacharias repletus Spiritu Sancto, tam magni momenti Sacramenta locutus sit, dubio procul illum tunc, prophetico Spiritu rationis expertem agnouit. Hæc est mens magni inter Doctores D. Ambrosij libro 2. in Lucam cap. 1. Vbi dicit nominatus Doctor. Sed fortasse, aliqui quasi irrationabilem mentis excessum putant, quod Zacharias octo dierum alloquitur infantem. Verum, si teneamus, intelligimus profectò, quod potuit vocem patris natu audire, qui MARIA salutationem, antequam nasceretur, audiuit. Sciebat Propheta, alias esse aures Prophetæ, quæ Spiritu Dei, non corporis ætate referantur. Habebat intelligendi sensum, qui exultandi habebat affectum.

Insuper quia Sancta Ecclesia docet, Beatum Ioannem parentibus suis meruisse donum prophetiæ, inquit:

Hinc parens natu meritis vterq; abdita pandit.

Meritum autem non potest haberi, absque libertate arbitrij, & vsum rationis. Et sane quid mirum, quod in Sancto Ioanne accelerauerit rationis vsum? cui in felicissima Augustæ Deiparæ Visitatione, illud contigit, quod æstiuo tempore accidere solet. Quemadmodum enim tunc in locis, Solari Planeta expositis, fructus citius maturescunt; quam in vmbrosis. Ita plane, quia Sol iustitiæ Christus Dominus, à Marianâ aurorâ ductus in domum Zachariæ, viciniorem se constituit Ioanni, propterea in ipso, & vsum rationis citius maturuit, adeo, vt in Creatorem suum, (quemadmodum docet S. Thomas) præceptum illud conuersionis, in primo statim vsum rationis instanti, perfectissime adimpleret. Ex hoc igitur vsum rationis, & verâ cognitione, quâ S. Ioannes, Christum Dominum præsentem nouit in vtero Virginis commorantem, ortum habuit mira illa exultatio, & ingens gaudium: quia exultauit infans in vtero Elizabeth.

O inauditam nouitatem! ô stupendum miraculum! ô pulcherrimum ac mundi theatrum incognitum hæcenus spectaculum! Paruuli materno vtero clausi, inuicem se salutant, inuicem sibi alludunt. Non sicut Ismaël Isaac, alter alteri illudit. Non sicut olim Esau & Iacob, in vtero Rebecæ contententes, vt alter alterum supplantet; sed vt alter alterum sanctificet: ille sanctitatem conferendo; hic auctorem sanctitatis confitendo. Caterum non paucos video tenet curiosas cognoscendi, quodnam genus saltatio-

nis, & corporalis reuerentiæ, S. Ioannis materno vtero inclusus; Christo Domino exhibuerit? verum, docet Aristoteles lib. 1. de Historia animalium cap. 8. & Hippocrates lib. 1. de natura pueri, & Auicenna lib. de generatione embrionis cap. 3. quod infans in vtero, ita sit conglobatus, vt omnia membra inuicem complicata habeat. Insuper infans, (vt ibidem rerum naturalium peritissimi Auctores tradunt) habet conuersam faciem ad terga matris. Cum ergo S. Ioannes, diuinâ virtute agnouit Christum Dominum, mediâ Virginis salutatione, mox faciem suam conuerit ad Christum, vt debitum illi reuerentiæ cultum exhiberet. Et cum verbis id exprimere non posset, ipso corporis motu & tripudio voluit indicare. Motus proinde corporalis, quem tanquam internæ exultationis, & gaudij partum exhibuit, infantulus Ioannes inter matris claustra latens, nihil aliud fuit, quam conuersio illa, quâ vultum suum conuerit ad Christum, qui in vtero Virginis, veluti in throno quodam regali iacebat.

Verum, si rectè philosophantur Astro-nomi, quod Cometa stabilis non possit moueri, nisi à stella firmamenti, ita profectò B. Ioannes, quem merito felicem cometam dixerim, cum aduentum magni Regis præsensisset, nequaquam intra materna claustra latens, ad exultationem potuisset moueri, nisi ex influxu, & respectu fulgentissimæ illius stellæ, scilicet; Christi humanitatis, quæ in firmamento vteri Virginei hærebat. Quæ sub Polo regionem incolunt, per sex integros menses, ob Solis absentiam, in continetenebris versantur: illis verò transactis, vt primum Sol elucescit, micantibusq; suis radijs, totum eorum hemisphærium colustrat, omnes illic, summo gestiunt gaudio, atque ob aduentum Solis, in varios plausus erumpunt. Hinc industrii Oratores, ad describendam incredibilem quandam lætitiâ, solent depingere polarem regionem irradiantem, hanc illi apponendo inscriptionem: Semestrestenebras pellit. Ad eundem planè modum, cum angustis nimium materni penetralibus vteri, S. Ioannes clausus, sex iam mensibus integris teneretur, teste Angelico eloquio: Et hic mensis sextus est illi. Videns Solem iustitiæ Christum IESVM, hemisphærium animæ suæ, gratiæ splendore irradiare, in ipso aduentu Augustissimæ Virginis, non potuit non summâ alacritate exultare?

Vincencius Glibertus super Psalmum. Magnus Dominus Lect. 2. refert hieroglyphicum Pantheræ, lætitiæ Sancti Ioannis satis accommodatum: Pantheram ille depinxit, in cuius dorso propter colores, quorum mirâ

Aristoteles,
Hippocras,
Auicenna,

Lucas 1.

Vincencius
Glibertus

Panthera
hierogly-
phicum

varietate distinctum habet, si versus splendorem Lunam semoueat, fulgens in eo stella conspicitur; secus verò, si se à Lunæ splendore auertat. Cuius hieroglyphici illa fuit inscriptio: Sic mutor ad illum. In hodierna pariter festiuitate, B. Ioannem ego contemplor, velut quandam mylticam Pantheram. Etenim anima illius potentiarum varietate depicta, velut cœlorum diuersitate, stella erat; sed in medio nebulæ, quia inter vteri claustra materni posita. Adueniente igitur Virgine MARIA, quæ pulchra est vt Luna abundans, quia gratiâ plena: protinus S. Ioannes ad hanc Lunam se conuertens, adeo splendida stella factus est, vt merito potuisset illud usurpare: Sic mutor ad illum. Saltum ergo B. Ioannis in vtero materno, certam fuisse præfagium ablationis nebulæ, scilicet; peccati originalis, indubitatum est. Nam licet Theophylactus, super Cap. 1. Lucæ, in ea fuerit sententia, B. Virginem propterea ad Elizabetham profectam, vt experiens verum esse, quod Angelus de sterili Elizabetha, iam grauida, sibi annuntiauerat, fidem suam, de altissimo Incarnationis Mysterio corroboraret, absque inquit ille, Virgo ad Elizabeth, & gaudens de bono cognata, & volens, vt prudentissima maiori certitudine certior reddi, num vera duxisset, qui apparuerat ei: vt ex hoc, nec de suis dubitaret: prudens enim cum esset, timebat, ne forte deciperetur. Et non vt incredula, sed vt diligens rem explorare volebat.

Theophylactus

Sententia
Theophylacti
Iacti mi-
nus proba-
bilis.

Lucas 1.

S. Gregorius

S. Ambrosius

Sed hæc Theophylacti sententia, plurimum à veritatis scopo aberrat; tum quia S. Elizabeth summam in MARIA fidem, de Mysterio illi annuntiato extitisse edixit, inquit: Beata es, quæ credidisti. Vbi satis euident est, non fuisse adeo tepidam illius credulitatem, vt experimento vilo egeret: quoniam ex sententia D. Gregorii homil. 26. in Euangelia. Fides meritum ibi euacuatur, vbi nostra ratio præbet experimentum. Tum etiam, quia Virgo MARIA, non potuit timere, ne deciperetur: quoniam post illa verba, quibus Angelus ei prædixit, quod conceptura, & paritura esset Dei Filium, certissimò illum cognouerat fuisse verum Angelum, & à Deo sibi missum. Vt docet D. Ambrosius lib. 2. super Lucam, Cap. 1. Non quasi inquit, incredula de oraculo, nec quasi incerta de nuntio, nec quasi dubitans de exemplo; Sed quasi leta pro voto, religiosa pro officio, festina pro gaudio, ad montana perrexit. Quo enim tam Deo plena, nisi ad superiora, cum festinatione contenderet?

Duplici igitur de causa, Sanctissima Virgo, Elizabeth visitauit, primò, vt ei tanquam prouectæ mulieri, in partu ali-

quod leuamen, & obsequium præstaret. Quemadmodum docet Venerabilis Beda, homil. de Visitatione Intrauit inquit Virgo domum Zachariæ, non vt verbum Angeli, mulieris attestatione probaret; Sed, vt mulieri prouectæ ætatis, virgo iuencula, ministerium sedulo impenderet. Aeterni enim Patris voluntas fuit, vt Christus vnigenitus eius incarnatus, non expectato partus sui die, opus humanæ redemptionis, ad huc sub vmbra vteri Virginei quiescens, inchoaret. Proinde simulauit illum, vt ad Ioannem, tunc quoq; in vtero Elizabeth detentum, ab originali maculâ, emundandum descenderet, his illum vrgens verbis: Fili mi discurr, festina, suscita amicum tuum. Quasi diceret: visita Fili futurum tuum amicum Ioannem, idq; festinanter, vt citò à peccati originalis morte, ad vitam gratiæ illum reuoces. Voluit ergo obediens Patri Filius festinare, ad exhibendam gratiæ suæ medicinam, vt mortis infirmitatem sanaret in Ioanne. Verum quia dicit Sapiens: Medicina omnium, in festinatione nebula. Non aliter potuit, nisi festinante Sanctissimâ VIRGINE MARIA, per nebulam significatâ, efficacissimum Ioanni remedium adferre. Quia sicut nebula Solem tegit; ita Virgo Deipara, sua purissimæ carnis nebulâ, Iustitiæ Solem, scilicet; æterni Patris Filium, cooperuit. Festinante itaq; MARIA, quæ veluti ferculo Salamonis, Christus ferebatur, festinauit quoque Redemptor noster, vt Ioannem à Diaboli faucibus eriperet.

Hic primum video, illa Prophetia de Christo, in Samsonē adumbrata, expleta est. Prædixerat de Samsonē Angelus: Erit enim Nazareus ab infantia sua, & ex Matre vtero, Iudicet 13. & ipse incipiet liberare Israël, de manu Philistinorum. Ecce Christus Dominus, ab vtero Virgineo Matris suæ, caput liberare Ioannem, ab insensissimo hoste peccati Originalis. Propter quod singulare beneficium sibi collatum, non potuit S. Ioannes non summâ gestire lætitiâ. Sed exultauit infans, ob cælestia charismata recepta. Exultauit & Elizabeth, ob Spiritus Sancti fluentia, sibi abundè communicata: quia dicit Sacer Euangelista: Repleta est de Spiritu Sancto Elizabeth. Hinc colligo, quod Sanctissima Deipara in hac celeberrima Visitatione, non sine Mysterio seipsam comparauerit Oliuæ speciosæ, & Galbano. Sicut Oliua speciosa in Ecclesiâ campus: nam peritissimus rerum naturalium Author Plinius, lib. 24. cap. 50. dicit Plinius, turalis historiæ, docet, Galbanum præsentissimum remedium esse, ad inuandam feminam in difficili partu. Beata igitur Virgo, quoniam illud singulariter curauit, (vt docent magni nominis Doctores) vt præter

2

Christus
adhuc in
in vtero
opus re-
deceptio-
nis inchoa-
uit.

Proverbi

Ecclesiast

Iudicet 13.

Lucas 1.

Plinius

Galbanus

præter alia obsequia, in domo Zachariæ, quæ Elizabeth cognatæ suæ præstabat, non solum suâ præsentia faciliorem redderet partum Elizabeth, sed etiam, ut ab omni dolore eam immunem faceret. Postulat enim tunc à filio suo, ut ab antiquâ illâ maledictione. *In dolore paries filios tuos. a-* gnatam suam liberaret, idcirco abiit cum festinatione in montana, ut hanc Galbani virtutem, gravidæ Matronæ afferret. Cum enim prædictum esset ab Angelo de Elizabeth partu: *Multi in natiuitate eius gaudebunt.* Decebat, ut cum ob Ioannis natiuitatem, alij gauderent, ipsa quoque omnis doloris experta maneret, quæ mater illius propria erat. Sed quia id absque præsentia Virginis, nequaquam haberi potuisset, idcirco B. Virgo, cognatæ suæ felicem partum cupiens, detulit ei pretiosissimum & cælestem Galbanum, scilicet; Christi Sacratissimæ carnis reliquiam, in utero suo asseruatam, ut diuina eius præsentia virtus, omnes parturientis dolores abigeret. Afferit enim Plinius, Galbanum hac singulari prædicatione esse virtute, ut contra venenosum Scorpionis morsum, efficacissimum sit antidotum. Quia ergo Ioannes Baptista, in utero matris delitescens, à mortifero Serpente & venefico peccati originalis Scorpione, grauiter erat sauciatus: idcirco B. Virgo velut mystica & salutaris Galbanus, à venenosa illa infectione, Visitationis suæ miraculosâ salutatione, illum liberauit loquente id Euangelista: *ut facta est vox salutationis tuæ, in auribus meis exultauit infans in utero meo.* ubi constat, præcipuam istius exultationis causam fuisse, propriam peccati originalis expulsionem.

Regius Propheta communem tangentis peccati originalis labem, dicit: *posuerunt signa sua, signa, sicut in exitu supra summum.* Quasi diceret: infensissimi humani generis hostes, super ipsas nostræ cœceptionis portas, per quas in hanc vitam ingredimur, peccati originalis vexilla fixerunt, quæ signa & indicia victoriæ habebant: ut exponit Theodoretus. Sanctissima igitur Virgo, grandida Dei Filio, & plena deitate, cupiebat de hac plenitudine sua, mortalium quoque generi impertiri. Nam ut primum Mater Iesus facta est, illico caput querere, non quæ sua sunt, sed quæ nostram salutem concernunt. Communis enim persona effecta, communem quoque effectum agere voluit. Quam certe maternæ suæ affectionis in homines clementiam, in præcursores Domini sanctificando, singulariter voluit ostendere, visitans domum Zachariæ, ne peccati originalis hostile vexillum, in Ioanne erectum;

quemadmodum in alijs infantibus, per nouem aut decem menses permaneret: Sed ut paulò post sextum mensem, ad præsentiam MARIÆ visitantis, auferretur. Iure Ciuili statutum est, ut constat ex L. naturalem ff. de acquirendo rerum dominio, arboris Dominum in qua volucres nidificant, earum dominio non gaudere, donec manum ad nidum extendens, possessionem illarum capiat. Arbor erat à Domino plantata Beata Elizabeth, & ob copiosum gratiarum imbrem, quo illam irrigarat, speciali ratione, sub dominio Dei iacebat. Volucris nihilominus Ioannis, in ea velut in nidulo nati, humani generis hostis, tyrannicæ possessionem ac dominium illius, sibi usurpauerat, leprosam peccati originalis manum in illum mittens. Ut ergo Christus Dominus hostem, ab hac possessione deturbaret, Virginis MARIÆ vteri ferculo, in domum Zachariæ delatus, continuo Ioannem in nidulo fructiferæ illius arboris, scilicet; S. Elizabeth latitantem, aucupatus est; Spiritus Sancti manum ad eum extendens, iuxta Angelicum vaticinium: *Spiritu Sancto replebitur, adhuc ab utero matris suæ.* Tradit præterea Plinius supra citatus, aliam mirabilem Galbani proprietatem, quod iuuat ad Tussim sanandam, & plurimum conducit ad bene formandam vocem. Vox erat Ioannes Baptista: nam de se ipso testatur. *Ego vox clamantis in deserto.* Laborabat tamen infensissimi peccati originalis tussi, quæ illum impediabat, ne debitam vocem in laudem sui Creatoris formare posset. Beata igitur Virgo MARIA, velut fructifera cælestis Galbanus, visitatione suâ, saluberrimum antidotum Ioannis tussi exhibuit. Pectus eius adeo efficaciter emundans, ut mox fieret, *Vox clamantis in deserto, & disertissime loqui posset: parate viam Domini.* Habet & hanc stupendam virtutem Galbanus, teste Plinio: lib. 19. Cap. 11. in fine, ut accensa culices fugere compellat. Equidem peccata venialia, licet serpentes venenosi, ac mortiferi non sint culices; tamen sunt animam pungentes. Quia ex frequentatione venialium, facile homo contrahit habitum, ad mortalia, quæque committenda. Verum, & hoc singulare privilegium, ex speciali Virginis MARIÆ visitatione, habuit Ioannes Baptista, quod non tantum à lethali culpæ originalis labe, in utero materno fuerit mundatus, sed etiam, quod mystica hac Galbanus, Virgo MARIA, visitationis suæ mirâ virtute, illam Ioanni perfectionem tribuerit, ne peccata venialia inquam, in vita suâ commisitset. Quemadmodum de illo

Domini, unum volucrum quomodo acquiritur.

Lucæ 1.

Galbanus tussim sanant.

Galbanus culices fugat.

Die Visitationis B. M. V.

Illo canit Sancta Ecclesia.

Antra deserti teneris sub annis
Ciuum turmas fugiens petisti
Ne leui saltem maculare vitam.

Famine posses.

Merito proinde Virgo Sanctissima, in hac sua Visitatione, sese admirandam Galbanum nuncupauit inquit: *Quasi Galbanum euaporauit.* Euaporauit profecto, non tantum in Ioanne peccati maculam, sed in toto mundo scelera, in Ecclesia hæreses, in terra sterilitatem & defectus omnes, in mentibus denique hominum cogitationes peruersas, ut proinde quidquid mundus perfectionis in se continet, totum illud Visitationi MARIÆ debeat. Si enim Sanctorum Visitationes, multa beneficia hominibus contulerunt: visitauit quondam tres Angeli Abrahamum, quibus cum omni humanitate, hospitio susceptis, mox Patriarcha ille diuturni voti compos factus est; ut in extrema propè modum ætate, citra omnium expectationem, ex sterili & multorum annorum coniuge, optatum diu heredem ac filium, suscipere. Visitauit Iacob, impium Laban, & ecce suo aduentu, singularem Dei benedictionem illi cultori idolorum attulit, id ipso met Laban attestante: *Experimento inquit, didici, quia benedixit mihi Dominus propter te.* Visitauit Elizeus Seraphitanam Viduam, moxque omnia vasa vacua oleo impleuit, quo mulier afflita, & debita exolueret, & filijs sustentationem procuraret. Quis verò dubitabit, in visitatione Augustissimæ Cælorum Reginæ, multa bona toti vniuerso collata esse? Siquidem in hac felicissima Visitatione, & potentia Patris æterni, & Sapientia Filij, & bonitas Spiritus Sancti, ad benefaciendum mundo effusa est. Hæc est equidem causa cur SS. Virgo, dicatur suam Visitationem ad montana direxisse. Ut quemadmodum ex montibus, omnis imbrium copia redundantium, in loca plana distillat; sic, ut ex Visitatione Virginis MARIÆ, tota beneficiorum plenitudo, in animos hominum redundaret. Ut proinde Sanctissima Virgo, propter hanc beneficentiam, quam in sua Visitatione mundo contulit, à tribus generationibus beata dici meruerit, scilicet, à Diuinâ, Angelicâ, & Humanâ, iuxta illud Canticum Virginis: *Ex hoc beatam me dicunt, omnes generationes.*

Lucæ 1.

Lucæ 11.

Prædicat imprimis, Beatam MARIAM generatio Diuina, propterea, quod Deum & Hominem simul genuerit, atque lactauerit; *Beatus inquit venter, qui te portauit, & vbera, quæ suxisti.* Beatam Virginem prædicat, Diuina generatio: Quia tota pul-

chra est, & macula non est in ea. Nam

caput tuum ô Augusta Virgo, ut Carmelus: comæ capitis tui, sicut purpura Regis: Oculi tui columbarum: Nasus tuus, sicut turris Libani, quæ respicit contra Damasum: Genæ tuæ, sicut turris: Dentes tui, sicut greges tonsarum, quæ ascenderunt de lauacro: Labia tua, fauus distillans: Guttur tuum, sicut vinum optimum, dignum dilecto meo, ad potandum: Collum tuum sicut monilia: Vbera tua, pulchriora sunt vino: Venter tuus, sicut aceruus tritici. Denique, pulchri gressus tui in calceamentis filia Principis. Prædicat Beatam MARIAM, Angelicæ generatio: Angeli enim in Spiritu videntes MARIAM, laudauerunt illam in hunc modum: *Cum me laudarent astra matutina, & iubilarent omnes filij Dei.* In ortu eius felicissimo, pariter cecinerunt Angeli. *Quæ est ista, quæ progreditur, quasi aurora confurgens, pulchra ut Luna, electa ut Sol.* In Annuntiatione & ibi pariter Archangelus cecinit: *Aue gratia plena.* Præterea in Assumptione, omnes Angelorum cætus, admirantes clamabant: *Quæ est ista, quæ ascendit per desertum, sicut virgula sumi, ex aromatibus Myrrhæ, & vniuersi pulueris pigmentarij.* Denique tempore Gregorij Magni, cum pestis maxima per Romanam urbem grassaretur, pro cuius expulsionem, Pontifex processionem instituerat. Præeunte igitur imagine Beatæ Virginis, auditi sunt Angeli canentes: *Regina Cæli letare Alleluia.* Quibus verbis, apposuit S. Gregorius: *Ora pro nobis Deum, Alleluia: moxque pestis cessauit.* Cuius facti, ut firmior & diuturnior esset memoria, quidam illorum Angelorum, qui specie humana apparuerant, vestigia pedum reliquit in lapide, qui hucusque Romæ, magna veneratione asseruatur, in templo minorum de Obseruantia Aræ Cæli. Prædicant B. Virginem MARIAM, ipsæ generationes infidelium, & gentilium idola colentium. Nam quemadmodum docent Philosophi: contraria iuxta se posita, magis elucescunt: Sic planè veritas & excellentia, atque Sanctitas MARIÆ, eius conditionis est, ut multis pecculantibus oblatrantibus, alijs in eam impudentissime debacchantibus, magis elucescat. Adde, ut etiam infensissimi Christianæ religionis hostes, euidentissimâ rei veritate compulsi, à laudibus tantæ Virginis, nequaquam potuerint abstinere. Testis est luculentissimus istius veritatis, Saluatoricus de Victoria Verbi. 2. p. contra

Cantic: 7.

Cantic: 4.

Cantic: 1.

Cantic: 7.

Tob 38.

Cantic: 3.

Antiphon: Regina cæli ab Angelis facta.

Saluatoricus

Zonaras
Græcus.
Fringosius

rent, responderunt; se id in honorem & cultum, Virginis cuiusdam præstare, quæ Virgo manens, peperit filium suum: Vbi licet veram fidem ignorantes; Augustissima tamen Deiparæ cultum exhibebant. Similiter referunt Zonaras Græcus Lib. 5. suorum annal. & Baptista Fringosius, lib. 1. miraculorum. Qui asserunt, adhuc ante Christum natum, Constantinopoli fuisse repertum sepulchrum, in quo lamina, quædam aurea inuenta erat, cum hac inscriptione. *Christus nascetur ex Virgine, & credo in eum, temporibus Syrenæ, & Constantini, rursum me videbis & Sol.*

Prædicant Beatam Virginem MARIAM, & Iudeorum generationes: Nam Rabbi Accados, quem Magistrum Sanctum Iudæi vocitabant, hoc elogium Virgini Deiparæ apposuit, teste Galatino, de arcanis Christianæ veritatis: *Sicut Abacus est armarium, quod Principes consuevit, ut auri & argenti vascula in eo recondant; suamque gloriam, & opes cunctis ostendant; ita Regis Messie Mater erit armarium, quod Deus ipse construxit, ut Messias in ea sedeat, ad maiestatem suam gloriam, mortalibus omnibus manifestandam.* Paria tribuunt elogio, Beatæ Virgini Rabbi Barachias, Iodan, Moyses, Adarfan, Kimki, Hunda, &c. Quodsi ad Hæreticos sermonem conuertamus, & illi, licet non pietate, veritate tamen compulsi, Beatam prædicant MARIAM Virginem. Nam teste S. Thoma 3. Sent. dist. 4. q. 2. Martinus Lutherus, nostri temporis Hæresiarcha Virgini Deiparæ alias vehementer infestus, sui tamen quasi oblitus; illud testimonium MARIÆ subscribit: *Dignum & iustum erat, MARIÆ personam, ab originali peccato præservari, de qua Christus sumpturus erat carnem, quæ omnia peccata superaret.* Quod adhuc magis compro-

bat idem Lutherus, teste S. Thomâ, in Postila maiori, in festo Conceptionis MARIÆ ubi dicit: *Nulla inquit mulier tam sancta est, nec fuit, nec in posterum erit, quæ fructum ventris sui benedictum pariat, quando nulla citra voluptatem, & peccatum concipit.* Calvinus autem perfidus, Ecclesiæ Catholicæ hostis, in sua Harmonia Evangelica, hanc Virgini tribuit commendationem. *Namquam ait de me, ut in Domino confido, audietur, quasi auerfer MARIAM, erga quam minus bene officii, reprobata mentis certum existimem indicium.* Bullingerus demum, in sermone, de Beata Virgine MARIÆ, hæc satis ab impio eius ore aliena, protulit: Si MARIA benedicta est, inter omnes mulieres, & beata ab omnibus prædicanda nationibus, infelices certè sunt Iudæi, qui ipsam nunquam conuictis laceßere desinunt, infelices sunt pseudochristiani, qui Iudæis nihilo meliores, suâ laude ipsam spoliant, & exuunt.

Visitationem igitur SS. Deiparæ, celebramus hodiè, quæ eo potissimum fine, domum Zachariæ visitauit, ut omnem à parturiente Elizabetha, dolorem amoueret, & Ioannem Baptistam, à peccati macula redderet immunem. Tum quoque, ut summa mundo beneficia, in hac sua Visitatione conferret: propter quod, omnes nationes beatam prædicant illam. Itaque cum exultante Ioanne, exultemus & nos in tanta solennitate, Virginem SS. obsecrantes, ut quæ iam ad montem cælestia abiit, iterum nos visitet: placatum, & ad sua pendente vbera, IESUM nobis ostendens. Atque ut omnem à nobis, & peccati maculam, & afflictionis grauitatem depellat, iterumque egen-
tes nouis beneficijs cumulet.

DIE

DIE S. MARGARITÆ.

CONCIO PRIMA.

Simile est Regnum cælorum homini quærenti bonas
Margaretas *Matth. 13.*

Proverb.
5.

S. Basilii.

Isaia. 33.

S. Ambrosius.

Lucæ. 19.

Inem cupiditati humanæ imponere, difficile est; imò ne quidem possibile. Tentauit hoc cælesti Sapientiâ persuasus Salomon, dissuadens ne quispiam se ære alieno nimium grauaret, sed iuxta suæ conditionis statum viuendo, contentus esset, dum Proverb. 5. sic alloquitur hominem. *Bibe miser ex tuis vasis aquam, hoc est, (ut exponit D. Basilii in Psal. 14. contra feneratoros) ex tuis facultatibus viue: non ad alienos fontes propera, sed ex propria scaturigine tibi vitæ solatia para.* Melius enim est, in libertate vitam pauperem agere; quam debita contrahendo, se mancipare seruituti. Nam siue amicus est, à quo vis mutuum accipere, facile eius amicitiam laedes: si inimicus, fies tuo aduersario subditus, & captiuus: quia breui admodum tempore, ex alienis honestatus & gaudes, paulo post patrimonio euerteris. Et tamen ita efficax persuasio Salomonis, nihil profuit, dum homines quotidie, ut suam paupertatem tegant; pluribus se debitis, quam caput capillis onerare audent. Auocabat Isaias ab hac cupiditate mundi homines, ne mercaturas sollicitè admodum tractando, se in summa discrimina conijcerent, dum longinquas maris nauigationes, aggredi non verentur, inclamans cap. 33. *Pluuiate naues Carthaginis, quia perierunt, & non amplius erant.* Quasi diceret, ut exponit S. Ambrosius lib. de Helia, & ieiunio, cap. 19. *Accusatis crebra naufragia, & quis vos navigare compellit.* Quasi non inuidia opum, & terras faciatis intutas, & ad latrocinium plurimos exciteris. Mare non ad nauigandum fecit Deus, sed propter Elementi pulchritudinem. Latius pelagi fundit æquora, ut freto includeret terras, ne longius homo exul & vagus erraret. Et tamen oleum & operam perdidit Dei Prophetæ: quia homo, aure surda verba eius excipit, dum toto vitæ suæ tempore negotiari contendit, fretus illâ Christi doctrinâ. *Lucæ 19. Negotiamini dum venio.* Et ideo homo negotiatur in terra, ut illam suæ di-

tionis subiiciat, iuxta illud Genes. 34. *Negotiamini, & possidete eam.* Et Genes. 21. *Negotientur in terra.* Negotiatur & in mari scrutando eius profunda, ut pretiosas Margaritas inueniat. Nec certè mirum; cum ne ipsum quidem cælum ab hac insatiabili cupiditate sit alienum, sed instar hominis mercaturas agere videtur; inquietat mundi altiora secreta, sulcare atque exarare fluctus contendit, tentat innoxia æquora, irritat p. ocellas, & separatoris Elementi profunda rimatur, quærendo bonas Margaritas, nec prius quiescere volens, donec vnam pretiosam inueniat. Quam ego vobis hodie monstrabo, ut circa illam quærendam toto vitæ vestræ tempore negotiemini.

Vna ex omnibus inappreciabilis Margarita, Angelis & hominibus, sollicitè ad quærendum proposita est. Vnigenitus æterni, Patris Christus Iesus, sic eum appellat S. Ambrosius serm. 6. *Margarita inquit, est Christus Dominus, quam negotiator ille diues in Evangelio venditu omnibus rebus suis emere festinauit, & maluit omnes quas habebat, seculi gemmas amittere, tantum ut vnam Christi emeret Margaritam.* Sic eum vocat D. Cyrillus Alexandr. lib. 11. in Genesim inquit: *Bonas igitur Margaritas inquiramus, necesse est; ut inter eas illam singularem, pretiosamque, Margaritam, hoc est, Christum inueniamus.* Sic eum nominat S. Bernardus, tom. 2. serm. 65. de diuersis. *Ego inquit, vnam hanc Margaritam pretiosam, nihil aliud, nisi vnitatem arbitror esse.* Ponderate verba hæc magni istius Doctoris, & paulo diligentius sciscitemini, quid sit vnitatis. Si vim nominis spectetis; vnitatis est principium numeri. Si Metaphysicam subtilitatem: vnitatis est negatio diuisionis, & vinculum charitatis. Hinc vnum dicimus, quod non est diuisum, sed vni forme & æquale. Atque ex his facile coniectemini Primogenitum æterni Patris Christum esse, pretiosam Margaritam, cum illi omnimoda vnitatis competat. Vnitatis est principium numeri: omnis enim numerus ex vnitatibus componitur; Christo pariter Moyses

Genes.
34.

S. Ambrosius.

S. Cyrilus.

S. Bernardus.

Genes. 1. fcs attribuit, quod sit principium omnis creaturae multitudinis. Genes. 1. *In principio inquit, Deus creauit celum & terram.* Hoc est, in Christo, ut exponit S. Ioannes cap. 1. *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Ecce Christus principium est, à quo vita, conseruatio, & salus in omnes creaturas rationales vberissime diffuit; iuxta illud scriptura: *in quo viuimus, mouemur, & sumus.* Ecce vnitas est; quia ab illo vno innumere creaturae produci & multiplicari caperunt.

Quod si vnitati negatio diuisionis attribuitur, ut omnem penitus excludat pluralitatem: attendite, quam arcta & indiuisa vnitas Christo cum aeterno Patre conueniat? attestante id illo ipso. Ioan. 10. *Ego & Pater vnum sumus.* Ecce Christus palam fateretur, se cum aeterno Patre habere vnitatem naturae, quod non sit alius Deus, hoc est, à Patre diuersus, sed omnino vnus idemque; iuxta illud Marci 12. *Audi Israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est.* Quasi diceret, is Deus, quem pro Deo habere & colere debes, vnus est. Si ergo lex Diuina Christum Dominum colendum, & adorandum praecipit Apocal. 5. *Sedenti in throno & agnos benedictio, & honor, & gloria, & potestas in secula seculorum.* Quod adhuc comprobat Philipp. 2. *In nomine eius omne genua flectantur* quis non fatebitur, Christum secundum Deitatem, esse vnum cum Patre? siquidem honor Diuinus nullatenus diuidi potest in plures, iuxta illud Matt. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.* Neque hic Arrianorum commenta, quicquid euincunt, dum Christum ab vno Deo distinguunt ex eo fundamento: quia illum Scriptura, Dei vnus Verbum nominat: qui enim Dei est, quomodo Deus ipse esse potest? vanum profecto commentum, quis obsecro nescit, Spiritum, qui in homine est, & hominis esse, & idem esse quod homo, ipsam planè sapientiam, bonitatem, charitatem, & alias perfectiones diuinas, & Dei esse dicimus, & sapientiam, bonitatem, charitatem, Deum esse fateamur. Nam quicquid est in Deo, Deus est: vnde merito Apostolus 1. Ioan. 4. proclamat, charitatem & Deum esse, & Dei esse, & Deum charitatem habere. Proinde quod est idem cum Deo, est Dei esse, & Deus esse rectè dici potest. Hoc profectò nixus fundamento D. Ioannes asseruit: verbum fuisse apud Deum, & verbum fuisse Deum: ne fortè quispiam Arrianorum putaret, Verbum ita esse apud Deum, tanquam aliquid extraneum, sed tanquam idem cum Deo.

Et licet Arriana prauitas, Verba illa:

Ego & Pater vnum sumus. Velit intelligenda esse, non de vnitate naturae, sed tantum de vnitate & concordia voluntatis, ex hoc fundamento. Promittit inquit Christus in his verbis, sui omnibus aeternam felicitatem; cuius promissionis certitudinem fundat in hoc, quod ipse & Pater vnum sint; nimirum voluntate: si enim quod vult Christus, Pater etiam vult, manifeste sequitur de ista Christi promissione neminem dubitare debere. Sed errant toto cælo: Nam Christus Dominus in illis suis verbis, hoc solum intendit probare, quod eius oves nemo possit de manu eius rapere. Sic enim ibi Ioan. 10. subiungit. *Et non peribunt in aeternum, & non rapiet eos quisquam de manu mea.* Quasi in hunc modum argumentaretur. Quia inquit Pater, qui oves mihi dedit, maior omnibus, & potentissimus est, & nemo potest eas rapere de manu Patris, propter summam eius potentiam, idè nec de manu mea possunt rapi, quoniam ego & Pater vnum sumus. Proinde non certitudinem promississe felicitatis, (ut ineptè intendunt Arriani) sed magnitudinem suae potestatis in ouibus suis protegendis, hoc loco Christus probat. Nam manus Christi & Patris, potentiam significat: & non posse quemquam rapere oves de manu Patris ac Christi, magnitudinem potentiae in Christo & Patre denotat. Vnde in his verbis, Christus manifestè deducit suam potentiam, non extrinsecam solum, quatenus protectionem, & auxilium extrinsecum Patris significat, sed intrinsecam & in seipso residentem, qua oves suas & custodit, & protegit, & vitam aeternam donat. Ut propterea dicatur vitam habere in semetipso: quia in semetipso habet potestatem.

Christus itaque Dominus his verbis. *Ego & Pater vnum sumus.* probat imprimis suam absolutam aequalitatem cum Patre in natura Diuina, & insuper aequalitatem in virtute & operatione, iuxta illud Philipp. 2. *Cum in forma Dei esset non rapinam arbitratus est, se esse aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit.* Quid enim, ista forma Dei, quā Christus erat aequalis Deo, nisi naturam Dei significat. Vnde, quia istam formam Dei Christus nunquam deposuit, sed in eadem accepit formam serui, hoc est naturam humanam, imò neque deponere potuit, nisi desisset esse Deus, & Filius Dei, quod impossibile est. Siquidem Christus tempore suae passionis, quam in forma serui peragebat, Caiphæ adioranti se esse Filium Dei falsus est; & Pilato interroganti, an esset Rex, respondit se esse Regem, non de hoc mundo, sed

Ioan. 10.

Ioan. 10.

Ibidem.

Ibidem.

Philipp.

do, sed cœlestem, planè ac Diuinum: & dum caperetur, Malcho auriculam abscissam restituit, quod diuinæ potestatis erat. Et Centurio in cruce eum morientem, Dei Filium agnouit: *Verè hic homo Filius Dei erat* Marci 15. Et S. Paulus, Christum in cruce patientem, Dei Filium aperte fateretur. Hebr. 5. *Cum esset, inquit, Filius Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam.* Ergo Christus semper Deo Patri, in sua diuinitate fuit, & est omnimodè æqualis.

Est etiam æqualis Patri in plena & absoluta potestate, quod ipsemet probat Ioannis. 5. *Pater meus vsq; modò operatur, & ego operor.* Quæ consecutio nulla prorsus esset, si Christus non haberet omnimodam potestatis æqualitatem cum Patre. Nam Christus in his verbis confundebat Iudæos, illum arguentes, quod in Sabbatho curaret, & diuinam legem id vetantem violaret; quasi in hunc modum argumentans: si Pater meus, etiam modò, id est etiam in Sabbatho operatur, Ergo & mihi licitum est operari. Siquidem, quod maiori licitum est operari, non illicò consequitur minori quoque licitum esse, cum à maiori ad minus argumentum affirmatiue non valeat. Christus itaque non ex concessa à Patre virtute, sed ex vnitate virtutis, & operationis, consecutionem hanc intulit: Quia enim neque Filius potest operari sine Patre, neque Pater sine Filio, idè si Patri licitum est operari in die Sabbathi, Filio quoque similiter licitum esse, vnde intulit Christus: *Amen autem dico vobis, non potest Filius à se facere quicquam, nisi quod viderit Patrem facientem; quicumque enim ille fecerit, hæc etiam Filius similiter faciet.* Quibus verbis luculenter ostendit Christus, vnā & eandem esse operationem suam atque Patris. Nam si diuersæ essent operationes Patris & Filij; tunc non esset verum, Filium non posse facere, nisi quod viderit Patrem facientem: alioqui Christus non potuisset suscitare mortuos, cæcos illuminare, sanare infirmos, nisi similia opera prius, Pater operaretur, & Filius ea videret Patrem operantem, quod tamen manifestæ veritati repugnat. Vna igitur est virtus Christi & Patris, vna operatio, & consequenter vna numero natura.

Neque sanè obstat, quod Christus potestatem suam Diuinam acceperit à Deo Patre: iuxta illud. *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo,* quasi propterea minor Patre, & illi subordinatus dici debeat: quia non accepit potestatem subordinatam, dependentem, minorem, sed æqualem & eandem cum potestate Patris. Proinde ratione huius potestatis acceptæ, non est sub-

Matth. 11.

B 2

ordinatus Deo, sed eiusdem potestatis cum illo. Quippè is, qui potestatem accipit ab altero æqualem, non est potestate illo inferior, neque est illi subordinatus, quoad potestatem, sed æqualis; ita ut non omnis acceptio potestatis, faciat inferiorem, sed tantum acceptio minoris potestatis: sic v. g. si Rex Filio suo resignaret Regnum cum pari & absoluta potestate, quam ipse habuit, nemo diceret, filium subordinatum esse Patri, sed pari potestate regnantem atque Pater. Nam sicut Pater à summa illa & absoluta potestate dicebatur Rex ita & filius à pari potestate dicebatur æqualis Rex, non subordinatus Patri, qua Rex: par enim pari in eo, quo est par, non subordinatur: licet esset subordinatus eidem, qua filius.

Hæc est igitur pretiosa Margarita, Christus Iesus, in omnimoda vnitate, & æqualitate cum Patre aeterno consistens, quam totis viribus querere debetis, iuxta illud Scripturæ: *Quærite eum, dum inueniri potest, inuocate eum, dum propè est.* Et quid est querere Iesum, nisi religionem eius sanctam inuiolatam seruare, iuxta illud Matth. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias.* Nam si teste Apostolo; templum Dei estis æquum est, ut in vobis nihil præter Deum, & Sanctam eius Religionem Catholicam inhabitet, ut sic ex vestra pietate, vestris moribus inculpatis, Deus agnoscat, iuxta illud Psal. 47. *Deus in domibus eius agnoscetur.* hoc est, in suis fidelibus. Nec immeritò Religio enim Sancta Regnorum custodia est. Quod certò experimento cognoscite: quam diu enim in Silo fuit tabernaculum Dei, hoc est, quam diu Sancta Religio soli Deo debita strictè obseruabatur, tam diu Imperium Israëliticum floruit.

Iosue 18. *Congregatiq; sunt filij Israël in Silo, ibiq; fixerunt tabernaculum testimonij, & fuit eis terra subiecta.* En fixo tabernaculo, non solum nullum periculum exortum, sed etiam terra illa tributaria Israëlitis facta est; nisi stabilitas tabernaculi, stabilitatem imperio conferret. At verò tabernaculo euerso, ruit pariter & Imperium: quia Deus propter neglectum cultum suum, propter defertam religionem sanctam, impium populum Israëliticum in seruitutem hostibus tradidit, omniaque eorum desiderabilia, in prædam cesserunt, attestante Sacra pagina Psal. 77. *Exrepulit tabernaculum Silo, & tradidit in captiuitatem virtutem eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici.*

Rem vltèrius scrutemini; Germania populosa, victrix semper, nunquam victa extitit, antequam Lutheri, & Caluini erroribus

Matth. 4.

Psal. 47.

Religio Sancta Regna custodia est.

Iosue. 2.

Psal. 77.

Germania ante Hæc sem inuicta extitit.

roribus infestaretur: penè cōpāneas hereses amplexata, seditiones & bella statim experta est. Quid opibus & omni rerum vbertate potentem Hungariam, Mahometanā tyrannidi subiugatam reddidit? nonne à religione orthodoxa recessus. Sed ut ad nostrā Poloniam reuertar: Hæc Europæarum nationum Princeps & caput fuit: at nunc per tot annos continuis bel-
 Hungaria Heresis perdidit.
 Causam- eam in Po- lonia.
 Matth. 10.
 S. Hiero- nymus.
 Quia ubi est diuersa fides, non potest esse fidem affectus. Quasi diceret, ad conseruandum Regnum, primum fundamentum est omnimoda ciuium vnitas, & confidentia, quæ in vna Religione sancta stabilitur, iuxta illud. *Vna fides, vnum baptisma, vnus Deus.* Quia ergo in nostra Polonia regnatis temporibus diuersa fides, & velut quondam Roma fuit receptaculum omnium errorum atque superstitionum; ita planè modò Polonia facta est Patrona Heresium, & infidelium dogmatum. Hinc intestina & externa bella, inter Ciues discordia, inter Magnates æmulatio, inter priuatos odia, inter subditos & Dominos rebellio & oppressio, inter seculares & Ecclesiasticos mutua persecutio, nullibi tuta confidentia: *Quia ubi diuersa fides, non potest esse fidem affectus.*

Sed audite Catholici mei, quid ad vos loquitur Apostolus Doctor gentium. 2. ad Corint. 5. *Charitas inquit Dei vrget nos.* Hoc dicit, ut exponit S. Chrysostomus: *Homo: 34. in Genes: Compellit, constringit, cogit.* At in quo? Respondet ibid. Apostolus: *Æstimantes hoc*

quoniam pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui viuunt, iam non sibi viuunt sed eis, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit. En demonstratio Charitatis Dei, quā nos vrget, ligat, conuincit, sic euidenter, ut nemo ex aduerso stans, eam soluere possit, nemo respondere, quin toti & totaliter Dei simus. Christus pro omnibus nobis mortuus est, ut nos suā morte ab omni peccato mundaret, ergo nos ita viuere debemus, ut in omni puritate mentis Christum quæramus. Perdit enim celestis Margaritæ gratiam, quisquis suorum peccatorum conficius, & illa deferere nolens, eam quærit. Gemma namque nisi auro non conuenit; Margarita nisi pretiosis monilibus non aptatur. Igitur aurum optimum, monile pretiosum esse debetis, ut in vobis Margarita specialis, id est Christus possit includi. Christus suā morte salutem nostram operatus est, ergo vnum tantum nobis inest negotium, vnum quod verè negotium dici, & verè tale mereatur nomen, salus videlicet animæ nostræ: si cætera omnia pereunt, & hoc vnum habeatur, omnia lucrati sumus; sicut è contra omnia amissimus, si vnum nobis exciderit, sic concludit. S. Chrysostomus: *rom. 6. Hom. de Annal. Quid enim hoc ipso crimine potest esse peius, quam aliquid aliud, quam ipsa negotia diuina, magis vrgens nobis esse videatur, magisque necessarium.*

Quare ne à Charitate Dei excidatis, negotiis hodie in Templo S. Dei, vendite omnia, id est, abominemini peccata vestra: nolite patrocinari falsorum dogmatum erroribus, sed in vna Fide Sancta, in vna Religione, vni soli vero Deo seruite, & sic vnam illam pretiosam margaritam, quæ pendet in sinu æterni Patris, Christum IESUM vobis propitium inuenietis.

Homo cui est is Dei esse debet.

S. Chrysostomus.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Vigilate. *Matth: 24.*

Vt vigilantia Deo placeat in orando & bene operando consistere debet.

Somnolentia abiecti & remissi animi homines inuadit, qualis erat in veteri lege. Heli Sacerdos, qui licet iam fuerit senex, qui solet esse somni parior: licet plenus curarum, quæ solent abigere somnos, cum zelus religionis di-

uine indefesso conatu propagandæ, & salus animarum totius populi, ipsius curæ demandata esset: licet horribilibus minis, veluti quibusdam tonitruis de cælo terrens fuerit. *Non expietur domus eius victima, & munusculum vsq; in æternum.* 1. Reg. 3. tamē-

1. Reg. 3.

men & in media die dormiebat: *Factum est ergo in die quadam, Heli iacebat in loco suo, & oculi eius caligauerant, nec poterat videre.* Talis fuit Ionas Propheta, qui cum iussa Domini exequi negligeret, dum iam naus extreme periclitaretur, tanquam abiectum & vile mancipium in somnos resolutus: *descendit ad interiora nauis. & dormiebat sopore graui.* Ionæ 1. In quem locum D. Hieronymus sic discurret: *Descendit inquit ad interiora nauis, & tristis absconditur, ne quasi Dei vindictam, fluctus aduersum se videret intumescere. Quod autem dormit, non securitatis est, sed meroris.* Et merito: tristitia enim somnos conciliat, iuxta illud Salustij in Iugurth. *Agrum animum ut solet somnus cepit.* Talis fuit Aeneas, quem licet diuina oracula paulò ante grauiter perterruerant, somno tamen nimium indulgebatur, apud Virgil: 4. Aeneid.

Nate Deo potes hoc sub casu ducere somnos.

At verò Principem & Virum magnanimum commendat vigilantia: quia ut est in veteri paramia: *Non deest Principem solidam dormire noctem.* Hinc supremus mundi Princeps & Rector Deus, vigil appellatur Daniel 4. *Videbam in visione capitis mei super stratum meum, & ecce vigil & Sanctus de cælo descendit.* Vigilat semper Deus, quia cum sit Ens necessarium & indefectibile, sicut in suo esse; ita & in operari nunquam deficere potest. Angeli Sancti quia sunt Principes & praesides mundi, perpetuo vigiliant. Cantic. 4. *Inuenerunt me vigilantes, qui custodiant ciuitatem.* Vnde S. Bernardus de Ecclesia Sancta serm. 77. dicit: *Qui custodiunt te, non dormitant neq; dormiunt, custodes tui Angeli Sancti, vigilantes tui Spiritus.* Quia itaque Deus hominem Principem esse voluit, omnes creaturas: sublunares eius regimini subiiciens, ideò nos ad perpetuam vigilantiam in hodierno Euangelio excitat: *Vigilate.* Proinde considerabimus in quonam nostra hæc vigilantia consistere debeat, ut Deo accepta, & nobis ad salutem proficua esse possit.

Vt nostra vigilantia Deo sit accepta in duobus fundari debet, nimirum in actione, & operatione. Sic docet S. Bernardus Sermon. 3. in Resurrectione Domini. *Vigilate in operationibus intenti, vigilate in actionibus circumspiciti.* Primum itaque condimentum veræ & ad salutem proficua vigilantia est oratio, sic præscribente ipso. *met Christo Lucæ 22. Quid dormitis, surgite & orate, ne intretis in tentationem.* Et quam obsecro est ista tentatio, quæ hominem ubi aliquantum de vigilantia & oratione remiserit subito inuadit? Equidem non-

alia, nisi maledicta ambitio, quæ sicut Angelum rebellem pœnaliter à Deo fecit exulare; ita animum hominis continuo pulsât, ut illum cum humili IESU dissociet, siquidem ille deponit potentes, & exaltat humiles.

Ex quatuor autem potissimum rebus homo viator superbæ & inanis gloriæ occasionem sumere solet. Primò dum laudatur, quia laudes sunt instar Sirenium cantus, quo ille & abstrahitur, ac propriæ vilitatis suæ oblitus, complacentiæ somno facillè consopitur. Atque hanc ob causam, quando Deus mundo producto omnes creaturas laudauit: *Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant valde bona;* à solius hominis laude abstinuit. Ut ingeniosè ponderat S. Ambr: Cap. 3. de institutione Virginis. *Cum inquit omnia opera sua laudauerit Deus, cælum & terram, maria, noctem & diem, quod ista proficerent ad vsum laboris, illa ad fructum quietis; laudauerit feræ, bestias; ubi ad hominem ventum est, solus non videtur laudatus, quæ igitur causa est, nisi forte ea, quia alia in specie sunt, homo in occulto. Nihil in bestiis plus reperias, quam quod videtur, illud autem in eo regit hominem, quod non videtur. Merito ergo alia in exordio laudantur, istius laudatio non promittitur, sed reseruat: quia aliorum gratia fors, huius intus est.* Licet ergò homo pluribus titulis videretur laudabilis, quia tamen ad elati animi vitium dignoscebatur propensus, illum solum Sapientissimus mundi opifex viduatum laude reliquit, ut illi subtraheret periculum superbæ & inanis gloriæ, quæ obrepere poterat ex laudibus.

Secundò homo in elati animi vitium facillè prolabitur ex delatis sibi honoribus, aut officiis gloriosis. Sic homo constitutus à Deo mundi Sublunaris Princeps, cum pro tanto beneficio humiliter & deuotè se erga Deum gerere debuerit, mox in superbiam elatus, Serpentis tentationi: *eritus sicut Deus scientes bonum & malum.* Genes. 3. acquieuit; ita ut Deum ad penitudinem quandam induceret, quod tantis eum honoribus exornasset: *Homo inquit cum in honore esset, non intellexit.* Psal. 48. non intellexit humilitatem, propter quam inaccessa Maiestatis Dei Filius, seipsum exinaniuit: non intellexit suam vilitatem, propter quam erigendam Dominus formidam serui accepit: non intellexit suam indigentiam, propter quam dicendam, Deus incarnatus pauper & inops factus est: non intellexit suam nuditatem, propter quam æterna gloria cooperiendam, Christus in cruce nudus pependit.

Hinc Saluator noster, quando Petro contulit

Genes. 1.

S. Ambr.

Genes. 3.

Psalm. 48.

contulit munus illud sublime: *Pase oues meas.* Ioan. 21. hoc est, munus gubernandi vniuersalem Ecclesiam, statim illi mortis recordationem præ oculis posuit: *Cum inquit osses iunior cingebas te, & ambulabas ubi volebas; cum autem senueris, extendes manus tuas, & alius cinget te, & ducet, quo tu non vis hoc autem dixit, significans qua morte clarificatus esset Deum.* Ut quid obsecro honori mortis recordationem adiunxit? ut nimirum periculum superbiam, & inanis gloriæ, quod Pontificiæ dignitati videbatur adiunctum, mortis memoriâ propulsetur. Videns enim homo, quia per mortem transit omnis gloria mundi, iam non habet unde superbiat, sed potius ut coram Deo semper humilietur.

Tertio homo inani gloriâ facile intumescit, ex exercitio eximiorum virtutis actuum. Quod certò experimento compertum habens, Dæmon, volens Christum ad inanem gloriâ allicere, quando admirabili illâ abstinentiâ, quadraginta diebus ieiunauit, accessit suggerens Domino, ut tunc miracula perpetraret:

Lucæ 4. Dic vi lapides isti fiant panes. Lucæ 4. Ut sic illorum miraculorum ostentatione, & instantiâ ductus, aliquâ inani gloriâ eleuaretur: ita enim super hunc locum discurret

S. Cyprianus: *putabat autem malignus Spiritus, quem gula non vicerat, vanâ gloriâ superari.* Hinc vnumquemque nostrum hortatur Apostolus, ne quisquam de suis rectè factis superbiat: *Lucæ 17. Cum feceritis omnia, que præcepta sunt vobis, dicitis: Serui inutiles sumus.* Quasi diceret: cum homo ex sua conditio-

ne sit seruus Dei, & innumeris titulis illi obligatus, idè in actibus virtutum ita se gerere debet, quasi illos pro nihilo reputet; quicquid enim in obsequium eius efficit, multò minus est, quàm efficere, debeat: Ut faretur Iob Cap. 35. *Si iuste egeris, quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet.*

Quarto tandem solet homo inaniter inflari, ex multiplici donorum gratia sibi collata, attestante id Gerson. Parisiensi Serm. de humilitate in Cæna Domini:

Creatura inquit rationalis quolibet, labilis est & prouisor ad casum, & defectum; quanto in naturalibus, aut etiam in gratuitis fuerit ornator, seculsa Dei mantenentia specialis: quasi videlicet plus habeat creatura omnis de vanitate, & tendentia in nihilum, quanto plus de entitate. Sic Lucifer plenus sapientiâ, & fortitudine, inani fastu elatus, Deus fieri appetijt. Sic Adam nobilitate, & potentiâ decoratus, ita uisera ambitioni succubuit, ut Deum crimen suum latere posse arbitratus fue-

rit: *Abcondit se Adam & vxor eius a facie Domini.*

Genes. 3.

Abcondit se Adam & vxor eius a facie Domini.

Abcondit se Adam & vxor eius a facie Domini.

mini. Sic quemcunque plures exornant dotes, & blandientis fortunæ prosperi euentus, eidem grauius ad ruinam pondus præstò adest, ut proinde iam Deus aliquantum manum suam contrahere debuerit, ne vnum hominem nimium suis donis cumlaret: ut ingeniosè aduertit S. Greg. hom. 14. in Ezechiel. *Non vni inquit dantur omnia, ne in superbiam elatus cadat.*

Vigilare itaque nos Deus iubet assidue orando: quia per talem vigilantiam homo immunis à peccato redditur; qui autem non vigilat, ad obtinendam peccati veniam, maledictus est, Cuius euidentissimum documentum habemus, Genes. 9. ubi consopitum Noë, & in tabernaculo ob ebrietatem denudatum, irrisit filius eius Cham, alijsque fratribus deridendum proposuit; & quasi nil fecisset, abiit: parui pendens iniuriam, neque curans veniam, confusus de somno Patris, de amore genitoris. Et ecce expergefatus Pater, quid contra eum non fecit? maledixit, hæreditate priuauit, seruum fratrum suorum illum constituit, ac demum extorrem à Dei hæreditate proclamauit: *Maledictus inquit Cham, seruum seruum erit fratribus suis.*

Noë dormiens Catholici mei, figurabat Christum Dominum, qui calice passionis suæ ebrius, & crucifixus, ac denudatus in hoc sacro tabernaculo obdormiens, licet peccatis nostris grauissimè dishonoratur; illa tamen dissimulat, & ignorare videtur, ne tamen tantam Dei benignitatem & patientiam parumpendat. Catholice, sed quantocumque euigila ad placandam eius Maiestatem, ne si penitentiam distuleris, inexorabilem postea agnosceas.

Sic quondam insipiens Pharaó, raris afflictus, & quasi obrutus, dum Moysen deprecaretur, ut pro se oraret, auferretque ranas dicens: *Constitu mihi, quando deprecer pro te, ut abigantur ranæ à te, & à seruis tuis, & à populo tuo.* Exodi 8. Respondit: *Cras, en turpis recordia! cur enim non modò insane Rex? Regnum tuum iam consumitur, campi desolantur, populus deperditur, serui affliguntur, tu ipse cruciaris, cur ergo cras, & non modò statim ad deprecandum. Dne y m accedis?* cum modò malum à te possis abijcere.

Quia ergo Pharaó tempus deprecandi Deum distulit, idè tantam Dei vindictam in se prouocauit, ut & ipse cum toto exercitu fluctibus maris obrueretur, & regnum eius penitus desolatum remaneret.

Alterum salutiferæ vigilantie condimentum est actio, ut scilicet ita semper vigilemus

Genes. 9.

Genes. 9.

Genes. 9.

Genes. 9.

Genes. 9.

Genes. 9.

vigilemus, quatenus bona & benè, hoc est, ex intentione laudandi Deum agamus: ut docet D. Augustinus in Psal. 34. inquit: *Quicquid egeris, benè age, & laudasti Deum.* Pro tali actione promisit Deus homini vitam æternam Genes. 4. *Nonne si benè egeris, recipies.* id est, præmium æternum. Cuius rationem reddit Apostolus: *quia dignus est operarius mercede sua.* Quasi diceret: Quia nos Deus voluit esse suos operarios, ut quicquid agimus, in laudem eius referamus, idè ne segnes efficiamur in rectè operando, mercedem nobis copiosam in celo proposuit, scilicet gloriam æternam. Cumque nostra bona opera non sint proportionata tanto præmio, cum neque ex se, neque ex nobis ullam dignitatem habeant, suâ gratiâ nostra opera dignificare voluit, liberè illa acceptando, ut ex ipso habeant, quod per illa mereri valeamus.

Nihilominus actio nostra duo habere debet, ut sit accepta Deo: nimirum celeritatem & gratiam. Quod in Sacrificio Cain & Abel pulchre adumbratum habemus. Genes. 4. ubi dicit Scriptura:

Sacra, factum est autem post multos dies, ut offerret Caim de fructibus terræ mauerat Domino; Abel quoque obtulit de primogenitis gregis sui, & de adipibus eorum, & respexit Dominus ad Abel & ad munera eius; ad Caim vero, & ad munera eius non respexit. Quid causæ, quod non vtriusque Sacrificium acceptum fuerit? hæc vnica: quia Sacrificium Caim nec celeritatem, nec gratiam habuit, non habuit celeritatem Sacrificium Caim, quia illud tardè obtulit, videlicet post multos dies: non habuit gratiam: quia illud non ex primis fructibus obtulit. Sic resoluit S. Ambrosius de Cain & Abel inquit: *Du-plex culpa, vna quod post dies obtulit, altera quod ex fructibus, non ex primis fructibus; Sacrificium autem celeritate commendatur, & gratiâ.* Abelis autem Sacrificium habuit celeritatem, quia promptè obtulit, habuit & gratiam, quia de primis fructibus, & meliora obtulit.

Quid nos aliud facimus hisce rem-

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

S. Ambrosius.

poribus, nisi impium. Caim imitatur, Nostrum opus ut sit meritorium, & Deo gratum, celeritatem & gratiam habere debet, nos autem omnibus prius intendimus, & officium Diuinum propè mediam noctem recitamus. Viuacitatem nostrorum sensuum, ac primas diei horas secularibus damus negotijs, & vix effatam senectam diuinis mancipamus obsequijs. Talis actio caret celeritate & gratiâ, neque Deo grata esse potest. Peiora Deo offerimus, meliora nobis reseruamus. Si cui est filia oculis orbata, ac paribus truncata, suâ stomachum causet faditate, Deo dicatur: at si sana & pulchra, mundo seruatur. An putatis hanc diuisionem bonam esse? cum Deo meliora debeantur. Immo etiam si primos fructus offeramus Deo, si tamen sine delectu, non acceptat Dominus. Quod ita esse luculenter ostendo: Quid maius est, quàm Sacrum peragere? quàm Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumere? quàm Sacramenta administrare, eaque recipere? Et tamen nostra Sacrificia non semper acceptantur, quia licet prima sint, quando tamen ea offerimus sine delectu, sine attentione, facimus rem minus Deo gratam.

Vigilare nos igitur Deus: vult in orando & rectè agendo, ne nos vigilantes insperatè veniens offendar, ut ipsemet minatur Apocal. 3. *Si ergo non vigilaueris, veniam ante te, & nescies quâ hora veniam ad te.* Vigilare nos vult & die & nocte, ut scilicet dum conscientia nostra aliquo premitur peccato, noctes insomnes pertranseamus, rigando lacrymis stratum nostrum, & totis desiderijs vigilando ad obtinendam peccati veniam, iuxta illud Isaie. 26. *Anima mea desiderauit te in nocte.* Et

quoniam Saluator noster beatos pronuntiat seruos illos, quos cum venerit, vigilantes reperit, & vos pariter ut beati coram Domino reputemini, deuotè orando, & iuste in obsequium Dei omnia agendo, vigilate.

Apocal. 3.

Apocal. 3.

Apocal. 3.

Apocal. 3.

Apocal. 3.

Apocal. 3.

Apocal. 3.

Apocal. 3.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Simile est regnum celorum thesauro abscondito

in agro. *Matth. 13.*

Verus thesaurus in solo Christo querendus est.

Quam diu celum mortalibus clausum erat, eius præstantiam satis indicauit insatiabilis creaturarum rationalium cupiditas, quæ nihil intencum

tum relinquebant, ut cælo potirentur, teste Sacra pagina Matthæi 11. *Regnum celorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Contendebat Regnum celorum possidere Angelus, statim in prima sui creatione, sed fortiter repressus cecidit; Quomodo secidisti o Lucifer, qui mane oriebaris, Ambiebat & homo possessionem cæli. Gen: 11. *Venite faciamus nobis civitatem, & turrem, cuius culmen peringat ad cælum, ut sic per turrem, munitam cælus violentè occuparet, sed irritò conatu confusus ad terram redire, debuit, Deo iubente: Cælum cæli Domino, terram autem dedit filijs hominum.* Sed postquam Redemptor noster ianuam cæli in sua gloriosa Ascensione aperuit, illicò Regnum, cæleste vilescere cepit, adeò vteriam rebus abiectissimis comparatur. Et quid vilius diuitijs & thesauris in agro absconditis? quibus in hodierno Evangelio Regnum celorum comparatur. De quibus præclare Plutarchus de cupidine diuitiarum, *Non est inquit argento tristitia vacatio venalis, non magnanimitas, constantia, fidentia, animus rebus his contentus.* Egregie profectò: cæcutiunt enim & insaniunt homines, ac malum suum ipso incrementant remedio, qui auidè thesauros querunt, quia ut docet Seneca Epistola 67. *Omnia ista, in quæ dominium casus exercet, servilia sunt: pecunia, & corpus, & honores, imbecilla, fluida, mortalia, possessiones inerte.* Imò quòd magis dolendum, thesauri, cupiditas, & possessio, antequàm homo illa utatur, & ipsi, & toti Reipublicæ, miserabilem perniciem affert. Sic thesaurus ab Acham absconditus, tria millia pugnatorum de Israëlitis perdidit. Iosue 7. *Qui terga vertentes percussi sunt à viris viribus Hai* Cuius infelicis casus in solum, Acham Sacra pagina reijcit causam: *Nonne inquit Acham Filius Zare, præterijt mandatum Domini, & super omnem populum Israël, ira eius incubuit.* Quid obsecro ita graue commisit Acham? vidit coccineum pallium, grato oculis nigrore adulantem, & contra Ducis edictum furto raptum tabernaculo abscondit. *Vidi inquit inter spolia pallium coccineum valde bonum, & ducentos siclos argenti, regulam, auream quinquaginta siclorum, & concupiscens abstuli, & abscondi in terra.* Ecce non est usus pallio ad vanitatis pompam, & tamen exultationis subiit sententiam; *comburetur igni.* Si Acham rapto thesauro potiretur, si coccinno splendesceret ornatus, sententiæ rigore aliquomodo de percepta antea voluptate leniret: puniretur, sed licet euandum pompaticæ vestis gaudium percepisset. At verò cum nec dum, thesauro abscondito uti potuerit, in flam-

am conijceretur, quis thesauri inquisitionem infelicissimam non reputabit? Fa-teor infelices esse thesauros, qui in agro terreno fodiuntur; quia illos prohibet Deus. Matt. 6. *Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra.* Sed beatos cælestes, qui in agro cælesti absconduntur: quia illos commendat Evangelium: *Thesaurizate autem vobis thesauros in cælo.* Agrum itaq; cælestem vobis hodie producam, & thesauros Regni cælestis in illo absconditos. Vnitatem mundi deducit Aristoteles Lib. 1. de Cælo Cap. 8. ex vnitæte terræ, quia inquit plures terras dari implicat: alioqui terra alterius mundi, moueretur ad centrum nostri mundi, & sic moueretur sursum, siquidem non potest ad aliud centrum à suo centro pervenire, nisi moueretur sursum, quod est summum inconueniens. Cæterùm discussus iste Aristotelicus, solum potest subsistere ex suppositione; supposito hoc, quod terra alterius mundi, esset eiusdem speciei cū nostra terra, sic enim indubitanter vtraq; ad eundem locum, & idem centrum moueretur. At verò duas terras diversæ speciei etiam in hoc vnico mundo defacto dari, conuincit Autoritas Sacre Scripturæ 1. Corint. 15. *Primus homo de terra terrenus, secundus de cælo cælestis.* Vbi Scriptura Sacra hominem pro terra accipit, sic enim illum intulauit Deus. *Pulvis es & in puluerem reuerteris.* Et multò adhuc clariùs Genes: 6. *Cumq; vidisset terram esse corruptam.* Id est, hominem. Si ergo duplicem hominem ponit, Scriptura Sacra, terrenum, qui peccato originali mundum sublunarem, infecit; & cælestem, qui de Spiritu Sancto conceptus, & natus ex Maria Virgine, salutem perditis mortalibus attulit, dubio procul, & terra in hoc vnico mundo duplex est, nimirum sublunaris, & cælestis.

Terram itaq; & agrum cælestem non aliud esse video, nisi assumptam Christi humanitatem, in qua Deus incarnatus, omnes suos thesauros recondidit, ad Coloss: 2. *In quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi.* In hoc agro in Sacratissima Christi humanitate, quisquis salutem æternam adipisci vult, thesauros absconditos scrutari debet, scilicet diuinitatem, eius in comprehensam. Ita exponunt S. Hilarius in matth. Cant. 13. S. Hieronymus, tom. 9. ibidem qui per thesaurum intelligunt diuinitatem verbi latentem in humanitate. Quod comprobat B. Vigiliius Papa lib. 3. in Euthychetem, asserens idèò thesauri inuentorem, non statim illum abstulisse de agro, sed voluisse simul cum eo & agri possessionem, quòd non

non profit agnouisse diuinitatem in carne delitescentem, nisi cum ea simul agnoscamus & confiteamur humanitatem. Et magis adhuc elucidat D. Paschasius Lib. de Corpore Christi Cap. 17. *Non rectè inquit caro sine diuinitate sumitur, nec diuinitas sine carne præstat, quia nec ager, videlicet corpus Christi sine thesauro, id est sine diuinitate, nec thesaurus diuinitatis sine agro carnis iurè comparatur.*

Arabant Iudæi hunc cælestem agrum, videlicet Sacratissimam humanitatem Christi, Psalm. 128. *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.* Quod clariùs exponitur Psalm. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea, & tamen non inuenerunt thesaurum salutis; quia in Christo solam humanitatem agnoscebant.*

Ioan. 10. *De bono opere non lapidamus te, sed quia tu homo cum sis, facis te ipsum Deum.* Negant autem Iudæi Christum esse Deum, propterea, quia Moyses describens illis futurum Messiam, indicauit illum futurum sibi similem; proinde purum hominem, sicut ipse erat. Deutor. 14. *Prophetam de gente tua, & de fratribus tuis, sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ergo ille Propheta, videlicet Christus, non erat futurus Deus: quia tunc populus Iudaicus seueritatem diuinæ vocis exhorrescens, petebat ne sibi ampliùs Dominus Deus loqueretur, inquit: Ultra non audiam vocem Domini mei, & ait Dominus, bene omnia sunt locuti, Prophetam suscitabo eis similem tui.* Respondet Tertulianus Lib. 4. contra Faustum. Cap. 22. & D. August. 16. contra Faustum. Cap. 15. & 18. in citato Script. loco, solum indicari Christum futurum, fuisse verum hominem. Prophetam, Legislatorem, & Mediatorem, inter Deum & homines, atq; ita similem Moy-si, & in natura, & in officio; non autem, quòd in alijs omnibus conditionibus similis omninò futurus esset, alias non fuisset Redemptor, neq; ex Virgine natus.

Licet ergò ibi Moyses expresse non doceat Prophetam illum, hoc est, Christum, futurum Deum: quia rudis populus non erat capax tanti Mysterij, non tamen hoc negat. Imò significans Deum, per se populo non ampliùs locuturum, hoc solum intellexit, non locuturum eo modo, quo antea, hoc est, per ipsam diuinitatem, signis ac prodigijs eam indicantibus, sed locuturum humanâ voce, per humanam naturam ex eorum genere assumptam. Quo non excluditur, quin ille, Propheta, Deus simul, & verus homo futurus esset, cum eius diuinitatem manifestè probet Isaias ex pacifico principatu & regni æternitate. Cap. 9. *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, Deus fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis.*

Et profectò missis Scripturæ Sacre insolubilibus testimonijs, satis luculentè, suam diuinitatem probauit Christus in terris conuersando. Inprimis quia pannis inuolutus in præsepio positus erat: hoc enim signum Angelus dedit pastoribus, ut natum inter homines, Deum hominem agnoscerent. Luc. 2. *Et hoc vobis signum, inuenietis infantem pannu inuolutum, & positum in præsepio.* Ergone signa hæc sunt summi ac æterni Regis? Maximi ac Omnipotentis Dei? cum potius hominis plebeij, & vilis cuiusdam rustici documenta esse videantur, non æterni Patris Verbi. Fateor ita esse, si homo loqueretur, si homo testimonium daret; sed quia Angelus illa Omnipotentis Dei signa dabat, quæ apud ipsos ad summi Dei ampliorem ducebant cognitionem, cum plus Dei immensam bonitatem, Maiestatem, potentiam; inò quodammodò altiorem, clariorem, auctiorem, intimiorem, tunc de Deo cognitionem, ac proinde admirationem auxerunt, quando eum, licet in præsepe in sua Maiestate agnouerunt. Ut eleganter discurret Venerabilis Beda Tom: 5. Supra hunc locum: *Notandum inquit, quòd signum nati Saluatoris datur, non Tyrio exceptum ostro, sed pannis squallentibus inuolutum, non in ornatu auro stratorij, sed in præsepibus inueniendum.* Quasi diceret; signa alicuius Principis terreni, sunt aurum, gemmæ, ostrum, palatia, turre. At verò apud Angelos, signa incarnati Dei sunt, præsepe, panni squallentes, & animalia: quia solus Deus hæc duo extrema, summam Maiestatem, cum summa humilitate coniunxit.

Quid loquar de sanguine & aqua, de latere Christi in cruce pendente profluente? quæ duo tanquam certissima eius diuinitatis signa ponit S. Ioan: inquit: *Hic est qui venit per aquam & sanguinem Iesus Christus: non in aqua solum, sed in aqua & sanguine, & Spiritus est qui testificatur, quoniam Iesus Christus est veritas.* Quid dicam de curatione illius leprosi, quem Christus volendo & imperando sanauit. Matth. 8. *Volo, mundare.* Vbi Gregor. Nyssenus ex tactu, & Verbo, volo, probat vñionem diuinitatis, cum anima & Christi corpore: *Et quia ait, cum vtrâq; hominis particula, anima scilicet & corpore vnita est Deitas, per vtramq; patebant supernæ naturæ indicia. Corpus enim in se reconditum lumen declarabat, cum palpando præstabat remedia; sed anima præpotenti voluntate, diuinam ostendebat virtutem: velut enim sensus*

non profit agnouisse diuinitatem in carne delitescentem, nisi cum ea simul agnoscamus & confiteamur humanitatem. Et magis adhuc elucidat D. Paschasius Lib. de Corpore Christi Cap. 17. *Non rectè inquit caro sine diuinitate sumitur, nec diuinitas sine carne præstat, quia nec ager, videlicet corpus Christi sine thesauro, id est sine diuinitate, nec thesaurus diuinitatis sine agro carnis iurè comparatur.*

Arabant Iudæi hunc cælestem agrum, videlicet Sacratissimam humanitatem Christi, Psalm. 128. *Supra dorsum meum fabricauerunt peccatores.* Quod clariùs exponitur Psalm. 21. *Foderunt manus meas, & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea, & tamen non inuenerunt thesaurum salutis; quia in Christo solam humanitatem agnoscebant.*

Licet ergò ibi Moyses expresse non doceat Prophetam illum, hoc est, Christum, futurum Deum: quia rudis populus non erat capax tanti Mysterij, non tamen hoc negat. Imò significans Deum, per se populo non ampliùs locuturum, hoc solum intellexit, non locuturum eo modo, quo antea, hoc est, per ipsam diuinitatem, signis ac prodigijs eam indicantibus, sed locuturum humanâ voce, per humanam naturam ex eorum genere assumptam. Quo non excluditur, quin ille, Propheta, Deus simul, & verus homo futurus esset, cum eius diuinitatem manifestè probet Isaias ex pacifico principatu & regni æternitate. Cap. 9. *Parvulus natus est nobis, & filius datus est nobis, & factus est principatus eius super humerum eius, & vocabitur nomen eius admirabilis, Deus fortis, Pater futuri seculi, Princeps pacis.*

sensu tactus proprius Corporis est, sic & animæ voluntarius motus, vult anima, tangit corpus. Thesaurum itaq; Salutis æternæ, non aliter homo inuenire potest, nisi in agro simul comparato, hoc est, nisi cum diuinitate humanitatem Christi simul confitendo: Quia & Thomas Apostolus non aliter Christum Deum verè confessus est, nisi ex contactu eius corporis; vbi statim exclamauit. *Domine meus, & Deus meus.* Vbi motuum istius cognitionis, fuit visa Christi humanitas, attestante ipsomet Redemptore: *quia vidiisti me Thomæ, credidisti.* eò quòd Christi humanitas deificata, sit infallibile documentum diuinitatis in ea latentis. Hæc est doctrina S. Cyrilli Alexandrini. Homil.

de Incarnatione Verbi Dei: Nos verò inquit, vnum & eundem scimus ex Maria Virgine Deipara natum, Deum verum, & hominem, rationaliter animatum. Quòd clariùs adhuc exponit. Homil. 7. inquit: *Naturâ namq; nostrâ perfectè assumpta, & humanitate ex prima conceptione sibi appropriata, & corpore nostro in Templum sibi constructo, ex Deipara progressus est, perfectus Deus, & idem perfectus homo.* Coitio namq; duarum perfectarum naturarum, diuinitatis videlicet & humanitatis, vnum nobis filium, vnum Dominum, & vnum Christum perfecit.

Cuius efficacem rationem porrigit nobis Philosophia, quia vnum per diuisionem cognosci non potest, cum dicat negationem diuisionis; Atqui Christus, licet verus Deus, & verus homo, est vnus, & indiuisus, vt Symbolum S. Athanasij loquitur. *Qui licet Deus sit & homo; non dua tamen, sed vnus est Christus.* Ergò non potest cognosci diuinitas, sed simul tam secundum deitatem; quàm secundum humanitatem, vt præclare argumentatur Cyrillus Alexandr. in declaratione Anathematismi secundi. Verbum inquit, ex Deo Patre caro factum est, non secundum transmutationem, aut conuersionem in carnem mutatum, sed quòd carnem ex Sancta Virgine sumptam, propriam sic fecerit; vnus & idem appellatus filius, ante incarnationem, tanquam carnis ex pers, & verbum tantum; post incarnationem verò, idem existens in corpore. Propterea dicimus eum simul & Deum esse, & hominem, non diuidentes illum, in hominem separatim considerandum: & in Deum

Verbum separatim: ne duos cogitemus filios, sed vnum consuetes, & Christum esse & Filium, & Dominum, eos verò, qui causam hanc, non ad hunc modum habere, suspicantur, aut non sic credere volunt, sed eum, qui vnus est, in duos filios diuidunt, & quæ secundum veritatem sunt coniuncta, à se inuicem separant, à re-cta & inculcata fide alienos esse dicimus.

Mirantur Sancti Doctores, cur Christus exortâ vehementi tempestate, super mare, dormierit in naui, Matth. 8. Ecce motus magnus factus est in mari, ita vt nauicula operiretur fluctibus, ipse verò dormiebat. moxq; suscitatus à discipulis. Surgens imperauit ventis, & mari, & facta est tranquillitas magna. Respondet S. Thomas, Christum ideo tunc obdormire, voluisse, vt se verum ostenderet hominem, & surgendo ventis, ac mari imperasse, vt simul probaret suam diuinitatem, cui omnes creaturæ obediunt. Docetq; Christum inter signa, quæ diuinitatis sunt, semper miscuisse ea, quæ humanitatis; vt nec solus Deus, nec solus homo, sed Homo Deus crederetur: Sic enim erat in omnibus, ait S. Doctor, vt vbi volebat ostendere diuinitatem, semper ostenderet aliquid humanitatis. Quod probè cognoscens hodierna Virgo & Martyr, licet & ipsa thesaurus esset, vt potè Margarita, cuius pretium inestimabile, cælestes tamen thesauros in Christo quæsiuit, dum repudiato matrimonio, & mundi vanitate, exultatione laudans Trinitatem, pro nomine Iesu fortiter occumberet.

Quare & vos non alibi thesaurum cælestis gloriæ quærite, nisi in Christi humanitate, in quo omne bonum hominibus est præparatum, in quo tota Sanctissima Trinitas, propter indiuisiōem personarum, inhabitat, Christo attestante: *Nescitis quia Pater in me est, & ego in Patre, & ita Christum Dominum simul & hominem, confitendo, thesauro in appretibili scilicet, clara eius visione post temporaneas tribulationes, in cælis potiemini.*

(+)

EODEM DIE CONCIO QUARTA.

Exibunt Angeli & separabunt malos de medio iustorum, & mittent eos in caminum ignis. *Matth. 13.*

Immunditia carnis, & defectus charitatis, æternaliter hominem à Deo separat.

Multa eaquæ stupenda Deus per suos Angelos operari voluit. Exterminaturus luxuriantem Sodomam, prius misit duos Angelos, qui congregarent familiam Loth, eamq; seorsim reponerent, antequam flamma vindex in illa obscena corpora deflueret. Genes. 19: *Venerunt duo Angeli Sodomam vespere, & sedente Loth in foribus ciuitatis, & ceteri eum præmonerent de futuro ciuitatis excidio, educerentq; in locum securum, cuius innocentia, & vita inculcata summe Deo placuerat: Omnes inquit, qui trahunt, educti de vrbis hac, delebitur enim locus istum, & quod mireretur clamor eorum coram Domino, & misit nos, vt perdamus illos ibidem.* Vt innocentem filiorum Israël, quos crudelis Pharaon Nilo submerserat, sanguinem vlcisceretur, Angelico obsequio, omnes Aegyptiorum infantes sustulit. Exodi 12. *Factum est autem in nocte illa, percussit Dominus omne primogenitum in terra Aegypti, à primogenito Pharaonis, qui in solio eius sedebat, vsq; ad primogenitum capræ, quæ erat in carere.* Peccauerat David contra voluntatem Domini, numerando populum, & ecce Angelo castigante, ingens strages in populo facta est. 2. Reg. 24. ita vt Septuaginta millia hominum immissa peste caderent: Cumq; extendisset manum suam Angelus Domini super Ierusalem, vt disperderet eam, misertus est Dominus super afflictione, & ait Angelo percutienti populum, *sufficit.* Blasphemauerat Rex Sennacherib nomen Dei Altissimi, in multitudine sui exercitus nimium confidens, sed illicò Angelus Dei, numerosas eius acies multo sanguine eruentauit. 4. Reg. 19. *Factum est igitur in nocte illa, venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum, centum octuaginta quinq; milia.* Sed quid per veteris testamenti historias, veritatem scrutor, cum hodiernum Euangelium, rerum gerendarum in die iudicii seriem aperiens, Angelis ministerium congregandi, & separandi homines ab inuicem attribuat: *Exibunt Angeli, & separabunt malos, de medio iustorum.* Adeunt igitur Angeli illis comitijs, toti humano generi iudicis: quia sicut Deus hoc vniuersum moderatur, conductis Angelis,

ad gyrum cælorum, & ad custodiam hominum; ita non illis, inscijs concludet totam mundi historiam, in supremo die iudicii consummandam. Nam ad ministerium Angelorum pertinet illud supremum officium, congregandi homines ad extremum iudicium, tum propter authoritatem S. Pauli Hebr. 1. *Quia omnes sunt administratores spiritus, propter eos missi, qui hereditatem accipiunt salutis.* Tum quia homines mortui, non possent suos cineres dispersos toto orbe colligere, vt adunatis illis corporum exuijs, iidem homines, in pristinam formam post liminio induciji, denuò coalescant: ideo hæc provincia Angelis committi debuit, quos Deus assumpsit, vt ministros arbitrij sui. Tandem, quia corpora mortuorum, quæ in die iudicii resurgent, adhuc pertinebunt ad custodiam Angelorum. Quippè indubitatum est, bonorum Angelorum non aliud officium esse, nisi præsidere creaturis, agere in homines, eos custodire. Quia itaque Deus vnicuique hominum, tam fidelium; quàm infidelium, dedit separatim Angelum custodem, qui illum vel ab ipsa animatione satius, vt quidam Doctores censent: vel ab ipsa naturitate, quod probabilius opinantur alij, vel demum à separatione patris à Parentibus, quasi ciuilitè, quod probabilissimum existimo, à malo defendat, in bono conseruet, pericula auertendo; animam ad bonum excitet, Demones coërceat, orationes Deo præsentet, pro custoditis oret, eosdemq; iuxta diuinam dispositionem poniat, quandoque panâ vindictiua, vt in Sodomitis euenit, quandoque medicinali, iuxta illud Psal. 90. *Angelus suus mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs suis.* Hæc autem custodia Angelorum, finitur in morte cuiusque hominis, solum quoad animam, quæ reuera in morte suam iam sortitur iudicium & terminum, non finitur autem quoad corpora: quia hæc nondum suum terminum sortita sunt, & ideo Angelico ministerio suscitabuntur, & ante tribunal Iudicis producentur. Vt docet Apostolus Matth. 24. *Et mittet Angelos suas cum tuba, & vniuersos, & congregabunt eos*

Angelico operabuntur in die iudicij.

Angeli quòd in eis iudicij.

Psal. 90.

Matth. 24.

Etos eius. Considerabimus itaque, quid adeo exosum diuinis oculis in peccatoribus reperiatur, propter quod separabuntur de medio iustorum, & in flammis infernales æternaliter cruciandi mittentur.

In tantum effusa est impiorum hominum malitia, ut etiam in ipsum Deum summæ æquitatis amantem, totum suum virus euomere non erubescant, causam in solum Deum reiiciendo suæ perditionis. Proinde quasi iniustum existimando, quod alios condemnet, alios saluet: alios suæ gloriæ participes esse velit, alios in æternum à suo consortio separet. Fundant autem hanc suam impiam opinionem de Deo, potissimum in duobus Scripturæ Sacre documentis. Primo, quia diuinæ voluntati nemo resistere potest, proinde pro suo placito facit, quod vult, ut expressè habetur Rom. 9. *Quid adhuc queritur? volun- tati enim eius, quis resistit?* Sed refutat S. Paulus hanc impiorum temerariam contra Deum obiectionem, duplici ratione. Primâ ex supremo Dei dominio deductâ, inquit: *ô Homo tu quis es, qui respondes Deo.* In quem locum S. Gregorius lib. 9. moral. Cap. 18. ita discutit: *Respondere Deo non posse conuenitur, qui homo nominatur, qui per hoc, quod de humo sumptus est, iudicia superna discutere dignus non est.* Cum ergo omnes homines, sint ex vna & eadem massa perditionis conditi, omnes lutei, omnes fragiles, ideo Deus nulli facit iniuriam, pro suo libitu vnum constituens vas ad honorem, alterum ad contumeliam; cum nulli quidquam debeat, nec quisquam sit, qui ex se boni aliquid habeat. Sic enim Deus, nunquam illi mala pro bonis redderet, cum hoc iniustitiam sapiat, ut ingeniosè dicit D. Augustinus Cap. 23. de gratia, & lib. arb. *Deus inquit, reddit mala pro malis; quia iustus est: bona pro malis. quia bonus est; bona pro bonis, quia bonus est: solum non reddit mala pro bonis, quia iniustus non est.*

Altera ratione conuincit D. Paulus hanc temerariam obiectionem. Quia, licet Deus ad ostendendam suam potentiam, & iustitiam in puniendo, malos condemnet; non tamen illico, non subito post peccatum peccatum ad pœnam descendit, sed patienter expectans, peccatoris conuersionem, & penitentiam, ut docet Apostolus Rom. 19. inquit: *Sustinent in multa patientia, vasa ire, apta ad interitum.* id est, ut exponit S. Thom. *Disposita ex se ad malum, & habentia in se aptitudinem, ad æternam damnationem.* Ergo multa & magna peccata impiorum hominum, sustinet Deus in multa patientia, antequam

castiget, permittens eis agere, quæ concupiscunt, quos tandem condemnat & interimit, non ante, sed post longam & diuturnam patientiam. Quod dum facit, quis videns se condemnatum, imputabit ei suam perditionem, & non potius suæ obstinatæ in peccato perseverantiæ, quæ Deum non raro compellit ad deferendam animam, manentem in statu peccati. Ut asserit D. Augustinus, Serm. 88. de tempore. *Cum inquit semel, & secundo, & tertio, unusquisque, gratia peccata commiserit, expectat tamen illum Deus, ut conuertatur, & viuatur, cum autem in peccatis suis ceperit permanere, de multitudine peccatorum nascitur obduratio.* Ergo non ex Deo procedit, quod malum hominem derelinquat, sed potius ex obstinatione ipsiusmet, teste Apostolo Rom. 2. *Secundum autem duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurizas tibi iram in die ire, & reuelationis iusti iudicii Dei.*

Fundant præterea obstinati peccatores, suam prauam contra Deum opinionem, illum authorem suæ reprobationis, & damnationis statuendo: quia Deus ante præuisa merita, quosdam adamauit, & libro vitæ inscripsit: & ante præuisa demerita, quosdam repudiavit, & reprobauit, iuxta illud Rom. 9. *Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni vel mali egressent, & Iacob dilexi, Esau autem odio habui.* Si ergo Deus non respiciendo ad vlla bona opera Iacobi, illum dilexit, & Esau necdum natum, repudiavit, quomodo non erit causa perditionis eorum, qui in æternum pereunt. Sed conuincit ipsemet Deus temeritatis & falsitatis impios, Osee 13. *Perditio tua Israël ex te, tantummodo in me auxilium tuum.* Quasi diceret: ego cum sim ipsamet essentialis bonitas, vnumquemque hominem, ad salutem traho æternam, quam homo, nisi meâ gratiâ suffultus, assequi non potest, sed ipsemet homo ex natura sua pronus ad malum, respuens vocationem meam, solus sibi interitum parat. Hanc veritatem assecutus est Bonfrerius, qui commentario in Cap. Genes: 36. mouet questionem, siue Esau damnatus? Et licet de eius damnatione magna habeatur verisimilitudo, ex primogenitis venditis, Genes. 25. *Iurauit ei Esau, & vendidit primogenitam, quam ob causam profanus, & irreli- giosus ab Apostolo vocatur Hebr. 12. Ne quis fornicator, aut profanus, ut Esau, qui propter vnam escam vendidit primogenitam suam.* Tum ex eius in fratrem ira, & necis inferendæ voluntate, Genes. 27. *Oderat ergo semper Esau Iacob, & dixit in corde suo, venient dies luctus Patris mei, & occidam Iacob fratrem meum.* Tandem ex eo,

Esau sal-
tus.
Bonfrerius.

ex eo, quod ad Rom. 9. Esau figuram gerat reproborum. Nihilominus præfatus Author, probabilius concludit, illum saluum esse, tum quod filius fuerit tam Sanctorum Patriarcharum, à quibus nonnisi virtutem, & Dei timorem haurire potuerat. Tum, quod eandem Dei cognitionem & timorem, videatur posteris suis tradidisse. Vnde enim eam Iob eam hauserunt exemplar, vnde amici Iob eam hauserunt, nisi à Parente Esau? Nec quicquam ponderis habent inimicitie eius, contra fratrem; si quid enim ab ipso iuvene olim peccatum factum fuit, potuit penitentiam agere, & valde credibile est, egisse. Siquidem reconciliatum fuisse fratri, satis indicat, amicus ille occursum, quem Esau exhibuit Iacobo ex Mesopotamia reuertenti Gen. 33. *Currens itaque Esau obviam fratri suo, amplexatus est eum; stringensque, collum eius, & osculans fleuit.* Tam honorifica sepultura, quam exhibuit Parenti suo Isaac, Genes: 35. *Et sepelierunt eum, Esau & Iacob filij sui.*

Et licet Deus dicatur odio habuisse Esau, hoc tamen non significat reprobationem illius, sed solum, quod eum Deus minus amauerit; quam fratrem eius Iacob, idque non quoad bona spiritualia, & salutem æternam, sed tantum quoad bona temporalia, ut manifestè indicat Sacer textus, Rom. 9. inquit: *Maiores seruiet minori.* Quod autem Esau figuram gesserit reproborum, hinc minime conuincitur, ut asseri possit damnatus. Quemadmodum etiam, licet Salomon gessit figuram Christi, non ideo debet certò affirmari saluum esse. Ergo Deus, nec Esau, nec quemquam alium, citra propriam eius culpam exclusit vnuquam à gloria æterna. Pugnante acriter pro hac veritate graues Theologi, constantèr asseuerantes, omnibus adultis, lapsis in Adamo, etiam enormissimis peccatoribus, prouisa esse diuinitus, & expofita sufficienter, non tantum generalia, sed etiam specialia media, sufficientia gratiæ ad salutem, darique eadem ys, per tempus & occasiones. Ut palam loquitur Script. Sapientia 12. *Semen erat maledictum ab initio, nec timens aliquem, veniam dabas peccatis illorum.* Et ratio manifesta hoc ipsum suadet, quia cum sine gratia Dei, impossibile sit hominem de peccato surgere, si Deus homini in statu peccati existenti, & se ad Deum conuerrere volenti, denegaret auxilia, gratiæ, ad obtinendam salutem, tunc prius deferretur hominem, antequam ab illo deferretur: quod infinita eius bonitati repugnat, & doctrina Sanctorum Patrum, qui affirmant neminem deferri à Deo,

priusquam à nobis deferatur. Quia facienti, quod in se est, non denegat gratiam. Ergo tota perditio ex ipso peccatore, quæ duo potissimum peccata à Deo separare solent.

Inprimis autem peccatum carnale, quod cum Sapientiæ maximè repugnet, in tantam cæcitatem adducit hominem, ut homo semel illi assuetus, difficilè ad Deum reuerti queat. Ita concludit Sacra pagina Osee 5. *Fornicatus est Ephraim, contaminatus est Israël, non dabunt cogitationes suas, ut reuertantur ad Deum suum. quia spiritus fornicationum, in medio eorum.* Hinc Deus tunc primum spiritum suum non ampliùs in homine permansurum asseruit, quando homines peccata carnalia patrare ceperunt. *Videntes Filij Dei, filias hominum, quod essent pulchre, acceperunt sibi uxores ex omnibus quas elegerant.* Quod cum animaduertisset Deus, illico sententiam mortis pronunciauit: *Non permanebit spiritus meus in homine.* Causam verò tantæ seueritatis statim asserit Deus: *quia inquit, caro est, hoc est; quia homines carnales, fetidi, & inquinati, candoriquè meo contrarij, & molesti sunt.*

Ut autem melius innotescat, à nullo peccato magis Deum abhorrere; quam à peccato carnali, considerate, multa peccata homines ante diluuium perpetrasse, quibus grauissimè Deum offenderant. Adam enim generis humani protoparens, peccauerat grauiter inobedientiâ, contra edictum legis diuinæ, fructum vetitum, concupiscendo. Caim, fratrem occiderat; hunc Lamech contra Domini præceptum, è viuis sustulit, & tamen nunquam Deus, spiritum iurauit suum cum homine non permansurum. Vbi verò ad peccatum carnale ventum est, tunc statim homines Deus renunciauit; dicens: *Non permanebit in homine spiritus meus in æternum.* Quasi diceret, ut exponit Rupertus: *Vss, nunc tenui sententiam, de deletionè generis humani per diluuium in suspensio, per modum cuiusdam disceptationis sed ex nunc proferam sententiam, quia caro est, nimis aggrauatus peccatis carnalibus.* Diluuium itaque; Deus in suspensio tenuit, spiritus diuinus secum disceptabat, an deberet mundum aquis inuoluere: & licet tunc multa & varia peccata aderant; non tamen contra illa diuina erumpebat punitione. At verò accedentibus peccatis carnalibus, statim ira eius in executionem prorupit, statim edixit Deus, spiritum suum ampliùs in homine non permansurum. Ergo quod alia peccata non fecerant, etiam homicidia, fecit peccatum carnale, attraxitque Deum ad puniendum. Dum cetera

Sapientia, 12.

Genes: 25.

Hebr. 12.

Osee 2.

Genes. 6.

Ibidem.

Rupertus.

Peccatum carnale causa diluuij.

cetera peccata, quasi suspensum, & secum disceptantem tenerent.

Pulchrè grauitatem peccati carnalis, figurabat illa lex diuina in veteri testamento, decernens omnia illa immunda-

Gravitas
Peccati
carnalis
maxima.

fore, quæ tangeret, qui profluuium seminis patiebatur. Leuit. 11. qui patitur inquit fluxum seminis, omne stratum in quo dormierit, immundum erit; & vbiunq; sederit, & similiter si quis eum tetigerit, si inquam ipse saluam eierit, & similiter, si aliquis aliquid illius tetigerit, omnes immundi erunt, sicut & cetera omnia, quæ ipse tanget. Vas fictile confringetur, vas ligneum lababitur aqua. Mirum profectò: solum ex naturaliquadam infirmitate, tantam corruptionem in corpore generari patientis, vt non solum ipse immundus à Deo notaretur; sed insuper omnia eius, quæ ipsum tangebant, aut vicissim ab eo tangebantur. Per quod Deus demonstrare voluit, execrandam eius hominis immunditiam, qui non naturali infirmitate, sed voluntaria malitia se polluit, & foedat. Quod ex contactu talis hominis, sordescat anima, in illo fætido corpore manens, quo illa tanquam putrido & fætido vititur Sepulchro, futuram vitam prorsus desperans.

Psal. 48.

Psal. 48. Et Sepulchra eorum domus illorum in æternum. Si ergo peccatum carnale, fecit corpus sepulchrum animæ, quis non fatebitur, quod miseram animam, à Deo in æternam damnationem separet.

Huic alterum simile est, odium proximi, quod non solum occidit hominem, vt cetera mortalia; sed etiam ad mortem ducit æternam. Adeò, vt si ad odium & vindictam videris aliquem sic propensum, sic obstinatum, vt nullo modò velit condonare proximo offensam, absq; vindicta, possis probabiliter ferre iudicium morale de tali homine, cum infallibiliter in mortem æternam incursum, ac pro illo, tanquam de re acta orare desinere. Sic docet S. Ioan. Epist. 1. cap. 1. Vbi permittit non orare pro illis, qui peccant ad mortem, inquit: Qui scit fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, petat, & dabitur ei vita, peccanti non ad mortem; est peccatum ad mortem, non pro illo dico, vt ores quis. Super quem lo-

Ioan. 1. 16

cum Occumenius affirmat, peccatum, quod ducit ad mortem æternam, non aliud esse, nisi memoriam iniuriarum, cum proposito vindictæ, nulloq; animo remittendi. Cui Sententia Lorinus ex eo fundamento subscribit, quia cum S. Ioannes

Oecume-
nius.

Propositi-
um vindi-
cæ, est
peccatum
ad mortem.
Lorinus.

1. Ioan. 3.

totus sit in fraternæ charitatis commendatione, & de fratre odiente dixerat Epistola 1. quod in tenebris ambulat, & nescit quod vadat, & cap. 3. n. 12. manere in morte. affir-

metq; charitatem consistere in obseruatione Dei mandatorum. Hæc est inquit charitas Dei, vt mandata eius custodiamus, & mandata eius grauiam non sunt. Ideò, cum præcipuum ex Christi mandatis sit inimicorum dilectio, & iniuriarum remissio, consequens est, vt S. Ioannes, peccatum ad mortem intelligat, huius mandati transgressionem, pro qua etsi non iubeat non orare, permittit tamen, vt non oretur. Et quod obsecro peccatum magis hominem à Deo separare potest? nisi iniuriarum vindicta. Quod vt magis corroborem, assumo certissimam illam D. Augustini regulam, de corrept. & gratia cap. 15. nobis pro omnibus orandum esse, omnibusque salutem desiderandam, quia quales de numero non sint prædestinatorum, nescimus: Nescientes inquit, qui pertineat ad prædestinatorum numerum, quis non pertineat, sic affici debemus charitatu affectu, vt omnes saluos esse velimus. Ergo cum S. Ioan: pro peccantibus odio proximi, permittat non orare, apparet S. Ioannem ex reuelatione diuina cognouisse, tales iusto Dei iudicio, posse illà gratiā priuari, sine qua infallibiliter non saluabuntur, & consequenter damnandos: quoniam tantum pro condemnatis & præcitis, non esset orandum, iuxta illud Christi Domini Ioan: 17.

S. August.

Non pro mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi. Videant ergo, qui odio proximi laborant, an non ipsimet sibi æternæ damnationis periculum accerant, cum indignum profectò videatur, vt veniam apud Deum obtineat, qui veniam leuissimæ offensæ proximo negat. Quemadmodum docet sapiens Ecclesiastici 28. Ipse inquit cum caro sit, reseruat iram, & propitiationem petit à Deo, & homo homini reseruat iram, & à Deo querit mercedem. Glossa autem interlinear: exponit: Indignum est, Deum esse ei propitium, qui crudelis est in proximum. Atq; hæc est causa, cur S. Euangelista, in festo hodiernæ Virginis & Martyris, nos extremi iudicii commonefaciat, vt scilicet Virginis exemplo, quæ pro illibata castitate, & puro Christi amore, martyrium subiit, incitemur ad castè & piè viuendum. Et quoniam ista duo peccata, maximè ad mortem æternam ducunt homines, scilicet immunditia carnis, & defectus charitatis erga proximum, vt eleganter discurret S. Eligius Nouiomensis Episcopus homil. 8.

Ioan. 17.

Ecclesiasti-
ci. 28.

Glossa in-
terlin.

S. Eligius
Nouiom-
ensis Episcopus.

in Cana Domini inquit: Qui hæc implere noluerit, ipse sibi ianuam diuinæ misericordiæ claudit, quia qualibet reliqua opera, quæ quisq; fecerit, omnia euacuabuntur, si in eo charitas non fuerit, quæ non solum amicos, sed etiam vsq; ad ipsos perueniat

perueniat inimicos. Ideò fraternitatis charitatem inuicem diligentes, seriò curemus, vt immunditia carnis nec nominetur in

nobis, & sic charitas, quæ omnibus euacuatis, semper mansura est, nos confortio beatorum feliciter sociabit.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Matt: 13.

Deum ex utroq; sexu homines in sui obsequium traxisse, ostenditur.

Non inconsultò diuina oracula celeste Regnum capturæ piscium comparant: vt enim retia in profundissima intranabilis Oceani

littora missa, ex omni genere piscium occurrentem comprehendunt multitudinem; sic empyreas illas sedes ex omni hominum statu atque sexu, præpotens Deus voluit adimplere. Vt pauper simul & diues, Dominus & seruus, Vir & Mulier, Iuuenis & Virgo, inter illa augusta æternæ beatitudinis penetralia, ceu quondam in Arca Noëticâ singulorum congregatio animalium, pacifice & sine iactura suæ integritatis manere possint. Quid enim aliud causæ est, quod Deus in principio mundi creauerit simul Masculum & Feminam? nunquid humani generis propagatio id omnino requirebat? minime equidem: cum aliter commodè fieri posset. Nam sicut Deus ex costa Viri delimo formati, produxit mulierem, perinde facere potuit, vt ex eadem Viri costâ, nasceretur hominum proles. Et quemadmodum Pater æternus in sua incomprehensa Deitate generat coæternum Filium; sic quoque Masculus homo virtute sibi à Deo participatâ, generaret ad extra, filios & nepotes, atque etiam vniuersam nepotum seriem. Neque si sola mulier producta fuisset, tanta esset necessitas Viri, vt partus sine illo non fieret. Nam si vera est tot celeberrimorum sententia Doctorum, in statu innocentia, si durasset, mulieres omnes futuras fuisset Virgines & Matres. Et tamen sine Viri cognitione, atque suæ detrimento castitatis parituras. Quomodo pariter ex prima muliere, viro etiam non producto, vniuersa naturæ humanæ fecunditas non pulullasset. Si quidem & vni apiculz Deus eam contulit felicitatem, vt in sua virginitate maternitatem obtineat, quemadmodum canit Mantuanus Vates lib. 4. Georgicorum.

Illum adeò placuisse apibus mirabere morem.

Virgilius.

Quod nec concubitu indulgent, nec corpora segnes

in Venerem soluunt.

Et S. Augustinus ostendens quod Virgini de se non repugnet maternitas, Deiparæ integritatem defendens, hoc potissimum vitur argumento Tom. 6. de bono coniugali Cap. 2. Deus inquit apibus prolem suæ concubitu dare potuit, ergo & Carnem Christi in utero Virginis rectè formare potuit. Causa igitur potissima, cur Deus Masculum simul & Feminam creauit homines, vt vterque ille sexus ad Christi famulatum esset idoneus, vterque æternæ beatitudinis capax. Quod ipso effectu probauit beatissima mulier Iulitta, quæ muliebris naturæ debilitatem, animi virilis magnitudine longè superauit. Quam dum impius tyrannus, quod Christum abnegare nollet, mortis sententiâ damnauit: illa vultu & habitu, oris & corporis alacritate animi constantiam præferens, adstantes circumquosq; mulieres sic adhortata est, ne pro religione subire labores grauarentur, naturæ mollis fragilitatem allegando. Ex eadem (dicebat illa) materia sumus, & ad imaginem Dei similiter vt Viri creatæ. Et virtutem summam recipere mulier perinde potest atque Vir, ita à Creatore condita. Quidni? si viris in omnibus consanguineus sumus: non enim caro tantum ad constructionem sumpta est; sed & os ex ossibus. Ex quo & robur & constantia & patientia, vt ex viris, eodem modo & ex nobis Deo debentur. Quare meritò hodiè discutimus, non tantum virilem, sed & muliebrem sexum in Dei obsequium pariter caprum esse.

Video non paucos contra famineum sexum stylum acueri, varijsque mulieres conuitijs lacerare. Tum propterea, quasi ab illis omnis prudentia exulet. Hinc enim

enim finxerunt Poëta Mineruam absque matre natam, quia prudentiā & scientiā, cuius tanquam Dea Minerua colebatur, longē à feminis abfuit. Vnde & Bartholus lib. 1. ff. de Legibus docet, feminas prohibendas esse à legibus condendis, vsumq; & consuetudinem earum vim non habere ad legem inducendam, ob defectum prudentiæ. Tum quoque quod facile ad iram moueantur. Nam Iuuenalis Satyr 13. de illis sic canit.

Vindictā nō magis gaudet, quam femina.

Quod Deus ipse iaculenter ostendit, quando iustitiam suam exequendo, Adamum multauit illā pœnā: In sudore vultus tui vesceris pane. Eum verō: In dolore paries filios tuos. Dæmoni insuper in persona Serpentis seducendi, illam inflixit pœnam: Inimicitias ponam inter te & mulierem. Quasi iam grauius illum multare non posset, quam per mulieris inimicitiam, quoniam hæc vindicta sitientissima est; Nam D. Ambrosius lib. de Nabuehe Israëlitæ, de insatiabili earum cupiditate in hunc modum loquitur:

Delectantur & compedibus mulieres, dū modo auro ligentur. Non putant onera esse, si pretia sint: non putant vincula esse, si in his thesauri coruscant. Delectantur & vulnera, ut aurum auribus inseratur, & margaritæ dependant. Habent & gemmæ pondera sua, habent & vestimenta sua frigora. Sudatur in gemmis, algetur in sericis; tamen pretia inuane: & quæ natura auersatur, commendat auaritia. Smaragdus & Hyacinthos, Berillum, Achates, Topazion, Amethystum, Laspis, Sardinum summo quarunt furore: vel si dimidium patrimonij peratur, non parant

dispendio, dū indulgent cupiditati. Et confirmat Iulius de vita Marci Antonij, vbi de vindictæ cupiditate Faustine Imperatricis illud refert, quod hæc adeo exarsisset inuentionem cuiusdam digladiatoris, ut in morbum summè periculosum incideret. Cognitā verò morbi causa, occisus fuit digladiator, quod vbi primum rescivit Imperatrix, continuo exclamauit: propinquate mihi saltem paululum sanguinis eius.

Hinc celebre fuit apud Antiquos proverbium: Ignis, Mare, Mulier, tria mala. Ignis enim omnia consumit & deuorat, quæ sibi admoventur. Mare tumentibus suis fluctibus, minutissimas naues ac erivemes absorbet. Et tamen his omnibus mulieris malitia adhuc maior esse perhibetur: Quia si ignis non tangat, nemini nocet. Mare si non, eite appropies, non te submergit. At mulier etiam non tacta, sed visa, sed audita, immo aliquatenus solum cognita frequenter lædit, ac mortifero veneno animum inficit. Neque solum pro-

fana Antiquorum documenta, verum & ipse sapientissimus Salomon, quamuis alias Diuino Spiritu plenus, contrarius est femineo sexui, inquit: Melior est enim iniquitas viri, quam mulier bene faciens. Quod perinde est, ac si dixisset: vitius esse viro ab iniquo hoste multa mala perpeti, quam ab inhonesta femina demulceri. Sed non miror & Antiquos Philosophos & sapientissimum Salomonem hæc in contemptum feminei sexus protulisse. Quia nondum viderant sanctas illas feminas, quas lex gratia parturiuit. Nondum cognouerant Agnetem, Catharinam, Vrsulam, Margaritam, & alias perfimiles, cum quibus celebres illæ non solum legis naturæ, sed etiam legis scriptæ feminæ, nulla ratione possint comparari. Non est hic opus calamum admoventem ad ostendendum in lege noua gratia Iesv Christi plurimas extitisse feminas, varijs animi ornamentis insignes. Vnum pro mille stabit, celebre illud Diui Ambrosij argumentum, qui in laudem feminei sexus excurrunt lib. de Paradiso Cap. 10. ingeniose adnotauit, quod licet alioquin Deus, singula quæ creabat, vel dicebat esse bona, vel eis benedicebat: dū autem creasset primum hominem, nec dixit esse bonum, neque ei benedixit, quoadusque creauit Euam, ut constat ex Sacra Genesios historia. Cuius facti rationem reddit S. Ambrosius, asserens hominem nondum completam habuisse perfectionem suam, quousque mulier ei aduenerit, tanquam complementum virilis perfectionis. Mouet subtiliter S. Doctor hanc questionem loco citato. Quomodo ait quando solus factus est Adam, non dictum esse bonum esse factum Adam: at quando mulier ex eo facta est, tunc esse bona omnia comprehensum est. Licet illic omnem laudauerit creaturam, & vniuersitatis creatio sit probata, quoniam in homine creato naturæ prædicata communitas est. Tamen non videtur otiosum, quæ ratione vbi solus factus est Adam, non solum nequaquam prædicatio boni, complacito operi adiecta sit; sed etiam dictum sit non bonum esse solum hominem. Cū sciamus quod antequam fieret mulier, non errauerit Adam: postea verò quam mulier est facta, prior diuinum prædicatum mandatum, etiam virum suum traxerit in errorem, & incentiuum eius exstiterit. Si igitur viro culpa author est mulier, quemadmodum probano videtur adiecta? Verum si consideres quia Deo vniuersitatis est cura, inuenies plus placere Deo debuisse id, in quo esset causa vniuersitatis; quam condemnandum fuisse illud, in quo esset causa peccati. Et ideo quia ex viro solo non poterat humani esse generis propagatio, pronuntiavit Dominus non esse bonum solum hominem. Maluit enim Deus plures

S. Ambrosius
Lib. de
Paradiso
Cap. 10.

esse, quos saluos facere posset, & quibus donaret peccatum, quam vnum solum Adam, qui liber esset à culpa. Creatā igitur tandem muliere, quia iam tunc & vniuersitas suum complementum, & homo debitam perfectionem nactus fuerat, benedictionem pariter cum illa à Deo suscepit, teste Scriptura Sacra: Benedixitq; illis Deus & ait: Crescite & multiplicamini & replete terram.

Neque mirum est, quod in lege illa naturæ aut scripta optima femina rarior Phœnice inueniretur. Cū grassante per omnes ferme mundi partes probroso gentilitio falsorum Deorum cultu, omnia arida fuerint. Et virtus tunc sine vera religione, & castitas sine merito florere. Vagabatur tunc homo & mente & opere. (cū verum ignoraret Deum) ceu piscis indomitus: quæ Dei erant, fugiens, & quæ belluarum, toto pectore amplectens. Quia scilicet nondum præpens Deus, cælestis suum rete, in hoc plenum inconstantia mundi æquor miserat. Et vir tunc diuinam fugiebat religionem, Dæmonum elusus fraude. Quid mirum! quod femina viro inferior, eadem, temere sequeretur: quæ ab illis caduæ sapientiz cultoribus corripitur, & mordicus teneri videbat: sed missa est tandem sagena in mare, Verbum illud æternum in carnem humanam, & mox ex omni genere piscium comprehendit multitudinem, hoc est: ex utroque sexu, traxit in sui obsequium homines. Quem enim illius pulchritudo non alliceret! cuius recens natam, Sole pulchrius fulgentem augustam faciem, & ipsi Reges, de longinquis nationibus adoraturi properabant. Cuius animum non traheret ad se? ille, cuius in crystallino mari, (hoc est in purissimo Virginis sinu) melius, quam in politissimo speculo fulgor diuinitatis resplendebat.

Et quoniam ille, qui Dominus exereituum dici antea voluit, cui ceu fortissimo Duci præbant virorum ad prælia paratissimorum multa agmina: tot Prophetarum & Patriarcharum phalanges; iam tuæ in tenellum & mansuetissimum agnum fuit mutatus. Voluit, ut non tantum Reges, tanquam supremum Dominum, sed etiam pastores, ceu infantem, irasci & repudiare nescientem. Non tantum Apostoli, tanquam Leonem, mundo sua arcana salutis incomprehensa rugientem; sed etiam Virgines velut agnum, in Virgineo sinu ludere assuetum, sequerentur. Cælestis ergo sagena missa in mundum velut in mare quoddam turbulentum, traxit Virgineam fragilitatem in-

suum immaculatum thorum. Sed quia ibi nihil nasci potest nisi pretiosus adamas, adamantinā simul fortitudine velut inuulnerabili clypeo easdem obarmant. Ut quantum nebulæ aduersus Solem, tantum iniquissimorum mundi cupidinum turbines, aduersus Virginum castitatem, soli Deo consecratam possent. Timent Dæmones Virginitatem aggredi, quia purissima illarum mentes, altaria Dei sunt: in quibus quotidie pro redemptione corporis Christus immolatur. Nam si Corpus Virginis, Dei templum est, animus quid erit? quitanquam membrorum cineribus excitatis, Sacerdotis æterni redopertus manu, vaporem diuini ignis exhalat. Beatæ profectò Virgines, quæ tam immortalis spiritalis gratiæ, ut horri floribus, ut templa religione, ut altaria Sacerdote, adornatæ coruscant. Hinc naturam etiam bestiarum Virginis veneratione legimus mutatam.

Damnata fuit quondam Beata Tecla propter Iesv Christi fidem ad ora Leonum. Verum parata ad feras, cū aspectus quoque virorum declinaret, ac vitalia ipsa sauo offerret Leoni; fecit ut qui impudicos detulerant oculos pudicos referrent. Cernere erat lingentem pedes bestiarum, cubitare humi, muto testifican-tem sono, quod sacrum Virginis corpus violare non posset. Ergo adorabat prædam suam bestia, & propriæ oblita naturæ, naturam induerat, quam amiserant homines. Videres tunc quadam naturæ transfusione, homines feritatem indutos, scuitiam imperare bestiz; bestiam verò exosculantem pedes Virginis, docere, quid homines facere deberent. Tantum habet Virginitas admirationis, ut illam etiam Leones mirentur: tanquam fortissimo Leoni, Deo incarnato desponsatam. Non etiam impastos Leones cibus flexit, non citatos impetus rapuit, non stimulos ira exasperauit, non vsus decepit asuetos, non feros natura possedit. Docuerunt leones religionem, dū adorarent Martyrem. Docuerunt castitatem, dū Virgini nihil aliud nisi plantas exoscularentur, demersis in terram oculis, tanquam verecundantibus, ne mas aliquis vel bestia, Virginem nudam videret.

Fuit & Antiochiæ altera Virgo fugitans publici vsus aspectum. Sed quomagis virorum euitabat intuitum, eo magis incendebat. Pulchritudo enim audita, nec visa, plus desideratur, duobus stimulis cupiditatum, amoris & cognitionis. Dū & nihil occurrit, quod minus placeat, & plus

S. Tecla

Antiochiæ
na Martyr

& plus putatur esse, quod placeat, quod non iudex oculus explorat, sed animus amator exoptat. Itaque Sancta Virgo ne diutius alerentur potiunda spe cupiditatis, lasciuientium oculi, integritatem pudoris professa sic restinxit improborum faces, ut iam non amaretur, sed produceretur. Ecce persecutio. Puella fugere nescia, certe pauca ne incideret in insidiatores pudoris, animum ad virtutem parauit: tam religiosa, ut mortem non timeret: tam pudica, ut expectaret. Vbi igitur polluti lenones, viderunt constantiam professionis, metum pudoris, paratam ad cruciatum, erubescere ad aspectum. Excogitare ceperunt, quemadmodum specie castitatis, religionem tollerent, ut eum id abstulissent, quod erat amplius, etiam id eriperent, quod reliquerant. Aut ergo sacrificare Virginem, aut lupanari prostituere iubent. Quomodo Deos suos colunt, qui sic vindicant? aut quemadmodum ipsi viuunt, qui ita iudicant. Venit corona dies: maxima omnium expectatio, producitur puella duplex professa certamen, & castitatis & religionis: ubi non quod de religione ambigeret, sed de pudore trepidaret, ipsa secum. Quid agimus? hodie aut Martyr aut Virgo: altera nobis inuidetur corona. Sed nec Virginis nomen agnoscitur, ubi Virginitatis author negatur. Nam quemadmodum Virgo, si meretricem colas? quemadmodum virgo, si adulteros diligas, quemadmodum virgo, si amore petas? Tolerabili est mentem Virginem, quam carnem haberet. Vtrumque quidem bonum, si liceat, si non liceat, saltem non homini casta, sed Deo sim. Et Rahab meretrix fuit, sed postquam Deo credidit, salutem inuenit. Et Iudith se, ut adultero placeret, ornauit: quae tamen quia hoc religione, non amore faciebat, nemo eam adulteram iudicauit. Bene successit exemplum. Nam si illa quae se commisit religioni, & pudorem seruauit, & patriam. Fortassis & nos seruando religionem, seruabimus castitatem. Quod si Iudith pudicitiam religioni praeferre voluisset, perditam Patriam, etiam pudicitiam perdidisset. Itaque talibus permota exemplis, simul animo tenens verba Domini, quibus ait. *Quicumque perdidit animam suam propter me, inueniet eam.* Fleuit, tacuit: ne eam velloquentem adulter audiret: nec pudoris elegit iniuriam, sed Christi recusauit. Existimate, utrum adulterare potuerit corpus, quae nec vocem adulterauit. Iam dudum verecundatur oratio mea, & quasi audire gestorum. feriem criminofam, atque explanare formidas. Claudite aurem Virgines Dei, du-

citur puella Dei ad lupanar: sed aperite aurem Virgines Dei: Virgo prostituta potest, adulterari non potest. Vbiunque Dei Virgo est, Dei templum est. Nec lupanaria infamant castitatem, sed castitas etiam loci abolet infamiam. Discite Martyrum miracula Sanctae Virgines, de discite locorum vocabula. Claudatur intrus columba, ingens petulantium concursus ad fornicem, strepunt accipitres foris, certant singuli, qui praedam primus inuadat. At illa manibus in caelum leuatis, quasi ad domum venisset orationis, non ad libidinis diuersorium: Christe, inquit, qui domuisti Danieli Virgines Leones, potes etiam nunc domare hominum feras mentes. Chaldaei quondam torauit ignis, Iudaei se vnda suspendit misericordia tua, non natura sua. Susanna ad supplicium genu fixit, & de adulteris triumphauit. Aruit dextra quae Templi tui dona violabat, nunc Templum ipsum attrectatur eum, ne patiaris, ne permittas incestum sacrilegij, qui non passus es furtum. Benedicatur & nunc nomen tuum, ut quae ad adulterium veni, Virgo discedam. Vix compleuerat orationem istam, & ecce vir militis specie terribilis irruit, cui populus tremens cessit. Hunc ut primum Virgo conspexit, tremuit. Sed non immemor sacrarum lectionum, iterum in has maesta prorupit voces. Et Daniel inquit supplicium Susanna spectaturus aduenerat, & tamen quam populus damnauerat, vnus absoluit: potest & in hoc lupi habitu ouis latere. Habet enim & Christus milites suos, qui etiam legiones habet. Aut fortasse percussor intrauit: ne vereare anima, talis solet Martyres facere. O Virgo, fides tua te saluam fecit. Alloquitur illam blandum miles: ne quaso paucas foror. Frater huc veni, saluare animam non perdere. Serua me, ut ipsa serueris. Quasi adulter ingressus, si vis Martyr egrediar. Vestimenta mutemus, conueniunt mihi tua, & mea tibi, sed utraque Christo. Tua vestis me verum militem facit, mea te Virginem. Bene tu vestieris, ego melius exuar, ut me persecutor agnoscat. Sume habitum qui abscondat faminam, trade qui consecret Martyrem. Induere chlamydem, quae occultet membra Virginis, seruet pudorem. Sume pileum, qui tegat crines, abscondat ora. Solent erubescere qui lupanar intrauerint. Sanè cum egressa fueris, ne respicias retro: memor vxoris Loth, quae naturam suam, quia impudicos licet castis oculis respexit, amisit. Nec vereare, ne quid pereat sacrificio. Ego pro te Hostiam Deo reddo,

reddo, tu pro me, militem Christo, habens bonam militiam castitatis, quae stipendijs militat sempiternis: loriceam iustitiae, quae spiritali munimine corpus includat, securum fidei, quo vulnus repellas: galeam salutis: ibi enim est praesidium nostrae salutis, ubi Christus est. Quoniam mulieris caput vir, Virginis Christus. Et intra haec verba chlamydem exiit, suspectus tamen adhuc habitus & persecutoris & adulteri. Interea Virgo ceruicem, chlamydem miles caput offerre. Quae pompa illa, quae gratia, cum in lupanari de Martyrio Virgo & miles certarent: dissimiles inter se naturae, sed Dei miseratione conformes. Completur oraculum illud: *Tum lupi & agni simul pascuntur.* Ecce agna & lupus, non solum pascuntur simul, sed etiam immolantur. Quid plura? mutato habitu euolat puella de laqueo, iam non suis alis, utpote, quae spiritualibus ferebatur, & (quod nulla vnquam viderunt saecula) egreditur de lupanari Virgo, sed Christi. At illi qui videbant oculis, & non videbant, ceu raptos ad agnam, lupi fremere ad praedam. Vnus postmodum qui erat immodestior, introiit: sed ubi hausit oculis rei textum, exclamauit. Quid hoc inquit est? puella ingressa est, vir videtur. Ecce non fabulosum illud, Cerua pro Virgine, sed quod verum est: miles ex virgine. At etiam audieram, & non credideram, quod aquas Christus in vinum conuertit: iam nunc mutare capit & sexus. Recedamus hinc, dum adhuc qui sumus, sumus. Nunquid & ipse mutatus sum, qui aliud cerno, quam credo. Ad lupanar veni, cerno vadimonium: & tamen mutatus egrediar, pudicus exibo, qui adulter intraui. Res ubi delata est ad Tyrannum, quia debebatur tanto corona victori, damnatus est pro Virgine, qui pro Virgine comprehensus est. Et sic de lupanari, non solum Virgo, sed etiam Martyres exierunt. Fertur puella ad locum supplicij cucurrisse, certasse ambo de nece, cum ille diceret. Ego sum iussus occidi, te absoluit sententia. At illa cum eiulatu clamare cepit. Non ego te mortis vadem elegi, sed praedam pudoris optaui. Si pudor quaeritur, manet nexus: si sanguis exposcitur, fideiussorem non desidero, habeo, unde dissoluam. In me lata est sententia, quae pro me lata est. Certè si pecuniam te fideiussorem dedissem, & absente me iudex tuum censum feneratori adiudicasset, eadem me sententia conuenires, meo patrimonio soluerem tuos nexos. Si recusa rem, quis me indignam morte censeret?

Quanto maior est huius capitis usura? moriar innocens, ne moriar nocens. Nihil hic medium est, hodie aut rea ero tui sanguinis, aut Martyr mei. Si cito redij, quis me audeat excludere? Si moram feci, quis audeat absolueret? Plus legibus debeo, rea non solum fugam meae, sed etiam carnis alienae. Sufficiunt membra morti, quae non sufficiebant iniuria. Est in Virgine, vulnere locus, qui non erat contumelia. Ego opprobrium declinaui, non Martyrium tibi cessi. Vestem, non professionem mutavi. Quod si mihi praetipis mortem, non redemisti me, sed circumuenisti. Caue ne quaso contendas, caue ne contradicere audeas. Noli eripere beneficium, quod dedisti. Dum mihi hanc sententiam negas, illam restituis superiorem. Sententia enim, sententia superiore mutatur, si posterior me non tenet, superior tenet. Tum miles ad Virginem sic fatus est, ne vereare Christi Sponsa: possumus uterque satisfacere huic sententiae, si me prius patiaris occidi, & non habent aliam, quam exerceant penam, nam in Virgine obnoxius pudor est. Itaque gloriosior eris, si de adultero Martyrem fieri patiaris.

O beata contentio. obstupuit quondam Antiquitas Daemonem & Pythiam, celeberrimos in Philosophorum gymnasijs Pythagoraeos. Quorum vnus cum venisset in templum Iouis, amicum aureum quo operiebatur simulachrum eius, detrahi iussit, lineum vero imponi, inquit: aurum hyeme frigidum, aestate onerosum esse. Sic Deum irrisit suum, ut nec onus ferre posse, nec frigus putaret. Rursus cum Aesculapij barbam vidisset auream, tolli eam imperauit, incongruum esse, asserens, ut filius barbam haberet, cum Apollo pater eius careret eadem. Tandem simulachris tenentibus aureas pateras ademit, allegans accipere se debere, quod Dijs darent. Quoniam haec sunt vota, inquit, hominum: ut à Dijs quae sunt bona adipiscamur. Nihil autem auro melius: quod tamen si malum est, habere Deos non decere, si vero malum non est, habere potius homines congruum esse, qui uti scirent. Cum ergo tanto ludibrio expositi essent Dijs gentilium ab vno Philosopho, & neque Iupiter vestem suam defendere potuerit, nec barbam Aesculapius, nec Apollo pubescere adhuc ceperit, nec omnes, qui habebantur Dijs, retrahere poterant pateras, quas tenebant, non tam furti reatum timentes, quam sensum non habentes. Iratus Tyrannus tanti criminis reum Philosophum morti adiudicauit.

Amictus
duorum
Philosoph

Commendandorum ille suorum tempus poscit. Tyrannus autem astutissimus, quod reperiri non posse existimaret, sancivit ut sponforem daret, qui pro se feriretur, si ipse faceret moram. Sed elusus est: nam non defuit Pythias fidissimus Sodes, qui pro Damone suo intimo, libenter etiam mori vellet. Quid de his duobus præclarus, nescio. Alter mortis vadem inuenit, alter se obrulit. Itaque cum reus moram supplicio faceret, fideiussor vultu sereno mortem non recusauit. Cumque iam ad destinatum pæne locum duceretur, repente amicus stetit reuersus, ceruicem substituit, colla subiecit. Tunc admiratus Tyrannus chariorem Philosophis amicitiam, quam vitam fuisse, petiuit, ut ipse ab his quos damnauerat, in amicitiam reciperetur. Tanta virtutis est gratia, ut & Tyrannum inclinaret. Digna laude, sed minora nostris. Nam illic ambo viri, hic vna Virgo, quæ primo etiam sexum vincebat. Illi amici, isti incogniti. Illi Tyranno vni se obrulerunt, isti Tyrannis pluribus, hoc ipso crudelioribus, quod ille pepercit, isti occiderunt. Inter illos in vno obnoxia necessitas, in his amborum voluntas libera: hic enim duo contendunt, & ambo vicerunt: nec diuisa est corona, sed addita.

En iam solum habetis Catholici ænigma illud Euangelicum. Simile est regnum celorum sagena missa in mare, & ex omni genere piscium congreganti. Cum amore Christi & Virginem & militem incensos fuisse auditis ad coronam martyrij. Quis hoc portentum effecit? Sagena missa in mare vitreum, scilicet, æternus Dei Filius in vtero Virginis suæ inaccessa lucæ pisciculos per mundanam alluionem oberrantes, illuminans, & hamo suæ diuinitatis fortiter trahens. Traxit hæc celestis sagena, nimirum, Dei incarnati pulchritudo & B. Margaritam, quæ pro illo tanquam agno mansuetissimo, contra mundi lupos pugnaret. Cum enim celestis sponus probe agnoscat, sponsam suam Ecclesiam Catholicam, nisi eius auxilio suffultam, ac mirabili virtute præmunitam, facile a tot infestantibus illam vndique hostibus, superandam fore: in eo singularem adhibuit curam, ut quoties Satanas per impiissimos homines, Ecclesiam Catholicam oppugnat, toties viros scientiæ & sanctitatis, conspicuos prouideat, qui aduersariorum tela acerrima infringentes illam vigilanter tueantur. In primordiis legis gratia insurrexerat Simon Magus, qui Spiritus Sancti gratiam instar mercium vena-

lem facere satagebat. Sed excitauit Deus Petrum Apostolorum Principem, qui restitit malitiæ eius, volitantem illum, per aëra ad celos se conscendere fingentem, suâ oratione detractum, & ad Petram allisum confringens. Blasphemabat Chelinthus & Ebyon, Christi diuinitatem abnegantes. Sed obuiam illis misit Deus Ioannem Euangelistam, qui vocem illam pleno ore intonaret. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum.* Quâ plenâ celestium mysteriorum sententiâ, quasi vehementi fulmine eos sauciavit S. Ioannes. Insultabat Sabellius & Paulus Samosathenus, tres diuinas personas insipientes, atque illas inter se confundentes. Sed diuino pleni Spiritu confuderunt illos, Dionysius Alexandrinus, & Gregorius Taumaturgus. Insaniebat Arrius Filium Patri consubstantialem negans. Sed insaniam ac petulantiam eius retulerunt S. Athanasius, Basilus, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyssenus: nec non trecenti decem & octo Sapientissimi Præsules in Synodo Nicæna congregati. Proclamabant impurissimo ore Macedonius & Eunomius, Spiritum S. esse creaturam. Sed silentium eis imposuere Nectarius Constantinopolitanus, Menas Antiochenus, Cyrillus Hierosolymitanus, nec non Damasus Pontifex Maximus, natione Hispanus. Iovinianus pariter & Eluidius sacrilego, ausu Dei Parentis maternitatem insectabantur. Sed ab Hæreticis eorum cauillis, Hieronymus & Ildephonsus Mariam vindicarunt. Ladebant grauiter diuinæ gratiæ necessitatem, & humanæ libertatem voluntatis, Adamantus, Iulianus, Pelagius, & ceteri eiusdem farinae Hæretici. Sed Augustinus, Prosper, Chrysostomus, atque Hilarius Arelatensis, antiqui Pictauiensis æmulator, illos validissime expugnauerunt. Conatus est impius Nestorius dignitatem Maternitatis Dei Augustæ Virgini adimere. Sed acriter sacrilegum illius dogma refutarunt S. Epiphanius, Leo Papa, Cyrillus, & tot alij Patres Concilij Ephesini atque Calcedonenfis. Refricauerunt impudici Albigenes Hæretici suum virus, aduersus Immaculatam Dei genitricis Virginitatem. Equorum numero instar Hydræ multorum caput, prodijt Manichæus. Sed coercuerunt omnes illos S. Dominicus, & Franciscus, ac per celebres eorum filij, Angelicus Doctor, Thomas de Aquino, & Seraphicus Bonauentura. Desipuerunt Ioannes Hus, & Hieronymus de Praga, procacissimi Hæretici, errores Berengarij aduersus Petri.

Ioan. 16

Dionysius
Alexand.
Gregorius
Taumat.Athanasius
BasilusNectarius
MenasHieronymus
IldephonsusAugustinus
Prosper
ChrysostomusEpiphanius
Leo Papa
CyrillusS. Dominicus
S. Franciscus
S. Thomas
S. Bonauentura

Petri primatum, & clauas, impudentissime oblatrantes. Sed iugulauit eorum impietatem S. Vincentius Ferreriensis, B. Thomas Vbaldensis, ac sapientissimus Ioannes Capreolus. Ne tamen ex omni genere, Ecclesiæ Sanctæ milites, decessent, placuit quoque diuinitimo Spiritui ex fragili sexu femineo Athletas, ad propagandum & simul propugnandum Christi nomen eligere. Sic cum labentibus annis feliciora succedere tempora, hæresibus non inualefcentibus, sed silentibus potius, ita ut iam tunc Hæretici obmutescere viderentur.

Ach pro dolor postmodum non valentes ora comprimere, audita illâ Evangelicâ lectione: *Erant in eis viri qui erant demonum & illud erat mutum.* Infremuit infelicissimus Lutherus dicens: *Non sum ego, non sum ego.* Quod ipse rei euentus satis probauit: scilicet, illum non esse Dæmonem mutum, sed loquacissimum. Etenim ab eo statim tempore, cepit Authoritati Sedis Apostolicæ detrahare: indulgentias vilipendere, obedientiam Summo Pontifici negare, monasticam vitam execrari: aduersus religiosâ vota sibilare, austeritatem vitæ flocci æstimare, ieiunia & carnis macerationem, iniuriâ copiosâ Christi satisfactioni proclamare, irridere Sacramenta, & libidini ac carnis voluptatibus habenas laxare. At diuino numine prouidente, contra hoc portentosum monstrum, ac pestilentem eius doctrinam, Sanctam Ecclesiam, insufficientem, suscitauit Dominus Spiritum B. Theresiæ, Carmeliticæ discalceatorum ordinis, fundatricis, quæ instar Euangelicæ atque Apostolicæ illius mulieris, quæ (insultantibus Phariseis aduersus Christum) exclamauit de turba: *Beatus Venter, qui te portauit.* Ut sic illa quoque Evangelicis instructa documentis, Hæreseos sectatores confunderet. Atque hinc si placet velut ab ædificio ad fundamentum: ab his quæ in propagata Christi Ecclesia euerunt, ad primam Ecclesiæ nascentis incubula progrediamur.

Positurus Dominus Euangelicæ suæ doctrinæ fundamenta, elegit ad hoc negotium viros fide & pietate plenos, Apostolos Sanctos. Qui ubique cooperante Spiritu Sancto, & sequentibus signis eorum sermonem conprobante, prædicabant. Elegit quoque simul ex vitreæ fragilitatis mari, ex lubrico femineo sexu B. Catharinam, cuius sapientiam inauditam Gentium Philosophi mirarentur: & tandem victi ac confusi, a caduca mundi sapientiâ, ad æternam illam & increatam.

conuerterentur. Elegit Agnetem & Cæciliam: quarum Angelica puritas, lupanaria in monasteria, speluncas impuræ libidinis, in Ecclesias commutaret. Elegit Margaritam, quæ truculentiam, & feruentis crudelitatem Tyranni superaret; ceu altera quoque Iudith vniuersum Regis Nabuchodonozor exercitum: cui Sacer textus illud occinit: *Vna mulier fecit confusio- nem in domo Nabuchodonozor.* Quid enim non torquebat animum Tyranni, quando Margaritam Virginem Sanctam, humi perius latrone extensam, & virgis immiser corditer cersam, ferreis laminis conclusam, clauis affixam, & acutissimis laniatam fuscinis, in Christi professione constantem perseuerare spectaret? Neminem proinde tam mentis inopem fore opinor, qui clare non videat illustrem victoriam, quam Beata Margarita de impio hoste Olibrio reportauit. Ut merito fortissimæ Iudith verba sibi possit vsurpare: *Erit hoc memoriale nominis tui Domine, cum manus feminae deiecerit eum.* Si enim Abimelech vir alioquin fortis & bellicosus, cum grauitur percussus fuisset à femina, id adeo sibi turpe atque ignominiosum iudicauit, ut proximus morti ab armigero suo enixè postulanter, ut interficeret eum, ne diceretur à femina interemptus perijsse. Ecce vna mulier (ait Sacer textus) *fragmen mole desuper iaciens, illi sit caput Abimelech, & confregit cerebrum eius, qui vocauit eum armigerum suum, & ait ad eum, euagina gladium tuum & percutite me, ne forte dicatur, quod à femina interfecit sim.* Non euasie hoc ignominie genus crudelis Olibrius, cum à femina Margarita turpiter fuerit prostratus atque deuictus. Ferunt de Alexandro Magno historiographi, quod cum Cille iam proximè bellum suscepturus esset contra hostes, repente iuxta eius tentorium fons olei ex terra foras erupit. Confultis verò auguribus, primus eorum nomine Aristander, respondit: *Oleum laborem indicat, sed & victoriam repromittit: nam oleo Athletæ unguntur, & oleo victores coronantur.* Certè perennis fons ex Sacro Virginis Margaritæ corpusculo olei erupit, cum intepida suam ceruicem gladio inclinaret: significans ingentem eius laborem, quem luctando aduersus hostes, pro Christi nomine sustinuit: simulque lauream portendens celestis beatitudinis, quâ in choro Virginum Agnum sequentium, à Sponso suo gloriosè coronata est.

Habetis ergo Catholici sagenam missam in mare, hoc est, Dei Filium incarnatum, qui ex vtroque hominum sexu, ad propagandum nomen suum SS. elegit Martyres.

Iudith 14

Iudith 9

Iudith

Aristander

Martyres. Audistis victum orbem terrarum, tam per viros; quam per feminas: tam per Apostolos; quam per Virgines. Ut quilibet in Ecclesia Sancta sit incitamentum ad emulandas Sanctorum virtutes. Quodsi Alexander Magnus vehementer desiderans suis inspicere oculis, quam ratione apes ex materia illa, quam ex varijs floribus decerpunt, fauos mellis elaborant, hac industria usus fuit. Vitreum aparium confici precepit, & in eo copiosum

examen apum includi, vthac ratione prospectaret apes mellificare. Si quoque & vos omnes Sanctorum & Sanctarum Dei virtutes cernere vultis, vt illas emulemini. Vas crystallinum Augustissimam celorum Reginam vobis figite in oculis, & in hoc pellucido vase, in quo sagena celestis Christus Iesus recumbit, prospectabitis omnia, quae vos facere oporteat, quomodo & vir & femina, & Virgo & Adolescens, Christo seruire debeat.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Simile est Regnum Coelorum homini negociatori quærenti bonas Margaritas. *Matth. 13.*

Omnes Margaritarum dotes in B. Margarita repertas fuisse declaratur.

Gloriantur transmarinae Insulae pretiosis refertae lapillis, quod in fecundè fluentibus maris littoribus sumptuosas inueniant Margaritas, quibus nimium superbiunt, & omnibus mundi partibus suâ fecunditate volunt prædominari. Ostentant ibi Principes suos Adamantas lucidissimos, triumphantes purpurâ Rubinos, certantes niuib. Sardonychas. Magnus Romanorum Dux Pompeius, tertium triumphum de pyratibus, Asia, Ponto, agens; coronas ex margaritis triginta tribus voluit præferri ad ostentandum diuitiarum fastum. Vbi quoque musæ gestari præcepit, in cuius fastigio erat imago Cnei Pompei & margaritis confuta. Sceptra verò, & personas & cubicula viatoria, vnionibus construebat, teste Plinio secundo. lib. Naturalis Historiæ 37. Beatior est profectò Antiochia, & toto orbe suis maior thesauris, quæ iam non inter littora maris, sed inter paruum humanæ fecunditatis fructum, hodiernam peperit margaritam. Non iam humano adhibendam triumpho, sed ipsi inferendam cælo, ad æternum Triadis Sanctissimæ triumphum. Quâ pulchrius empyrea splendeat sedes; quam saluum Adamante, Sapphiris, Diademata, sceptra Iaspidibus, Rubinis annuli, vestes Amethystis, & Smaragdis purpuræ. Verum ne longius Spiritualis noster sermo euagetur, iam in hodierna Beata Margarita, omnes Margaritarum dotes sedulo contemplemur.

Stupendam maris Atlantici naturam mirantur omnes Historiographi, potissimum propter ea, quæ in ipso nascuntur & fiunt. Quam enim ingentia illie & infinitæ magnitudinis Cete, quæ si quando supernatant fluctibus, natæ Insulas putes, montes altissimos summis ad cælum verticibus eminere. Quæ non in alto, nec in littoribus; sed in Atlantici maris profundo ferri videntur, vt eorum conspectu nautæ à nauigandi in illis locis præsumptione reuocentur: nec secreta Elementorum adire supremæ terrore mortis vsu pent. Sed iam assurgamus ipsi de profundo maris, ad superiora oculos attollendo Spectemus ea, quæ vstitata sint multis & plena gratiæ. Quomodo aqua in Salis vertatur soliditatem, vt ferro sæpè cadatur. Quomodo etiam visu iucundus lapis corallium, in mari herba sit, si in aërem transferatur, lapidis firmitate solidetur. Verbo dicam, quæ difficile apud Reges inueniuntur, ea in littoribus quasi villia iacent vulgò, & in saxis asperis & cautibus colliguntur. Aureum etiam vellus aqua nutrit, & lanam in memorati speciem metalli gignunt littora. Cuius colorem nullus adhuc eorum, qui fucis diuersis obducunt vellera imitari potuit: adeo naturæ maritimæ gratiam, humana implere ne scit industria. Scimus quæ sollicitudine vellera ouium etiam minus pretiosa curentur: sint licet optima; nequaquam tamen his fucus innascitur. Huic naturalis color est, quem nullus adhuc fucus æquauit

Atlantici
maris
fecunditas

æquauit: hoc quoque; piscis est vellus. Sed & ipsi murices, qui insigne dant Regium, sunt quoque; maritimi. Et quæ pratorum gratia vel hortorum amœnitas potest cerulei maris æquiparare picturam? Aurum licet in pratibus flores resplendant; auri quoque fulgorem in mari luna resplendet: & illi citò marcescunt, ista diu duratura seruatur. Lilia in hortis eminens nitent, vela in nauibus. Hic odor, hic ventus aspirat. quæ utilitas in folio? in nauibus quanta commercia? Lilia suauitatem narium, vela hominum salutem inuehunt. Adde rauco sonantes fluctus murmure. Adjice currentes naues ad littora, vel de littoribus exeuntes. Quid de Iona dignum loquar, quem Cetus excepit ad vitam, reddidit ad Prophetandam gratiam? Emendauit aqua, quem terrena deflexerant. Psallebat in vtero Ceti, qui marebat in terris. Et vt vtriusque redemptio non præteratur Elementi, terrarum salus in mari ante præcessit, quia signum Filij hominis, signum Iona, teste Euangelista. *Sicut inquit iste in vtero Ceti, sic IESVS in corde terre.* In vtroque remedium; maius tamen in mari pietatis exemplum: quoniam exceperunt pisces, quem homines refutarunt. Petrus quoque in mari titubabat, sed non labeatur: & confessus in fluctibus, negauit in terris.

Matth. 12.

Matth. 14.

Verum inter tot admiranda maris Atlantici portenta, illud ex omnibus celeberrimum, quod in illo ostreis pretiosissimam margaritam natura infixit. Quomodo enim eam maris aqua in tam molli carne potuit solidare? Vbi margaritas è rore celesti, tum vespertino: tum matutino tempore, cadente, nasci testatur Plinius. Multoque præstantiores esse dicit, quæ ante auroram generantur, quando iam purior & astorum calore defecatus magis ros decidit; quàm, quæ occidente gignuntur Sole, è rore crassis adhuc humoribus pleno. Vtramque ergo hanc generationem, in hodierna video margarita. Fuit enim prima illius generatio vespertina. Quia ex infidelitatis rore procreata, lucem aspexit. Nata siquidem fuit Edesio insigni idolorum cultore: sed mox Phœnicis naturam imitata, è Christi baptismo, velut è matutino cæli rore voluit renasci: vt duplici suâ natiuitate, omnium mundi propagationem gemmarum superaret. Probandi gemmas modum tradit Plinius si matutino tempore sint translucentes. In hodierna Margarita, postquam Iesus Christi fidem semel amplexa est, ita exorientis illius diuinæ gratiæ fecunditas, velut matutini cuiusdam luminis progressus

Plinius.

Plinius.

Plinius.

aus augebatur, vt castitate homines, Angelos pulchritudine superaret. Virginitas enim Angelis agnata est. Quoniam in carne, præter carnem viuere, non terrena vita sed celestis est. Nam esse Angelum, felicitatis est, Virginem verò esse, virtutis. Vnde exclamat D. Ambrosius de officijs. *Quanta est Virginitatis gratia, quæ meruit à Christo eligi, vt esset corporale Dei templum, in qua corporaliter habitaret plenitudo diuinitatis.* Proprietas margaritarum est, auro inferi, vt pulchrius splendeant. Hodierna Margarita, vt pulchrius toti orbi luceret auro celesti voluit inferi, scilicet Fidei diuinæ.

S. Ambr.

Etenim tres in Ecclesia Christi status numerantur. Celibatus, coniugium, Virginitas. Celibatus quia corporis integritatem conseruat, argenti nitorem præferet. Sub hoc statu videtur contineri viduitas, ex triplici fundamento, primò; Quia & vidua non secus, quàm calibes, soli Deo vacare student, iuxta illud Apostoli: *Quod si dormierit vir eius libera est: beatior autem erit si sic permanserit secundum meum consilium.* Deinde quia ex toto corde Deo seruiunt, iuxta illud: *Cum venisset autem vidua vna pauper, misit illi duo minuta, & conuocans IESVS Discipulos suos, ait illis: Amen dico vobis, quoniam mulier hæc pauper plus omnibus misit, qui miserunt in gazophilacium.* Quia scilicet ex sincero corde & pio affectu obtulerat Eleemosinam. Nam addit statim ibidem Iesus: *omnes enim ex eo, quod abundat illi, miserunt; hæc verò de pecunia sua, omnia quæ habuit misit, totum victum suum.* Tandem quia Dominus grauitèr arguit eos, qui viduas opprimunt. *Qui inquit deuorant domos viduarum, hi prolixius iudicium habebunt.* Bonus ergo celibatus, bona viduitas, quæ toties Apostolico iudicio prædicatur, velut argentum pretiosum. Hæc enim magistra fidei, magistra est castitatis. Vnde & illi, qui Deorum suorum adulteria, & probra venerabantur: celibatus & viduitatis statuere poenas, vt æmuli criminum, multarent studia virtutum. Specie quidem quâ fecunditatem quærerent: sed studio, quo propositum castitatis abolerent. Nam confectis & miles stipendijs arma deponit, & relicto officio quod gerebat, ad propria veteranus rura dimittitur, vt & ipse exercitæ laboribus vitæ requiem consequatur, & alios spe saturæ quietis, subeundis faciat operibus promptiores. Agricola quoque maturior torquendam alijs stiuam committit. Et iuuenili grauatus opere, prouidentiam curæ senilis explorat. Vitæ facilius condere, quàm premere, vt iuuenescentem luxuriam reprimat, & adolescentum lasciuiam

1. Corin.

Marci 12.

Ibidem

salce

false succidat, parcorum quandam partum castitatem docens, etiam in vitibus expetendam. Similis huic vidua, velut emeritis veterana stipendijs castitatis, et si coniugij arma deponat; domus tamen totius pacem gubernat: et si vehendis oneribus otiosa; maritandis tamen iunioribus prouida. Vbi cultus vtilior, vbi fructus vberior sit, quorum copiam aptior senili grauitate disponit. Quod si persecutores fidei, persecutores fuerunt etiam viduitatis, certe fidem sectantibus viduitas & celibatus non pro supplicio fugienda est, sed tenenda pro premio.

Sed fortasse non iam Idolorum cultoribus, sed ipsis etiam fidei orthodoxe sectatoribus viduitas grauis et exosa esse videtur. Forasan aliquibus propter suscipiendos liberos coniugia iteranda videntur. Verum si filiorum studium causa nubendi est: utique vbi est fructus filiorum, causa suppetit: quanquam cuius consilij sit, iterum experiri velle, frustra tentatam fecunditatem, aut subire, quam pertulerit orbitatem. Hæc enim iterandi causa, est filios non habentibus. Ergo illa quæ liberos suscepit & perdidit (cum ipsa enim maior contentio quæ spem generandi habet) illa inquam, nonne sibi videtur inter ipsa repetitarum fœdera nuptiarum, amissorum, prætexere funera filiorum: nonne iterum passura, quod repetit, & ad ipsos votorum tumulos, exceptarum orbitatum imagines, lamentorum strepitus perhorrescit. Velcum accensis funalibus nox ducitur, nonne pompæ funebris exequia magis putat, quam thalamum præparari. Cur igitur mulier, dolores magis quos timet repetit, quam filios quos iam non sperat, requirit? si grauis est dolor, subterfugienda causa eius est; non petenda. Nam tibi quid consilij tribuam quæ liberos habeas? Quæ tibi causa nubendi, nisi forte leuitatis error, & intemperantiæ vultus, & saucij cogit pectoris conscientia? cur enim hæredes quæris extraneos, cum habeas tuos? Non filias desideras quas habes sed seruitutem quam non habes. Hæc est enim vera seruitus in qua infractior amor; quam non desloratæ pignus Virginitatis, & plena sancti pudoris, & gratiæ ætas prima commendat. Vbi offensa grauior, suspectior insolentia, concordia infrequentior; quam non temporibus inolitus amor, non vigens annis forma conciliat. Molestia pietas, vbi amare liberos metuas, aspicere liberos erubescas: at quæ inde oriatur causa discordiæ, vnde solet mulcere amor mutus Parentum affectus.

Generare filios vis non fratres futuros tuorum; sed aduersarios filiorum. Quid est ergo generare alios liberos, nisi spoliare quos habes liberos: quibus pariter auferuntur & pietatis officia, & compendia facultatum. Lex Diuina cælesti inter se coniuges autoritate constrinxit, & difficile manet mutus amor. Tulit enim constam de viro, & formauit faminam; ut sibi inuicem eos copularer, inquiens: *Et erunt duo in carne vna.* Non hoc de secundis, sed de primis nuptijs dixit. Ut clarissime exponit D. Ambrosius lib. de viduis. Vbi dicit: *Neg. enim Eva secundum accepit virum, neg. Sancta Ecclesia secundum agnouit virum.*

Secundus status est coniugium, quod quoniam Christi Ecclesiæ multos parurit ministros, diuinæ fidei strenuos defensores, Religionis propugnatores acerrimos, fideles Deo seruos. Quia tamen mundanā permiscetur cupiditate, quæ plerumque hominum mentes à Deo auocat, ad mundanas autem trahit illecebras, aris colorem figurat; quod auri quidem apparentem ostendit speciem, crassiori nihilominus & minus appretiatâ materiâ permixtum est. Vnde S. Ambrosius Epistola 82. damnat eos Hæreticos, qui coniugium atque alios status in Ecclesia Dei eiusdem dignitatis esse nugabantur. Audio inquit homines qui dicunt nullum esse abtinentiæ meritum, nullum frugalitatis, nullam Virginitatis gratiam: pari omnes æstimari pretio, delirare eos, qui ieiunijs castigant carnem suam, ut menti subditam faciant. Sed hoc nunquam fecisset, nunquam scripsisset ad instruendum alios Apostolus Paulus, si deliramentum putasset. Gloriatum autem dicens. *Castigo corpus meum, & seruituti redigo: ne alius prædicans ipse reprobis inueniar.* Ergo qui non castigant corpus suum, & volunt prædicare alijs, ipsi reprobi habentur. An quicquam tam reprobum, quam, quod ad luxuriam, ad lasciuiam, ad corruptelam prouocat: quam incitamentum libidinis, incontinentiæ fomes, incendium cupiditatis. Quæ istos Epicureos noua Schola mist? profectio non Philosophorum, sed imperitorum: qui voluptatem prædicent, delicias suadeant, castimoniam nullius esse dicant vtilitatis. Hi Diabolico studio inuident aliorum operibus bonis, quorum ipsi fructu exciderunt. Quæ Virgo audiat nullum esse fructum atque premium integritati, & non ingemiscat, (absit enim ut facile credat) certe ut non studia deponat, & intentionem suæ mentis inflectat? Quæ vidua cum conceperit nullum viduitatis emolu-

emolumentum esse, malit seruare fidem. coniugij, & in tristibus degere, quam latioribus se credere. Quæ coniugij districta vinculo: si audiat quod nullus honos castitatis sit, non possit incuriosa tentari corporis aut mentis facilitate?

Tertius in Dei Ecclesia status est Virginitas. Est enim Ecclesia ager diuersis fecundus copijs. Hic cernas germina Virginitatis flore vernantia: illic tanquam in campis syluæ viduitatem grauitate pollentem, alibi tanquam vberi fruge coniugij Ecclesiæ segetem replentem mundi horrea, ac veluti maritata vineæ fatibus torcularia Iesu Domini redundantia, in quibus fidelis coniugij fructus exuberat. Quia tamen sola Virginitas mundi præstantiam suâ dignitate superat, Angelorum Choros castitatis prærogatiuâ transcendit; ideo genuinam auri pulchritudinem in se efformat. ita ut & celibatus et coniugium in eius comparatione vilescat. Docuit quippe ipsa Veritas incarnata & increata, non quidem damnandas esse nuptias, sed pro bandas; nuptijs tamen ipsis integritatis studia longè præferenda. Quis enim tam auersus est à vero, qui nuptias damnet? sed quis tam alienus à ratione, qui coniugij onera non sentiat? Etenim mulier innupta & Virgo, cogitat quæ sunt Domini, ut sit salua corpore & Spiritu. Quæ vero nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro. Et præter has molestias quauis nubendo non peccet, contritione tamen carnis habebit huiusmodi. Grauis enim partus labor est, grauis creandorum & erudiendorum liberorum molestia. Quibus tamen præscripsit Christus, ne quis huiusmodi auertatur iniurijs. Multæ enim in partus doloribus constitutæ, coniugio se renuntiare dicunt. Multi etiam matrimonij onera non ferentes alieno ab vxore auertuntur affectu. Hinc Apostolus dicit: *Iunctus es vxori, noli querere solutionem.* Et merito ait, iunctus es: quodam enim Vir & vxor nexu inter se amatorio copulantur, & quibusdam inuicem sibi habentis amoris adstricti sunt. Bona igitur vincula nuptiarum, sed tamen vincula: & si vincula; tamen vincula charitatis. Bonum coniugium, sed tamen à iugo tractum; & iugo mundi, ut viro potius capiat placere, quam Deo. Sed quæ potest laus esse coniugij respectu Virginitatis. Non ausim profectio negare, sanctificatum esse à Christo coniugium, diuinâ voce id probante: *Erunt ambo in carne vna, & in vno Spiritu.* Sed prius est, quod nati sumus, quam quod effecti, multoque præstantius diuini operis mysterium; quam humanæ fragilitatis remedi-

um. Iure laudatur bona vxor, sed melius pia Virgo præfertur, attestante Apostolo. *Qui coniungit Virginem suam bene facit, & qui non coniungit, melius facit.* Hæc enim cogitat quæ Dei sunt, illa quæ mundi: illa conugalibus vinculis colligata est, hæc libera vinculo: illa sub lege, ista sub gratia. Bonum est coniugium, per quod inuenta est posteritas successionis humanæ: sed melior Virginitas, per quam Regni cælestis Hæreditas acquiritur, & meritorum cælestium reperta successio.

Aureus itaque Virginitatis color est. Circumspicite hodiernam Martyrem B. Margaritam, quanta fuerit illius castitatis pulchritudo. Capitur eius elegantia Olibrius Præses orientis, & in coniugem sibi eligi postulat. Sed vbi Christianam agnoscit, omnibus blanditijs illam emollire, varijsque munerum pollicitationibus à Christo studet auocare. Anxius enim atque dubius erat, an blandis verbis vel potius minis eam ad sibi consentiendum perducere posset. Primum itaque ipsam, si quomodo à pietate obstinata posset auertere, dulci aggreditur sermone. Noli inquit multæ formæ puella ætatem perdere tuam, neque intempestiuam vitam cum dulci hac & æterna vita commutare. Absurdum namque est Virginem, morte prauorum hominum perire. Posthæc diuitias, honores, et supremas in rebus humanis prærogatiuas pollicetur. Sed intumesci magnanimitatem veræ Margaritæ. Quæ eius responsio, quæ constantia? Quid ait muneribus tuis ne demulcere studes Dei hostis, ut discedam à Deo viuentem, & Dæmonibus perniciosus seruiam. Putasne tantum te daturum, quantum eripere contendis? Tua respue dona, quæ nocumentum mihi conciliant: non accipio honorem, vnde mihi nasceretur ignominia. Pecuniam da quæ permaneat ac continuò duret; gloriam offer, quæ semper floreat. Me vis in supremos euehere honores. Imperatori facere familiarem. Sed me à vero Rege alienare quæris? Quid enim hæc minima, quæ tu vocas magna, ex mundo polliceris: cum mundus vniuersus à me despiciatur. Non sunt omnia quæ videri possunt, spei paria, quam semper retineo. Vides hoc cælum, ut aspectu pulchrum, ut magnum, & terram quanta est, quoru in ipsa mirabilia? nihil tamen horum, iustorum felicitati ac beatitudini æquiparari poterit. Illa namque transeunt, hæc continuò durant. Vnam tantum iustitiæ palmam expecto, circa vnam gloriam, quæ in regno est Cælorum, sollicitor. Honoris superni cupida

cupida sum; pœnas æternas gehennæ me-
tuo. Illius ignis mihi formidolosus. Nam
ignem cum, quem vos nobis intentatis,
conferuum esse ne ignorete. Nouit & ipse
vereri eos qui Idola contemnunt. Sagittas
infantium vestras plagas existimo. Verè
itaq; Margaritha è matutino cœlestis gra-
tiæ rore procreata, natuum variare can-
dorem difficile erat. Magnum fuit cum
tanto Principe connubium, quod nemo
est mortalium, qui non appetat. Respuit
tamen illud B. Margaritha; Christo se de-
sponsatam esse ingenuè fassa. *Magnum in-
quit ego Sponsum habeo Dei Filium, qui se vitam
æternam daturum promisit is, qui in eum gratiam
perpetuam castitatem seruant.*

At impius Tyrannus ubi illam rebus
terrenis non flexit, ubi dolis ac placabili-
tate non circumvenit; tunc laxatis iræ
habeis, furore percitus, progressus est ad-
minas, fragilem sexū facile perterrefacere
volens. Ensem vaginā diripit, lictorem
coram aditare iussit, & manu & linguā ne-
fandā, se ad Virginis damnationem accin-
xit. Et immutabilem huius genitricis natu-
ram agnoscens, ad omnem tyrannidem in-
sanā protrusus amentia tormenta etiam
gigantæ fortitudini non ferenda excogi-
tauit. Apio tamen proposito nequaquam
castam Virginem potuit abducere. Torpe-
bant iam flagellando lictores, Virgo verò
sancta robustior inueniebatur. Laceran-
tium manus enervabantur, verum mens
laceratæ Virginis haud quaquam flecteba-
tur. Nervorum harmonias iam flagra re-
miserant, ac fidei vigor vehementius strin-
gebat. Perfossa latera absolvebantur;
mentis tamen Philosophia florebat. Maior
iam carnis ipsius portio emortua erat, ac
ipsa Virgo Martyr, quasi nondum irrita
certamine firma stetit. Tantumq; abfuit,
ut intentatas horreret pœnas, ut eas in se
vltro prouocaret, supplicijq; moras vehe-
menter increparet. Quid ait tardatis?
quid hæretis? corripite corpus, membra
frustratim cædantur. Deniq; quodcumq;
volueritis supplicium de me sumite. No-
lite mihi beatam spem inuidere: quanto
enim mihi plus tormentorum accesserit,
tanto plus referam præmiorum. Res enim
in hac vita aduersa, nobis apud Deum
perpetuam pariunt voluptatem. Si vulne-
ra mille & cicatrices patimur, in resurre-
ctione splendido induemur amictu. Pro
contumelia atq; ignominia, palmas coro-
naq; assequemur. Pro vinculis & carcere,
per ampla Paradisi spatia lati vagabimur.
Pro accusatione demum atque iniqua
condemnatione, gloriam ex Deo & Ange-

lis referemus. Minæ vestre semina mihi
sunt diuina, unde immortalitatem perpe-
tuaq; gaudia metam. Tunc quemadmo-
dum Diabolus hac vti solet arte, ut timi-
dos metu perterreat, fortes leniat atque
palpet, contra inuictos demum despera-
tissime pugnat; sic impius Præses eo tru-
culentior factus, quò Virgo constantior
in contemnenda pœna persistebat. Quic-
quid in eo furoris erat, in hanc Virginem
conuertit, & cum omne tormentorum ge-
nus frustra se excogitare videret: educta
enim de carcere Virgo, imperterrita re-
spondit: tua edicta nihil omnino curo,
sed Iesum Christum, spem meam meumq;
præsidium profiteor: cumq; acceperim,
te reliquos homines crudelitate superare,
hoc sanè tempus explendo meo voto, ma-
xime idoneum sumpsi, mox tandem his
verbis velut ignis iræ Præsidis accensā, ad
mortis sententiam progressus est. Ad tri-
bunal itaq; omnis theatri multitudo con-
uenit: reliquus verò populus, qui adhuc
in Vrbe fuerat, prorumpens ad hoc no-
uum properauit spectaculum, quod & An-
geli & homines verebantur; Dæmones
verò perhorrebant. Quid plura? concur-
rentibus eo cunctis, Vrbs pænè vacua fa-
cta est: fluminis instar totā incolarum
multitudine ad locum Martyrij confluen-
te. Matres familias nobiles, ignobiles pro-
perabant, domus sine custodibus relictæ,
tabernæ negotiatorum desertæ, in foro
venalia disiecta iacebant. Ex hoc tantum
Vrbs tuta, quod omnibus ad funestum il-
lud spectaculum egressis, nemo intus re-
manerat, qui nefas aliquid perpetrare
posset. Serui ministerio neglecto, auidi
spectandi erant: immò, qui etiam publi-
co non erant assueti, ad Virginem hanc
accurrebant. Virgines tunc primum extra
domos prodeuntes, Virorum vultus con-
spexere. Valetudinarij ac senes, ipsi quo-
que ad edictum supplicij locum conten-
debant. In tanto itaq; ciuitatis concursu
B. Margaritham, vitam alteram iam iam
spectantem atq; tenentem per mortem
corporis, necessariorum amicorumq; tur-
ba circumstitebat, amplectebantur, oscu-
la dabant. Demum flentes adhortaban-
tur, ne sese in crudelissimam mortem vltro
conijceret, ne florem perderet iuuentutis,
aut æthereas auras Solisq; dulce iubar
relinqueret. Nonnulli quando à fide
omnino auertere non poterant, aut fas
putarent, quibusdam eam verisimilibus ag-
grediebantur rationibus, & Christum
tantum corde si cuperet retinere, ore au-
tem negare suadebant: cum Deus non
verba,

verba, sed loquentis animum inspicit.
Hoc ferme modo exasperatum Iudicis a-
nimum demulceri; & Deum nihilominus
propitium posse reddi asseuerabant. At
illa tanquam cautes immota maris exagi-
tantibus fluctibus, nullā vi, nulloq; verbo-
rum impulsu quassata; in obstinato cœ-
ptoq; proposito inexorabilis permansit.
Vt enim Sapientis domum supra Petram
ædificatam, vis nulla ventorum, aut imber
è cœlo vehemens, nec torrentis impetus
quassare potest: ita demum nec preces
villæ, aut minæ, constantiam B. Margarithæ
in fide Christi, euertere potuerunt.
Cumque mentis acies huc illuc circum-
cursantem Diabolum, & eius impulsu ac
arte, hinc lachrymas oriri, inde vim elo-
quentiæ suadendique copiam submini-
strari animaduertit, illud domini ver-
bum sentibus ait: nolite flere super me,
sed flere super inimicos Dei, qui in Chri-
stianos continuò grassantur, ipsos inquit
 flere, qui ignem nobis parant, sibi met ge-
hennæ incendia, iramque in die iræ the-
saurizantes. Meum sollicitare, aut emolli-
re animum desinite. Ego enim pro nomi-
ne Domini Iesv Christi, mille pericula,
milleque mortes si opus foret, adire sum-
parata. Alijs verò qui Christum ore nega-
re adhortati sunt, respondit: Linguā qui-
dem quam Christi beneficio retineo, ad-
ducere non possum, ut suum neget Antho-
rem. Corde namque credimus ad iustiti-
am, ore verò contemur ad salutem. Ne-
gem ergo Deum meum, in cuius cultu post
meam conuersionem sum educata? non-
ne cælum, Sol, & astra omnia, lumen suum
mihi clauderent? Credam profectò hu-
mum, quam pedibus tero, mihi ruituram.
Nolite errare. Deus nequaquam irrideri
potest, ex ore nostro nos iudicat, ex nostris
inquam verbis nos seruat & damnat. Non-
ne tremendam Domini sententiam audi-
uistis: *Qui me negabit coram hominibus, negabo &
ego eum coram Patre meo qui in cælis est.* Mihi
consultis ut Deum nosse dissimulem?
Quamobrem: ut vitam prorogem? mor-
tem differam? dies adijciam? At supernæ
vitæ longuos perdam annos. An ut cor-
poris cruciatus effugiam? At sic non vide-
bo bona iustorum. Nam iri perditum de-
ditā operā, & fraude ac dolo, sæuas tar-
tari pœnas mercari, manifesta insania est.
Omnes profectò morti sumus obnoxij,
sed non omnes inclytam Martyrij mortem
fortimur. Non igitur naturalem vitæ cur-
sum præstolemur, mundana funera, supre-
mas nostrorum lachrymas despiciamus,
& cœlestem gloriam violentā immaturāq;

morte præueniamus. Velociter ex hac
vita, quæ potius interitus longus est dicen-
da, breui quidem labore ad veram vitam
commigremus. Quid miseri supremum æ-
tatis finem inutilem, sterilem, infructu o-
sum, stultum, vanum, hominibus pariter
& brutis communem expectatis? Quicun-
que enim nati sunt, aut senio tabescunt,
aut ægritudine corporis resoluuntur, aut
violento improvisoque casu aliquo conci-
dunt. Quando igitur omnino semel è vita
migrandum est, Martyrium pro Christi
nomine, ut semper viuamus, alacriter as-
sumendum; ac vitæ quam omnino relin-
quere oportet, minimè parcendum.
Quamquam etiam si sempiterna essent ter-
rena ista, nihilominus sic quoque pro cæ-
lestibus commutanda essent. Verum quo-
niam fluxa fragiliaque sunt, & illorum
comparatione magnopere indigna, quis
furor in his inuigilare, & illorum studio
spem illam beatam credentibus reposi-
tam negligere.

Hæc ubi dixit Virgo Christi & Mar-
tyr, signo crucis se communit, & animi
magnā constantiā, vultu intrepido, colo-
re nusquam mutato, ad supplicium hila-
ris contendit. Vbi tantam cordis præse-
ferbat alacritatem, ut non lictorum, sed
Angelorum manibus se committere vi-
deretur, qui subito post interitum, subli-
mem eam in cælum deferrent. O ma-
gnam in Virgine constantiam! de mune-
rum vi loquitur Poëta.

Munera crede mihi placant hominesq;
Deosque

Placatur donis Iupiter ipse datis.

Virgo hæc in florenti adhuc ætate,
velut tenuis oliuæ ramus nec muni-
bus, nec humanis pollicitationibus à
veri Dei cultu potuit auocari. Eru-
bescite decrepiti senes, insatiabili ple-
rumque æstuantis auaritiā, qui muni-
bus toties corrupti in viam iniquitatis so-
letis declinare: diuinam violando iustiti-
am, non diiudicando doctrinam S. Pauli,
qui ait: *Diuitiarum cupidus, facile incidere in la-
queos & tentationes, & desideria noxia, & inutilia,
quæ mergunt hominem in interitum.* Admirari
magnam Virginis huius fortitudinem co-
gor. Magna quondam fuit fortitudo Deb-
oræ Prophetissæ, quæ eo tempore, quo
Sisara Dux Regis Chanaan, populum Isra-
ël bello potenti premebat, descenderat in
aciem cum eo pugnatura, bellicos instru-
xit apparatus. Et ut discas, non publicis
copijs, domesticas necessitates fuisse sub-
nixas, sed domesticis disciplinis munus
publicum gubernatum, domo propriā fili-
um Ducem

Matth. 10.

x. Timot.
6.

um ducem produxit exercitus. Quem quasi mater erudit, quasi iudex proposuit, quasi fortis instituit, quasi prophetae victoriae certa transmisit. Quanta ergo fama istius virtus, in cuius manu summam fuisse victoriae fatetur Barach filius dicens: *Nisi tu veneris mecum, non ibo, quia non novi diem in qua dirigit Dominus Angelum suum mecum.* Quanta inquam istius viduae fortitudo, quae a periculis filium non materno reuocat affectu, sed ad victoriam studio matris hortatur. Fuit magnanima mulier Iahel, quae Sisaram Ducem ad se profugum, clauo domus & malleo interfecit. Fuit inuicta mulier illa, quae potentissimum Abimelech, tyrannice sibi usurpantem Regnum, & septuaginta fratres occidentem, cum iam ferme totum exercitum deleteret, fragmento molae interfecit, teste Sacra pagina: *Ecce una mulier fragmēto molae desuper iaciens, illisit caput Abimelech & confregit cerebrum eius.* Fuit potentissima Iudith, quae inuictum Holofernem Ducem Nabuchodonosor Regis peremit. Quando diuturnis mæroribus, & quotidianis roborata ieiunijs, quae saeculi oblectamenta non quæreret, periculi negligens, mortisque contemptu fortior, ut commentitium strueret dolum, vestem illam iucunditatis, quam viuente Viro vestiri solebat, induit, quasi placitura Viro si Patriam liberaret: sicque desperatum reportauit triumphum. Fortior tamen est his omnibus hodierna Virgo B. Margarita: illa enim omnes vicerunt mundi bellatores, & inuasores Regnorum; hæc verò ipsius Dei hostem domuit, in quo tria propugnacula confregit. Carnem, dum coniugium, ne vilo libidinis fame contaminaretur, respuit, veram virginitatem incorruptionis perpetuæ esse debere considerans. Mundum, quando blanditias spreuit & omnes sollicitationes contempsit. Gentilismi perfidiam, dum Patre gentili, insigni Idolorum cultore nata, veram Christi fidem constanter profiteretur, sed audite quæ Martyri huic premia Deus promissit. *Qui me inquit confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo.* hoc est: omnis, quantumuis etiam peccator, & cuiuscunque ordinis, aut ætatis, aut sexus, si tamen me coram hominibus fuerit confessus, confitebor & ego eum coram Patre meo. Tibi o magna Martyrum B. Margari-

tha, non aliud debetur premium, nisi ut quæ in terris constanter Deum confessa es, ut te quoque in cælestibus tuus Sponsus Christus, coram Patre æterno non desistat confiteri. Afferunt Doctores triplices in cælo esse laureolas, scilicet Doctorum, Martyrum & Virginum. Beata Margaritha, terna hæc debetur corona. Debetur ei laureola Doctorum, quia suâ sapientiâ mundi fallaciam elusit; veriore Christi fidem, licet obscuram audacter asserans; quam idolorum cultum, omnibus quidem parentem, sed sub apparenti colore, falsitatis & perditionis plenum. Debetur ei corona Virginum, quia castitatem semel Christo dicatam, in carne incorrupta & mente illa integrè conseruauit. Debetur demum laureola Martyrij; quia tot cruciatus corporis, tot animi pugnas, tot excogitata à Tyranno tormenta constanter & patienter sustulit. In duobus Martyrij laureola consistit; primo in speciali gaudio victorioso, quo post mortem affluet anima Martyris: deinde in speciali signo suscepti Martyrij. Hodiernæ Martyri debetur gaudium non tantum in cælo, quo iam incessanter omnino perfruatur; sed & in militante Ecclesia, quod ex fidelium deuotione capit, quam in eius solemnitate Domino persoluant.

Habetis itaque hodiè margaritam pretiosam, & valoris cum gemma Cleopatra incomparabilis, quam illa Romanorum Heroïna, in signum amoris Antonio propinauerat; hæc autem Christo victori in sanguine proprio propinata est. Habetis margaritam pulchriorem illâ, quæ à Lampfacenis Magno Alexandro pro singulari dono missa fuit. Auctore Theophrasto. Hanc verò Ecclesia Sancta ipsi vero Deo, ob eximiam pulchritudinem, ad thronum diuinitatis inaccessum misit, ut facilius tanto placatus honorario, delinquentibus nobis ignoscere velit. Imitemur proinde eius fortitudinem, & quod illa in Virgineo corpore vulnerato pertulit, nos in comprimendis affectibus constanter perferamus.

DIE SACRISCAPULARIS B. MARIE V.

CONCIO PRIMA

Omnes domestici eius amicti sunt duplicibus Prouerbiorum vltimo.

Sacrum Scapulare est clypeus fortissimus ad vincendos hostes.

Sub tempus belli Succici. 1656.

Quart. 4.

Erith sapientissimus Regum, Salomon Virginem Deiparam, turrim fortissimam appellauit.

Cant. 4. *Sicut turris David collū tuū,*

quæ adificata est cū propugnaculo: mille clypei pendenti ex ea, omnis armatura fortium. Quia ut bellatoribus, versante vices suas fortunâ, non nisi ad munitissimas Arces, & turres vltimū patet refugium; ita summis vndiq; angustijs pressa Christianitati, ad solam duntaxat Virginē Mariam recursus conceditur, ut per eam à graui seruitute, & duris compedibus præseruetur. Nec sanè quispiam perire potest, qui in extremis periculis pallio Virginis sese cooperit: quia fortitudo & decor indumentum eius. Ibidem n. 25. v.

Genes. 3.

quicunq; eius patrocinium supplices quærant, licet alias perditissimi, & de sua desperatione erigantur, fortesque euadant, & sublata omni labe atque ignominia contractâ, gloriam auxiliante Virgine reportent. Periclitabantur de sua salute extremè primi Parentes, iam prorsus ob commissum crimen in Dei Maiestatem, faucibus Inferni absorpti. Ne tamen adeo miserè æternum perirent, veste Omnipotentis manu factâ, seruati sunt. Fecit quoque Dominus Deus Adæ & vxori eius tunicas pelliceas, & induit eos. Gen. 3. hoc est; accepit pelles qualdam animalium, easque corporibus eorum adaptauit, quibus eos, & contra Solis ardorem, protegeret, & contra temporis inclementiam. Paraphrastes autem Chaldaus legit. Fecit Dominus Deus Adæ & vxori eius tunicas honoris: quasi diceret: vestiuit illos indumento honoris & gloriæ. At, quomodo vocat tunicas honoris, cum iuxta mentem SS. PP. hoc vestimenti genus, potius nota & signum peccati transgressionis; atque cilicium poenitentiae eorum fuerit; quam ornatus & decoris.

Chaldaus

Quippè tali habitu veteres illi Anachoretæ Helias, Ioannes Baptista &c. vtebantur humili confessione, se peccatores

profitendo. Rectè nihilominus ut video, vocat tunicas honoris & gloriæ, quia per Poenitentiam Sanctam, ceu veram Dei vestem, homo de stercore in gloriam, de ignominia in summum honorem eleuatur. Ut elegantèr discurret Hugo Cardinalis in hunc locum. *Sacrum inquit, poenitentia, conuertet Dominus in stolam gloriæ.* Mortem Dauidi intentabat Saul, dum debellato gigante illo Goliath, Mulieres Hierosolymitanæ, plus gloriæ illi & victoriæ tribuerent; quam Regi: *Non rectè ergo oculi Saul aspiciebat Dauid, à die illa, & deinceps.* 1. Reg. 18. Et ecce ne de vita ipsius actum esset, occurrens tanto malo Ionatas Regis Filius, vestibus suis Dauidem vestiuit.

Hugo

1. Reg. 18

Expoliavit se Ionathas tunicâ, quæ erat indutus, & dedit eam Dauid. Ibidem. Sic planè Augustissima Cælorum Regina, videns, suæ Christianitati in toto orbe vndique mala intentari, ne pereat sanguine Filij eius redemptus populus, vestem suam Regiam, scilicet Sacrum Scapulare, in ordine Carmelitico nobis hodiè porrigit, ut cum Purpuram Regiam nemini tangere, multo magis dishonorare liceat, per Sacrum Scapulare Christi fideles instar adamantis inuulnerabiles reddantur. Omnes domestici eius amicti duplicibus. Prouerb. vltimo.

Prouerb. vltimo

Eccur? Nonne vnicum indumentum sufficeret? præsertim cum ipse cælestis Magister prohibuerit, suis discipulis, ne plures tunicas haberent: *Nec duas tunicas habeatis.* Lucæ 9. Respondet Apostolus 1. Timot. 4. *Duplex vestis est pietas, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futura.* Proinde, iuxta duplicem statum, scilicet; viatoris & comprehensoris, duplex vestis debetur animæ fideli. Causam tamen ego aliam reperio, quia vestis Christi quâ solâ nos Christus voluit vestiri, iuxta illud Apostoli. *Induimini Dominum nostrum IESUM Christum:* iam est lacerata: *Diriserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.* Matt. 27. Quam

Lucæ 9.

1. Timot.

Matth. 27.

27. Quamdiu igitur vestis ista Christi, Fides Sancta, Religio Catholica, pietas & iustitia integra manebant, tamdiu unica vestis Christi sufficiebat fidelibus, sed postquam vestis hæc diuisa est, in varias errorum sectas, ut vnam mundi partem Arrianismus, alteram Luteranismus, vnam Calvinismus, alteram Iudaismus occupent; Catholicismus vero vix iam in angulo hæreere posset, altero indumento opus erat fidelibus, quo fortius contra hostium insultus munirentur, scilicet; Sacro Scapulari B. V. M. quod ego vobis nunc vnicum monstrabo, securum, quo inuicti victores, & Triumphatores euadatis.

Solum Deum propter eius Omnipotentiam, inuictum agnoscit mundus, quia non est; qui eius infinitæ virtuti resistere valeat. Nihilominus in tantum imensa illa Maiestas dilexit hominem, ut & hanc inuictam fortitudinem eidem communicare voluerit: ut sic non tantum brutis animantibus; sed & quibusvis hostibus terrori esset; *Ecce, inquit, fortes in bello & pugnatæ cum antiquo serpente.*

Et certe si ad Dei præsentiam omnis creatura expauescit, etiam ad resolutam hominis Christiani pugnam, infensissimi quique Dei hostes, penitus cadant, necesse est: cum & is, magnum quid & excelsum, ac prorsus diuinum habeatur, iuxta illud Genes. 1. *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Vbi Rupertus Abbas, hanc similitudinem inter Deum & hominem, adeo fuisse adæquatam censet, ut homo per eam diuinus, & Deo similis euaserit. *Quasi inquit, dixisset, faciamus hominem, qui trine operationis nostræ, in semetipso habeat euentiam.* Proinde imago Dei per creationem homini communicata, consistit in certo quodam modo, imitandi diuinarum personarum actiones, quas Theologi vocant; *ad intra.* v. g. Pater æternus intelligens seipsum intemè, & perfectissimè, comprehendensq; immensitatem suæ perfectionis, ex tali cognitione atque comprehensione sui, operatur ad intra, & suo intellectu, generat Verbum Diuinum, quod est naturalis & perfectissima imago Patris, in omnibus ipsius expressissima similitudo. Voluit itaq; Pater æternus, ut etiam homo, similem haberet operationem internam, ut scilicet; cognoscens semetipsum tanquam creaturam, manibus Dei plasmata, in se exprimat conceptum & imaginem, in qua se Patri æterni similem contempletur. Nam ex tali cognitione resultat quadam obligatio, Deum summè amandi & venerandi.

Quippè dum homo recordatur principij sui, & nobilitatis animæ suæ, quæ est participatio quadam Diuinæ naturæ, impossibile est, quin ita componat vitam & mores suos, ut hanc Dei imaginem illam conseruet. Quamdiu ergo homo hanc Dei imaginem illam retinuit, eoque inuictus permansit, ita ut ferocissimæ etiam belluæ voci eius protinus obedirent, teste Sacra Pagina Genes. 2. *Appellauitq; Adam nomenibus suis cuncta animantia, & vniuersa volatilia celi, & omnes bestias terræ.* Sed postquam homo, communicatam sibi à Deo imaginem, per peccatum deformauit, illico ex inuicto imbellis, & impotens factus est; ita ut umbram propriam exhorrescat, & sonitum folij volantis procul fugiat.

Venit igitur opitulatura homini Augustissima Cælorum Regina, quæ amissam per peccatum Dei imaginem restauraret, & perditum robur iterum restitueret homini. Ut meritò eam Christianorum propugnaculum intuleret Andreas Cretensis de dormitione Virginis. Et licet solus Deus in prima hominis creatione operabatur, in secunda tamen eiusdem recreatione, etiam Virginem Sanctissimam, Christo cooperatam fuisse, agnoscunt Sancti Doctores. Solus fateor Christus sufficientissime nos redemit; ceterum in executione nullus efficaciter sine sua Sanctissima Genitrice redemptus ac præelectus est, ita ut Sanctissimus Filius, nulli efficaciter merita suæ Sanctissimæ passionis voluerit applicare, nisi intuitu Matris, nisi industria Genitricis. Atq; hoc modo Augustissima Cælorum Regina, Christi corredeptrix à Sanctis appellatur, mundumq; hoc modo dicitur cum Christo redemisse. Hoc illi subscribit Basilus Seleucia Episcopus, sermone de Incarnatione: *Aue inquit, quæ inter Deum & hominem mediatrix intercedens effus, ut interiectus inimicitiæ paries, tandem aliquando euertatur, terrenaq; celestibus coniungantur.* His laudibus effert Sanctam Virginem Beatus Ephrem: *Aue progenitoris Adam resurrexisti; Aue Mundi Mediatrix gloriosissima; aue mundi salus, aue vniuersi terrarum orbis reconciliatrix.* Si ergo vniuersi reconciliatrix est, ergo nullus reconciliatus sine precibus Mariæ, sine industria huius Matris.

Quod si inquiras, quomodo Virgo cum Christo simul mundum reconciliabat. Respondet Arnoldus Carn: super illa Christi verba: *Mulier ecce Filius tuus: Quia Mater Filio preces offerebat, filium illas accipiens cum suis Patri dabat, Pater Filium Matremq; respiciens, vniuersi denabat.* Quomodo verò Dei Genitrix

nitrix nostræ redemptioni cooperabatur, sic elucidat idem Auctor: *cooperabatur tam enim plurimum secundum modum suum ad propitiandum Deum, cum tam propria; quam Matris vota charitas Christi perferret ad Patrem: cum quod Mater peteret, filius approbaret, Pater donaret.* Cecidisti turpiter o victa Christianitas, propter enormia tua scelera, sed en ad resumendas vires porrigit tibi hodiè Beata Virgo Sacrum Scapulare, vnicum clypeum ad vincendas hostes. Quod ita esse deducit ex sacris literis: Iosue Dux Israelitarum, decreuerat Amalecitis bello aggredi, sed cum anxius de euentu hæreret praelij, eò quod anceps sit belli fortuna, & dubia Martis alea, Moyses ut ei intrepidum animum adderet, prosperum futuri certaminis exitum, his ei verbis pollicetur: *Exodi 17. Stabo, inquit, in vertice montis, & habebis virgam Dei in manu mea.* Quasi diceret: Quid innumeram hostium multitudinem times? ego quippè in ipso certaminis aditu, stabo in monte, & eleuabo virgam Dei, eamq; conspectui diuino præsentabo, hæc tibi victoriam de Amalecitis conciliabit. Paraphrastes verò Chaldaus transfert: *habeo virgam quæ facta sunt miracula;* eò quod Virga illa Mosaica, fuerit organum Dei ad multa miracula patranda. Et quomodo obsecro Moyses, ex sola eleuatione Virgæ, victoriam de hoste polliceri potuit? ideo sanè: quia ab ipso Deo probè fuerat edoctus, ut semper virgam illam miraculorum in manu gestaret, quoties aliquid efficaciter & infallibiliter à Deo volebat impetrare, sic docet Glossa interlinearis: *habebat inquit, virgam Dei, quam dederat Deus, ut hostes verberarentur.* Sic planè victa Christianitas, hucusq; formidabat suorum potentiam hostium, neq; cum illis strenuè manus suas conferere ausa est, quod Mater Dei & Domina nostra animaduertens, virgam, quæ facta sunt miracula, scilicet; Sacrum Scapulare, ad conterendam inimicorum fortitudinem, nobis porrexit.

Præfiguratam habemus potentiam, Sacri Scapularis in vellere Gedeonis, cui, cum Israelitæ à Madianitis oppressione maximè vexarentur, designato à Deo ad populum à tam crudeli hoste liberandum, vellus lanæ rore celesti plenum, in signum datum erat. Iudic. 6. *si saluum facis per manum meam Israel, sicut locutus es, penam hoc vellus lanæ in area, si ros in solo vellere fuerit; sciam quod per manum meam, sicut locutus es, liber abis Israel.* Vbi Sanctus Ephrem, Hieronymus, Ambrosius, Epiphanius, Rupertus, Hugo, multiq; alij apud Del-

rium Polemica. 3. Canisium lib. 2. de Deipara cap. 6. Barradam Tomo 3. lib. 7. cap. 10. Lorinum in psal. 71. Ioannem Freitte in Iudio: cap. 6. vellus illud Gedeonicum Typum fuisse B. M. V. censent. Approbante id Sancto Chrysologo Chrysolo. Sermo 43. Vellus inquit, cum sit de corpore, ne sent corporis passiones, sic Beata Virgo immunis fuit ab omni immunditia. Cum itaque suam dilectam Christianitatem, ab immanissimo hoste crudeliter opprimi spectaret, æternus ille rerum omnium Conditor, in signum futuræ victoriæ, nouum lanæ vellus, sacrum scilicet Scapulare, per manus Beatæ Virginis nobis porrexit de monte Carmelo. vellus inquam lanæ plenum rore, id est; gratijs ac fauoribus celestibus, ut per illud ab omnibus aduersitatibus protegamur; neq; mirum: cum enim Christus Dominus sit Agnus: *Ecce Agnus Dei.* Ioannis 1. sic B. V. Maria est ouis, cum sit Mater ipsius Agni: quemadmodum eam vocat sanctus Chrysosthomus. Ideo lanis Sacri Scapularis nos operit, ut algentes hac suâ veste calefaciat, ut nimirum quicumque frigore suorum peccatorum ac penarum tabescunt, hac sacrâ veste, diuinâ gratiâ inspirante caleant; ut diuinis obsequijs mancipati Christo induantur, ut ab omni suorum hostium tyrannide eripiantur, & in portum omnis securitatis ac optatæ pacis reuocentur.

An certè putatis vos de grauissimis periculis, in quibus nunc versamini aliter eripi posse; quam per Sacrum Scapulare? Euanescat hæc vana præsumptio in animis vestris. Missus fuit quondam Ieremias in lacum lutosum, dicit sacer textus. *Abdemelech tulit veteres pannos, & antiqua, quæ computruerunt, & submisit eos ad Ieremiam per funiculos.* Dixitq; *Abdemelech Atyops ad Ieremiam, pone veteres pannos, & hæc scissa & putrida sub cubitu manuum tuarum, & super funes.* Fecit ergo Ieremias sic & extraxerunt eum. Ierem. 38. Ergonè Ieremias ex illo horrido & limoso carcere, aliter extrahi non potuit, nisi per submissos veteres pannos, & scissas ac putridas? sic est Catholici mei, quia in illo adminiculo Prophetæ concessio, adumbrabatur Sacrum Beatæ Virginis Scapulare, quo non solum animæ fidelium Beatæ Virgine intercedente, adiuvantur; ut è Purgatorij carcere expeditæ, in cælestem Patriam transferantur, sed etiam populus Deo dicatus, ab omni aduersitate & infortunio eripitur. Et ideo deuotio Sacri Scapularis, est præ alijs Deo gratissima, & summè accepta; quia antiqua: veteres pannos: pro magno autem teste

vetustas creditur. Quid: 4. Fast. Sic Columina illa Ecclesie Sanctus Augustinus, ad deferendam Pelagianorum & Manichæorum Hæresim, ipsa antiquitate Religionis Catholicæ motus est. Multa sunt inquit, que in Ecclesie gremio me iustissime tenent: tenet consensus populi, atq; gentium, tenet auctoritas mi-

8. August. racula inchoata, spe nutrita, charitate aucta, tenet successio sacerdotum ab ipsa sede Petri vsq; ad Anastasium Primum, tenet postremo ipsum Catholicum nomen, quod non sine causa inter tam multas Hæreses, ipsa sola Ecclesia obtinuit. Hæc quatuor motiua continent in se Sacrum Scapulare, continet auctoritatem miraculorum: continet antiquitatem: nam deuotio Sacri Scapularis, vetustate firmata est, quæ anno 161. approbata in Ecclesia Sancta clarere cepit: continet successionem Sacerdotum, quia deuotio Sacri Scapularis à Paulo V. approbata, successiue per omnes alios Pontifices, innumeris gratijs, Priuilegijs, indulgentijs cumulatissime dotata ad hæc vsque tempora in dies magis ac magis propagatur, in Ecclesia Christi. Continet nationum atque populorum consensum: quia ad confraternitatem Sacri Scapularis Pontifices, Prælati, Religiosi, Moniales Sacre, Imperatores, Reges, Principes, Maritati, Virgines, & viduæ: pauperes ac diuites: magni & parui cõsue-

Scapulari deuotio quando capitur.

Seneca.

unt. Quia ut dicit Seneca de virtute apud Iustum Lipsium lib. 2. Politic: cap. 3. Nulli præclusa est virtus: omnes admittit, nec censum, nec sexum eligit.

In hoc Sacro Scapulari vobis Catholici mei, eliberatio de dura seruitute, per Sanctissimam Virginem Mariam promittitur: audite veritatis istius comprobationem. In arcto filij Israël positi erant, dum in ipso maris ore consistentes, Pharaon persequeretur. Exodi 14. Instabat Pharaon cum magno exercitu à tergo, pendebant à lateribus rupes altæ & præruptæ, prorsus inaccessibiles, à facie immensum mare: ipsi inermes & timidi, ac planè in desperationem acti Moysen acclamant.

Exodi 14.

Forſitan non erant sepulchra in Agypto, ideo exiſtiſti nos, vt moreremur in ſolitudine. Quid verò Moyses? iuſſit eos forti & magno animo eſſe: Dominus inquit, pugnabit pro vobis, & vos tacebitis. Admiremini inauditum belligerandi morem: Tu autem (alloquitur Dominus Moysen) eleua virgam tuam, & extende manum tuam super mare, & diuide illud vt gradiantur filij Israël in medio mari per ſiccum. Postquam autem Moyses virgâ percussit mare, flante vento exſiccatum eſt. Cumq; extendiſſet manum Moyses super mare, abſtulit illud Dominus, flante vento vehementi & vrente tota nocte, &

vertit in ſiccum diuiſaq; eſt aqua. Ibidem. Ergo non in inſtanti ſiccatum fuit illud mare; ergo cum Pharaon propè inſtaret, vrgens poterat accedere, & triumphum canere de Iſraëlitis? Minime: vt enim omnino indemnes, omnino ſalvi tranſirent. Iſraëlitæ, ſtetit nubes inter Agyptios atq; Hebræos, hos illuminans, illos obſcæcans, ita vt tota nocte Agyptij nequaquam ſe loco mouere poſſent. Et erat nubes tenebroſa, & illuminans noctem, ita vt ad ſe inuicem toto noctis tempore accedere non valerent. Nubes hæc Catholici mei ſanctiſſimam Virginem denotabat, vt ingenioſe obſeruat Sanctus Hieronymus in Plal. 77. Nubem inquit, leuem, debemus Sanctam Mariam accipere, nullo ſemine humano prægrauatam. Pridem vos Angelus ille magni Conſilij de immenſo periculo mari educere voluit, ſed atra peccati nox impedimento fuit, & tamdiu hoc intranſibilis veſtræ iniquitatis pelagus ſiccari non potuit, quouſq; nubes illa lucidiſſima, Virgo Dei Genitrix à partibus veſtris ſtaret, ſuo Sacro Scapulari vos tota peccati nocte illuminans, ad profundamq; contritionem inclinans, hoſtes verò exſcæcans, ne ampliùs accedere valeant. Eius enim indiſtriâ, eius ſplendore, eius auxilio, interceſſione obtenebrantur inimici, illuminantur amici, & totum ſaluatur genus hominum, vt ſciant omnes, quòd non ſibi adſcribere debeant, eliberationem à grauiffimis malis, ſed virtuti Saluatoris, ſed indiſtriæ eius Matris. Sic concludit Sanctus Sophronius, Epistoła 2. de Aſſumptione Virginis. Salus inquit,

Ibidem.

S. Hieroni.

Humanæ veneremur, noſtræ redemptionis commercium, nam neq; dubium eſt illam, quæ meruit pro liberando ferre pretium, poſſe impertiri ſuffragium libertati. En quanta efficaciac Sacri Scapularis, vt Beata Virgo nuſquam hæc veſte amictis ſeruis ſuccurrere deſiſtat.

S. Sophro.

Verùm nondum ſatis, plus adhuc Virtutis & efficaciac, Sacro Scapulari impartiri voluit Deus, vt ſcilicet eſſet ad omnes morbos efficaciffimum remedium. Quàm multi iam hodiè in dura captiuitate detenti, omnibus bonis ſpoliati, & ad extremam redacti miſeriam, crudeli fame interirent, niſi veſte Sacri Scapularis amicti, maternam Virginis miſericordiam in ſe prouocarent, & deficiente omni humano ſubſidio, illius epulis ſuſtenterentur. Quàm multi intoleranda ſiti areſcerent, niſi de V. M. Miſericordiæ fontibus copioſos atq; vberes latices haurirent. Vna reperta eſt Tabitha. Plena operibus bonis & eleemoſynis quas faciebat. Ad quam in vrbe Ioppen omnes viduæ cõfugiebant, eamq; vt com-

vt commune ſux viduitatis & paupertatis leuamentum obſeruabant; oſtendentes tunicas & veſtes, quas faciebat illis. Actor. 9. Quid in moderna graui calamitate, vndique genus Chriſtianum atrocitèr premente, omnes nos afflicti facimus? veſtem hanc Sacri Scapularis, quam ipſa o Auguſta Virgo nobis feciſti, cuiſq; manibus porrexiſti; tibi nunc monſtramus. Agnoſce o Mater Miſericordiæ, tuum hoc ſingulare Clementiæ pignus, & non patiàre tuam hanc ſacram veſtem lacerari, ſed omnes illà indutos eripe de miſerijs, educ de carceribus, libera de captiuitate, atq; in priſtinam illam tranquillam ſecuritatem feliciter reſtitue.

O afflicta Patria, lethali quadam ſyncope his temporibus ægrotans, recipe Sacrum Scapulare, & tibi iam extremè periclitanti, hoc vnico antidoto cæleſti medearis. Sic quondam Rex Balthaſar immedicabili deliquo correptus, iam fermè moribundus decumbebat. Compages renum eius ſoluebantur, & genua eius ad ſe inuicem collidebantur. Danielis 5. Cui nihilominus, deſiciente Medicorum conſilio, Regina efficacis medicamentum attulit. Ibidem n. 10. Regina domum conuiuij ingreſſa eſt, & proloquens ait: Rex in æternum viue. Sic ſic agonifanti tibi miſta Patria, adeſt Regina mundi, ſed tua potiffimum Beata Virgo, quæ te iam deploratæ ſalutis ægram, in ſpem vitæ reuocat, & Regem tuum benè ſperare iubet, dum Sacrum Scapulare tibi porrigit, quod præſentem tanto morbo medicinam afferat. His te alloquens verbis: Recipe Scapulare & ego educam te de captiuitate & de iugo ſeruitutis liberabo te. Non vos iam afflicti Catholici mei Virgo Deipara tardabit conſolari: quia eſt illa Ruth, quæ miſtam ac deſolatam Noëmi conſolabatur. Ruth. 1. Flebat Noëmi, flebat & Ruth: Peregrinabatur Noëmi, peregrinabatur & Ruth: mille infortunia patiebatur Noëmi, mille patiebatur & Ruth: nun-

quam hæc ab illius latere recodebat: mærenti ac laboranti ſerui ſolatio ac præſidio aſſuturæ. An non multò ſtrictius, mærentium Conſolatrici Deipara, ſuum munus implet, & oculis veſtris omnem lachrymam abſtergit. In eos triſtitia fluctus non pauci iam nunc deueniunt, vt parum abſit, quin laqueo collum inferant, pugionem pectori inſiliant, corpus in præcipitium deuoluant. Sed protinus feſtina aduolat Conſolatrici afflictorum, & laqueo collum expedit, pugionem è pectore detorquet, pedes à præcipitio auertit, & quod maximum: totum animum, præ triſtitia fluctuantem ac æſtuantem, reddità imò additâ hilaritate mitigat atq; ſerenat. Dicam plus: veſtris lamentationibus ſuas miſcet lachrymas placando iram Dei, & Sacro Scapulari manus diuinæ iuſtitia in vindictam extenſas fortitèr ligat.

Quare conſuite omnes turmatim ad hodiernam deuotionem, Sacrum Scapulare de manu Beatæ Virginis, ſicut quondam Beatus Simon Anglicus recipite, illoque ligate irati Dei veſtri manus, perſuadendo lachrymis veſtras facies, ſcrutando profundâ contritione cordis intima, & magnam Dei Matrem veſtrarum poſtulationum Patronam inuocando, ſic enim quidquid petieritis dabitur vobis. Nam ſi Diuus Anſelmus Tomo 3. de Excellentiâ Virginis, magnum prædeſtinationis iudiciū eſſe cenſet, quando Deus alicui deuotionem, piàmque de Virgine cogitationem ſuggerit: Cui inquit, ſaltem ita conſeſſum fuerit ſepè dulci ſtudio poſſe cogitare de Virgine, magnum promerenda ſalutis indicium eſſe conieſto. Et vos bonam ſpem concipite de Diuino fauore, ſi deuotio Sacri Scapularis in vobis feruorem auget erga Beatam Virginem, quia illâ patrocinante, liberabit vos Dominus ab omnib; malis.

D. Anzel.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Gaudens gaudebo in Domino, & exultabit anima mea in Deo meo, quia induit me veſtimentis ſalutis. *Iſaia 61.*

Deducitur Scapulare eſſe veſtimentum & ſignum ſalutis.

Vo potiffimum reperiuntur, quæ homines non raro, etiam in viuida ætate, vitam cum morte commutare, de repente faciunt, videlicet; nimius dolor, & excedens lætitia. Vehementi etenim dolore excitato, calorem naturalem non-

nunquam extingui, & mortem accelerari, multorum exemplo comprobatur. Rutilius ſtatim atq; comperiit, poſtulatam pro fratre ſuo Conſularem dignitatem, ſibi non fuiſſe conceſſam, repentino ætus dolore interiit: Marcus Lepidus, pari obſeparatio-

Qui ob alium dolorem mortui ſunt.

separationem ab vxore, obitu concidit. Iulia Pompeij coniugis vestem, sanguine conspersam intuita, animam confestim exhalauit. Gregorius quoq; Nazianzenus in Oratione 1. contra Iulianum refert, Aristotelem eò, quòd Oceani fluxus & refluxus causam, assequi non posset, præ tristi-
Gregorius Nazianz.
De morte Aristotelis opinio.
Nimia læritia mortem inducit.
Liuius Valerius Maximus.
Lyranus.
 titiâ mortuum. Simili modo excessit. Diodorus Dialecticus, quòd quæstionem à Stilicone propositam, soluere nequiuert. Idem traditur de Homero, quòd cuiusdam ænigmatis, à piscatoribus propositi, solutionem attingere non valuerit. Sic planè in vehementi gaudio, potest esse talis emissio sanguinis, & Spirituum ad partes externas, ob vehementem aliquam lætitiâ, ut cor destituatur virtute necessariâ, ad conseruandam vitam, & homo repente moriatur. Narrat enim Gellius lib. 3. Noct. Attic. Cap. 15. quòd Diagoras Rhodius, videns tres filios coronatos, eodem Olympiæ die, eò, quòd primus in arte pugillari excelleret; secundus in illo certamine gymnico, quod Pancratium appellatur, emineret; tertius in luctando primas partes haberet; spectans itaque eosdem filios, certatim ad se accurrentes, suoque capiti prædictas coronas, tanquam victoriæ insignia imponentes, populumq; gratulabundum, in ipsum flores iacentem, præ tanto gaudio derepente obiit. Romana quædam matrona, auditâ famâ de ingenti clade, quæ Romanis ad lacum Thracimenum acciderat, videns filium obuium, in limine portæ, ob ingens gaudium, illicò animam efflauit. Alia, cum falsum de morte Filij nuntium audiisset, & ea propter mæsta ac gembunda domi sederet, cum postea extemplo antè ipsius conspectum se filius ille contulisset, in eius obrutu statim præ magnâ lætitiâ expirauit, teste Liuius lib. 2. Dec. 3. & Valer. Max. lib. 9. Cap. 12. Nescio itaque, quomodo Isaias, immemor suæ senectutis & canicie, immemor dignitatis Propheticæ, omnino hodiè, in tripudia solui vult, Gaudebo, & exultabit anima mea, quia induit me vestimentis salutis. Ergone, & Prophetæ iam in vestium splendore gaudebunt? ita sanè: Vir pollutus erat Isaias, hodiè sit purgatus, per noua vestimenta, & gaudet, non de suo, sed potius Ecclesiæ ornatu. Ita exponit Lyranus, in prædictum locum, Induit me vestimentis, id est virtutibus, quæ sunt ornamenta Ecclesiæ. Et quis obsecro inficiabitur, hodiè? in festiuitate Scapularis Beatæ Virginis, licitum esse Sacræ Familiæ Carmelitanæ gaudere, & exultare, quando pretiosâ veste, cælestibus dotatâ Priuilegijs, in monte Carme-

lo, ab Augusta Dei Genitrice sibi concessâ, adornatur. Imò, commutato Isaiæ Prophetæ Stylo, potest dicere: gaudens gaudebo in Domino, quia induit me vestimentis salutis. Dicam amplius, non sola Religiosissima Familia Carmelitana, sed omnes quicunque hanc vestem Sacri Scapularis dignè portant, possunt securè gloriari, quòd hoc indumento salutis, à Beata Virgine Maria vestiti sint, Sacrum itaque Scapulare, esse vestem salutis, hodiè vobis deducam.

Non me latet, minus prudentis esse, in vestimentorum laudem excutere, cum hoc apertè prohibeat Spiritus Sanctus, Ecclesiast. 11. In vestitue gloriæ vnquam nec in die honoris tui extollam. Ex eo, ut video fundamentum, quia origo vestium à peccato Protoplastorum sumpta fuit, quando erubuerunt propter prauos motus concupiscentiæ rationi rebellantes, quos spoliari iam iustitiæ originalis tegumento, sentiebant. Vnde & fecisse sibi leguntur perizonia, id est; cingula lumbaria, seu ventralia subligacula, ut partes inhonestas tegerent. Quæ Iræneus Lib. 3. Cap. 37. siculneæ fuisse arbitrat, adeoque; instar Cilicij, quia sicum folia pungunt. Comprobat S. Ambr. Lib. de Paradiso Cap. 13. inquit. Docet ergo me Adam, quid sint folia, qui posteaquam peccauit, de folijs sicut fecerit sibi succinctorium, qui de fructibus eius magis gustare debuerit. Manserunt igitur toto corpore nudi, ut factetur ipsemet Adam Genes. 3. Vocem inquit tuam audiui in Paradiso, & timui, eò, quòd nudus essem, & abscondi me. Donec tandem Deus misertus, Adæ & vxori eius fecerit tunicas pelliceas, Fecit quoq; Dominus Adæ, & vxori eius tunicas pelliceas, & induit eos. Quoniam ergo primus vestium vsus, non ad ornatum, aut luxum deseruiit, sed ad necessitatem duntaxat, ut ijs nuditas velaretur, ac iniuriæ aeris repellerentur: vnde & symbolum erant frugalitatis & continentie, imò & penitentie: quamuis etiam monerent primæ illæ vestes mortalitatis, teste D. August. Lib. 2. de Genesi. Ideò cum vestes nihil aliud sint, quam nota & stigma peccati, non secus ac compedes & vincula maleficorum, quæ licet aurea sint, aut gemmea, qualibus Darius Rex vinciebatur; manent tamen vincula, nec à materia originis suæ, primordia nobiliora reddunt, prohibuit Deus gloriari in vestium apparatu.

Hinc meritò controuersiam mouet. Abulensis, q. 23. An in vestitu possit committi peccatum? Et resoluit, quòd per immoderatum vsum vestium, peccatum committatur, quando videlicet quispiam,

Ecclesiast. 11.

S. Iræneus

S. Ambr.

Genes. 3.

Cur in vestium apparatu gloriari non liceat

extra consuetudinem loci, vitur vestibus pretiosis, vel nouo genere figuræ. Et de hoc secundo modo sic ait. Non tamen sequitur per hoc, quòd quicunque nouum vestium modum inuenit, mortaliter peccat, licet satus, qui nouitatem in vestibus introducens alijs occasionem tribuit, sequendi eandem nouitatem, cum hoc sit plurimu, causa depauperationu frequenter. Rationemq; istius statim subiungit. Quia ait, sunt aliquæ Regiones, in quibus consuetudo est, à consuetudine deuiare, id est; non manere in figura vestis vsitata, sed frequenter mutare formam vestium: non oportet, quòd ibi quicunque inuenit nouas vestes, peccat mortaliter, licet raro hoc sine peccato fiat. vult itaque doctissimus Abulensis, consuetudine excusari homines à peccato mortali, in immoderato & nouo vsu vestium. Sed apertissime contra communem Doctorum sententiam: alioqui etiam ebrietas in Germania, non esset peccatum, quia ibi ad eam consuetudo inebriandi; cum tamen multo peiora mala ex hac consuetudine, quam ex illa sequantur. Si igitur graue peccatum excessus in potu, ex quo ebrietas, & vsus rationis carentia subsequitur; profecto maius quid ob nouitatis formam in vestitu euenit, dum ex illo bonorum dissipatio, & pudicitia prostitutio, ingentiaq; peccata consequantur, quod his temporibus manifestè videmus, & manibus contrectamus.

Peccat Catholici mei grauitèr, quisquis nouitatem vestium inuenit, & qui eam facillè arripit. Quis enim prudens, peccati mortalis non condemnabit eum hominem, si tamen homo, & non potius Daemon vocari meretur, qui pompositatem vestium in nostra Polonia adinuenit? ut mulieres suos humeros, ad umbilicum propè discooperiant, & quæ sunt infimæ fortis, Reginas, ac Imperatrices, superbo vestimentorum fastu æmulentur; Viri nunc Germanico, nunc Scythico habitu incedant, & quòd magis infandum? Cle-
Abulensis.
Nouitas vestium peccaminosa.
Cur in vestium apparatu gloriari non liceat
 rus ipse, Suetico ornatu uti non veretur. Vbi nunc honestas? ubi compositio? quando ex hac vestium nouitate, eò iam insolentia deueniunt homines, ut intemerati adolescentes, lasciuo mulierum ornatu incitari, ad illas inhient, veluti ad campi equas: ab illis prosternantur, & illibatum innocentia florem miserâ hac vanitate decepti, corrumpant. Et quòd meritò vnus quisque mirari debet, hoc nouo vestitus genere, non solum iam vtuntur nobiles matronæ, dinites, & quæ in Palatijs Regum ac potentum morantur; sed Cauponaria, Fructuaria, Scabularia, Tonforaria; Pedileque, Famulæ. Dicam plus, & vi-

lissimæ ancillæ, in frontibus obsignatæ, in lumbis pomposa.

Sed, expauescite imminetentem Dei indignationem & vindictam, quam de tam graui insolentia, sumptuum se comminatur. Sophonia 1. Visitabo super omnes, qui induit sunt veste peregrinâ. Et qui sunt obsecro, qui hac veste peregrinâ induuntur? An illi, qui Patrios cultus fastidiunt, & exoticos ac peregrinos æmulantur. Præposteri isti quidem sunt, fateor sed grauius adhuc in flagitium, mihi videtur illa diuina comminatio fulminare. Illos nimirum intelligit D. Hieronymus, qui simplici virtutum habitu non contenti, multiplices externarum gentium ritus imitantur: qui patientiam, & auitam Religionem non curant, inanes & peregrinas superstitiones prosequuntur: qui à fidei simplicitate, in multiplicem perfidiam degenerant, & in vno corpore, plures gestare animos; in vno ore, plures personas agere, in vno homine plures mentiri homines videntur. Nec procul abest ab hac interpretatione Rupertus, qui per vestem peregrinam, intelligit hypocrisim, quam qui sibi induit, vnus esse definit, & multiplex constituitur.

In huius rei typum, grauitèr olim plebæbantur à Deo, qui mutabant habitum, ut alienas personas simularent, & à se diuersi viderentur. Achab mutato habitu, consuluit Achiam Prophetam, & mox ab eo filij sui mortem præcognouit. 3. Reg. 1. Reg. 14. Saul mutato habitu, consuluit Pythionissam, & statim vicinum sibi imminere interitum accepit. 1. Reg. 28. Thamar mutato habitu, in bluiio se exposuit, & infamiae penas incurrit: reputata est enim meretrix. Genes. 38. Diabolus Serpentis effigiem mentitus est, & graui à Deo percutitur maledictio, Genes. 3. Quia scisti hoc, maledictus es inter omnia animantia, & bestias terræ. Tandem, seuerissime prohibet Deus, ne Vir famineâ, aut famina Virili tunicâ induatur; eos, qui secus agunt, tanquam abominabiles damnat, & execratur. Deuter. 22. Non induetur mulier veste Virili, nec Vir veste famineâ; abominabilis enim apud Deum est, qui facit hæc. quis igitur in vestitu suo gloriabitur, cum tanta mala, ex illo descendant.

Verum, de indumento Sacri Scapularis, tutò gloriari potes, & tu Sacra Religio Carmelitana, & vos omnes ad hanc festiuitatem congregati: quia Sacrum Scapulare, Vestis Mariæ, Magni Dei Matris, Vestimentum salutis est. Cesset hic gloriari Eurialus, quòd vestem à Matre sibi confutam

Sophonia 1.

Quid si ve-
ste pere-
grina uti.

S. Hieron.

1. Reg. 14

1. Reg. 28

Rupertus.

1. Reg. 14

1. Reg. 28

1. Reg. 28

Genes. 38

Genes. 3.

Deuter. 22

sutam, sub lorica gestans, in summis bellorum discriminibus, immunis à vulnere servat⁹ sit, Non se extollat fortissim⁹ bellatorum Aneas, quod purpurâ à Didone confectâ donatus, & sub clypeo eadem coopertus, cruenta bella, sine proprii sanguinis effusione, feliciter confecerit. Non iam Elmundus Canthuariensis Archiepiscopus, illam suam laudabilem austeritatem, quæ crescente cum ætate corporis robore, simul in eodem crescebat, qui Cilicium, quo illum Mater sua vultu voluit, toto vitæ suæ tempore in Academia Parisiensi gestabat. Non triumphet Apollo, quod aureis, fulgens vestibus, in Helicone cum Musis, literarum conuerteretur. Procul hinc eiusmodi apparatus, quia non sunt hæc vestimenta salutis.

Plinius.

Vestis pretiosior vultu apud Romanos.

Refert Plinius, uxorem Tarquinij Primi, confecisse vestem, pretiosam, eamque in templo Deæ Fortunæ obtulisse his conditionibus. Primò, ne illâ veste uteretur, quispiam, præter illos homines, qui salubri consilio, aut ingenti sumptu, immortalitatem sibi comparassent. Secundo, ut eâ nemo, nisi per mediam horam uteretur, cum soli Servio, ob summam eius dignitatem, totâ die ad vsum concessa fuerit. Sed vestis hæc, in comparatione Sacri Scapularis, Beatæ Virginis Mariæ, Vmbra similitudinem præfert. Illa vestis, non nisi per summas virtutes, & heroica facta nomen suum ad posteros transmittentibus, idque ad modicum tempus; Sacrum autem Scapulare, non solum iustis, sed & peccatoribus; non ad horam, vel ad diem, sed ad ultimam usque periodum, in vsum conceditur, quia vestimentum salutis est, quo cooperti mortales, à penis æternis feliciter liberantur, & insensibilis diuini nominis hostes vincunt. Quod ne temerè asserere videar, rem exemplis illustro.

Ildephonsus vestis à B. V. donatur.

Ildephonsus Archipræsul Toletanus, bellum graue gerebat cum Sectarijs Albigenis, qui Sanctissimæ Dei Genitrici, intactam Virginitatem negabant. Et ecce die quodam, comparuit illi BEATA VIRGO, Vestemque porrexit inquit: Quia acriter pugnasti pro meâ virginitate, ideo tibi vestem meam pono, ut pro tam fidei obsequio, illâ utaris in die festivitatis meæ. Res stupenda, ut primum Sanctus Ildephonsus, illam vestem, à Sanctissima virgine accepit, ita in posterum formidabilis, omnibus erat Hæreticis, ut etiam ipsum eius conspectum, tanquam fulmen quoddam fugerent. Quia vestis illa erat, vestis BEATÆ VIRGINIS, Sacrum Scapulare, indumentum salutis; quoniam qui-

hanc vestem portant, æternam salutem promereri possunt. Senio iam confectus Isaac, videre non poterat, vocant⁹ Esau filium suum maiorem, & iuxit ei: egredere foras, cumque aliquid venam apprehenderis, fac mihi inde pulmentum, sicut rebe me nosti, & asserui comedam, & benedicat tibi anima mea, antequam moriar. Quo audito Mater, Iacobum stimulare cepit, ut paratos cibos Patri deferret, fingens se esse Esau, sicque benedictionem reciperet: ne verò ex contrarietate agnosceretur à Patre, vestibus Esau valde bonis eum induit, pelliculasque hædorum circumduxit manibus, & colli nuda protexit, vix hæc à Matre facta sunt, obtinuit Iacob benedictionem Patris.

Quærent Doctores, quænam fuerunt illæ vestes, quibus Rebecca Iacobum induit? vestes bonas legit vulgata. Cæterum, in fonte, concupiscibiles, seu desiderabiles dicuntur. Vnde Pagninus prædicta verba, ex Hebræo vertit, Accepit vestes Esau filij sui maioris, concupiscibiles, quæ erant apud se in domo; & induit Iacob filium suum minorem. Quin etiam D. Hieronymus, in Q. Hebraicis, eundem locum transferens. Sumpsi inquit vestimenta Esau, filij sui maioris, quæ erant desiderabilia. Perpendite mysterium, in illis vestibus adumbrabatur Christus Dominus, qui in Scriptura Sacra, totius Ecclesiæ dicitur Vestimentum. sic proclamat S. Paulus Rom. 13. Induamini Dominum nostrum Iesum Christum, Et Galat. 3. Quicumque baptizati estis, Christum induistis. Nec longe ab hoc sensu literali, abest ille mysticus, in quem facile trahi potest, Paræmiastes dicens: Byssus & purpura, indumentum eius. Proverb. 31. hoc est; Christus candidus, & rubicundus, Ecclesiæ indumentum. Illa igitur Sacerrima humanitas, quam Esau, id est populus Iudaicus exiit: & Iacob, id est; Gentilius induit. Vestis fuit concupiscibilis ac desiderabilis, quam Isaac totis desiderijs expectabat, & cuius odorem præsentiens, incredibiliter exultabat. Sed neque Iacob à paterno & auito studio degeneravit qui nihil ardentius, quam Christum Dominum concupiuit. Vnde postquam filium suum Dan, ex quo Antichristum nasciturum præuidebat, suâ maledictione percussit, inquit: fiat Dan coluber in via statim subiunxit. salutare tuum expectabo Domine. Genes. 49. quasi diceret: Ego Christum ex tribu Iuda, in hominum salutem; non Antichristum, ex tribu Dan, in hominum perniciem nasciturum expectabo. Ita elucidat D. Greg. lib. 31. Moral. cap. 18. Quia Iudæa errorum sui laquei capta, pro Christo Antichristum expectat; bene Iacob eodem locore-

Genes. 27.

Pagninus.

Hierony.

Rom. 13.

Galat. 3.

Proverb. 31.

Genes. 49.

S. Grego.

penet,

penet, in electorum voto conuersus est, dicens: salutare tuum expectabo Domine: id est, non sicut infideles Antichristum, sed eum, qui in redemptionem nostram venturus est, verum credendo fideliter Christum. Quid igitur mirum, quod Iacob, ita desiderabilibus vestibus, quæ Christum representabant, indutus, benedictionem accepit? cum Apostolus proclamet, cum Christo omnia pariter nobis bona venisse. Et quid desiderabilius Scapulari Beatæ Virginis esse, potest, quod non figurat, sed verè Christum in corda fidelium descendere facit, cum omni benedictione cœlesti.

Scapulare Christum ad cor hominis deferit.

S. Hieronymus.

Denique S. Hieronymus, in Quæst. Hebræ: cum Lyrano affirmat, vestes has fuisse Sacerdotes, quarum tempore Aaronis vltus fuit, apud Sacerdotes illius temporis. In hoc loco ait S. Hieronymus, tradunt Hebræi, primogenitos sanctos officio Sacerdotum, & habuisse vestimentum Sacerdotale, quo induti victimas offerebant, antequam Aaron in Sacerdotium eligeretur. Optima satis, & ad nostrum propositum accommodata expositio: quid enim est Sanctissima VIRGO? nisi Rebecca Saginata, & impinguata, gratiâ plena. Nam quemadmodum Rebecca circumdabat, manus, & nuda colli; ita Augusta Virgo, veste Scapularis cooperit nuditatem peccatorum. Quid est Sacrum Scapulare, nisi vestis Sacerdotalis? ad offerenda Deo Sacrificia maxime conueniens. Bonicius Aruernensis Episcopus, dum quodâ tempore nocturno, in Ecclesia meditationibus diuinis inuigilaret, Deumque Lachrymabundis oculis, pro peccatis hominum deprecatur; subito B. Virginem Mariam, Virgineis choris stipatam, ad se venire conspexit. Sedit illa ante altare, dumque interrogaretur à beatis illis & Angelicis mentibus, quissiam tremendum Sacrificium, corporis & sanguinis incarnati Dei Filij, Patri æterno oblaturus esset. Respondit Virgo: Bonicius verè est dignus, cui officium hoc committatur. Iubet itaque Beata Virgo, ut Bonicius missam celebret, obstupefcit ille, & tremis, quod nec vestes Sacerdotes secum haberet: & ecce Deipara, indumentum miri candoris illi imposuit, tamdiuque præsens adfuit, donec sacrificium, peregisset.

Bonicius in præsentia B. V. Sacrum celebrat.

Vestis hæc Catholici mei, non alia fuit, nisi Sacrum Scapulare, quod tantum estimatur apud Deum, ut etiam si cætera apparatus deessent, in hoc sacrificia celebrari possent; quia vestis est sacerdotalis. Quo ego vos titulo, qui ad hanc solennitatem, in tantâ frequentiâ conuenistis, appellabo? equidem non alio, quam Sa-

cerdotij; nec aberrabo, quoniam & ipse D. Paulus, omnes Christianos, ut se Sacerdotes exhibeant, hortatur. Roman. 12. Obseruato itaque vos fratres, per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra, hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem. Quod D. Isidorus Penlusiota Lib. 3. Epist. Epistolâ 75. expendens dicit: Eos diuini Paulus Sacerdotes statuit, qui non victimæ & sacrificijs, sed omnibus pietatis numeris perfunguntur, atque à corporibus suis purè ex se libant. Pulcherrima enim victima est, pia mentem, & carnem castam habere. Statimque monet, hoc sacrificij genus, quo carnis concupiscentia mactatur, & cætera effrenata appetitiones immolantur, non ad solos Sacerdotes, sed ad omnes Christianos pertinere. Imò addit, sicut seculares, dum suas concupiscentias frænant, & occidunt, in Sacerdotes consecrantur; ita Sacerdotes, dum eandem nutriunt, & saginant, in laicos refecrantur. Quod si inquit castitas, & pudicitia, subditos Sacerdotes creat; libido procul dubio, ac lasciuia, Sacerdotibus dignitatem abrogat. Hoc Sacerdotij titulo S. Petrus omnes Christianos condecorat 1. Petri 2. Genus inquit electum regale Sacerdotium. Quia, ut ingeniosè aduertit S. Leo. Sermone 3. in die anniuersario assumptionis suæ ad pontificatum, omnes in Christo regeneratos crucis signum efficit reges, Sancti verò Spiritus vnctio, consecrat Sacerdotes. Et mox declarat, in quo istud Sacerdotium consistat: Quid enim ait, tam Regium, quam subditum Deo animum, corporum sui esse rectorem: Et quid tam Sacerdotale, quam vouere Domino conscientiam puram, & immaculatam pietatis hostiam de altari cordis offerre. Quia itaque vos, per ardentem deuotionem, & sinceram poenitentiam, in Sacerdotes transformatos, hodiè conspicit Beata Virgo Maria, ideo vobis porrigit vestem salutis, Sacrum Scapulare, quo induti, victimas & sacrificia de immaculato corde, Deo vestro positis offerre.

Rom. 12.

Isidorus.

Idem.

S. Leo.

Gen. 14.

Lyrano.

E.

tur,

tur, quod nemo turbulento mare iniquitatum mundi tranare possit, nisi hac veste indutus. In cuius rei comprobationem, reuocate vobis in memoriam, illam ex sacris literis Historiam 4. Reg. 2. Duo famosi Prophetæ, Elias & Elizeus pergebant in Iericho, cumque Dominus leuare vellet Eliam per turbinem, dixit ad Elizeum: *Sede hic quia Dominus misit me, vsq; ad Iordanem.* Cui respondit Elizeus. *Viuit Dominus, & viuit anima mea, quia non derelinquam te.* Mirantur Prophetarum Filij, cur Deus Eliam separet ab Elizeo. *Hodie Dominus tollet Dominum tuum a te:* dicit Elizeus: *& ego non ui, silete.* Vbi autem venerunt ad Iordanem, cum deesset pons ad transeundum: *tulit Elias pallium suum, & inuoluit illud, & percussit aquas, quæ diuise sunt in utramq; partem, & transtulerunt ambo per sicum.* Expolitores Sacre Scripturæ censent, pallium hoc fuisse pretiosum. Alij legunt, pallium illud erat pellicula ouina. Rabanus dicit: *Pallium hoc est incarnatio verbi Diuini, quod aditum ad cælestia regna patefacit.* Quod ergo pallium Eliæ aquas diuiderit, in hoc diuina potentia mundo elucescere voluit, quæ pro incremento Ecclesiæ Sanctæ, & suæ Religionis, multa stupenda operari solet, ut censet Lyranus, inquiens: *non quasi virtus esset in*

pallio, sed hoc virtute diuinâ factum est, ut declaratur meritum Ecclesiæ.

Catholici mei, quomodo nos frequenter pergimus ad Iordanem? trahit nos illicita mundi voluptas, & in medijs iniquitatibus sedere iubet, illud epicureum nobis inculcans, ede, bibe, post mortem nulla voluptas. Sed non dimittamus Eliam, id est; Sacram Religionem Carmelitanam, ut ad portum felicitatis possimus tranare. Ecquis oro non desiderabit, hanc vestem salutis, Scapulare Beatæ Virginis portare, quo cum vos indutos esse videam, in libro vitæ scriptos audeo omnari. Mirificè extollebat Plato Aristippum, quod magnum Reipublicæ fauorem expertus esset, donatam ab illa habens purpuram Regiam: *Tibi vni inquit datum est, & pannum, & chlamidem ferre.* chlamis erat Satraparum; pannus verò Mendicorum. Quod ille Aristippo, hoc ego tibi Sacram Carmelitarum Religio subscribo: *Tibi vni datum est, & pannos, & chlamides ferre.* Gaudens igitur gaude, & exulta, quia te induit Dominus vestimento salutis.

✠ (J) ✠

DIE S. MARIÆ MAGDALENÆ, CONCIO PRIMA.

Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. *Lucæ 8.*

Peccatoris iustificationem in tribus consistere, videlicet: in dilectione Dei super omnia, in detestatione peccati, in infusione gratiæ sanctificantis, probatur.

N duobus vera hominis ad Deum amicitia consistit? scilicet; in dilectione Dei super omnia, & in detestatione peccati. Ad eod. ut merito dixerit Apostolus: *In his duobus præceptis tota lex pendet & Prophetæ.* Quisquis enim Deum appetit, ut super omnia amat, ab eo quoque mutuo vicissim

amore redamatur. Amârunt illum Apostoli toto corde & ore, & ecce reciprocum senserunt Dei amorem. *Iam inquit non dicam vos seruos, sed amicos.* Amâuit illum Abraham, sed mox firmam eius amicitiam consecutus est: *Credidit Abraham Deo & reputatum est ei ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est.* Tanti igitur momenti est Dei dilectio, quam

Ioan. 15.

Iacobi 2.

quam Christus apud Matthæum hominibus præcipiens, maximum & summum mandatum appellauit: tanti inquam est momenti, ut ex Dei dilectione, velut ex prima omnium præceptorum radice, omnis diuinæ misericordiæ vbertas in homines dimanet. Sinè qua homo, velut sinè principali fundamento, nec Dei gratiam, nec perfectionem ullam potest habere. Carebat innocentissimi sanguinis Christi reus Iudas, hac sincerâ Dei dilectione: & ecce semel in avaritiæ peccatum corruens, non amplius potuit subleuari, sed suspensus medius crepuit. Quæ causa obsecro tantæ à peccato resurgendi impotentia? non alia profecto, nisi hæc, quia sinè dilectione Dei peccatum homo detestari non valet, ex illiusq; turpitudine surgere. Nam dicit Apostolus: *Qui non diligit manet in morte.* Quasi diceret, qui non diligit Deum super omnia, ille de peccatis dolere nequit, aut illorum veniam consequi. Motuum enim veræ contritionis ad iustificationem disponentis, est superexcedens bonitas, seu amabilitas Dei: Quemadmodum docet S. Augustinus lib. de vera & falsa pœnitentia cap. 9. ac 17. *Sinè amore inquit nemo vnquam gratiam inuenit, nemo veniam est affectus.* Et Serm. 7. de tempore similiter ait: *Pœnitentiam certam non facit nisi odium peccati & amor Dei.* Agnouit hoc perbelle mulier hodierna peccatrix Maria Magdalena, quæ maximis immerfa peccatis, non aliter veniam eorum meruit; quam per summam Dei dilectionem, ipsomet annuente Christo: *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.* Exemplar igitur veræ pœnitentiæ hodiè vobis proponam Catholici in B. Maria Magdalena, atque simul deducam, neminem in suis iniquitatibus iustificari posse, nisi per talem amorem, qualem hodierna peccatrix, rectius dixerim Victrix peccati habuit.

Ioannis 3.

S. August.

Totam hominis peccatoris iustificationem, in tribus modis consistere indubitatum est apud omnes Theologos: scilicet in vltima dispositione, quæ est summa peccatorum detestatio, Deique super omnia dilectio. Deinde in gratiæ sanctificantis infusione, ac demum in expulsiōe peccati. Per hæc tria hodierna peccatrix B. Maria Magdalena iustificata est in oculis Christi. Præcedere debet peccatoris iustificationem vltima dispositio, quia hæc triplex est; remotissima, remota & proxima. Remotissima, est exercitium bonorum naturalium operum. Sed tale exercitium operum pietatis, seu bonorum

naturalium absolute loquendo & per se, non profunt ad iustificationem obtinendam. Quod ex fide manifestè liquet. Nam Apostolus ad Romanos sic loquitur. *Reliquiæ secundum electionem gratiæ Dei saluæ factæ sunt, si autem gratia iam non ex operibus, alioqui gratia iam non est gratia.* Similiter ad Titum 3. dicit: *Non ex operibus iustitiæ quæ secum nos, sed secundum suam misericordiam.* Similiter ad Timotheum. *Qui vocauit nos vocatione sua Sancta, non secundum opera nostra, sed secundum proposuitum suum & gratiam, quæ data est nobis in Christo IESU ante tempora.* Et ad Romanos hoc ipsum repetit. *Non ex operibus sed ex vocante dictum est, maior seruiet minori.* Definuit quoque hanc ipsam veritatem Concilium Arausicum secundum, potissimum cap. 17. Et Trid. sess. 6. cap. 5. & cap. 6. can. 3. Moguntina Synodus, & Mileuitana, pluries. Hoc insuper docuerunt summi Pontifices. Innocentius primus, Hosius, Cælestinus, Leo Papa, & alij multi, citati apud Ruiz Tract. 3. Disputat. 17. sect. 2. & 3. Deducitur insuper hoc ipsum rationibus, primò à priori. Id non prodest initio iustificationis, seu salutiferæ gratiæ primæ obtinendæ, per se; quod neque conditio, ne suâ aut operantis, neque ordinatione, diuinæ, Physicæ aut moraliter confert ad acquisitionem illius, ut commune Theologorum axioma sonat. Sed opera nostra naturalia, sunt eiusmodi: quæ enim est in illis proportio, aut in operatore eorum, aut ubi promissio diuina de ipsis remunerandis? vel quæ operantis dignitas, præfertim cum opera naturalia bona fiant à peccatore. Secundò à posteriori id ipsum ostenditur. Quia nullius effectus supernaturalis, causa potest esse merè naturalis, si verò gratiæ primæ supernaturalis, essent effectus operum naturalium, iam causa earum daretur merè naturalis.

Rom. 11.

2. ad Timot. 1.

Rom. 9.

Remota verò dispositio peccatoris vltima est, exercitium bonorum operum supernaturalium, directè cum peccato culpæ non pugnantium, ut orationum, elemosynarum, ieiuniorum. Sed neque talia opera conducunt ad obtinendam primam gratiam iustificantem, quia non profunt ut meritum aut de congruo, aut de condigno primis gratijs obtinendis. Ut constat ex Trid. sess. 6. c. 5. vbi docetur. Exordium iustificationis sumendum esse, à Dei præueniente gratiâ, hoc est ab eius vocatione, quâ nullis existentibus meritis ab eo vocamur. Ex Arausico. 2. can. 25. vbi dicitur: *Ipse nobis nullis præcedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat.* Et ratio euidentiſſima est à priori. Quia gratia

Trident. Concil.

Concil. Arausic. 2.

gratia ex quiditate sua formali non est merces. Sed si daretur operibus nostris ut merentibus eam aliquomodo, iam esset merces, contra illud Apostoli: *Si gratia iam non ex operibus, alioqui gratia non est gratia*. Merces autem est, quæ ex sua ratione formali, non datur gratis, ex illo Apostoli dicto: *Ei qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum meritum*.

Verum mouebit fortasse non neminem autoritas Sacra Scriptura. Nam dicit Propheta: *Ad vocem clamoris tui, statim ut audierit, respondebit tibi*. Nam frustra alioqui oraremus, frustra Christus præciperet orationem etiam peccatoribus, frustra concionatores hortarentur peccatores ad frequentanda bona opera, frustra eosdem Magistratus cogeret ad implenda Dei præcepta. Præterea videtur huic sententia contrarium sentire D. Augustinus, qui

Tract. 44. in Ioannem dicit: *Si peccatores inquit Deum non exaudiret, frustra publicanus oculos in terram demittens, & pectus suum percutiens dixisset, Deus propitius esto mihi peccatori*. Idem docet D. Thomas 2. 2æ. Q. 83. art. 16.

S. Basilii interrogatione 26. S. Hilarius, & alij. Verum sciendum est Scripturam & SS. Patres in eo sensu loqui, quod oratio ut sit efficax ad impetrandum, debeat procedere à supernaturali auxilio gratiæ, iuxta illud Apostoli ad Romanos: *Spiritus adiuvat infirmitatem nostram, nam quid oremus sicut oportet nescimus, sed ipse Spiritus postulat pro nobis gemitibus inenarrabilibus*. & illud ad Corinthios: *Nemo potest dicere Dominus IESVS Christus, nisi in Spiritu*. Adde præterea orationem nihil valere ad impetrandum, nisi procedat ex fide; quemadmodum docet Apostolus in-

quiens: *Quomodo inquit inuocabunt, in quem non crediderunt*. Hinc S. Augustinus de gratia cap. 14. infert: *Ergo Spiritus gratia facit ut habeamus fidem, ut per fidem impetremus orando, ut possimus facere quæ iubemur*.

Videtur etiam misericordiae operibus à peccatore factis, toties in Scriptura Sacra remissio peccatorum tribui. Nam apud Tobiam dicitur: *Eleemosyna ab omni peccato & morte liberat*. Et apud Daniele peccata sua eleemosynis redime. Et Sapiens eandem intonat cantilenam: *Ignem inquit ardentem extinguit aqua, & eleemosyna reficit peccatis*. Denique Christi Apostolus idem annuntiat: *Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis*. Corne-

lius centurio gentilis, per eleemosynas & orationes impetrauit reuelationem & prædicationem Petri, & mysteriorum Dei sibi per Angelum fieri. Larro in cruce ob misericordiae opus, meruit à Christo promissum sibi paradysum audire. Sed certum

est, opera ista pietatis, ut eleemosynas & similia, si procedunt ex motibus naturalibus, non verò ex auxilio supernaturali, primis gratijs acquirendis inchoatiuis, quodcunque negotium salutis, prodesse solum per Accidens, seu ut dispositionem negativam, seu ut remouens impedimentum, aut potius non apponens maius, vno verbo non obesse, ita expresse censet Ruiz Tract. 3. de exordio prædestinationis, Suarez lib. 3. de Auxil. cap. 2. Molina in concordia Disp. 6. & 14. membro 5. Et ratio est. Quia tali modo utilitatis operum, ad gratias primas acquirendas, summè receditur ab omni suspitione erroris, & optimè Saluatur gratiæ quiditas, quæ iuxta Apostolum supra citatum, debet esse summè gratuita. Atque iuxta hanc doctrinam intelligendum est illud axioma. *Faciens quod in se est, Deus non denegat gratiam*, nimirum: si placuerit ipsi: non enim tenetur ex vi operum naturalium à nobis præstitorum, ut potè nullam connexionem intrinsecam, Physicam aut moralem, aut extrinsecam fundatam in aliqua promissione Dei habentium; sed tantum non habentium disconnexionem, quod sufficit ad hoc, ut dicantur prodesse per Accidens. Quantum verò ad Cornelium gentilem, & latronem, Christum in cruce confitentem attinet, tunc censendum est, illos gratiâ Dei excitante & adiuuante prius præuentos concepisse fidem, deinde orasse, eleemosynas dedisse, ceteraque opera pietatis naturalia exercuisse. Quia Fides est initium bonorum operum, teste Apostolo, qui dicit: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & quia remunerator bonorum ac malorum*.

Tandem proxima dispositio vltima peccatoris ad iustificationem, est exercitium actuum supernaturalium iustificationi vtilium, & remissioni peccatorum directè, ut fidei, spei, charitatis, contritionis, propositi vitæ melioris. Talis fuit dispositio B. Mariæ Magdalene pœnitentis. Præcedere debet contritio & dilectio Dei super omnia infusionem gratiæ sanctificantis, eò, quod Deus licet vniuersiuique peccatoris salutem velit, neminem tamen inuitè trahere vult, ne liberum eius arbitrium lædat; sed expectat liberum nostræ voluntatis motum, ut nos cum omni reuerentiâ ad recipiendam cœlestem gratiam præparemus, ne tam pretiosum Dei largitoris donum, in immundam, necdum benè dispositam animam diffuat. Quod asserit S. Ambrosius l. 1. de pœnitentia cap. 4. *Expectat inquit gemitus nostros, sed tempora-*

Ruiz.
Suarez.
Molina

Hebr. 12.

S. Ambro.

les, ve

les, ut remittat perpetuos; expectat lacrymas nostras, ut profundat pietatem suam. Sic videtur Matris lachrymis compassus, filium eius resuscitavit. Expectat conversionem nostram, ut reuertamur & ipsi ad gratiam: quæ, si nullus lapsus nobis irreperet, in nobis perseveraret. Sed quia peccatis nostris contrahimus offensam, indignatur ut humiliemur, humiliamur autem ut digni simus magis miseratione; quam pœnâ. Hinc aduertimus, quia ideò Deus humiliat sub pedes suos omnes victos terre, ut iudicium eius declinemus. Sed neque toto corde humiliat peccatorem, usque ad terram, quia etiam de terra suscitatur inopem & de stercore erigit pauperem. Non enim ex toto corde humiliatur, qui se veniæ reseruat. Quod si non ex toto corde omnem humiliat peccatorem, quanto magis eum, qui non ex toto peccauit? nam sicut dixit de Iudæis: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me*. Fortasse & de aliquibus lapsis dicit: isti labijs me negarunt, sed corde mecum sunt. Vicit eos pœna, non auertit perfidia; sine causâ autem his aliqui veniam negant, quorum fidem eò usque confectatus persecutor est, ut eam studeat expugnare tormentis. Negarunt semel, sed quotidie confitentur. Negarunt sermone, sed confitentur gemitibus, confitentur eiulatibus, confitentur fletibus, confitentur liberis non coactis vocibus. Cesserunt quidem ad tempus Diaboli tentationi, sed etiam postea Diabolus recessit ab his, quos sibi vindicare non potuit. Cessit ergo fletibus, cessit pœnitentiâ. Quos inuaserat alienos, perdidit suos. Nonne sic se res ista habet, ac si quis captiuum victæ vrbs populum abducat! Captiuus abducitur, sed inuitus, qui in alienas terras necessitate contendat, intimo tamen non migret affectu, Patriam secum animo vehat, querat occasionem quemadmodum reuertatur. Quid ergo? cum huiusmodi reuertitur, num est aliquis qui persuadeat eum non recipiendum, minore scilicet honore, sed studio propensiore, ne habeat in quo insultet aduersarius. Si armato ignoscis, ei qui pugnare non potuit, non ignoscis ei, in quo sola pugnat fides. Ipsi Diaboli de huiusmodi lapsis si requiramus sententiam, nonne videbitur respondere: *Populus hic me labijs honorat, cor autem eorum longè est à me*. Quomodo enim mecum est, qui non recedit à Christo: sine causâ autem me colere videntur, qui doctrinam Iesv custodiunt. Ego autem putabam, quod mea docerent,

Luc. 7.

Psal. 112.

Isaia. 29.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

1. Cor. 12.

plus damnant, dum comperta deserunt. Certè Dominus noster in his amplius gloriatur, dum recipit reuertentes.

Circumspicite hodiernam peccatricem, nonne illa talibus animæ hostem elusit commentis? Magnis enim contaminata peccatis, noluit operatricem salutis gratiam, in fœdatam maculis animam admittere. Sed prius illam summâ detestatione peccatorum emundabat, non amplius in mundi voluptatibus, sed in Dei timore, vitam cupiens transigere. Agnouit peccatorum suorum tantam in oculis Dei fuisse offensam, ut prodigum imitari filium indignam se putaret, quæ diuinâ fulgentem sanctitate Christi faciem intueretur; verum ad sanctissimos eius pedes prolapsa, beatis eius plantis calcandam, se proposuit; tanquam indigna iam esset, quæ magni omnis creaturæ Parentis filia nominaretur. Sed felix macula, quæ ab illis, qui humanam salutem operaturi venerant, pedibus meruit deleri. Macula omnes ibi maximè eluuntur, ubi toto impetu decurrit aqua. Hodierna peccatrix omnes iam antea vitæ maculas elui penitus volens. ad pedes Christi prosternitur, ut sacratissimus eius sanguis, qui è latere diuino in pretium mundo redimendo effluxit, uberrimè in iacentem sub pedibus eius peccatricis animam dimanans, fortiter ablueret, quod illi firmitus inhaeserat. Victæ gentes non aliter sibi victoris clementiam parant, quam dum ante eius pedes prostratæ, suam fatentur offensam, veniam poscendo. Diuinus amor, qui Dei Filium è sinu paterno de cælo ad liberandum ex dæmonum faucibus hominem, traxit in mundum: vicit in omnem effrénatam libidinem mulierem hanc, Mariam Magdalenam, sed mox & illa victorem peccati agnoscens, veniam pedibus eius prouoluta poposcit, suam cum saluari rubore fassa culpam. *Peccati inquit in calum coram te*. Quid nunc facies æterna Dei sapientia? dum peccatricem agnoscis, sed humi prostratam spectas. Vides omni impuritate mundanâ fœdatam, sed à tuâ puritate cupientem mundari. Quid immensa Dei bonitas ages? dum rebellem toties peccatricis voluntatem cernis, sed nunc tibi sese vltro submittentem agnoscis. Quò progredieris seuera Dei iustitia? dum iura tua toties violantem mulierem præ oculis habes, sed spontè suâ se ad castigandum offerentem. Si punire vis, clementia non permittit. Equis enim Monarcha suum hostem, delicti veniam vltro rogatum, venientem, interficere solet? Si

E 3

solet? Si orantem reijcere vis, infinita tua bonitas obstat, quæ humiles semper respicit.

Sed miraculum audite nouum, seu-
rus ille iudex qui totum mundum pro-
pter scelera delere voluit, vnam pecca-
tricem ad se venientem, non tantum be-
neuolè recipit, sed etiam tangi se permit-
tit. Erigite iam animos peccatores, &
desertantem de diuina misericordia Cain
procul fugite. Eiectus ille à facie Dei,
vbiq; profugus perijt; quia semel fra-
tricida, semper desperabundus coram

Deo humiliari noluit: Ecce inquit *eijci me
hodie à facie terra, & à facie tua abscondar, omni
ignis qui viderit me, occidet me.* Vnde palam fit,
nihil grauius esse, quam errantem à Deo
deseri, vt se reuocare non possit. Mors
quippe peccatoris finem peccandi af-
fert; vita autem diuino gubernaculo de-
stituta præcipitatur, & in grauiora prola-
bitur. Vt si Pastor gregem relinquit, in-
cursent bestia: ita cum Deus deserit ho-
minem, ingruit Diabolus. Graue est præ-
sertim insipientibus non habere rectorem:
serpit tunc malitia, vulnus augetur, vbi
medicina defuerit. Merito proinde timu-
it malè conscius Cain & dixit: *Omni qui
inuenit me, occidet.* Augustæ mentis homo
presentem solum mortem verebatur, per-
petuam negligebat, & diuinum iudicium
non reformidabat, interitum solum cor-
poris deprecando. Sed à quo timebat,
occidi qui solos parentes habuit in ter-
ris? Respondet S. Ambrosius lib. 2. de
Cain & Abel. cap. 9. *Potuit inquit & incur-
sus bestiarum timere, qui legis diuinæ iura violauit,
nec præsumere de subiectis animalibus ceteris,
qui hominem docuerat occidi. Potuit & parentes
parricidas timere, qui docuerat parricidium posse
committi: potuerunt enim & parentes de filio di-
scere, quod didicerunt postea de parente. Vobis
autem omnibus quicunque diuinæ maie-
statis læsæ rei estis, hodierna peccatrix
exemplar proponitur, præstò cuilibet De-
um fore auxiliatorem promittens, qui à
peccatis resurgere studendo, eundem vult
habere adiutorem. Recipit ille benignè
Magdalenam, sed quia liberè ad se re-
currentem: & vobis eandem præstare
gratiam paratus, nisi obstinata malitia
vos diutius in iniquitatibus mersos deti-
nens, impediuerit. Neminem enim vltro
se innocantem deserit, restante regio va-
te: *Cor contritum & humiliatum Deus non despi-
cies.* Non derelinquit etiam post grauissi-
mum lapsum redeuntes ad se. Reuertatur
inquit Propheta ad Dominum, & miserebitur
eius. Nonne sic cum Niniuitis processit*

Deus? vitimum iam excidium prædixe-
rat illis Ionas Dei Propheta. *Triduo inquit
& Ninive subuertetur.* Quo insausito rumore
perterriti Niniuitæ, quamuis post minas
Prophetæ, dixerunt apud se disceptantes.
Quis nouit, si Deus flectat in melius sen-
tentiam suam, & misereatur. Incertū illis
erat, quando dixerunt: Quis nouit; & ta-
men quia de incerto pœnitentiā egerunt,
certam misericordiam consecuti sunt.

Prostrauerunt se in lachrymis, in ieiunijs,
in cilicio & in cinere, genuerunt, fleue-
runt, & mox pepercit Deus. Stetit Nini-
ue, an euersa est Ninive? Aliter quidem
videtur hominibus, & aliter videtur Deo.
Ego autem impletum puto illud fuisse,
quod Propheta prædixerat. Respice ob-
secro, quæ fuit Ninive, & vide quia euersa
est. Euersa est in malo, ædificata in bono:
sicut euersus Saulus persecutor, & ædifi-
catus Paulus prædicator. Quis non dice-
ret ciuitatem istam in qua nunc sumus,
feliciter euersam, si omnes illi insani nu-
gis suis desertis, ad Ecclesiam compun-
cto corde concurrerent. Dei misericordi-
am de suis factis præteritis innocarent?
Nonne diceremus, vbi est illa Craconia?
quia non est, quod erat, euersa est? Sed
si est quod non erat, ædificata est. Sic
enim à Domino dictum est Hieremias. Ec-
ce dabo tibi eradicare, suffodere, euer-
tere, disperdere, & rursus ædificare &
plantare? Hinc est vox illa Domini: Ego
percutiam, & ego sanabo. Percutit enim
putredinem facinoris, sanat dolorem vul-
neris. Iuuat Deus omnes, quicunque de
suis prauis actionibus resurgere volunt,
omnia vulnera animæ infecta misericor-
diter sanando. *Conuertimini & sanabo auersio-
nem vestram.* Recipit & magnis ditat mune-
ribus conuertentes se ad eius clemen-
tiam: *Si conuerteris, conuertam te, & ante faciem
meam stabis.*

Quomodo enim despicere debet Homi-
nem, quem præstantissimam suam omni-
potentiā voluit esse creaturam; summo amo-
re eundem prosequens, priusquam illum
homo agnouerit, vt palam Apostolus insi-
nuat: *Non quasi nos dilexerimus eum, sed quia ipse
prior dilexit nos.* Prius enim seipsum homini
semper offert, antequam eundem homo
amplectatur; dum modo illum appetat.
humana voluntas: quemadmodum docet
Gregorius Magnus. hom. 30. in Euange-
lium. *Qui ait mente integrâ Deum desiderat, is
profecto iam habet quem amat: neq; enim posset De-
um diligere, si eum, quem dilexit, non haberet.* En
maxima peccatrix Magdalena, & ipsa di-
uino impulsu ab illa libidinosa fæditate,
expiata

Ion. 3.

Hierem. 31.

Hierem. 17.

Ioan. 1.

S. Greg.

Psalm. 50.

Matth. 22.

expiata; postquam magno desiderio Chri-
stum quasiuit, non est repudiata, sed mise-
ricorditer nouo repleta solatio. Quæ de re
scribit Paulinus Epistola 4. ad Severum in
hunc modum. *Illæ perfundendo Christum se ablu-
it, pedes illius detergendo, sua peccata mundauit: &
ideo meruit audire: Filia fides tua te saluam fecit.*
Quid tantam illi, Christi clementiam con-
ciliavit? dilectio Dei magna, & peccato-
rum summa detestatio: quæ iam anima il-
lius ita pulchrè disposita erat & adornata,
vt dignam, Filius Dei iudicauerit, cui sa-
lutis gratiam infunderet.

Paulinus.

S. Thom.

Controuertunt hic Doctores celebri-
tèr: An dilectio Dei super omnia, possit ho-
minem ad uitam iustificare. Sed respondet
Angelicus Doctor Q. 113. & 3. p. q. 87. &
in 4. Dist. 17. Nullum actum cuiuscunq;
virtutis, proinde neque dilectionem Dei
super omnia, aut contritionem, esse forma-
liter ad uitam peccatoris iustificatiuum. Quia
quemadmodum vita hominis non potest
procedere nisi à solâ animâ rationali, quæ
formaliter hominem viuificat; ita pariter
iustificatio in homine causari nequit, nisi
à vera iustitia habituali, (quæ est gratia
sanctificans) quæ hominem formaliter &
intrinsecè facit sanctum, proinde iustifi-
catum omnimodè. Certum est nihilomi-
nùs, quod vera Dei dilectio iustificet ho-
minem dispositiuè. Quia animam homi-
nis, Deum quem ante offenderat, summè
diligentis, ita disponit ad gratiam acqui-
rendam, vt Deus ex infinita sua miseri-
cordia, & omnimodâ promissione, quæ se
homini ad Deum conuertenti præstò futu-
rum pollicitus est, nunquam eiusmodi ho-
mini sua auxilia atq; gratiam sanctificantè
soleat denegare. Iustificat quoque Dile-
ctio Dei peccatorem etiam effectiuè, sed
moralitèr. Quia omnes actus hominis ita
Deum diligentis, facit de congruo meri-
torios seu impetratiuos: quàm impetra-
tionem Deus ex sua clementia acceptare
solet. Atque sic potens est dilectio Dei,
quia peccatum in homine per summam
displicentiam tollit. Hæc est mens D.
Gregorij Magni hom. 33. in Euangel. *Nisi
inquit durum est valde, quod coquitur, scilicet; le-
thale delictum; abundat tamen amoris ignis, quo
etiam dura consumuntur.* Et profectò quid ali-
ud dilectionem Dei credimus esse, nisi i-
gnem? quid culpam, nisi rubiginem: In-
cendit enim dilectio Dei peccati rubigi-
nem, quia ardet valde per amoris ignem.
Sic quoque censet Doctor Angelicus 1. p.
q. 81. art. 4. ad primum. *In iustificatione in-
quit impij apparet iustitia, dum culpæ relaxat De-
us propter dilectionem, quàm tamen ipse misericor-*

S. Greg.

S. Thom.

dicet infundit. Hæc dilectio Dei in hodierna
peccatrice operata est iustificationem.,
dum contrito corde humiliata, superbo
mundi vestitu & luxurioso fastu abiecto,
non iam ornata pretiosis vestimentis; sed
crinibus solutis: non erecto vultu; sed
rubore perfuso, & in terram demisso: non
latâ facie; sed lachrymis conspersa, ad
Auctorem vitæ venit, vt citius Dei miseri-
cordiam consequeretur: quam Dominus
luxurianti istius mundi fastui plerumque
solet denegare.

Quando populus ille Israëlitis per
suam idololatriam grauitèr Deum offen-
dit, ita vt Deus voluerit illum penitus de-
lere: *Semel inquit ascendam in medio tui & de-
lebo te.* Cumque eum deprecaretur Moy-
ses pro populo, respondit illi Deus: *Sine
me, vt iratus conteram eos.* Iubetne obsecro,
an petit se dimitti, cum ait, *sine me.* Vtrum-
que tenere absurdum. Nam si iubebat,
Deus, inobedientèr fidelis famulus Moy-
ses non obediebat: neque etiam decebat
Deum hoc à seruo suo petere, cum præ-
sertim potuisset illos eo nolente, pro suo
placito conterere. Significauit itaque his
verbis Deus, plurimum apud se illi popu-
lo profuisse, quod sic à Moyse diligeretur,
quem etiam Deus in tantum diligebat, vt
propter eius supplicationes delinquenti-
bus parceret. Non aliter ergo populus ille
potuit placare Deum, nisi Moyse pro suis
delictis interueniente, & nisi simul fastuo-
sa illa & ad libidinem prouocantia vesti-
menta deposuisset, ipso præcipiente Deo.

Exodi. 32.

Oleaster.

*Iam nunc depone ornatum tuum vt sciam quid faciam
tibi.* Quem locum considerans Oleaster,
egregiè discurrens inquit. *Non libenter vi-
det Deus peccatorem, festiuus vestitus induitum:
sed quemadmodum dedecet iustum vestimenta lugu-
bria, ita peccatorem incunditatis.* Præstitit hoc
ipsum hodierna peccatrix: venit squalli-
do habitu, oculis lachrymantibus & abie-
ctis, dispersis & incomptis capillis, retrò
se abscondens quasi indigna, quam puris-
simus ille in carne humana Dei existentis,
Spiritus intueretur: quæ tanto tempore,
in mundi delicijs conuersata, omnem iam
cœlestis gratiæ puritatem amiserat. Sed
ob tam profundam humilitatem, copio-
sam gratiam inuenit. O vtinam omnes,
qui à Deo veniam postulamus, mundi hu-
ius ornamenta cane peius & angue dete-
stemur. Vtinam toties peccantes in cæ-
lum, quod est Thronus Dei; peccantes
in Dei maiestatem, cum hodierna pecca-
trice, aut cum illo publicano, qui nolebat
oculos in cælum leuare, nostra crimina
desicemus, nos ipsos damnando propriæ
iniqui-

E 4

iniquitatis: indignos nosmetipsos iudicando, ut cælum intueamur, qui contra cæli Conditor toties impudenter aumus peccare: quàm facile Deum propitium, & omnia mala vndique nos incurrentia, procul à nobis auertentem agnosceremus.

Consistit adhuc peccatoris iustificatio in infusione gratiæ sanctificantis; per quam homo regeneratur in Deo amabilem creaturam. Gratia enim dat homini esse supernaturale, eleuans illum ad esse quoddam diuinum, & dans illi posse supernaturaliter operari & iustè, per concomitantem virtutum ac donorum Spiritus sancti infusionem. Nam quamuis iustificatio hominis rigorosè & Metaphysicè sumpta, essentialiter consistat in sola gratiæ infusione, contradistincta virtutibus & donis. Tamen integrè accepta, consistit concomitantè etiam in infusione virtutum & donorum supernaturalium.

Trident.
Synodus.

ut docet Tridentinum Concilium Sess. 6. cap. 7. Et S. Thomas q. 110. Art. 4. & q. 113. Art. 3. Quod ratione euidentissima deducit S. Thomas loco priore ad 4. Quia iustificatio est hominis regeneratio, ut vult etiam Tridentinum. Sed hæc præcisè & essentialiter primò terminatur ad esse supernaturale, deinde ad posse concomitantè, ut constat ex Philosophia, igitur & iustificatio accepta præcisè, prout scilicet terminatur ad gratiam, quæ dat esse supernaturale, consistit formaliter in infusione gratiæ. Accepta autem plenè & integrè, nimirum prout terminatur etiam ad infusionem virtutum & donorum, quæ dant posse operari supernaturaliter iustè, consistit concomitantè in infusione quoque virtutum Theologicarum atque moralium, atq; etiam donorum Spiritus Sancti. Ea proinde est conditio gratiæ sanctificantis, ut faciat hominem Deo gratum formaliter, ut innuit Apostolus: Gratia inquit Dei facit nos consortes diuinæ naturæ. Id est: ita similes Deo efficit, ut vi illius simus omnino amabiles ipsi, tanquam amici & Filij eius adoptiui, hæredesque vitæ æternæ. Quod recognoscere in hodierna peccatrice. Quid enim illam effecit iustam? ex captiua Diaboli, filiam Dei; ex mundi proscripta, cæli beatam; nisi diuina gratia. Talem enim gratiam apud Christum inuenit, ut eam ex summa sui dilectione & humilitate tribus vicibus commendauerit Dominus. Laudauit illam in hodierno Euangelio, arguens superbum Phariseum, quod intra se dubitaret, Christum scire secreta hominum, & per consequens Dei

7. Petri 2.

Filium esse. Hæc secum mente reuoluens: Hic vtriusq; si esset Propheta sciret quæ & qualis mulier esset, quæ tangit eum. Cui mox respondit Christus: Intraui in domum tuam, aquam pedibus meis non dedisti, hæc autem non cessauit rigare pedes meos, & capillis capiti sui tergere. Laudauit eam iterum Luca 10. cum a sorore eius Martha humanissimè exceptus esset, ubi Martha volens illum splendide tractare, satagebat circa frequens ministerium. Maria autem Magdalene sedebat secus pedes Domini verbum eius audiens. Vbi Dominus ob gratiam apud se inuentam, prætulit illam Martha, inquit: Martha Martha sollicita es, & turbaris circa plurima; Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.

Tertio adhuc illam laudauit, quando indignantibus discipulis, quod vnguenti pretiosi alabastrum effuderit super caput eius, vitio vertit inquit: Quid molestus es huic mulieri, opus enim bonum operata est in me. Magna profectò gratia ab immenso Deo laudari, cuius laus omni æuo immutabilis manet. En iam mulier, quæ famam in terris perdiderat, propter ipsius Christi tam apertam in oculis omnium laudem, magnificabitur per totam æternitatem & in cælo, & in terra.

Demum iustificatio peccatoris consistit in expulsionem peccati. Quamuis enim iustificatio moraliter loquendo sit simplex mutatio, conflata ex duabus partialibus, videlicet; infusione gratiæ, & expulsionem peccati. Quemadmodum calefactio moraliter, est simplex mutatio constans ex duabus partialibus, scilicet; caloris productione, & frigoris expulsionem. Nihilominus Metaphysicè & rigorosè loquendo infusio gratiæ distinguitur ab expulsionem peccati realiter suo modo. Sic expressè docet S. Thomas Quæst. 28. de verit. cap. 1. Si inquit iustificatio sumatur per viam mutationis, sic iustificatio significat aliam mutationem, videlicet, iustitiæ generationem: & aliam, peccatorum remissionem. Sic autem iustificatio & remissionem culpæ non erunt idem, nisi per concomitantiam. Idipsum apertè insinuat Tridentinum Sess. 6. cap. 7. Hanc inquit dispositionem ipsa iustificatio consequitur, quæ non est solum peccatorum remissio, sed & reformatio interioris hominis. Et insuper ratione hoc ipsum conuincitur. Quia omnis mutatio terminorum priuatiuorum aut contrariorum quomodocunque, constat duabus partibus realiter inter se distinctis. Sed iustificatio est mutatio terminorum contrariorum, constans duabus partibus, quarum termini, sunt sibi contrarij aliquomodo. Nam peccatum separationem potest inueniri sine gratia, & gratia

Luce 8.

Luce 10.

Matt. 16.

S. Thom.

Concil.
Trident.

vicissim

vicissim sine peccato. Deinde infusio gratiæ datur sine remissione peccati, ut in Adamo & in Angelis. Præterea potest per absolutam potentiam fieri, ut remittatur peccatum sine infusione gratiæ. Hæc autem separationes innuunt distinctionem realem. Igitur iustificatio præter infusionem gratiæ, dicit expulsionem peccati quoque tanquam aliquid diuersum. Dùm enim homo iustificatur, inferitur Christo tanquam palmes suæ vitæ, per gratiam inherenter. Cuius natura ita peccato repugnat, ut nullatenus cum ipso stare possit, non secus, quàm lux cum tenebris. Cognoscite quæso, quomodo in hodierna B. Magdalene iustificatione peccatum expulsus sit: quæ accepta peccatorum remissione, ita Christo veluti vitis suæ arbori voluit illigari, ut amplius ab illo diuelli non potuerit. Hæc semper peregrinationis eius fuit comes & quasi ministra. Hæc ad crucem eundem secuta, crudelissimam eius mortem totis visceribus ingemuit: ad sepulchrum sedens amare fleuit. adeo ut nec Martha sororis interpellatione auelli, nec furore Iudeorum deterreri, nec militum custodiâ abigi potuerit. O mira peccati expulsio! magnum erat crimen peccasse in DEVM: sed maior perfectio, post Diuinam reconciliationem, desertum non amplius sequi mundum. Magno perfudit gaudio cælestes incolæ, constans hæc peccati detestatio in B. Magdalena. adeo ut S. Bernardus audacter dicat: Et domus repleta est ex odore vnguenti. quasi diceret, vnguento, quod Magdalena super caput Christi effudit, totam domum impleuit; sed eius conuersio & lachrymæ manantes totum cælum & omnes Angelos non mediocriter recreauit. Addit enim S. Ber-

S. Bernardus.

nardus Serm. 30. in Cantica. Lachrymæ s. Bern. inquit penitentium, vinum sunt Angelorum, quod in illis vitæ odor, sapor gratiæ sit, indulgentiæ gustus, reconciliationis iucunditas.

Quare habetis Catholici Exemplar veræ penitentiae B. Mariam Magdalenam, quam DEVS toti mundo in hodierna solennitate voluit exponere, ut omnes peccatis obnoxios ad salutarem penitentiam facilius permoueret. Audistis veram peccatoris iustificationem consistere in tribus, in dilectione DEI super omnia & peccati detestatione summa. Deinde in gratiæ Sanctificantis infusione, ac demum in expulsionem peccati. Spectastis dilectionem DEI super omnia fuisse in hac peccatrice, gratiæ infusionem tantam, ut illam prætulit Centurioni, quem coram suis discipulis laudauit Christus. Prætulit eandem & innocentissimo Joanni Baptista, quem non presentibus, sed abeuntibus discipulis, laudauit Saluator noster. Ad hoc igitur exemplar vestras conformate conscientias, diligendo DEVM super omnia. Ut quem toties offendistis, per veram dilectionem vobis placabilem reddatis. Quærite Sanctificantem corda vestra gratiam, ut per illam DEVS in animis vestris manens, omnem seditatem in miram transmutans pulchritudinem, cum hodierna muliere vos coram mundo & cælo, in sua gratia perseverantes, laudare non erubescat. Detestemini peccatorum maculas, ut DEVS quoque omnem animarum vestrarum, tam inferorum, quàm mundi istius hostes detestatus, vos sibi ceu veros palmites per hanc penitentiae virtutem insertos, in sua illa amicitia æternum velit fouere.

Matt. 8.

Matt. 11.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Lachrymis cepit rigare pedes eius: & capillis capitis sui tergebat, & osculabatur, & vnguento ungebat. Luca 8.

Maria Magdalena, humilitate, obsequio, & peccatorum detestatione Christum sibi clementem reddit.

Condolendum mihi hodiè censi sexui cæmineo, quod nec inter mundi sapientes, nec apud Sacrorum voluminum grauissimos Authores, vllam earum laudem repperim. Dùm enim veteres Philosophos inspicio, styli illi acunt, multisque conuictis faminas lacerant. Nam

interrogatus quidam Philosophus, quid esset famina, respondit. Viri naufragium, domus tempestas, queris impedimentum, vitæ caritas, quotidianum damnum. Pythagoras pariter interrogatus, quæ de causâ infensissimo suo hosti, propriam filiam, in uxorem tradidisset? Respondit: quod nihil ei

Descriptio mulieris.

hil ei dare potuerit deterius. Democritus insuper, cum corpore exiguum & paruum duxisset uxorem, causam sciscitantibus reposuit. *Ego inquit in eligendo malo, quod minimum erat, elegi.* Ac demum magis facete locutus est Diogenes, qui videns mulieres ex oliua pendere laqueo prafocatas, continuo dixit: *Vitam & cetera arbores similes ferrent fructus.* Inspexi postmodum Poetas, & ecce antiquissimus illorum Tibullus insurgit mordacius in faminas lib. 3. elogia 4. inquit.

Ah! crudele genus: nec fidum faminae nomen

Ah! pereat, didicit fallere si qua virum. Transuli me tandem ad Sacros Scriptores: & imprimis D. Hieronymum infensissimum illis inueni. Qui dicit: *o prima seminatorior Phoenice, & malum omni malo peius mulier impii.* Quia haec nec facile placatur: nec timore Dei scit frenare linguam: unde nec in futurum iudicium prospicit: nec ad Deum attendit: nec amicitiae iura seruat: nec religionis fidem nouit vereri: sed nihil est ei, etiam proprium virum tradere ad mortem.

Quemadmodum afflictissimo Job mulier eius voluit facere: *Benedic ait Deo & more e.* o execranda malignitas mulieris! miserta non est viro suo, etiam si videret omnia membra eius, vlcibus ardentia. Non est flexa in misericordiam, quamuis conspiceret eum summis doloribus inuolui, & duris cruciatibus constrictum in agone funereo consistari. Non est mitigata affectu uxoris: cum illum, quem regali quondam amictum purpuram viderat, iam tunc in aggere stercoris mutato corpore iacentem cerneret. Non est recordata pristinae consuetudinis suae cum illo, nec recogitauit, quantam per ipsum gloriam in diuitijs & honoribus floruisse, sed prorsus oblita omnium bonorum, ad magis commouendum eius dolorem, os suum aperuit: *Benedic Deo & more e.* Immo & ipse sapientissimus Salomon multo grauius in faminas inuehit, quando dicit: *cobabitare leoni & draconi melius est, quam cum muliere mala & litigiosa.* Quasi diceret: nulla truculentior & immanior est bellua, quam mulier mala. Quid enim inter quadrupedia animalia, Leone sauius? sed nihil est sauitia eius respectu mulieris. Quid in serpentibus Dracone atrocius? Sed & hic cum muliere mala conferri non potest: quod ipse euentus probauit. Daniele enim in Lacu Leones reuerbantur; iustum vero illum Naboth, Jesabel interfecit. Cetus in ventre Jonam cu-

stodiuit; Dalila vero Samsonem circumuentum illecebris, & raso capite deformatum alienigenis tradidit. Dracones & Jaspides Joannem Baptistam in deserto viuentem, subdita virtute timere; Herodias vero eidem caput abiecit. Confirmat & ipse Spiritus sanctus hanc veritatem, inquit: *melior est enim iniquitas viri, quam mulier benefaciens.* Quasi diceret: vtilius est viro ab antiquo hoste innumera etiam mala perpeti, quam ab inhonesta famina vel leuiter tangi, aut demulceri. Nullibi igitur laus mulierum. Nihilominus ego vobis hodie ostendam mulierem bonam: cui quae sunt similes, etiam ipsis virorum perfectionibus merito debent praeferi.

Nulla maior laus reperitur, quam quae de ore Saluatoris procedit. At haec hodierna peccatrici abunde datur, cum eam Saluator noster, Phariseo apud quem manducabat, longe praefert: dum eam infinitis grauata peccatis liberam facit, & copiosam adimplet gratiam. Dum eam quae innocentum fuit tenebrosa, quaedam abyssus, in qua plurimi infernali somno sopiti sunt; quasi lucernam ponit, cuius lumine omnes e tenebris delictorum educi possunt. *Non extinguitur in nocte lucerna eius* dicit Salomon: Lucerna haec est B. Maria Magdalena ardens dilectione Dei, & lucens omnibus qui sunt in gremio Ecclesiae, exemplo & operatione. Hanc ipsemet Spiritus Sanctus accendit illo igne, quem venit Dominus mittere in terram. Unde non sub modio obliuionis eam latere voluit, sed ut omnibus esset conspicua, posuit illam in sublimi, dicens: *Bonum opus operata est.* Et quid obsecro tam egregium praestitit Maria Magdalena, ut in sui amorem Dominum ipsum potenter traxisse videatur. Egregium sane: quia pedes Jesu lacrymis rigauit, capillis terxit, osculata est, vnguento vixit. Sed quid mirum quod abunde fleuerit, cum ea sit natura mulierum, ut quod precibusemere non possunt, lacrymis euincere contendunt. Nam ut dicit Philosophus, cum cranio in capite careant, abundantia humorum in caput illarum descendens, & per poros erumpere non valens, tota ad oculos defluit, lacrymasque ex leui condicione vberim fundit. At non talis fuit Magdalene poenitentis lacryma, quae in conductis ad descenda Romanorum funera reperiebatur mulieribus. Non talis, quae humorum inundatione fundi potest. Verum eius lacrymae ex cordis amaritudine

tudine procedebant, atque ex summa peccatorum detestatione, & flagrantissimo Dei super omnia amore. Hic diuissimus calor humectabat cor eius, & amaras lacrymarum guttas extrahebat. Quorum tanta vis est, & energia, ut Diabolum torquant, omnes scelerum noxas expient, bona omnia a Deo impetrent. Egregie id discutit D. Petrus Cellensis lib. de panibus cap. 12. *Satan inquit tolerabilis sustinet flammam suam; quam lacrymam nostram; acrisque contriti cordis lacrymam; quam flammam infernalis incendij torquetur.* Et paulo post addit: *Flumina inquit omnia absorbet, sed poenitentiae aquam sorbere nequit: rumpuntur enim ventris interiora, si conspersa fuerint hac aqua: dentes excutuntur, fauces perforantur, vena insistant, & nerui eius soluantur.* O mira quaedam lacrymarum poenitentiae efficacitas! tanta est Diaboli siccitatis humani sanguinis, ut nullis fluminibus in os eius irruentibus, expleatur. Nihilominus tamen, cum tot flumina ebibat, vnam poenitentis lacrymarum absorbere non potest. Quia in mundi fluminibus poculum mellis, in poenitentis lacryma, poculum fellis se existimat haurire.

Refert Scriptura Sacra fuisse apud Judaeos, quosdam Zelotypiae aquas, quae in experimentum castitiae, an adultera coniunx esset, propinari solebant. quae si a nocente femina haurirentur, putrescebant statim eius femur, & tumens vterus disrumpebatur. Profecto ita zelotypiae aquae, sunt lacrymae poenitentiae, quarum si vel vna aspergatur os Diaboli, rumpuntur statim viscera eius: immo si Diabolus iacula tentationum immitat, retundit eas poenitentis lacrymae. Haec lacryma inquit D. Chrysostomus, *sagittas maligni spiritus exstinguunt.* Immo quid dico sagittas, plus addit Petrus Cellensis. Haec inquit lacryma resingit portas inferni; nec tamen suo propterea liberat damnatum cruciatu, sed tanto magis vrit aduersarium refrigerium nostrum. Vtilis est poenitentiae lacryma ad expianda peccata. Quod ingenuè fateatur D. Chrysostomus in Psalmum 50. ubi lacrymas peccatorum spongas appellat.

In codice inquit scripta sunt peccata tua, sed spongia illorum lacrymae tuae sunt, has effunde, & poteris ea delere. O felices lacrymae, per quas maculae interiores purgantur; per quas peccatorum incendia extinguuntur. Hic non aberrauit D. Bernardus Serm. 1. in Oratione Paschae, ubi Baptismo ipsi lacrymas praefert: puriores enim plerumque exeunt mentes ab aqua lacry-

marum; quam ab aqua baptismali. Nam haec solam primam gratiam communicat: illa autem & prius amissam restituit, & nouam insuper infundit. eo largiorem, quo ardentior fuerit cordis affectus, ex quo emanat. Cuius rei typus precessisse mihi videtur in Naamano: qui post lepram purior comparuit ablatus in Jordane; quam fuerit ante lepram. Nam antea virilem habebat sanitatem; postea vero puerilem, quae vegetior & viridior esse solet, obtinuit. ut testatur Sacra pagina: *Restituta est caro eius, sicut caro paruuli.* Sic plane, qui lacrymarum flumine expiantur, puriores post peccata, quam fuerint ante, efficiuntur. Unde D. Ambrosius in Psal. 37. eos qui per poenitentiam & lacrymas sua peccata eluerunt, in hunc modum cum Deo loquentes intro-

ducit: *Plus inquit acquisimus, qui plus peccauimus: quia beatiore facit nos tua gratia, quam nostra innocentia.* Grauis fateor aduersarius nobis culpa est nostra, quae sollicitat otiosos, affligit sanos, contristat laetos, inquietat placidos, exagitat mites, excitat dormientes. Rei sumus sine accusante, sine tortore cruciamur, sine vinculis adstringimur, sine venditore vendimur. Unde dicit Scriptura, *peccatu vestru venditi estis.* Unde ingemuit Sanctus Propheta, dicens: *Quoniam iniquitates meae superposuerunt caput meum, & sunt onus graue gravatae sunt super me.* Hoc est, iniquitates meae superextrinsecuerunt caput meum, & supereminet mihi, ut sensus meos deprimant. Hinc Nabal malus erat & durus, quia sensus eius malitia & iniquitas obstruebant. Unde & Abigail verbum ferre non potuit, sed obduruit cor eius, & quasi infirmus occubuit. Igitur quando nos ingrauant peccata nostra, & onere quodam iniquitatis plumbeo ad terrena deprimimur, dirumpamus vincula eorum, & proiciamus a nobis iugum ipsorum, ut possimus oculos nostrae mentis attollere, & audire dicentem: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Vbi enim homo respicit ad Dominum Deum suum, protinus omnium compedibus peccatorum soluitur. Sic onerabat Aegyptum auaritia, pecunia vexabat, mercatus torquebat Aethiopes, iuxta illud Scripturae. *Labor Aegypti & mercatus Aethiopum, & Sabaim viri excelsi ad te transibunt.* Quasi diceret: laborauit Aegyptus, antequam veritatem cognosceret, sed diminutus est labor ubi transiit ad Christum. Quia vincula charitatis Adamante fortiora sunt. Quamuis ergo, leuantem onera iniquita-

tis tar-

tis tardius remedium sequatur, non est tamen cur homo de immensa Dei misericordia desperet. Nam & Sancto Job, qui saniem radebat suorum ulcerum, perfusus ulceribus à pedibus usque ad caput, sanitas tandem refusa est. Et Lazarus pauper, qui iacebat ad ianuam diuitis, lambentibus eum canibus, de cicatricum suarum fœtore sublatus, ab Angelis in Abraham sinu est collocatus. Sed non est spes ulla salutis, quibus propria non displicent. Specta nunc epheborum aliquem lasciuum, & summe libidinosum, qui in stupris vitam suam exigit, more illius diuitis in bysso & ostro iacentem, atque epulantem quotidie splendide. Cui natent pauimenta vino, regatur humus floribus & spinis cooperta piscium; incensis diuerforum thymiamatum odoribus triclinia compleantur: quemadmodum se beatum putet, & bene se olere iudicet? Cum grauius atque diuturna animæ suæ vulnera gerat, & corruptum sanguinem fluat, nullum tamen fœtorem suæ cicatricis accipiat? obstructas enim cœno nares habet, nec potest dicere: Spiritus Diuinus, qui est in naribus meis. Hæc est causa, quare diues ille remedium salutis inuenire non potuit, & pauper Lazarus inuenit. Dauid pœnitens inuenit, quia fœtere sibi animæ suæ vulnera fœbatur, & à facie insipientiæ suæ computruisse sibi cicatrices proprias loquebatur. Est itaque spes & remedium sanitatis ijs, qui non vnguentum redolent, sed fœtorem suorum vulnera peccatorum, & qui affliguntur potius his, quam delectantur.

Et cui obsecro in hodierna peccatrice non ad oculum patet hæc veritas? Quamdiu Maria Magdalene in primo infantie flore vixisset, quamdiu illam retinebat innocentiam; mundo tantum chara exstitit, ut pote perfidiæ tenebris inuoluta. At postquam vulnerata innocentie integritate, peccata cum amaritudine animæ suæ caput deslere, subito facta est, & cœlo amica, & Deo acceptissima filia: ubi fides illam in cœlestium applausum euexit, & restituta animæ puritas Deo indissolubili nexu associauit. Magnum quid præstiterat homini Deus in Paradiso, cum illi sociam vitam dedisset innocentiam, ex qua in illo felicissimo statu innumera in hominem debuerant redundare beneficia. Nam præter dotes animæ, & virtutes; præter potentias perfectissimas, scilicet; intellectum, voluntatem, & memoriam. Præter Scientias

tam Speculatiuas, quam practicas, quibus homo in illo statu à Deo fuisset exornatus. Denique; præter inclinationem ad omne bonum, & naturalem auersionem a malo; illud speciale habuisset homini, quod durante statu innocentie mori non potuerit, sed quilibet translatus fuisset in Paradisum, antequam infirmitate aliqua debilitaretur. Neque enim in statu innocentie fuisset mortuus homo morte violenta; neque per subtractionem alimenti; neque ex indispositione ab extrinseco proueniente. Non enim tunc ab aliquo animali recepisset vllum nocuum, quia durante illo statu felicissimo, omnia animalia fuissent homini subdita, aut saltem non inimica. Neque tunc homo ab Angelo malo latus fuisset, quia illum Deus speciali protectione, ab omnibus immunem tentationibus præseruasset. Magnum igitur quid præstiterat Deus homini, cum illum in statu innocentie collocasset. Sed pro dolor! in ipsa statim tenera sua ætate, mortua est concessa homini innocentia, extincta est per peccatum hominis, perijt generatio eius, & dos, quam cum illa primus homo acceperat, pro se & omni posteritate sua, moriente iustitia originali, ab Adam & nobis omnibus repetita est. Non secus atque decedente vxore sine prole, dos integra iterum à viro recuperatur. Quare, ex felicissimo pauperimus remansit homo, omnibus bonis, quibus ex innocentia diues erat, spoliatus. Nam omnia hominis bona à Deo in Paradisum expeditus Seraphim, confiscavit, Adamum è regali palatio eiecit, & velut iniquum possessorem omnibus priuauit. Verum benignissimus Deus efficax his malis remedium præstitit; produxit pœnitentiam velut alteram innocentie Sororem: Quia ut dicit Seneca, quem peccasse pœnitet, penè innocens est. In hoc solo dissimilem innocentie, quia tristem & melancholicam: quæ pro stemmatibus habet vestes asperas, ieiunia, afflictiones. Hanc iterum homini Deus in Sociam dedit, cum qua amplissima illi contulit bona, nimirum; restitutionem in statum multo feliciorum; quam fuerit status innocentie. Nam & hæc homini Deus facit amicum; quemadmodum & innocentia: aufert peccata, viam Domino præparat, dignumque; Deo efficit habitaculum, scilicet, cor hominis verè pœnitentis.

Ac proinde plus homini Deus præstiterat, cum illi concessit pœnitentiam, per quam

per quam omnes maculas eluere posset; quam dum illum creauit innocentem, sed ex natura sua labilem. Et quemadmodum per mulierem sublata est innocentia; sic quoque per mulierem excitare Deus voluit pœnitentiam in mundo, scilicet; hodiernam peccatricem, ut illius exemplo, nemo de venia desperaret: sed firmâ Spe erectus, non dubitans accederet ad Jesum veniam rogaturus. Vnde dicit S. Ambrosius lib. 2. de pœnitentia cap. 8. *Ostende medico vulnus tuum ut sanari possis: & si non monstraueris, nouit: sed à te expectat audire vocem tuam.* Absterge lachrymis cicatrices tuas. Sic peccatum mulier hodierna abstergit, sic culpam diluit, dum Jesus pedes lachrymis lauit. En vobis exemplum peccatores, mulier pœnitens, quam ut imitemini necessum est, ut cum pari resolutione ad placandum Deum accedere possitis, dicendo: Vtinam mihi quoque pedum tuorum lutum Jesus referas, quos dum in me deambulares, inquinasti. Vtinam sordes vestigiorum tuorum mihi detergendas offeras, quas ego actu meo tuis affixigressibus. Sed vnde mihi inquires, aqua viua, quâ pedes Jesus possim lauare. Non aliunde mihi crede, nisi ex contrito corde scaturientes lachrymæ, quibus dum pedes Christi lauas, te ipsum abluis. Amarum quidem est iste puteus, sed dulcis: quia ex hac amaritudine resultat salus. Amara sunt pœnitentiæ lachrymæ, sed inestimabilis pretij: quia conuertuntur in gemmas è rore cœlestis gratiæ concrecentes. Molestus cinis, quo conspergitur caput pœnitentis, sed fecundus: quia conuertitur in diadema gloriæ. Asperum cilicium, quo domatur caro, sed multum confert ornatum: quia conuertitur in togam vitæ æternæ.

Querunt hic Doctores, in quonam vera pœnitentia consistat, quæ impium reconciliat Deo. Sed argute satis respondit D. Ambrosius, inquires: Pœnitentia est præterita peccata plangere, & plangenda iterum non committere. In his duobus consistit verè contriti cordis amaritudo: est enim pœnitentia similis imagini ita artificiose depictæ, ut quocumque te vertas siue ad hoc, seu ad alterum latus, semper videatur te diametraliter inspicere. Eodem planè modo pœnitentia respicit & peccata præterita, ut de illis doleat: & futura, ut sibi ab illis caueat. Talem nobis hodie præ oculis pœnitentiam posuit B. Maria Magdalene; plangebat enim præterita peccata, efficaci proposito ser-

uiendi Deo adherens: noluit amplius & plangenda committere, grauiorem iudicans vel leuissimum conscientie lapsum contrahere; quam omnes mundi voluptates & bona temporalia perdere. Vnde si Julius Cæsar debellato Romani exercitus potentissimo Duce Pompeio, insignum magnæ victoriæ, usurpabat tres illas dictiones: VENI, VIDI, VICI. Longè melius Maria Magdalene, pro insigni sumptæ de peccatis victoriæ, potuit usurpare verba hæc: PECCAUI, DIXI, FECI. Ad hoc enim vnicum Dauidis verbum ex intimis penetralibus cordis prolatum, peccaui, responsum est: Deum quoque transiit peccatum tuum à te. Ad hoc verbum piè à pœnitente rege ingeminatum, dixi: Deus ad clementiam inclinatus est; Dixi, confitebor aduersum me iniustitiam meam Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Ad huius verbi sonitum, feci: Dauid ex iniusto iustus, ex peccatore Sanctus, ex inimico, Dei amicus fieri meruit. Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Quid est hoc? nunquid coram hominibus non erat adultera vxor aliena, & maritus occisus? Nonne omnes nouerant, quod Dauid fecerat? Quid est ergo: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Sed cesset admiratio? Deo utique loquitur, non homini: qui nemo iustus, sed quilibet in iniquitatibus. Viderat Dauid futurum iudicem, iudicandum à peccatoribus iustum, & in eo vincentem, quia quod in illo iudicaretur, non erat. Solus enim in hominibus verum dicere potuit Homo Deus: Si inuenisti in me peccatum dicite. Sed forte erat, quod homines latebat, & non inueniebant illi, quod erat quidem, sed manifestum non erat. Quod apertissime edixit Christus apud Apostolum: Ecce inquit venit Princeps mundi huius, & in me nihil inueniet. id est: nihil peccati, nihil morte, nihil damnatione dignum. Et ne illi diceretur, cur ergo moreris: protinus adiecit: Sed ut sciant omnes, quia voluntatem Patris mei facio, surgite ambulemus hinc. Huic itaque; nullum habenti peccatum, dicit Propheta Dauid: Tibi soli peccaui, & malum coram te feci, & ecce statim respondit Deus: Inueni Dauid virum secundum cor meum.

Hæc tria præstitit hodierna peccatrix: peccaui. Sed recogitabat omnes annos suos in amaritudine animæ suæ. Dixit: quia ad pedes Jesus procumbens, cuncta sua crimina confessa est. Fecit: quia tamdiu flere non desijt, quousque audiret: Remittuntur tibi peccata multa. Erubescite

bescite hic mundi matronæ, quæ grauissimis non raro inersæ sceleribus, nec propria recognoscere peccata, nec ad confessionem flecti, nec ullam vultis agere poenitentiam: quasi vestra voluptas mundana æterna sit. Circa Margaritas, Smaragdōs, Hyacinthos, Aurum & Adamantas, nunc continua feminarum cura. Hos digitis aprant, illud vestibus intexunt. Nullus illis concupiscentiæ satis thesaurus, quamvis velut ex fluminibus redundauerit. Quandoquidem vnguentum exoticum à barbaris ita sollicitè quarunt, ut oleum è foro, & ex mari conchylia. Purpuram variolq; colorum flores, pliusquam ex oue lanam habere contendunt. Gaudent feminæ auri cupidæ manicis ligari, sit duntaxat ex auro vinculum. Et quando tandem animæ suæ curam gerent? Reprehenduntur equidem in Prophetis scriptis filia Sion, quod altâ cervice procederent, nutibus oculorum & itinere pedum trahentes simul tunicas, & ludentes pedibus. Quod ægrè ferens Dominus, gloriam vestis earum, & ornatus earum, crines & cincinnos ablaturum se dixit. Non sic processit hodierna peccatrix: non venit illa in plicatu capillorum, non in tortis crinibus, aut margaritis & auro intextis. Sed sparsis capillis, ut nodos criminum Euangelicâ solueret disciplinâ. Non venit in veste preciosa, quia interioris hominis ornamentum quaesitura. Non venit facie depictâ, sed lacrymis perfusâ: ut ostenderet, quod pulchrius lacrymæ poenitentia exornent contriti faciem hominis, quam fucatus color, aut inaurium splendor. Vnde dicit S. Chrysostomus Hom. 6. in Matt. Nihil inquit ita conglutinat atq; vnit DEO, ut illa lacrymæ, quas & peccati dolor, & amor virtutum elicit. Nam hodierna peccatrix Virgines quoq; ipsas honestate superauit, & incredibilis in Christum amoris igne succensa, à maximis peccatorum sordibus vberimo fonte lacrymarum, purgata est. Potentes sunt lacrymæ poenitentia, siquidem omnia bona à DEO impetrant: Vbi enim lacrymæ, ibi exorabilis DEI clementia. Quidenim lacrymæ non exorant. Fleuit largiter Anna, & idcirco inquit Chrysostho. Hom. 6. in Matt. Sterilitatem eius in fecunditatem DEVS mutauit, & quasi è duro quodam saxo, fertilem agrum reddidit. Hinc D. Chrysostomus Hom. 2. de Anna, eius animum appellat Pratum, non pluuijs, sed lacrymis rigatum. Pratum inquit non quod rosaria profert, aut

alios flores, qui marcescunt: sed quod deprecationem ac fidem, magnamque tolerantiam. Siquidem hæc sunt verni floribus redolentiora longè, ut quæ non aquarum fontibus; sed lacrymarum imbri rigantur. Neque enim perinde omnium fontes floridos reddunt hortos, ut plantam peccatoris, fontes lacrymarum irrigantes, faciunt in summam altitudinem excurrere. Nec certè ipsa temporalia bona; verum etiam supernaturalia, non alio pretio; quam lacrymis poenitentia emuntur. Quia ut dicit D. Antiochenus, lacrymæ præsentem DEO exhibent orationem, eamque gratiosam reddunt & acceptabilem. Quasi gratus DEO orator esse nequeat, qui suis lotus lacrymis non accedit. Vnde Scriptura Sacra refert, quod filia Jephthæ antequam ad sacrificium sisteretur, reliquum suæ vitæ spatium, fundendis lacrymis impenderit. Quasi non placitura DEO, neque eius clementiam exoratura, nisi proprijs lacrymis, tanquam gratiosissimis coloribus ac pigmentis reniteretur.

Et quis peccatorum accedere ad DEVM audebit, nisi cor eius lacrymis prius inundet? de quibus exclamat D. Ambrosius: Bonæ inquit lacrymæ quæ non solum nostrum possunt lauare delictum, sed etiam Verbi celestis rigare vestigium, ut gressus eius in nobis exuberent. Comprobat D. Cyprianus Serm. 6. de Cæna Domini: In huius inquit præsentia Sacramenti, non superuacua mendicant lacrymæ veniam: nec vnquam patitur contriti cordis holocaustum repulsam. Sed quoties te in conspectu DEI video suspirantem, Spiritum Sanctum non dubito aspirantem: cum intueor sentem, sentio ignoscentem. Fleuit & hodierna peccatrix humiliter, sed regnum assecuta est gloriose. Postulauit veniam, & Tribunal iudicis mitigauit: procidit ad pedes JESV, & suæ accusatoribus animæ silentium imposuit. Miratur hic S. Chrysostomus officium lacrymarum poenitentia Hom. 6. in Matt. In secularibus inquit iudicijs quantumlibet post accusationem, & acceptam Sententiam lamenteris, & lugeas; non tamen effugies flendo supplicium. Hic verò si toto corde ingemueris ad DEVM, solusisti repente Sententiam, veniamq; consecutus es. Sed quid mirum DEVM promodica lacrymâ, tam multa beneficia homini conferre, cum eum tanquam pretiosissimam Gemmam suo in pectore thesaurizet. Possisti (inquit regius vates) lacrymas meas in conspectu tuo. Symmachus autem vertit: Possisti lacrymas meas intrare. Quasi non alius locus, quam æterni Patris sinus nostris lacrymis debeat.

Iudic. 22

S. Amb.

S. Cyprianus

S. Chrysostomus

Psalm. 132

beat. Ecce quanta est vestra felicitas Catholici: ipsa iam peccatrice poenitente beatiore estis. Illi enim non nisi pedes JESV lacrymis licuit rigare, vobis insuper etiam cor DEI refrigerare conceditur, ut tantò promptius quispiam ad desenda sua peccata inclinetur, & propitium sibi DEVM reddere velit.

Sed est & aliud quidpiam egregium, quod B. Maria Magdalene Christo præstitit, sibiq; clementem comparauit, quia nimirum capillis suis terxit caput eius. At, nonne plus præstitisset, si terxisset molli aliquo linteamine? Minimè: gratior em fuit JESV tercio pedum per capillos facta, quam per sericum: ut per quod peccatum commissum fuit, per hoc quoq; expiaretur. Capillis peccauerat mulier, capillis quoq; contractas abluere debuerat maculas. Nec sanè procumbens ad plantas JESV, quopiam alio, melius tergere potuit; quam capitis sui capillo, ut in apertum & distortum Caput eius, gratia Sanctificans abundè deflueret: ubi antea luxu hærebat. Nam quid aliud capilli significabant, nisi humilitatem & constantem animi ad DEVM conuersionem; ut moueatis, inclinatâ omni insularum dignitate secularium, ad obsecrandum Indulgentiam: ut ad terram te ipsum prosternas: ut humi iacens moueas misericordiam. Fortitudinem & constantiam signant capilli, ut te non amplius vinci malo patiaris, quemadmodum Samson quamdiu capillos gestabat, à nemine vinci potuit. Rasis vero capillis, & excitate captus est, & præ nimia cordis angustia atq; amaritudine interiit. Habeat vtiā quilibet vestrum Catholici capillos tales, quibus Christi circumuoluat vestigia: quibus vitæ omnium viuentium, velut quondam Absolon arbori affigi possit. Nullibi enim melius mortua gratia anima hære potest; quam ubi vita confertur. Multum præstitit Christo peccatrix hodierna, dum pedes eius osculata est, ut fædus amicitia cum eo iniret. Osculum enim mutui amoris indicium est: osculum pignus est charitatis. Sapientiam mulier peccatrix osculata est, ut veritatem cognosceret. Iustitiam osculata est; ut iniquitatem fugeret, solamq; adamaret vitæ puritatem. Agnum immaculatum osculata est, ut nihil aliud nisi castitatem libare posset. Pedes osculatura procubuit, quia nulli amplius, nisi pudicitia osculum datur. Quid aliud postulat à vobis DEVS, nisi osculum pacis, ut iam mundi huius illecebris re-

nuntietis, & DEO toto corde adhaereatis. Postulat osculum charitatis, quia osculum insigne amoris est: vnde dicit. Sponsa in Canticis: Osculetur me osculo oris sui. Hebræorum verò exemplar legit: Osculetur me osculo oris sui. Quam versionem probant 70. Interpretes, & S. Ambrosius lib. de Isaac cap. 4. qui prædictum Scripturæ locum considerans, inquit: Non vnum osculum querit, sed plura oscula, ut desiderium suum possit explere. Quoniam duas naturas, in Sponso cognoscebat, vnâ Diuinitatis, humanitatis alteram: idcirco ut vtramque oscularetur, osculis oris sui voluit osculari.

Quotquot peccatores hic adestis, Sponsam Christi (quæ est omnis anima fidelis) imitati, duas in Christo naturas osculemini, necesse est. Diuinam, scilicet; charitatem in cordibus vestris excitando: & humanam; pacem rectè viuendi, cum illo, qui vos redemit, stabiliendo. Erat adhuc, quod Mariæ Magdalene gratiam conciliauit salutarem: quia vnguento vnxit pedes JESV, & idcirco merito Simoni, qui prandium Domino parauerat prælata est. Et quidnam obsecro vnguentum illud fuit, nisi odor bonæ conuersionis, & conscientia iam à peccatis segregata? Quando mulier illa fiduciâ correpta, misera ad misericordiam, ægra ad medicum, moribunda ad vitam, rea ad conciliatorem, peccatrix ad JESVM, opportuna gratia illius beneficio confugit: piâ quærens impudentiâ salutem. Felix equidem, terq; quaterq; beatus, qui potest oleo ungere pedes JESV. Vtinam & inter nos aliquis reperiat, cuius conscientia diuersarum spiramine virtutum referta, Christo presentari possit, adinstar hodiernæ peccatricis. Inclinetur profeçto DEVS ad nos, & hac suauissimâ mentis integrâ fragrantia, mirum in modum recrearetur. Sed non omnes forsitan mulierem istam æquare possunt, quæ omnibus qui volunt veniam promereri, magisterium præstitit. Sed auscultate quid loquatur Rex David: Lauabo inquit per singulas noctes lectum meum, lacrymis stratum meum rigabo. Propter quod tanta gratiam meruit, ut ex familia eius Virgo eligeretur, quæ nobis partu proprio Christum ederet. Hinc & in Sacro Euangelio, non ideo nobis proponitur illa mulier poenitens, ut omnino ea omnia exequamur, quæ illa præstitit: sed solum ideo, ut quantum in nobis est, conemur. Et si enim hanc æquare non possumus; scit tamen Dominus JESVS, &

Cantic. 1.

S. Amb.

Osculum amoris indicium est.

F 2

infirmis

infirmis subuenire, ubi non est quæ pos-
sit parare conuiuium, quæ deferre vn-
guentum, aut fontem aquæ viæ secum
portare. Venit ipse ad sepulchrum, de
quo fatentem iam Lazarum eduxit. Vti-
nam quoque ad hoc monumentum no-
strum digneris accedere Domine IESU,
& tuis nos lachrymis laues, quoniam du-
rioribus oculis, non habemus tantas la-
chrymas, vt possimus nostra lauare deli-
cta. Vocabis nos de monumento huius
corporis, & dices: *Exi foras*: vt non in-
tra corporis huius angustias inclusæ te-
neantur cogitationes nostræ, sed egre-
diantur ad te: in lumine versentur, vt
non cogitemus opera tenebrarum, sed
opera lucis. Qui enim peccatum cogi-
tat, intra suam conscientiam studet se
ipse includere. Voca ergo foras seruos
tuos: quamuis ligati vinculis peccato-
rum nostrorum, vinctos habeamus pedes,
innexas manus, & cogitationibus, & o-
peribus mortuis iam ferme sepulti; te
tamen vocante liberi egrediemur. Hæc
est summa virtus Catholici, hæc vnica &
facilis via ad salutem, vt penitentes imi-
temur, & quotiescunque peccatum ali-
cuius lapsi exponitur, compatiatur: nec
superbe increpemus, sed lugeamus & de-
fleamus. Sic fecit Judas ille optimus,
qui arguebat Thamar, & recordatus cul-
pam ille suam ait: *iustificata est magis Tha-
mar, quam ego*. Vides Catholicæ iuuenem
insolentem, aut puellam mundi volupta-
tibus abreptam. Fortasse adolescentula,
faciles peccandi occasiones habens. labi-
tur, quæ delictorum fomites sunt; sit sa-
ne decepta & præcipitata: ne tamen
triumphes? quia frequenter peccamus

& Seniores. Repugnat in nobis lex huius
carnis, legi mentis nostræ, & captiuos
nostrahit in peccatum, vt faciamus quod
nolumus. Illi de ætate suppetit excusa-
tio, nobis iam nulla: illa enim debet di-
scere, nos docere. Ergo potius dum hæc
spectas, dicere debes: *iustificata est magis
Thamar, quam ego*. Incusamus alicuius aua-
ritiam; sed recordemur si nihil ipsi aua-
rè fecimus: & si fecimus, quoniam ra-
dix est auaritia malorum, & tanquam sub
terra occulte in nostro serpit corpore:
dicamus singuli: *iustificata est magis Tha-
mar, quam ego*.

En iam mulierem vobis produxi pe-
nitentem, Mariam Magdalene, vt non am-
plius sexum hunc suis detractionibus car-
pent Philosophi. Nam si lex scripta o-
ptimis caruit feminis; fecundior tamen
lex gratiæ innumerabiles produxit pias.
Agnethes, Margarithas, Elizabethas, Ma-
gdalenas. Habent illæ & in Sacris literis
suam elogiū, quæ toties deuorum ea-
rum nominant sexum. Bonam aio vobis
præsentavi mulierem, Mariam Magdale-
ne, & in humilitate; Quia ad pedes IESU
se procubuit: & in obsequio, atq; pec-
catorum detestatione, quia vnguentum
super IESUM effudit. Quocirca hanc
imitemini, quicumque vultis à Christo
laudari. Et licet æquare illam non po-
testis, hoc tamen vos minime deterreat:
scit enim Dominus IESUS & infirmis
subuenire, vt quilibet dolore compun-
ctus, & lachrymis penitentis sal-
tem internis perfusus, miseri-
cordem ac propitium
sibi inueniat.
DEVM.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Remittuntur tibi peccata multa. Luca 7.

Opus iustificationis esse difficillimum, & ipsam mundi
creationem excedere, deducitur.

Non erit extra propositum nostrum,
si rationem indagare voluerimus, cur
misericors, ille hominum Parens, qui sic
suorum est amans iustorum, vt illos fra-
tres & amicos suos appelleret, multo seue-
rius cum illis agat, quam cum maximis
peccatoribus. Erat David vir secundum
cor DEI, & tamen filius eius morbo
correptus, cum de vitâ suâ periclitaretur,
licet per septem dies ieiunus, humique

prostratus, nullam admittens consolatio-
nem, DEVM ardentissime pro puero o-
rauerit, non est exauditus, sed die septimo
mortuus est puer. 2. Reg. 12. Intimus DEVS
erat Moyses, & tamen oranti pro popu-
lo iratus Dominus, stricte præcepit, ne
amplius de ea re mullaret. Deut. 3.
n. 26. Iratusq; est Dominus mihi propter vos, nec
exaudivit me, sed dixit mihi, sufficit tibi, nequa-
quam ultra loquar de hac re ad me. Maria
Soror

2. Reg. 12.

Deut. 3.

Soror Moyses ex paruo tantum murmure
tota infecta est lepra, sic, vt in instanti mul-
tum carnis eius deuoratum esset. Numer. 12.
Seruo qui debebat decem millia Talenta,
iususque erat, vt venundaretur, non so-
lum personam, sed & sortem principa-
lem dimisit; è contra vero seruum red-
dentem Domino quod suum erat, sic du-
rè increpauit, sic asperè ob vsuras non
redditas multauit, vt iusserit ab eo tolli
Talentum. Matt. 18. Tollite itaq; ab eo Ta-
lentum, & date ei, qui habet decem Talenta.
Sic Magdalena peccatrix in conuiuium
perrumpens, septem Spiritibus immun-
dis onerata, statim audiuit: Remittuntur
tibi peccata multa. Vt meritò regius vates
proclamat Psal. 88. Magnus & terribilis est
super omnes, qui in circuitu eius sunt. Vbi S.
Chrysost. Hom. 5. de penitentia, tom. 5.
intelligit Sanctos: Deus inquit glorificatur in
concilio Sanctorum, magnus & terribilis. Vnde
igitur obsecro DEVS mitissimus in pec-
catores, austerissimus verò in sanctos. Cau-
sa non est alia, nisi Diuina misericordia, &
iustitia: ad misericordiam enim spectat,
vt sic DEVS peccatorem inuitet, vt non
terreat, & ad desperationem inducat;
sic verò iustum terreat, ne in superbiam
elatus, segnis in virtute reddatur. Sic e-
legantèr discurret S. Chrysost. citatus.
O magnam ait in iusto cautionem: o magnam in
peccatores liberalitatem: cadentem & peccatu ob-
noxium si terruerit, ignorantia obsecari, spe quoq;
periclitari eum compelleret; iustum verò si laudat,
sua vim virtutis debilitat, atq; veluti iam beatum,
de industria studioq; pigritate preparabit. Ad ius-
titiam quoq; DEVS spectat, vt vsuras exi-
gat ab habente, condonet verò non ha-
benti, vt præclare idem Sanctus. Qui-
busdam ait multa dimittit peccata, quasi inimici;
quibusdam verò & nimis exactè de minimis etiam
querit, nihil his ad perfectionem desistere volens.
Et paulò post inferius addit: Quod in
mundo est pauper, id circa Deum est peccator; nihil
peccante est pauperius, nihil diutius iusto: quasi pau-
perum igitur peccatorum miseretur, & quasi à diui-
tibus & iustu expetit; illi quidem ipsis pro ino-
pia donans; his verò accuratius rationem diuitia-
rum pietatis exigens. Clementer itaq; DEVS
cum peccatore agit, & peccata illi di-
mittit: quia pauper est, nec habet unde
soluat; in iustos verò seuerius animad-
uertit; quia sunt diuites per gratiam DEI,
& ideo vberissimos fructus virtutum pos-
sunt asferre. Ostendam igitur, quam dif-
ficile sit, istam paupertatem peccato-
ris subleuare, hoc est, iustificare eum
à peccatis.

In duobus maximè elucescit maiestas

ac celsitudo DEI, videlicet in creatione
rerum à se productarum, & in iustifica-
tione peccatoris. Excellit inter DEI o-
perationes ad extra creatio; quia est pro-
ductio rei ex nihilo; fieri autem aliquid
ex nihilo, infinitam ex se requirit poten-
tiam, sic vt solius DEI sit creationis a-
ctio, & ita solius, vt nec per eius poten-
tiam, possit actio creandi alicui creaturæ
communicari, vt sit principale agens crea-
tionis. Quemadmodum docet S. Tho-
mas 1. p. q. 45. art. 1. & S. Athanasius
Serm. 3. contra Arrianos: Administrare in-
quit, creaturatum & seruorum est; condere au-
tem & creare, solius Dei, eiusq; VERBI & Sapien-
tiæ est. Comprobat S. Cyrillus lib. 2. in
Julianum inquiens: Inaccessa natura sunt ea,
quæ propriè sunt solius, & omnium summa substan-
tiæ, quorum vnum esse dicimus, efficaciter operari
posse, vt Creatorem; & producere res, quæ ali-
quando non erant. Et tamen si iustificatio
peccatoris conferatur cum creatione,
multò præstantius opus esse, facile agno-
scetur: quia licet actio creandi & crea-
tio, sit Soli Diuinæ potentiae reservata,
& nulli creaturæ communicata, nec com-
municabilis, licet sit proclamata per Sa-
cræ paginam. Genes. 1. In principio creauit
Deus cælum & terram: tamen ex hac crea-
tione pauci admodum, ad vnus veri DEI
noticiam peruenerunt. At verò ex iusti-
ficatione peccatoris nemo est, qui Chri-
stum verum esse DEVM non confiteatur;
quia cum salus æterna tantummodò ex
DEO procedat, iuxta illud: Perditio tua
ex te Israël, salus tantummodò ex me: & nullus
hominum posset saluari, nisi prius iustifi-
catus à peccatis: nihil enim inquinatum in-
trabit in regnum cælorum: profectò iustifica-
tio peccatoris, non nisi à solo DEO po-
terit fieri, vt testatur iustus Job cap. 14.
Quis potest facere mundum de immundo conceptum
semine, nonne tu qui solus es? Et si Christus non
fuisset DEVS, minimè iustificasset pec-
catricem, remittendo illi peccata.

Hinc audacter asseuerat D. Thomas
1. 2. q. 113. art. 9. maius esse opus iustifi-
cationis, quam mundi creationem: quia
licet ex parte modi, opus creationis vi-
deatur esse maius, quatenus rem ex nihilo
producit; tamen (vt rectissime idem S. Do-
s. Thomas
tor discurret) si magnitudinem, & mo-
lem operis consideres, maius quid est ius-
tificatio, cum hæc ordinetur ad bonum
æternum; creatio verò ad bonum tempo-
rale naturæ. Sic præfatus S. Thomas con-
cludit: maius est opus iustificatio impij, quæ or-
dinatur ad bonum æternum Diuinæ participationis;
quam creatio cæli & terræ, quæ terminatur ad bo-
num na-

Creatio
soli Deo
propria.S. Thomas
S. Athana.

S. Cyrillo

Iustifica-
tio pecca-
toris dif-
ficilior
creatione.

Genes. 1.

Job. 14.

S. Thomas

num naturæ mutabilis. Ergo cum maius opus sit impij iustificatio, quam opus creationis, quod solius Dei est, nonne euidenter sequitur, Christum esse verum Deum, qui hodiernam peccatricem iustificauit, & ex impia fecit iustam, idq; in momento temporis, eadem maiestate & efficacia verborum, quibus mundum creauit. Quid enim ibi dixit, fiat lux, & facta est lux. Genes. 1. Quid hic. Remittuntur tibi peccata. O qualis hæc potentia! equidem infinita; quale hoc opus? equidem omnium Dei operum præstantius, ut concludit Diuus Augustinus tract. 72. in Joan. tom. 9. *Maius est opus, ut quæ ex impio iustus fiat, quam creare celum & terram.* Perpendite quæso, quantâ facilitate Deus mundum creauit, & quantum posuit, ut impium iustificaret, admiremini. In mundi creatione nullus labor: ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Psal. 148. Quantum temporis in formando mundo insumpsit? teste D. August. lib. 4. de Gene. ad literam cap. 11. *Momentum.* Quantam curam? penitus nullam, sed quasi ludens mundum condidit. Prouerb. 8. *Ludens in orbe terrarum.* Quanto conatus? digitis tantum vix appostitis. Psal. 8. *Quoniam videbo cælostuos, opera digitorum tuorum, lunam & stellas, quæ tu fundasti.*

At, cum ad iustificationem peccatoris ventum est, non momento, sed triginta trium annorum spatio; non verbis, sed effusione sanguinis; non digitis, sed toto corpore flagellatus, cruentatus, & cruci appensus, non ludendo, sed semetipsum exinanendo, iustificationem nostram Deus Filius operatus est: teste Sacra pagina: *Exinanuit semetipsum formam seruus accipiens.* Quod eleganter præfigurauerat Deus, quando præcepit Noë, ut sibi Arcam faceret, *fac tibi Arcam.* Et quantum temporis insumpsit Noë in illius Arcæ fabricatione? 120. sic enim loquitur sacra pagina: *erunt dies eius centum & viginti annorum.* Quid est pro Deo immortalis? totus mundus in instanti factus est; Arca vero centum & viginti annis? Causam assignat S. Aug. quia per hanc Arcam Dei Ecclesia significabatur, 15. de Ciuitate. Dei cap. 26. sic concludens: *Puto enim quod sicut Deus imperat Noë, ut Arcam faciat de lignis non putrescentibus: ita etiam ad nostrum Noë, qui vere filius iustus & solus perfectus est Dominus noster IESVS Christus, dictum est a Patre: ut faceret sibi Arcam, id est Ecclesiam, ex omnibus gentibus in æternum victurus.* Juxta verò S. Hieronymum, ideo tantum temporis in fabricandâ Arcâ consumptum est, quia de-

iustificatione & penitentia peccatoris tractabatur. En quanta difficultas in iustificando homine. Digitis tantum operatus est Deus in creatione mundi; at vero in iustificatione peccatoris, totum posuit brachium, totam vim suæ dexteræ. Hinc merito penitens David & Deus iam reconciliatus exclamat: *hæc mutatio dexterae excelsi.* Nec certe mirum, quod Deus tantum temporis impendat iustificando homini, quia illum per hoc ad beatam illam æternitatem præparat: & propterea diu iustitiæ imaginem in corde resplendentis peccatoris pingit: quia æternitati pingit.

Quia tamen, non sufficit sola Dei omnipotentia ad iustificationem peccatoris, nisi adsit & huius cooperatio, iuxta ipsius Dei effectum; *sine te creauit te, sine te saluare te non possum.* nisi adsit compunctio cordis in penitente, ut eleganter D. Bernar. Tractatu de modo bene viuendi cap. 10. *Anima quæ in corde habet compunctionem, proficit ad salutem.* Et paulo post clarius id eloquitur: *compunctio aut cordis, sanctas est anima: quia tunc anima illuminatur, quando ad lacrymas compungitur. compunctio lacrymarum remissio est peccatorum: quia tunc peccata dimittuntur, quando cum lacrymis ad memoriam reducuntur.* Compunctio Spiritum Sanctum, reducit ad se: quia cum Spiritu Sancto mens visitatur; statim homo peccata sua plorat. Ideo aduertite, quomodo hodierna peccatrix ad suam iustificationem diuinæ omnipotentis cooperabatur. Licet enim sciret, Deum iam sibi condonasse delicta, tamen ex zelo amoris & honoris diuini, eius offensam iugiter in se vindicare voluit. Profundè enim considerans, quanta sit illa maiestas, potentia, bonitas diuina, quamq; illa peccando lædatur & offendatur, noluit sibi parcere, sed iugiter punire contendit, ut Deo amorem & honorem, quem peccando læserat, penitendo restitueret. Audiuit Christum mittentem sententiam: *remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum:* & tamen per triginta quatuor annos, usq; ad mortem, in altissimâ rupe Alpium æmula penitens, continuis lacrymis, gemitibus, penitentibus, orationibus sese addixit.

Sanè sciebat optime, non satis esse, retrahere se à peccatis, nisi illa penitus detestaretur, & arcâ penitentia eluas. In cuius veritatis probationem, sistite vobis ob oculos Petrum, qui Christum negauerat, sciebat quippe Christum se respexisse, culpam illam condonasse; & tamen singulis noctibus ad Galli cantum, teste

Peccato-
ris coop-
eratio ad
iustifica-
tionem
necessaria.

Maria
Magdale-
na 34. an-
nis peni-
tentiam
egit.

tum, teste S. Clemente, procidens in genua, lacrymis vberimis eam desleuit, adeo, ut oculi eius ex assiduo ploratu apparerent, quasi sanguine respersi, ait Nicephorus lib. 2. 37. Sistite D. Paulum, qui post persecutionem vocatus à Christo audierat: *vas electiois est mihi iste:* & tamen passim inter penitentes se collocat. Ego inquit sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus, qui persecutus sum Ecclesiam Dei. 1. Corint. 15. Sistite Regem David, sciebat ille, peccatum homicidij & adulterij sibi à Deo remissum; nam mox ut de eo obiurgatus à Nathan Prophetâ, dixit: *Peccavi Domino.* ab eo audiuit, *Domine quæ transiit peccatum tuum.* 2. Reg. 12. & tamen iugiter compungebatur, gemit, plorauit, pro veniâ obsecrauit: *Lauabo inquit per singulas noctes lectum meum, & lacrymis meis stratum meum rigabo.* Psal. 6. Hinc S. Augustinus moriens lacrymis perfundebatur, asseuerans nullum, quantumuis sibi bene conscium, committere debere, ut sine penitentia è vitâ excedat, teste Possidonio in eius vitâ cap. 30. Hinc S. Ephrem, nihil aliud suis scriptis, quam mortem, iudicium, lacrum, penitentiam sonat: *beati inquit qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.*

Et profectò, ex amarâ penitentia, magnam enasci consolationem, vel ex hoc ipso cognoscite, quod peccatorem sincere penitentem, Angeli suâ psalmodiâ consolentur. Sic Maria Magdalena penitens, in sua Bauma, septies per diem eleuata, audiuit Angelos psallentes, Auctore Cornelio à Lapide in Isaiam Prophetam c. 6. quia voluptas veræ penitentia, in Angelos cælestes refunditur, approbante id Christo Domino Lucæ 15. *Gaudium erit coram Angelis Dei super uno peccatore penitentiam agente.* Ad quem locum alludit S. Bernar. dus Serm. 68. in Cantic. *Gaudet inquit Angelus ad penitentiam peccatoris: quod si delicia Angelorum lacrymæ mœ, quid delicia.* Quasi vellet dicere, si sic Angeli nostris lacrymis recreantur, quantum nostris delicijs delectabuntur. Nec certè mirum, Angelos in cælo magnam consolationem habere, ex conuersione & iustificatione peccatoris, siquidem ruina per Angelos malos in calis facta, ex hominibus à peccato iustificatis reparari debet. Proinde quando vident Angeli, quod peccator vere peniteat, & iustificationem consequatur, gaudent sperantes eum fore suum conciuem, si pie ex hac vita decesserit.

Miratur forsitan non nemo, quid sit? quod rediuius Saluator noster, à tor-

mentis ereptus, in gloria existens, triumphator mortis Inferniq; primus Mariæ Magdalene apparere voluerit: cur non Joanni, si amor pensandus? cur non Petro, si dolor? cur non omnibus Apostolis, si fletus? cur non cæteris Marijs, si diligentia? Causam fundamentalem assignat S. Marcus cap. 16. quia supra cæteros peccatrix fuerat: *Surgens autem mane apparuit primò Mariæ Magdalene, de qua eiecerat septem demonia.* en videtis: quod Deus maiorem consolationem non habeat, quam dum maximus & desperatissimus peccator, conuertitur à via iniquitatum suarum: quia tunc præter totum naturæ ordinem, summa nequitia, in summam insensitæ bonitatem, & ab hac absorbetur, quod innaturale est, quod omnem superat naturam. Enimvero ea est inferendi ars, ut quod inferitur, ad se vim radicis attrahat, sic ut fructus non radici conformes, sed surculo afferat. Vnde ad miraculum esset, si arbor inserta ad se surculi vim attraheret, & fructus redderet sibi proprios, non alienos: quod tamen miraculum efficit magnâ suâ potentia Saluator noster, dum magnos peccatores ad se attrahit & iustificat. Licet enim isti Christo inferantur, & fructus sint amarissimi ac perditissimi, omniq; panâ dignissimi; non tamen ipsi eum, sed ipse illos ad se conuertit. Hoc D. Paulus egregiè premit, arguens gentes, ne aduersus Iherosolimam gloriarentur, quasi à gratiâ excisum, cum potens esset Deus, ut iterum infererentur, quod excellenti exemplo sic probat: Rom. 11. *Nam si tu ex naturali excisus es Oleastro, & contra naturam insertus es in bonam oliuam; quanto magis ij, qui secundum naturam infererentur suæ oliuæ.* Perbellè sanè? Omnes nos Oleastri, oleæ agrestes, infructuosæ, emortuæ, sine vitæ spe, in peccatis toti consumpti, rami inutiles, infructuosi, amari, inserimur tamen in pulchram, formosam, vberem oliuam, & euenit statim miraculum, ut contra totum naturæ ordinem, non fructus surculi, sed oliuæ demus; & non nos oliuam, sed oliua nos ad se attrahat, dum peccator Christo insertus, fructum reddit non peccati, sed sanctitatis.

Sic hodierna peccatrix, quæ totum ætatis suæ florem in mundi voluptatibus transegit, ut primum velut nouus surculus Christo inserta est, protinus non amplius peccati, sed sanctitatis fructum reddit, ut ob hoc, à toto mundo honoretur, Christo id ei promittente Matt. 26. *Amen dico vobis, vbiuq; prædicatum fuerit hoc*

Christus
Maria Ma-
gdalene
primò ap-
paruit.

Rom. 11.

Euangelium, in toto mundo dicitur, & quod hoc fecit in memoriam eius. In quem locum S. Chrysostho. egregie discurret: Homil. 81. in-quiens: Ecce autem, quod dixit, factum est, & ubique terrarum erit, videbit hanc mulierem famosam effectam; & regum quidem multorum & Ducum victorie silentur; & multi, qui Civitates construxerunt & gentes multas servituti subegerunt, neque ex auditu, neque ex ratione sunt cogniti; quoniam autem haec mulier oleum effudit in domo cuiusdam leprosi duodecim viris praesentibus, hoc omnes continent in orbe terrarum, & tempus tantum pertransit, & memoria eius non est labefacta. Pendite verba, & oblitescite. Quis nunc Alexandri, Caesaris, aut Pompei, Xerxis aut Artaxerxis recordatur? vana hominum aestimatio; at vero Magdalenam a die conversionis ex sanctitatis opere omnes norunt, & factum extollunt.

S. Chrysostomus.

In capite Mariae Magdalenae vitis germinavit.

Refert Cornelius a Lapide in Isaiam cap. 66. ex ore cranij S. Magdalenae vitem germinasse, quo indicio haec tanta mulier, reliquias suas demonstravit Carolo Siciliae Regi, apparens ei in carcere, ex coque illum liberans, ut refert Doctor Sylvester Prieras, & ex eo Surius in vita S. Mariae Magdalenae 22. Julij. Scrutemini animosius, cur non ex alia parte corporis, sed ex capite, ex ore cranij vitis

germinavit. Equidem non aliam video causam, nisi quod sedes peccati sit in capite locata, siquidem omne peccatum procedit ex ignorantia, seu ex errore intellectus, iuxta illud Aristotelis Ethic. 3. Omnis peccans ignorans. Procedit & ex pravo consensu voluntatis, siquidem voluntas est causa efficiens peccati; iam vero intellectum & voluntatem in capite residere, quis non videt. Quia ergo in Maria Magdalena, in locum ignorantiae, successerat illuminatio intellectus, per quem plenè Christum cognoscens, non amplius potuit ab eo diuelli: quia in locum inordinati appetitus, successerat pia affectio eius voluntatis, & ardor charitatis Divinae, idcirco merito ex ore cranij eius vitis germinavit, ad ostendendum, quod ubi abundavit peccatum, ibi superabundavit & gratia. Quare imitemini hanc peccatricem rigide penitentem, excutite omnem perfidiam, rectè in omnibus de Deo vestro credentes, abijcite illecebras voluptatum, & igne divini amoris incalescite, ut vitis illa Spiritualis, CHRISTVS JESVS in vobis germinet, & tunc remittentur vobis peccata vestra.

Sedes peccati in capite.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Hic si esset Propheta, sciret utique, quæ & qualis est mulier, quæ tangit eum, quia peccatrix est. Luca 7.

Ostenditur non esse temere iudicandum de quopiam; & hoc peccatum esse gravissimum.

Monet quaestionem S. Thomas. *Andubia sint in meliorem partem interpretanda, & cum iudicium magis debeat esse de eo, quod ut plurimum accidit, & in pluribus; quoniam plures sunt homines, qui male agunt; quam qui bene, an potius debeamus de proximo semper bene, iudicare, quam male. Et responder affirmatiue 22. q. 60. art. 4. Potest inquit contingere, quod ille, qui in meliorem partem interpretatur, frequenter fallatur; sed melius est, quod aliquis frequenter fallatur, habens bonam opinionem de aliquo malo homine; quam, quod rarius fallatur, habens malam opinionem de aliquo bono: quia ex hoc fit iniuria alteri, non autem ex primo. Digna profecto tanto Doctore sententia: duo mala in iudicio nostro considerari possunt: proprium, si decipis, alienum, si iniuriam illi facis: perpende & quæ lance*

S. Thom.

utrumque: tuum malum pro nihilo est, quid enim amittis, si deciperis; ergo semper de proximo bene iudicare debes, ne illi temere iudicando, iniuriam inferas. Orantem Annam in veteri testamento spectavit Heli Sacerdos, cumque illa præ amaritudine cordis, labia in silentio moveret, ex illo leui inditio temulentam esse iudicavit. 1. Reg. 1. n. 14. *Vsquequo ebria eris, digere paulisper vinum, quo mades. Quis non putaret ab omni culpa excusandum? cum esset superior, summus Sacerdos, sedens in Cathedra Pontificia, ad quem pertinebat, increpare vel leuissimos defectus; & tamen Sancti Patres constanter tenent, eum illo suo temerario iudicio graviter innocentem Annam iniuriasse, quia ut dicit S. Hieronymus in Epistola 99. ad Afellam: Non facili est venia, prava dixisse de rebus.*

De proximo semper bene iudicandum.

1. Reg. 1.

Hieron. *de rebus. Cuius sufficientissima ratio se offert, quia occulta hominum facta ventilare, ad solum DEVM pertinet. Hinc Rom. 14. D. Paulus Rom. 14. dicit: Tu quis es, qui iudicas alienum servum? Quasi diceret: an DEVM te facis? ad cuius tribunal omnes & causæ, & personæ, reducuntur: tuo enim iudicio, tu solus, tuæque facta subiacent. Imò in lege Euangelicâ, unusquisque tenetur excusare defectum proximi, non malè de eo iudicare. Ut consulit S. Bernardus Serm. 40. in Cantic. Cane alienæ conversationis esse, aut curiosus explorator, aut temerarius iudex, etiamsi perperam actum quid deprehendas, nec sic iudices proximum, magis autem excusa: excusa intentionem, si opus non potes: quod si omnem omnino dissimulationem rei certitudo recusat; suade nihilominus ipse tibi, & dicito apud te ipsum: vehementer fuit nimis tentatio, quid de me illa fecisset, si accepisset in me similem potestatem. Ecce si malè iudicas de proximo, legem Euangelicam euertis; quæ tibi præcipitur. Luca 6. Nolite iudicare, & non iudicabimini. Imò inter signa reprobationis æternæ, malum de proximo iudicium, ponit Saluator noster, subiungens: in quo iudicasti, tam iudicatus es. Et tamen hodiernus Phariseus, immemor legum divinarum, malè ausus est de Christo iudicare, negans illum esse Prophetam. Hic si esset Propheta, sciret. Proinde quidnam illum ad ita temere iudicandum perduxit, breviter edisseram.*

Hieron.

Rom. 14.

1. Reg. 16.

Luc. 6.

Accessit Magdalena Sanctissima ad Domini pedes, lachrymisque eos lavans, cepit capillis tergere, & ecce Phariseus statim negat esse illum Prophetam. Forsan ex eo, quod vitæ prostituta femina accesserit? Sed si illa mulier, erat ex ciuitate peccatrix, quæ necessitas, ut ad dignoscendum eam, Christus fuisset Propheta? ex fama, ex rumore, ex confabulationibus, optimè illam peccatricem agnoscere poterat. Quid ergo opuserat, ut Christus esset Propheta? Perpendite Mysterium! diuersa longè tunc erant tempora à nostris, nunc enim & recondita quæuis, ac soli DEO nota crimina, à linguis humanis præcauere se minimè possunt, quando effrenatissimè, sine Dei timore ac conscientiae remorsu, honorem, famam, proximorum carpentes, occultissima quæuis peccata sine delectu, sine necessitate, in publicum manifestamus. Non sic illis temporibus, ubi etiam publica, & impudentissima peccata regebantur, adeo, ut licet tunc illa mulier fuerit in ciuitate peccatrix, tamen ita omnes silentio eius peccatum continebant, ut

Phariseus omnino necessariū esse putauerit, Christum oportere esse Prophetam, ad cognoscendum, illam fuisse peccatricem.

Ceterum, malè colligit, ex Prophetia, sequi notitiam peccatorum in hominibus, cum etiam Propheta non omnia sciant. Vtique Propheta erat Samuel, & tamen ignorabat, quisnam filiorum Isai esset à Domino electus, & in Regem vngendus. 1. Reg. 16. *Cumque ingressi essent, vidit Eliab, & ait, num coram Domino est Christus eius? Cui respondit DEVS: ne respicias vultum eius, neque altitudinem stature eius, quoniam abiectum. Propheta erat Nathan. 2. Reg. 7. Dixit Dominus ad Nathan Prophetam: & tamen nesciuit Salomonem, non Dauid, templum Domino ædificaturum, donec hoc calitatis illi reuelatum esset: Vade & loquere ad Seruum meum Dauid: Hæc dicit Dominus: nunquid tu ædificabis mihi domum ad habitandum. Ibidem. Propheta fuit Eliseus, & afflictionem Sunamitidis ignorabat. 4. Reg. 4. Mulier autem quedam de vxoribus Prophetarum, clamabat ad Eliseum dicens: Seruus tuus, vir meus mortuus est.*

Propheta non est necesse ut omnia sci-ant.

1. Reg. 16.

2. Reg. 7.

Ibidem.

4. Reg. 4.

Malè itaque Phariseus argumentatur, Christus nescit, quæ sit mulier, ergo non est Propheta. Nunquid enim Propheta conuenit, alienam vitam indagare, & de moribus ac conversatione proximi inquirere? Sed non miremini: ad vsum ut video hodiernorum Spiritualium Phariseus loquebatur, qui quasi Dij quidam essent, omnia reputant sibi licere, iudicare, discutere, mortuorum sancta suscitare, & reprobare: alijs iniuriosa; sibi verò placencia approbare, scire ac indagare, quæ sibi minimè conueniunt: Et quid hoc aliud est, nisi Phariseum esse? Christus absoluit peccatricem: Remittuntur illi peccata. Superbus Phariseus etiam ad suum iudicium pertinere arbitrat, an Christus legitime peccata dimiserit. Quid aliud nos facimus, dum per effectos maiorum nostrorum cineres scrutamur, veritatem, sancta ab illis sacrosanctè decreta vocamus in dubium, rescindimus, & alia illis contraria, veritati dissona, rectæ rationi aduersantia, charitati Catholice inimica, decernimus, statuimus. Quid inquam facimus, nisi Pharisaicam assumimus malitiam. Phariseus à Christo abstulit dignitatem Prophetæ, quod se à muliere peccatrice tangi permiserit, ita secum argumentando: si esset Propheta, sciret: si sciret, non se permetteret tangi à muliere, ergo dum se permittit tangi ab impurâ, non est Propheta. Erras insane: fuit quidem mulier ista peccatrix, sed non

Luc. 7.

sed non est: iam enim sancta, mundata, dilecta, & ex poenitentia, & ex dilectione iustificata est. Quod eleganter expressit Euangelista, inquit: *Mulier quæ erat in ciuitate peccatrix. Quasi diceret, erat sed iam non est.*

In hunc Pharisaicum errorem frequenter labuntur illi, qui dum semel unum peccatorem agnoscunt, semper illum talem reputant. Erras miser homo, nam qui heri peccator, hodie Sanctus esse potest. Sic Saulus ex lupo Agnus in momento factus est; & latro in cruce pendens, in momento Martyr euasit. licet ergo quondam mulier ista peccatrix fuerit; sed nunc iam Sancta est: quia ex quo Christum, qui omnes peccatores iustificat, & ex immundis mundos facit, texit; statim Angelicâ puritate induta est. Sed videamus iam, quid sit Propheta. Propheta proprie ille dicitur, qui occulta fatetur, siue præterita, siue futura, siue præsentia, quæ humanitus sciri non possunt, sine Dei reuelatione. Hinc & Moyses Propheta dictus est, & Heliseus prædicans ea, quæ in castris Regis Syriæ agebantur. Cum ergo in Christo omnes sapientiæ thesauri absconditi essent, ita ut nihil sit, quod eum latere queat, cum suâ diuinitate ubique sit præsens, & omnia apertis semper oculis intueatur: ideo Phariseus nullam Christo ignorantiam obijcere potuit, & consequenter motuum proprium, quod Christum negauit esse Prophetam, aliud fuit; videlicet temeritas in male iudicando, hoc est; peruersa consuetudo male suspicandi de proximo, & inueterata propensio ad detrahendum alieno honori.

Ex diuturna enim temerè iudicandi consuetudine prouenit, ut homo etiam de ipso Deo minus rectè sentiat, & licet maximis grauatus sit peccatis; tamen in se mitissimus, in alios verò nimium rigidus solet esse. Sic quondam Pharisei adduxerunt ad Jesum mulierem in adulterio deprehensam, ut eam lapidarent: *Magister hæc mulier modo deprehensa est in adulterio; in lege autem Moyses mandauit nobis, huiusmodi lapidare.* Urgent itaque responsum Christi, quid ipse sentiat: fert decretum æquissimus Iudex: *Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat:* Joan. 8. Quasi diceret: multo grauioribus peccatis vos onerati estis, & tamen nemo vestrum seipsum arguit; mulierem verò ex natura sua procliuem ad lapsum, ut quid morti adiudicari postularis. Ita locum hunc exponit S. Gregor. *Ad aliena inquit puniendâ*

peccata ibant, & sua reliquerant. Renocantur itaque intus ad conscientiam, ut prius propria corrigant, & tunc aliena reprehendant.

Sic impius Saul, contra filium suum, quia contra iurandum parum de melle sumpserat, mortis sententiam protulit. *Morte inquit morieris Ionata* 1. Reg. 14. At verò ipse auaritiâ contra Deum peccans, dum demoliri pretiosa quæque Amalec, contra Dei præceptum noluit, suum peccatum pallio diuini cultus dissimulauit, venienti Samueli festinus occurrens, & inquit: *Benedictus tu Domine, impleui verbum Domini.* Cumque illum argueret Samuel, quod mandata Dei non seruauerit; respondit: *immo audiui vocem Domini, & ambulauit in via per quam me misit Dominus, & adduxi Agaz, Regem Amalech, & Amalech interfeci; tulit autem de præda populus meus boues, primitias eorum, quæ caesa sunt, ut immolet Domino* DEO suo in Gilegal. 1. Reg. 15. Ecce peccatum Saul fuit infinites maius, quia contra diuinum præceptum; & tamen illud Saul occultabat, & excusabat, quasi pro nihilo reputans: multo autem minus peccatum filij eius Jonathæ; quia contra mandatum patris; idque ignorantè commissum: & tamen illum pro tam exigua culpâ morti adiudicat, ut ingeniosè discurret Theodoretus q. 34. *Idem ait, dum anathemate sanasset, ut nemo sumeret cibum aut potum, illum quidem qui ex ignorantia decretum eius transgressus, voluit interimere, cum Deus autem vniuersorum Amalech subiecisset anathemate, non pauca, aut parua aliqua, sed plurima accepit ex anathemate; non fuit ergo paruum, sed maximum peccatum.*

Atque hoc peccatum temerarij iudicij, est grauissimum; quia cum procedat ex mala consuetudine taxandi aliena peccata, perseuerantia in illo, quodammodo transit in naturam, indeque periculosissimum est, & ad sanandum difficillimum. euadit, teste S. August. Serm. 88. de tempore; *Cum inquit semel, & secundo, & tertio vnusquisque grauius peccata commiserit; expectat tamen illum Deus, ut conuertatur & viuatur; cum verò in peccatis suis caperit permanere, de multitudine peccatorum nascitur obduratio.* Quâ positâ, ita Deus videtur hominem derelinquere, ut moraliter dicatur esse in statu, in quo non possit saluari, tùm quia auxilia efficacia non adsunt: tùm etiam, quia ad eum statum miserabilen: deuenit, ut cum ordinariâ prouidentia illi sit difficillimum conuerri. Causa autem tam horrendi casus non alia est, nisi perseuerantia in peccato, & habitus in illo, qui cum secundum Philosophos sit qualitas difficilè mobilis, inde euenit, ut semel in anima positus difficul-

difficultatem pariat inspirationibus diuinis assentiendi, iuxta illud Apostoli Rom. 2. *Secundum duritiam tuam, & impenitentem cor, thesaurifas tibi iram in die iræ, & reuelationis iustij iudicij Dei.* hoc est: ut exponit S. Bernardus Serm. de triplici misericordia: *thesaurifas tibi iram pro prorogatis thesauris misericordiae, quos contemnis, & euacuas in te misericordiam Dei.*

Atque hoc peccatum de proximo male iudicandi, & sua regendi peccata, maxime fugiendum esse suadet sapiens Ecclesiastici 21. *Quasi à facie colubri fuge peccatum: nam dentes eius dentes leonis, interficientes animas hominum.* Quem locum S. Chrysost. Serm. de poenitentia sic exponit: *peccatum conceptum, coluber est, in præcordijs hominum, parit mortem, nisi fuerit penitentie expiatum.* Hinc postquam Dauid adulterium commisit, dicit Scriptura Sacra: *concepti dolorem, & peperit iniquitatem.* Verum si peccatum coluber est, quomodo non dentes habet, colubri, sed leonis? sane ideo: quia non solum mordet inficiendo, sed dilacerando inficit, ut coluber, & dilacerat, ut Leo.

Quid ergo restat misero homini, quem dolor peccati cruciat? hoc vnicum: velle sanari, dum medicina in promptu est. Sic quondam præcepit Deus Moysi. Num. 12. *Fac Serpentem æneum, quem cum percussis aspicerent, sanabantur.* Quid morsus ille serpentum, nisi venenum peccati mortalis adumbrabat? quid serpens æneus pro signo positus, nisi Christum in cruce eleuatum? Non fecit tibi o Christiane Deus serpentem æneum, sed carneum & diuinum: *Nam qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* 2. Corint. 5. Sen ut vertit Syriac. *propter nos peccatum se fecit.* Agnus ergo cum esset, propter te peccatorem, serpentem illum fecit Deus, in ligno suspendit, ut clarius pateret: in altum erexit, ut facilius aspiceretur. Hunc ergo contritus cum publicano aspice, misericor-

diam postulans: hunc cum Dauide poenitente humilis alloquere; peccanti: & auferet peccatum tuum à te.

Sed non satis est peccatori, clementem intueri Jesum, & ab illo veniam peccatorum postulare, nisi ad sedentem & recubentem toto corde prosternatur. Si enim ad transeuntem accedas, cito auolat: *Saliens in montibus, transiens colles.*

Cantic. 2. Sic illum quondam sponsa desiderauit, sed quia transeuntem, momentaneâ morulâ apud se commorantem habuit: *peffulum ostij mei aperui dilecto meo, at ille declinauerat.* Ibidem: *Quid Mysterij? Sponsa Christi est anima fidelis: si transeunter cum Christo conuersari vult, si ad expiatam per poenitentiam crimina iterum reuertitur, si perseuerantiam in peccato non totaliter abdicat, Jesus in momento perdit.* Licet enim S. August. lib. de verâ & falsâ poenitentia dicat, quod *nunquam Christus aliquem sanauit, quem omnino non liberauit.* hoc tamen quoad culpam solum intelligi debet, non quoad penam: taliter enim simul aliquem sanare, ut vndequaque statim perfectus erumpat, illis tantum conceditur, quos Deus non transeunter, sed sedendo iustificat.

Sic Magdalena poenitens, quia ad discumbentem Jesum, in domo Pharisei accessit, peccatorum remissionem & quoad culpam, & quoad penam obtinuit: *Remittuntur peccata tua, vade in pace.* Lucæ 7.

Sedet & nunc Saluator noster in domo hac Sancta, cultui suo dicata, discumbit ad mensam Sancti Altaris, proinde contriti accedite, prosternimini, deplorate peccata, absterгите pedes eius cum hodierna peccatrice lachrymis salutiferæ contritionis, & remittentur vobis peccata vestra.

—650—

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Hic si esset Propheta, sciret utique quæ & qualis est mulier. *Lucæ 7.*

Christus maxime ex hoc verus Deus cognoscitur: quia hominibus peccata dimittit.

Non humano modo procedit hodie impius Phariseus cum Christo, dum illum negat esse Prophetam: quia loquitur contra communem omnium opinionem, quod non licet. Nam unanimi con-

sensu omnium hominum, Christus proclamatus est Propheta Lucæ 7. *Quem dicunt homines esse filium hominu? & responderunt: Alij Ioannem Baptistam, alij Eliam, alij Hieremiam, aut vnum ex Prophetis.* Et profecto, cum duo potis-

Concio Quinta

duo potissimum in Propheta requirantur, probitas vitæ, & Scientia; hæc autem perfectissimo modo in Christo continebantur, nescio quomodo impudenter audet negare Christum esse Prophetam: Quæ enim maior perfectio vitæ esse potuit in Christo, quam impeccabilitas, quod videlicet Christus, seu eius humanitas vnita verbo, non potuerit peccare vlllo modo, tam de lege ordinariâ, quia humanitati Christi debebatur connaturaliter visio DEI, & consequenter carentia peccati, cum quo visio DEI pugnat: immo excellens eius sanctitas, nullo modo etiam cum veniali defectu stare potuit: quàm etiam de absolutâ potentia, quam habebat humanitas Christi in libero suo arbitrio: quia sic humanitas vnita verbo, non fuisset sanctificata infinite in genere sanctitatis participatæ, quod esset contra dignitatem eius, siquidem daretur melior sanctitatis modus, cum carentia peccati, quàm sine illa. Quod si ad scientiam Christi reflectamus oculos, hanc perfectissimam in Christo fuisse affirmat Apostolus: *In quo sunt omnes thesauri, sapientia & scientia.*

In Christo
fuit scientia
beata,
infusa, &
acquisita.

Ioan. 1.

S. Thom.

Fuit enim inprimis in Christo scientia beata, à primo instanti suæ conceptionis: quia ab illo instanti habuit radicem & fundamentum illius, cui illa debebatur, videlicet vnionem hypostaticam. Et per hanc scientiam anima Christi, seu Christus vt homo, statim à primo instanti suæ conceptionis, vidit clarè essentiam Dei, vt palam fatetur Apostolus, Ioann. 1. *Deum nemo viderit vnquam, vnigenitus qui est in sinu Patris, ipse enarrauit.* Vidit per eandem scientiam, omnia existentia positiua in qualibet differentia temporis, proinde vidit ea omnia, quæ Deus videt scientiâ visionis, cuius rationem hanc S. Thomas affert, 1. p. q. 12. art. 8. quia quilibet beatus videt in verbo ea omnia, quæ ad statum suum pertinent, nisi aliquid inconueniens impediatur, sed ad statum & dignitatem Christi in instanti conceptionis, pertinebant omnia positiua, quæ Deus videt scientiâ visionis; tum propter dignitatem personæ: tum quia est caput Angelorum & hominum, propter quos sunt omnia: tum quia est iudex omnium, & omnia illi sunt subiecta. Ergo in instanti suæ conceptionis vidit Christus vt homo omnia existentia, quæ Deus videt per scientiam visionis. Fuit in Christo altera scientia infusa, per quam Christus cognouit tam entia supernaturalia, quàm naturalia in seipsis, proinde

altiori modo, quàm scientiâ naturali. Ratio est, quia Christus, non solum fuit viator, sed etiam comprehensor, proinde debuit habere scientiam & cognitionem illi statui proportionatam, qualem habent animæ beatæ, quæ habent scientiam rerum in seipsis, per species proprias & quidditatuas, quemadmodum & Angeli. Ergo & Christus talem scientiam habuit. Fuit denique in Christo scientia acquisita, seu naturalis, quam ille vt homo per infusionem à Deo accepit, in eaque quotidianam experientiam perfecit, accipiendo nouas species obiectorum, quæ sensu ab eo percipiebantur. Ratio est, quia in Christo fuit natura humana, cum omni perfectione illi connaturaliter debita, talis autem perfectio est scientia acquisita. Cum ergo in Christo fuerit & vita inculcata, & omnis generis scientiæ plenitudo, ideo Phariseus temere & impudenter denegabat illi titulum Prophetæ, quem ego ex ipsa conuersione Magdalene peccatricis, verum Prophetam, & verum Deum esse demonstrabo.

Propheta in Scripturis Sacris dicitur videns: quia longè posita videt, iuxta illud Ecclesiastici. 49. de Isaia. *Spiritu magno vidit vltima, & consolatus est lugentes in Sion, vsq; in sempiternum, ostendit futura, & abscondita, antequam euenirent.* Videt autem Prophetæ ea quæ futura sunt, per reuelationem à Domino Deo sibi factam, quemadmodum testatur D. Paulus Galat. 1. *Notum facio vobis Euangelium, quod Euangelizatum est à me, quia non est secundum hominem; neq; enim ego, ab homine accepi illud, neq; didici, sed per reuelationem Iesu Christi.* Vt scilicet, Prophetæ, ad ædificationem & utilitatem, populo futura siue prospera, siue infelicia, annuntiet. Vnde, quia inter omnes sensus certissimus est visus, propter quod Theophrastus apud Rhodiginum Lib. 10. Cap. 28. visum appellauit formam sensuum: quia experientia illorum imperfecta, ipse solus quasi actuatur, atq; perficit. Et D. August. 1. 10. Confess. ait: experientiam sensuum, & eorum quasi fidei resolutionem, in visu sitam esse. Et clariùs adhuc D. Basilus ad primum Caput Isaia hoc comprobatur, inquiens: *inter sensuum nostrorum organa, euidētissimam cognitionem, & intelligentiam obstat visus.*

Hinc factum est, quod omnis prophetia in Sacris literis, ob summam certitudinem, visio dicatur: quia omnis nostra cognitio, quæ veritate nititur, vltimò in ipsa visione sistit. Sic humanæ scientiæ, licet veritatem indagant per varios discursus;

Die S. Mariæ Magdalene.

discursus; tamen in sola eius euidenti cognitione seu visione, vltimò quiescunt, iuxta Placitum Aristotelis 2. Met. tex. 3. assentientis, finem contemplationis esse veritatem visam; eò, quod non iam per inquietas discursuum ambages, sed per fixam firmamque adhesionem habeatur. Ex quo loco infert S. Thom. 2. 2. q. 180. art. 1. & 3. & 4. vitam contemplatiuam, principaliter consistere in inspectione diuinæ veritatis, sed per speculum & in ænigmate; docetque hunc esse finem humanæ vitæ. Immo summa illa ac æterna beatitudo cœlestis, non in alio, quàm in visione Dei consistit. 1. Corint. 13. *Videamus nunc per speculum, & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Super quem locum S. August. 1. de Trinit. Cap. 8. *Hic nobis inquit contemplatio promittitur, actionum omnium finis, atq; æterna perfectio gaudiorum, quam prædixerat Apostolus 1. Corint. 13. Filij enim Dei sumus, & mundum apparuit, quid erimus; scimus autem, quia cum apparuerit, similes ei erimus, quia videbimus eum sicuti est.*

Sicut ergo visio rerum, inter omnium sensuum operationes perfectissima habetur; ita prophetia certissima, cum sit certa cognitio, per diuinam inspirationem & reuelationem habita, & exhibitā de rebus futuris, vel ignotis. Nam Prophetiæ non potest subesse falsum; sicut nec diuinæ præscientiæ, vnde illa manat, propter quod S. Hieronymus (teste D. Thom. q. 171. art. 6.) Prophetiam dicit esse signum diuinæ præscientiæ. Quid ergo? an non Christum Prophetam, immò omnium Prophetarum principium & fontem appellabimus? cum per ipsum arcana salutis Deus Pater mundo reuelauerit. Hebr. 1. *Olim Deus loquens Patribus in Prophetis, nouissime diebus istis locutus est nobis in filio.* Propter quod Origenes Serm. 13. in Cantica. Christum vocat mare omnium Dei scientiarum. *Origo inquit fontium, & fluminum, mare virtutum & scientiarum est Dominus Iesus: thesauri enim sapientiæ Dei, & scientiæ omnes in eo conditi sunt.* Vnde optime concludit S. Anastasius Synaita, Anagogicarum contemplationum in examine lib. 3. quod sicut Pater æternus est fons omnis Sapientiæ; ita filius est flumen, quia ab ipso scaturiens fonte, omnem eius recipiens aquam, illā communicatione dicitur infundere sapiens. *Pater filij fons, Filius vt flumen, quod excurrit ex fonte.* Marius Victorinus l. 4. aduersus Arium.

Marius Victorinus.

Et profectò, merito Dei Filius flumen appellatur: sicut enim flumen, per diuersa discurrens terrarum, quas sulcat, qua-

litatibus afficitur; ita Dei Filius, per humana discurrens homo factus, qualitates imbuat hominis; quemadmodum eleganter discurret Marius Victorinus: *Vt inquit flumen motu apertiore per diuersa discurrens terrarum, quas sulcat, qualitatibus afficitur, & quodammodo patitur; sic & filius aqua sua, suâq; substantiâ, quæ Patris est, semper purus & immaculatus, impassibilis, regionibus, per quas discurret, locisq; vel supercœlestibus, vel cœlestibus, vel intra cœlestibus, quietus excurrit, & recipit passiones, non in eo, quod substantia est, sed in actu atq; operatione: nam cum Mysterium aduentus sui, compleret, tum iam passionem sustinuit, vt se exinaniret, vt personam serui susceperet.*

Idem qui
supra.

Imò, per Antonomasiā Christus est Propheta: quia illi Pater æternus omnia communicauit secreta, hoc est, creaturas existentes in quacunque temporis differentia, scilicet; quæ fuerunt, iunt & futura erant, secundum earum rationem, essentialem, accidentalem, vniuersalem, & singularem: quas omnes statim ab instanti suæ conceptionis, vidit, teste S. Thom. 3. p. q. 10. art. 2. & 3. vnde S. Chrysost. Homil. 5. affirmat, Christum *Omnia scire, & nihil ignorare.* Et magis confirmat Petrus Damianus Epistolâ 4. ad Desiderium. *Christus inquit omnia sciuit, quia vnus cum Patre.* nec poterat eum quicquam latere, quem Pater sanctissimus summè, & infinite diligebat; amor autem cum teste D. Augustino sit pondus in amatum: ita profusum reddit amantem, vt se totum velit esse amati. Hinc propter amorem, quo Deus prosequatur Abrahamum, ne minimum secretum illi celare voluit. Genes. 18. *Num celare potero Abraham, quæ facturus sum.*

S. Thom.
S. Chryso.Petrus Da-
mianus.

S. August.

Gen. 18.

Ioan. 3.

Isaia 9.

G.

de Incarnatione ipsiusmet verbi interfuit. S. autem Anastasius lib. de beatitudine Filij Dei dicit; Christum appellatum magni consilij Angelum, ideo: quia missus est a Patre, ad annuntiandum & peragendum magnum redemptionis consilium: annuntiare autem tantum Mysterium, & Dei voluntatem enarrare hominibus, quid aliud erat, nisi Christum Prophetam esse.

Sed nondum contentatur Phariseus: non diffiterur ille Christum annuntiassse omnia futura; Prophetam tamen esse Christum negat: quia Prophetia non tantum de futuris, sed etiam de prateritis, & presentibus esse debet. Sic Moyses mundi creationem, quæ longo tempore ante ipsum præcesserat, enarrauit Gen. 1.

Gen. 1. In principio creauit Deus cælum & terram. Sic Elisabeth S. vno Spiritu, præterita, præsentia, & futura complexa est. Lucæ 1. Beata quæ credidisti, quia perficientur in te, quæ dicta sunt a Domino. Huic rationi consentit S. Thom. 2. 2. q. 171. art. 1. & 3. assermans, quod licet Prophetia principaliter consistat in cognitione futurorum, extendit se tamen etiam minus principaliter ad præterita, & presentia, quatenus præterita sunt a cognitione hominum. Verum turpiter errat, putans Christum præterita ignorasse. Nonne mulieri Samaritanæ præterita eius facta ad puteum sedendo aperuit. Ioan. 4. Quing. viros habuisti, & hunc quem habes, non est tuus vir. Vbi mulier illa obstupescit, abiit celeriter ad ciuitatem, euocans quantocyus ad Christum suos conciuies. Venite & videte hominem, qui dixit mihi omnia, quæcumq. feci.

Ibidem. Intat Phariseus, quod Christus nescierit delicta peccatricis: Sciret utique, qualis est mulier. & consequenter, quod non fuerit Propheta. Sed errat: scilicet perfectæ, quousque peccatrix erat, sed postquam verè penitenti commissa condonauit: Remittuntur tibi peccata tua: non amplius illa scire voluit. Ita enim proprium est Dei, verè penitentibus peccata dimittere, ut si hoc non faceret, Deus non esset. Sic censet S. Laurentius Nauar. Episcop. homil. de penitentia super illa verba Pharisei de Magdalenâ Lucæ 7. Hic si esset Propheta, &c. Vbi ex personâ Christi in hunc modum alloquitur Phariseum; Indignum me iudicas suscipere mulierem fornicariam, lacrymarum fontibus inundantem, sed facis hoc quasi incredulus Phariseus, dum non vis me esse, aut credere Deum.

Hinc meritò apud Theologos in controuersiam venit: An peccata semel per penitentiam remissa, redeant seu reuiuiscant per subsequens peccatum. Et Respondet S. Thom. 3. p. q. 88. negatiue. Quod expressè determinauit Gelasius Papa Cap. Diuina de penitentia dist. 4. Dimittit clementia, dimissa peccata, in uitium uiciorum redire non patiuntur. Et S. Prosper in responsione secunda ad capita Gallorum, æque certum pronuntiat, quod ille, qui alienus à gratia Christi vitam finit, in peccatum remissum non recadat, atq. certum est, quod Apostata à fide damnetur. Et ratio manifesta est, quia peccata per penitentiam neq. teguntur, neq. non imputantur, sed verè eradicantur & destruantur. Ut Concil. Trid. docet contra Caluinistas, quæ autem semel radicibus destruantur, non amplius posito aliquo, ponuntur. Deinde, quia cum à Deo verè penitentibus peccata dimittantur, absolute emittuntur, iuxta illud Ezech. 18. Omnia iniquitatem illius amplius non recordabor. & Isaia 1. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur. & Psal. 102. Quam distat ortus ab occidente, longe fecit à nobis iniquitates nostras. Sicut igitur quæ absolute vera sunt, non amplius posito aliquo fiunt falsa; ita quæ absolute remittuntur, non amplius posito aliquo fiunt irremissa.

Et licet bona opera per peccatum mortale mortificata, per penitentiam sequentem reuiuiscant integre, quoad essentialiale præmium gratiæ & gloriæ, iuxta illud. Ezech. 33. Impietas impij non nocebit ei, in quocumq. die conuersus fuerit ab impietate sua. Cuius efficacem rationem reddit Concil. Trid. Sess. 6. can. 36. asserens, præmium quod bonis operibus debetur, reddendum iusto, si in gratiâ decesserit. Hinc tamen non sequitur, quod etiam peccata semel remissa, per sequentis peccati malitiam reuiuiscant. Quia merita à posito mortali, neq. tolluntur, neq. extinguuntur, sed verè manent inacceptatione diuinâ; at verò peccata posita remissione sui, verè tolluntur, & extinguuntur. Alteram rationem addit S. Thom. 3. p. q. 88. art. 1. inquit: remissionem peccati, cum sit opus Dei, debere peccata seu opus hominis, ita perfectè destruere, ut nunquam reparentur; è contra peccatum, cum sit opus hominis, non debere merita, ut potè opera Dei, perfectè & irreparabiliter abolere.

Malè itaq. Phariseus argumentatur, Christus nescit præterita delicta peccatricis, ergo non est Propheta: cum enim illa iam plenè dimisisset, & eradicasset, ac æternæ obliuioni tradidisset, scire ea nec voluit, nec debuit: cum hoc infinitè eius mi-

scant per subsequens peccatum. Et Respondet S. Thom. 3. p. q. 88. negatiue. Quod expressè determinauit Gelasius Papa Cap. Diuina de penitentia dist. 4. Dimittit clementia, dimissa peccata, in uitium uiciorum redire non patiuntur. Et S. Prosper in responsione secunda ad capita Gallorum, æque certum pronuntiat, quod ille, qui alienus à gratia Christi vitam finit, in peccatum remissum non recadat, atq. certum est, quod Apostata à fide damnetur. Et ratio manifesta est, quia peccata per penitentiam neq. teguntur, neq. non imputantur, sed verè eradicantur & destruantur. Ut Concil. Trid. docet contra Caluinistas, quæ autem semel radicibus destruantur, non amplius posito aliquo, ponuntur. Deinde, quia cum à Deo verè penitentibus peccata dimittantur, absolute emittuntur, iuxta illud Ezech. 18. Omnia iniquitatem illius amplius non recordabor. & Isaia 1. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur. & Psal. 102. Quam distat ortus ab occidente, longe fecit à nobis iniquitates nostras. Sicut igitur quæ absolute vera sunt, non amplius posito aliquo fiunt falsa; ita quæ absolute remittuntur, non amplius posito aliquo fiunt irremissa.

Et licet bona opera per peccatum mortale mortificata, per penitentiam sequentem reuiuiscant integre, quoad essentialiale præmium gratiæ & gloriæ, iuxta illud. Ezech. 33. Impietas impij non nocebit ei, in quocumq. die conuersus fuerit ab impietate sua. Cuius efficacem rationem reddit Concil. Trid. Sess. 6. can. 36. asserens, præmium quod bonis operibus debetur, reddendum iusto, si in gratiâ decesserit. Hinc tamen non sequitur, quod etiam peccata semel remissa, per sequentis peccati malitiam reuiuiscant. Quia merita à posito mortali, neq. tolluntur, neq. extinguuntur, sed verè manent inacceptatione diuinâ; at verò peccata posita remissione sui, verè tolluntur, & extinguuntur. Alteram rationem addit S. Thom. 3. p. q. 88. art. 1. inquit: remissionem peccati, cum sit opus Dei, debere peccata seu opus hominis, ita perfectè destruere, ut nunquam reparentur; è contra peccatum, cum sit opus hominis, non debere merita, ut potè opera Dei, perfectè & irreparabiliter abolere.

Malè itaq. Phariseus argumentatur, Christus nescit præterita delicta peccatricis, ergo non est Propheta: cum enim illa iam plenè dimisisset, & eradicasset, ac æternæ obliuioni tradidisset, scire ea nec voluit, nec debuit: cum hoc infinitè eius mi-

S. Thom.

Gelasius Papa.

S. Prosper.

Concil. Tridens.

Concil. Tridens.

Ezech. 18.

Isaia 1.

Psal. 102.

Ezech. 33.

Concil. Tridens.

S. Thom.

eius misericordiæ repugnet. Imò si David Rex, Nathan verè Prophetam, à Domino ad semisum fuisse agnouit, cum diuinæ misericordiæ Sententiam pronuntiasset; Dominus transtulit à te peccatum tuum. Multò magis Christus Propheta, simul & Deus verus ex hoc debuit agnosci, quod ho-

diernæ peccatrici, virtutè propriâ peccata dimiserit, cum dimittere peccata solius Dei opus sit, quæ ut nobis pariter dimittere dignetur, cum lachrymis ad pedes eius procumbamus.

**

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum.

Ostenditur peccatoris iustificacionem, sine eius propriâ cooperatione fieri non posse.

Scio non ignobilem inter Philosophos, atque Theologos, agitari discursum. An Deus cum creaturis concurrat, ad singulas earum actiones. Et licet Durandus in 2. Sent. dist. 1. q. 5. cum Ludouico Adolâ asserant, posse creaturas per se & immediate operari, sine villo actuali concursu Dei, dummodò Deus ad earum operationem concurrat, solum mediare; conseruandonimirum in illis, esse, & virtutem operatiuam, ab initio creationis ipsis inditam. Cuius rationem afferunt, quia Deus, omnibus creaturis, præter naturam, & esse, dedit virtutes ad agendum, easque in esse conseruat. Sic igni verbi gratiâ, præter naturam eius, dedit calorem, tanquam virtutem agendi, illumque in esse conseruat. Decuit quippe diuinam bonitatem, non tantum dare esse creatis rebus, sed etiam causalitatem, & virtutes ad illam exequendam necessarias. Verum sine vllâ ambiguitate, certum iam habetur, ex consensu omnium, quod Deus ad omnes effectus creaturarum, actu concurrat. Hoc D. Augustinus euidenter probat lib. 5. de Genesi ad literam cap. 5. ubi à cælesti globo, ad terrestrem descendens, omnes omnium mundi partium actiones, diuino concursui subdit, inquit: Mouet Deus occultâ potentia, vniuersam creaturam suam, eoq. nunc illa versata, dum Angeli iussa perficiunt, dum circumuehant sidera, dum alternant venti, dum abyssus aquarum lapsibus agitatur, dum vires pullulant, suarq. semina euoluunt, dum animalia gignuntur, dum iniqui iustos exercere permittuntur, explicat secula, quæ illi cum primis condita sunt, tanquam implenda insiderat; quæ tamen in suos cursus non explentur, si ea ille, qui condidit, promido motu administrare cessaret. Et ratio manifesta hoc ipsum suadet; quia ad perfectissimum

Dei dominium pertinet, posse impedire actionem creaturarum, pro suo libitu. v. g. posse impedire hunc Solem, ne illuminet: quemadmodum fecit Saluator noster, tempore passionis suæ, dum Sol contra naturam suam, toto orbe terrarum eclipsatus appareret: Marci. 15. tenebræ factæ sunt per totam terram. Lucas autem addit: Et obscuratus est Sol. Posse impedire, ne cursum suum velocissimum, & nullâ virtute naturali impedibilem, peragat. Quemadmodum fecit temporibus Iosue, quando Sol, & Luna, voci hominis obediens, quicuerunt à suo circuitu, spatio vnius diei, Iosue 10. Steteruntq. Sol & luna, donec viceretur se gens de inimico suo. Quod opus admirans Sidrach, exclamat gin commendationem Iosue. Quam inquit gloriam adeptus est, in tollendo manus suas? an non in iracundiâ eius impeditus est Sol, & vna dies facta est, quasi duo. Sic in fornace Babylonis, ignem omnia deuorantem impeduit, ne quidquam tribus sanctissimis pueris, iussu regis in flammam proiectis, noceret. Vim lucendi illi relinquens, sed vrendi auferens. Daniel 3. Et non tetigit eos. Immo addit S. Thomas, tantam esse dependentiam creaturæ à Deo, ut licet sit libera, quemadmodum homo, & Angelus, nihil tamen omnino velle, aut agere possit, nisi Deus non solum simultaneo concursu, cum illa concurrat, sed etiam præuio, & antecedenti suo concursu, illam Physicè determinet ad volendum, aut agendum. Vnde S. Doctor 1. 2. dist. q. 110. art. 2. dicit: Ex motione diuinâ relinquitur motus in anima, qui motus est actu motuentis, in moto. Verum ego, magis stupendum quid hodiè in medium producam, quod non solum creatura, propter suam

Durandus Ludouicus Adolâ.

Marci. 15.

Iosue. 10.

Sidrach.

Daniel. 3.

S. Thomas.

G 2

suam omnimodam dependentiam, nihil penitus operari possit sine concursu Dei, sed quod, nec ipse Deus possit omnia agere, sine concursu creaturæ. Hoc autem ex ipsa iustificatione Mariæ Magdalene, euidenter ostendam.

Ue autem propositum meum, efficaci argumento deducam, assero hic insignem illam D. Bonaventuræ distinctionem, quæ ille in primo Sent. dist. 38. q. 10. art. 2. Vtritur; ostendens, quod aliqua opera faciat solus Deus in nobis, sine nobis, cuiusmodi est creatio. Quippe nulla creatura potest concurrere cum Deo, ad creandum; propterea, quod creatio sit productio rei ex nihilo; requirens infinitam potentiam, quæ soli Deo competit. Hoc ipsum fatetur D. Augustinus, lib. 2. contra secundam Epistolam Pelagij, asserens multa fieri à solo Deo, quæ non fiunt ab homine, cuiusmodi sunt diuinæ inspirationes, quæ infunduntur à solo Deo. Sic D. Paulus, præter omnem suam cogitationem, raptus fuit ad tertium cælum, ut superna illa mysteria, quæ caprum hominum excedunt, ibi à Deo sibi reuelata, plenè agnosceret, eaque postea insensato mundo noscenda proponeret. Scio inquit hominem (sive in corpore sive extra corpus nescio, Deus scit) quoniam raptus est in Paradisum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. 2. Corint. 12.

Mira profectò, & stupenda res, affirmat D. Paulus se raptum fuisse ad tertium cælum, ibique se audiuisse arcana verba, quæ non licet loqui; & tamen eadem postea locutus est mundo: Quæ inquit audiui, & vidi, eadem annuntiamus vobis. Ioan. 1. Quomodo obsecro, mendacij non argueretur? Respondet S. Hieronymus, quia hoc fecit non spontè, sed necessitate coactus: quoniam illa arcana, quæ sibi reuelata habuit, plurimum conducebant, ad informationem populi Christiani. Verum non exhaurebat difficultatem: quia etiam in summa necessitate, à veritate recedere licitum non est. Præsertim cum illa arcana loqui prohibitum fuerit, propterea, quod fando, & explicando, ad æquare illa non possumus. Ut modernus quidam.

Author deducit, ex illo Cant. 4. Favum distillant labia tua; mel & lac sub lingua tua. Vbi Sponsus dicit, non super linguam, sed sub lingua: quia etsi distillet favus, etsi melle lætæque manet, in contemplationis actu, extra ipsum tamen manent sub lingua, impossibilia explicatu. Ita exponit hunc locum S. Bernardus, in libro sentent. Non est inquit hic sermo in lingua, sed

sub lingua: hoc est, effatu impossibilis, & idè subiunxit D. Paulus. Nec auris audiuit, nec lingua protulit, quæ præparavit Deus his, qui eum diligunt. Cæterum ego, probabilius cenfeo, Diuum Paulum annuntiando illa arcana prohibita, non contraxisse mendacij crimen. Quia solum homini interdictum erat, ea loqui; D. autem Paulus, ut Propheta Domini, non ut homo, illa arcana loquebatur: & idè mendacij reus non est. nam ex illa vniuersali propositione, omnis homo mendax, non licet in Darij subsumere, sed Propheta est homo, ergo est mendax. Verum in Baroco subsumi debet, sed Propheta non est homo, ergo non est mendax. minor manifesta: quia inspirati Spiritu Sancto, locuti sunt Sancti Dei. Deinde, quia sunt Dij: Ego dixi dij estis. Vnde quod homini loqui non licet, Propheta conceditur, quia ad illum spectat arcana Dei occulta, mundo annuntiare.

Deinde, ponit alia opera, quæ solus homo facit, sine Deo; ut sunt peccata: licet enim Deus concurrat ad materiale peccati, hoc est, ad entitatem actus Physicam; nullo modo tamen concurrat, ad formale peccati, videlicet, ad malitiam moralem, seu ad priuationem rectitudinis, debite inesse illi actui, quæ oritur ex defectu voluntatis. Hoc voluit exprimere D. Paulus, affirmans 1. Corint. 13. quod sine charitate nihil esset: Si inquit habuero Prophetiam, & omnem scientiam, & omnem fidem: charitatem autem non habuero, nihil sum. Cum enim peccatum sit nihil, iuxta illud S. Ioan. Sine ipso factum est nihil. quod S. Augustinus, de peccato exponit: idè hominem totaliter euacuat, & annihilat. Cuius rationem assignat S. Bonaventura, quia peccatum non habet causam efficientem, sed deficientem: nam peccare, est deficere. Quippe deficit homo peccando, à recta ratione, quæ semper dicitur homini, non esse peccandum. Hinc Ecclesiast. cap. 12. perscrutando sapiens, in quoniam consistit esse hominis rationalis, respondet: Deum time, & mandata eius obserua. palam ostendens, esse hominis rationalis, consistere in timore, & obseruatione Dei mandatorum. Deficit homo peccando, à gratiâ, & amicitia Dei, quod est summum malum: qui enim peccat, gratiam Dei perdit, quæ facit hominem iustum, amicum Dei, & beatum. Nam ut docet S. Paulus Rom. 6. Gratia Dei est vita æterna, in Christo IESU Domino nostro, hoc est, per gratiam Dei consequimur vitam æternam.

Hinc

Hinc meritò disceptant Authores, quoniam Deus, nullo modo potest esse causa peccati, nec directæ: siquidem omne peccatum est auersio à Deo, Deus autem omnia inclinat, & conuertit ad seipsum, proinde impossibile est, ut sit alicui causa recedendi à se. Nec indirectæ: quia licet Deus, non præbeat auxilium ad euitanda peccata, quod si præberet, homo non peccaret. Tamen quia hoc facit secundum ordinem suæ Sapientie, & iustitiæ, idè non potest illi imputari, quod aliquis peccet. Disceptant inquam, an saltem, Deus sit Author peccatorum nostrorum. Hæretici itaq; quatuor ista Deo imponunt. Primò, Deum ab æterno, non tantum præuidisse omnia & singula peccata, quæ à nobis in tempore committuntur; sed etiam præordinasse, & prædecreuisse efficaciter, ut fierent: idque non præuisa sub conditione, determinatione humanæ voluntatis. Secundò, Deum, vi decreti sui æterni, in tempore mandare, & impellere Diabolum, ut homines ad peccatum inducat. Tertiò, Deum in tempore necessitare hominem, ut peccet, necessitate determinationis, & inductionis. Quartò, Deum re ipsa operari nostra peccata, & quidem principaliter, quàm nos. Vnde concludunt, Deum omnino Authorem peccatorum esse.

Verum contra hanc impiam, blasphemam, & immensam bonitati summè repugnantem opinionem, concors Catholicorum dogma est. Deum imprimis peccare non posse. Quod fide diuinæ stabilitum habetur, Ioan. 2. Et peccatum in eo non est. Comprobat D. Thom. 1. contra Gentes cap. 19. Vbi dicit: Malum culpe, quod prius ordine ad bonum diuinum, Deus nullo modo vult. Neque etiam Deus inducere homines ad peccandum, tam per se; quàm per aliquam creaturam: nec consentire peccatis nostris, aut illa approbare vilo modo. Neque demum, etiam inculpabiliter esse Authorem peccati nostri: quia nec Physicè, nec moraliter facit, ut peccemus. Sicut ergo Deus in Scripturâ Sacrà, idè dicitur Author salutis nostræ, quia facit, ut operemur salutiferè, iuxta illud: Faciam, ut in præceptis meis ambuletis. ita eadem phrasi Scripturæ Sacræ, dici deberet, Author peccati, si faceret, ut peccemus. Sed quia hoc non facit, idè nullo modo potest dici Author peccatorum nostrorum.

Sed instat pertinax & rebellis semper Deo hæresis, ad stabiliendam suam con-

tra Deum blasphemiam, adducendo imprimis illa Scripturæ Sacræ loca, quæ generaliter de Deo, omnium operum nostrorum, gubernatorem agnoscunt. Vt Hieremias 10. Scio Domine, quia non est in homine via eius. Et Psal. 43. Declinasti semitas nostras à viâ tuâ. Deinde illa Scripturæ loca, quæ Deo nostra peccata tribuunt, v. Psal. 104. Conuertit cor eorum, ut odirent populum eius. Ergo inquit, ipse Deus inducit hominem ad peccandum, conuertendo cor eius ad odium, quod est inter alia peccata grauissimum. Sed temerè errat: ista enim Scripturæ, in quibus improbitas hominis, & demonis attribuitur Deo, accipi debet solum in sensu permissiuo: Ut docet S. Chrysostomus. Hom. 35. in Matt. Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei cap. 2. Augustinus lib. de gratiâ & libero arb. cap. 23. Deus ergo, ex occultissimis suis causis, & sibi soli notis, permittit peccata, sed ad illa non mouet homines, nec præceptis, nec consilijs.

Urget vltèrius hæresis, proferens alia Scripturæ loca, quæ Deo tribuunt excitationem, & indurationem peccatorum. Sic indurauerat Deus Pharaonem, ut Moysen à Deo missum, non audiret: Exodi 9. Indurauitq; Deus cor Pharaonis, & non audit eos, sicut locutus est Dominus ad Moysen. Sic excæcauit filios Heli, ut Patrem se de peccato sacrilegij seuerè increpantem, minime audirent 1. Reg. 12. Et non audierunt vocem Patris sui, quia voluit Dominus occidere eos. Sic excæcauit Iudæos, ut sine causâ innocentem Iesum, ad mortem Persequerentur. Ioan. 12. Excæcauit oculos eorum, & induruit cor eorum, ut non viderent oculis, & non intelligant corde, & conuertantur; & sanem eos. Et manifestè, hoc ipsum docere videtur D. August. Lib. contra Iulianum, inquit: Indurat Deus per potentiam, & non solum per patientiam, expectando. Quæ autem maior peccati complicitas potest esse, quàm aliquem in peccato existentem, indurare & excæcare, ne suum delictum agnoscat. Sed & hic turpiter errat hæresis: allata enim Scripturæ sacre loca, intelligenda sunt, in sensu manifestatiuo, quatenus Deus ostendere voluit, quàm sit durum cor impij. Vel certè in sensu expectatiuo, & patientiæ; quatenus Deus tolerando peccatores benignè, est illis occasio, ut in suis peccatis indurentur. Vel denique in sensu beneficentiæ multæ, quæ impius abutitur. Quatenus enim Deus, multa interius, & exterius, circa peccatorem conuertendum facit, & ipse ex his omnibus occasionem sumit, obdurandi se in iniquitate; eatenus dicitur

G 3

citur

citur Deus indurare, & excicare cor impij, citra omnem suam culpam. Quod enim peccatum benefactoris est, quia beneficiatus ipsius beneficijs abutitur? etiam si prauideatur à benefactore ipsis abusus.

Tertiò tandem, ea opera ponit S. Bonaventura, quæ simul sunt à Deo, & ab homine, cuiusmodi sunt opera naturalia, moralia, & gratuita, atque meritoria. Talia enim opera, nec solus Deus operatur, nec solus homo, sed simul Deus & homo. Cum nulla creatura, possit quidpiam efficere, sine concursu Dei: iuxta illud: *in ipso uiuimus, mouemur, & sumus.* De operibus quoque gratuitis, meritorijs, & supernaturalibus, quod non fiant à solo homine sine gratia Dei, tanquam certissimum, asseuerat D. Paulus, 2. Cor. 3. inquit: *Non sumus sufficientes cogitare, ex nobis, quasi ex nobis: sed omnis nostra sufficientia, ex Deo est.* & 1. Corint. 15. *Abundantijs illis omnibus laboraui, non ego solus, sed gratia Dei mecum.* Vnde orta est illa famosa Sententia D. Augustini, de verb. Apostoli. Serm. 25. *Qui creauit te, sine te: non iustificabit te, sine te.* Cuius ratio luculentissima est, quia iustificatio peccatoris, in tribus consistit. Primò, in ultimâ dispositione: Secundò, in infusione gratiæ Sanctificantis: Tertiò, in expulsiōe peccati.

Porro, in peccatore ad iustificationem, istæ dispositiones requiruntur: Primò, fides, quia sine hac impossibile est placere Deo. Hebr. 11. Secundò timor; Vnde dicit Sapiens, Eccl. 1. *Qui sine timore est, non potest iustificari.* Tertiò Spes: quia ut dicit Salomon Proverb. 28. *Qui sperant in Domino, sanabuntur.* Quartò dilectio: nam dimittuntur peccata multa, diligenti multum. Quintò contritiō, nam dicit Apostolus Matt. 4. *Pœnitentiam agite, appropinquauit enim in uos, regnum celorum.* Sextò, propositum uitæ melioris, & obseruandæ legis: ut habetur Ezech. 28. *Facite uobis cor nouum, & spiritum nouum.* Deus itaque, concurrat ad iustificationem hominis, tanquam causa principalis, infundendo gratiam sanctificantem; sed & ipse homo, simul concurrat, disponendo se, per enumeratos actus, ad obtinendam gratiam Dei. Et quis hæc non uidet, in iustificatione hodiernæ peccatricis? quam Christus non aliter iustificauit, nisi cum ipsiusmet cooperatione. Venit quippe ad Christum, en in concussa fides, & spes firma in eius misericordia. Fleuit peccata commissa, en ueræ contritionis signum: lachrymis rigauit pedes, & unxit pretioso

unguento: en summa dilectio, ex intimis præcordijs, erga Deum procedens. Tandem misentis iudicis sententiam audiuit: *Remittuntur tibi peccata tua.*

Vnde mirantur non pauci, quid causa, quod Saluator noster uitâ functus, è tormentis ereptus, & iam in gloriâ existens, triumphator mortis inferni que, primus Magdalena apparuerit? cur non Ioanni, si amor pensitandus? cur non Petro, si dolor? cur non omnibus Apostolis, si fletus? cur non cæteris Marijs, si diligentia? Respondet S. Marcus: quia supra cæteros peccatrix erat: *Surgens autem mane, primò apparuit Mariæ Magdalena, de qua elegerat septem demonia.* Perbellè satis: illa primò eum rapuit, & ad se traxit, quæ prima extiterat rebellis, quæ maxima peccatrix, quatenus ex hoc facto discerent peccatores omnes, quod ubi abundauit delictum, ibi superabundauit gratia. Sic locum hunc exponit Venerabilis Beda: *Rectè inquit, hæc mulier, quæ*

lætitiam Domini resurrectionis prima renuntiavit, à septem demonibus curata esse memoratur, ne quisquam digne penitens, de amissorum uenia desperaret, & ubi abundauit delictum, ibi superabundasse gratiam demonstraretur. At meo iudicio, ideò Mariæ Magdalena primò apparere uoluit, quia per arctam contritionem, & summam dilectionem cooperabatur Christo, ad suam iustificationem: Quemadmodum ipsemet, in hodierno Euangelio fatetur, inquit: *Remittuntur illi peccata multa, quia dilexit multum.* Quæ dilectio, ita Christum cum anima eius conglutinauerat, ut Christus per triduum suæ passionis, ab illâ separari ægrè tulerit, & ideò resurgens, festinauit in eius occursum.

Quare autem debeamus cooperari Deo, ad nostram iustificationem, hæc est ratio: quia Christus nos, non aliter redemit, nisi cum hac conditione, ut scilicet & nos ipsi cooperemur ad nostram iustificationem. Egregiè expressit S. Paulus, ad Coloss. 1. *Gaudeo inquit in passionibus pro uobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi, in carne meâ, pro corpore eius, quod est Ecclesia.* Vbi Vatablus, per passionem Christi, intelligit ipsas passiones Pauli, quas pro Christo tolerabat. Quasi diceret (ait ille) *multa passus sum, multa adhuc mihi desunt, & super sunt perferenda; paratus sum autem, reliquas afflictiones propter Christum pati, in carne meâ pro Ecclesia.* At uerò Ambrosius, Chrysostomus, Theophyl. per passiones, intelligi uolunt, non Pauli, sed Christi passiones, quas adimplebat Paulus in

Lucæ, 8.

Marci 16.

Cur Christi post resurrectionem primò apparuit Mariæ Magdalena.

Beda.

Ratio istius uerior.

Lucæ, 8.

Coloss. 1.

Vatablus.

S. Chrysostomus, Theophyl. Ambrosius.

lus in illis, quæ eis deficiebant. Verum, nunquid non plena, non sufficiens erat Christi passio? Absit: imò sufficientissima. Vnde ergo defectus, suppleri necessarius? equidem non ex parte passionum Christi, quoad sufficientiam; nam sufficientes ipsæ ex se, ad mille mundos redimendos: sed defectus est ex parte nostra, quoad efficaciam applicationis; cum ex parte, nostra necessaria sit compassio cum Christo, ad hoc, ut efficaciter sit noster Redemptor, ab illoque redimamur effectiue.

Passionibus Christi solum deest nostra cooperatio.

Nihil ergò aliud deest passionibus Christi, nisi nostra cooperatio, nostra simul sufferentia. Nam D. Paulus, in citato loco, non solum loquitur de passionibus Christi, quas passus est in suo corpore; sed etiam; quas pati uoluit in corpore mistico, quod est Ecclesia: quas omnes passiones suas fecit, & cum omnibus sigillatim pati uoluit. Quia sicut Christus, & Ecclesia, mysticè est unum corpus, cuius Christus est caput, nos autem membra eius; ita etiam mysticè una est passio Christi, & eius membrorum. Deus enim æterno suo decreto statuit, ut Christus non tantum in se, sed etiam in suo corpore; & membris pateretur. hoc est: in Ecclesiâ & fidelibus, ut tale corpus, passionibus non solum Christi, sed etiam membrorum, perficeretur. Hæc est mens D. August. in Psal. 61. ubi dicit: *Patitur Christus in membris suis, id est: in nobis ipsis, ad communem hanc, quasi Rempubicam: nam quis, pro modulo nostro exoluimus, quod debemus, & pro posse uirum nostrarum, quasi canem passionum inserimus, paritoria plenaria.* Quo loco, per paritoriam, iuxta D. Thom. intelligitur *Vas, suæ domus, ubi pariter multa inferuntur.* Ex quo Doctores Theologi deducunt, thesaurum Ecclesiæ, non tantum constare ex meritis Christi, sed etiam Sanctorum.

S. August.

S. Thom.

Thesaurus Ecclesiæ constat ex meritis Christi & Sanctorum.

Licet ergò passiones Christi, ut sic quoad sufficientiam, pro omnibus satis-

fecerunt, & quoad hoc, solus Christus sit passus, solus opus peregerit redemptionis; tamen quoad efficaciam & applicationem, passionibus suis, & nostras adiunxit: ita, ut uerè quoad efficaciam, Christi redemptionis, simus cooperatores, per nostra opera, præsertim pœnalia. Licet enim ipse solus quoad sufficientiam pati uoluit; noluit tamen quoad efficaciam, ut sine nostrâ peculiari satisfactione, opus nostræ redemptionis consumaretur. Felices profectò, qui per sua bona opera, ea quæ Christi passionibus desunt, adimplent: quia per hoc certam suam uocationem reddunt.

Talis fuit hodierna peccatrix, cui licet iam peccata erant dimissa; nihilominus summè dolens, quod aliquandò Deum summum bonum offenderet, per integros triginta quatuor annos, in præaltâ rupe, in cuius meditullio speluncam natura fortuitam posuit, Angelicam omnino degens uitam, seueram exegit pœnitentiam. Vbi potus eius, & omne in uitam solatium, sola fuit aqua: sedes non alia, quam lapis in corporis typum protentus, in quo reclinata pœnitens mulier, longo usu impressit imaginem corporis recubantis: ut scilicet Christi passionum, efficacem sibi redderet applicationem. Quare & vos, uestigia pœnitentis Magdalena imitando, gratias agite Deo, qui uestras animas solus sine uobis creauit: erubescite uerò quod soli, sine illo peccare ausi fueritis, à quo etiam per momentum recedere, summa infelicitas. Et agnoscendo, quod uestra iustificatio, sine propriâ cooperatione fieri nequeat, procumbite cum lachrymis ad pedes.

Ite & uos, pœnitentiam agendo, & remittentur uobis peccata uestra.

DIE S. JACOBI APOSTOLI, CONCIO PRIMA.

Accessit ad IESUM mater filiorum Zebedæi, cum Filijs
suis adorans & petens aliquid ab eo. *Matt. 20.*

Aeternam gloriam sine præclaris meritis nemo consequi potest.

Nnatum est Parentibus, exco-
amore in suam prolem ferri:
adeo, ut DEVM etiam ali-
quando offendere, & mortem
ipsam optere, leuioris momenti esse
putent; dummodo in summâ felicitate
collocatos videant filios. Hoc insolito
flagrans amore in partum suum pijsima
Rebecca, pellibus hædinis filium suum
Iacob induit, ut se primogenitum Esau
coram Patre senio iam tabescente fin-
geret, omnemque ab illo sic inspirante
Deo benedictionem reciperet. Cum ve-
rò renuisset, paternam timens maledi-
ctionem, tanto fortius illum ad intentum
opus exequendum urgere capit Mater,
inquiens: *in me sit ista maledictio sibi mi.* Vbi
quamvis non dubitaret iusta Rebecca, se
veniali saltem maculâ DEVM offensu-
ram, leuissimum etiam mendacium Deo
exosum esse optimè sciens; insolito ta-
men in filium amore succensa, veniam
pro sua fraude, se apud Deum facillè spera-
uit assecuturam: dummodo in filio omne,
quam optauerat, cerneret benedictio-
nem. Quod considerans S. Isidorus Pe-
lusiora lib. 2. cap. 8. eam id fecisse Pro-
phetico spiritu, seu diuino instinctu, cen-
set: in cuius conspectu adhuc in vtero
materno, iustus Iacob futurus, magis pla-
cuerat; quam Esau. Didicerat oraculo
Deorum per somnia admonita Neronis
mater, se quidem filium parituram, toti
imperio Romano regnaturum, sed talem;
qui matris viscera scrutaretur ferro, ex-
perturus num ferrea essent, quæ talem ge-
nuissent. Tamen illa parui duxit mor-
tem à filio sibi inferendam, dummodo in
supremo fortunæ & regni solio constitu-
tum cerneret, inquiens: occidat, modo
regnet. Quid pariter hodiernam Diuo-
rum Iacobi & Ioannis Apostolorum Ma-
trem compulit, ut importunè satis pro
filijs, Christo Hierosolymam ad passio-

Gen. 27.
* 27.

S. Isidor.

nem eunti, supplicaret: profectò cæcus
amor, dum pluris æstimauit natorum fe-
licitatem; quam luuiosam Christo im-
minentem Hierosolymis mortem. Con-
siderabimus itaque in hodiernâ solenni-
tate, quid ista mater filijs suis apud Chri-
stum voluit impetrare, & vtrum id pro-
ficuum eorum saluti fuerit necne?

Expressit hodiernum Euangelium,
quidnam ista mulier petijt, referendo ver-
ba illa: *Dic ut sedent hi duo sibi mei, vnus ad
dextram, alter ad sinistram:* petijt ergo pri-
matum. Putabat forsan ista mulier, re-
gnum Christi in hoc mundo futurum fuis-
se splendidum; velut illud regnantis quon-
dam in pace Salomonis. regnum, omni-
bus diuitijs affluens: ideoque petijt pro
filijs suis, ut illos in hac temporali felici-
tate Principes constitueret. Multi enim
in hac vanâ & caducâ mundi affluentia,
omnem felicitatem consistere arbitran-
tur. Sic potentissimus ille Romanorū Iuli-
us Cæsar, Lucij Cæsaris filius, lux Cæsarij
& Pater, Romanus Alexander, Mars Lati-
nus, omnib; ram metuendus; quam micis.
Qui primus Romæ fecit pretium seruituti,
sciens minus periculose ab vno Imperium;
quam à multis libertatem immodicè e-
xerceri. Is totam suam felicitatem in
honoribus & dignitatibus reponerat.
adeo, ut principatum in summa liberta-
te tenens, & ex omni parte beatum se
esse reputans, ne ipsis quidem iam Sena-
toribus, ad senatum venientibus assurge-
re vellet. Et ecce breui post, fucata hæc
felicitas, in summam illi miseriam versa
est. Etenim Orbe subactò, cum hostes
deessent; ne deesset quod vinceret, obie-
cit ei inconstans rerum Dea fortuna, pro
hoste Patriam. Et pro quâ sæpe antea,
de ipsâ tandem triumphauit, vicit eam
inuitus; sed & vixit eâ inuitâ: amauit
tamen inimicam, & nolentem seruauit.
At illa suæ potius saluti; quam ipsi ini-
mica,

Causa ne-
cis Iulij
Cæsaris.

Vera feli-
citas non
consistit
in honori-
bus.

Concio Prima Die S. Iacobi Apostoli.

mica, necauit inermem, qui victor atque
armatus ei pepercerat. Sicque omnis
mundana felicitas, quem antea fouere,
videbatur, in momento deseruit. Cum
optimus ille Princeps, quo nemo melior,
nemo potentior, nemo felicior regnauit
apud Romanos, proprijs suorum ciuium
manibus trucidatus, viginti quinque pu-
gionibus confossus interiret.

Alij verò felicitatem ponebant in
comparatione Sapientiæ; quemadmo-
dum veteres Philosophi, quibus non ar-
duum fuit, eremiticam planè ducere vi-
tam, dummodo in sapientiæ assectio-
nem venire possent, utque Philosophiæ
studio acrius incumberent, à conuiu
hominum semoti, ac aliorum consuetu-
dine extorres vivebant, iuxta Aristoteli-
cam doctrinam: *Anima quiescendo sit sa-
pientior.* Quapropter Philosophiam sectan-
tes, quinque integris annis, monente Py-
thagorâ, aliorum commercio carebant.
Immo S. Hieronymus in caput 2. Danie-
lis, tradit Persarum sapientes, herbis tan-
tummodo, hordeaceisque panibus vesci,
ac humi quiescere solitos fuisse, ut ad
Philosophiæ studium aptiores & expedi-
tiores inuenirentur. Sed quid mirum?
erat profectò quod illos facillè alliceret,
ad omnes molestias indefesso animo, pro
sapientiæ assfectione subeundas: cum
optimè scirent, Regibus esse parem sapi-
entiæ candidaturam. Licet enim a rege ad
sapientem infirma ducatur consequentia,
cum plurimi regum fuerint literarum oso-
res, nec vllò sapientiæ decoramento con-
spicui. At tamen à sapiente ad regem
irrefragabilis, & firma atque necessaria du-
citur consecutio. Nam si quispiam sapi-
ens est, ergo omnino Rex, non quidem
hæreditario iure, sed naturali: Quia ut re-
cte obseruauit Philo. libro cui titulus, *quod
omnis sapiens liber:* natura ipsa sceptrum &
coronam sapientibus impertitur. Vnde
quasi naturali iure reliqui ignari, & amu-
si, inferiores illis se fateri debent. Hinc
Diogenes Philosophus, cum in prædam
quærentes pyratas, sceleratissimos latro-
nes, & atrociissimos viatorum deprædato-
res incidisset, simulque cum alijs captiuis
& mancipijs in forum venundandus du-
ceretur. Prætereuntibus mercatoribus
& de viuiscentijsque arte ac officio percun-
tantibus, Diogenes animo imperterrito
respondit: *Officium inquit meum est, alijs im-
perare.* Quid est pro Deum immortalem!
mentene captum ô Diogenes, an Philo-
sophum te dicamus? omnibus bonis spo-
liatus es, in seruitutem redactus, pedibus

& manibus victus, cervicem sub ferrea
catenâ depressam gestas; & tamen mini-
mè erubescis, te iactare, ius tuum esse im-
perandi. Respondet ille, iure inquit debe-
tur hoc mihi, quia sapiens sum. Non tam enim
regem constituunt purpura & sceptrum,
magnifica palatia, sericis vndique aulæ
circumducta, splendidus comitantium
numerus, aut certè ingentes thesauri;
quàm potius prudentia & sapientia, cum
animi generositate coniuncta. Hi igitur
omnem suam beatitatem in solâ sapien-
tiâ collocabant: quoniam qui sapientes
erant, pro dijs ipsis colebantur: Hinc
Platoni diuinum nomen attribuit Anti-
quitas. Sed quàm vana hæc illorum feli-
citas esset, palam loquitur Scriptura Sa-
cra, inquiens: *non intellexerunt, quoniam qui
talitè agunt, digni sunt morte.* Vbi illos in suâ
sapientiâ nimium confidentes, hæc ap-
parens solùm & momentanea felicitas, in
æternum deduxit cruciatum.

Nonnulli adhuc omnem felicitatem in
solis voluptatibus constituunt: quemad-
modum Epicurei vitam hominis, omni-
bus delicijs nutriendam asseuerabant, eò,
quod putarent, post mortem nullam volu-
ptatem, aut miseriam animas defuncto-
rum manere. Tales hucusque extant bar-
bari Turcæ, qui nihil magis curant; quàm
ut carnali voluptate suam immunditiem
satiare possint. Sed quàm sit miserum de-
liciarum illecebris capi, audite magnum
Doctorem D. Ambrosium, Qui libro 1. de
Cain & Abel. cap. 5. dicit. Ne inquit, sal-
ut imprudentem & circumueniat te mulier effra-
nata, & luxuriosa, quæ non nouit pudorem, sedet
in foribus domus, in sella palam, in plateis aduocans
prætereuntes. Nunc igitur sibi mi audi me, & in-
tende verbum oris mei: non declinet in vias eius cor
tuum. Multos enim vulnerando deiecit, & sunt in-
numerabiles, quos trucidauit. Via inferorum do-
mus eius, deducens in secessum mortis. Ausert igitur
prauum os & iniusta labia longè à te propelle.
Oculi tui recta videant: noli intendere fallaci mu-
lieri. Mella enim disillabunt à labijs mulieris for-
nicaria, quæ ad tempus impinguat fauces tuas: po-
stea verò amariorem felle inuenies. Non te vincat
forma concupiscentia; adulterina est, sucus illius, ne-
quaquam verò ac sincero fulgens decore. Neque
capiaris oculis: circumfusa enim retia
sunt. Velis potius similis fieri illi, & se-
quere eum, qui salit super montes, & transiit su-
per colles: prospiciens per fenestras, eminens super
retia. Mala quippe sunt voluptatis vincu-
la. Oculos delectat, demulcet aures: sed
mentem inquinat, ultra mentitur, falsa
adiungit, vera subducit, spondet pecuni-
am, offert aurum, sed aufert disciplinam.
Non

Vera feli-
citas non
consistit
in volu-
ptatibus.

Mulier in-
uocanda
facillè
decepit.

Cantic. 2.

Non hic celabo, quæ maxima eius videntur esse, ne videar operire, quæ displicent in voluptate, & obumbrare, quæ placeant. Eleuat illa & extollit mentem suæ forijs verbis, ostendit omnia regna terræ, dicens: *Hæc omnia tibi dabo, si procidens adoraueris me.* Ibi potissimum caue, ne capiaris, præterlabentibus & non manentibus, in quibus magna tentatio est. Exemplum certe monstrauit Dominus Iesus, quomodo contra istiusmodi tentationes pugnare debeamus. Tetenderat Diabolus primum laqueum gulæ dicens: *Si filius Dei es, dic ut lapides isti fiant panes.* Verum soluit laqueum Christus hoc dicto: *Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo Dei.* Tetendit iterum Diabolus, alterum iactantiæ laqueum, qui etiam bonam mentem prosperis currentem semitis, solet strangulare, statuens incarnatam veritatem, super pinnaculum Templi, & dicens: *Si filius Dei es: mitte te deorsum.* Scriptum est enim, quia Pater æternus Angelis suis mandauit de te, ut custodiant & portent te in manibus suis, ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Et quamuis Dominus Iesus potuerit se sine vlllo periculo mittere, cum ei non deessent Spirituales volatus; ne tamen iactantiæ genus esset. Respondit Diabolo: *Non tentabis Dominum Deum tuum.* Quo facto docuit Christus, non in voluptatibus carnis, non in delicijs vitæ, perfectionem esse collocandam. Plurimos momentanea carnis voluptas occidit, neminem abstinentia; innumeris vina nocuerunt, nulli parsimonia. Plerique inter epulas sudare animam, & mentis proprio repleuere sanguine. Alijs crudelitas vocem simul rapuit, & sensum: & si aliquibus crudelitas noxia non fuit, ijs ruinam fecit ebrietas. Alios in crimen egit compositio: & si ipsa crimen non sit, alios tamen ad egestatem redigit. Quid loquar de libidine? seuus criminum stimulus libido est, quæ nunquam quietum manere patitur affectum. Nocte feruet, die anhelat, de somno excitat, à negotio abducit, à ratione reuocat, aufert consilium, amantes inquietat, lapsos inclinat, castis insidiatur, potiundo inflammat, vsuq; accenditur. Nullus peccandi modus, & in-explebilis scelerum sitis, nisi morte amantia extinguere non potest. Immo hæc cadaua mundi voluptas, momento solum recreat, idque ab initio, toto verò tempore reliquo, summâ amaritudine replet animam. Epulabatur quotidie splendide diues ille, cuius meminit S. Euangelista, cui in ipso deliciarum ingressu, propinauit

mundus omnem suauitatis dulcedinem; sed in finem acerbissima ei tormenta, & sitim amarissimam reseruauit. Quod admiratus Abraham, exclamauit: *Recordare* Ibidem. *quia receperisti bona in vita tua, nunc autem cruciatur.* Quali diceret: quia temporanea vita tua omnibus delicijs fuit immersa, ideò æquum est, ut æternis cruciatibus torqueatur. Momentaneum enim est, quod delectat, sed æternum, quod cruciat, & dulci initio, amarus semper exitus respondere solet. Nonne felicissima initia habuit Aman, de quo illud dicit sacer textus, *Rex Assuerus exaltauit Aman, & posuit solium eius super omnes principes quos habebat: cunctiq; serui regis, qui in foribus palatii versabantur, flectebant genua & adorabant Aman.* Ecce quàm fortunatus progressus, sed reflecte in finem, oculos, quanta ibi amaritudo & ignominia. *Suspensus est,* inquit Sacra litera. *Aman in patibulo, quod parauerat Mardocheo.* Non est ergo vlla felicitas in voluptatibus, quæ in ipso solum aditu dulcedinem quandam & amantitatem monstrant, sed ipso exitu grauius, quàm coluber aut Basiliscus pun-gunt.

Demum, alij felicitatem collocant in solis diuitijs, quibus per totam vitam suam affluere desiderant: quemadmodum Midas ille quondam Rex. Qui à dijs suis impetrauerat, ut quidquid manu contingeret, in aurum verteretur. Sed postquam dextera ei, & cibos apprehendens, in fuluum commutauit, ne fame extremè iam prorsus laborans, interiret; iterum deos adiit, supplex postulans, ut tantam ab illo fortunam auerterent, eumque potius in minori rerum copiâ, quàm in maximâ auri abundantia viuere valerentur. Quod dii miseri præstare volentes, illum in pactolo fluuio ablui imperarunt: atque ex illo tempore, (si fides poetis) diues pactolus fuit auro. Misera ergo felicitas, quæ suos possessores ut plurimum enecat, & insatiabili habendi cupiditate, atq; auaritiâ torquet: ut quò plura mortales possederint, eò magis inopes se esse credant. Omnibus enim inuida diuitiarum cupiditas, sibi vilis, in sumis diuitijs inops, affectu quippè extenuat, quod censu abundat. Nullus rapiendi modus, vbi nulla mensura cupiendi. Sic inflammatur cor, sic igne suo pascit animum, ut hoc solo distet, quòd illa formarum adultera sit, hæc terrarum Elementa conecutit, mare sulcat, terram effodit, cælum votis fatigat: nec sereno grata, nec nubilo, condemnat prouentus annuos, fœtusque terrarum arguit. Hinc meritò dicit

Eccel. 5.

dicit Sapiens: *Est languor malus, quem vidi sub sole, diuitias custodiri in malum possidentis eas.* Et paulò superius clarius hoc ipsum expressit, inquit, *Qui diligit argentum, non satiabitur argento, nec est finis acquisitionibus eorum.* Si ergo quæris thesauros, accipe inuisibiles & occultos, quos in cœli altissimis, non quos in terrarum venis requiras. Videtur mihi ab hac veterum consuetudine, aut potius cupiditate, non aberrasse hodierna Apostolorum mater, dum vni dexteram Christi, alteri sinistram dari postulat. Quid enim dextera illius, nisi æternam gloriam; quid sinistra, nisi mundi temporaneam felicitatem denotat. Amans itaq; filiorum mater, inter Salomonis doctrinam, & veterum de felicitate opinionem, media hæ-rere volens, petijt ut sui filij, & in cœlis, diuinâ omni æuo perfruerentur visione, & in terris quoque vitam tranquillam, in prosperâ semper fortunâ transigere possent, Christum obsecrauit. Sed displicuit Christo importuna hæc postulatio, tantquam filiorum salutis summi noxia. Ut enim purum æther, non nisi dissolutis nubibus mundum serenat; sic ad præparatas illas beatas mentibus cœlestes delicias, non nisi per magnas mundi tribulationes quispiam valet peruenire. Quòd eleganter expressit S. Hieronymus inquit: *Delicatus es miles, si hic vis gaudere cum seculo, & ibi regnare cum Christo.* Displicuit inquam hæc petitio Christo Domino, tantquam imprudens, quia in illa simul quatuor absurda commisit ista mater.

S. Hieron.

Mater filiorum Zebedæi, quæ absurda in sua petitione commisit.

Lucæ 12.

Imprimis commisit auaritiâ, quia à suis filijs voluit primas partes occupari apud Deum, scilicet: & dextram, & sinistram; quas tamen vtrâq; partes Deus omnibus ad gloriam prædestinatis, ex sua immensâ bonitate præparauit. Quemadmodum D. Chrysostomus in personâ Dei loquitur: *Ego vos vocavi ad partem dextram.* Et ipsemet Christus Dominus, omnibus Apostolis, in promulgandâ salutari eius doctrinâ laborantibus, ex æquo eandem beatitudinis gloriam, pollicitus est. Nolite inquit cogitare pusillus grex, quia complacuit Patri vestro, dare vobis regnum gratuitò. Commisit stultitiâ; quia pro vno sinistram petijt, cum tamen Deus vtrique dextram dare paratus esset: in die enim tremendi iudicii, omnes iusti, ad dextram, mandum Christi iudicantis stabunt; damnati verò & in ignem mittendi æternum, ad sinistram illius à malis Angelis collocabuntur. Tertiò, commisit iniustitiâ, quia spem impetrandi in solâ ratione af-

finitatis fundauit. Fuit enim soror Beatæ Virginis Zebedæi coniunx, ideoque ad supremam in Dei honoribus præeminentiâ, hac propinquitate freta, suos filios voluit promouere. Sed exaudita non est hæc postulatio, tantquam iniusta: Quia omnis impetratio in solâ Dei acceptatione, non verò in vllâ affinitate fundari debet. Nam affinitas, non potest iusta esse causa, distribuendi honores: qui enim ratione affinitatis ad dignitates alios promouere volunt, ij magnam Deo faciunt iniuriâ, quia Dei honorem negligunt, magis honori propinquorum consulentes. Hinc grauitè reprehenditur Heli Sacerdos in Sacris literis, quòd nimio filiorum obcæcatus amore, permiserit illis primitias Sacrificiorum rapere, negligens autem & minimè curans, ut Dei templum impollutum seruaretur. Vnde S. Gregorius, in eum locum sic dicit: *Filios & propinquos magis quam Deum honorat, qui ad sacros ordines personas eligit, non ex conuersationis honestate, sed amore propinquitatis.* Defraudant simul & Reipub. qui ex mortuo consanguinitatis alios promouent, ad honores; quia hinc magna Reipublicæ suboriuntur damna, quando boni emeritis fraudantur præmijs, quorum verò nulla fuere præmia, amplissimis cumulantur honoribus. Vnde septuaginta interpretes super Prouerb. cap. 19. v. 28. dicunt: *qui spondet puerum imprudentem, iniuriâ afficit iustitiam.* Offendunt insuper & illos ipsos, quos ratione affinitatis ad munia obeunda promouent: quia illos in æternum præcipitium ducunt.

In promotione ad honores consanguinitas spectari debet.

S. Greg.

70.

Nouit benè, quanti mali facinus sit, ex solo affinitatis motu ad honores aliquem promouere, Benedictus ille Cisterciensium professor, postea verò summus Pontifex creatus. Is cum acriter petitionibus multorum vrgeretur, ut eos, quos illi natura sanguinis nexu copulauerat, ad dignitates Ecclesiasticas promoueret: respondit illud Prophetæ: *Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero.* Nouit hoc ipsum perbellè in veteri testamento Moyses, qui iam iam moribundus, noluit proprios filios successores deligere; sed Deum orauit, ut eum, qui illi placuisset, constitueret super populum. Prouideat inquit Dominus Deus Spirituum omnis carnis hominem, qui sit super multitudinem hanc. Quamobrem D. Hieronymus in caput primum Epistolæ ad Titum, subdit: *Ut sciremus inquit principatum in populos, non sanguini deservendum esse; sed vite.*

Psalm. 18.

Num. 27.

S. Hieron.

Commisit demum in sua postulatio-ne, ma-

ne, mater filiorum Zebedæi, & quantum absurdum, scilicet; malignitatem. Quia ista petitio (vt ingeniose annotauit Sanctus Chrysostomus Hom. 66. in Matth.) expresse tendebat contra S. Petrum, quem Christus omnibus discipulis voluit præferendum. Sic Saul Ionatham filium, in regnum suum substituere conabatur: sed quia contra placitum DEI: qui iam Dauidem nimium dilexerat, & regem constituerat per Prophetam: frustra id Saul tentauit. Sic Absolon gratiam populi sibi concilians, parenti suo Dauidi regnum per vim eripere satagebat, inquit: *Eligam mihi duodecim millia virorum, & persequar Dauid hac nocte, & irruens super eum percutiam eum.* Sed quia contra DEI ordinationem, dignitatem ambigebat, irritus factus est eius conatus: addit enim sacer textus. *Cumq; ingressus esset mulus super condensam quercum, adhaesit caput eius quercui, & illo suspensus inter caelum & terram, mulus cui insederat pertransiit.* Sic cum iam senio confectus esset Dauid, Adonias regnum sibi usurpare voluit, inquit: *Ego regnabo.* Sed quia contra DEI voluntatem faciebat, de tam superbo fastu deiectus est, dum Ionathas responderet: *Dominus enim Rex noster Dauid, regem constituit Salomonem.* Sic hodierna postulatio matris repudiata est, quia fuit contra DEI institutionem. Petijt illa vt filij sui in Ecclesia principatum tenerent: sed quia iam Petro Apostolorum principi hæc promissio à Deo facta fuerat, idcirco postulantis oratio reiecta. Reiecta inquam, non quod Deo nimium displiceret: Sed quod postpositis æternis bonis, temporalia filijs impetrare vellet. Quem admodum Origenes scribit in hunc locum: *O mulieris inquit simplicitatem, petijt temporalia æternis posthabitu corporis, non animæ matrem se esse declarans.* Reijcitur ardens mulieris obsecratio: quia ante vllas adhuc anxietates, ante dolores & tribulationes, gloriam filijs concedi optat; cum tamen arduum sit ad honores iter, vt præclare docet S. Leo. Serm. 2. de Epiphaniâ. *Non dormientibus inquit prouenit Regnum celorum, sed in mandato Dei vigilantibus; vt si dona eius irrita non fecerimus, per ea quæ nobis dedit, mereamur accipere, quæ promissæ.* Sic Deus dignatur nostras preces, quoties aliquid iniustum, & nobis indebitum à Deo petimus. Appetijt maledictus Lucifer, suæ assumptionem naturæ, & hypostaticam personæ verbi vnionem, arroganter inquit: *In caelum conscendam, super astra Dei solium meum locabo.* Quid igitur mirum, si grauare homines potest, qui peruicaci Spiritu, nec

Deo cedit? Quomodo mensuram veritatis, & fidem in homine seruabit, qui Sacrilego impudentique mendacio, omnipotenti se domino adæquandum esse promittit? Quomodo non calumniabitur singulos, qui totam irritauit terram, concussit reges, posuit vniuersum orbem desertum, & ciuitates destruxit: eos qui in abductione erant, non soluit. Verum tamen quia donum gratiæ, non debiti, superbe exigebat, propterea cum suo inordinato appetitu, in profundissimis inferorum tenebris sepultus est. Sed cum iam aduersum omnipotentem pugnare non valeat, nobis cauendum est, ne muros animæ nostræ destruat, ne propugnacula nostræ mentis diruat, ne super sydera thronum suum ponat. Ponit enim super sydera folium, quando electum decipit, quando iustum circumuenit, cuius opera elucet, sicut stellæ in celo. Et quos non potest circumuenire, calumniatur, inuidens regni celestis gloriam, vt quos illecebris suis à Christo non potest separare, eos calumnijs suis, debiti honoris fructu fraudare conatur. Appetebant Pharisei supremam in omni populo præminentiam, de quibus illud scribit Apostolus Christi. *Amant primos recubitus in cænis, & primas cathedras in synagoga.* Sed ob hunc arrogantem fastum, vana simulachra, & dealbata sepulchra meruerunt appellari.

Proinde licet præstantissima Dei gloria, sit donum gratuitum, & præstantissima quædam gratia; quia tamen illam Deus, simul in præmium recte operantibus præparauit, noluit eam ad impetrationem amantis matris D. Iacobi & Ioanni conferre, nisi prius præclara eorum merita eluxissent. Quocirca calicem illis prius bibendum proposuit: *Potestisne inquit calicem meum bibere?* id est: omnes molestias pati, varios cruciatus pro nomine meo sustinere, contumelias subire, mortem denique ipsam animo impeterrito optetere. Calicem proposuit, id est: humilitatem, quasi diceret: ego veni humilis esse, & vos ante me vultis fieri excelsi. Verum si hac vultis ire, quod ego non eo, in vanum est vobis ante lucem surgere. Et Petrus enim ante lucem surrexerat, quando consilium Domino dare voluit, vt non pateretur pro nobis. Dixerat quippe Dominus de passione suâ, in quâ salui futuri eramus, & de ipsâ humilitate, humilis namque passus est. Cum igitur de passione suâ futurâ sermonem fecerat Dominus, expanit Petrus, qui paulo ante ore o-

Matth. 16.

S. Bernar.

ore omnium fatebatur esse DEI Filium, & quasi dissuadere volens, ne forsân & ipse moreretur. *Abstine inquit à te Domine, propitius esto tibi, non fiet istud.* Sed quia antelucem volebat surgere, & laci consilium dare: asperum satis responsum audiit: *Redi post me Satanas.* quasi diceret: quod ego eo, illuc sequere: non quod tu vis ire, illuc me velis ducere. Displicet igitur Christo nostra petitio, quando petimus quidpiam, ad quod obtinendum nulla suppetunt merita, quando quærimus solatium, recusando calicem amaritudinis degustare. Hinc S. Bernardus in libro Sententiarum dicit: *Calicem Christi esse calicem patientiæ, & laboris, quæ ipse Iesus bibit quasi apertius loqueretur: quisquis pro Christi gloriâ, ærumnas patienter fert, pericula voluntariè subit, is à Christi calice inebriatus, dignus efficitur præmio æternitatis.* Noluit hodiernus Apostolus, per solam matris impetrationem Christi dextram occupare, vile præmium reputans, quod solis precibus emittitur. Sed per calicem Domini regnum ipsius conscendere enituit. Bibit enim calicem Domini in proprio sanguine, cum in Hispania veram Christi fidem edocens, toties magnis agitatus periculis, sudore sanguineo sua vestimenta perfudit, cum pro Christi nomine ab Herode Agrippâ, gladio occisus, Martyrij coronam è proprio sanguine, ex innocenti corpore, velut de calice effuso, sibi conficeret.

Marci 3.

Noluit ante passionem nondum emeritis affici præmijs; sed Christum ad ipsam vsque secutus mortem, imprudentem matris petitionem correxit, dum non per delicatas mundi voluptates; sed per intolerabiles animi corporisq; cruciatus, beatitudinis præmium voluit mereri, dum non sibi ipsi, vt ignara rerum celestium mater studuit; sed toti Hispaniæ, immò omnibus mundi regnis, celestem gloriam precatus est: cuius illa ope & meritis floret ad hæc vsq; tempora. Ac proinde iure merito, magna hodierni Apostoli in DEI Ecclesia celebratur solennitas, qui magnis à Christo decoratus est privilegijs. Primum, quia fuit nepos B. Virginis Mariæ, vt pote ex sorore illius, tertiâ filiâ Beatae Annæ procreatus, proinde & ipsius Christi consanguineus; neq; tamen fuit contentus solâ corporis consanguinitate, nisi per magnarum exercitium virtutum, diuinæ in omnibus voluntatis vestigijs inhærendo, vt spiritualem simul cum Christo, & Virgine matre affinitatem contraxisset, memor illius: *Qui secutus voluntatem Dei, hic frater meus & soror mea est.*

Fuit secundum illius priuilegium, quia vocatus est à Christo Iacobus maior, non ob ætatis maturitatem (longe enim maioris fuit ætatis ille, qui minor dicebatur) sed ob virtutum perfectionem. ideoque primus à Christo ad Apostolatam vocatus est, quia inter Petrum & Ioannem fratrem suum, fuit Christo summe dilectus: unde omnibus suis miraculis, præsentem cum Christo semper voluit adesse. Tercium, quod inter Apostolos secundus à Sancto Marco recensetur; ordo autem ille, secundum merita & sanctitatem sumi debet. Quartum deniq; priuilegium, quod primus pro Christo inter Apostolos Martyrium subierit. Magna sanè eius perfectio fuit, quando ad vnâ Christi vocationem, desertis mundi illecebris, eum secutus est, exui malens omni terrenâ possessione, Christi verò paupertatem amplecti; vt hisce mundi diuitijs, veluti grauiamine quodam solutus, cælum facilius conscenderet: obest enim plerumq; temporaneus iste splendor, ne diuinus amor in corde hominis ardeat, vt palam loquitur sacer textus: *Si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo.* Quod pulchrè edocuit Elias Propheta, quando è mundo discedens, pallium abiiecit, inquit S. Hieronymus: *Elias ad cælorum regna festinans, non potest ire cum pallio: sed mundi in mundo vestimenta demittit.* Maria Magdalena sollicitè querens Christum in monumento, vbi illum non inuenit, moesta fertur exclamasse: *Tulerunt inquit Dominum meum.* Sed quid est? errauit forsân, dum putaret Christum ab alijs esse sublatum. Nemo enim tulit DEI virtutem, nemo tulit DEI Sapientiam, nemo tulit venerabilem castitatem. Non tollitur quippe Christus de monumento iusti, nec de suæ Virginis secreto, & pietatis arcano: & si quispiam illum vult tollere, auferre certè non potest. Hinc forsân Christus Dominus postea illi apparens, sic eam allocutus est: *Noli inquit me tangere.* quasi diceret, noli dubitando tangere DEI virtutem, DEI Sapientiam, reuerendam integritatem, honorandam castitatem. Sed vade ad fratres meos: scilicet ad electos & obseruantissimos Sacerdotes, & dic illis: *ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum.* Et quæ est obsecro distinctio inter Patrem meum, & Patrem vestrum? arcanum perpendite: Qui iuxta diuinam generationem Pater Christo est, is iuxta adoptionem, Pater noster est. Igitur Patrem meum dicendo, à creaturis se DEI Filius separauit. Patrem vestrum pronuntiando, adoptio-

1. Ioan. 2.

S. Hieron.

Ioan. 20.

Ibidem.

adoptionis Spiritualis gratiam designauit. Pariter Deum meum dicendo, Myſterium ſuæ incarnationis oſtendit, vt quem Patrem naturaliter habet, Deum appellet; propter ſuſcepti corporis Sacramentum, Deum autem veſtrum cum dicit, profeſſum in nobis ſuæ operationis oſtendit. Negant tamen probabilius multi Doctores, Mariam Magdalene, aliquam circa Chriſti diuinitatem habuiſſe dubitationem: ideoq; verba illa: *tulerunt Dominum meum*, vertunt hoc modo, *tulerunt pallium meum*. Atq; huic expoſitioni conſentire, videtur S. Ambroſius lib. 3. de Virginitibus. Vbi ſic habet: *benè inquit ei tollitur pallium, quæ ad Chriſtum propinquat, vt Deum viſura, mundo corde gradiatur.*

Quare viditiſtis iam Catholici, quantus ſit erga filios matris amor, vt etiam importunè pro illis toties interpellare, non erubeſcat, cupiens illos in Chriſti dexterâ conſtitui. Habetis & vos matrem Eccleſiam, quæ infallibili amore, vos omnes, tanquàm filios ſuos cariſſimos proſequitur. Supplicat illa pro nobis toties ad Deum, diuina impetrans auxilia, vt illis erecti, Chriſti dexteram occupemus. Sed neceſſum eſt, vt nos quoque hodiernum imitati Apoſtolum, in aſiduâ Dei oratione non deficiamus. Nam citius nos Deus exaudit, quando ipſi quoq; ſimul cum Eccleſiâ matre oramus, vt docet S. Auguſtinus Tract. 102. in Ioannem inquit: *Exaudiuntur quippe omnes Sancti pro ſeipſis*. Non defecit hodiernus Apoſtolus in diuinâ oratione, non tantum ſibi, ſed omnibus etiam fidelibus, cœleſtia beneficia imprecando. Et nos certè minimè in placando, orandoq; Deo languere debemus, vſq; ad ipſam mortem: neque enim ſemper Deus ſtatim, ſua petentibus bona concedit: ſed differt interdum, vt patientiâ & perſeuerantiam agnoſcat. Nam dicit Sapiens: *Non in vnu aut alterius diei, ſed in oratione plurium dierum*. Sic Deus quondam Iſaaco promiſerat ſobolem; quam tamen Iſaac non ſta-

tim, ſed per viginti annorum orationem impetrauit. Quadraginta enim annos habens duxit uxorem Rebeccam, & illa, vſque ſexageſimo peperit. Proinde viginti integris annis, promiſſam ſibi à Deo prolem, continuâ oratione poſtulans expectauit. Vnde Chryſoſthomus Hom. 49. in Genes. dicit: *multum & conſtanter orauit*. Similiter Abraham adhuc iuueni ſemen promiſſum fuit, & tamen illi datum non eſt, niſi poſt diuturnam orationem iam prorsus ſeneſcenti.

Dum igitur in hodiernâ ſolennitate, orat pro nobis omnibus mater Eccleſia, oremus & nos in ardore Deum precandi nuſquam deficiendo. Oremus reſectis iſtius fallacis mundi illecebris. Oremus tempeſtiuè, ne nos extrema illa hora, quam nemo ſcit, præueniat. vbi iam tempus exaudiendi non erit. Hodierna Apoſtolorum mater (inquit S. Chryſoſthomus) ideo exaudita non eſt, quia ſerò, imminente iam Chriſti morte petijt. Sed qui præuenit Deum precando, facile exauditur, teſte incarnatâ Sapientiâ: *Qui mane vigilat ad me, inuenient me*. Oremus non hæc mundi caduca bona, & mundi præminentias, quæ nobis profutura non ſunt, nec exiguis (ſi quæ ſunt) noſtris meritis debita. iuxta illud conſilium Sapientis: *Noli quaerere fieri iudex, niſi valeas virtute irrumpere iniquitates*; ſed illud poſtulando, quod hodierna mater, ex probabiliiori multorum ſententiâ, vt poſt hæc lubrica mundi curricula, in dexterâ Chriſti colloceſtur. magnum (cuius hodiè anniuerſaria ſolennis agitur dies) obſecrando Apoſtolum, vt qui corporis & ſanguinis affinitate Chriſto copulatus, ad eius dexteram reſidet, magnis ſuis meritis, afflicta Patriam noſtram, non ſecus, quàm Hiſpaniam, in quâ glorioſum ſubiit martyrium, velit iuuare. Nobis auxilium præbens, vt illius ſuffragijs er-

ei, eandem Chriſti dexteram, vna cum illo mereamur occupare.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Dic vt hi duo filij mei ſedeant, vnus ad dextram, alter ad ſiniſtram. *Matt. 20.*

Recta filiorum educatio, eſt neceſſaria Parentibus, ipſis filiis, & Reipublicæ.

Non eſt circumſcriptus Parentum in filios amor, maiori etenim vt pluri-

mum in illos feruntur affectu; quàm in vitam propriam: immò, & quàm omnia, quæ ca-

quæ cariſſima haberi poſſunt? vnde ſicut materno amor, nullus amor comparari poteſt; ita dolorem eius, dum ſua orbat prole, nullus dolor æquare poteſt. Quemadmodum ingenioſè enucleat Diuus Auguſtinus de Ciuitate Dei cap. 10.

S. Auguſt. Amor (inquit) meus quantus eſt in poſſidendo, tantus dolor in amittendo. Hinc narrant Hiſtorici, Demotheſtem maximis eiulatibus filij ſui mortem lachrymatum fuiſſe; quem cum familiaris quidam argueret, quod cum eſſet Philoſophus, à lachrymis ſibi temperare neſciret; reſpondit: *Paterni amoris & affectus ignarus eſ.* Quasi diceret: neſcis quid paternus amor in filiis poſuit: quod ſi noſſes, nequaquàm me argueres.

& profeſſo vim iſtam materni amoris, quem natura indidit genitricibus, ſatis luculenter probauit, illa induſtria prudentiſſimi Salomonis, qui duabus feminis contendentibus ſuper vno filio, ſententiam tulit, vt infans diuideretur, & vnaqueque dimidiam illius partem acciperet. Tum, quæ ſe falſo matrem eſſe ſimulabat, libenter latæ ſententiæ acquieuit, dicens: *neq; mihi nec tibi, ſed diuidatur*. 3. Reg. 3. altera tamen, quæ vera eius mater erat, ægre ferens præ magnitudine amoris, infantem trucidari, iſtanter rogabat, integrum, potiùs alteri adiudicari. Ex quo materno affectu, & in propriam ſobolem innato amore, facile Rex Salomon deprehendit, eam eſſe veram illius infantis matrem.

Quin imò & ipſe Deus, egregiè ſatis vim materni affectus in filios expreſſit. Genes. 22. Vbi Sacrum eloquium narrat, quod, cum Deus vellet experiri, quantà eum dilectione Abraham proſequeretur, iuſſit dilectum filium Iſaac ſibi immolari: Tolle, inquit, dilectum ſilium tuum, quem diligis, & offer illum mihi. Mirantur Doctores Sancti, quare Deus amorem Abraham, noluit experiri in erogatione nummorum? non in morte charæ uxoris? non in honoris iacturâ? ſed in ſolâ cariſſimi filij nece, quem ſi paratus eſſet occidere, Abrahami dilectio mirum in modum eluceret. Nam ſubitò, poſtquam viderat hanc eius promptam voluntatem Dominus, ſic eum allocutus eſt. Nunc agnouit, quod timeas Dominum. Sed quid eſt Domine? num fortaſſe hac ſolùm in re, amici tui dilectio nota tibi eſt? nonne hic vitam ſuam vniuerſam in tuo ſamulatu tranſegit? Nonne patrios lares deſeruit? nonne totam ſubſtantiam pro te pauperibus erogauit? nonne iuſſu tuo Chaldaeorum fornacem ingreſſus eſt? Non id diſſiteor: omnia quidem illa eius facta erant heroica: cæterum illud vnum,

quod dilectum filium ſuum neci deputaret, iuſſa Dei promptiſſimè exequendo, longo intervallo cuncta ſuperauit, & multò excellentiùs ardentem eius erga Deum amorem indubitanter oſtendit; eò, quod nihil carius habeat filio homo. Neſcit igitur metas habere maternus amor, licet filiorum in parentes minus interdum amoris reperiatur. Cuius rei cauſam aſſignat Philoſophus, in Problemmatibus, diſcurrens: Quare Pater magis diligit filium; quàm filius patrem: quia, inquit, pater aliquid reſpoſuit in filio, filius nihil in patre; Hanc igitur parentum dilectionem erga filios, in hodierno Euangelio conſiderabimus, diſcurrendo, in quonam poſſiſſimum parentes, curam circa filios debeant habere.

Dic vt ſedeant hi duo filij mei &c. Non audent plerumq; filij magna poſtulare: quia verecundia non permittit: ſed matres ſemper ſubmittere ſolent; vt quod illi erubeſcunt, hoc ipſæ pro illis poſtulent. Hinc & in hodierno Euangelio, non ſunt auſi filij Zebedæi primas Cathedras à Chriſto petere, ſed matre interueniente id tentant. Rationem Abulenſis reddit, in cap. 30. Matth. Quæſt. 54. Quia inquit ſaciliùs putabant Chriſtum id Matri conſeſſurum; quàm ſibi: quia forte illa aliquando adiuuauerat Dominam noſtram ſorem ſuam, ad nutriendum Chriſtum. Chriſtus autè erga nutritios ſuos, liberalem ſe exhibuit ſemper. Nam vt inquit D. Ambroſius lib. 5. de Fide cap. 3. Dominus celi atq; terrarum verecundabatur, (& vt verbo ipſius vsar) conſundebatur, Matri pro filiis poſtulant, etiam ſuæ conſortium denegare. Reprehendunt hic plurimi matrem iſtam pro filiis ſuis poſtulantem, quaſi quatuor abſurda in ſua petitione commiſerit. Imprimis auiditatem; eò, quod à filiis voluerit occupari omnia; ſcilicet; dextram & ſiniſtram: duo enim (inquiunt illi) mater iſta petijt à Chriſto, ſcilicet; gloriam æternam, quæ per dextram eius repræſentatur, & mundi opes atq; diuitias, quæ per ſiniſtram exprimuntur, vt potè temporalia & caduca. Secundò ſtultitiam, quia pro vno ſiniſtram petijt, cum Chriſtus dextram paratus eſſet vtriq; concedere. Tertiò iniuſtitiam; eò quod fundauerit ſpem impetrandi in ratione aſſinitatis, quæ non eſt iuſta cauſa diſtribuendi dignitates. Quartò Malignitatem; quia iſta poſtulat, vt notat ſanctus Chryſoſthomus hom. 66. in Matt. expreſſè tendebat contra Sanctum Petrum, quem ſolùm omnibus Diſcipulis, ac proinde & ſuis filiis, hæc mater videbat anteferri. Quà ambitione nihil grauius eſſe po-

tuit: nam, vt docet sapiens Prouerb. 30. *In-
ter quatuor inscrutabilia mala, pessimum ambitio.*
Prouerb. 30. Confirmat Diuus Bernardus de confide-
ratione ad Eugenium, exclamans: *o ambi-
tio ambientium quomodo places, omnes torques:
nihil acius cruciat, nihil molestius inquietat. tol-
lit vnionem animorum ambitio, suffocat charitatem,
vitam multum auferre.* Nam Antonij Seueri fi-
lius fratrem suum infantem, matris vbe-
ra sugentem, phigione confodit, ambitio-
ne stimulatus, vt solus imperio frueretur. **A**
Nicolaus quoque de Lyra in cap. 14. l. 1.
saia refert, quod filius qui successerat
Nabuchodonosor Regi, timens ne Pater
eius iterum suscitaretur, sicut sibi vide-
batur suscitatum fuisse, cum in campe-
stribus velut effera bestia errans, postea ad
imperij gloriam redijt. Id inquam ti-
mens, ne ipse imperio spoliaretur, corpus
Patris in minutissimas partes dissecans,
vulturibus deuorandum obiecit.

Quid plurā, etiam Sacra litera testan-
tur, Abimelech regnandi appetitu, ita
in fratres suos regnandi cupiditate exar-
fisse, vt eos septuaginta interficeret, quod
securius regno potiretur. Iudicum 9. *Et
venit in domum Patris sui in Ephra, & occidit fra-
tres suos filios Ierobaal septuaginta viros.* Attalia
vt absoluta esset, & sine consortio Regni
Domina, vniuersam penitus regiam pro-
lem extinxit. **4. Reg. 1.** *Videns mortuum fi-
lium suum surrexit, & interfecit omne semen re-
gum.* Absolonem vero quis mouit, vt Pa-
trem expugnasset? & infensissimum ei se
hostem obiecisset, nisi ambitio, vt Re-
gnum solus possideret. Ac demum He-
rodem, quid tot innocentium sanguine
cruentauit? nisi ambitio, ne à quopiam
postea eorum à regno deturbaretur. Ho-
rum adhuc omniū facinora superauit, exe-
crandum scelus Calligulae, cuius ambitio
ita excreuerat, vt non solum in homi-
nes, sed in Deos etiam suos, ita crude-
liter excandesceret, vt omnium illorum
simulachra truncaret, & singulis singula
capita, vultum ipsius Calligulae referen-
tia infereret. Inter quatuor itaque mala
inscrutabilia, pessimum ambitio.

Turpe est proinde hominibus ambi-
tiosè querere honores, praesertim si illis
minas sint idonei, aut si id voluntati diui-
nae derogat; quod in hodierno Euange-
lio ipsemet Christus insinuat, inquit:
Nescitis quid petatis. Quasi diceret: quoties
o homo tentas id, quod tibi non debe-
tur, dubio procul non assequeris, & fru-
stra conaris. cum petitio tua semper vo-
luntati diuinæ subordinata esse debeat.
Voluit Saul Ionatham filium suum in Re-

gnum efferre, sed quia contra Dei vo-
luntatem, mors praecurrit, vt Ionathas in
acie occumberet: iam enim antea, ni-
miūm Dauidem dilexerat Deus, & Re-
gem eum per Prophetam constituerat.
Ideo frustra contra Dei nutum Saul id co-
natus est. **1. Reg. 2.** Nonne his temporibus,
eò plerumq; hominum malitia aspi-
rat, vt etiam ultra Dei nutum honores
ambiant, non considerando, sintne huic
muneri obeundo apti, sed dummodò
dignitatibus ornentur. Et ecce Deus
tam peruersa hominum intentioni, mor-
te immaturā frequentèr obuiat, atq; eos,
qui in honoribus superbè constitui vole-
bant, in opprobrium & ignominiam de-
primit. Voluit ambitiosus Absalon gra-
tiam populi sibi concilians, parenti suo
Dauidi regnum eripere. **2. Reg. 17.** *Eligam
mibi duodecim millia virorum, & persequar Dauid
hac nocte, & irruens in eum percutiam eum.* Sed
quia ultra Dei ordinationem, dignitatem ambiebat,
irritus factus est eius conatus: Cumq; ingressus es-
set mulus subter condensam quercum, adhaesi-
t eius quercui, & illo suspensio inter caelum &
terram, mulus cui insederat, pertransijt. Sicq;
misere suspensus est; quia mens eius erat
nimium elata instar venti, & tribus lan-
ceis confossus est, quasi triplex cor ha-
buerit impium, vnum contra Deum, al-
terum contra patrem, tertium in mundi
vanitatem inclinatum. Neq; tantum ho-
minibus turpe est ambire dignitates sibi
indebitas, sed & Principibus, easdem
non secundum proportionem meritum
distribuere, periculosum. cum ij tantum
donandi sint dignioribus titulis, quorum
merita excellentiora sunt, & qui ab omni-
bus digni tali loco atque praefectura iu-
dicantur; iuxta illud cuiusdam Politici;
Nemini confer beneficium cum iniuria terti. Sic ho-
diernam Matrem culpant Doctores, quasi
petierit aliquid pro filiis, Dei voluntati
non subordinatum.

Verum, absit hac temeritas à piā fa-
minā; nam licet voti auara fuit; venera-
bilis tamen erat eius cupiditas: quia non
pecuniae auara existit, sed gratiae. Di-
gna venia eius petitio, licet sollicitè pe-
tuerit: quia materna viscera nesciunt pa-
tientiam. Nec inuerecunda eius petitio
censenda, cum non sibi, sed liberis po-
stularet. Proinde solum pietatis errorem
commisit. Non petijt illa mundi diuitias,
(vt falsò multi opinantur) non postulauit
primas inter Apostolos dignitates, sed
tantum filios suos Christi obsequio de-
nouebat, vt eis dextram & sinistram con-
ferret. Hoc est, vt & in terris omnium
passio-

passionum suarum, eos faceret participes,
& gloriae celestis pariter socios. Hoc
Diuus Ambrosius lib. 5. de fide cap. 5. lu-
culenter ostendit inquit. *Considerate,
quae cum filiis & pro filiis petat; cum arate lon-
gum, studio religiosa, solatio destituta, tunc tem-
poris, quando vel iuuanda, vel alenda foret, vali-
de proli auxilio, abesse sibi pateretur liberos, &
voluptati suae, mercedem sequentium Christum pra-
ferret filiorum.* Si enim aliquid Deus non
placitum postulasset, repudiasset dubio
procul Christus eius petitionem, filijque
non modico dolore perfusi abiissent; cum
tamen, vbi eis Christus dixit: *Calicem meum
bibetis.* Matt. 20. non turbati; tristari; aut
promissa spernere; sed potius multò ma-
gis triumphare, exultare, & quodam-
modo tripudiare visi sunt. Vt ostende-
rent, se non aliā intentione matrem ad
petendum submitte, nisi vt ad Christi ob-
sequia, & omnes pro ipsius gloria perfe-
rendos cruciatu admittenterent. Quam
eorum intentionem, mirum in modum ef-
fert Sanctus Basilius in Constitut. Monast.
cap. 23. *illi inquit, audita Christi responsione,
reuerentiam dixerunt: alia adducti spe ad te acces-
simus, & tu contraria nobis, quam sperauimus, im-
peras? nos quietem sperauimus, & tu nos in peri-
cula protrudis? honores nobis proposuimus. & tu,
vt exagitemur, omniumq; serui inutiles efficiamur,
decernis.* Horum inquit Diuus Basilius ni-
hil omnino dixerunt: sed his auditis, sub-
missa mentis ceruice, obedientiae iugum
subierunt, alacriq; animo in pericula, in
contumelias, in cruce, in varias necesse
processere. Gaudebant enim, quod di-
gni habiti essent pro nomine Iesu con-
tumeliam pati.

Felix equidem, quisquis petit à Chri-
sto ad tribulationes admitti, quia si eri-
tis, inquit Apostolus, participes tribu-
lationum, eritis etiam socij consolationum.
Felix cui Christus crucem suam
propinat: *Calicem meum bibetis*: quia maior
est honos mereri, quam frui, & posside-
re sublimiorem locum; & honoratior est
calix, quam sedes; excellentiusque est pa-
ti, quam regnare. Hanc ob causam Sal-
uator noster, abeunte Iudā ad tradendum
Magistram suam Iudaeis; in hac verba
prorupit: *Nunc clarificatus est Filius hominis.*
Joan. 13. id est, iam nunc videbitis glo-
rificatum Filium Dei. Vbi Caietanus
subtiliter discurret. *Tempus, inquit, prodi-
tionis, passionis, mortisq; suae, tempus glorificationis
appellat.* moxq; causam assignat: quia per
illam mundum redemit, & gloriam ade-
ptus est. Quo pacto nobis insinuare vo-
luit, honoratius esse compati: quam

conregnare cum illo: hinc dilectus
Christi discipulus Sanctus Ioannes, qui
videns in caelis ostium sibi ab Angelo a-
pertum fuisse, seq; eò introductum, co-
minus visu perlustrasse magnitudinem, &
dolorem celestis Ierusalem, & turbam
numerofam hominum, palmas in mani-
bus tenentium, sciscitabatur ab Angelo:
Qui sunt isti & vnde venerunt. Apoc. 7. Re-
spondit ille: *Hi sunt qui venerunt de tribula-
tione magna.* Non dixit esse animas beatas,
Dei visione fruenter, sed de tribulatio-
ne magnā venisse, vt hac suā responsione
indicaret Angelus, hominem non aliter
ante thronum Dei constitui posse, nisi
per magnas tribulationes, nisi per virtu-
tum opera. Non igitur vituperanda, sed
summe laudanda est, hodiernae matris
petitio, quae filios suos non mundo, sed
Deo obtulit.

Planè imitata est haec mater sanctam
illam faminam, quae cum septem filiis v-
nā martyrium subiit, sic eos alloquens.
*Ego vos genui, ego vobis succum lactis infudi; no-
lite nobilitatem vestram perdere.* In hoc pijsima
ista famina, maternum ponebat affectum,
si filijs vitam magis perpetuam, quam
temporalem optaret. Spectabat filiorum
certamina, & quamvis maternorum vi-
scerum compassione quateretur; tamen
pietatis studio premebat dolorem. Et
offerente Antiocho, cum posset salutem
eligere filiorum, malebat periculum,
compressisque naturae gemitibus, penas
filijs optabat augeri, vt mors citius ap-
propinquaret. Conuertebat vota sua in
filios, ne quem superflitem derelinque-
ret, sed omnes pia cohæredes mortis ac-
quireret. Hinc Diuus Ambrosius lib. de
Iacob & vitā beatā 2. cap. 12. *Ita, inquit,
omnes illius nati, ad immortalitatis viam per acer-
ba supplicia currerunt, vt mater conserua filiorum
cernens agmina, tanquam pia anima, sui membra
corporis in filiis offerebat, & per artus proprios
videbatur sibi subire tormenta.* Refertus erat
locus cadaueribus filiorum; non tamen
fleuit mater; non lamentata est, non o-
culos cuiusquam pressit, aut ora morien-
tis; non lauit vulnera, sciens gloriosiores
esse, si euiscerati ac cruenti pariter pul-
uere, & sanguine viderentur: quales
solent de bello redire victores, qualia
solent ex hostibus trophaea reportare.
Non superiacienda velamina, non pro-
sequendas exequias, nisi suae quoq; co-
mitatu mortis adhortata est. O vna ma-
ter adamante fortior, melle dulcior, flo-
re fragrantior: o indissolubile pietatis
vinculum!

Sed neq;

Sed neq; minor & hodierna matris erga filios pietatis affectus: presentavit illos Christo: ad quid? ad dura virtutum certamina, ad mortis holocausta, ad Martyrij palmas. Duos illa habuit carissimos natos, Iacobum & Ioannem: vtrumq; Christo donavit, licet crudeliter pro eius gloria, morituros minimè dubitaret. Quo ergo hic vos, gemina sanctæ Matris pignora, affectu prosequar? quo penicillo sermonis mei describam? formæ vestræ & animarum similitudinem? Stetit inter exercitus impavidi, quibus orbis terrarum totus fuit subiectus, & soli de superbo mundo, sine bellico confictu victoriam reportastis. Vicerunt in vobis sola arma pietatis: dedit pœnas mundus: quia, qui vos vincere non potuit, victus a vobis Christo subiugatus est. Atque ex hoc pio matris hodiernæ affectu in filios, discite bonæ Matres, quæ vobis circa natos cura principalis habenda sit. Quam ille Basilii magnus, paucis his verbis comprehendit: Parentum cura esse debet, liberos suos in disciplina, & admonitione Domini educare, cum mansuetudine & animi lenitate, nullam dantes, quantum in ipsis est, vel iræ vel mæstitiæ occasionem. Vbi duplicem parentibus doctrinam tradit: imprimis, ut filios ac filias suas non profanè, sed piè & religiose instituunt. Sunt enim non pauci, qui hoc negligunt, quos acriter reprehendit regius Vates Psal. 145. Quorum, inquit, filij sicut novellæ plantationes in iuventute sua, filia eorum compositæ, circumornatæ ut similitudo templi. Quasi diceret: Quorum filij & filia, propter primam parentum educationem, nihil aliud curant: quam externum amictus splendorem; cui adeo vacant, ut simulachrorum & imaginum templi ornatum longè superent. Væ proinde, inquit Psalmista, parentibus eiusmodi, qui cum præcipuam curam in filiorum animis rectè instituendis adhibere deberent, totam in exornandis eorum corporibus, miserè impendunt. Imò, ut docet Sanctus Chrysosthomus in opere imperfecto, Homil. 35. in Matt. Considerant valere illos in hoc seculo, & curant, quod passuri sunt in alio.

An certè ignoratis mundi parentes, rectam filiorum vestrorum institutionem, imprimis vobismetipsis esse summè necessariam? Auscultate Divum Chrysosthomum Homil. 4. in Epist. 1. ad Timot. Si inquit, ad summam virtutem profecerit filius tuus, commune lucrum erit & Patri & Matri, & Familiæ: sin verò minus perfectus fuerit, ridiculus erit, sibi, & alijs noxius. Quod ipsum voluit indicare Sapiens Eccl. 11. In filijs suis

cognoscitur vir. Quod Divus Ambrosius citatus in Glossa sic exponit. unusquisq; in filiis suis æstimatur, si bene filios suos instruit & disciplinam erudit: siquidem negligentiam Patris refert dissolutio filiorum. Idem ostendit Apostolus 1. Timot. 2. Mulier, inquit, saluabitur propter filiorum generationem. hoc est, si eos probè erudiat: sic enim Divus Chrysosthomus Homil. 9. ad eum locum concludit. Audite, inquit, ista parentes, ac prorsus aspiciate huiusmodi educationem, magnorum præmiorum causam fore. Moxq; subdit: Neq; enim parvi meriti est, indultos a Deo liberos, ad ipsius exercere militiam, eiq; ab ipsis infantia panis dedicare. nam si huius educationis fundamenta iecerint, maximis afficiendi sunt præmijs: quemadmodum si neglexerint, gravissimè cruciabitur. Neq; solum in futuro seculo, sed etiam in præfenti, bonæ educationis præmium parentes a Deo recipiunt. Sic Abrahamum, voluit Deus suorum secretorum conscium & participem facere. Genesis. 18. Num celare poterò Abraham, quæ gesturus sum? At, quo eius merito? propter diligentem filiorum educationem. Deo ipso attestante: Scio enim quod præcepturus sit filijs suis, & domui suæ post se, ut custodiant viam Domini, & faciant iudicium & iustitiam. Ibidem. In quem locum Sanctus Chrysosthomus Homil. 42. ita scribit: Non tantum mercedem accepit, quia ipse bene egit, sed quia præcepit natu. suu, idque merito; etenim qui principium præbet, etiam eorum quæ postea fiunt, auctor est.

Necessaria & summè utilis est bona educatio ipsis filiis: nam si parentum interest, bene filios educare; non minus interest filiorum, rectè a parentibus institui. Nam ob defectum bonæ educationis, vel in ipsa tenera ætate a Deo flagellantur filij, vel in maiora flagitia ac supplicia adolescere permittuntur. Punit Deus malè educatos filios immaturâ morte, ne gravioribus culpis, si adoluerent, innoherentur. ut egregiè argumentatur Procopius de rectâ educatione. Adultos, inquit, instituit, quando neq; tenera ætate pepercit: annuendo autem Dei iudicium eos, dum pueri adhuc essent, è medio sustulit, quos deteriores fore prævidebat. Hinc Rex & Propheta David exclamat. Psal. 57. Priusquam intelligerent spina vestra rhannum, sicut viuentes, sic in ira absorbeat eos. Ex Chaldæo autem transfertur. priusquam impij teneri durecant, dum adhuc sunt virides, tempestate & turbine destruentur. Vtraque profectò Metaphora satis indicat, ideò puerumque pueris malè moratis, intempestiva supplicia obvenire, ne si impune abire permittantur ex parvis spinis, in horrida scelerum dumeta sylvescant, & ex parva

parva scintilla, in immensa peccatorum incendia præcipitentur. Quodsi pueri meritis pœnas in pueritiâ euadunt, hinc evenit, ut postea in vitijs consenscant. Mores enim in pueritiâ nati, ut plurimum ad senectutem propagantur. Ut docet Clemens Alexandrinus Lib. 1. Pædagog. cap. 5. Est inquit, in nobis vber ætatis ipsa iuventus. Quasi diceret: quemadmodum ex materno vberè sugitur lac: quo omnia infantis membra nutriuntur, ita ex iuventute hauriuntur mores, quibus reliqua ætates informantur. ut præclare cecinit poeta.

Quo semel est imbuta recens, servabit odorem Testa diu &c.

Sed omnium gravissimè Salomon id perstringit Prover. 22. Prouerbum inquit, est adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit, non recedet ab ea. Rem euidenter confirmat Sophar, unus ex Iobi amicis: Ossa inquit, eius implebuntur vitijs adolescentiæ eius, & cum eo in pulvere dormient. Iob. 20. Quare obsecro, non dicit caro; sed ossa eius: ideò: quia sicut quæ ossibus insident, cum ipsis durescunt & durant, ita planè vitia iuventutis, quotidie duriora existunt, adeoque inolescunt, ut etiam in senectute solidentur.

Necessaria demum est bona filiorum educatio Reipubl. ita ut sine illâ stare non possit. Hinc Isaias, supremam Reipubl. Hebrææ ruinam ostensurus exclamat Isaiæ 33. vbi est literatus? vbi legis verba ponderans? vbi Doctor paruulorum? Quasi diceret: actum est de illâ Repub: in quâ boni iuventutis Doctores, instructoresque non comparent. In Hebræo autem, pro Doctore paruulorum, legitur, numerator turrium. quasi paruuli optimè ab infantia educati, turres Reipubl. defendendæ erigantur. Atque hanc ob causam publica gymnasia, in quibus iuvenes ad pietatem & doctrinam exercentur, turres seu propugnacula, in sacris literis nominantur. Cantic. 4. Turris David collum tuum, quæ edificata est cum propugnaculis. Textus Hebræus habet: Quæ constructa est ad disciplinas. Pagninus insuper legit: quæ edificata est ad docendum transeuntes. Ac si domus erudiendæ iu-

uentuti edificata, validissimum tuendæ Reipublicæ propugnaculum videatur. Hinc diligenter olim providebat Iosaphat Rex Iuda, ne sua Respub: his turribus destituta expugnaretur. Misit (inquit sacer textus) de Principibus suis, ut dicerent in Civitatibus Iuda, & cum eis Levitas & Sacerdotes, docebant, populum in Iuda, habentes librum legis Domini, & circuibant omnes vrbes Iuda, atq; erudiebant populum. 1. Paralip. 17. Mox felicitatem, quæ ex hoc facto consecuta est Iosaphat Regem, subdit Scriptura: Creuit ergo Iosaphat, & magnificatus vsq; in sublime, atq; edificavit in Iuda domos ad instar turrium. En, quomodo proficit in maius Respublica, in quâ bona institutio non deficit.

Arrectas hic Catholici date aures, quamdiu in florentissimo hoc regno, florebat honestissimæ artes, quamdiu more antiquo domicilia literarum, gymnasia scientiarum, Sedes Sapientiæ, in tradendis disciplinis procedebant; Quamdiu tribunal regni, velut æquissimus quondam Arcopagus, legum peritissimis Iudicibus replebatur. Quamdiu Curia regni, & amplissimum Senatorum Concilium, laureatos Philosophos, Historicos, Oratores, ad suas Curules admittebat. Quamdiu Ecclesiasticæ Cathedræ profundissimos Doctores, in suos Pastores & Antistites recipiebant, eoque inuicta stetit Polonia. Sed postquam contempsistis publicas omnis eruditionis scholas, neque virtute & eruditione, sed solis duntaxat sanguinis & potentia gradibus, supremas dignitates conscendere cæpistis: en in quam dolendam cladem, Rempub: deturbastis. Igitur meliores plagis calitibus immisistis, reuertimini ad sacrosancta maiorum vestrorum instituta, redintegrate antiquas eruditionis scholas; summè autem perniciosas, nec ita pridem introductas, in Regni istius gremium novitates deferite; & tunc primum, vbi more antiquo filiorum vestrorum, recta institutio peragetur. Neq; promotioni potentium, sed virtuti rectè facientium, ad honores patebit campus, etiam Patria vestra, ad suam pristinam felicitatem, redibit.

DIE SANCTÆ ANNÆ MATRIS B. V. MARIÆ.

CONCIO PRIMA.

Arripe illam, eiusque Seruitium, & exaltabit te à ter-
renis ad coelestia, & glorificaberis ab ea, cum
eam fueris amplexatus. *Proverb. ult. 4.*

*Beata Anna cum SS. Virgine, ad patrocinandum mi-
seris promptissima.*

Plerumque eò innumera homi-
nū frequentia confluere solet,
vbi certum auxiliū aut pro-
tectionē, habitura est: quem-
admodum grassante in Ægypto fame, vn-
dequaque homines Iosephum regni illius
proregem adibant, inclamantes: *Salus no-
stra in manu tuā est, tantummodo respiciat nos Do-
minus, & laci seruiemus regi.* Numerosi con-
cursus hodierni, ad inchoandam festiuita-
tem Beatissimæ Annæ, Patronæ vestræ sin-
gularis, & Matris Augustissimæ Cœlorum
Reginæ virginis MARIÆ, non aliam opi-
nor causam esse, nisi quod singuli ma-
gnū quidpiam se ab illā sperent obten-
turos. cum sciant bonorum omnium, &
cœlestis ipsiusmet thesauri, munificentissi-
mam Dispensatricem esse. sed magna gra-
tia, sine præuijs meritis haberi non potest.
Propterea vnumquemque vestrum, ad obse-
quium Patronæ suæ, Beatæ Annæ præstan-
dum, huc video confluxisse. Erecta est
iam cuiusque mens, & paratus auditus, vt
dignum aliquid patronā suā, & sibi utile
dicatur. Ita namque comparati sunt, syn-
ceri & candidi Ecclesiæ Sanctæ filij, vt
magnifica de patronis suis exigant enco-
mia, nec faciliē ferant amplitudinem eo-
rum, quæ dicenda sunt, per dicentis hu-
militatem periclitari. Quapropter quan-
tò maior est vestra ad audiendum audi-
tas, tantò maius mihi imminet dicendi
periculum. Vt tamen desiderijs vestris
satisfaciam, veterum morem imitabor.
Romanorum, de quibus refert supremus
eloquentiæ parens Cicero, immo & Pli-
nius, rerum non solum naturalium, sed
etiam Historicarum diligentissimus inue-
stigatōr, quod cum Romani ad templum
conuenirent, victimas & sacrificia dijs su-
is immolaturi, præconem quendam, al-
tā voce clamantem hæc verba præmit-

tebant: *Faucte linguis.* Quæ verba Sene-
ca libro de vitā beatā, putat Audito-
ribus silentium indixisse: quasi diceret:
loquaces compescite linguas. Paulus ve-
rò in epitome festi Pompeij, existimat non
silentium, sed bona verba ab Auditoribus
illis vocibus postulari. Ego pariter ad in-
choationem patronæ, tutelaris huiusce
templi B. Annæ, vtrumque mihi necessa-
rium apprimè iudico. Silentium quidem;
vt magnalia, quæ de B. Annā prædicare
gestio, attentius audiantur: verba quoque
bona, vt linguis ad Dominum orantibus,
non solum humanis; sed Angelicis; gra-
uissimum hoc argumentum, in Beatæ Annæ
Patronæ vestræ commendationem, dignè
prosequi valeam. Dùm ostendam nemi-
nem posse tutò viuere, nec à terrenis ad
cœlestia leuari, absque singulari patroci-
nio S. Annæ.

Mirantur non pauci omnes Euan-
gelistas, quod Beatæ Virginis parentes si-
lentio præterierint. Cuius rei causam
assignant Doctores, potissimum verò Io-
annes Carthagensis Hispanus, lib. 2. de or-
tu Virginis. Hom. 2. Qui ob id Sanctissi-
mæ Virginis parentes, silentio inuo-
lutos esse censet, vt virginis ortus puri-
tas magis astrueretur, proinde id factum
esse, ad maiorem eius honorem atque or-
namentum. Nam qui asserunt Virginem
MARIAM originali labe infectam, eo po-
tissimum argumento nituntur, quod ex
commixtione viri & femina, sicut & cæ-
teri homines processisset. Qui verò sen-
tiunt ab illo edicto vniuersali: *Eccē in ini-
quitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me-
mater mea,* immunem factam; illud præci-
puè vrgent argumentum, quod fuerit ma-
ter Dei. Quæ electio in Dei maternita-
tem, causa fuit, vt eminentiori genere san-
ctificationis, scilicet, præseruatione à pec-

Parente
B. V. cui
in Sacra
Scriptura
silentur.

Plal. 101.

Concio Prima Die S. Annæ.

catogaudere promereretur. Quocirca
Spiritus Sanctus, vt indicaret illam im-
munem esse ab hoc communi mortalium
omnium crimine, parentes eius per Euan-
gelistas subiecit, innuens eam à Deo non
fuisse respectam, neque à nobis respicien-
dam vt filiam Adæ, sub peccato eius
comprehensam. Sed vt Matrem Filij Dei,
ex communi perditionis massâ, multò
ante primæuam infectionem segregatam,
clamoso quodam silentio personans. Si
vis o homo prudenter sacras literas ser-
uari, noli Patrem aut Matrem Augustæ Vir-
ginis querere; ne fortè vnicam, quam e-
go immaculatam seruauī; tu, sicut te-
ipsum, datam peccato æstimes. Sed con-
sidera fructum eius, scilicet Christum Ie-
sum, propter quem illam ab omni pror-
sus maculâ peccati, exemptam agnosces.
Nihilominus crediderim ego, verius Se-
renissimæ cœlorum Reginæ, mundi totius
Dominæ, Virginis Deiparæ parentes, eā
de causâ silentio prætermisissos, vt palam
fiat, altiorē illis deberi laudem; quā
humanam. neque ex caducis istius mundi
rebus, vllam laudis materiam, pro eorum
commendatione vsurpari posse, quorum
patria iam est ciuitas Dei. Ac proinde si
sacra pagina, communi laudiselogio, non
est ausa piissimos sanctissimæ Dei genitri-
cis parentes recensere; ipsa tamen piissi-
ma Virgo, sistit eos hodiè nostro obtutui:
vt ex tam nobilissimo fructu, præstantiam
parentum eius agnoscamus. Magna igitur
Beatissimæ Annæ laus, quod sit magnæ
magni Dei Matris Mater. Sed & nostra
non minor vtilitas, quod totius Christia-
nitatis sit patrona singularis. Vt proinde
meritò hic mihi vsurpare liceat, effectum
illud Sacrum sapientis: *Dabit capiti tuo au-
gmenta gratiarum.* Nam cum ipsum Beatissi-
mæ Annæ nomen gratiam sonet, quomo-
dò amplissimis cœlestium donorum incre-
mentis te augere non poterit? qui te-
ipsum vltro obsequijs eius mancipasti.
Proteget te inquit Salomon triplici coro-
nâ inclytâ, qui confraternitatis eius re-
ligionem propagas. Nam cum vos, fratres
& sorores suas agnoscat, omnia, quæ pre-
tiosissima habet, vobiscum diuidere cu-
pit. Coronâ inquam triplici te proteget.
Vnâ, ex rosīs charitatis, & patientiæ; vt
in fide Dei præpotentis atque dilectione:
in augustissimæ Virginis cultu, & in obse-
quio tantæ patronæ minimè desistas. Al-
terâ, ex lilijs castitatis: quia non permit-
tet, vt deuotè in eius fraternitate viuenti-
um fratrum & sororum, virginitas aut ab
infernali furia, aut à spurio mundi amato-

S. Anna
triplici
coronâ
protegit
sibi serui-
santes.

re, vnquam possit violari. Sed & vos con-
fratres tantæ patronæ, non præteribit hæc
corona. Nam eo tempore, quo fax im-
pura libidinis vos accendit, aderit Bea-
tissima patrona vestra S. Anna, cum refri-
gerio gratiæ præseruantis, vt & incendia
fomitis peccati exstinguat, & vestras con-
scientias, cœulilia castissima à turpitudi-
ne delicti intactas, Deo possidendas præ-
sentet. Tertiâ coronâ proteget vos, ex
violis humilitatis & temperantiæ compa-
ctâ, vt neque in vanæ elationis iactanti-
am te efferas, neque in omne peccati &
insolentiæ nefas, vitæ tuæ habenas laxare
possis. Sed vt instar violæ cœli colorem
semper retineas, in omni virtutum mo-
deramine, semper consistendo.

Hac solum triplici coronâ, scilicet,
charitate, castitate & humilitate, ab o-
mnibus Dæmonum & vitiorum insultibus,
protegitur homo Christianus, vt audacter
Richardus asseuerat. O felicem fortuna-
tumque huius Sanctissimæ Patronæ seruum,
qui se totum eius obsequijs cultuique ad-
dixit, & mancipauit. qui diebus singulis,
varijs pietatis, diuersarumque virtutum,
exercitijs, de eâ aliquid boni meretur:
certò enim quisque sibi persuadeat,
se multiplici omnium gratiarum fructu
ditandum, nec vnquam non tantum in-
vitâ, sed etiam in morte deferendum;
quisquis Beatæ Annæ fidelem se proficetur
seruum. Agnouit singulare hoc eius pa-
trocinium, mæsta quondam parens in Ger-
maniâ. Venerant in ciuitatem quan-
dam milites ad statiuā hyberna, vbi ma-
trona quædam ditissima vnicam habebat
filiam, senectutis suæ fulcrum & solatium,
mæroris leuamen, & varijs exasperata
casibus vitæ solatium. Præfectus militum
pulchritudine Puellæ captus, tum quoque
potiundi spe diuitiarum illectus, varios
cepit querere modos, quomodo Virgi-
nem in matrimonium acquirere posset.
Simulabat multas possessiones suas in re-
gione longinquâ, de quâ venerat. Vistâ
tandem importunis multorum precibus
Mater, cum iam nullatenus resistere pos-
set, filiam in vxorem traditura, celebra-
dis nuptijs, diem destinauit. Prius tamen
in templo, patronæ suæ beatissimæ Annæ,
filiam præsentauit, vt si fortè vir ille, in-
fraudem filia suæ consortium ambigeret;
illa & patrocinans ubique adesset, & vl-
trix iniuriæ. Peractis tandem nuptijs ca-
pitaneus ille militum, acceptâ coniuge
& immensis opibus, secessit in suam pa-
triam, vbi cum vxorem priorem, & filios
procreatos haberet: nouæ sponsæ inter-
dixit,

Richardus

Singulare
patroci-
nio S. An-
næ in Ger-
mania co-
gnitum.

Mos Ro-
manorum
in Sacrifi-
cis offe-
rendis.

dixit, ut se pro eius famulâ & mancipio gereret. Paruit illa mandatis, quamvis iniustus, ne legem Apostoli, quæ mulierem sub viri esse potestate iubet, transgrediretur. Sed cum impius homo, Dei & propriæ conscientie oblitus, acceptorum immemor beneficiorum, & conjugalis fidei fœdifragus, in dies crudelius illam tractaret, atque in tenebroso quodam carcere includeret, ut ibi fame enecaretur. Ingemuit tunc singultibus, & lachrymis à mesto corde scaturientibus perfusa, orata pupilla: & Beatam Annam cuius patrociniò commendata fuit, sollicitè cepit inuocare. Interea his fatigata orationibus, lachrymabunda mulier obdormiuit. Atque dulci sopita somno, in domum matris suæ miraculosè translata est. Mox experfecta, rem totam matri aperuit. Afflicta mater sacrificijs ad altare Diuæ Annæ exhibitis, obsecrabat magnam patronam, ut quæ suæ filiæ in extremo iam vitæ discrimine periclitanti non defuit patrociniatura, ultioni quoque non deesset, ne tantum scelus nefario homini impune abiret. Et ecce intra aliquot menses, miles ille virtutis, & omnis planè pietatis oblitus; existimans uxorem suam in carcere omnino fame periisse, venit ad illam ciuitatem, sperans se adhuc multò plura à matre accepturum. Salutat matrem nomine filiæ & suæ coniugis, se cum illa in summâ (quod inter coniuges rarum) concordia viuere, secundis gaudere rebus, & ipsam fortunam vltro in sinum suum cœlitus illabi asseuerans. Excipitur humanissime, mensa splendida & lautissima, apparatus, conuocantur cœsanguinei omnes & amici, ad tractandum hospitem. Interim etiam adducitur ad mensam eius sponsa, quam ubi spectauit, obmutuit, penitus alienigena, & patrati criminis Deum vindicem agnoscens, culpam suam fatetur, quam dignâ pœnâ aliquot intra dies luxit.

Creatura
quæ pro-
pius acce-
dunt ad
Deum, pe-
centiores
sunt ad o-
pitulandū.

Ecce vobis patrociniū Beatissimæ Annæ, quæ non tantum hominem sibi deuorum viuere tutò facit, verum etiam & ex medio belli ore atque faucibus, & ex maximis quibuscunque periculis illæsum frequenter eripit. Neque vnus tantum aut alterius hominis; sed totius mundi Patronam, esse Deus voluit Beatissimam Annam: ut quæ cœlo mundi Dominam peperit vniuersalem: Angelorum scilicet, Reginam, & Dei ipsius matrem; curam quoque haberet totius generis humani. Nam ea est ordinatio æterna, ut creaturæ quæ propius accedunt ad Deum, plius

quoque opitulentur rebus hisce inferioribus. Hinc Angeli, quia sunt Deo viciniore, plus iuris & domini tenent in hæc sublunaria; quam ipse homo. Accessit, proximè ad inaccesum diuinitatis Augustal Beatissima Anna, & dignitate: quia hæc sola inter omnes mundi feminas digna reputata est, ex qua Arca fœderis, Saluatoris nostri Dñi Iesv Christi mater nascetur. Et sanguine: quia de purissimis filie eius visceribus, verbum æternum carnem assumere dignatum est. Si enim Sanctissimæ Virgini Mariæ, omnes vnanimiter Doctores hoc attribuunt, quod illa meruerit circumstantias maternitatis, hoc est, ut eligeretur & esset mater Dei omnipotentis humanati. Fatetur hoc magnus ille Doctor Ecclesiæ D. Basilius Hom. 25. de humanâ Christi generatione. vbi dicit propter vitæ puritatem, Virginem fuisse electam, ut esset mater Dei. Quoniam inquit, ea tempestate, nullâ puritate par Mariæ virginitas, inter homines ad effectum Sancti Spiritus excipiendum est reperta, & illa iam desponsatione erat occupata, electa est Beata Virgo, ita ut nihil detrimenti ex desponsatione accesserit virginitati. Consentit S. Ambr. lib. 10. Epistolarum. Epistolâ 82. vbi dicit. Quid autem loquor, quanta sit Virginitatis gloria, quam meruit à Christo eligi, ut esset etiam corporale Dei templum, in qua corporaliter habitauit plenitudo diuinitatis. Similiter S. Augustinus lib. de naturâ & gratiâ cap. 26. tum alibi. Petrus Chrysologus Serm. 143. Et ratione euidētissimâ id ipsum deducitur. Nam iuxta Theologos, duo tantum non possunt cadere sub vllum meritum, scilicet; prima gratia, & principium omnium meritorum. Electio autem Beatæ Virginis in matrem Dei, nō fuit imprimis prima gratia, ut insultare videtur Vasquez D. 27. cap. 4. n. 19. Quia gratia est ipsa præparatorum donatio beneficiorum, quæ sit in tempore. cuius veritatis testis est Diuus Augustinus, qui libro de prædestinatione Sanctorum cap. 10. prædestinationem & gratiam per hoc distinguit, quod prædestinatio sit præparatio gratiæ; scilicet; in mente Dei ab æterno existens, gratia vero sit ipsa donatio, quæ in tempore confertur creaturæ. Sic planè, electio B. Virginis in matrem Dei, non est gratia prima, quia non est donatio gratiæ, sed solum electio ad gratiam, hoc est; non est ipsa donatio maternitatis, sed tantum est præparatio quædam ad maternitatem. Nam per electionem nondum fit actu mater, sed tantum designatur futura, seu destinatur, ut sit mater. Deinde eadem B. Virgi-

S. Basilius

S. Ambr.

Augustinus
Chrysost.

Vasquez

B. Virginis electio in matrem Dei, quod non fuerit principium omnium eius meritorum, liquet ex eo: quia neque in tempore dignitas matris Dei, fuit principium meritorum B. Virginis. Ergo multò magis electio ad hanc dignitatem, in mente Dei, non potuit esse principium meritorum ipsius.

Si igitur Augusta Virgo meruit, ut esset mater Dei, profecto & beatissimi eius parentes, Anna & Ioachim, meruerunt; ut propius suâ dignitate accederent ad Deum. Quia suâ pietate meruerunt Incarnationem, quoad circumstantiam generis. ut scilicet Dei Filius, carnis humanæ amictus fragilitate, ex hac familiâ, & ex his parentibus, non verò alijs nasceretur. Hoc fatetur ingenuè D. Cyprianus. de laudibus Virginis in Assumptione.

S. Cyprianus

De radice inquit Jesse ortus est Rex David, & de tribu Regis David Sancta Virgo, Sancta inquam & sanctorum filia, cuius parentes fuerunt Ioachim & Anna, qui in vita sua Deo placuerunt. Neque valeat si dixeris. Si parentes Sanctissimæ Virginis meruerunt hanc circumstantiam Incarnationis, ut ex eorum familiâ nasceretur Christus, igitur meruerunt & ipsam Incarnationem. Consequens autem non videtur admittendum, quia Incarnatio est præmium altioris ordinis, quam id, quod sub meritum hominis iusti cadit. Seque-

Quomodo
parentes
B. V. ma-
xuerunt
Incarnati-
onem.

la autem facile deducitur: quia mereri, ut quispiam nascatur ex his parentibus, est mereri, ut hi eum generent, adeoque ut hi concurrant actiue ad esse illius. Concurrere autem ad esse alicuius, est concurrere ad substantiam ipsius. Proinde si parentes B. Virginis meruerunt, ut Christus ex eorum genere nasceretur, meruerunt simul, ut esset Christus quoad substantiam. Verum debilis est sequela: Ille enim solum dicitur mereri incarnationem, quoad substantiam, qui meretur primum esse, quod habet Incarnatio in mente diuinâ, non verò qui meretur illius extensionem pro aliquo tempore. Quemadmodum in physicis, illa solum causa dicitur simpliciter producere effectum, quæ illum primò producit, non autem, quæ postea pro aliquo tempore eundem conseruat. Similiter in moralibus, Medicus verbi gratiâ, qui venit in curiam curaturus Principem, tametsi citius venerit, aut diutius moretur in curiâ animi causa; non tamen dicitur venisse recreationis causâ, sed ad curandum Principem. Ita quoque licet parentes B. Virginis, merito suo attigerint aliquomodo Incarnationem; non tamen censendi sunt me-

ruisse, illam simpliciter, sed tantum circumstantias eius aliquas. Nam priusquam mouerent Deum suis meritis, ad hoc, ut ex ijs, aut hoc tempore nasceretur, inuenerunt iam Christum in voluntate Dei existentem: hoc est; volitum & decretum efficaciter. potuerunt nihilominus mereri & efficere, ut illud esse Christi infallabiliter decretum, extenderetur pro aliquo tempore, hoc est, ut Dei Filius incarnandus ex earum filiâ, scilicet Virgine purissimâ, carnem assumeret, ut suum Aduentum acceleraret: Verum posset adhuc quispiam opponere, parentes B. Virginis, quamvis fuerint Sancti per gratiam inhaerentem, nullatenus tamen fuisse sufficientes, ad promerendam Incarnationem, quoad circumstantias generis, aut accelerationis. Ratio: quia actus naturalis moraliter bonus, non est sufficiens ad merendum etiam de congruo gratiam sanctificantem, igitur multò minus actus meritorius supernaturalis, iustorum Beatæ Virginis parentum, potuit esse sufficiens ad merendum vnionem hypostaticam, etiam quoad circumstantias. Nam minor est proportio, inter supernaturalem meritorium actum, & vnionem hypostaticam quomodocunque, siue absolute; siue circumstantionatè acceptam, quam inter actum naturalem moraliter bonum, & gratiam sanctificantem. Igitur si actus naturalis moraliter bonus, non est sufficiens, ad congruè saltem merendum gratiam sanctificantem, certè minus erat sufficiens meritum parentum B. Virginis, quamvis iustissimorum, ad merendum vnionem hypostaticam, quoad circumstantias. Sed nimis claudicat hæc comparatio: nec enim verum est, maiorem esse proportionem, inter actum naturalem moraliter bonum, quam inter actum supernaturaliter meritorium, & vnionem hypostaticam. Quia actus meritorius ex gratiâ sanctificante procedens, & vnio hypostatica, sunt intra idem genus supernaturalitatis, quamvis à se plurimum sub eodem genere distent. Vnde in ratione supernaturalitatis, maior est proportio inter vnionem hypostaticam, & actum supernaturaliter meritorium; quam inter actum naturalem moraliter bonum, & gratiam sanctificantem, cum ambo sint diuersorum ordinum: etiam si non sit maior proportio, in æqualitate proportionis. Quemadmodum etiam in politicis, quamuis maior sit proportio æqualitatis, inter duos diuites, duarum ciuitatum ciues; quam inter diuitem & pauperem, vnus ciuita-

ciuitatis incolas: nihilominus tamen maior est proportio vnitatis inter hos; quam inter illos. eo, quod hi pertineant ad idem corpus ciuile, ad eundem finem collectum, non illi. Iam verò omnia entia supernaturalia habent se per modum vnius ciuitatis ordinata ad vnum finem, scilicet ad beatitudinem supernaturalem. Solam ergo ratio in oppositum allata euincit, parentes Beatæ Virginis, non potuisse mereri Incarnationem quoad substantiam, quia illam debuissent mereri ex præiis Christi meritis, & sic principium meriti caderet sub meritum, contra proclamatum Axioma Theologorum. At verò potuisse illos mereri circumstantias Incarnationis nihil repugnabat, quia circumstantiæ illæ nec erant, nec sunt principium meriti.

Sed ultra hoc meruit adhuc beatissima Anna, ut omnium Christi sanguine redemptorum Patrona esset, cuius veritatis pulchrum nobis Scriptura Sacra affert documentum in libris Regum. vbi lassatus David in eremo, cum non posset cibum & potum vllibi acquirere, quo fatigata corporis sui & militum membra reficeret, misit decem iuuenes ad Nabal, sic eos alloquens: *Ascendite in Carmelum, & venis ad Nabal, & salutabit eum ex nomine meo pacifice.* Qui cum eo venissent, salutato Nabal, hæc ei locuti sunt. *Quodcumque inuenerit manus tua, da seruis tuis, & filio tuo David.* Et ecce barbarus atq; ab omni prorsus humanitate alienus, loco hospitalitatis, cum debuerit pueros David benignè recipere in domum suam: furore percitus, immò (quod verius sentio) amentia correptus, asperè nimium illis respondit. *Quis est inquit iste David, & quis est filius Isai? Tollam ergo panes meos, & aquas meas, & carnes pecorum, quæ occidi tauris meis, & dabo viris, quos nescio, vnde sint?* Audiat David barbarâ hac Nabalis responsione, & cognito arroganti fastu, vnius de numero suorum subditorum, vehementi commotus iracundiâ, extemplo classicum canit iussit, milites capeffere arma, equos conscendere imperauit, vt omnem familiam Nabal, funditus euerteret. *Accingatur inquit vnusquisq; gladio suo.* De hac re certior facta pijsima Abigail, coniunx Nabal, vt primum audiuit illum rumorem à puero suo: *considera & recogita quid facias, quoniam completa est malitia aduersus virum tuum. & aduersus domum tuam: confestim occurrere, volens tanto malo, ne imprudens Nabal miserè periret, & ne propter eius stulticiam, & inurbanitatem, tot innocentum*

sanguine cruentaretur terra: *Festinauit* (inquit sacra pagina) *Abigail, & tulit ducentos panes, & duos vires vini, & quinque arietes coctos, & quinque sata polentæ, & centum ligaturas vne passæ, & ducentas massas caricarum, & posuit super Asinos, dixitq; pueris suis: præcedite me, ecce ego post tergum sequar vos.* Vbi videns à longè currentem, cum instructo exercitu in furore David regem, procidens in terram sic eum allocuta est: *In me sit Domine mi hæc iniquitas: nam vir meus & seruus tuus, stultus est, nec scit cuiquam pacifice loqui, aut prudenter respondere.* Quapropter suscipe benedictionem hanc, quam attulit ancilla tua tibi Domino meo. *Mox victus David illius humanitate singulari, & humili supplicatione, ait: Benedictus Dominus Israël, qui misit hodie te in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem vt vltiscer me manu mea: vade igitur in pace in domum tuam: ecce audiui vocem tuam, & honoravi faciem tuam.* Tali modo patrocinator vniuerso mundo beatissima Anna, quæ cum videret peccanti homini summè infensum Deum, vt illum auerteret ab irâ indignationis, & seuerâ ultione, ne penitus genus humanum deleteret, æternus ille mortalium pater, rerumq; omnium supremus gubernator: Sanctissimam Virginem, velut pignus quoddam inestimabile, in deprecationem ei obtulit, & vt inquit D. Chrysostomus, homiliâ de Anna: *Suorum viscerum facta est immolatrix.* Nam si Genebrardus lib. 2. in sua Chronographiâ commendat, mirumq; in modum extollit Antiochum Sedethem, quod præstantem taurum, auro dactyli & obductis cornibus, bdellijsq; omni pretiosorum in super lapidum, genere cinctum, & purpureo panno atq; summi pretij ornamentis opertum, cum vasis aureis & argenteis aromatatum plenis, in Hierosolymitanum templum miserit. Præclarum equidem Sacrificium, quo (vt plurimi opinantur) præclarior, nusquam antea in templo visum erat. Verum in comparatione huius, quod beatissima Anna, Deo in placationem obtulit, longè inferius. Non enim illa taurum purpurâ vel auro, gemmis aut pretiosis lapidibus ornatum; sed vnicam filiam suam, cunctis Seraphim puriorem, omni virginum choro præstantiorem, aureâ charitate, purpureâ patientiâ, Virginitate Sapphyricâ, Smaragdina humilitate, aromaticâ oratione, atq; fulgentibus tot cœlestium donorum pyropis ornata, in templo Salomonis Deo altissimo obtulit. Profectò non potuit æternus pa-

nus Pater, tam pretiosum donarium, inestimabile pignus humaniter non acceptare. Quin immò, tunc primum frigente ira, & de ebullientis flammâ furoris multum remittente, omniq; seueritate prorsus sepositâ, transgredienti legem suam homini, pepercit Deus, inquit: *Delicia mea esse cum Elijs hominum.* quasi diceret, felix mater, quæ hanc filiam peperit, quâ tanquam gratissimo pignore placatus, iam hominum ruinam restaurabo.

Quid aliud & nunc facit beatissima Anna, Patrona nostrum omnium, cum regnum hoc in medio belli ore & faucibus versari, atq; grauissimè periclitari videt; nisi pignus hoc semel Deo dicatum; iterum atq; iterum offenso Deo præsentat, vt placatus tandem populo delinquenti pareat, & ex miserâ hostium oppressione eripiat, vindicet sanguinem tot innocentum crudelissimè effusum, Ecclesiarum profanationem, abrogationem sacerdotum, bonorum spiritualium direptionem vltiscatur, & sui ipsius ac Deiparæ contemptum, in barbaris gentibus puniat seuerè. Quid inquam aliud facit hæc afflicta Reipubl. nostræ temporibus beatissima Patrona nostra, quando videt suo patrocinio dicatum lachrymabundæ Christianitatis gregem, vndiq; pressum doloribus, alios fame perire, alios per rebellium potentiam, à piâ deuotione arceri, nonnullos immensis peccatorum nexibus constringi, plurimos irremediabili gradu, ad profundum vsq; desperationis præcipitari. Quid facit spectans hæc Patrona nostra beatissima Anna, nisi supplicat per Mariam, beatum veteri sui fructum, vt tutò viuere possimus, ocyus surgendo à vitijs, & zelum religionis ardentius in Deum instaurando. Nemo proinde sine patrocinio B. Annæ, tranquillam vitam ducere potest: immò nec à terrenis ad cœlestia erigi valet, nisi per opitulationem beatissimæ Annæ: ipsa enim nos primum cœlo inseruit, cum Sanctissimam Virginem æterno Patri in filiam, Spiritui Sancto in Sponsam, verbo incarnato in matrem dicauit. Si enim solus Deus hominem ad cœlestem gloriam trahere potest, quia cœlum ipsum propter hominem creauit. Sola quoque beatissima Anna, poterit nos à terrenis ad cœlestia subleuare. quia & ipsa cœlum propter Deum genuit. Immo quid dico cœlum? Templum cœlo præstantius, ad habitandum Deo produxit beatissima Anna, scilicet: Virginem Sanctissimam, in cuius utero, velut in sacer-

rimo quodam templo quiesceret Dei maiestas. vt egregiè decantat regius vates: *Dominus inquit in templo Sancto suo.* Vbi quamuis S. Augustinus, per templum intelligat hominem iustum, & Congregationem fidelium, iuxta illud Apostoli: *Templum enim Dei Sanctum est, quod estis vos.* In hoc templo sancto suo Dominus est: quod constat multis membris suis, suarumq; officia gerentibus, in vnam adificationem charitatis constructis. Quod violat, quisquis causa principatus sui, à Catholicâ societate disiungitur. Verius tamen, templi nomine B. Virgo intelligitur. Dominus itaq; in templo sancto suo, & sedes eius in cœlo: hoc est; in gremio Virginis, quæ templum Dei viuum, & capax omnis Sanctitatis est. Cœlum enim solam puritatem spirat: Beatam Virginem, cœlum cœlo purius & sanctius esse, quis non fatebitur? cum hoc ingenuè edisserat Apostolus, inquit: *Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis.* Vbi discrimen inter Christum Dominum, & Adamum instituit D. Paulus, docens Adami materiam fuisse terram, Christi autem cœlum. Non quod Christus, de cœlo propriè sit formatus, cum reuera habuerit corpus, sicut & cæteri homines, è terrena mole concretum, iuxta illud Davidis oraculum: *Veritas de terra orta est.* Sed quod sit formatus de purissima Virginis substantiâ, quæ cœlum suâ puritate referebat. Sic exponit D. Augustinus super eundem Psalmum. *Veritas inquit de terra orta est: hoc est; Christus de femina natus est.* Filius Dei de carne processit. Ita quoque locum hunc commentatus est doctissimus Rupertus lib. 1. in cap. 1. Mat. Vbi sic habet: *verissimè dixit Apostolus quia primus homo de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis: Non quod iste Iesus Christus, qui ex MARIA natus est, de cœlo cum carne venerit. & per Mariam, quasi per fistulam transferit, vt impiè Valentinus cum plurimis Hæreticis opinatur. Sed quod Virginis Sanctissimæ vita tota fuerit cœlestis, & eius conversatio tota in cœlis.* Vnde meritò D. Epiphanius Serm. de laudibus Virginis addit. *Anna inquit cœlum & thronum cherubicum peperit, Sanctam Paellam Mariam.*

O magnam laudem Beatissimæ Annæ! Quis iam dubitabit se per illam cœlum obtenturum, quæ cœlo ipso puriorem, produxit Deo Matrem simul & Virginem. Cœlum, triplicem in rebus sublimaribus, facere impressionem, Auctores sunt Philosophi. Vnam ceruleam & transparentem.

B. Anna meruit vt omnium redemptorum esset Patrona.

Reg. 30.

Ibidem.

Ibidem.

S. Chrys. Genebra.

Antiochi præclarum Sacrifici.

Psalm. 10.

1. Cor. 3.

1. Cor. 15.

Psalm. 48.

Rupertus.

Epiphanius.

parentem sicut in vnionibus; qui matutino tempore, sub auroræ ortum formatur: alteram Adamantinam, quemadmodum in vnionibus, qui meridiano tempore sub cælo splendido generantur: tertiam aliquantum obscuram, ut in gemmis, quæ versperino tempore sub nubilo cælo procreantur. Cæli purissimi, in quo Deus ipse incarnari & quiescere voluit, procreatrix beatissima Anna, triplicem pariter in animis fidelium eius deuotioni obstrictis, impressionem efformat, Dominum scilicet IESVM, Sanctissimam Virginem MARIAM, & beatum Ioachim. Testis est luculentissimus istius veritatis Raphaël Rarius. p. 2. Historiæ, qui describens vitam S. Margaritæ, cognomento de castello, quæ fuit monialis ex Ordine S. Dominici; refert, quod cum illa magnam pietatem habuerit ad Beatissimam Annam, & in summâ laude atque Sanctitatis opinione ex hac vitâ decessisset, visu dictuq; mirabile euenit. Reperita fuerunt in pectore eius tres imagines ex carne formata, quatum vna præsecebat pulchram nimium imaginem, aureo coronatam diademate: altera puerum inter duo animalia iacentem; tertia venerabilem senem, barbâ candidâ, resecto in humeros palliolo. Quibus simul lachris apertè signabatur Virgo MARIA, puer IESVS, & Sanctus Ioachim. Quæ mirabiles, imagines, vsque ad hodiernam diem, in ciuitate Castellana, in Conuentu gloriosi Patris Sancti Dominici, protestimonio & exemplo ad futuram posterorum memoriam asseruantur. Certus ego sum, quia si vigeat in vobis piissimæ religionis feruor, atq; deuotio erga beatissimam Annam, efformabit illa in cordibus vestris, tria hæc admiranda simulachra, scilicet; Virginem Deiparam, ut

vobis offensum DEVM materno commota affectu, reconciliet: mitissimum IESVM, ut si quæ eum viuendi inordinatio expulit, iterum benignus & clemens ad vos redeat. & Sanctum Ioachim venerandum senem, ut vos cum beatissima Patrona vestra, & coniuge suâ, Sanctâ Annâ, in optatam æternitatis domum introducat.

Bonum itaque omen concipite Catholici, hodiè vobis porta cæli aperitur, ut omnes gratiarum thesauros, apud DEVM assequamini, intercedente beatissimâ Patronâ vestrâ. Gratiâ illa sonat, & vobis abundè eandem impetrabit. Non vos terreat barbarorum insultus; nec enim minùs olim lachrymabilis fuit Hebraeorum conditio, cum à Iabin Rege Chanaan opprimerentur, vbi cum iam vniuersa populi illius multitudo rueret, à solâ tamen Debborâ Israëlitarum gubernatrice, ad pristinam libertatem erepta est. C. 5. inquit Scriptura, fortes in Israël & quiescerunt, donec surgeret Debbora mater in Israël. Fortiorem Debborâ habetis beatissimam Patronam vestram, ad hanc solùm hodiè deuotis animis ingemiscite, & illa tanquam Patrona simul & mater, cum filiâ suâ Virgine Sanctissimâ, regnorum omnium Reginâ, quod cecidit, eriget: & quod labefactum, restaurabit. Arripite igitur toto corde eius seruitium, & quarite gratiam per Virginis DEI genitricis matrem: nemo enim per illam votis suis frustrari potest. Quia quem illa præsentat, hunc DEVS benignè suscipit. Instaurate annuam eius festiuitatem, & confidite, quia & regnum

hoc suo Patrocinio tuebitur, & vos à terrenis ad cælestia subleuabit æternum regnatos.

hoc suo Patrocinio tuebitur, & vos à terrenis ad cælestia subleuabit æternum regnatos.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Aperuit Dominus thesaurum suum optimum. Deutor. 28.

Beata Anna fuit thesaurus cælestis gratiæ, diuinæ liberalitatis, & omnis Sanctitatis.

Templum DEI restaurare volens piissimus ille Rex Ioas, qui cunctis diebus rectum coram DEO faciebat; cum videret, quod Sacerdotes negligenter facta tecta reparare; iussit gazophylacium in templo affigi, in quo omnis thesaurus

ad reparationem templi deponeretur. tunc Sacra paginâ, quæ dicit. Et tulit Ioasda Pontifex gazophylacium vnum, aperuitq; foramen desuper, & posuit illud iuxta altare ad dextram ingredientium domum Domini. Præstantius ego hodiè inuenio gazophylacium, in quo o-

4. Reg. 22.

quo omnis diuinæ affluentæ thesaurus, ad reparationem Christi Ecclesiæ, & vniuersi mortalium generis reconditus est. Beatam scilicet Annam, Sanctissimæ Virginis matrem, cuius hodiè solennitatem, in sanctâ DEI Ecclesiâ instauramus. Hoc ego pretiosissimum gazophylacium, vobis Catholici mei, ex diuina ordinatione, libens proponam, ut ad illud omni festinatione & cordis puritate, ad participandum absconditum thesaurum, accedere studeatis.

Ferunt poëta, cum mundus omni Sapientiæ splendore destitutus esset, hominesq; non haberent, quo, suam cognoscere immortalitatem, duraturam omnino beatitudinem consequerentur. Misertus tandem Iupiter humanæ fragilitatis, sapientiam per Mercurium in terras demisit; eâ tamen conditione, ne instar venalis pecuniæ, omnibus esset promiscua, sed ut præstantissimis solùm daretur. Et ecce nascente è cerebro Iouis Pallade, ingeniorum nutrice, aureus imber in terram pluuere capit, poëta canente. Iupiter auratos Rhodys indulsit imbras. Aureus profectò, nascente hodiernâ Sanctissimæ Genitricis DEI matre, beatissimâ Annâ, aureus inquam imber, non vnam Rhodum, sed orbem vniuersum abundè irrigauit: & vniuersa sub sole viuencia, ad summâ latitiâ gestiendum compulsi. Non erat iam, qui senescentem in vitijs mundum restauraret: aut saltem à concitato in enormissima vitia cursu, ad virtutis amplexum tendentes reuocaret. Verum iam destitutum omni salutis auxilio, videns Rex ille cælorum, qui cuncta nutu suo gubernat, è proprio cerebro; quia per infinitæ suæ Sapientiæ comprehensionem, hodiernum gazophylacium condere voluit, in suâq; Ecclesiâ affigi curauit. Ut per absconditum in eo thesaurum, vniuersus humani generis lapsus resarciretur. In hoc gazophylacio (Beatissimam Annam intelligo) depositus est omnis diuinæ munificentæ thesaurus, omnisq; cælestis gratiæ plenitudo. cum & ipsum hoc nomen Anna, non aliud sonet, quàm gratiam. Quæ enim obsecro maior vnquam gratiæ plenitudo fuit? quàm in Sanctissimâ Virgine DEI Genitrice, cum & ipsemet Angelus inclamet, Ave gratiâ plena: Et tamen hæc ipsa Virgo, non alibi, quàm in hoc præstantissimo gazophylacio; scilicet in vtero Beatæ Annæ, potuit includi. Ut docet S. Damascenus lib. 4. Orthodoxæ fidei, cap. 15. Gratiâ, inquit, (cuius vocabulum Annæ nomen est) Dominam

parit: MARIA enim Dominam significat, Anna gratiam. Hinc Angelus Domini de Beatâ Annâ in eum modum locutus est. Venerabilis Anna verè nuncupari potest omnipotentia gazophylacium, quia ipsius thesaurum super omnia amabilem sibi, ac dilectum in suo vtero recondit. O quàm propè erat iugiter cor DEI huic thesauro! ô quàm piè & alacriter huic thesauro, oculos suæ maiestatis infixit.

DEVS! Quis te iam magna Augustæ Virginis mater, è cerebro DEI natam esse negabit? quæ digna fuisti, ipsam DEI genitricem, tuis sanctissimis visceribus includere. Diuinus iste fuit conceptus, sed DEI infinitâ Sapientiâ mundum ordinantis, dispositione euenit. Conueniunt enim præstantissimi Philosophorum in hoc, quod causa liberè productiua effectuum, non habeat ex se, intrinsecam determinationem ad hunc numero effectum, & in his circumstantijs producendum; verum sit, indifferens ad quemcunq; alium ex infinitis, intra eandem speciem contentis, solumq; ad hunc, vel illum numero producendum, determinatur à liberâ voluntate DEI. Sic expressè docet Scotus in 2. dist. 20. quæst. 2. Patentur hoc ipsum Theologi, de mysterio sanctissimæ Incarnationis discurrerent. quod quemadmodum Sancti Patres, & Patriarchæ veteris testamenti, feruentibus suis orationibus & suspirijs, meruerunt de congruo accelerationem Incarnationis. Quod manifestè deducunt ex Sacra Scripturæ locis, potissimum vero ex regio Prophetâ, qui dicit: Propter

misericordiam inopum & genitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus. Deinde ex Daniele, apud quem illud legitur: Septuaginta hebdomades abbreviata sunt, super populum tuum, ut vngatur Sanctus Sanctorum. Nec valet, si in contrarium afferas locum illum D. Augustini tomo 4. libro Quæstionum ex nouo testamento, q. 83. vbi Sanctus Doctor, cur Christus non citius venerit, secum in hunc modum discurret. Si per Christum Salus & vera ac perfecta cognitio, cur non ante venit, ut & anteriores nostri, qui in ignorantia fuerunt, addiscerent veritatem? Et si post aduentum Christi multi salui facti sunt, magis quàm prius, equidem si ante venisset, multo plures saluati fuissent. Tandem paulò inferius, locum hunc sic ipsemet resoluit. Ideo tunc venit, quando debuit venire, voluntatis suæ rationem secutus, non meritorum nostrorum. Nam si merita perpendas, venire non debuit. Venit ergo quando & subuenire debere sciuit, & gratum futurum beneficium. Ex quo loco videtur sequi, Christum non venisse citius ex meritis Sanctorum Patrum, & consequenter, Sanctos Patres nullatenus me-

Scotus.

Psalm. 117.

Daniel. 9.

S. August.

Sapientia
quomodo
in terras
missa.

In Sancta
Anna o-
mnis the-
saurus di-
uinæ mis-
ericordiæ
depositus
est.

Lucæ 1.

S. Damasc.

nis meruisse Incarnationis acceleratio-
nem. Verum sciendum est, quando San-
ctus Augustinus dicit Christum venisse,
secundum rationem suae voluntatis, non
meritorum, intelligendus est, loqui de ad-
uentu absolute, non autem de aduentu
tunc, seu de aduentu accelerato.

Sicut ergo inquam Patres Sancti me-
ruerunt, ut Christus citius venisset; ita
quoque meruerunt, ut ex tali familia &
sanguine, DEI Filius incarnaretur. Nam
& hoc luculenter ex locis Sacrae Scriptu-
rae colligitur. Imprimis ex Genesi, ubi
Deus loquitur ad Abrahamum: *Benedi-
centur in te omnes gentes terrae, quia obedisti vo-
ci meo.* Vbi Pater aeternus promittit Abra-
hae, quod Filius eius non ex alia, quam ex
progenie Abrahamae carnem sumpturus es-
set. Per semen enim Abraham, Christum
intelligit S. Augustinus tom. 4. lib. de Fi-
de rerum inuisibilium cap. 3. ubi dicit:

*Ecce in Christo, id est; in semine Abraham bene-
dici omnes videtis & stupetis, & adhuc in eum cre-
dere timetis, in quem non credere, potius timere
debuitis.* Hoc autem tantum beneficium,
suis meritis apud Deum obtinuit Abra-
ham, ut docet D. Chrysostomus tomo 1.

Hom. 47. in Gen. Deinde colligitur ead-
em veritas ex Davidis oraculo, qui
dicit: *Iuravit Dominus David veritatem, & non
penitebit eum.* hoc est; promissum fecit.
Deus, quod de sanguine Davidis Chri-
stus esset nasciturus; atque hoc promissum
velut quoddam iuramentum, non amplius
mutavit. Proinde Sapientissimam Dei or-
dinatione institutum fuit, ut Beata Anna

fieri mater purissimae Virginis, & DEI
genitricis. Nec certe melius ex alijs pa-
rentibus, Augusta Virgo, Magni DEI
magna mater nasci potuit; quam de Bea-
ta Anna, & S. Ioachimo: qui non carnali
concupiscentia, sed deuotione potius
feruenti, tam salutarem fatum procreaue-
runt. Testatur id Petrus Galatinus lib. 7.
arcanorum Catholicae veritatis, cap. 8.
ubi respondens ad argumentum Hogostra-
ti, asserentis Sanctissimam Virginem pec-
cato originali minime carere potuisse,
eo, quod parentes eius ex carnali con-
cupiscentia conuenerint; docet eos po-
tius ex feruenti deuotione, & rerum diui-
narum contemplatione conuenisse, in-

quiens: *Fateor S. Ioachim & Annam, sese con-
iugaliter copulasse, ob ardentem tamen deuotionem,
vehementemque contemplationem, qua vnanimiter
in generatione Virginis Beatae ambo tenebantur, for-
mes peccati in illo actu penitus extinctus fuit.* Itaque;
peccatum, originale, in conceptione Bea-
tae Virginis, penitus locum non habuit:

vehementissima enim deuotio, atque DEI
super omnia dilectio, & pura animi de-
lectatio, omnem carnis voluptatem, con-
cupiscentiam, atque libidinem exstinxit.
Vnde non immerito parentibus Sanctis-
simae DEI genitricis, nomina ista Ioachim,
& Anna, imposita fuere: (Ioachim enim,
Deus eleuabit, significat: Anna vero,
gratiam sonat) ut sic ex nominibus ipsis
palam innotesceret, quod per prolem,
quam genituri erant, Deus ex infinita
misericordiae suae propensione, humanum
genus, & a peccato primorum parentum,
in quod prolapsi fuerant, eleuaturus fo-
ret, & a morte aeterna suscitaturus, & ad
coelestem gloriam erecturus. O inappre-
tiabilem diuinam complacentiam thesau-
rum, Beatam Annam! aestuabat in illa di-
uinae pietatis feruor, & patientiae atque
humilitatis summa perfectio, ut egregie
docet S. Damascenus in oratione de Ma-
riae natiuitate: *Sterilis inquit erat Anna per
multos annos, quod probum fuit apud Iudeos, pa-
tienter tamen illam confusionem tolerans, omni vir-
tutum genere florebat, dum post viginti usque anno-
rum sterilitatem, exaudita felicissimam prolem su-
cepit.* Abundabat in hoc gazophylacio o-
rationis assiduitas: Nobilissimam enim
illam prolem Beata Anna per orationis
studium impetrauit. teste Epiphano,
Gregorio Niseno, & Damasceno. Illa in-
quit domi in horto suo, Ioachim foris in monte o-
rare consueuerunt pro impetranda prole, vouentes
se illam Dei obsequio dedicaturos. Germanus
autem Patriarcha Constantinopolitanus
ait, addidisse eos ieiunia quatuor dierum.
Et ecce (scribit Iudocus Clichloueus
Theologus Parisiensis, commentator in
Damascenum lib. 4. Orthodoxae fidei)
cum reiecta essent ipsius Ioachim in pro-
pulo munera, quae templo obtulerat,
cum exprobratione infacunditatis: *verum
ipsorum Ioachim inquit & Anna, nuntium de
caelo accepit, nascituram eu filiam, quam MA-
RIAM vocare deberent, & DEO ab ineunte ae-
tate consecrare, ut constituerant.*

Hic sane admiremini, quantoperè
magnificauit Deus hominem, ut ipsius me-
ritis, quamuis exiguis, moueatur ad citius
beneficium quodpiam illi praestandum.
Eluxit haec ipsa hominis dignificatio, in
primam statim mundi creatione. Cetera
enim animalia, ad nutum Dei pullula-
runt, ubi vox diuina intonuit: *edu-
cat terra viuentem animam iumentorum, reptilium,
atque ferarum.* Solus homo quasi praemissa
quadam deliberatione prodijt, ut vni-
uersorum, quae diuina manus produxerat,
sicut praestantissimus, ira dominus & rex
esset.

esset. Iumenta quippe terrea sunt, & ad
ipsam nutantia terram? At planta coele-
stis homo, quantum figuram formaque cor-
poris ceteris animantibus antecellit, tan-
tum & dignitate animae praestat. Vis nos-
se, qualis sit animantium quadrupedum
forma? caput illis ad humum est prouum,
ad ventrem spectat, voluptatem omnibus
modis insequitur. Caput verò tuum o
homo, ad ipsum caelum exurgit, oculi tui
res supernas conspiciunt. Quia non licet,
ut tu teipsum carnis voluptatibus subijci-
as, ventrique & ijs quae sunt sub ventre ser-
uias, ne te illa Davidis comminatio feri-
at: *Homo cum in honore esset, non intellexit, com-
paratus est iumentis insipientibus & similis factus est
illis.* Nam alia te cura decet, explorare
caelestia, pergere mente ad res supernas,
terrenis despectis & posthabitis, & Chri-
stum qui sedet a dextris Dei, toto animo
querere. Cupis singulorum naturas ani-
malium rationis expertum curiosè per-
scrutari? scito singula diuersis proprieta-
tibus inter se, non mediocriter distingui.
Est enim bos quidem constans, asinus au-
tem piger: Equus libidine incenditur,
lupus mitescere nequit: Vulpes insidiosa
est, astuta, callida, ceruus timidus, labo-
riosa formica, canis graciosus, & ad be-
nevolentiam amicitiamque propensus. Sic-
que animalia singula, cum sua peculiari
naturâ, creata sunt. Vnâ cum leone ani-
mositas, & ira est orta, vita solitaria, ex-
pers societatis ad ea, quae genus subeunt
idem: is enim velut tyrannus quidam ani-
mantium rationis expertum, pares ho-
mines congressionesque cum ceteris, non
acceptat, sed aspernatur. Qui neque pa-
bulum hesternum accedit, nec ad reliqui-
as suae venationis vnquam redit. Cui tan-
ta quoque vocis eliciendae natura praestitit
instrumenta, ut animantium complura
longè ipso celeriora, solo rugitu saepe nu-
merò capiantur. Vehemens est Pantera,
& ad impetus faciendos propensa: piger-
rima est vrsae natura, solitaria, ingenij oc-
culi ac profundus. Quid si altius trutine-
mus, quanta insit animantibus rationis
expertibus doctrina naturalis, & suae vi-
tae diligentia atque cura? Vrsae saepe nume-
rò vulneribus saucia grauib; sibi mē-
tur omni conatu, verbalco siccat habenti
naturam, vlcera ipsa resarciens. Vulpes
laricis arboris lachrymâ seipsam curat.
Testudo quoque viperæ depasta visceribus,
per aduersam organi naturam, nocumen-
tum è venenatâ fera sibi prouenturum eu-
tat. Quid quæso per tantas animalium
diuersitates nobis indicatur? profecto

non solum diligentiam opificis nostri, sed
ut nos quoque ipsi, non huic vitæ, præsen-
tibusque rebus adhaereamus, sed totum no-
strum studium, ad futuram illam vitam di-
rigamus, nosque ipsos animalia dignoscen-
do, velimus cognoscere. Progredere iam
perspicaci mentis oculo o homo, quæ tua
dignitas, & quæ Deo in te condendo sapi-
entia? Et dixit Deus *faciamus hominem.* Vbi
nunc est Iudæus, qui quasi per fenestras
in ijs quæ ante dicebantur, ingrediente
luce Theologiae, personamque secundam
innuente, nondum autem perspicue de-
monstrante, veritati repugnabat, ipsum
Deum secum differere, seque alloqui, non
vllum alium existimans. Ipse enim dixit
(inquit Iudæus) *faciamus hominem, & ipse
fecit.* Quis enim obsecro, aut faber, aut
sutor, aut statuarius, instrumentis artis si-
bi praesentibus, solus ipse, nullo socio co-
mitante, aut faciamus ait securim, aut
conficiamus statuam? Nonne silentio su-
am cum libuerit accommodatam ad ar-
tem exequitur operationem. Equidem
ludibria merissima esse videntur, Princi-
pem quempiam, aut vrbis alicuius guber-
natorem, heroum more vehementer sei-
psum hortantem concitantemque sedere.
Verum qui summis calumnijs persecuti
sunt Dominum ipsum, nec vnquam eos
puduit huius, quid non dixerint quæso?
quid non finxerint? exercitaram para-
tamque linguam semper ac mentem, ad
omne quoduis falsum dicendum, atque fin-
gendum habentes. Hæc tamen vox præ-
sens penitus ipsorum os, occludere mani-
feste videtur. Et dixit Deus: *Faciamus ho-
minem.* Nunquid & nunc etiam, (dic mi-
mi Iudæe) sola, perinde ut tibi placet, at-
que vnica est persona? siquidem non est
dictum, *fiat homo, sed faciamus hominem.*
Ausculta quæso diligentè, qui bellum
indixisti Christo perpetuum, DEVM
ipsum suum, in creandis rebus socium al-
loqui, per quem & secula fecit, qui por-
tat omnia verbo suae potentiae. An non
patienter religionis rectae sententiam per-
fidus Iudæus acceptat: sed ut ferarum ex,
quæ summo persequuntur hominem odio,
cum in caueis occluduntur, fremunt, strid-
ent, atque striditiam quidem naturæ feri-
tatemque ostendunt; veram nihilominus
rabiem explere nequeunt. Sic & inimi-
ca gens veritatis Iudæi, in angustum cæci-
tatis baratrum protrusi: multæ sunt (in-
quiunt) personæ, non vna, ad quas sermo
Dei optime potest intelligi directus. An-
gelis enim adstantibus, *Faciamus hominem,*
dictum esse putant. Sed Iudaicum hoc
est du-

Medica-
menta a-
nimalium

Genes. 10.

Genes. 1.

est dubio procul figmentum, & leuitatis illorum hæc incomposita fabella. Atque ut vnam argumentorum pondere pressi, Filij personam non admittant, innumeras introducunt personas. Et Filium Dei, negantes atque extrudentes, seruis illam, de condendo homine consultationis, tribuunt dignitatem, conseruatoque nostros, nostræ creationis, cooperatores efficiunt. Cum homo paulo minus ab Angelis minoratus sit, immo & excellior factus, per veram naturæ humanæ, ad Deitatis consortium assumptionem.

Sed recollige sanam prauitas Iudæa aliquando mentem, & considera, quæ creatura suo creatori par esse potest, & mentis aciem reflecte in ea, quæ deinceps augusto Dei ore prolata sunt: *ad imaginem & similitudinem nostram*. Quid ad hæc dicere poteris? Num vna Dei & Angelorum imago est? Patris hic & filij formam, eandem esse concedere debes: eamque non corporis conditione, sed deitatis proprietate. Præbe autem, & tu noua se-ctæ homo quisquis es, qui peruersas Iudæorum amplecteris atque colis opiniones, religionis Christianæ simulatione atque prætextu. Cuinam dictum est: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*; cuius alij, quam splendori gloriæ, & formæ substantiæ suæ, qui est inuisibilis Dei imago? suæ inquam imagini propriæ, quæ uiuit, quæ in sacro loquitur Euangelio, *Ego & Pater vnum sumus, & qui me uidet, patrem uidet*, dixit hæc plenus æternitatis Pater: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. ut agnoscas, nullum inter Patrem & filium dissimilitudini locum esse, ubi vna est imago, vna similitudo. Sed mirabitur forsitan quispiam, illa quæ in sacro textu sequuntur verba, *Et fecit inquit Deus hominem*. Quæ obsecro causa discriminis in loquendo, unde hæc sermonis diuersitas? Nuper consultantis Dei vocem audiuius: *Faciamus hominem*: nunc verò, ubi productum iam est opus, nonnihil sermo immutatus. *Fecit Deus hominem*? cur non *fecimus*? Summa hic Sapientia Dei eluxit Catholici: dum enim Iudæum erudire vellet, omne opus ad extrahi toti Sanctissimæ Trinitati esse commune, *Faciamus*, dixit: ne mysterium Triadis ignoraret. Dum autem gentiles confundere studeret, qui in multitudinem suorum deastrorum delirabant: *Fecit Deus hominem*, protulit. Ut & Filium simul cum Patre cognoscerent, & multitudinem Deorum fugientes, damnationis periculum euitarent. Instaurauit Deus hodie, depressam

hominis dignitatem, in facundatione sterilibus Elizabeth, dum ei per Angelum filiam nascituram pollicetur, Reginam totius vniuersitatis, & Dei ipsius matrem, ut agnoscat vniuersa creatura, quanto opere Deus hominem dignificauit, qui eumque illum euexit, ut humana natura non habeat, quo altius ascendere possit. Utque simul, & gentilis vnitatem Deitatis agnoscat, Filium Patri consubstantialem factum esse credens: & Iudæus personarum Trinitatem profiteatur, vnigenitum qui in sinu Patris latebat, mundo manifestatum adorans.

Abundauit adhuc in hoc gazophylacio, scilicet in beatissimâ Annâ, mira in pauperes liberalitas, attestante id D. Hieronymo. Sermonem de Natiuitate Virginis, *Vita inquit parentum Sanctissimæ Dei Genitricis fuit simplex & recta apud Dominum, apud homines irreprehensibilis & pia*. ita isti duo chari & hominibus pijs, omnem substantiam suam trifariam diuiserunt: vnam partem templo & templi seruitoribus impendebant; aliam pauperibus & peregrinis erogabant; tertiam suæ familiæ vñibus & sibi reseruabant. Sed ecce felix hæc pia prodigalitas, Deus mouit, ut illico Angelum suum mitteret cum læto nuntio. Apparens inquit Sacer textus, Ioachim, Angelus dixit: *Non in uisione mea turberis o Ioachim; ego enim sum Angelus Domini, missus ab ipso ad te, ut annuntiem tibi Eleemosynas tuas, ascendisse in conspectu eius*. En, quantam ab Angelo Dei laudem acceperunt, parentes Augustissimæ Virginis? Non à mundo, sed à Deo, vera illis laus tribuitur: quia ambo iusti erant ante Dominum. Non omnis autem, qui iustus est ante homines, etiam ante Deum iustus reputatur. Aliter quippe vident homines, aliter Deus: homines in facie, Deus in mente. Et ideo fieri potest, ut quispiam affectatâ bonitate populari, iustus videatur oculis nostris, talis verò ante Deum non sit: si iustitia non ex mentis simplicitate formetur, sed adulatione simuletur. Sed quisquis ab eo probatur, qui falli non potest, perfectus esse debet. Quoniam Deus ut potest arbiter mentis & facti, nec pro peccatore laudabilem, nec pro laudabili peccatorem, sed vnumquemque pro competentium iudicat ratione, meritum. Sed ut cognoscamus, quomodo Sanctus Ioachim & beatissima Anna, fuerunt iusti apud Deum, placet auctoritatibus Sanctorum Patrum, hanc veritatem comprobare, tum quoque Scripturæ documentis. Esse itaque hominem iustum ante Deum, est vnumquodque bonum opus bene agere, hoc est, rectâ & simplici

S. Hieron.

Math. 6.

S. Basilii.

Psal. 1.

simplici mente, ut palam in Deutoronominio proclamatum est: *Iustus inquit, quod iustum est, persequeris*. Et Apostolus Christi euidetius hoc ipsum exposuit, dicens in personâ Saluatoris: *Cum feceris Eleemosynam, noli tubâ canere ante te*. Quasi diceret, bona est quidem misericordia; potest tamen malè & iniuste fieri, si iactantiæ causâ aliquis pauperi largiatur, ut videatur ab hominibus. Quid censebimus hic de Parentibus Sanctissimæ Virginis? hominumne, complacentiam in suis quærebant Eleemosynis, an vanam ostentationem? absit hoc: quicquid enim boni egerunt, Deum solum, operum suorum arbitrum esse volebant. S. verò Basiliius, cum coram Deo iustum esse putat, qui nihil vnquam de Deo per incredulitatem dubitat. Sic namque super Psalmum primum scribens, dicit: *Impius es in Deum, si in corde tuo dixeris: Estne Deus omnia gubernans: estne Deus singula dispensans? estne iudicium? estne retributio expectanda vnicuique, secundum quod gesserit? si est, cur iustiegent, peccatores sunt in copia rerum: hi tenui valetudine, illi prospera: alij ignobiles, nonnulli illustres*. Quod si inquit ista cogitaueris, ante Deum non es iustus. Nontales erant Sanctissimæ Virginis Parentes, ut aliquid de Deo malè opinarentur; sed & aduersos & secundos casus æquè ferendo, incedebant in omnibus iustitijs. Afflictum erat cor beatissimæ Annæ, ob diuturnam sterilitatem, eiiciebantur de templo Ioachim oblationes, quasi ipse & Deo iam exosus esset; quod nullâ prole domum suam fecundasset. Ambo tamen in tantis aduersis, non erant animo pusillo, scientes merita hominis quamuis iusti, non esse tanti momenti, quibus diuina beneficentia ad nutum respondeat. Ideoque propter hanc summam perfectionem & humilitatem, illud præmij obtinuit, ut filiam humanâ prole, & Angelicâ eminentiâ præstantiorem, Virginem simul & matrem pareret. Idem Regius vates expressit, inquiens: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentie non sedit*. Quasi diceret, ille solum iustus & beatus apud Deum reputatur, qui nec prauis impiorum persuasionibus flectitur ad malum, neque adulationibus vllis à malo remouetur. Considerate hic vestram dignitatem mortales, ad quantam eminentiam vos Deus euexerit. Quid enim potuit plus homini donari, quam ut iustus aut beatus appelletur. Utique solus ille, qui est per essentiam potens, Rex regum, Dominus dominantium, verè beatus &

iustus est. Noluit tamen beatitudinis, & iustitiæ supergredi potestatem; sed donauit nobis appellationis eius commune consortium, quæ digna æstimata est honore diuino. Ut spe tantæ mercedis allectus vnusquisque, præsentium rerum sollicitudines ac labores corde transiliens, ad emerendam beatitudinem futurorum, auidâ festinatione contenderet.

Sed cognosce o homo, ubi beatus appelleris. Non utique in diuitijs, non in potestatibus & honoribus, non in nobilitate generis, aut decore & pulchritudine, non in corporis salubritate, in quibus nihil naturæ est bonum. Quin immo occasionem ad culpam ijs præbeat, qui talibus uti nesciunt. Quis enim iustus propter pecuniam? Quis humilis in potentia? Quis misericors ob nobilitatem? Quis castus propter decorem. Illecebræ hæc magis sunt ad peccatum; quam fructuosa ad virtutis profectum. Beatus igitur, qui non abiit in consilio impiorum. At, cur non potius eum beatum esse dixit Sanctus Propheta, qui pietatis aliquo functus est officio, sed eum, qui ab impiorum consilio sibi temperauit. Quoniam magis laudandus videtur, qui virtutis munus impleuerit, quam qui peccatum euaserit. Respondet S. Basiliius super Psalmum primum. *Quia principium ad bonorum receptionem, est à malis abcessio*. Et S. Ambrosius super eundem Psalmum. *Nobis inquit initium bonorum, abstinentia peccatorum est*. quod deducunt ex illo Davidis. *Declina à malo, & fac bonum*. Eumenim Deus, & natura, ordinem disciplinæ esse voluerunt, ut ab inferioribus ad perfectiora progrediamur, ne terreamur mole maiorum, qui leniorum exordio debemus prouocari. Quemadmodum igitur in gradibus, prima est ascensio, ab humo recessus; sic in exercitatione diuinæ conuersationis, principium profectus, est discessus à malo. Ille ergo solus laudem meretur apud Deum, qui non abiit in consilium impiorum, hoc est, qui in puritate mentis, vitam suam consummauit. Et qui in viâ peccatorum non stetit; hoc est in peccato, quod ex fragilitate naturæ commisit, non permansit, memor illius Esaiæ dicti. *Exi à Babylone, fugiens à Chaldæis*. hoc est; etsi intrasti in confusionem vitiorum, exi. Non oportuit quidem intrare, sed ingressus es carnis lege cogente, & captiuante te in lege peccati; egredere, & exue te seruitio graui. Quid est via peccatorum, nisi illecebræ huius seculi, & temporaneæ iucunditates.

S. Basiliius.

S. Ambrosius.

Psal. 39.

Psal. 48.

Estuat enim omnis anima, menteq; claudicat, quando virtutem electura secularia cogitat, & ad presentia respiciens, voluptatem virtuti praefert. Dum hic carnis oblectationem respicit, ibi disciplinam: hic saturitatem, ibi ieiunium: hic parasitos & scurras, ibi lachrymas copiosas: hic saltationem, ibi preces ad Deum & vota: hic tibias & musicam, ibi luctum: hic libidines, ibi puritatem, & virginitatem. Quoniam autem verè bonum procul, & à nostris oculis remotum est, solaque ratione & cogitatione per fidem comprehenditur: peccati verò oblectatio, promptam habet & per omnes fluentem sensus voluptatem. Ideo cō beatus, qui ab eius abstinentes illecebris, ad exitium minime tendit; sed per patientiam salutis spem expectans, viam potius iustorum ingreditur, ab illa recedens, quæ ad peiora contendit. Ille inquam veram apud Deum consequitur laudem; qui demum in Cathedrā pestilentie non sedit. hoc est; qui non inueteratus in errore, & studiosè flagitijs inharens sedet, protinusq; surgit, ad vnam illam clamantis vocem: *Surgite postquam federitis*. Tantam enim vim habet inueterata consuetudo peccandi, ut excludat naturam. Quæ cum sit medicabilis ad salutem; tamen corroborata tempore, passionibus immedicabilis reddatur. Non est ergo permanendum in vitijs, sed vnusquisq; etiam si labatur, exiliat à culpā, quemadmodum consulit sapiens, de muliere meretrice loquens. *Ne intendas in eam gulam tuam, sed exili, ne moreris, exili, antequam te anni iuuentutis inueniant*. Sed pro dolor plerique luxuriam corporis, nec albeni erubescere canitie, & vsque ad senectutis ætatem viam produxere maculosam. Intimis enim concepta visceribus lues culpe, processu temporis coaceruatur. Hæc est Cathedrā pestilentie, incorrigibilis malitia peccandi, quæ plerumque neque calidos, neque frigidos, sed (quod & calidis est deterius & frigidis) tepidos facit, ut euomantur ex ore Domini Iesv, quos propter graua peccata reiecerit. Sedent in Cathedrā pestilentie ij, qui ingemiscunt, quod diu potare non possint, Qui dolent, quod scortari desierunt, cum scortandi habeant voluntatem. Inter quorum vino madentium fabulas, virtutes probro sunt, peccata laudi: honestas ludibrio, continentia risui, misericordia vanitati. Isti sunt morbi pestilentes, qui mala sua in multos transferunt. Hi sedent in concilijs, derogantes sobrijs,

rustantes crapulam. Sedent in tabernis de ebrietate certantes. Inter hos meretrix plena vino, huic arridens, illum adurens, & omnes ardore inflammans libidinis. Verecundus si transeat, erubescit; à singulis carpitur: si flagitiosus, omnium ore laudatur: & tanquam morbus transit in animas singulorum. Quoniam in flagitijs celebris, plurimos ad imitationem adducit erroris. Vtinam & nostrum quilibet patrocinante beatissima Annā, non sedeat inter eos, quorum mores deprauatissimi, & vita ad omnem corruptelam, prona; sed ut illum imitetur fugientem, utique non sedentem, qui de seipso ait. *Non sedi in concilio malignantium, & cum iniqua gerentibus non introibo*.

Fuit insuper beatissima Anna thesaurus omnis Sanctitatis: quæ sanctitas vel ex ipsa prole nobilissima, scilicet; ex Sanctissima Dei genitrice luculenter conijci potest, iuxta illud Sapientis effatum: *In filijs suis cognoscitur vir*: neq; enim inappreciablem hunc thesaurum in isto gazophylacio Deus inclusisset, nisi magnā illius virtutum Sanctitate permoueretur. Exposuit hoc gazophylacium hodiè ille Rex regum, & Dominus Dominantium, ut omnes in illo Domum Dei intròeuntes, suos recondere thesauros. Et quis vester est thesaurus Catholicus, nisi salus animæ: hanc enim in templo Dei queritis. Sed accedite ad hoc gazophylacium, & ex illo gratiam plenius haurite visceribus. Hic thronus Dei, mater & Virgo latuit, hic quoque spes fidelium reposita est. Ab hac mundi totius Patronā, Augustissima Virgo genita, & in matrem Deo, tertio ætatis suæ anno, in templo Salomonis presentata est: ab ea patet, quisquis illam piā veneratur deuotione, Deo saluandus presentatur. Nec certè perire potest, qui beatissimæ Annæ patrocinio protegitur. Quia qui illam in Patronam recepit, gratiam Dei inuenit: quæ sicut non patitur secum peccatum stare; sic hominem patrocinio beatissimæ Annæ suffultum, fieri captiuum diaboli minime permittit. Et licet non omnis homo, qui gratiam Dei acquirit, saluatur: quia donum hoc pretiosum, cum sit accedens, per lethalem Dei offensam subito amittitur. Nihilominus tamen, gratia cum perseverantiā finali connexa, infallibiliter salutem in nobis operatur. Quisquis proinde in hoc gazophylacio patrocinium querit, gratiam in ultimo vitæ suæ termino, summè necessariam obtinet. Nam Beata Anna, quæ gratiam mundo,

mundo gennit, ex qua facta est salus hominibus; gratiam quoque suis filijs non communem; sed solis prædestinatis specialem impetrat. Quisquis in confraternitate Beatæ Annæ viuit, certus esse potest de suā salute, quia per singulare eius patrocinium, in Dei gratiā constituitur. Et quamuis homo certitudine omnimodā id assequi non potest, vtrum sit in gratiā Dei, iuxta illud Sapientis: nescit enim homo, *vtrum amore, an odio dignus sit*. Quod ipsum docuit S. Augustinus lib. de Spiritu & Animā cap. 59. ubi miseras vitæ temporaneæ deplorans sic dicit: *Va mihi misero, qui nunquam sentio, quod sentis, nec ibi sum, ubi vos estis (beatos hic alliguit) in loco refrigerij lucis & pacis vos estis, ubi esse vestrum non habebit mortem, vossè vestrum non habebit errorem, amare vestrum non habebit offensionem, gaudium vestrum, non habebit mororem. Ego verò in regione vmbra mortis, nescio finem meum, nescio si dignus sim amore vel odio, tamen moralem certitudinem, potest habere homo de gratiā diuinā. Teste Apo-*

stolo, qui ad Romanos scribens dicit: *Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quod sumus filij Dei*. Quem enim beata Anna in clientem recipit, hunc Sanctissima Virgo in filium, hunc Christus in amicum suscipit.

Accedite igitur feliciter, religionis orthodoxæ decora, ad hoc propositum vobis gazophylacium, (ad beatissimam Annam Patronam vestram) & thesaurum in illo absconditum quærite audacter, plenum est cœlesti gratiā, plenum Dei amore, plenum Sanctissimæ genitricis affectu pio. Proinde vos metipsos hodiè Deo in hostiam pacificam offerentes, recondite vota in hoc gazophylacio, ut gratiam vobis impetrante B. Annā, inter mundi istius procellas illæsi ad æternam beatitudinis felicitatem asseruemini.

INFESTO B. MARIÆ DE PORTIVNCVLA,

SIVE DE ANGELIS. CONCIO PRIMA.

Venit Filius hominis quærere, & saluum facere quod perierat.

Duo comitia à Deo celebrata inducuntur, vnum circa creationem hominis, alterum circa restorationem illius à lapsu peccati.

AD Regis imperium, equos cum bellico apparatu conscendere; ad Dei verò mandatum, hymnos deuotos castis labijs decantare, necessum est. Sic enim Deus immensus, cum terrenis Regibus, suacomitia diuisa esse voluit; ut reges periclitante patriā, ad bellum subditos conuocarent: Deus autem, vtnaufragante fidelium conscientiā, ad sui obsequium eos alliceret. Quia ut forti militum manu, hostium impetus frangitur; sic con-

trito corde, & deuotā populi supplicatione, ira Numinis mitigatur. Imminet ultimum excidium Regno Israëlítico, à Rege Ammonitarum. 2. Reg. 11. *Et factū est quasi post mensem, ascendit Naas Ammonites, & pugnare cepit aduersum labes Galaad*. Quid igitur, Saul amans Patriæ Pater & Rex, bellicum subito canere capit, egressique sunt omnes viri simul ad pugnam. teste Sacra pagina ibidem numero. 7. Inuasit ergo timor Domini populum, & egressi sunt quasi vir unus, & recensuit eos in Bezech, fueruntq; filiorum Isra-

Rom. 8.

1. Reg. 11.

Ibid. 2. 7.

rum Israël trecenta millia, virorum autem Iuda triginta millia. Vnde Caietanum hunc locum interpretando miratur, tantam populi illius ad pugnam celeritatem. Vide inquit,

Caietanus quam celeriter fuerit congregatio tanta multitudinis, & facta & ducta ad locum idoneum, ut sequenti die steterit in acie: mane inquit, exhibemus ad vos; cum tamen iam toties ab Ammonitis, victi & obsessi essent. Sed non mirum: Quia Deo presente audax cuique animus: Proinde ab ipso Deo animati;

Iudic. 20. Ascendite inquit contra filios Benjamin, cras enim tradam eas in manus vestras. Iudic. 20. num. 28. Quemadmodum ergo Reges instante periculo graui, ad pugnam ciues patriæ conuocant, sic Deus grassante Spirituali ruinâ, in animabus mortalium, ad penitentiam, ad deuotionem populum suum hortatur, loquens per Sophar Naamathitem: Si iniquitatem quæ est in manu tua abstuleris à te, & non manseris in tabernaculo tuo iniustitia, tunc leuare poteris faciem tuam absque macula, & eris stabilis, & non timebis. Iob. 11.

Iob. 11. Quasi ostendere vellet, ex bonâ conscientia magnam in Deo fiduciam comparari, quando mens humana nullius sibi conscia sceleris, diuinis legibus exequendis, strenuam operam intendit. Hinc Abia Rex Iuda, certam habebat fiduciam vincendi, & Ieroboam Regi Israël timorem fugiendi incuriebat, quod hic diuinam legem negligeret, ille obseruaret. Nos inquit custodimus præcepta Domini Dei nostri, quem vos reliquistis. Ergo Filij Dei Israël nolite pugnare contra Dominum Deum Patrum vestrorum, quia non vobis expedit. Prospectat nunc ex altissimo cælorum olympo misericordiarum Pater, magnam vndique populi Christiani miseriam, & afflictionem: Sed Beati Francisci supplicationibus victus, benè in hodiernâ festiuitate populum suum sperare iubet. Canite tubâ in insigni die solemnitatis vestræ, conclamate clamore grandi diuinæ laudes, quia hodiè de vestra libertate consultat cælestis ille Pater, cuius vos gens Sancta, populus electus estis: consultat inquam querere, & saluum facere, quod perierat. Lucæ 1. Cuius comitiorum processum, & effectum breui monstrabo.

Genes. 1. Duo solum comitia per totam mundi durationem, à Deo acta fuisse constat ex scripturis sacris. Primo circa creationem hominis Gen. 1. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram. Accepit Deus lutum, composuit, concinnauit corpus, infudit animam habitu suo, & subito homo viuere cepit. Formauit igitur Dominus Deus hominem de limo terræ, & inspirauit in faciem eius spiraculum vite, & factus est homo in animam viuentem.

In quibus comitijs personæ illæ diuinæ, consultabant de creatione hominis, ut omnes in eius productione æqualiter laborando, in sui amorem fortius ipsum permouerent. Quæ verba ponderans Rupertus Abbas: Perinde est inquit, ac si Deus dixisset, faciamus hominem, qui trina operationis nostræ: in semetipso habeat euidentiā. Vbi prædictus Doctor censet, imaginem Dei per creationem homini communicatam, consistere in certo quodam modo imitandi actiones, diuinarum personarum ad intra, v. g. Pater æternus intelligens semetipsum intimè, & perfectissimè, & comprehendens infinitatem suæ perfectionis, ex tali cognitione atque comprehensione sui, operatur ad intra, & intellectu suo generat Verbum diuinum, quod est naturalis & perfectissima imago Patris æterni: Creando itaque hominem, intendebat Deus, ut homo signanter haberet operationem internam, similem actioni cælestis Patris, ut inquam cognoscens semetipsum, tanquam creaturam manibus Dei plasmata, exprimat in se conceptum & imaginem, in qua se Deo similem contempletur. Ex qua cognitione, resultat statim quædam obligatio, ita ut homo memor existens principij sui, & nobilitatis animæ suæ, quæ est participatio quædam diuinæ naturæ, impossibile sit eum non taliter componere vitam & mores suos, ut imaginem eius per peccatum deformatam, penitentia reformare, & lachrymis de corde contrito securientibus, ad primam primæ creationis formam, reducere non studeat. Nam agnoscens se cum Deo tam nobilem contraxisse cognationem, necessitate quadam se contritum profitebitur, & reformatam per probissimos mores vitam instituet. Quia honestas ipsa, robur & vires ei addit, quibus & virtutem amplectatur, & peccatum detestetur. Res enim certa & experimento comprobata est, honorem esse calcare, & efficacissimum medium homini, ad decurrendum per viam virtutis.

Hinc non immerito dicebat Varro, teste Diuo August. Lib. 3. de Ciuitate, cap. 4. Licetum esse ciuitatibus, ut viri fortes etiam si falsum sit, ex Dijs genitos se esse credant: quia hæc imaginatio licet falsa & erronea, impelleret eos ad heroica facinora, prompto animo aggredienda, & quæquæ indigna fugienda. Testis luculentissimus huius veritatis, est Alexander Magnus, de quo refert Plutarchus, in vita ipsius, cum ex imaginatio-

Rupertus.

Imago Dei in quo cõsistat.

Varro.

Plutarchus.

Boetius.

1. Petri 2.

Sixtus Papa.

Valerius Maximus.

Hebr. 2.

ne, quæ se filium Dei existimabat, semper magnanimum compâruisse. Quoties inquit, Alexander Magnus ex Dijs genitum se putauit, toties contra barbaros multo ferocius & insolentius pugnavit. Persuadebat sibi magnæ indolis homo, se degenerem & imparem fore, inditæ talium parentum Nobilitati, nisi in suis generosis & præclaris conatibus, ostenderet plusquam humanum robur; & nisi eum ut diuinum hostes respicerent, atque venerarentur. Talem magnanimitatem procreat honor sanguinis, ut dicit Boetius lib. 3. de consolatione philosophorum parte 6. Si quid est in nobilitate bonum, id esse arbitror solum, ut imposita nobilibus necessitudo videatur, ne à maiorum virtute degenerent. Sed & ipsimet Sancti Principes Petrus & Paulus, Primitiæ Ecclesiæ Christianis scribentes hisce titulis, eos honorant. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. 1. Petri 2. Quanam obsecro intentio in tot tantorumque titulorum accumulatione? Respondet Sanctus Sixtus Epistolâ de multis Doctoribus, in hunc modum: Ego his & nobilitatis suæ generositatem ante oculos posui, & quod genus electum, sacerdotale, Regale, gens sancta, populus acquisitionis essent, indefinenter ostendi. Ego etiam quod diuinæ naturæ essent confortes, edocui: credens eos ad custodiendam iusticiam promptiores fore, si stirpis suæ speciem agnouissent ita mirabilem. Magnæ igitur vires honoris, & adeo efficaces, ut (Valerius Maximus Lib. 2. apud Turria. in parte 26) narrat de quodam Romano: qui videns se ad summi sacerdotis Idolorum dignitatem repente promotum, ex malo in bonum ita mutatus erat. Ut qui antea impudicij deditus viueret, abhinc foret castissimus: qui antea perditissimis moribus existerat, postea modestissimus esset. Paucis multa? Honor est Mater virtutum, & vberimum virtutis alimentum. At, quæ maior dignitas homini conferri potuit, quam ut Deus fieret homo? & quid eum arctiori obligationis vinculo constringere potuit? Angelus tanquam iniuriam sibi factam reputauit, quod Deus naturam Angelicam dedignaretur. teste Diuo Paulo Hebræorum. 2. Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abraham imò inuidia cæstro percitus, semetipsum inuidus perdidit, inuidens homini eum honorem, quod Deus suam in illo imaginem nimium adamans, filius hominis per assumptionem humanitatis, fieri vellet. Sed tanta dignitas, non diu inter homines commorata est: adhuc enim in paradiso periit, teste sacro vate. Homo cum in honore esset, non intellexit: comparatus est

iuuentia insipientibus, & similis factus est illis. Quid igitur...

Altera hodiè Comitia celebrat Saluator noster, de restauranda humanâ suâ imagine, in homine perditâ. Venit filius hominis querere, & saluum facere quod perierat. Ad hæc celebranda comitia, confidet regali folio in Portiunculâ, scilicet in Ecclesiâ Beatæ Mariæ de Angelis, Rex & Regina, scilicet; Christus & Maria. Circumstar plenus Senatus, infinita Angelorum Psallentium multitudo. Fit prima consultatio de reparandâ dirutâ Dei domo, per Magnum Patriarcham Diuum Franciscum, quem Crucifixus in Maiestate sedens allocuitur. Franciscus, vade, & repara domum meam, quæ ut cernis, tota destruitur. Et quænam obsecro hæc est domus? equidem non alia, nisi Portiuncula illa cælestis, de qua dicit scriptura. Numerorum. 18. numero 2. In terra eorum nihil possidebis, nec habebis partem inter eos. Ego pars & hereditas tua, in medio filiorum Israël. Hæc est illa portiuncula puritatis, de qua Filius Dei portionem carnis humanæ assumpsit. Hæc est illa portiuncula Angelica, quæ Angelo nuntiante, verbum æternum concepit de Spiritu Sancto, & intactâ Virginitate, mundi Redemptionem peperit. Beata inquam Virgo, cuius honor, cum iam crescentibus hæresum erroribus obscuraretur, & cultus, tepesciente religionis zelo, in obliuionem caderet, restaurandus Beato Francisco, à Deo incarnato committitur. Suscipit libenter onus, & manibus suis desolatam Portiunculam, templum Virginis, in quo præsentia Dei inhabitat, restaurat: & cultum magnæ Dei Matris, prole fecundâ, suorum fratrum zelantissime promouet. Peracto autem tam arduo negotio, reuertitur ad comitia Christi, & prostratus ante solium regis, præmium tanti laboris fidelissimus operarius, sibi promissum, audit se indubitanter obtenturum, quidquid postulare...

Audite rem stupendam: in mundanis comitijs, de solo priuato bono instantissime certatur, & licet toties molestum verbum, rogo, atque erubescere vultu prolatum, in cassum abeat, multiplicatur tamen conatus, & vacantis dignitatis honor, aut turpi quaestu, dum merita desunt, aut importunâ circa bonum commune promouendum Sententiæ negatione, extorquetur. Beatus verò Franciscus, cum certa spe, maxima quæquæ postulare iubeatur, postposito omni priuato respectu, petit à Domino Iesu, omnibus illis, qui confessi, & corde contriti, festum portiu-

Num. 18.

tiuncula in hac Ecclesia honorant, plenariam indulgentiam omnium peccatorum concedi. Magnum quid præstiterat Moyses, tempore illo, quo populus idololatra, in adorationem vituli prolapsus peccauerat: cumque illi Deus plurimos fauores & beneficia promitteret, si in puniendo populi delicto sibi manum daret, & assisteret, inquit. *Dimitte me, ut irascatur super me contra eos, & deleam eos, faciamque te in gentem magnam.* Ille tamen prætermittis hisce omnibus pollicitationibus, solam populi salutem precatus est. *Aur inquit dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro vite.* Exodi. 32. Non minus laude dignum opus præstitit Sanctus Paulus, Romanorum. 9. Anathema esse cupiens pro fratribus suis. *Optabam Anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem.* Sed multo præstantius est factum Beati Francisci. Nam teste Sancto Chrysosthomo homilia primâ de laudibus Pauli Tomo 3. *Moses cum ceteris optabat perire: Paulus pro ceteris: ille exposuit vitam, absque intentione saluandi aliorum vitam; hic vero propriam vitam pretio, voluit redimere aliorum salutem.* Beatus Franciscus in Cælestibus comitijs hodiè constitutus, petit, scilicet spirituales nobilitationem omnibus illis, quicunque maculas peccatorum, saluari penitentia eluentes, in hoc loco Deo dicato, portionem beatitudinis æternæ quærunt.

At, quænam est hæc nobilitatio, quam Sanctus iste Patriarcha, benè in misericordia Dei confusus, populo Christiano impetrare contendit? equidem non illa, quam longâ seriè ex maiorum nostrorum sanguine trahimus. Nam *Auos & prauos, & quæ non fecimus ipsi; Vix ea nostra puto.* ingeminat Petrus: quia veranobilitas, non in verborum inani gloriatio, neque in vanâ principatus arrogantia, sed in electione Dei consistit. Rom. 9. *Cum nondum nati fuissent, aut aliquid boni, aut mali egissent, non ex operibus, sed ex vocante dictum est, Iacob dilexi, quod hic electione Dei factus, & probus fuerit.* Vera nobilitas non consistit in præsumptione, sed in splendore virtutum; ut præclare Sanctus Hieronymus.

Rom. 9.

S. Hieron.

Duplex nobilitas debetur homini.

Sola apud Deum nobilitas est, clarum esse virtutibus. Petit itaque Sanctus Franciscus nobilitationem generi humano, quia per peccatum homo ignobilis factus est. Duplicem quippe nobilitatem homo, ex Dei ordinatione debuit habere: vnam per naturam, quia in sua immortalitate peccare debuerat, nisi peccatum mortem introduxisset. Alteram nobilitatem debuit habere per gratiam, quia fuisset na-

tus in iustitia originali. Nunc utramque nobilitatem perdidimus, in primis nostris parentibus. Dolens hanc ruinam nostræ felicitatis, Diuus Franciscus, petit iterum nobis istam nobilitatem restitui: sed quia nobilitatio fieri non potest sine diplomate regio, sine consensu Reipublicæ, sine magnis sumptibus: quæ enim rara sunt, omnino cara esse debent. Ideo hæc tria ad obtinendam veram nobilitatem, in aulâ Christi concurrere debent. Interueniente Augustissimâ Cælorum Regina, Saluator noster promittit hodiè certò cuilibet hanc nobilitationem, promittit diploma Regium, scilicet gratiam verè contritis, per quam homo fit ex impio iustus, ex immundo mundus, ex peccatore Sanctus, ex inimico, Dei amicus. Consentit vniuersus Christianæ Reipublicæ Senatus, dum supremus Pontifex, perpetuis temporibus, plenariam indulgentiam hodiernæ festiuitati concessam ab ipso Christo, valituram approbat. O felix nobilitatio: ubi & culpa diluitur, & tota pena aboletur. Et quænam obsecro maior felicitas homini concedi potuit, quàm in hodiernâ festiuitate? Pro vno mortali peccato, æternam damnationem meretur homo; sed ubi de commissâ iniquitate conteritur, Deus ex infinita sua bonitate condonat damnationem, & penam æternam, in temporalem commutat, aut hic per varias tribulationes à Deo immisissas, & patienter toleratas, aut in purgatorij cruciatibus, luendam. Hodiè verò, causam Christianitatis promouente Beato Francisco, & Augustissimâ Cælorum Regina interueniente, totum hoc deuotis Catholicis condonat Deus, ut neque macula, neque reatus aut obligatio vlla, ad penam maneat in homine, sed ut iam ætissimum societatis vinculum, sit inter Deum & hominem.

Desperata erat Israëlitarum salus, cum ab Ammonitis vndique obsiderentur: ita ut se etiam in seruitutem suo hosti tradere vellent, dum modò viuere permitterentur. *Habito inquit nos federatos, & seruimus tibi.* 1. Reg. 11. Audite superbam hostis responsionem, ibidem. numero. 2. *In hoc seriam vobiscum fœdus, ut etiam omnium vestrum oculos dextros, ponamque vos opprobrium in vniuerso Israël.* Vnde quæso tanta hosti arrogantia, cum anceps & dubia sit belli fortuna? ex eo, quia videbat imparatos esse Israëlitas, ut sentit Caietanus supra hunc locum. inquit: *ut reor sic deceptus est Naas Rex Ammonitarum, putans eos non posse tam citò occurrere.* Quid ergo? addit Scriptura Numero. 6.

Requisita ad nobilitationem.

1. Reg. 11.

Ibidem.

Caietanus

mero. 6. *Influit Spiritus Domini in Saul, cum audisset verba hæc, & iratus est furor eius nimis: Statimque ad bellum euocato populo, mittit nuntios ad detentos in obsidione Iabitas: Sic ait, dicite viris qui sunt in Iabes Galaad; cras erit vobis salus, cum incaluerit Sol: Et vnde tanta fiducia Sauli, ut non tantum præsidium, sed etiam salutem promittere auderet? non enim temeraria fuisse hanc promissionem, vel ex ipso successu pugne constat, qui fuit fortunatissimus, & insigni victoriâ celeberrimus. Sentit Carthusianus, Saulem id Prophetico Spiritu præcognouisse ex eo, quod secum haberet Samuelem fidelem Dei Sacerdotem. Credibile inquit est, quod Samuel ex diuina reuelatione agnouit, quod Saul cum suis triumpharet. Quid ego afflictæ Patriæ, hodiè polliceri possum, cum nouum hunc Sacerdotem, velut alterum Samuelem, ad Sancta Sanctorum primò ascendente video. Dicam fidenter in Deo, hodiè huic inclyto regno Salus à Domino facta est, cum per manus noui mystæ, plenaria indulgentia dispensatur, hodiè in gloriosâ Portiunculæ veneratione, portio Domini exercituum in castra Christianorum descendit, hodiè plena nobilitatio animarum, cum certâ spe, futuræ Victoriæ, conceditur. Sed quia nobilitas non sine magnis*

Carthusia.

sumptibus conceditur, si vultis nobilitari in vestris conscientijs, per plenariam Indulgentiam, reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Reddite Deo honorem, & conscientias puritate conspicuas: tunc primum enim Spes victoria de superbo hoste promittitur, ex cælo, authore Petro Damiano lib. 6. Epistolarum, Epistolâ 5. *Cum inquit, mens per desiderium primitus tabefacta, iam in se reuersa, ad conditoris sui desiderium recalescit, cum torpore negligentiâ deserit, & frigus insensibilitatis præstina, Flammâ Sancti amoris accendit, tunc velut incalente Sole, victoria de hostibus sumitur, & obfessa Ciuitas, de superbi Regis manibus liberatur. Reddite Sacratissimæ Virgini cultum, & reuerentiam, in hodiernâ solemnitate debitam, quæ vestræ fragilitati succurrendo, hodiè nobilitatem & plenam Sanctificationem contulit de liberalitate Filij sui, ut Sanctificatum à peccatis populum inspiciens Deus, tantò celerius periclitanti patriæ nostræ succurrat. Si denique vultis Nobilitari, in triumphis atque victorijs de superbo hoste, properate ad Cantica Domini: Canite tubâ in insigni die solemnitatis vestræ, & Deum exercituum inuocate, accelera spolia detrahite: festina prædari. Isaiæ 8.*

Damianus

Isaiæ 8.

Ibidem.

Iudici 6.

Ibidem.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Hodiè salus huic domui facta est. *Luca. 19.*

Aperiuntur causæ, quare interdum Deus, regna Catholica & Ecclesias sanctas, hostibus in desolationem tradat.

Sub tempus belli Suetici 1657.

Non contabuit diuturno mærore, quisquis ingenti pressus afflictione, leuamen sui doloris è cælo ardentissimis votis exposcebat: quia Deus mærenti animo non tardat solatium: eò, quod ad illum munus consolandi afflictos principaliter spectet. Vagabatur in solitudine tristis ac mærens Agar, ancilla Abraham, cum subito ad eam Angelus mittitur, qui omnem eius mærorem spe futura posteritatis abstergeret: Gen. 16. *Eccè, ait, concepisti, & paries filium, vocabisque nomen eius Ismael, eò, quod audierit Dominus afflictionem tuam.* Vbi quærit Abulensis, quomodo Agar non expauerit in visione Angeli, qui etiam impavidos homines suo aspectu solet perterritere? Et respondet Mendoza in 1. Reg. cap. 1. n. 8. quia Angelus ille,

Angelus mærens Agar consolatur.

Genes. 16.

Abulensis.

Mendoza.

composito ad consolandum vultu, serenato, hilari, gestiente, apparuerat, atque adeò multum decoris, nihil verò terroris præferebat. Sed verius ego crediderim, ideò eam non expauisse in visione Angeli, quia in Angelo, Deum consolatorem agnoscebat. Quod inde colligo: quia Angelum illum, qui ad consolandum eam venerat, non ut Angelum, sed ut Deum salutauit. Tu inquit, Deus qui vidisti me. Ibidem. *Deuastatum erat Regnum Israëlitarum à Madianitis, propter atrocissima eorum peccata, Iudic. 6. Fecerunt autem filij Israël malum in conspectu Domini, qui tradidit illos in manu Madian septem annis. Vbi colluies illa hostium, ad tantam calamitatem suâ tyrannide deduxerat Israëlitas, ut ne victus eis superesset. ibidem n. 4. Cuncta vastabant usque ad in-*

K

ad introitum gaze: nihilq; omnino ad vitam per-
tinent relinquebant in Israël, non oues, non boues,
non asinos. Ita ut Gedeon Dux populi Israël-
litici, fugam meditaretur: cum subito
Deus, ut exanimatum animaret, & de
fuga cogitantem retineret, ac denique ob
exitia suæ Reipubl. merentem consolaretur.

Angelus
Gedeon
alloquitur.

Tyrannus
inaudita.

Angelum suum ad consolandum Ge-
deonem misit, qui eum honorifice com-
pellans: Dominus, inquit, tecum virorum for-
tissime. Peccasti o afflictæ Polonia, & ecce A
aggravata est super te manus inimicorum
tuorum, dum nondum sopitâ Suecorum
violentia, qui instar locustarum omnia
complebant, novus hostis, Transylvanus
Princeps, Georgius Rakocius, cum Tran-
sylvanis, Moldavis, Kofacis, Valachis, &
diversâ gentium colluie, inopinatò in-
viscerâ Regni Poloniæ irrumperet. Mor-
tuorum æquæ ac viutorum hostis, in Ec-
clesijs ac cæmeterijs Christianorum ca-
davera eruens, quæcunq; peruia sunt, i-
gne & ferro vastans: ita, ut nulla apud
eum rerum diuinarum atque humanarum
ratio haberetur. Profanabantur, vasta-
bantur, comburebantur Ecclesiæ, occi-
debantur ut pecora homines, maximis
& innumerabilibus tormentis, ac cru-
ciatibus enecabantur Christiani, alij ad
veru alligati affabantur: alij serâ per me-
dium scindebantur: alij in lebetibus ad
ceruissiam aptis coquebantur: alij detrun-
cati manibus pedibusque, demum neça-
bantur: alij supra ignem proiecti, pice
& resinâ illiti, torquebantur: non sexus,
non ætatis, non conditionis habita ratio;
infantes vno pede arrepti, ad parietem
allisi occidebantur, mendicis stipem pe-
tentibus; eruebantur oculi, absconde-
bantur auriculæ, detrucebantur manus
pedesque. Mitto alia, quæ etiam calamus
horret referre. Sed dum sub tantis one-
ribus gemis afflictæ Patria, ecce tibi in-
subsidium & solatium præsto Deus tuus
adeft. Isaia 66. loquens per Prophetam:

Isaia 66.

Quomodo si cui mater blandiatur, ita ego consola-
bor vos. Hæc enim est causa, cur se Deus
voluit ad nostras miseras & desolationes
abijcere, ut nos ab illis tempore necessita-
tis impensius releuaret: quia qui miseras
experitur, facilius miserefcit; & qui de-
solationes patitur, blandius consolatur.
Ut præclare argumentatur D. Bernardus
de gradibus humilitatis: Nescit, inquit, sa-
nus, quid sentiat æger, aut plenus, quid patiat
ieiunus. Et æger agro, & ieiunus ieiuno, quando
propinquus, tanto familiaris compatiuntur. sicut
enim pura veritas, non nisi puro corde videtur, sic
misera fratris, verius corde misero sentitur. Ut igitur

S. Bernard.

tur ad aliquam miseriam miserum cor habeat, o-
portet, ut tuam prius agnoscat: ut proximum
tem in tua inuenias, & ex te nouerit, qualiter
illi subuenias. Exemplo scilicet Saluatoris nostri,
qui pati voluit, ut compati sciret, miser fieri, ut
misereri disceret. Compatiens itaque nostræ
afflictioni misericors Deus, hodiè nos pa-
ce feliciter comparatâ solatur: quia ho-
diè salus domui huic facta est. Circa quod meâ
dictione paululum immorabor.

Nemo inficiabitur, ibi maximam
vim amoris dominari, ubi æternum ami-
citæ fædus stabilitum perseverat, cum ve-
rus amor nullis finibus circumfribatur,
sed in infinitum sua incrementa, absq; in-
termissione protendat. Talem ac tantum
amorem, Christus erga suam dilectam Ec-
clesiam testari voluit, cum se amoris con-
iugali compararet. Ephes. 4: Viri diligite
uxores vestras; sicut & Christus dilexit Ecclesiam.

Quasi apertius diceret: sicut connubij
nexus debet esse indissolubilis usq; ad mor-
tem, sic Christi cum Ecclesia adunatio sit
æterna, oportet; iuxta ipsiusmet Salua-
toris nostri effatum. Osee. 2. Sponsabo te
mihi in sempiternum. Vbi interprete Ribera,

Sponsam potius vocauit; quam uxorem, ut arden-
torem significaret amorem. Vnde Christus Do-
minus illam legem connubialem, quam
ipse imposuit Matth. 19. Dimittet homo pa-
trem, & matrem, & adhærebit uxori suæ. cum
Ecclesia Sancta adimpleuit eo, quo potu-
it, modo, ut obseruat S. Chrys. hom. 20.
in Epist. ad Ephes. Cum enim non posset
dimittere Patrem, exiuit tamen à Patre, &
venit in mundum. Ioan. 16. Exiui à Patre,

& veni in mundum. Ut suæ Ecclesiæ tam per-
fectè adhæreret, ut Deus homo, & Ver-
bum caro diceretur, & esset. At, nostrone
merito id factum, ut Christus tanta in Ec-
clesiam charitate flagraret? equidem mi-
nimè: immò multis demeritis præeunti-
bus. Nam ipse prior dilexit nos, & misit propitia-
tionem pro peccatis nostris. Quod in hunc mo-
dum exaggerat D. August. tracta. 9. Di-
lexit inquit impios, ut faceret pios: dilexit iniu-
stos, ut faceret iustos; dilexit agrotos, ut faceret
sanos. Duo stupenda in desponsatione Re-
becca aduertit sacra pagina: primum
quod ad Isaac, cui erat collocanda, ca-
melo veheretur. Gen. 24. Rebecca quoq; vi-
so Isaac, descendit de camelo: per quod signifi-
cabatur, Eccleam ex idololatriæ tenebris,
ad Euangelij lucem euocandam. Ut in-
geniosè aduertit S. Ambr. lib. 1. de A-
braham. cap. 9. Cum veheretur, inquit, ca-
melo, venit ad Sponsum, eò, quod populus nationum
be llinâ quadam horridus meritorum deformitate,
qui formæ suæ nullum haberet decorem, fidem esse

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; consensum Ecclesiæ recepturus. Alterum quod
Rebecca conspecto Isaac, tollens citò pallium
operuit se. Quod mysterium D. Gregorius
lib. 1. Moral. c. 14. ad Ecclesiam tradit:
Pallio inquit se operire curauit, quia viso Domino
infirmatû suæ actiones erubuit. Erat igitur,
quondam Ecclesia turpis, & deformis; &
nihilominus à Christo Domino, tanquam
pulchra, & decora amabatur. Quod
D. Chrys. homil. 20. in Epist. ad Ephes.

expendens. Vis, inquit, audire eius deformitatē?
audi Paulum dicentē: Erat enim aliquando tenebræ.

Ephes. 5. Quid est atrius tenebræ? & tamen tanquam
pro speciosa, tanquam pro dilecta, tanquam pro
admiranda, ita seipsum tradidit pro deformi. Quod

admiratus Apostolus dicebat Rom. 5. Vix
pro iusto quis moritur. Sed quid mirum? Æ-
tyopiis erat Moysis vxor, Num. 12. & ta-
men Sephora, id est; pulchra, ut vertit

Chaldaus, dicebatur auctore D. Hiero-
nymo. Sic planè & Ecclesia nigra erat, sed

formosa. Cant. 1. Quia licet ex proprijs
vitijs summam deformitatem contrahe-
ret, ex diuinis tamen beneficijs summam

venustatem induebat. Quid est Ecclesia
Catholici mei? equidem pressè sumpta,
congregationem fidelium sub lege gratiæ
complectitur: strictissimè verò vsurpata,
locum sanctum, diuino cultui dicatum si-
gnat. Ergo maxima gratia, inperata sa-
lus domui huic à Deo hodiè facta est,

quando in opertam pacem restituti, libe-
rè iam Deo & Sacra deuotioni vacare
potestis. Quemadmodum etiam tunc, ma-
ximum Diuini furoris iudicium habetur,

quando Ecclesiam sanctam, in desolatio-
nem tradit: quia tunc fædus amicitie no-
biscum rumpere videtur.

Indagare posset curiosus quispiam,
quare interdum Deus suos fideles etiam
innocentes, & Ecclesias ad suum cultum
erectas, tyrannide hostium conteri patia-
tur? cuius rei ego quadruplicem causam
deprehendo. Primam, incoercibilem ho-
minum malitiam, & indomitam peccan-
di libidinem; hæc enim mouit benignum
illud Numen, à quo omnia creata sunt, ut
diluuiò terram obrueret. Genes. 6. Videns
autem Deus quod multa malitia hominum esset in

terra, & cuncta cogitatio cordis intenta esset ad ma-
lum omni tempore, penituit eum, quod hominem fe-
cisset. Vbi S. Chrysosth. hom. 22. duplex
signum vniuersale expendit: cuncta cogita-
tio, & omni tempore. Ac in utroq; magnam
Emphasim positam esse dicit; quod nul-
la prorsus cogitatio vacaret à crimine;
nullum tempus à peccato abiret immu-
ne. Deinde obseruat, non de nihilo di-
ci cogitationem cordis; sed multum esse

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

atq; com-

momenti in hoc verbo: Non enim inquit,
ex subreptione hoc illis accidit; sed in corde cogitant,
& per singulas horas volunt; & magno studio o-
mnem suam vitam in hoc impendunt. Quod ad-
huc multò clariùs enucleat Theodoretus

q. 47. in Gen. Vnusquisq; ait, meditatur in corde
suo studiosè, ad mala peragenda vniuersos dies. Hac
igitur incorrigibili malitiâ hominum exul-
ceratus Deus, ad seueram vindictam se

contulit, ut diluuiò cuncta viuentia in-
terris deleteret: quia sicut Deus virtutis,
& innocentie est amantissimus; ita etiam
iniquitatis acerrimus castigat. Quod

pulchrè figurabat lex illa, de boue cornu-
peta, occidendo. Exodi. 21. Si bos cornu
perculserit virum, aut mulierem, & mortui fuerint,
lapidebus obruetur, & non comedentur carnes eius.

Quod si bos cornupeta, non semel tan-
tùm, neque casu, sed frequenter, & indo-
mitæ naturæ impetu percussisset, tunc illi
multò magis ea pœna infligebatur, ut ibi-
dem declarat sacer textus: Si bos inquit,

cornupeta fuerit ab heri & nudius tertius &c. qua-
si diceret; si diuturno ferociendi vsui
fuerit assuetus. Sed quid est o immensa
bonitas, nunquid etiam ratione carentia
iumenta, pœnæ & culpæ obnoxia esse
possunt? Absit? sed hoc in odium pecca-
ti factum est, ut ab eo homines faciliùs
deterreantur. Ita concludit Theodore-

tus q. 49. Lex inquit, iubet occidi taurum cor-
nupetam, ut ex animalibus irrationalibus doceat ho-
mines rationales, quàm graue scelus habeatur ho-
micidium. Tota ergo illius legis seueritas
eò spectabat, ut oblinati peccatoris li-
centiam & contumaciam condemnaret.

Quid enim similis tauro cornupetæ,
quàm homo ad peccandum effrænatus? ut
enim ille nullis vinculis coercetur, sed
mugitis in prælia, teste Mantuano. 12.

Æncid.

Terrificos ciet, atq; irasci in cornua tentat
Arboris obnixus trunco; ventosq; lacessit
Ictibus & sparsâ ad pugnam proludit arena.

Sic planè & infelix peccator, sicut
ferocit, inuehitur, præcipitatur: nullis
humani ac diuini iuris repagulis in officio
continetur. Proinde paribus bos cornu-
peta, & effrænatus peccator digni sunt,
pœnis, qui pares in tumultus, & paria in
præcipitia feruntur. Scrutemini vltèriùs
hac in parte veritatis exempla. Sciebat
atrociter Diocletianus in Christi Ecclesi-
am, qui occisis Martyribus D. Marcelli-
no, Claudio, Cyrino, & Antonio. eorum
corpora humari prohibuit, sed per 39. di-
es, iacebant insepulta, sanie polluta,
squallore & tabo. Vbi hanc calamitatem,
à Deo permissam fuisse censent Eusebius,

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

& Pla-

Propter
Ecclesiasticorum
peccata
Deus per-
mittit per-
secuti.

Platina.

Horrenda
causes Ec-
clesiasticorum
& secularium
in Polonia

Causa tan-
ti mali.

& Platina in vita Marcellini primi, propter corruptos nimiam libertate & indulgentiam Christianorum mores, maxime vero Ecclesiasticorum, quorum peruersitatem, Diuina iustitia frangere, hac persecutione instituit, dum simulationem in vultu, dolum in corde, fallaciam in eorum verbis cerneret. *Hi enim inquit Platina, superbia, inuicitijs, odijs inter se certantes, tyrannidem potius, quam sacerdotium sapere videbantur, Christiane pietatis omnino oblit, ac diuina mysteria profanantes potius, quam celebrantes.* Conijcite iam oculos in vestram desolatam Patriam, quid censebitis prouocasse Deum, ad tam horrendam ultionem? Inter vnus mensis spatium, irruente in viscera Regni nostri Rakocio, & omnium, quos antea saecula numerare possunt tyrannorum crudelitatem, quasi in vnum compendium resuscitante: plusquam trecenti Sacerdotes, vna cum Religiosis diuersorum ordinum caesi sunt, hominum secularium multitudo innumera, stupratae Virgines Deo dicatae, nonne in causa sunt enormissima populi vitia, quae hac nostra aetate, eodem creuere, ut vix apud Deum misericordiae locum nobis reliquerint. Nonne corrupti mores, vel in profanis etiam hominibus detestandi: qui ita aperte & palam peccabant, ac si inde laudem quaerent. Nonne auaritia Sacerdotum, & eorum maxime, qui rerum potiuntur, quorum quanta nunc sit libido, vndique conquesta, quanta ambitio & pompa, quanta superbia & desidia, quanta ignoratio tum suipsius, tum doctrinae Christianae; quam parua Religio & simulata potius, quam vera, nolo recensere. cum hac omnium oculis exposita sint. Nonne soluta Religiosorum austeritas, quibus nisi viuere liceat, ut libet: sacrosancta Maiorum instituta, pro carnificina; humilitas, pro contemptu; parcitas cibi & potus, pro fame; contemptus elegantiae in vestibus, pro sordidit; clausura domus religiosae, pro tyrannide; diligens inquisitio superiorum, in delicta peccantium, vana curiositas videntur esse.

Parcite talia scribenti Sacerdotes; quia & ego Ecclesiasticus: parcite Religiosi: quia vestri amans: parcite seculares: quia vestrum obseruantissimus, veritatem dicere cogor. Hic ferme vitae nostrae est progressus: pueritiam egressi, per aetatis lubricum vana sectamur, delicijs plus a quo immergimur, Deique parum memores, naturam matrem optimam in totum agnoscimus. Nondum adoleuimus, cum pro innata libidine trahimur in honorum

gradus, ut quisque valet: illum cirus, aut militia: hunc vocat triura fori: ille cui ex officio incumbit cura pascendi gregis, vix sui memor, meditatatur quidlibet aliud, & qui Christi minister est, saepe gulone agit, venatorem, aut aulicum, quandoque mensarium. Sic illi vita traditur conuiuijs, venatione, luxu aulico, auaritia, ut sua quemque voluptas trahit. immemor raram esse pascendarum ouium curam Episcopo, cui pro ouili aula est. Qui militiam tractat; grassatur per fas & nefas; amicos, inimicos iuxta habet; praedatur in transitu, in statione opprimit, vastat ferro, flammam desolat, violat Dei iura & hominum. Ad quem spectat Reip. administratio, vel iuris distributio, plerumque aut iura ignorat, aut notis vitur in abusum, quae extra commercium sunt, habet saepe venalia, aulici arbitrio, qui summam rerum tenet, ius dicit. Hae ergo malitia, quae altissimas in te radices egit o Polonia, ultionem diuinam euocauit, quam nisi penitentia diluas, multo grauiora te manent.

Alteram tanti mali causam reperio, auaritiam; quod manifeste colligo ex Scriptura Sacra. Prohibuerat olim Deus suis Israelitis, ne quid de praeda Ierichuntina, in priuatos usus raperent, sed vni omnia ipsi Deo in anathema abolerentur. Quid factum? *Vnus Achan inquit sacra pagina, tulit aliquid de anathemate; iratusque est Dominus contra filios Israel.* Iosue. 7. Res stupenda, vnus Achan peccauit, & Deus iratus de omnibus ultionem sumpsit, permittens non solum, ut populus in praelio terga verteret, sed etiam vt ab hostibus miserabiliter casus oppleret campos. *Ascenderunt ergo tria milia pugnatorum, qui statim terga vertentes, percussi sunt.* Ibidem. Cur ergo ita factum; cum pauci nonnisi peccantibus debeantur? Respondent communiter Doctores, id a Deo factum fuisse, in summam illius sacrilegij detestationem, cuius paucas saltem temporarias, etiam ad innoxios, noxijs tamen coniunctos, diuina iustitia extendit. Ut exponunt Lyranus, Abulensis, Serarius, & Augustinus q. 8. in Iosue inquit: *Qui alto & inuisibili consilio suo nouit, quatenus extendat temporalem hominum penam, salubremque terrorem.* Vbi opportune vocat terrorem illum salubrem, tum ipsis nocentibus, qui videntes innocentium penas, a proprijs culpis abstinere, veriti, ne maioribus supplicijs, pro flagitijs proprijs subijcerentur. Tum etiam innocentibus, qui aduertentes, quantum sibi periculum a nocentibus impendeat, alij eorum

Iosue 7.

Vnius peccatum multis ruinam affert.

Ibidem.

Lyranus, Abulensis, Serarius, Augustinus.

rum consortia cautijs euitabant: alij eorum malefactoris curandis & expiandis, diligentius incumbabant. Considerate ergo Catholici mei, quid causae, quod tam diu in afflictione detinebamini. Aduenerat anno praeterito subsidium, ad eliberandum vos ex hostili tyrannide, sed praeter spem, castra deleta sunt, pars militum caesi, pars in turpem fugam dispersi. Aderant breui post & altera subsidia, sed & istorum principia quidem pulchra; exitus ignominiosus, & sine Marte, multa sanguinis effusio. Aduolauerunt iterum, vix expleto mense, tertia subsidia validissima, quae rigida viginti trium septimanarum obsidione, ad summam egestatem, hostem deduxerant. Defecerant iam panes, animalia, & cetera victui humano feruientia, equorum carnes, apud primarios militum, cibis erant; at vero gregarij militis fames ultima, felibus, muribus, canibus, & veteribus animalium corijs explebatur. Et ecce cum iam victoria praeforibus staret, hoste propediem vrbis dedicationem cogitante, noui hostis insperata iurruptio, spem victoriae fefellit.

Quid putatis causa? vestra auaritia: quia contra vetitum, tulistis aliquid de anathemate. Sic respondet ipsemet Deus Iosue 7. *Filijs autem Israel praeparati sunt mandatum, & usurpauerunt de anathemate.* Anathema ex graeco idem est, quod oblatio, sacrificium. Vestra ergo praeparatio hoc notata est: quia de ijs rebus, quae ad Dei cultum, ad sacrificia peragenda consecratae erant, ausi estis usurpare aliquid ad vestros usus. Parum vobis erat, raptu viuere, ut hosti: parum furtiuis hostium excursionibus committeri, & more viperino innocentem suorum sanguinem fundere: nisi etiam praeda, & sacrilegiorum complices fieretis: dum quicquid de Ecclesijs Christi, asportatum est, vili pretio coemere, plagulas in cemicinctia; penulas sacras, in perisomata; cassulas, in mamillaria; amictoria, in mitras muliebres; stolas, in manicas; poderes, in prophana indumenta, transformare non estis veriti; lucrum de sacrilegio, commodum de furto, prouentus de rapina, illicite quaerendo. Tantis itaque vestris facinoribus iniuriatus Deus, tradidit regnum hoc ad conculeandum hosti, Sacerdotes ad laniendam, populum innocentem, in diram tyrannidem. Haec est causa cur Urbem hanc, tot sanctorum Reliquijs decoratam, eliberare Deus noluerit.

Et profecto, si Balthasar Rex, propterea, quod solum de vasis sacris praesum-

plisset bibere, sub tempus conuiuij, eadem nocte interfectus est. Daniel 5. *Quia aduersum Dominatorem caeli eleuatus es, & vasa domus eius allata sunt coram te: & tu, & opimates tui, & uxores, & concubinae tuae, vinum bibistis in eis, & Deum, qui habet statum tuum in manu sua, & omnes vias tuas, non glorificasti; idcirco ab eo missus est articulus manus, quae scripsit hoc, quod exartatum est.* Quae pena manet eos, qui tot vasa sacra, ab hostibus conquesta, liquefacta, turpis quastus ergo, diuendere veriti non sunt? Achan solus pallium coccineum rulerat de anathemate, non tamen solus supplicium tulit; sed filij pariter ac filiae, a scelere immunes, cum Sacrilego Patre, conflagraverunt. Necdum satis: etiam peccudes, peccati incapaces, debent ipsi supplicium non euaserunt, attestante, id sacra pagina Iosue 7. *Tollens itaque Iosue Achan filium Zare, argentumque, & pallium, & auream regulam, filios quoque, & filias eius, boues & asinos & oves, ipsumque tabernaculum, & cunctam suppellectilem, & cuncta quae illius erant, igne consumpta sunt.* Quid vobiscum fiet? qui vestes Sacras Diuino cultui dicatas profanastis, nonnulli easdem retinetis hucusque; alio forsitan ad diuendum mittendas. Sed erras o miser homo: & vnde ditescere vis, inde extremam tibi paras miseriam: ignis enim Diuinae iustitiae, non solum te, sed & totum quicquid possides, & vniuersam familiam tuam penitus absument, ut nec nomen tuum, neque haeres remaneant. Vnicum duntaxat remedium vobis ad placandum Deum superest, ut Zachaeum imitemini, qui de omnibus male quassitis, in quadruplum satisfacere voluit. Luc. 19. *Ecce dimidium bonorum do pauperibus, & si quid aliquem defraudasti, reddo quadruplum:* ita & vos, si iniuriastis proximos vestros, si defraudastis Ecclesias sanctas, auaere res eius conquiendo, reddite si non quadruplum, saltem ea, quae apud vos detinetis, conferte vasa sacra ad Ecclesiam, restituite vestes sacras altaribus, aliena proprijs dominis, & tunc aliquomodo Deum vobis propitium reddetis.

Quare etiam Deus loca sacra profanari patiatur, quare Ecclesias sibi dicatas in abominabilem desolationem hostibus aliquando tradat? Duplicem quoque causam inuenio. Primam: quia hoc Deus facit ad terrorem fidelium pessime viuentium. Sic quondam Deus, propter peccata Iudaeorum, Arcam veteris testamenti, in manus hostium tradiderat. *Et Arca Dei capta est.* Ut praclare docet Theodoretus. Serm. 10. de Prouidentia. *Deus, inquit, Allophylu Arcam tradidit, populi iniquitatem arguens:*

Daniel. 5.

Res Ecclesiasticae ab hostibus ad lucrum emere non licet.

Iosue 7.

Luc. 19.

Loca sancta desolantur ad corripiendum peccatores.

Theodoretus.

guens: nec enim oportebat legem, propugnatores
sum facere eos, qui legem palam transgressi fue-
rant. Deus itaque sacra loca destruit, ve-
rofana terreantur, ut intelligant pecca-
tores, in suis sceleribus sordescere, nul-
lum sibi fore etiam in locis sacris, aduersus
diuinam ultionem munimentum. Licet
enim sacerrimum illud sit, tamen pecca-
tores illo abutantur, destruetur: quia non
propter locum, Gentem: sed propter Gentem, locum
Deus elegit. 2. Machab. 5. ut subtiliter con-
cludit S. Vualfridus lib. de rebus Ecclesia-

n. Macha-
b. 5. 2.

Vualfridus

sticis. cap. 13. Ergo, inquit, propter peccata
hominum loca sacra a Deo negligi, testis est Arca ab
Allophylis capta; Templum toties euersum vel pro-
fanatum, & multa Christianorum Ecclesia, nunc a
barbaris vastata, vel subuersa; nunc ignibus vel sul-
minibus desolata; nunc terrae motibus vel turbinibus
diruta. Quid sacratius Ezechielis Templo
fuit? & tamen Deus praecipiens Angelis,
ferro ad ultionem armatis, ut quoscunque
Ierolymis inuenissent, occiderent; sub-
iunxit: A sanctuario meo incipite. Ezechiel. 9.

Ezech. 9.

Ne quis existimaret, habiturum se esse in
diuino sanctuario asylum. Cumque An-
geli euntes a sacro loco reuerentiae
causa abstinere, iterum Deusefficacius
imperauit: Contaminate domum, & implete atria
interfectu. Ibidem. n. 7. Vbi D. Hierony-

Ibidem.

D. Hier.

mus: nec vlla, inquit, Templi religio: quia of-
fensa religionis Deo, contaminata sunt omnia, ut vn-
de peccatum, inde iudicium sit. Hinc Zachari-
as, extremam populi Israelitici vastitatem
exorditur a Templo. Zachariae. 11. Aperi,

Zach. 11.

inquit, Libane portas tuas, & comedet ignis cedros
tuas. Quasi illud Templum, licet alias
inexpugnabile propugnaculum, tam faci-
le rueret, quam si ipsum, vltro hostibus
irruentibus panderetur. Moxq; subdit,
Ibidem, Propheta, vlula abies: quia cecidit cedrus. Qua-
si diceret: si sacra domus, quae est tan-
quam cedrus, ruit; profana, quae est velut
abies, quo pacto stabilis permanebit?

Ibidem.

Hinc certum documentum sumit, ex
ruina Ecclesiarum, ad terrendos malos fi-
deles, D. Isidorus Pelusiota. l. 1. Epist. 73.
Mirari inquit, te dixisti, qui fiat, ut Deus, cum
terra motum immittit, Tempus suis minime parcat?
At, certam huius rei declarationem, in diuinis libris
habes. Nam ut Sanctae Arcae minime pepercit; ve-
rum eam vna cum ipsis sacerdotibus, qui delique-
rant, barbaris dedit: & urbem sanctificationis, &
Cherubim gloriam, & stolam, & Prophetiam, &
unctionem, & Thumim in conculcationem, & contra-
minationem gentibus addixit; ita ne nunc quidem
ab omni labe puris mysterijs parcat. Ut dum suis au-
lu minime parcat, terrorem ijs, qui peccant, inij-
ciat; atrocior videlicet, penam, ob ea, quae a-
gunt, expectantibus. vlula enim abies, quia cecidit

Isidorus

Pelusiota.

cedrus: fortibus cadentibus, imbecilliora erudiantur.
Hoc malum venit super vos Catholici:
polluta sunt Tempia Dei: repleta cada-
ueribus cimiteria, respersa sanguine Sa-
cerdotum pauimenta, verbo dicam? ex-
pleta est in vobis illa Dei comminatio.
Psalm. 77. Tradidit in captiuitatem virtutem eo-
rum, & pulchritudinem eorum, in manus inimici.
Ut tandem aliquando, de somno iniqui-
tatis expurgamini, vobiscum ipsimet
argumentando: Si domus Sancta, DEO permit-
tente destruitur, nostra profana, quo non infortunia
inuoluetur.

Alteram istius rei causam, puto ma-
lam oblationem: quia interdum funda-
tiones pro erigendis, aut dorandis Ecce-
lesiis, fieri solent de diuitijs pessime qua-
sitis, quas Deus non acceptat, ut palam
declarauit in sacrificio Abraham, praeci-
piens: ut sibi filium suum immolaret: Tolle, Gen. 22,

inquit, Filium tuum, & offer illum in holocaustum.
&c. Vbi S. Thomas ponderans illud pro-
nomen tuum: congruentissime inquit praecipit
Deus sancto seni, ut sibi sacrificium de proprijs, non
de alienis offerret; ut filium suum, non alterius; ut
sua, non mutui accepta immolaret. Hoc exem-
plo demonstrans, gratissimam esse obla-
tionem, quam ex operibus proprijs ipsi
exhibemus, verum si de alienis id fiat,
abominabile est apud Deum. Quod lu-
culenter documentis Scripturae Sacrae
comprobo. Prohibuerat olim Deus, ne
Israelitae oblationes faciendas, melle mi-
scerent. Leuit. 2. Omnis, inquit, oblatio, quae
offerretur Domino, absq; fermento fiet; nec quicquam
fermenti ac mellis adolebitur Domino. Quid cau-
sa? Num forsitan mel, aliquam mali ratio-
nem in se continet? propter quam repu-
diatur a Deo. Mysterium aperit Doctor
Angelicus. l. 2. q. 102. art. 3. Ut, inquit,

doceret, vitandam prorsus omnem carnalem dulcedi-
nem, & voluptatem ab his, qui Deo sacrificium offer-
re constituunt. Quia Deus, eiusmodi obla-
tiones, etiam ad umbras vlque & figuras
earum, abominabatur. Si ergo Deum no-
bis deuincire volumus, non offeramus illi
mel, alieno labore & sudore comparatum;
non offeramus ex alienis, sed de proprijs,
si quid volumus offerre. Hoc ipsum com-
probat sacra pagina Leu. 1. praecipiens, ne
vllatenus in sacrificijs, offerentur plumae
volucrum, quae immolabantur: Vesiculam,

inquit guttur vel plumam projiciet Sacerdos in lo-
co, in quo cineres effundi solent. Pro DEVM im-
mortalem! vtiq; vesicula gutturis auium,
est granarium, seu pensile horreum ipsa-
rum: plumae quoq; sunt praecipua instru-
menta: quoniam volatu earum, multo la-
bore omnia congesta, sibi comparant.

Quare

cedrus: fortibus cadentibus, imbecilliora erudiantur.

Hoc malum venit super vos Catholici:

polluta sunt Tempia Dei: repleta cada-

ueribus cimiteria, respersa sanguine Sa-

cerdotum pauimenta, verbo dicam? ex-

pleta est in vobis illa Dei comminatio.

Psalm. 77. Tradidit in captiuitatem virtutem eo-

rum, & pulchritudinem eorum, in manus inimici.

Ecclesia
de illicitis
quæstibus
fundata
facile
ruunt.

S. Thom.

Leuit. 2.

Quare
mel in Sa-
crificijs
prohibetur

S. Thom.

Leuit. 1.

Vesicula
gutturis,
& plumae
auium cur
a sacrifi-
cio remo-
uentur.

Quare

Dionysius
Carthusia-
nus.

Quare igitur Deus hac sibi immolari pro-
hibet? Nodum soluit Dionysius Carthu-
stanus, qui ex mente Rabbi Salomonis di-
cit, Deum hac lege voluisse commonstra-
re, quantum sibi oblationes ex rapinis &
alienis displiceant. Ad designandum, inquit,
quod diuitum dona, praesertim de rapina, displiceant,
propter grana rapta in segetibus alienis, quae in vesti-
cula congregantur. Fateor, quod auis habe-
at vesiculam plenam, sed grana alienis,
ideo non admittit illam Deus ad altare
suum, ne videatur consentire furtis, & per-
mittere, ut quis ouem furetur, & pedes
offerat Deo, aut pauperibus erogat in ele-
emosynam. Et licet Deus in sacrificijs
pauperum, etiam pilos animalium acce-
ptare soleat, non vult tamen sibi sacrifica-
ri plumas auium: quibus aues in aliena praedia
inuolant, & eisdem grana rapiunt, ut vesti-
cam suam repleant. Ut ostendat, quod
abominetur in domo sua, sacrificia alieno
labore parata, cum opera duntaxat singu-
lorum, & virtutes personales, valorem ha-
beant apud Deum; quia ut eleganter ar-
gumentatur Romanus Seneca lib. 1. de
Clementia. cap. 10. Non est magni animi, qui
de alieno liberalis est, sed ille, qui quod alteri donat,
sibi detrahit.

Seneca
Romanus.

Eccles. 34.

Oblatio-
nes de a-
lienis fa-
ciens, est
homicida.

D. Greg.

Fundatio-
nes de il-
licitis lu-
cribus Deo
non ac-
ceptat.

Ierem. 25.

Hugo Car-
dinalis.

Hinc diuino spiritu afflatus Salomon,
oblationes de alienis facientem, merito
homicidam appellat. Eccles. 34. Qui of-
fert, ait, Sacrificium ex substantia pauperum, quasi
victimat filium in conspectu Patris sui. Quasi di-
ceret interprete, S. Gregorio: quemad-
modum si ara cuiuspiam erigeretur, ad sa-
crificandum ei in illa, tanquam Deus, &
in primam victimam, offerendus esset fi-
lius eius amantissimus; ægerime ferret
tam iniuriosum sibi honorem, & tot im-
pensis acquisitum. Sic plane Deus offen-
ditur Eleemosynis, & sacrificijs sibi obla-
tis, ex bonis & substantia pauperum atq;
egenorum, quos tanquam filios suos dili-
git. Quia ergo tunc exhibetur Deo im-
pietas vitata, & exercita cum filiis suis;
non verò pietas sacrificij, ideo tales obla-
tiones, non solum ipsi displicent, ut ingra-
tae; sed insuper ad implacabilem iracun-
diam eum prouocant, concludente Diuo
Gregorio Epist. 110. Dona iniquorum non
probat Altissimus, neq; respicit ad oblationem eorum.
Hinc ipsemet Deus arguit impietatis illos
fundatores, qui de lucris illicitè quaesitis,
aut de alienis bonis, contra regulas iusti-
tiae usurpatis, volunt sibi facere nomen
aeternum, erigendo & dorando Ecclesias.
Ieremiae 25. In alui tuo inueniuntur est sanguis pau-
perum. Quem locum Hugo Cardinalis sic
exponit: Paxi egentium, vita pauperum, & qui

defraudat illum, horro sanguinis est. Quasi dice-
ret: quicquid de alienis offers Ecclesiae,
aut pauperibus, perinde est, ac si panem
sanguinis, ac si homicidium Deo offerres.
Non talis fuit Zachaeus, qui Christum in-
domum suam, rarâ illâ resolutione susce-
pit: Domine dimidium bonorum meorum do paupe-
ribus. quasi diceret: non differo vlque ad
mortem, quemadmodum alij, sed ex nunc
cedo bonis meis, & dimidium eorum,
pauperibus, in Eleemosynam erogandam
dono.

Et licet quispiam posset obijcere, exi-
guâ admodum fuisse hanc Zachaei resolu-
tionem, neque satis laudabilem conuer-
sionem, cum non omnibus bonis suis ce-
deret: Qui enim solam medietatem bo-
norum suorum donat, videtur tantum se-
miconuersus, nec perfecte sequi Chri-
stum, imitando veram illam paupertatem
Apostolicam: Ecce nos reliquimus omnia, & se-
cuti sumus te. Matt. 19. Non videtur velle
parere voluntati & consilio Christi, qui
sciscitanti probo cuidam ac diuiti ado-
lescenti, quidnam sibi ad consecutionem
vitae aeternae necessarium foret? respon-
dit: Vende omnia quae habes, & da pauperibus.
Proinde exiguum rem praestitit Zachaeus,
quando fauorem Christi sibi concilians,

dimidium bonorum in Eleemosynam
pauperibus assignaret. Nihilominus Di-
uus August. in Psalm. 125. summam eius in hoc
facto perfectionem agnoscit: Esti audias,

inquit, eum dicentem, Domine, dimidium bonorum
meorum do pauperibus, &c. non credas, non totum
dedisse: aliud enim dimidium, non sibi seruauit,
sed ut haberet, unde debita solueret. Quasi dice-
ret: videbat Zachaeus iustitiae actum, cæ-
terarum virtutum actibus priorem esse, &
illi ante omnia satisfaciendum: cum ius-
titia sit prima virtutum moralium. Et
ideo Zachaeus prius voluit exequi ea, quae
a nobis lex exigit; prius voluit restituere
aliena, & reddere cuilibet, quod suum est;
ex residuo verò pauperibus benefacere,
quod est summæ perfectionis opus. Quip-
pe lex Diuina ita statuit, ut ea, quae sunt
praecepti & obligationis, antecedant illa,
quae sunt meræ deuotionis. Hinc grauissi-
mè peccant, qui non seruatis ieiunijs ab
Ecclesia praescriptis, diebus Sabbathiuis
ad honorem B. Virginis exactissime ieiun-
nant: qui non intermittentes singulis die-
bus audire missam, nulla die de soluendis
debitis, aut restituendo alieno cogitant:
qui varijs deuotionum exercitijs occupan-
tur & peccata fugere minime curant. Ut
praeclare docet. D. Bernardus in materiâ
de voto: Ingratum est, inquit, Spiritui sancto,

quicquid

quicquid

quicquid

quicquid

quicquid

quicquid

quicquid

Matt. 19.

S. August.

Præter-
mittere
enim quæ le-
gis sunt,
propter
opera e-
rogatio-
nis, graue
peccat.

D. Bern.

quicquid obtuleris, neglecto eo, ad quod teneris. Quod approbat ipsemet Deus Leuit. 22.

Leuit. 22.

Bouem, inquit, & ouem, aure & cauda amputatis, voluntarie offerre potes; votum autem ex eis solui non potest. Quem locum Oleaster sic exponit. Permittit Dominus defectum aliquem in sponte oblati, quem non permittit in debitis, ut non doceat, debita potius; quam voluntaria soluere.

Oleaster.

Atque iam ex his tandem de vestro casu eruite discursum. Spectatis tot basilicas in hac vrbe magnifice extructas, nunc solo æquatas? Et miramini, quod Deus ne quidem locis sacris pepercerit. Causam ego aperiam Catholici deplorandæ istius ruinæ, (modò id vobis stomachum non moueat) forsitan de malè quæstis oblationibus, templa illa ædificata erant, & capropter Deo displicuerunt. An non malè parta sunt ea, quæ auarè nimium colliguntur: cum dicat Sapiens Deut. 33.

Deus. 33.

Rara sunt diuitiæ sine iniquitate: quia nec hominem satiant, nec ei fructum vllum salutis afferunt, ut optimè concludit Sapiens Ecclesiastæ 5. Auarus, inquit, non implebitur pecuniâ, qui amat diuitias, fructum non capiet ex eis.

Ecclesiastæ 5.

Audite quæso, quem fructum ex diuitijs possessores earum capiant. Caliphas Babyloniarum Rex, congesserat auri atque argenti copiam maximam, thesauros inmensos, gemmas inestimabiles sine numero, tandem bello ingruente, cum milites pro defensione regni, & sui ipsius colligere nollet, thesauris parcens, obsidione cinctus est, & vrbe ab hostili exercitu facile expugnata, miserè captus, & in vincula coniectus, in illam ipsam turrim, vbi thesauros asseruauerat, sine cibo & potu detrusus, & in ludibrium obiurgatus; I nunc, & famem depelle thesauris, quos tam auarè seruisisti. idè ut in illo verificaretur illud Sapientis effatum. Ecclesiastæ 5. Diuitiæ seruata in malum Domini sui. Sic planè multi ædificauerunt magnifica templa, sed quia forsitan ex diuitijs auarè & inique collectis, idè ut Deus ostenderet, quantoperè illi displiceat talis oblatio, dirui & desolari permittit. An non malè quæstita sunt, quæ ex suppressione testamentorum à fidelibus relictorum, sibi homines vsurpare solent, & tanquam propria in dotationes Ecclesiarum conuertere. An non de malè quæstis sunt illæ oblationes, quas eo sine facimus, ut nobis gloriam apud posteros comparemus? Cum ex diuino mandato, Eleemosyna ita faciendâ sit, ut non videaris ab hominibus, iuxta illud Mat. 5.

Mat. 5.

Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis; alioquin mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in celis est.

Mat. 5.

Vbi omnes fermè Græci codices, pro iustitia, Eleemosynam legunt.

Quod si institeris, quomodo prohibet Dominus, ut iustitiam nostram non faciamus coram hominibus? cum apud eundem Euangelistam, superius dixerit: Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona. Respondet Laurentius de Aponte Tom. 2. in Matt. Christum loco citato, non prohibere visionem, sed finem distortum & vanum. Vult ergò videri opera nostra, sed ad finem bonum; quemadmodum ibidem statim addit: Ut glorificent Patrem vestrum, Sed non vult id eâ intentione à nobis fieri, ut videamur ab hominibus. Sic concludit D. Chrysostomus in Imperfecti. Qui, inquit, iustitiam facit, non ut ab hominibus videatur, etsi coram hominibus fecerit, non tamen coram hominibus fecisse videatur. Cuius statim perbellam rationem, affert: qui enim aliquid facit propter Deum, neminem videt in corde suo, nisi Deum, propter quem fecit; sicut artifex eum semper habet præ oculis, qui sibi opus faciendum commisit. Optimè equidem; nam quid refert, si clanculò aliquid boni agis, & à nullo videaris, si in corde & imaginatione multitudinem habes hominum, te inspicientium, ex desiderio vanæ gloriæ; sic vanus eris, ac si in publico illud egisses: firma in corde tuo desiderium soli Deo complacendi; absconde in corde solum Deum, eiusque gloriam: nam ut sic, etsi coram hominibus opus facias; homines tamen non attendes, non aspicies. Nichilominus licet hoc verum sit, consultissimum tamen suadet Gregorius Mag. lib. 8. Moral. cap. 30. Ut in occulto opera faciamus bona, inquit: Valde perfectorum est, sic ostenso opere actoris gloriam non querere, ut de illata laude priuata, nesciant exultatione gaudere; unde infirmi, quia perfectè contemnendo non superant, necesse est, ut bonum, quod operantur, abscondant.

Laurentius de Aponte

D. Chrysostomus

Gregorius Magnus

Vos iam alloquor Catholici mei: videtis nunc gloriosa illa Patronorum vestrorum sepulchra, auro & argento spoliata, orbata omni pulchritudine Altaria, denudatas imagines tabellis argenteis, aureis ac phrygia pictis parietes, candelabris, & omni prorsus sacrorum vasorum supellectile Sancta Sanctorum lamentamini. Sed fatebimini rem intimè scrutando, id iusto Dei iudicio accidisse. Iam enim eò processerat humana arrogantia, ut quicquid pro Ecclesiâ Dei faciebamus, id toti orbi innotesceret. Si erigebamus Ecclesias, aut capellas, aut monasteria; si donabamus vasa pretiosa ad cultum diuinum, ad peragenda Sacrificia, nostris stemmatibus, ac inscriptionibus

nibus insignita esse volumus. Fundabamus concionaturas, & statim nostram foundationem, ex ambona publicè commendari volumus, ut sic laus fundatorum, per ora hominum ubique volitaret. ô temeritas! ô ambitio inanis gloriæ! An certè Deus scire non potest de tuis oblationibus, nisi stemmata tua in sacris vestibus, in candelabris, in templis, in Diuorum sepulchris fulgeant, miro artificio sculpta? aut ære fusa? An non videt Eleemosynas tuas, nisi nomen tuum ad populum, à prædicatoribus proclametur? Audite Iansenium subtiliter & piè hac de re discurrentem. in cap. 6. Matt. Bonorum, inquit, operum merces, iam apud Deum imposita est, etiam antequam detur, ut tui de mercede, in bonis operibus minimi sumus segnes. Quod confirmat S. Chrysost. inquit: vel illum aspice, à quo laudem expectas, qui te propter Deum facere putat: alioquin vituperaret te magis. Quia ergo in vestris oblationibus, non Deo, sed hominibus placere voluistis, idè nunc adeò horrendè profanatas & vastatas Ecclesias, conculcatas Sanctorum Reliquias, & omnia Sacra contaminata spectatis: eò, quod sicut vestra intentio, in talibus faciendis Eleemosynis, temporanea esset, etiam merces temporanea esse debuit, teste Iansenio supra citato. Quis enim bonus filius, non potius Patri suo, eiq. celesti placere studeat, quam quibuslibet hominibus, qui cum sint mortales, necesse est mercedem. & laudem illorum talem esse. Quia quisquis gloriam mundi querit, ille mercedem apud Deum perdit. Matt. 6. Mercedem non habebitis apud Patrem vestrum, qui in celis est.

Iansenius.

S. Chrysost.

Idem.

Matt. 6.

Sed eluxit tandem hodiè auspiciata dies, quæ reconciliari Deo, & in melius renouari debemus: quia salus domus huic facta est: quia in vno Zachæo omnes vocamur ad amicitiam Dei, ut festinemus per bona opera in occursum Christi, nos ac-

clamantis: hodiè in domo tua, oportet me manere. Renouationem Deus à nobis non aliam requirit, nisi ut ad illam maiorum nostrorum humilitatem redeamus, qui dum innumera templa Deo erigerent, soli Deo id notum esse volebant. Ut renuntiemus iniquitati, quæ hucusque impedimento erat, ne grauissimum seruitutis iugum, ab hoste nobis impositum, excutere possemus. Sic quondam Deus post præuariationem Israëlitarum, Ducem suum Iosue allocutus est; Surge, Sanctifica populum, & dic eis: Sanctificamini. Iosue. 7. At, quam obsecro Sanctificationem à populo illo requirebat Deus? respondet ibidem Sacra pagina: Anathema in medio tui est Israël: non poteris stare coram hostibus tuis, donec deleatur ex te, qui hoc contaminatus est scelere. Idem planè ciuitati huic exprobrat hodiè Deus: Anathema in medio tui est. hoc est; non poteritis firmam pacem tenere, nisi quidquid de bonis Ecclesiæ apud vos reperi-

Iosue.

Ibidem.

Aggæi. 1.

tum fuerit, restitueritis: qui verò id facere neglexerit, seuerè puniatur. Et quia Deus grauissimè insensus suis Israëlitis, quod post eliberationem de captiuitate Babylonicâ, neglecto Dei templo, diruto atque euerso, proprijs domibus re-ædificandis magis incumberent, fame eos puniuit, Aggæi. 1. Dicit Dominus exercituum, quia domus mea deserta est, & vos festinastis unusquisque in domum suam, propter hoc super vos prohibiti sunt celi; ne darent rorem, & terra prohibita est, ne daret germen suum. Ita & vos, ne post duas grauissimas plagas; scilicet pestem, & bellum: tertia nimium fames super vos veniat, satagite ante omnia, desolata Dei templa, & profanata Patronorum vestrorum sepulchra renouare; si non sumptibus, saltem piâ & humili deuotione.

DIE

DIE SANCTI DOMINICI CONCIO PRIMA.

Si sal euanuerit in quo salietur. *Matt. 5.*
S. DOMINICVS fuit nouus sal, caeleste condimentum
hominibus præbens.

Sub tempus belli Suetici. 1656.

Antea est salis cum gustu huma-
no familiaritas, ut non magis
sine sale mensa; quam sine iu-
cunditate felicitas vitæ con-
stare possit. Appone solerti in-
dustria exquisitissime præparatas dapes,
imple numerosissimis ferculis mensam,
lautitiam plusquam regalem in conuiuijs
ostenta; si tamen vnicus sal defuerit, o-
mnia insipida manent, nihil ad gustum,
nihil ad palatum conducit. Quod si sal af-
feratur, epulas paulatim illatas, continuo
sapore suo, quasi splendore perfundit,
condit, & sapidas reddit. Ut optime
Schola Salernitana in hunc modum de-
cantat.

Schola Sa-
lernitana.

Vas condimenti proponi debet edenti.

Sal virus refugat, recte insipidumq; saporat.

Non sapit esca probè, quæ datur absq; sale.

Sed quid profanas mentes sine sale
gustui ingratas proclamo? cum ne ipsi
Deo, insulsum quidpiam placere Sacra-
pagina edisserat. *Leuit. 2. Quidquid obtu-
ris sacrificij, sale condies. Et Ezechielis 43.*
Offeres vitulum de armento immaculatum, & of-
feres eos in conspectu Domini, & mittent Sacer-
dotes super eos salem, & offerent eos holocaustum
Domino. Quidquid ergo, Dominico altari
offerendum apponebatur, ex diuino præ-
cepto sale condiebatur, ut sacra facien-
tes intelligerent, per candorem salis, pu-
ritatem mentis esse habituros; & per sa-
lis acrimoniam, conscientiam stimulis
commissorum criminum esse vellicandam,
ut postea animo demisso, ad litandum ac-
cederent. Progredimini ad ipsos vsus sa-
cros, nonne apud Christicolæ Religio
sancta à sale inchoatur, quando sacro
fonte lustrandis sal apponitur, egregie ad
id alludente D. Augustino, dum de se
puerò sic inquit, *Lib. 1. Confessi. cap. 11.*
Ignabatur iam signo crucis eius, & condiebat eum sa-

D. August.

le iam inde ab utero matris meæ. Immo De-
monum potentia sale fugatur: atq; hinc
est, quod aqua lustralis, vulgò benedicta,
absque sale non consecratur, ex determi-
natione Alexandri primi Pontificis: *Aquam*
(inquit ille) sale conspersam populis benedicimus,
ut ea cuncti aspersi sanctificentur, quod & omnibus
Sacerdotibus faciendum esse mandamus: nam si ci-
nis vitula aspersus, populum sanctificabat, atq; mun-
dabat; quanto magis aqua sale conspersa, diuinisq;
precibus sacra, populum sanctificat atq; mundat.
Hoc vnicum ô dilecta Christianitas, re-
quirebat Saluator tuus, ut sal nusquam in
domo tuâ deficeret: *Numer. 18. Dixit*
Dominus ad Aaron, omnes primitias sanctuarij,
quas offerent filij Israël Domino, tibi dedit, & filijs &
filijabus tuis iure perpetuo, pactum salis est sempi-
ternum coram Domino, tibi & filijs tuis. hoc est;
ut nusquam ab ardore religionis, & do-
ctrinâ salutari recederes; sic concludit.
Apostolus *Rom. 12. Omnis inquit, victima*
spiritualis, & Deo grata, igne salietur; & o-
mnis victima (ale salietur. hoc est; tribulati-
one & sapientiâ, ut exponunt Theodor.
Procop. Beda, Rupertus, Eucherius, Cy-
rillus Lib. 15. de Adoratione. Sed quia
in te euanuit sal doctrinæ sanctæ, acri-
moniam perdidit, dum ad tua desideria,
coaceruares tibi Magistros auribus pru-
rientes, & à veritate auditum auerteres,
ideò non est, in quo salietur: ideò in te omnia
amara, omnia insipida. Euanuit in te sal,
hoc est; zelosi illi tui Doctores, qui te
ad omnium virtutum amorem, suo exem-
plo & eruditione incitabant. Sic locum
hunc exponit Rupertus Libro 5. de glo-
riâ, & honore filij hominis, ubi quærens,
quomodo sal hoc; Doctor euanescat?
Rup. 1. s.
Nonnunquam, ait, euanescere contingit sal, cum
scientiam quis habens, abutetur eâ in superbia,
& per mentis elationem loquetur scientiâ, vel conscien-
tiâ suâ contraria, sciens veritatem; dum alteri
inuidet

Alexand.
Pontifex.

Num. 18.

Theodo-
retus. Pro-
copius.
Beda, Ru-
pertus.
Eucherius
Cyrillus.

Rup. 1. s.

Concio Prima Die S. Dominici.

inuidet, & alteri cedere, qui forte prior locutus
est, aut cui iuniori reuelatum est, quod melius est,
dammum suum putet, & quasi tormento grauatur,
quia superbus & elatus est. Ne ergo propter
defectum salis, illa horrenda Dei ultionis
cominatio in te adimpleatur, si sal euanuerit
ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, &
conculcetur ab hominibus. Nouum ego tibi sa-
lem D. Dominicum, à quo caeleste con-
dimentum imbibes proponam.

Duplicem esse salem agnoscunt Au-
thores, vnum terrestrem, qui ex aquis
marinis à mari segregatis, & in terrâ me-
atibus variè alteratis procreatur: alterum
caelestem, qui è cælo mittitur in terras,
iuxta illud *Petræ.*

Ignis est salis vigor, & caelestis origo.

Quod luculenter colligo ex sacris lite-
ris *Leuit. 2. Quidquid obtuleris sacrificij, sale*
condies, nec auferes sal fœderis Dei tui, de sa-
cificio tuo. Vbi Rabbi Salomon curiosè
inuestigat, quare Scriptura sacra, sal il-
lud ad diuina sacrificia requisitum, sal
fœderis appellet? & respondet ideò: quia
aquæ de quibus cæli producti sunt, de-
fluxerunt in terram, illique sal summè
necessarium attulerunt. Deus itaque i-
nitio creationis, videns indignari aquas
terrestres, quod à caelestibus segregatæ
essent, promissit earum vsum fore in taber-
naculo fœderis, utq; sal qui ex aquis fit, per-
petuò adhiberetur sacrificijs, lege cau-
tum esse voluit. Sal eiusmodi Catholi-
ci mei, qui vobis è cælo, ad condien-
das animas vestras missus est, non alius,
nisi Dominicus, sacri Prædicatorum Or-
dinis piissimus Fundator, mihi videtur
esse. Ad quod firmiter stabiliendum au-
thoritate D. Antonini nitor. Refert il-
le in vita D. Catharinæ Senensis, cam-
diuinæ contemplationi immerfam, vi-
disse Summum & æternum Patrem, de
ore suo coæternum sibi Filium produ-
centem, & ex alio latere, beatissimum
Patriarcham Dominicum, ex eiusdem
æterni Patris pectore prodeuntem. Ad-
miranti verò insolitum illud spectaculum
Sanctæ Virginis, respondit Pater æter-
nus: hi, quos vides, ambo sunt filij mei:
vnus naturalis, & alter adoptiuus: vnus
tanquam verbum ex ore meo nascitur, al-
ter (puta Dominicus) velut corculum
meum, insidet pectori meo, quod amo-
ri & zelo est iure debitum, quo ipse e-
iisque Filij, & alumni euangelizant ver-
bum meum, meque omnibus terrigenis
annuntiant. In corde illos foueo, sem-
perque eos, tanquam eximios honoris
mei zelatores, & præcones gloriæ meæ

Leuit. 2.

Rabbi, Sa-
lomon.

Opinio
de salc.

Antonin.
Vigo San-
ctæ Catha-
rinæ Sen.

protegam & tuebor. Quasi apertius dice-
ret: propter illustre munus Euangelicæ
prædicationis S. Dominicum, eiusque Fi-
lios peculiariter amabo, Christo Filio
meo propter prædicationis institutum si-
millimos.

Non potuit iam caelestis ille Pater,
maius elogium D. Dominico tribuere,
quam dum eum suum filium appellaret?
per quod manifestè ostendit, quod S. Do-
minicus, eiusque filij, cæteris omnibus
Religiosis, ac eminentissimis illarum Fun-
datoribus; longè antecellant. Cui opi-
nioni ut facilius subscribaris, sumite cui-
dens documentum ex Doctore gentium
D. Paulo, qui incredulis Iudeis probans,
Christum Dominum fuisse incomparabi-
liter maiorem, & excellentiorem Moysen,
sic argumentabatur: *Hebr. 3. Moyses qui-*
dem fidelis erat in tota domo eius, tanquam samu-
lus; Christus verò tanquam filius, in domo quæ su-
mus nos. quasi diceret: Fateor insignem
& eminentem fuisse Moysen, adeò inti-
um & charum Deo, ut illum ore ad os
alloqueretur: Sicut solet homo ad amicum sum-
Exod. 33. ita familiarem in domo eius,
ut cuncta arbitrio suo regeret, dispo-
neret, & gubernaret; ita potentem in pa-
trandis miraculis & portentis, ad affli-
gendum Pharaonem, ut illius in terris
Deus haberetur, acclamante id Sacra-
paginâ. Exodi 7. Ecce constitui te Deum Pha-
raonis. Cæterum, omnis ista dignitatis ex-
cellentia, neutiquam dignitatem famuli
excessit. At verò Christus, fuit tanquam
Filius in domo sua, ita ut quemadmodum
Dominus excedit famulum, sic incompa-
rabiliter Christus Dominus, Moysen in
eminentiâ dignitatis superauit. Mouete
igitur vterius subtilem argumentationem
Catholici, & faciliè deprehendetis, quod
S. Dominicus & eius filij, longissimè cæ-
teras Religiones prætergressi sint. Nam
reliqui Sancti, siue in cælis triumphan-
tes, siue in terris militantes, eundem di-
gnitatis titulum promeruerunt in domo
Dei; quem & Moyses; scilicet, quod es-
sent boni & fideles famuli Dei. Ex hoc
titulo iactat suam felicitatem D. Paulus
1. Corint. 4. Sic nos existimet homo, ut mini-
stros Christi. Ponderate altius particulam
istam, sc: non audeat Doctor gentium;
se & suos coapostolos, excellentiori di-
gnitatis titulo condecorare, nisi quod
essent ministri Dei & Christi. Immo sa-
gaci mente, si lubet, cælorum intima
scrutemini, ipsosq; supremos Seraphim,
qui à primo suæ creationis instanti, sum-
mo Dei amore incensi flagrant, atten-
tius

Hebr. 3.

Exod. 33.

Exod. 7.

S. Domi-
nicus ideò
cæteris
Sanctis
honorabi-
lior, quia
Dei filius.

1. Cor. 4.

Hebr. 1.

eius contemplerini, & auscultate, quam illis excellentiæ prerogatiuam adscribat S. Paulus. Habr. 1. Omnes inquit sunt administratores spiritus. Ecce neminem excipit, omnes sub hoc titulo comprehendit. At verò piissimus Patriarcha D. Dominicus, quo privilegio gaudeat in domo Dei, ipsemet Dominus declarat dilectissimæ filiz suæ Catharinæ, Dominicum esse filium cordis sui: si ergo cæteri Sancti, sunt tantum famuli & ministri, solus Dominicus filius; equis facile non animaduertet, eum præ alijs honoratissimum in domo Dei haberi. Hunc itaq; salem in cælis procreatum: quia è latere æterni Patris genitum, misit in terras Saluator noster, condiendis mortalium animis, scilicet; D. Dominicum.

Thom.

Plutarchus Lib. 6. Sympos.

Sals effe. Qu.

Galenus.

Quidius.

Duplici de causa Deus mundo salem condidit; imprimis, ad mundandam omnem putredinem, ut docet S. Thomas in citatum Euangelij locum scribens: Sal, inquit, habet vim mundificatiuam, siquidem à vermibus & putredine seruat, propter quod, sal viuientium mors, & mortuorum vita. à Plutarcho appellatur. Quemadmodum, inquit anima nostra, rerum diuissima, non sinit destuere molem animalis; sed eam continet; ita natura salis, opus anime emulatur, dum cadauera constringit, & ad conseruationem cohibet. Præterea, ad sanandas pestiferas affectiones, & grauissimos morbos, consulite obsecro peritissimos in arte medicâ, & facile virtutem sanatiuam in sale deprehendetis: cum enim sal calefaciat, siccet, extenuet, dissoluat, discuciat, abstergat, & astringat, ideo apud Medicos in multis affectionibus adhibetur. Imprimis enim vlcera & pustulas capitis, cum sebo vitulino curat, doloribus aurium cum aceto imponitur; Galenus. lib. de oculis cap. 6. in oculorum apostematibus salem adhibet. Saldentium stuporem dissoluit: impedit ne dentes corrumpantur, & semicorruptos instaurat, necnon eorundem dolorem leuat, dum patiens ieiunus mane granum salis sub lingua contineat, donec prorsus liquecat. Item gingiuis humore vexatis, nec non vlcerosæ lingue opitulatur. Rursus faciei suggillationibus, sal non vulgariter prodest, immò & nitorem vultui conciliat, ut eleganter canit Ouidius, de Medicamine faciei inquit.

Arentiss. rose quantum manu una prehendat. Cumq; ammoniaco mascula thura sale. Hordea quem saluunt, illu infunde cremorem. Equent expensas, cum sale thuravosus. Hinc multi Authores prodiderunt, pa-

ne cum sale frequenter manso, roseum, colorem genis conciliari. Consulite & ipsas Sacras literas, an non facile ex illis virtutem sanatiuam in sale agnosceris. Habitatores vrbis Hierichontinæ, videntes Prophetam Elisæum redeuntem ad patriam suam, maximâ cum humanitate, & comi benignitate eum receperunt, his eum alloquentes verbis. 4. Reg. 2. Ecce habitatio ciuitatis huius optima est, sicut tu ipse Domine perspicies, sed aqua pessima sunt, & terra sterili. Quasi dicerent; locus quidem ad habitandum est amarus, sed terra adeo infæcunda & sterili, ut ne vnicum florem proferat, neque in illâ propter sal sedinem aquarum, vllum viride, seu vernans folium deprehenditur. Audiens hæc vir Dei, mandauit sibi adferri vas nouum, & modicum salis. Afferte mihi vas nouum, & mittite in illud sal. Postquam verò egressus ad fontem, misit in illum sal, & benedixit aquis, illico aquæ conuersæ sunt in dulces & potabiles, inquit: Hæc dicit Dominus: sanauit aquas has, & non erit ultra in eis mors, neq; sterilitas. D. quoque Bernardus salem consecrare solebat, quo animalia varijs morbis affecta, sed potissimum pestilentia infecta sanabat. Hæc etiam duplex necessitas mouit Deum, ut Beatum Dominicum genitum de latere suo, mundo concederet: ut is mundum, turpitudine peccatorum fatentem, mundaret; & fomitem peccati æstuantem, grauitatq; ac periculose ægroantem sanaret, concedens ei virtutem mundatiuam & sanatiuam.

Illud virtutis salis ab omnibus tribuitur, quod carnes à corruptione præseruet; at verò corruptis iam carnibus minime subuenire potest. In cælesti sale, D. Dominico, id mirabile Diuina omnipotentia operata est, quod non solum præseruandis hominibus ante corruptionem profuerit, sed etiam corruptos iam, ad sanitatem reuocare potuerit. Et quid oro magis corruptum illis peccatoribus, qui replicatis criminibus defædantur? quam difficile hi, ad pristinam sanitatem recurrunt? suscitaturus Dominus Lazarum quadriduanum, & orauit, & stenuit, & lapidē iussit amoueri, reclamantibus sororibus. Quadriduanus est, & iam fetet. Ioan. 11. Vbi D. Bernardus, corruptum iam ex iteratione criminum, ex acerbatione dierum malorum, peccatorem contemplantur; quod sicut Lazarum, non nisi Diuina omnipotentia, de sepulchro potuit educere; ita inueteratum diuturnâ peccandi consuetudine hominem, ad pristinum gratiæ & virtutis statum reuocare, solius

Ibidem.

Sal eorum ptis carnibus nihil prodest.

Ioannis 11.

S. Bernardus.

Rom. 2. D. Ansel.

Psal. 74.

D. Nazia.

Gen. 19.

D. Nazia.

Vxor Loth cur in statuam salis versa.

S. Dominicus humeris Ecclesiæ sustentans apparet.

Ezcl. 30.

solius dexterae Excelsi opus est. Sic de peccatoribus in crimine persistentibus, commissaq; replicantibus, argumentatur Apostolus. Rom. 2. inquit: Theaurizas tibi iram in die iræ, Quod D. Anselmus de Benignitate Dei, ita exponit: Transsibire probus thesaurizat, quia dum ad penitendum tempus accipit, & ad peccandum expendit, ipsum remedium gratiæ, vertit in augmentum culpe. Et ideo illis, qui longâ Dei patientiâ se commendare renuunt, sed adhuc in contemptum exaggerant peccata, fæx diuinæ iustitiæ reseruatur, Psal. 74. Etenim fæx eius non est exinanita, bibent omnes peccatores terræ. hoc est; vt ingeniosè commentatur D. Nazianzenus: Fæcem interdum puta extremam iram asseruat Deus, vt eam totam in eos effundat, qui humanitate ipsius, & facilitate salientis adeo non sanantur, vt etiam obdurescant, instar Pharaonis. Et ideo sal immittendus ad præseruationem agriutudinis, immittitur ad æternam supplicij durationem, quo quidem carnes, misere æternam condiuntur ad penam incorruptæ, planè ad corruptionem interminabilem. Reuocate vobis in memoriam vxorem Loth, in statuam salis conuersam. Gen. 19. Respiciensq; vxor eius post se, versa est in statuam salis. Vbi pulchrè Nazianzenus discurre: Ne, inquit, in salis statuam concrescamus, columnam inquam sanè immortalem, animaq; in vitium relabentis accusatricem. Conuertit Deus vxorem Loth in statuam salis, vt illi qui peccata respiciunt, hoc est; sæpius reiterant, nec ante corruptionem, sale Euangelico à Prædicatoribus immisso, præseruari curarent, ad æternitatem corruptibilitatis sale condiantur. Nihilominus etiam obstinatissimi peccatoris curationem, quæ difficillima, & peculiare diuinæ omnipotentia opus esse censetur, potuit D. Dominicus operari; quia fuit cælestis sal, corrupto iam seculo à Deo datus.

Periclitabatur extrêmè temporibus Innocentij III. Ecclesia Sancta, iamque à grauissimis hostium insultibus, toties vastata & diruta, penitus collabi videbatur. Et ecce, cum necdum Sacer Dominici Ordo, confirmationem à summo Pontifice obtinuisset, vidit in somnis piissimus Pontifex, Dominicum accurrentem, & suis humeris totam illam ruinofam fabricam Lateranensis Ecclesiæ sustentantem: vt statim ab eo tempore palam fieret, Dominicum futurum Ecclesiæ Sanctæ fulcrum, cui meritò illud Ezcl. 30. elogium possit attribui. Qui in vitâ suâ suffulxit domum, & in diebus suis corroborauit templum. Nonne B. Dominicus acerrimus Ecclesiæ

Sanctæ propugnator, Fidei hostium extirpator? Agnouit probè hanc veritatem Urbanus IV. asserens Filios S. Dominici comedi à zelo domus Dei: & Alexander IV. appellans eos, propugnatores Fidei, quos secundum Religionis officium, zelus comedit animarum. quasi zelo illo, veluti lento & protracto martyrio, consumantur & exedantur. Ad quod mihi alluisse videtur, Regum & Prophetarum antesignanus Dauid, in personâ Christi loquens ad Patrem æternum. Zelus domus tuæ comedit me. Psal. 68. quasi diceret; Zelus boni communis, zelus Religionis Orthodoxæ, zelus salutis animarum, comedit me. Considerate, an non verissimè sententiâ hæc, Religiosissimæ Prædicatorum familiæ seruiat. Sæuebat in dies Suetica tyrannis, in direptione Ecclesiarum Cracouiæ, & licet iam imensos collegisset thesauros, haud tamen quiescere potuit. Sed vrgentibus clamoribus Dei & Ecclesiæ capitalissimis hostibus hereticis, incurabile tandem virus euomit, clerum vniuersum, secularem atque Religiosum, ad blasphama iuramenta compellens, qualia olim sub Iacobo Rege in Angliâ, excogitata primitus fuere, in repudiationem potestatis sedis Romanæ, in detestationem Religionis Catholicæ. Iubet nouâ iurandi formâ, se vnumquemque obstringere, negando supremo in terris Christi Vicario potestatem, relaxandi adeo perniciofa iuramenta, absoluentique à periurio tantæ blasphemie transgressores; renuntiando indulgentijs Sanctis. Infremuit adhuc zelosissima Prædicatorum familia, & vnica duntaxat cum Academia Cracouiensis Doctoribus, restitit in omne scelus effrenatæ hostium malitiæ, firmissimis rationibus ostendens, talia iuramenta, periuria potius, nequam à vero Catholico fieri posse. Indignatur hostilis furor, suis intentis non omnia ex animo succedere, exilium minatur intra breue tempus, ni propositum mutent. Constante nihilominus persistent in suâ Sententiâ Prædicatores cum Academicis, mori potius parati, quam Deum deserere: illo forsan innocentissimæ Susannæ exemplo roborati. Dan. 13. Melius est mihi absq; opere, incidere in manus vestras: quam peccare in conspectu Domini. tum oraculo Pauli V. in suo breui, ad Catholicos Anglos sic loquentis. Vobis ex verbis ipsis perspicuum esse debet, quod huiusmodi iuramentum, salua Fide Catholica, & salute animarum vestrarum præstari non potest, cum multa contineat, quæ fidei ac salutis aperte aduersentur. Propterea admonemus vos, vt ab hoc, atq; similibus iuramentis præstan-

Urban. IV. Papa.

Alex. IV.

Psal. 68.

Tyrannis Suecorum Cracouiæ.

Iuramentum blasphemum à Catholicis exalatum.

Academia Cracouiensis constantia in repudiando illicito iuramento.

Dan. 13.

Paulus V. ad Catholicos Anglos.

Cardina-
lis Bellar-
minus ad
Georgiū
Blanchel-
lum Ar-
chipresb-
Angliae.

1. Mach. 6.

Academiae
Cracouie-
sis cū Or-
dine Prae-
dicatorū
magna
coniu-
gio.

Feb. 40.

praestandis omnino caueatis. Tum Epistola Car-
dinalis Bellarmini ad Georgium Blackuel-
lum Archipresbyterum Angliae, qui a no-
minato Rege Angliae incarceratus fuit,
propterea, quod simile iuramentum praes-
tare nollet. Is dissuadens fluctuanti iam
in carcere seniculo Archipresbytero, &
in executionem propositi iuramenti in-
clinanti, sic scribit: *Neque enim frater charis-
sime, iuramentum illud, ideo licitum esse potuit,
quod aliquomodo semperatum, & modificatum of-
ferebatur: scito enim eiusmodi modificationes, ni-
hil aliud esse, quam Satanae dolus atque versutias,
ut Fides Catholica de primatu Sedis Apostolicae, vel
aperte, vel oblique petatur.* Et reuera Christi
serui, tantum abesse debent a susceptio-
ne illiciti iuramenti, ut ab omni etiam
suspensione simulationis praestiti iuramen-
ti, cauere debeant, ne fidelibus populis,
vllum praeruaricationis exemplum reliquis-
se videantur. Sic insignis ille Diuinarum
legum obseruator Eleazarus, neque porci-
nas carnes comedere, neque simulare co-
medisse voluit, quamuis grauisima tor-
menta sibi cerneret imminere: ne multi
iuuenum per eam simulationem, ad legis
praeruaricationem animarentur. 2. Mach. 6.
Et licet non deerant tales, qui dogma-
tum subtilitatem esse dicerent, quae in
iuramento, Clero Cracouiensi proposito
continebantur, & non esse propter rem-
tam paruam, hostis imperio reluctantum.
Non defuerunt tamen viri perfecti, qui
palam affirmabant, non esse de diuinis
dogmatibus, vel minimam aliquam syl-
labam corrupendam, etiam si tormenta
& mors ipsa toleranda proponatur. Et
ecce horret calamus referre triste specta-
culum! indicitur migratio de ciuitate in-
tra vnus horae spatium, circa vespas diei
Sanctissimi TRIADII consecrati, inter-
rumpitur vespertina solemnitas deuotio-
nis iam inchoata, exeunt omnes Reli-
giosi de monasterio, & tanquam oues co-
ram tondentibus se obmutescunt, abi-
guntur extra mœnia: sequuntur Dei, &
Sedis Apostolicæ semper obseruantissimi
viri Academici, spoliantur in itinere,
caduntur non pauci, vulnerantur, sau-
ciantur; En, quomodo zelus Domus
Dei, comedit Praedicatorum familiam, si-
mul & Academiam, ut velut germanas so-
rores, quas scientia firmiter coniunxe-
rat, tyrannica persecutio nequaquam se-
parare posset. Et profecto si Spiritus San-
ctus, Incarnatum Dei verbum, brachium
Dei, & vocem tonitruum appellauit, Iob. 40.
Si habes brachium sicut Deus, & simili voce tonas,
eam ob causam, ut liquidò constet, Christi

doctrinam esse brachium, quo munit &
protegit Ecclesiam, & contra quoscunq;
hostiles insultus tuetur, ac defendit.
Quis non fatebitur sacram Praedicatorum
familiam, dextrum Ecclesiae brachium,
merito vocitari, cum eis idem omnino
munus, ex vi constitutionum incumbat,
ut voce praedicationis suae, Ecclesiam pro-
tegant & tueantur. Hinc Urbanus IV. vo-
cat eos *defensores Sanctissimi Eucharistiae Sacra-
menti.* Hinc est, quod illi, peculiari Sum-
morum Pontificum indulto, sinistra ma-
nu in sacrificio Missae, tremendum Chri-
sti Corpus sumant, ut dextra expedita Sacra-
mentum defendere possint. Ma-
gnus quid praestiterat Achis Dauidi, quod
in omnibus periculis, custos eius capitis
esse vellet. 1. Reg. 28. *Mecum egredieris in ca-
stris, tu & viri tui, & ego custodem capiti mei
ponam de cunctis diebus.* Sed non minus he-
roicum facinus praestant filij Dominici,
qui videntes quod Haereticus semper impe-
tat caput Christi, videlicet Diuinitatem:
Caput enim Christi est Deus, custodes esse vo-
lunt, Diuini istius capitis, pro defensione
Fidei Catholicae, animos pectore reb-
bellibus se ubique opponendo, & vitam
pro honore DEI, periculosa alea com-
mittendo.

Adum iam erat de omnium morta-
lium vita, quando ex corrupti generis hu-
mani criminum replicatione, ruina omni-
bus imminerebat, dum grauisima vitia, quae
sunt velut iacula quadam contra DEI
maiestatem, amplius ferre nolens Deus,
excidium omnibus terribilis minitabatur,
seueram de omnibus vindictam sumere
volens. Quid S. Dominicus? velut alter
quondam Moyses, irato Deo se opponit,
pro delinquentibus se libro vitae deleri cupit;
velut alter Paulus, se pro peccato-
ribus anathemate feriri postulat. & ecce
Deus immensa eius humilitate victus, mi-
tigatus ardentissimis eius precibus, pla-
catus Sanctis operibus, pepercit delinquen-
ti populo, testibus Antonio & Theodo-
rico. Vidit, inquiunt Dominicus, Christum ira-
tum, & tres lanceas in manibus habentem, qui-
bus vnuersum mundum perdere volebat, propter
tria peccata, quae in eo potissimum grassabantur,
videlicet: superbiam, auaritiam, & luxuriam. Cum
autem Virgo Deipara Filio suo gloriosum Domini-
um, & Franciscum obtulisset, cessauit Christi indi-
gnatio. Promerueras o afflictæ Patria multo
atrociore panas, ut eas de te rigida Dei
iustitia sumeret: quia eò iam arrogan-
tiæ deueneras, ut ne diuinam super te
iurisdictionem agnosceres velles. Ad eò
profundè in te iecerat fundamenta sua
auari-

Urbanus IV.

Cut Do-
minicus
in Sacri-
cio Missae
sinistra ma-
nu Christi
corpus su-
munt.

1. Reg. 28.

1. Mach. 6.

Antonius
& Theo-
doricus.

S. Domi-
nicus cor-
ruptos
Monialium
mores re-
format.

Theodor.

Idem
Theodor.

Albanen-
sum Ha-
eresim da-
mnauit,
Marc. V.

auaritia, ut plurimi in te reperirentur,
comedentes ex zelo, scilicet; honoratio-
res Reipublicae fures & depradatores, qui
titulo zelatorum bona aliena rapiebant, ne
Ecclesiae Dei parcentes. Ita in inensum
dilata fuit luxuria in te, ut sine disci-
mine filij tui, vitam suam turpiter tradu-
cerent, veluti equus & mulus, quibus non est
intell. & u. Sed sal Dominici, qui corru-
ptum orbem ad pristinam reuocauit sa-
nitatem, tibi quoque inducias apud vlti-
rem Deum impetrauit, ut culpam com-
missam agnoscendo, arctam penitentiam
agas, donec fœdere pacis firmæ, calidus
donata fueris.

Corruptioni miserandæ subiacebant,
corruptissimi Monialium mores; ita ut
omnem prorsus medicinam spiritualem,
effrenata earum licentia respueret. Ma-
lis principijs obstare volebat, Summus
Ecclesiae Pontifex, ne inueterato malo,
serò medicina pararetur. Sed cum omne
lapidem reformandæ insolentiae admo-
uens, oleum & operam perderet: despe-
ratam tandem ægritudinem, salu Domi-
nici miraculoso, commisit omnino repa-
randam. Suscipit mansuetissimus Abel
demandatum sibi negotium, & velut al-
ter Athlas cælo, sic ille adeo periculoso
& arduo oneri, suos humeros submittit,
& feliciter exequitur. Tantum (inquit
Theodoricus) deferebat Dominico Summus Pon-
tifex honora, propter sua egregia merita, ut pra-
ciperet, ut moniales omnes, quae liberius & laxius
tunc Roma vivebant, reformaret; & ad pristinam
incorruptionem, Sanctamque vitam & nitorem re-
stitueret. In qua quidem re praestanda, pro Chri-
sto iniurias multas, & contumelias, tum ab ipsis
monialibus, tum etiam a parentibus & cognatis ea-
rum perpeffus est. Tandem Christi benignitate, voti
sui compos factus est Dominicus, & moniales ipsas
ad Sanctam laudabilemque vitam gloriose reuocauit.
O prodigiosam salis Dominici virtutem!
quæ corrupta iam cadauera, pristina in-
corruptione potuit donare.

Quid de extirpatis Haereticis loquar?
iacebant Albanensium & Albigenium
haereticorum cadauera, cum Lazaro diu
sepulta ac fetida, sed postquam Dominici
sale condita sunt, protinus incorruptibi-
litate restituta fuere, attestante id Theo-
dorico. Cum ait in partibus Tholosanis, duæ
essent suscitatae haerese, quae longissimo tempore se-
pulta iacuerant. Altera quidem cuius Author ser-
tur haereticus quidam Vadinus, affirmans tempora-
lia bona nullo modo haberi posse; altera verò ha-
eresis, affirmans animas intellectuales, de corpore in
corpus transigrare. Hos sunt secuti Albanenses &
Albigenes. Priorem Haeresim damnauit Marti-

nus V. alteram Innocentius III. Dominicus ergo ita
in opere & sermone, mirabiliter & gloriosissime se-
gessit, ut Domino cooperante, centum millia Haere-
ticorum conuertisse legatur. Ut refert S. Anto-
ninus in Vita S. Catharinae Senensis §. 2.
Et vnde obsecro tanta vis S. Dominici,
ut etiam corruptissimos Haereticos, ad
cognitionem veritatis potuerit inducere?
ex praedicatione sancta; quæ omnes pec-
catores, velut Angelus Dei, corripiebat;
qui enim errat contra verbum Dei, ver-
bo quoque diuino, praedicatione sancta,
quæ est omni gladio ancipiti potentior,
corrigi debet. Celebris est illa Sacerdo-
tis Azariae, ad Regem Oziam Sermoci-
natio. 2. Paralip. 26. *Non est tui Officij Ozia,
ut adoleas incensum Domino.* Vbi S. Chrysost.
laudat quidem eius lenitatem, quod Re-
gem Sacrilegum, blandè & prudenter
admonuerit. lib. 5. de verbis Isaia. *Non
dixit, inquit, o impie, o sceleratissima, omnia
subuertisti confudisti, ad extremam impietatem
prorupisti: neque sermonem accusationis in longum
produxit: sed quemadmodum hi, qui secant, hoc
breuiter facere student, celeritate sectionis, cru-
ciatus sensum fallentes, itidem & hic, asperitatem
obiurgationis paucis verbis confringens, Regis ira-
cundiam cohibuit.* Est tamen, quod vnum-
quemque in admirationem rapiat? Quis
enim hominum auderet, Regis sacrile-
gium corripere? Rationem affert San-
ctus Chrysosthomus, quod tunc Sacer-
dos concionator Azarias, in Angelum
mutatus fuerit, & ideo neque Regis furor
extimuisse. Vide, inquit libertatem, vide men-
tem seruire nesciam, vide linguam cælos attingen-
tem, Angeli mentem. Hæc est causa Catho-
lici mei, quare S. Dominicus, etiam ob-
secratissimos Haereticos potuerit in viam
veritatis restituere, quia fuit zelosus Prae-
dicator; quia fuit in Angelum mutatus:
cuius ingenium est, Principes non timere.
Quia itaque æque principes ac pauperes,
æque Dominos ac subditos, æque diui-
tes atque ab omni fortunâ destitutos, ve-
hementer increpabat, tanquam fortis An-
gelus Dei, ideo eius praedicator, felicem
euentum sortiebatur: quoniam omnes
Dominicum audientes, hominis quidem
praedicatoris corpus videbant, sed men-
tem Angeli contemplantur.

De Angelo illo, qui Danieli apparuit,
dicit Sacra pagina, Danielis 10. *Cuius vox,
ut vox multitudinis.* Mysterij huius causam
affert Lyranus ibidem. In eo, inquit, de-
signatur efficacia virtutis eius, quia vnus Angelus,
potest plus docere; quam multitudo hominum, seu
Doctorem. Considerate ergo, an non talis
Angelus fuerit S. Dominicus: Angelus
potest

Albigen-
sum verò
Innocen-
tius, III.

S. Domi-
nicus cen-
tum mil-
lia Haer-
eticorum
conuertit.
S. Anton.
S. Domi-
nicus fuit
in prædi-
catione
potens.

2. Para-
lip. 26.

S. Chryf.

S. Chryf.

Dan. 10.

Lyranus.

potest plus docere; quam Doctorum multitudo: nam & persuadere, & conuertere peccatores potest. Suasione Angeli Loth de Sodomis exiuit, & triste illud incendium euitauit. Gen. 19. *Cumq; esset mane, coquebant eum Angeli dicentes: Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias tuas quas habes, ne & tu pariter pereas in scelere ciuitatis.* Cornelius admonitione Angeli, de gentilismo ad fidem veram conuersus est. Act. 10. *Is vidit quasi hora diei nona Angelum Dei introeuntem ad se, & dicentem sibi; Corneli mitte viros in Ioppen, & accersi Simonem quendam, qui cognominatur Petrus, hic dicet tibi, quid te oporteat facere.* An nos talis Angelus fuit S. Dominicus? qui potuit non solum docere plus, quam multitudo Doctorum, qui ex varijs vniuersitatibus, atq; Ecclesijs, ad confutandos Albigensum errores confluerant, sed vltra hoc, centum millia Hæreticorum conuicit. Hinc est, quod omnis populus certatim, ad audiendam S. Dominici prædicationem accurrebat, ita ut amplissima delubra multitudinem capere non possent, eumq; increpantem libentissime audiebat, quia eius vitam Angelicam, reprehensioni minimè obnoxiam intuebatur. De Ioanne Baptista fertur, quod cum Herodes iniquus libenter audierit, dum eius impudicitiam increparet. Marci 6. *Herodes enim metuebat Ioannem, sciens eum virum iustum & sanctum: & custodiebat eum, & audito eo multa faciebat, & libenter eum audiebat.* Vnde obsecro, lupo aut leoni, vel potius lenoni illa patientia? inde, quia prædicantem Ioannem, moribus Angelum videbat, iuxta illud Malachia 3. *Ecce ego mitto Angelum meum.* Stephanum pariter acriter increpantem, Hebræi multo tempore patienter tolerabant, eo quod dum concionaturus exurgeret; *Viderunt faciem eius, sicut faciem Angeli.* Act. 6. Sed addam ego, S. Dominicum in prædicando fuisse Angelis superiore: quia in ipsum Dominum transformatum. Quod hinc deduco, Dominus & Saluator noster, dum annum trigessimum ageret, suam prædicationem exorsus est. Eiusdem pariter ætatis tempore, Dominicus prædicationis initium gessit. Dominus & Saluator noster, tres mortuos, ad cælestis prædicationis documentum suscitauit; tres quoq; Dominicus vitam sanctos, ad vitam reuocauit. Similis ergo in potenti operatione Dominicus Domino: quia, verus æterni Patris filius, vnde de Domino nostro legimus, in Sacra Scriptura: *sanctum & terribile nomen eius*, idem de Sancto Dominico nouimus ex Historijs, eius

nomen ita Hæreticis formidabile fuit, ut obturarent aures, ne falsis pietas & vis, ad condienda præcordia, cum verbo irumpere.

Stupendum quid recenseret S. Vincentius Ferrerius, quod in felicissimo S. Dominici transitu, ad gloriam æternæ beatitudinis, ipsemet visibiliter spectauit. *Vasum est, inquit, rescindi cælum, indeq; duas candidissimas scalas atq; fulgentes, vsq; ad terram demitti:*

quarum vnum cacumen Christus, alterum Virgo Mater tenebat, in media earum parte, prima Sedes pretiosissima, in qua gloriosus Patriarcha S. Dominicus, aureo diademate redimitus, cælos conscendebat. Vbi præfatus Author, eam visionem, censet eo sine à Deo fuisse reuelatam, tum ut gloriam D. Dominici mundo Deus ostenderet; tum ut filiorum eius in terris manentium animos, ad virtutum studia confirmaret. Sic enim in sermone huius festi concludit: *Quod Religio Prædicatorum, non solum per vnā scalam, vitæ scilicet; contemplatiuæ, nutrit fratres, sed etiam per aliam, scilicet; actiuæ. Quasi clarius diceret: Religiosi aliorum ordinum, per vnā scalam cælos petunt: hi per contemplatiuam: illi per actiuam vitam.* At verò, filij & fratres S. Dominici, duplici scala in cælum nituntur, & per contemplatiuam meditando, & per actiuam, contemplata alijs tradendo. Bella equidem ratio. Verum ego aliam istius mysterij causam inuenio. quia Sanctus Dominicus fuit insignis Bellator, qui plurimos triumphos deuictæ hæresi, & extirpatis de mundo

criminibus reportauit, & ideo tanquam victori & triumphatori, cælum debuit referari. Colligo hoc, ex admirabili nostri Redemptoris ascensione, cui imperanti. Psal. 23. *Attollite portas Principes vestras, & eleuamini portæ æternales, cum summâ celeritate, accurrentes Angelici Spiritus, cælum referarunt, ut Christo ingredienti, liberior accessus pateret.* Vbi S. Ambr. l. 4. de Fide. cap. 1. dicit, necessarium fuisse, cælorum portas omnino extendi, & referari, quia tunc Redemptor noster, non solus, sicut per incarnationem descendebat, ad cælos redibat; sed totus mundus cum eo, quem proprio sanguine redemerat; & ideo, ut tanta hominum caterua, simul cum triumphante Iesu commodè intraret, rationi consentaneum fuit, vinctes cælorum attolli, ipsosq; cælos dilatari, & extendi. *Debit, inquit, nouo viatori, nouum iter parari, quia iam non vnus homo, sed totus in omnium Redemptore mundus intrabat.* Sic planè, cum Sanctus Dominicus fuerit

S. Vincentius Ferrerius.

Idem.

Ordo Dominicanorum duplici scala cælum conscendit.

Psal. 23.

S. Ambr.

reparator Ecclesiæ, hoc enim titulo eum, adhuc ad vbera nutricis pendentem, Sacerdos ad aram Dei sacrificans decorauit, qui obuensus ad populum, viso in manibus nutricis Dominico, consueta illa verba Dominus vobiscum, diuinâ virtute linguam dirigente, in hæc commutauit: *Ecce reparator Ecclesiæ.* Cum ergo innumerâ animarum, quas ad fidem conuerterat, multitudine, stipatus cælos conscenderet, decuit, ut cælestes illi Aulici, eadem tunc latitæ signa ederent, quæ in Ascensione Dominicâ ostenderant; eademque pompâ ac triumpho, à beatis illis mentibus, in consortium æternum exciperetur.

Sal iuxta Philosophos, ex aquis marinis, quæ per subterraneos meatus, in vniuersum terrarum orbem profluunt, suam originem trahit. Hinc multi lacus, immò & fontes nonnulli, ut testatur Pomponius Melal. 2. cap. 5. & putei, ut vult Plinius. lib. 31. cap. 1. falsedinem habent, quia aquas de mari participant. Talis fons erat S. Dominicus, ex quo Sal doctrinæ cælestis, sal virtutis & sanctitatis, in totum orbem profluxit. Et quemadmodum fons ille paradisi, ut commodius totam terram irrigasset, in quatuor capita diuidebatur; sic planè ne sal Dominicum, alicui remotissimæ terrarum parti deesset, in quatuor flumina, totum orbem irrigantia, diuisus est fons Dominici. De fonte illo paradisi terrestri, Authore Hieronymo profuit Phison, siue Ganges, è fonte pariter Dominici, prodijt Sanctus Thomas Doctor Angelicus, vniuersam Ecclesiam suâ doctrinâ irrigans, optimi auri; nimirum; Fidei Diuinæ acerrimus propagator. Ex fonte paradisi, fuit Geon, siue Nilus, qui terram Æthiopie irrigat; ex fonte D. Dominici emanauit fecundissima vena, Albertus Magnus, doctissimis voluminibus Hæreticos, velut Æthyopes infidelitate denigratos, aut dealbans, aut penitus obruens. De fonte Paradisi, fuit Tigris, qui terram Assyriorum irrigat; De fonte pariter Dominici, exortus est Caietanus, cunctos prauitatis Hæreticæ sectatores debellans. Ex fonte paradisi fuit Euphrates, sine termino irrigaturus orbem terrarum. De fonte pariter Dominici, processit Antoninus, quo vniuersa Sanctorum ligna vigent, omnium gemmæ virtutum illustrantur, omnium salutarium dogmatum gloria germinatur.

S. Hieron. Fontes Paradisi, & S. Dominici, 4. Primus fons Sanctorum Thomæ.

Secundus fons Alberti Magni.

Tertius fons Caietani.

Quartus fons Antonini.

O Dominice Doctrinæ fecundissimum fontem; è quo tot capitales fluij prodijere saluti, qui tot fontibus & fluminibus, in-

numerabilium prædicatorij Ordinis scriptorum, fidelium ac salutarium dogmatum, dulcedinem & saporem indidit. Sal iuxta Vlissem Aldrouandum, naturalem cum igne inimicitiam exercet, quoniam ex terrâ & aquâ resultans, calore extrinseco accedente, durior euadit, & dissolutioni magis reluctatur. & ideo dum mittitur in ignem, illico profilit. Videte an Doctrina S. Dominici, falsis ingenium non sapiat, Authore Theodorico? Dominicus, inquit, librum quendam admirabilem, contra Albigensum Hæresim conscripsit. Venerunt autem Hæretici, ad huiusmodi pactum, cum B. Dominico, ut libri vtrorumq; in ignem mitterentur, & qui liber illæsus, & incombustus egrediretur, videretur veritatem asserere. Cum ergo Hæreticorum libri facile statim comburentur, profilit Dominici codex illæsus & incombustus. Necdum finis miraculo. Disputabant iterum Catholici cum Hæreticis, ubi Dominicus, quædam Fidei documenta in chartula scripsit, tradiditq; eam Hæretico, ut de obiectis deliberaret. Eâ nocte Hæretici confederunt ad ignem, cumq; proferretur in medium S. Dominici chartula, in ignem eam, proijci iusserunt, cumque post aliquantam moram illæsa inde profiliret, vnus obstinator: *Mitamus, inquit secundo, & apparebit veritas.* factum ita, sed charta iterum instar grani falsi resiliit.

Ignis Catholici mei, est omnis iniquitas, quæ hominem exurit, & penitus instar carbonis denigrat, ideo ex corde hominis impij, sal doctrinæ Dominicæ resilit, velut ab igne vehementi, cum homini obstinato, & à veritate aures auertenti, ne ipsius quidem Christi (si more humano loqueretur) prædicatione esset profutura, ut docet Sapiens Prouerb. 23. *In auribus insipientium non loqueris: quia despicient doctrinam eloquij tui.* Quod adhuc clarius comprobatur Ecclesi. 32. *Vbi auditus non est, non effundat sermonem; & importunè noli extolli in sapientiâ tuâ.* Quid enim absurdius; quam plurima verba ingerere illis auribus, quæ etiam paucissima respuunt. Vnicum tamen remedium, contra falsi resistantiam inueniunt naturalistæ, scilicet; aquas, in quibus sal liquefit. Si ergo vultis, ne sal æternæ salutis apud vos euanescat, ignem concupiscentiæ, in cordibus vestris, salite fale D. Dominici, scilicet; amaris penitentiae lachrymis; salite ignem luxuriæ, aquis contritionis; salite ignem auaritiæ, aquâ firmæ promissionis, ad restituendum ea, quæ aliena sunt: salite demum ignem omnis iniquitatis, aquâ deuotionis & humilitatis. Confluite cuncti prompto animo, ad

Aldrouand. Ignis inimicus falsi.

Theodor.

Liber Sancti Dominici in igne illæsus.

Prou. 23.

Ecclesi. 32.

mo, ad recipiendum salem Dominicum, ut vestras à morbo peccati sanet, & cum Deo vos ab omni maculâ munda, conscientias iam plenè reconciliatos, firmiter vniet.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Collocauit Dominus ante Paradisum voluptatis Cherubim, & flammeum gladium atq; versatilem, ad custodiendam viam ligni vitæ Gen. 3.

Ostenditur S. Dominicum fuisse Cherubinum, ad custodiendam Dei Ecclesiam destinatum.

Cur Deus post peccatum hominis paradisu non destruxit.

Gen. 19.

1. Reg. 15.

Gen. 19.

Glossa.

S. Chrys.

Torquet multorum ingenia, illa stupenda Dei ordinatio, quod post hominis lapsum, de terrestri paradiso, primis parentibus expulsis, Deus non destruxerit hortum illum, omni amœnitate vernantem, sed Angelum ad custodiam eius destinauerit. Qui tamen volens fœdissimos Sodomitæ punire, & ciuitates eorum infauillas redegit: Igitur Dominus, pluit super Sodomam & Gomorram, Sulphur & ignem, à Domino de cœlo: & subuertit ciuitates has, & omnem circa regionem. Genes. 19. Quando Amalecitas voluit punire, non sexus, non ætatis, non personarum, non denique iumentorum, & aliarum rerum temporalium, rationem ullam habuit, sed per omnia diuinam suam ultionem voluit euagari. 1. Reg. 15. Nunc ergo vado, percutite Amalec, & demolire vniuersa eius. Quia cum propter hominem omnia facta sint, irâ Dei in peccatores deszuente, consentaneum videtur, ut nulla res, quæ causâ hominis facta est, à clade excipiat. Ad quid ergo Deus custodiam paradisi Angelo committit, hominem in exilium expulso? Respondet Scriptura Sacra, ad custodiendam viam ligni vitæ. Vbi Glossa Interlinearis, per hoc lignum, intelligit. Sapientiam, Matrem omnium bonorum. Quia itaque homo, Sapientiam, in paradiso, in superbiam elatus, dissipare voluit, ideo Deus custodiam paradisi Angelo commisit, qui sapientiam seruaret, & custodiret. Sed nunquid Angelo gladius necessarius erat? qui in castris Sennacherib Regis Assyriorum, vnâ nocte sine ullo bellico instrumento, 185. millia bellatorum interfecit? Quid gladius iste, versatilis portendit, & cur præ foribus paradisi præponitur? Respondet S. Chrysosth. Homil. 18. in Genes. gladio illo versatili, diuinam iustitiam significari, ad ostendendum, quod homini non amplius in paradisu reditus pateret. Non absq; causa, ait S. Chrysosth. addidit versatilem, ut do-

ceat nos, quod omnis via illò ducens, præclusa sit: eò, quod gladius ille, dum versatur, obturet, & præmuniat omnes vias, quæ illuc ferunt; & ut continuam memoriam, & timorem incutere possit Adamo. Alcuinus verò in suis quæstionibus in Genes. existimat illo gladio, significari restaurationem generis humani à lapsu: Significat ait, illam custodiam, quandoq; remouendam esse, à paradisi ianuis. Non enim voluit Deus, paradisi ianuas, perpetuâ & stabili custodiâ obscurare: sed temporariâ ac mutabili ad tempus, ut tandem suis homini aditus, in paradisu voluptatis panderetur. In eam sententiam propendere videtur Doctissimus Rupertus Lib. 3. in Genes. cap. 32. probans in illo gladio versatili, diuinam misericordiam humanis precibus flexibilem, & exorabilem adumbrari. Ita inquit iusti Dei est, quod ante paradisu, flammeum gladium collocavit: misericordie verò, quod eundem gladium, versatilem esse voluit. Et paulò inferius subdit: Gladius inquit versatilis, Sententia est diuini iudicii, quæ talis est, ut possit versari, id est, non semper eadem distictione, claudat hominibus aditum paradisi. Cogitanti pariter mihi hodiè de magna Sanctitate, Patriarchæ Ordinis Prædicatorum, Diui Dominici, hoc vnicum in mentem venit, ut illum in specie Cherubini, cum gladio flammeo, ad custodiendum Christi paradisu, collocatum esse ostendam.

Diuini prorsus, non humani ingenij vir, D. Augustinus, subtilem mouens quæstionem de paradiso, tandem resoluit, paradisu nihil aliud esse, nisi Ecclesiam Dei. lib. 11. de Genesi ad literam. Paradisu inquit dicta est Ecclesia iuxta illud Cantic. 4. Hortus conclusus, fons signatus, puteus aquæ viue, paradisu cum fructu pomorum, Et Lib. 12. de Genesi Cap. 34. Vnde inquit & in Sancta Ecclesia, temperanter, & iuste, & pie viuuntibus, Ecclesia rectè dicitur: pollens affluentia gratiarum, castisq; delicijs: quandoquidem in tribulationibus gloriatur, de ipsâ sapientiâ plurimum gaudens, quia

Alcuinus.

Rupertus.

S. August. Cantic. 4.

secun-

secundum multitudinem dolorum, in corde consolationes iucundant eius animam. Et profectò, eleuet paulisper quisquis vult intellectum, & facile deprehendet omnimodam inter paradisu, & Ecclesiam, similitudinem: sicut enim è paradiso, profluunt quatuor flumina, ad irrigandam vniuersam mundi terram; ita ex Sancta Ecclesia, quatuor Euangelia ad irrigandas mortalium animas, & rore cœlestis gratiæ, abundè perfundendas, in vniuersas mundi plagas profluunt, ut fatetur Ecclesiasticus cap. 24. de multiplici copiosaq; sapientiâ, seu doctrinâ cœlesti, quam Deus per Christum, in homines effudit, loquens: Qui implet quasi Phison sapientiam, & sicut Tigris in diebus nouarum. Qui adimpleuit quasi Euphrates sensum: qui multiplicat quasi Iordanus, in tempore messis: Qui mittit disciplinam, sicut lucem, & assistens quasi Gehon, in die vindemæ. Paradisu refectus est arboribus fructiferis, Ecclesia Sancta, plena Sanctorum Reliquijs, eorumq; odoramentis. Paradisu plenus est fructibus, miram suauitatem redolentibus: Ecclesia Sancta, plena quoque bonis, pie in Christo viuientium operibus, quibus Dei iram placat, & ad copiosam gratiarum elargitionem, inlicit. In paradiso est lignum vitæ, quod præter vitæ longitudinem, tria maxima dona affert, videlicet, continuam sanctitatem, continuam iuuentutem, & demum continuam hilaritatem, teste D. August. lib. 4. de Ciuitate, Cap. 26. Cibus inquit aderat homini in paradiso, ne esuriret, potus ne sitiret, lignum vitæ, ne illum senectus dissolueret: nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore, vllas molestias, vllus eius sensibus ingerebat, nullus intrinsecus morbus, nullus iactus extrinsecus metuebatur. In Christi pariter Ecclesiâ, est verum Christi corpus, in tremendo Eucharistiæ Sacramento, ex quo quicumque puro & contrito corde sumperit, mortem non gustabit in æternum. Sed quia ab hoc spirituali paradiso, multi propter suos errores, perfidias, blasphemias, expulsi sunt: quemadmodum docet Sanctus August. lib. 11. de Genesi, ad literam, iniquis Cap. 25. Inde ceciderunt, vel aperta & corporali separatione, omnes Heretici, vel occultâ & spirituali, quamuis in eâ corporaliter esse videantur, omnes conuersi ad vomitum suum, cum post remissionem omnium peccatorum, paululum ambulassent in viâ iustitiæ, in quibus facta sunt posteriora, deteriora prioribus. Ideo sicut post expulsionem Adæ, ante paradisu collocatus est Cherubim; ita post exortas Hereses multas, piissimum Ordinis Prædicatorum fundatorem, S. Dominicum, posuit Deus ad custodiendam, & conseruandam Ecclesiam suam sanctam,

ne fraudibus infidelium denigraretur, & dissiparetur, eò, quod illum videret, verum esse Cherubinum.

Sed sciscitabitur fortè non nemo, an possibile sit, hominem fieri Cherubinum? ad hanc quæstionem doctissimus Bruno, in Psal. 122. respondet affirmatiuè. Quod ut magis stabiliat, rem sacræ paginæ autoritate illustrat. Quando Salomon edificauit Domino Deo, templum illud magnificum Ierosolymis, verè rotius mundi Oraculum, dicitur in illo posuisse Cherubinos, ligneos & argenteos 3. Reg. 6. Et fecit in Oraculo duos Cherubim, de lignis Oliuarum. Moxq; inferius subdit: Fecit quoq; Cherubim ex auro. Si ergo ex lignis & auro, Cherubini fieri possunt, quantò magis ex hominibus, qui paulò minùs ab Angelis minorati sunt, & suâ rationalitate, atq; animâ spirituali, propè ad eorum dignitatem accedunt. Hinc est, quod nominatus Bruno, loco citato, S. Paulum Cherubinum appellare non vereatur si vis inquit videre Cherubim, respice Paulum. Equidem, quod ille de Diuo Paulo, hoc ego de Sancto Dominico, securè affirmare possum, si vis videre Cherubim, respice Dominicum.

Ceterum, ut rem ex fundamento deducere possim, ad ipsam nominis Cherubini Ethymologiam descendo. Imprius nomen istud Cherubim, Authore Sancto Dionysio Arcopagita, Lib. de Cœlesti Hierarchiâ Cap. 7. Clemente Alexandrino, Lib. 5. Stromatum. Origene, hom. 10. in Numer. S. Hieronymo in Cap. 6. Isaia, significat plenitudinem scientiæ, & ideo Scriptura Sacra, Cherubinis sapientiam tribuit, Ezechiel. 28. Tu Cherub plenus sapientiâ, & perfectus decore. Vnde Sanctus Bernardus, Lib. 5. de consideratione ad Eugenium Cap. 4. Cherubinos, tanquam magistros sapientissimos inducit: Putamus inquit, Cherubim ex ipso sapientiæ fonte, ore Altissimi haurientes, & resurgentes fluentia scientiæ, vniuersis ciuibus suis. In quo loco, non solum sapientiam altissimam, sed etiam ab ipso Deo immediatè hautam, tribuit Cherubinis. Quod ipsum tenet S. Athanasius Lib. de communi essentiâ dicens: Cherubim & Seraphim, sine ullo mediatore, à Deo condiscunt. Quid de Sancto Dominico loquar, an non plenitudinem Scientiæ, ab ipso immediate fonte, scilicet, incarnatâ Sapientiâ hausit? qui matri adhuc in vtero eum gestanti, ore facem præferens apparuit in somnis, per quod magna eius sapientia futura, significabatur. Et teste Laurentio Beyerlinch, cuidam Matronæ in visu apparuit, lucentem stellam in fronte gerens, cuius

Ex hominibus possum fieri Cherubim

1. Reg. 6.

Bruno.

Cherub Sapientia significat.

Ezech. 28.

S. Bernard.

S. Athana.

L 4

cuius immodico splendore, torus orbis irradiabatur. Per quod Deus significare voluit, per doctrinam S. Dominici, tenebras humanæ ignorantie, dissipandas; velut per Stellam noctu lucentes, umbræ dissipantur. Vnde cum definitio nominis Cherubici, illi conueniat, videlicet, quod sit plenus sapientiâ, ideo Deus illum, ad custodiendum suum paradysum, id est, Ecclesiam Sanctam collocauit. Qui Scientiâ & Charitate plenus, dum errantem populum instrueret, respiciebat: dum obliatos Hæreticos illustraret, ad veram fidem accendebat: dum obduratos peccatores illuminaret, ad lachrymas & penitentiam, inflammabat. Hic est enim ille Angelus, qui me docet, ut etsi cum Sarâ coniungar, hoc est, cum Scientiâ, non hoc faciam, ut Deum à me per superbiam excludam: sed ut cum timore & tremore Domini, Orationibus instans, igne humilitatis incenso superbiam iecore, accedam ad Virginem, nimirum ad sapientiam diuinam, ne superbus ac tumens, à pessimo occidar demone, mortem aucupans, vnde vitam haurire debebam. Hic est ille Angelus, qui dum me in medio fornacis, ignis, umque globis, argumentorum scilicet & disputationum, dubiorum, questionum, difficultatum, eiectionum inuenit, ac ligatum, mecum descendens, ita me suo Sancto reficit statu, doctrinâ, scientiâ, & charitate, ut erumpentem flammam fornacis, faciat, quasi ventum roris stantem. Quemadmodum olim factum erat, cum tribus pueris, in fornacem Babylonicam, septuplum quam antea succensam, coniectis. Cuius beneficio consumptis ligaminibus, ambulo fidenter, & lætus cano: Hic est ille Angelus, qui dum renuo, à Pentapoli exire, hoc est, à carnis preposterâ sapientiâ, me apprehendens, ac quasi vim inferens, in monte, hoc est, in sola Dei sapientiâ, salutem querendam demonstrat. Hic est demum ille Angelus, de quo refert sacra pagina, Daniel. 10. Vox sermonum eius, vox multitudinis. Quia non vnâ voce, sed multitudinis voce vnumquemque instruit; ita ut homines per eius sanctas exhortationes, non solum illustrentur, sed etiam à magnâ eius sanctitate, ad vitam in melius commutationem inflammantur.

Cherub
significat
puerum,

Daniel, 10.

dienda poma Hesperidum, non puerum, imò nec virum robustum, sed Draconem ponebant. Apud Colchidem, vellus illud aureum, custodiebat pariter Draco, ingentis magnitudinis; ita ut æquaret nauem, quæ à quinquaginta remis agitur, ab alijs argus dictus, quod nunquam somnoscaperetur, sed perpetuo vigilet, in omnem partem circumspiciens. Hic autem Deus, ad custodiam paradisi, Cherubium in specie pueri collocauit; utique potius barbatus aliquis, & fortis bellatorum ponendus erat? Causa hæc est Catholici mei, ut sicut pueros lenissimis rebus facile deuincimus, iuxta illud D. Augusti: nuce ostendis puero, & trahis illum: ut nos quoque, per puerum, faciliorem aditum habeamus. Ita exponit S. Chrysostomus. inquit panem, accipe paradysum: da paruum, accipe magnum. Pererius verò censet, ideo Deum Cherubim, in specie pueri collocasse ante paradysum, ut malos illuc venire volentes terreret: Cherubim, inquit, Spectra quadam fuerunt, & terribilia. Cognoscite igitur, an non rectè Sanctum Dominicum, vocare possimus Cherubinum? qui bonis ad paradysum monstrabat viam, sed illis, qui persequiebantur Christi Ecclesiam, terrorem incutebat. Hinc Euangelista dicit Lucæ 18. Sinite pueros venire ad me. Cur obsecro dicit pueros? equidem, quia apti sunt. Cur dicit pueros? certè, quia eorum est regnum Cælorum, & fortasse, quod verius existimo: quia malitiam non nouerunt, fraudare nesciunt, opes non appetunt. Proinde, cum etiam D. Dominicus malitiam non nouerit, fraudare nesciuerit, ambitionem & opes non appetierit, meritò puer fuit, & in specie pueri, Cherubim fuit.

Tertiò, nomen istud Cherubim, Auctore D. Hieronymo, Epistolâ 130. dicitur, pictura immaculata. quia Cherub propriè idem est, quod pictum, varium, figuratum: proinde quamlibet externam figuram significat, ut docet Abenezra. Et patet id euidenter ex sacris literis. Exodi. 26. vbi continèz tabernaculi dicuntur, Variatè opere plumario: in Hebræo autem legitur, opere Cherubico. non quòd in illis propriè, Cherubinorum imagines intexerentur, ut vult Oleaster: sed quòd essent multiplici varietate intertextæ, ut docet S. Hieronymus, supra citatus, inquit: & omni generis floribus, quos terra fert, alijsq; ornamentis, exceptis animalium formis figuratæ. Catholici mei, quam multas nos habemus imagines, sed non Christum, non res aliquas sacras, sed turpes & obscenas, repræsentan-

Poma Hesperidum & vellus aureum Dracones custodiebant

S. August.

S. Chrysost.

Pererius.

Lucæ 18.

Cherub significat picturam immaculatam,

Exod. 26.

S. Hieron. Epist. 130.

sentantes. In quibus non excellentia artium, non subtilitas picturæ & lineamentorum, non proprietates expressionum memororum, non curiositas proportionis affectatur, quod ad excusandum peccatum aliquomodo conducere possit. Sed alimentum luxuriæ, sed irritamentum lasciuie, queritur; ne ut censet Nissenus in vita Moysis, cupiditatum ardor extinguatur, aut retundatur. Pro Deum immortalem! in omnium sententiâ, extra actum matrimonij, & extra casum necessitatis, videre appositè & datâ operâ, mulierem nudam, est peccatum mortale. Quia talis visio, ordinariè loquendo, probabile inducit peccandi periculum: excitat enim motus inordinatos, acuit concupiscentiam, acriter flabellat voluntatem, sic ut excitata flamma ardorem concipiat. Si ergo videre nudam mulierem, est peccatum mortale, quomodo non erit, spectare in imagine talem eius figuram? cum, si non æque, paulò minus moueat. Notum quippe est apud Terentium, in Eunuchis, quantum mouerit adolescentem illum, pictura Iouis, Dianæ stuprum inferentis, ita, ut rectissime dixerit S. Basilus, in oratione 40. Martyrum, quod par pictura ac oratio, in commouendis reperitur affectibus: Nam que sermo historicus per auditum exhibet, hæc pictura tacens, per imitationem ostendit.

Aresceret facile cor hominis, si attentè consideraret illam ranarum plagam Aegyptiacam, quam distinctè sacer textus perstringit, Exodi 8. Et ebulliet flumini ranæ, quæ ascendent, & ingredientur domum tuam, & cubiculum lecti tui, & super stratum tuum, & in domos seruorum tuorum, & in populum tuum, & in furnos tuos, & in reliquias ciborum tuorum, & ad omnes seruos intrabunt ranæ. Immo quòd viderem etiam fœdassent, affirmat Iosephus: Qui ait, & domesticum victum sedabant, in esculentis, atq; poculentis, nunquam non repertæ, & in cubilibus quoq; passim oberrantes, ita ut omnia fœderent, putore ex ranis mortuis exhalante infecta. Cur obsecro, ita omnia Deus ranis inficere voluit? ut nulla esset domus, sine illis, nullum cubiculum, nullum penetrale, nullus denique non solum popularis, sed Regis etiam intimior locus, qui ranis non ebulliret, ranis non spurcetur. Quodnam tam seueræ vindictæ peccatū? hoc vnici: quia Aegyptiani crassi, ac fætidis, turpem ac fœdam ducebant vitam, omni luxuriæ genere contaminatam. Quia non ut homines, sed ut bestiarum ratione carentes, vivebant, ad concupiscentiæ æstum alendum, ad luxuriam augendam. Quia & domos, & cubacula, & penetralia, spurcis

Plaga ranarum ob turpitudinem vitæ.

S. Nissen.

Videre mulierem nudam est peccatum mortale.

S. Basilus.

Exodi 8.

Aegyptij per ranas puniti.

Iosephus.

ac fætidis imaginibus repleta habebant, ideo tam rigide puniti sunt. Sic discursit S. Nissenus in vitâ Moysis, ubi per istas ranas, varios malitiæ corruptionisq; fœtus, ex fœtido hominum corde procedentes, significari vult. asseritq; in domibus & cubiculis fuisse, per obscenas picturas, & turpes imagines, inquit: Hæc immunda ranarum multitudo, domos eorum, qui Aegyptiæ, id est, vitiose vivere maluit, inhabitat; in mensis eorum abundat, in lectulis assidet, in abditis eorum omnibus, atq; reconditis rebus inuenitur. Statimque modum, quo hæc facta sunt, explicat: Nam inquit, & in muris, & in aulis, diuersæ ad luxuriam picturæ, & in vasis sculpturæ impressæ, nequitiam prædicant; quibus cogitatio ad cupiditates suas reuocatur. Quid nobiscum fiet Catholici, apud quos, plus iam valet lasciuæ veneris imago, quam Christi peccatricis amarè stentis; plus adulterii & stupra; quam cruenta pro Deo, & Sancta Religione expressa Martyria; qui tamen extatū, ex officio, ad omnem honestatem, & ad exempla sanctorum obligamur.

Quid loquar de imagine Dei, iam penitus in nobis vitiata? ad quam Deus hominem efformauit: & creauit Deus hominem ad imaginem suam; ad imaginem Dei creauit illum. Quæ imago ad naturam nostram refertur, cum significet factum hominem intelligentem, & liberum ad instar Dei, Spiritualem animam habentem, cum suis potentijs distinctis, memoriâ, intellectu, voluntate, ad instar diuinæ Triadis. Ecce, pulchram hanc Dei imaginem, quam à Deo bonam accepimus, per peccatum, turpem ac deformem iam reddidimus: iuxta illud scripturæ: imaginem Dei Creatoris ad nihilum redegerunt. An non ad nihilum, hanc pulcherrimam Dei imaginem redigimus? quando illam turpissimis peccatis fœdamus, & ex humana in belluinam transformamus, ut propter hanc nostram temeritatem, belluarum nominibus à Scripturâ Sacrà appellari mereamur. Sic Iohannes Baptista, Phariseos & Saduceos, progenies viperarum nuncupauit, Matt. 3. Progenies viperarum, qui demonstrauit vobis fugere, à venturâ irâ. Ieremias, optimates Israelitarum equos appellat, propter libidinis turpitudinem: Equi inquit emissarij & amatores facti sunt. Iumenta Rex David cognominat. Psal. 48. Homo comparatus est iumentis insipientibus Lupos inuitulat Christus, omnes Ecclesiæ & populi eius persecutores: Ecce ego mitto vos, sicut oves, in medio luporum. Lucæ 10. Quæ omnia loca expendens S. Ambrosius, Serm. 10. in Psalm. 118. ita discursit: Scriptura inquit, cum hominem dicit, qui est

Nissenus.

Gen. 1.

Matt. 3.

Psal. 48.

Lucæ 10.

S. Ambros.

qui est ad imaginem & similitudinem Dei; peccantem autem non hominem, sed serpentem, aut equum hinnientem fœminis, aut vulpeculam, aut iumentum vocare consuevit. Hinc non sine mysterio, supplicia peccatoribus inflicta, in sacris literis, onera appellantur. Isaia 21. Onus deserti maris. Isa. 22. Onus vallis visionis. Isa. 23. Onus Tyrus. Isa. 30. Onus iumentorum austris. Quia sicut iumentis onera, ita peccatoribus supplicia imponuntur. Iumenta sunt oneraria, peccatores, qui à ratione aberrantes, suorum scelerum sarcinis subiiciuntur, ut præclare discipulis S. Hieron. in c. 30. Isaia. Dicimus inquit, omnes qui creatore deserto, seculi erroribus se dederunt, esse quadrupedes in deserto istius seculi, à quo frustra sperent auxilium, cum verum Dei auxilium dereliquerint. Ex quibus manifeste patet, peccatorem quodammodo naturam humanam exuere, & ab homine, in iumentum degenerare. Quærent non pauci, quid sit, quod ante peccatum, bruta animalia, in omnibus homini obediuerint; post peccatum autem non paruerint eidem? Causam affert S. Chrysostomus in Psal. 3. quia homo, peccando, alium vultum sibi finxit, quem belluæ non agnouerunt. Quemadmodum inquit canis, qui in domo est, ei seruit, qui cum alio: sed si eum repente viderit, vultu fuligine atrato, vel personatum, aggreditur tanquam alienum, & cogitat eum dilacerare; ita Adam, quamdiu purum seruauit vultum, factum ad imaginem Dei, bestia ei, tanquam seruus parebant; quando autem vultum fœdauit inobedientiâ, non agnoscentes Dominum, tanquam alienum odio habebant. Rem experimento cognoscite: inter leones missus fuit Daniel, tamen saluus & intactus exiuit. Danielis 6. Deus meus misit Angelum suum, & conclusit ora leonum, & non nocuerunt mihi. Propheta vero ille, qui de Samaria reuertebatur, à leone in via dilaniatus est. 2. Reg. 13. Inuenit eum leo in via, & occidit, & erat cadauer eius, proiectum in itinere. Quid causæ? cur in Daniele leones mites, in Prophetam autem nimis diri? Respondet S. Chrysostomus, quia Daniel erat immunis à peccato, Propheta autem eidem obnoxius: iustus inquit erat Daniel, & leones agnouerunt Dominum; viderunt eum non gustasse peccatum & eum supplicij expertem reliquerunt. Peccauit Propheta, & leo eum in via morte affecit: erat mendacij fuligine atratus, & Leo eum non agnouit, si Prophetam vidisset, ut Danielem, eum honorasset.

Isaia 21.
Ibid. 22.
Ibid. 23.
Ibid. 30.

S. Hieron.

Quare animalia post peccatum non obediunt.

S. Chrysostomus.

Dan. 6.

Propheta leonem dilaniauit.

S. Chrysostomus.

Peccator est monstrum.

quàm Vlysses; nusquam vnus est, semper diuersus. Hæc est mens S. Ambrosij Ep. 82. S. Ambrosij. Quomodo inquit, potest esse vnus, qui nunc iracundus inflammatur, nunc indignatione graui exasuat, nunc vultu exardescit, nunc pallore immutatur, per momenta varius & discolor. Vnus tantum erat Philisthus, ille Goliath, quem Dauid interfecit, 1. Reg. 17. & tamen mulieres Hierosolymitanæ, illam victoriam decantantes, dicebant: percussit Saul mille, & Dauid decem millia. 1. Reg. 18. Quomodo decem millia, si vnus tantum gygantem occidit? Ratio hæc est, quia Philisthus ille, suis fraudibus ac dolis, tam multiplex erat, ut non vnus tantum, sed decies millenus videretur. Hinc & Diabolus, cuius typum Philisthus ille gessit, licet sit numero vnus, dolo tamen ac fraude multiplex habetur. Ut egregie discipulis Nicetas, commentario in Orat. 40. ante medium loquens de Diabolo: Sic tu inquit aduersus spiritualem Goliath, strenue ac fortiter pugna, atque multiplices illius vires & machinas, velut Chilidas quasdam atque Mixtadas in potestatem redige. Eam pariter ob causam, Isaia Cap. 34. improbos homines, comparat cum struthionibus, onocentauris, & lamijs. Quia sicut hæc omnia animalia, seu potius monstra, multiformia sunt, partim terrestria, partim volatilia, partim humanis membris, partim belluinis prædita, ut si vnus videas, multiplex tibi appareat. Ita callidi & versipelles homines, non vnâ formâ, non vnâ specie, non vno oris habitu consistunt, sed in multiplices figuras transformantur, ut singuli eorum, non solum Geryones tricipites, sed multicipites existimentur. Quibus ob hanc multipliciter, Regius vates grauem Dei vindictam imprecatur. Psal. 72. Domine in ciuitate tua, imaginem ipsorum ad nihilum rediges.

Ratio hæc est, quia Philisthus ille, suis fraudibus ac dolis, tam multiplex erat, ut non vnus tantum, sed decies millenus videretur. Hinc & Diabolus, cuius typum Philisthus ille gessit, licet sit numero vnus, dolo tamen ac fraude multiplex habetur. Ut egregie discipulis Nicetas, commentario in Orat. 40. ante medium loquens de Diabolo: Sic tu inquit aduersus spiritualem Goliath, strenue ac fortiter pugna, atque multiplices illius vires & machinas, velut Chilidas quasdam atque Mixtadas in potestatem redige. Eam pariter ob causam, Isaia Cap. 34. improbos homines, comparat cum struthionibus, onocentauris, & lamijs. Quia sicut hæc omnia animalia, seu potius monstra, multiformia sunt, partim terrestria, partim volatilia, partim humanis membris, partim belluinis prædita, ut si vnus videas, multiplex tibi appareat. Ita callidi & versipelles homines, non vnâ formâ, non vnâ specie, non vno oris habitu consistunt, sed in multiplices figuras transformantur, ut singuli eorum, non solum Geryones tricipites, sed multicipites existimentur. Quibus ob hanc multipliciter, Regius vates grauem Dei vindictam imprecatur. Psal. 72. Domine in ciuitate tua, imaginem ipsorum ad nihilum rediges.

Non talis imago erat S. Dominicus, sed imago casta, immaculata, sine ruga, vndique pulchra. Dedit cor suum depingendum, pulcherrimis coloribus virtutum, ut eo omnes pulchritudines, Deo summè acceptabiles, representarentur, iuxta illud Sapientis Ecclesiastæ: 3. Cor sapientis intelligitur in sapientia. Quod adhuc clariùs elucidat Salomon ibidem, paulo inferius. Sapientis cor & intelligibile, abstinebit se à peccatis, & in operibus iustitiæ successus habebit. Ecce colores, quibus depictum est cor Sancti Dominici, non alij, nisi sapientia, quâ ad Dei notitiam peruenimus: nisi intelligibilitas, quâ altissima Dei mysteria scrutamur: nisi opera iustitiæ, quibus gratiam Dei & vitam æternam promeremur. Sciscitatur Lyranus, quomodo cor suum ad de-

Non talis imago erat S. Dominicus, sed imago casta, immaculata, sine ruga, vndique pulchra. Dedit cor suum depingendum, pulcherrimis coloribus virtutum, ut eo omnes pulchritudines, Deo summè acceptabiles, representarentur, iuxta illud Sapientis Ecclesiastæ: 3. Cor sapientis intelligitur in sapientia. Quod adhuc clariùs elucidat Salomon ibidem, paulo inferius. Sapientis cor & intelligibile, abstinebit se à peccatis, & in operibus iustitiæ successus habebit. Ecce colores, quibus depictum est cor Sancti Dominici, non alij, nisi sapientia, quâ ad Dei notitiam peruenimus: nisi intelligibilitas, quâ altissima Dei mysteria scrutamur: nisi opera iustitiæ, quibus gratiam Dei & vitam æternam promeremur. Sciscitatur Lyranus, quomodo cor suum ad de-

S. Ambrosij.

1. Reg. 18.

Nicetas.

Psal. 72.

Ecclesiasticus 3.

Colores S. Dominici.

ad depingendum tradidit? & responderet, quia semper sollicitus erat, ne illa imago, quàm à Deo acceperat, dissimilis vnquam fieret, ab imagine primariâ. Bella equidem ratio; tunc homo cor suum, picturæ committit, quando totis viribus curat, ut imaginem Dei in se, integram & inuolatam seruet. Quando omni conatu laborat, ne ille verus color, ab ipso Deo primò positus, alium apparentem & adulterinum admittat, quemadmodum factum est temporibus Ieremiæ Prophetæ Threnor. 4. Denigrata est super carbones facies eorum, & non sunt cogniti in plateis. Hæc erat singularis cura Diui Dominici, & ideo erat immaculata imago, ab animæ suæ picturâ nunquam recedens. Princeps Venetorum Christophorus Morus, iussit sibi in mari depingi nauem, & ex vnâ parte eius, Solem; ex alterâ autem ventos, cum hac inscriptione, Sic semper. Ad ostendendum, quod & in summâ fortunâ, minimè insolentia ventis abripi deberet, nec in aduersâ, animo cadere; verum, immutabiliter permanere, Sic semper. Nonne æquiori iure, S. Dominico id subscribere possumus, Sic semper. Trahebant eminentes in Ecclesia Christi dignitates, ut inter purpuratos Romæ Patres adscriberetur, sed frustra; quia S. Dominicus immutabilis in paupertate religiosâ permanere vult. Sic semper. Impetebant eum aduersi casus, Hæreticorum insimulationes, Dæmonum insultus, sed frustra: quia immaculata animæ S. Dominici pictura, mutationi minimè obnoxia, Sic semper, permanet.

Cherub sedes Dei.

Psal. 67.

Lyranus.

Spiritus S. supra caput S. Dominici visus.

Leonardus

Denique Cherubim, iuxta D. Augustinum, lib. 11. super Genesim, significat sedem Dei: nam scribens super Psal. 67. dicit: Qui sedes super Cherubim. Lyranus autem super hunc locum ita dicit: Si bonus eris, sedes Dei eris. O fortunam super omnes felicitates! quod creatura possit fieri Thronus Dei. Felix erat arca, in qua manna illud cœleste, quo populum Israëliticum Deus per 40. annos in deserto sustentabat, asseruabatur. Sed incomparabiliter felicior homo, qui Thronus Dei fieri potest. videte iam, an S. Dominicus non fuerit sedes Dei? orabat quodam tempore in vaticano Romæ, ad ædes S. Petri. Et ecce qui præsentem eum spectabant, viderunt Spiritum Sanctum super caput eius, in specie linguæ ignis apparuit in specie ignis columbe. Testatur Leonardus. Recurrite hic ad stupenda ipsiusmet Christi opera, quando Spiritum Sanctum, die Pentecostes

costes Apostolis misit, dicit sacra pagina. Apparuerunt illis dispersa linguæ, tanquam ignis, sedens super singulos eorum. Actor 2. Non pertransiit, sed sedit: quid causæ? nimirum: quia illos erat directurus, ut nunquam à viâ veritatis deuiarent. Sedit pariter in capite Sancti Dominici ad hoc, ut magnus iste Patriarcha, & alios ad cælum ducat, & ipse nunquam erret. Proinde quia S. Dominicus est sedes & thronus Dei, meritò nomen Cherubini meretur.

Curiosè non pauci scrutantur, cur Deus super Cherubim, & non potius super Seraphim sedere dicatur. Iuxta nonnullos, sedet super Cherubim, ut pacificum suum imperium, super omnes creaturas ostendat: qui enim sapientibus imperat, facilius cæteris omnibus imperabit: cum sapientes ex omnibus, difficillimè imperium pariantur. Nihilominus ex sensu literali, ratio hæc eruitur, quia cum è sanctuario, diuina oracula redderentur, in quibus diuinam sapientiam præcipue spectari oportebat, necesse fuit, Deum ibi super sapientissimis Angelicis mentibus sedere, ut summa eius in respondendo sapientia, ipsis quoque Cherubinis altior, & excellentior appareret. Magna certè hæc erat Cherubinorum dignitas, qui dignam Deo sedem ministrabant. Magnis quidem laudibus effert S. Bernardus, Sermon. 19. in Canticâ, chorum Thronorum, in quibus Deus sedere dicitur, sed maiori incomparabiliter ratione, laudari debet Chorus Cherubinorum, qui sedes Dei nuncupantur. Quid enim sublimius, quid augustius esse potest illâ sede, in qua Deus, vel ad imperandum, ut Rex: vel ad iudicandum, ut Iudex; vel ad docendum, ut Magister sedere dicitur. Vnde inquit S. Bernardus, etenim si intres Regis palatium, nonne illud plenum sit sellis, scamnis, Cathedris, regia sedes in eminenti posita cernitur. Sic quoque omni decoro ornatus, cunctis alijs præeminere spiritibus, istos intellige: in quibus speciali quodam suspende dignationis munere, diuina eligit residere Maiestas.

Quocirca meritò regius vates, diuinam sapientiam contemplatus, admirandus exclamat: Mirabile facta est scientia tua ex me. 138. Neque solum mirabilem, sed etiam terribilem proclamat, ibidem paulo inferius subdens: Terribiliter magnificatus es. Super quem locum S. Chrysostomus hom. 1. de incomprehensibili Dei naturâ, obseruat quædam esse, quæ sine metu admiramur, ut pratum viriditate, & omni florum amantitate constitum; quædam admiramur cum metu, ut mare vasto gurgite profundum. Et de hoc genere, vult esse di-

Actor 2.

Deus cur super Cherubim sedere.

Chorus Cherubinorum præstantior, quâ Thronorum.

S. Bernardus.

Psal. 138.

S. Chryso.

esse diuinam sapientiam, non solum mirabilem, sed etiam terribilem. *Miramar* inquit, *maris vastitatem, immensam gurgites, sed non sine metu, cum eius inspicimus altitudinem.* Sic & Propheta, dum vastum id, immensum diuinæ sapientie mare inspicit, vertigine quasi tentatus obstupescit, summo cum timore demirans, recedit, atq; exclamat: *Terribiliter magnificatus es.* Profecto non potuit magis Deus magnificari, quam dum S. Dominicum pro throno, velut alterum Cherubinum elegit. Per hunc enim facta est mirabilis Scientia eius: quia exhibit de ore eius verbum Dei, quasi gladius acutus. Fertur enim in Historiâ ipsius, quod dum oraret in Vaticano, ad ædes S. Petri, venerunt Sanctus Petrus & S. Paulus, illiq; Sanctus Petrus scipionem, Paulus verò librum porrexit. inquit: *Vade Domine, prædica verbum, quia ad hoc sumus missi.* Vbi per baculum S. Petri, auctoritas significatur, per librum autem D. Pauli, gladius acutus, ut eò S. Dominicus, Hæreses extirparet, ac extirparet. Facta est sapientia D. B. I., per S. Dominicum terribilis: quia ordo S. Dominici, per totam Europam, & Asiam, Deum laudat, & Euangelium Christi prædicat. Considerate enim, quæ facies rerum fuerit in mundo, ante S. Dominicum, æstuabat inuidiâ, ita ut non inueniretur homo Deum timens. Et

S. Dominico Petrus & Paulus apparuerunt.

Quid per baculum S. Petri & per librum S. Pauli significatur.

quis ita exorbitantem mundum, ad meliorem vitæ frugem reuocauit? S. Dominicus, quia erat Cherubinus, proinde fortis & sapiens.

Quod de S. Dominico, hoc de totâ Religiosâ familiâ Prædicatorum, possum affirmare. Exodi 25. posuerat Moyses in tabernaculo, duos Cherubinos, expandentes alas, & operientes oraculum. Scilicet ad demonstrandum, quod Cherubini sint zelantissimi & paratissimi, ad promouendam Dei gloriam. Quid aliud de vobis dicam, magni Parentis Diui Dominici filij: vos estis Cherubini, qui à fine, usque ad finem mundi, alas feruoris, pietatis, & doctrinæ Angelicæ extenditis. Vos estis, qui cubile Salomonis, id est sacratissimum Eucharistiæ Sacramentum, velut fortissimi bellatores, prædicatione & exemplo cultoditis, & reuerenter conseruatis. Vos estis, qui paradysum Christi, videlicet Ecclesiam Sanctam, doctrinâ S. Thomæ, Doctoris Angelici, & zelo S. Dominici, acerrimè contra quorumvis Hæreticorum insultus defenditis, quia vos tanquam Cherubim, ad eius custodiam Deus collocauit.

Exodi 25.

DIE SANCTI LAURENTII CONCIO PRIMA.

Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum Pater meus, qui in coelis est. Ioan. 12.

S. Laurentius duplex martyrium subiit, & in corpore, & in anima.

DEVS in sua æternitate nullis circumscriptus terminis, cum sit omnibus diuitijs affluentissimus, inexhaustis plenus thesauris, omnemque intrinsecam perfectionem, etiam possibilem includat: non aliud quidpiam à creaturâ ratione præditâ, & ex belluarum confortio, ad Angelicam usque dignitatem, sublimatâ, exigere potuit; quam humile obsequium, in remunerationem suorum beneficiorum. Ut scilicet creatura, super premium sui creatoris agnoscens dominium,

Deus, à creaturâ solum obsequium requirit.

cum nec modum essendi, nec modum operandi, parem illi habeat, saltem extrinsecâ ministerij sui voluntate, debitum immenso Numini, cuius excellentia non est exæquabilis, persoluat. Nam apud Deum, quemadmodum nullum scelus impune abit; sic ne minimum opus meritorium, manet irremuneratum. Experire si placet veritatem hanc, in beatis illis mentibus. Dederunt diuinæ maiestati Angeli honorem, exhibuerunt omnimodam submissionem: quando contra rebellem

Luci-

S. Thomas

Luciferum, suum in sedibus Aquilonis solum locare volentem, resolutâ voce clamabant. *Quis vt Deus.* Et ecce pro tam fideli ministerio, glorificauit eos Dominus, teste S. Thomâ 1. p. q. 62. qui asserit, Angelos pro quantitate suorum meritorum, accepisse gloriam. Neque in solis Angelis, fidele & humile ministerium placuit Deo, verum etiam & in ipsis hominibus, adeo, vt neminem ex his, in cœlesti illâ gloriâ voluerit haberi, nisi quem fidelem sui seruum & ministrum præuidit. Licet enim Deus ex immensâ suâ bonitate, omnibus velit salutem, iuxta illud Apostoli: *Deus vult omnes homines saluos fieri,* tam vt exponit S. Augustinus lib. de correctione & gratiâ tom. 7. hæc autoritas scripturæ ita intelligi debet; quod, ideo Deus dicatur omnes saluos fieri velle, quia vult nos velle hoc, scilicet obsequendo Deo toto vitæ tempore. Vnde dicit S. Doctor lib. citato. cap. 15. *Deus inquit vult omnes homines saluos fieri, quoniam nos vult idem velle.* Et cap. 14. *Omnes inquit homines vult saluos fieri, vt intelligantur omnes prædestinati.* At, quis alius prædestinatus cogitari potest? nisi is, qui summo conatu appetit id, & rectè operando sollicitè querit, quod illi Deus vult, & quod illum velle vult. Probat sensum hunc Concilium Tridentinum. Sess. 6. cap. ult. vbi dicit: *Bene operantibus vsq; in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filijs Dei, per IESVM Christum misericorditer promissa: & tanquam merces, ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus, & meritis fidelium reddenda.* Hoc ipsum etiam docuit Christus Dominus, per Euangelistam sic loquens: *Oculus non vidit, quæ Deus præparauit diligentibus se.* Vbi apertè voluit docere: præparationem gloriæ factam esse sine meritis. Quando verò inferius addit: *possidete regnum vobis paratum, esuriui enim, & saturastis me.* Insinuat donationem eiusdem gloriæ, propter merita & ministeria, ac obsequia in hac vitâ persoluta. considerando proinde verba hæc, quæ vobis in hodierna festiuitate proponenda, & enucleanda assumpsit, ostendam ministerium D. Laurentij, fuisse Deo gratissimum, eumq; in hoc fideli obsequio, duplicem existisse Martyrem.

Conciliū Trident.

Matt. 25.

Deus sine meritis prædestinat sed promeritis gloriam dat.

Psalm. 67.

re auri, dum discernit cœlestes reges super eam, niue dealbantur in Selmon. Vbi S. Augustinus per medios cleros, vult intelligi duo testamenta, vetus & nouum, per columbam, intelligit Ecclesiam Sanctam. Sic enim expressè dicit super Psalm. 67. *Nullam quippe ait, aliam melius hic intelligi puro columbam, deargentatam, quam illam, de qua dictum est, vna est columba mea. Deargentata est autem: quia diuinis eloquijs est erudita.* Magnum itaq; aliquod bonum est, dormire inter medios cleros, quæ nonnulli duo testamenta esse voluerunt, vt dormire inter medios cleros, sit in eorum testamentorum auctoritate requiescere, vt quando aliquid ex his profertur & probatur, omnis contentio, pacificâ contentione finiatur. Eadem est mens S. Ambrosij qui lib. de paradiso. cap. 3. eadem verba exponens sic dicit: *ed, quod veteri & nouo, qui inhæserit testamento, in ipsa secreta sapientiæ Dei disputatio nis possit procedere.* Cæterum in his verbis, sensu genuino, affectio populi significatur. Nam verba illa: *Si dormitis inter medios cleros.* Varabius exponit, inter cacabos, seu ollas sordidas & fuliginosas. Sensus ergo verborum literalis hic est: *Si dormitis id est si vinciti, & in carceres detrusi, in tyrannorum oppressione detineamini, grauissimis pressi malis.* Inter medios cleros, hoc est, vt exponunt Genebrardus & Pineda in cap. 5. Iob. *inter medias sortes:* quasi hoc exprimeret vellet scriptura, dum crudeles tyranni, quasi victores de vobis prostratis, sorte inquirerent, viuendumne vobis, an potius in cruciatibus occumbendum sit. Seu vt magis propriè explicat S. Hieronymus, *inter medios cleros,* id est: inter medios fines seu terminos Chaldæorum. *pennæ columbæ deargentatæ,* id est: captiui Babyloniorum, conclusi in medio Prouinciarum Chaldæarum. Chaldæorum enim insigne erat, columba habens pennas deargentatas, & candam auro fulgentem, quod sonant illa verba, & posteriora dorsi eius in pallore auri. Porro hoc stemma assumpserant Chaldæi, in gratam memoriam Semiramidis, primæ suæ Reginae, quæ (vt poëtæ fabulantur) à columbis nutrita erat, & post mortem, in columbam versa. Vt testis est Diodorus lib. 3. cap. 8. & S. Iustinus Martyr Apologia primâ. *Dum discernit cœlestes Reges super eam.* Quasi diceret: si patienter hæc omnia probra tuleritis, si quicquid aduersi euenierit, æquo animo susceperitis, in Dei ministerio persistentes indefessi, usque dum placuerit Deo, Reges Chaldæorum punire, & vestram de illis vlcisci iniuriam. Quod fecit Deus mittens aduersus Balthasarem, Medorum & Persarum Reges, Cyrum atque Darium, qui Babylonem expugnauerunt,

S. August.

S. Ambros.

Varabius.

Genebrardus Pineda.

S. Hieronymus.

Insigne Chaldæorum.

Diodorus Iustinus Martyr.

gnarunt, & monarchiam Chaldaeorum ad se transtulerunt. *Nunc dealbabitur in Selmon:* quasi diceret sacer textus, si inquit has pressuras à Deo permissas, æquo animo tuleritis ò boni Israëlitarum, vestriq; filij in captiuitatem abducti, & varijs miserijs denigrati, velut ollæ fuliginosæ, mox pro vestra hac patientiâ, & humilitate albescentis, id est; induemini vndique lætitiâ & felicitate, cuius Symbolum est nix. Hinc oritur est illud prouerbium: *Dealbari nunc in Selmon:* id est; in summis mæroribus lætitiâ affici, seu in locis tristibus exultari. Nam mons Selmon, erat in Tribu Ephraim vicinus Iordani, asper, cauernosus, nix tamen perpetuâ pulcher & amarus.

Symboli
Ætici nix

Psal. 2.

Dicitur
vire Deo,
quam re-
gnare.

Impletam hanc fuisse Prophetiam Psalmistæ, in hodierno Martyre D. Laurentio nemo ignorat. Illius enim magnam sanctitatem, velut iusti quondam Abrahami, & inenarrabilem patientiam, velut alterius viri simplicis & recti Iob, non alijs, quam; rebus aduersis Deus voluit probare. Haud difficulter homines rebus secundis affluentes, Deum confiteri sciens: sed ubi sinistra fortuna grauioribus ictus, Deo vel probante, vel permittente, oportet experiri, illius subito eosdem obliuisci non ignorans. Sed agnouit fidelis iste Dei seruus, & gloriosus martyr, seruire Deo, regnare esse, sapius illa præ oculis verba Psalmistæ habens. *Et nunc reges intelligite, seruite Domino in timore, ne pereatis de via iusta.* Et quid oro causæ est, quod Diuinus Pfalter, in mutuo cum terrenis regibus consortio viuens, non illos ad congerendas opes & diuitias monet? non ad satagendum sollicitè circa regni solia vrget? ut cum avaro Saul omnimodè elaborent, ne semel potiti regno, illius gubernaculis priuentur? sed hortatur eos duntaxat, ad prudentiam: *Et nunc Reges intelligite:* quasi diceret: expergiscimini tandem aliquando, & iam innouati virtutibus, iam contritis luteis tegumentis, scilicet; impuris libidinum affectibus, comprimate iam prudenter, quicquid in vobis seruile atq; bestiale est, atque vestra regalia colla Christi iugo mancipate. Hortatur eos duntaxat ad fidele Dei obsequium, ne Dei ministerium deserentes, à via veritatis & iustitiæ aberrant. Vbi Diuinus vates, rem longè maioris momenti censuit, esse seruum Dei; quam regem huius mundi. Magnum est fateor regem esse: is etenim nullis subijcitur legibus, sed tanquam supremus gubernator, leges & iura statuit, dignitates & honores inter bene meritos patriæ ciues diuidit. Cuius eminentem

principatum agnoscentes vniuersi, propius accedere non ausi, reuerentiam illi omnem è longinquo persolunt. Nihilominus tamen & Rex, omnem principatum sibi ab alto venire haud ignorans, seruum Dei se esse fateri debet. Regnum sibi à Deo creditum, in fide & gloriâ Dei propagans, omnesq; subditos in timore, atque pietate gubernans, tanquam seueram de omnibus Deo rationem redditurus. Quod ipsemet Dauid omni felicitate & regali purpurâ adornatus, sapius in suis Psalmis inelamat, in persona regum crebrius loquens: *ò Domine, quia ego seruus tuus, ego seruus tuus & filius ancillæ tuæ.* Seruus enim Dei est omnis homo, quia pretiosa Christi Sanguine emptus. Filius est ancillæ, id est, Ecclesiæ sanctæ, in qua per Sacramenta nouæ legis regeneratur, & filiationem Dei adoptiuam recipit. Filius etiam est ancillæ, secundum quod omnis creatura, subdita est creatori, & tanquam verissimo Domino, verissimum debet famulatum. Quem cum exhibet, libera est: hanc accipiens à Domino gratiam, ut ei non necessitate, sed voluntate deseruiat. Non sunt ergo filij ancillæ, qui licet martyrium subeant, omnes cruciatus constanti animo perferant. nomen Dei confiteantur, si tamen extra Ecclesiam sunt, in varijs hæresibus & erroribus. Gloriosum est, esse supremum in terris Christi vicarium, principisq; Apostolorum successorem: qui suâ dignitate, & regum diademata, & dominantium sceptrâ superat. Et tamen is, non alium sibi titulum audeat usurpare, nisi hunc, *Seruus seruorum Dei.* Sublime est, neque cum ullâ etiam ex perfectissimis creaturis comparabile, esse Matrem Dei. Quæ suâ præeminentiâ, non solum mundi istius dignitatem, sed etiam Angelorum perfectionem longè excedit: & tamen ipsamet Angustissima Dei genitrix, non aliud Angelo dedit responsum, nisi hoc: *Ecce ancilla Domini.* En, Mater Dei, ut se verbo incarnando coaptaret, & contemperaret, seipsam exinanivit, quasi nihilum se reputans, & cum humili Dauide illud inelamans: *Substantia mea quasi nihilum ante te.* Princeps Philosophorum Aristoteles. 2. Physic. asserit, locum debere proportionari locato: ut ergo esset beatissima Virgini aptus, condignus & proportionatus locus, ad recipiendum eum, qui suum esse habet per essentiam, necessum erat, ut ipsa quoque se reputaret, quasi nihilum. Nam Philosophi duo infinita statuunt, vnum positiuum, quod est Deus: alterum priuatiuum, quod est ipsum nihil, seu non ens. Ut itaque Beata Virgo

Psal. 135.

Psal. 52.
Aristotel.Infinitum
duplex

Virgo ad recipiendam infinitam Dei maiestatem, proportionatum & capacem locum se exhiberet, priuatiuâ infinitate se induit, quasi nihilum se esse profitando. Sed quomodo obsecro te ò magna Dei Mater, ancillam & seruam Dei proferis? cum seruitute nihil durius, nihil infelicius esse videatur, teste Celio Rhodigino, qui lib. 7. lectionum antiquarum refert, fuisse Sententiam omnium sapientum, seruitutem inter temporalia mala, esse omnium pessimum & abiectissimum, eò, quod mancipia non sui iuris sint, sed iuri alieno, atque dominio subdantur, ut merito dixerit poeta.

Celsus
Rhodigin.Seruus nō
sibi, sed
domino o-
mnia ac-
quirit.

Aristotel.

Concilij
Trident.

Psal. 135.

Tobias. 7.

Non bene pro toto libertas venditur auro. Actiones enim Seruorum viles non sibi, sed Dominis eorum proficua sunt. Quoniam, ut rectè Iurisconsultus concludit: *quicquid acquirit seruus, Domino acquirit.* Verum si Aristotelem 8. Ethic. & 10. Politic. cap. 5. consulamus, oprime conuenit Beata Virgini titulus seruæ, & ancillæ. Seruum enim magnus iste Philosophus vocat *instrumentum animatum.* cum ergo proprium sit instrumenti, non aliter operari, quam in virtute causæ principalis, id verò specialissime præ omnibus sanctis habuerit. Sacratissima Dei genitrix, quæ omnia sua opera, non aliter operabatur; quam efficaci auxilio, à Spiritu Sancto mota; ut docet aperitissime Concilium Tridentinum, asserens nullam eius actionem Deo fuisse ingratam. Ideò rectè, non se plenam gratiâ, non super omnes faminas benedictam, non Reginam Angelorum, aut Dominam mundi, non mulierem fortem, quæ serpentis caput contriuit; sed ancillam humilem se vocauit: quia fuit Dei instrumentum animatum, qui per eam Mosaycam legem abrogauit, diuina oracula impleuit, & vltimam perfectionis manum, orbi vniuerso imposuit.

Iurè meritò quoque, hodiernus Martyr fidele Dei obsequium amplexus est: quoniam hoc, & omnem mundi splendorem, & Angelorum sublimitatem, longè excedit. Rem hanc euidentissimo documento comprobauit, Raphaël ille Angelus, qui viro iusto Tobia, & fidele Dei seruo, in personâ hominis seruiuit. Ut testatur ipsemet, ad Tobiam loquens: *Ego sum inquit Raphaël, vnus ex septem Angelis, qui assistimus ante claritatem Dei.* Vbi patefacto mysterij celestis honore, voce Raphaëlis tonitri, Tobias Parer, & Filius eius, collapsi in terram, vocem tremulam penitus occultauerunt, quia, vocem insolitam audierunt. Quid obsecro meruistis, Pater To-

M 2

bia atq; fili? ut vobis contingeret mercenarium habere cœlestem, & tanquam operarium locare terrestrem? Celauit vobis Angelus nomen, Azarias sum inquit, Anania magni filius, & non dixit: *Ego sum Raphaël Angelus.* Celauit in primo nomine dignitatem, ne faceret locatori terrorem: si enim dixisset, *Ego sum Angelus,* non esset Tobias mercenarius. Ecce quia iustus Tobias, fuit seruus Dei, voluit Dei vti, ut ipsius quoque seruus, Angelus fieret. Nam cunctanti Tobia, quam mercedem tam bono seruo rependeret, subito responsum dedit Angelus, specie humanitatis, in domo Tobia conuersatus, nescitis cuius mercenarij ope perfrui meruistis. Defunctos captiuitatis non timuistis sepelire, ideò Tobia ascenderunt ad Dominum opera tua, quia relicto prandio reddidisti mortuum sepultura. Ego Domino medullata intuli sacrificia, pro venerabili sepultura, ego directus sum operarius fori cœlestis. Nec certè vni Tobia, fidele obsequium rependit Deus ministerio Angelico, sed omnibus & singulis, quicunq; ei seruire non erubescunt. Quid enim aliud causæ fuit, quod Deus vnicuiq; homini Angelum custodem posuerit? cum ab ipsomet Deo ubiq; præsentem, sufficienter homo custodiri videatur, attestante id regio vate: *Non dormitabit inquit, neq; dormiet, qui custodit Israël.* Vbi Israël idem sonat, quod, *homo videns Deum.* Deus autem dupliciter videri potest, primò per fidem, deinde per speciem. Sed quamdiu homo mortalem hanc vitam ducit, Deum per speciem videre non potest: hæc enim visio solis beatissimis competit, ut illum facie ad faciem videant; ideò per fidem illum videre intendat; quemadmodum dictum est Moyse à Domino. *Non potest videre faciem meam: posteriora mea videbu, cum pertransieris.* Transijt iam Dominus per passionem suam, à morte ad vitam, & fecit nobis vitam credentibus, in resurrectionem eius, ut transeamus & nos de morte ad vitam. Neque sanè magnum est, credere quia mortuus est Christus: nam hoc & pagani, & Iudæi, & omnes iniqui credunt. Sed vltra hoc fides Christianorum, & in resurrectionem Christi fertur: hoc pro magno habemus, quia credimus eum resurrexisse. Voluit ergo se videri Deus incarnatus, cum transiret, nimirum; postquam resurrexit. Voluit in se credi, cum transiret: quia traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Videre ergo posteriora Dei, est credere Deum esse incarnatum, crucifixum,

Sepultura
mortuorum
magnimē-
riti.

Psal. 135.

Exod. 33.

Quid sit
videre po-
steriora
Dei.

xum,

Rom. 10. iuxta illam doctrinam Apostoli: *Si credideris in corde tuo, quia Deus eum suscitauit a mortuis, saluus eris.* Potuit itaque sub Dei cultodiâ, homo securus vitam suam transigere: nihilominus tamen quia Deus dupliciter hominem custodit, primò: immediatè, infundendo ei gratiam & virtutes: deindè vt vniuersalis instructor, cuius instructio ad hominem peruenit, mediantibus Angelis, ideò vnicuique homini dedit Angelum custodem, vt palam loquitur sacra pagina: *Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus vijs suis.*

Psalm. 90. Procedebat in Christi ministerio Beatus Laurentius, maiora in dies virtutum, & pietatis sue iaciens incrementa: adeò, vt illum non sœua tyrannorum crudelitas, non aspera infidelium vincula, sed neque ipsa mors, à charitate Dei potuerit separare: quia illum ignis inextinguibilis diuini amoris, fortiter roborabat. Sauebat implacabilis tyrannus, vt innocentissimo Leuitæ, & fidei Christi dispensatori, omnes thesauros ad Dei cultum & Ecclesiæ ornamentum congestos eriperet. Sed prudens creditorum sibi desuper bonorum dispensator, nullibi in terris securum, & munitum locum reperiens, in cordibus pauperum, omnes Ecclesiæ diuitias reposuit, eosque furibundo Decio, diuitiarum cupido, velut inappretiables thesauros, ante tribunal eius produciens, monstrauit. Quo facto, quid aliud nos piissimus Leuita voluit edocere, quam non aliter hominem, cœlestem illum æternæ beatitudinis thesaurum assecuturum; nisi per Eleemosynas, in manus egentium erogatas: docente idipsum Domino nostro. Da inquit pauperibus, & habebis thesaurum in celo. hoc est, vt exponit S. Augustinus. tom. 9. lib. de cognitione veræ vitæ. cap. 47. *in ipso Deo:* ad hoc enim summum bonum, iusti omnes quadam catenâ trahuntur, quæ de virtutibus hoc modo connectitur. Imprimis fides, animam quasi quidam circulus complectitur, fides spe nutritur, spes dilectione tenetur, dilectio operatione expletur, operatio ad summum bonum intentione trahitur, intentio boni perseverantiâ clauditur, tandem perseverantiâ, Deus fons omnium bonorum datur. Ad hoc misericordiæ opus mouet nos, immensa Dei bonitas, loquens per os Euangelistæ: *Facite vobis sacculos, qui non veterascunt, thesaurum non deficientem in celo, quod fur non appropriat, neque tinea corrumpit.* Siuè enim in tribulatione positus es, Eleemosyna te consolabitur: siuè in iniquita-

tibus hæres, eleemosyna te in viam iustitiæ reducet; suadente id Prophetâ Dei: *peccata inquit tua eleemosynis redime, & iniustitiæ tuas misericordiis pauperum.* Licet enim eleemosyna, non habeat vim remittendi peccata, liberandi à morte æternâ, & conservandi in gratia, ex opere operato, vt communiter docent Doctores. Immo neque etiam habeat vim per modum dispositionis (vt contritio, & dilectio Dei super omnia) propterea, quod non semper, posito actu eleemosynæ, detur iustitiam liberandi gratia iustificans, vt constat ex illâ doctrinâ Apostoli. *Si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, Charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Scilicet; ad iustificationem. Habet tamen vim istam, eleemosyna primò, ex affectu charitatis, imperante dationem eleemosynæ: deindè ex effectu, quatenus accipiens eleemosynam, incitatur ad orandum pro eo, à quo accipit, & orando impetrat ipsi gratiam, & remissionem peccati, iuxta illud consiliū Sapientis: *Conclude eleemosynam in corde pauperis, & hæc pro te exorabit ab omni malo.* Sic expressè docet S. Thomas 2. 2æ. q. 32. art. 4. vbi sic habet in corpore. Eleemosyna corporalis tripliciter potest considerari. vno modo, secundum suam substantiam, & secundum hoc, non habet nisi corporalem effectum, in quantum scilicet; supplet corporales defectus proximorum. Alio modo potest considerari, ex parte causæ eius, in quantum scilicet; aliquis eleemosynam corporalem dat, propter dilectionem Dei & proximi. Et quantum ad hoc, affert fructum spirituale, secundum illud scripturæ: *perde pecuniam propter fratrem, pone thesaurum in præceptis Altissimi, & proderit tibi magis; quam aurum.* Tercio modo ex parte effectus: & sic etiam habet spirituale fructum, in quantum scilicet proximus, cui per corporalem eleemosynam subuenitur, mouetur ad orandum pro benefactore. Hic ex occasione quærunt Doctores, vtrum etiam homo diuino præcepto obligetur, ad dandam eleemosynam. Sed manifestè Scriptura Sacra, hoc præceptum subueniendi egestati proximi, sistit nobis præ oculis, dum dicit: *Eleemosynam pauperis ne defraudes.* Et S. Thomas supra citatus, cap. 5. distictissimè docet, eleemosynam de superfluis temporalibus bonis, omnino faciendam esse. Vbi in corpore ad primum, ita dicit: *quamuis bona temporalia, quæ homini diuinitus conferuntur, eius quidem sint, quantum ad proprietatem; tamen quantum ad usum, non solum debent esse eius, sed etiam aliorum, qui ipsi sustentari possunt.*

S. Basilii. sunt: ex eò, quod ei superfluit. Vnde dicit S. Basiliius Homil. in diuites auaros: *Si fateris ea tibi diuinitus prouenisse. (puta temporalia bona) an iniustus est Deus, inæqualiter nobis res distribuens? Cur tu abundas, ille verò mendicat; nisi vt tu bonæ dispensationis merita consequaris, ille verò patientiæ brauijs decoretur.* Est pauper famelicus, quem tu tenes; nudi tunica, quam in conclauis conseruas: discaleati calceus, qui penes te marcescit: indigentis argentum, quod possides inhumatum. Quoties tot iniurijs, quot dare vales.

S. August. Idem censet S. Ambrosius inquit: *pasce fame morientem, si non pauperis, occidisti.* Ad hanc diuinam legem respiciebat sapiens Beatus Laurentius, ideòq; non alios thesauros, quam pauperes, in quos cuncta distribuere, sœuienti Decio ostendit, vt se fidelem Christi dispensatorem comprobaret. Vbi suâ fortitudine & constantiâ, omnem tyranni truculentiam superans, duplici Martyrio coronatus est. Passus enim est martyrium mentis; subiit quoque & martyrium corporis. Nonne viscera eius lethalis dolor pertransiit, dum D. Xistum piissimum Christi Ecclesiæ Pastorem, cui ille sapiens diuina peragenti Sacrificia ministrabat, ad supplicia à tyranni satellitibus ductum, insecutus alloqueretur. *Quò progredieris sine filio pater, quò sacerdos sancte sine ministro.* Non ignorabat equidem, quantum beatitudinis æternæ præmium, illa tormenta piissimo sacrorum Antistiti allatura erant. Non dubitabat, quantum Christi Ecclesiæ decus, cruenta illa passio, acerbissimi omnes corporis cruciatus pro Dei honore tolerati, essent daturi. Sed boni pastoris, affectu commotus, immunitate doloris fortius ardebat, eadem pro Christo pati cupiens. Quod si Beatus Amadeus homil. 5. de laudibus Virginis, asserit internum animi dolorem, corporis martyrio grauiorem esse: *puto inquit, quod mentis Martyrium, carnis tormenta excedat.* Quis non fatebitur B. Laurentium, licet nondum tormentis pressum, iam verum in animo pertulisse martyrium, dum crudelissimæ morti sui pastoris adesset. Haud tunc pleno pectore Christi calicem, bibit amaram passionem, & torrente ineffabilis doloris potatus, maiorem in animo pertulit dolorem, quam morti obnoxia corporis membra ferre possent. Magnus non inficior, fuit dolor animi in Abrahamo Patriarchâ, dum filium vniuentum immolare iussus, eundem in montem duceret. Magnus animi dolor fuit in Moyse, salutem populi sui zelante, ita vt obliterationem sui nominis, de libro vitæ postulare. Magnus Davidis dolor, dum

pro subditis, offensum Dominum deprecaretur: *Ego sum inquit qui peccaui, ego qui iniégi: isti qui oues sunt, quid fecerunt? vertatur obsecro manus tua contra me.* Magnus denique, fuit dolor, S. Pauli Apostoli, dum anathema fieri pro fratribus suis exoptaret. Optabam inquit anathema esse pro fratribus. Sed longè maior fuit in Beato Laurentio animi dolor, qui crudelissimè vitâ maluit tolli; quam vt diuinus honor, vel leuissimam iacturam pateretur; vt sic facilius mens hominum deprauata, illius exemplo corrigeretur.

Consentiunt Doctores, hominem Catholicum in nullo casu, etiam ad euitandam mortem, licitè posse fidem Christianam abnegare. Hæc autem abnegatio fidei dupliciter contingit, directè, & indirectè. Directè tunc, quando, vel fidem, absolutè, vel aliquem eius articulum, aut certitudinem, aut necessitatem quispian negat: indirectè verò tunc, cum negat se Christianum esse, vel Catholicum, vel Papistam. Sed neque hoc alterum licet absq; lethali culpâ facere, quia tunc virtute negaret Christum, eiusque religionem; quemadmodum Petrus negans se, nosse Christum, & eius esse discipulum, eò ipso, verè Christum abnegauit. Sic planè virtute negaret Christum, qui diceret se esse Turcam, aut Iudæum, aut Hæreticum, quia cum his omnibus incompossibilis est, fides Christi. Hæc est doctrina S. Thomæ 2. 2æ. q. 3. art. 2. Et facile deducitur ex illo Scripturæ Sacre loco, vbi Christus Dominus ait: *Qui me negauerit coram hominibus, negabo & ego eum, coram patre meo.* Tum ex illo, qui me erubuerit, erubescam & ego illum. Et ratio manifesta, quia dum homo Christianus, à tyranno sœuiente, & potestatem habente, particulariter interrogatur de fide, tunc in tali casu, honor Dei exigit confessionem fidei, quam tanti interrogatus facere debet, vt coram persecutoribus paratus sit, illam, pluris facere; quam vitam propriam. ne scilicet propter omisam fidei confessionem, religio Christiana, ab aduersarijs existimetur falsa: aut certè, ne putetur ipsemet Christus, vt potè Author huius religionis, falsum docuisse & instituisse. Hinc rectè concludit S. Augustinus Tract. 66. in Ioan. *Quanta inquit vita est consuevi Christianum, tanta mors est negare eundem.* B. Laurentius, dum sœuientis tyranni ira feruentius ebulliret, volentis vt Christum abnegaret; audacter respondit, se Christi obsequijs semel obstrictum, nullâ minarum, aut tormentorum vi, ampliùs ab eo diuellendum.

2. Reg. ultimo.

Rom. 9.

Fides Catholica in nullo casu licitè negari potest.

Duplex hæc abnegatio.

S. Thom.

Matt. 10.

Luc. 9.

S. August.

Communi-
catio cu
infidelibus
est illicita

o vtinam hoc Martyris exemplo, Chri-
stum ubique fateri imitemur! sed eo iam
denenit misera Polonia, vt falsas non tan-
tum simulare sectas, sed etiam fouere &
propagare studeat. cum tamen iure diui-
no & naturali, non liceat fidei cum infi-
delibus communicare directe, tam in ri-
tibus superstitionis; quam in cultu falso-
rum deorum: quia talis communicatio,
est intrinsece mala, neq; vlla circumstan-
tia cohonestari potest. Verum respicite

2. Cor. 6.

pro Deum immortalem, Apostolum Chri-
sti, quid vobis loquatur: *Nolite inquit in-
gum ducere cum infidelibus: quae enim participatio in-
stiae cum iniquitate, aut quae societas luci ad tene-
bras, aut quae conuentio Christi ad Belial, aut quae
pars fidei cum infideli.* Si enim Ecclesiae pri-
mitiuæ Christiani, omnes gentium ritus
studiosè vitabant, timore peccati contra
fidei confessionem committendi, vt con-
stat ex Cypriano, qui grauiter reprehendit
eos Christianos, qui à magistratibus
gentilium, impetrabant libellos, magno
pretio, quo ostendebant se falso sacrificas-
se idolis, & tali simulatione mortem eua-
dere solebant. de quo Baronius anno 523.

Cyprianus

Quantò magis nunc, vbi iam benè radica-
ta est Christi Ecclesia, omnes superstitiones,
diuino cultui summè derogantes, ca-
ne peius & angue detestari necessum esset.
Memorant Historiæ Romanæ, Mutium
Scæuolam ita fuisse patriæ amantem, vt
cum Rex Porcenna Romam obsideret, ille
per medios hostium cuneos transferit ad
interficiendum Regem. Vbi in captiuitate
hostium detentus, propriam dexte-
ram, quæ alium loco Regis lethali vulnere
sauciauerat, liberè in ardentem rogam im-
ponens, exussit. Interrogatus verò ab ho-
stibus, cur id faceret, respondit: vt osten-
derem inquit, non exiguum nostrorum esse
numerus, quibus defendendæ causâ pa-
triæ mors dulcis est. Referunt quoq; Hi-
storiæ non paucos, qui in ludis olympicis,
propter vanæ laudis ostentationem, tum
in flammis ardentibus, tum in varias terræ
voragine sese præcipitabant. Sed maio-
rem animi fortitudinem, Leuita Laurenti-
us ostendit, quando vt non tantum in ani-
mo, sed etiam in corpore martyr existeret,
seuam Decij tyrannidem, ita constanter
superauit, vt dulces sibi putaret, pro
Dei honore, pro Ecclesiæ sanctæ integri-
tate, pro patriâ cœlesti mortem oppetere.
Legimus quondam Ananiam, Azariam, &
Misael, beatissimos pueros, à rege in ca-
mino ignis inclusos, in panarum suarum
deambulasse flammis, & igneos globos pe-
dibus conculcasse. Verum non minori

Baronius

Daniel. 5.

gloriâ praeferendus est B. Laurentius: illi
enim in panarum suarum flammis ambu-
labant; hic in ipso supplicij sui igne discu-
buit: illi vestigijs pedum conculcabant
incendia; hic laterum suorum deuotione,
restinxit: illi stantes in panis, eleuatis ma-
nibus orabant Dominum; hic prostratus
in suâ pœnâ, toto corpore Deum depre-
catus est. O quam verè dixit incarnata
sapientia: ignem veni mittere in terram, &
quid volo, nisi vt accendatur. Succensus enim
hoc igne B. Laurentius, corporis incen-
dia contempsit: quia diuini amoris flam-
ma, vt pote maioris virtutis & actiui-
tatis, absumpsit in illo flammam corpora-
lem. Adeo, vt quamuis iam in fauillam
corporis membra soluerentur; fidei ta-
men fortitudo, minimè deficiebat: & dum
corporis detrimentum sustineret, salutis
lucrum acquirerebat. Non simplici passio-
ne peremptus est B. Laurentius, sed diu-
turnâ & multiplici pœnâ cruciatus, vt
mors differretur, & non deesset ad suppli-
cium, sed deesset ad finem. Vnde à saui-
simo tyranno, pœna ei fuit instituta, vt ar-
dentium expositâ mole carbonum, insu-
per eum ferreâ crate distentum, lenta
flamma consumeret: vt non tam inflam-
mando, citò interimeret hominem, quam
potius diu exurendo, torqueret. Ira cum
vnum latus persecutor exustum cerneret,
aliud latus ignibus, obijceret exurendum.
Iterum ergo Beatus Laurenti-
us, lateribus exustis, in dorsum supinus
vertitur, & renes eius ignibus exurantur,
vt impleretur psalmi propheta, quæ dicit:

*Proba me Domine, & tenta me: vt renes meos,
& cor meum.* Vbi in tantis cruciatibus, Be-
atus Laurentius geminum ignem postula-
uit, vt luctamine habito, ostenderet in se,
plus posse amorem Christi, quam pœnam
tyranni. O verè fidelis & prudens seruus,
Beatus Laurentius, quem Dominus con-
stituerat super familiam suam, vt in tem-
pore egestatis omnes thesauros, inter
omnes egentes distribueret. Promeruisti
inuitæ martyr hoc apud Deum, vt pro
tam fidei obsequio, te pater æternus glo-
rificaret. Duplex subiisti Martyrium, &
animi & corporis: duplici quoque ditatus
es præmio, scilicet; & æternâ diuinæ es-
sentiz visione, & aureolâ martyrij. Pro-
meruisti, vt non tantum inter beatarum
domicilia mentium, prupureâ veste, in
obsequium Christi, è tuo sanguine crude-
liter effuso consutâ, omni æuo fulgeas: sed
insuper, vt in Ecclesiâ militante, cuius fi-
delis dispensator exististi, ad consum-
mationem usque seculi, persoluto à pijs
mentibus

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

Lucæ. 12.

mentibus deuoto tibi honore perfruaris.

Habetis igitur Catholici, fidelem Dei
seruum, Beatum Laurentium, Christi Ec-
clesiæ ministrum & dispensatorem, Du-
plicem Martyrem, & in anima, & in cor-
pore: qui dum fide suâ persecutoris flam-
mas vicit, ostendit nobis per ignem fidei,
gehennæ incendia superare, & amore
Christi diem iudicii non timere. Incite-
mini proinde eius exemplo, ad diuina ob-
sequia, pro nomine IESU, & Sponsæ illius
Ecclesiæ Sanctæ defensione, etiam mori
paratos vos esse ostendendo. Antisthe-
nes Philosophus, teste Eliano lib. 10. va-
riæ Hist. cap. 16. Philosophiæ ludum ape-
ruerat, cumq; Diogenem audiendi cupi-
dum baculo repelleret, respondit ille: *Tu
inquit percutere, ego tibi caput præbebo: neq; verò
tam durum sustinem inuenieris, quo me à tua disputa-
tionibus abigas.* Sic planè nobiscum Deus
procedit, volens nos in suo ministerio
probare, & nostram fidelitatem experiri.
Permittit varias hostium rebelliones, ex-
ternorum incurfiones, oppressiones tyran-
norum. Sed nos Leuitam Laurentium,
imitati, & Diogenem secuti Philosophum,
respondeamus illi. Percute Domine: nos
hæc omnia æquo patiemur animo. Non
inueniet (mihi credite) quo nos à suâ cha-

Ælianus.

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

Diogenes

ritate repellat: quia infinita eius bonitas,
videns nostram promptitudinem, arctissi-
mam nobiscum, velut Antisthenes Philo-
sophus cum patiente Diogene, amicitiam
inibit. Quod si vires nostræ non sunt pa-
res ferendis tribulationibus, quæ Deus ad
nostræ probationem constantiæ immittit,
opem Beati Laurentij imploremus. Vr-
banus ille est, nulli deesse volet. Si enim
(vt Iphonsus Giron, Hispaniarum Regis
concionator, refert) dum corpus S. Ste-
phani Protomartyris, Romam in Basili-
cam S. Laurentij inferretur, tantam vr-
banitatem sanctus Martyr, aduenienti
gratissimo hospiti, sancto protomartyri
exhibuit, vt dum S. Stephani corpus, ad
sepulchrum Beati Laurentij inferretur,
vltro S. Laurentius, sese in partem sinistram
transferret; dextram protomartyri, velut
dignorem locum, in proprio domicilio
concedens. Et nunc, vbi iam feliciter
cum Deo regnat, si firmâ spe & fiducia
auxiliaturum implorabimus, quam
facile nobis diuinam protectio-
nem impetrabit: & ipse
met adesset nostris ne-
cessitatibus, mini-
mè tardabit.

Iphonsus

Urbanitas

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

S. Lauren.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Nisi granum frumenti cadens in terram mortuum
fuerit, ipsum solum manet. Ioan. 12.

*S. Laurentius, velut granum frumenti, quatuor fructus habuit,
animas fidelium, prudentiam, largitatem & fidelitatem.*

Quidquid vbertatis in toto hoc mun-
do reperitur, id ex granis terræ pul-
lulauit, teste sacrâ paginâ Gen. 1. *Germi-
net terra herbam virentem, & facientem solum.*
Vbi Deus productâ terrâ, statim illi omnè
fecunditatis virtutem indidit, & quasi
grana quædam, ac semina reposuit, de
quibus fructus varij, & ipsa animalia pro-
diderent, ac perpetuâ multiplicatione au-
geri possent: *Dixitq; Deus; producat terra her-
bam virentem in genere suo, iumenta, & reptilia,
& bestias terræ, secundum species suas, factumq;
est ita.* Nihilominus, duo ex omnibus ma-
ximè pretiosa grana, in terra reposuit.
Deus, quorum beneficio, & mundus in
sua perfectione conseruatur, & rerum
omnium species deficere non possunt. Vi-
delicet; Verbum illud æternum, & Ho-

Genes. 1.

Genes. 1.

Genes. 1.

Genes. 1.

Genes. 1.

Genes. 1.

Genes. 1.

minem. Hæc duo grana, mundum ab
omni interitu conseruant. Sciscitemini
enim, cur per continua bella, quæ ge-
runtur, Regna terrena desolari non pos-
sunt? cur per tot incendia, quæ crebro
eueniunt, & vrbes opulentas, & horrea
impleta depascunt, terra sterilis non ma-
net? cur per tot hominum strages, quas
ab orbe condito, inuidia excitauit, &
nunc supra modum, indomiti Martis fu-
ror, easdem continuat; genus hominum
extingui non potest? Causa non alia: nisi
quod Verbum illud æternum, tanquam
granum frumenti, ceciderit in terram im-
maculatam, per incarnationem de Spi-
ritu Sancto factam, teste S. Ioan. *Veritas
de terra orta est; nimirum Christus ex Ma-
ria; vt terra hæc communis fecundata*

Propter

Verbum

incarnatū

regna ter-

rena tota-

liter deso-

lari non

possunt.

Psal. 84.

Psal. 84.

Psal. 84.

Psal. 84.

ab illo, nunquam in parturiendis fructibus deficiat. Nisi quod datum sit in cibum homini: Hic est panis de celo descendens, ut si quis ex ipso manducet, non moriatur. Ioan. 6. Ecce

Ioan. 6.

panem ex granis frumenti: nisi enim granum hoc, Dei Filius homo factus, & mortuus fuisset, defecisset pridem iam humanam propagatio: quia non habuisset panem, vitam afferentem. ut proclamatur

Isaia. 57.

Isaia cap. 53. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longævum. Ecce non satis erat, ut granum istud, verbum æternum, cecidisset in terram, hoc est; ut homo fieret, nisi etiam moreretur: alias, humanum genus redemptionem non esset: non quia non potuisset saluare, sed quia id diuinam voluntate dispositum erat, ut morte suam mundum redimeret. Ita Toletus Cardinalis, in propositum thema discurret:

Tholetus.

Attende inquit, aliud esse cadere in terram, aliud mori: cadere in terram, significat eius incarnationem, cui adhuc mori opus fuit, ut nos saluaret: nihil enim nobis nasci profuisset, nisi mortuus esset.

Caietanus

Addit Caietanus: Mortuus est vnus Iesus, & tulit fructum innumerabilium hominum. Comprobat S. Ambrosius in Psal. 36. loquens

S. Ambr.

de Christo: ipse granum, pro nobis corpore solutus, & mortuus est, ut fructum multum afferret in nobis. Granum frumenti pariter est quilibet homo iustus, qui in hac afflictionis terram, videlicet in corpore mortali, moritur peccato, & vivit Deo: sic censet

Franciscus de Roxas.

Franciscus de Roxas tract. 13. difficult. 2. Granum inquit est iustus, qui immor fuerit sua humilitate & estimatione: quia quod quis humilior est, eo plus super sidera, à Christo exaltatur. Hinc D. Ignatius Martyr pro Christo mori cupiens, granum frumenti seipsum appellauit: Frumentum, inquit Christi sum, dentibus bestiarum molar, ut panis mundus inueniatur. Quocirca & ego vobis hodie, Beatum Laurentium, ostendam fuisse granum frumenti, & eius quatuor vberimos fructus recensebo.

S. August.

Granum frumenti fuisse Beatum Laurentium, proclamat D. August. tom. 10. Serm. 2. in eius Festo: Merito quidem ait, Laurentium granum appellare possumus, quod scilicet cadens in terram, & mortuum, multas Christo animas similes lucra fecit. Equidem non iam

S. Laurentius

frumenti granum, sed celeste D. Laurentium coniecto fuisse, siquidem non terrestres fructus, sed animas Christo dilectas parturiuit. Neque sane mirum: quia grana quæ cadunt in terram lutosam, non nisi terrenos fructus parere possunt. At verò, S. Laurentius cecidit in ignem, elementum subtile, ideo non mirum, quod præstantiores fructus, ipsas videlicet animas, Christo pe-

pererit. Sic de illo satur S. Ecclesia. *Leuita Laurentius igne affatus est.*

Horrescit animus, illam fornacem Babyloniam, menti suæ obijciens, & triumphum adolescentum fortitudinem, ad perferendos cruciatus contemplans: ubi confundebatur flamma supra fornacem cubitis quadraginta nouem. Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & socijs eius in fornacem, & excussit flammam ignis de fornace, & fecit medium fornacis, quasi ventum roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis, neque contristauit, nec quidquam molestæ intulit. Dan. 3. Quid mirum: diu in fornace commorari Hebræos? Siquidem flamma ipsa refrigerantem in auram murata erat. Fortiorem profecto. B. Laurentium: vicit ille, Ananias & sociorum eius constantiam: siquidem ignem illum aura extinxit; ignem verò, quo Beatus Laurentius crematus est, carbonem exacuabant, carnicum status excitabant, & ipsa eius corporis substantia, pabulum prunis addebat: denique

Danielis

illorum constantia pæna defuit, huius fortitudini cruciatus exauebantur: Vnde S. Ambrosius. Legimus inquit Ananiam, Azariam, & Misael, beatissimos pueros, à Rege in camino ignis inclusos, in penarum suarum deambulasse flammis, & igneos globos pedibus conculcasse. Proinde B. Laurentius, maiori est gloria præferendus. Siquidem illi in penarum suarum flammis ambulabant, hic in ipso supplicij sui igne discumbit. Illi vestigijs pedum conculcant incendia; hic laterum suorum deuotione restringit. Illi stantes eleuatis manibus orabant Dominum, hic autem prostratus in sua pæna, toto corpore, Deum deprecatur.

Verum obstupescite: ignis voracissimum elementum, cuius tanta est actiuitas, ut durissimos lapides, exiguo tempore in cineres dissoluat: cuius tanta vehementia, ut illo vratur Deus, ad cruciandas animas damnatorum in æternum, ipsam incarnatam veritatem id ediferente. Ite maledicti in ignem æternum. Matt. 25. Et tamen longo tempore vrendo corpus B. Laurentij, nullum ipsi dolorem intulit, sed quasi voluptatem quandam in illis cruciatibus

Matt. 25.

sentiens, non contentus in vno latere torreri, in aliud verti voluit; inclamans: *Affatus est iam, versa.* In quem locum S. Ambrosius ita discurret. Iterum ergo B. Laurentius, exustu lateribus, in dorsum supinus vertitur, & renes eius ignibus exuruntur, ut impleteretur in illo prophetia Davidis: Psal. 138. Proba me Deus, & tentame, vne renes meos. Causa non est alia, nisi charitas Dei nimia, quæ æstuabat. Qui enim ardentem Deum suum amant, ex illo amore fit, ut tribulationes, huiusque vitæ angustias, non sentiant. sic fatetur sponsa

S. Ambr.

sponsa

Psal. 138.

sponsa

Cantic. 2. Sponsa celestis. Cantic. 2. *Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo.* L X X.

70.

legunt: Quia vulnerata charitate ego sum. En, quantum vulnus à charitate diuinâ, ut omnem vim doloris exterius absorbeat, teste Origene lib. 6. in Epistolam D. Pauli ad Rom. 6. Dùm ait, in illius amore pendemus, sensum doloris non recipimus. At, unde obsecro, pendenti in Dei amore tanta insensibilitas, ut sensum doloris non recipiat? Respondet Origenes: Charitas enim qui nos dilexit, effectus nostros ita in se, suumque amorem rapit, ut dolores, cruciatus, imminentiæque mala terrenâ, non sentiamus. Quia ergo Beatus Laurentius, ardebat intus charitate Dei, ideo ignem exterius non sensit, iuxta illum Medicorum Aphorismum: *intus existens, remouet extraneum.* Ita concludit

Leo Papa.

Leo Papa, in Serm. S. Laurentij. *Flammis superari, charitatis Christi flamma non potuit, & segnior fuit ignis, qui foris vsit: quam qui intus accendit.* Primus ergo fructus B. Laurentij est, quia per ignem Martyrij, innumeras Christo animas peperit: Multas Christi animas lucificet.

Qui charitate Dei ardet, dolores non sentit.

Leo Papa.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Leo Papa.

Leo Papa, in Serm. S. Laurentij. *Flammis superari, charitatis Christi flamma non potuit, & segnior fuit ignis, qui foris vsit: quam qui intus accendit.* Primus ergo fructus B. Laurentij est, quia per ignem Martyrij, innumeras Christo animas peperit: Multas Christi animas lucificet.

Primus B. Laurentij fructus.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Secundus fructus.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

S. August.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

S. August.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Matt. 12.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

3. Reg. 22.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Psal. 81.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Exodi. 5.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Genesi. 49.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Psal. 138.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Genesi. 49.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Genesi. 49.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Genesi. 49.

Alter eius fructus est, prudentia: quam S. Augustinus, de Spiritu & literâ, ita definit: *est notio futurorum; tractans euentum, cuius officium est, ex præsentibus futura perpendere, & aduersus aduenientem calamitatem, se consilio præmunire.* Vnde ille dicitur prudens, qui futurorum habet prouidentiam. Perpendite itaque, quanta fuerit prudentia in Beato Laurentio, contra quem, dùm tyrannus, homo pecuniæ cupidus, geminâ face armaretur, videlicet auaritiâ, ut raperet aurum; & impietate, ut auferret Christum; ille præuidens hæc futura, ne euenirent; dispersit Ecclesiæ thesauros: dispersit inquam, non per inuidiam, taliter enim dispergere, est deferre Christum. Matt. 12. *Qui non colligit mecum, dispergit.* Non per superbiam: quia taliter dispergere, est destitui à Christo: 3. Reg. 22. *Vidi cunctum Israël dispersum in montibus, quasi oves, non habentes pastorem.* Non per luxuriam: quia taliter dispergere, est instar bruti insipientis vivere. Psal. 81. *Disperierunt in Endor, facti sunt, ut sterces terræ.* in Endor, id est, in lasciuia carnis. Non per auaritiâ: quia taliter dispergere, est potius prædari: Exodi 5. *Dispersus est populus, per omnem terram Egypti, ad colligendas paleas.* Non denique per iram: quia talis dispersio, est atrox Dei vindicta, Gen. 49. *Maledictus furor eorum, quia peritiam; & indignatio eorum; quia dura, & diuidam eos in Jacob, & dispergam eos in Israël.* Sed dispersit, per gratiam, quæ dispersio fit iuxta Dei or-

Genesi. 49.

dinationem, Hieron. 1. *Ecce constituo te ho-* Jeronim. 1.
di super gentes, & super regna, ut euellas, & destruas, & disperdas, & dissipas, & plantas, & ædifices.

Dispergendæ sunt diuitiæ Catholicæ mei: quia si congregantur, sunt possessio-ribus in tormentum, perdunt, & ducunt in æternum supplicium. Eccl. 5. *Diuitiæ congregatæ in malum Domini sui; pereunt enim in afflictione pessimâ.* Et certè non est, quod hominem ad congregandas diuitias allici-iat: si enim in illis spectes luxum vitæ, quem afferunt corporis commoditates, delicias, vitam abundantem, & delicatam? hæc momentanea sunt. Sic diues ille quondam, congregatis amplissimis bonis dicebat: *Anima mea requiesce, bibe,* Luc. 12.
epulare. Et ecce eadem nocte, & animam & diuitias perdidit. Luc. 12. Si in illis spectes æstimationem, gloriam, & honorem, quem apud homines acquirunt, qui diuites sunt? hoc quidem trahit cor hominis: nam imperia & opes, gloriæ causâ expetendæ sunt teste Aristotele 4. Ethic. c. 3.

Ecclesi. 5.

Dispergendæ sunt diuitiæ Catholicæ mei: quia si congregantur, sunt possessio-ribus in tormentum, perdunt, & ducunt in æternum supplicium. Eccl. 5. *Diuitiæ congregatæ in malum Domini sui; pereunt enim in afflictione pessimâ.* Et certè non est, quod hominem ad congregandas diuitias allici-iat: si enim in illis spectes luxum vitæ, quem afferunt corporis commoditates, delicias, vitam abundantem, & delicatam? hæc momentanea sunt. Sic diues ille quondam, congregatis amplissimis bonis dicebat: *Anima mea requiesce, bibe,</*

Creator, quia dedit nobis cœlum cum syderibus, terram cum bestiis, corpus cum sensibus, animam cum viribus, mundum cum elementis; dedit Filium in Redemptorem: Empti enim estis pretioso sanguine Domini nostri IESV Christi. 1. Corint. 6. in Consolatorem: quia ad eius aduentum, mundus gaudio repletus est: in viuificationem: quia in ipso viuimus, mouemur, & sumus. Filius dedit nobis carnem in cibum, sanguinem in potum. Ioan. 6. Caro mea uere est cibus, & sanguis meus uere est potus. Spiritus Sanctus dedit remissionem peccatorum. Psal. 84. Dominus dabit benignitatem: id est, gratiam peccata destruentem. Dedit thesauros prægustationis secretorum, ut uerum Deum cognosceremus. Isaiæ 45. Et dabo tibi thesauros absconditos, & arcana secretorum, ut scias quia ego Dominus. Creatura dat seipsum quicquid habet, & ideo dispersa semina multiplicata resurgunt. Denique scriptura sacra, inuitat ad dandum Matt. 7. Date, & dabitur uobis. Sic B. Laurentius, dedit seipsum igni cruciandum, teste Laurentio Iustiniano Serm. de Leni. Sic ait Laurentius, odiuit animam suam, quatenus in uitam illam custodiret æternam. Ut scilicet, & vos animas uestras, per mortificationem uitiorum, Deo offeratis, ad quod hortatur uos D. August. Serm. 32. de Sanctis. Hec est ergo tota causa passionis, propter quam tali morti addictus est S. Vir, ut sui similes esse ceteros hortaretur.

Quartus Beati Laurentij fructus est, fidelitas: quia thesauros Ecclesiæ, dedit pauperibus. Bona enim Ecclesiæ, sunt bona pauperum, & ideo pauperibus distribuenda. Ita enim determinat S. Clemens Papa, in Epistolâ Urbani. Ipse res fidelium, oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. Non ergo debent in alijs usus, quam Ecclesiasticis, & predictorum Christianorum fructum, vel indigentium conuerti: quia uota sunt fidelium, & pretia peccatorum, ac patrimonium pauperum, atq; ad predictum opus explendum, Domino tradita. Hinc idem Sanctus, ijs qui bona Ec-

clesiæ, in alios usus profanos, aut in sanguineos ditandos conuertunt, æternam damnationem minatur. Hæc fratres ualde cauenda sunt, & timenda, quia res Ecclesiæ, non quasi propriæ, sed ut communes, & Domini oblate, cum summo timore, non in alios, quam in præfatos usus, sunt fideliter dispensandæ, ne sacrilegi reatum incurrant, qui eas inde abstrahunt, quo traditæ sunt. Ne anima quæ potior est, à corpore, mortua & alienata à consortio fidelium cadat, & in profundum barathri labatur. Eandem pœnam comminatur & illis, qui bona Ecclesiastica opprimunt, & nimis aggrauationibus vexant. Fideliter inquit custodiendum est, ne prædia uisibus cælestium decretorum dicata, à quibusdam irruentibus vexentur. Quod si quis fecerit, post debita ultionis sacramenta, quæ erga sacrilegos iure promenda est, perpetuâ damnatur infamia, & infernali carceri tradatur. Sed ipse Dominus præcipit, bona Ecclesiæ, in pauperes distribuenda Prouerb. 28. Qui dat pauperi, non indigebit.

En Catholici mei, granum fructiferum, B. Laurentium, cuius quatuor præcipuos fructus uobis produxi, animas fidelium, quas Christo peperit: prudentiam, largitatem, & fidelitatem, ut & uos, & totis uiribus contendatis, uestras animas parere Christo, per eius timorem, & amorem: ut seruetis prudentiam, præuidendo ea, quæ ad cælestis gloriæ confortium ducunt: & fidelitatem, bona uobis ad tempus credita, pauperibus dispensando. Et quoniam ab alijs martyribus, alia petere consueuimus: quia in ijs, quæ ipsi passi sunt, similia patientium aduocati constituti sunt; in peste Rochum; in ophtalmia Luciam; in carcinomate Agatham; in dolore dentium Apolloniam imploramus: sic B. Laurentium, diuturnum ignis cruciatum subeuntem inuocamus, ut animas nostras, ab igne purgatorij, & multo magis ab igne infernali, immunes seruet.

Idem Sanctus.

Qui bona Ecclesiasticæ rapiunt, aut opus æternam damnationem merentur.

Idem.

Prouerb. 28.

Qui Martyres in quibus morbis inuocandi.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Ioan. 12.

S. Laurentius ex summa Dei charitate & inuicta sua fortitudine martyrium subiit.

Mirabitur forsitan non nemo, quomodo multum fructum producendum asserat, cum mors unamquamque rem destruat, & prorsus

& prorsus ad omnia inutilem reddat, iuxta illud Iob 14. Expecto, donec ueniat immutatio mea. Quomodo res mortua fructificare potest? cum non solum uiuentia, sed & ipsa terra, uirtutem fructificandi à solo Deo acceperint? Genes. 1. Germinet terra. Mors autem, cum non sit à Deo, Sap. 1. Deus mortem non fecit, nec delectabitur in perditione uiuorum: Sed potius sit priuatio, & absentia principij motionum, ac operationum vitalium, quæ præsentem priuatione, corpus ita uilescit, ut minimus culex uiuus, quouis excellenti animali mortuo, præstantior sit Eccl. 9. Melior est canis uiuus, leone mortuo. Si ergo mors est priuatio omnium motionum vitalium, & fructus ex motione vitali procedat, non uidetur intelligibile, quomodo granum mortuum, possit asserere fructum. Cæterum, ut uideo, doctrina Christi in vulgari axiomate Physico, unius corruptio, est alterius generatio, fundatur. Cuius ueritas, ex eo euidenter constat: quia cum materia prima, non possit esse denudata ob omni formâ, neq; simul plures formas habere, ideo ad expulsionem unius formæ, connaturaliter sequitur introductio alterius. Granum Catholici mei, est quilibet homo, inter mortales degens, quod granum cælestis ille agricola seminauit, in agro suo, scilicet in Ecclesia Sancta, in qua receptione Baptismi, fides diuina hominibus infunditur, teste D. Augustino tom. 6. l. 22. contra Faustum cap. 32. ubi dicit: imitatione fidei, semen eius facti sumus, credentes in Christum. Quod magis confirmat Apostolus Ephes. 5. inquit: Quia membra sumus corporis eius, de carne, & de ossibus eius. Seminavit inquam hominem, ut tanquam granum, habens virtualiter animam vegetatiuam, & multiplicatiuam, fructum æternæ gloriæ parturiret: Ego inquit elegi uos, ut eam, & fructum asseratis, & fructus uester maneat. hoc est; ut uos mihi conformes habeam. Sed mori oportet hominem, ut Christo suo capiti conformetur, iuxta doctrinam Apostoli. cum corpus hoc mortale induerit immortalitatem, tunc immutabimur, & similes ei erimus. Mori debet, fugiendo confortia praua, & cogitationes pessimas, quia hæc coquinae hominem. Matt. 15. Mori debet concupiscentijs terrenis, Christum in cælis triumphantem sapè contemplando, ut verificetur de illo illud Sapientis Eccl. 2. Oculi sapientis in capite eius, oculi stulti in pedibus eius: qui enim in vertice capitis oculos habet, semper cælum respicit; qui uero in pedibus, terram inuetur. Deniq; mori debet per passionem.

ut cum Christo regnare valeat. Hinc D. August. tom. 10. Serm. 37. de Sanctis: Si inquit, oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam paruo tempore tolerare, ut Christum uidere possemus in gloria, & Sanctorum eius numero sociari, nonne esset dignum pati omne, quod triste est, ut tanti boni, tantæ gloriæ participes haberemur. Taliter mortuus erat Beatus Laurentius, Martyrium pro Christi nomine fortiter subeundo, & ideo fructum attulit, scilicet coronam Martyrij; quæ, igne assatus, dulcè refrigeratur. Transiit per ignem & aquam, & eduxit eum Dominus in refrigerium. Cuius ego hodie duo potentissima Martyrij motiua uobis proponam.

Tres potissimum conditiones, ad uerum Martyrium, ex mente Theologorum requiruntur. prima, ex parte causæ, nimirum fides diuina, pro cuius defensione Martyr, uerum testimonium ferre debet. iuxta illud Lucæ 12. Quicumq; confessus fuerit me coram hominibus, confitebor & ego illi, coram Patre meo. Non per solam tamen credulitatem cordis, neq; per solam exteriorem confessionem, quæ fit per uerba, fides diuina manifestatur; sed etiam per aliarum uirtutum opera, quoties in ordine ad Deum Authorem fidei, & legem eius, uel consilia adimplenda, exercentur: Nam quodlibet huiusmodi opus, est quædam diuinæ fidei protestatio; neq; aliter melius ostendit Christianus, se habere fidem; quam operibus ipsis, quæ docet fides, ut habetur Iacobi 2. Ostendam tibi ex operibus fidem meam. Hæc est expressa S. Thomæ doctrina 2. 2dæ. q. 124. art. 5. Omnia inquit uirtutum opera, secundum quod referuntur in Deum, sunt quædam protestationes fidei, per quæ nobis innotescat, quod Deus huiusmodi opera à nobis requirit, & nos pro eis remunerat. & secundum hoc, possunt esse Martyrij cause. Quod euidenter comprobatur exemplum Ioannis Baptistæ, quem Ecclesia Sancta, ut præstantissimum Martyrem celebrat, licet non pro formali fidei confessione, sed pro adulterij reprehensione occisus sit. Sic quædam Virgines, pro seruanda uirginitate occisæ sunt, ut Beata Agnes, Margaritha, &c. quarum tamen Martyria, in Ecclesia Christi celebrantur.

Alter a conditio, ex parte illorum, apud quos testimonium est reddendum, ut uidelicet; diuinæ fidei confessio, fiat coram hominibus, ipsam fidem impugnantibus: quia ubi ueritas sine contradictione recipitur, testimonij depositione non eget. Tertia conditio ex parte ipsius Martyris, ut enim efficaciter fidem diuinam te-

S. August.

Prima conditio Martyrij.

Lucæ 12.

Fides operibus manifestanda.

Iacobi 2.

S. Thom.

S. Ioannes Baptistæ ab Ecclesia pro martyre colitur.

Secunda conditio Martyrij.

Tertia conditio Martyrij.

nam testetur, debet illam aliquo signo externo firmare, persistendo in talitesti-
monio, usque ad profusionem vitæ & san-
guinis. Sic docet S. Thom. supra citatus
art. 4. *Ad perfectam inquit Martyrij rationem
requiritur, quod aliquis mortem sustineat propter
Christum.* Licet ergo quispiam pro causa
fidei diuinæ flagelletur, incarceretur, &
in exilium mittatur, aliosque labores ci-
tra mortale vulnus sustineat, non esset
Martyr, si hæc ad mortem usque non per-
durarent. Et hanc ob causam Sancti Pon-
tifices, & Confessores, vt Syluester, Atha-
nasius, Chrysosthomus, & cæteri, qui
pro fidei confessione, talia passi sunt, non
celebrantur ab Ecclesiâ Sanctâ vt Mar-
tyres: quia in pace vitam finiuerunt. Quo-
niam ergo Martyrij opus, ita arduum
est, vt pro eius consecutione, non suffi-
ciat omnia terrena amittere, nisi etiam
ipsa mors, omnium terribilissima, imper-
territo animo sustineatur, quis non fatebi-
tur, in D. Laurentio, potentissima Mar-
tyrij motiua fuisse.

Primum eius motiuum fuit charitas
& summa Dei dilectio: hæc enim tantæ
potentia est, vt totum hominem in Deum
transformet: Nam facit hominem Filium
Dei adoptiuum, 1. Ioan. 3. *Videte, qualem
charitatem dedit nobis Deus, vt filij Dei, nomine-
mur, & simus.* Et quod maximum: Deum
ad hominem attrahit, in eoque manere
facit, 1. Ioan. 4. *Qui manet in charitate, in
Deo manet, & Deus in eo.* Quod totum in
hodierno Euangelio, subtilissimè inclu-
sit Saluator noster, inquit: *Nisi granum
frumenti, mortuum fuerit, ipsum solum manet,
quasi palam faciens, hominem sine Deo
manentem, solum esse: imò & illud cæ-
lestis granum, Christus Iesus, semina-
tum in vtero Virginis à Spiritu Sancto,
nisi mortuum fuisset, acerbissimâ morte
crucis, solum mansisset: eò, quod ho-
minem in æternâ perditione relinquens,
neminem in cœlesti gloriâ haberet, suæ
naturæ consortem. Vt ergo, qui se iam
Angelis Sanctis per gratiam communi-
cauerat, solus non maneret, etiam ho-
minibus, per communicationem suæ per-
sonæ, & redemptionem, ineffabili modo
communicare voluit, in terram descen-
dendo, & mortem subeundo.*

Atque hinc efficacissimum argumen-
tum sumpsit, S. Thom. 3. p. de Incarna-
tione, affirmans: Christum non fuisse ven-
turum, nisi homo peccasset. Quid est pro
Deum immortalem? ergone peccatum
tantæ virtutis erat, vt in terras Deum tra-
xerit? minimè sanè: quia hoc semper

apud Deum odio habetur; sed miseria il-
la, & summa infelicitas, ad quam homo
per peccatum deuenerat, mouit extrin-
secè Deum, vt omnipotentem suam ma-
num, labenti porrigeret, iuxta illud Scri-
pturæ sacræ: *Miserordia & veritas obtaue-
runt sibi, iustitia & pax osculata sunt.* at verò,
immensa Dei charitas, intrinsecè mouit
viscera æterni Patris, vt in remedium
peccati, Filium suum mitteret, vt habe-
tur Ioan. 3. *Sic Deus dilexit mundum, vt Filium
suum vnigenitum daret.*

Quoniam igitur Charitas debet esse
mutua, inter Deum & hominem, eò, quod
constituat veram amicitiam, non quidem
æqualitatis, sed excellentiæ & propor-
tionis, ex illo Ioan. 16. *Vos amici mei estis,
iam non dicam vos seruos, sed amicos.* Vera au-
tem amicitia, non consistit in puro amo-
re, quo alterum amamus: sic enim so-
lum esset beneuolentia; sed in mutuo
vtriusque partis; hoc est, in dilectione &
redilectione. Ideò S. Laurentius aman-
tem Deum ardentem redamans, Christum

pro se & totius mundi salute, in cruce
mortuum, in omnibus imitari voluit.
Christus propter hominem seipsum exi-
nauit, formam serui accipiens: B. Lauren-
tius pro nomine, & honore Iesu, ipsa
met exinanitio fieri appetijt, dum igni
superpositus vreretur, vt in carbonem,
in cineres, in fauillas exinanitus appa-
reret. Christus antequam pateretur, quid
quid inappretiabile habuit, scilicet cor-
pus suum & sanguinem, mundo donauit.
Comedite, & bibite ex hoc omnes. B. Lauren-
tius pariter, antequam tormentis datus
esset, omnes thesauros, quos suæ fide-
litate commissos habuit, inter pauperes
erogauit: *Dispersit, dedit pauperibus:* Christus
in cruce pendens, ita adustus, vt ei spe-
cies & decor non esset, clamauit, *consum-
matum est.* B. Laurentius, in ignitâ crati-
culâ positus, igne charitatis diuinæ lique-
factus, dicebat: *assatum est.* Quasi dice-
ret; ignis materialis mihi non nocuit:
quia hic in animum peccato vacuum, ni-
hil iuris habet. Psal. 10. *igne me examinasti,*

& non est inuenta in me iniquitas. Flamma
omnia deuorans, corpus meum seruauit;
quia aurum quod igne rutilat, purius red-
ditur. Quid enim aliud sunt Martyres
Sancti, nisi aurum purissimum, sic eos
nominat D. Cyprianus, Epistolâ 77. in-
quiens: *Quid verò mirum, si vasa aurea, & ar-
gentea, in metallum, id est, auri & argenti domi-
cilium, dati estis, nisi quod nunc, metallorum na-
tura conuersa est, loca, quæ aurum & argentum
dare consueuerant, accipere caperunt.* Catastr.

Scor-

Scorpiones, ardentes lamina, suppositæ
prunæ, membra mea illæsa seruauerunt;
quia & ignita fulmina laurum non tan-
gunt: proinde nec Laurentius à Lauro
dictus, ab igne corrumpi potest. Imò
iuxta medicos, intus existens prohibet
contrarium: quia ergo B. Laurentius,
plenus erat diuinâ charitate, ideò illa
charitas, remouebat ignis ardorem.

Alterum motiuum, quo incitatus
B. Laurentius, Martyrium subire cupie-
bat, fuit, inuicta eius fortitudo; quæ tunc
est specialis virtus, & Deo summè placens,
quando in rebus difficillimis, vt sunt mor-
tis pericula, animum firmat, ne illorum
timore, bonum rationis deserat. Licet
ergo duplex actus fortitudini assignetur,
videlicet; *aggredi, & sustinere.* Nam ali-
quando ratio dicat, pugnandum esse pro
boni defensione, vt impugnatores arcean-
tur, & exterminentur; & tunc opus est
aggressionem forti & prudenti, quæ fit per
audaciam moderatam. Aliquando di-
cat, patienter esse sustinendum, vt mani-
festetur affectus voluntatis, erga bonum
virtutis, qui tantus est, tantiq; bonum æ-
stimat, vt licet impugnatus ab illo, non
recedat. Quia tamen teste Philosopho

Ethic. 3. fortitudo, magis est circa timo-
res reprimendos; quàm circa audacias
moderandas, principiorq; actus forti-
tudinis sit, *sustinere, quàm aggredi,* ideò vera
fortitudo Martyrum, non in aggrediendo,
sed in sustinendo consistit. Et hoc est My-
sterium, quod Christus suos Apostolos,
inermes miser in mundum, neq; virgam,
neq; baculum tuleris: quia illos non ad pu-
gandum, sed ad fandendum sanguinem
mittebat, *ibant Apostoli gaudentes à conspectu
concilij, quoniam digni habiti sunt, pro nomine Iesu
contumeliam pati.*

Videte, an non talis erat fortitudo in
B. Laurentio: ceditur scorpionibus; sed
fortiter sustinet; imò quasi delicatis epu-
lis oblectatur: *Ego inquit has epulas semper
optavi.* In craticula adurit, sed fortiter
sustinet; quia in illa fuit, quasi *thus redolens
in diebus æstatis.* Eccles. 5. Quando in vete-
ri testamento, offerebatur Deo sacrifici-
um de craticula, simila & oleo aspergi iu-
bebatur, Leuitici 2. *Sin autem de craticula
fuerit sacrificium, æquè simila oleo conspergetur.* En
adumbratum sacrificium, quod B. Lau-
rentius Deo obtulit, corpus eius erat si-
mila, nihil veteris fermenti, id est; mali-
tiæ in se habens, sed quia in craticula il-
lud Deo offerebat, oleo conspergi debu-
it, vt ignem magis ardere faceret. Quia
hæc est maxima iucunditas Martyrum.

quæuis atrocità pro Christo pati Philip. 1. *Philip. 1.
Vobis donatum est pro Christo, non solum, vt in eum
credatis, sed etiam, vt pro illo patiamini.*

Et vnde obsecro tanta fortitudo
B. Laurentio? equidem non aliunde, nisi
quia Spiritus Sanctus in anima illius inha-
bitabat. Fortitudo enim ad subeunda pe-
ricula pro Christo, est signum habitantis
in anima Spiritus Sancti, & ideò vt Chri-
stus, forti & robustâ virtute suos Aposto-
los indueret, faceretque impavidos ad
omnia pericula, expectare eos iussit, do-
nec spiritum acciperent. Lucæ 24. *Et ego
promitto promissum Patris mei in vos, vos autem
sedete in ciuitate, quoad vsq; induamini virtute ex
alto.* hoc est; Spiritu Sancto. Et quare
vehemens illa seditio, aduersus Aposto-
los Ierosolymis concitata, quando Phari-
sæi congregato concilio denuntiauerunt eis,
ne omnino loquerentur, neq; docerent in nomine Ie-
su. non illos exterruit, sed tantò magis im-
perterriti prædicabant crucifixum, & cre-
scebat multitudo credentium.

Respondet Scriptura Sacra, quia Spiritus
Sanctus, inhabitabat in illis, & ideò tam
fortes, & imperterritos reddebat, Acto-
rum. 4. *Repleti inquit omnes Spiritu Sancto, lo-
quebantur cum fiducia Verbum Dei.* Sic quon-
dam Regem Saul, despexerat populus
Israëliticus. 1. Reg. 10. *Num saluare nos po-
terit iste? Sed postquam in eum descendit
Spiritus Sanctus, factus est fortis & omni-
bus terribilis.* 1. Reg. 11. *Et insuit Spiritus
Domini in Saul, & assumens vtrumq; bouem, con-
cidit in frustra, & inuasit timor Dei populum.*

Spiritus itaque Dei inhabitans ani-
mam B. Laurentij, illum insuperabilem,
& cruciatibus tyranni maiorem fecit; vt
proinde meritò fortissimus Athleta, glo-
riari possit, quod Christum in charitate,
& fortitudine, imitari studuerit, verba illa
ingeminando: *Gratias tibi ago Domine IESV
Christe, quia sic ianuam tuam ingredi merui.* Pren-
dite particulam, *Sic:* quid aliud denotat,
nisi conformationem creaturæ ad creato-
rem, iuxta illud Ioan. 10. *Vt sint vnum, sicut
& nos.* Nisi imitationem passionum Chri-
sti. Christus de se dicit: *Sic oportuit Chri-
stum pati.* Beatus Laurentius idem de se
affirmat, *Sic ianuam tuam ingredi merui.* id est;
per tormenta, & passiones. Et quid hoc
aliud est, nisi verum CHRISTI imitato-
rem esse.

Captus Samson à Philisthinis, oculis
priuatus, illus, & omni despectui habi-
tus, cum lachrymis orabat. Iudic. 6. *Domine
Deus memento mei.* LXX. autem vertunt,
*Plorauit Samson ad Dominum: textus Hebræus
legit, clamauit.* Quis hoc audiens, non pu-
taret,

Iudic. 6.

70.

zaret, Samsonem tunc petijſſe à Deo reſtitutionem oculorum, vt ſic facilius, à tantis malis & afflictionibus liberaretur. Et tamen dicit ſacer textus, quòd nihil horum petierit, ſed ſolam fortitudinem ſibi reſtitui poſtulauit; *Redde mihi nunc fortitudinem preſtinam Deus meus.* Ibidem. Et cur non ſimul oculos cum illa? Sanè ideò: quia ſic illos abhorrebat, vt mallet omnes illos occidere, nolens viuere, ſi ſimul cum Philiſtinorum vitâ, ſuam eſſet ducturus, vnde quia ambiens eos deſtruire non poterat, niſi ſeipſum occidendo, maluit mori, vt eos deſtrueret; quàm viuere, iſtis viuentibus. Hæc eſt Sententia ſubtilis Caietani. Caietani. Quia non poterat blaſphematores nominis diuini occidere, niſi ſeipſum cum eis occidendo, ideò ſe interemit cum illis. Sic planè B. Lau-

rentius, cum non poſſet ferre blaſphemias paganorum, maluit ſeipſum ardentiffimo igni, ad comburendum tradere; quàm ſpectare theſauros eccleſiaſticos diripi, & in vſus profanos conuerti.

Spectat & nunc Sancta Mater Eccleſia, eorum degenerem animum, qui bona iſtius nimis aggrauant exactionibus, & prorsus cum lachrymis hodie orat. *Redde nobis Domine, mutuam Charitatem, vt filij mei, à tua voluntate nunquam recedant.* Redde fortitudinem ijs, qui tuum honorem zelant, vt non ampliùs blaſphemias Hæreſes in Regno Poloniæ tolerant, ſed excita in Eccleſia tua Spiritum, cui B. Laurentius ſeruiuit, vt eodem repleti, ſuam deamus amare, quod amauit.

(S)(C)(S)

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Diſperſit, dedit pauperibus, iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi. 2 *Conrint. 9.*

B. Laurentius in toto corpore martyrium ſuſtinendo, & theſauros Eccleſiæ pauperibus erogando, alios Sanctos longe ſuperauit.

QVemadmodum inter homines, mortalem hanc vitam agentes, non omnes omnia poſſunt, ſed in vno magnanimitas excellit, in alio conſtantia, caſtitatis in alio amor: nullus omnibus fulget prærogatiuis; ſed ſingularibus ſupergreſſus eſt excellentiis. Quod pulchrè illuſtrat Tertullianus in Apologet: cap. 49. Mutui inquit, dextram ſuam, libens in ara reliquit: & ſublimitas animi: Empedocles, totum ſeſe, Cata-nenſium Ethnæis incendijs donauit: & vigor mentis: Aliqua Carthaginis conditrix, regè ſe ſecundum matrimonium dedit: & præconium caſtratus: Regulus, ne vnus præ multis hoſtibus viueret, toto corpore crucis patitur: & virum fortem, & in captiuitate victorem: Anaxarchus, cum in exilium Piſanæ pilo contunderetur; tunde, tunde, aiebat, Anaxarchi follem; Anaxarchum enim non tundis: & Philoſophi magnanimitatem, qui tali deſuo exitu etiam iocabatur. Ita planè diuina, prouidentia, ſacrationibus virtutis alumnis, & Sanctis ſuis, egregias virtutum dotes eſt impertita, vt quifque aliquà deuictus, aliquà alterum deuicerit excellentiâ; cumq; omnia in omnibus, in ſingulis relucet ſingula: ſic Moyſes, terram ante Iordanem duabus tribubus, & Iosue 13. ſemis diuiſit: Duabus tribubus, & dimidiâ,

dederat Moyſes trans Iordanem poſſeſſionem. Iosue 13. At verò reliquis nouem & dimidiâ, tribuit Iosue; Nunc diuide terram in poſſeſſionem nouem tribubus, & dimidiâ tribui Manaſſe. Ibidem. En Moyſes primus diuiſit, ſed Iosue diuiſa quantitate telluris excellit. Moyſes ſine fortitione; Iosue vrna: Reſertur, (inquit Adamantius hom. 17. in Iosue) itaq; prima & ſecunda hereditatis diuiſio.

prima quidem per Moyſen, ſecunda, quæ & potentior, per IESVM facta eſt: Moyſes trans Iordanem, Ruben & Gad, & dimidiâ tribui Manaſſe, dedit poſſeſſionem, alij verò omnes, per IESVM accipiunt hereditatem. Vterq; ergo inuicem ſe excedit, alter alterum tempore, & alter alterum amplitudine: quia ſic cœleſtis prouidentia diſpoſuit, vt Iosue Moyſen, tanquàm primum ſuſpiceret; & Moyſes Iosue, tanquàm amplioris auctoritatis, ſibi præponeret. Deus Abrahamo humanâ effigie conſpicuus apparuit, arcænum Trinitatis Myſterium reſerans, Gen. 18. Cum eleuaſſet oculos, apparuerunt ei tres viri, ſtantes propè eum, quos cum vidiffet, occurrit in occurſum eorum de oſtiat abernaculi, & adorauit in terram, & dixit: Domine, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne tranſcas ſeruum tuum. Idem Dominus, Moyſi flammanti, & illa

& illaſo Rubo apparuit; ſed perſonas celauit, ſolum nomen ei reuelans. Exodi 6. Ego ſum inquit Dominus, qui apparui Abraham, Iſaac, & Iacob, in Deo omnipotente, & nomen meum Adonai, non indicaui eis. En, ſi illorum quis, cum altero, de diuinis beneficijs contendat, & vincet, & alij cedit; vincet ſpeciali beneficio, vincetur ſingulariſſimo dono: quia Abrahamus excelluit agnitâ numeri ſacraſti differentiâ: Moyſes verò, ſacri nominis notiâ. Petro & Ioanni piſcationi deditis, poſt reſurrectionem Chriſtus, in littore apparuit, ſed Ioannes citius Dominum agnouit. Ioan. 21. Dixit diſcipulus ille, quem diligebat IESVS Petro: Dominus eſt. Sed Petrus Sacra amoris impatientiâ feruens, marinis ſe fluctibus commendauit, & ad IESVM prior peruenit: Simon Petrus cum audiſſet, quia Dominus eſt, tunica ſaccinxit ſe; erat enim nudus, & miſit ſe in mare. Idem in hodierna feſtuitate deprehendo, glorificauit Deus omnes ſuos Sanctos, ſed maiori prærogatiuâ B. Laurentium: quia iuſtitia eius manet in ſeculum ſeculi; ergo apparet, quòd in aliquo cæteris Sanctis antecelluit, quòd nos hodiè conſiderabimus.

Duo potiſſimum in S. Laurentio reperi, ex quibus prærogatiuam maiorem, & excellentiam ſuper alios Sanctos venari poſſimus. Primo martyrium, quòd inter omnes pænas, à toto mundo excogitabiles, acerbiffimum reputatur; eò, quòd ſit eximius fortitudinis actus, mortem vltro acceptare, pro diuinâ fidei confeſſione, approbante id ipſomet Chriſto, Ioan. 51. Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis, pro amico ſuo. In quibus verbis, manifeſtè oſtendit Chriſtus, ad rationem veri martyrij in adultis, requiri liberam mortis acceptationem. Quia ſicut adultus nunquàm poteſt peccare, abſque propriâ voluntatis actu; ita abſq; eadem, non videtur poſſe vnquàm, acquirere aliquid gratiæ, quæ per martyrium amplior conſertur Martyri, ſuper omne eius meritum. Et ideò, Eccleſia Sancta Martyres colit, tanquàm præcel-lentes Sanctitate. Sicut ergò Chriſtus, non potuit maiorem charitatem humano generi oſtendere, quàm mortem crucis pro illo ſubeundo; ita Martyres, non poterant maiorem charitatem in Deum teſtari; quàm pro fide eius Sanctâ, mortem ſuſtinendo. iuxta illud Chriſti Domini, Marci 8. Qui perdidit animam ſuam propter me, & Euangelium, ſaluam faciet eam. Siquidem martyrium arctiſſimo indiſſolubilis amicitia vinculo, hominem cum

Deo copulat, eò, quòd ponere animam pro Chriſti fide, ſit maximum eius amicitia ſignum.

Magnum olim exhibuerat miraculum Deus Moyſi, apparens ei in ardente rubo Exodi 3. Apparuitq; ei Dominus in flamma ignis, de medio rubi, & videbat, quòd rubus arderet, & non combureretur. Caietanus dicit, hoc miraculo portendiſſe Deum, quòd ſuos Iſrâelitas, in medijs Egyptiorum flagellationibus, illaſos ſeruaturus eſſet. Quod ſtatim probat, ex citato Scripturæ Sacra loco; vbi Deus hæc verba ſubiungit: *Oſtendam manum meam, & percutiam Egyptum in cunctis mirabilibus meis, quæ facturus ſum in medio eorum.* Alij exponunt, Deum hoc portento oſtendiſſe, quòd ſuos fideles, ſcilicet; populum Chriſtianum, in maximis perſecutionibus conſtitutum, nunquàm deſerturus eſſet. Hinc S. Ambroſius in Pſal. 118. dicit: *Perſecutio cuſtodia ſalutis eſt.* Et comprobatur Tertullianus, in fine ſui Apologetici: *Plures inquit eſſimus, quoties metimur; quia ſemen eſt ſanguis Chriſtianorum.* Quo egregiè ſignificauit, non poſſe Chriſtianos perſecutionibus immitti: quia ſemen eorum eſt ſanguis, cuius quo plus effuſum fuerit, eò, maior promittitur fidelium prouentus. Nec alienus ab hac Sententiâ D. Chryſoſth. qui ad cap. 7. Matth. perſecutionem appellat baptiſmum ignis: *Omnia inquit aduerſitas, quæ nos ſine noſtra occaſione tribulat in hoc mundo, baptiſmus ignis eſt, & in aqua quidem ſemel baptizamus; in igne autem hoc, penè dùm viuimus.*

Hunc baptiſmum, ſcilicet perſecutionem in Eccleſia militante, vidit Sanctus Ioannes Apocal. 15. *Vidi inquit mare vitreum, mixtum igni, & eos qui vicerunt beſtiam, & imaginem eius, & numerum nominis eius, ſtantes ſuper mare vitreum, habentes Cytharas Dei, & cantantes canticum Moyſi.* Quòd mare vitreum, potè per ſe amarum, perſecutiones ipſas repræſentabat; quòd autem vitro ſimile eſſet, oſtendebat; quòd in Martyribus ſplendor fidei inuictus reperiretur: tandem ignis intermixtus, ſignificabat vim purificatoriam, quâ probati Martyres, glorioſi euadunt, ac ſuper littora cœli, Cytharas laudum, & gratiarum Dei pulſant; pro felici laborum tranſitu. Non perdit igitur perſecutio hominem fidelem; & Deo ſeruientem, ſed magis conſeruat, quia ſemper Deum præſentem habet. Cuius rei inſigne exemplum habemus Numerorum 16. vbi dicit Sacerdos Iſrâel, contra Moyſen, & Aaron, dicens: *vos interſeci.*

Homo in
persecu-
tione De-
um præ-
sentem
habet.

Origenes.

Act. 7.

Glossa in-
terpretat.

S. Ambro.

S. Gregor.

Isaia 6.

S. Greg.

crefecit populum Domini. Cumq; oriretur sedi-
tio, & tumultus increveret, Moyses & Aaron, su-
gerunt ad tabernaculum sedens, quod postquam in-
gressi sunt, operuit nubes, & apparuit gloria Do-
mini. Quid est? non legimus unquam in
Scripturâ quod obtexerit nubes taber-
naculum, & apparuerit Maiestas Domi-
ni, & receperit inter nubem Moysen &
Aaron? nisi tunc, cum insurrexerit in eos
populus, & voluit lapidare. Causam assi-
gnat Origenes hom. 9. super Numer. Ve-
liscimus inquit ex hoc, quanta sit virtus in per-
secutionibus Christianis, quantum gratia conferatur,
quomodo propugnator eis fiat Deus, quomodo abun-
danter Spiritus Sanctus infundatur; tunc enim
maximè gratia Dei adest, cum hominum sententia
concordat.

Cuius veritatis, in Sanctis Martyri-
bus novi testamenti luculentissimum
videmus documentum, Act. 7. quando
Stephanus inter hostiles Iudeorum fre-
mitus: intendens in cælum, vidit gloriam Dei,
& IESUM stantem a dextris virtutis Dei. En,
quâ generosum Christi pectus, ut info-
ruit bellicum, corpus totum impulit, ac
in armis pro tuo Martyre stare fecit; ste-
tit itaque IESVS a dextris virtutis Dei,
id est armatus omnipotentia diuinâ,
contra hostes suos, & suorum Martyrum.
Quia ut inquit Glossa interior, stare pu-
gantis ac iuuantis est. Stetit inquit S. Am-
brosius Epistolâ 82. quasi sollicitus, ut coro-
naret Martyrem. Stetit IESVS ad passionem
Stephani, quasi iterum cum illo patiens,
& compatiens, ut exponit Gregorius Ma-
gnus ad 1. Lib. Regum. Stabat inquit Ste-
phanus inter carnis filios, illos, acinacibus obeunda pro
Christo morti; at Christus id videns, cum iam se-
deret ad dexteram Patris, assurrexit, ac patien-
tis in modum stare voluit, ut Stephanum consolae-
retur. Idem censet D. August. q. 88. super
nouum testamentum, querens; cur Chri-
stus apparuit Isaia sedens. Vidit Dominum se-
dentem, super solium excelsum. Isaia 6. Ste-
phanus autem stans. Et responderet: Quia
tunc ait, in pace erat diuinitas eius; in Stephano
autem, Saluatoris causa vim patiebatur, & ideo
sedente iudice Deo, stans apparuit, quasi qui cau-
sam duceret.

Quid loquar de hodierno Martyre,
an non præfens illi grauissima tormenta
patienti, Christus adfuit? dum corpus
illud beatum, vndique igne intensissimo
vltum, velut rubus ardens minimè com-
bureretur: quia Dominus erat in medio
illius. Tendeat Iacob, Fratris iram tem-
pestiue, ad auunculi sui regionem fu-
giens, cumque offusis iam noctis tene-
bris, anxij retardarentur gressus, & lassus

itinere laborarent pueriles artus, sub dio
requieuit, capitiq; durissimam caudem
supposuit. Cum venisset ad quendam locum, &
vellet in eo requiescere post solis occubitum, iulit
de lapidibus, qui iacebant, & supponens capiti suo,
dormiuit in eodem loco. Mira res: adolescens
ob solis æstum, olim in tabernaculis satis
delicato cubili delitescens, ut potè diui-
tis Parentis filius; nunc sub dio conten-
tus dormit. Quomodo fieri potuit? ut
aspero itinere fatigatus, utroq; parente
orbatus, fratris machinationibus imperi-
tus, soporem adeo placide, dura tellure
caparet. Causam reddit Sacer textus.
quia Dominum innoxium scalæ contem-
piabatur, & ideo, de alieno dolore, suæ
medebatur ærumnæ. Viditq; in somno scalam,
stantem super terram, & Dominum innoxium scalæ.
Vbi Eucherio, Augustinoq; teste, Domi-
nus innoxius scalæ, erat Christus in cru-
ce pendens.

Dum ergo Iacob, Dei Filium æter-
nis immortalis lucis splendoribus geni-
tum, cruce affixum contemplaretur:
dum nudum prorsus spectaret, dum sen-
tibus horridum: dum indignis contu-
melijs proscissum, dum pectus mucrone
ingratissimo videret transfossum, calami-
tatem suam non abhorrebat; sed liben-
tissime amplectebatur. Iacebat solo, sed
vestitus; innitebatur lapidi caput, sed te-
rebrantibus non cingebatur spinis; fuga-
batur a fratre, sed Christus ligno turpissi-
mo suspendebatur a filiis. Dum itaque
sortem suam, cum sorte Christi Domini
conferret, non austeram causabatur, sed
uti mitissimam gratanter amplectebatur.
Iacob Mystice corporalem Domini speciem vidit,
(inquit Eustachius Antiochenus in catena Lippoma-
ni) & triumphale Dominica crucis, sub figura sca-
læ tropæum contemplatus est. Sic plane Bea-
tus Laurentius, igneæ craticulæ imposi-
tus, vim ignis vrentis latus sustinuit:
quia Redemptoris sui acerbam passio-
nem toto corde meditabatur, quæ omnem
illi dolorem, quasi in iucundas epulas
conuertebat, ita ut tyranno illuderet:
assatum est iam, versa & manduca, nam ego Deum
meum solo, & illi soli seruo, & ideo non timeo
tormenta tua. Habet enim hoc singulare
Christi passio, ut quisquis in maximis
cruciatibus, crucifixum contemplatur,
omnium dolorum obliuiscatur.

Possent ex hoc fonte, non improba-
biliter deducere, B. Laurentium suo mar-
tyrio, longè alios Sanctos superasse. Quia
ceteri Sancti, in ceteris partibus corporis
passi sunt. Alij sciti sunt, alij distenti,
alij lapidati; B. verò Laurentius, toto
corpore

Gen. 28.

Eucherius
Augustinus.

Iacob vi-
dit Dei Fi-
lium cru-
ci affixum.

Eustachius
Antioche-
nus, in
catena
Lippoma-
ni.

Passionis
Christi me-
dita-
tio omnes
dolores
alleviat.

corpore ardentibus flammis vltus est, per
quod maximè Christum imitatus est: quia
sicut in corpore Christi patientis, ne-
minima portio remanserat, quæ non plu-
ribus vulneribus, & liore squaleret: sic
in toto corpore B. Laurentij, ne mini-
ma particula extitit, quam ardor ignis,
& vrens flamma non pertransierit. Sed
nolo inter Sanctos Martyres, litem proj-
cere, cum Ecclesia Sancta, inter Martyrū
candidatos, primas B. Stephano conce-
dat, titulo Protomartyris illum decorans.

Alterum in S. Laurentio inuenio, quia
dispersit, & thesauros Ecclesiæ, dedit pauperibus.
Hæc est summa & exacta perfectio, ero-
gare thesauros in pauperes, quam Chri-
stus maximè in suis fidelibus requirit.
Matt. 19. Si vis perfectus esse, vende quæ ha-
bes, & da pauperibus. Cuius ratio manifesta
est, quia Deus præcepit suis fidelibus,
ut thesauros in cælo asseruarent. Thesau-
rizzate vobis, thesauros in cælo. Vbi per cæ-
lum, intelligit Scriptura Sacra pauperem,
in cuius manu thesauros reponere de-
bemus, sic docet Propheta Dñi, Psal. 10.
Dominus inquit, in cælo sedes eius, oculi eius in
pauperem respiciunt, palpebræ eius interrogant fi-
lios hominum. Super quem locum, S. Bru-
nus scribens, pauperem, Dei cælum,
eiusque sedem appellat: Ideo ait quia cælum
est pauper, oculi eius, id est, misericordia, per
quam eum videt, respiciunt pauperem. Si ergo
pauper, cælum & sedes Dei est, ergo Bea-
tus Laurentius, non potuit scruiente Ty-
ranno, melius thesauros Ecclesiæ asser-
uare; quàm in hoc cælo, quando eos di-
stribuit pauperibus.

Quid sit
pauper.

Eccl. 19.

2. Cor. 13.

Vnde Ele-
mosyna
na habet
vim remit-
tendi pec-
cata.

orando impetrat ipsi gratiam, & remis-
sionem peccatorum.

Hinc Deus, ut miseris, & opulentis,
benignè prouideat, miscet & interserit
egenos diuitibus, ut alterius abundan-
tia, alterius suppleat inopiam; & virtu-
tis egestatem, suppleat etiam alterius vita.
Dum enim egeno largitur stipem diues,
pauperis leuat inopiam; & pauper dum
accipit pecuniam; precibus impetrat
gratiam. Eleemosyna, ait in prouerbijs Seneca, non
tam accipientibus; quàm dantibus prodest. In hac
igitur liberalitate, B. Laurentius, alios
Sanctos prætergressus est; quia omnes Ec-
clesiæ thesauros, in pauperes erogauit,
ne illos sacrilega Tyranni manus, ad pro-
fanum & incæstuosum vsum raperet.
Magna fateor fuit liberalitas D. Martini,
qui dimidium pallij, nudo pauperi obtu-
lit; sed maior B. Laurentij, quia totum
quod collegerat, dispersit. Magna mise-
ricordia Zachari, qui dimidium bono-
rum suorum dedit pauperibus; sed maior
B. Laurentij; qui nihil penitus sibi reti-
nuit. Stupenda magnanimitas D. Bartho-
lomæi, qui pro Christo pellem suam exiit;
sed maior B. Laurentij patientia, qui pro
fide Christi, totum corpus suum, igni
omnia deuoranti, assandum tradidit: &
ideo, iustitia eius manet in sæculum sæculi.

Hoc est, quia diuina iustitia, pro
râ fidelis obsequio, contulit aureolam
B. Laurentio specialem, quæ in Marty-
ribus, vocatur præmium accidentale, eò
quod visioni beatificæ, seu beatorum
coronæ, sit additamentum: consistens
suè in speciali gaudio victorioso, quo af-
fluet anima Martyris; suè in speciali si-
gno suscepti Martyrij: suè in utroque.
Proinde sicut in aliorum Martyrum glo-
riosis corporibus, manebunt notabilio-
res cicatrices, ut docet S. Thom. 3. p.
q. 54. art. 4. in quibus teste S. August. 22.
de Ciuitate, cap. 20. Non deformitas, sed
dignitas erit, & quadam quamuis in corpore; non
corporis, sed virtutis pulchritudo. Ita in toto cor-
pore B. Laurentij, fulgebit corallinum
stigma, ex adustione ignis, eò, quod
corpus suum totum, pro Christi gloriâ
cruciatibus exposuerit.

Quocirca, si vultis, à diuina iustitiâ, æ-
ternū coronari, imitemini Martyris con-
stantiam, in æquo animo perferendis ad-
uersitatibus: sequimini pietatis affectum,
& dum tempus de Deo benè merendi sup-
petit, dispergitè prudenter vestros the-
sauros: date pauperibus, in nomine
Christi opem implorantibus,

& dabitur vobis.

ECCE

Lucæ 6.

Quare
pauperes
diuitibus
permi-
scentur.

Seneca.

In quo B.
Laurenti-
us, alios San-
ctos super-
rauit.

2. Cor. 9.

S. Lauren-
tio speci-
alis au-
reola pro
martyrio
data.

S. Thom.

S. August.

N 3

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Nisi granum frumenti cadens in terram, mortuum fuerit, ipsum solum manet.

Ostenditur neminem posse gratiā Christi potiri, nisi fiat granum frumenti.

Gratum frumenti est Christi.
Aug. Ingeniosi Scripturæ Sacræ expositores, per granum frumenti in hodierno uangelio, Saluatorem nostrum intelligunt. Sic exponit, S. August. Tract. 51. *Granum cadens in terram, Christus ipse est.* Granum hoc, tunc cecidit in terram, quando in vtero purissimæ Virginis, operante Spiritu Sancto, humanam assumpsit naturam: ut adnotauit Toletus: *Cadere inquit in terram, significat eius incarnationem.* Necdum satis, sed & mori granum hoc oportuit: Nihil enim nobis Christum nasci profuisset, nisi & mortuus esset, subiungit idem Author. Causa in promptu: quia ut responderet D. Augustinus ore omnium Patrum: *Ipse Dominus Iesus, erat granum mortificandum in infidelitate Iudeorum, multiplicandum in fide populorum.* Ergo ut Christus multiplicaretur, in fide populorum, mortem ut eligeret, congruum erat. Quod pridem vaticina-

Toletus. tus erat Isaias, Cap. 53. *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longæum, & voluitas Domini in manu eius dirigetur.* S. vero Hieron. exponit: *Videbit Ecclesiæ, in teo opere confutari, & eorum saturabitur fide.* Vbi Propheta de conuictio, illam conditionalem sumpsit, adiunxit. Volens expressam pactionem, atque conuentionem exprimere, quod sub hoc onere carnis passibilis, & mortis subeunda, tam mundi redemptionis, quam gentium hereditas, ac nominis sui claritudo, & exaltatio, Christo promissa esset. Ergo Christus veluti granum cadens in terram, mori debuit: Non quia, non potuisset Deus absq; Christi passione, & mundum saluum facere, & filium suum gloriosum reddere; sed quod, diuino id esset decreto dispositum, ut Christus morte suâ mundi salutem, & sui nominis claritatem obtineret. Pugnât accerrimè pro hac optione, Christo humanam carnem suscipienti delatâ, D. Paulus Hebr. 10. inquit: *Sacrificium & oblationem noluit; aures autem perfecisti mihi; holocaustum, & pro peccato non postulasti: tunc dixi: ecce venio: in capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus, volui, & legem tuam in medio cordis mei.* Vbi S. Paulus censet, hæc dicta fuisse tunc, quando Chri-

S. August. stus conceptus est: *ingrediens ait mundum dicit: Hostiam & oblationem noluit.* Cum enim in his verbis D. Paulus, Dei filium indicat, humani generis negotia, cum summo patre pertractantem, atque ipsi morem gerentem, imò & solemnes contractus, etiam cum ipso ineuntem, ut constat ex illis verbis: *Volui, & legem tuam in medio cordis mei.* ipsum hac ratione, mundi iam huius, per carnis assumptionem, incosam necesse est, ut faciat, cuique esse distinctæ voluntatis: quod ad obedientiam & celebrandos contractus requiritur. Dicit autem filius, nisi homo factus, nullo modo pactum, cum patre inire posset, cum vnâ & eadem vtrique sit voluntas, & mens. Deus itaque homo factus, mundum ingrediens, Patrem sic alloquebatur: *Sacrificium & oblationem noluit; aures autem perfecisti mihi.* Quasi diceret: Notum est mihi & summe Pater, te pro peccatis hominum, solo vnigeniti tui sanguine placari posse, ideoque totum id negotij ad meam voluntatem, & optionem deuoluisti, ut me crucem & mortem subire volente, in tuam gratiam humanum genus redeat, eaq; de causa, illud mihi formasse corpus, quod cum in vtramque partem sit aptum, morte tamen, & cruciatibus perferendis, maxime fuerit opportunum. Potuit itaque Christus non mori, si ei placuisset, ut docet S. Ambros. Lib. de fide Resurrectionis: *Vnius inquit morte, mundus redemptus est; potuit enim Christus non mori, si voluisset.* Nihilominus, amore generis humani permotus, spontè & cum summa alacritate, ad mortem se obtulit: ut benè expendit Salmeron, supra citatum. D. Pauli locum inquit: *Et ita Christus, cum liber esse potuisset, voluit tamen patri, perpetuum effici seruus, & nostram libertatem, & salutem, suâ seruitute, & morte promouere: ita ut fieret seruus obediens vsq; ad mortem, mortem autem crucis.* Sed nouum quid ego hodiè ostendam, quod scilicet; nullus homo possit, gratiâ Christi potiri, nisi fiat granum mortuum.

Isaias 53. Principale argumentum ponit Isaias, mortis Christi, cur spontè in cruce sancta offerri voluerit? ut suâ morte, semen longæ-

S. Hieron. am matrem, in cuius domum fatetur se sponsum introducturam. Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ibidem: Quare ergo, post agnitionem a morte resuscitatum Christum, solius Sponsi dicitur esse: amica mea. Sanè ideo: quia in foraminibus petræ, in cauerna maceræ habitat.

Idem. Ita resoluit S. Greg. in citatum locum. Benè ait, *columba in foraminibus petræ, & in cauerna maceræ esse dicitur; quia dum in crucis re-*

S. Grego. cordatione, dum ipsa vulnera ad memoriam reducit, quasi columba in foraminibus, simplex anima in vulneribus, nutrimentum, quo conualecat inuenit. Nutrimentum ergo salutis, scilicet fidem, ex qua iustus viuit, non alibi inuenit homo, quam in morte Christi, dum eius vulnera, mortem, & resurrectionem, recogitat. In comprobationem istius discursus, elegantem quæstionem mouet Paschasius, Cap. 18. de corpore & sanguine Domini, quare Christus ante suam passionem, Sacramentum Eucharistiæ instituit, & corpus suum tradidit discipulis? Nonne aptius instituit post resurrectionem? quando iam, ut Deus impassibilis existeret, quemadmodum in hoc Sacramento existit. Causam assignat præfatus Doctor, ut in hoc Sacramento, per mortem suam, multum fructum afferret: *Ob hoc ergo ait, granum frumenti cecidit, ut multum fructum afferret: Si enim hoc ille concessit seminibus, multo magis id sibi præstitit, ut & ipsum maneat incorruptum, & deinceps, multam alimoniam immortalitatis præbeat, ex suâ fructificatione credentibus.* Cecidit ergo corpus Christi, in hoc Sacramento incorruptibiliter, imò in illo impassibiliter.

Paschasius. At, si & ipsum Christi corpus, extra Sacramentum, tali modo semper permanisset, equidem paruum fructum afferret. Sed expediebat, ut moreretur, pareretur, ut sic etiam in Sacramento incorruptus, multam alimoniam immortalitatis præberet. Ut hinc intelligas, Christum noluisse fructus Sacramenti, (absq; medio passionis suæ) conferre.

Corpus Christi mortuum multum fructum attulit. Quoniam ergo, fructus mortis Christi, est Fides sancta, sine qua homo ad Deum accedere non potest, quis inficiabitur? hominem debere fieri granum mortuum, ut desideratus iste fructus, in animam eius illabatur. Quod inde deduco: quia homo fidelis, est semen Christi, ut docet Apostolus 1. Ioan. 3. *Omni qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quia semen ipsius in eo manet.* Atqui semen cum suo fructu, eiusdem speciei debet esse, igitur ut fructum hunc, nimirum fidem ad salutem necessariam recipiat, ad similitudinem Christi, mori

Idem. longæum produceret. Si posuerit inquit, animam suam pro peccato, videbit semen longæum. Isaias. 53. Per quod semen, intelligit D. August. fidem populorum: sic enim dicit, tract. 51. *Christus est granum multiplicandum, in fide populorum.* Consentit Caietanus addens: *Mortuus est vnus Iesus, & tulit fructum innumerabilium hominum.* At quomodo tulit hunc fructum? utiq; per Fidem sanctam, quam suâ morte in animis credentium firmavit. quia teste Apostolo: *Sine fide impossibile est placere Deo.* Quod ita esse, euentissimo documento comprobo. Renuebat Christi resurrectionem credere Thomas Apostolus, Ioan. 20. *Nisi videro, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam.* Quid est pro Deum immortalem? iam benè Thomas ab ipso met Christo, de futura eius morte & resurrectione, instructus erat; quando Christus Iudeis dixit: *Soluite templum hoc, & in triduo reedificabo illud.* Ioan. 2. Iam fantebantur Apostoli, se vidisse Dominum, ac eius vulnera: nam apparens *Ostendit eis manus & latus.* Ioan. 20. Et tamen Thomas incredulus, ac pertinax, quasi leuitatis eos arguens, quod ex solo visa credidissent, affirmabat se non crediturum, nisi simul tangeret, palparet, imò digitos ac manum, in vulnera immitteret. Quid igitur? apparuit iterum Dominus, & ait ad Thomam: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Tetigit ille, & protinus exclamauit: *Dominus meus, & Deus meus.*

Res mira: viderunt Christum resurgentem alij discipuli, & tantum Dominum confessi sunt; *Vidimus Dominum.* Solus Thomas, non solum Dominum, sed etiam Deum pronuntiavit. exclamans: *Dominus meus & Deus meus.* Vnde quæso tanta fides ut omnium communem Dominum, suum duntaxat profiteatur? Sanè ex eo: quia non solum vidit, ut reliqui, sed attrectauit, sed in vulnera se immisit: hinc in Christum transformatus, & Christus totus eius factus, ut eleganter discurre S. Bernardus, Serm. 61. in Cantica. *Dominus inquit meus, & Deus meus.* Vnde hoc reportatum oraculum? nisi ex foraminibus. Hinc totus Thomæ Christus, & totus Thomas Christi: quia ex foraminum habitatione, hæc transformatio. Vnde, si ait, Thomas in illis habitans, Christum nominauit Deum suum; ita Deus, animam in illis per fidem habitantem, suam esse dicit. Cantic. 3. *Surge amica mea, soror mea, columba mea.* Quid est? utique anima fidelis, habet etiam

Isaias 53. longæum produceret. Si posuerit inquit, animam suam pro peccato, videbit semen longæum. Isaias. 53. Per quod semen, intelligit D. August. fidem populorum: sic enim dicit, tract. 51. *Christus est granum multiplicandum, in fide populorum.* Consentit Caietanus addens: *Mortuus est vnus Iesus, & tulit fructum innumerabilium hominum.* At quomodo tulit hunc fructum? utiq; per Fidem sanctam, quam suâ morte in animis credentium firmavit. quia teste Apostolo: *Sine fide impossibile est placere Deo.* Quod ita esse, euentissimo documento comprobo. Renuebat Christi resurrectionem credere Thomas Apostolus, Ioan. 20. *Nisi videro, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam.* Quid est pro Deum immortalem? iam benè Thomas ab ipso met Christo, de futura eius morte & resurrectione, instructus erat; quando Christus Iudeis dixit: *Soluite templum hoc, & in triduo reedificabo illud.* Ioan. 2. Iam fantebantur Apostoli, se vidisse Dominum, ac eius vulnera: nam apparens *Ostendit eis manus & latus.* Ioan. 20. Et tamen Thomas incredulus, ac pertinax, quasi leuitatis eos arguens, quod ex solo visa credidissent, affirmabat se non crediturum, nisi simul tangeret, palparet, imò digitos ac manum, in vulnera immitteret. Quid igitur? apparuit iterum Dominus, & ait ad Thomam: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Tetigit ille, & protinus exclamauit: *Dominus meus, & Deus meus.*

Res mira: viderunt Christum resurgentem alij discipuli, & tantum Dominum confessi sunt; *Vidimus Dominum.* Solus Thomas, non solum Dominum, sed etiam Deum pronuntiavit. exclamans: *Dominus meus & Deus meus.* Vnde quæso tanta fides ut omnium communem Dominum, suum duntaxat profiteatur? Sanè ex eo: quia non solum vidit, ut reliqui, sed attrectauit, sed in vulnera se immisit: hinc in Christum transformatus, & Christus totus eius factus, ut eleganter discurre S. Bernardus, Serm. 61. in Cantica. *Dominus inquit meus, & Deus meus.* Vnde hoc reportatum oraculum? nisi ex foraminibus. Hinc totus Thomæ Christus, & totus Thomas Christi: quia ex foraminum habitatione, hæc transformatio. Vnde, si ait, Thomas in illis habitans, Christum nominauit Deum suum; ita Deus, animam in illis per fidem habitantem, suam esse dicit. Cantic. 3. *Surge amica mea, soror mea, columba mea.* Quid est? utique anima fidelis, habet etiam

Idem. am matrem, in cuius domum fatetur se sponsum introducturam. Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ibidem: Quare ergo, post agnitionem a morte resuscitatum Christum, solius Sponsi dicitur esse: amica mea. Sanè ideo: quia in foraminibus petræ, in cauerna maceræ habitat.

Idem. Ita resoluit S. Greg. in citatum locum. Benè ait, *columba in foraminibus petræ, & in cauerna maceræ esse dicitur; quia dum in crucis re-*

S. Grego. cordatione, dum ipsa vulnera ad memoriam reducit, quasi columba in foraminibus, simplex anima in vulneribus, nutrimentum, quo conualecat inuenit. Nutrimentum ergo salutis, scilicet fidem, ex qua iustus viuit, non alibi inuenit homo, quam in morte Christi, dum eius vulnera, mortem, & resurrectionem, recogitat. In comprobationem istius discursus, elegantem quæstionem mouet Paschasius, Cap. 18. de corpore & sanguine Domini, quare Christus ante suam passionem, Sacramentum Eucharistiæ instituit, & corpus suum tradidit discipulis? Nonne aptius instituit post resurrectionem? quando iam, ut Deus impassibilis existeret, quemadmodum in hoc Sacramento existit. Causam assignat præfatus Doctor, ut in hoc Sacramento, per mortem suam, multum fructum afferret: *Ob hoc ergo ait, granum frumenti cecidit, ut multum fructum afferret: Si enim hoc ille concessit seminibus, multo magis id sibi præstitit, ut & ipsum maneat incorruptum, & deinceps, multam alimoniam immortalitatis præbeat, ex suâ fructificatione credentibus.* Cecidit ergo corpus Christi, in hoc Sacramento incorruptibiliter, imò in illo impassibiliter.

Idem. At, si & ipsum Christi corpus, extra Sacramentum, tali modo semper permanisset, equidem paruum fructum afferret. Sed expediebat, ut moreretur, pareretur, ut sic etiam in Sacramento incorruptus, multam alimoniam immortalitatis præberet. Ut hinc intelligas, Christum noluisse fructus Sacramenti, (absq; medio passionis suæ) conferre.

Idem. Quoniam ergo, fructus mortis Christi, est Fides sancta, sine qua homo ad Deum accedere non potest, quis inficiabitur? hominem debere fieri granum mortuum, ut desideratus iste fructus, in animam eius illabatur. Quod inde deduco: quia homo fidelis, est semen Christi, ut docet Apostolus 1. Ioan. 3. *Omni qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quia semen ipsius in eo manet.* Atqui semen cum suo fructu, eiusdem speciei debet esse, igitur ut fructum hunc, nimirum fidem ad salutem necessariam recipiat, ad similitudinem Christi, mori

Idem. longæum produceret. Si posuerit inquit, animam suam pro peccato, videbit semen longæum. Isaias. 53. Per quod semen, intelligit D. August. fidem populorum: sic enim dicit, tract. 51. *Christus est granum multiplicandum, in fide populorum.* Consentit Caietanus addens: *Mortuus est vnus Iesus, & tulit fructum innumerabilium hominum.* At quomodo tulit hunc fructum? utiq; per Fidem sanctam, quam suâ morte in animis credentium firmavit. quia teste Apostolo: *Sine fide impossibile est placere Deo.* Quod ita esse, euentissimo documento comprobo. Renuebat Christi resurrectionem credere Thomas Apostolus, Ioan. 20. *Nisi videro, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in locum clauorum, & mittam manum meam in latus eius, non credam.* Quid est pro Deum immortalem? iam benè Thomas ab ipso met Christo, de futura eius morte & resurrectione, instructus erat; quando Christus Iudeis dixit: *Soluite templum hoc, & in triduo reedificabo illud.* Ioan. 2. Iam fantebantur Apostoli, se vidisse Dominum, ac eius vulnera: nam apparens *Ostendit eis manus & latus.* Ioan. 20. Et tamen Thomas incredulus, ac pertinax, quasi leuitatis eos arguens, quod ex solo visa credidissent, affirmabat se non crediturum, nisi simul tangeret, palparet, imò digitos ac manum, in vulnera immitteret. Quid igitur? apparuit iterum Dominus, & ait ad Thomam: *Infer digitum tuum huc, & vide manus meas: affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Tetigit ille, & protinus exclamauit: *Dominus meus, & Deus meus.*

Res mira: viderunt Christum resurgentem alij discipuli, & tantum Dominum confessi sunt; *Vidimus Dominum.* Solus Thomas, non solum Dominum, sed etiam Deum pronuntiavit. exclamans: *Dominus meus & Deus meus.* Vnde quæso tanta fides ut omnium communem Dominum, suum duntaxat profiteatur? Sanè ex eo: quia non solum vidit, ut reliqui, sed attrectauit, sed in vulnera se immisit: hinc in Christum transformatus, & Christus totus eius factus, ut eleganter discurre S. Bernardus, Serm. 61. in Cantica. *Dominus inquit meus, & Deus meus.* Vnde hoc reportatum oraculum? nisi ex foraminibus. Hinc totus Thomæ Christus, & totus Thomas Christi: quia ex foraminum habitatione, hæc transformatio. Vnde, si ait, Thomas in illis habitans, Christum nominauit Deum suum; ita Deus, animam in illis per fidem habitantem, suam esse dicit. Cantic. 3. *Surge amica mea, soror mea, columba mea.* Quid est? utique anima fidelis, habet etiam

Idem. am matrem, in cuius domum fatetur se sponsum introducturam. Tenui eum, nec dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ. Ibidem: Quare ergo, post agnitionem a morte resuscitatum Christum, solius Sponsi dicitur esse: amica mea. Sanè ideo: quia in foraminibus petræ, in cauerna maceræ habitat.

Idem. Ita resoluit S. Greg. in citatum locum. Benè ait, *columba in foraminibus petræ, & in cauerna maceræ esse dicitur; quia dum in crucis re-*

S. Grego. cordatione, dum ipsa vulnera ad memoriam reducit, quasi columba in foraminibus, simplex anima in vulneribus, nutrimentum, quo conualecat inuenit. Nutrimentum ergo salutis, scilicet fidem, ex qua iustus viuit, non alibi inuenit homo, quam in morte Christi, dum eius vulnera, mortem, & resurrectionem, recogitat. In comprobationem istius discursus, elegantem quæstionem mouet Paschasius, Cap. 18. de corpore & sanguine Domini, quare Christus ante suam passionem, Sacramentum Eucharistiæ instituit, & corpus suum tradidit discipulis? Nonne aptius instituit post resurrectionem? quando iam, ut Deus impassibilis existeret, quemadmodum in hoc Sacramento existit. Causam assignat præfatus Doctor, ut in hoc Sacramento, per mortem suam, multum fructum afferret: *Ob hoc ergo ait, granum frumenti cecidit, ut multum fructum afferret: Si enim hoc ille concessit seminibus, multo magis id sibi præstitit, ut & ipsum maneat incorruptum, & deinceps, multam alimoniam immortalitatis præbeat, ex suâ fructificatione credentibus.* Cecidit ergo corpus Christi, in hoc Sacramento incorruptibiliter, imò in illo impassibiliter.

Idem. At, si & ipsum Christi corpus, extra Sacramentum, tali modo semper permanisset, equidem paruum fructum afferret. Sed expediebat, ut moreretur, pareretur, ut sic etiam in Sacramento incorruptus, multam alimoniam immortalitatis præberet. Ut hinc intelligas, Christum noluisse fructus Sacramenti, (absq; medio passionis suæ) conferre.

Idem. Quoniam ergo, fructus mortis Christi, est Fides sancta, sine qua homo ad Deum accedere non potest, quis inficiabitur? hominem debere fieri granum mortuum, ut desideratus iste fructus, in animam eius illabatur. Quod inde deduco: quia homo fidelis, est semen Christi, ut docet Apostolus 1. Ioan. 3. *Omni qui natus est ex Deo, peccatum non facit: quia semen ipsius in eo manet.* Atqui semen cum suo fructu, eiusdem speciei debet esse, igitur ut fructum hunc, nimirum fidem ad salutem necessariam recipiat, ad similitudinem Christi, mori

x. Petri 1.

Aristotel.

Quomodo
homo mo-
ri debeat,
ut gratia
non qua-
tur.

Rom. 6.

Iustifica-
tio pecca-
toris in
tribus co-
stituit.

Aristotel.

Opino et-
nens gra-
tia cu pe-
ccato stare
possit.

mori debet, ut sic ad vitam gratia rena-
scatur. iuxta illud 1. Petri. 1. *Renati non ex
semine corruptibili, sed incorruptibili, per verbum
Dei vivi, & permanentis in aeternum.* Et hoc est,
quod dixit Aristoteles 1. de generatione
tex: 17. *Immeritus huius, alterius est ortus.* hoc
est; generatio vnius formae, causat corrup-
tionem alterius; & vnius generationem,
comitatur ac sequitur corruptio alterius.
Sic generationem ignis ex ligno, comita-
tur corruptio formae ligni. Nihil itaque
desiderat Saluator noster, nisi ut homo,
fiat granum mortuum, hoc est; si vult
abundare in gratia Dei, moriatur pecca-
to, quod infusionem gratiae impedit. Sic
docet Apostolus Rom. 6. *Qui enim mortuus
est, iustificatus est a peccato.* Quasi diceret:
qui peccatum de corde suo expulit, gra-
tiam Dei consecutus est.

Quod fundamento Theologico, illu-
stro. In tribus Theologi, iustificationem
hominis peccatoris constituunt. Videli-
cet, in vltima dispositione, in infusione
gratiae sanctificantis, & in expulsiōe pec-
cati; docentque vltimam dispositionem,
naturā esse priorem, quam sit infusio gra-
tiae, & expulsio peccati. Ratio, quia iuxta
Philosophum Cap. de priori, id altero na-
turā prius est, quod in eodem instanti,
cum illo existit, & cum eodem, simulta-
tem subsistendi consequentiae habet; est
tamen quomocumque causa ipsius. Sed
vltima dispositio, cum infusione gratiae,
existit in eodem instanti, & habet simulta-
tem subsistendi consequentiae cum illa.
Vnde licitum est verē inferre, vtrumque
ex vtroque, verbi gratia, est vltima dispo-
sitiō ad infusionem gratiae, ergo est infu-
sio gratiae; & e contra, est infusio gratiae,
ergo est vltima dispositio ad ipsam. Præ-
terea, vltima dispositio, est aliquomodo
causa infusionis gratiae, ut patet ex his
causalibus veris, idē peccator vltimō di-
spōsitus est, ut illi infundatur gratia: idē
peccator diligit Deum, ut acquirat eius
amicitiam; idē vltimō disponitur, ut for-
mam iustificationis obtineat. Ergo vlti-
ma dispositio, est naturā prior, infusione
gratiae. Cum itaque iustificatio, consistat in
expulsiōe peccati, manifestum est, ut ho-
mo consequatur iustitiā inhaerentem, hoc
est gratiam sanctificantē, debere omnino
peccatū mori, & expelli ex anima ipsius.

Et licet, non postrema sit controuer-
sia inter Doctores, vtrum gratia Sancta,
possit cum peccato habituali, simul esse in
eodem subiecto, vno instanti. Et quidem
Scotus, Medina, Curiel, & alij affirmant,
id posse fieri de potentia absolutā, ex his

rationibus. Quia gratia Sancta, non ita
peccato mortali repugnat, ut illud saltem
per absolutam Dei potentiam, secum
compati nequeat, cum omnis repugnan-
tia duorum Physica, aut sit relatiua, aut
contraria, aut priuatiua, aut contradicto-
ria. Sed peccatum habituale, gratia san-
ctificanti, non repugnat relatiuē: quia
neutrum est relatio, aut relatiuum for-
maliter, ut ex definitione vtriusque patet:
Neque contradictoriē: quia peccatum,
non est mera negatio gratiae. Neque pri-
uatiuē: quia peccatum, non est formaliter
priuatiō gratiae, ut patet ex statu pu-
rae naturae, in quo fuisse formaliter pecca-
tum, & non fuisse formaliter priuatiō gra-
tiae. Imo & ex praesenti statu, id manifestū
habetur, in quo grandis & obstinatus pec-
cator, toties peccat nouiter formaliter,
& tamen non committit nouam formali-
ter priuatiōem gratiae. Neque demum
contrariē: quia peccatum, non est quid
positiuum.

Ceterum alij, verisimiliter censent,
gratiam sanctificantem, ex naturā suā,
tantam habere repugnantiam, cum pec-
cato mortali, ut ne diuinitus quidem si-
mul cum eodem stare possit, quemadmo-
dum lux cum tenebris, dies cum nocte,
& omnis forma, cum suā priuatione. Si-
quidem peccatum mortale, est mors ani-
mae; gratia verō, vita illius: vita autem,
cum morte, directē sibi opposita, ut potē
habitus cum priuatione, nullo modo sta-
re potest. Atque haec est causa, cur Chri-
stus, tanquam granum cadens in terram,
mori voluit, ut scilicet; suā morte inno-
centi, mortem peccati destrueret, & vi-
tam in mortuos induceret, ut ibi supera-
bundaret gratia Dei, vbi & delictum a-
bundauit. Ut sic, & ipse homo, pariter
se ad mortem Christi conformans, vel ut
cum D. Paulo loquar, *configuratus morti eius,*
cum summa festinatione mori cupiat, ut
abundantiū gratia Iesu Christi viuifice-
tur. Talibus enim Christus, iustificatio-
nem promisit Rom. 6. *Qui mortui est, iusti-*
ficus est a peccato. Mori autem debet,
non ad corruptionem, sed ad maiorem
conseruationem: mori debet non vitae,
ut desinat viuere, sed morti, scilicet pec-
cato; quod gratia sanctae est incompō-
sibile, ut abundantius in Deo viuat, sua-
dente Apostolo: *Itaque, & vos existimate, vos mor-*
tuos esse peccato, viuentes autem Deo, in Christo Iesu
Domino nostro. Ibidē, id est; ut quod attinet
ad peccandi facultatem, quasi verē mor-
tui simus; in iustitiā verō opera, omnes
vires, & actiones nostras conuertamus.

Pulchrē

Gratia
sanctifi-
cans nullo
modo po-
test stare
cum pec-
cato.Christus
propter
vniuersa
nos mori
voluit.

Rom. 6.

Ibidem.

Zeno Ve-
ronensis.

Rom. 6.

Caietan.

Rom. 6.

Quid sit
corpus
peccati.

Pulchrē hoc elucidat, S. Zeno Veron-
Episcopus, Serm. 7. ad Neophytos post
baptismum inquit: *O liberatoris nostri pro-*
funda providentia! o praestantia singularis! o dulcis
sententia! o damnatio necessaria! in semetipso ho-
mo ingulatur, ut uiuat, percussor non videtur, per-
cussor non cernitur gladius, percussor non hiat vulnus,
non desinit sanguis expirantis, non palpitat corpus,
non decolor color est. Ipse est; & tamen non est ipse,
vetus quidem videtur domicilium, sed nouus inqui-
linus exultat mutatione morum, natiuitatis suae no-
uilitatem, incredulis, varijs virtutibus probaturus.
Apprehendite illa verba: *Ipse est, & tamen*
non est ipse. in quibus arcanum magnum
continetur, quod homo peccato mortuo-
us, non sit is, qui antea erat; cum tamen
reuera idem ipse, Deo iam viuens, sit.
Quod magis adhuc enucleat D. Paulus
Rom. 6. inquit: *Consepulti enim sumus, cum*
illo, per baptismum in mortem; ut quomodo Chri-
stus surrexit a mortuis, per gloriam patris, ita &
nos, in nouitate vitae ambulemus. Vbi D. Pau-
lo non satis erat, nos peccatis mortuos
facere, nisi etiam consepeliāmur, ac tu-
mulemur. hoc est; nisi peccatum; & o-
mnes peccandi occasiones, ex anima no-
stra totaliter extirpemus. Sic resoluit
Caiet. Serm. 18. in Cantic: *Abscindatur ser-*
ro, acuta compunctio vici, inueterata consuetu-
dinis.

Vnde hoc vnicum desiderat Deus, ut
quemadmodum sepulchrum, cadauer sibi
traditum ita exinanit atque exedit, & car-
ne, nervis, atque intimis medullis spoli-
at, ac nudat; ut ipsum denuō necare, & con-
ficere videatur. Ut inquam, vera poenit-
entia in homine, non secus peccata, pec-
catiūque concupiscentias, ac fibras exedat,
atque consumat. In cuius veritatis com-
probationem, dicit S. Paulus ad Rom. 6.
Hoc scientes, quia vetus noster homo, simul crucifi-
xus est, ut destruat corpus peccati. Perpendi-
te accuratiū, quid sibi velit destructio
corporis peccati. An certē corpus habet
peccatum? sunt illi, membra & artus? sa-
ne D. Paulus, nomine corporis peccati,
figuratē intelligit vires, & robur peccati,
quibus corpus, hominem sibi subiecit, &
contra virtutem pugnat. Proinde vult, ita
peccatum omnino destrui, ut non tantum
ab animo, sed etiam ab ipso corpore euel-
latur, omneque illius vires, conatus, &
appetitiones infringantur, eneruentur, &

euacuentur. Ut eleganter praefatum A-
postoli locum, exponit Oecumenius: *Chri-*
stus inquit, non ex parte, sed integer est crucifixus,
ut nos ex toto moriamur peccato.

Nihil autem aliud esse, mori peccato
corpus, nisi declinare omnes peccandi
occasiones, innuit Doctorgentiū Rom. 6.
inquit: *Non ergo regnet peccatum, in vestro*
mortali corpore, ut obediat concupiscentijs eius,
sed neq; exhibeat membra vestra, arma iniquita-
ti peccato. Ponderate energiam in verbis
Apostoli, quid sit exhibere membra arma
iniquitati peccato? Equidem, monitum val-
de opportunum, hāc nobis praescribit.
Apostolus, ne scilicet peccato arma prae-
beamus, quibus illud aduersus nos pu-
gnet, hoc est; ne peccati occasiones,
& illecebras, atque ea, quae carnem ad-
uersus spiritum armant, conseruemus.
Haec est genuina interpretatio D. Am-
broij, Lib. de poenitentia Cap. 14. *Passi-*
tur inquit, libido conuiuij, nutritur delicijs, vino
accenditur, ebrietate flammatur, grauiora hu sunt
samenta verborum, quae vino quodam Sodomitanae
vitijs, mentem inebriant. Hinc Cyrillus Ale-
xandrinus, arguit hominem, suum pecca-
tum excusantem, lib. 9. in Leuitic. his ver-
bis: *Nolite conqueri de infirmitate carnis, nolite*
dicere, quia volumus, & non possumus: volumus con-
tinenter viuere, sed carnis fragilitate decipimur, &
impugnamur stimulis eius. Tu das stimulos carni
tuā, tu illam, aduersus spiritum tuum armas. &
potentem facis: cum eam carnibus satias, vno ni-
mis iucundas, omni mollitie palpas, & ad illecebras
nutris.

Si ergo vultis Catholici mei, abun-
danter Christi gratia repleti, configurate
vos ad mortem eius, ut quemadmodum
ille, pro peccatis vestris integer mortuus
est; ita & vos, pro vestris delictis, totali-
ter moriamini, arctā poenitentia, illa-
tā ex corpore, quam ex anima expel-
lendo, & sic vberimum Christi passionis
fructum, scilicet firmam in Deum fidem,
& gratiam sanctam abundantem, multi-
plicatam, in vobis velut grana mortua
produceris, atque per hoc, vos esse
Christi semen ostenderis, iuxta
doctrinam D. Pauli Galat. 5.

Qui autem sunt Christi, car-
nem suam crucifixerunt cum vitijs, & concu-
piscentijs.

Galat. 5.

S. Thom. gelicus Doctor 3a. p. q. 28. art. 1. ubi dicit. *Conueniens fuit dignitati humanitatis Christi, in qua locum peccatum habere non debuit, ut ex Virgine nasceretur: alioquin non poterat esse, ut in natura iam corrupta, ex concubitu caro nasceretur, sine infectione originalis peccati.* Si ergo Sanctissima Virgo, de purissimo sanguine suo, Filio Dei subministravit carnem, in qua ille assumptus, salutem humani generis operatus est. Quis non fatebitur, eum a Beata Virgine habuisse, ut ex illa incarnatus, diceretur brachium virtutis Dei. Siquidem in portione Virginis, hoc est; in carne de sanguine eius, personae verbi unita, admirandum redemptionis nostrae opus, perpetratum sit, summaque potentia ostensa, quod Deus Homo factus, in terris cum filijs hominum, conuersatus apparuerit.

Q. Augusta Virgo, si profundam tuam humilitate meruisti hoc, ut caro illa deificata, ad redemptionem generis humani, non de alieno; quam de tuo sanguine sumeretur! Quis iam, qui te Dominam suam recognoscit, de sua salute poterit desperare? Si enim Filius tuus nos redemit, tu quoque, cum sis Mater misericordiae, neminem reijcies: sed omnes in gratiam saluatoris insinuas. Euigilet nunc de somno obstinationis, desperatissimus peccator: resuscitetur in omne scelus nefandum effusus crudelis homicida; reuiuifcat barbarus praedo; veniat gentilis, precetur veniam Iudaeus; Tu materno affectu vnumquemque, amplecteris; quia mater omnium viuentium constituta es. Praefertim, cum suum Dei Filius imperium, tecum diuiderit, & sibi relicta iulitia, tibi misericordiam communicauit. ut quibus ille iuste offensus succedet, tu miseraris: & quos ille iam punire vult, eis tu veniam impetres. Adumbrat eleganter, hanc misericordiam Virginis, factum illud piissimae Rebeckae: illa enim postquam cognouisset, quod Isaac vocaret filium suum Esau, ut ultimam benedictionem ei impertiretur. *Affer inquit mihi de venatione tua, ut comedam, & benedicat tibi anima mea.* Caput statim suasionibus inducere minorem natu filium Iacob, ut se fingeret primogenitum Esau, & patri cibos afferens, benedictionem, loco illius reciperet, inquit: *Nunc ergo fili mi, acquiesce consilij meo, & affer cibum patri tuo, ut benedicat tibi, priusquam moriatur.* Cuius consilij morem gerens Iacob, pelliculis haidinis manus cooperiens, benedictionem paternam obtinuit, audiens de ore Patris verba illa. *Det tibi Deus de rore caeli, & de pinguedine terrae, abundantiam frumenti & vini.* Videtur hic, &

Gen. 27.

Gen. 27. *Affer inquit mihi de venatione tua, ut comedam, & benedicat tibi anima mea.* Caput statim suasionibus inducere minorem natu filium Iacob, ut se fingeret primogenitum Esau, & patri cibos afferens, benedictionem, loco illius reciperet, inquit: *Nunc ergo fili mi, acquiesce consilij meo, & affer cibum patri tuo, ut benedicat tibi, priusquam moriatur.* Cuius consilij morem gerens Iacob, pelliculis haidinis manus cooperiens, benedictionem paternam obtinuit, audiens de ore Patris verba illa. *Det tibi Deus de rore caeli, & de pinguedine terrae, abundantiam frumenti & vini.* Videtur hic, &

Rebecca graue delictum commississe, inducendo filium ad hoc, ut fratrem suum in praeiipienda benedictione circumveniret; & Iacob mentitus esse: seducendo patrem, & interroganti: *Qui es tu respondendo, Ego sum Esau primogenitus filius tuus;* qui tamen reuera non erat. Sed excusat **S. Augustinus** tom. 4. lib. de mendacio cap. 10. tam Rebeckam, quam Iacobum, factum eorum non ad causam propriam, sed ad ea, ad quae significanda ordinabatur, referendo. Sic enim ibi dicit **S. Doctor.** *Iacob autem quod matre fecit autore, ut patrem fallere videretur, si diligenter & fideliter attendatur, non est mendacium; sed mysterium.*

Figura haec erat, immensa Augustissimae Virginis misericordia. Audijt ea, celestis illius Isaac, Christi Domini vocem, quam omnibus iustis, velut primogenitis suis filiis, aeternam beatitudinem pollicitus est: *Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod paratum est vobis, a constitutione mundi.* Sed quia, passim degeneramus ab hoc clementissimo patre, per peccata nostra; idcirco misericordissima Virgo & mater, Regina & patrona, Domina & aduocata, stimulat nos omnes, ut hisce potissimum Sancti Iubilaei diebus, ubi aurea porta, ad obtinendam gratiam salutarem, omnibus aperta est, festinemus ad seruendum Deo. Cumque simus peccatores maximi, neque digni ante conspectum diuinum maiestatis stare, operit manus nostras suis precibus, & nuda colli vestit intercessionem efficaci, ut nos pro primogenitis recognoscat Christus. Proinde non nisi Virgine Augustissima mediante, omnes beatitudinem aeternam, & benedictionem in rebus temporaneis consequimur. Fatetur Virginis huius potentiam, Ecclesia Sancta, in Cantico *Salve Regina*, dum ab ea postulat, ostendi sibi Christum Dominum, in gloria triumphantem, ut eo fruatur; occinens: *Et IESVM benedictum fructum ventris tui, nobis post hoc exilium ostende.* At, nonne obsecro, solius patris aeterni proprium est, ostendere Filium suum: teste, Scriptura Sacra: *Ostende faciem tuam, & salu-*

Psalm. 79. *erimus.* hoc est: *Filium tuum, quem Psalmista vocat Faciem Dei, quia est imago bonitatis illius.* Nihilominus, Ecclesia Sancta fatetur, tantam esse Virginis **MARIAE** potentiam, ut quod Deo per naturam competit, id Deiparae Virgini per gratiam conueniat. Ipsa profecto pro nobis interpellans, dignatur toties nobis ostendere Filium suum, ut nos iterum atque iterum recipiat in pristinam gratiam, quos iam in perpetuum forsitan repudiare intendebat: quia

mediante
Maria gra-
tiam Dei,
& benedi-
ctione af-
sequimur.

Reg. 2. quia efficacissimis matris suae postulationibus, negare quicquam non audet, memor illius suae promissionis, per Salomonem factae: *Pete mater mea a me quod vis; neque enim fas est, ut auertam faciem tuam.*

Quod etiam Virgo Sanctissima, fuerit instrumentale brachium virtutis Dei, ex ipsiusmet instrumenti definitione, palam est: Instrumentum enim dicunt Philosophi esse, quod omnia, in bonum & in malum principalis agentis, operatur; in virtute & motione eiusdem. Coniicite, an non talis fuerit Virgo Deipara? Quae licet iam per Angelum, ad dignitatem supremam maternitatis Dei vocata esset: licet caeli & terrae Dominam, & vniuersarum Reginam creaturarum se constitutam esse sciret; nihilominus tamen salutanti paranymphe respondit. *Ece ancilla Domini:* quae si diceret: Haec tanta eminentia, non ex me est, (cum sim creatura) sed ex virtute aeterni illius motoris, cui placuit me, ex communi perditionis massa eripere, & culpa originalis atque Diabolicae seruitutis immunem facere, ut idoneum essem, instrumentum potentiae eius. Proponit **Doctor Angelicus** quaestionem satis sublimem, 3. p. q. 27. *utrum Beata Virgo fuerit sanctificata, ante natiuitatem ex utero?* Et concludit in corpore: *rationaliter inquit creditur, quod Beata Virgo sanctificata sit, antequam ex utero nasceretur.* Quae sanctificatio nihil aliud fuit; nisi infusio plenitudinis gratiae, ut Virgo sanctissima adhuc in utero matris suae, fieret aptum instrumentum diuinae potentiae, per quod Deus omnia miranda faceret. Duplicem itaque potentiam fecit **Deus** in hoc suo brachio instrumentali, (Virginem **MARIAM** loquor). Primum, quia per hoc brachium, contriuit vires omnium inimicorum: *Dispersit superbos mente cordis sui, deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles.* Vbi Doctores, & sacrarum literarum expositores, per superbos, intelligunt Diabolum. Ut **Eusebius Emisenus** homil. fer. 6. ante. 4. *Fecit inquit potentiam Dominus in brachio suo, quia Diabolum vicit, & infernum con-*

Eusebius *fergit, atque spoliavit.* In hoc brachio cecidit, primum potentia Diaboli, quando ipse Dominus specialiter custodiuit conceptionem Virginis, & matris suae, ne eam Diabolus furtiuo impetu aggrediretur. Cum enim Diabolus, ab initio statim suae creationis esset homicida, & sollicitus quæreretur, in ipso statim conceptionis ingressu, vniuersum genus humanum interimere; ipse Deus tanquam bellator fortissimus, stetit ante portam conceptionis matris suae, ne contrita caput Diaboli, ex pro-

missione Dei: *Ponam inuicem inter te & mulierem, ipsa conteret caput tuum:* fuisset ab eo prius contrita, & serua prius atque captiua, quae Domina debuit fieri. Ut sic ipse met **Deus** in praeseruanda matre sua, omnes diaboli artes & fraudes eluderet, iuxta illud Sapientis effectum: *non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Hoc expresse docuit **S. Thomas** in 3m. dist. 3. q. 1. art. 1. ubi in quaestione secunda quaerit, An sanctificata fuerit Beata Virgo ante animationem, vel infusionem animae? Et respondet sic. *Ad secundum dicendum, quod sanctificatio Beatae Virginis, non potuit esse decenter ante animae infusionem: quia gratia capax nondum erat. Sed nec etiam in ipso instanti conceptionis animae, seu potius infusionis animae, ut scilicet per gratiam tunc sibi infusam conseruaretur, ne culpam originalem incurreret.* Ecce, cognoscit gratiam praeseruatiuum, ne incurratur macula in vilo instanti infusionis animae, & distinguit eam ab ea gratia, quae fieret Virgini ante animationem & constitutionem personae, siue in suis parentibus, ne generarent prolem in peccato; siue etiam in materia sui corporis, aut in anima. Non ergo negat **S. Thomas** gratiam praeseruantiem in virgine, quae facta est ipsi personae, sed solum negat gratiam emundantem a culpa, quia haec in virgine locum non habuit.

Sanctus vero Augustinus, nomine superbiorum vult intelligi Iudaeos: sic enim dicit in expositione super Magnificat: *per superbos, Iudaeos intelligere possumus, qui humilem aduentum Christi superbe contempserunt, quos abiicit.* Decem beneficijs gens Hebraeorum, specialiter a Deo fuit cumulata, propter quae, in comparatione omnium aliarum nationum, Gens inclita, populus sublimis, meruit appellari. Imprimis, quia fuit electa a Deo, tanquam peculiaris Dei populus, sub illius cura & directione singulari degens, ut testatur Scriptura sacra. Deinde, quia sola gens Hebraeorum, veram Dei veri notitiam retinuit. Tertiò, quod Fides Diuina in hoc populo, usque ad Christi aduentum fuerit, integrè conseruata, & eius religio. Lex enim Moysis, tota ferme erat de Messia mittendo, in quem eo tempore, Iudaei credendo venturum, tanquam verum Redemptorem, sub figuris suae legis adumbratum, colebant; sacrificia, & omnes ceremonias solemnes, secundum morem a Moysè praescriptas, ritu debito illi persoluentes. Quarto, quia Sacra Scriptura illis potissimum credita fuit, ut ex illa discerent ea, quae salutem concernunt. Hinc in synagoga veteris testamenti,

G. ens. 3.

Prou. 21.

S. Thom.

S. August.

Exodi 19a & Deut. 7.

Ecclesi. 19

Dece be- neficia a Deo Iudeis praestita

Officiu
mi Sacer
dotis.

menti, ad hoc peculiariter destinatus erat summus Sacerdos, ut statutis temporibus Sancta Sanctorum ingrederetur, ibique conueniente vniuerso populo ad diuina peragenda, obscura Scriptura Sacra loca interpretaretur, credenda proponeret, dubia in fide decideret, partes contumaces, contra suam sententiam, ad parendum cogeret. Ut sic Respublica illa, sub Dei regimine constituta, pacem in omnibus haberet, quæ ad salutem pertinebant. Quinto, quia Deus suam præsentiam, tam in oraculis dandis, quam ferendis responsis, exhibendis promissis, hostibus vlciscendis, propulsandis periculis, aliisque miraculis patrandis, huic genti abunde præstiterat, vnde & Moyses, locutus est cum Domino facie ad faciem: nam dicit sacer textus: *Loquebatur Dominus Moysi facie ad faciem.* Et cum eum destinaret generalem ductorem Dominus, ad educendum populum Israel, de dura Egyptiorum seruitute, dixit ad eum. *Veni mittam te ad Pharaonem, ut educares populum meum Israel de Egypto.* Et Samuel puer adhuc in templo ministrans, vocem Domini audiuit. Consultuit David fugiens Saulem, Dominum; vtrum si mansisset in oppido Ceila, venturus illuc esset Saul ad capiendum eum? & mox audiuit oraculum veniet. Rursus quæsiuit, vtrum Ceilitæ eum tradituri essent in manus Saulis, si non aufugeret? & protinus responsum accepit. *tradent.* Saluus igitur David euasit, quia Deo præsentem & oracula dante, non est difficile, etiam in extremis casibus pede inoffenso currere. Sexto, quia ad defensionem huius gentis, contra barbaras nationes, etiam Angelos defensores aliquoties Deus miserat. Hinc gloriabatur quondam Synagoga, quod fortissimum Angelorum Michaëlem defensorem habuerit. *Nemo est inquit adiutor meus, nisi Michaël princeps noster, scilicet; Hebræorum: is enim potenter causam gessit Iudæorum, apud Babylonios in captiuitate detentorum.* Septimo, quia huic soli genti, legem à se conditam & scriptam, per Moysen ad obseruandum tradidit, ut quicumque secundum eam viuerent, desolatæ Angelorum sedes, decurso vitæ huius temporaneæ lubrico curriculo, æternam felicitate fruituri occuparent. Octauo, quia ex hac gente & viri insignes, & famina fortes prodierunt. Quis enim par Danidi, qui leonem & vrsum interficiebat solus, qui opprobrium illud ex Israel sustulit, in nece gigantis Goliath. Quis cum Samson comparandus, qui asini mandibula tot millia hostium in acie

Esodi. 33.

1. Reg. 23.

Daniel 10.

Viri & famina ex Iudæis insignes & fortes.

2. Reg. 17.

Iudic. 25.

prostravit. Aut quæ natio Iudithæ parem habuit feminam, quæ de iniusto victrix Holoferne triumphauit. Aut demum, quæ prouincia cum Debbora, totius Israëliti populi gubernatrice, æquandam spectauit? Quæ contra Chananeos, feroces prælio, militum phalanges instruebat, & Sisaram sanguinis Israëliti stientissimæ hostem, cum ignominia, nullis vnquam temporibus abolendâ, penitus prostravit. Nono, quia ex hac gente, verus Messias voluit nasci, iuxta promissionem patribus antiquis factam. *Non auferetur sceptrum de Iuda, donec veniat, qui venturus est.* Decimo tandem, quia ex hoc populo, lex Euangelica profecta est, & in orbe vniuerso propagata.

Tantum nihilominus beneficiorum immemores Iudæi, mordicus insurrexerunt contra Christum, illum qui innocentissimus venerat, ut peccata mundi tolleretur, minime erubescerent peccatorem vocitare. *Non est inquit hic homo à Deo, qui Sabbathum non custodit.* Calumniari sunt impudentissime omnia eius miracula, in quibus veram eius diuinitatem agnoscere debuerant, & ultra vires naturæ operantem potentiam fateri. *In Beelzebub inquit principe demoniorum, eiecit demonia.* Impugnauerunt eius doctrinam, quæ cælestis dulcedinem gratiæ stillabat, quasi suspectum quoddam dogma admirati, & fugientes. *Quanam doctrina noua est hæc.* Ignorantes, quod venerit querere & saluum facere, quod perierat, murmurabant, quod peccatoribus se familiarem exhiberet, reducere volens vnumquemque in viam veritatis, ut nemo, nisi suâ culpâ periisset. *Quare inquit cum peccatoribus & publicanis, manducat Magister vester.* Et licet summæ abstinentiæ, assiduique ieiunij deditum esse viderent; tamen vini potatorem esse criminabantur, succclamantes: *Eccæ homo vorax & potator vini.* Spectabat Saluator noster, immo auribus proprijs audiebat, sapius impiam hanc Iudæorum blasphemiam, & ingratitude; atque ne impune abiret tantum crimen læsæ maiestatis diuinæ, dispersit arrogantes Iudæos, regnum eorum sustulit, & illos ipsos atque filios eorum dedit in opprobrium, & quasi in captiuitatem omnibus gentibus. Vnde grauissimæ huic quæstioni, quare nimirum in expugnatione Hierosolymæ Iudæi non sunt penitus deleti à Romanis, quoniam eod iam processerat incensus militum furor, ut neque Titi & Vespasiani Imperatorum iussa, quicquam proficerent in illis sedandis, quin etiam templum Dei illud magnificum, flammis exurerent. Respondet S. Au.

Iudic. 10.

Iudic. 48.

Genes. 49.

Iudæorum malitia contra Christum.

Lucæ 15.

Matth. 11.

Matth. 9.

Matth. 11.

Iudæi ob blasphemiam in Christum dispersi, & regno pulsi.

3. August. det S. Augustinus lib. 4. de Ciuitate Dei. cap. 34. *Et nunc inquit, quod per omnes fere terras gentes, dispersi sunt illius vnus veri Dei prouidentia est, ut quod Deorum falsorum simulachra, ædificata sunt, Templis, vsquequaque, quæritur, & sacrificia prohibentur, de codicibus eorum probetur; quemadmodum hoc fuerit tantum ante Prophetarum: ne forte cum legeretur in nostris, à nobis putaretur esse consilium.* Eandem affert rationem doctissimus Abbas Rupertus asserens: Iudæorum dispersionem ideò factam, ut non tantum in vno loco, sed in omni terra, fidei gentium in Iesum Christum confirmarent, dum eum à parentibus suis, crucifixum fuisse assererent, & scripturas in quibus nobis prædictus est, se habere non denegarent.

Iam verò Sanctus Chrysostomus, super Psalmum 96. Ambrosius super Lucæ 9. lib. 7. Augustinus in Psalmum 80. volunt, hoc loco per superbos, intelligi Hæreticos, quod colligunt ex summa eorum astutiâ, quâ non solum aduersus Christianitatem, sed etiam aduersus Deum ipsum plerumque solent moliri. Istiusuâ versutiâ, exuerunt Christum honore diuinitatis, negantes illum esse patri consubstantialem, sed Deum quandam facientes recentem, dum creaturam eum asserere non erubescunt. Contra quos agit Dominus per Psalmistam. *Israel si audierit me, non erit in te Deus reus: quasi diceret: si audires me Hæretice, in Ecclesia Sancta vsque ad consummationem seculi dominantem, si à capite Ecclesiæ, non esses membrum auium & mortuum, nusquam adhuc deuenires demeritiam, ut me qui sum ante omnem æternitatem, in tempore factum esse putares.* Non agnoscit prauitas Hæretica miracula, quæ virtute Christi sunt in Ecclesia Sancta, negat eiectionem demonum ex corporibus obsessorum, refutat indolentiarum valorem, & contradicentes Ecclesiæ talia patranti, sciscitans: *in qua potestate ista facis, sed ecce Christus ipsemet in-*

stat contra illos: *Capite inquit nobis vulpes passillas, exterminantes vineas, latentes in cauernis roruosos, quasi diceret, conuincite astutos falsitatis Hæreticos, & opponite illis querendo. Baptismus Ioannis vnde sit, de cælo, an ex hominibus: si de cælo, quare non creditis: si ex hominibus? quare remedium purè terrenum, ad tollendum peccati virus, vnde propter summam astutiam, Scriptura Sacra, Hæreticos comparat ad vulpes. Quia sicut vulpes fallax animal, & insidijs semper intentum, rapinam fraudis exercet. Sic Hæretici nihil intentum relinquunt, ut orthodoxam Eccle-*

siam demoliantur, & fideles, in suum trahant errorem. Hinc de illis dicit Prophetæ, *linguis suis dolose agebant, hoc est: ut exponit Hieronymus, aliud in corde gestant, aliud ore proferunt, & quando apparet pietas in verbis eorum, residet impietas in præcordijs.* O quantam Deus potentiam fecit in Virgine Sanctissima, prauam hæresim extirpando: ut merito Ecclesiæ Sancta, omnem infidelitatis eradicationem, Augustissimæ Virgini, tanquam instrumento diuinæ potentie, subscribat: *Tu sola vniuersas Hæreses interemisti, in vniuersa mundo.* Cogor hic illud Samsonis factum referre, quod ad caudas vulpium faces ligauerit, & dimiserit eas in messes alienigenarum. Quæro, nonne inique fecisse videtur Samson, segetes Philistinorum exurendo? cum damnum nemini sit inferendum, quin immo iuuandum etiam in casibus aduersis, suadet sacra litera. Verum si rem ipsam rectè considerauerimus, Samsonem id merito fecisse animaduertemus. Samson enim, qui interpretatur Sol ipsorum, figurabat Solem Iustitiæ Christum. Iesum. Vulpes, præseferabant homines vafros, hæresum sectatores; faces illigatæ caudis, significabant malitiam nocendi, & errorem in fide, quia ut dicit Augustinus, Hæretici trahunt secum ignem corrumpentem. Cælestis ergo Samson, caudas vulpium colligauit, hoc est compescuit malitiam Hæreticorum, ne in patrio solo, vbi honos Augustissimæ Cælorum Reginæ peragitur, segetes bonas, id est; populum fidelem & electum inficiant, sed misit eos in segetes alienas, inter nationes infideles. Quia non vult Augustissima Virgo, ut ibi pestis Hæretica grassetur, vbi Virginis huius cultus & religio propagatur. Cum nihil ibi tutum, nihil securum esse possit, vbi latentibus dolis, inter ipsa hospitia præda hominum quæritur.

Demum, Scriptura Sacra interpretes, nomine potentum, intelligunt impios, nixi illo fundamento: *Ve genti peccatrici, populo graui iniquitate, semini nequam, filijs sceleratis, Dereliquerunt Dominum, blasphemauerunt Sanctum Israel, abalienati sunt retrorsum: super quo percutiam vos vltra, addentes præuocationem. Omne caput languidum, & omne cor merens. A planta pedis vsque ad verticem capitis, non est in eo sanitas, vulnus & liuor & plaga tumens, non est circumligata, nec curata medicamine, neque fota oleo. Terra vestra deserta, ciuitates vestra succense igni, regionem vestram coram vobis alieni deuorant, & desolantur, sicut in vastitate hostili. Et derelinquetur filia Sion, ut vmbraculum in vinea, & sicut tugurium*

Psalm. 109.

Cur Samson faces ad caudas vulpium alligauit.

Hæretici vulpibus similes.

Q. 2.

gurium in cucumerario, & sicut ciuitas quæ vastatur. Ferte quæso iudicium vestrum, hac de re, num aliter se habeat? Impius est, qui omnem erga Deum pietatem exuit, Christi Ecclesiam contemnit, iura religionis violat, in necem populi Dei crudelissimè sedit, mulctat innocentes, desolat Virgines, chorum maritalem, constuprat, & omnia suscipit; de quibus veritatem fecit hæc omnia sanguinis Christiani scientissimus latro, gentis nostræ probrum, communis patriæ & Ecclesiæ hostis. Qui excusso subiectionis iugo, & vocatis in diuinæ fidei perniciem ad idem scelus, ex tota Russia atque Scythia paratissimis satellitibus, iam vnumquemque nostrum ad eadem signabat, omnia regna Christianissima, truculentissimo gentiliū tyranno cupiens subiugare. Quid? putatisne humana tam desperatissimæ resolutioni occurrisset potentia? dum nefarius rebellis iste latro, & in campis ingentem atque paratissimum haberet exercitum, & in ipsius patriæ nostræ viscibus subordinatos nebulones, qui dum vniuersa nobilitas in castra profecta esset, aulas magnarum funditus subuerterent, vastarent templa Dei, igni & ferro depopularentur ciuitates, stimulis in eam, conspirationem inertibus glebæ filijs, qui vt subiectionis sunt impatientes, ita ad coniurationes nefandas citò flexibiles. Quis igitur effecit, vt & fraudes eorum, qui inter nos ipsos conuersati sunt, aperirentur, & audacia hostis penitus fracta, suis intentis fraudaretur? Effecit hoc diuina potentia, per Virginem Sanctissimam, tanquam per suum instrumentale brachium operans. Hæc clementissima mater, non est passa suum populum periclitari diutius, atque perire. Sed properauit in subsidium genti suæ, velut inuictissima quondam Debhora, spe & animo cadentibus Israëlitis.

Sigonius.
Baronius.

Ferunt Anastasius biblioth. & Sigonius lib. 5. de Repub. Ital. & Baronius tomo. 10. Annalium. Anno Christi octingentesimo quadagesimo septimo. Romæ iuxta Basilicam Lucie martyris, quæ in orphea sita est, in quibusdam abditis cauernis, basiliscum dictu horrendum excreuisse, qui suo habitu & aspectu plurimos enecabat. Audiens hanc populi afflictionem, beatissimus Pontifex Leo quartus, primo pontificatus sui anno, contulit se ad orationem, vt Deum deprecaretur. Interea aduenit annua festiuitas Assumptionis gloriosissimæ Virginis, tunc ipse Pontifex cum vniuerso clero, proprijs pedibus ad Basilicam Sancti Adriani Martyris, (vt

Basil.
scus hor-
rendus,
Romæ.

mos est) perrexit. Cum verò peruenisset ad locum basiliscus, ad foramen vnde pestilens status egrediebatur, ipsemet stetit intrepidus, & manibus atque oculis in cælum sublatis, profusus lachrymis Deum precatus est, vt ab eodem loco, diri serpentis genus, suam potentiâ effugaret. Statimque ab eo die basiliscus de suis antris proiectus, non amplius nocuit. Prodiit ipso nociuior basilisco, draco decem capitum, in abditissimis sub cælo roxolani- co antris, ne dicam primus iam & manifestus Antichristi precursor. Ferruerat suo visu, quos ne cruentissimus quondam potentissimi Osmani gladius terrere potuit, adeo: vt solo eius statu in aëre solummodo resonante, robur Polonæ gentis aut animo penitus caderet, aut ex acie turpiter cederet. Verum vbi solemnitas dies Augustissimæ cælorum Heroinæ, super beatarum domicilia mentium progredientis, cepit appropinquare, cecidit de suis antris hic horrendus draco, omne virus in seipsum iam vertit. Rem ita se habere ex facto ponderate. Caput cruentum cum isto hoste prælum ab ipso die Apostolorum Petri & Pauli, vt palam fieret, respexisse iam Deum fidem, quam Principes Apostolorum plantauerunt, & vestram singularem deuotionem, atque lachrymabundos totius Christianitatis oculos, & miserabiles innocenter percuntium eiulatus. Caput augeri insignis victoria à die Visitationis Beatissimæ Virginis, vt cognoscatis, quod per Beatissimam Virginem vestræ preces, Deum in subsidium huic genti traxerint. Quod si Iosue bellicosissimus ille dux Israëlitarum, non prius consummatam de hostibus victoriam reportauit, quam Sol immotus stetisset. Si populus Hebræorum, non aliter maris rubri vestigia, sicco pede tranare potuit, quam columna nubis præcedente. Vt testatur sacra pagina. *Populum Israël in columna nubis per diem, & in columna ignis per noctem, quasi dux iterum præcedebat.* Erigite vestros hodie animos. Catholici: stetit iam Sol iustitiæ Christus. Iesvs, vt plenitudinem gratiæ suæ in vos effundat: & thronus eius in columna nubis, hoc est: Sanctissima Virgo MARIA, terribilis vt castrorum acies ordinata, præsit vobis aduersus hostis superbiam, vt consummatum iam de vtroque hoste, & corporis, & animæ, reportetis triumphum. Et quis contra Solem vestrum, cuius lumen gratiæ vobis referatum est; resolutus vespertilio ire audebit? quin subito ab irradiante eius fulgore prostratus cadat, sicut quondam Saulus in

Iosue stetit
sole vicit
hostes.

Exodi. 15.

eremo cecidit. Quis contra Virginis clypeum impetum facere poterit, vt non exanimis ruat? quæ tantæ potentiæ est, vt de potentibus imbelles, de exiguis fortes præstet.

Cardanus,

Refert Cardanus de rerum varietate lib. 12. cap. 16. Matronam quandam regiam, Kemethem regem Scotorum, propter filium, & cognatum regem ab eo interemptum, ita vltimè fuisse. Statuam illa miro artificio parari iusserat, in cuius manu, pomum gemmis nitens hæbat occulto nexu, vt quisquis illud tetigisset, statim plurimis iaculis ad mortem sauciaretur. Rex incautus & ignarus doli, pulchritudine pomi ductus, illud carpsit, subitoque confossus interijt. Matrona hæc Regia, Serenissimam cælorum Reginam, nobis præ oculis sistit, pomum aureum fidem sanctam signat, quam ex fructu, quem producit, commendat Sponsa cælestis. *Fructus inquit eius dulcis, in faucibus meis.* Ideoque de hoc pomo, mutuo confidit certant nationes, quia in cortice eius scriptum est: pulchriori detur. hoc est: populo credenti, & Deo obedienti. Filius regi cognatus occisus, signat vnigenitum Patris incarnatum, in cuius femore scriptum vidit B. Ioannes: *Rex Regum, & Dominus dominantium.* Rex homicida, monstrat peccatorem, & legem diuinam præuaricantem, de quo dicit scriptura: *Constituit eum Dominum domus sue, & Principem omnium possessionis sue.* Homo ergo impius, diuinorum immemor beneficiorum, iecit manus in filium Regis, crucifigendo eum: necdum contentus, insurrexit iterum, fidem sanctam & Ecclesiam eius volens eradicare. Sed ecce Heroina regia, Virgo Sanctissima, opposuit tanto hosti pomum aureum, fidem salutis æternæ, quam quia spurcissimus latro, incautè tot sacrilegijs, sacramentorum conculcationibus, exdibus innocentum, imaginum Christi & Beatæ Virginis, aliorumque Sanctorum nefandâ violatione, tetigit, polluit, constuprauit, ab hoc pomo mille iaculis iam confossus, turpiter cecidit. Et quoniam eleuatus est Sol, magni Iubilei dies augens, & Luna stetit in ordine suo, hoc est augustissima Virgo ad Thronum diuinitatis euecta, dubio procul, eradicabitur iam penitus, ab hoc dracone seminatū virus, & patrocinate Augustissimæ Virgine populo Christiano, plena victoria cedit. Quia potentiæ huius Virginis, omnia tribuit Gregorius Archiepiscopus Nicomedienensis, de exitu B. Virginis inquit: *nihil tunc resistit potentia, ni-*

Vltio de
Rege per
pomum
sumpta.

Cantic. 2.

Fides San-
cta perpo-
mum adu-
latur.

Psal. 104.

Gregorius
Nicomed.

hil repugnat tui viribus: omnia cedunt tuo iussui, omnia tunc potestati seruiunt.

Fecit demum potentiam Deus, in gloriosissima Assumptione Beatæ Virginis, cuius vera in carne suscitatio, & in empyreas sedes subleuatio fuit mundo summè necessaria. Tum, vt per eam vera Christi diuinitas mundo innotesceret, iuxta illud Dauidis oraculum: *Deus in domibus eius cognoscetur, cum suscipiet eam,* quasi diceret: tunc primum, vera Christi diuinitas, quæ sub humanitatis palliolo latebat; mundo manifestabitur plenè, quando Virgo & mater eius, post exolutum naturæ debitum, cum triumphali pompâ, in aulam Empyreæ deducetur. Licet enim cæli suo incessabili motu, Deum sufficienter annuntiauerint: *Cæli enarrant gloriam eius.* Licet elementa, & quæcunque sub Sole existunt, ad noticiam vnus & veri Dei, traxerint mortalium genus, vt proinde rectè summus gentiliū Philosophus, in sua Metaphysicâ concluderet, dari vnum, primum, & nobilissimum Ens, quod est causa omnium, & à quo cætera omnia dependent, ipsum autem à nullo. Licet denique opera naturæ vires excedentia, à Christo patrata, eius diuinitatem proclamarent; quando quadriduanum è monumento Lazarum suscitauit; sed quia cæco gentiliū errore inuoluti homines, Petrum & alios Apostolos, idem facere videbant: dubitabant, an ob hoc miraculum, Christus dicendus esset Deus. immò, quamuis post triduum mortis suæ, virtute propriâ surrexit à mortuis, quod miraculum, demonstratiuum planè erat diuinitatis ipsius argumentum: tamen dubitatio discipulorum, qui clausis ianuis intròeuntem Saluatorem intuiti, putabant phantasma esse, auxit dubitationem Gentiliū. At verò, vbi domus propria, in qua nouem mensibus mansit Dei Filius, & de cuius purissimâ sanguinis materiâ carnem sumpsit, suscepta ad Augustale regnantis in cælo triumphatoris, non amplius de Christi diuinitate, Orbis dubitare potest: quia vt aurora Solem; sic Dei genitrix veram Christi diuinitatem, mundo prænuntiat. Tum quoque, necessaria fuit gloriosissima Virginis Assumptio, vt humana infirmitas roboraretur, circa corporum nostrorum resurrectionem, & in cælos futuram ascensionem. Nam licet iam documentum sufficiens haberet, ex Christi resurrectione; quia tamen & Iudaica prauitas, Christum solum hominem fuisse asserit, non autem Deum, eundemque surrexisse à mortuis

Assumpt.
B. V. fuit
necessaria
ea parte
Christi.

Psal. 12.

Aristoteles

tuis pertinaciter negat. Et plurimi Hæ-
resiarum asserere non erubescunt, Chri-
stum non habuisse corpus terrenum; sed
cæleste, tantumque per Virginem, quasi
per canalem transisse. Et Machometani
asserunt, Christum tanquam Dei Spiritum,
Iudæis qui illum oderant, phantasma
quoddam corporeum obiecisse, quod
illi Christum existimantes comprehendere-
runt, ligarunt, & crucifixerunt. Ideoque
Christum esse crucifixum minimè cre-
dunt, licet illum ad cælos ascendisse, fa-
teantur, ubi hanc suam errorem, levis-
simo argumento comprobant. Nos in-
quiunt, ubi adhibuerit, Iudeum indignissime ver-
beribus afflicimus, cum gens sit nullius prety & re-
putatio: Propheta vero tantus, immò Dei Spi-
ritus; nonne potuisset manus nihil hominum euadere.
Proinde in tanta opinionum varietate de
Christo, non potuit articulus resurrectionis,
nis, vsquequaque apud omnes certificari.

Radiuillus
in peregr.
Hierosol.

Assumptio
B. V. cor-
porum no-
strorum re-
surrectio-
nem futu-
râ signat.

Dionysius
Areopag.

Cur B. V.
in corpo-
re assum-
pta.

S. August.

Propterea necessum erat, ut Virgo
Deipara suscitata diuinâ virtute, cælos
conscenderet, quia cum caro nostra, &
sanguis noster sit, nemo etiam amentis-
simus, poterit amplius de corporum no-
strorum resurrectione dubitare. Hinc diui-
na ordinatio prudentissime disposuit,
ut Beata Virgo, non prius moreretur;
quam Christus esset crucifixus, quia de-
buisse expectare in limbo Patrum, Chri-
sti ad cælos introitum, iuxta doctrinam
Apostoli: *ipse primus introiit in sancta sancto-
rum*. Neque etiam, ut simul cum Christo
moreretur, atque cælos conscenderet;
ne homines occasionem habuissent, eam
pro Deo colendi: ut fatetur insignis ille
Theologus, Dionysius Areopagita, in
Epistola quadam ad S. Paulum ita scri-
bens: *Testor qui in Virgine aderat Deum, si
tua diuina concepta, me non docuissent, hanc ego ve-
rum Deum esse credidissim*. Sed mortua est,
Christo iam in cælis regnante, & susci-
rata in triduo mortis, quemadmodum Chri-
stus Dominus, & in cælos cum plausibus
Angelorum suscepta, ut multis rationi-
bus deducit Carthagena, quibus ego
meam addo. Quia non decuit, ut cor-
pus illud Virginis purissimum, quod sine
corruptione peccati, in vitam prodiret,
naturæ debitum exoluens, aliquam cor-
ruptionem in se ipso subiret. Quod
etiam acriter defendit Diuus Augustinus
tom. 9. lib. de Assumptione B. M. Virginis.
ubi dicit: *Memores inquit conditionis huma-
na, mortem illum subisse temporalem, dicere non
metuimus, quam idem certo eius Filius, qui &
Deus & homo est, lege sortis humane sustinuit: &
hoc quia homo, de eius susceptus & profusus est*

vero. Sed si dicimus eam mortis teneri vincula,
& resolutam in communem materiam verminum ac-
cinerum, librandum est, si hoc conueniat, tantæ
sanctitati, tantæ aule Dei prerogatiue. Et in-
fra cap. 5. idem confirmans ait: *Purredo
namque & vermis, humane opprobrium est con-
ditionis, à quo opprobrio, cum IESVS sit alienus,
natura MARIÆ excipitur, quam IESVS de ea
suscepisse probatur: caro enim IESVS, caro est M-
RIÆ*. Quod ipsum videtur indicasse Pro-
pheta, cum dicit: *Dominus custodiat introi-
tum tuum, & exitum tuum ex hoc, nunc & vsq[ue]
in seculum*. hoc est: conceptionem Virgi-
nis, ab omni infectione macula origina-
lis, & mortem, ne in puluerem reuer-
tatur, sed ut incorrupta maneat, & glo-
riosa ad triumphantem Filium ascendat.
Hanc triumphalem Virginis assumptio-
nem, descripsisse mihi videtur S. Ioannes:
*Signum inquit magnum apparuit in celo, mulier
amicta sole: cum enim neque anima seor-
sim, neque caro separatim, dici possit
mulier, manifestè S. Ioannes in hoc loco,
Virginem in corpore assumptam esse in
cælos testatur*.

Psal. 120.

Apo. 12.

Fecisse ergo Deum potentiam in bra-
chio suo, hoc est: in Virgine Sanctissi-
mâ vidimus; quia eam & in primo ingressu
in hunc mundum, seruauit immunem
à labe peccati; & in morte liberauit ab
omni corruptione. Resuscitando vitæ Do-
minam viuentium, & in cælos honora-
tius cæteris subleuando, degentibus in
terris semper patrocinaturam. Fecit po-
tentiam in hoc brachio Deus, quia per
Virginem Augustissimam, inimicorum
audaciam compescuit, potissimum autem
eorum, qui Christi Ecclesiam petulan-
tius aggrediuntur. Quocirca in hac Sa-
crâ festiuitate, confiteamur Dei poten-
tiam, quæ sicut inter crepitantes vehe-
mentium ignium flammæ, trium puero-
rum corpora seruauit illaesa, quin immò,
& vestimenta ipsa inusta: sicut Ionam in
ventre Ceti, præter naturalem usum vo-
luit esse incorruptum: Daniele ab in-
temperatissima fame leonum intactum;
ita Augustissimam Virginem & Matrem
suam, maximis dotatam meritis, dulci
quodam somno sopitam, seruauit incor-
ruptam. Eamque vitæ & cæli gloriæ resti-
tuit: ut Dei potentiam, per hanc Virgi-
nem omnia operari, mortalis infirmitas
agnoscat. Quod nos confitendo, tibi im-
primis imense Deus, debitum nostræ
humilitatis pendimus, quia in hac Virgi-
ne Sacratissimâ, contriuiisti potentiam
inimicorum nostrorum, depressisti po-
tentes, dispersisti superbos, humanis con-
fidentes

fidentes viribus, & eleuasti humiliter no-
men tuum inuocantes, atque confiten-
tes tuos fideles. Te verò Augustissima, &
potentissima cælorum Regina oramus,
ut quæ iam stetit in ordine & cursu tuo,

facias, ut Ecclesia Sancta & populus
tibi deuotus, gratiâ abundet,
& de hostibus vltimate
triumphet.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Quæ est ista quæ progreditur quasi aurora confur-
gens, pulchra ut luna, electa ut Sol, terribilis ut
castrorum acies ordinata. Cantic. 6.

Comparatur B. Virgo Auroræ, Lunæ, Soli, &
castris fortissimis.

Triumphantem inuictam Heroinam,
cæli & terræ Dominam, creaturarum
Reginam & ipsiusmet vnuerforum Con-
ditoris matrem, simul ac Virginem, sanctis-
simam MARIAM, in empyreum thronum,
in ipso diuinissime Triadis Augustali
inaccessio erectum, cum omni solemnita-
tis pompâ, introducit hodiè Ecclesia mi-
litans, pugnans, & triumphans. Et quis ad
decantandas eius laudes immensas, assur-
get præco? nemo forsan mortalium: ob-
mutescit enim hic humana mortalitas, &
mortalis dicendi venustas, præ maiestate
magnæ magni Dei Matris, elinguis penè
& muta redditur. Quia, ut inquit Pe-
trus Damianus, Sermonè de Natiuitate
Virginis: *impar est illi, omnis humana lingua
præconium*. Si enim insignis Homeri statua,
Alexandro Magno coram ea transeunte,
sudaui? Quod prodigium attente spec-
culantes Philosophi, vnanimiter falsi sunt,
statuam Homeri sudasse ad significandum,
eloquentissimos etiam oratores, & diser-
tissimos poetas, vsque ad sudorem ela-
boraturos, sed nec fuisse æturos, in extol-
lendis Alexandri præclaris gestis. Quis
non fatebitur? Homeros Ecclesiæ Ca-
tholicæ, graui non raro offundi sudore,
quoties MARIÆ laudes attingere conan-
tur, attestante id Scripturâ Sacrà: *Multa
inquit, abscondita sunt, maiora his: pauca enim
vidimus operum eius. ut proinde rectè dixerit
D. Bernardus Sermonè de Assumptione:
Non est facultas humane, Virginem gloriosam ut
meretur efferre*. Ergo iam, cum humana
penuria deficiat, prodeat aliquis cæle-
stium illorum Spirituum, qui ingredienti
æthereas sedes, Augustæ Virgini præeat,
& festiuos plausus facundiori voce incla-
met. Verum, & diserta Angelorum lin-

gua, in prædicandis MARIÆ laudibus
balbutit. Eam enim, (annuente Dama-
sceno, oratione primâ de Assumptione)
*non hominum lingua, non mundo sublimior Ange-
lorum mens: (ac dignus laudibus efferre potest, per
quam Domini gloriam intueri nobis datum est. In
cuius rei testimonium, legimus in Scri-
pturâ Sacrà, duos Cherubim in Sanctua-
rio DEI collocatos fuisse, qui alis suis
expansis, Arcam illam mirabilem conte-
gebant, quam typum fuisse Sanctissimæ
Virginis, communis est Patrum Senten-
tia. Vbi Cherubim (ut docet S. Diony-
sius de cælesti Hierarchiâ) plenitudinem
scientiæ significant: alæ vero, intellectus
eorum cogitationes designant. Quia,
quemadmodum aues in sublime euolant;
ita Cherubim perspicacissimi sui intelle-
ctus contemplationibus, superno lumine
perfusi, altissima penetrant Sapientiæ ar-
cana. Cherubim igitur alis suis regentes
Arcam Dei, Beatam Virginem adumbran-
tem, ostendunt tantam esse Virginis Dei-
paræ celsitudinem; ut quanto altius quil-
piam euolat ad illam comprehendend-
dam; tanto magis inuestigabilem agno-
scat. Siquidem propter eximiam Virgi-
nis excellentiam, laus eius est inaccessa,
omni tam humanæ; quam Angelicæ in-
telligentiæ. Quod optimè edixit Dama-
scenus Oratione 2. de Assumptione in-
quiens: *Virgo omnium enconiorum legem exce-
dit*. Verum, ob hanc summam Virginis
celsitudinem, minimè tantæ maiestatis
pauore concussis, à laudibus abstinend-
um est. Damasceno animante, oratio-
ne primâ de Assumptione. Quid ergo, an
quia eam pro dignitate laudare minimè possumus,
idecirco metu reprehensi, conticescimus & minimè sa-
ne: quin potius, temperatâ metu cupiditate, tre-
mente*

Ecclesia
triplex.

Petrus Da-
mianus.

Sententia H-
omeri tran-
seunte A-
lexandro
eius sudauit

Eccles. 1.

S. Bernard.

Damasc.

Exodi. 24.

Dionysius

S. Damasc.

Idem.

mente manu, ac cupido animo, vigiles ingenij nostri primitias, Regia Matri, de vniuersa natura bene merita, grato candidoq; animo, tanquam debitum quoddam persoluamus. Quare licet omnem facultatem, etiam Angelicam, celestia Charismata in die triumphantis MARIÆ Assumptionis, Virgini collata, longè transcendant, ne tamen tantæ matri, ingrati esse videamur, adnitur ego hodie ostendere, quomodo Augustissima Virgo progrediatur ad cælum, vt aurora consurgens; quomodo sit pulchra vt Luna, electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata; Sapientis doctrinam secutus, qui dicit: *Exaltato illam, quantum potestas: maior enim est omni laude.*

Nullus vnquam sine admiratione exstitit in orbe triumphus: vnde meritò hodiè Sapiens, triumphalem sanctissimæ Dei genitricis Assumptionem miratur, quasi in stuporem actus inquit: *Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora consurgens?*

Quæ verba doctissimus Honorius, in commentario huius loci exponens, vult in sensu literaliter denotare spirituales progressum, & augmentum Ecclesiæ Catholice. Fuit enim sancta mater Ecclesiæ, aurora consurgens, quando in lege naturæ, initium duntaxat diuinæ cognitionis habuit. Fuit Luna splendida in lege scriptæ, vbi iam maiori notitiâ diuinorum creuit arcanorum, licet umbraticâ (vt inquit D. Paulus) *Omnia in figura contingebant illi.*

Fuit Sol in felicissimo gratiæ statu, vbi sole iustitiæ, in Ecclesiæ hemisphaerio præfulgente, atque perfidia tenebras dissipante, diuinis fulgoribus irradiata, abditissima mysteria Trinitatis, Incarnationis, & Eucharistiæ limpidius cognouit. Fuit denique terribilis, vt castrorum acies ordinata, quando predicationis & scientiæ laude, errores profligauit, extirpauit Hæreses, & ipso Martyrum sanguine debellatum infidelitatis mundum, Christi legibus subiugauit.

Bernardinus verò Bufenus 9. p. sui Marialis, Serm. 2. assimilatione 4. his verbis in sensu mystico, pulchritudinem Virginis sanctissimæ putat designari. Nam sicut in die nihil est pulchrius Sole; sic in illa æternitatis luce, nihil præstantius Dei Matre, quæ omnem creaturarum perfectionem longè supergressa est. In nocte nihil pulchrius Lunâ; in humana pariter generatione, nihil mirabilius Sanctissimâ Virgine, quæ & ibi purissimo celestis gratiæ radio splenduit: vbi humanus conceptus noctis tenebras patitur. In confinio diei & noctis, nihil pul-

chrius aurorâ; in sociandis pariter hominibus & Deo, nihil felicius & fortius Augustâ Dei genitrice. In certamine, nihil pulchrius acie castrorum bene ordinatâ; in repellendis quoque infernalium potestatum furis, à deuorando mortalium genere, quid potentius Virgine Deiparâ? quæ suo pede calcât & conterit caput illius Draconis, in cuius iam ore & faucibus totus orbis hærebat. Consentit huic expositioni Rupertus, lib. penult. in Cantica, in hæc verba prorumpens.

Quando nata es ô Virgo beata, tunc primum verè nobis aurora surrexit, aurora prænuuntia dei semper: tunc enim nobis cum iuramento Dei, facta est reponitio beatitudinis, finis dolorum, & consolationis initium, tristitiæ occasus, & felix lætitiæ principium. Cum verò Spiritus Sanctus in te superuenit, & Filium Virgo concepisti, atque Virgo peperisti, tunc facta es luna, plena pulchritudine diuinâ. Quia sicut luna lucet & illuminat luce non suâ, sed ex Sole acceptâ; sic tu ô Beatissima, hoc ipsum, quod tam lucida facta es, non ex te habes; sed ex gratiâ diuinâ, quâ replevis. Quando demum, de hoc mundo assumpta & translata es, ad æthereum thalamum, tunc nobis omnibus electa es, vt Sol. Nam sicut ex te natum Dei Filium, Solem verum, Solem æternum adoramus & colimus, vt Deum verum; sic & te honoramus atque veneramur, vt veram Dei Genitricem. Quia totus honor impensus matri, redundat in gloriam Filij. Progreditur itaque hodiè, ad occupandam Filij dextram Sanctissima Virgo, velut aurora consurgens, vt tantò celerius humanæ egestati possit subuenire, matrem misericordiæ se omnibus abundè præbendo.

Finxerunt olim poëtæ, (Auctore Verderio lib. de imaginibus) Auroram equitare super Pegasum equum, qui propter alas quibus præditus erat, non currebat; sed volabat. Quis non videt in Augustissima Virgine hoc præcipuum esse, vt auxiliū eius implorantibus velocissimè optuleretur. Quod perbellè expertus est Theophylactus æconomus Ecclesiæ Adanensis, qui ad euitandam imminentem infamiam, cum per publicam scripturam se dæmoni obstrinxisset, breui post, reclamante conscientia, pœnitentiâ ductus, Virginem Deiparam feruenter caput inuocare, cuius illa precibus exorata, subito eidem apparuit, atque in tanto æternæ damnationis periculo, eum feliciter iuuat, vt refert Silu. Razius in Mirac. Deiparæ.

Rupertus.

Qui se dæmoni tradiderat, per Mariam liberatur.

Razius.

paræ. Finxerat quondam haud inerudite Ouidius, quod cum Sol suo proximus esset ortui, Aurora cæli fores aperiat, quæ quia sunt multis floribus vadiq; refertæ, vt prius aperiantur, in terram decedant. (Auctore Verderio lib. de imaginibus) quis non videt, auroræ nostræ Sanctissimæ Virgini hoc proprium esse, vt illa cæli portas credentibus aperiat: immo illa ipsa est empyrei illius palatii porta, per quam securum omnes accessum habemus ad Deum, quod decantat Ecclesiæ Romana.

Intrent vt astra stabiles,

Cæli fenestra facta es.

Hæc vnica porta, omnibus celestium Charismatum odoramentis repleta est. quæ dum deuotè ab aliquo pulsatur, continuo celestium donorum fragrantiores in illum effundit, vt odor salutis animam eius impleat, cuius conscientiam, factor damnationis per malitiam peccati possederat. Auroram ferunt poëtæ consurgere ex oceano, iuxta illud.

Surgit ex oceano Titoni fulgida coniux.

Celestem auroram Sanctissimam Virginem, ex limpidissimo oceano diuinæ misericordiæ, à peccato originali illam præseruantis surrexisse, quis inficiabitur? cum in persona eius loquatur Sapiens: *Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo.* Sed quomodo ô magne Salomon, vnice & vere arcanorum Dei interpretes & scrutatores, creatam Virginem asseris, cum certum sit factam esse per generationem.

Non aliâ vt opinor de causâ, nisi quod iuxta receptissimam Philosophantium sententiam, illud inter generationem & creationem interstet discrimen, quod creatio, cum fiat ex nihilo, nihil quoque infectionis res creata recipit ex eo: quod enim purum nihil est, inficere nequit. Generatio verò cum fiat ex præsupposita materiâ infectâ, eius etiam infectione factus maculatur. Vt ergo ostenderet Sapientissimus Salomon, Sanctissimæ Virgini nullam omnino peccati maculam adhaesisse, profundè Philosophatus est, illam creatam, non genitam appellans. hoc est, non ex infecta præsuppositâ materiâ (quod commune est toti mortalium generi) eam prodixisse ostendens: sed ex depuratâ, & ad purum nihil peccati reductâ. Consonat huic veritati ipsamet Augustissima Virgo dicens: *Ego ex ore Altissimi prodixi:* quasi palam faceret, perinde puram & immaculatam se per generationem, ex Matre suâ, beatissimâ Annâ prodixisse, ac si ex solo Dei ore profluxisset. Ad hoc re-

spexit Regius vates inquit: *Tu fabricatus es auroram & solem.* Sol, humanitas est Christi Iesv. quam diuinissimus ille spiritus, de purissimo Virginis sanguine formauit, ad cuius præsentiam dies mundo illuxit. Aurora, est Virgo Sanctissima, quam incomprehensum & æternum Dei verbum, in Matrem sibi elegit, vt illâ præeunte, diem salutis appropinquare mundus agnosceret. Vt proinde nihil iam mundus habeat, quod magis suspiciat; quam Dei in condendis creaturis potentiam, & MARIÆ in Deo continendo capacitatem. Quod ingenuè fatetur Diuus Anselmus oratione ad Virgines inquit:

Mira res, in quam sublimi contempler MARIAM locatam: omnis natura à Deo est orta, & omni Dei natura ex Virgine: stupendum sane portentum, vt cum omnia à Deo procedant, Deus ipse à MARIÆ procedat, per veram generationem ab ea oriens. Aurora, est principium diei: MARIÆ principij nomen meritò sibi usurpat, cum inter omnes puras creaturas, ad nullum tutiorem & securiorem locum; quam ad hanc piissimam Matrem, peccatoribus confugere liceat, vt à diuino furore protegantur. Immo, quod olim Romanæ Cathedralis oraculum, ad Brutum scripsit:

Spes libertatis nusquam, nisi in nostrorum castrorum principijs est. Meritò ego dixerim hodiè, spes labentis iam Christianitatis, & libertatis Polonæ nullibi; præterquam in Christo Iesv, & MARIÆ. Hæc enim duo principia, libertatis humanæ voluit esse Deus, IESVM & MARIAM. Hæc sunt fulcra castrorum nostrorum, quibus & vincunt & conseruantur Christiana regna.

Si enim Aurora exoritur, est latronum expultrix: nam latrones qui de nocte in tenebris exeunt, apparente aurorâ celerius fugere solent, seque in suis latibulis occultare, vnde dicit iustus Iob. *Si subito apparuerit aurora, arbitrantur umbram mortis.* quomodo insensibili saluti humanæ dæmones, protinus exterriti non fugient? cum hanc auroram, scilicet, Virginem gloriosam, in corde alicuius, ad hodiernam festiuitatem, per deuotionem fulgere agnoscent. Immo certus sum, quod si hodiè in animis Christianorum, celestis hæc aurora, Virgo Sanctissima exoriri non dignabitur, non tantum hostes infernales; sed & omnis rebellium insultus, & arrogans barbarorum ausus, in fugam actus, sua latibula celerius petet.

Nam, si id Scripturâ Sacrà refert, quod exoriente aurorâ, submersus fuerit totus Pharaonis exercitus, in profundo maris. Quomodo felicior hæc aurora nostra,

Psal. 71.

D. Ansel.

Latrones & fures nocturnos aurora fugat.

Job 24:

Exodi 15.

stra, quæ iam non diem prænuntiat, sed Deum ipsum suis manibus gestans, toti mundo placatum porrigit. quomodo inquam patietur, ut exercitus hostium, non solum iam Christianum Dei populum; sed & sacrum eius cultum atque fidem, & Deiparæ honorem temerario fastu persequentium, in proprio suo sanguine, velut in altero mari rubro, non submergatur. Habet adhuc & illud præcipuum aurora, quod illa confurgente, non solum feræ ac immanes bestię, ad sua antea fugiant; sed & homines audaciores, reddantur, ad illas insectandas. Ad tuum felicissimum hodię, in cœlestia progressum Virgo purissima, hoc vnicum lachrymanti iam toti Christianitati præstet, ut te pulchrius ab alto rutilante, immanes belluæ, quæ deuotum tibi genus, hiantibus iam iam faucibus deglutire conantur, præ tuo splendore fugiant, audacioresque ad illas insectandas, pro fide, religione, ac Dei præpotentis ac tuo honore, pugnantem Athletas redde. Mirabile quidpiam refert Scriptura Sacra, quod cum Iacob valde timeret aduentum Esau, apparuit illi Deus in formâ Angeli, cum quo ille luctatus est totâ nocte, exoriente verò aurorâ, dixit ei Dominus: Dimitte me, iam enim ascendit aurora; cui respondit Iacob, non dimittam te, donec benedixeris mihi, & benedixit ei (inquit scriptura) in eodem loco. Nonne afflicta Christianitas, periculosis hinc se temporibus, illud Davidis effatum, merito posset inclamare: *Tremor & tremor venerunt super me, & contexerunt me tenebræ. Sed ne despera deuote Dei popule: si enim hactenus laborans cum Deo, in lucta petitionis, per totam culpæ noctem, propter grauissimam peccatorum obstacula, non potuisti cum vincere, aut saltem ad clementiam inclinare. ecce nunc confurgit aurora misericordiæ MARIA, ad illam recurre, ab illa postula quidquid vis, & tene fortiter ardenti deuotione Deum, donec benedixerit tibi. Profecto, quem hucusque sentiebas ultorem, cum precibus Virginis in cœlos assumptæ, placatum iam, & adiutorem singularem agnosces. Quia post exortum fulgentissimæ huius auroræ, non amplius furor loci esse potest.*

Altera sublimis prærogatiua B. Virginis est, quod hodie in Thronum diuinitatis progrediatur, *pulchra ut luna*. Sed quomodo obsecro, Augustissimæ Virginis pulchritudinem, sponsus ille æternus, Lunæ comparat? cum hæc sit scabellum

pedum eius: Lunâ enim calceatur *MARIA*; quemadmodum Christi Ecclesia, illam depingere solet, nimirum in ipsa Luna stantem. Triplicem huius mysterij inuenio rationem. Prima est sacrorum interpretum, qui hinc nomine Lunæ ipsam Ecclesiam intelligunt, quatenus ex omnibus fidelibus constat. Ac proinde cum sponsus ait, Virginem esse pulchram, ut Lunam; perinde est, atque si diceret, pulchram esse, ut totam Ecclesiam militantem. Virginis enim Deiparæ pulchritudo, est instar cuiusdam compendij omnium Martyrum, Confessorum, Virginum, Prophetarum, Regum atque cæterorum iustorum. Nam in hoc pulcherrimo astro, & innocentia fuit maior; quam in Ioseph: & mansuetudo profundior; quam in Moyse: & fortitudo altior; quam in Iosue: & charitas ardentior; quam in Samuele: & humilitas sublimior; quam in Dauide: & zelus feruentior; quam in Helia: & abstinencia integrior; quam in Daniele: & sanctitas eximior; quam in Ioanne Baptista: & vno verbo? perfectiones singulæ, longè maiores, quam in omnibus alijs iustis. Quia ut dicit Hugo de S. Virote, *B. Virgo MARIA omnium præcedentium Patrum claritatem, longè minorauit*. Cuius rei pulchram habemus figuram in Exodo, ubi cum ad erigendum tabernaculum, in quo Deus ipse habitaturus erat, Moyses necessarios sumptus quæreret; protinus quæsiq; ex filiis Israël, quod sibi optimum erat, alacri animo obtulit. Principes autem optimum atque purissimum argentum. Nobiles purpuram, & hyacinthum: diuites faminæ armillas, in aures, annulos & dextralia: ceteri inferioris fortunæ vermiculum ac byssum: populares ligna necessaria: ac demum extrema fortis homines, sericum & fila, ad consuendas atrij cortinas, & Tabernaculi operimenta. Tunc ex his omnibus Moyses & eius consiliarij, optima quæque elegerunt, atque Deo reuelante, & Scientiâ infusâ edocti, magnificum Deo tabernaculum ædificauerunt. Figura hæc Beatissimæ Virginis erat, (inquiunt Amphilocheus, & Gregorius Nissenus) ad quam exorandam, creaturarum omnium vniuersæ perfectiones, diuitiæ præstantissimæ confluerunt. Ex quibus, quæ præstantissima erant, selegit Deus, & in Augusta suâ Genitrice reposuit, ut ingenuè ipsamet faretur: *In me ait, omnis gratia veritas, in me omnes spes vite & virtutis*, in quibus verbis ostendit se, rerum omnium perfectiones possidere, absque vllis defectibus.

Quomodo
Maria pulchra
ut luna

Maria est
compendium
diuinitatis
sanctorum

Hugo

Exod. 35

Promptus
hominum
oblatio ad
erigendum
tabernaculum

Amphilochus
Gregorius
Nissenus

Ecclesi. 24

tribus. Exaltata enim est Sanctissima Dei genitrix, in suis contemplationibus, quibus toto vitæ suæ curriculo, Deo semper affixa erat. Sublimata quasi Cypressus in Sion, per vitæ puritatem: cui nullamquam velleuissima coinquinatio adhæsit. Glorificata quasi palma in Cades, per maternitatem: dum fructum illum dulcissimum, Christum IESUM, mundo attulit. Plena amantitatis facta, quasi Platanus iuxta riuos aquarum per humilitatem, quâ Deo summè placuit. Paucis multa? sicut in mare omnia flumina intrant; sic in MARIA omnis perfectio creaturarum confluit. Ac proinde merito dicitur *pulchra ut luna*: hoc est, ut tota Ecclesia. Quia, quod in omnibus & singulis fidelibus iustis, reperitur minutim & diuisum; hoc in MARIA vnitum, & nobiliori modo completum resplendet.

Secunda ratio est Asthorum profanorum, qui pulchritudinem Virginis Deiparæ, cum pulchritudine Lunæ materialis, volunt conferri in eminentiâ dignitatis. Nam sicut Ethnici olim, Lunam Reginam cœli vocabant, quod in persona illorum testatur Propheta Dei: *Saturnus inquit Regina cœli, & libemus ei libamina*. Sic planè B. Virgo, quæ Regem Regum peperit, Regina dici meruit, ab Ecclesia Catholica id canente, *Aue Regina cœlorum, aue Domina Angelorum*. Et certè non alia ratio fuit, cur Christus Dominus, cœlum empyreum conscendens, non simul secum Virginem Sacratissimam assumpsit, nisi ut illa tanquam Regina, in absentia Regis, hoc est corporalis præsentia Christi Domini, Ecclesiam gubernaret: utque postea in cœlestem thronum progredienti, vniuersa creaturæ, tanquam Regina suæ, debito ordine & veneratione occurrerent. Hanc enim assumptæ Virginis MARIAE solennitatem, accuratius præ omnibus descripsit, antiquus ille & eruditus Theologus, Sanctius Porta, Ordinis Prædicatorum in suo perantiquo Mariali Sermon. 7. de Assumptione ubi ait, Sanctorum omnium Ordines singulari ratione, secundum ordinem dispositos, in die Assumptionis exultabundos, obuiam Deiparæ venisse. Virgines (inquit ille) astabant in orbe Lunæ, eam ob causam; quod sicut orbis Lunæ, licet igni sit vicinissimus, eius tamen ardoris & combustionis, omnino expers manet: Sic planè vera virginitas, cum aliquin igni naturali, concupiscentiæ nimirum in carne residenti coniuncta sit; ab omni tamen corruptione longè abest. Ac proinde pro-

pter illam vitæ puritatem, non alius debebatur Virginibus locus, Progredienti cœlorum Reginæ obuiam euntibus; quam orbis Lunæ. Deinde Confessores stabant in orbe Mercurij, quia (ut tradit Ptolomæus) Mercurius suæ constellationis aspectu, scientiam tribuit, & ad eloquium suauem mentem aptat. Vnde etiam D. Paulus, propter eximiam eloquentiam, à Graecis dictus erat Mercurius. Sancti autem Confessores practicâ scientiâ ad salutem necessariâ clarere solent: idcirco non alius illos decebat locus; quam orbis Mercurij. Rursus Martyres stabant in orbe Veneris, quia (ut testatur Ptolomæus) eius irradiatio est instar sanguinis rubicunda valde. Et cum circa hoc astrum rubor oritur, futuram serenitatem portendit, iuxta illud Poëtæ.

Serò rubens cœlum, cras indicat esse serenum

Vnde quia etiam Sancti Martyres, rubeo sanguinis colore pro Christi fide, in vespere huius mundi, mirificè decorati fuere, quod certissimum illis erat futuræ in cœlesti Ierusalem serenitatis & gloriæ indicium; Proinde orbis Veneris apprimè illis congruebat. Præterea, Apostoli stabant in orbe Solis, quia & ipsi, tanquam Sol duodecim signa Zodiaci, totum orbem peragrârunt, ut tenebras infidelitatis ab illo expellerent. Prophetæ stabant in orbe Martis: Patriarchæ in orbe Iouis. Quia ut Astrologi fatentur, astrum hoc fortunatum habetur. Sancti autem Patriarchæ, in eo fortunatissimam nacti fuere sortem, quod Christus Dominus & Beatissima Virgo, ab illis secundum carnem, regiam Originem traxerint. Denique omnes Angelorum Hierarchiæ in orbe Saturni stabant: Quia ut iidem Astrologi perhibent, influxus illius astri potentiam visum acuit, & qui sub illo nascuntur, nusquâ in visu deficiunt. Quod etiam ipsis Angelis concessum est, qui à clarissima diuinæ essentia visione, ne per momentum quidem recedunt Christo Domino id attestante: *Angeli inquit eorum, semper vident faciem patris mei, qui in cœlis est*. Merito itaque Augustissima Virgo dicitur, *pulchra ut luna*: Quia sicut reliqua omnia astra, Lunam comitantur; ita Augustam Dei Matrem, cœlorum Reginam, vniuersi iustorum & Angelorum ordines, in gloria eius Assumptione, cum summo honore in solium Deitatis introducunt. Ast, necdum satis, omnes cœlicolas in occursum Sanctissimæ Dei genitricis venire; sed & ipsemet vniigenitus Patris, ingenti maiestate & gloriâ, obuiam it Matri suæ.

Ptolomæus

S. Paulus
curâ Graecis
Mercurius
dicitur

Matt. 18

In assumptione
M. Virginis
stabant in
orbe Lunæ

tri lux. Quod diuino Spiritu edixit Diuus Bernardus Serm. 1. de Assumptione in-
quiens: Non solum tota cœlestium legionum mul-
tudo, in MARIÆ occursum prodijt, illamq; ad
thronum glorie magno deuotionis affectu deduxit:
sed & Filius placido vultu, serenâ facie, diuini
amplexibus eandem suscepit, & super omnem crea-
turam exaltauit, ac deniq; dulciter osculatus est.
Et certè si D. Augustinus, lib. 2. de Ciui-
rate Dei, cap. 4. refert, quod olim inter
gentiles, ingressura Romam Berecynthia,
quæ Deorum mater falso credebatur, in-
genti plausu & iubilo fuerit suscepta. Vbi
illud Apollinis oraculum susceperant Ro-
mani, vt clarissimus omnium ciuium, in
occursum tantæ Matri egrederetur, sena-
tusque decreuerat, vt Scipio Nasica, vir
omnibus numeris absolutus, id muneris
præstitisset. Equidem, cum Virgo nostra
non falsorum Deorum, sed veri Dei ge-
nitrix esset; meritò non Apollinis, sed
Dei Patris decreto sancitum est, vt præ-
stantissimus omnium virorum Rex glo-
riæ, Christus Dominus in occursum Ma-
tri lux egrederetur.

Tertiam rationem, cur Beata Virgo
dicatur pulchra vt Luna, video facile desumi
posse ex Astrologis. Qui docent Lunæ
corpus adeo politum esse, vt nullam in
eo maculam deprehendere possint. Ne-
ergo malè opticus mortalium oculus, in
Virgine Sanctissimâ; quam cœlestis gra-
tiæ plenitudo exornauit, maculam quere-
re præsumpisset, pulchram vt Lunam con-
templaretur, necesse erat. Verum quò
splendidior adhuc gloriæ Assumptionis
MARIÆ, triumphus appareat, Solis epi-
theto illam condecorat sponsus cœlestis:
electa inquit, vt Sol. Nec vacat mysterio,
cur Augustissima Virgo, dicatur esse electa
vt Sol: etenim Christus Dominus, sum-
mam Dei misericordiam volens homini-
bus manifestare, dixit: Qui solem suum oriri
facit super bonos, & malos. textus autem He-
braicus legit: Sol lucet super iustos, & iniustos.
Super iustos pro gratiâ, super iniustos, pro
misericordiâ; illis mercedem meritum
tribuens; istis peccata dimittens. Vt er-
gò pariter declararet misericordiam, &
beneficentiam Virginis Beatæ erga fide-
les, Soli illam comparauit. Quia instar So-
lis omnes fouet, omnes exhilarat, omnibus
suis elementis aperit. Vnde meritò de
hac Virgine, vocem illam protulit Regius
vates: Memor ero Rahab & Babylonu. Quasi in
persona Virginis diceret: Licet à me au-
xilium postulauerint lasciu, profani, ac
scelerati homines, illis opem meam non
denegabo; sed instar Solis consuetâ mi-

sericordiæ radios, libenter & liberaliter in
eos effundam. Vterius adhuc Prophe-
ta, vt hanc Virginis maternam benignita-
tem altius extollat, omnium miserorum
diuersorum quoddam, illam appellat,
subdens: Ecce alienigenæ, & Tyri, & populi A-
tyopum, hisuerunt illic. Ac si diceret: ad hanc
misericordiæ Matrem, tanquam ad com-
mune & vniuersale miserorum domicili-
um, confugiunt omnium nationum pec-
catores. Illam Tyrij mercatores inuo-
cant, Sydonij vsurarij, libidinosi Atyopes.
Et vno verbo omnes quotquot orbis con-
tinet incolas, capit longitudo & profundi-
tas Marianæ charitatis. Quod si curiosus
scisciteris, quid causâ? quod omnes adeo
confidenter, Beatam Virginem adeant,
ad impetranda & obtinenda varia benefi-
cia. Causam allegat originale Hebræum,
quod (vt D. Hieronymus, & Lyranus ad-
notarunt) verba illa, quæ nostra vulgata
legit: Hi fuerunt illic ita transfert: iste natus
est ibi. quasi innuere velit, idè confiden-
tius ad MARIAM confugere peccatores
omnes, quia credunt Christum in ea con-
ceptum, proindeq; veram Dei Matrem
esse: atque ideo potentiorum præ cate-
ris, ad impetrandum à Deo, quidquid
voluerit.

Sol habet hoc præcipuum, quod non
semel frementes maris vortices compe-
scat, & insurgentes eius tempestates fedet,
dicente Faustulo.

Fulgidus vt pulsâ sol tempestate, serenat.

In hoc certè Soli similis est Virgo Bea-
ta, antequam aduentum, innumeris vn-
diq; procellis, turbulentum mundi illi-
us mare quassabatur. Diluvij inundatio-
ne, tempore Noë: igne & sulphure de cœ-
lo cadente, temporibus Loth: peste per
mille regiones grassante, diebus David.
At, postquam Beata Virgo Christum eni-
xa est, continuo instar Solis, tumentes
mundi fluctus compefcuit, atque orbem
vniuersum sedauit. Sol illuminat omnes
mundi partes, & suo lumine res inter se,
facit hominem discernere: Mater nostra
pulchræ dilectionis, hæsitantes diu in fide
tot nationes illuminauit, & ad veræ fidei
notitiâ traxit. Hærebat non exiguo tem-
pore martyr Ignatius, B. Ioannis discipu-
lus, in credendis ijs, quæ de Christo diuul-
gabantur. Neque ab illo sibi persuaderi
passus erat, vera esse miracula, quæ Chri-
stus fecerat, donec ad Virginem Sanctis-
simam in terris adhuc superstitem, Epi-
stolam scripsit in hæc verba. De IESV tuo
percepi innumera dicta, & stupescis sum ex audi-
tu, atq; autem quæ semper ei iusti familiari, &
secre-

secretorū eius conficia, desiderio omnino animo fieri cer-
rior de auditis. Cui Virgo Deipara reposuit:
De IESV, quæ à Ioanne audisti & didicisti, vera
sunt, illa credas & illis inhereas, & Christianitatis
votum firmiter teneas, & mores & vitam factu con-
firmes. Et ecce, quod nec ipse Ioan. Euang.
potuit persuadere, hoc vnica Virginis San-
ctissimæ epistola effecit, vt Ignatius non
tantum ad fidem, sed etiam ad Martyri-
um, pro Christo perferendum inflamma-
retur. Deniq; Sol, vt docet S. Ambrosius
in Hexaemeron, est oculus mundi, iucunditas
Dei, pulchritudo cæli, mensura temporum, virtus &
vigor omnium nascentium, domus planetarum, decor
& perfectio omnium stellarum. Quæ omnia ex-
cellentius & cumulatius reperiri, in B. Vir-
gine non dubitat Salomon, de illa procla-
mans: Hæc est speciosior sole, quia per illam ho-
mo videt ipsum Deum; quia tota Trinitas
illâ ad contentationem oblectatur: quia per
eius Assumptionem, cæli in sua pulchritu-
dine vltimò completi sunt: quia per eius
patrocinium omnes creaturæ, decorem
æternæ beatitudinis capiunt.

Quarta denique progredientis, ad oc-
cupandam æterni Filij dexteram Virginis,
est splendoris maiestas & fortitudo. Quia
progreditur Augusta Dei mater, velut ca-
strorum acies ordinata. Eruditissimus Salo-
mon, optimæ faminae duo conuenire ait.
fortitudinem scilicet; & decorem, inqui-
ens: Fortitudo & decor, indumentum eius. Quæ
duo apparamenta in Virgine Deipara,
mirifice resplendent. Resplendet decor,
quia illam Sole amictam vidit Beatus Io-
annes. Resplendet fortitudo: quia quasi
fortissima aliqua castra, ita hostes animæ
perterrefacit, vt sapius illud inelament:
Heu heu, quia castra Dei sunt hæc. Vnde dicit
S. Bernardus super Missus est. Non sic iment
hostes visibiles quamlibet castrorum multitudinem,
sicut hæc potestates, MARIÆ patrocinium, & no-
men venerandum. Ecce igitur vobis Sanctis-
simam Dei Matrem, regium à dextris Fi-
lij sui thronum conscendentem, iuxta il-
lud Davidis: Assitit Regina à dextris tuis, in ve-
stito deaurato, circumdata varietate. hoc est (vt
exponit D. Athanasius, serm. de sanctissi-
ma Deipara, incorruptione & immortalitate car-
nis glorificata. Meruit enim hoc Augusta
Dei genitrix, propter excellentiam ma-
ternitatis, Dei, vt in corpore incorruptibi-
li, ad cælos assummeretur. Quemadmodum
discurrit Andreas Cretensis Archiepiscopus
Hierosolymitanus. Te inquit nequa-
quam potest habere sepulchrum: corpus enim Domi-
nicum non decet ea, quæ intereunt. Et id-
ipsum euidentius adhuc comprobatur,
S. Germanus Patriarcha Constantinopo-

litanus, Serm. 2. de dormitione Sanctissi-
mæ Virginis, in hunc modum loquens: Tu-
um Virginale corpus, omni ex parte sanctum, erectum
ad summam incorruptibilitatem vitæ, illasum, vi-
uum, spirans, perpetuum, in posterum in somne ser-
uatur vt vas, quo Deus exceptus est. Ad extre-
mum, hanc ipsam veritatem, docet An-
gelicus Doctor opusculo 8. similiter S. Bo-
nauentura, in Speculo MARIÆ cap. 2.
D. Antonius prima parte historiali, titu-
lo 6. cap. 3. necnon doctissimus Ioannes
Gerson, Alphabeto 14. Neque sanè aliâ
de causâ, Ecclesia Catholica, adeo so-
lemnem celebritatem Assumptionis Dei-
paræ instituit, nisi vt populus fidelis piè
sentiât, illam in corpore glorioso assump-
tam esse, & in dextra IESV Christi col-
locatam; vt tantò citius furorem eius,
contra discolos populos valeat mitigare,
dum ei vbera præsentia exhibet, quibus
infantulum aluit. Hoc Concilium Mo-
guntinum, sub Carolo Magno cap. 36.
indubitata Ecclesiæ traditione, & con-
suetudine comprobauit.

Filium proinde incarnatum æmulata
Virgo Sanctissima, in suo glorioso corpo-
re, progreditur hodiè, ad Augustale
diuinum, ceu aurora consurgens: vt iam
ex sublimi illâ Empyræ sede, omnibus
in peccatorum tenebris delitescens
illucescat, cæli ostia illi pandens, ad
recipiendam copiosè salutis gratiam.
Resplendet in hac sua Assumptione, pul-
chra vt Luna: quia omnium plena virtu-
tum, & vniuersis creaturarum perfectio-
nibus refertissima. Fulget electa vt Sol;
vt omnes eius liberalitatem agnoscant:
& animæ igne purgatorij cruciata, qua-
rum illa ingentem multitudinem, in die
gloriæ Assumptionis solet eliberare. Vt
latissime probat Ioannes Gerson super Ma-
gnificat, tract. 4. in fine. Immo dicam
verius, fulget electa vt Sol Virgo MARIA,
vt eius munificentiam sentiant etiam illi,
quos æternæ damnationis nox premit.
Neque enim & ibi locus misericordiæ
deest, cum ad postulationem MARIÆ,
Deus citra condignum puniat in inferno.
Potest & ibi iuuare Deipara, quem vult.
Fatetur hoc Rutilius Benzonius Episco-
pus Lauretanus, in expositione Psalmi, 86.
vbi hæc scribit. Cum quædam matrona
in territorio Laonicensi, siue Ligonensi,
licet alias religiosè viueret, in eo defe-
cerit, quod facinus quoddam in iuuen-
tute commissum, nunquam in specie; sed
tantum in communi confessario, in Sa-
cramento pœnitentiæ aperuisset. Ac pro-
inde, postquam è vita discessit, & à dz-
moni-

S. Gernm

S. Thomæ
S. Bouauē.
S. Antonii
Gerson,Concilii
Moguntini

Gerson,

Rutilius

Mulier.
per Virgi-
nem B. ex.

inferno,
liberata.

monibus ad flammam infernalis ignis raperetur. Illic Beata Virgo, IESVM filium obnoxie exoravit, ut ab eiusmodi penis aternis, eam liberam esse vellet, eò, quod dum viveret, quotidie coram sua imagine, pie & humiliter orasset, ne ob tale peccatum aternæ damnationi addiceretur. Annuuit Filius matri postulanti, & mulier vitæ restituta, occultum atq; tamdiu non propalatum scelus, integrè cum alijs confessa est, Virginisque precibus iterum moriens, in cœli gloriam translata. Quod si hoc durum forsitan, & minus credibile alicui videbitur, tum ea propter: quia Origenis sententia, potissimum ob hoc ab Ecclesiâ damnata fuit, quod ipse tenuerit Deum, ex infinitâ suâ misericordiâ damnatos, ex inferno aliquando tandem, post diem iudicii in cœlos assumpturum. tum, quia expressè dicit Scriptura sacra: *in inferno nulla est redemptio*. Verum sciri debet, liberatione aliquis ab inferno, dupliciter cogitari posse. primo modo, immediatè & directè, scilicet animam damnatam, ex inferno in cœlum statim assumendo. Et in hoc sensu loquitur sacertextus, Origenisque sententia damnata, utpotè diuinæ veritati infallibili, contradicens. Altero modo, mediatè, reuocando nimirum animam damnatam ad corpus, ut expiatâ per confessionem delictorum culpâ, iterum naturæ debitum soluat, sicq; mediante sacramentali absolutione, de penis inferni liberetur. Et hoc nihil repugnat Autoritati Scripturæ sacræ, & veritati diuinæ. Quia Christus, Sacramenta nouæ legis, ad hoc instituit, ut per illa, tanquam per media, de filiis tenebrarum, in filios lucis regeneremur, & damnationem æternam, quam peccando promeruimus, possumus euadere. Et certè, cum ex fide constet, Sanctos Apostolos, prædicando Christi fidem, ad confirmandam veritatem doctrinæ suæ, non paucos Gentilium filios, post mortem ad vitam reuocasse. Quæro, vbinam tunc defunctorum gentilium animæ fuerunt? Equidem non in cœlo. Quia sine fide impossibile erat. Deo placere. Non in purgatorio: Quia locus iste, solis Ecclesiæ sanctæ membris,

Ex inferno
immediatè & directè
nemo
liberari
potest

in Christo IESU de hoc seculo decedentibus, assignatus est, ad exoluenda temporanea pœnarum debita. Non etiam in aliquo loco separato, animæ illæ fuerunt detentæ; Quia in puncto mortis quilibet iudicatur, & anima eius, aut cœlo, aut purgatorio, aut inferno deputatur. Igitur omnino concedendum, animas illas iam in inferno sepultas fuisse. Si ergo Apostoli defunctorum animas, ex inferno poterant ad corpora reuocare. Quis hoc Augustæ Dei matri negabit? quæ ut dignitate; ita potestate omnibus antecellit. Hanc sententiam tuetur, & fuisse probat Carthagea Hispanus.

Denique, in hac suâ gloriosâ Assumptione, elucet Beata Virgo, vtriusque acies ordinata terribilis. Terribilis inquam, sed dæmonibus; benigna verò pœnitentibus. Terribilis, sed hostibus fidei; amica verò Christianitati. Quare, recurrere Catholici ad hanc misericordiæ matrem animis deuotis, in vestra & cœtus patriæ afflictione. Et si Claudius Minde emblemate 70. refert. Turcis adeò formidabilem fuisse quondam, fortissimum Christianorum militum Ducem Hunniadem, ut etiam post fera eius fata nutrices, ad incutiendum infantibus & pueris timorem, dicere consueverint. Hunniades venit. Confidite firmiter, quia, si conscientia vestra hodiè, coram Deo fuerint reificata, & principes tenebrarum, ad solum MARIÆ nomen à vobis fugient, & illi, quos barbarorum potentia in obsidione premit, ut primum gloriose Assumptionis die, nomen MARIÆ per castra deuotè cecinerint; sentient hoc auxilium, ut fera barbarorum gens, hoc solo nomine perterrita, aut protinus cadat, aut celerius in sua latibula fugiat. Quod ut feliciter assequamur, Te hodiè Augusta Virgo & Mater poscimus, ne despicias gentem, fide & deuotione tibi obstrictâ; sed placâ Deum pronostis reatibus, & ex occultis

Dei iudicij grauius afflictos, misericorditer solare.

Carthagea.
lib. de Af.
fump. Vir-
ginis co. 2aHunniades
Turcis for-
midabilis.

Oleaster.

Eua ex du-
abus Adæ
costis for-
mata.

Gen. 2.

Quare mu-
lier de vi-
tro; viri
latere for-
mata.Beata Vir-
go non fu-
it rea mor-
tis.

Rom. 6.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Domine non est tibi curæ, quod Soror mea reliquerit me solam ministrare, dic ergo illi, ut me adiuuet.

Glorificationem in corpore, debitam fuisse Sanctissimæ Virginis, manifestis documentis ostenditur.

NË forsitan insolitum quidpiam; confluente ad celebrandam Augustissimæ cœlorum Reginæ Assumptionem Christianitati, dicere videar, dum eius post exolutum naturæ debitum, à beatissimis illis mentibus, ad inaccessible deitatis thronum, cum triumpho peractam introductionem, sacrâ panegyri depingere cupio: Illud hic ad depellendum omnem ex animis vestris stuporem, Gen. 2. mysterium assumere cogor, ubi Deus, primæ mortalium omnium matrem Eua formaturus, tulit vnam de costis Protoplasti Adæ, Doctissimus verò Lusitanus Oleaster censet, Deum non solum vnam, sed duas ad efformandam mulierem, de vitro sumpsisse costas, vnam ex latere dextro, alteram ex sinistro. Fundatq; hanc suam opinionem in textu Hebræo, iuxta quem legitur: *Tulit vnam costam à lateribus eius; & comprobatur dictis ipsius Adæ, qui depulso somno, & diductis palpebris, cernens mulierem efformatam, effatus est: Hoc nunc os, ex ossibus meis; & caro de carne mea.* Frustra verò illam vocasset os ex ossibus suis, si ex vno duntaxat osse ædificata fuisset. Motuum verò huius facti, non aliud fuit, nisi, ut primus homo memor, sociam vitæ suæ, de utroque latere formatam esse, ad nullam partem solus delecteretur, sed mori, & viuere cum illa, simul paratus esset. Locus hic in sensu allegorico, sistit nobis præ oculis, incarnatum Dei Filium, tanquam os delicatissimum; ex ossibus MARIE: quia de purissimo sanguine in visceribus Virginis formatum. Mortalem illa finiuit vitam, non quod mortis rea esset, cum nullum haberet peccatum, quod mortis est causa, iuxta illud: *stipendium peccati mors*; sed, ut se verum ostenderet hominem, humanæq; fragilitatem demonstraret naturæ. Sed, ut primum gloriose eius anima de corpore egressa, coram æterno Patre stetit, his eum verbis allocuta est: Domine, quid obliuisceris sororis meæ; hoc est, corporis in sepulchro depositi? Me

mento vni genitum tuum, ex carne meâ humanam assumpsisse naturam. Proinde dic illi sorori meæ, scilicet carni; ut resurgat de sepulchro, & me adiuuet, ad te collaudandum, in beatifica visione. Simulq; anima Sanctissimæ Virginis, reflectens oculos in Christum, triumphantem in gloriosâ humanitate, ad dexteram Patris sedendo, materno illum emolore capit affectu. Hoc nunc os, de ossibus meis, & caro de carne mea. quid moraris in resurrectione corporis mei; caro mea tua est, dic ergo illi, ut confestim resurgat, & veniat ad fruendum æternâ gloriâ. Similia Spiritui Sancto locuta est, Æterne Sponse, considera indecorum esse, ut corpus illud meum, in quo tu Incarnato verbo naturam humanam formasti, in sepulchro putrescat: proinde resuscita illud, ut tuam omnipotentiam toti mundo demonstret. His itaque Animæ Virginis postulatibus, MARIÆ morem gerens Deus, confestim misit Angelos, qui gloriosum eius corpus, in cœlum deducerent. Sic ad rem præsentem, ingeniosè allegorizat Dimas, Tractatu de purgatorio, cap. 11. Et certè, si Deus non permisit, ut Isaac descenderet in Ægyptum Genesis 26. Ne descendas in Ægyptum. quod fecit, non propter iniquitatem terræ, neque propter malitiam habitantium in eâ. Nam facile fuisset Deo, etiam in summis periculis, illud seruare: sed noluit Dominus, inquit Lyranus, ut descenderet in Ægyptum, quia Isaac fuerat consecratus Domino, quando fuerat oblatus in monte: & ideo non erat decess, ut exiret terram promissionis. Lyranus super Lucæ 11. Ægyptus domum seruitutis, ferale sepulchrum, in quo corpora nostra putrescunt, designat. In hanc Ægyptum, sacratissimum corpus Virginis; naturali suâ inclinatione propendebat, propter grauitatem mortalitatis nondum depulsam, cuius connaturalis locus est, centrum terræ. Sed quia super omnes creaturas, specialiter Deo consecrata fuit, cum ab æterno, in matrem verbo Incarnato electa esset,

Genes. 2.

Dimas.

Genes. 26.

Lyranus.

P 2

EODEM

esset, idcirco Deus prohibuit. *Ne descendas in Aegyptum.* statimque illud corpus indutum immortalitate, ad coelestem gloriam, euntibus & praecurrentibus Angelorum cateruis, deduci constituit. quam glorificationem, sacratissimo Virginis corpori, debitam fuisse, manifestis documentis ostendamus.

Rerum proprietates, plerumque, ex nominibus earum deducere solemus, propterea quod secundum doctrinam Sancti Thomae, nomina debeant convenire cum proprietatibus, quas significant. Nomina

3. Thom. inquit ille, debent proprietatibus rerum respondere. 3. parte quaestione, 37. articulo. 2. Basim igitur & fundamentum, quod glorificationis & incorruptibilitatis, corpori sanctissimae Virginis, deberetur, primum conijcio ex ipsius nomine, Maria, quod Sanctus Ambrosius, in institutione Virginis ad Eusebium cap. 5. ingeniose commentatur,

6. Ambro. *Deus ex genere meo.* quae interpretatio, duplicem sensum reddit. primum, Deus erit filius meus, ero mater eius; quoniam ab aeterno sum praedestinata, & electa ad hanc maternitatem. secundum; Deo sanguine, & parentela sum coniuncta: omnisque mea progenies, ab eo solo ortum trahit, & neminem nisi Deum agnosco patrem. Vtrumque hoc, nomen. MARIA in se complectitur. Nam quod Deus sit filius ipsius, testatur nuntius Coelestis inquit: *Quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Quia ergo Deus Mariam elegit in Matrem suam, eapropter noluit, ut ullam in terris contraheret cognationem, neque ullos ex hominibus progenitores haberet, sed ut solius Dei opus esset. Hinc non absque mysterio disposuit, ut Virgo Augustissima, ex matrimonio sterili & infecundo, nasceretur. ex quo palam fieret, eius generationem, non naturae, sed gratiae tribuendam esse. Ad quod divinus Vates respiciens, merito exclamavit.

Psalm. 84. *Benedixisti Domine terram tuam*

hoc est, (ut explicat Carthusianus) dulcissimo amore, & paterno affectu impertisti ei tuam benedictionem. Et quae obsecro, qualis illa terra fuerit, quam divina maiestas ita placidis oculis aspicere, & sibi duntaxat voluit appropriare? Deiparam intelligunt Arnobius, & Hugo Cardinalis: hanc enim Deus singularibus benedictionibus donavit, propterea quod ex illa nasceretur esset. Sed hic novum consurgit dubium, quoniam benedictiones impertire solis parentibus consonum esse vult, tam sacra; quam humana doctrina, cur istam benedictionem sanctissimae Virgini, non Io-

Arnobius Hugo,

achim Patriarcha, tanquam filiae suae, sed Deus impertivit? *Benedixisti Domine terram tuam.* Ut nodum huius arcani dissolvam, rem Scripturae locis illustro. Decessit Abraham, non data benedictione filio suo Isaac, & ecce ait sacer textus Genesis. 25. *Post obitum eius, benedixit Deus Isaac filio eius.* Quid est? sciebat optime Abraham, morem antiquis Patriarchis fuisse, in ultimam vitam periodo, filijs benedictionem donare, cur ergo illam non impertivit, sed Deo impertiendam reliquit? Causa est, Isaac, non fuit filius Abraham, eo quod ipsum genuerit in decrepita senectute. Ita respondet sanctus Paulus, Hebr. 11. versu 12. *Propter quod, & ab vno orti sunt, & hoc emortui*

tanquam sidera caeli. Confirmat hoc ipsum clarius Romanorum 4. versu. 19. *Abraham inquit non consideravit corpus suum iam emortuum, & emortuam vulvam saræ.* Vnde Sanctus Thomas, & Hugo Cardinalis, non minus miraculosam censent generationem Isaac; quam si duo cadauera, ad illam concurrissent, quoniam corpora Abrahami, & Saræ, ad actionem generativam erant quasi emortua, siquidem duo illi defunctus, senij & sterilitatis, reddebant illam impossibilem: quemadmodum docent Sanctus Thomas, & Hugo ad Caput. 4. Romanorum. *Emortuus simpliciter non erat, sed ut de sterili generaret, & vetula.* Hinc si indubitatum apud Philosophos habetur, quod si duo mortui generarent unum vivum, genitus non diceretur filius amborum, sed alicui principali agenti tribuere-

Cur. ita planè, ratiocinandum est, de Isaac, dando illi in Patrem, non Abrahamum, cum iste sterilis ad eius generationem concurreret, sed Deum, tanquam principale agens, qui Messiam, ex Isaac nasci decreverat. In Isaac vocabitur semen. Gen. 21. versu. 12. Proinde non est, cur mireris, Deum, mortuo Abraham, benedixisse Isaac; quia principalis illius Pater Deus erat. Atque hinc facile discite mysterium, quare non Ioachim benedixit sanctissimae Virgini, sed Deus ipse: *Benedixisti Domine terram tuam.* Quia non Ioachim, sed Deus singularis ipsius Pater erat. Proinde ad ipsum spectabat, Virgini copiosissimam benedictionem impertiri; ut ex hoc facto luculenter constaret, Virginem Mariam, potius gratiae partum, quam naturae fuisse, quae non cognoscit patrem, nisi Deum; sicut Deus non aliam Matrem, nisi ipsam, gloriatur se habere.

Cum itaque nomen istud MARIA, idem significet, quod *Deus ex genere meo*: quis non fatebitur, eadem attributa, Vir-

ginam

Cur non Ioachim, Virgini, benedixit sed Deus?

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Genes. 25.

Apocalyp. 19.

Luc. 1.

1. Reg. 11.

Attributa divina ac commo-

danur Virgini Mariae.

Idem 2.

Apoca. 14.

Luc. 1.

8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

hoc derogaret dignitati Filij Dei incarnati, prout est primogenitus in multis fratribus, secundum humanam naturam; sicut est primogenitus omnis creaturae, secundum diuinam. Non fuit ergo decens, ut verbum Incarnatum, vniret sibi naturam humanam in omnibus indiuiduis, quia hoc praediceret maximae eius excellentiae, & eius magnitudinem aliquantum obscuraret. Quomodo enim iam posset esse primogenitus hominum, secundum humanam naturam; siquidem in tali casu, omnes iam forent paris conditionis, & aequalis dignitatis, inquit Angelicus Doctor; quod summam in Republica Christi confusionem pareret. Ex hoc Angelici Doctoris fundamento conijcio, nullam creaturam, propius ad dignitatem Christi accedere; quam Virginem Augustissimam, siquidem illa solum in indiuiduo natura humana, hypostaticè fuit vnica Filio Dei, quam ex purissimo Virginis sanguine, cooperante Spiritu sancto assumpsit. Hinc autem quis non videt, Christi dignitatem in Matrem eius redundare? Si ergo de Christi corpore in triduo mortis, verissimè pronuntiatur: *Non dabo sanctum tuum videre corruptionem:* idem pariter de corpore Augustissimae Virginis, post ipsius obitum debuit pronuntiari: *Non dabis Christe rediuvie, illud MARIA corpus, in sepulchro videre corruptionem, in quo tu per novem menses delicatissime voluisti spatari, sed illud diuinam virtute resuscitando, ad confortium tuae gloriae assumes, quia corpus hoc Virgineum, caro tua est, vni autem & eidem rei, diuersa accidentia repugnant.*

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Et quod nasceretur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Si ergo omnia Dei attributa, Virgini augustissimae insunt per participationem, ergo quemadmodum Deus, ex naturae suae incorruptibilis & glorificatus est, ita ex privilegio maternitatis Dei, corpus Sanctissimae Virginis, debuit incorruptibile, & glorificatum ad caelos introduci.

Apocalyp. 19. Luc. 1. 1. Reg. 11. Attributa divina ac commo- danur Virgini Mariae. Idem 2. Apoca. 14. Luc. 1. 8. Thom.

gini sanctissimae per participationem tribuenda esse, quae Deo per essentiam insunt. Deo regale genus servit. *Rex regum, Dominus dominantium.* Augustissimam Virginem pariter, ex regia stirpe prognatam, describit Evangelista: *de domo David.* Luc. 1. 27. Deo, summa puritas servit, quia est adus simpliciter simplex, omnem commixtionem, & compositionem excludens, Sanctissima MARIA, per excellentiam erat purissima, quia & ante partum, & in partu, & post partum intacta Virgo. Deo sanctitatem Scriptura attribuit: *Non est Sanctus ut est Dominus.* Virginem quoque, MARIA, ad summum ultra omnes creaturas sanctitatis gradum ascendisse, Angelico eloquio denuntiatur: *Aue gratia plena:* quae autem, maximo gratiarum cumulo repleta erat, omnes creaturas post Deum, longè superare debuit. In Deo, affabilitatem sacra pagina profertur: *Benignus & misericors Dominus:* In Sanctissima Virgine, eandem totus mundus agnoscit: *Dulcis parens clementia, Mater misericordia.* Deum virginitatis amantem, in sua Apocal. pronuntiat Sanctus Ioannes: *Virgines sequantur agnum quocunque ierit.* Sanctissima MARIA, tantam se virginalem pudicitiae Zelatricem protestatur, ut cum iactura eiusdem, Mater Dei esse noluerit, Angelo respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Paucis multa? Thesaurus erat MARIA omnium virtutum, omnium gratiarum, omnium perfectionum; tanquam triclinium, vel (ut ore Hesichij loquar) complementum totius Sanctissimae Trinitatis. Illi enim soli dictum est: *Spiritus Sanctus superueniet in te*

ligitur Virgo sanctissima, propterea, quod ab omnibus terræ defectibus immunis esset. Neque Christus ideo in sacris literis vocatur homo Cælestis, quasi ex materia corporum cælestium esset efformatus, cum hoc sanæ doctrinæ, & communi omnium sensui Doctorum repugnet? sed potius ideo, cælestem vocat scriptura, quod ad ipsius formationem, non concurreret opus virile, sed tota materia, ex illâ cælesti Virginis officinâ sit assumpta. Sic nodum huius difficultatis dissolvit argutissimus Augustinus, in 4. Dialogorum, quæst. 65. Cælestem inquit dico, quia non ex humano conceptus est semine, sed de MARIA Virgine, pro nostrâ salute assumptus est à Filio Dei. Et profecto, Virginem Deiparam, cælum esse, conuincit Sanctus Hieronymus, libro de Nominibus Hebraicis in Exodo. MARIA inquit illuminata, & illuminatrix. Quia quemadmodum sydera cælestia, lumen à Sole recipiunt, & idem mundo tenebris nocturnis inuoluto comunicant, iuxta illud Tertulliani de creatione Solis & Lunæ, Nam & in solidamento cæli, luciferus solis ortus excitauit, Lunæ candentem globum, ad solatium noctis, incrementis orbis impleuit. Ita planè, radiis & splendoribus æternæ Sapientiæ, illuminata sanctissima Virgo, velut cælum diaphanum, vicissim nos per reuerberationē diuinæ lucis illuminat, ut meritò ab omnibus dicatur MARIA illuminata, & illuminatrix. Quæ enim obsecro nox mortalium, adeo tristis & obscura est, ut eam Deipara Virgo, serenâ suâ luce non irradiet, & illustrēt: In hac solâ vestrum Catholici solatium situm est, fugat illa obscuras culpæ tenebras, depellit tristes animorum luctus & marores, sedat inquietas cordium angustias, neque ullus adeo deiectionis animi potest inueniri, qui extemplo innocato nomine MARIE, ab omni prorsus tristitiâ non liberetur. Quia sicut latantium omnium habitatio est in te, ô Augusta Virgo, inquit, Regius vates Psalmo, 86. Versu. 7. obstruunt hic plurimi, quid cause, quod Redemptor noster cruci affixus, doloribus sauciatus, confossus vulneribus, ultra humanam industriam tormentis excarnificatus, oculos in sanctissimam suam Matrem reflectens, non Virginem, sed Mulierem appellauit. Mulier ecce Filius tuus. Ioannis 19. Versu. 26. Sancti Patres allegant causam, ne scilicet Virginis nomen, magis exasperaret Sanctissimæ genitricis animam, quæ Christo morienti compatiens, omnibus iam doloribus transfixa erat, iuxta illud Mantuani prudenter in alium finem canentis,

Ne Materna pium laniarent viscera nomen. Sed ingeniosè satis, motuum huius appellationis inuestigauit Nouarinus lib. 4. vmbra Virginis excursu. 118. quia Christus voluit tunc orbare se omni solatio, quod illi dulce nomen Virginis Mariæ potuisset afferre. Nam audito hoc nomine, omnino dolor passionis fuisset diminutus. Ita super hunc locum concludit præfatus Author, ne videretur sellæ amaritudinem, quod illi fuerat oblatum, Maria nomen proferens temperare: Si ergo tam potens est nomen Mariæ, ut possit fellis amaritudinem lenire, inuocate illud hisce afflictissimis temporibus, & omnia aduersa, mox in prospera vobis commutabuntur. Tandem incorruptibilitas corporis, & assumptio gloriofa ad cælestem gloriam, debebatur Virgini sanctissimæ, ex iustitia: quia sola Beata Virgo, morienti in Cruce Christo assistit, sumos cruciatus patienti eidem compatiens nunquam defuit, imò ad quoscunque dolores & pænas tolerandas pro illo adamantino pectore præparata, sese etiam extremis periculis exposuerat. Ut testatur Sanctus Augustinus: Stabat inquit non degeneri mater animo, quæ non metueret peremptorem. Pendebat in cruce filius, mater se persecutoribus offerebat. Quia ergo Virgo sanctissima, se ad omnia Deo consecrauerat. Nam venit Filius Dei in mundum; neque tamen dignatus est eum hospitio recipere. Mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. Ioannis 1. Versu. 10. Proinde taliter se gessit erga eum, quasi creatura ipsius non esset. Immo quid mundum, culpa? homines arctiori obligationis vinculo ei obstricti erant, venientem tamen in terras Dei Filium spreuerunt. Et sui eum non cognouerunt. ibidem. Versu. 11. Quis ergo illum cognouit & recepit? Respondet Sanctum Euangelium: Mulier quædam, excepit eum in domum suam. Lucæ 10. Sola Augustissima Virgo hospitalitatis virtutem fovebat, sola Deum in domum vteri sui virginis condigne suscepit. Si igitur sanctissima Virgo, Deum à cælis ad nos descendentem, in domum sui vteri suscepit, legato cælesti respondens: Fiat mihi secundum verbum tuum. Lucæ. 1. Consentaneum erat, ut Deus quoque ei vices rependeret, eamque à terris in cælos, in corpore & animâ ascendentem, ad suum diuinitatis thronum, cum honore introduceret. Vultis Catholici, ut vos Deus cum Augustissimâ Virgine in suam tutelam & patrocinium recipiat, imitemini Virginem sanctissimam in hoc, ut vos pariter pro honore Dei, & sanctissimæ eius genitricis conser-

Mantuani

Nouarina

S. August.

Ioan. 1.

Ibidem

Lucæ 10

conseruando, deuocatis; ut vestrum honorem, vitam, cuncta bona, facultates denique omnes, in discrimen exponatis, quemadmodum fecit Elias, Machabæorum. 2. Elias dum zelus zelum legis, raptus est in cælum. ô vrinam hisce calamitosi temporibus, dum quotidie nouæ exactiones & tributa, nostris ceruicibus imponuntur, dum noua in dies periculis pericula accumbantur. Imitentur Reipublicæ nostræ Cives, zelum Eliæ, quibus ex officio incumbit, sanguinis sui prodigos esse, in boni communis defensionem. Talibus profecto occineretur illud Poëtæ.

Dulce & decorum est pro patria mori.

Horatius libro 3. Ode. 2.

Nam eiusmodi zelus pro defensione Patriæ, tanti est apud Deum meriti, ut Sanctus Thomas de regimine Principum Cap. 4. audeat asserere, Romanos quantumuis gentiles, propterea totius mundi dominium acquisuisse, Domino ita disponente, quod pro amore patriæ nulla pericula formidarent. Nonne vos Deus excellentiori fauore prosequeretur? si propter gloriam & honorem ipsius, eiusque Magnæ Matris, pectus vestrum contra barbarorum insultus opponeretis? vultis ut Deus imminetia pericula à vobis propulset, abijcite inanem fastum, memores illius, quia deponit Deus potentes de sede; & exaltat humiles; humilitatem verò Augustissimæ Virginis, quæ se ancillam Dei nominauit, cum Mater eius esset, amplectimini. non vos efferat inanis iactantia victoriarum, propter quas antea regnum hoc, toti mundo venerandum, & admirandum habebatur. Non temeræ præsumptio, quod cum subditis res vestra bellica agatur, quia hæc est vicissitudo temporum, ut de mancipio dominus; de domino mancipium fiat, vices suas alternante fortunâ, Hac quondam magnanimitate elatus, Franciscus primus Rex Galliarum, qui se putabat totius orbis facile victorem fore; sed mox inconstantis fortunæ lusum agnouit, dum à Carolo captus, proregio diademate, ferreos com-

pedes gestare cogeretur. Vbi primum, symbolum in pariete Caroli legens, Plus ultra: memor suæ fortunæ, rescriptit: Hodie mihi, cras tibi. Cui tamen non succensuit Carolus victor, sed ut se hominem esse ostenderet, casibus & infortunijs obnoxium semper; addidit: Homo sum, humani à me nil alienum puto.

A Drexelius libro 1. Prodrôm. Cap. 5. Non vos ambitionis tumor efferat, ut veritatem, dum ex Christi Cathedrâ vestris obtutibus proponitur, toruo oculo, & durâ aure excipiat, ne tandem de vobis verificetur illud Apostoli: Adueniet tempus, cum sanam doctrinam non susinebunt, sed ad sua desideria, concernabunt sibi magistros auribus prurientes.

Non est vobis negatum è cælo subsidium, sed tantum ad hodiernam Assumptionem gloriosissimam Virginis MARIE dilatum, ut illud deuotis quærat animis, & omnia vobis cælitus per Mariam concedi non dubitetis. Hæc est causa, cur Beata Virgo, in corpore & anima assumpta est in cælum, ut ibi partes afflicte Christianitatis, feliciter agat, ubi semper Patrem & Filium pro nobis interpellat, quia sicut nihil est, quod filius ostendendo vulnera, apud Patrem non impetret; ita nihil, quod Mater ostendendo vbera, non exoret. Hæc in cælo triumphans, vna est Catholici ciuitas refugij, ad quam omnis qui fundit sanguinem, dum se recipit, liberatur. Numeror. 35. Hæc est propitiatorium de auro mundissimo, Exodus. 25. ad quod non modò vnus populus, sed totus mundus cucurrit, misericordiam imploraturus. Proinde meritò hodiè, ad Augustissimam cælorum Reginam, in summis regni nostri angustijs, cum Andream Cretensem clamabimus, Placa Domini pro communi figmento, nam quamdiu quidem versabaris in terris, te habuit parua terræ portio; ex qua autem translata es de terrâ, te vniversus mundus continet commune propitiatorium.

Drexelius

Num. 35

EODEM

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Astitit Regina à dextris tuis in vestitu deaurato,
circumdatus varietate. *Psal. 44.*

Aperitur, ad quid B. Virgo se in sua coronatione obstrinxit.

Post eiectum præsidium Sueticum ex vrbe Cracouia.

Post deploratum amplissimi istius Regni Poloniae interregnum; post eliberatam ex grauiissimo seruitutis hostium iugo, regni sedem, Vrbem Cracouiam; post ereptas ex spurcissimorum Hæreticorum tyrannide Ecclesias, quæ anno præterito in desertas speluncas, in seditæ equorum stabula, redactæ erant; post restitutos suis cathedris Pastores; post pacatam magnâ iam ex parte Poloniâ numine propitio, & assiduis Sereniss. Regis nostri Ioannis Casimiri excubijs, in id incumbentibus, Augustissimæ Cælorum Regina, Virginis Mariæ anniuersariam Coronationis memoriam, gratâ hodie recolimus memoriâ, feruenti veneramur deuotione, & debite seruitutis obsequia celebramus. Sciscitemini obsecro, quid est? quod Beata Virgo, non vnâ cum Christo fuerit, in celum assumpta, sed diu in terris superstes relicta? & non inuenietis istius mysterij causam aliam, nisi quia hoc summa dignitas, & excellentia Virginis, exigebat, vt hoc facto, mundo innotesceret facilius. Ab instanti suæ conceptionis, secundum humanitatem Christus Dominus, habuit supremam regni potestatem, in omnes Reges & Principes, iuxta illud Matthæi 1. *Data est mihi omnis potestas in celo & in terra.* & Lucæ 10. *Omnia mihi tradita sunt à patre meo.* & Apocal. 1. *Princeps Regum terra.* ita, vt Christus secundum quod homo, statim ab utero sanctissimæ Matris, tanquam ex regio conclau prodiens, potuerit vnico nutu mutare elementa, sanare debiles, suscitare mortuos, naturæ leges inuerrere, res hominum atque Angelorum disponere, cælo ac terræ dominari. Quia Deitas vinculo vnionis hypostaticæ, humanitati coniuncta, non tantum erat sanctitas, quæ humanitatem sanctam & sacram reddebat, sed etiam eminens excellentia, & dignitas, & prælatio. Proinde sicut deitas, constituat Christum summum sacerdotem sanctum, simul quoque eidem conferebat regnum, & imperium summum, rerum omnium temporalium. Et nihilominus, in tanta suæ potestatis amplitudine, Christus in mundo erat igno-

tus, donec post acerbam suam passionem, celos conscenderet: tunc primum enim, gloriam suam omnibus creaturis manifestauit. teste Apostolo. *Nonne sic oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam.* Lucæ 23. Ita planè, sanctissima Virgo, fuit verè Regina à primò conceptionis suæ momento: sic expresse docet Germanus Oratio- ne de oblatione Deiparæ. *Erubescant inquit, & desistant, & pereant, & cognoscant, quia nomen est tibi Domina.* Sanctus Chrysostomus supra Lucam, homilia de Annuntiatione, *Mittitur ait Gabriel Angelus, & egreditur de Rege ad Reginam, de Imperatore ad Imperatricem, de Civibus cæli, ad Dominam Palatii.* Quod satis indicant verba illa Prouerb. 8. *Ab æterno ordinata sum in Hebræo legitur, Principatum habui.* Pagninus vertit: *Principatum tenui Rudolphus: coronata sum: Alij: Princeps inuenta & inaugurata sum.* Et Ratio hoc ipsum suadet: quia ad maiorem regis honorem spectat, vt nascatur ex matre iam Reginâ, cum perfectior & nobilior sit eiusmodi regia natiuitas. Ergo cum Christus esset, verus Rex, ad maiorem eius honorem spectabat, vt Virgo antequam eum conciperet, verè Regina & Domina esset: Hinc illa verba Cantico. 5. *Egredimini, & videte filia Sion Regem Salomonem, coronatum in diadema te, quo coronauit eum mater sua, in die desponsionis & lætitiæ.* Vbi per diadema, intelligitur nobilitas, quam Christus secundum carnem habuit à Virgine, quatenus hæc, regali de stirpe originem habebat. Ita exponit Guilielmus: *Diadema inquit, quod coronauit eum mater sua, nempe regiam nobilitatem assumpta humanitatis, quâ eum coronauit, significat, eò, quod illum de sanguine suo, secundum carnem concepit.* nihilominus, ista Regia dignitas Virginis, nisi ad celos in corpore assumeretur, latuisset mundum. In hodierna, itaque assumptione, recipit Augustissima Virgo dominium, & iurisdictionem in totum orbem, attestante Sanctâ Brigittâ cap. 20. *Ipsius inquit Virginis animam, quando fuit à corpore separata, statim super omnes celos ipse Deus subleuauit, eiq; imperium super vniuersum orbem donauit, & Angelorum Dominam æternaliter constituit.* Recipit coronam regiam, de ma-

de manu summi Sacerdotis, Christi Domini: sic enim Guarricus Abbas, Serm. 2. de Assumptione, Christum cum Virgine matre loquentem introducit. *Veni electa mea, & ponam in te thronum meum.* Sed quid ex hac Virginis Coronatione sperare debeamus, piâ deuotione augurabor.

Quando Regina temporalis coronatur, tres ei conditiones proponuntur, ex Pontificali Romano, super quibus illa iuramentum præstat. *Prima conditio, vt Viduas, pupillos, pauperes, ac debiles, ab omni oppressione defendat. Altera, vt omnibus accedentibus, benignam, mansuetam, atque affabilem se exhibeat, pro regiâ suâ dignitate. Tertia, vt ita se gerat, vt non ad suam, sed ad totius populi utilitatem regnare videatur.* Has tres conditiones, Augustissima Virgo Maria, in Reginam cæli & terræ coronata, promissit se fidelissimè adimpleturam, & quotidie re ipsa adimplet. Nullius status miserabilior est, quam viduarum, quæ patrocini in terris destitutæ sunt. Quid est enim vidua, ex Hebræo, Almanach; id est, non habens partem in marito, non habens patronum, non habens defensorem, loqui in sua angustijs non valens: obmutescit enim Vidua coram affligentibus eam. O quot numero Viduæ in hac inclyta vrbe aggrauatæ nimis contributionibus, & exactionibus gemunt, & cum eis desit patrocinium in terris, ad sanctissimam Virginem opem imploraturæ accurrunt, atque supplices inelamant. Regina es sanctissima Virgo, deuotas tibi Viduas, ne opprimi patiatis: Quid est Vidua, nisi regnum quodcunq; catholicum, latrocinij, & hostium incurfionibus, ad summas angustias redactum: sic Hieremias Prophetæ, desolationem Vrbis Hierosolymitanæ deplorans, Viduam eam appellat. Thren. 1. *Facta est quasi Domina gentium, Princeps Prouinciarum, facta est sub tributo.*

Reflectite oculos vestros, in desolatam patriam vestram. Fuit hæc quondam, per vniuersum orbem terrarum gloriosa, speculum vltra mundanum, Ecclesiarum mater, Princeps religionis, rectæ sententiæ dux, eruditionis alumna, omnis pulchritudinis diuersorium. Nunc autem facta est Vidua, squallida, tristis, miserabilis, de manu Domini calicem furoris bibens; bysso & purpurâ regiâ amicta pridem, modo suis denudata vestibus. Pridem in alto solio collocata, longis & altis incedens passibus, augusto vultu, staturâ magnificâ; nunc humilis & depressa. Laceratæ sunt tux delicatæ vestes, elegantibus, atque imperiosis spoliata es redimi-

culis, extincta est lux gratiosorum oculorum, profundis rugis, splendida prius & suavis, tua facies est arata. Verbo dicam? aniculæ caminariæ similis, ex incendij fuligine extitisti: quia te Dominus, in igne & gladio hostili visitauit, vt manifeste agnoscas poculum furoris Domini, in te effusum esse. Ignis enim quo magna tui pars, ab hostibus exusta est, quid aliud, nisi implacabilis Dei furoris, indicium esse potest.

Verum, non potuit sanctissimam Virginem latere hæc tua afflictio: vidit illa multò ante imminentiâ tibi pericula, cum ad dignitatem Virginis spectet, vt videat in verbo, quicquid Deus scientiâ visionis videt. Vt docet Gerson super Magnificat tract. 4. loquens de gloria, ad quam Virgo euecta est. *Si ignoras te ait, o pulcherrima mulierum, quæ Deum, quæ te, quæ omnia cognoscu.* Vidit hanc fuisse Christi cogitationem, vt de te atroces penas sumeret: licet enim ex mente Theologorum, Beata Virgo, non videat ea in verbo, quæ singulariter ad Christum, eiusque cogitationes pertinent, sine speciali eius consensu, eò, quod Beata Virgo, non adæquatè comprehendat gloriam Christi. Verisimile tamen est, quod Christus, vt Virgini matri honorem deferat, & singularem amorem declaret, cogitationes suas eidem manifestet: si enim dum inter homines Christus ageret, illius secreta cordis Beata Virgini, ex speciali priuilegio notaerant, vt innuit Eusebius Emisenus, tomo de Festo Epiphaniæ, loquens de matre & filio. *Ipsi inquit, se intelligebant, ipsi sua secreta nouerant, & quid postea futurum erat, sciebant.* Quanto magis in patriâ, hoc idem priuilegium, perfectiori modo, Virgini matri à Christo filio collatum esse, credibile omnino videtur. Videns ergo sanctissima Virgo, omnia mala regno Poloniæ euentura, retrahebat nos à peccatis, per bella antecedentia, ex rebellione Zaporohensium orta, admonerat per signa præcedentia, scilicet per Cometam, ab Aquilone cum summâ celeritate ascendentem Anno 1652. sed cum inueterata in regno nostro hominum malitia, omne remedium respueretur, contemneretur piæ matris Ecclesiæ adhortationes, ad plagas, ad minas, ad desolationes tuas, ventum est.

Sed recordata est miseræ tuæ viduitatis, misericordiæ mater, & sicut olim afflictos Hebræos, à Iabin Rege Chanaan, supra modum oppressos, vnica Debbora, totius Israël gubernatrix, in portum amissæ libertatis vindicauit, attestante id sacrâ

Matth. 1.
Lucæ 10.
Apocal. 1.
Christus
ab instanti
conceptione
habuit
regiâ po-
tēstatem.

Christus
nō
misi post re-
surrectionē
in gloriam
suam ma-
nifestauit.

Lucæ 23.

B. Virgo
ab instanti
conceptione
habuit
regiâ po-
tēstatem.

S. Germ.
S. Chryso-

Prouerb. 8.
Pagninus.

Cantico, 5.

Guilielm.

Brigittæ.

Guarricus
Abbas.

Conditio-
nes in co-
ronatione
Reginæ.

Vidua
quid.

Viduarum
status mi-
serabilis.

Thren. 1.

Polesie
Encomia.

Beata Vir-
go videt in
verbo quic-
quid deus
scientiâ
visionis
videt.

Eusebius
Emisenus.

Cometa
apparuit

Iudic. 5.

sacra litera Iudic. 5. Cessauerunt fortes in Israel, & quiesuerunt, donec surgeret Debhora, surgeret mater in Israel. Ita o afflicta patria, per inuidiam depressa a vecordi populo, imo potius ab obscuri & vagabundi populi colluie, & quod maxime dolendum, etiam ab ijs, quorum magnam partem, si non genuisti, at enexisti & saginasti: cumque iam non esset, qui te seruaret, qui te consolaretur, qui tibi parceret, qui fatalem tuum casum doleret, qui reuertetur, ut paci tue consuleret; sola Virgo sanctissima, in tuum patrocinium surrexit; sola te non amplius humanis viribus erigendam, erexit. Ab illo enim tempore, quo Alexander VII. supremus Christi Vicarius, per vniuersam Italiam, pijs supplicationibus indictis, pro te cælitus opem implorare præcepit, ab illo inquam tempore, quo Serenissimus Rex Ioannes Casimirus, se Leopoli, Virgini Augustissimæ voto obstrinxit, illam contra immanissimos hostes Imperatricem, sui que exercitus gubernatricem assumens, felicior aura Poloniæ afflare cepit, hostibus turpem fugam, miserabilem in acie stragem, in Urbibus deditionem accumulans. En iam placatum Iudicem, Filium Iesum tibi adducit hodiè, qui Sanctissimæ Matris suæ precibus emolitus, in hodiernâ Coronatione Virginis, futuram pacem, & omnia bona tibi pollicetur. His te alloquens: Confurge Polonia, quæ calicem furoris mei bibisti, & poculum ruinæ exhaustisti: indue vires tuas, indue gloriam tuam, excusso puluere surgito, exuto vinculum colli tui, extende locum tabernaculi tui, & vestibuli tui. Ne mouearis, quod probro affecta es, neq; verecunderis, ob acceptas contumelias, & quod omnes prætereuntes, manus super te complerunt, sibilauerunt, & capita quassauerunt, & dixerunt, quo pacto Vidua sedit Polonia, quæ populus bellicosus, & inuictis referta fuit? quomodo tributaria facta est, quæ tot Prouincijs imperauit? Iurauit enim mater mea, se defensionem Viduas ab oppressione, ideo & ego mæstam Poloniam, ex miserâ viduitate erigam. Exiguo tempore te reliqui, sed magnâ te misericordiâ prosequar: in parua irâ faciem meam auerti, sed æternâ te Clementiâ fouebo, ut cantes cum Dauide: pro multitudine dolorum cordis mei, consolationes tue animam meam exhilarauerunt.

Christus Poloniam consolans induitur.

Reges in utilitatem populi instituti sūt.

Iurat Regina in suâ coronatione, se non ad utilitatem propriam, sed ad vniuersi populi, regnaturam: quia Deus Reges, non ad eorum priuatum, sed ad populi utilitatem instituit. Quod pulchrè declarauit per Samuelem Prophetam, qui ungendo Saul in Regem, sic eum allocutus est. Ecce vnxit te Deus super hereditatem suam in Principem, & liberabit populum suum, de

manibus inimicorum eius, qui in circuitu eius sunt.

1. Reg. 10. Vbi Deus egregium documentum omnibus Principibus, superioribus, Magistratibus tradit, ut nimirum intelligant, se ad principatum enectos, non ut suam, sed ut suorum utilitatem aucupentur. Vnde D. Gregorius Doctor inquit, eligitur, ut de prælatione sua, non suum, sed Domini lucrum querat. Constituit te Deus in magistratu, verum si non Dei lucrum, non Ciuitatis utilitatem, non populi tibi subiecti defensionem, non miserorum protectionem quæris; sed priuatum tuum commodum, Dei ordinationem contempnis, & certissimam patriæ tuæ ruinam paras. Quid est enim aliud Deum contemnere, nisi postposito publico bono, priuatum sequi? nisi contra statum suum viuere? nisi ad corruptiones, munuscula, prouentus temporaneos, cor apponere: Præcepit Deus regibus terræ, ut liberent populum suum de manibus inimicorum eius. Et quis est obsecro populus Dei, nisi omnes Catholici? veram religionem, in Fide sanctâ tenentes, & obseruantes. Sic eos describit S. Petrus. 1. Petri 2. Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens Sancta, Populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis eius, qui de tenebris vos vocauit, in admirabile lumen suum. Qui aliquando non populus, nunc autem populus Dei. Quinam inimici, de quibus populus Dei præcipitur liberandus? enimuero non alij, nisi Hæretici, nomen Sanctissimum Dei blasphemantes, & conculcantes Sancta Sanctorum, qui selectum Dei triticum, zizanijs inficiunt, attestante ipsamet incarnatâ Sapientiâ: Hoc ait inimicus homo fecit. Et alibi. Omnes inimici domestici eius. Hos minime tolerandos esse, sed procul a regnis Christianis, a consortio fidelium abigendos, præcepit Dominus Psal. 67. inquit, Dissipantes quæ belua volunt. Hi te inimici tui, o afflicta patria, in extremum discrimen adduxerunt: quia ita patrocinabaris spurcissimæ Hæresi, ut vnus Hæreticus, plus apud te valeret, quàm mille Catholici, Christi pretioso sanguine redempti.

At, hocne est, lucrum Domini querere? hocne est, liberare populum Dei ab inimicis? hocne est in commune bonum, & publicam utilitatem laborare? Publica utilitas non est alia, nisi quæ ordinatur ad honorem Dei, quia cum ille, sit finis omnium, non aliud postulat à creatura rationali, nisi piè & religiosè colari, nisi matrem suam omni deuotione honorari. Etenim post immensam illam deitatem, propter quam omnia condita sunt,

1. Reg. 10.

S. Gregor.

Constitutus in magistratu, priuatum commodum querens Dei ordinationem contemnit.

Reges debent populum liberare de manibus inimicorum.

1. Petri 2.

Matth. 23.

Psal. 67.

post Sanctissimam humanitatem Christi, quæ similiter est finis vltimus rerû creatarum, etiam Augustissimam Virginem, esse Causam finalem omnium creaturarum, quæ etiam propter gloriam illius conditæ sunt, proclamat Andreas Cretenensis Sermone de Assumpt. Hic est ait scopus, qui excogitatus est ante secula, ad quem nimirum omnia opera diuina, post humanitatem Christi Domini, relata sunt. Comprobat S. Bernardus Sermon. 1. in Saluæ. Propter hanc ait, scilicet Virginem, totus mundus factus est. Si itaque propter sanctissimam Virginem Deus mundum, & nos omnes condidit, ergo in hoc maxime nobis incumbendum est; ut omni deuotione, magnam Dei matrem hodiè veneremur. Illa verò, cum sit Regina totius vniuersi, Communem utilitatem curabit; ut scilicet, Hæretica prauitas, cogatur exulare, à regnis catholicis: cuius rei pulchrum iam principium videmus, in modernis generalibus Comitij: vbi nemini Hæreticorum vox, & locus, conceduntur.

Hæretici à Senatu repulsi.

Ad extremum, Regina in suâ coronatione, promittit se omnes benignè suscepturam. Benignitas sanctissimæ Virginis tanta est, ut neminem etiam perditissimum à se repellat, attestante S. Bernardo, in Dominicâ post Octauam Epiphaniæ, inquit: Quid ad Mariam accedere trepidet humana fragilitas, nihil austerum in ea, nihil terribile, tota suauis est. Et quoniam assumpta est in cælum, ut magis adhuc suum affectum, miseris terræ incolis exhibeat, teste S. Bonauenturâ, in Speculo. Cap. 8.

Magna inquit fuit erga miseros misericordia Mariæ, adhuc exultantis in mundo; sed multo maior est erga miseros, misericordia eius, iam regnantis in cælo. Ascendit in cælum, hominum causâ, vt res hominum iugi apud Deum oratione negotietur, ut patrocinetur terræ, attestante id D. Bernardo Sermon. 1. de Assumptione. Aduocatam præmisit peregrinatio nostra, quæ tanquam iudicis mater, & mater misericordiæ, suppliciter & efficaciter, salutis nostræ negotia pertrahat.

S. Bonau.

S. Bernard.

Confluite itaque omnes miseri, ad matrem misericordiæ; confluite Viduæ, vt vestram orbatam Viduitatem soleatur; confluite pupilli, pauperes, & qui sub tributo militari ingemiscitis, vt sub pallio tantæ Reginæ, libertatem inueniatis: accede humili & fideli animo, inclyta Vrbs Cracouia, vt sanctissima Virgo, quæ prius iam Regina Poloniæ dici & haberi voluit, germanam, & peregrinam vestem, in patrium habitum commutet. Accede Vniuersa patria, vt patrocinante Sanctissimâ Virgine, generalia Comitia, felicem euentum sortiantur; ruat Hæresis, amplifietur Catholicismus: Vincat & triumphet Serenissimus Ioannes Casimirus, conculentur inimici & hostes nostri, Ecclesia Sancta subleuationem, Patria pacem desideratam obtineat, regnante toti vniuerso, supremâ Imperatrice Virgine.

B. Virgo Regina Poloniæ intuitu-latur.

Mariâ.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

MARIA totius Trinitatis complementum facta est.

Hesychius Hom. de Sanctâ Deiparâ.

Probatur B. Virginem & ratione Incarnationis, & ratione diuinæ misericordiæ, esse Trinitatis complementum.

Impius & sacrilegus esset, qui Deo aliquid deesse putaret, quo perfici & compleri crederetur, quoniam illum in omni genere perfectissimum prædicat Apostolus Timot. 6. Beatus & solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium. Si enim sanctitatem in Deo spectas? hæc omnibus numeris absoluta, & perfectissima est, 1. Reg. 2. Non est Sanctus sicut Dominus. In quibus verbis, Scriptura Sacra, perfectissimam sanctitatem Deo attribuit: quia ille solus ex naturâ suâ, essentialiter, & ex semetipso perfectè sanctus est. Aliæ verò creaturæ,

Timot. 6.

1. Reg. 2.

& homines, licet dicantur & sint sancti; non tamen à naturâ, & ex seipsis; sed quia à Deo sanctitatem acceperunt, & sanctificati sunt per IESVM Christum in Spiritu S. approbante id D. Paulo 1. Corint. 6. Hæc quidem fuisse. (id est, homines contaminatissimi, & grauissimis peccatis maculati.) sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis, in nomine Domini nostri IESV Christi, & in Spiritu Dei nostri. Si iustitiam inquiris? hæc immensa est, 2. Machab. 1. Domine Deus omnium Creator, terribilis & fortis, iustus & misericors, qui solus es bonus Rex, solus præ-

1. Cor. 6.

2. Mach. 1.

fians.

flans, solus iustus. Quasi diceret Scriptura Sacra, tu immense Deus, solus semper æterno, & usque in æternum plenissime, & perfectissime iustus manes, iustus in omnibus operibus & vijs tuis. Psal. 144. Iustus Dominus in omnibus vijs suis, & sanctus in omnibus operibus suis. Iustus in omnibus, quæ fecisti nobis, Et Daniel. 9. Iustus Dominus Deus noster, in omnibus operibus suis, quæ fecit. Quo sensu nemo esse, aut dici potest iustus. Psal. 142. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis vivens. Et Iob. 9. Verè scio, quod ita sit, & quod non iustificetur homo composuit Deus. Homo enim ex seipso, & suapte naturâ immundus est, quia de immundo conceptus semine: homo ab adolescentiâ, sensu & cogitatione ad malum pronus est. Genes. 8. Sensus enim & cogitatio humani cordis, in malum prona sunt, ab adolescentiâ suâ. Et ideo ex seipso iustus esse, aut iustitiam operari non potest, sine gratiâ Christi. Si potentiam desideras? hæc illimitata est. Duplex enim in Deo nostro potentia cogitari potest, una absoluta, quæ respicit omne illud, quod potest habere rationem entis, nullamque implicat contradictionem, & ab hac potentia Deus dicitur omnipotens, quia eius potentia obiectum, est omne factibile. Altera potentia ordinaria, quæ respicit factibile, non quidem absolute, sed ut subijcitur legibus, & præscripto sapientia, & bonitatis Divinæ: multa enim absolute fieri possunt, quæ nusquam fient; quia non decet sapientiam & bonitatem Divinam, ut fiant. Vtraque hæc Dei potentia, est in omni genere perfectissima, ita ut per eam Deus, producta quacunq; creaturâ, aliam & aliam perfectiorem, producere possit in infinitum, ex eo: Quia quæcunque creatura à Deo producta, habet finitam actu perfectionem; producta autem quacunque perfectione finitâ, non est exhausta divina potentia, & virtus, sed potest maiorem & maiorem perfectionem producere. Deinde, quia creatura nihil est aliud, nisi quædam participatio, & passiva communicatio Divinæ perfectionis, ergo quantumcunque perfecta producat, poterit illâ alia perfectior, & perfectior, in infinitum produci. Siquidem esse Divinum, quod participatur, est omnibus modis infinitum, proinde infinitis modis imitabile, & participabile. Unde, non potest ita perfecte ab una creaturâ participari; quin possit magis ac magis participari ab aliâ. Quoniam itaque Deus, unus in essentiâ, trinus in personis, & per suum esse immensus, & per sua attributa

perfectissimus, & omni ex parte completus habetur: quonam modo Augustissima cælorum Regina, complementum totius SS. Trinitatis dicatur, evidentissimis rationibus monstrabo.

Duplex complementum in SS. Trinitate cogitare possumus, unum intrinsecum, alterum extrinsecum. Cum enim in ipsâ Trinitate sit infinita bonitas, quæ est infinitè sui communicativa, ideo in Trinitate, est etiam infinita appetentia communicationis. Hæc autem communicatio, potest considerari, vel ad intra, & sic habet omne complementum sibi debitum: quia Pater communicavit infinitam essentiam, & attributa Filio; filius verò & Pater, eandem essentiam & attributa, communicant Spiritui Sancto: quia principium actuum spirandi, non est aliud nisi voluntas Divina, quæ eadem est in Patre & Filio, & ideo Spiritus S. ab utroque simul procedit. Non potest itaque SS. Trinitas, per ullam creaturam compleri ad intra, cum omne complementum ex seipsâ habeat. Quodsi communicatio illa, bonitatis Divinæ, consideretur ad extra, quatenus nimirum, alicui creaturæ tota Trinitas aliquomodo communicari possit, iuxta illud Ioan. 14. Pater meus diligit eum, & ad eum venimus, & mansionem, apud eum, faciemus. Quid est enim aliud, personas divinas venire ad hominem, & in illo manere, nisi seipsas; per gratiam sanctam, communicare homini. Quæ communicatio, dicitur complementum SS. Trinitatis extrinsecum: quia per illam completur, infinita appetentia in Trinitate, communicandi se ad extra. Illud ergo complementum extrinsecum, non habuit ex se, SS. Trinitas, sed illud à Virgine Deiparâ accepit. Sed in quonam illud complementum consistat, magna oritur controversia inter Doctores. Aliqui enim putant, in hoc Virginem Mariam factam, esse complementum Trinitatis, quod genuerit Christum, qui ratione Unionis hypostaticæ, est filius totius Trinitatis. Quod deducunt. 1. ex illo Scripturæ Lucæ. 1. Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei. Atqui ratione Dei, intelligitur concretum Deitatis, quod tribus personis commune est, neque hanc aut illam peculiariter denotat, sed vagè hanc, vel illam. Ergo Christus ratione unionis hypostaticæ, est Filius totius Trinitatis. Unde iuxta hanc opinionem, triplex naturalis filiationis est in Christo: una fundata in generatione Divinâ, quâ Filius est solius Patris, altera in generatione humanâ, quâ Filius

Comple-
mentum in
Trinitate
duplex.

Spiritus
Sanctus
cuius
à Patre &
Filio simul
procedat.

Ioan. 14.

Lucæ. 1.

Filiatio
naturalis
in Christo
triplex.

Filius est solius Virginis; tertia in unione hypostaticâ, quâ filius est totius Trinitatis. Per primam, Dei Filius, accipit eandem naturam numericam Patris; per secundam, eandem naturam specificam, Matris, per tertiam, eandem naturam, Dei, non per identitatem, sed per unionem. Et quidem hæc veritas evidenter deducitur ex Scripturâ Sacra Matt. 3. Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacuit. Vbi tota Trinitas in Christo homine sibi complacuit, ut exponit Adrianus Papa, in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, inquit: secundum id, quod homo est, spiritum Sanctum, super se venientem suscepit: de eo ergo homine filio, super quem Spiritus Sanctus descendit, licet unus sit Dei & hominis filius, vox Patris innotuit dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi benè complacuit. Dum ergo dicit, complacuit, totam simul Trinitatem comprehendit, quia in homine Christo, tota complacuit Trinitas. Suscribit huic veritati ipsemet Christus, Ioan. 20. Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, Deum meum, & Deum vestrum. Vbi de se, ut homine loquens, eundem vocat Deum & Patrem suum, quem & nostrum. Atqui non solum prima Persona, est Deus & Pater noster, sed tota Trinitas; igitur & Christi ut hominis, tota Trinitas est Deus & Pater, & consequenter Christus ut homo, est Filius totius Trinitatis. Et ratio hoc ipsum luculenter suadet, quia Christus, quod dicitur Filius Dei, habet hanc filiationem ratione unionis substantialis, cum personâ Divinâ, quæ unio si terminaretur ad Patrem, aut Spiritum Sanctum, adhuc quod ex eâ resultaret, esset Filius Dei naturalis. Ergo ista unio fit à tota Trinitate, & consequenter referri debet, ad totam Trinitatem.

Neque san obstat, quod Concilium Toletanum 11. neget Spiritum S. esse Patrem Christi, proinde videtur sentire, quod Christus non sit filius naturalis totius Trinitatis. Quia Concilium, negat Spiritum S. dicendum esse Patrem Christi, nimirum secundum generationem humanam, sic enim Christus non habet Patrem, sed tantum matrem, cum non procedat eiusdem naturæ cum Deo, sed cum Virgine. Non obstat item, quod D. Thomas 3. p. q. 32. art. 3. neget Christum esse Filium Spiritus Sancti, aut Trinitatis: quia ibi S. Thomas, loquitur de Christo absolute dicto, qui importat filiationem Divinam, fundatam in generatione æternâ; non verò de Christo ut homo est. Non debet itaque Christus absolute dici totius Trinitatis Filius, sed cum ad-

ditamento; hoc est Christus in quantum homo. Si igitur Christus, ut homo, est filius naturalis totius Trinitatis, & in vero Virginis factus est homo, meritò dici potest, quod hanc filiationem per Virginem assecutus sit. & in hoc sensu Virgo Maria, facta est complementum totius Trinitatis. Quia licet in Trinitate, sit perfectissima, & infinita fecunditas, quâ Pater æternus filium sibi æqualem producit; tamen ille Filius, solius æterni Patris Filius est, non verò totius Trinitatis. Proinde cum tota Trinitas, nullum haberet filium naturalem, videbatur aliquomodo secundum nostrum captum, non habere complementum fecunditatem in effectu extrinsecum, seu ad extra, donec ista fecunditas completetur per Christum ut hominem, quem Virgo genuit, atque in hac suâ generatione, complementum Sanctissimæ Trinitatis exstitit. Cæterum, licet hæc opinio magnam habeat probabilitatem; quia tamen S. Thomas 3. p. quæst. 32. art. 2. expresse docet, Christum non debere dici Filium Dei, nisi solum ratione generationis æternæ, secundum quam est Filius Patris. Et ratio contrarium suadet: quia filiatio naturalis, debet fundari in generatione naturali; at verò præter generationem æternam, non est alia generatio, quâ Christus ut homo, procedat à tota Trinitate, in similitudinem naturæ, ex vi processionis, ideo Christum, ut hominem, esse naturalem totius Trinitatis filium, non ausim affirmare, siquidem tota Trinitas in humanâ Christi generatione, non se habuit ut Pater generans, sed ut Creator & Author supernaturalis, ideo Sanctissimam Virginem, ex alio fundamento esse complementum totius Trinitatis, deduco.

Atque imprimis, ratione Incarnationis Virgo Maria facta est complementum totius Trinitatis. Decreuerat enim Deus ab æterno, genus humanum non aliter, quam morte filij sui incarnati redimendum, iuxta illud scripturæ: qui proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quod ipsemet Christus clarius de seipso eloquitur Psal. 39. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Vbi hæc voluntas paterna non alia fuit, nisi filij mors, ut eleganter exponit Euthimius in citatum Psal. Voluntas autem Patris, inquit, fuit mors filij secundum carnem, quæ pro humanâ salute, summa cum dispensatione à Deo permixta est. Voluntas hæc Patris non fuit alia, nisi exinanitio filij, ut propter miserum hominem mendicus & pauper fieret, & ideo Christus

Christus
ut
homo non
debet dici
Filius Tri-
nitatis.

Qualiter
Deus de-
crevit ho-
minem re-
dimendū.

Psal. 99.

Euthimio.

Psal. 144.

Daniel. 3.

Ibidem 9.

Psal. 142.

Iob. 9.

Gen. 8.

Potentia
in Deo
duplex.

Deus Pro-
ducta qua-
cunque cre-
atura, po-
test aliam
& aliam
perfectio-
rem pro-
ducere.

Creatura
quid sit.

Christus
Microso-
lyma per
triduum
medicauit

S. Bernar.

Christus
cur in cru-
ce mori
voluit.

S. Virgo in
momento
incarna-
tionis in
matrem
crucis
Christi co-
sensit.

S. Bernar.
Senensis.

S. Anzel.

Lucas 1.

Esse in hu-
manitate
assumpta,
quomodo
conuenit
Verbo, &
alijs per-
sonis.

Christus in scia Matre, per triduum Hierosolymis remanens, mendicauit, teste S. Bernardo Homil. infra octauam Epiphaniae, ubi ait: Domine IESV, quia te cibauit illo triduo? quid dicam Deus meus? ut te per omnia nostra conformares paupertati, & in te humana natura calamitates susciperes, quasi vnus e turbis pauperum, stipem per ostia mendicabas. O stupor, o prodigium! Christus habens regium dominium in toto mundo, mendicauit, vt edoceret hominem, quomodo cognoscens se sine gratia Dei penitus nihil esse, illam quotidie apud Patrem misericordiarum mendicet, nec prius rogare desistat, donec anima eius igne charitatis diuinae totaliter incalescat. Christus cum esset mortis & vitæ Dominus, mori in cruce voluit, quorsum? vt ostenderet, quod homo continuo peccatis mori debeat, vt cum Christo in æternum viuat.

At, quomodo obsecro illa Patris voluntas impleri potuit, vt Christus moretur? equidem per Virginem Mariam: quæ in ipso momento incarnationis consensit, vt eius filius hora ab æterno decreto statuta, mortem crucis certissimam subiret. Hæc est mens S. Bernardi Senensis, tom. 3. Sermon. 6. art. 2. cap. 1. Vbi dicit: Hæc Virgo se obtulit ad illam ineffabilem mortem, & ad illud ineffabile incendium, quo in ipsa Christi conceptione tota fuit succensa. Comprobat S. Anselmus, lib. de Excellentia Virginis cap. 3. Credidit inquit. MARIA, & certissime intellexit, Deum tam bonum, tam piū, tam misericordie visceribus plenum, vt ad terras de celesti sede descenderet, & homo factus, per indebitam sibi mortem, genus humanum a perpetua vellet morte, quæ tenebatur, eripere. Voluit Pater ab æterno, vt eius filius in tempore carnem indueret: at quomodo hæc voluntas ad executionem deuenit? profecto per Virginem Mariam, dum consentiret Angelo nuntianti: Ecce Ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Lucas 1. Tunc enim suppositum Diuini Verbi, fuit communicatum vni naturæ humanæ singulari, quod suppositum Diuinum Verbi, est bonum infinitum. Et licet ad Diuinum Verbum facta sit vnio hypostatica, atq; esse in humanitate assumpta, hypostaticè sustentando humanitatem, conueniat soli VERBO, ratione proprietatis relationis: nihilominus esse in illa per concomitantiam, conuenit etiam reliquis Personis. Præterea, quia Pater & Spiritus Sanctus, speciali & altiori modo existunt in humanitate Christi, quam in omnibus alijs creaturis; Vbi enim Deus singulari modo operatur, ibi dicitur singulari modo esse. At verò

in Christi humanitate, singulari modo operatur tota Trinitas, cum illam sanctificet, & efficiat suum templum excellentiori modo, quam per gratiam habitua-lem. Cum ergo ista communicatio Diuinitatis VERBI, naturæ humanæ facta sit in Christo, qui est naturalis filius, & pars Virginis, iuxta illud: Membrum parentis est filius, imò idem cum ipso. 1. Mag. Moral. c. 34. ideo sanctissima Virgo, consentiendo in incarnationem Filij Dei, videtur voluntati, & intentioni Patris, manum imposuisse, & consequenter, complementum totius Trinitatis in hoc opere factam esse.

Secundo, ratione misericordie Diuinæ, Maria totius Trinitatis complementum facta est: quia licet in Sanctissima Trinitate, omnia attributa perfectissimo modo sint; attributum tamen misericordie, secundum nostrum modum concipiendi, non videbatur omnino completum. Quod sic deduco: duo sunt de ratione misericordie, saltem ex nostro modo concipiendi, nimirum, voluntas & promptitudo subleuandi aliquem a miseria, atque compassio quadam, quæ mouetur quispiam ad subueniendum proximo. Hinc misericordia nihil aliud est, quam misero cor dare; seu miseria cordi, hoc est, miseria aliena est cordi: puta ei, qui potest misero subuenire, quod sine compassione fieri nequit. Misericordia itaque, quoad voluntatem & promptitudinem subleuandi aliquem a miseria, fuit semper in Deo: & ideo Dauid in sua graui miseria, hanc Dei misericordiam, ardentissimis votis postulabat. Psalm. 50. Misere mei Deus, secundum magnam misericordiam tuam. Ceterum, misericordia vt dicit compassiōem, non fuit in Deo: quia cum compassio sit affectus quidam animi, in Deum nullatenus cadere potuit. Sed cepit esse, & est in Deo incarnato, quatenus homo est, vt docet D. Paulus Hebr. 2. Christus debuit per omnia fratribus assimilari, vt misericors fieret: puta secundum affectum pietatis, & compassionis. Ergo quoniam Virgo MARIA, VERBO incarnato carne & sanguinem subministravit, ratione cuius carnis & sanguinis, in assumptâ naturâ nobis comparari potest, teste Apostolo Hebr. 4. Non enim habemus Pontificem, qui non possit compati, videtur compluisse diuinam misericordiam, & per consequens totius Trinitatis, quæ in Christi humanitate existit, complementum facta esse.

Ecce Deus, nusquam nostris miserijs compateretur, nisi de Virgine MARIA carnem humanam sumpsisset: tunc igitur, quando

S. Greg.

Quomodo
attributi
misericor-
diæ in Deo
ante incarna-
tionem
non erat
cōpletum.

Misericor-
diæ duo
cōueniunt

Misericor-
diæ quid
sit.

Psalm. 50.

Hebr. 2.

Hebr. 4.

quando Dei Filius in vtero virginali humanitatem induit, complementum suum Diuina misericordia sortita est. Reposuit tunc Deus incarnatus, suam iustitiam in manibus Virginis, vt neminem amplius seuerè puniret, cui mater eius patrocineretur. Hoc figurabat Redemptor noster in sua natiuitate, quando tremantia ob frigoris rigorem puerilia membra pannis inuoluenda submisit. Lucas 2. Et pannu eum inuoluit. Sciscitemini curiosius, ad quid B. Virgo puerum IESVM recens natum pannis inuoluerit? Respondent Doctores, vt absconderet Christi Diuinitatem, & illatam Euzæ serpente iniuriam vleisceretur. Sic censet Nouatus Mediolanensis, de Eminentia Virginis tom. 1. Suasit inquit serpens sub rubenti pomi cortice detentem, abscondit Virgo serpentem, & tacite dissuasit veram sub pauperis panniculorum inuolucris Diuinitatem. Cui Veritati, subscribit Prophetæ Dei, Habac. 3. Abscondita est fortitudo eius. Sed verius censeo, pannis a B. Virgine, puerum IESVM fuisse inuolutum, vt ex hoc nobis palam fieret, in potestate Virginis, esse Diuinæ iustitiæ manus, quas illa, quasi vinculis prohibet, ne ad vindictam peccatoribus infligendam procedant. Sic expresse docet Germanus Patriarcha, de Zona Domini, ubi Virginem sic alloquitur. Non est vlla satietas tuæ defensionis: nemo enim est, qui liberetur a malis, nisi per te o purissima; nemo est, cui misereatur gratia, nisi per te honestissima Virgo. Confirmat S. Aldephonsus, Sermon. 9. in Assumptione Deiparæ: Potentior inquit, ad placandam iram iudicis, inuenire non possumus, quam te, quæ meruisti mater existere eiusdem Redemptoris, & iudicis.

Equidem, si iustitia Dei vincita est a Virgine MARIA, vitrix illa Dei manus, quæ tantum lobo timorem incutiebat, vt exterritus clamaret: Manum tuam longe fac a me. Et quæ olim in regalis aula pariete sententiam mortis ac damnationis inscribens, derepente ita sacrilegum Babylonis Regem Balthasarem terruit, vt illico facies eius fuerit immutata, genua tremore collisa, ceteraq; corporis compages dissolutæ; ijs, qui a Virgine protegentur, non potest tantopere extimescenda fieri, cum Beata Virgo, perpetuo ad Deum hominibus propitiandum inuigilet. Maximè tunc, cum Deus vlticem suam manum in vindictam extendit, quando bella permittit: bella enim scelestorum penæ sunt, & omnia mala, quæ cum illis indissolubili nexu connectuntur, in vindictam dantur. Sic fatetur Scriptura Sacra Leuitic. 26. Quodsi ambulaueritis ex ad-

uerso mihi, ego quoq; contra vos aduersus incedam, inducamq; super vos gladium vltorem sedentis; & tamen si eo tempore, quo bella ardent, peculiare aliquod obsequium, vnanimi consensu populus B. Virgini exhibeat, protinus pax, quæ est virtutis premium, pietatisque ac probitatis merces magna, succedit. Sic quondam inter Regem Aragoniæ, & comitem S. Egidij Raymundum nomine, diu concitatam discordiam, Virginis ope sedatam fuisse, testatur Carthagena to. 4. hom. de admiratione Virginis, ubi adhibita imagine B. Virginis, tantquam obside, predicti Principes in pacem & concordiam redierunt. Quid in nostrâ Poloniâ bella exorta, an non manifesta signa erant, Dei ad vindictam nostris scel-leribus prouocati? Et tamen postquam Serenissimus Rex Ioannes Casimirus, Leopoli ad miraculosam B. Virginis imaginem votum fecit, se hæreses extirpaturum, & subditos ab oppressione liberaturum, si victor euaserit, protinus victoria in sinum eius illapsa est. Quis hoc effecit? Virgo Maria: quia est Domina pacifica, cuius maximè proprium est, diffidia & pugnas dirimere, pacemq; gignere, teste Petro Damiano serm. 1. in Natiuitate B. M. Venit inquit IESVS instaurare, & quæ in calis, & quæ in terris, pacemq; & concordiam, inter homines & Angelos mediante Virgine reformare.

Pestis, vt plurimum est flagellum, quo Deus iuste iratus, graua hominum scelera punire conuenit: & tamen si tunc homines, sub patrociniū B. Virginis confugiant, cessant tanta mala. Sic olim propter peccatum Regis Dauid, immisit Dominus pestilentiam in Israël, & ceciderunt de Israël septuaginta millia virorum. Spectans illam inuitabilem lethi tyrannidem Dauid, festinanter edificauit altare Domino, obtulit holocausta & pacifica, & inuocauit Dominum, & exaudivit eum in igne de celo. Præcepit Dominus Angelo, & conuertit gladium suum in vaginam. 1. Paralip. cap. 21. Profecit, altare illud typus erat Virginis immaculatæ: sic enim illam Sancti PP. intituunt. S. Nazianzenus Epist. ad Nemis. Erat inquit Virgo, altare & Templum Christi. S. Method. Ser. de Sim. & Annâ: Tu inquit animatum altare. S. Epiph. ser. de Laudibus: Virginem, ait appello, veluti sacerdotem pariter & altare. Et merito altare dicitur B. Virgo: quia in eius vtero Christi incepit sacrificium: ex tunc enim scipsum obtulit Patri, Hebr. 10. Ingressus in mundum dicit, Hostiam & oblationem noluisse: corpus autem apstati mihi: holocaustomata pro peccato non tibi placuerunt. Tunc dixi: Ecce venio. Quoties igitur

Per ima-
ginē Virgi-
nis discor-
dia inter
Principes
sedata.

Regis Po-
loniæ vo-
tū ad ima-
ginem B.
Virginis.

Damianus

Pestis fi-
gnum ira-
dei.

1. Paralip.

S. Nazian.

S. Metho.

S. Epiph.

Hebr. 10.

Q. 2.

ties igitur tempore pestis ad hoc altare, Virgines Deiparam confugiunt homines, sine dubio liberi ab infectione manent: pestis enim provenit ex maligno syderum aspectu & influxu, Virgini autem concessa est singularis potestas, moderandi influxus coelestes, & impediendi, ne ex illis infirmitates & pestilentiae exoriantur, aut si quando exorta fuerint arceantur. Et haec est causa, cur Luna, quae altiorum planetarum influxus recipit, & ad nos transmittit, ponatur sub pedibus Virginis: Luna est sub pedibus Virginis.

Luna est sub pedibus Virginis.

Apoc. 12.

Apocal. 12. Mulier amicta Sole, & Luna sub pedibus eius, & in capite eius Corona, Stellarum duodecim. Ut ostendatur, Lunam sub dominio & potestate Virginis esse, siquidem pedum positionem, possessio significatur.

Psal. 106.

Annonae caritas, saepe ob scelera hominum euenit, quae ad talem penam hominibus infligendam Deum prouocant, teste Regio Vate Psal. 106. Posuit terram fructiferam in saluginem, a malitia inhabitantium in ea. & tamen, ne tunc miseri homines fame intendant, per intercessionem B. Virginis, annonae subsidia illis conferuntur, iuxta illud Proverb. 33. Cibaria dedit ancillis suis, hoc est, personis, quae deuoto affectu Virgini ancillantur. Sit nescio quam desperatissimus peccator, & hic si confugerit sub tutelam Virginis, perire non potest. Sic protestatur D. Bonauentura.

Prou. 33.

Proverb. 33. Cibaria dedit ancillis suis, hoc est, personis, quae deuoto affectu Virgini ancillantur. Sit nescio quam desperatissimus peccator, & hic si confugerit sub tutelam Virginis, perire non potest. Sic protestatur D. Bonauentura.

in speculo cap. 10. Nullum piissima Virgo peccatorem despiciit, sed quocumque pertransierit, suauissimum spiritum veniae summum respersit. Quod adhuc clarius enucleat S. Bernardus: Peccatorem quantumcumque, fetidum non horres, non despiciit, si ad te suspirauerit, tuumque interuentum penitenti corde flagitauerit; tu illum de desperationis harathropia manu retrahis, spei medicamen aspiras, ac toti mundo despectum materno affectu amplecteris, foues, nec deseris, quousque tremendo iudicii miserum reconcilies. Verbo omnia complectar, non est malum, quod per MARIAM auferri nequeat.

S. Bonau.

S. Bernard.

Quod cum ira sit, confluente sub patrociniū Augustissimae Caesorum Reginae, triumphantis iam in coelesti throno. Si enim Sancti Dei, pedibus Virginis subiunguntur. Isaia 54. Ecce sternam per ordinem lapides tuos (id est sanctos) & fundabam te in Saphiris. Quanto magis congruum est, ut viuentes in terris homines, sub pedibus Virginis procumbant, sua illi obsequia deuoto affectu persoluendo, ut illa tanquam clementissima Mater, vos ceu suos filios Deo praesentet, eiusque misericordiam conciliet, & cum sit complementum totius Trinitatis, vos in terris abundanti gratia, in caelis vero aeterna gloria complectatur.

Isaia 54.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Astitit Regina a dextris tuis in vestitu deaurato. Psalmo 44.

Beatam Virginem stare in caelo, ut nostras causas promoueat, & promptius nobis opituletur, declaratur.

Vocabatur aliquando Regius vates, vniuersos mortalium filios, in admirationem mirabilium Dei operum, quae omnipotenti sua manu fecit super terram, inquiens: Venite, & videte opera Dei, quae posuit prodigia super terram. Psal. 45. Quae verba Cassianus, collat. 12. cap. 12. exponens, ait: Quis plane non miretur opera Dei, ac toto proclamat affectu, quia magnus est Dominus? Cum subito vel se, vel quempiam alium, ex rapacissimo liberalem, ex prodigo continentem, ex superbo humilem, ex delicato ac tenero squalidum, conspexeris; & egestate atque angustia praesentium rerum, etiam voluntarie persuerentem. Ista sunt profecto mira opera Dei, quae peculiariter anima Prophetae, simulque eius mira contemplationis intuitu superspecta cognoscit. An non stupendum

Psal. 45.

Cassianus.

Dei opus super terram, missio Apostolorum: dum inermes, ad ferocissimas gentes mitterentur. Lucae 10. Ecce ego mitto vos, sicut oves in medio luporum. Dum, qui antea domi inclusi tenebantur taciti, ac timidi, postea totum orbem peragrarent, loquentes magnalia Dei, & ne ipsam quidem mortem formidantes. Ut merito S. Leo in Natali Apostolorum, Petri & Pauli, ipsum Principem Apostolorum alloquatur: nec mundi inquit Dominam times Romam, qui in Caipha domo expauescis Sacerdotis ancillam. An non dignum admiratione opus, S. Pauli conuersio, dum in ipsa Spiritus Sancti Officina, a lupo in hominem, a persecutore in pastorem recudetur? Quod Prophetico Spiritu praedixerat

Luca 10.

S. Leo.

ixerat Iacobus, benedicens filio suo Beniamino, Gen. 44. Beniamin inquit lupus rapax, mane comedit pradam & vespere diuidet spolia. Quem locum expendens Tertullianus lib. 3. contra Marcionem cap. 1. Iacob inquit, ex tribu Beniamin oriturum Paulum prauidet, lupum rapacem ad matutinum comedentem, id est, prima aetate vastaturum pecora Domini, ut vastatorem Ecclesiarum: dehinc ad vespertinam escam daturum, id est, de vergente iam aetate, oues Christi educaturum, ut Doctorem nationum. Sancti igitur Spiritus gratia, ex summo illo Christiani nominis hoste, fecit Apostolum, & zelosum Christi doctrinae defensorem, teste S. Ambr. Ser. 6. in Psal. 118. Beneficio inquit Christi, & lupus ipse mutatus est: Beniamin lupus rapax, Apostolus Paulus factus est; non iam insidiator ouilium Christi, sed defensor & custos. Magna fateor haec sunt, sed liceat mihi hodie paulisper imutare verba Psalmitae, in hunc modum, Venite, & videte opera Dei, quae posuit prodigia super caelum, quando Augustissima caelorum Regina, ad illas empyreas sedes inducitur. At, stupor me obruit. In coronationibus Regum terrestrium, palatia pretiosis aulais adornantur, & splendidis sedilibus implentur; in hodierna autem Sanctissimae Virginis, caeli & terrae Dominae, hominum Angelorumque Reginae, & omnium creaturarum Imperatricis coronatione, ad tantam egestatem & impolitiem caelum deuenit, ut throno Regio, in quo Dominam suam collocare possit, careat; sed stare cogitur: Astitit Regina. Est quidem, quod admiremur in Assumptione Sanctissimae Virginis, quando non vnus Dauid, ut olim ad introductionem Arcae veteris testamenti, sed innumerabiles Cytharædi, obuiam processerunt. Quod Filius de sinu Patris descendens aeterni, manum suae genitrici porrexerit, ut opinatur S. Hieronymus: Creditur inquit, quod se Saluator occurrat Matri. Imò aperte haec veritas habetur, Psal. 72. Tenuisti Domine dexteram meam. Verum, in hoc vituperio dignum est caelum, quod ad ingressum Sanctissimae Virginis, thronum pro dignitate Matris Dei non apparauerit. Cur itaque Augusta Dei Genitrix caelos conscendens, non sedeat, sed stet a dextris Filij sui, in hodierna concione, ostendere conabor.

Gen. 44.

Tertullianus.

S. Ambr.

S. Hieron.

Psal. 72.

Gen. 19.

Causa Christi Assumptionis.

Luca 14.

Liceat mihi Christe Iesu, ad te pauca verba proloqui, causa ascensionis tuae non alia fuit ad caelos, nisi ut locum & sedilia tuis Sanctis praeparares. Sic enim tuos asscurasti Apostolos Ioan. 14. Vado parare vobis locum. Et S. Ildephonsus dum inuestigat causam, quare Christus ascen-

dens in caelum, simul dilectam suam genitricem secum non assumpsit. Respondet: propterea, ut prius thronum regium pro illa praepararet. Ascendens inquit Christus in caelum, id est Sanctissimam Matrem reliquit in terris, ut ei locum praepararet in caelis. Quomodo haec tua veritas subsistet, cum Sanctissima Virgo in hodiernam suam coronationem, non sedeat, sed stet? Vtiq; quando Bethsabée mater Salomonis venit ad eum, non tantum ei obuiam processit, sed etiam in throno regio collocauit. 3. Reg. cap. 2. Venit ergo Bethsabée ad Regem Salomonem, ut loqueretur ei pro Adonia, & surrexit Rex in occursum eius, adorauitq; eam, & sedit super thronum suum, postusq; est thronus Matris Regis, quae sedet ad dexteram eius. Quare igitur Salomon matrem suam throno regio honorat; Christus autem Sanctissimam Virginem minimè? cum tamen de illo dicatur Matth. 12. & Lucae 13. Ecce plusquam Salomon hic. Mysterium hic magnū aduertire Catholici, stat Virgo Sanctissima in caelis, quasi perpetuam agens custodiam, ut hoc facto virginibus mundi inculcet, quod fortiter stare, & perpetuo vigilare debeant, si illibatam Virginitatis florem, caelesti sponso velunt asseruare. Illa enim est vera virgo, quae mente & corpore sancta habetur: & illa est mente & corpore sancta, quae non solum id, quod non decet, sed etiam illud, quod vmbrae mali habet, fugit. Quae non solum delicijs non vitur, sed nec secum eas commorari permittit: Vnde non solum ornata & compta, non procedit; sed nec secum ornatum, & quae ad lasciuam prouocent, retinere audet. Perquirite, vnde nam euenit, ut filiae Loth, sedē ac turpiter cum patre concubentes, virginitatem amiserint? Nonne quia vinum secum ex Segor tulerunt? quod si non attulissent, nec patrem inebriassent, nec ipsae Virgines esse desissent. Sed quia secum asportauerunt id, in quo est luxuria, licet illo non vterentur; quia tamen illicitum quid manere secum permiserunt, id est virginitatem perdiderunt infelices. Gen. 19. Dederunt itaq; Patri suo bibere vinum, nocte illa: & ingressa est maior, dormiuitq; cum patre. Ita sanè, fragilis & vitrea est Virginitas, quae etiam per vnum tantum verbum, per vnā visionem, per vnā oculorum eleuationem, facile intus corrumpitur, si se Virgo arcte custodire nesciat. Neq; mirum: quia virginitas; tam grandis est thesaurus, tam immensus, ut continuam stationem, & summam vigilan-

Ildephons.

3. Reg. 2.

Matth. 12.

Beata Virgo cur in caelis stet.

Que sit vera Virgo.

Vini causa amittit virginitatem filius Loth.

Gen. 19.

Virginitas fragilis.

tiam requirat. Sanctus erat Iob, iustus, & a Deo laudatus, miraculum mundi, ac demonum terror; & tamen post demeritas victorias, atque premia castitate possessa, quo eas medio securus possedit, enarrat, Iob. 31. quia pepigi sedes cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. Ecce ut se impollutum conseruaret, non solum oculorum eleuationem vitauit, sed & ipsam cogitationem. Qui sciebat inquit Gregorius Magnus, quod semel species formae, cordi per oculos alligata, vix magni luminis anima, dum ante prouidet, ne incauta videat, quod concupiscat; ceca post incipit desiderare, quod ante vidit. Cui praeclara doctrina addit S. Clemens, lib. 3. Paedag. cap. 11. Videtur inquit, super omnia esse auersandus mulierum aspectus, non solum enim si tangantur, peccari potest; sed etiam licet tantum videantur: quia dum lasciuunt oculi, calefunt appetiones. Eam itaque ob causam, sanctus & patientissimus Iob, ut magnum illum castitatis seruaret thesaurum, ita arcte oculos custodiuit, ut ne cogitare quidem vellet de Virgine. Et ob hoc sanctus erat, quia se nunquam securum reddebat, & si virtutibus, & si vndequaue celestibus donis vallatus esset: etsi propemodum in manibus Altissimi se constitutum prospiceret. Assistit itaque Beata Virgo a dextris Filij, vnamquamque Virginem alloquens: Audi filia, & vide, ne securam te existimes, licet ad dexteram Patris maneas, quia adhuc tempus bellandi.

Quid? an illam veram putatis Virginem, quae nullam sui custodiam adhibet? sed mille tentationibus vltro se exponit? minimè sane: sed illa est Spiritu & corpore vera Virgo, quae talis est, qualis ea fuit, quae dum a Sancto Martino Turonensi Episcopo, ob summam eius sanctitatem inuiseretur, ostium aperire noluit, modestè se excusans: Quia licet esset Episcopus, & sanctus, tamen homo. Hanc modestiam virginibus commendat Sulpitius inquit. Audiant quae Virgines hoc exemplum, ut fores suas, si eas mali obire voluerint, etiam bonis claudant: & ne ad se improbus liber sit accessus, non vereantur etiam sacerdotes excludere. At verò hac tempestate, eò audacia procedunt Virgines, ut per plateas liberè volitent, nec lasciuos aspectus, nec obscena colloquia fugiant. Nolunt maritos, quia libertatem amant, & voluptatibus renuntiare se dicunt, ut amplius voluptentur. Dicam amplius, vnum renunt, quia plures inquirunt. Videmus nunc Virgines delicatas & mol-

les, quae praeter statum, nihil virginitalis retinent, delicatè viuunt, cum omnibus conuersantur; & tamen cum his, se putant esse securas de virginitate. Quibus hanc temeritatem exprobrat S. Hieronymus Epistolâ 12. ad Gaudent: de educatione infantum: Vteris inquit balneis, cute nitida, rubicundis genis incedis, carnibus vesceris, affluis diuitijs, pretiosâ veste circumdaris, & iuxta serpentem mortiferum securè dormire te credis. Sanè optimè: faginant nunc Virgines corpora, nutriunt carnem, fouent sensum, & sine corpore, sine carne, sine sensu, in Spiritu viuere se putant. Ignara, quia spiritus consummatio, non in longâ oratione, sed potius in mortificatione consistit: Non sic: sed a dextris Sponsi celestis vobis assistendum est, ut Virginem Sanctissimam emulata, nunquam vos securas esse putetis, sed sobriè & castè, & mentis, & corporis sanctitatem custodiatis.

Est tamen alia ratio, nostro proposito magis seruienti, cur Augusta Virgo stet ad dexteram Filij, cum enim nemo esset in caelis, qui causas nostras in diuino tribunali promoueret, ideò Beata Virgo, id oneris in se suscipiens, in caelum assumpta stare voluit. Sic censet D. Bernardus inquit: praemisit aduocatam nostram, quae peccata nostra efficacius tueretur. Ut non concedamus animis, quando causarum nostrarum patronam in caelis stantem habemus. Dum Ierosolymis Protomartyr Stephanus, crepitantium lapidum turbinibus quateretur, dicebat Iudaeis: Ecce video caelos apertos, & IESVM stantem a dextris virtutis Dei. Act. 7. Quasi diceret: vos me lapidibus obruitis, & exsecatis, Deus autem mihi aperuit caelum, & video IESVM stantem. Quid est? Vtique scimus, Christum post triumphalem suam Ascensionem, in caelis confedissee ad dexteram Patris, ut habetur Marci 16. Assumptus est in caelum, & sedet a dextris virtutis Dei. Et Psal. 109. Sede a dextris meis. Calliodorus exponit: post laborem quiesce mecum a dextris. Si ergo Christus sedet, quomodo Beatus Stephanus affirmat, se illum videre stantem? Resoluit Damianus: Stat inquit, cum stante, bellatur cum bellante, lapidatur cum lapidato. ergo dum Iudaei Stephanum lapidant, Christum pariter dishonorant. Melius tamen respondet Venerab. Beda: Videt Stephanus IESVM stantem, quia videt se adiuuantem. Cui subscribit Laurentius Iustinianus: Non iacentem vidit, ut cognosceret, Christum paratum esse ad supportandum sibi suffragium.

Quod

Quod Damianus de Salvatore nostro, hoc ego de Sanctissima Virgine certò affirmare possum: stat MARIA in caelis, quia nos adiuuat. Hæc est mens Idiotæ, de Conceptione Beatæ Mariæ. idem inquit stat, ut se ostendat singularem omnium patronam. Licet enim Sancti Dei, etiam titulo patrocinij glorientur; singuli tamen aliquibus tantum suum præstare possunt auxilium, nemo omnibus, verbi gratiâ S. Dionysius Regno Franciæ patrocinatur: Diuus autem Stanislaus Poloniæ, & sic diuersi Patroni diuersis prouincijs, nullus illorum, omnibus terræ partibus. Cognoscite nonne magis D. Stanislaus, & citius orabit pro Poloniâ, quam pro Franciâ, cum huic genti, sanguine & parentelâ suâ coniunctissimus sit. Sic olim Sanctus Aaron, non pro Babylone, sed pro Ierosolymâ, suas ad Deum preces fundebat, ut Deus victus intercessionibus, palam loqueretur: Protegam urbem hanc, propter David seruum meum, & Aaron Sanctum meum.

4. Reg. 19. Non sic Beata Virgo: sed omnium est patrona, & de omnibus est illi cura. Non vni prouinciæ, sed toti mundo opitulatur: quia est illi cura de omnibus. Frustra conqueri vellet circa domesticam Oeconomiam sollicita mulier, velut olim conquerebatur Martha, coram Christo: Domine non est tibi cura, quod soror mea reliquit me solam ministrare. Lucæ 10. Quia Sanctissimæ Virgini cura est de omnibus. Frustra militiæ adscripti, suas querelas deponerent, fudimus sanguinem, transiuimus per medias hostium phalanges, extrema vitæ discrimina sustinuimus; & non est tibi cura, nostrum per vitæ & sanguinis dispendia, obsequium. Quia est cura Beatæ Virgini de omnibus, qui pro Dei, & eius honore, pro Ecclesiâ Sanctâ, & propagandâ religione Catholice, imperterriti animo pericula subeunt. Quia Sanctissima Virgo, est terribilis, ut castrorum acies ordinata. Cantic. 6. ad defendendos, & corroborandos milites, pro iustitiâ dimicantes. Quia est, sicut turris David, edificata cum propugnaculis, ex qua pendunt mille clipei, & omnis armatura fortium.

Cantic. 4. Ut ad eius protectionem, tantquam ad tutissimum munimen, milites in bello iusto pugnantibus confugiant. Heraclius patrocinante beatissimâ Virgine, de Chosroâ, plurimas Asiæ partes depulante, victoriam reportauit, teste Paulo Diacono. Arturus Lugdunensis Galliæ Rex, ad prælium iturus, in parte interiori clipei, quo aduersus hostiles ictus, se munire parabat, imaginem Beatæ Virgi-

nis delineari mandauit; quoties verò ex conflictu eneruabatur, fixo in sacram illam imaginem obruto, admirabile robur acquirebat, & quo validiores erant hostium impetus, eò frequentius eandem imaginem intuebatur, quo fiebat, ut in inimicas phalanges, ita acriter irrueret, ut illis præruptis victoriam reportaret, ut refert Marcus Antonius Martinengus. Frustra lecto affixi dicerent: ecce tanto tempore æstuamus febribus, & ingenti dolorum cruciatu angimur; & tamen Virgo Deipara, non est tibi cura nostra salus desperata: Quia est illi cura de omnibus. Hinc Petrus Damianus apud Salmeronem, tomo 10. tract. 40. bonum latronem in extremo vitæ, ideò se Christo addixisse censet, quia Beata Virgo cruci assistens, pro illo Christum deprecabatur, hoc suo auxilio compensans eius antiquum obsequium. Quia ut tradit Dionysius Carth. de vitâ Christi, paginâ 1. ex Diuo Anselmo apud Torres. de Institut. Principis lib. 3. cap. 1. ad finem. Beatam Virginem cum filio, & Sponso Iosepho in Agypto peragrantem, & in latrones incidentem, bonus hic latro ab eorum manibus liberauit.

Celius Rhodigius lib. 2. cap. 5. narrat, insignem Heroïnâ coniugem Regis Artaxerxis, quoties relaxandi animi causâ in campos proficisceretur, non permisisse fenestras suarum quadrigarum claudi. Ad quid obsecro? Respondet citatus Auctor, quia propter eminentem dignitatem: Quò indigentibus fieret promptior, & facilius esset ad illam omnibus aditus. Sic planè Augusta cælorum Regina, quò indigentibus facilius esset ad illam accessus, stetit a dextris Filij: Et cur obsecro non ad sinistram? Respondet Athanasius Alexandrinus, propter regalem prærogatiuam. Stat inquit Christus a dextris æterni Patris, ut se ostendat Regem virorum; assistit quoque Beata Virgo a dextris Filij, ut palam faciat, se esse Reginam sexus feminei. Inuestigate piâ curiositate, ex quam parte morienti Christo in cruce, assistit Beata Virgo? Variæ circa hoc occurrunt Sententiæ Auctorum, multi ex Sanctis Patribus asseuerant, illam dextræ parti assistisse. Sed verius illam a sinistris stetit inducunt, Alexander Alensis, cum D. Bernardo, quod deducunt ex Psal. 141. Considerabam ad dexteram, & ridebam, & non erat, qui cognosceret me. Ex quibus verbis manifestè apparet, neminem in leuâ crucis parte fuisse, qui patienti IESV comperetur, & eum pro nostris peccatis cruci

Iob. 31.

Gregorius Magnus.

S. Clem.

Virgo
Martino
ostium
aperire
noluit.

Sulpitius.

S. Hieronymus.

Idiota.

S. Dionysius
patrocinatur
Franciæ,
S. Stanislaus
Poloniæ.

4. Reg. 19.

Lucæ 10.

Cantic. 6.

Cantic. 4.

Vires
facti
patrocinant
B. Virgine.

Act. 7.

Marci 16.

Psal. 109.
Calliodorus.

Damianus.

Beda.

Laurentius
Iustinianus.Marcus
Antonius
Martinengus.Intro in
cruce B.
Virgo, pro
illo de-
precante
Christo
saluabit.Virgo est
infans Iesu
a bono la-
trone in
itinere de-
fensa.Celius
Rhodigius.S. Athanasius
Alexandrinus.B. Virgo
morienti
Christo a
sinistris as-
sistit.

Psal. 141.

cruci appensum, agnosceret. Si enim, à dextris steterit Virgo, agnouisset illum pro filio, & Filius eam pro Matre. Sed stetit à sinistris tempore passionis: quia quicumque in hoc mundo à sinistris stant, post exolutum mortalitatis debitum, à dextris in cælo collocantur.

Assistit ergo Sanctissima Virgo à dextris, ut nos ad standum fortiter contra hostem animæ, & seriuè vigilandū animet, ne de possessione virtutum deiciamur, stetit à dextris, ut gladium furoris diuini in

vindictam euaginatam, facilius cohibeat & retardet. Stetit à dextris, ut sit promtor & semper parata ad patrocinandum nobis. Fac itaque, o Augusta Virgo, ut eos, qui pio affectu in te propendent, ad dexteram Filij tui colloques, ut post absolutam mundi afflictionum sinistram, in dexterā æternæ felicitatis omnes consistamus.

EODEM DIE CONCIO SEPTIMA.

In ciuitate Sanctificata similiter requieui. *Ecclesiast. 24.*

Afferuntur cause, quare B. Virgo statim post triduum mortis sue, in glorificato corpore ad celos assumpta est.

Commune est Regum maiestatibus, post diuturnos labores, circa bonum commune susceptos, primarias vrbes cum triumpho ingredi, atque in opulentis ciuitatibus, ad animi sui iucunditatem, conuiuiscere. Sic apud Romanos, quibus à Senatus consulto, vel à populo, comitijs centuriatis, honor triumphalis decretus erat, admirabili pompâ atque apparatu, urbem ingrediebantur. Tarquinium Priscum aureâ tunicâ triumphasse tradit Plinius lib. 33. Cap. 3. Gemmatâ Diocletianus, teste Pomponio Lato, supra quam, toga picta iniiciebatur, dextra scipionem eburneum, & sinistra auream pateram, nec non digitis aureos annulos gestans, sedens in Sellâ curuli eburneâ, curru inaurato vectus, triumphauit. Quatuor equis albis eum ducentibus, in quibus triumphantium filij prætextati, sedere solebant, per portam Capenam in urbem inuehebatur, & per viam Appiam, octo millia passuum amplam, in Capitolium, recto & amplo itinere vehebatur. In quo lignei primum continuique arcus, post marmoreis columnis suffulti, erant. Vnde multitudo satis commodè triumphum spectare posset. Tempia Deorum, tota Vrbe patebant, ornata sertis atque floribus, spirantia Arabicos odores; itinera ubique repleta pinguibus mensis, & lætis poculis, ut fessi victores se recrearent. Præferebantur fercula fabricata, cum signis & monumentis victoriæ, quæ possent manibus militum ferri. Quid referam Mantuanorum triumphum, quem Isabella suæ Ducissæ, cum summo splen-

dore apparuerant. Parum illis erat, muros ciuitatis ad ingressum eius serico & purpurâ tegere, parum triumphales arcus struere, nisi aurea corona, per statuas miro artificio sculptas, eius capiti imponeretur. Choro musicali occinente Ingredere Diuum genus. Ad manus verò clauis ciuitatis submitterentur, cum inscriptione: Succede nostris pœnibus. Sed umbra hæc est, ad triumphalem hodiè ingressum, sanctissimæ Virginis in cœlestia regna. Attolle oculos ad astra, inquit Damianus, & inuentus occursum longe dignorem. Effunduntur innumera Angelorum ac Sanctorum legiones, ingredienti sanctam Ciuitatem, Regine suæ varijs obsequijs famulantes. Prodit in occursum triumphans Saluator, & sublimibus Matrem suam encomijs celebrat. Insuper ipsa Sanctissima Trinitas, eam honorificentissimè excipit. Ita palam fatetur S. Bernardus, Serm. 1. de Assumptione. Quis ait cogitare sufficit, quam gloriosa hodiè mundi Regina processerit, & quanto deuotionis affectu in eius occursum, cœlestium legionum, prodierit multitudo, quibus ad thronum gloriæ canticis sit deducta, quam placido vultu, quam serenâ facie, quam diuini amplexibus suscepta à Filio, & super omnem exaltata creaturam. Et profectò, decuit, ut vniuersi Angelorum spiritus, Virgini Deiparæ occurrerent, cum in cœlos assumeretur, quia illa sublimi sanctitate, & virtutum omnium perfectione ita eminebat, ut quicquid perfectionis & virtutis, sparsim in illis reperiretur, in ipsâ collectim, admirabili cum excessu eluceret. Ut docet Vbertinus Cassalius lib. 4. Arboris vitæ cap. 38. Virtutes inquit, in Virgine fuerunt, in summo perfectionis,

fectionis, tam ad agendum, quam ad patiendum, in tanta incomprehensibilitate humano intellectui, ut merito dicatur quasi visio maris. Quod denique sanctissimam Virginem cœlos ingredientem, tota Trinitas maximis honoribus affecerit, congruum erat: quia Sanctissima Trinitas, per Virgineam ad notitiam hominum peruenit, ut docet Gregor. Taumaturgus, oratione in Annuntiatione. Per te inquit, o Beata Deipara, supersubstantiali Trinitas mundo innotuit. Quare itaque sanctissima Virgo, noluit expectare diem iudicii, quo futura est resurrectio corporum; sed postquam Anno ætatis 72. obdormiuit, statim triduo post, ad Ciuitatem Sanctam Ierusalem properauit; ostendam,

Ut Sanctissima Virgo, non expectato die iudicii, in glorificato corpore ad cælum, ad ciuitatem illam empyream inquadrum positam assumeretur, requirebat hoc magna cœligeestas, quia per rebellionem Luciperi, desolatum erat; qui tertiam partem stellarum, id est Angelorum, suæ maledictæ conspirationi adhaerentium, in tenebras æternæ damnationis traxit, iuxta illud Apoc. 8. Percussa est tertia pars stellarum, ita, ut obscuraretur tertia pars eorum. Quod clariùs elucidat idem S. Ioan.

Apocal. 12. Et proiectus est draco ille magnus, qui vocatur Diabolus, & Sathanas, in terram, & Angeli eius cum illo missi sunt. Perdiderat ergo cælum splendorem, & ornamentum suum, quando illas stellas lucentes, postea verò malitiâ denigratas, perdidit. Proinde opus erat, ut ad suum pristinum splendorem, & opulentiam rediret. Quod Deus manifestè indicare voluit, quando carnem humanam suscepturus, Angelum ad Virginem in Nazareth misit, in illâ parua ciuitate, nouos quærens thesauros, quibus cælum depauperatum adimpleret, & pulchrius, quam antea, exornaret. Sic censet D. Bernardus: Mirari ait, quod parua Nazareth mansio Filij Dei destinetur: ne mirere: latet enim in ea Magnus Dei thesaurus, scilicet: Virgo Maria. Quæsiuit igitur Dei Filius thesaurum in terris; apud sanctissimam Virginem, hoc est; naturam humanam, quâ velut purpurâ regiâ indueretur. Hunc autem thesaurum, non alibi nisi apud Virginem sanctissimam inuenit: quia non solum decuit, sed etiam oportuit, Deum hominem ex Virgine nasci. Ut constanter asseuerat S. Anselmus lib. cur Deus homo, Cap. 8. inquit: Si me omni disputatione asserendum est, quia de Virgine Deum & hominem nasci oportet: quia mundus & honestius procreatur homo ille, de solo Viro, vel semine; quam de commixtione vtriusque, sicut omnes alij filij hominum.

Postquam autem cælum vidit Dei Filium, iam suum thesaurum & ornamentum, apud Virginem sanctissimam inuenisse, protinus enixè laborare capit, ut per illam quoque velut fulgentissimam Stellam, illa stellarum ruina, per rebelles Angelos facta, in se restauraretur, illud Numeror. 24. inclamans: Oriatur Stella ex Iacob, & consurgat. Cuius postulationi, morem gerens Sanctissima Virgo, progreditur hodiè quasi aurora consurgens, & velut stella matutina, ex cuius præsentia, tantum splendorem cælum recepit, cui nec parem antea habuit, nec vnquam postea maiorem habiturum est. Quem admodum probat S. Anselmus cap. 8. de excellentiâ Virginis, ubi de gloriosâ Assumptionis die, sic dicit: Dies illa, non solum te Domina, infallibiliter sublimauit, sed cælum ipsum, quod penetrasti, nec non cuncta, quæ in eo sunt, noua & ineffabili gloriâ decorauit: quia priorem gloriam eius, ultra quàm dici possit, aut cogitari, magnificauit. Nam cum tu Domina illuc ascendis, noua illud, & præcellenti virtutum tuarum dignitate irradias, immensâq; miserationum tuarum & gratiarum luce perlustras. Quod comprobatur S. Bernardus Serm. 1. de Assumptione: Marie præsentia totus illustratur orbis, adeo, ut ipsa cælestis patria clariùs rutilet, Virgineâ lampadis irradiata fulgore.

Scio non paucos magni nominis Heroas, multas mirum in modum condecorasse prouincias, Præclaris facinoribus. Dux Aratus, Siconiam Ciuitatem in quâ natus fuerat, illustrauit, eamque ex infestissimâ hostium tyrannide eripiendo, libertati restituit. Timoleon patriam suam Corinthum, ab ærumnis mirum in modum erexit, hostibusque expulsis, eam locupletauit, opimis ex bello spolijs repositatis. Annibal Carthaginem sublimauit: Epaminonda Thebas, Pyrrhus Epirotas, Leonidas Spartam, Cleomenes Lacedæmoniam: & alij alias mundi Monarchias ac Ciuitates. Sed vana hæc sunt, in comparatione, & gloriâ sanctissimæ Virginis, quâ cœlestem illam Hierusalem, condecorauit, multoque pulchriorem, & ditiozem, quam antea esset, reddidit. Quod faciliè tali argumento demonstro: S. Dionysius fide ac Theologiâ sublimis, videns Beatam Virginem, adhuc in terris commorantem, ad inconstentiam illius maiestatis fulgorem, planè seminiuus hæsit, præ ingenti gaudio obstupuit: ita ut veram in ea Deitatem credere paratus esset, nisi fides, quâ iam instructus fuerat, obuiasset. Considerate ergo, si Beata Virgo adhuc inter mortales degens, necdum illa bea-

Ornatus in triumphis Romanorum.

Damianus

S. Bernardus

Deum hominem ex Virgine nasci decuit.

S. Anselmus

Vbertinus Cassalius

Ruina Angelorum per Mariam restaurata.

Num. 24.

S. Anselmus

S. Bernardus

Timoleon Corinthum erexit.

Qui fuisse præclarè factis ciuitates illustrauit.

S. Dionysius fuit præclarè factis ciuitates illustrauit.

Mantuan. splendor in aduentu Isabella.

illâ beatitudinis cœlestis pulchritudine, cornicans, tantam maiestatem præse-
rebat, ut diuinitatem redolere videretur:
quantum in gloriosâ illâ maiestate cœ-
lum ascendens, ornamentum illi addidit.

Defuit cœlo plenitudo Hierarchia-
rum, quoniam ex omnibus lapsi Angeli,
in ignem æternum detrusi sunt; hunc de-
fectum in suâ Assumptione, suppleuit san-
ctissima Virgo, quia peculiarem Hierar-
chiam constituit. Ita affirmat Gerson su-
per Magnificat, tract. 4. *Virgo inquit sola*

constituit hierarchiam secundam, sub Dei throno,

et vno hierarchâ primo et summo, apud quem hierarchiam humanitas filij sui sola sedet, sublimata à

dextris virtutis Dei, per unitatem suppositi. Hu-

go verò Cardinalis, clarius exponit illa,

verba Ecclesiastici, 24. Thronus meus in co-

lumina nubis, id est, inquit: Sedes mea in cœlo,

iuxta Christum hominem. Confirmat Serm. de

Assumptione: Nec in mundo inquit, dignior

locus fuit Virginalis vteri Templo, in quo MARIA

Dei Filium suscepit, nec in cœlo sublimior regali solio,

quo MARIAM, eius filius sublimavit. Sublimata

igitur est Sanctissima Virgo in cœlesti au-

la, ad thronum eminentem super cœlesti-

um spirituum Hierarchias: quia cum sit

Regina & Imperatrix cœli, thronus eius

debut esse altior omnium creaturarum.

Et licet thronus Beatæ Virginis, sit distin-

ctus à throno Christi, eò quod Christus

sit incomparabiliter excellentior, qui &

ob unitatem hypostaticam, & ob maio-

rem sanctitatem superabat excellentiam

Virginis. Esse tamen illi proximum do-

perfectionem plurium beatorum. Hanc

autem contineri à Beata Virgine docet

S. Ephrem de laudibus Mariæ. Nulla in-

quit *comparatione, omnibus superis exercitiis*

gloriosior est. Quod adhuc magis illustrat

Gerson tract. 3. super Magnificat. Vix inquit

breui compendio Mariæ beatitudinem notam tibi fi-

eri: da sibi per eminentiam, quidquid in creaturis

videt, melius ipsum, quam non ipsum, & si non for-

maliter, tamen eminenter, quamquam distanter

ad eò. Quantum verò ad secundum, dicitur:

Quod licet tres Hierarchiæ Angeli-

cæ, representent Sanctissimam Trinita-

tem, per hoc tamen non tolli, quominus

illa constituat distinctam Hierarchiam.

Quia magis Sanctissima Virgo Trinitatem

representat, ob suam eminentissimam per-

fectionem, quam Hierarchiæ Angelicæ,

ut præclare docet S. Bonaventura in spe-

culo Cap. 7. Præter assumptam inquit à ver-

bo naturam, nullum est opus, nulla creatura, in qua

tanta diuina gloriæ materia reueletur sicut in MA-

RIA. Quætere hic non nemo posset, in

quoniam formaliter consistat essentialis

gloriæ, seu beatitudo Deiparæ, quâ illam

filius super omnes creaturas cumulauit.

Scotus in 4. Sent. dist. 49. q. 3. 4. & 5. cen-

set in amore amicitie, quo sicut beatis

ita & Virgo D. V. M. diligit. At verò

S. Tho. 1. secundæ q. 3. art. 4. docet eam

consistere in actu intellectus, acciden-

liter verò in actu voluntatis. Essentialis

itaque gloriæ, seu beatitudo Deiparæ,

quemadmodum & aliorum Sanctorum,

consistit formaliter in solâ intuitiua co-

gnitione Dei. Ita determinat Scriptura

Sacra Psal. 16. Satiabor, cum apparuerit gloriæ

tua, apparere autem conuenit intellectu,

ut euidenter docet S. August. Lib. de spi-

ritu & literâ Cap. 3. ubi dicit: Contemplatio

nobis promittitur, actionum omnium finis, æterna

perfectio gaudiorum: in illâ enim visione satiatur

anima desiderium. Contemplari autem, non

ne primario intellectu competat? Et

clarius adhuc S. Damascenus Lib. 4. de fi-

de. Qui ait, bona egerunt, fulgebunt sicut Sol cum

Angelo, in vitam æternam, cum Domino nostro Je-

su Christo, videntes eum. Atqui non oculis

videbunt, cum Deus sit spiritus purissi-

mus, proinde visioni corporeæ impropor-

tionatus, ergo intellectu. Quod etiam

ipsamet ratio suadet, quia beatitudo es-

sentialiter consistit in adeptione & posses-

sione Dei, quæ possessio debet fieri per

operationem, cum beatitudo consistat in

ultimâ perfectione, quæ est actus secun-

dus, & operatio. Ergo consistit in intuiti-

ua Dei visione, hæc quippè sola, est ade-

ptio & vera possessio illius, cum faciat

illum

illam præsentem intellectui, eumque ad

se quodammodo trahat. Cum itaq; bea-

titudines formales, non sint omnino æ-

quales in omnibus beatis, ut probat

S. Paulus primâ ad Corint. 15. Sicut ait

Stella differt à stellâ in claritate, sic etiam resurre-

ctio mortuorum. Cuius inæqualitatis causa,

remota, sunt partim merita inæqualia,

singulorum, partim sacramenta, aut alia

media, quibus gratiam vnusquisque affe-

ctus est. Nam iuxta mensuram gratiæ

habitualis, confertur beatitudo. Indubi-

tatum est Virginem Sanctissimam in glori-

osâ suâ Assumptione, maiori gloriâ in cœ-

lis refulsisse, quam sit in omnibus Ange-

lis, & puris beatis, simul sumptis.

Quod deduco euidentissimis autho-

ritatibus Sanctorum Patrum. Inprimis

Petrus Damianus Serm. 1. de Natiuitate

explicans de Virgine Salomonicum thro-

num ait; *In rotundo nec principium, nec finem*

poteris inuenire; ita & gloriæ, quæ eam transe-

untem de hoc mundo excepit, principium ignorat, ne-

scit finem, de qua nihil aliud possumus dicere, nisi

quia gloriosa dicta sunt de te ciuitas. Sanctus

Ildephonus Ser. 2. de Assumptione: Si-

cut inquit est incomparabile, quod gessit, & ines-

cabile quod præcepit; ita est incomprehensibile præ-

mium gloriæ, quod meruit. Vbertinus Casali-

us lib. 4. arboris vitæ, cap. 41. Ipsa ait tan-

tum accepit de Dei gloriâ, quantum est donabile

puræ creaturæ in æternum, & proportionaliter plu-

ei, quam omnibus alijs creaturis simul sumptis da-

tum est. Neque desunt rationes ad id com-

probandum, quantum enim quis ad maio-

rem beatitudinem est electus, tantò ma-

gis videtur pro ipso Christus passus. Er-

gò cum Christus teste Dionysio Carthu-

siano, magis pro Virgine redimendâ pas-

sus sit, quam pro omnibus alijs prædesti-

natis, iuxta illud Galat. 2. Qui dilexit me,

tradidit semetipsum pro me. Vbi S. Paulus, re-

demptionem Christi omnibus communem,

solâ Virgini primario & principaliter fe-

cit peculiarem. Sed non mirum: agno-

uit enim hoc, ex ipsiusmet Sponsi cœle-

stis oraculo, Cantic. 2. de Virgine lo-

quentis sic: Ordinauit in me charitatem. Alij

exponunt: Vexillum amoris eius super me. Id

est, crux sancta, in quâ Christus pependit.

Vnde cum Christus in cruce Spiritum

emittere vellet, inclinauit caput er-

ga matrem ibi stantem, quia amor instar

ponderis inclinatur, & quantum potest, tra-

hit amantem ad obiectum amatum: Amor

meus, pondus meum, illo feror, quocumq; feror. Pro-

inde Christus, præ nimio amore inclinans

se de cruce ad Virginem, indicare voluit,

se pro illius amore, præcipue mortem

illam subire. Cum ergò inquam Christus,

magis pro Virgine redimendâ passus sit,

debut etiam illam sublimare tantâ bea-

titudinis gloriâ, in quâ plures essent per-

fectionis gradus, quam in beatitudine si-

mul sumptâ, omnium Angelorum & bea-

torum.

Atq; propter hanc exuberantem glo-

riam, triplici aureolâ sanctissima Virgo

donata est in cœlis, videlicet Martyrij,

doctoratus & Virginitatis, ut aperte indi-

cant illa verba Cantic. 4. *Veni de Libano Spon-*

sa mea, veni de Libano, veni coronaberis de capite

Amana, de vertice Sanir & Hermon, de cubilibus

leonum, de montibus pardorum. Quem locum

Delrius, de tribus Deiparæ aureolis expli-

cat, per Amana intelligens aureolam

Martyrij, per Sanir aureolam Doctorum;

per Hermon aureolam Virginitatis. Et

profectò, quod Sanctissima Virgo insi-

gnita sit aureolâ Martyrij, ex eo deduci-

tur. Quia Christus Dominus, fuit verè &

proprie Martyr, quoniam propter verita-

tem morum & doctrinæ, mortem atrocissi-

simam, à Iudæis sibi violenter illatam per-

tulit, ut docet S. Thom. in 4. Sent. dist. 49. q. 5. art. 5. Atqui Beata Virgo sum-

mam cum Christo habuit coniunctionem,

tum ratione maternitatis, amoris, & per-

seuerantiæ in fide; tum ratione partici-

pationis passionis Christi. Ut egregie do-

cet Laurentius Iustinianus Lib. de trium-

phali agone cap. 21. Dùm inquit cruce filius

affigeretur, pendebat ante matrem filius: quid di-

cam? pendebat internâ cruce sublata, ante filium

mater. Ergò simul cum Christo Martyr,

effecta est, nam licet Christi interfecto-

res, directè non intenderent illam pro-

pter Christum affligere, re ipsâ tamen per-

sequendo Christum, & ipsam perseque-

bantur, atq; occidendo Christum, quan-

tum in ipsis erat, eam interficiebant. Qui

modus passionis & persecutionis, suffici-

ens est ad Martyrium, ut constat ex In-

nocentibus, qui verè fuerunt Martyres, li-

cet persecutores non intenderent, occi-

dere eos propter Christum, sed solùm in-

terficere Christum. Imò S. Ephrem,

Oratione ad Virginem, non solùm illam

vocat Martyrem, sed Martyrum honorem

atq; decus. Et Mendoza in suo virida-

rio lib. 2. de floribus Sacris. problem. 7.

existimat B. Virginem recepisse aureolam

Martyrij, ex opere operato, non ex ope-

re operantis.

Aureolâ verò doctoratus, ita eminen-

ti insignita fulget B. Virgo, ut in eâ plus

decoris, quam in omnibus alijs Doctorum

aureolis, colle&iuè sumptis emicet. Ita

procla-

B. Virgo
triplici
aureola
donata in
cœlis.

Cantic. 4.

Delrius.

S. Thom.

Laurentius
Iustinianus.

B. Virgo
peculiare
hierar-
chiæ con-
stituit.
Gerson.

Ecccl. 24.

Hugo Car-
dinalis.

Idem.

Thronus
B. Virginis
est super
omnes
creaturas.

Psal. 44.

Bellarmin.

Hierar-
chia signi-
ficat statu
perfectis-
simæ gloriæ.

S. Ephrem

Gerson.

1. Cor. 15.

B. Virginis

gloriæ ma-

ior, quam

Angelorum

& omnium

beatorum.

Hierar-

chiæ An-

gelorum

atq; SS.

Gabriel.

proclamat Gabriel in 4. dist. 49. q. 4. art. 3. affirmans, B. Virginem Doctorum aureolâ, reliquis alijs præstantiori esse coronatam, quoniam non solum vulgarium hominum, sed & Apostolorum, & Magnorum Theologorum doctrix fuit; ac Ecclesie rectores, Patres, & Magistros, suâ sapientiâ illuminavit. Quod ipsa ratio ad oculum monstrat, quia Aureola Doctoratus datur illis, qui suâ scientiâ Ecclesiam illustrarunt, contra hostem animarum strenuè decertando. Neque requiritur ad huiusmodi aureolæ assecutionem, ut hoc fiat per publicas coniectiones, sed satis est, quod modo proficuo veritas, & fidei Catholicæ doctrina, in aliorum mentibus insinuetur. Quemadmodum docet S. Thom. in 4. distinct. 49. q. 5. art. 5. ad B.

5. Fuit itaque Sanctissima Virgo Apostolorum doctrix, & Euangelistarum magistra. Sic censet S. August. Serm. 6. de tempore. *Magistra inquit gentium mansit cum Apostolis MARIA, ut doctrix.* Et Rupertus Serm. 11. de Beata Virgine post ascensionem Christi in cælum dicit; *tunc fuit tempus Beate Mariæ loquendi Apostolis & Amicis Dei, & talia loquendi, qualia ante portare non poterunt.* Quemadmodum ergo B. Virgo, in gloriâ essentiali, superat omnes beatos, tam Angelos, quam homines; ita etiam in eius doctorali aureolâ, plus decoris emicat, quam in omnibus Doctorum aureolis collectivè sumptis, quoniam accidentalit gloria, essentiali commensurari debet.

Tandem aureolâ Virginitatis præceteris virginum aureolis, multo nobiliori & perfectiori, insignitam esse Sanctissimam Virginem, facile constat tum ex eo, quia est Regina Virginum, Regine autem corona, ancillarum ornamentis pretiosior esse debet. Tum ex eo, quia Sanctissima

Virgo, suâ virginitate, omnes virgines longè superavit. Siquidem virginitas Mariæ, in partu quo Christum edidit, aucta fuit. Ut docet S. August. Serm. 15. *Creuit in eius partu integritas potius corporis, quam decrevit, & virginitas ampliata est potius, quam fugata.* et Tom. 10. in Natali Domini Ser. 22. attribuit Mariæ incrementum Virginitatis ex partu. *Audiat inquit omnis ætas, quod nunquam audiuit; Virgo partu suo nupsit Virginitatem, dum pareret, duplicavit.* Cuius rei evidentissima ratio habetur, quia Christus ideò de Virgine nasci voluit, ut amorem Virginitatis excitaret in animabus. quemadmodum docet S. Cyrillus, Cathedesi. 12. inquit: *Dominum ut Virgines efficiat animas, de Virgine nasci voluisse.* Ergo decebat, ut nascendo, suo contactu virginitatem sacra- ret in matre, & ad summum produceret incrementum. Quoniam igitur B. Virgo, tantum habuit Virginitatis affectum, ut plus illam æstimaverit, quam dignitatem maternitatis Dei, quod clare constat ex illâ eius responsione, ad Angelicam annuntiationem. *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco.* Lucæ 1. dubio procul, virginitas in illâ, modo quodam infinito aucta fuit, & consequenter eius virginitatis aureola, debuit infinities excedere omnes aliarum Virginum aureolas.

Quocirca cum sanctissima Virgo, in suâ gloriosâ Assumptione, cæli egestatem sublevarit, ruinas illas per malos Angelos factas reparando, & plus ornamentis atq; splendoris, quam fulgentissima stellæ eidem conferendo, nos pariter ad eius Maiestatem confugiamus, ut elegantissimas gratiæ divinæ animas nostras, suâ quâ plena est, gratiâ repleat, & Deo inseparabiliter copulet.

S. August.

Virginitas
MARIE
ex partu
Christi
aucta.

S. Cyrillus

Lucæ 1.

DIE

DIES ANCTI BARTHOLOMÆI, CONCIO PRIMA.

Exijt IESVS in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei. *Lucæ 6.*

Mons orationi destinatus, est Ecclesia Sancta; gradus, quibus in eum ascenditur, sunt prudentia, mundi contemptus, vanæ gloriæ fuga.

Enè tecum agitur ô mater Ecclesia! bene tecum agitur in loco peregrinationis tuæ, ô dilecta Dei Christianitas! Nam & de cælo, & de terrâ auxilium tibi venit. Fulcrum è cælo tibi porrigitur: quia Angeli Sancti, qui ad custodiendum te, destinati sunt, dies noctesque insomnes ducunt, ne furtiva hostium incurio te occupet. Quemadmodum protestatus est ipse Deus per Prophetam loquens: *Super muros inquit, tuos Ierusalem constitui custodes, totâ die, & totâ nocte in perpetuum non tacebunt.* De terrâ tibi surgit propugnaculum: quia Patroni Sancti, quos in humanæ fragilitatis cunabulis, nutruisti & educaisti, mutuâ conspiratione tibi cupiunt patrocinari. De cælo insuper tibi venit omne subsidium: quia dux & Saluator tuus Christus IESVS, suis orationibus te, ceu clypeis quibusdam fortissimis satagit munire. Nam quid oro causâ, quod Dominus noster exierit in montem orare? Num forsitan, ut pro seipso obsecraret? sed cum & naturâ, & voluntate, sit à Patre æterno indiuisus, lædere illum nequaquam potuit. Num, ut potius pro seipso impetraret aliquid? sed frustra: quia omnibus superabundat: Omnia enim posuit Pater in potestate Filij. Quæ igitur orationis necessitas? Scilicet nostra indigentia, ut supremus Pater, in quibus deficiamus, illâ oratione Christi victus, nobis subministret. Hanc enim rationem assignat, D. Ambrosius, lib. 5. super Lucam cap. 6. *Noli inquit insidiarices aperire aures, ut putes Filium quasi infirmum rogare, ut impetret, quod implere non possit: potestatis enim Auctor est. Sed cum sit advocatus noster, pro nostris vult intervenire peccatis. Non ergo quasi infirmus, sed quasi pius orat.* Cuius rationis, pulchram reperio figuram in veteri te-

stamento, ubi dicit sacer textus: *Clamavit Samuel ad Dominum pro Israël, & exaudivit eum Dominus.* Cuius postulationis, à Samuele ad Deum fusæ, rationem sacer textus reddit: *Dixeruntque inquit ad Samuelem, ne cesses pro nobis clamare ad Dominum Deum nostrum, ut saluet nos de manu Philistinorum.* Hoc est; postquam impares se Hebræi, propulsandis Philistinis crediderunt, vires humanas considerando. Quia Philistini armati promptiq; ad bellum concurrebant; ipsi verò Hebræi sine armis, nihil minùs; quàm bella cogitabant. Ideò confugerunt ad divina præsidia: nimirum, ad preces Samuelis, quas continuas & ferventes postulabant. Quod si quispiam, scire voluerit, cur non ipsi statim ad Deum confugerunt oraturi? sed potius Samuelem, ut Deum oraret, deprecati sunt. Causa est: Quia qui volunt aliquid à Deo impetrare, non suâ tantum auctoritate nituntur; sed quàm plures possunt, ad Deum submitunt precatores. Unde Pharaon ad Moysen & Aaronem dicebat: *Orate Dominum ut auferat ranas à me, & à populo meo.* Et Hebræi ad Hieremiam: *Cadat oratio nostra in conspectu tuo, ora pro nobis ad Dominum Deum tuum.* Deniq; & ipse D. Paulus, quamvis ad orandum Deum efficacissimus; tamen aliorum preces fidelium requiebat: *De cæterò inquit fratres orate pro nobis, ut sermo Dei currat, & clarificetur, sicut apud vos.* Præterea, quia Hebræi tunc, de suorum scelerum conscientia erubescientes, ad Deum beneficia rogaturi accedere non audebant, veriti, ne excludi potius, quàm audiri mererentur. Ideoq; innocentem Samuelem, pro se nocentibus, ad deprecandum interposuerunt, ut pro illis Deum exoraret. Quemadmodum olim famina Thecuitis, pro Absalone Davidem exoravit: *Bethsabee eundem*

1. Reg. 9.

2. Reg. 2.

Multipli-
catis in-
tercessio-
ribus, fa-
cilius De-
um exoramus.

Exod. 9.

Hierem. 24. n. 20.

2. Thesal. 3. n. 10.

1. Reg. 14.

1. Reg. 1.
1. Esdr. 7.
n. 1.

Carthus.

Ad Christi
ex triplici
capite per
tinet ora-
tio pro no-
bis.

3. Amb.

Matt. 16.
n. 13.

Monstratio
onis est
Ecclesia.

Luc. 9.

1. Esdr. 7.
n. 1.

eundem Regem pro Salomone: Esther
Assuerum pro Mardocheo. Tertiò de-
mum, quia tantum Samuelis sanctitati
deferebant, ut vnam illius orationem,
plus apud Deum; quam aliorum omnium
preces, valituram arbitrentur. Quasi
dicerent (inquit Carthusianus) de pro-
prijs meritis non presumimus, nec de
viribus nostris confidimus; sed te esse
Dei amicum cognoscimus. Atque adeo ex
triplici capite, primo sanctitatis: secun-
dò dignitatis Prophetice: tertiò pote-
statis iudiciarie, ad Samuelem pertine-
bat. Deum pro suis subditis in summo
discrimine constitutis deprecari. Hæc
certè Samuelis obsecratio, imago fuit
Christi orantis. Nam etiam ad illu ex tri-
plici capite, scilicet; Saluatoris, Redem-
ptoris, & aduocati, pertinebat pro vni-
uerso fidelium populo orare, ut docet.
D. Ambrosius lib. 5. super Lucam cap. 6.
Si Aduocatus inquit est, debet pro meis inter-
uenire. Verum ut nobis Christi oratio
prosit, debemus cum illo in montem
ascendere ad orandum, ut videtur nos
ipse hortari, inquit: *Susinate hic,
& vigilate mecum.* Montem igitur vobis ad
orandum idoneum, & modum, quo ascen-
dere possitis, ostendam.

Montem, in quo Christus Dominus
Patri æterno suauissimam persoluit ora-
tionem, esse sanctam Ecclesiam, ipsamet
incarnata Sapientia protestata est. Quan-
do templum illud Hierosolymæ ingressus
Christus, omnes ex illo negotiatores ex-
clusit: *Et ingressus in templum caput ejus ven-
dentes ex illo, & ementes.* Ut ostenderet,
non negotiationis; sed orationis, non
colloquij, sed obsequij diuini: non frau-
dis, sed simplicitatis: non murmuratio-
nis, sed meditationis locum illum fuisse
proprium. *Domus inquit mea, domus oratio-
nis vocabitur.* Et reuera decet, non alibi;
quàm in Ecclesiâ sanctâ Deum orare;
quandoquidem, hic locus est Deo pecu-
liariter consecratus. Oratio autem, cum
sit actus quidam religionis, in loco san-
cto exigit fieri. Quemadmodum diuino
Spiritu prædixit Propheta: *Inter vestibulum
inquit & altare, plorabunt sacerdotes ministri Do-
mini, dicentes: parce Domine parce populo tuo,
& ne des hereditatem tuam in opprobrium.* Vbi
non tantum personas, quæ orare debent,
nec verba tantum, quibus vtuntur in-
orando; sed locum simul orationis, esse
templum, designat. Quasi ostendere vel-
let, in templi meditullio, plus valituras ho-
minu orationes; quam alibi. Quid enim
ia templo Dei non obtinet, qui ad illud

affectu spirituali, non carnali venit. Ve-
nerabilis ille, & canitie decorus senex Si-
meon, venit in Spiritu in templum, & ecce
ibi Christum inuenit, inuentum quasi
thesaurum pretiosum in vlnis complexus
est; complectendo, tanquam desideratis-
simam mundi salutem confessus; adeoque
summâ perfusus lætitiâ fuit, ut statim cu-
peret dissolui inquit: *Nunc dimittis ser-
uum tuum in pace, quia viderunt oculi mei saluta-
re tuum.* Quasi diceret: satis mihi Do-
mine gratiæ tuæ, sat felicitatis conces-
sum est, dum te iam conspexi, & mani-
bus attrectavi, quem ab orbe condito,
captiuum genus humanum, in sui redem-
ptionem, feruentissimis suspirijs euoca-
bat. Iam proinde curis secularibus las-
satum corpus, sub vmbram mortis con-
cedere, & quiescere permittit. Ingressus
est hanc orationis domum publicanus: &
ecce totus iam in vitijs arefactus, cœu de
nouo pullulantibus virtutum ramis re-
floruit, pulchrius recuperatâ virefcens
gratiâ; quam rosa purpureo decore su-
perbiens.

Verum, non aliter ad sanctam Ec-
clesiam patet aditus; quam per ascensum.
Quoniam & ipsi diuino cultui destinati
Sacerdotes, non aliter in templum Dei ve-
niebant, quam ascendendo. Nam de Elca-
nâ Sacerdote, dicit sacra pagina: *Et ascen-
debat inquit, vir ille de ciuitate suâ statum die-
bus, ut adoraret, & sacrificaret Domino exerci-
tuum in Silo.* Vbi imprimis, dicitur ascen-
disse in Ecclesiam sanctam, propter mu-
neris dignitatem, ad quod exequendum
pergebat. Quasi omnis, qui ad Deum
orandum, & colendum proficiscitur, quo-
cunq; ex loco, & ad quemcunq; tendat,
semper ascendere videatur, sicut Christus
Dominus suis Apostolis dixit: *Vos ascendi-
te ad diem festum hunc, ad significandum,
quod hic ascensus, non à sublimitate lo-
ci, sed ab excellentiâ festi proueniat.*
Vnde Ecclesia sancta tota appellatur,
ciuitas super montem posita. Non quod re ipsâ
in montibus fundata sit, sed quia caput
illius est Christus Dominus, qui de excelsis
celorum habitaculo venit. Hinc & habita-
culum eius dicitur esse sursum, scilicet
Ecclesia sancta. Quia quoties Ecclesia
sancta, frequentibus Deum orationibus,
& sacrificijs veneratur, toties dicitur
ascendere. *Quæ est ista, quæ ascendit per de-
sertum sicut virgula sumi, ex aromatibus myrrha
& thuri, vniuersi pulueris pigmentarij.* Ora-
tiones enim & sacrificia, sunt Ecclesiæ
gradus, quibus à terra in cœlum eleua-
tur. Triplici autem gradu, ut video, ho-
mo ascen-

Simone 2.
templo
Christum
inuenit.

Luc. 9.

1. Reg. 29.

1. Reg. 29.
n. 5.

Matth. 9.

Deut. 16.
n. 15.

Deut. 33.
n. 27.

Cantic. 2.
n. 6.

Triplici
gradu ho-
mo ad o-
randum a-
scendit.

Matt. 10.

Prudentia
necessitas.

Serpens in
guttura ve-
nenum af-
fernat.

Mustela
quomodo
serpentem
interimit.

mo ascendere potest in Ecclesiam ad
orandum. Primò, per prudentiam. Nam
Christus Dominus mittens Apostolos ad
propagandam Ecclesiam sanctam, hanc
principalem virtutem in illis requisivit:
*Estote inquit prudentes, sicut serpentes, & sim-
plices sicut columbæ.* Quasi diceret: si glo-
riam Dei vultis propagare, si maiestatis
eius potentiam laudare desideratis, si ho-
nori eius defendendo vestra mancipatis
pectora; ante omnia, prudentia vobis
necessaria est: quia hæc sola docet, quid
sit fugiendum, & quid tenendum. Hæc
instruit hominem, ut non superbiat, nec
innitatur rebus temporalibus, neq; mi-
retur de rebus transitorijs, quod sint mu-
tationi obnoxia. Utque ea, quæ possidet,
tanquam aliena se possidere aduertat.
Prudentia præscribit, ut quæ non potes
perpetuò tenere, fructuosè permittas abi-
re. Prudentia admonet, quomodo præ-
sentia ordines, quomodo præteritorum
recorderis, & quomodo futura prouideas.

Sed, quid est, quod Christus Domi-
nus, Apostolorum prudentiam, ad ser-
pentis astutiam, & columbæ simplicita-
tem comparauerit? nisi ut ostenderet;
quod, neque sola prudentia, neq; sola
simplicitas, homini sufficiat ad salutem.
Sed ambo connexa esse debent. Simpli-
citas enim sine prudentiâ, stultitiâ repu-
tatur; prudentia quoq; sine simplicitate,
superbia approbatur. Astutia serpentis
in quatuor diuiditur partes. Prima est,
quia totius serpentis venenum in solo gut-
ture colligitur, & ibi naturaliter solo na-
turæ instinctu serpens venenum suum stu-
det seruare, ut si quando necesse fuerit,
in promptu habeat, vnde se defendere
possit. Sed in hac parte serpens interdum
decipitur. Mustela enim semper serpenti
aduersatur, & ante foramen cauernæ se
ponit, atq; serpentem prouocando, tam-
diu vmbrâ caudæ suæ solerter illudit, do-
nec ipsum egredi faciat. Quo cognito
mustela desuper ascendit, insidias tendens,
ut cum serpentis caput viderit, capita-
lem vindictam sumat de hoste, quem
nusquam diligere potuit. Prouocatus
itaq; & illus serpens, extra cauernæ fo-
ramen caput emittit, cumq; nihil deor-
sum videat, verso gutture respicit sursum.
Sed mustela opportunu tempus spectans,
celeriter impetum faciens, dentes impi-
mit circa venenum, & sic absq; periculo
inimicum occidit. Hæc est prima astu-
tia, in quâ mundi istius sapientes, ad
vitiu depinguntur. Quorum prudentia
non in cœlestibus; sed in terrenis tota.

versatur. verum cum maiore illorum da-
mo. Diabolus enim capitalis animæ ho-
stis, in vmbrâ mirabilium rerum, sæ-
pè eis illudit, ut cum miseri, securius
per terrenarum prata voluptatum deam-
bulant, incauti à latente sub vmbrâ ve-
neno pereant. Altera serpentis pruden-
tia est: quod, dum in aquam descende-
re vult, venenum reponat in loco tutis-
simo. Sed reuersus ab aquis iterum resu-
mit venenum. Hæc vestigia serpentis plu-
rimi sequuntur, qui post expiationem
peccatorum, post abrenuntiationem mun-
danæ cupiditati, post comparatum reli-
gionis sanctæ habitum, post iuramentum
professionis sacre, post agnitionem san-
ctæ veritatis: iterum serpentis more, re-
deunt ad depositum venenum prauæ con-
suetudinis. Quibus melius fuisset, veri-
tatem non agnouisse; quam post agnitam
retrorsum abire. Solam enim in hoc ser-
pentem debemus imitari, ut venenum
deponamus, si quod menti nostræ, per
lubricum vitæ cursum, adhæsit. Sed in
hoc serpentem fugere debemus, ne ite-
rum depositum peccati virus assumamus.
Tertia prudentia serpentis est, quod ve-
terem pellem per singulos annos exuat:
quam depositurus angustum foramen in-
quirat, per quod transiens cum dolore,
pellem derelinquit. Sciens se, exutâ pel-
le, longè pulchriorem fore. Hanc pro-
fectò serpentis prudentiam, Christus Do-
minus suis Apostolis, & in illis, omnibus
Christianis commendauit, ut antiquam
vitiuorum pellem, in ipso Ecclesiæ sanctæ
ingressu deponant, per strictum contri-
tionis foramen procedendo. Quia tunc
primu homo, in conspectu Dei pul-
chrior apparebit. Per hoc foramen diues
ille Zachæus transiit, quando bona sua
pauperibus eroganda in animo proposuit.
*Ece inquit, dimidiâ partem bonorum meorum,
do pauperibus, & si quem defraudauit, reddo qua-
druplum.* In hoc foramine meretrix illa, in
domo Simonis, meretricis habitum de-
posuit, & plorans ad pedes Saluatoris,
vestem sibi renouauit. Quarta tandem
serpentis prudentia est, quod, dum ladi-
quatur in capite, ut vitam conseruet,
totum corpus ad percussionem exponit,
considerans se, licet corpus totum vul-
neretur; si tamen caput illæsum poterit
seruare, damna mortis non senturum.
Adumbratam habetis Catholici in hac
serpentis prudentiâ, quomodo vos amo-
re Christi gerere debeatis. Christus ca-
put vestrum est, vos membra corporis
eius. Quoties ergo sauit mundus, sauit
infer-

Serpens ve-
nenum de-
ponit an-
tequam in
aquam de-
scendat.

Serpens
quomodo
vetere pel-
lem de-
ponit.

Luc. 29.

Serpens
caput ma-
xime o-
cultat, ne
in illo la-
datur.

infernus, caput vestrum, scilicet; Dei honorem cupiens abolere: Vos æquo animo cuncta aduersantia, amore capitis sustinete, ut hoc factum in æternam vitam quietem mereamini. Sic fecit Diuus Petrus pro Christo in cruce suspensus, & S. Bartholomæus, cuius hodie memoriam recolat Ecclesia: Qui ut capitis honor illæsus conseruaretur, totum corpus suum excoriari permisit. Quia tanta est felicitas pro Deo pati, ut illam cœlesti gloriæ comparet D. Ambrosius, in cap. 1. 2dæ. ad Corinthios. Non minus inquit est solatium; quam tribulatio. Quasi diceret: tanta est gloriæ magnitudo eorum, qui patiuntur pro Christo, ut necessum sit, existimationem gloriæ cœlestis exaggerare atq; amplificare, ut qui in ærumnis versantur, ab hac temporalis passionis gloriâ, ad illam sempiternam aspirent, transire. Quia non minus est solatium; quam tribulatio.

In ultimâ cenâ, sciscitabatur Christus Dominus ex suis discipulis, si aliquando illis quidpiam defuisset. Respondervnt illi, nihil unquam defuisse. Cui responsioni statim adiecit Christus: *Qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* Mirari hic posset quispiam, quomodo Christus Dominus, qui pacis, concordia, & charitatis, semper fuit amantissimus, iubet eum, qui inermis est, tunicam vendere, & pretium ponere in parando gladio. Quid sit ergo iste gladius, quem suis discipulis emere præcepit Dominus, respondet D. Ambrosius: *Est inquit gladius passionis, ut exuas corpus, & ematur tibi sacri corona martyrii.* Inermis erat S. Bartholomæus, quia pacis principem; non belli authorem, scilicet; Christum lævum mundo annuntiabat. Verum Christi iussione illectus, tunicam corporis sui vendidit, pro temporaneis cruciatibus, ut pro hoc pretio, gladium felicitatis æternæ sibi compararet.

Secundò, ascensus in Ecclesiam Dei fit, per animæ suæ contemptum, quem admodum docet ipsemet Christus Dominus inquitens: *Qui odit animam suam in hoc mundo, in vitam æternam custodit eam.* Vbi, non odium naturale in animam præcipit homini: hæc enim cum sit pars essentialis hominis, & quidem principalis, iuxta naturæ inclinationem, odio haberi nequaquam potest. Sed spirituale quoddam odium imperatur, ut ingeniose exponit D. Gregorius homil. 37. in Evangelia. Tunc inquit bene nostram animam odimus, cum eius carnalium desiderijs non acquiesci-

mus, cum eius appetitum frangimus, eius voluptatibus reluctamur. Quæ ergo contempta ad melius ducitur, quasi per odium amatur. Non ergo excluditur amor naturæ in animam; sed præcipitur odium culpe. Quem admodum etiam in eodem Evangelio, propinquos odisse iubemur, non quâ propinquos; sed quâ nobis in diuino obsequio aduersarios, ut ibidem commentatur D. Gregorius. *Ametur inquit quilibet in hoc mundo etiam aduersarius, sed in via Dei contrarius, non ametur etiam propinquus.* Quisquis enim iam æterna concupiscit, in eâ, quam aggreditur causâ Dei, extra patrem, extra matrem, extra cognatos, extra semetipsum fieri debet, ut eo verius cognoscat Deum; quò in eius causâ; neminem recognoscit. Et statim ulterius idem S. Doctor addit: *Amandi ergo sunt proximi, impendenda est cura omnibus, & propinquis, & extraneis; nec tamen pro eadem charitate, à Dei amore flectendum.*

Figite hic vestris in oculis matrem animi viraginem Symphorosam, quæ in animam suam, pariter & in filios, naturalem affectum retinuit, simulque spirituale odium adimplevit. Quando inter acerrimos cruciatus, quos pro fidei confessione fortiter tolerabat, septem filios, quos mundo pepererat, Christo simul parturiebat. Adhortata singulos, ut matrem sequerentur exemplum, & pro Christo mori potius, quàm sine Christo vivere præoptarent. Eia inquit, o mea, non tam pignora; quàm viscera: attendite ad petram, unde excisi estis. Patrem habuistis Getulium Christi martyrem, matrem habetis Symphorosam, ad martyrium festinantem, & exultantem. Quid dubitatis vestros sequi o boni filij parentes: & quæ vobis pro Christo infligentur, non tormenta; sed oblectamenta reputare. Parentes vestri ad plagas pro Christo subeundas, in morem lapidum obdurerunt. Ne quæso filij, ne quæso vestri vobis animi, ad eandem plagis fortiter suscipiendas, remollescant, durate & vos. Quod si patrem, cui robur virile erat, imitari non audetis? certe à matre, quam faminea premit infirmitas, non degeneres excidatis. Hos patior famina imbecilla cruciatus, patimini & vos constantes viri: meo nutriti lacte, vestro me sanguine recreate. Porrexo vobis vbera, reddite vulnera: hoc beneficio maternum obsequium rependite. Nullum mihi charius vestræ charitatis argumentum: viuum, si vos pro Christo mori sensero. Opto quidem vietas vestras, quas habeo meâ cariores: sed ve-

Idem.

Sympho-
rosa mira
fortitudo
circa mar-
tyrium.

vestras pro Christo mortes, quas pressiores sentio, præopto. Felicissima erit vita vestra, si felicissimâ pro Christo morte coronetur. Ita ferè pia mater, quos in vitam eduxerat, inducebat ad mortem. Læta quidem pro collarâ vitæ, sed latior pro morte inferendâ. Condolebat mater filijs, iuxta illud Quidij libro 1. de remedio.

Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati, flere vetat.

Sed martyr, martyribus simul applaudebat. Felices proinde sunt, qui bona huius mundi amant naturali affectu, sed illa simul detestantur odio culpæ. Sic hodiernus Martyr & Apostolus D. Bartholomæus, amavit mundum, dum cum fidei diuinæ subiugaret. Sed odio habuit mundum, dum honor Dei periclitaretur. Amavit vitam suam, cum Deo obediret: sed odio habuit vitam propriam, dum legibus diuinis reluctaretur. At verò quis est, qui exemplo magni Apostoli vitam præsentem odio habeat? ut æternam assequatur. Equidem aut rarus, aut nullus. Phantastico enim induta apparatu, vita hæc momentanea, multos seducit, multos decipit, multos excæcat. Quæ tamen dum fugit, nihil est; dum videtur, vmbra est: dum exaltat, fumus est. Alijs enim ostendit se diuturnam, ut perdat in finem, alijs breuem, ut dum panitere volunt, non permittat. Alijs largam se exhibet, ut faciant quicquid volunt, alijs demum angustam, ut faciant bonum. Illustit hæc sapientissimo Salomoni, qui pulchritudine & amore præsentis huius vitæ capessens, circa æternæ assecutionem naufragare iam cæperat, nisi tandem diuinæ sapientiæ radio illustratus, exclamasset: *Vanitas vanitatum & omnia vanitas.* Suffocavit vitæ temporaneæ amor, venustam inter omnes mundi filias Iesabellam, quæ dum nimium delicijs carnis immerfa esset, præda canibus, & pabulum facta est. Adeo, ut scriptura ipsa miserabili eius casui condoleat. *Hæcine est inquit Iesabel.* Quasi diceret: Quò te tuæ pulchritudinis complacentia, quò amor seculi, quò momentaneus voluptatum usus, perduxit. Ad hoc, ut delicatum illud corpus tuum, bestijs laniena, anima verò dæmonibus rapina cederet. Non hanc o Christiani vitam amare debetis, quam humores tumidant, dolores cruciant, esca inflant, ieiunia macerant, ioci solvunt, tristitiæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ superbiunt, paupertas deiicit, iuuentus extollit, senectus

incuruat, frangit infirmitas, meror consumit: & super his omnibus mors atrocissima prosternt vi furibundâ. Sed illam o mortalis caro, cum deformitate depressa, debes vitam amplecti, quæ in æternitate consistit. Vbi vita est sine morte, vbi iuuentus sine senectute, vbi lux sine tenebris, vbi gaudium sine tristitiâ, vbi nobilitas & libertas sine iniuriâ, vbi regnum sine commutatione.

Hinc mundi & vitæ præsentis sectatoribus, horrendum proponit exemplum D. Augustinus, sermone sexagesimo nono ad fratres in eremo, de Animâ, quæ in ipso mortis egressu, cum suo corpore contendeat. Fuit (inquit S. Augustinus) homo quidam in Ægypto, corpore valde fecundus, & rerum temporalium omni affluentia stipatus, atq; in tantâ prosperitate positus, ut nihil aliud cogitaret, nisi cuncta quæ poterat mala perpetrare. Nec quicquam de Animæ salute cogitans, totus vixit in peccatis. Accidit tandem ut infirmitate laborans, morti appropinquaret. Et ecce spiritus eius ad ostium corporis pulsans, terrore ac mœrore concussus exire tardabat. Quia videbat præforibus stare præparatos diabolos, atque inter se multare dicentes. Quid est, quòd anima ista tot moras facit? Festinemus, ne forsitan Michaël cum socijs suis veniens, illam nobis eripiat, quam per tot annos vinculis nostris constrinximus. Tunc vnus dæmonum respondit: nolite timere, nostra est. Ego opera eius scio, ego semper cum isto homine diebus & noctibus fui. Quo audito misera illa anima exclamavit: Heu mihi quare unquam creata fui! Væ mihi, quare unquam in hoc corpus intraui. Væ mihi, quòd unquam in isto pessimo carcere carnis exstiti. Væ tibi corpus miserum. Quare alienas rapuisti pecunias. Tu facultates pauperum & substantias eorum in domum tuam congregasti. Tu cibarijs delicatis te nutrebas, & ego salutem esuriebam. Tu vinum bibebas soporosum, & ego fontem vitæ sitiebam. Tu te pretiosis decorasti vestibus, me nudâ existente virtutibus. Tu secundum eras, & ego macra. Tu rubicundum, & ego pallida. Tu hilare, ego mœsta. Sed ecce iam modo esca vermium es, & putredo, & puluis. Requiesces per modicum tempus in terrâ, & postea mecum in infernum deduceris, tormenta sicut ego passurum æterna. His dictis corpus sudare capit, & spiritum reddere. Tunc magister animæ illius custos, aut potius suggestor

S. August.

Exemplum
horrendum
morientis
hominis.

gestor malorum, apprehendens eam dixit. Nolite socij, nolite, moram facere: sed tridentes acutissimos apprehendite, & cum dolore in oculos eius figite. Quicquid enim vidit, suæ pulchrum suæ turpe, totum concupiuit. Pungite os eius dolosum atq; falsum: in quo nec pietas, nec misericordia, nec charitas, nec bonitas locum habuit. Pungite manus eius rapaces, quæ ad furtum, latrocinium & rapinam promptæ, ad opera autem pietatis tardæ fuerunt. Pungite demum pedes eius, qui ad omne malum veloces semper exstiterunt. Atq; tunc statim animam illam miseram de corpore eiectam, membratim puagentes, in tenebrosam inferorum carcerem præcipitauerunt.

Quorsum hæc visio exhibitæ fuit? profecto ad hoc, ut palam fiat omnibus, quod quibuscunque mundus nimium arridet, quibus plus sapit terrena mundi vanitas; quam æternæ beatitudinis dulcedo, illi similes penas daturi sint. Ferientur enim post mortem in oculis, & omnibus alijs membris, in quibus deliquerunt: ut & culpa sine pena, & omnes corporis partes, sine cruciatu non maneant. Proinde Deus, hoc spectaculo terrere voluit mortales, ut aliorum atrocissima vulnera, nobis sint medicamenta certa. Vitam nostram hic, dum vivimus, in melius emendemus, carnalia abdicantes, & sola sectantes spiritualia. Ut tandem ex hoc corpusculo egredientes, canere possimus illud Dauidicum: *Adhæsit anima mea post te, quia cara mea castigata est pro te, Deus meus.* Cecinit lætus hanc melodiam Divus Bartholomæus, dum caro eius non castigata, sed propria pelle exuta fuit, propter quod meruit veste deauratâ indui, atq; ad dexteram Christi collocari, ut tanquam verus miles, cum suo Duce triumphum, de victo mundo, unanimiter agat.

Tertius tandem gradus, per quem ascensus in Ecclesiam Dei patet, est fuga vanæ gloriæ. Ut scilicet opera bona quæ facimus, non præsentemus omnium oculis, unde nobis laus inanis & ventosa accrescat. Pulchrè id ipsum Dei Filius expressit, quando modum orandi præscripsit hominibus talem: *Tu autem inquit cum orabis, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, patrem tuum ora in abscondito, & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.* Sed videtur locus iste aliquantum derogare doctrinæ

Apostoli, qui 1. Timot. 2. dicit: *Volo autem viros orare in omni loco, levantes puras manus, sine ira & disceptione.* Si enim in cubi-

culo, clauso ostio, iubet Christus orare: quomodo Apostolus, in omni loco laudet esse orandum? cum locus omnis ut potè communis, non sit absconditus, & omnibus prætereuntibus pateat. Verum, idem omnino suadet Christi interpre, quod ipse magister docuit. Nam quid est hoc cubiculum, in quo nos clauso præcipit Christus orare. exponit D. Ambrosius lib. de Institutione Virginis ad Eusebium cap. 1. ubi dicit: *Cubiculum inquit tuum interiorum secretum est. cubiculum tuum conscientia tua est.* Potest igitur homo ubique orare; & tamen simul in cubiculo orare. Habet enim ubiq; cubiculum suum, etsi inter gentes, inter Iudæos positus sit; habet tamen suum ubiq; secretum. Cubiculum quippe tuum o homo, mens tua est, idcirco licet in populo positus, tamen in interiore homine arcanum tuum secretumq; conservas. Intrare ergo debes totus in hoc cubiculum, ne sic oras, quomodo Iudæus cui dicitur: *Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est, & me-*

Ut non de labijs tantummodo tua procedat oratio. Sed animo totus intende, intra in recessum pectoris tui, totus ingredere. Non te perfunctorium videat ille, cui te placere desideras: videat quia ex corde oras, ut te ex corde orantem dignetur audire. Ostium verò quod claudere debes, est ostium, ut docet Regius vates clamans ad Dominum: *Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circuitus labijs meis.* Ut quando oras, sermone non clames, nec diffundas orationem tuam, nec iactes per populos. Ut non te extollas in oratione: *Oratio enim humiliantis se, nubes perstrabit, labia autem non carentia arrogantiæ furo, hominem ad malum inducunt.* Claude ostium oris tui, ne incautè Symboli, vel dominicæ orationis, divulges mysteria. quia talis oratio, quæ remedium esse debuit, cedit in peccatum. ipsomet Christo Domino maledictum hoc annuntiante: *Et oratio eius fiat in peccatum.* Diffidere est enim de potentia Dei, æstimare quod non audiaris, nisi clama-veris. Clament opera tua, clament fides, clament affectus, clament passionibus tuæ, clament sanguis tuus, sicut quondam Sancti Abel. Quia audit in occultis, qui mundat in occultis. Nos duntaxat, nisi loquentem aliquem audire non possumus; apud Deum verò loquuntur non verba, sed cogitationes.

Cubiculum itaq; Catholici, non est aliud, quam mentis arcanum animique secretum. In hoc cubiculum tuum intra: hoc est;

hoc est; intra in alta præcordia, totus ingredere de corporis tui exteriore vestibulo, & claude ostium oris tui, ne multum aut imprudenter loquaris. Claude ostium cordis tui, ne culpa intret. Ad orandum ergo vobis Catholici erecta est Ecclesia Sancta: sed non omnium oratio licet in Ecclesia facta, Deo placet, teste D. Chrysosthomus hom. 1. de Anna:

Omnes inquit oramus, sed non omnes in conspectu Domini. Quoniam corpore in terra prostrato, & ore frustra delirante, mens ubiq; per domum ac foram circumvagatur. Oratio autem ut Deo placeat, debet fieri cum attentione, ut docet ibidem D. Chrysosthomus. In conspectu inquit Domini orat, qui orat undiq; colligens suam mentem, nihil habens cum terra commercij, sed ad ipsum Deum totus commigrans, omni cogitatione humanâ ab animo depulsa. Unde re-

gius vates dicit: *Dirigatur oratio mea, sicut incensum, in conspectu tuo:* textus autem Hieronymus legit, *stabilitur.* Ne scilicet a conspectu Domini per cogitationes pravas, huc illuc avocetur; sed eo semper firmetur, stabilitaq; firmiter retineatur. Hinc addit Propheta: *sicut incensum.* Nam quemadmodum fumus incensi suaviter fragrans, semper in sublime tendit, donec prorsus inanescat; ita planè opus est, ut oratio suavissimum ex se efflans odorem, semper sursum euehatur, quamdiu perseverat. Si autem (inquit Chrysosthomus homil. 74. in Matt.) *non incensum, sed mordacissimum, ac grauius olens fumus, ascendat, quibus supplicij dignus eris.* quasi diceret: si ex tua oratione, non tenuissimus ille, ac defæcatissimus fumus incensi, hoc est, purissima & mundissima cogitatio in Deum suscitetur: sed densissimæ ac fæculentissimæ pravarum cogitationum nubes glomerentur, quæ tibi ex oculis diem seu Deum potius eripiant. tanquam men-

tem cæcâ caligine, & densis tenebris involuant, quibus supplicij dignus eris. Hinc erubescbat D. Bernardus, si quando ab oratione paululum mens digrederetur, quamvis alias attentissimus oraret. Dicit enim lib. de Anima cap. 8. *Ibi plus pecco, ubi peccata mea emendare debeo.* Et Sanctus Hieronymus, qui per diem & pernox in oratione persistebat, sibi ipsi indignabatur, si quando ab ea euagari contingebat. Quod si tanti viri in parte labuntur, quis se stare gloriabitur? Verum humilis eorum confessio, somnolentiam non relaxet, sed potius excitet ad vigilantiam. Difficillimum quidem est, fateor; inter orandum irruentibus cogitationibus non inturbari; sed tamen quam primum amovendæ, quemadmodum faciebat Dauid: *In matutino inquit interficiebam omnes peccatores terræ.* hoc est (interprete Diuo Hieronymo) immisiones Diaboli, quas mihi suggererat.

Montem proinde ad orandum destinatum, esse Ecclesiam Sanctam vobis monstravi. Quæ montis nomine idcirco venit, quod in excelso lapide, scilicet Christo Iesu sit fundata. Gradus per quos ad hunc montem possimus ascendere, habemus prudentiam, animæ & mundi contemptum, ac demum vanæ gloriæ fugam. Si ergo Christi orationis pro vobis ad Deum Patrem ex totis visceribus fusæ, participes fieri vultis; servate prudentiam in expellendis vitijs, & Animâ virtutibus ornandâ: contemnite vitam præsentem, voluptates momentaneas despiciendo: fugite vanam gloriam, in humilitate attentè & intensè orando; &

tunc primum quicquid petieritis, vobis à Patre æternò dabitur.

* *

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Et cum factus esset dies, vocavit discipulos suos, & elegit ex ipsis duodecim *Luca 6.*

Ad thronum æternæ gloriæ, vocatione & electione homo ascendit.

Auspicijs omnibus atque beneficijs diem esse deputatum; noctem verò supplicij & infelicitatibus, nemini dubium puto. Tum ex eo, quod nox suis tenebris sterilitatem pariat; dies verò suo lumine cuncta in orbe terrarum crescentia recreet & vivificet. Tum quoque non alia

de causa beatis in cælo perpetua dies lucebit, nisi ut faustâ illâ, & interminabili beatitudinis gloriâ, cum delicio suo Deo iucundè perfruantur. Damnatos autem, caliginosa quædam nox in sempiternum circumvoluet, ut tantò maioribus tormentis crucientur. Aptæ est dies ad beneficia

R 4

neſicia obtinenda, tam apud homines, quam apud Deum. Nemo enim apud mortales Honoris templum ingreditur, niſi diurno tempore. Nemo regales thronos conſcendit, niſi ſerenata luce; nemo in ſignum munificentiae, munera ſua in vulgus ſpargit, niſi rideate caelo. Verum & apud Deum non facile quiſpiam praemij afficitur; niſi in ipſa die. Cuius rei teſtis luculentiffimus eſt, Iacob ille Patriarcha, qui tota nocte luſtabatur cum Angelo, Dei perſonam referente; nec tamen vincere eum potuit, donec aurora illuſceſceret, atque matutinum diei tempus exoriretur. Tunc primum dixit ei Angelus, *di-mitte me, nam aurora eſt*. Vbi propter exortum diei lumen, plenam Iacobo benediſionem Angelus ille impertitus eſt. Quamdiu certe nox illa peccati durauit in mundo, tam diu homines moleſtiſſimis cum Deo precibus luſtabantur; ſed nihil poterant efficere: ſepiusque ſupplicia paſſi; quam beneficia experti ſunt. Nox erat in lege naturae: ideo vniuerſam terrarum molem diluuium ſuffocauit. Et licet reſtauratae eſſent aliquantum poſtea collapſi ruinae mundi; quia tamen vitiatorum nox nondum ceſſauerat. Idcirco ignis ſulphureus e caelo cadens, reſedificatas Sodomorum & Gomorrhæorum vrbes combuſit, & in cineres proruſ atque ſauillas redegit. Durauit hæc funeſta nox & in lege Moſaica, vbi iam cultior aliquantum populus, & diuinis oraculis edoctus, per Moysen ad veri Dei cultum conuocatus erat. Ideo populus Hebræorum tanquam noctis filius deſertus eſt a Deo: quando illos velut oues errabundas in diſperſionem, & gentibus in opprobrium atque oppreſſionem tradidit. Illuxit tandem dies gratiae, quam redemptor hoſtes ſua natiuitate mundo intulit. Et ecce ſtatim ſublimitatem ſuam Deus cum benignitate capit componere; omnes & ſingulos ad beneficium redemptionis conuocans. Vt palam ipſemet loquitur per Prophetam: *apparui inquit non quærentibus me*. hoc eſt; inſtituibile beneficium vocationis ad ſalutem, omnibus largitus ſum: vt nihil habeat Iudæus præ gentili, & fidelis præ infideli, ex quo iure merito poſſit gloriari. Agnouerunt hoc beneficium Apoſtoli Sancti, quos Chriſtus Dominus ad exortum huius diei, nimirum; gratiae ſuae ſanctae vocauit, & ex illis elegit duodecim. Vt oſtenderet hiſce duobus gradibus, thronum æternæ gloriæ conſcendi debere: neque ſatis eſſe, hominem vocari ad fidem, niſi eligatur ad ſalutem. Quod Deo inſpi-

rante in hodiernâ concione diſcuriemus.

Tantus eſt Dei amor in creaturas, vt omnes indifferenter ſaluos fieri velit, cum & pro ſingulis æqualiter mortem ſubire dignatus ſit. Sed quoniam nemo non accerſitus audeat venire, gratiam Euangelij toti mundo communem eſſe voluit, in qua vocati iuſtitiam & ſalutem conſequerentur in Chriſto Ieſu. Hanc vocationem agnoſcens Sponſa cœleſtis, dicit: *Trabe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum*. In quibus verbis modum oſtendit, quo Deus optimus Maximus peccatores miſericorditer ad vitam vocat. Nimirum; quod prius Deus nos trahat omnipotentis ſuae dextera: quâ erecti & ſubleuari e cauernis peccatorum, vocantem & trahentem ſequi incipimus. Prius ipſe Deus nos quaerit, antequam nos cum inueniamus; prius nos inuitat; quam nos inuitanti conſentimus. Quod in conuerſione magni Prophetæ David cui non elucet? Nam poſtquam David nouem Menſes in peccato demoratus eſſet (vt notat Caietan⁹ ex eo, quia iam ſatus in lucem prodierat ex adulterio conceptus) prius miſit Deus ad illum Prophetam ſuum Nathan, vt commiſſum crimen illi in faciem obijceret, antequam David dolore compunctus reſpiceret. Erat tunc temporis David inimicus Dei, quia per grauitatem peccati & culpam commiſſam Deum ſibi aduerſum reddiderat. At quis veterem illam amicitiam redintegrare, & inſtaurare capit? Deusne an David? Cui tunc illud Sapientis attribui poterat: *Ego amicitiam copulaui*. Deone, an Davidi? Quis prius alterum ad conciliandam amicitiam inuitauit? vtrum Deus, an David? ſed ecce difficultatis nodum dirimit ſacer textus inquit: *Miſit ergo Dominus Nathan ad David*. Ecce principium iuſtificationis ex Deo: Deus ægrè ferens nouem menſium inimicitiam, reconciliationem cum ſuo Prophetâ diligenter quaerit, & ad eam ſollicitandam internuntium, Nathan, alterum quoque Prophetam miſit, qui tranſgreſſori & captiuo pacem offerret. Quam ille acceptans intimo cordis dolore, atque profuſis lachrymis ad Deum conuerſus fuit. Niſi tamen Deus eum praeueniret, ad hodiernam vſque diem adulterij macula, deleta non fuiſſet. Merito proinde dicit Sponſa, *trabe me poſt te, curremus in odorem vnguentorum tuorum*. Vt oſtendat ad vocationem noſtram duo requiri. Primo neceſſitatem gratiae, quâ praeueni, trahimur ad Deum. Deinde noſtram liberum conſenſum, vt ſcilicet diui-

diuinam vocationem non repudiemus, ſed prompto animo ſequamur.

Verum, hoc non mediocriter dolendum eſt, quod cum Deus in vocationis gratia omnibus impendendâ, ſollicitam curam gerat; peccatores tamen tantâ ſegnitate torpeſcant, vt Chriſto millies vocanti, ne ſemel respondeant. Quod grauiter inculcat ipſemet Deus per Prophetam loquens: *Vocaui eos, & non reſponderunt mihi*. Accidit eiſmodi hominibus, quod olim Samueli innocenti contigerat. Qui lecto cubans, a Deo vocatus, non reſpondebat ei, ſed tantummodo Heli: Ecce inquit vocaſti me. Heli autem dicebat, vt ad lectum reuerteretur, & ibi perſisteret. Heu! quoties ſemel & iterum Deus peccatorem vocat; qui tamen ad vocem clamentis Dei obſurdeſcit: mundo verò diuitiarum, honorum, & voluptatum illecebris allicienti continuo reſpondet: *Ecce vocaſti me*, & ab illo prauum illud conſilium Heli accipit, vt ad lectum reuertatur. hoc eſt; vt ad priſtinam peccatorum conſuetudinem redeat. Sed quid ingratos diuinæ vocationis homines, ad innocentem, conſero Samuelem? Ille enim vocem Dei ignorans, ad Heli Sacerdotem recurrebat, vt ab illo edoceret, cuiuſnam illa vox eſſet: atque edoctus, non iam ab Heli, ſed a Deo ſe vocari, pronus & humilis verbum eius ſuſcepit, reſpondens: *loquere Domine, audit ſeruus tuus*. Quasi diceret: vt primum tua vox Domine mihi innotuit, toto corde illam amplector, & iuſſa tua in omnibus cupio exequi. Qui autem ſiue ad fidem vocati, renunt: ſiue ad penitentiam, de peccatorum ſacibus ſurgere negligunt: ipſis rebus inanimatis peiores ſunt. Cæli enim ad nutum omnipotentis, gloriæ Dei enarrant. Vt dicat, *Psalmiſta. Cæli enarrant gloriæ eius*? id eſt, pro beneficio pulchritudinis & ſoliditatis ſibi collata, clamor quodam ſilentio, & inſeſſante motu, nutum Dei exequuntur: Sol regulari ſuo motu, ab oriente in occidentem plagam inſeſſanter gyrans, omnipotentis voluntati paret. Terra ad Dei vocem amænis coopera floribus, pulcherrimos fructus parturit: Ignis ſubtrahente Deo concurſum generalem, ab vſione ceſſat. Quemadmodum in fornace Babylonica: dum tres illi pueri iuſſu Regis, in fornacem ignis ardentis proieciti eſſent, & Deum inſeſſanter laudarent, factum erat. Aqua iubente Deo diuiditur, & velut murus aliquis immota ſtat: vt factum eſt in mari rubro, cum populus Iſraëliticus e ſeruitute Aegyptiorum educeretur,

per Moysen & Aaronem. Terra imperanti creatori paret, & licet immobiliter fixa ſit, & formata, trepidat interdum, & quaſi e ſuis ſedibus conuulſa agitur. Quemadmodum Chriſto moriente in cruce, euenit. Solus homo omnium ſit ingratiffimus, qui vocantem Deum ſequi recuſat. Cum debitam hanc obedientiam ab ipſis rebus inanimatis diſcere poſſet, vt præclare diſcurrit Magnus Baſilius Homilia 11. Hexaëmeron, inquit: *Mundus hic vniuerſus velut liber quidam inſcriptus eſt, Dei gloriæ annuntians occultam, & inuiſibilem Dei maiestatem, per ſeipſum annuntians tibi, qui mentem habes ad intelligentiam veritatis*.

Sed malè cedit ingratis mortalibus, abuſus beneficij vocationis diuinæ. Peccato obrutus eſt: ſi a Deo ſuſcitatus ſurgere negligis, maximum tibi met æternæ damnationis periculum accerſere videris. Nam ſi ius ciuile diſponit, prout conſtat ex L. inter, ff. de publicis iudijs. Vt qui a competente iudice vocatus reuerit comparere, & reſpondere: bona eius ſequeſtrantur. Et ſi intra annum reſiſcens non reſponderit, omnibus illis ſpolietur, eorumque dominio & proprietate priuetur. Quibus obſecro ſupplicij afficiendum putabimus eum hominem, qui a Chriſto Domino ſupremo omnium iudice, non ſemel, ſed millies vocatus, non ſolum per vnum, verum quandoque per plures annos, diuinæ vocationi reſponſum diſſert præbere. Immo, quod grauiffimum, inuadunt eum morbi, tanquam nuntij iræ Dei, imperant infortunia & varij caſus, velut maniſeſti ultores, commiſſæ in omnipotentis maiestatem offenſæ. Inſtat mors, ceu vltimus iuſtitiae vindictiae executor; necdum tamen his omnibus permoſtus homo, Deo vocanti ad compunctionem, & amicitiae redintegrationem vult reſpondere. Eiſmodi proſecto homo, cœleſtibus omnibus bonis ſpoliabitur in pœnam contumaciae: æternis delicijs non fruatur propter ingratitudinem; ſed ſempiternis gehennæ cruciatibus deputabitur. Senſit hoc Vdo ille infelix Episcopus Mariæburgenſis, quem Deus ad impetrationem Virginis Sanctiſſimæ omnibus ſcientijs repleuerat, cum ad illas acquirendas alioqui ineptus eſſet. Euexerat illum ex infima ſorte, in Episcopalem præeminentiam. Vbi ille veluti quinquenio Neronis laudabiliter tranſacto, libidini & voluptatibus nimium indulgere capit, Deo dicatis Virginibus, ad impudicitiam veneris abutens. Nec iam ſimplicibus fornicationum peccatis, ſed etiam ſimul ſacrile-

S. Baſilius.

Cantic. 1.

Job. 1.

Eccl. 17.

Caietan⁹.

David 9.

in peccato.

2. Reg. 12.

Eccl. 17.

2. Reg. 12.

Psalm. 8.

3. Reg. 6.

Vdonis E. pifcopi libidine viuentis horrendus exitus.

erilegijs benefactorem Deum vulnerans, ut ex vno telo, duplex vulnus prodiret. Misericors tamen Deus, qui non vult mortem peccatoris, vocauit eum, non terrore aliquo per fulmina & tonitrua à cælo immissa, sed benignâ voce, per os Angeli pronuntiatâ, dum ille impurâ actioni venereat, & mente & opere totus deditus esset. Cessa de ludo, quia lufisti satis vido. Quod iterum, & tertio factum erat, sed cum infelix homo, immorigerum se præberet, diuinâq; vocationis mandata exequi prolongaret, diuinam misericordiam & patientiam, in seueram ultionem euocauit. Vt qui vocantem sequi noluit, iudici accusatus & reus illico, raptus altaret. Raptus igitur de lectulo voluptatis suæ, & ad templum Sancti Mauritij adductus, Christo cum duodecim Apostolis pro tribunali ante altare sedenti, sistitur. Vbi instigante S. Mauritio, ex iusto Dei decreto capite plexus, totum templi illius pavimentum impuro suo sanguine conperfit, subitoque in corpore & animâ; ad portas inferni raptus, in perpetuos cruciatus detrusus est. Ad perpetuam mortalium memoriam, ut discant in quantum constituti sint periculo, cum toties Deo inspirante, & reclamante conscientia, de statu peccati surgere, & in gratiam cum vocante Deo redire spernunt. Nam qui ad obediendum Deo promptus est, præmia sibi apud Deum auget. Dicit enim Scriptura Sacra: Si timueritis Dominum, & serueritis ei, & audieritis vocem eius, & non exasperaueritis os Domini, eritis sequentes Dominum Deum vestrum. In quibus verbis ut altam illam, & secretam vocationem, salutis nostræ initiatiuum, Deus misericorditer nobis imperciatur, requirit Scriptura Sacra in nobis, timorem Dei, tanquam principale remedium, quod allicit Deum, ut nos filios iræ & peccati, ad se vocare velit. Si timueritis inquit Dominum. Sed filialemne, an seruilem? disputat Abulensis, & in seruilem magis inclinât.

Verum, dupliciter homo spectari potest: aut in statu peccati, aut in statu gratiæ & innocentia. Si peccator est, seruili timore concutatur, oportet. Quia tunc per turpitudinem peccati inimicus, seruus, immo mancipium quoddam vilissimum sit in conspectu Dei: ideoque grauius eum exhorrescat, quem offendit, necessum est. Si verò à peccato immunis fuerit, filiali potius amore ad reuerentiam Dei inclinetur, expedit. Merito proinde ad hoc, ut vocemur à Domino, timor in nobis præcedere debet: Quia i-

mor Dei est initium sapientiæ. (id est, omnis perfectionis inquit Sapiens:) absomit enim talis timor omnem iniquitatem, in corde hominis. Ut egregie discurret D. Chrysosthomus, super Psalmum centesimum, vigesimum septimum. Nullum inquit est malum, quod non extinguat Dei metus: quemadmodum ignis, quodcumq; ferrum caperit contortum, vel rubiginem confectum: id clarum reddit ac pulchrum: rubiginem abstergens, & quod in eo erat peruersum & inflexum, perfectissime corrigit. Ita Dei metus vel exiguo tempore facit omnia, & eos, qui ab ipso tincti sunt, nullâ re humanâ frangi sinunt. Confirmat hanc doctrinam Tertullianus libro de præscriptionibus, capite 34. ubi sic ait. Vbi Dei metus, ibi grauius honesta, & diligentia attonita, & cura sollicita, & promotio emerita, & subiectio religiosa. Insuper ad hoc, ut nos diuinâ misericordia, quos ad æternitatem condidit, feliciter vocare velit, necessum est, ut seruiamus Domino. Non enim ad alliciendum ad se Deum, sufficit solus timor internus, nisi ab eo tanquam à fonte, externa obsequia oriantur. Quod præclare edixit D. Gregorius: pleriq; inquit diuinæ districtiōis iudicia metuunt; & tamen praua agere non desistunt: paucienti quidem corde futura iudicia cogitant, sed præfenti voluptate delectati, mala committere nequaquam vitant. Sed ille solus timor probabilis est, qui diuinam mentem concutit, ad boni operis studium trahit. Tertium adhuc in homine requisitum ad hoc, ut vocetur à Domino, prærequiritur, scilicet, vocationis diuinæ amplexus. Quod expressit sacra pagina illis verbis: & audieritis inquit vocem eius. Quia qui vocem Domini audit, & bona plenè agit, & mala penitus deserit. Vox quippe Dei & Saulum Ecclesiam sanctam persequentem prostrauit, atque quasi rugientem, quandam leonem, in mitissimum agnum commutauit. Et Samuelem adhuc puerum, diuinâ obsequia viriliter & prudenter in templo peragere docuit. Proinde quisquis vocem Dei audit, eo animo, ut iussa eius promptè exequatur; sit licet peccator maximus, moribus corruptissimis; subito tamen in meliorem regenerabitur fructum. Quia ut radius Solis vnas arborum suo calore facit defæcatissimas; sic diuinâ vox, cuiuscunque aures pulsauerit, & animo penitus fixa hæserit: absomit vitia, & virtutes instillat, atque ad omnem pietatem euocat.

Quartum adhuc in homine, ut vocari mereatur, prærequirit sacer textus, ut homo libenter Dei præcepta exequatur. Quemadmodum olim pollicitus fuerat. Samuel populo Israëlítico inquiens: Si non

exasper-

exasperaueritis os eius. hoc est, (ut interpretatur Hugo Cardinalis: Si non reputaueritis mandata eius aspera. Cui interpretationi subscribit D. Gregorius in hunc locum ita scribens: Si ea, quæ carnalibus aspera sunt, præcepta charitatis, vsq; ad vitæ finem cum iucunditate deducitis. Nam illi tantum vocatione diuinâ digni sunt, qui dum æternæ vitæ gloriam magno desiderio appetunt, omnia Dei mandata gratanter ferunt: quamuis caro infirma ipsidem sæpius reluctetur. Rursum idem Cardinalis eadem Scripturæ Sacra verba: Si non exasperaueritis os eius. Sic interpretatur. Si vestris peccatis eum non prouocaueritis ad duram & asperam vestri allocutionem, quæ futura est in extremo illo & cunctis creaturis tremendo iudicio, ubi & Angeli pauebunt, & iusti vix securi poterunt esse, cognoscentes summam Dei potentiam & simul furorem implacabilem. Vnde dicit S. Bernardus sermone tercio in Psalmum nonagesimum. Duram inquit vobis videtur, cum dicitur, agite poenitentiam: sed audietis estis aliquando verbum asperum, sermone durum, auditionem malam: ite maledicti in ignem æternum. At quale tandem præmium debetur homini, qui & Deum timet, & illi seruit, & vocem eius non repudiat, sed libenter audit. Illud profectò, quod Samuel suis Israëlitis promiserat: Eritis sequentes Dominum. hoc est; inquit Vatablus: diu permanebitis, seu diutissime viuetis, colentes Deum vestrum. Carthusianus verò addit: vos omnes qui in timore Domini, in obsequio, in obedientia, vitam transigitis, & Regem vestrum custodiet Dominus. Nulla quippe maior calamitas, quam frequens Principum mutatio, terrenis imperijs esse potest. O magnum Dei cultoribus præmium! propter pietatem populi, non tantum regnum Israëliticum; sed & regem iniquum Saul, Deus se pollicitus erat seruaturum. Quid putatis nunc Catholici mei, si regnum Polonia enormissimis scatenis peccatis, sincero corde renuntians iniquitati, ad Deum conuerteretur. Si hæc ipsa vrbs, regni totius sedes, & Regum creatrix Cracouia, pellicibus & lupanariis Deum grauissime iniurias, calamitosissimis hisce temporibus, præcepta diuinâ totis manibus amplecteretur: & has turpissimas lepras, quæ multorum animas immedicabiliter inficiunt: extra muros, extra urbem, immò extra Christianitatis cætum eijceret, propulsaret, exterminaret. Si pro luxu continentiam: pro effusâ in omnem turpitudinem libidine, castimoniam; pro arrogantia humilitatem: pro otio, Dei laborem: pro fædâ viu-

di insolentia; virtutis studium: ac demum pro quotidiano vsu peccandi, pietatem & religionem arriperet. Quid inquam putatis? Nonne diuinâ extemplò misericordia vobis illucesceret: Nonne pro iustâ afflictione quam patimur, incredibile solatium subsequeretur? nonne pro periculo, quibus vndique premimur, hoste superbissimo regni nostri fines audacius inuadente, grassante ferro, & igni per multorum ditiones, atque vnumquemq; nostrum ad eadem designante, nonne inquam oboriretur amica pax, & vniuersorum optata tranquillitas. Custodiret certe Deus & regnum hoc inclytum, restau-raret desolatas templorum ruinas, vicisceretur tot innocentium cædes, vindicaret sanguinis Christiani effusionem, & Regi nostro descenderet in subsidium, fortunaretque in omnibus. Quia præcepta diuinâ colentibus, nusquam Altissimi clementia deesse potest.

Sed quia euauit mandatorum Dei custodia, excussum est diuinæ seruitutis iugum; tolerantur impudenter peccantes, implent vrbs viscera lenones; ideo his Deus offensus malis, deserit nos, nec iam ad suam amicitiam vocare vult. Nam, transgressoribus legum Dei, hanc penam, Samuel prædixit: Si inquit non audieritis vocem Domini, & exasperaueritis sermones eius, erit manus Domini super vos, & super patres vestros. Nonne iam apertè videmus hanc prædictam penam nobis obuénisse? Vocauit nos toties Deus, cum factus esset per multos annos serenus dies pacis & tranquillitatis. Vocauit inquam nos; ad emendationem vitæ, respuimus vocantem. Terrebatur apparitio prodigiosa Cometæ, nusquam ante hæc tempora visi, ante duos annos, quæ apparitio semper innumera, mala portendere solet. Ut horrido isto aspectu, velut iam immutatâ & auersâ à nobis facie Dei perterriti, de grauissimis sceleribus euigilaremus: sed & minantem contempnimus. Ac proinde post tot præuios iræ Dei nuntios, nox tandem maioris irrepsit, & vox iam Domini non auditur. Sed manus eius ad vindictam, supra nos extensa est. Scilicet; diuinæ ultionis iusta seueritas nos versat & torquet. Neque restat iam vllum remedium, nisi ut cum Moysè clamemus ad Dominum, illa verba: En famuli tui flagellu cadimur, & iniuste agitur contra populum tuum. Placabitur, ut puto, his vocibus misericors Deus. Si enim clamantem in necessitate populum Hebræum exaudiuit, quem siccitate per tres menses premebat, ut testatur Samuel.

Inuocabo

Inuocabo inquit Dominum, & dabit voces, & pluias, & scietis, & videbitis; quia grande malum fecistis. Quomodo populum Christianum, quem ipsemet redemit proprio sanguine, non exaudiet? si prompti & alacres in bonis fidei operibus steterimus, ad quam vocati sumus. Stetit feliciter in hoc primo diuinæ vocationis gradu, Sanctus Bartholomæus: quia perfecte secutus est Dominum vocantem se. adeo ut iure merito potuerit de seipso verba illa usurpare.

Matth. 9. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo eris nobis. Reliquit enim pro Domino,

S. Bartholomæus fuit, ut multi volunt, non solum in scientiam, cum legis peritus esset, (ut plerique sentiunt) reliquit non solum honores & nobilitatem, cum esset loco illustri natus, (ut non pauci conuincunt). Sed quod maximum est, ipsam pellem suam propriæ carnis reliquit, pro Christi amore passus excoriationem. Prudentiam serpentis volens imitari, dum ut arctum foramen & caligantem portam, sine impedimento intrare posset, veterem deposuit pellem, nouam multo tenuiorem & pulchriorem adepturus. iuxta illud Iob:

Job 19. Rursus circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum Saluatorem meum. Hoc recti Iob vaticinium commouit S. Bartholomæum, ut in egressu huius vitæ, maximo licet cum cruciatu & dolore, veterem suam pellem exueret, firmiter & certo confidens, quod pro mortali, recepturus esset immortalem: pro corruptâ gloriosam & incorruptam: pro obscurâ & terrenâ splendidam & celestem.

Animalium pelles olim tegebant, & exornabant tabernaculum Dei. Quanto magis Ecclesiam Christi, quæ est sedes præsentis diuinæ in Augustissimo Eucharistis Sacramento, nunc exornant pelles Martyrum & Confessorum, violenter à tyrannis eorum corporibus detractæ. Quibus adornata Dei Ecclesia, illud canticum gloriabunda decantat. Nigra sum, sed formosa filia Hierusalem, sicut tabernaculum Cedar, sicut pelles Salomon. Quasi diceret: fateor, quod multis & inauditis persecutionibus foris vexata sim, subnigra sum cute & pelle, & velut contemptibilis spectantibus appareo. Verum si quis perspicacius rem considerauerit, formosissimam; & Martyrum exuijs, tanquam bysso & purpurâ adornata, velut pellibus Salomonis tabernaculum. An non meritò gloriatur Ecclesia Christi Sebastiani pelle vndique telis confixâ? An non meritò triumphat cute Vincentij, & pelle Lau-

Cantic. 1. Nigra sum, sed formosa filia Hierusalem, sicut tabernaculum Cedar, sicut pelles Salomon. Quasi diceret: fateor, quod multis & inauditis persecutionibus foris vexata sim, subnigra sum cute & pelle, & velut contemptibilis spectantibus appareo. Verum si quis perspicacius rem considerauerit, formosissimam; & Martyrum exuijs, tanquam bysso & purpurâ adornata, velut pellibus Salomonis tabernaculum. An non meritò gloriatur Ecclesia Christi Sebastiani pelle vndique telis confixâ? An non meritò triumphat cute Vincentij, & pelle Lau-

rentij igne adustis? Blasij pelle pedibus dilaniatâ: Stanislai membratim discissâ; postea vero diuinitus reintegratâ: Theodori ferreis ungulis dilaceratâ: Quintini, calamis acutissimis & hastilibus perfossâ: Agathæ & Barbaræ mamillis amputatis. At non minus & hodie seipsam extollit, pelle D. Bartholomæi excoriatâ, qui cæteris omnibus dux & antesignanus præiit ad Martyrium, & agonem crudellissimum, pro Christi gloriâ constanter subeundum.

Mirabilem cerimoniam commemorat Scriptura Sacra; quam Deus in veteri testamento præscripserat, ad offerenda holocausta: ut hostijs, quæ offerebantur in Sacrificium, pellis esset detracta. Equidem si quis sciscitari vellet causam, cur S. Bartholomæus pelle sit excoriat: hanc & non aliam reperiret, quia in hostiam & victimam perfectam Deo offerri debuit. Propterea gauisus est, pellem sibi detrahi, ut perfecte sacrificaret se Domino. Si enim innocens Ioseph in aula Pharaonis, pallium suum adulteræ mulieri reliquit, ne Deum offenderet. Si Adolescentulus ille euangelicus reliquit sindonem, ne detineretur. Si Samaritana reliquit hydriam apud puteum, ut celerius obiret gloriam Christi per ciuitatem promulgatâ. Certè & S. Bartholomæus, mundo adultero idcirco reliquit pellem suam, ne unquam diuinam incurreret offensam. Reliquit illam suis persecutoribus, ne remoram sibi ad sequendum Deum iniicerent. Reliquit illam saeuienti tyranno, ut liberius abiret per totum orbem, gloriam Dei annuntiaturus. Reliquit illam fallaci mundo, ut omni mortalitatis onere destitutus, nudus nudum crucifixum sequeretur. Hic est character veræ dilectionis in Deum, ut dicitur in Canticis: Si dederit homo omnem substantiam domus sue pro dilectione, quasi nihil despiciet eam. Quasi dicere vellet, sacer textus: adeo speciosa & pretiosa est gemma charitatis diuinæ, ut omnia terrena eius respectu, quasi nihil computanda sint, & omnia quæ desiderari possunt, ei non valeant comparari. Hunc valorem & pretium diuini amoris, desiderans S. Bartholomæus, omnia sua pro illo dedit: temporalia relinquens & vitam, corpus suum & animam impendens, ut amorem diuinum in omnibus conseruaret & declararet. Nam si olim in signum veræ dilectionis, Ionathas seipsum exposcavit, & dedit tunicam suam David, quem nimirum diligebat. D. pariter Bartholomæus, in signum magni amoris, quo Christum

Diversa Sanctorum Martyria.

Leuitici 16.

Victimæ ad Sacrificium offerendis, pelles detrabantur.

Genes. 39.

Marci. 14.

Ioan. 4.

Cantic. 5.

S. Bartholomæus in signum diuini amoris pelle propria exuitus est.

stum prosequeretur, seipsum pariter naturâ vite exiit, ut ostenderet, quanti apud ipsum Christi societas valeret.

Verum satiscit, quod Sanctus Bartholomæus ita fideliter Christum vocantem secutus sit! non satis: sed insuper, necessum erat, ut qui vocatus à Christo, se morigerum præstiterat, eligeretur quoque ad gloriam beatitudinis, ubi emeritis præmijs afficeretur. Elegit itaque, eum Deus cælo, quia suæ lucis æternæ illum participem fecit. Elegit illum mundo, ut magna Diui Bartholomæi merita inuocata deuotè, egestati humanæ opitularentur. Equidem meritò D. Bartholomæus, de hac suâ electione gloriari posset, illo Sapientis effato: Sicut Balsamum aromatizans odorem dedit. An non amarus odor est, quem edidit D. Bartholomæus in India citeriore, ubi aduentum Christi Domini annuntians, plurimos noctis æternæ filios, Dei optimi Maximi lucis hæredes effecit. Balsamum pretiosum toti mundo factus est Diuus Bartholomæus: nam fructus balsami est omnium saluberrimus ad conseruationem generis humani, ut commentator Dioscoridis tradit ad caput 28. nam illo illinita defunctorum corpora, in plurimos annos illata & incorrupta poterant seruari. Fructus quoque huius generosæ arboris D. Bartholomæi, nonne omnium saluberrimus existit, quando ille, Christi fidem annuntians, tot populis salutem attulit. Balsamum certè est optimum, quia quos suâ doctrinâ, & Euangelij Sancti prædicatione Deo erudiuit, eos in omni incorruptibilitate æternitas conseruat, & in gloriâ beatitudinis per incircumscriptam æui durationem conseruat. Quod si apud Romanos, in tanto honore habita fuit arbor balsami, ut postquam de Iudæis (in quorum tantummodo terrâ, nascebatur balsamum, teste Plinio) gloriosam victoriam retulerunt; hanc arborem per publicas vrbes vias, in signum victoriæ Duces Vespasiani deferri mandarent. Equum profectò est ut mater Ecclesia post insignes victorias, de gentilismo & hæresi relatas, ut inquam, cum solemnitate festiuitate, arborē hanc balsamicam, Diuum scilicet Bartholomæum Apostolum celebret. Quatenus magnus fidei præco, & Christi aduentus annuntiator, debitum honorem à nobis referat.

Ascendit proinde feliciter D. Bartholomæus ad æternitatem vocatione, nimirum; mandata Christi libenter amplectendo, & ea in omnibus exequendo. Ascendit electione, dum varijs cruciatuum

Ecclesiæ 26.

Balsamo illinita corpora incorrupta seruantur.

Plinius 1. 12. c. 5.

generibus probatus a Deo, suis magnis virtutibus meruit hoc, ut æternitati adscriberetur, velut emeritus miles strenuè pro gloriâ Christi pugnans, & Christi tantummodo stipendijs militans. Ut vnusquisque sciat, magnis sibi opus esse meritis, ut ad beatam illam sortem eligatur. Neque sane nimium hic, illa Apostoli verba iactet homo: Elegit nos ante mundi constitutionem. Quasi iam beneficium electionis ad gloriam, plenè ex ipsa Dei miserentis beneficentiâ prodierit; & nullo modo etiâ ex parte hominum. Quia gloria æterna duplicem in se respectu continet, gratiæ nimirum, siue doni; & præmijs seu mercedis. Proinde ad gloriam (ut est donum gratuitum) nullâ ex parte hominum causa, aut motiū, aut occasio datur, ut nos eligat. Quia sic accepta gloria, est gratuitum Dei donum, proinde ante omnia præuisa merita, nobis illam Deus dare decreuit, & ab æterno ad hoc donum suum, Deus nos elegit. Sed quatenus gloria respicit præmium & mercedem, sic non nisi bonis operibus debetur. Et cui hæc veritas non patet in ipsis Apostolis sanctis? vocauit illos Deus nulla merita respiciens, ad primum tantum, conspectum, non tamen statim elegit, nisi cum iam dies factus esset: hoc est; cum prona eorum voluntas obsecundandi in omnibus ei, apertè perspecta esset: cum debita humilitas eluceret, cum amor diuinus in obsequium Christi, cor & mentem eorum succenderet. Non triumphet etiam homo ex illis verbis: Deus vult omnes saluos fieri. Quasi iam & illum, qui impiè & sceleratè viuit, qui nullis in Deum meritis pollet; sed infinitis potius scatur vitijs, omnino saluaturus sit. Quia velle salutem nihil est aliud, quam media ad salutem obtinendam conducibilia, homini conferre; hæc autem sunt duplicia, scilicet; auxilia sufficientia, & efficacia. Deus igitur omnibus vult salutem, hoc est, omnibus ex suâ infinitâ bonitate, auxilia sufficientia præbet, cum quibus possunt quidem salutem consequi, sed certò non consequentur, propter defectum liberi arbitrij. Ceterum efficacia auxilia, & cum finali vitæ perseverantiâ connexa, conferre non tenetur Deus, nisi illis, quos in fide benè operantes esse videt. Quod cognouit hodiernus Apostolus, cui non satis erat, quod à Christo vocatus esset: non satis, quod vitæ omnium viuendum ubique præfens assisteret. Sed insuper voluit pro gloriâ Dei laborare, omnes hostium cruciatus impeterrito animo ferens, ut mereretur eligi ad societatem æterni.

Quomodo Deus vult omnes saluos fieri.

S. Bartho-
lomeus fu-
itibus ca-
sus & cru-
ci affixus
fuit.
Nicepho.

ternitatis illius, cui in hac mortali vitâ
pronus in omnibus studuit obsecundare.
Vnde priusquam ei pelles detraherentur.
fuisse cæsum fustibus, & cruci affixum,
testantur Nicephorus, Lippomanus, Suri-
us, & alij.

Quare cum & vos omnes Catholici
mei, à Christo Domino sitis vocati: Nam
hoc est certum vestræ vocationis indici-
um, quod in Sanctâ Fide nasci, educari,
& honestè vivere, vobis concessum sit.
Euigilate tandem aliquando ex vestris ini-
quitatibus: & quia dies gratiæ vobis fa-
ctus est, pulsât Deus ad cor vestrum, vt

maculam peccati expellat; compuncti
iam aperite ei ostium. Vocat vos ad pœ-
nitentiam; vocantem ne respuite; sed ar-
ripite medicamenta salutis. Vocat vos ad
virtutes: deserite iam vitia. Vtque post
hanc vocationem, desiderata ad glori-
am æternitatis vobis electio succe-
dat, per intercessionem D. Bar-
tholomæi, auxilium efficacis
gratiæ inuocate ab eo,
cui honor & laus in
omnem æterni-
tatem ce-
dat.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vocauit Discipulos suos, & elegit ex illis duodecim
quos etiam Apostolos nominauit. *Luca 6.*

*Aperitur quadruplex causa electionis Apostolorum, & requis-
tum ex parte hominis? vt à Deo eligi mereatur.*

Mulier a-
micta So-
le quid si-
gnificat.

Beatus Ioannes Apostolus, in Spiritu
Domini raptus in Insulam (quæ appel-
latur Patmos) propter verbum Dei & te-
stimonium Iesv Christi, signum vidit ma-
gnum in cælo, mulierem amictam Sole, &
Lunam sub pedibus eius, & in capite eius
coronam stellarum duodecim. Cælum istud
Auditores, in quo tam grande spectaculum
castissimo Ioanni apparuit, non aliud
erat, nisi facta in terris Filij Dei incarna-
tio. In hoc cælo stetit noua mulier, Ec-
clesia Sancta militans, quæ in Christo Ie-
su veluti principali fundamento, & lapi-
de angulari erecta, cælorum incorrupti-
bilitatem, omni æuo non exuendam indu-
it. Amicta est Sole ista Mulier, scilicet;
Incarnati Verbi Diuinitate, & inaccessâ
Patris æterni luce. Lunam pede suo cal-
cat ista mulier, id est arrogantem infer-
nalis Luciferi fastum. Qui cum primus
istius præcipuus esset Dei effectus, velut
alterum minus in cælo astrum, post im-
mensam Sanctissimæ Trinitatis deitatem
resplenduerat. Sed mox Lunæ mutabi-
lem imitatus tumorem, cum ultra æter-
num iustitiæ Solem, recto gradu ascende-
re vellet: ascendente ex erroneo intelle-
ctu, perpetui lapsus miserabili umbrâ, e-
clipsatus; atque deturpatuâ peccati ob-
scuratus qualitate, militantis Ecclesiæ cal-
candus pede, ad ima stygis decidit. A-
dornata est ista mulier pulchro diadema-
te, scilicet; redemptione Dei hominis,
eruentâ morte partâ. Cui duodecim in-

fixæ resplendent Stellæ, scilicet duodecim
Apostoli: qui fecunditate istius mulieris,
fidem & gloriam Dei copiosè parturientis,
in toto orbe propagârunt. Allusit huic di-
scursui Isaias inquiens: *posui verba mea in ore
tuo. & in umbrâ manûs tuæ protexi te, vt plantes
cælus, & fundes terram, & dicas ad Sion populus
meus es tu.* Textus autem Hebræus legit,
vt plantes cælus, eosque fundes in terrâ.
Quasi ostendere Propheta vellet, Dei Fili-
um è sublimi æterni Patris sede, ad hoc
missum in terras fuisse, vt novos plantaret
cælus, potentissimis vocationis suæ sanctæ
verbis, animos Apostolorum subito è terrenâ
crassitie in cælestem quodammodo trans-
formans puritatem, omni sanctitate &
simplicitate eos implens. Vt inquam hos
nouos cælus, in nouâ quoque Ecclesiâ San-
ctæ terrâ plantaret: ne arborum instar,
solitarijs solum crescerent virtutibus; sed
vt cælorum simul ministerio functi, ve-
lut cæli sidera, homines ad cælum quæ-
rendum inclinarent. Has stellas (nimi-
rum Apostolos Sanctos) in triumphante
de inferni astu & mundi errore, Ecclesiæ
Sanctæ coronâ, intelligit Blasius Viegas.
Quos non plures decuit ad propagandam
Christi Ecclesiam eligi, nisi duodecim:
eod, quod (vt dicit idem Author) numerus
duodenarius totam perfectionem, &
omnem vniuersitatem contineat. Inspi-
ciamus ergo iam, ad quid Christus Domi-
nus hodiernos duodecim Apostolos voca-
uit, ad quid elegit, & quæ in nobis neces-

Isaiæ 58.

Viegas.

Cur non
plures Ap-
ostoli ca-
lecti nisi
duodeci-
mus.

saria

saria sunt, vt mereamur quoque ab illo
vocari & eligi.

Quatuor potissimum causæ reperiun-
tur, quæ Christum Dominum impulerunt,
ad vocandos & eligendos duodecim Apo-
stolos. Prima fuit, vt scilicet mundum
densissimâ omnium iniquitatum caligine
circumseptum, per eorum doctrinam E-
uangelicam, & opera omnem virtutem,
atque pietatem redolentia, illuminaret.
Etenim quemadmodum stellæ, eo sine
conditæ sunt, vt abeunte sub terras Sole,
in obscurâ nocte mundum illustrent, quo-
niam vbiq; ferunt lucis ærarium:
sic planè Christus Dominus, duodecim
Apostolos elegit, quos velut stellas luci-
dissimas, tunc in mundum ad prædican-
dum gentibus æternam salutem misit;
quando obscura illa peccatorum nox, &
densæ errorum tenebræ, vniuersas ferme
mundi plagas occupauerant, & homines
sepositâ rectè viuendi ratione, sub huma-
na specie, belluinam prorsus gererent
vitam. Neque sanè mortalium filij, ad ve-
ræ fidei lumen aliter; quàm per verbum
D. & annuntiatum deduci potuissent.
Quandoquidem ratio aliquid credendi fi-
de diuinâ, est verbum D. & seu locutio,
quæ conditione suâ postulat, vt perueni-
at ad aures eorum, qui credunt, aut cre-
dituri sunt, eaque vel scripta, vel tradita.
Traditione solâ conseruabatur diuina fi-
des, ab initio mundi vsque ad Moysen, à
quo primum vetus testamentum caput.
Quia ibi beata simplicitas ea omnia im-
plebat, quæ à suis patribus per traditio-
nem acceperat. Sed postquam populus
ille duræ ceruicis & legifragus, diuinam
ausus est traditionem repudiare, scriptis
Dei legibus arctari debuit, scriptoque in
Fide Sanctâ verbo dirigi. Vbi verò è ve-
teri illâ putredine, mundum in meliorem
adhuc renasci statum Christus voluit, &
in maiorem perfectionis gradum refor-
mari, non iam solâ Scripturâ; sed & tra-
ditionibus Apostolicis, debuit mundum
dirigere. Et quoniam facillè quisque la-
bitur, si nihil habet, quod timeat, ideò
eum & filij hominum, nullis ab initio
mundi arctati legibus à Domino, inso-
lentiùs vitam ducerent, Propheta Sanctus
occurrentes tanto malo, & veritus, ne for-
san morbus ille peccati, qui iam crebri-
us grassari inceperat, postea omnem res-
piceret medicinam, tempèstiuè in perso-
nâ omnium hominum, postulauit legem
sibi à Domino constitui, quæ esset quasi
frænum petulantes à vitijs retrahens. Le-
gem inquit mihi constitue Domine. Nam quem-

Psal. 118.

congruus

admodum miles, qui sacramento militiæ
seipsum obstringit, currendi ordinem
non ipse disponit sibi, neque pro suo ar-
bitrio vitam ingreditur, aut voluntaria
captat compendia, ne recedat à signis;
sed itinerarium ab Imperatore accipit, ex
præsripto incedens ordine, sui Ducis
mandatum custodit, vt inueniat comme-
antium parata sibi subsidia. Quod si alio
ambulauerit itinere, annonam non acci-
pit, mansionem paratam non inuenit; quia
imperator iubet ijs hæc omnia præpara-
ri, qui sequuntur: nec dextrâ, nec sini-
strâ, à præscripto itinere declinant, me-
ritoque non deficit, qui suum Imperato-
rem sequitur. Moderatè enim ambulat,
quia Imperator, non quod sibi vile, sed
quod omnibus possibile considerat. Ideo
& statuas ordinat: triduum ambulat exer-
citus, quarto requiescit die. Eliguntur
ciuitates in quibus triduum, quadrudum,
& plures interponantur dies: si aquis a-
bundant, commercijs frequentantur. Et
ita sine labore conficitur iter, donec ad
eam urbem perueniatur, quæ quasi regalis
eligitur, in qua fessis exercitibus requies
ministretur. Hanc viam peregrinandi, &
legem tendendi in patriam, Christo du-
cente, Sanctis commeantibus esse præ-
scriptam, velim quispiam recognoscat.
Profecti sunt enim Patres nostri de terrâ
Ægypti per longa spatia terrarum: quo-
rum statuas omnes, mansionesque descri-
ptæ sunt, donec Cades, scilicet; ad terram
sanctam ventum esset. Viam ergo D. & v
nobis non aliam posuit; quàm legem,
mandata sua sancta, atque vt per hanc vi-
am ambulemus, ipsemet Deus adhortatur
nos, loquens in scripturis: *Attendite popule
meus legem meam.* Quasi diceret: obserua-
te diligentius præcepta mea; quàm Israë-
litæ quondam: vt non sitis concupiscen-
tes mala, sicut & illi concupierunt. Neque
idolis seruientes; sicut quidam eorum
seruierunt. *Sedit populus manducare & bibere,
& surrexerunt ludere.* Neque fornicemini,
sicut quidam eorum fornicati sunt, & ce-
ciderunt vna die viginti tria millia. Neque
tentetis Christum, sicut quidam eorum
tentauerunt, & à serpentibus perierunt.
Sed legem meam inuolatam conseruate,
si in terram promissionis æternæ vultis in-
troire.

Miles ex
præscri-
pto Imper-
atoris, o-
mnia fa-
cere debet

Psal. 77.

Vbi verò Christiana pietas Deum so-
brius cogitare cepit, & venerari traditio-
nibus etiam humanum intellectum volu-
it dirigi. Quanta (inquit sacer textus) au-
diuimus, & cognouimus ea, & patres nostri narra-
uerunt nobis. Nimirum iam Deus ex homi-
nis mini-

Psal. 77. 1

S 2

nis ministerio locutus, sicut ait Aposto-
 lus: *An vultis experimentum accipere eius, qui in
 me loquitur Christus: ex personâ suâ primum
 verba fieri voluit, ne verba eius loquens
 homo, contemneretur vt homo. Hinc
 S. Basilius lib. de Spiritu Sancto cap. 29.
 dicit quædam dogmata esse scripta, quæ-
 dam Apostolorum traditione, per longam
 consuetudinem Ecclesijs irradicata. &
 vtrâque parem vim habere ad pietatem.
 Apostolicum enim est, etiam non scriptis
 traditionibus inhærere: quemadmodum
 docet ipse Apostolus: *Laudo inquit vos, quod
 omnia mea meministis, & quemadmodum tradi-
 di vobis, traditiones obtinetis, quas accepistis, suæ per
 epistolam. Veneranda quippè sunt vetu-
 sta dogmata, quod ob antiquitatem, ceu
 canitiem quandam, habeant quiddam
 reuerendum. Comprobat eandem veri-
 tatem S. Irenæus lib. 3. cap. 3. & 4. in-
 quies: Non oportet apud alios querere veritatem,
 quam facile est ab Ecclesia sumere, cum Apostoli quasi
 in depositarium diues, plenissime contulerint omnia,
 quæ sunt veritatis, vt omnis qui velit, ex eo sumat
 potum vitæ. Neq; dissentit Cyprianus Epi-
 stolâ 74. vbi sic habet: Si ad diuinæ traditio-
 nis originem & caput reuertamur, cessat error hu-
 manus. Istis ergo stellis, Apostolis Sanctis,
 & eorum scriptis atque traditionibus il-
 luxit Christi Ecclesia, dum hominum
 magna pars, zelo religionis diuinæ, ad eo-
 rum imitationem sunt incitati. Dum An-
 geli in lætitiâ prouocati, Christi mini-
 sterium feliciter in mundo ab Apostolis
 mirantes expleri: dum ipsi demones ad
 maiorem animi dolorem sunt flexi, glori-
 am DEI & æternam felicitatem, magnis
 Apostolorum laboribus & meritis viden-
 tes propagari. Quem ipsi honorem velut
 debitum suæ excellentiæ, a mundo sibi
 querebant exhiberi. Illuxit Christi Ec-
 clesia Apostolorum miraculis: sed splen-
 dor hic non natiuus erat: virtute siqui-
 dem diuinâ operati sunt Apostoli mira-
 cula omnia. Illuxit eorum virtutibus, &
 vitæ sanctimoniâ: necdum contenta erat
 Christi Ecclesia hac luce; sed insuper
 eorum etiam sanguine voluit decorari,
 quod pulchrius splenderet. Refert Orige-
 nes Homiliâ 3. in Hieremiam, adaman-
 tem quantò magis cæsus fuerit; tantò pul-
 chrius virtutem eius splendescere. Non
 ab similes huic pretioso lapidi erant Apo-
 stoli: quorum splendor tantò fortius in-
 tendebatur; quantò maiora pro Christi
 nomine tormenta patiebantur.**

Altera ratio, propter quam Deus hos
 duodecim Apostolos elegit, vt scilicet
 Christi gloriam, & Diuinam eius poten-

tiam mundo infideli demonstrarent. De-
 um Philosophi ex motu astrorum cogno-
 uerunt: cum enim Philosophus cælos &
 astra, perpetuò moueri intellectu suo sub-
 tiliter perpenderet, videns motum hunc
 perpetuum à creaturâ causari non posse-
 quæ finitæ virtutis est; conclusit, neces-
 sariò dari primum motorem, qui sit infa-
 tigabilis, & per hoc ipse Deus. Verbum
 pariter æternum, vt eius inuestigabile in
 carne assumptâ mysterium, homo cogno-
 scere posset, duodecim cælestes Planetas
 (scilicet Apostolos) in Ecclesiâ militan-
 te posuit. Vt sic ex continuò eorum de
 Christi diuinitate, & rebus humanam
 salutem concernentibus motu, Deum non
 iam vt vniuersalem motorem, sed & salu-
 tis nostræ simul verum Authorem agno-
 sceremus. Lectulum Salomonis, (inquit
 Sacra Scriptura) sexaginta fortes ambie-
 bant, ex fortissimis Israël, omnes tenentes
 gladios, & ad bella paratissimi, propter
 timores nocturnos. Per quos magna Sa-
 lomonis potentia mundo inclaruerat.
 Lectulus hic Catholici Ecclesiam Christi
 denotat, cui ne quid nocturnus ille infi-
 delitatis timor nocuisset, Dei Filius huc-
 usque in hoc sæculo, sub Sacratissimis
 speciebus panis feliciter quiescens, duo-
 decim Apostolos ad bella salutaria instru-
 æssimos, posuit ad custodiendum hunc
 lectulum. Quorum gladius (scilicet ver-
 bum Dei) ita fortis fuit, vt nocturnos il-
 los helluones, in tenebrosa gentilijs no-
 æe grassantes idololatrando, facile debel-
 lauerit, sine sanguinis alieni; non tamen
 sine proprii profusione.

Refert Scriptura Sacra, quod cum
 Deus castra Madianitarum, in manus Ge-
 deonis traditurus esset, præcepit ei Do-
 minus, vt ex innumerâ suorum militum
 multitudine, trecentos tantum deligeret
 viros. Qui castra Madian ingressi, necdum
 armis pugnautes, sed illa solum verba in-
 clamantes, *Gladius Dei & Gedeonis*, innume-
 rum Madianitarum numerum ita perter-
 ruerunt, vt se ipsimet mutuâ cæde peri-
 merent. Sed & illud non minus nobile
 factum Salomonis habetur; cum is à dua-
 bus feminis litigantibus interpellatus es-
 set: quarum altera conuersa per somnum,
 cum infantem oppressisset suum, postula-
 bat alienum. Altera veri amoris conscia,
 & culpæ nescia, filium iure proprium vin-
 dicabat. Vtrâque igitur perseueranter
 nitente, cognitoris hæsit intentio. Neque
 enim poterat Salomon arbiter esse inte-
 rioris arcani, cum potentis vtriusq; mens
 esset occultior. Euentu itaque conuentus
 ambiguo,

Deus ex
 motu a-
 strorum
 cognitus.

Cantic. 3.

Madiani-
 tarum tra-
 ges mira-
 bilis.

Iudic. 7.

1. Reg. 2.

Salomonis
 prudens
 iudicium.

ambiguo, gladium promi iussit traditoq;
 ministris, quo simularent triste ministeri-
 um, diuidi præcepit infantem, vt singulæ
 mulieres, singulas partes adipiscerentur.
 Quo audito, illa quæ petebat alienum,
 non solum austeræ sententiæ acquieuit;
 sed etiam partem infantis depoposcit, nul-
 lo affectu commota materno. Illa verò,
 quæ suum esse non ignorabat infantem,
 non vinci metuens, sed orbari; nec iam
 solatio proprio, sed pignori suo consulens,
 orare cepit Regem, vt potius incolumis
 puer traderetur alienæ; quam seclus in-
 partes, matri propriæ redderetur. Vnde
 Salomon qui non maiestate Diuinâ, sed
 argumentis vt homo interiori scrutata-
 batur affectum, illi paruulum decreuit
 reddendum, quam veram matrem dolor
 proprius prodidisset. Illam verò quam
 morituri paruuli misericordia non moue-
 bat, exortem pronuntiavit esse naturæ,
 quam exortem vidit pietatis. Duo proin-
 de stupenda, gladio esse patrata reperio,
 scilicet; & potentiam hostium fractam,
 & veritatem in dubijs compertam. Catho-
 licis mei, litigabat potentissimè ante
 incarnationem Dei Filij, in hoc mundo
 diabolica tentatio, de cultu & honore vni-
 us atque veri Dei: fluctuabat fides, neq;
 veritas eius sub densissimæ nostræ peregrina-
 tionis vmbra facile potuit innotescere,
 donec pacificus cæli & terræ Rex volens
 in manus Filij sui vniuersum orbem tra-
 dere, ex omni Hebræorum populo, & se-
 ptuaginta duorum numero Discipulorum,
 duodecim Apostolos elegit: qui omnes
 latè patentis mundi plagas ingressi, non
 armis, sed solo Dei verbo clamantes: *Sal-
 us & redemptio in Christo IESU omni credenti.* in
 obsequium diuinæ fidei captiuauerunt to-
 tum mundum, vt quisque proprios abo-
 minatus errores, seipsum Christo manci-
 pans, suorum manibus persecutorum, vl-
 trò voluerit cædi, pro nomine & honore
 Christi. Quod testatur S. Gregori⁹ lib. 30.
 in Iob. cap. 17. *Tales inquit secum dux no-
 ster in prædicationis prælium duxit, qui despectâ sa-
 late corporum, hostes suos moriendo prosternerent,
 eorumq; vim non armis, non gladijs, sed patientiâ su-
 perarent.* Neq; enim Christus suis Aposto-
 lis ad bellum spirituale gerendum, alium
 pollicitus est gladium; præterquam ver-
 bum suum sanctum. *Gladium inquit veni
 mittere in terram.* de quo gladio scriptum
 habemus: *Et tuam ipsius animam pertransibit
 gladius.* Quis autem iste gladius tam validus
 & potens? audi scripturâ loquentem. *Ver-
 bum inquit acutum & validum, penetrabilis
 omni gladio acutissimo, penetrans vsq; ad diuisionem*

animæ & spiritus, artuumq; & medullarum. Bo-
 nus profectò gladius Verbum DEI, quod
 & latentes diiungit affectus, scrutatur
 cor & renes, mendacium à veritate discer-
 nit, atque eos, quorum animam pertran-
 sierit, non interficit, sed reseruat.

Tertia ratio, ob quam Christus Do-
 minus, duodecim Apostolos elegit, vt sa-
 lutarem suam doctrinam, nouam in nouo
 cælo, id est; in Ecclesiâ sanctâ: cum na-
 scente Incarnatâ Sapientiâ simul natam,
 coram incredulâ mundi turbâ compro-
 barent. Vos inquit testimonium perhibebitis de
 me, quia ab initio mecum estis. Isti Authorem sa-
 lutis IESVM, (in cuius miraculorum patra-
 tione Iudæi excæcati atque scandalisati
 sunt: gentiles verò Deum in humanâ car-
 ne, lumine naturali cognoscere non va-
 lentes, stultitiâ impleri) ita errabundo
 humano intellectui facilem creditu red-
 diderunt; vt omnes ad vnius veri Dei no-
 titiam, & sanam erecti doctrinam, Chri-
 stum iam vbiq; confiteantur. Isti ea do-
 gmata, quæ humanum excedunt caput,
 ita credibilia fecerunt, vt & quæ impossi-
 bilia videbantur, ijs iam liberè assentian-
 tur fideles. Quis enim sacri ænigmata
 Euangelij, quis articulorum fidei obscuri-
 tatem crederet, nisi Apostolica, & Eccle-
 siæ Sanctæ Authoritas id persuasisset. A-
 gnouit hoc perbellè lumen Ecclesiæ Di-
 uinus Augustinus dicens: *Euangelio non crede-
 rem, si me Authoritas Ecclesiæ non moueret,* non
 potuit equidem melius Christi doctrinam,
 in oculis mundi huius insensati compro-
 bari, nisi ab illis, quos Christus Ecclesiæ
 suæ secundaria fundamenta voluit esse:
 hunc enim illis titulum tribuit sacer tex-
 tus: *Superædificati estis super fundamentum Apo-
 stolorum, ipso summo angulari lapide Christo IESU.*
 At, quæ comprobatio Christi doctrinæ ab
 Apostolis facta est? profectò non alia,
 nisi tormentorum patiens tolerantia. Re-
 rum omnium peritissimus Salomon, ma-
 gnificum Domino templum ædificaturus,
 præceperat operarijs suis, vt tollerent la-
 pides pretiosos in fundamentum templi,
 & quadrarent eos. Cui mirum in modum
 condolet D. Ambrosius, quod, quem di-
 uina pietas in sublime erexerat, vnicus
 mundi fallentis amor seduxit. Vnde lib.
 de Apologiâ David, excusando Davidis
 lapsum in adulteriò, sic præfatus Doctor
 loquitur. Sed quid de solo David loquor?
 Accersamus etiam alios ad tractatum hu-
 iusmodi, ne imbecillitatem David magis;
 vnius scilicet hominis putemus; quam
 corporeæ conditionis fuisse infirmitatem.
 Samson validus & fortis, leonem suffoca-
 uit: sed

S. August.

Ephes. 2.

1. Reg. 3.

S. Amb.

Samsonis
 potentia
 & impo-
 tentia.

uit: sed amorem suum suffocare non potuit. Vincula soluit hostium; sed suarum non soluit nexus cupiditatum. Messes incendit alienas: & vnus ipse mulieris incensus igniculo, messem suæ virtutis amisit. Salomon templum Deo condidit: sed vti nam corporis sui templum ipse seruasset. Et quomodo obsecro ille, cuius sapientia totis celebratur seculis, ita factus est insipiens, vt religionem negligeret veram, ad falsorum tolerationem. Idolorum aliquantum inclinatus; vt desereret pietatem, mundi vanitatibus immersus: vt proscriberet de suo corde Dei timorem, voluptatum illecebris & carnis delicijs captus: Responder Diuus Ambrosius in Psalmum centesimum decimum octauum, sermone 15. *Quia nimium amauit uxorem.* Ad nostram hæc cautelam celi- tûs permissa esse non ignoremus: vt non præsumamus de nostrâ fortitudine, sed Dei gratiam feruenter imploremus, quæ nos in medio tentationum positos certamine, fortificet ad resistendum, & inuincibiles reddat. Si enim triumphauit Dauid in decem millibus; sed errauit in viginti & amplius millibus: & quia errauit, hominem se esse cognouit: confessus est culpam, veniam deprecatus est, clamans ad Dominum: *Domine ne in irâ tuâ arguas me, neq; in furore tuo corripas me. Misere-re mei Domine, quoniam infirmus sum.* Si inquam Dauid se infirmum coram Domino profiteatur, quomodo tu fortem te audebis iactare? Si Salomon lapsus est: quomodo tu immobilis persistes? S. Paulus primum se agnoscit peccatorum; nunquid tunc primum te sanctorum esse dices? ni te diuina gratia iustificet.

Exemplo nobis est æterni Patris Filius, qui secutus quidem est ex parte factum Salomonis. Nam Ecclesiam Sanctam mundo erecturus, duodecim in fundamentum illius pretiosos lapides misit, id est; Apostolos: in quibus vt firmius solidaretur doctrina salutis, quadrari eos voluit varijs supplicijs: voluit illos dolari cruciatibus & miris tormentis: vt sic Gentilium infidelis zelus, tantâ Apostolorum probatione confusus, ad credendam postea Christi doctrinam, magis confirmaretur. Nihilominus, quia videbat in illis naturæ humanæ conditionem, citò ad malum flexibilem, gratiâ sanctificante per Spiritum Sanctum eos solidauit, vt humana infirmitas in diuinam prorsus fortitudinem, non amplius tentationibus, aut corporis cruciatibus superandam, transmutaretur.

Quarta denique causa, cur Christus duodecim Apostolos elegit, vt essent alijs fidelibus exemplum fortitudinis & patientiæ. Vt quispiam illorum exemplo per-motus, paratum se ostenderet pro nomine IESV grauissima quæque pati. Quod testatur ipsemet Apostolus 1. Cor. 4. *Spektaculum inquit facti sumus, mundo, & hominibus, & Angelis.* Quasi diceret: & mundus iam, quasi ad eius integritatem & perfectionem minimè pertineremus, de suis sedibus nos eiecit. Et homines omnis prorsus humanitatis obliu, nos atrocius quam feras syluestres tractant: quasi humanum esset in naturam sibi similem scire. Sed quid ad hæc respondeant Apostoli Sancti, audiamus eos illas angustias sentientes: *Pressuram inquit patimur, sed non angustiamur.* Quomodo enim coangustari poterant, quorum os semper patebat, ne credentes coarctarentur? quorum corpus etsi angustum esset, cor tamen dilatatum fuit. Quomodo coarctari poterant, in quibus erat altitudo Sapientiæ, & fidei latitudo? Quomodo coarctari poterant, qui erant vasa electionis æternæ? qui vocati ad sacrilegium, exprobrantibus sibi regibus crucifixum IESVM, non erubescabant, sed magis gloriabantur in cruce Christi, & illam mundi salutem esse, testimonijs celestibus astraebant. Merito proinde Apostoli, *spektaculum facti sumus Angelis* quidem bonis, admirationis; dum talia tormenta in mortali corpore patienter tolerata, inspicunt, & constanter superata obstupescunt, qualia forsitan ne puri illi spiritus pati possent. Malis verò Angelis, facti sunt *spektaculum* terroris & confusionis, dum ad nomen Apostolicum totus infernus tremuit. Hominibus deniq; facti sunt *spektaculum* fortitudinis & patientiæ, dum id, quod momentaneum in vitâ cruciat, exemplo Apostolorum incensi, leue ducunt, modo assequantur illud, quod æternam delectat, eorumque societati adscribuntur, cum quibus nunc gloriatur Christus in cælo, cantant illud Isaia. *Ecce ego & pueri mei, quos dedit mihi Dominus, in signum & in portentum Israël.*

Quantum ad alteram partem spectat, monet nos Apostolus, vt omnem adhibeamus curam, vt nos quoque Dominus eligat & vocet, in quo cordifiscemur in habitaculum Dei in spiritu. Inspiciendum est itaque diligenter, quænam requiruntur ex parte nostrâ, vt mereamur à Christo eligi, atque vocari. Et licet communiter doceant Theologi, non dari vllum motuum ex parte creaturæ, quod Deum impellat

impellat ad nostram electionem, quia in-quiant, electio ad gloriam procedit ex-merâ Dei liberalitate, ideòque omne no-strum meritum antecedere debet. Insuper quia effectus electionis diuinæ, est prima gratia, vocans hominem ad iustificatio-nem; hæc autem non cadit sub vllum me-ritum. Quod disertè ostendit S. Augusti-nus, libro de Prædestinatione Sanctorum, capite decimo octauo. Vbi Sanctus Do-ctor refutat Pelagium, asserentem illos à Deo eligi, qui futuri sunt sancti. Nam si inquit quæstio proponatur, vtrum impios eligat Deus, an potius sanctos & immacu-latos? quid horum respondeat, qui requi-ratur, ac non statim ferat pro sanctis im-maculatisq; sententiam? Tum Pelagia-nus, præciebat ait, qui futuri essent san-cti & immaculati, per liberæ voluntatis arbitrium, & ideò eos ante mundi consti-tutionem, in ipsâ suâ præscientiâ, quæ ta-les futuros esse præsciuit, elegit. Elegit, ergo inquit, antequam essent, prædesti-nans filios, quos futuros sanctos immacu-latosque præsciuit: vtiq; ait ipse non fa-cit, nec se facturum, sed illos futuros esse præiudic. Sed huic impiæ sententiæ recla-mat Apostolus, inquit: *Benedictus inquit Deus, & pater Domini nostri IESV Christi, qui nos benedixit in omni benedictione spiritali in celestibus in Christo; sicut elegit nos in ipso ante mundi con-stitutionem, vt essemus sancti & immaculati.* Ex quibus Apostoli verbis concludit S. Au-gustinus contra Pelagium: Non ergo quia futuri eramus, sed vt essemus sancti, nos elegit. Ideò quippè tales eramus futuri, quia elegit ipse prædestinans, vt tales per gratiam eius essemus. Quod adhuc com-probat idem S. Doctor cap. 19. Non enim quia credidimus, sed vt credamus elegit, falsumque sit (quod Deus auertat) illud Euangelistæ dogma: *Non vos me elegistis, sed ego vos elegi.* Verum hoc loco Theologi, cum S. Augustino, accipiunt electionem, pro ordinatione omnium mediocum ad assecutionem vitæ æternæ necessariorum. Cæterum accipiendo illam inadæquatè, h. e. quatenus præcisè significat præpara-tionem alicuius doni gratuiti, potest da-ri causa aliqua ex parte prædestinati, quæ moueat Deum vt hunc potius, quàm il-lum eligat. Deducitur hæc veritas ex il-lum Christi dicto: *Vos amici mei estis, si feceritis ea, quæ mando vobis.* Ecce Christus suam amicitiam, id est beatitudinem æternam, non aliter promittit, quàm si mandata eius expleant; hoc autem opus merito-rium esse quis negabit. O magna boni-

tas Dei? cui cum pro conditione redde-re debeamus obsequia, vt potè serui Do-mino, famuli Deo, subiecti potenti, man-cipia Redemptori; amicitiarum tamen, nobis præmia repromittit, vt à nobis ob-sequia debita seruitutis extorqueat. Vt quos nolle seruire conspiciit spontè, suo-rum beneficiorum possit promissionibus inuitare, & quorum voluntates à se con-spiciit alienas, eorum mentes præmiorum liberalitatibus constituat suas. Eandè ve-ritatem agnouit S. Augustinus Episcopus iam factus, qui tomo. 10. Sermon. 7. de ver-bis Domini, dicit: *Quos voluit, hos elegit: elegit autem secundum suam gratiam & eorum iustitiam.* At, quæ alia in homine iustitia potest re-periri, nisi factum aliquod meritum & Deo complacens: Insuper hæc veritas eli-citur ex hoc, quia Deus gloriam æter-nam dupliciter vult creaturis, scilicet ab-solutè & sine vllò respectu, deinde sub re-spectu præmij, quod non nisi merito de-beatur. Quemadmodum etiam plerumq; in nobis accidit, vt velimus alicui effica-citer dare imaginem. v. g. absolutè, gra-tuitoque proposito ex nobis ipsis conce-pro; & tamen non velimus re ipsâ dare, eam illi, nisi vel genua flectenti, vel ali-quam aliam conditionem à nobis imple-n-ti proposcam. Proinde tunc circa ima-ginem dandam, duplicem habemus vo-luntatem, & vtramq; efficacem: alteram circa imaginem absolutè dandam, alte-ram circa imaginem sub aliquo respectu conferendam. Sic planè Deus, vult qui-dem electis suis gloriam æternam absolu-tè, efficaciter, & independenter ab vllò merito; & hæc Dei voluntas erat ab æter-no; sed tamen non vult postea in tem-pore eandem gloriam conferre homini, nisi meritorie operanti. Et cui non liquet rem ita se habere, ex ipsis Christi verbis: vbi dicit: *Possidetè regnum vobis paratum: esu-riui enim, & dedistis mihi manducare.* Ecce hic est præparatio, & datio eiusdem gloriæ, sed præparatio sine meritis, datio propter merita. Hinc est illa regula S. Augustini libro de Prædestinatione Sanctorum, & li-bro de perseuerantiâ. & Epistolâ 105. ac 106. *Quidquid Deus in tempore confert ex me-ritis, hoc ab æterno decreuit conferre ex iisdem.*

Anima igitur hominis fidelis, vt di-gnum efficiatur Deo habitaculum in hac vita, tres proprietates cælo competen-tes habere debet, nimirum: altitudinem, & pulchritudinem, & latitudinem. Alti-tudinem habere debet homo, si vult à Deo vocari & eligi, quia debet esse ele-uatus in Deum, & adornatus fide, spe,

Deus suâ
gloriâ du-
pliciter
vult crea-
turis.

Matt. 250

S. August.

Anima fi-
delis tres
conditio-
nes debet
habere.

desiderijs sanctis, feruentibus & iugis ad Deum precibus, quemadmodum Sanctus Bartholomæus, qui ut dignum Deo habitaculum fieret, eleuatus erat per fidem, pellem propriam, tyrannicâ manu sibi detrahi passus. Ut exuens mortalem hanc pellem, velut politus carbunculus, pulchrius ruberet. Eleuatus erat per spem; quia tamdiu verbo Dei contra Christi persecutores pugnavit, usque dum palma triumphalis gloriosi martyrii, in manibus eius appareret. Eleuatus erat feruentibus desiderijs, cupiens dissolui cum terrenâ carne, & esse cum Christo, in tantum, ut audire mereretur vocem de cælo: *Hi sunt qui venerunt de tribulatione magnâ, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni, ideo sunt ante thronum Dei.* Eleuatus erat feruentissimis in Deum orationibus, ut ex-coriatus à tyranno, magisque diuino amore, quàm tormentorum dolore æstuans, tyranni satellitibus exprobraret. *Adiu-ro vos per Deum, ut cruciatibus hu maiores ad-dat.* Debet præterea homo, qui vult eligi à Deo, habere pulchritudinem cœlestem, ut tantò dignius Deum ad cor suum recipiat: quemadmodum D. Bartholomæus, cuius corpus cœlestem in se præseferebat pulchritudinem: adornatus enim fuit magnâ Dei charitate, velut Sole fulgentissimo. Nam sicut Sol cœlestis hæc inferiora viuificat, & reliqua cæli lumina illustrat: ita profectò accensa Dei in homine charitas, animam illius & corpus viuificat, omnes verò eius virtutes, tanquàm prima earum radix, fouet & illustrat. Adornatus erat fide, cœu Lunâ; ideo etiam & in media infidelium nocte Sole pulchrius illuxit. Adornatus erat, magis alijs virtutibus, ut iustitiâ, prudentiâ, temperantiâ, fortitudine, velut stellis quibusdam lucidissimis. Demùm ut homo mereatur eligi à Deo, debet habere latitudinem, ut in illo velut in cœlesti throno Deus resideat. Dilaturatur autem homo in animâ suâ, per summam Dei dilectionem: nam licet anima (cùm sit spiritus) non sit capax quantitatis corporis, recipit tamen gratiam cum illimitato augmento, à quâ spiritualiter dilatatur.

Hinc meritò Theologi mouent illam dubitationem, num charitas possit in infinitum augeri? concluduntque cum Sancto Thoma 3. p. q. 7. art. 11. & 12. & q. 10. art. 4. ad 3. & 2. 2æ. q. 24. art. 1. Quod charitas ex parte suâ, possit augeri magis & magis in infinitum. Ratio est: quia charitas ex natura suâ, non habet

terminum intensiōis suæ, vltra quem non: ergo potest augeri in infinitum ex naturâ suâ. Consequentia ex intellectu terminorum liquet. Antecedens autem deducitur hoc modo, quia nulla qualitas creata Physica, capax intensiōis & remissionis, habet certum terminum intensiōis suæ, charitas autem est qualitas physica, capax intensiōis & remissionis, quod patet ex eo, quia idem homo, aliquando magis, aliquando minus Deum diligit. Præterea charitatem etiam ex parte subiecti posse augeri in infinitum, suadet autoritas S. Thomæ, & ratio. Quia voluntas creata, quoad capacitatem actuum & actiuitatem obedientialem, non est certis terminis circumscripta; sed potest magis & magis eleuari diuinitus, ad recipiendum aliquid in se, & agendum aliud in se. Proinde ex parte suâ, potest augeri in infinitum. Hinc sequitur, hominem iustum quamdiu viuit, semper posse in gratiâ crescere, si velit; quemadmodum innuit Sapiens illis verbis: *Ne verearis vsq. ad mortem iustificari, quoniam merces Dei manet in æternum.* Et Christi Apostolus idem docet. *Veritatem inquit facientes, in charitate crescimus.* Estq; hæc veritas definita in Concilio Viennensi, contra errorem Begardorum & Reginorum, quam postea confirmauit Tridentina Synodus, Sess. 6. cap. 10. & 16. §. Atq; ita bene operantibus. Idemque docet S. Augustinus illis verbis: *Si dixeris sufficit, peristi, semper adde, semper ambula, semper profice.*

Habetis itaque Catholici Mulierem coronatam, id est Christi Ecclesiam: cuius coronæ sunt duodecim Stellæ: id est, duodecim Apostoli Sancti, quos Christus vocauit & elegit. Primò ad illuminandum orbem vniuersum, lumine salutis fidei. Secundò, ad Christi gloriam & diuinam eius potentiam mundo demonstrandam. Tertiò, ad comprobandam Christi doctrinam, coram incredulo orbe terrarum. Quartò, ad præbendum fidelibus exemplum, ut factis eorum incitarentur, ad defendendum Dei honorem. Ex parte autem vestra, ut à Christo vocari & eligi mereamini, tria ostendi requiri. Altitudinem, per fidem; spem; cælestia desideria, & alias pietatis virtutes, atque feruentes ad Deum orationes. Pulchritudinem, quæ sit per charitatem, aliasq; virtutes heroicæ, homine Christiano dignas. Demùm latitudinem, per summam Dei dilectionem. Currite ergo ad hanc ornatum cœlesti diademate mulierem, cuius purpura & byssus, indumentum est, nimirum;

nimirum; puritas & charitas. Et quia omnes domestici eius, vestiti sunt duplicibus: & vos induite purpuram, quæ puritatem monstrat: induite byssum, quod innocentia designatur. Tertium verò indumentum hyemale, asperum satis, vile, & grossum, id est: corpus hoc mortale, Christi obsequio totum impendite. Eleuemini per fidem & spem, feruentissimumque Dei videndi desiderium: adornemini Charitate sanctâ, & cæteris virtu-

tum christianarum operibus. Dilatemi-ni per gratiam Iesu Christi, maiora in dies eius sumendo incrementa. Et tunc primùm digni efficiemini, ut vos Christus & tanquàm gratos hospites vocet & eligat, atque tanquàm domesticos, in cœleste palatium introducat, & recipiat.

DIE SANCTI AUGUSTINI

Primarij in Ecclesia Doctoris.

CONCIO.

Vos estis lux mundi. *Matthæi 5.*

Sanctus Augustinus, esse malleus Hereticorum, & columna immobilis Religionis Catholicæ ostenditur.

Vocem totius vniuersi animam esse, ingenuè facetur Sapiens Ecclesiastici 1. *In circuitu suo pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur.* Vbi interpretes, Solem vocant Analogicè spiritum vniuersi, quod sit velut quædam anima vniuersi, omnia viuificans & recreans. Nec sanè aliam ob causam, cuncta hæc sublunaria superioribus lationibus contigua voluit esse Altissimus, nisi quod optimè sciret, neque mundum in suâ perfectione duraturum, neque rerum generationes aliter peragi, quàm mediante astrorum motu & lumine. Neque demùm rationalem creaturam, secus in sui cognitionem peruenturam, quàm radio inaccessæ lucis irradiatam. Factum erat ex imperio diuino cœlum, ac circumactum vndique, ambitu suo, ea quæ intra ipsum sunt, complexu: corpus continuum obtinens, ab externisque interna seiungere valens; quia tamen comprehensum intra se locum necessariò carentem lumine tenuit, teste Sacra paginâ. *Tenebræ erant super faciem abyssi, & Spiritus Dei ferebatur super aquas.* hoc est; diffusio ædis naturæ spirabilis; ideo tunc de mundi perfectione nemo poruit iudicare; stetit ad vocem Creatoris vastissima terræ moles, animalium & hominum, ut nascendi

ita viuendi & habitandi singulare domicilium, occinente diuino Psalte. *Cælum cæli Domino terram autem dedit filiis hominum.* At, quæ tunc illius fructificatio? quis partus? quæ gramina? nulla omninò: *Terra autem erat inanis & vacua.* Gen. 1. vel ut Theodosius transfert: *terra erat inanis & nulla:* imò ut exponit Aquila: *erat nihil & nihilum.* Figite hic vestras speculationes in tanta lectionum varietate de terrâ, nondum lucis consortio ornatâ. Quippè *Erat* Philosophis significat esse, siuè existentia; nihil verò; negationem eiusdem; qui ergo fieri poterat? ut terra iam creata, à sacro contextu inanis & prorsus nihilum appellaretur. Nam locum hunc sacræ Scripturæ: *Terra erat inanis & vacua:* S. Gregorius Nissenus, perinde intelligendum esse vult ac si apertius diceret sacer Historicus; *erat & non erat.* Nodum ingeniosè soluit Hugo Cardinalis. Quia tunc terra erat sine dispositione: *Erat* quidem iam condita; sed cùm esset absque vlla concinnitate & ornatu, cùm esset obscura, tenebris inuoluta, aquis vndiq; cooperta, meritò vocata est nihilum; cùm enim nemo eâ frui posset, nihili æstimabatur, idcirco erat, & non erat: sed postquam de cœlesti corpore, gratissima lux emanauit, cuius claritate terra omnibus visibilis

Charitas
potest au-
geri in in-
finitum.

Thomas.

Prouerb.
vltimo.

Genes. 1.

Mundus
sublunaris
cur sit co-
tiguus cor-
poribus ex-
telligibus.

Psal. 113.

Genes. 1.

Theodosius.
Aquila

Gregorius
Nissenus.

Hugo Car-
dinalis.

sibilis fieret, tunc primum terra suum esse perfectum à Creatore accepit, tunc opulenta facta est, & suis dirata aurifodinis, omnium metallorum venis, lapidibus pretiosis cumulatim dotata. Et enim postquam splendore lucis perfusa tellus, vocem creatoris audiuit, *Germinet terra herbam viventem.* momento temporis, vt legibus imperijsque diuinis obtemperaret, per omnem accretionis formam discurret, germinaque protinus ad summum eorum statum deduxit, atque prata quidem alta continuo copiâ fani fuere; campi verò steriles, densi exsegetibus perinde atq; mare, spicatum agitatione fluctuabant; omnis insuper herba, omne oleris, omne fruticis, omne denique leguminis genus, copiosissimum tunc super tellurem eminebat. vt proinde haud iniuriâ, lucem eorum omnium, quæ à terra pullulant, esse causam arbitreris, è profundo telluris vim germinandi, per caloris attractionem elicientem: imò communem esse totius vniuersi animam fatearis, oportet. Sed quid circa terrena moror, cum omnis nostra cogitatio in cœlis fixa esse debeat? Deus ipse non aliter ab intellectu creato cognosci potest, nisi per lumen gloriæ, teste Angelico Doctore Sancto Thoma 2. 2. quæstione 175. articulo 3. ad 2. *Diuina inquit potentia ab intellectu creato non potest videri, nisi per lumen gloriæ.* Et confirmat id ipsum de Veritate quæstione 8. artic. 3. ad 4. *Per lumen gloriæ fit, vt intellectus vniatur diuinæ essentia, sicut forma intelligibili, quod aliter fieri non potest.* sicut enim Deus sine albedine non potest formaliter parietem album facere; ita obscuratum, non potest reddere illuminatum sine lumine: cum manifestatio obscurati, sit effectus formalis luminis, per aliud genus causæ nullo modo supplebilis. Hoc cœleste lumen corroborat intellectum nostrum, ne in fidei obscuritate vacillet: concurrat cum intellectu ad efficiendam Dei visionem, vt docet Regius Vates. Psal. 35. *In lumine tuo videbimus lumen.* demum, manifestat Deum videndum: Hinc non mirum, quod Draco ille infernalis, tertiam partem stellarum, id est, Angelorum suæ adherentium malitiæ, traxit secum in tenebras ignis æterni; quia ante productam lucem, scilicet, vniuentum à Patre missum, reuelata Trinitatis & Incarnationis mysteria, plenè cognoscere non potuit: *tenebræ erant super faciem abyssi.* & idè in abyssum inferni præcipitatus est. Tenebræ & modo irreperunt in nostrâ Poloniam, quæ in con-

tinuis cladibus & periculis quassata languescit. Sed nouam lucem à Deo in solatium vobis & toti mundo productam, scilicet D. Augustinum, Ecclesiæ Sanctæ primarium Doctorem, Fidei Catholicæ columnam, Sacræ istius Religionis Canoniorum Regularium Ecclesiæ Lateranensis Fundatorem, totius Christianitatis decus & ornamentum, vestris obtutibus monstrabo.

Cancellarius inscrutabilium Dei arcanorum, Sanctus Ioannes Euangelista, conquerebatur grauiter, quod filij huius seculi, Christum in assumptâ humanitate ad nos venientem non receperint: *In mundo inquit erat, & mundus eum non cognouit, in propria venit & sui eum non receperunt.* Et quidem iustissima querela; quia Christus venit in hunc mundum tanquam desideratissima illa lux, quæ illuminat omnem hominem ad agnitionem veritatis. Vnde sacra oracula de illo testantur, quod fulgor quidam diuinitatis reluceret in facie eius. Quomodo ergo à tam gratissima luce, suos oculos homines poterant auertere? *Lux venit in mundum, & dilexerunt magis homines tenebras, quam lucem.* Causam allegat Sanctus Basilius in Psal. 33. Quia homines procul ambulabant à Christo, & idè dimanantem de illo lucem, cognoscere, non poterant. *Accedite (inquit ad Deum & illuminemini, & facies vestra non confundentur.* vbi magnus iste Doctor, eos qui in tenebris & in umbrâ mortis sedent, hortatur ad Deum venire, atq; radijs diuinitatis appropinquare, vt ex ipsius propinquitate veritatis gratiâ, fulgentis splendorem eius in seipsos trahant. sicut enim, sensibile hoc lumen, non omnibus similiter oritur, sed habentibus oculos, & vigilantibus, & nullo impedimento prohiberi valentibus, ne Solis conspiciant, exortum; sic & iustitiæ Sol, verum & æternum illud lumen, imago lucis æternæ, non omnibus suam splendorem præbet; sed his tantum, qui rectè erga Deum se habent. *Lux (inquit Basilius) orta est, non peccatori; sed iusto.* vt enim ortus est sol, non versperationibus neq; alijs nocturnis animalibus, sic & lux, naturâ quidem ipsâ fulgens & clara est; non tamen omnes claritatis participes existunt. Optima sanè ratio: Nam quemadmodum Moysis facies, ex consortio Dei in monte coruscare cepit; sic qui diuinæ lucis particeps fieri vult, per bona opera propius ad Deum accedere debet. *Accedite ergo ad Deum, & illuminemini, & facies vestra non confundentur.* Nam beatus, qui in die iudicij, quando Dominus ve-

Ioan. 14

Fulgor diuinitatis in facie Christi relucebat.

S. Basilius.

Ibidem.

nerit ad illuminandum abscondita tenebrarum, & manifestare consilia cordium, ausus erit sub luce illâ redargutionum, consistere, intrepidusque conscientiam incontaminatam, & à vitijs liberam præseferet. Qui verò in prauis operibus vitam finierint; in probrum & verecundiam resurgent, in seipsis turpitudinem & forinsecorum, quæ peccantes, commiserunt conspicientes. Hiq; quod ipsis tenebris, & igne perpetuo erit horribilius; verecundiâ cooperientur, quam omnino sustinebunt, vestigia præteritorum malorum, quæ admiserunt, veluti quandam indelebilem in eorum memoria permanentem maculam, ante oculos habentes.

Nondum tamen huic rationi acquiescit intellectus: quippè præsentissimus in carne humanâ Dei Filius, inter mortales conuersabatur, & duodecimo ætatis anno, inter Doctores subtilissimè disputans, salutis veritatem edocebat, detegebat, miraculis omnipotentiam, & verum Dei Filium apertissimis scripturæ documentis se esse probabat. Quid est igitur? quod neq; procedentem ex ore ipsius doctrinam mundus intellexerit? neque præsentem lucem potuerit videre. Respondere forsitan Theologi, quia tunc Christus exterius tantum, præcisè vt homo docebat, interius mentem audientium virtute diuinâ minimè mouendo: Prædicatio autem externa, nisi Deus interius operetur, non potest prodesse ad conuersionem peccatoris. Omnipotentis enim inspiratio dat intelligentiam, in tantum, vt etiam ipse Dei Filius, non ad conditionem hominis loquatur, si ei præsens, organo humanitatis suæ loquatur, sine internâ cooperatione, & punctione Spiritus Sancti. Hinc & Cain vocem sui Conditoris audiuit post patratam fratris eadem: *Peccasti quiesce:* & Iudas benignam Christi admonitionem, antequam eum traderet, auscultauit: *Qui mecum intingit in Paropside, ipse me tradet.* & tamen quia voce culpæ est admonitus, non punctione spiritus; audire quidem verbum Dei admonentis potuit, sed seruare contempsit. Fateor rem ita se habere, rationem tamen genuinam inuenio, cur lucem illam illuminantem, scilicet conuersantem in terris Christum homines non agnouerint: quia Deus humanatus, qui lucem suâ velamine carnis assumptæ obumbrauerat, non aliter homines, quam per hominum doctrinam in sui cognitionem voluit deuenire. Fundamentum istius rei conijcio ex Scripturâ Sacrà. 1. Reg. 3:

vbi cum puer Samuel dormiret in templo, Deus finxit vocem Heli Sacerdotis, & vocauit Samuelem; auditâ voce Samuel, dicit Sacer textus ibidem num. 5. cucurrit ad Heli; & dixit: *Ece ego vocasti enim me.* Causam istius facti assignat Mendoza in eundem locum, vt puer cum Deo locuturus, prius ab homine instrueretur de modo, quo se deberet ad diuinam locutionem præparare. Quemadmodum enim in ordine Hierarchico, inferiores Angelorum, per superiores illuminantur; ita diuinâ ordinatione factum est, vt iuuenes per senes, ignari per sapientes, Laici per Sacerdotes, subditi per suos prælatos, inter homines illustrentur. Consentit Sanctus Gregorius in vtroq; huius loci commentario: *Vocauit Deus puerum, sed voce magistro simili, vt profectò modum suæ locutionis indicaret: Causam vocationis tacuit, vt electus puer, quâ humilitate obedientie esset sublimis, ostenderet. Ire ad præceptorem perit, vt deuotionis suæ munus offerret.* sic vocauit Saulum de cœlo Dominus, non tamen de rebus agendis illum informauit; sed ad Ananiam informandum remisit. Actorum 9. numero. 7. *Surge & ingredere ciuitatem, & dicetur tibi, quid te oporteat facere.* Cuius rationem allegat Abbas Moyses, apud Cassianum, Collatione 2. cap. 14. *Mittit hunc ad Seniores, eumq; illius potius doctrinâ, quam suâ censet institui, ne scilicet quod rectè gestum fuisset in Paulo, posteris malum præsumptionis præberet exemplum; dùm vnusquisque sibimet persuaderet, simili modo se quoq; debere solius Dei magisterio atq; doctrinâ potius; quam Seniorum institutione formari.*

Ad summas iam tenebras deuenerat mortalium genus, postquam incarnatæ lucis splendor, ad dexteram æterni Patris sese transtulit, adeò vt & imbecillitate intellectus, in dignoscendis fidei mysterijs summè laboraret; & confurgentibus vndequaq; Hæresum erroribus, Religio Catholica obscuraretur. Potentissima tamen Dei manus, quæ mundum de nihilo fabricauit, & lumen de tenebris splendescere fecit, excitauit tunc Zelatorem sui honoris, & Fidei Catholicæ acerrimum defensorem Diuum Augustinum, quem ex senticeto Manichæ Hæreseos veluti rosam è spinis elegit, quasi lucem à tenebris diuidens, vt eius munus foret, perpetuò tenebras de mundo expellere. vt meritò Diuus Bernardus validissimum Hæreticorum malleum, appellet Augustinum: propterea, quod ad eius doctrinam, tanquam ad lucis radios vmbra, omnes Hæresum sectæ euanesce-

1. Reg. 4.

S. Gregor.

A. Cor. 9.

Abbas Moyses.

D. Augustinus malitiosus Hæreticorum.

re debebant. Pingebant olim veteres So-
lem sagittas eiadantem, lemmate ap-
posito: Lupicida id est, lupos interfici-
ens: ubi per sagittas, figurabant ra-
dios Solis, quo exoriente omnes bestiae
syluestres ad cauernas & latebras suas re-
currunt, teste Psalmographo, *ortus est Sol,
& in cubilibus suis collocabuntur.* Psalmo 103.
Quis non videt Hæreticos esse lupos? quos
ipsemet Christus hoc epiteto intitulauit:
Lupi rapaces, qui in vestitu ovium veniunt. Mat-
thæi 7. Verum acutissimus Augustini ca-
lamus, omni sagittâ potentior, dissipauit
hos lupos ex Christi ouili. Quoties enim
contra hunc Sanctum Doctorem, suos
conatus mouerunt, toties se lapides in cœ-
lum proijcere experti sunt. Inter diuer-
sa elogia, quibus animosus Princeps so-
natas condecoratur à sacris literis, vnum
est præcipuum, quod omnis sagitta quam
emissit ex arcu suo, semper scopum ferijt,
quem minatus est. Causam huius felici-
tatis & tam dextræ iaculantis brachij, vt
nunquam frustrato conatu sagittam emi-
serit, hanc existimat Hugo, quia sagittæ
eius semper erant acutæ, & ideo etiam
contra ferreum thoracem, & quoduis ar-
maturæ genus, nunquam irritò affectu
emittebat illas. 2. Reg. 1. *Sagitta ionata nun-
quam redijt retrorsum, & gladius Saul nunquam
reuersus est inanis.* Nam vt dicit Hugo Car-
dinalis: acuta sagitta non abijt retror-
sum, obtusa autem retrorsum abijt, quia
non infigitur. Ionata secundum Pagnini
expositionem sonat: Columba dans. Et
quis hoc non videt in magno Ecclesiæ
Doctore, Diuo Augustino? nusquam ille
inanem emissit sagittam, quin scopum at-
tingeret; quia hanc singularem præroga-
tiuum dederat ipsi Columba dans, sci-
licet; Spiritus Sanctus, qui vt D. Pau-
lum à Iudaismo selectum, Iudæis oppo-
suerat; sic Diuum Augustinum ab impia
Manichæorum Hæresi reuocatum, in Hæ-
reticos tanquam acutissimam sagittam
retrorsit, quod facilius feriret, quod ante
adamauerat.

Et profectò quomodo Diui Augustini
doctrina, ad extirpandos Hæresum er-
rores efficacissima esse non potuit? qui
nunquam suo confusus genio, sed vt, pri-
mum per sanctum Ambrosium ad agni-
tionem veritatis adductus esset, totus
Scripturæ Sacre immergi curauit, vt nul-
lum telum contra Deum pugnantes obi-
iceret, quod non ab ipso Deo para-
tum esset. Deus proinde non prius altâ
illâ, & secretâ vocatione, volebat in Au-

gustino mouere sensum, vt accommodaret
assensum, donec triginta tribus annis,
quasitam sapientiam ad summam perfe-
ctionem deduceret. vt tanto aptior esset
ad instructionem fidelium, pro quorum
salute ipsemet Dei Filius in hac ætate pa-
ti voluit, teste Diuo Ambrosio Serm. 92.
de Baptismo Augustini. *Quo inquit tanta
in dicendo hominis gratia? tanta in discendo co-
pia atq; facundia? vt non temere eius dicta dis-
solui potuissent? Ad hoc, vt fides Christi stabili-
retur.* Et mox paulò inferius addit: *Nouum
in Christi fide militem habemus, acerrimum con-
tra gentiles hostem, contra Hæreticos inuictissimum
imperatorem.* Hinc Diuus Augustinus, in-
tellectum omnium assecutus, & longè
transgressus est; fuit enim in illo argutis-
simum ingenium in scholasticis, celer &
perspicax intellectus, in exponendis Sa-
cris scripturis, eloquentia admirabilis, in
prædicando Dei verbo: suauitas & dul-
cedo, in confutandis Hæreticorum erro-
ribus, vt proinde si diuina Euangelia non
extarent: solius Augustini doctrina ad
defensionem Fidei Catholicæ sufficeret;
cùm etiam hisce temporibus, in difficil-
limis fidei rebus, auctoritatem tanti Do-
ctoris adducendo, sufficiat dicere: *Hæc di-
xit Augustinus.*

Affirmans Sanctus Ioannes Euangeli-
sta vera esse omnia vaticinia in sua Apo-
calypsi conscripta, ita concludit: *Hæc di-
xit sanctus & verus, qui habet clauem David.*
quasi diceret; indubitanter credere de-
betis vera esse, quæ narraui: quia au-
thor eorum est Sanctus, & verus. Eam-
ob causam veritates Fidei Catholicæ
à Deo reuelatæ, carent omni dubio;
quia Deum ipsum, qui est prima in di-
cendo veritas, Authorem habent. Diui-
na quoque maiestas voluit, vt veritates
Theologicæ, quæ secundum obtinent lo-
cum post certitudinem Fidei, haberent
Authorem adeò sanctum & veracem,
quemadmodum est Sanctus Augustinus:
qui primus omnium Theologiam Chri-
stianam conscripsit, vtque velle propter
solum credibiles forent, quod ab ipso
sint conscriptæ: *Quia hæc dicit sanctus & ve-
rus, qui habet clauem David.* Proximus iam
morti David, volens declarare suam for-
titudinem, quâ regiam suam potentiam
toto orbe celeberrimam fecerat, in hunc
modum suam Sapientiam, quàm ab ipso
Deo & Spiritu Sancto hauserat, extulit:
*Sedens in Cathedra sapientissimus Princeps inter
tres: & tamen sacer textus describens vi-
tam Filij eius Salomonis, non tantum
omnibus Sapientibus totius mundi; sed
etiam*

Augustinus
omni in-
genia asse-
cutus.

S. Augusti-
nus primus
Theolo-
giam scri-
psit.

etiam ipsimet Dauidi eum antepositum.
3. Reg. 4. *& erat sapientior cunctis hominibus.* In
Quoniam autem hæc incomparabilis ex-
cellentia Salomonis consisteret, respondet
Optatus Mileuitanus: quia tamen Dauid
exterique sapientes illius seculi, scientiâ
excelluerint: primus tamen Salomon in-
stituit Ierosolymis vniuersitatem, & ere-
xit Scholas publicas, ad quas ex toto
regno Israël, confluxebant turmatim homi-
nes, ad audiendam diuinæ legis interpre-
tationem. Iuxta illud vaticinium Isaï 2.
*Et fluent ad eum omnes gentes, & docebit nos vias
suas, & ambulabimus in semitis eius, quia de Sion
exibit Lex, & verbum Domini de Ierosolym.* Ideò
Spiritus Sanctus, Salomoni inter omnes
sapientes illius seculi, primatum meritò
defert. Et præcedebat sapientia Salomonis, sa-
pientiam omnium orientalium, & Ægyptiorum.
Reflectite in Magnum Ecclesiæ Docto-
rem, Diuum Augustinum oculos, & fa-
cile concludetis, illi primas deberi in-
ter omnes Ecclesiæ sanctæ Doctores: si
enim Salomon promeruit titulum sapien-
tissimi, eò, quod primus sacrarum litera-
rum doctrinam excitauerit, quomodo
Diuo Augustino non tribuemus illud ce-
lebre elogium? *Eccæ plusquam Salomon hic, qui
primus Theologicam doctrinam conscrip-
sit, arcana Fidei aperuit, totam Sacram
scripturam sapientissimè interpretatus est,
vt meritò ad eius scripta vniuersus con-
fluat orbis, ad discendum oraculum sacræ
Scripturæ, genuinum sensum, & intelli-
gentiam.* Proinde rectè dicitur, clauem
David habere. quia sicut tota Davidis
intentio fuit, omnia de Deo & futuro
Messiâ vaticinari; ita omnis Augustini
conatus, Incarnatum mundum Deum mon-
strare, & in eius notitiam vnumquemq;
ducere.

Summum mysterium recenset Scri-
ptura, Exodi 7. quod, cùm Moyses &
Aaron miraculis Pharaonem allicere vel-
lent, vt diuinæ voluntati morem ge-
rens, Israëlitas liberos dimitteret, versa
fuerit Virga Aaron in colubrum, siue dra-
conem. volentes Magi & incantatores
Ægyptij, se quoque non minus potentes
ostendere, in illa miraculorum patrati-
one, idipsum conati sunt efficere, proie-
ctis virgis suis, quæ mutatæ sunt in Ser-
pentes. *Proiecerunt* (inquit sacer textus)
Virgas suas, quæ versæ sunt in Dracones. & Mox
Draco Moyses, deuorauit serpentes illos
magorum, seu incantationes Ægyptiacas.
Deuorauit virga Aaron, virgas eorum. Hæc con-
tentio magorum cùm Moyse & Aarone
in patrands miraculis, præfigurabat fu-

tura esse tempora, quibus vera scientia,
& sacra Theologia in serpente Moyses
præfigurata, foret mundanam scientiam
deuoratura, vt eleganter in hunc scriptu-
ræ locum subtilisat Petrus Blesensis Epi-
scop. 36. *Dracones inquit Pharaonis deuorat
Draco Moyses, & suauitatem Theologiæ lepor, euacuat
scientiam vanitatis.* Quod ad vnguem
verificatur in lege Euangelicâ, in quâ
sapientia Diui Augustini euacuat & ener-
uat sapientiam, & scientiam malefico-
rum; id est, Christi fidei aduersantium.
Quamdiu ergo sacra Augustini doctrina
vigeat, minimè debet populus Christia-
nus expauescere inuasionibus, aut imperus
hostium Ecclesiæ. Quod pulchrè figura-
bat Deus, in direptione Hierosolymæ
Hieremiæ 39. quando exercitus Nabu-
chodonozoris, armatâ manu irrumpit in Vr-
bem Ierosolymitanam, vt illam vastaret.
*Ingressi sunt omnes Principes Regis Babylonij, &
sederunt in porta media; moxq; subiungit sa-
cra pagina: Cùmq; vidisset eos Sedecias Rex
Iuda, & omnes viri bellatores, fugerunt.* Pagni-
nus & Paraphrastes Chaldaus, hanc me-
diam portam dicit fuisse Academiam, siue
domum doctrinæ; quamdiu hostilis exer-
citus in alijs vrbis Ierosolymæ portis con-
sistebat, imperterritò animo Rex Sede-
cias, & bellatores eius poterant ipsi re-
sistere. Sed postquam hostem mediâ por-
tâ, siue domo doctrinæ potiri videret,
prorsus in desperationem abiit, fugerunt
omnes. Hoc sanè factò Spiritus Sanctus
voluit indicare, ingentem scriptorum
Augustini Cathalogum, esse domum do-
ctrinæ. Proinde licet fidei Catholicæ ho-
stes, coniunctis viribus, aduersus Chri-
sti Ecclesiam insurgant, eamq; falsorum
dogmatum telis oppugnent; quamdiu ta-
men media porta, scilicet doctrina Au-
gustini vigeat, haud pertimescendum;
quia ad tanti Doctoris auctoritatem,
tanquam ad fulcrum Ecclesiæ sanctæ, il-
lud celeberrimum Pythagoræ dictum, ad
terrendos fidei hostes Spiritus Sanctus ap-
posuit. *Contra solem ne loquaris.*

Immo quid dico? Quamdiu sacra
hæc Religio, pijsimè eius fundata, in-
stitutis durabit, nusquam Ecclesia Dei
in sua securitate poterit periclitari. Nam
si innatū est Filijs, generosis passibus suos
parentes sequi, & hic vt magno parenti
& Doctori suo respondeant, quot filij, tot
Augustini; quot Religiosi, tot Doctores,
& acerrimi defensores fidei consurgunt.
Licet enim omnes Religiones singulari
quadam prærogatiuâ à Deo sint dotatæ,
tamen vt Sanctus Augustinus primatum
inter

Petrus
Blesensis.

Hierm. 39.

Pagninus.

Amisâ
domo do-
ctrinæ to-
ta Ieruso-
lyma ruit.

3. Reg. 4.
Cur Salo-
mon præfe-
ratur Da-
uidi in Sa-
pientia, &
quomodo.
Optatus
Mileuita-
nus.
Salomon
primus
Scholar
publicas
Ierosoly-
mæ ere-
xit.
Isaï 2.

D. Augu-
stinus in-
ter Docto-
res Ecclæ-
siæ prima-
tus tenet.

Contentio
Moyses in
patrands
miraculis
cū incan-
tatoribus
Ægypti-
orum.

Exodi 7.

inter omnes Ecclesiæ Doctores, & Religionum Patriarchas tenet; ita sacer hic Ordo, ab eo institutus, longè alijs antecellere debet. Quod mihi diuino Spiritu vaticinatus videtur esse Isaias, cap. 40. illis verbis: *Supra montem excelsum ascende tu, qui Euangelizas Sion.* Sanctus verò Hieronymus legit, *Tu, quæ Euangelizas vbi per Euangelizatricem in sensu morali, intelligit illam familiam Religiosam, cuius scopus, finis, & obiectum, est bonum, proximi, salus, & cura animorum.* Mirum inquit cum ipsa Sion mons sit, super alium altiorem montem iubetur ascendere. Quasi diceret; omnes quidem Religiones sunt, montes perfectionis; sed Religio D. Augustini, quæ non solum vitam contemplatiuam, (vt ceteri Ordines sacri) gerit; sed simul actiuam, indefesso pede, circa salutem animarum obeundo, super omnes Religiones, in altiori perfectionis monte residere iubetur, vt tanquam magistra discipulis, ceteris omnibus præluceat, & antecellat. Hanc ergo religiosam familiam præfiguratam reperio in illis viginti quatuor senioribus, stantibus iuxta Thronum Dei, qui omnes erant candidis induti vestibus, & coronis redimiti, Apocalipsis 4. *Et in circuitu Throni sedilia 24. & super thronos viginti quatuor seniores, circumamicti vestibus albis: & in capitibus eorum, coronæ aureæ.* vbi per hos viginti quatuor Seniores, adumbrati sunt omnes filij in familia Diui Augustini, quibus & in triumphante, & in militante Ecclesiâ propius ad Deum accedere conceditur, vt lux eorum luceat omnibus. Vnde quipiam facile colligere potest, quod sicut Diuus Augustinus, Athlas & columna Ecclesiæ habetur; ita sacri ordines ab illo instituti, sunt custodes Capitis Dei: quia semper pro defensione fidei Catholicæ, sese animoso pectore rebellibus opponunt, vitam periculosæ alæ committunt, & sanguinem ipsum pro diuini honoris defensione profundere parati sunt. Animaduertens Moyses exulceratum Dei animum, & summam eius aduersus populum indignationem: vidensque seueram ipsis imminere ultionem, propter atrocissimam illorum scelera, summopere afflictus, omnem mouit lapidem, vt insensum Dei animum ad clementiam flecteret. Ne verò in casum eius cunctatio abiret, reuocare capit Deo in memoriam tres eius acceptissimos Patriarchas. Recordare inquit Abraham, Isaac, & Iacob, seruatorum suorum.

Exodi 32. vbi Lyranus notat, Moyses extrema tentasse ad placandum Deum, quasi Deo iuste indignanti diceret. *Infinita bonitas! si populus iste mortem incendij & exustionis promeruit: ecce Abraham Pater eorum, amore tui in igne ex vr Chaldæorum immisus fuit? vt flamma illa, modernum furoris ignem tui temperarent. Si delicta populi huius gladium extorquent! ecce Isaac paratus fuit pro te immolari? igitur obedientia illa, quæ nec euaginatam ensẽ Isaac reculauit, brachium tui furoris inflectat, & ictum suspendat. Si denique homines isti sunt exilio multandi; recordare Iacob, cuius vita perpetuum fuit exilium, & peregrinatio; & parce populo tuo, ne exulare cogatur. Moxq; hac formâ Moyses placauit Deum. Ineuitabilem lethitiam idẽ sœuire in nos, & indomiti hostis gladium, vnumquemq; nostrum hisce temporibus ad eadem designare, nemo est, qui dubitet; in hodiernâ tamen festiuitate magni Doctoris, Diuini Augustini, facile possumus placare iram Dei. Spem indubitatam obtinendæ misericordiæ, nobis affert Lorinus in cap. 28. Actum Apostolorum: referens, quod in die conuersionis Sancti Pauli, nullibi serpentes & venenatæ viperæ noceant, & si quem laeserint, solâ saluâ talibus moribus mederi. Forsan Deo ita disponente, in memoriam viperæ, quæ Diuum Paulum in Insula Melitensi inuasit, & mordit; nequaquam tamen vulnerauit, sed in proiectu statim extincta est. Viperâ ineuitabilem mortalitatem nobis præ oculis sistit, quia hominem de quo generatur: *Stipendium peccati mors*, interimit. Serpens hostem animæ, & corporis adumbrabat. vt ergo ab his duobus malis, immunes nos Deus conseruet, in hodiernâ festiuitate, quæ sibi de mirabili Augustini conuersione congaudet, simili conuersioni Diui Pauli, quoniam illum Deus gratissimam lucem in suâ Ecclesiâ voluit esse, quæ Symbolum est misericordiæ, colligamus in vnum merita Sanctorum, quibus mitigatus Dei Filius, delinquenti populo parcat, & deuotâ supplicatione penetremus cælum: Protege Domine vrbem hanc, propter Augustinum Sanctum tuum, & propter Stanislaum Casimirianum, tuum seruum. Amen.*

DIE

DIE NATIVITATIS B. Mariæ Virginis. CONCIO PRIMA.

Salve Regina.

*Beatæ Virgini debetur regia potestas, & dominium,
in vniuersum mundum.*

Sub tempus belli Succici. 1657.

RAdiantis, inter densas profundæ noctis tenebras, Lunæ pulchritudo, gratâ a toto Orbe veneratione suscipi solet; eò, quod ad maximum, Vniuersi ornamentum spectare videatur; cum in absentia Solis, totum illustret. Ingredditur calamitosi hisce temporibus, depiorata mundi incunabula, (quam profusis dudum è cælo votis requirebamus) Virgo Maria: quam Lunæ radianti haud inmerito Ecclesia Sancta comparat: Quasi aurora inquit, pulchra vt Luna. Forsan vt cum ipsamet, Regina Poloniarum intitulari pridem voluerit, nunc Serenissimo Rege nostro, in summo bellorum omnium vndiq; tumultuantium discrimine, pro patria excubante, in eius absentia, sceptrâ regni vigilanter custodiat, & à desperatissimis hostium incursibus potenter tueatur. Quidni igitur fessi desiderijs, post depulsa mæroris & timoris tenebras, ceu serenantem lunam, ad nos anniuersario festiuitatis curriculo redeuntem eam veneremur? Ad ingressum Isabellæ Austriæ Reginæ, his olim triumphans Mantua vsa est verbis: *Salve vera Iouis proles.* ad prodigiosum Mariæ ortum, audacius ego hodiè, nomine afflicte Poloniæ, & totius Christianitatis perorare possum: *Salve Regina nostra, & vere Diuinum genus.* An non Virginis Natiuitas, diuinæ assimilatur? De ineffabili illâ diuinarum personarum processione dicitur: *generationem eius quis enarrabit; Virginis Mariæ Natiuitatem, quæ suis visceribus Deum tenuit, non est qui comprehendat? Multorum ille dierum grandævus Pater; gloriatur se ab æterno consubstantialẽ sibi genuisse Filium: Ex vtero inquit ante Luciferum genuit.* Augusta quoq; Virgo, de æternâ suâ Natiuitate, in diuinâ præscientiâ factâ, triumphat: *Nondum erant abyssi, & ego iam concepta eram, ab æterno & ex antiquis ordinata sum.* Diuina generatio fit in instanti, dum intellectus æterni Patris, im-

mensæ fecunditatis & actiuitatis, suam essentiam comprehendens, simile sibi verbum intra se producit. Sanctæ Virginis etiam generationem instantaneam fuisse, testatur Ioannes Baptista Poza, in suo Elucidario, asserens Sacratissimum Virginis corpusculum, miraculosè in instanti invtero suæ matris, formatum fuisse. Propter quod Sanctus Damascenus Virginem Deiparam, gratiæ fatum appellat, orat. in Natiuit: Virginis. apud Salazar de Conceptione cap. 24. sic loquens: *Quoniam itaq; futurum erat, vt Dei genitrix ac Virgo, ex Anna oriretur, natura gratiæ fatum anteuertente ausa non est, sed tantisper expectauit, donec gratia fructum suum produxisset.* Nam vt testatur Castro in Historia Deiparæ, cap. 2. *Beatissima Virgo procreata fuit propè annum sexagesimum suorum parentum.* Vt dum iam per bina impedimenta, sterilitatis & senectæ, natura impotens esset, tunc gratia manum operi admoueret, nobisq; commonstrasset Mariam potius esse suam, quàm naturæ filiam. verè itaque Diuum genus Maria, quam ego Reginam totius mundi esse vobis ostendam.

Vndenam Regius sanguis possit cognosci, optimè docet alicubi Plinius, ex eo, quod Regum animæ sint ex auro elaboratæ, id est: quod natura in eorum generatione, quos ad regnum produxit, immiscuerit eximias dotes, generosam indolem, & excellentes animorum propensiones: ijs verò: quos ad seruitutem reseruabat, dicit naturam immiscuisse ferum miseriarum, tribuens eis abiectum, animum, & inclinationes viles, quæ ad nihil honesti aut boni conducere. *Ipsi* (inquit Socrates, lib. 4. de Rep. Platonicâ) *quos natura genuit ad regnum, miscuit aurum; his, quos genuit ad seruitutem, miscuit ferrum.* Vultis generositatem eximiam indolis in Virgine Deiparâ. Audite insignem illum Theologum, Dionysium Arcopagitam in

Ioannes
Baptista
Poza

S. Damasc.

Castro,

Virgo
Mantua
circa 60.
annu suorum
parentum
nata est.

Plato.

Regum
animæ
quod ex
auro elaboratæ.

Socrates.

Epi-

T 2

Epistolâ quadam ad Sanctum Paulum ita scribentem: Fateor inquit coram omnipotentia Dei, & elementa saluatoris, & gloria maiestatis Virginis Matris eius, quoniam cum a Ioanne vertice Euangelij & Prophetarum; qui in corpore habitans quasi Sol fulget in celo, ductus sui ad Deiformem presentiam Altissime Virginis; tantus me splendor circumfulsit exterioris, & plenius irradiavit interioris, tanta etiam in me odoramentorum omnium superabundavit fragrantia; ut nec corpus infelix, nec spiritus posset tanta felicitate insignia sustinere, defecit cor meum, defecit & spiritus tanta gloria maiestatis oppressus. Testor qui aderat in Virgine Deum, si tua diuina conceptio me non edocuisse, hanc ego verum Deum esse credidissim. En, quam excelsa mens, ut non solum diuinitatem redolere, sed etiam quodammodo habere videatur. Vultis regium & imperterritum animum? terribilis est ut castrorum acies ordinata. Tanquam supremæ felicitatis exemplum adducit Plinius, lib. 7. cap. 41. de summa felicitate, quandam Matronam; cuius filia, fuit Regis filia, Regis Sponsa, & Regis Mater: Vna faminarum in omni ævo Lacedæmonia reperitur, quæ Regis filia, Regis vxor, & Regis Mater fuit. Has omnes pulcherrimas felicitatis dotes, in Virgine nostra, diuina omnipotentia indissolubili nexu copulauit. Fuit enim Filia Regis, id est; Patris æterni, & ideo de hac suâ filiatione gloriatur. ab æterno inquit & ante secula creatum sum: Ar, cur non genita? Quia generatio præsupponit subiectum, in quo, & ex quo fiat, proinde præsupponit aliquam corruptionem. At verò creatio, cum sit productio rei ex nihilo, nihil penitus corruptibilitatis, in se inuoluit. Vt ergo Beata Virgo ostenderet, se non humanis viribus productam esse, sed ipsamet æterni Patris omnipotentia, ideo dicit se esse creatam. Est Regis Sponsa, id est Spiritus Sancti. Est Regis Mater, id est, verbi incarnati. Ad quod respexisse videtur antiquissimus Hefychius, dum illam complementum Sanctissime Trinitatis, appellat. Ergo ne Deo forsan ante productionem Virginis, aliquid deerat ad perfectionem essentialem? minimè sanè. Sed ut ostenderet illam non aliunde, nisi de sanguine Dei prognatam esse. Cum enim Pater, æternus illo suo fecundissimo intellectu, ab æterno incessanter generet Filium: & Pater cum Filio spiraret Spiritum Sanctum, Spiritus verò Sanctus, iam non habeat, quid amplius in diuinis producat, ne in tanta fecunditate Diuinæ naturæ, solus sterilis videatur, totam suam potentiam, ad productionem Virginis Deiparæ conculit, ut eam in omni puritate formatam

sibi in Sponsam assumeret. Vt meritò Sanctus Bernardinus inclamet: Tecum Spiritus, de quo concipitur; tecum Pater qui genuit, quem concipit; tecum Filius, qui miro modo referat genitale secretum. Cum ergo iam constet, & ex doctibus Virgini inditis, & ex dignitate eam fuisse Reginam, sciscitemini iam, cuiusnam partis in toto orbe.

Regina, cuiusnam sit gentis, nationis, aut Prouinciæ, facile ex habitu cognoscitur. Regibus quippè, ut tanto in maiori sint veneratione & amore apud subditos, visitatum est, ad eorum vestitum sese accommodare. Audite quæso, qualia vestimenta Virginis describit Spiritus Sanctus Apocal. 12. Amictus Sole, & Luna sub pedibus eius. Refert quidem Alexander ab Alexandro. Romanos gestasse lunulas in pedibus pro calceamentis, per quod eorum splendor nobilitatis, discreparet ab hominibus senilibus, qui calceari solebant ex pellibus animantium. Sed quia in pedibus lunulas gestabant, citò hic eorum splendor euauit, attestante Prophetâ Isaia 3. In illa die auferet Deus ornamentum calceamentorum & lunulas, id est; calceamenta, quæ erant lunulis picturata, seu fenestrata. At verò quia Beata Virgo calcat lunam: & luna sub pedibus eius, per quod eam Spiritus Sanctus distinguit ab omnibus mortalibus, qui sunt serui peccati, & ideo illis debentur calceamenta de pellibus animantium: hoc enim vestimenti genus dederat. Deus primis parentibus Genes. 3. Fecit quoque Dominus Deus Adam, & vxori eius, tunicas pelliceas, & induit eos. Beata autem Virgini in vestimentum debetur Sol, & luna in scabellum, ut ex inde pateat, illam esse Reginam calorum, quo titulo ab ipso celesti paranymphe fuit salutata: Regina celi letare. Imò calum ipsum omni puritate purius appellat eam sacer textus 1. Corinthiorum 15. Primus inquit homo de terrâ terrenus, secundus homo de celo celestis. hoc est; Christus. Vbi calum non taliter accipiendum est, quasi corpus Christi, ex materia celesti fuerit efformatum, & solum viscera Mariæ penetraverit, absq; eò, quod ipsa aliquid sui sanguinis ad eius formationem contulisset, ut contra errorem cuiusdam Hæretici fuisse id probat. Diuus Thomas. 3. parte q. 31. art. 5. ad 3. Neque per calum intelligi potest Pater, æternus: quia Christus secundum humanitatem ab illo non procedit. Sed intelligitur ipsa Virgo, ut ingeniosè nodum hunc dissoluit in 4. Dialog. Q. 65. Celestem inquit dico quia non ex humano conceptus semine, sed de Maria Virgine pro nostrâ salute assumptus est à Filio Dei. Idem docet Sanctus Ambrosius, qui verba illa Ioannis 6. Ego sum panis viuus qui de celo descendi sic exponit lib. 8. Epistolâ 61. Panis de celo, corpus ex Virgine.

Necdum satis, Virginem Mariam cæli Reginam esse, nisi etiam tanta amplitudine eius Regia potestas dilatetur; quemadmodum ipsius Christi, qui totius mundi ut Redemptor, ita & Dominator, habetur. Quatuor titulis, potestas Regia temporalis, directa in omnes creaturas, tam sublunares; quam cælestes, cum perfecta iurisdictionis plenitudine Christo debebatur. Primò ratione vnionis hypostaticæ, ex qua natura humana digna effecta est, quæ omnibus creaturis, dominaretur. Secundò iure redemptionis: ex hoc enim obtinuit, ut perfectam haberet potestatem non solum in homines, quos proximè redemit; sed etiam in creaturas terrestres, quæ homini subiiciuntur; imò & in cælestes, quæ ex hominum redemptione, non exiguum fructum & utilitatem percipiunt. Tertiò iure hæreditatis: quia cum esset verus & naturalis Dei Filius, paternam hæreditatem debuit obtinere, iuxta illud: si enim filius, & hæres. Vltimò iure meriti; quia Christus Dominus suâ humanitate, & submissione meruit, hanc prerogatiuam, ut in nomine eius omne genu flecteretur. Hisce pariter titulis, imperium Augustissimæ Virginis, in totum orbem propagatum est, & ita longè latèq; diffusum, ut ipsdem, quibus totius vniuersi vastitas, claudatur terminis. Imprimis enim ex vi Vnionis hypostaticæ, debetur Augustissima Virgini, regalis potestas in omnes creaturas. Nam quemadmodum Dauid & Abraham, propter vitæ sanctimoniam, & profundam obedientiam, meruerunt circumstantiam generis, id est; ut ex hac familiâ, & ex his progenitoribus Christus nasceretur, ut fatetur scriptura Genes. 22. Vbi ad Abrahamum dicitur: Benedicentur in te omnes gentes terræ, quia obedisti voci meo. idq; de Christo exponit Paulus ad Galatas 3. & explicatur de meritò Abraham à Chrysosthomo tomo. 1. hom. 47. in Genes. Idem constat de Dauide ex Psalmo 131. Vbi dicitur. Iurauit Dominus Dauid veritatem, & non frustrabitur eam: de fructu ventris tui ponam, super sedem tuam: qui locus intelligitur de Christo nascituro, teste Petro Actorum 2. Versu 20. & habet promissionem propter voluntatem domus Dei edificandæ. Vt notat Bellarminus in eum Psalms locum. Ita Augustissima Virgo, meruit circumstantiam temporis

seu accelerationem; iuxta illud Psalms 11. Propter miseriam inopum, & gemitum pauperum, nunc exurgam dicit Dominus. Quod ipsum colligitur ex Danielis 9. Vbi dicitur. Septuaginta hebdomades abbreviate sunt super populum tuum, ut vngatur Sanctus Sanctorum. Vnde constans est traditio Rabbiorum, præsertim Petri Alphonsi Hebræi ad fidem conuersi, in quodam tractatu: quod dum Gabriel Archangelus mitteretur ad Virginem Mariam, annuntiandæ futuræ incarnationis gratiâ, defuerint adhuc viginti anni ad complenda quatuor millia annorum, à creatione mundi, quibus completis Filius Dei humanam carnem assumpturus erat, cuius symbolum fuit efformatio Solis quarto die facta Genes. 1. Fecit Deus duo luminaria magna, & factum est vespere & mane dies quartus; & quoniam mille anni apud Deum, tanquam dies vna, idè per hoc figurabatur Christus, post decursum quater mille annorum nasciturus, iuxta Prophetiam Malachiæ cap. 4. Orietur inquit vobis Sol iustitiæ. Quemadmodum etiam Deus, in delendis creaturis omnibus corporeis, per vniuersale diluuium, viginti annos anticipauerat. Vbi Ioannes Toletanus etiam, Hebræus, considerans illam viginti annorum anticipationem, dicit hoc factum, fuisse propter enormia peccata hominum: deputauerat enim Deus conuersioni & penitentia primū, centum viginti annos. Genes. 6. Et erunt dies illius centum viginti annorum. Sed cum nemo repeniretur, qui commissa delicta per penitentiam eluere vellet, acceleratum est tempus vindictæ. Quia homines (inquit Sanctus Hieronymus in Quæstionibus Hebræis in Genes.) penitentiam agere contempserunt, noluit Deus expectare tempus sanctum, sed viginti annorum spatium amputatis, introduxit diluuium anno centesimo agenda penitentia destinata. Sicut ergo propter impenitentiam hominum, acceleratum fuit vniuersale diluuium, ita pariter inquit Toletanus, propter merita Sanctissimæ Virginis, anticipatus fuit aduentus Dei in mundum, totidem viginti annis ante completum numerum quater mille annorum, quibus elapsis venturus sperabatur.

Neque sanè obstat illa quorundam dubitatio: quia meritum Christi ut sic, includit durationem. Ergo sicut meritum Christi præuisum est ante merita Beate Virginis; ita & duratio Christi. Ergo eam Beata Virgo non promeruit. falsum enim est, hoc meritum, includere hanc durationem, siquidem meritum & actio, non indiuiduantur ab hac duratione, sed potius

Dionysius
Areopag.

Cantic. 6.

Plinius.

B. V. Re-
gis filia,
Regis
Sponsa,
Regis Ma-
ter.Beata Vir-
go cur no-
genita di-
citur.

Hefychius

S. Bernar.

Reges in
vestitu de-
bent se ac-
commodare
sue genti.

Apoc. 19.

Lunula in
pedibus
signi No-
bilitatis.

Isaia 3.

Gen. 1.

1. Cor. 15.

S. Thomas

Ioan. 6.
S. Ambr.Potestas
regia qua-
tuor titu-
lis Christo
debetur.B. Virgini
ipsdem ti-
tulis, quibus
& Christo
Regia po-
testas de-
betur.

Gen. 3.

S. Chrys.

Psal. 131.

Act. 2.

Bellarmi.

Psal. 11.

Daniel. 9.

Alphon.

Angelus
ante com-
pleta qua-
tuor mil-
lia annorū
missus ad
Virginem.

Gen. 1.

Malach. 4.

Toletanus

Gen. 6.

S. Hiero.

Toletanus

tius hoc & tantum meritum, includit tantam durationem; non verò hanc durationem. Non obstat item Authoritas Diui Augustini tom. 4. in Quæstionibus ex nouo testamento Q. 83. sic loquentis: idcirco tunc venit quando debuit venire, voluntati sue rationem secutus, non meritorum: nam si merita perpendas, venire non debuit. Ergo quod tunc venerit, non ex meritis, proinde Beata Virgo non meruit accelerationem. Quia Diuus Augustinus loquitur ibi de aduentu Christi absolute; non verò de aduentu tunc; seu de aduentu accelerato. Et profectò acceleratam esse Verbi Diuini Incarnationem, agnouerunt & ipsimet dæmones. Matth. 8. illud inclamantes. *Quid nobis & tibi IESV Fili Dei, venisti huc ante tempus torquere nos.* Cui sententiæ subscribit Isaias capite vltimò, de partu Virginis, & de natiuitate Saluatoris sic inquit. *Antequàm parturiret, peperit.* quem locum doctus quidam ex modernis sic legit; *Antequàm veniret tempus pariendi, peperit masculum* arripite hunc locum; & paulisper desce-
 Rom. 13. *ad Romanos: propior est nostra salus, quam cum credidimus.* hoc est; propinquior est salus nostra, quam nos fide apprehendimus. Itaque per virtutem meritorum B. Virginis, acceleratum fuit opus redemptionis, & nostra salus anticipata.

Debetur hæc amplitudo potestatis Beatæ virginis, & titulo redemptionis, tum quia sub tempus passionis, quo opus nostræ redemptionis peragebatur, quasi diuidendo cum Filio omnes illos cruciatus, peragebat; teste Diuo Ambrosio Epistolâ 82. ad finem fugientibus inquit Apostolis, ante crucem stabat, ac p̄s spectabat oculis filij vulnera. *Quod si oculi stebat, certè prompto animo laudes æterno Patri decantabat: instar vitularum portantium arcam gemebat, & pergebat.* Gemebat quidem tam amarè, vt dicat D. Anselmus de excellentiâ Virginis, capite 5. *Vtq; pia Domina, non crediderim te potuisse villo pacto stimulos tanti cruciatûs, quin vitam amitteres, sustinere; nisi ipse Spiritus vitæ, Spiritus consolationis, Spiritus scilicet dulcissimi Filij tui te confortaret, & consolaretur.* Pergebat verò tam constanter, vt dicat idem D. Anselmus, apud D. Antonium quartâ parte Theologia, art. 15. cap. 41. §. 1. *Ita Diuine voluntati conformis erat, vt si oportuisset ad implendam voluntatem Dei, ipsa Filium in cruce posuisset, atq; obtulisset: neq; enim minoris fuit obedientiæ, quam Abraham.* Tum quia amplissima merita sanctissimæ Virginis, fuerunt occasio anticipatæ redemptionis generis humani. Et licet primo intuitu videatur id repugna-

re veritati: quomodo enim Deus propter merita Virginis poterat citius facere, quod iam ab æterno in tempore determinato statuerat faciendum, præsertim cum diuina decreta magis sint infalibilia, certa, & efficacia, ad exequendum id, quod præcognitum est; quàm vires aut causæ humanæ, ad supplendam executionem eiusdem. Nihilominus constât ex sacrâ Theologiâ, huiusmodi decreta diuina, conditionata esse: quatenus diuina Maiestas anticipat, vel postponit, seu differt opera facienda, secundum occasiones aut euentus rerum; non quòd hæc mutatio se teneat ex parte Dei, aut incertitudo aliqua, sed quia ex parte causarum erat hæc inclinatio, seu propensio, iuxta quam Deus decreuerat sic faciendum. Res exemplo clara sit, interpellabat Beata Virgo Filium suum in nuptijs Canæ Galilææ, eiq; supplex proponebat inopiam ac defectum vini, cui postulanti respondit Dominus: *Nondum venit hora mea.* Ioan. 2. & nihilominus statim impletis hydrijs, aquam in vinum conuertit, & optimo musto conuiuias recreauit. Quid est? si nondum venit tempus faciendi miracula, quomodo illa Christus fecit? Nodum dissoluit Sanctus Cyrillus, autumans Saluatorem nostrum amore Virginis hoc miraculū patrasse: *Statim inquit ad actum propter matrem accedit, quem quantum in eo erat, parumper distulisset.* Licet ergo nondum tempus & decretum patrândi miracula aduenerat; nihilominus preces matris illius (inquit Sanctus Doctor) accelerarunt tempus, & angusta, profundaq; suspiria, supernæ Matris Virginis, executionem miraculo anticiparunt.

Debetur hæc potestas sanctissimæ Virginis & titulo hæreditatis, eò quò sit Mater Dei. Hinc à sanctis Patribus Beata Virgo; Regina totius mundi appellatur, non quòd nata sit ex Regibus, à quibus regnum hæreditasset: quia hoc modo non fuit Regina, vt argutè probat S. Cyrillus lib. 6. contra Iulianum. Sed quòd genuerit Regem, qui hanc illi potestatem, communicaret, teste Diuo Bernardo sermo: in illud Apocal. 12. *Signum magnum apparuit: Maria inquit, eò quòd Mater est, Regina Cælorum, & Domina mundi iure esse probatur.* Comprobat Diuus Athanasius sermone 1. de Natiuitate Beatæ Virginis. *Quandoquidem ait Christus Rex est, qui natus est ex Virgine, idemq; & Deus, & Dominus, ea propter & Mater quæ eum genuit, & Regina, & Domina, & Deipara, propriè & verè censetur.* Quod adhuc clariùs elucidat Diuus Bernardus tomo. 1. sermo. 78. cap. 7. *Virgo inquit Beatissima,*

omnem huius mundi meruit, principatum & regnum, quia Filius eius in primo instanti sue conceptionis, Monarchiam totius promeruit & obtinuit vniuersi; Sicut Propheta testatur dicens. *Domini est terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuersi qui habitant in eo.* Psal. 23. Tandem hæc Regia potestas, debetur Virgini & titulo meriti: quia ipsa meruit, vt eligeretur & esset Mater Dei. Quem admodum docet Diuus Basilius, hom. 25. de humanâ Christi generatione, vbi asserit propter vitæ puritatem, Virginem fuisse electam, vt esset Mater Dei. Ambr. Epistol. 28. Hieronymus Epistolâ 22. ad Eustachium Virginem, de seruanda virginitate. Augustinus lib. de naturâ & gratiâ cap. 26. & alibi: proinde congruum erat, vt quemadmodum ipsi Deo, sic & Dei Matri omnis creatura subderetur. Tum quia per merita Sanctissimæ Virginis, peccatores suorum criminum veniam consequuntur, proinde illi tanquam Mediatrix & imperatrici subesse debent. Hoc docet Doctor Seraphicus, super illa verba Ecclesiastici 24. *In plenitudine sanctorum detentio mea sic discurrens detinet Filium, ne peccatores percutiat.* Ante Mariam non fuit, qui sic Dominum detineret attestante Isaiâ qui dicit: *non est qui inuocet nomen tuum, qui conjurat, & teneat te.* Profectò nullus hætenus quantumuis sanctissimus ausus fuit retardare, seu tenere impetum furoris diuini, quominus Deus peccatores flagellis caderet, & iniuriam sibi illatam vindicaret. At verò Virgo Peraugusta potest, & omnia pro voto impetrat, & consequitur; & quemadmodum Filius eius agit vices Mediatoris apud Patrem, semper pro peccatoribus interpellans; ita eodem munere fungitur Virgo Deipara, semper orans Filium pro peccatis homi-

num, & incessanter, promouens remedium populi sui.

Refert Plutarchus lib. de Romanis, de illo barbaro & inhumano duce Coriolano, quòd iratus vrbi Romanæ propter iniurias, quibus eum Romani lacefferant, sese adiunxerit Volsis, & Romam obsidione cinxerit: videntes Romani se vndeque arctissime constrictos, & ad vltimas prorsus angustias redactos esse, pertimescentes tam efferati hostis crudelitatem, cum nihil suis legationibus proficerent, decreuerunt celebriores matronas, & inter ipsas Matrem eius ad illum expedire, quò facilius clementem sibi redderent. Is vbi Matrem conspexit, equò descendens, obuiam matri processit, hæc vbera, quibus eum lactauerat aperiens, copiosis lachrymis ex intimo cordis affectu veniam Romanis poscebat, & sic Romani iam omni spe ac subsidio destituti, immunes matre mediatrice, euaserunt. O Augusta Virgo, vides nunc regnum tuum hæreditarium, regnum inquam Poloniæ, facta vndique hostium fidei coniuratione, grauitè premi, vastari, profanari templa, sacras conculcari imagines, vasa Deo dicata ad vsus meretricios conuerti, loca tibi tuoq; filio erecta in prostibula mutari, sanctorum Reliquias commisceri luto, thesauros cultui diuino consecratos diripi, gentem tuam sanctam cane peius tractari; igitur cum iam omni prorsus ope humanâ simus destituti, tu ipsa tanquam Imperatrix inuictissima succurre, veniam tuo populo impetra, & regnū hoc sartum tectumq; conferua.

* *

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Ex hoc beatam me dicent omnes generationes Luca 1.
Beata Virgo quia sinè dolore nata est, & ad hoc vt Deus maxima beneficia, & summum, amorem mundo per illam manifestaret, ab ipsa sua Natiuitate statim beata dici meruit.

Vicissitudine temporum omnia mutantur, in hoc Orbe sublunari, Auditores; & recurrentibus nouis caloruni reuolutionibus, noua in Deum, & Sanctissimam eius Genitricem, in pectoribus mortalium pietas radica menta iacit. Recur-

rente itaque natali die, gloriatur Augustissima Cælorum Regina maiorem erga se hominum religionem in toto orbe reportaturam. Ex hoc inquit beatam me dicent omnes generationes. Sed quomodo obsecro magna Dei Mater, totus mundus in tuum obsequium

obsequium, sua corda mánipabit? cum magna eius pars, aduersus tuam intactam Virginitatem, & Dei maternitatis honorem, audacius & impudentius assurgat. Sed benè sibi, vt video, persuadet Deipara, omnes mundi generationes suam gloriam prædicaturas. Nam si celestem respiciamus curiam? ibi imprimis Beatam Virginem prædicat generatio diuina, propterea, quòd Deum & hominem simul genuerit, atq; lactauerit, Lucæ 11.

Lucæ 11. *Beatus inquit Venter qui te portauit. & vbera que suxisti.* Beatam prædicat Sanctam MARIAM Angelica generatio: Nam & in Annuntiatione eius decantârunt: *Aue gratia plena*: & tempore Gregorij Magni, cum pestis maxima per Romanam Urbem grassaretur, pro cuius expulsionem Pontifex, processionem instituerat, præeunte, imagine Beatæ Virginis, auditi sunt, Angeli canentes: *Regina Cæli letare Alleluia*: quibus verbis apposuit D. Gregorius, *Ora pro nobis Deum, Alleluia*. Moxque pestis cessauit. Si verò recurramus ad hunc orbem sublunarem: Vniuersa generatio eius, Beatam Virginem prædicat. Nam si rectè dicunt Philosophi: *contraria iuxta se posita, magis elucescunt*. Sic planè excellentia Sanctissimæ Virginis, eius est conditionis, vt multis turpiter oblatrantibus, alijs petulanter in eam debacchantibus, magis elucescat. Adeò, vt etiam infestissimi Christianæ religionis hostes, euidentissimâ istius rei veritate compulsi, à laudibus sanctissimæ Virginis, sese abstinere nequaquam valeant. Hinc & Iudæorum generationes, Beatam Virginem prædicant. Nam Rabbi Accados, qui Magistri Sancti apud Hebræos nomen obtinet, Auctore Galatino, de arcanis Catholicæ veritatis, in hunc modum Beatam Virginem effert: *Sicut Abacus est armarium, quod Principes sibi consciunt, vt auri & argenti vascula in eo recondant, suamq; gloriam & opes cunctis ostendant. Ita Regis Messia Mater est armarium, quod Deus ipse construxit, vt Messias in ea sedeat, ad maiestatis sue gloriam, mortalibus omnibus ostendendam. Si verò ad Hæreticos sermonem conuertamus? & hi vel inuiti, excellentiam MARIÆ fateri debent. Nam teste S. Thoma 3. Sentent. distinet: 4. Quæst. 2. Martinus Lutherus nostri temporis Hæresiarcha magnus, Virgini quamuis non leuiter infestus, quasi tamen suæ oblitus malitiæ, sic de ea scribit. Dignum inquit & iustum erat, MARIÆ personam ab originali peccato præseruari, de qua Christus sumpturus erat carnem, quæ omnia peccata superaret. Blasphemus quoque Caluinus in suâ Harmoniâ Euangelicâ, sic de*

**Pestis Ro-
mæ per
Virginem
Deiparam
sedata.**

Galatinus.

**Rabbi
Accados.**

S. Thoma

**Lutherus
quid de B.
Virgine
scribat.**

Virgine Beata scribit. *Nunquam de me, vt in Domino confido, audietur; quasi auerſer Mariam: erga quam minus benè affici, reprobata mentis certum existimo indicium.* Merito proinde dicit Dei Genitrix, beatam me dicent omnes generationes: quia ab omnibus etiam inuitis, suæ testimonium Sanctitatis, atq; dignitatis habet. Duas itaq; ostendâ causas, propter quas B. Virgo, ab ipsa statim Natiuitate suâ, beata prædicari debuit.

Maximè in suâ gloriosissimâ natiuitate, sanctissima Virgo, beata dici meruit ab omni generatione, quia vt docet Stephanus Mendez, vnus ex præcipuis Religionis sancti Dominici Theologis in suo Mariali, absque dolore Matris suæ nata est. Cui piz satis opinioni subscribit S. Ildephonus serm. de Natiuitate Virginis, *MARIA inquit non sic est nata, sicut solent pueri, & puella nasci.* Horum enim conceptus & ortus communis est, vt in iniquitatibus concepti, & originalis peccati tenebris inuoluti, prodeant in lucem, sanctissimæ autem Virgini, lucidissimus & sine vllis tenebris, in has mundi plagas, ortus promissus fuit: *Orietur stella ex iacob.* Stella autem ortus tenebras fugat. Hinc merito Sancta Ecclesia in natali Virginis canit: *Natiuitas tu: Dei genitrix Virgo, gaudium annuntiauit vniuerso mundo.* Quod ipsamet Deipara S. Brigitta reuelauit lib. 6. Reuelat. cap. 56. *Verè filia dico tibi, quòd natiuitas mea initium fuit verorum gaudiorum.* Cum ergo initium veri gaudij esse non possit, vbi vel minimum doloris intercedit, manifestè patet, quòd natiuitas Virginis, nullum penitus dolorem parturienti matri attulit. Vnde sicut S. Ildephonus lib. de Virginitate B. Virginis, loquens de eadem Virgine Christum parturiente, discurre: *Non potest inquit fieri, vt qui iuxta vocem Angeli gaudium vniuersorum affert, tormenta in ortu suo matri attulerit: inter Angelorum excubias & laudes, non credo, quòd matri gemitus & dolores, tristitiaq; Eux contraxerit.* Eodem planè modo, de Virginis Natiuitate possumus discurre, quòd omnis doloris expertus fuerit, quoniam non videbatur conueniens, vt illa, quæ nascens gaudium vniuerso mundo afferebat, tormenta in ortu suo, soli matri afferret.

Et ratio euidentissima hoc ipsum suadet, nam in paradiso terrestri, dolor partus nullus erat futurus, vt aperte indicat sacer textus inquit: *in dolore paries.* Quæ verba Deus post peccatum Eux locutus est, ergo ante peccatum non erat paritura cum dolore, vt docet D. August. lib. 14. de ciuitate Cap. 26. quòd ad pariendum ma-

**Caluini
confessio.**

**Idem A. &
vniuersi
indugunt**

Ildepho.

Num. 24.

S. Brigitta

Ildepho.

**In paradiso
nullus
fuit dolor in par-
tu.**

S. August.

tristitia impulsus, fæminea viscera relaxasset. Si ergo in statu innocentia, partus futurus fuisset doloris expertus, talis autem liberatio, non erat debita naturæ humanæ absolute spectatæ, sed tantum conueniens illi innocentia statui: multò magis conueniens erat, vt ille partus dolore caret, quem editura erat in mundum VIRGO MARIA, quæ non solum gratiâ originali, sed innumeris alijs priuilegijs, super omnes creaturas erat insignita.

Meruit & ex alia ratione Virgo Sanctissima, ab ipsâ suâ natiuitate, beata prædicari: quia ad hoc nata est, vt Deus suam immensâ beneficentia, per illam mundo communicaret, maximumq; amorem in genus humanum testaretur. Quod pulchrè figurabat velum illud, Virginis imaginem Constantinopoli velans. (quod vt refert Durandus in suo Rationali) à vespere feræ sextæ recedebat, & rursus post vespem Sabbathi redibat, ad ostendendum, quòd licet Deus alijs diebus non facile exaudiat, post natiuitatem tamen Virginis nemo sit, cuius ille preces repudiet. Suadet hoc ipsum & Mystica ratio. Nam quemadmodum DEVS sex diebus mundum creauit, compleuitq; die septimo opus suum, quod fecerat, & requieuit ab vniuerso opere, quod patrauerat. Genes. 2. *Benedixitq; diei septimo.* Ita pariter Deus perfectissimam inter omnes creaturas Virginem Sanctissimam creauit, proinde eam nihil sit eâ perfectiorem, dici potest in eâ opus suum compleuisse, atque perfectissimè quiesuisse; tàm in vtero eius ex quo carnem suscepit, & in quo nouem mensibus delituit; tàm quoq; in anima, in quâ per gratiam copiosissimam, perpetuam sibi fecit habitationem. Ergo propter tantam Virginis perfectionem, meritò illi benedixisse, suumque ineffabilem amorem, per illam generi humano exhibuisse, censendus est.

Ex duplici Scripturæ fundamento, deducit S. August. Summum Christi erga nos amorem. Primò, ex illo Lucæ 23. *Pater in manus tuas commendo spiritum meum.* Quæ necessitas inquit erat S. Augustinus. *Animam suam Patri commendare, cùm scuit personaliter vnitam esse verbo diuino, & ab instanti suæ conceptionis perfectissimè beatam.* Respondetque idem Sanctus Doctor 4. in Matthæum: his verbis à Christo commendari Patri fideles, quos ille vocat spiritum & animam suam, propter amoris excessum, quo illos amplectitur. Consentit D. Athanasius, Oratione de humanâ naturâ, vbi per Spiritum Christi, seruos eius interpretatur. In

**Velut Con-
stantino-
poli in i-
magine B.
Virginis
portento-
sum.**

Gen. 2.

**Christus
quare ani-
mam suâ
Patri co-
mendaui.**

S. August.

eo inquit (videlicet Spiritu) Omnes homines apud Patrem deponit, ac commendat: per ipsum, ac in ipso viuificandos. Sanctus quoq; Anselmus tomo 3. in Decalogo, de passione, similiter locum hunc exponit, inquit: *in hac commendatione, cum hostiâ sanguinis, commendat Christus, Deo Patri Matrem dulcissimam, quæ scrutinium est, ac potissimum habitaculum Sancti Spiritus, vna cum hominibus, qui de Spiritu Sancto victuri sunt, vsq; ad finem seculi.*

Secundo, Christi amorem erga mortales, deducit S. August. ex illo Christi dicto Zachariæ 1. *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* Quasi diceret; suos fideles non secus, quam animam suam, aut oculos esse charos. Nemo opinor est, qui nesciat animâ nihil esse charius; & nihil diligentius, quam custodiam oculorum, quorum dolor molestus & nimis grauis est. Vnde Christus Dominus in his verbis: *Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei.* hunc sensum voluit exprimere, verbera, spinæ, clauis, & tormenta crucis, corpus mihi laeserunt; sed ea quæ fideles mei patiuntur, ad meam vsque animam penetrant, & oculorum pupillam offendunt. Ideoque, Christus dum pateretur, obmutuit: dum autem suis seruis grauem iniuriam videret inferri, licet iam in cælo esset, non potuit se continere, quin conquereretur exclamans: *Saule, saule, quid me persequeris.* Actorum 9. numero quarto. Quid est hoc? num forsan Saulus in tantam insaniam deuenerat, vt regnantem ac triumphantem Christum in cælo persequeretur? minimè sanè: sed eius persequeretur Ecclesiam, quam Christus Dominus à seipso, amoris sui causâ erga illam, non distinguebat. Sic exponit Bernardus Serm. 1. de conuersione Pauli. *An non inquit persequeretur Christum, qui Christi membra trucidabat in terris?* Verum licet sit tantus Christi amor, seuera tamen eius iustitia, sæpius illum retardat ab eo exhibendo, nec aliter, quam per Virginem Sanctissimam, ad miserendum potest inflecti. Hanc ob causam, Christus Dominus morti iam proximus, in suo testamento, quod in lecto crucis condidit, illud nobis potissimum reliquit legatum, vt Beatam Virginem pro spirituali Matre haberemus. Nam cum ad Virginem loqueretur. *Mulier ecce filius tuus.* Ioan. 19. Omnes nos in eo curæ & protectioni illius commendauit, vt ad illam tanquam ad carissimam Matrem confugeremus. Et profectò; quoniam Christus Dominus protestatur se esse Patrem Iustorum, vtpalàm sit ex illo Isaie testimonio cap. 63.

S. Athana.

S. Ansel.

Zachar. 1.

**Christus
grauis
suorum
delictum in-
iuriâ quæ
suam terro**

Act. 9.

S. Bernard.

**Christus
in cruce
Mariam
pro Matre
nobis de-
dit.**

Ioan. 19.

Tu enim

Isaia 63. Tu enim Pater noster, & Abraham nesciuit nos, & Israël ignorauit nos. Tu Domine Pater noster, & Redemptor noster. & Beata Virgo sit Mater Christi, conſecrarium eſt, illam quoque eſſe iuſtorum Matrem ſpiritualem, vt re-
ſ. Athan. ſe concludit D. Athanaſius, ſerm. de Deipara iniquiens: Deceat te Matrem regeneratricem, Dominam ac heroem cognominare, eo quod ex te prodijt Rex Dominus.

Hinc crediderim ego, Beatam Virginem, cum ſit mater omnium viuentium amantiſſima, omnes fideles tanquam ſuos filios, & cariſſima pignora, in corde ſuo aſſeruare. Nam ſi D. Paulus teſtatur, cor ſuum domicilium eſſe filiorum, quos genuerat Chriſto, per Euangelium. *Philip. 1.* Eo quod vos habeam in corde. & 2. *1. Cor. 2.* In cordibus noſtris eſtis, ad commo-
Philip. 1. riendum & conuiuendum. Nonne maiori fiducia poſſumus tuto credere, ob maternam Virginis charitatem, omnes per fidem ſanc-
1. Cor. 2. tam genitos Dei filios, in eius corde ceu in delicatiſſimo palatio contineri? vt ingenuè conſiteretur Eccleſia Catholica,

illis *Pſal. 76.* verbis: Sicut letantium omnium noſtram habitatio eſt in te Sancta Dei genitrix. Nam cum Virgo Sacraſſima perſpiciat, filium ſuum non dedignari cor ſuum ad nos apponere. *Iob 7.* Quid eſt homo, quia ap-
Iob 7. ponit erga eum cor tuum? Et ipſa pariter Deipara, hanc filij ſui promiſſionem æmula-
Gen. 12. ta, non dedignatur cor ſuum ad filios inclinare. Quodſi aliquando ſua ſaluti conſulens Abraham, ſaram coniugem ſuam, his interpellauit verbis. *Gen. 12.* Dic obſecro te, quod ſoror mea ſis, vt bene ſit mihi propter te, & viuat anima mea ob gratiam tuam. Iurè merito aſſiſta Chriſtianitas, in his turbulentiſſimis motibus, Sanctiſſimam VIRGINEM poſſet obſecrare: Dic o Auguſta, Virgo, quod ſis Mater noſtra, vt propter te bene ſit nobis à Deo, & ob gratiam tuam, viuat anima noſtra in eo. Vt propter te Matrem tam potentem, & inſeſſiſſimi dæ-
Gen. 12. mones nos indemnes prætereant, & ſuperbi hoſtes regnum hoc tuum vndique circumſtantes, & vnumquemque fidelium ad crudeliſſimam cædem designantes, in ſuo ſanguine, tanquam Ægyptij quondam in rubro mari ſubmergantur, & ſacrilegi auſus ſui debitas luant pænas. Nam ſi imbecilli pueri, cum aliquid terroris ſuè aduerſi ſibi vident obuiare, collum matris la-
Infantes chrymabundiarctius complectuntur, aut ad eius gremium confugiunt; ita & nos hoſtium incurſibus, atque varijs periculis oppreſſi, ceu imbecilles pueri, ad Virginem recurrere debemus, & cum lachrymis atque precibus maternum eius gremi-

Infantes
territi in
gremium
matris co-
fugiunt.

um amplecti. Credo mortales, ſi tam feruens eſſet veſter recurſus ad Virginem, non abiret in caſſum.

Certè hunc amorem ſuum, proteſta-
Prouer. 8. tur ipſamet Virgo Prouerb. 8. Ego diligentes me diligo. Ex qua dilectione, oritur in illa ſingularis cura, quam circa nos gerit, in via Domini nos dirigit, in tribulationibus conſolatur, in perplexitatibus & anguſtijs, pænas quas Deus contra nos iratus inſi-
Isaia 49. gere minatur, aut minuit, aut penitus amouet: petitiones noſtras exaudit, & in omnibus neceſſitatibus materno affectu patrociniatur, nec poteſt cuiusque obliuiſci, cum ſit mater omnium, iuxta illud *Isaia 49.* Nunquid obliuiſci poterit mulier infantem ſuum? vt non miſereatur filio vteri ſui. Quis obſecro mortalium, maternum Virginis patrocini-
Beata Vir- um non aſt expertus? etiam maxi-
ginis pa- mus peccatorum, quem iam iam diuina iuſtitia punire ſatagit. Quot enim millia hominum fuerunt deſperatiſſimorum, qui dubio procul in gehennam fuiſſent dam-
trocinium nati, aut damnandi forent, niſi Mater Dei pro illis interceſſiſſet. Quàm multi etiam hodiè facile interirent, niſi tuis epulis o Beata Virgo ſuſtentarentur! quàm plurimi ſiti enecati manerent, ſiue in caſtris Poloniæ, pro religione & patriâ pu-
omnes ex- gnantes, ſiue præ egeſtate marceſcentes, niſi à Virgine Matre ad ſatietatem inuita-
periuntur, rentur. Eſt enim MARIA velut decora illa quondam Rebecca, quæ ſeruum Abraham Eliezerum multa ſiti areſcentem, oblato liberaliter potu recrearat. *Gen. 24.* num. 19. Bibe Domine mi. ita planè multi, ſiti exſtinguerentur, niſi de Virginis miſericordiz fontibus, copioſos & vberes lactes haurirent. Quàm multi incurabili morbo perirent, ſi eis benigna Virgo, antidotum ſalubre non maturaret. Ægrota-
Gen. 12. bat quondam lethali ſyncope, aut potiùs deliquio Balthaſar, compages renum eius ſolve-
Daniel, 5. bantur, & genua eius ad ſe inuicem collidebantur. Danielis 5. num. 6. nullum tam periculoſo morbo medicamentum poterat inue-
Ibidem. niri. Ecce tibi Regina domum conuiuij ingreſſa eſt, & proſequens ait: Rex in æternum viue ibidem. num. 10. Quasi bene ſpe-
Idem. rare iuberet, vt deplorata ſalutis ægrum in ſpem vitæ reuocaret. Nec verbis tantum, ſed re ipſa etiam profecit, dum Prophetam Daniele accerſiri ſuaſit, qui præſentem tanto morbo medicinam adhiberet. O quot mortales, ſupris, adulterijs, & incorrigibilibus malis extremè laborant! ad quorum tamen corda licet impuriſſima, adeſt clementiſſima Virgo per inſpirationem, vt bene de diuina miſericordia

ſericordia ſperent, & quò faciliùs ex tam deſperato morbo ſurgant, ſpirituales Dannieles ijs accerſiri iubet, coram quibus deſcripta peccatorum ſarcinà, ſanitatē animæ per gratiam Ieſu Chriſti recipiant.

Sed quis ſingula percereret: omnes quoſcunque varij caſus malorum verſant, materno affectu curat Deipara. Vnde, hanc Virginis miſericordiam admirantur Angeli, in hæc prorumpentes verba *Cantic. 6.* num. 9. Quæ eſt iſta, quæ progreditur, quaſi aurora conſurgens, pulchra vt Luna, electa vt Sol. Vbi auroræ, Luna, & Soli, Virginem, ideo comparant, vt ſummam eius erga omnes miſericordiam oſtendant. Quæ verba Innocentius Papa Ser. 2. de Aſſump-
Innocen- tione, ſic exponit. Luna inquit lucet in nocte, Aurora in diluculo, Sol in die. Nox autem eſt culpa, diluculum penitentia, Sol gratia. Qui ergo iacet in nocte culpe, reſpiciat lunam, deprecetur Mariam; qui ad diluculum penitentia ſurgit, reſpiciat Auroram, deprecetur Mariam. Qui in die gratia viu-
B. Virgo it, reſpiciat Solem, deprecetur Mariam. Vnde conſtat, neminem eſſe, ſiue penitens, ſiue iuſtus fuerit, cui Beata VIRGO ad æternam vitam ſacem non præferat, vt eleganter D. Bernardus, de verbis Apocalypſis:

B. Bernard. Omnibus inquit omnia facta eſt; ſapientibus & inſipientibus, copioſiſſimā charitate debitricem ſe fecit, omnibus miſericordiz ſinum aperit, vt de plenitudine eius accipiant vniuerſi: captiuus redemptionem, æger curationem, triſtis conſolationem, peccator veniam, iuſtus gratiam, Angelus læticiam, denique tota Trinitas gloriam. Filij perſonæ, carnis ſubſtantiam, vt non ſit qui ſe abſcondat à calore eius.

Verum, licet ſit tanta Auguſtiſſimæ Virginis miſericordia, non ſufficit hoc ſolum, vt illam inuocemus ad patrocinandum; ſed inſuper opus eſſe, vt cum deuotione & affectu erga Virginem, & cum fiducia ad illam, operibus bonis vacemus, atque cum Beatâ Virgine, ſimul ad noſtram ſalutem, & implorandam Dei miſericordiam cooperemur. In cuius figuram Nathan, 3. Regum 2. dixit Regina Berſabæx. Et adhuc te loquente cum Rege, ego veniam, & complebo ſermones tuos. Vt ſcilicet, ſi Regina preces Regem permouere non poſſent, verba Prophetæ ſuperuenientis, illis efficaciam adderent; ſic planè ſe res habet, in vobis Catholici. Si vultis vt veſtræ poſtulationes ſint acceptæ coram Deo, vultis vt vos non infeſtet Adonias, ſcilicet, barbarus hoſtis, & ſuperbus atque crudelis tyrannus: vultis vt in vobis non regnet peccatum, non principietur libido, ſed ſanctitas, deuotionis feruor, pax, & tranquillitas, ardentiffimè debetis orare pacificum Regem Chriſtum Ieſum, Sed

veſtræ preces non haberent forſan tantum ponderis, vt in conſpectum Dei præpotentis aſcendant. Quid ergo? Carolum Reginam SANCTIſſimam VIRGINEM deuotiſſimè inuocate, vt vobis orantibus illa ſuperueniat, & ſermones veſtros ſua compleat auctoritate. Hoc vobis Mater miſericordiz pollicetur. Adhuc inquit, te loquente, cum Rege, ego veniam, & complebo ſermones tuos. In quem locum Diuus Chryſoſth. ſuper Genefim. & D. Bernardus hom. 2. ſuper Miſſus eſt: Vt imperes inquit, eius Orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum. quaſi dicerent: Si vis, vt te orantem Deipara adiuuet, rectè viue, & in eius deuotione perſiſte: nam ſi ad turpe ſcelus, aut ad enormiſſimum quodpiam te contuleris, amiſiſti patronam Virginem, quia hæc, cum ſit caſiſſima, à ſædis & immundis ſedecere cogitur. iuxta illud *Eſdræ 2.* Educaui vos cum lætitiâ, & amiſi vos cum luctu & triſtitiâ, quoniam peccaſti coram Domino Deo veſtro, & quod malum eſt, coram eo feciſti. En, quàm grauius fert clementiſſima Mater, dum aliquis eius inſolens filius, ab eâ peccando recedit? cum potiùs, & ſi quis labitur, ad illam quàm velociſſimè eſſet redeundum, vt docet Sapiens Eccleſiaſt. 6. In omni animo tuo, accede ad illam, & in omni virtute tuâ conſerua vias eius, inueſtiga illam, & manifeſtabitur tibi; & continens factus, ne derelinquas eam, in nouiſſimis enim inuenies requiem. Ecce in his verbis, præmium famulatus Deiparæ aſſignat Sapiens, ſcilicet; re-
Qui M. A. quie perfrui in nouiſſimo mortis tempo-
re iæ ſer- re, cum grauior tentationum tempeſtas, animam perturbans, inſurgere conſuevit. Quæ immenſa Deiparæ clementia, poſſet in nobis ſummum amorem ad Virginis obſequium excitare: quemadmodum ſtimulat Prophetæ *Pſal. 4.* Ponite inquit corda veſtra in virtute eius. quaſi diceret; confidite mortales, quod ſi purâ mente VIRGINEM inuocaueritis, omnia vobis apud filium impetrabit.

Habetis ergo Catholici cauſam, cur VIRGO Beata, ab ipſâ Natiuitate dici meruit: quia per eius Natiuitatem, ſumma beneficia mundo Deus contulit. Hoc die Sancta Gertrudis, cap. 12. Suarum reuelationum, dum in eius Monafterio in Matutinis cantaretur. A V E MARIA, vidit tres fontes ſeu riuiolos efficaciffimos, procedentes à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; cor Virginis Matris ſuauiſſimo impetu verberare, & de corde ipſius rursus efficaci impetu oſtate; ſuam originem repetere, & ex illo influxu

veſtræ preces non haberent forſan tantum ponderis, vt in conſpectum Dei præpotentis aſcendant. Quid ergo? Carolum Reginam SANCTIſſimam VIRGINEM deuotiſſimè inuocate, vt vobis orantibus illa ſuperueniat, & ſermones veſtros ſua compleat auctoritate. Hoc vobis Mater miſericordiz pollicetur. Adhuc inquit, te loquente, cum Rege, ego veniam, & complebo ſermones tuos. In quem locum Diuus Chryſoſth. ſuper Genefim. & D. Bernardus hom. 2. ſuper Miſſus eſt: Vt imperes inquit, eius Orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum. quaſi dicerent: Si vis, vt te orantem Deipara adiuuet, rectè viue, & in eius deuotione perſiſte: nam ſi ad turpe ſcelus, aut ad enormiſſimum quodpiam te contuleris, amiſiſti patronam Virginem, quia hæc, cum ſit caſiſſima, à ſædis & immundis ſedecere cogitur. iuxta illud *Eſdræ 2.* Educaui vos cum lætitiâ, & amiſi vos cum luctu & triſtitiâ, quoniam peccaſti coram Domino Deo veſtro, & quod malum eſt, coram eo feciſti. En, quàm grauius fert clementiſſima Mater, dum aliquis eius inſolens filius, ab eâ peccando recedit? cum potiùs, & ſi quis labitur, ad illam quàm velociſſimè eſſet redeundum, vt docet Sapiens Eccleſiaſt. 6. In omni animo tuo, accede ad illam, & in omni virtute tuâ conſerua vias eius, inueſtiga illam, & manifeſtabitur tibi; & continens factus, ne derelinquas eam, in nouiſſimis enim inuenies requiem. Ecce in his verbis, præmium famulatus Deiparæ aſſignat Sapiens, ſcilicet; re-
Qui M. A. quie perfrui in nouiſſimo mortis tempo-
re iæ ſer- re, cum grauior tentationum tempeſtas, animam perturbans, inſurgere conſuevit. Quæ immenſa Deiparæ clementia, poſſet in nobis ſummum amorem ad Virginis obſequium excitare: quemadmodum ſtimulat Prophetæ *Pſal. 4.* Ponite inquit corda veſtra in virtute eius. quaſi diceret; confidite mortales, quod ſi purâ mente VIRGINEM inuocaueritis, omnia vobis apud filium impetrabit.

Habetis ergo Catholici cauſam, cur VIRGO Beata, ab ipſâ Natiuitate dici meruit: quia per eius Natiuitatem, ſumma beneficia mundo Deus contulit. Hoc die Sancta Gertrudis, cap. 12. Suarum reuelationum, dum in eius Monafterio in Matutinis cantaretur. A V E MARIA, vidit tres fontes ſeu riuiolos efficaciffimos, procedentes à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; cor Virginis Matris ſuauiſſimo impetu verberare, & de corde ipſius rursus efficaci impetu oſtate; ſuam originem repetere, & ex illo influxu

veſtræ preces non haberent forſan tantum ponderis, vt in conſpectum Dei præpotentis aſcendant. Quid ergo? Carolum Reginam SANCTIſſimam VIRGINEM deuotiſſimè inuocate, vt vobis orantibus illa ſuperueniat, & ſermones veſtros ſua compleat auctoritate. Hoc vobis Mater miſericordiz pollicetur. Adhuc inquit, te loquente, cum Rege, ego veniam, & complebo ſermones tuos. In quem locum Diuus Chryſoſth. ſuper Genefim. & D. Bernardus hom. 2. ſuper Miſſus eſt: Vt imperes inquit, eius Orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum. quaſi dicerent: Si vis, vt te orantem Deipara adiuuet, rectè viue, & in eius deuotione perſiſte: nam ſi ad turpe ſcelus, aut ad enormiſſimum quodpiam te contuleris, amiſiſti patronam Virginem, quia hæc, cum ſit caſiſſima, à ſædis & immundis ſedecere cogitur. iuxta illud *Eſdræ 2.* Educaui vos cum lætitiâ, & amiſi vos cum luctu & triſtitiâ, quoniam peccaſti coram Domino Deo veſtro, & quod malum eſt, coram eo feciſti. En, quàm grauius fert clementiſſima Mater, dum aliquis eius inſolens filius, ab eâ peccando recedit? cum potiùs, & ſi quis labitur, ad illam quàm velociſſimè eſſet redeundum, vt docet Sapiens Eccleſiaſt. 6. In omni animo tuo, accede ad illam, & in omni virtute tuâ conſerua vias eius, inueſtiga illam, & manifeſtabitur tibi; & continens factus, ne derelinquas eam, in nouiſſimis enim inuenies requiem. Ecce in his verbis, præmium famulatus Deiparæ aſſignat Sapiens, ſcilicet; re-
Qui M. A. quie perfrui in nouiſſimo mortis tempo-
re iæ ſer- re, cum grauior tentationum tempeſtas, animam perturbans, inſurgere conſuevit. Quæ immenſa Deiparæ clementia, poſſet in nobis ſummum amorem ad Virginis obſequium excitare: quemadmodum ſtimulat Prophetæ *Pſal. 4.* Ponite inquit corda veſtra in virtute eius. quaſi diceret; confidite mortales, quod ſi purâ mente VIRGINEM inuocaueritis, omnia vobis apud filium impetrabit.

Habetis ergo Catholici cauſam, cur VIRGO Beata, ab ipſâ Natiuitate dici meruit: quia per eius Natiuitatem, ſumma beneficia mundo Deus contulit. Hoc die Sancta Gertrudis, cap. 12. Suarum reuelationum, dum in eius Monafterio in Matutinis cantaretur. A V E MARIA, vidit tres fontes ſeu riuiolos efficaciffimos, procedentes à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; cor Virginis Matris ſuauiſſimo impetu verberare, & de corde ipſius rursus efficaci impetu oſtate; ſuam originem repetere, & ex illo influxu

veſtræ preces non haberent forſan tantum ponderis, vt in conſpectum Dei præpotentis aſcendant. Quid ergo? Carolum Reginam SANCTIſſimam VIRGINEM deuotiſſimè inuocate, vt vobis orantibus illa ſuperueniat, & ſermones veſtros ſua compleat auctoritate. Hoc vobis Mater miſericordiz pollicetur. Adhuc inquit, te loquente, cum Rege, ego veniam, & complebo ſermones tuos. In quem locum Diuus Chryſoſth. ſuper Genefim. & D. Bernardus hom. 2. ſuper Miſſus eſt: Vt imperes inquit, eius Orationis ſuffragium, non deſeras conuerſationis exemplum. quaſi dicerent: Si vis, vt te orantem Deipara adiuuet, rectè viue, & in eius deuotione perſiſte: nam ſi ad turpe ſcelus, aut ad enormiſſimum quodpiam te contuleris, amiſiſti patronam Virginem, quia hæc, cum ſit caſiſſima, à ſædis & immundis ſedecere cogitur. iuxta illud *Eſdræ 2.* Educaui vos cum lætitiâ, & amiſi vos cum luctu & triſtitiâ, quoniam peccaſti coram Domino Deo veſtro, & quod malum eſt, coram eo feciſti. En, quàm grauius fert clementiſſima Mater, dum aliquis eius inſolens filius, ab eâ peccando recedit? cum potiùs, & ſi quis labitur, ad illam quàm velociſſimè eſſet redeundum, vt docet Sapiens Eccleſiaſt. 6. In omni animo tuo, accede ad illam, & in omni virtute tuâ conſerua vias eius, inueſtiga illam, & manifeſtabitur tibi; & continens factus, ne derelinquas eam, in nouiſſimis enim inuenies requiem. Ecce in his verbis, præmium famulatus Deiparæ aſſignat Sapiens, ſcilicet; re-
Qui M. A. quie perfrui in nouiſſimo mortis tempo-
re iæ ſer- re, cum grauior tentationum tempeſtas, animam perturbans, inſurgere conſuevit. Quæ immenſa Deiparæ clementia, poſſet in nobis ſummum amorem ad Virginis obſequium excitare: quemadmodum ſtimulat Prophetæ *Pſal. 4.* Ponite inquit corda veſtra in virtute eius. quaſi diceret; confidite mortales, quod ſi purâ mente VIRGINEM inuocaueritis, omnia vobis apud filium impetrabit.

Habetis ergo Catholici cauſam, cur VIRGO Beata, ab ipſâ Natiuitate dici meruit: quia per eius Natiuitatem, ſumma beneficia mundo Deus contulit. Hoc die Sancta Gertrudis, cap. 12. Suarum reuelationum, dum in eius Monafterio in Matutinis cantaretur. A V E MARIA, vidit tres fontes ſeu riuiolos efficaciffimos, procedentes à Patre, & Filio, & Spiritu Sancto; cor Virginis Matris ſuauiſſimo impetu verberare, & de corde ipſius rursus efficaci impetu oſtate; ſuam originem repetere, & ex illo influxu

S. Chryſo.
S. Bernard.

Eſdræ 2.

Eccleſ. 6.

Qui M. A.
re iæ ſer-
uit finem
mortis fe-
licem ha-
bet.

Pſalmo 4.

S. Gertru-
dis vidit
tres fon-
tes à Pa-
tre & Filio
& Spiritu
Santo pro-
cedentes.

Salutatio-
nis Ange-
lica quan-
ta effica-
cia.

influxu sanctissimæ TRINITATIS, Beatæ VIRGINI hoc donatum, quod ipsa sit potentissima post Patrem, sapientissima post Filium, & benignissima post Spiritum Sanctum. Cognouit etiam, quod quotiescunq; illa salutatio Angelica, AVE MARIA, cum deuotione à fidelibus recitaretur in terris, prædicti riuuli efficaciori impetu superabundantes circumfluerent Beatam Virginem, & ex altero latere reinfuerent cor ipsius Sanctissimum. Sicque cum mira delectatione repeterent fontem suum, & ex illâ redundatione, venæ quædam gaudij, delectationis, & æternæ salutis respergerentur, in omnes personas Sanctorum, & Angelorum: & insuper illorum, qui in terris

comemorant eandem salutationem, per quam renouatur omne bonum in singulis, quod vnquam per salutiferam Filij Dei Incarnationem sunt adepti.

Ite ergo Filij, & petite à Domino Deo misericordiam: & quoniam Beata Virgo cooperationem vestram postulat, hoc est; deuotionem, & honestam viuendi rationem: Quodcunque optimum est, facite: restaurate vos in pietate, & renouatam quoq; huius Virginis beneuolentiam experiemini. vt docet Pro-

pheta Psal. 36. Spera in Domino,
& fac bonitatem, & pascaris
in diuitijs eius.
Amen.

Psal. 36.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Cum iucunditate natiuitatem Beatæ Mariæ celebremus.
*Per Virginis Mariæ natiuitatem, tenebræ infidelitatis, egestas
& fames, sublata sunt, omniaq; restaurata, & in
melius commutata.*

Negli-
gentes
cultum
B. Virginis
magnum
supplicium
manet.
S. Anzel.

1. Cor. 10.

Gen. 17.

Ingens malum, grande infortunium, & quod magis horrendum, æternum etiam non raro supplicium eos manet, qui cultum B. Virginis negligunt. Ita proclamat S. Anselmus hom. 1. de Festo Conceptionis. Non est verus amator Virginis, qui respuit colere diem Conceptionis, & creationis eius. Quod præsignatum fuisse video in illo oraculo, quo Iudæorum excidium, simul cum cessatione cultus Arcæ, in qua Hebræorum religio, magna ex parte versabatur, prophetauit Ieremias. Non dicent vltra, Arcæ testamenti Domini, neq; ascendet super cor, neq; recordabuntur, nec visitabitur, nec fiet vltra. Ieremias 3. Quasi insinuare vellet Propheta, illud Hebræorum exterminium non fuisse venturum, si cultus Arcæ non omnino cessasset: ita quoties quispiam omnino desistit à consueto obsequio præstando Virgini, quæ est Fæderis Arcæ, certissimum signum est, magni alicuius infortunij eum manentis. Stupendo quodam modo Deus peregrinantibus in solitudine Hebræis, concesserat aquam ad extinguendâ sitim: Sitiuit ergo ibi populus præ aquæ penuriâ. Exodi 17. quando præcepit Moyse, vt virgâ percuteret petram: Virgam quâ percussisti flumini, tolle in manu tuâ, & vade, percutiesq; petram, & exibat ex eâ aqua, vt bibat populus. Nec minus admirando modo, illam aquâ

conseruauerat: tradunt enim antiqui Hebræorum, illum fontem è silice promanantem, diuinitus toto tempore, quo Israëlita per desertum peregrinabantur, eosdem fuisse infecutum. Siue in rei veritate ipsa silix, pariter cum illis progrediretur; siue, quod non minori erat admiratione dignum, solus aquæ fluuius, modò per accliuia montium scanderet, modò per decliuia vallium decurreret, modò per plana camporum loca inter se collectus prolaberetur, vt innuit Apostolus 1. Corint. 10. Consequente eos petra.

Tantum autem miraculum, ob meritum Mariæ Sororis Aaron obuennisse, affirmat Rabbi Salomon, & Rabbi Isaac citatus à Genebrardo Psal. 77. num. 19. Quod statim probat hac ratione, quia anno quadragesimo ab egressu de Egypto, vbi recensetur mors Mariæ, statim etiam defectus aquæ subiicitur, Mortua est, inquit sacer textus ibi MARIA, & sepulta est in eodem loco, cumq; indigeret aqua populus, conuenerunt aduersum Moysen & Aaron. Numer. 20. Ergò manifestè patet, ob meritum Mariæ illam aquam perdurasse, & eadem deficiente defecisse. Ita planè clementissimus Deus, vberimos gratiæ suæ fontes, ob merita sanctissimæ suæ genitricis in nos effundit, qui non exsiccantur,

Fons in deserto
sequebatur
Hebræos.

1. Cor. 10.

Genebra.

Numer. 20.

S. Thomas
à Villano.

Cur B. Vir-
go illuces-
cente au-
rorâ nata
sit.
Spinellus.

Petrus Da-
mianus.

Per nati-
uitatem
B. Virginis
omnia ad
maiores
perfectio-
nem cre-
ata sunt.

Omnes
res crea-
te in Christo
ad maiore
dignitate
elevantur
sunt.

tur, quam diu per pium affectum MARIAM in corde nostro detinemus. At verò illâ amissâ, protinus omne bonum in nobis euanesceat. Equis igitur hodiè infelicissimo ortu Virginis Deiparæ, lætitiâ non gestiet? quando primorum parentum reparatrix, & renouatrix totius humanæ naturæ, progreditur in mundum, vt docet S. Thomas à Villanova: Letare inquit o Pater Adam, sed tu o Mater Eva magis exulta: quia reddidit tibi seminam pro semina, pro fatuâ sapientem, & quæ tibi cibum porrexit amaritudinis, altera porriget dulcedinis. Quis non perfundetur gaudio? quando noua in nostrum hemisphærium ascendit aurora, vt canit Sancta mater Ecclesia: progreditur quasi aurora confurgens: quia sicut aurora suâ pulchritudine, mirificè recreat mundum; ita Sanctissima Virgo, suo felicissimo ortu, in summam lætitiâ trahit vniuersum mortalium genus. Et hæc est causa, quod sanctiss. Virgo non alio tempore, sed illucescente aurorâ nasci voluit, teste Spinello de festis, num. 3. qui docet, viro cuidam religioso id à Beatâ Virgine reuelatum fuisse: Religiosissimo inquit viro, hanc veritatem pijs supplicationibus & votis exploranti, tandem reuelatum est, Deiparam illucescente aurorâ natam esse. Cuius rei hanc assignat rationem, Petrus Damianus, Ser. de Assumptione, vt toti mundo lætitiâ afferret: Sicut inquit aurora terminum noctis, diei principium adesse testatur, sic & Virgo noctem expulit sempiternam, & de die diem, de terra suâ Virginitatis exortum, terris insudit. Causas igitur afferam, quare natiuitatem Beatæ Virginis, cum iucunditate celebrare debeamus.

Quare Ecclesia Sancta, Natiuitatem Beatæ Virginis MARIÆ, cum iucunditate celebrare nos iubeat, inter plurimas causas, hanc præcipuam inuenio, quia per hanc Natiuitatem, omnia in mundo ad meliorem statum, & ampliorem perfectionem erecta sunt. Quoniam noua, quædam nobilitas, rebus omnibus in mundo existentibus, per Virginem aduenit. Quod tali argumento deduco: omnes res creatæ, hoc est, gradus substantiæ, gradus corporis, gradus viuientis, gradus sentientis, gradus rationalis, aliquo modò in homine continentur. Vnde homo microcosmos, id est, parvus mundus appellatur, & vinculum connectens substantias corporeas, ac spirituales. Nascere verò Dei Genitricæ, proximè iam futura natalia Christi, hominis pariter, ac veri Dei significabantur; in quo omnes enumerati gradus, ad magnam dignita-

tem eleuati sunt, nimirum ad vnionem hypostaticam. Ita discurret Sanctus Damascenus oratione 1. de Natiuitate, per S. Damasc. illam inquit (hoc est Virginem MARIAM) naturam omnem creatam, interiectæ humanitatis beneficio commutauit, & innouauit: nam cum homo mediâ quadam, inter mentem & materiam, sede constitutus, rerum omnium conditarum, tam quæ in aspectum cadunt, quàm quæ oculorum aciem fugiunt, nodus ac vinculum sit: profectò artifex Dei verbum, naturæ humanæ copulatum, per hanc cum vniuersis rebus conditis vnitum est. Et comprobatur S. Bernardus Sermon. 2. Pent. Merito inquit respiciunt oculi totius creaturæ, quia in te, & per te, & de te, benigna manus omnipotentis, quidquid creauit, recreauit. Sed quò magis veritas hæc elucescat, perpendamus diligenter, quæ rerum facies, quæ anteceden- tia cum consequentibus, fuerint ante Natiuitatem Beatæ Virginis, & qualia post desideratissimum eius ortum tempora subsequuta; & facillè deprehendemus, magnam in omnibus rebus meliorationem factam esse.

Nemo est forsan, qui nesciat regnante Salomone aurea secula floruisse, teste sacrâ paginâ 3. Reg. 4. Habebat pacem ex omni parte in circuitu, habitabatq; Iuda & Israël absq; timore vllo, vnusquisq; sub vite suâ, & sub ficu. At verò succedente post in regnum Robamo, ferrea tempora subsequuta sunt. 3. Reg. 12. Pater meus posuit super vos iugum graue, ego autem addam super iugum vestrum: Pater meus cecidit vos flagellis, ego autem cedam vos Scorpionibus. Ita planè dum considero omnia tempora, quæ Sanctissimæ Virginis Natiuitatem antecesserunt, ferrea, & sanguineis lachrymis deploranda agnosco. Miserabilis tunc erat rerum omnium facies, dum perpetua nox, nihil præter marem induceret: tenebræ erant super faciem abyss. Genes. 1. Dum tanta egestas mundum premeret, vt miser homo, de folijs arborum perizomata facere sibi cogeretur, quibus & suam regeret nuditatem, & contra cœli iniurias protegeret, consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata. Gen. 3. Dum tanta inopiâ homines laborarent, vt multi etiam ex Sanctis Patriarchis, in longinquas regiones peregrinari deberent. Sic Abraham apud Egyptios panem emendicare debuit. Gen. 12. Descenditq; Abraham in Egyptum, vt peregrinaretur ibi, præualuerat enim fames in terra. Isaac Virgine fame, in Palestinam se conferre voluit. Gen. 26. Ortâ autem fame super terram, abiit Isaac ad Abimelech, regem Palestinorum in Geram. Cum Cambyles Persarum Rex, contra Atyopes Macrobios, expeditio-

S. Bernard.

3. Reg. 4.

Ibid. 12.

Robam
consilium
iuuenum
secutus
regnum
perdidit.
Tempora
anteceden-
tium
B. Virginis
ferrea fu-
erunt.

Gen. 1.

Gen. 3.

Abraham
ob famem
peregrina-
tur.

Gen. 12.

Isaac Vir-
gente fa-
me Pala-
stinam abiit.

Gen. 26.

Gen. 26.

Exercitus
Cambysis
deficiente
victu, hu-
manis car-
nibus vici-
cogitur.
Herodotus
Matres fi-
liorum car-
nibus vici-
mam fa-
mem ex-
pleant.
4. Reg. 6.

nem faceret, tanta comeatus penuria exercitum eius inuasit, ut cum herbis carerent milites, sortiti ex seipsis decimum quemque comederint. Herodotus lib. 3. Immo quod lingua horret referre, præ nimia fame, oblidente Samariam regem Syriæ, eò ventum erat, ut matres filiorum suorum carnibus, ultimam famem explere cogerentur 4. Reg. 6. *Coximus ergo filium meum, & comedimus.*

Ante natiuitatem Sanctissimæ Virginis, in tenebris ambulauimus, quia Nebula peccatorum occupauerat hominem. Quod ingeniosè tetigit S. Damascenus, qui considerans Christum in cruce Sanctâ, Spiritum suum Patri æterno commendantem, ac expirantem, verba illa, *tenebræ factæ sunt ab hora sexta usque ad nonam.* Lucæ 23. ita exponit: Ab illâ horâ, cum præuicatus est Adam, factæ sunt tenebræ; à sexta hora usque ad nonam, id est, ad natiuitatem Beatæ Virginis. Deus bone, quam tristis & melancholica nox inuasit mundum! cum bestie siluestres egredierentur ad deuorandum semen hominum, hoc est, Spiritus illi infernales, in ruinam & extremam perniciem humani generis semper intenti, qui per varia scelera vniuersum mortalium genus, in æternam seruitutem deduxerunt. Sed postquam nata est Sanctissima Virgo, omnia in melius commutata sunt, & homo de miserâ seruitute ereptus, ac pristina libertati restitutus est. Cui sententiæ plurimum fauet S. Damascenus Serm. 1. de Assumptione. loquens de Virgine MARIA. *Hæc ait profuit creature, quam veluti coemptam à seruitute in libertatem asseruit.* Clarius adhuc D. Anselmus, lib. de excellentiâ Virginis cap. 10. id elucidat, ubi de graui oppressione, quam homo miser peccato viciatus, ab infernalibus illis potestatibus sustinebat, ita discurret. *Durauit autem hæc in eorum substantiis iniuria, quousque venit in carnem illa, de qua loquimur Virgo MARIA: at ubi venit ipsa, & in se Filium Dei incorporauit, pristinam dignitatem in Deo qui nascebatur, recuperauit humana natura, & libertatem patriæ suæ creationis, confestim recipere meruit.*

Lucæ 23.
S. Damascenus.

Idem.

S. Ansel.

Micæ 6.

Magnæ erant tenebræ in mundo, ante Beatæ Virginis natiuitatem, quia mundus magnæ Dei offensæ plenus erat, quia magnam contenebrationem, & crassas tenebras, inducebat ingens perturbatio cum peccato, dum homines non delectarentur in Domino, nec memores eius existerent iuxta illud Ieremiæ 6. *Cecidit corona capitis nostri, & nobis, quia peccauimus, propterea massum factum est cor nostrum, ideo contene-*

brati sunt oculi nostri. Quia miser homo, peccato grauatus, & mortis, seu metu, seu desperatione vitæ oppressus, lucem aspicere non audeat, sed in tenebras præ nimio more fugit: quemadmodum de Didone canit Poëta Æneidos 4. *Mortem Æneid. 4. orat tædæ cæli conuexa tueri.*

Sed quando surrexit MARIA, statim cum illa lucidissimum successit lumen, quo in tenebris degentes mortales recreati sunt, ut docet Rupertus Abbas, lib. 6. in Cantic. his verbis alloquens Deiparam: *Quando nata es Virgo Beata, tunc nobis vera aurora surrexit, aurora prænuuntia diei semperiterni: quia sicut aurora quotidiana, finis est præteritæ noctis, & initium diei sequenti; sic natiuitas tua, finis dolorum, & consolationis fuit initium, finis tristitiæ, & lætitiæ nobis exitit principium.* Et profectò, quemadmodum à Sole illuminatur mundus, ita à Beatâ Virgine, errabundus humanus intellectus, & conscientia caligine delictorum plena, lumine salutis perfunditur. Audite D. Bernardum in Natiuitate MARIE, de aqua ductu loquentem: *Tolle corpus solare, quod illuminat mundum, ubi dies à tolle Mariam hanc maris Stellam, maris vtiq; materni, & spatiofi, quid nisi caligo, & umbra mortis, ac densissima tenebræ relinquuntur.*

Merito igitur Sancta Mater Ecclesia, nos cum iucunditate natiuitatem Beatæ Virginis celebrare iubet, quia ante eius natiuitatem tenebræ erant. Regnabant enim turpitudine, ambitio, auaritia, & cætera emerfa ab Erebo iniquitatis ostentata, sed nunc verum lumen toti mundo affulsit: Quia nata est illa, quæ virtutis normam attulit contra vitia, quibus mundus repletus erat. Hæc est mens Andreæ Hierosolymitani, Serm. de Annuntiatione. *Senio inquit quasi confectus mundus, per Mariam peccatorum senectam exiit.* Sed quid mirum, quod Natiuitas Sanctissimæ Virginis, tenebras peccatorum depulerit? quoniam Beata Virgo est verum lumen. Ad quod comprobandum, assumo illud Scripturæ Sacræ, Psal. 18. *Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Dicite quæso, qui in continuâ speculatione versamini, vidistisne aliquando diem loquentem, aut noctem docentem? variaz huius loci sunt authorum expositiones. Imprimis Sanctus Ambrosius, in exhortatione ad Virginem, per diem intelligit Ecclesiam Christi, quæ omnia sancta docet: per noctem verò Synagogam Iudæorum, quæ contra Christum falsam protulit sententiam, ut crucifigeretur, inclamans: *tolle, tolle, crucifige eum.* Ioan. 19.

Dies

Dies inquit diei, Christianus Christiano; nox nocti, Iudæus Iudæo. Nox erat Synagoga, quia nullis diuini Solis radijs illustrata, sterilitatem incurrit. Ecclesia verò Sancta, dies est, quia diuino fota Sole, fecunditatem comparauit. Incertus Auctor, per diem diei, intelligit Patrem æternum, cum Filio. *Dies inquit diei, eructat verbum, id est, Deus Pater generat Filium.* Alij per diem diei, intelligunt Angelum missum ad Virginem Sanctissimam: *Dies inquit diei, hoc est, Angelus MARIE annuntiat.* Per noctem verò, nocti indicantem scientiam, nihil aliud intelligitur, præter hostem infernalem, qui varias species assumit ad decipiendum hominem. Sic in principio mundi daemon in specie Serpentis, quasi nox tenebrosa, venit ad aliam noctem, videlicet ad Euam, quam pomi pulchritudine seduxit. Quemadmodum ergo Deus Pater generans, est dies ratione filij geniti, quia illum generat per intellectum, cui propter infinitam eius comprehensionem, meritò nomen diei suæ lucis attribuitur. ita quoque Sanctissima Virgo est dies, ratione communicationis, quia nobis & Filium Dei genuit, & ad notitiam cælestium, nostrum imbecillum intellectum subleuauit. Nam quemadmodum sine Sole nulla lux habetur; ita sine MARIA, nulla Dei notitia haberi potest. teste D. Bernardo.

Incertus Auctor.
Deus Pater generat Filium per intellectum.

Sine Virgine MARIA nulla de Deo notitia habetur.

S. Bernard.

S. Cyrillus.

Origenes.

Maria est mare inexhaustum.

S. Hiero.

Plenitudo gratiæ Christi collata est ad operanda cuncta.

Tolle Mariam, quid nisi caligo, & umbra mortis, & densissima tenebræ relinquuntur. Est adhuc & altera ratio, quare cum iucunditate natiuitatem B. Virginis celebrare debeamus, quia in summa egestate, ad illam tantum nobis refugium patet, propter quod, nomine thesauri à Sancto Cyrillo intulatur: *Salue inquit Deipara, venerande diuinitatis thesauri.* Origenes autem illam vocat: *thesaurum infinitæ diuinitatis.* Quod ita ex ipso nomine MARIA deduco. Imprimis enim nomen hoc MARIA, significat Sanctissimam Virginem esse, velut mare inexhaustum: quod sicut in mari est congregatio omnium aquarum; ita in Virgine Deiparâ, sit congregatio omnium gratiarum. Cum S. Hieronymus affirmare non dubitet Epistolâ 55. *Omni gratiæ plenitudinem Sanctissimæ Virginis fuisse datam.* In MARIA inquit totius gratiæ, quæ in Christo est, plenitudo venit, quanquam aliter. Quia nimirum plenitudo gratiæ, prout inuoluit gratiam habitalem, & virtutes infusas, non fuit collata Christo, quasi eius humanitas illâ indigeret ad hoc, ut esset Sancta, & grata Deo: nam altiori modo fuit Sanctifi-

cata, & grata Deo reddita. Neque fuit illi collata, ad satisfaciendum aut merendum pro nobis, quia ad hoc sufficiebat persona diuina, sed ad operandum conaturaliter; at verò Virgini Deiparâ ista plenitudo gratiæ, concessa fuit, ut per illam esset Sancta, & Deo grata, plurimumque mereri posset.

Secundò, nomen istud MARIA, Syriacè significat Dominam, id est dantem minas, aut domantem manes, id est, furias infernales, aut denique dantem manus, hoc est; erigentem & iuuantem vnumquemque. Dominam significat nomen MARIA: nam Germanus de oblatione Deiparæ, Dominam omnium terrigenarum eam intulatur: *Erubescant inquit, & deficient, & pereant, & agnoscant; quia nomen est tibi Domina.* Comprobatque S. Chrysostomus hom. Super Lucam de Annuntiatione inquiens. *Mittitur Gabriel Angelus, & egreditur de Rege ad Reginam, de Imperatrice ad Imperatricem, de ciuibz cæli ad Dominam palatii.* Hinc Gabriel Archangelus, his ad eam verbis usus est: *ne timeas MARIA.* Lucæ 1. id est Domina. Si ergo vocari Dominam, ipsa sui germinis fecit, & imperauit auctoritas, nobilitas, & potentia Filij Dei, fecit & imperauit, ut etiam eo tempore, quo concepta est, simul Regina & Domina constitueretur, & nasceretur.

Ab æterno quippe Virgo fuit electa, ut tali tempore, actu fieret mater Dei, & simul actu fieret Domina, & Regina hominum atque Angelorum, ut indicant illa verba Prouerb. 8. *Ab æterno ordinata sum:* Prouer. 8.

Verbo Hebraica legit: *principatum habui:* Rodolphus exponit, *coronata sum:* Alij inuncta sum: Alij, à seculo princeps inaugurata sum: Ergo verè, non solum postquam nata est, sed etiam quando concepta, iurè meritò Domina dici meruit, quia habuit ius fundatum ad verum dominium, in infallibili decreto Dei. Equis Dominam non confitebitur Sanctissimam Virginem? per quam omnes summâ egestate, ad summam opulentiam peruenimus: quia qui inuenit Mariam, inuenit omne bonum. Vigebat fames magna in terris, ante Virginis natiuitatem, non tantum inter homines infimæ conditionis, sed etiam in Regum palatijs. Quando enim Dominus abstulerat omnem validum & fortem, non facile inueniri poterat, etiam de sanguine regio procreatus, qui principatum suscipere veller. Volebant tunc Israëlitz in illâ summâ calamitate, virum quendam illustrem Regem suum constituere: *Princeps esto noster.* reclamauit ille: noluit.

B. V. per gratiæ plenitudinem facta & Deo grata ac potens ad merendum.

Maria significat Dominam.

S. Germanus.

S. Chrysostomus.

Lucæ 1.

Rodolphus.

B. V. in sua conceptione habuit ius ad verum dominium.

Isaia 3. nolite constituere me principem populi. Isaia 3. Quid causæ? Sola inopia victualium, quia Dominus abstulerat à Ierusalem omne robur panis, & omne robur aquæ: *In domo, inquit mea non est panis, nolite me constituere principem.* Nimis enim dura fames, toto illo tempore premebat populum, ita ut si modicum panis alicubi inueniretur; eo nequaquam famelici saturari possent, sicut fateretur sacer textus Leuitici 26. *Postquam confregero baculum panis vestri, ita ut decem mulieres in vno clibano coquant panes, & reddant eos ad pondus, & comedetis, & non saturabimini.* Et quis alius, deficienti iam mundo præ nimia egestate, panem nunquam deficientem attulit? Equidem sola Virgo Sanctissima, quando panem illum cœlestem, videlicet Dei Filium in carne humanâ mundo protulit, quem quicumque eâ, quâ par est, reuerentiâ sumit, immortalitatem sibi parat.

Quoniam igitur per Sanctissimam Virginem, tenebræ infidelitatum, & omnis ignorantiae depulsæ sunt, quia lumen sa-

lutis mundo attulit. Quoniam egestas & dura fames, quâ totus mundus grauiter premebatur, per illam sublata est, quando Deus incarnatus de purissimo eius sanguine, esurientes impleuit bonis, id est, famelicos pane Eucharistico satiauit. Propter quod S. Epiphanius, summâ de laudibus Deiparæ, Beatam Virginem vocat clibanum panis Eucharistici: *Aue inquit clibanus intellectualis, qui ignem & panem calidum mundo in escam attulisti.* Sicut enim panis calidus, suo iucundo odore iniecit omnibus appetitum comedendi eum; ita panis Eucharisticus, veram diuinitatem redolens, ineffabilem in corde sumentis causat dulcedinem. Quoniam inquam, per Sanctissimam Virginem, omnia in-
taurata, & in melius commutata sunt, idcirco eius natiuitatem cum iucunditate celebrare, & nunquam tenebras, & famem patiemi.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Fecit sibi Rex Salomon thronum ex ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis: non est factum tale opus in vniuersis regnis. 3. Reg. 10.

Ostenditur B. Virginem esse thronum, auro purissimo vndequaquâ adornatum, cui in toto mundo similis non reperitur.

Nemo ad hæc vsque tempora, inter mundi principes & monarchas reperi-
tus est, qui regali magnificentiâ, cum Salomone Israhelitarum pacifico rege, comparari valeat. Tentauit hoc Amurates Turcarum Imperator, qui debellatis Maronitis & Truscis, de spolijs eorum, thronum regium ex puro auro Constantinopolis crexerat. Sed non adæquauit thronum illum, quem Salomon ad ostendendam suæ Maiestatis gloriam, & ad splendorem totius regni Israhelici, ex ebore pariter & auro confecerat: *Fecit sibi Rex Salomon thronum de ebore grandem, & vestiuit eum auro fuluo nimis.* 3. Reg. 10. ita ut in vniuerso orbe alius thronus, illi similis non sit reperiendus, attestante id Sacra pagina: *& non est factum tale opus in vniuersis regnis.* Salomon redemptorem nostrum, thronus eius Sanctissimam Virginem figurabat. Incarnatus ergo Dei Filius, fecit sibi in terris thronum de ebore gran-

dem, id est, Sanctissimam Virginem, quam velut aurum de terrenâ face, ex communi massâ perditionis separauit, ut nulla in eam macula caderet. Ita exponit Petrus Damianus: *auerte inquit oculos tuos à terrenis delicijs, quasi diceret, frustra Salomonem aspicias, frustra thronum eius admiraris: omnia enim hæc, quæ humana solertia adinuenit, inania sunt. Sed intueri hoc admirandum opus, quod dextera excelsi in terris posuit, scilicet Sanctissimam Virginem, cui nec fuit, nec est, nec erit aliud simile. Iam enim inquit Damianus, hic Salomon, id est Christus, non solum sapiens, sed sapientia Patris, fecit sibi thronum indicibilem, vterum virginis immaculatæ. O verè plusquam regalem thronum! iam nunc ad satietatem delectari potes incarnata sapientia; quando Augusta Virgo MARIA, in tuo vtero, iucundam commorationem tibi concessit. Inducit Salomon in Canticis, loquentem Sanctissimam Virginem*

B. V. non de cōmuni massâ producta est.

Petrus Damianus,

Vterum B. Virginis est thronus alteri similem non habens.

ginem cū Filio Dei. *En dilectus meus loquitur mihi.* Cantic. 2. Quid est Sponsa cœlestis? ergone prius tibi loquitur Sponsus tuus dilectus, quam tu illi? ita sanè: Semper enim Deus in præueniendo est primus, & idcirco Sponsa prius dicit dilectum sibi adesse, quam seipsam dilecto, ut obseruat S. Bernardus Ser. 67. *Rectius inquit locuta est, non præstans meritum, sed præmittens beneficium, & se præuentâ dilecti gratiâ confitens.* Adhuc enim ab æterno, in futuro esse, nimirum in diuino intellectu, Sanctissima Virgo, Dei Filius, audiuit sibi verba hæc loquentem: tempus est o MARIA Mater mea, ut nascaris, ut sis mihi domicilium ex te nascituro, quando humanam carnem assumpsero, & statim respondit, *en dilectus meus loquitur mihi.* Ostendens, quam prompta, quam alacris sit ad parendum in omnibus diuinæ voluntati. Margarita Regina Nauaræ, familiarissimè viuens cum Ducissâ Subaudia, in signum veræ amicitie, iussit depingi Liliū, de quo duo flores crescebant, cum hac inscriptione. *Mirandum naturæ opus.* Deus pariter imensus, volens arctam cum hominibus amicitiam inire, fecit sibi thronum regium, Virginem Sanctissimam, cui hæc inscriptio potiori iure seruit. Mirandum naturæ opus. Quia incarnatus Dei Filius, in eius vtero velut in throno requieuit. Ostendam itaq; Sanctissimam Virginem, esse thronum auro purissimo vndequaquâ adornatum, cui in toto mundo similis non est repertus.

Multis, & quidem sublimibus titulis, Sanctissimam Virginem à Sanctis Patribus appellari nouimus. Imprimis *Solum*: quia in vtero eius, tanquam in regali solio, Rex Regum, & Dominus Dominantium confedit, iuxta illud Ieremiæ Prophetæ: *Qui sedet super solium David.* Ieremiæ 29. Quod clarius exposuit Isaia c. 6. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatum.* Per quod solium, S. Epiphanius, Ephrem, & Ioannes Damascenus, putant significari Sanctissimam Virginem, in cuius vtero Deus incarnatus, tanquam Rex in proprio throno, gloriam suam mundo patefecit. Hinc illi Seraphini circumstantes clamabant alter ad alterum. *Sanctus, Sanctus, Sanctus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius.* Quibus verbis innunt, Dei præpotentis gloriam, per solam Virginem Sanctissimam, toti mundo maximè esse manifestatam. Sanctus autem David in Spiritu Domini, vocat eam ciuitatem Psal. 47. *Magnus Dominus, & laudabilis nimis in ciuitate Dei nostri.*

Ciuitas Dei, ex Damasceno Oratione 1. de dormitione, est Beata Virgo, in qua Dominus verè magnus, & laudabilis nimis apparuit, propter assumptam à verbo naturam: siquidem nulla est creatura, in qua, tanta diuinæ gloriæ materia reluceat, sicut in MARIA. Iterum S. Epiphanius Serm. de laudibus Deiparæ, *alum eam nuncupat: quia sicut in cœlo, tam Angeli, quam Sancti, summâ versantur in lætiâ; ita omnes, qui in obsequio Sanctissimæ Virginis decinentur, gaudio & voluptate afficiuntur.*

Et profectò, cœlum purissimum esse Sanctissimam Virginem, probat S. Bonauentura in Speculo, cap. 7. *quia plena est tota MARIA, relucens in se plenissime gloriâ diuinâ.* In cœlo licet vnicus sit Sol, nihilominus duo Soles quandoq; apparent. Cuius ratio habetur ex Meteoris: quia radij solares nubem feriunt, ita naturâ suâ dispositam, & tali loco constitutam, ut eosdem radios ad nos reflectat, & in se impressam Solis imaginem nobis representet: quam congeniari Solis apparitionem Aristoteles 3. Meteor: summâ secundâ, parelium vocat. Simili quoque ratione, licet vnicus sit tantum Sol iustitiæ, Christus Iesus, nihilominus eius radij, id est, inmensæ eius perfectiones, ita in Beatam Virginem reflectuntur, ut & ipsa Virgo non solum cœlum, sed vera Solis imago appareat. Vnde meritò illud encomium ab Ecclesiâ tribuitur, Beata Virgini: *Speculum iustitiæ, id est Speculum iustum, & non fallax: quia est adeo Sancta & perfecta, ut verè & sinè errore, diuinæ perfectiones in eâ represententur.* Nullum tamen magis Sanctissimæ Virgini competentem titulum video, quam thronum diuinitatis, quo illam intulit S. Epiphanius, supra citatus: *Cœlum inquit, templum, & thronus diuinitatis, est Virgo MARIA.*

Verum in admirationem rapior. si vnigenitus Dei Filius, Sanctissimam Virginem, velut thronum verè regium in mundo ponere voluit, cur argentum & aurum, & lapides pretiosos, & omnem materiam pretiosam prætermisit? Vtiq; nouimus bene ex Historijs, Regibus Persiæ & Indiæ vsitatum fuisse, suos thronos ex auro purissimo conficere, atq; in aureis columnis collocare? Christus autem de ebore, fecit sibi thronum de ebore grandem, 3. Reg. 10. Causam non aliam inuenio, nisi, quia sola eboris substantia, fuit tantæ magnitudinis capax, quod ex proprietatibus eius facile conijcio. Tres pro-

S. Epipha.

S. Bonau.

Plures Soles quomodo interdum apparent.

S. Epipha.

Reges Persiæ & Indiæ thronos ex auro conficiunt.

3. Reg. 10.

pricta-

V 3

Proprie-
tates ebo-
ris.

Andreas
Hierosol.

S. Epipha.

Matth. 2.

Magi ob
B. V. Chri-
sti infantē
prociden-
tes adora-
uerunt.

S. Diony-
sius Arc-
opagita
B. V. vix
pro Deo
non ado-
rauit.

Virtus for-
titudinis
in B. V. fu-
it in summo
gradu.

Cantic. 7.

prietates eboris recensent naturalista. pri-
mam, quia ebur mirabili candore relu-
cet. Quid autem pulchrius Sanctissimā
Virgine? quæ non humano, aut Angelico,
sed ineffabili diuinitatis fulgore splen-
det, attestante id Andream Hierosolymi-
tano, in Salutatione Angelicā: *templum*
inquit, diuinæ gloriæ ornatissimum, in quo diui-
na gloria splendet. Et clarius adhuc S. Epi-
phanus, Serm. de laudibus MARIÆ,
Aue inquit gratia plena, quæ cherubicum thronum
diuinitatis fulgore superas. Hæc est causa,
quod tres Magi venientes Bethlehem, in-
ueniunt infantulo IESV, statim ad Christi
pedes adorabundi procumberent. Et pro-
identes adorauerunt eum. Matth. 2. Quia vi-
debant MARIAM quodam diuinitatis ful-
gore irradiantem, & ob hoc Christum in
sinu eius sedentem, verum Deum cogno-
uerunt. Si enim ex stellæ splendore, Chri-
sti diuinitatem autemauerunt, quanto cer-
tius eandem diuinitatem, dignoscere po-
terant, ex matris præsentia, diuino &
nobiliore, quam stellæ fulgore rutilantis.
Semel Dionysius Arcopagita, Virginem
Sanctissimam intuitus, tantum in eā diui-
nitatis agnouit, ut nisi ex Catholicā Fide
didicisset, illam non esse Deum, tanquam
Deum adorasset. Pariter quoque Magi ex
aspectu Virgineo; in quo tantum diuini-
tatis elucebat, inducti fuerunt ad Christi
adorationem, firmiter credentes, quod
ille, qui cum talibus, ac tantis diuinita-
tis insignibus, ornatam haberet matrem,
non posset non verus esse Dei Filius. Ec-
ce, quam mirabili candore, velut ebur
MARIÆ fulget, ut ex eius aspectu Christi
diuinitas plenè agnoscatur.

Altera proprietas eboris est, quia est
substantiæ solidæ & fortis, corruptioni
non facile obnoxia, & propter hanc for-
titudinem fuit aptissima materia, ut ex
illâ incarnatus Dei Filius, thronum sibi
construeret Virginem Sanctissimam, pa-
lam faciens non esse quidquam in mun-
do, quod cum eius fortitudine compa-
rari valeat. Quia virtus fortitudinis pro-
priè sumpta, secundum gradum perfe-
ctissimum & eminentissimum, fuit in Bea-
ta Virgine, qualiter in nulla alia creatu-
ra reperitur. Hoc innuere voluit Scriptu-
ra Sacra Cantic. 7. dum Beatam Virgi-
nem palmæ compararet: *Statura inquit,*
tua assimilata est palmæ. Nam quemadmo-
dum palma, quod maiori pondere & vi
externâ deorsum deprimitur, eò maiori
nisi sursum erigitur; ita in Sanctissimā
Virgine, ea fuit fortitudo ac robur ani-
mi inconcussum, ut licet ingentium tribu-

lationum pondere, frequenter in hac mor-
tali vitâ premeretur; eius tamen animus
constans magis erigebatur. Ut merito
Sanctissima Virgo, hanc inuicti animi for-
titudinem, specialiter sibi appropriet.
Prouerb. 8. *Mea est fortitudo.* Et ratio eui-
dentissima est, quia Beata Virgo, fuit per-
petua Christi sectatrix, illi acerbissimos
cruciatibus perferenti, & in cruce morien-
ti assistit, quod tempore maximos dolores
sustinuit, ut paratissima esset, atrocissima
quæque tormenta, & mortem acerbissi-
mam subire. Ita testatur D. Bernardus,
in primo dist. 48. q. 2. *Aded inquit, Christo*
patientia compassa est MARIA, ut si fieri potuisset,
omnia tormenta, quæ Filius pertulit, ipsa liben-
tius sustinisset. S. Arnoldus Carnotensis
de septem verbis Domini. Christus inquit
carnem. MARIA immolabat animam: optabat
ipsa ad sanguinem animæ & carnis suæ, addere
sanguinem, & eleuatis in cruce manibus, celebrare
cum filio sacrificium vespertinum, & cum Domino
IESV, corporali mortis Redemptionis nostræ consum-
mare mysterium.

Quando Deus Abraham inuinxit, ut
filium suum Isaac litaret, nihil dicitur,
eā de re communicatum Saræ, sed soli
Abrahamo: *Tolle filium tuum quem diligis, &*
vade in terram visionis, atq; ibi offeres eum in ho-
locaustum. Gen. 22. Vnde Procopius cen-
set, Saram omnino ignorasse de illâ obla-
tione, ne fortè amore filij holocaustum
impediisset: *Sunt inquit, qui tradunt, Sa-*
ram ignorasse, quæ mandata marito dederit Deus,
ne maternâ compassione, totum negotium subuer-
teret. Quando autem iustus Simeon pro-
phetico Spiritu Christi passionem prædi-
cebat, etiam Deiparæ Virgini id aperuit.
Lucæ 2. *& tuam ipsius animam pertransibit gla-*
dus. Quid causâ? certò non aliud, nisi
quia videbat iustus Simeon, tantâ animi
fortitudine, Sanctissimam Virginem ro-
boratam, ut minimè sibi timendum esse
censeret, ne Virgo maternâ compassione
ita commoueretur, ut non paratissima ef-
set, libentissimè sustinere quoscunq; ani-
mi cruciatibus, pro acerbissimâ filij sui pas-
sione. Si ergo eminentia fortitudinis
commensuratur promptitudini; quâ vir-
tutis, in summis periculis, & terribili
morte præ oculis iam instante, constans
& imperturbatus manet: manifestè sequi-
tur, quod fortitudo Beatæ Virginis fue-
rit præstantior, & incomparabiliter ma-
ior, fortitudine cuiuscunq; puræ creatu-
ræ. Ita ut ausim dicere, quod licet sa-
lus, & redemptio nostra ipsi Christo de-
beatur, qui in monte Caluarie sangui-
nem suum pro nobis fudit; simul tamen
& Vir-

Prouer. 8.

B. V. fuit
perpetua
Christi se-
ctatrix.

S. Bernard.

S. Arnold
Carnotens.

Gen. 22.

Procopius.

Lucæ 2.

Salus no-
stra Virgi-
ni simul cu
Christo
debetur.

Natura e-
boris fri-
gida.

Odiu na-
turale in-
ter Draco-
nem & Ele-
phantum
vade.

Draco
quo stru-
taginate
Elephan-
tū vincat.

S. Tho. de
Villanova.

B. V. per
internam
tentationē
nunquam
impugna-
ta fuit.

Rom. 7.

Genes. 3.

Tentatio-
nes exterin-
se ex nihilo
moueant
de sancti-
tate Vir-
ginis.

& Virgini Sanctissimæ debetur, quæ asti-
tit mori ipsius, omnium dolorum & cru-
ciatum particeps.

Tertia proprietas eboris est, quod
sit natura frigidioris. Hinc illa naturalis
antipathia inter Draconem & Elephan-
tum, quæ duo animalia graui odio se-
se inuicem insectantur, propterea, quod
Draco interno æstu yehementi ardeat,
Elephas autem frigidum habeat sangui-
nem, ad reprimendum draconis ardorem
efficacissimum: vnde Draco in aquis mer-
sus, Elephantum bibenti insidiatur. cuius
auri confestim morsum infigit, cum is
tantummodo locus proboscide elephan-
tis defendi nequeat. Alij censent, quod
Draco in Elephantum obuium sese eri-
gendo insiliat, oculosque primum feriat,
eius sugendo sanguinem, qui cum frigi-
dus sit, a Dracone ad feruorem internum
compescendum summopere desideratur.
Quis Sanctissimam Virginem thronum
eburneum esse negabit? quæ a Spiritu
Sancto obumbrata, ab omni æstu pecca-
ti libera permansit: quia Spiritus San-
ctus gratiæ cœlesti, velut rore matutino
illam refrigerans, fomitem peccati tota-
liter in illa extinxit. Audiatur B. Thomas
de Villanova Concione 3. de Natiuitate
Virginis: *Factus est inquit, in pace locus eius;*
id est, domus diuinæ Sapientiæ, sine omni fomite
peccati formata est.

Hinc plurimi ex Sanctis Patribus do-
cent, Sanctissimam Virginem per inter-
nam suggestionem, seu tentationem, nun-
quam in mortali vitâ impugnata fuisse.
Cuius rationem assignant, quia eius-
modi tentatio, non est pura Dæmonis
suggestio, sed trahit originem ab intrin-
seco, videlicet a fomite, seu reluctantiâ
appetitûs, de quâ loquitur Diuus Paulus
Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis, re-*
pugnantem legi mentis meæ. Licet probabilis-
simum sit, quod Beata Virgini, dæmon
interdum sub specie alicuius boni, ma-
lum aliquod, per simplicem suggestionem
extrinsecam suaserit. Cuius sufficiens fun-
damentum habetur Gen. 3. *Inimicitias po-*
nam inter te & mulierem, & ipsa conteret caput
tuum, & tu insidiaberis calcaneo eius. Per quem
loquendi modum, denotantur diabolica
insidiæ occultæ alicuius mali, sub specie
boni: quia Dæmon animaduertens insi-
gnem Beatæ Virginis Sanctitatem, non
potuit illam tentare, nisi sub velamine ap-
parentis alicuius boni. Quæ tentationes,
non solum de Sanctitate Virginis nihil mi-
nuabant, sed etiam ad incrementum eius

virtutum, plurimum conducebant, insi-
nuante id Spiritu Sancto Cantic. 4. *Surge*
Aquilo, & veni Auspex, persila hortum meum, &
fluens aromata. Quasi dicere vellet, inuide
salutis humanæ hostis, diffunde ex omni
parte tuos sibilos tentationum, in Vir-
ginem, quam ego deliciosum hortum ele-
gi, quia ex tuis flatibus magis flagrabunt
aromata mea, hoc est, dona cœlestia, qui-
bus hanc Virginem muniui & exornavi,
magis apparebunt.

Thronum suum Salomon, *vestiuit au-*
ro fuluo nimis: Alij legunt, *desuper ornavit*
eum auro mundissimo. Ergo aurum auro melius
& mundius dari potest? ita sanè: Quem-
admodum enim Grammatici tres gradus
admittunt, positium, comparatum, &
superlatium; ita triplex aurum inueni-
tur, mundum, mundius, mundissimum.
Habere aurum mundum, est carere mor-
tali peccato: habere mundius aurum, est
carere veniali peccato: habere aurum
mundissimum, est carere etiam fomite
peccati, quod nemo alius habuit, præ-
ter Christum & MARIAM. Propter quod
Sanctissima Virgo, à Diuo Bonauentura
in Speculo cap. 11. assimilatur Sapphiro:
ipsa inquit thronus ille Sapphirinus. Quia sicut
Sapphirus teste Plinio lib. 37. cap. 9. cœ-
lestem colorem refert, punctisq; aureis
ornatur, ita in Virgine Sanctissimâ mo-
res verè cœlestes, admirabilisq; diuini-
tatis notæ conspicabantur. Sanctus verò
Damianus, per aurum mundissimum, quod
Deus thronum eburneum, id est, Virgi-
nem Sanctissimam exornauit, intelligit
diuinitatem Christi: quia sicut aurum
præminet cunctis metallis, ita diuinitas
supereminet omnibus creaturis. Auro
itaq; mundissimo nouus Salomon, id est
Christus, vestiuit Virginem Sanctissimam:
quia illam suâ diuinitate repleuit, nouem
mensibus in eius vtero commorando.

Thronum igitur vobis produxi, quem
sibi fecit nouus Salomon, incarnatus Dei
Filius ex ebore grandem, propter sum-
mam Virginis Sanctissimæ pulchritudi-
nem, fortitudinem, & fomitis carentiam.
Vestiuit hunc thronum auro mundissimo
Deus incarnatus, quia suam incompre-
hensam Deitatem, humanitate vestitam,
in vtero Virginis collocauit. Proinde,
accedite ad hunc thronum gloriæ, & vi-
dete, quia neque in cœlis, neque in ter-
râ, tam excelsum opus inuentum est, si-
cut MARIÆ, cui vna cum Filio
debitum honorem per-

DIE EXALTATIONIS SANCTÆ CRVCIS.

CONCIO PRIMA.

Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham
ad me ipsum. Ioan. 12.

*Christus in Cruce Sancta exaltari voluit, ut in illa dominium in
totum mundum, & titulum Saluatoris sibi compararet.*

Egimus de Salvatore nostro,
quod, dum Pharisei ab illo
postularent signum, ex quo
verum Messiam agnoscerent:

Matth. 12.

Ibidem.

Ioannis 2.

Ibidem.

Abulensis.

Salmeron.

Psalmo 119.

Euthymius.

Magister volumus à te signum videre. Matth. 12. Solum signum mortis illis ostenderit: Erit inquit Filius hominis, in corde terre tribus diebus, & tribus noctibus. Non contenti, iterum instant Ioan. 2. Quod signum ostendit nobis? Nullum tamen aliud audiunt, præter signum mortis, & resurrectionis: Solute inquit templum hoc, & in triduo reedificabo illud. Respondet Abulensis, hoc ideo factum, ut dando eis tale signum, suæ resurrectionis & mortis, tacite insinueret, eorum animum esse, querere Christum ad mortem, utq; sic reuelando cogitationes eorum, magis illos confunderet. Tum ideo, quia cum nullum maius signum diuinæ omnipotentiae habeatur, quam propriâ potestate surgere à mortuis, ut ex hoc signo facilius conuerterentur. Quia ut ait Salmeron: Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram, mortuusq; facit filios gratiæ; resuscitatus verò filios gloriæ, & immortalitatis. Cæterum, aliam ego rationem conijcio, Christum videlicet, ideo semper mortis & resurrectionis dedisse signum, quod Crucem Sanctam, in quâ passurus erat, nimium adamauerit, & ideo in primo instanti, quando fuit conceptus in utero Virginis, ad mortem, horâ determinatâ à diuino decreto, in cruce subeundam, Patri æterno se obtulit, ut apertè indicat Scriptura sacra Psal. 39. In capite libri scriptum est de me, ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui, & legem tuam in medio cordis mei. Et quæ obsecro fuit ista voluntas Patris? equidem non alia, nisi mors filij: ut docet Euthymius in hunc locum: Voluntas autem inquit Patri fuit, mors filij secundum carnem, quæ pro humana salute, summa cum dispensatione à Deo permissa

est. In capite igitur libri, id est, in principio, quod Dei Filius humanam carnem induit, statim se morti crucis deuouit. Quod clarè comprobatur S. Ioan. Apoc. 1. Vidi inquit agnum, tanquam occisum in medio throni. Quia videlicet Christus infantulus in utero Virginis, tanquam occisus manebat, ex tunc Patri victimam in cruce immolandam sese offerens, iuxta illud Dauidicum; In te proiecimus sum ex utero; in Hebræo autem legitur, Expositus factus sum apud te, ex utero matris meæ. Quæ verba Salazarus in Prouerbia sic exponit: Ex quo mater mea in hanc lucem me edidit, statim exposuit me frigori, laboribus, passioni, & morti. Ostendam itaq; causam, cur Christus tanto desiderio ardebat, exaltari in Cruce sanctâ.

Cur Christus ita ardentissimè voluerit in cruce sanctâ exaltari, ipsemet causam reddit, ut scilicet omnia ad semetipsum traheret. Omnia inquit traham ad me. Statimq; quænam sint ista omnia, in eodem Euangelio edisserit. Et commouebuntur inquit abyssi, & resurgent mortui, & inferni animas iustorum euomet, & pro effusione mei sanguinis, & captione corporum mei in cruce positi, omnes Iudæi in captiuitatem perpetuam ibunt, & prædam tartarorum auferam, & glorior in sanguine meo, cum aqua baptismi à latere meo profluente: quia alium baptismum habeo, & baptisabor, & glorior in illo, & propter illum coarctor. Perpendite mysterium: baptizari voluit Saluator noster à Ioanne, Matth. 3. Tunc venit IESVS à Galilæa in Iordanem, ut baptizaretur ab illo. & tamen minimè tunc gloriabatur, quia ut respondet Sanctus Hieronymus in citatum locum, hoc fecit Christus, ut formam serui per humilitatem expleret, utq; sanctificationem aquæ infunderet. At verò, dum cruci sanctæ appensus, suo sanguine, toto corpore ad vltimam guttulam effuso baptizaretur, gloriari voluit. Ioan. 12. inquit: Nunc glorificatus est filius hominis. Sed quomodo glori-

Apocal. 1.

Psalmo 119.

Salazar.

Ioan. 12.

Ibidem.

Matth. 3.

S. Hieron.

Ioan. 12.

Concio Prima Die Exaltationis Sanctæ Crucis.

glorificatus in Cruce, qui ab æterno cum Patre, & Spiritu Sancto, glorificatur. Respondet Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi 11. Glorificatus est patientia ferens coronam. En fundamentalis resolutio: gloriabatur quidem Saluator noster, cum Patre & Spiritu Sancto ab æterno, sed illa glorificatio fuit incompleta; quia sine coronâ, in Cruce autem sanctâ, completa eius glorificatio; quia tunc coronam Regiam obtinuit. Quod sic deduco.

Duo maximè debebantur Saluatori nostro; imprimis regalis honor: quia de illo pronuntiatum est 2. Machab. 14. Tu Dominus vniuersorum. & Isaia 42. Ego Dominus, hoc est nomen meum, gloriam meam alteri non dabo. Secundò, debebatur illi titulus Saluatoris: quia salus & redemptio generis humani, per sanguinem eius fieri debuit, iuxta illud Isaia 45. Deus iustus, & Saluator non est præter me. Hoc utrumque nato in terris Christo, impius mundus eriperat, quando Iudæi, per summam contumeliam contemnendo Christum, nõ solum regiam illi dignitatem inuiderunt, sed re ipsâ denegârunt. Lucæ 19. Cuius eius oderunt eum, & miserunt legationem post illum, dicentes; nolumus hunc regnare super nos. Propter quod, facti sunt miserrimum genus hominum, non de Abraham nobilitate gloriantium, sed de dæmonis ignobilitate; quâ nulla potest esse abiection, erubescendum; qui non Infulis Pontificiæ dignitatis decorantur, sed funibus perpetuæ seruitutis deprimuntur, teste Sancto Gregorio in cap. 19. Lucæ. Eorum inquit, ignobilitatem iam cernimus, quia & genere, & conditione proscribuntur. Genere quidem ignobiles; quia ab ipsâ veritate audiuntur: vos ex patre Diabolo estis. Ioan. 8. Conditione autem ignobiles sunt, quia amisâ libertate, & regno, perpetuâ gentium seruitute deprimuntur.

Eripuit mundus & titulum Saluatoris Christo, quando negauit illum esse naturâ Deum, pendenti in Cruce insultans, Matth. 22. Si Filius Dei es, descende de cruce. Matth. 22. Cum tamen ex sententiâ Theologorum, nulla pura creatura, etiam sanctissima, potuerit condigne satisfacere, pro peccatis aliorum mortalibus, aut originalibus, ut docet S. Basilus in Psal. 28. Redimet inquit homo, non homo nudus, sed homo Deus, IESVS Christus: quia nullus alius poterat condignè offerre pretium. Et ratio manifesta est: quia gratia habitualis, solum est principium merendi sibi augmentum gratiæ, & præmium gloriæ. Ergo non potest extendi, aut eleuari, ad satisfaciendum pro alijs. Ut ergo Christus utrumq; hoc bonum, &

titulum Regium, & titulum Saluatoris, temerè sibi ab impio mundo ereptum vindicaret, coarctabatur, & summo desiderio æstuabat, moriendi in cruce, ut sic gloriam suam compleret, & eam toti mundo palam manifestaret.

Etenim quemadmodum primus homo, super omnes creaturas sublunares, concessum sibi à Deo dominium, per vnum lignum perdidit, de quo contra legem diuinam pomum gustare præsumpsit; ita secundus homo Christus IESVS, idem dominium amisit, per lignum crucis recuperare voluit. Et quemadmodum lignum in errorem induxit hominem, ut pariter per lignum crucis, homo ad notitiam veri Dei iterum rediret, Cuius rei euidentissimum argumentum, nobis præbet Scriptura Sacra, Sap. 14. Vt inquit non essent vacua sapientiæ tuæ opera, propter hoc etiam & exiguo ligno credunt homines animas suas. Et quodnam obsecro eiusmodi lignum reperitur, cui homines animas suas concedere possint? equidem non aliud, nisi Crux sancta, in quâ, tota nostra salus posita est, & per quam Deus noster, in notitiam hominum venit, Philipp. 2. Propter quod & Deus exaltauit illum, & donauit illi nomen, quod est super omne nomen, hoc est, donauit illi nomen veri Dei, ut non nuncupatiue, sed essentialiter haberetur Deus. Sic exponit S. Ambrosius. Nomen inquit super omne nomen, hoc est, esse Deum: nomen enim Dei, sed per naturam, non per solam appellationem, super omne nomen est. Comprobat idem S. Ambrosius contra Apollinar. Ideo inquit dictum, dedit illi nomen, quod est super omne nomen, ut regnaret in cælu, & potestatem haberet iudicij faciendi. Ergo Christus Dominus titulum Regis, & Saluatoris, consummatè non nisi in solâ cruce, obtinuit Psal. 95. Dicite in nationibus, quia regnauit à ligno Deus. Quod clariùs exponit S. Ioan. cap. 5. Tunc data est ei potestas in cælo, & in terra. Causam verò hodiernum Euangelium assignat, quia omnia traxit ad se.

Et vnde obsecro tanta virtus ligno crucis, ut Christus in illo exaltatus, omnia ad se trahere potuerit? equidem ex duobus: inprimis ex eo, quia in cruce sanctâ, gloria Christi veri Dei completa est, ita ut ipsemet Christus in gloriâ fulgens, non totaliter satiaret appetitus beatorum, nisi stigmata passionis in corpore eius apparerent. licet enim Christus omne sit bonum; tamen huius boni complementum, ut sic loquar, est crux sancta, in quâ mortem pro nobis oppetiit. Quod pulchrè adumbratum habemus Exodi 33. ubi petenti

Homo per
esum po-
mi perdi-
dit domi-
nium.

Sap. 14.

Philipp. 2.

S. Ambrosius.

Psal. 95.

Ioan. 5.

petenti Moyſi ſuam faciẽm, Deus reſpon-
dit; *Ego oſtendam tibi omne bonum.* In quibus
verbis Auctore D. Auguſtino, 2. de Trini-
tate cap. 17. Symbolice promiſerat Deus
Moyſi, viſionem humanitatis Chriſti, in
transfiguratione in monte Thabor. Tunc
enim videns Moyſes refulgentem in glo-
riã Chriſtum, totum vidit bonum Dei;
& tamen illud bonum non ſatiabat plene
Moyſis appetitum: quia nondum fuit
peracta ſacraſſima Chriſti paſſio in cru-
ce ſanctã: hanc enim cauſam facit textus
ſtatim addit: *Et dicebant inquit exceſſum eius,*
quem ſecuturus erat in Hieruſalem. Quæ verba
exponente S. Ambroſio, per exceſſum, ni-
hil aliud intelligebatur, niſi mors in cru-
ce ſanctã. Vbi ergo Crux Chriſti deſcit,
ibi conſummatum bonum haberi non
poſteſt.

Habuit Chriſtus in cruce ſanctã vir-
tutem trahendi ad ſe omnia, & ex ſum-
mã liberalitate: quia in cruce ſanctã,
plus dat, quàm homo petere poſteſt. Si
enim Dei noſtri ea fuit propenſio erga
hominem, ante incarnationem, vt ſem-
per plus dare conſueverit, quàm ab eo
petatur. Sic Salomon ſolùm petijt Sa-
pientiam gubernandi populum, & Deus
non tantum iſtam; ſed & ſummam elo-
quentiam, & ſcientiam de moribus, &
omnes artes, & Philoſophiam naturalem,
Aſtrogiam, Chronologiam, Hiſtoriam
naturalem, Logicam, ad extremum quid-
quid ſciri, & intelligi poſteſt, ei imper-
tuit. Quanto magis in cruce ſanctã,
amore noſtri exaltatus, munificus & libe-
ralis eſt; ita, vt neſciat modum in dan-
do: priuſque deficiat cordis deſiderium
in petendo, quàm Chriſtus crucifixus in
conferendis beneficijs.

Cuius munificentia, pulchram figu-
ram inuenio, in illa mirabili inuſione,
miraculoſe ab Eliſeo Propheta Viduę præ-
ſtitã, 4. Reg. 4. Imprimis enim non an-
tea ſtetit oleum, quàm vaſa deficerent.
Cumq; plena fuiſſent vaſa, dixit ad filium ſuum,
aſſer mihi adhuc vaſa, & ille reſpondit; non habeo,
& ſtetit oleum. Ergo olei emanatio, non
priuſ ceſſauit, quàm vaſa impleverentur,
& deficerent. Ita planè, priuſ deficit vaſa,
id eſt, cor hominis ad petendum; quàm
exaltatus in cruce Deus, ſua beneficia
elargiri deſiſtat. Deinde quia Propheta
plus Viduę præſtitit; quàm illa petijt: il-
la enim ſolùm debiti ſolutionem poſtu-
lauit, inquit: *Creditor venit, vt tollat duos*
filios meos, ad ſeruendum ſibi. Ergo ſatis fe-
ciſſet Propheta, ſi tantum olei dediſſet,

quantum ad debiti ſolutionem ſufficiebat.
Et tamen ita largiter oleum effudit, vt
non ſolùm ad debiti ſolutionem, ſed etiam
ad ſuſtentandam vitam, & inopiam ſuble-
uandam ſufficiens exiſteret: *Vade inquit,*
vende oleum, & redde creditori tuo; tu autem &
ſilijs, viuere de reliquo. Ita planè exaltatus in
cruce Deus homo, vltra optata, vltra vo-
ra dat, vt inquit Sanctus Cyprianus ad
Donatum: *Quantum illi fides nos capaces offe-*
rimus, tantum inde gratia inundantis haurimus.

Hinc merito exclamat Iſaias. *Viderunt*
inſule, & timuerunt. Cap. 41. Quid obſe-
cro viderunt, vt ſic timerent? equidem
non aliud, niſi IESVM in cruce exaltatum,
ita clementem, vt tunc omnia ſua bene-
ficia mundo erogaret; ita miſericordem,
vt omnia ad ſe traheret. cur ergo timue-
runt? quia alijs in ruinam, alijs in reſurre-
ctionem exaltatus eſt. Traxit quidem
omnia, ſcilicet & prædeſtinatos, & repro-
bos, quia omnium redemptor, & iudex
conſtitutus eſt; ſed reprobos traxit ad
ignominiam, vt cum in ſua obſtinatione
reſpiſcere nolint, & Chriſto in cruce ſan-
ctã ſalutem operanti, cooperari renuant,
in æternam perniciem, iuſto Dei iudicio
ablegentur. Illud per totam æternitatem
ingeminantes, Sapientia 5. *ergo errauimus:*
ergo errauimus, quia tempore opportuno ne-
gleximus quęrere diuinam miſericordiam:
quia paratam in cruce ſanctã ſalutem con-
templimus; en timor, ecce confuſio, &
ſtupor.

At verò prædeſtinatos traxit ad glo-
riam, quia videbat; quòd hi non alibi,
niſi in cruce ſanctã ſpem ſalutis ſuę repo-
ſituri eſſent, doctrinam Apoſtoli ſequen-
do. Galat. 6. *Nobis aſſit gloriari, niſi in cruce*
Domini noſtri IESV Chriſti.

Agnoscite ergo Catholici mei, ma-
ximum veſtrum beneficium in cruce ſan-
ctã ſitum: in cruce enim ſanctã, Salua-
tor noſter dominium in totum mundum
obtinuit, vt tanquàm Dominus clemen-
tiſſimus, nos ſeruos ſuos recognoſcat, &
ad denarium illum æternę glorię felici-
ter admittat.

In cruce ſanctã titulum Saluatoris me-
ruit, hoc enim illa quatuor literę cruci
ſanctę appoſitę ſignificant: IESVS, Nos,
Redemit, Impios. vt tanto cum maiori
deſiderio ad illum properemus, auxilia-
tricem eius dexteram implorando: Tra-
he nos poſt te, & curreme in odo-
rem vnguentorum tuorum,
in cruce ſanctã redo-
lentium.

EODEM

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Ego ſi exaltatus fuero à terra, omnia traham
ad me ipſum. Ioan. 12.

Crucem ſanctam eſſe ſignum faderis, & perpetuæ inter Deum
atq; homines amicitia, oſtenditur.

AD conciliandas amicitias, varios ri-
tus uſurpârunt plurimę nationes:
quia nulli genti ſatis erat ſe amari, niſi
amorem hunc aſſertum, congruis argu-
mentis probaret. Exordiamur ſi lubet ab
antiſſimã Hebræorum ſtirpe, hi amo-
rem ſincerum ex manu apprehenſã, aut
ex muris amplexibus atq; oſculis conij-
ciebant. Forſan medicorum conſuetudi-
ne incitati, quibus in more poſitum, ap-
prehendere manum hominis, quando de
cordis motibus augurandum eſt. Propte-
rea, quòd cordis, & manuum motus, iſſe-
dem ſerè momentis acti, ad eandem tru-
tinam appendantur. Nam iſta cordis &
manuum connexio, atq; communio mo-
tionum, non ſolùm in Phyiſicis, ſed etiam
in moralibus locum habet. Vnde volens
aliquis explorare affectum, ſeu indolem
alterius hominis, manum eius palpat; id
eſt, opera contemplatur, alto ſcrutinio
expendit actiones eius, vtrum ſpirent
amorem, nec ne? inde enim maxime de
amore ancipiti, congruum iudicium poſ-
ſumus aucupari. Sic Iehu, ſuſpectam ha-
bens fidem Ionadab, petijt ab eo manum
in teſſeram ſinceræ affectus, 3. Reg. 10.
Inuenit Ionadab filium Rechab in occurſum ſibi, &
benedixit ei, & ait ad eum. Nunquid eſt cor tuum
rectum, ſicut cor meum rectum cum corde tuo. Et
ait Ionadab, eſt: ſi eſt inquit: da manum tuam.
Qui dedit ei manum ſuam. At ille leuauit eum ad
ſe in currum ſuum. Adhibebant præterea He-
bræi & oſculum, vt manus ori correſpon-
derent, ad amoris ſpecimina propagan-
da. Hinc Iacob neſcens inſidias Amasæ,
vt ei omnem ſuſpicionis anſam adimeret,
ſiſſit ſe velle ei oſculũ inſigere 2. Reg. 20.
Et tenuit manu dextrã mentum Amasæ, quaſi oſcu-
lans eum. Sed quia ſimulatum erat amici-
tiæ ſignum, mortem intulit. Porro Amasæ non
obſeruauit gladium, quem habebat Iacob, qui per-
cuſſit eum in latere, & mortuus eſt. Et Iudas hac
oſculi teſſerã Chriſtum tradens, hanc cen-
ſuram à Chriſto audiuit: oſculo filium homi-
nis tradis. Lucæ 22. Quaſi diceret: ô lu-
da, aſſumpſiſti amoris Symbolum, ſcili-
cet oſculum, vt maximi odij facinus per-
petraret. Romani in ſignum amicitia

dextras iungebant, occinente Mantuano
vate.

— Cõeant in fadera dextra.

Thracæ & Egyptij, teſte Xenophon-
te & Alexandro, vina libando, omnem
ſimulacram tergebant. Apud Romanos
in foro poſt roſtra, ereſta fuit columna
area, vbi fadera ſculpebantur, teſte Ci-
cero. Oratione pro Cornelio, Lacedæ-
monij ſanctã cum Tageatibus pace, & con-
donatis vtrinq; iniurijs, comūnem apud
Alpheum columnam erexerant, in ſignum
æternæ amicitia reſſagantis, teſte Plu-
tarcho lib. Problem. cap. 118. Deus quoq;
immensæ bonitatis, grauiter iniuriatus
ab homine, ſuperbè ſua regia mandata
conculcante, & delicijs paradifi, ad pro-
mouendam gratiam ſibi conſeſſis, in of-
fenſam abutente, ſignum aliud reparan-
dæ amicitia ab homine læſæ, non habuit,
præter crucem ſanctã, quam ego ho-
diè, eo ſine exaltari, & diuino conſilio
vbique erigi, in compitis, in plateis, in
ædibus etiam profanis, vt ſit ſignum fæ-
deris, & perpetuæ amicitia inter Deum
atq; hominem, oſtendam.

Bis Deum cum miſero genere huma-
no, ſolemnes amicitia contractus, & fæ-
dera pacis inuiſſe, Sacra pagina atteſta-
tur. Primò, poſt vniuerſale diluuium, quo
totus hic mundus ſublunaris immerſus fuit.
Poſtquàm enim luxuriã diffuſentes homi-
nes, Deum grauiter offenderant, noluit
Deus illorum impunita manere ſcelera,
ſed conduxit aquas vindices iniuriæ ſuę,
quàm vltus eſt, extinguendo ſerè omne
humanum genus. Nihilominus reliquias
in arca Noë, ita deuinctum ſibi fecere
Deum, vt volens cum homine in gratiam
redire, pollicitus ſit, ſe non ampliùs in-
ducturum vltices aquas, in perniciem
generis humani. Vtq; ſecurum redderet
hominem ab irã ſuã, celebre monumen-
tum inſiti faderis celo affixit: diluuij aquis
penè exhaustis, ita ſuperſtitem generis hu-
mani caput Noëmum compellans: *Arctum*
meum ponam in nubibus, & erit ſignum faderis in-
ter me, & inter terram. Cumq; obduxero nubibus
caelum, apparebit arcus meus in nubibus, & reſor-
daber

Deus enim
genere
humano
bis fæde-
ra pacis
inuiſit.

Genef. 9.

dabor fœderis mei vobiscum, & cum omni animâ viuentē, quæ carnem vegetat: & non erunt ultra aquæ diluuij ad delendâ vniuersam carnem. Gen. 9.

Quare Deo
arcum in
nubibus
posuit.

Genes. 8.

Noë pri-
mus alta-
re in ho-
norem Dei
edificauit.

S. Chryso.

Dignum profectò consideratione est, quòd Deus cum homine velit inire contractum & insuper addat signum fœderis. Nonne sufficiebat sola Dei promissio, vt Noë in fide datâ firmus ac securus permaneret? Ad quid ergò ultra, signum in nubibus ponitur? Causam reddit sacer textus; quia Noë primus fuit, qui in Dei honorem altare edificauit, celeberrimumq; ei de cunctis pecoribus obtulit holocaustam. Gen. 8. *Edificauit autem Noë altare Domino, & tollens de cunctis pecoribus, & volueribus mundis, obtulit holocausta super altare.* Quia ergò iustus Noë in Dei gloriam, & exaltationē, externum signum super terram posuerat, videlicet altare. Et quidem primus hoc fecit, vt obseruat Pererius, idē etiam Deus in nubibus calli, ad maiorem iusti Noë splendorem & honorem, posuit signum. Ita resoluit D. Chrysosth. Homil. 28. in Genes. *Vide ait, quanto honore iustum dignatur, ita vt cum eo paciscatur, quasi homo homini loquens: Non egit itaq; Deus cum Noë, & eius sobole, vt cum creaturis, vt Dominus cum feris; sed vt homo cum homine. Vt scilicet tanto honore ac fauore insignitus homo, denotatus, & inuictus ad difficilia superanda haberetur. Nam dignitas extollit hominem, animum subleuat, vt fortiores reddat. Cum honore enim crescit animus, & vires maxime augentur; vt ita homo tanto honore præuentus, Dei mandatis alacrius obediat, ab illisq; non recedat, quemadmodum ante diluuium fecit.*

Pentapo-
lis regio à
Deo flam-
mis exusta

S. Ambr.

Verum, arcus ille fœderis, Dei argumentum, non erat tantæ efficaciz, vt sciuenti furori obistere posset, quin tota Pentapolis regio conflagraret. Deo viciscente flammis libidinem, quæ fædo incendio animas & corpora depascebat. Cuius ratio in promptu est: quia arcus ille in nubibus positus, non tantum erat pacis & misericordiæ signum, sed etiam iustitiæ & rigoris indicium. Siquidem arcus ad feriendum inuentus est, & quandoque laxatur, quandoq; tenditur, teste S. Ambr. lib. de Noë cap. 27. *Vt inde homo facile dignoscatur, Deum opera misericordiæ & iustitiæ ita interficere, vt misericordiæ, iustitiæ miscatur; iustitiæ verò misericordiæ. Et hanc ob causam, noluit Deus arcui, sagittam addere, vt arcus plus haberet terroris, quam malum incuteret, addit eleganter præfatus Do-*

tor. *Ideo inquit Dominus in nubibus arcum magis, quam sagittam ponit, id est, non illud quo vulneret, sed quod habet terroris indicium, vulneris effectum habere non soleat. Quia ergo arcus in signum amicitiz, inter Deum & hominem positus, simul erat indicium terroris & iustitiæ, idē fædus illud per tale signum contractum, stabile esse non poterat, proinde illo manente, licet Deus totam Sodomorum regionem, ob nefanda scelera igne sulfureo deleuit.*

S. Chryso.
Arcus fœ-
deris non
obstat
quominus
Deus pec-
catores
puniat.

Secundo, Deus iniit cum homine fædus pacis tunc, quando in cruce sanctâ passus est. Tunc enim verè, iniuriarum hominis immemor factus, & crucis intuitu placatus est, atque hoc patibulo affixit æs omne, quo Deo obligati tenebamur. Producto quippè homine, reliquit illum Deus in manibus consilij sui, adiiciens mandata, & præcepta sua, sic loquitur Sapiens, Ecclesiastici cap. 15.

Christus in
cruce o-
blitus est
omni ini-
uriarum ab
homine
susceptor.

Eccle. 15.

*Ante hominem vita & mors, bonum & malum, quòd placuerit ei, dabitur illi. Placuit misero homini mors, porrexitque ad illam manum suam, mortis Chirographum propriâ manu scribens, & muniens. Vt merito de nobis verificetur illud Salomonis Sap. 1. *Deus mortem non fecit, nec letatur in perditione viuorum; impij autem manibus, & verbis accerserunt illam.* Deliberata igitur transgressio hominis, quâ sponte suâ ipse se damnauit, & morti addixit, quemadmodum docet Imperator in Lege 2. cap. de fidei commissis. libert. *Tu te penam subdidisti.* erat Chirographum in ipsis Dei decretis, contra hominem manu eius propriâ scriptum. Istud Chirographum vidit Saluator noster, quòd homo à seipso victus, & damnatus, æternis panis atq; supplicijs omnino maneret obnoxius, nisi crucem Dominus subire, & ex ineffabili pietate chirographum nostrum illi affigere voluisset. vt docet Sanctus Chrysosthomus tom. 5. homil. 1. Neophyt. *Venit Christus, & inuenit nostrum paternum Chirographum, quòd conscripsit Adam: ille initium induxit debiti, nos senus auximus posterioribus peccatis: ibi maledictio fuit, & peccatum, & mors, legis, condemnatio.* Nec solum vidit Iesus nostrum istud chirographum, sed cruci illud affixit, vt proclamât D. Paulus ad Coloss. 2. *Delens inquit, quòd aduersum nos erat chirographum decreti, quòd erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci.**

S. Chryso.

Ad Colos.

Sed inquires forsitan, quid sit cruci chirographum affigi? Hoc vt resoluam, prius humanæ conditionis miseriam, & summam indigentiam in medium asserre cogor. Postquam debitor homo immen-

so æris

Psal. 6.

Petrus
Chrysolo.

Idem.

Affigi chi-
rographu
cruci quid
sit

Idem.

2. Petri.

3. Athan.

Syriacus.

Ioannis 12.

3. Leo.

3. Bernar.

so æris alieni pondere pressus, agnouit se non esse soluendo, Deo humiliter supplicare cepit. Psal. 6. *Et tu Domine vsquequo? Convertere Domine? Quasi diceret: vt exponit Chrysologus Serm. 45. Quousq; pateris? Quousq; dissimulas? Quousq; non subuenis? Quousq; dissipari opus tuum, deleri imaginem tuam, tuam tibi creaturam deleri permittis? Vbi est Christus tuus, tibi toties nuntiatus? Veniat, veniat, vt carnem reparet, inuoluet animam, ipsam naturam in celestem commutet substantiam. In quibus verbis, exposcebat diuinus Psalter, vt hominis culpis debitam penam ipse Deus subiret. Quasi diceret: Convertere Domine, de Deo in hominem, de Domino in seruum.*

Affigere igitur cruci chirographum, nihil aliud erat, nisi Deum incarnatum, in cruce sanctâ pati. Non enim illud chirographum ita deleuit, quasi solâ liberalitate erga peccatorem vsus fuerit, peccatum illi simpliciter condonando, sed vt in seipsum debitam peccati penam transferens, diuinâ iustitiæ omni modo satisfaceret. Sic censet Chrysolog. supra citatus inquit: *Suscepit ipse peccatum, ne perderet peccatores: in se sententiam suam index vertit, vt amasset peccatores proderet, magis soluendo debitum, quam donando. Quod dilucidè expresse S. Petrus Epist. 1. cap. 2. Quia peccata nostra ipse pertulit, in corpore suo super lignum. Sanctus Athanasius oratione 4. contra Arrian, ita legit: Extulit peccata nostra in crucem, vna cum corpore suo. Syriacus autem vertit: Et basulauit omnia peccata nostra, eaque sustulit in corpore suo ad crucem. Hunc certè suum affectum erga nos, Christus in hoc dierno Euangelio exprimere voluit, inquit: *Ego si exaltatus fuero à terrâ, omnia traham ad meipsum. Quæ verba Leo Pontifex ita exponit: Cum exaltatus fuero à terrâ, omnia ad me traham; id est totam causam humani generis agam, & olim perditam in integrum renouabo naturam.**

Obstipescite! Deus qui seuerè peccatores punire debuit, causam eorum in cruce sanctâ egit, & pro nobis ad æternam damnationem destinatis, vltro pati ingentes cruciatus voluit, non quidem in suâ essentiâ, cum sit omnino impassibilis, & nullius mutationis capax; sed in nostrâ humanitate assumptâ? Quorsum hæc? Respondentaliqui, vt in cruce sanctâ, ex vnâ parte, debita nobis supplicia; ex alterâ verò, Christi dolores, & penæ, quasi in statera librarentur, atque calamitas humana Christi sanguine dignificata præponderaret. Sic censet D. Bernardus homil. 3. *Cruce inquit facta est statera corporis Christi, quòd est Ecclesia: cum enim ipse*

crucifigeretur, appensa sunt cum ipso peccata, quæ commissimus; calamitas, quam incurrimus. Et quoniam tantus ac talis, tam indigna dignatus est in cruce pati, cepit præponderare calamitas, & peccata leuigari.

Ceterum ego verisimilius censeo, Christum idē in cruce sanctâ pati voluisse, vt per illam amicitiam in perpetuum duraturam, nobiscum firmaret. Quod Prophetico Spiritu prænuñtiavit Salomon Sap. 14. inquit: *Benedictum lignum, per quod fit iustitia. Quasi diceret: Benedictum lignum crucis, per quod & Dei iustitiæ satisfactum est, & amicitia inter Deum & hominem redintegrata manet. Hinc Saluator noster Ioan. 15. dicit: Vos amici mei estis, iam non dicam vos seruos, sed amicos. Et profectò, quis post peractam in cruce Sanctâ Christi passionem, non fatebitur veram inter nos, & Deum ipsum dari amicitiam. Quinque potissimum condiciones requirit Salomon, ad veram amicitiam, inter Deum & hominem: scilicet humanitatem, benignitatem, stabilitatem, certitudinem, & securitatem. Sapient. 7. num. 23. *humans inquit, benignus, stabilis, certus, securus. Prima itaque conditio est humanitas, ac benignitas, sine quâ, vera amicitia esse non potest. Vt docet Aristoteles 8. Ethic. cap. 1. Quis ait esset fructus in prospero, sublatâ benignitate? quæ in amicos extat maxime, & amplissimè laudibus afficitur.**

Christus in
cruce pa-
tiens fir-
mavit no-
biscum ami-
citiam.

Sapient. 14

Ioannis 15

Verè ami-
citiz con-
ditiones
quinque,

Sapient. 7

Aristotel.

Exodi 33

Septuagin

Seneca.

Hugo.

3. Bernar.

At, quis magis humanus esse potest, quam Deus, qui licet immensus & inaccessibleis; ita tamen cum amicis suis conuersatur, ac si non Deus esset, sed alter homo. Ita olim cum Moyse conuersatus est. Exodi 33. *Loquebatur autem Dominus ad Moysen, facie ad faciem, sicut solet loqui homo, ad amicum suum. Homo loquitur cum amico, confidenter, amanter, benigne, affabiliter; ita planè Deus cum Moyse loquebatur, vt LXX. vertunt? Loquebatur præsens presente, faciat in faciat. Altera conditio est amicitiz, stabilitas; vt innuit Seneca Epistolâ 79. in fine. *Amicitia inquit probata enixè pete, constanter retine, perenniter serua. At, quæ magis probata amicitia, quam Dei? qui non suam vtilitatem intendit, sed hominis. Quæ magis firma & stabilis? cum solus Deus reperiatur, nunquam prius fœdera scindere, aut malum inferre; nisi prius ipse homo fædus cum Deo initum rumpat, illumque deserat. Vt ingeniosè Hugo & Holkoth obseruant, cum D. Bernardo, qui dicit: Dulcis IESVS primus in accessu, vltimus in recessu. Reliquæ conditiones veræ amicitiz sunt, certitudo & securitas; hoc est, vt amicus sit immobilis, & longani-**

X

mis, nunquam amicum derelinquens, etiam in vinculis, etiam in carcere; sed ut patienter amicum sufferat, eius dissimulans defectus. Vnde dicit Salomon. Prouerb. 17. *Qui celat delictum, quærat amicitias, qui altero sermone repetit, separat faueratos.*

Prouerb. 17.

Machari.

Deo 5nes peccatores pati- tes sustin.

Lucæ 23.

Christus quare non cum alio quopiased eu latro- ne in pa- radisu de- scendit.

Isaie 1.

Hierem. 23.

Bernard.

Vbi quæso maior securitas, quam in amicitia nostri Saluatoris? qui non solum non deserit etiam grauissimum peccatorem, sed patienter tolerat, eius peccata dissimulans, & quasi non videns. Ut eleganter innuit S. Macharius Aegyptius homil. 4. *Deus inquit erga vnumquemque nostrum, bonus ac benignus, longanimitate agit, perpendens quantum quisque offendas, siletque expectans, quando respiciat, & conuertatur, nequid ultra derelinquat.* Nonne patienter sustinuit & Iudam proditorem, cuius maledictam intentionem, licet perspicere haberet, mentis tamen suæ in ultimam carnem participem cum fecit, & pedes eius lauit; ut vel hac eius ineffabili benignitate, & humilitate permotus, malum suum propositum mutaret. Nonne & malum latronem sibi blasphemum ore improperantem, in cruce pendens benigne sustinuit? quasi eius conuicia non audiens, dum alteri eius socio, culpam suam agnoscenti, & misericordiam postulanti, statim paradisu polliceretur: *hodie mecum eris in paradiso.*

Sed controuersia grauis inter Authores oritur, quid est, quod Saluator non ster transiens ex mundo ad patrem, non alium, quam latronem secum derulerit. Itane Christi latus latrone socio, atque comite securum, & adornatum videatur? Nonne magis opportunum fuisset, primum quempiam virum, aut Sapientissimum Sacerdotem, vel alium sanctitate insignem, qui reliqua Christi triumpho manubria, velut de facie ostenderet, secum deferre? Equidem non: si enim imprimis, ad illius æui Principes, Sacerdotes, aut Phariseos oculos conuertamus, omnes ex eodem grege reperiemus. Isa. 1. *Principes eorum fraudulentis, socij furum omnes, diligentes munera, sequentes retributiones.* Si ad Prophetas, & hi ex eodem furum manipulo, dicente Domino Ieremias 23. *Ecco ego ad Prophetas, ait Dominus, qui furantur, verba mea, unusquisque à proximo suo.* Quid loquor de Phariseis, qui sanctiores in populo habebantur, nonne & isti hypocritæ? gloriam ab hominibus querentes, hoc est, occulti fures erant. Nam ut dicit S. Bernardus, Serm. 13 in Canticis. *Quid quid hic fauori captas, quod ad Deum non retribu-*

leris, ipse furaris. Non mirum ergo, quod Christus Dominus, ut sanguinis sui, fructum, diuitias, & efficaciam ostenderet, solum latronem antea in turpissimis flagitijs volutatum, regiâ purpurâ splendens, secum asportauerit, ut ubi abundauit delictum, superabundaret, splenderetque donum.

Verum, nondum curiosus quiescit animus; si enim Christus aufugientem se latronem, in viam salutis reduxit, cur etiam fugacem seruum, ac proditorem Iudam non reuocauit? Dicam quod sentio: peculiare hoc exaltationis Christi in cruce Privilegium erat. Non est itaque infelicissimus Iudas à Christo aufugiens apprehensus, quia ipse præ rabie, atque furore quo ad interitum ruit, Christum in cruce in omnem partem, & à conuexo calorum, ad usque terræ centrum sese extendentem, & ad fugaces insipientesque seruos comprehendendos distendentem, expectare noluit. Hæc est mens magni Leonis Serm. 11. de Passione Domini loquentis: *Ad hanc indulgentiam traditor Iudas peruenire non potuit, quoniam proditoris filius, cuius Diabolus stabat à dextris, prius in desperationem transiit, quam Sacramentum Christus redemptionis generalis impleveret. Nam mortuo pro omnibus impijs Domino, potuisset etiam forte hic consequi remedium, si non festinasset ad laqueum.*

O verè signum pacis, & redintegratæ inter Deum & hominem amicitia, crucem sanctam, sine qua nemini salus contingit, & nemo, qui in illâ salutem animæ quærit, æternum perire potest. Quia ubi crux Christi deficit, timor & desperatio mentem excæcat; præsentem autem Christi cruce, pia ad querendam Dei misericordiam audacia affulget. Hoc adumbratum video in illis mulieribus, Christi mortem spectantibus, de quibus dicit Evangelista. Matt. 27. *Erant autem mulieres ibi multæ, à longè, quæ secute erant IESVM à Galilæa, ministrantes ei, inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi.* Vbi ostendit Matthæus Sanctus, mulieres à longè stetit, in monte Caluariæ, ferociam carnificum & militum, qui in morte Christi occupabantur, metuentes. At verò S. Ioannes dicit, illas mulieres stetit sub cruce? *Stabant autem iuxta crucem IESV, mater eius, & soror matris eius Maria Cleopha, & Maria Magdalene.* Ergone contrarius Matthæo, Sanctus Ioannes? absit. Vterque verum loquitur, sed de distinctis temporibus. Dum enim opus crucifixionis feruebat, & crux adhuc iacebat, solique carnifices & milites

Quare Christus in cruce latronem & non Iudam proditorem ad se reuocauit.

S. Leo Serm. 11.

Matth. 27.

Ioan. 19.

lites videbantur, plenæ timoris feminae illæ, à longè stabant, neque audebant ad tam nefarios hostes accedere. At verò, postquam crux sancta exaltata esset, & signum illud eleuatum in medio terræ, feminae audaciores factæ, nullumque hostem, nullum malum timentes, propè ad ipsam crucem accesserunt. hoc censeat Ruthim. Euthymius in Ioannem: *Stabant inquit iuxta crucem, tunc nactæ securitatem; primum enim omnes discipulæ, eminens conspiciabant, veluti cæteri docuerunt Euangelistæ.*

Ruthim.

Psalms 5.

Felices profectò, qui toto cordis affectu hoc signum crucis arripiunt: quia vix credi potest, quod sub illo vniuersos hostes suos non perdant. Quemadmodum dicebat Regius vates Psal. 5. *Domine, ut scuto bonæ voluntatis tue coronasti nos.* Et quod est obsecro scutum bonæ voluntatis? scimus scuta consilii ex ære, aut ferro, at verò ex bonâ voluntate quale scutum consilii potest? Equidem non aliud, nisi crux Christi, ex toto animo, & ex totâ voluntate culta, & amata; creditur

scutum fieri, quod ita nos defendit ab hostibus, ut simul sit corona, quæ de illis deuictis triumphemus. Egregiè Theophylactus, oratione in adorationem crucis, apud Gretserum tom. 2. de hac re loquitur. *Vocatur eadem crux, ab his, qui nomen suum in Christi militiam dederunt, armatura bonæ voluntatis, quæ Deus illi benigne facere statuit, data, & coronæ loco aduersus hostes; simul etiam armat, & coronat.*

Theophylactus.

En igitur vobis crucem Christi, eo sine exaltatam, ut illam tanquam certissimum signum, veræ Dei erga vos amicitia, tanquam fœdus æternæ pacis, deuoto affectu reueremini. Renouatè ergo vestram cum Deo amicitiam, per crucem sanctam, si aliquandò peccatis lasa est, & cum amicus amico debeat esse vnus idemque, ita vos ad Christum in cruce pendentem, conformate; ut iam non vos, sed Christus in vobis viuere appareat: & ita feliciter omnes mundi illecebras, & dæmonum insultus in hoc signo vincetis.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Ego si exaltatus fuero à terra, omnia traham ad meipsum. Ioan. 12.

Recensentur ingentes thesauri, cum quibus Crux Sancta inuenta est.

SVb vexillum Christi militiæ omnes hominè conuocamus Catholici. Signum pugnae non aliud resonat, nisi salutaris illa Christi vox, inclinato capite in cruce pendentis. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Equis erit tam obdurata ceruicis, quem adeò potens ac benignum Dei in ligno morientis verbum non rapiat? Quis arborem hanc decoram & fulgidam, Regis purpurâ ornatam, id est; inextimabili verbi incarnati sanguine, non omni prosequetur veneratione? Ad quam spectandam totum conluit cælum, tantam Dei in homines dignationem satis mirari non valens. Effunditur & Orbis vniuersus, ut grande hoc mysterium, Dei in cruce affixi perpendat, teste Euangelistâ. Videtur inquit, quod nihil proficiamus, ecce mundus totus post eum abiit. Sed cognoscite mortales, vestri causâ Christum Dominum in hac cruce exaltatum esse. Tribus ille de causis à terrâ voluit eleuari. Primò, ut exaltatum omnes palam intueamur. Quemadmodum docet S. Ioan. cap. 14. *Tunc in-*

Lucæ 23.

Ioan. 11.

Christus tri- bo de cau- sis voluit à terra ele- uari.

quit, cum exaltaueritis Filium hominis in cruce, cognoscetis, quia ego sum, quando me omnia trahentem, videbitis, & muidebitis. Tunc cognoscetis quia ego sum via, per quam vos incedere ad salutem oporteat; ego sum veritas, cui credere tenemini: ego sum vita, quam appetere & querere debetis. Secundò, voluit Christus à terrâ eleuari, ut ad pendentem in cruce cum maiori fiducia accedamus. Si enim ex nimia suâ charitate pro nobis animam suam posuit, & in hostiam placationis sese æterno patri obtulit in cruce, quomodo fieri potest, ut veniam petentibus denegeret? Idcirco dicit Isaïas cap. 30. *Expecta Dominum ut misereatur.* Et Ezechiel 22. *Quasi de eis virum, qui interponeret sepem, & staret ex aduerso contra me, ne dissiparem eos, nec inueni, & effudi super eos indignationem meam, & igne iræ meæ consumpsi eos.* Tertiò, Christus Dominus voluit à terrâ eleuari, ut efficacius ad ipsum attrahamur. Nam quanto pro nobis acerbiora passus est, tanto nos efficacius trahit ad se. Vnde Osee 17. dicitur: *Traham eos in vinculis charitatis.* Nec sanè

Ioan. 14.

Isaïas 30.

Ezech. 22.

Osee 17.

sanè absq; mysterio, inclinato capite pendit in cruce, nisi, vt ad pacis osculum pœnitentes recipiat. Hanc igitur crucem, in quâ Christus voluit exaltari, quæ per 300. annos in loco Caluarie defossa iacuit, cum magnis thesauris inuentam esse, erectamque ad pugnam salutarem mundo, ostendam. Hoc primum à Domino Deo postulans, vt in nobis feruorem excitet, ad quærendam & adorandam eius sanctam crucem.

Refert Paulus Diaconus lib. 18. de gestis Romanorum, quod, cum Tiberius secundus, magnam partem suorum bonorum pijs operibus indulisset, obambulans quodam tempore in palatio, inuenerit tabulam marmoream, muro impressam, cui signum crucis inculptum erat. Quam cum ob reuerentiam crucis eleuari imperasset, sub illâ alteram similem, & sub hac tertiam, eadem cruce insignitam reperijt. Et ecce sublati illis tribus tabulis, thesaurum inuenit maximum, fermè millionem coronatorum, Quid aliud nobis hodierna festiuitas contemplandum proponit, nisi tres crucis longè inter se differentes. Quarum prima est crux Christi Domini, altera latronis dextri, tertia sinistri latronis. In cruce Christi Domini, gloriatio nobis designatur, quia in illâ pœna sine culpâ peracta est, scilicet mors à Christo non debitore, pro nobis delinquentibus suscepta. In cruce dextri latronis, monstratur nobis consolatio, quia in hac, pœna pro culpâ imposita est, sed postea remissio obtentata. Vt scilicet hac cruce illecti, in perferendis temporaneis tribulationibus, quas Deus propter peccata nostra in nos immittit, æquo animo persistamus; velimusq; ea omnia, propter iustitiam patienter ferre, erubescendo quod talia meruerimus. Nam Beatos fore Dominus testatur, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Matt. 5. Si ergo Dei iustitiam, quæ nullum delictum impunitum relinquit dilexeris, approbabis utiq; etiam de temetipso iustitiam fieri. Tandem in cruce sinistri latronis, confusio nobis in memoriam reuocatur, quia in illa, & pœna pro culpâ obtentata est; & postea damnatio. Vt scilicet hoc perterfacti exemplo, culpam peccatorum nostrorum agnoscamus. Christum Iudicem veneremur, promeritamque pœnam non odiendo, sed potius iustitiam placando, misericordiam eius imploremus. Istas tres crucis, Magni Constantini, magnâ sanctitate Helena mater, diuino instinctu in loco Caluarie adinuenit. Primam repe-

Paulus
Diaconus.

Tiberius
2d^{us} sub
cruce the-
sauri ma-
ximum
inuenit.

Matth. 5.

Crucem
Christi S.
Helena
inuenit.

rit dextri latronis; quâ visâ maximè gaui-
sa est. Secundam effodit sinistri latronis,
sed quia Christi vestigium nullum in illâ
apparuit, non nihil mœrore afficiebatur.
At vbi tertiam, in quâ mundi pretium
pendit, ex visceribus terræ extulit, mox
ingentes thesauros adinuenit: quia sub-
ito agris valetudo firma, cæcis visus, mor-
tuis vita, ab illius contractu restituta est.

In hac cruce omnes thesauri recon-
diti sunt; pependit in illâ Christi huma-
nitas, sed mox in moriente eluxit diuina
maiestas. In illâ affixa erat assumpti cor-
poris humani infirmitas; sed illico totum
orbem perterrefecit omnipotentis pote-
stas. In illâ cruenta mors tyrannice pe-
racta est; sed subito vita toti mundo com-
parata. Ideoque Dei Apostolus, hos the-
sauros in cruce Domini repositos esse,
sciens, non alibi nisi in hac cruce sanctâ,
gloriam quærere voluit. *Mibi inquit absit
gloriari, nisi in cruce Domini nostri IESV Christi.*

Vbi S. Augustinus Serm. 20. de verbis A-
postoli, in hac verba scribens, sic discer-
rit. *Poterat inquit Apostolus gloriari in sapientiâ
Christi, poterat in maiestate, poterat in potentia,
& verum diceret. Sed quia maius est gloriari in
cruce sanctâ, vt vnde insultat impius, ibi letetur
pius: vbi enim mundi Philosophus eru-
buit, ibi Apostolus thesaurum inuenit.*
thesaurum inquam, immensum Dei erga
homines amorem: quo Dei Filius, ita
dilexit mundum, vt cum summo insanien-
tis populi Iudaici opprobrio, in cruce
sanctâ, pro eius redemptione mori vo-
luerit. In hac cruce omnis tuus thesau-
rus o homo reconditus est! omnis scilicet
felicitas, omnis benedictio, omnis
spes ad salutem necessaria. De quo aper-
tissime loquitur scriptura Sacra: *Benedi-
ctum est enim lignum, per quod sit iustitia.* Me-
ritò in hac cruce gloriatur Christi Apo-
stolus, quia anima humana, quâ nihil
pretiosius haberi potest, non potuit me-
lius redimi; quàm sanguine Saluatoris in
cruce exaltati. Quemadmodum enim in-
fernalis animarum hostis, æternæ dam-
nationis virus, in ligno paradisi fraudu-
lenter homini propinauit; sic per lignum
quoq; sanguine incarnati Dei Filij digni-
ficatum, salus amissa, mortalibus restitu-
enda fuit: vt vnde mors oriebatur, inde & vi-
ta resurgeret, & vt Diabolus iisdem insidijs,
quas homini parauerat, vinceretur.

Refert Sacra Historia Hester. 7. quod
dirus ille procurator mortis Aman, iusto
Mardochæo, trabem quinquaginta cubi-
torum parari iusserat, in quâ vir inno-
cens, propter insidias superbi Regis ad-
mini-

Galat. 6.

S. August.

Theaur^{us}
maximus
amor Dei
erga hoc.

Sapient. 10

Furca 50
cubitorum
Mardochæi
parata.

ministri, appenderetur. Et ecce Rex in-
stante Reginâ, & pro sanguine innocente
causam agente, vt Mardochæo vitam,
iam ad patibulum damnatam restitueret,
ipsimet eius insidiatorem, in eodem li-
gno appendi iussit. Superbus ille Aman,
Princeps tenebrarum, in ligno per inor-
dinatum appetitum, quod nobis fraudu-
lenter commendauerat; nos omnes æter-
nâ morte affigi voluit. Sed diuina mise-
ricordia, humanam respiciens fragilita-
tem, ita fortiter coram cælesti Rege in-
stare cepit, vt omnis inferorum potestas,
per idem lignum penitus deleta esset.
Quemadmodum docet Apostolus, in-
quiens: *Per crucem quippe Dominus noster IESVS
Christus, tenebrarum Principes expulsi, atq; tra-
ducens, palam triumphauit.* Et quemadmo-
dum interempto mortis auctore Aman,
in ligno suo, is cui mortem parauerat, in
sublimè euectus, & mirum in modum glo-
riosus factus est. Sic totum humanum ge-
nus, victo in cruce Christi tenebrarum
Principe, in magnam eleuatum est glo-
riam; vt omnes iam matri Ecclesiæ (quæ
de latere Christi prodijt) in ius propin-
quum redditi, gloriemur in cruce Do-
mini Nostri IESV Christi.

Tria autem sunt, de quibus in san-
ctâ Christi cruce debemus gloriari. vide-
licet, de paupertate, de acerbitate seu
amaritudine, & de vilitate. Paupertatem
Christus præ se tulit: quia nudus in cru-
ce sanctâ pependit. Gloriari vis cum
Christo, paupertatem erubescere non
debes. Quando Moyses virgâ suâ percuf-
sit aquas fluminis Egypti, aquæ versæ
sunt in sanguinem, ita vt omnes pisces mo-
rerentur. Virga hæc Christi crucis figura-
bat, quæ omnes huius mundi voluptates,
& gaudia vana damnauit; vanitatesq; &
delicias, gehennæ tormentis compensan-
das, quasi aquas Egypti in sanguinem
vertit, dicens: *Va vobis, qui saturati estis,
quia esurietis: Va vobis qui videtis nunc, quia
lugebitis, & flebitis.* Quid pisces Egypti flu-
minis sunt, nisi sectatores huius mundi?
qui aquis deliciarum carnalium, per Chri-
sti mortem dampnatis, per assumptam pœ-
nitentiæ crucem, peccato salubriter mori-
untur. Gloriari vis cum Christo Domi-
no, acerbitates & arumnas ferre ne recu-
ses. Pertulit hæc omnia Christus, dum
cruci appensus esset; & tu suspende cor-
poris libidinem, suspende vanam concu-
piscientiam, suspende rebelles rationi cor-
poris passionem, & tunc primò magnam
in perferendis acerbitatibus patientiam,
& magnanimitatem, in te exhibebis. Glo-

Coloss. 2.

In cruce
sanctâ
de tribus
gloriari
debemus.

Aquæ Ae-
gypti in
sanguinem
versæ.

Lucas 6.

Arumnæ
non sunt
fugientes
sed patien-
ter toleran-
dæ.

riari vis cum Christo, vilem te esse me-
mento: vilitatem Christus in cruce per-
tulit, nam crucis supplicium non nisi mul-
torum facinorum reis inferebatur. Et tu
memineris te esse puluerem & terram,
proinde opprobrium, & abiectio plebis
fieri ne contradicas. In hac cruce sanctâ
Christus Dominus voluit eleuari, vt omnes
ad se peccatores attraheret, ne illis quid-
quam inferorum potestas nocere posset.

Quemadmodum S. Damascenus lib. 4. de
Fide orthodoxâ cap. 12. ait: *Crux iacen-
tium excitatio est, stantium sustentamentum, infirmo-
rum baculus, orium virga, respicientium admini-
culum.* Apud Ezechielem, signum Thau
(quod crucis figuram refert) illorum fron-
tibus imprimi iubebatur, qui super cun-
ctis peccatorum suorum abominationi-
bus gementes, & dolentes reperti essent:
*Omnes inquit sacer textus, super quem vide-
ritur signum Thau, ne occidatur: dolentibus etiam
pariter, & verè pœnitentibus Christi crux,
potenti virtute succurrit. Nam etsi ver-
bum crucis, pereuntibus stulticia est; ijs
tamen, qui salui sunt, Dei virtus est.*

Iudei quondam contra Deum & Moy-
sen murmurantes, & Manna cæleste fasti-
dientes, dicebant: *Anima nostra nauseat, su-
per cibo isto leuissimo: iratus verò Dominus,
misit in eos ignitos Serpentes, quorum
aspectu, omnes interficiebantur, conuer-
sus tandem populus ille, venit ad Moysem
inquiens: peccauimus, quia locuti sumus contra
Dominum, & te, ora, vt tollat à nobis Serpentes.*
Dominus autem oranti Moyse præcepit,
vt poneret æneum Serpentem, & eleuaret
illum pro signo, inquiens: *qui percussus aspe-
xerit eum, viuet.* Fecit ergo Moyses Ser-
pentem æneum, & posuit eum pro signo,
quem cum percussi aspicerent, sanaban-
tur. Quid aliud factum est cum homine,
postquam ille cepit delicatum paradisi ci-
bum abominari, iratus Deus permisit
ignitum inferni serpentem, cuius lethali
veneno percussus homo statim interierat.
Conuersus tamen postmodum ad Deum
homo, petijt, vt mortiferis illis moribus
mederetur. Et ecce misertus Pater æter-
nus, misit Filium suum in similitudinem
carnis, qui pro signo omnibus sanandis
appenderetur in ligno crucis; vt quicumq;
eum inspiceret, sanaretur. Hinc S. Au-
gustinus inquit: *Quemcumq; momordit aslucia
Sathana, intueatur Christum in ligno pendentem:
ibi enim mors occisa est, & Dominus semper viuit.*
Quod clariùs adhuc confirmat Apostolus.
*Intueatur de peccati vulnere dolens, intueatur spe
firmâ, & fidè postulet, de Christi promisso nihil
hesitans.*

S. Damas.

Signum
Thau frō-
tibus pœ-
nitentium
imprimi
iubetur.

Ezech. 9.

Numer. 21

Serpentes
igniti in
Iudeos
immissi.

Ibidem.

Serpens
æneus per-
cussus sa-
nabat.

S. August.

Iacobi 1.

Eleuari adhuc voluit Christus Dominus in cruce, ut Ecclesiam Sanctam fecundam per totum orbem redderet: ut palam insinuat Propheta, inquit: *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen bonum*, id est; credentium multitudinem, usque ad consummationem sæculi propagatam. Cuius futura multiplicatio, præfigurata fuit in Isaac Abraham filio, de quo dicit sacra scriptura; *Cum alligasset filium suum Isaac, posuit illum in altari super struem lignorum, ut ipsum immolaret; & ecce statim audita est vox Domini: Quia fecisti hanc rem, benedicam tibi, & multiplicabo semen tuum, sicut stellas cæli, & velut arenam, quæ est in litore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suarum, & benedicentur in semine tuo omnes gentes.* Unicus iste filius Abraham Isaac, Christi (qui est vnigenitus à Patre) typum gessit. Strues autem lignorum, sanctum crucis lignum portendebat. Ecce enim, ut primum secundum humanitatem, Christus Dominus cruci alligatus est, ut Deo Patri pro mundi peccatis immolaretur, è latere illius profudit semen copiosum, scilicet Ecclesia triumphans, quæ diuinâ eius gratiâ, & paternâ benedictione multiplicatur, sicut stellæ cæli: videlicet in pijs & probis hominibus, qui velut stellæ cælum possidebunt. Multiplicatur quoque, ut arena maris, in malis & reprobis: qui propter iniquitates suas, in inferno, tanquam arena in profundo maris constringentur. Semen istius Ecclesiæ multiplicatum in electis, possidebit portas inimicorum suorum, videlicet demonum, ruinas in cælis eorum occupando.

O magna crucis potentia! vnica Honoris virga Palladi dicata, (ut Poëtæ fabulantur) Vlysses senio confectum, in iuuenem restoruisse fecit. Exaltata Christi Domini crux, pretioso eius sanguine, Patri æterno consecrata, tam admiranda virtutis est, ut quisquis purâ mente, & toto affectu ad illam recurrerit, peccatis inueteratus, pulchrius in salutari gratiâ reflorescat, & in hoc sæculo, & in futuro velut rosa in conspectu Dei futurus.

Hoc enim signum crucis erit in cælo, cum Dominus ad iudicandum venerit. Magnam antiquitas laudem tribuebat Medæ illi, quæ suâ prudentiâ, homines infirmos, & omnibus prorsus corporis destitutos viribus, sanare nouerat. Sed maiora laudum elogia, exaltatæ Christi cruci, Ecclesiæ Sanctæ, persoluat, cuius virtute latro fractis cruribus, ad tantam agilitatem peruenit, ut illic inter cælestis paradisi delicias, introeuntem Christum sequeretur. Hodie meum erit in paradiso.

Admiratus Diuus Augustinus, tantam crucis Sanctæ virtutem, Serm. 58. de verbis Domini, & in Psal. 98. excitat vnumquemque; ad decentem crucis venerationem: *Adorate inquit scabellum pedum eius.* Concedit & Angelicus Doctor cruci Christi cultum latræ, quæ soli Deo debetur, quæst. 25. art. 4. dignum iudicans, ut huc Reges suæ diademata deponant, Ecclesiæ præfules infulas subijciant, crucem Christi in salutem & defensionem mundo eleuatam, agnoscant, teste Isaiâ cap. 11. *Leuabit signum in nationes, & congregabit profugos Israël, & dispersos Iuda colliget à quatuor mundi plagis.* Nunc vestram spem figite in cruce Domini mortales: quia in hoc signo vincetis quatuor mundi plagas, scilicet diabolum, & peccatum, carnem, & hostes; documentum magnæ huius spei sumite ex Constantino magno, qui exigua militum manu, innumeram Maxentij multitudinem signo crucis Sanctæ deleuit. Quod beneficium pijsima eius mater Helena, Deo Præpotenti regratificari cupiens, cum ingenti sumptu Christi crucem Hierosolymis in monte Caluarie quesit: quam ubi inuenit, templum magnificum ibidem exstructum Deo dicauit. Incitemini ad venerationem crucis Sanctæ, exemplo Heraclij Imperatoris, is victo Chosroâ Rege Persarum, qui crucem Domini in Persidem abstulerat, cum eandem crucem recuperatam ab hostium manibus, in locum Caluarie inferre vellet, regio apparatu indutus, progredi non potuit, donec depositâ Regali purpurâ, vilem habitum assumeret. Vtinam his temporibus multi reperiantur eiusmodi Catholici, qui in paupertate & simplicitate animi, crucem Christi Domini portare velint, memores se Christi sanguine empros esse; iuxta testimonium Euangelistæ. *Non estis vestri, empti enim estis pretio magno, glorificati, & portate Deum in corpore vestro.*

Ecce igitur thesauros sub cruce Domini latentes habetis, glorificationem; ut gloriemini vestram salutem in ligno crucis comparatam esse. De Diabolo vi-

S. August.

Psalmo 98

S. Thom.

Cruci S. debetur cultus latræ.

Isaiâ 11.

Cruce Sanctæ Constantino victoriam tribuit.

S. Helena templum in monte Caluarie extruxit.

Heraclius Imperator ad ferendam Christi crucem vi-lè habitum assumpsit.

1. Cor. 6.

Theauri in cruce S. qui,

medium morborum tam animi, quam corporis: ut quilibet siue in conscientia, siue in corpore, infirmitate tactus, sanitatem in cruce Domini quaerat. Habetis eleuatam Christi Domini crucem, ut per illam, velut per inuictum gladium Ecclesiæ militans, in toto orbe propagetur, ut quisque hoc Clypeo cum infirmitate sensualitatis pugnans, prædam salutis, scilicet; gratiam sanctificantem assequatur. Propugnationem aduersus hostes: ut per hanc crucem Sanctam, ab omni plagâ mundi liberemini. Habetis & alios crucis Sanctæ effectus, quos D. Augustinus Ser. de Parasceue, recenset. Scilicet causam beatitudinis; per crucem enim Sanctam introitus in regnum cælorum omni-

bus patet. Cæcitatibus lumen: quia crux Sancta ab omni erroris cæcitâ nos liberat. Tenebrarum lucem: crux enim à tenebris homines eripit. Demum peccantium cum Christo vñionem: crux enim tranquillam reddit conscientiam, Christo penitentem peccatorem iterum reconcilians, qui est pax nostra, & propitiatio pro peccatis nostris. Quare ut firmam cum Christo vñionem teneamus, amplectamur hodie nam Christi Domini Crucem Sanctam, eamque in frontibus nostris geramus, ei qui nostram redemptionem in illa operatus est, gloriam & honorem, in sæcula sæculorum, persolendo.

* *

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Oportet exaltari Filium hominis.

Ostenditur efficacibus argumentis, Christum ad dignitatem Regiam & sacerdotalem eleuatum esse.

Dari in Deo liberum & deliberatum, agendi modum circa creaturam, euidenter demonstrat scriptura sacra Psal. 13. *Deus noster in cælo, omnia quæcumque, voluit fecit:* facere autem, quæ quis vult, est liberè & deliberatè operari. Et quia in omni deliberato agendi modo, interuenit cogitatio præuia, seu volitio prima efficax, idè Deum ab æterno liberè extra se intendebat primâ suâ volitione, glorificari & videri à creatura rationali, non tantum naturaliter, sed etiam supernaturaliter, ut palam facetur scriptura sacra Psalmo 16. *Satiabor, cum apparuerit gloria tua.* Sed cardo difficultatis in hoc vertitur, à quam ex creaturis rationalibus, Deus primò glorificari voluit. Et respondet scriptura sacra, quod primò glorificari voluerit, à Christo Domino, seu Deo homine, proinde illum ante omnes creaturas, & omnia Dei opera, primò volitum esse, ac deinde propter ipsum cætera omnia. Sic loquitur incarnata Sap. Proverb. 8. *Dominus possedit me, ab initio viarum suarum, ab initio & ante secula creata sum.* Et primæ Corint. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* Et ratio efficacissima est, quia Christus Dominus, est causa finalis, & exemplaris prædestinationis, ac electionis Angelorum atque hominum ad gloriam, ut docet S. Paulus inquit: *Quos præcinit, & prædestinavit conformes fieri imagini filij sui,*

ut sit ille primogenitus in multis fratribus. Et ad Ephes. 1. *Prædestinavit nos per IESVM Christum in ipsum.* Vbi particula per, significat causam meritoriam; & particula in, causam finalem, exponente ibidem Apostolo: *benedixit nos in omni benedictione Spirituali in cælestibus; in Christo: sicut elegit nos in ipso, ante mundi constitutionem.* Ergo Christi electio & volitio, antecessit electionem omnium creaturarum. Præterea, quia conuenientius fuit, Deum voluisse primò videri, & glorificari à capite, quam à membris eius. Atqui omnes creaturæ rationales sunt membra Christi, & ipse caput illarum, ex illo ad Coloss. 1. *Qui est caput omnis potestatis, & principatus.* Ex quo loco S. Thom. 3. p. q. 8. art. 4. deducit, Christum esse caput tam Angelorum, quam hominum, secundum influentiam gratiæ, iuxta illud Ioan. 1. *De plenitudine eius accepimus omnes.* Ergo Deus à Christo ut homine, primò ante omnes creaturas voluit glorificari, & consequenter voluit illum extollere in dignitate super omnes creaturas, iuxta illud ad Coloss. 1. *Ut sit in omnibus ipse primus, & senens.* Quod diuino Spiritu de Christo prædixerat Zacharias c. 6. *Ipse inquit portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo, & erit Sacerdos super solio suo, & consilium pacis erit inter duos.* Quæ verba significant duplicem thronum, seu excellentiam in Christo, Regalem vnâ, quâ in solio

Ephes. 1.

Ibidem.

Coloss. 1.

S. Thom.

Ioann. 1.

Coloss. 1.

Zachar. 6.

X

in folio David dominabitur in æternum. Lucz 1. Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis. Alteram sacerdotalem, quā pariter ut Sacerdos decorabitur in æternum. Psal. 109. Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Ad hanc igitur utramque dignitatem, regiam & sacerdotalem, sibi ab æterno promissam, ex vi efficacis Dei volitionis, & Decreti immutabilis, exaltari Christum oportuit, sed per medium ad id idoneum. Quod medium Christi exaltationis, fuisse crucem Sanctam, efficacibus argumentis deducam.

Affirmat Origenes homil. 35. in Matthæum, Christum in cruce sanctā titulum Regis obtinuisse. Verus inquit Princeps Sacerdotum, & Rex IESVS, in cruce habet scriptum Rex Iudeorum. Quod ipsum non onerosè ex scripturā sacrā deduci potest, præsertim Apocal. 4. ubi dicit S. Ioan. Post hæc vidi, & ecce ostium apertum in cælo, & sedes posita erat, & super sedem sedens. Quasi palam faciat, quod ante Christi crucifixionem, nec sedes fuerit in cælo, nec sedens, nec regnum, nec thronus, nec diadema: quia tunc Deus, non dicebatur Rex, cum sine regno extaret. At verò per sanguinem, agni referato cælo, statim apparuit thronus, & super thronum, sedens Rex, ut docet Rupertus in eundem scripturæ locum: Passio inquit Christo, & per eum aditus in cælum patefacto, regnum Dei ita dispositum fuit, ut Deus in illo sederet.

Agnovit hoc ipsum bonus latro, vñd cum Christo crucifixus, dum piā petitione Christum alloqueretur: Domine memento mei, cum veneris in regnum tuum. Super quem locum S. Chrysosth. ita discurre: Dic mihi, inquit, regnum commemoras? quid regni vides? clavi, & crux est, quod inspicio, sed ipsa crux ait regnum est; & ideo eum regem nomino: quia crucifixum inspicio. Imperatoris enim est, pro omnibus mori, & Regis optimi, pro communi utilitate nunquam recusare supplicium. Proinde Christum regem agnosco, quoniam eum sit innocentissimus, pro salute hominum moritur. Si ergo Dei Filius, qui antea solum Deus simpliciter dicebatur, per crucem sanctam Rex, & Dominus constitutus est, quis non fatebitur, eam tanquam idoneum medium, à Deo electam esse, ad sublimandum in omni gloriā Christum Iesum.

Propheta Domini describens altare holocaustorum, dicit illud 4. cornua habuisse. Ariel inquit 12. cubitorum in longitudine, per 12. cubitos latitudinis, quadrangulatum æquis lateribus. Vbi S. Gregorius in sensu my-

stico, per illud altare putat significari cor hominis. Altare inquit ante faciem templi est, sicut multi in sancta Ecclesia conspectu proponuntur, qui æterni iudicii memores, semetipsos quotidie in lamento compunctionis, Deo sacrificium maculant. Ad quod respiciens S. Paulus Rom. 12. inquit: Exhibete corpora vestra hostiam viventem, Sanctam, Deo placentem. Idem docet S. Augustinus lib. 10. de Ciuit. cap. 4. ubi cor nostrum altare vocat: cum inquit ad Deum sursum est cor nostrum, Dei est altare; ei crucentur victimas cedimus, quando usque ad sanguinem pro veritate certamus. Comprobat Origenes homil. 9. in cap. 8. Iosue. Ego inquit arbitror, quod quicumque ex vobis apti sunt in hoc, & prompti, ut omnibus vacent, dieq; ac nocte observationes offerant Deo, & supplicationum victimas immolent, ipsi sunt, ex quibus IESVS altare edificat.

At verò, in sensu allegorico, per illud altare, crux Christi figurabatur, in qua seipsum obtulit Patri sacrificium, crucentum. Ita exponit S. August. Ser. 1. in Parasceue. Nouum inquit altare, noui sacrificij crux est, quoniam Christus, & hostia, & Sacerdos erat. Quatuor itaq; illius altaris cornua, repræsentabant 4. cornua crucis, de quibus præclare Habac. 3. Cornua in manibus eius; ibi abscondita est fortitudo eius. Vbi Hypallage est, quasi diceret: in cornibus scilicet crucis, manus eius. intellige, confixæ sunt, cornua itaq; in manibus eius, hoc est; & si in cornibus crucis affixæ sunt manus eius, atq; adeò potentia quasi ligata videatur; tamen occultè libera est, ac mundum vincit, perinde ac si cornua manibus expedire versaret, ad ventilandos hostes suos. Quam ob causam additur à Propheta: ibi abscondita est fortitudo eius. Cui egregiè congruit illud D. Ambrosij lib. 1. de Spiritu Sancto, O diuum crucis sacramentum, in qua, si hæret infirmitas, virtus libera est. Dum ergo sic inter cornua crucis affaretur agnus, illomet tanquam fortissimus Rhinoceros ventilabat, ac vincebat æreas potestates. Et ideo D. Hieronymus cornua in manibus, exponit; vexilla crucis. S. verò August. cap. 18. de Ciuit. trophæum. interpretatur. Eusebius 6. Demonstr. 15. insignia ac notas regni Christi.

Inter cornua illius altaris, quod vidit Ezechiel, intercurrerebat corona; pariter inter crucis brachia, hæret spinea corona, ad significandum stabile regnum Christi. Licet enim per irrisionem ab hostibus infixa esset; à Deo tamen miro quodam modo destinata est, in præclarum insigne regni Christi. Nec enim Mysteriorum caret, quod capiti Christi corona insignitur, cum cæteris regibus solum imponatur;

tur: quia per hoc, expressa est stabilitas regni eius, ut cadere nunquam possit, cum cætera mundi regna caduca sint. In altari illo Ezechiel ostendit. 4. cornua erant, ad 4. orbis partes; in cruce Christi pariter 4. cornua sunt, per quæ significatur vniuersitas regni Christi, quæ Autore D. Augustino Ser. 1. de Vigil. Pentec. in eo expressa est, quod summa pars crucis in cælum ferebatur, infima per terram inferos etiam contigebat, duo media cornua cæteras mundi partes appetebant. Quod respiciens Christus resurgens à mortuis, dixit: Matt. 28. Data est mihi omnis potestas, in cælo & in terrâ. Itaque in altari holocaustorum, allegoricè significata est crux sancta, & in ipsis holocaustis, Christi oblatio. Quod egregiè indicat Gregor. Nazian. Oratione 2. de Paschate. Magna inquit illa, & quantum ad primam naturam immactabili (ut ita loquar) viciis, legalibus sacrificijs immista erat: illa inquam non exiguum cuiusdam partis orbis terrarum, nec ad exiguum tempus, sed totius mundi; nec vnquam inter mortuos expiatio.

Hanc virtutem crucis sanctæ, in illis trecentis militibus, quos Gedeon è triginta duobus millibus hominum, ad pugnam elegerat, optimè adumbratam reperio. Cum quibus Gedeon sinistram manu tubas; dextrâ verò faces inter lagenas præferentibus, aggressus est hostem noctu, fractisque lagenis, faces hinc vibrantes, inde instantes cornua, terruerunt, ceciderunt, fugaueruntque Madianitas. Cur obsecro Deus, tam paucos relinqui voluerit, & eos quidem ignauos, ac timidos? rationem reddit sacra pagina, Iudic. 7. Ne inquit gloriatur contra me Israhel, & dicat: mei viribus liberatus sum. Nam cum hostium numerus fuerit 135. millia, vt habetur Iudic. cap. 8. tunc si trecentos illis diuim opponas, singulos Israhelitarum aduersus quadringentos quinquaginta Madianitas, stare in acie oportebat. In quo maxime Dei potentiam elucescere necesse erat, vt fatetur Scriptura Sacra, Psal. 43. Non enim in gladio suo possederunt terram, & brachium eorum non saluauit eos, sed dextera tua, & brachium tuum, & illuminatio vultus tui, quoniam complacisti in eis. Sanctus vero Augustinus exponit: talibus eis affusis signis, vt præsens intelleretur. Quia licet Dei faciem oculis nostris non videamus; affectu tamen miraculi suam præsentiam hominibus insinuat. Ergo Deus brachium suum inexpugnabile, in nostrum debile, quasi insinuat, vt possit ita infirmis etiam hostibus præualere. Super hunc locum, scribens D. August. allegoricè factum Ge-

deonis accipit Serm. 108. de Tempore: Præuidit inquit, Mysteriorum S. Gedeon. elegit trecentos viros ad prelium, vt ostenderet non in numero multitudinis, sed in Sacramento crucis, mundum ab incurfu grauium hostium liberandum. Trecenti enim in Græco T. similitudinem crucis ostendunt.

Quis hanc virtutem crucis Sanctæ non agnoscit, vel in ipsa patriâ nostrâ, quæ toties de extremis periculis exigua militum manu erepta est, præsertim eorum, qui crucem debito cultu venerantur, & Ecclesiam sanctam immunem seruunt. At verò, quibus Christi crux non est in æstimatione; & Ecclesia Sancta non in eâ, quæ par est, obseruatione; etiam si in summo honoris fastigio consistant, facile pereunt: quia nihil est, quod magis opulentas familias, & bellicosos exercitus perdat; quam illicita bonorum Ecclesiæ usurpatio. Quod cum dolore deflet Damianus, lib. 1. Epistolarum, Epistolâ 10. inquit: decima, ac plebes adducuntur in beneficium secularibus, quæ profectò libertas inhonesta, & indigentibus adimit, vnde viuunt; & dracenos etiam deterret, vt decimas non persoluant: vna scilicet res, & illi subtrahit corporale subsidium, & istis periculum prouidet animarum. Quod totum in malè munifici caput, reducere nulli dubium est. Decimas enim rapere, aut auarè retentas non tribuere, in caput iniqui cedit possessoris; & vnde accrescere desiderabat, substantiam, cum substantiâ amittere solet vitam.

Barbarus ille populus Azotiorum, potentia tumidus, & superbiâ vanissime inflatus, sacris etiam rebus iniuriam facere non extimuit, dum arcam Domini captiuasset, sed mox populus ille, iustas tulit plagas. 1. Reg. 5. Aggravata est manus Domini super Azotios. Vbi tantæ indignationis Dei, vnica fuit causa; quia Deo sacramenti possidebant arcam: quia exitiale est hominibus, Deo sacrata, aut violenter rapere, aut iniuste possidere. Giezi puer Elisei Prophetæ, quia aurum & vestes à Naamano Principe, sacris ministris oblata, scilicet ad Prophetarum filiorum victum, & ornatum dicata, fraudulenter rapuit, leprâ fædissimâ non amplius depellendâ aspersus est. 4. Reg. 5. Lepra Naaman adheret tibi, & semini tuo, vsq; in sempiternum. Vt omnibus notum esset, quod & si eis culpa salutis sit, ac commoditatis exilium; in bona tamen Ecclesiastica admittit, efficacissimum est venenum.

Quid infelicissimum Iudam eò desperationis perduxit, vt nefandum prodigionis Christi scelus, non amplius verâ penitentem,

Idem.

Bonorum Ecclesiæ illicita usurpatio opulentas familias perdit.

Petrus Damianus

1. Reg. 5.

Giezi ob sacrilegium lepra percussus.

4. Reg. 5.

Indes ob
quam cau-
sa seipsum
suspendit.

Ioann. 12

Matth. 26

S. August.

Matth. 27

nitentia expiari curauerit. Hoc vnicum; quia de templo oblati, pretium accepit. Proinde forsitan ob Christum venditum suspendij supplicium non tulisset, nisi sacris pecunijs priuasset ararium: oblata enim Domino, & sacro collegio rapuerat, ait S. Ioannes cap. 12. *Fur erat, & loculos habens, ea quæ mittebantur, portabat.* Utq; templi gazophylacium vacuaret, Dominum venditabat: *constituerunt ei triginta argenteus*: Matth. 26. Hæc ergo pecunia, sic cor proditoris exedit, ut viscera effundi cogeret, teste S. August. in appendice Serm. 48. *Non sufficit ei sacrilegij carere mercede, nisi careret & salute.* Pecunia itaque illum ad laqueum impulit: quia non poterat potiri vitâ, quem sacra condemnabat pecunia. Hinc & ipsimet cæci Pharisei, licet Christum Dominum occidere non detractarunt; sacra tamen bona possidere noluerunt: Cum enim Iudas serâ, ac stultâ penitentia ductus, pretium retulisset, in carbonam timuerunt mittere, & sacris vlibus decreuerunt dicare Matth. 27. *Principes sacerdotum, acceptis argenteis, dixerunt: Nobis non licet mittere in carbonem: quia pretium sanguinis est.* Ecce, qui emptum sanguinem non expauerunt; sanguinis tamen pretium retinere non audebant: quia optime nouerant, Ecclesiastica bona auarè

retenta, aut inique rapta, omnis esse calamitatis illicium, omnisque salutis venenum, S. Augustinus supra citatus. Vide inquit, quanta vi dominica sit pecunia, quam inde Iudas reiecit, hinc Pharisei in loculos non recludunt: iust enim sanguinis pretium pertimescit iniquitas possidere.

Reflectite iam oculos in patriam nostram, in quâ iam 15. annos perpetua bella, & afflictiones voluntur, an non hæc vnica causa, quia patrimonium Christi, cedit in rapinam; & qui Dominum non metunt, bona Deo & Ecclesiæ Sanctæ dicata, contra ius inuadere, sequestrare, ac possidere, non verentur; ita ut iam de nobis verificetur illud D. Augustini Serm. 219. de tempore: *Dabis impio militi, quod non vis dare Sacerdoti.* Verum, ne nos vltima calamitas, & irreparabile damnum inuadat, more maiorum nostrorum, seruemus bona Ecclesiæ intacta, & benedicat Dominus magis nouissimis nostris, ac quemadmodum Christum per crucem sanctam ad gloriam extulit; ita nos pro gloria crucis dominicæ, acriter decertantes, pristina felicitati, restituat, & in gloriam exaltabit.

S. August.

Idem.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Nunc iudicium est mundi.

Ostenditur in Cruce Sancta peragi iudicium misericordie, non rigide iustitiæ.

In extre-
mo iudi-
cio Arca
& Crux S.
compara-
bunt.

S. Dorothe.

IN mundano tribunali, nullum sine prævia citatione iudicium fieri solet. Ne aut insons condemnetur, dum falsis calumniatorum instantijs, nemo est, qui respondeat: aut certe reus absoluitur, dum nemo sciat, quò tempore ad virgendam causam, & nocentem criminis conuincendum, sistendum sit. In supremo pariter Dei subfello, antequam delinquens iudicabitur mundus, duo signa præcurrere debent. Scilicet; Arca veteris testamenti, & crux Sancta legis gratiæ. Ita insinuat Sanctus Dorotheus Martyr in Synopsi, capite de Ieremiâ, in tomo 7. Bibliothecæ secundæ editionis. Veniet inquit Legislator ex Sion, cum potentia, & signum aduentus eius erit vobis, quando vniuersæ gentes lignum adorabunt. Vbi omnes Sancti Doctores, per lignum, intelligunt Arcam vete-

ris testamenti, & crucem Sanctam Christi. Quod fortasse significare voluit D. Ioannes Apocal. 21. num. 19. *Et apertum est inquit templum Dei in celo, & visa est Arca testamenti eius, in templo eius.* Quorsum autem Arca illa veteris testamenti, in extremo Dei iudicio sit affutura, cum sanctâ cruce, multas congruentias congerunt Doctores Sancti. Primò, ad maiorem illius extremi iudicii celebritatem. Nam sicut in die iudicii aperiendi sunt libri, in quibus cuiuslibet hominis etiam occultissimè patrata scelera, scripta continentur. Ita quoq; vtriusque legis præcipua monumenta, Arca nimirum, & crux sancta palam statuenda, vbi præcepta timoris, & amoris Dei, quibus Iudæus atq; Christianus subiacebat, ostendantur: ut sic ex suis quisque tabulis iudicetur. Secundò, ad harmo-

Apoc. 21

Clemens
Romanus.
S. Basiliius.
Mos ser-
di senten-
tiam apud
Iudices.
Plutarch.
Isidorus.
Ægyptij
clausi aut
effossi o-
culis iudi-
cabant.

S. Ambro.

Arca tes-
tamenti
quinq; de
causis in
iudicio
compara-
rebit.

harmoniam vtriusq; legis, nouæ & veteris indicandam, quæ nunquam aduersa, sed tantum diuersâ, diuersis temporibus præcipiebant, ut præcinerent veteri per signa, & noua concinente per significata, æqualis concentus ederetur. Tertio, ad ostendendum, vnum vtriusque legis conditorem, Deum scilicet omnipotentem, veterem legem in manu mediatoris ordinasse. Quicquid impij Manichæi desipuerint: Deum nobis in diebus istis locutum fuisse in Filio. Quicquid increduli blasphemauerint Iudæi. Quarto, ad testandam singularem Dei de vtroq; populo prouidentiam; Iudaicum tanquam infantem, lege tanquam lacte, nutriendo: Christianum verò, tanquam virum perfectum, Euangelio; tanquam solido cibo sustentando. Ut cum aliquis in doctrinâ veritatis deficeret, id non Deo ministranti, sed ipsi fastidienti tribueretur. Quintò, ad terrendos malos Iudæos, pariter, & Christianos: illos, quia ante primum Christi Domini aduentum, legem quam seruare debuerunt, conculcabant, ad gentilitios ritus deficiendo: hos, quia sacrosancto Christi Euangelio, quod acceperunt, resistebant: profanis carnis legibus potius obtemperando. His itaque duobus mandatis Dei, citabitur mundus in iudicium Altissimi. Sed nouum quid piam audio Catholici, iudicium mundi iam esse in cruce Domini. Forsan ut impius grassator mundus, tanquam impositio-natus, peremptorio citatus termino, compareat ad Christi tribunal. Cuius iudicii felixne an periculosus homini euentus sperandus sit, discutiemus.

Laudabilis apud nonnullas gentes illa vigit consuetudo, cuius Clemens Romanus lib. 2. constituit. & D. Basiliius Epistola 79. ad Eustachium meminerunt, ut iudices nunquam capitalem sententiam ferrent, nisi obductâ cortinâ, aut interiecto velo tegerentur. Immo Thebani teste Plutarcho in libro de Iside, & Osiride; similiter Ægyptij, teste Isidoro Siculo de fabulosis antiquorum gestis, clausi, aut etiam effossi oculis iudices depingebant. Ut significarent iudices ne oculos quidem habituros fuisse, quos conijcerent in litigantes, ne pariter cum oculis conijcerent & affectus; & qui oculati essent corpore, cæci animo redderentur. Nam qui personam respicit, in causâ caligat. Et quemadmodum loquitur D. Ambrosius: *Vbi errat oculus, ibi errat affectus.* Sed non placuit Romanis tales iudices habere, quoniam apud illos omnes causæ ni-

mio rigore agitabantur. Idcirco illi duo iudiciorum subfella statuebant: alia clementiæ, alia rigoris. In subfello clementiæ, sedebat Iupiter ligatis manibus, viridem ramum tenens, & Sententiam hanc aureis exaratam literis, omnibus ad se venientibus legendam porrigens: *Quicumq; supplex exorauerit, veniam donabitur.* In altero subfello sedebat idem Deorum Rex Iupiter, fulmen ignitum manu tenens, cum hac inscriptione: *Ne excusa, quia percutiam:* propterea, quod in illo severo iudicio, nullum scelus potuit impunè abire. Christus Dominus supremus omnium Iudex, duplicem suorum Cathedram iudiciorum voluit habere. Alteram iustitiæ rigidissimæ, alteram clementiæ maximæ. Cathedra iustitiæ inexorabilis diuinæ, est nubes ignea, in quâ Dominus ad iudicandum mundum venturus est, iuxta illud Euangelistæ: *Videbunt Filium hominû, venientem in nubè, cum potestate magna, & maiestate.* Nam licet extremo iudicio, dicatur affuturus Christus Dominus, non leoni in rabiem æstuanti, sed pastori suarum ouium neci condolenti similis, teste sacrâ paginâ: *Congregabuntur inquit ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab hædis.* Quasi diceret sacer textus: Sicut Pastor in suos agnos tantâ tenerritudine afficitur, ut quos aliquandò separat lanienæ; prius lachrymis proluat, quàm cruorè; & prius ferrum in sua viscera, quàm in ouium iugulum condere videatur. Ita planè Christus Dominus Clementissimus Iudex, in extremo iudicio, impiorum gregem, æternæ damnationis feriet anathemate; ut iustitiam, feruet. Sed tamen simul velut pastor, fluentibus vbertim lachrymis, eorum infelicitatem deplorabit, ut suam clementiam testetur. Tamen certum est, tantam in extremo illo iudicio futuram seueritatem, ut nemo eorum, se autâ criminibus excusare, aut certè à panâ subtrahere possit, iuxta illud Salomonis: *Et impij in tenebris conticescent.* Quod multò euidentius expressit in alio loco, vbi dicit: *Non habebunt in die agnitionis allocutionem.* hoc est; in die iudicii, quando omnium tam externa opera; quàm interna cogitata manifestabuntur, tunc impij sient veluti muta saxa, aut elingues statux, non valentes sua scelera excusare, vel suas miseras consolari: Quia ut dicit Sapiens: *disrumper illos inflatos sine voce.* hoc est; extremam damnationis sententiam, pronuntiabit Deus contra impios, præ furore tumescentes, & præ dolore obmutescentes. Quam im-

Apud Ro-
manos
duo iudi-
ciorû sub-
fella.

Duplex
cathedra
iudicio-
rum Dei.

Lucæ 21.

Matth. 25.

In extre-
mo iudi-
cio nemo
se à culpa
& à pena
excusare
poterit.
1. Reg. 2.

Sapien. 9.

Ibidem
cap. 4.

placabilis seueritatem iudicis, admiratus Ieremias exclamat: O mucro Domini, usquequò non quiesces? ingredi in vaginam tuam, refrigerare, & sile. Quasi diceret: cessam iam, ne in plagas rotatus, huc atq; illuc diutius verferis.

Alteram ad iudicandum Cathedram, Christus Dominus voluit habere, crucem sanctam. Hoc videtur scriptura sacra innuere: Stans inquit super gradum ligneum, quem fecerat ad loquendum. In quibus verbis, ad literam significatur Esdras, qui librum legis diuinæ, coram omni multitudine, stans in ligneo subscellio recensuit, Beda.

autem lib. 3. cap. 26. in hunc locum, in sensu mystico, intelligit quemlibet prædicatorem, stantem in gradu ligneo, hoc est; singulari Dominicæ Passionis imitatione eminentem. Accommodari tamen

Tertullia. libro aduersus Gnosticos c. 12. in hoc loco exponit Christum Dominum, de gradu ligneo, hoc est; de cruce suâ mundum iudicantem, & legem suam omni populo annuntiantem. In hac Cathedrâ Christus iudicans, non potest non fauorabilem sententiam ferre. Ad quod respuerunt Doctores Ecclesiæ, qui locum illum Euangelistæ: Ecce sponsus venit, exire obuiam ei. de extremo iudicio diuino interpretantur. Vt Origenes tract. 32. in Matt.

Hilarius ibidem Canone 27. Chrysostomus Homil. 69. Auctor operis imperfecti Homil. 52. Augustinus Ser. 22. de verbis Domini. Qui tamen nullam iudicis faciunt mentionem, sed sponsi duntaxat, cum tamen sponso, cum iudice, thalamo cum tribunali, nuptialibus tædis, cum minacibus tubis, nihil sit commune. Puto eâ de causâ, quia volebant exprimere, non iudicium illud extremum, quod cum summo tremore peragetur, sed iudicium misericordiæ diuinæ, quod in cruce Sanctâ fit. Ad quod iudicium Christus Dominus, non tam seueritatem iudicis, quam potius benignitatem sponsi allaturus est. Vt nemo reus ad illum accedere trepidet; nemo nisi quem sua iniquitas condemnat, timeat compedes ferreos; Sed potius speret annulos nuptiales. Nam cathedram hanc conscendit Christus Dominus, non ut perdat, sed ut absoluat reum: hoc suadet scriptura sacra, cum dicit: Pater non iudicat quempiam, sed omne iudicium dedit filio. Cuius rei statim assignat rationem Sacer textus: Quia filius hominis est. Quam etiam rationem tangit S. Bernardus Sermon. 73. in Cantica. Non inquit quia suus, sed quia Filius hominis est, Pater omne iudicium dedit Filio. O verè Patrem misericordiarum! vult per hominem homines iudicari; quò in tantâ trepidatione, & perturbatione malorum, electis fiduciam præstaret naturæ similitudo: immo filatio. Quid enim Patrem reum magis liberasset, quàm si in filium iudicem incidisset.

Cum Iacob in Mesopotamiâ peregrinus Rachelem vidit, eleuata voce inquit sacer textus, fleuit. Sed vnde obsecro hæ lachrymæ profluerent? cum tanta Iacobo exultandi occasio daretur. Respondent Hebræi apud Lyrannum, quia recordabatur olim seruum Abraham, tam diuitem ad Mesopotamiâ accessisse, ut Rebeccam ipsi occurrentem, multis muneribus locupletauerit; se autem tam pauperem in Mesopotamiâ exulare, ut vix quicquam haberet, quod Rachel loco muneris offerre posset. Tristatur autem grandis amor, quoties grandia dare prohibetur. Multa dare hinc iubebat charitas, illinc verò prohibebat paupertas. Inter hæc ergo distrahitur certamina Iacob, lachrymabatur. Hoc equidem Symbolo non obscure adumbratur Christus Dominus, qui quamdiu tempus non erat, sua hominibus dona liberaliter conferendi, tristis fuit usque ad mortem. Lachrymas dabat gemmis inestimabilibus pretiosiores: quia quamdiu rivos sanguinis sui non effudit, ac si, nihil adhuc ad salutem hominum contulisset, ideo quodam veluti marore obruebatur. Sed postquam Cathedram suam conscendit, scilicet, thronum sacratissimæ crucis, latus iam humanitatem suam & clementiam in omnes diffundit. Ut merito dicat Propheta, & ore præconis inclamet: Latentur & exultent gentes. Quasi diceret: si plangent ante hominem confessi latrones; latentur ante Deum confessi fideles. Si enim homo iudicet, exigit à latrone confessionem tortor, & timor: immò aliquando confessionem premit timor, exigit dolor. Et ille qui plangit in tormentis, timet autem occidi confessus, portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profert ad mortem vocem suam. Nusquam ergò latus, nusquam exultans; antequam confiteatur, exarat vngulâ; cum confessus fuerit, damnat carnifex, ducitur miser ubique. Sed latentur, & exultent gentes. Vnde? per ipsam confessionem: Quare? quia bonus est Deus, cui confitentur. Ad hoc exigit confessionem, ut liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, ut puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam sis ante tribunal Christi crucis; sed confessus exulta: iam enim sana-

cordiarum! vult per hominem homines iudicari; quò in tantâ trepidatione, & perturbatione malorum, electis fiduciam præstaret naturæ similitudo: immo filatio. Quid enim Patrem reum magis liberasset, quàm si in filium iudicem incidisset.

Cum Iacob in Mesopotamiâ peregrinus Rachelem vidit, eleuata voce inquit sacer textus, fleuit. Sed vnde obsecro hæ lachrymæ profluerent? cum tanta Iacobo exultandi occasio daretur. Respondent Hebræi apud Lyrannum, quia recordabatur olim seruum Abraham, tam diuitem ad Mesopotamiâ accessisse, ut Rebeccam ipsi occurrentem, multis muneribus locupletauerit; se autem tam pauperem in Mesopotamiâ exulare, ut vix quicquam haberet, quod Rachel loco muneris offerre posset. Tristatur autem grandis amor, quoties grandia dare prohibetur. Multa dare hinc iubebat charitas, illinc verò prohibebat paupertas. Inter hæc ergo distrahitur certamina Iacob, lachrymabatur. Hoc equidem Symbolo non obscure adumbratur Christus Dominus, qui quamdiu tempus non erat, sua hominibus dona liberaliter conferendi, tristis fuit usque ad mortem. Lachrymas dabat gemmis inestimabilibus pretiosiores: quia quamdiu rivos sanguinis sui non effudit, ac si, nihil adhuc ad salutem hominum contulisset, ideo quodam veluti marore obruebatur. Sed postquam Cathedram suam conscendit, scilicet, thronum sacratissimæ crucis, latus iam humanitatem suam & clementiam in omnes diffundit. Ut merito dicat Propheta, & ore præconis inclamet: Latentur & exultent gentes. Quasi diceret: si plangent ante hominem confessi latrones; latentur ante Deum confessi fideles. Si enim homo iudicet, exigit à latrone confessionem tortor, & timor: immò aliquando confessionem premit timor, exigit dolor. Et ille qui plangit in tormentis, timet autem occidi confessus, portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profert ad mortem vocem suam. Nusquam ergò latus, nusquam exultans; antequam confiteatur, exarat vngulâ; cum confessus fuerit, damnat carnifex, ducitur miser ubique. Sed latentur, & exultent gentes. Vnde? per ipsam confessionem: Quare? quia bonus est Deus, cui confitentur. Ad hoc exigit confessionem, ut liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, ut puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam sis ante tribunal Christi crucis; sed confessus exulta: iam enim sana-

cordiarum! vult per hominem homines iudicari; quò in tantâ trepidatione, & perturbatione malorum, electis fiduciam præstaret naturæ similitudo: immo filatio. Quid enim Patrem reum magis liberasset, quàm si in filium iudicem incidisset.

Cum Iacob in Mesopotamiâ peregrinus Rachelem vidit, eleuata voce inquit sacer textus, fleuit. Sed vnde obsecro hæ lachrymæ profluerent? cum tanta Iacobo exultandi occasio daretur. Respondent Hebræi apud Lyrannum, quia recordabatur olim seruum Abraham, tam diuitem ad Mesopotamiâ accessisse, ut Rebeccam ipsi occurrentem, multis muneribus locupletauerit; se autem tam pauperem in Mesopotamiâ exulare, ut vix quicquam haberet, quod Rachel loco muneris offerre posset. Tristatur autem grandis amor, quoties grandia dare prohibetur. Multa dare hinc iubebat charitas, illinc verò prohibebat paupertas. Inter hæc ergo distrahitur certamina Iacob, lachrymabatur. Hoc equidem Symbolo non obscure adumbratur Christus Dominus, qui quamdiu tempus non erat, sua hominibus dona liberaliter conferendi, tristis fuit usque ad mortem. Lachrymas dabat gemmis inestimabilibus pretiosiores: quia quamdiu rivos sanguinis sui non effudit, ac si, nihil adhuc ad salutem hominum contulisset, ideo quodam veluti marore obruebatur. Sed postquam Cathedram suam conscendit, scilicet, thronum sacratissimæ crucis, latus iam humanitatem suam & clementiam in omnes diffundit. Ut merito dicat Propheta, & ore præconis inclamet: Latentur & exultent gentes. Quasi diceret: si plangent ante hominem confessi latrones; latentur ante Deum confessi fideles. Si enim homo iudicet, exigit à latrone confessionem tortor, & timor: immò aliquando confessionem premit timor, exigit dolor. Et ille qui plangit in tormentis, timet autem occidi confessus, portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profert ad mortem vocem suam. Nusquam ergò latus, nusquam exultans; antequam confiteatur, exarat vngulâ; cum confessus fuerit, damnat carnifex, ducitur miser ubique. Sed latentur, & exultent gentes. Vnde? per ipsam confessionem: Quare? quia bonus est Deus, cui confitentur. Ad hoc exigit confessionem, ut liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, ut puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam sis ante tribunal Christi crucis; sed confessus exulta: iam enim sana-

cordiarum! vult per hominem homines iudicari; quò in tantâ trepidatione, & perturbatione malorum, electis fiduciam præstaret naturæ similitudo: immo filatio. Quid enim Patrem reum magis liberasset, quàm si in filium iudicem incidisset.

Cum Iacob in Mesopotamiâ peregrinus Rachelem vidit, eleuata voce inquit sacer textus, fleuit. Sed vnde obsecro hæ lachrymæ profluerent? cum tanta Iacobo exultandi occasio daretur. Respondent Hebræi apud Lyrannum, quia recordabatur olim seruum Abraham, tam diuitem ad Mesopotamiâ accessisse, ut Rebeccam ipsi occurrentem, multis muneribus locupletauerit; se autem tam pauperem in Mesopotamiâ exulare, ut vix quicquam haberet, quod Rachel loco muneris offerre posset. Tristatur autem grandis amor, quoties grandia dare prohibetur. Multa dare hinc iubebat charitas, illinc verò prohibebat paupertas. Inter hæc ergo distrahitur certamina Iacob, lachrymabatur. Hoc equidem Symbolo non obscure adumbratur Christus Dominus, qui quamdiu tempus non erat, sua hominibus dona liberaliter conferendi, tristis fuit usque ad mortem. Lachrymas dabat gemmis inestimabilibus pretiosiores: quia quamdiu rivos sanguinis sui non effudit, ac si, nihil adhuc ad salutem hominum contulisset, ideo quodam veluti marore obruebatur. Sed postquam Cathedram suam conscendit, scilicet, thronum sacratissimæ crucis, latus iam humanitatem suam & clementiam in omnes diffundit. Ut merito dicat Propheta, & ore præconis inclamet: Latentur & exultent gentes. Quasi diceret: si plangent ante hominem confessi latrones; latentur ante Deum confessi fideles. Si enim homo iudicet, exigit à latrone confessionem tortor, & timor: immò aliquando confessionem premit timor, exigit dolor. Et ille qui plangit in tormentis, timet autem occidi confessus, portat tormenta quantum potest, & si victus dolore fuerit, profert ad mortem vocem suam. Nusquam ergò latus, nusquam exultans; antequam confiteatur, exarat vngulâ; cum confessus fuerit, damnat carnifex, ducitur miser ubique. Sed latentur, & exultent gentes. Vnde? per ipsam confessionem: Quare? quia bonus est Deus, cui confitentur. Ad hoc exigit confessionem, ut liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, ut puniat superbum. Ergo tristis esto, antequam sis ante tribunal Christi crucis; sed confessus exulta: iam enim sana-

sanaberis. Non confitentis conscientia, saniem collegerat, apostema tumuerat, cruciabat te, requiescere non sinebat. Adhibet medicus caelestis de Cathedrâ Sacratissimæ crucis fomenta verborum, adhibet medicinale ferrum in correptione tribulationis. Tu miser peccator cognosce medici manum, confitere coram benigno iudice, patratum scelus, exeat in confessione, & debeat omnis sanies: Et tunc primum plenam animo concipies lachrymam. Ad quam regius vates inuitat, vnum quenq; mortalium. Latentur inquit, & exultent gentes, quoniam iudicis populos in equitate, quasi diceret: Quid valebit calliditas accusatoris, coram iudice crucifixi, ubi testis aderit delinquentis conscientia. Vbi Iudex, non querit testem. Nec vllum patitur te aduocatum habere. Sed agere debetis causam tuam, & defensor, & penitens: & exorator veniæ confitentis, & iudex simul innocentis.

Solæ à verâ fide alienæ gentes, quia peruersæ erant, meritò suæ prauitatis & peruersitatis Iudicem venturum timebant. Sed venit iam manus ipsius Saluatoris, extensa est misericorditer in populos, dirigantur felicissimâ eius gubernatione, & ambulent rectam viam. Quid ergo timeant Christiani venturum Iudicem, quem prius cognouerunt correctorem. Nam postquam Dei Filius in Cathedrâ Sanctæ Crucis resedit, seueritatem suam in hominem peccantem, nequaquam exereere potest, iuxta illud Moysis: Iudicabit Dominus populum suum, & in seruis suis miserebitur. Quæ verba Oleaster in hunc modum vertit: Super seruos suos punietur eum. Quasi Deus, ubi minimam peccatori infligit ultionem, si postea penitentem viderit, ita doleat; ut statim eam non illatam veller, sed potius reuocatam. Vnde dicit Oleaster. Mira inquit Dei nostri dignatio, ut cum malorum peniteat, quæ tamen iusto nobis iudicio infligit. Quem quæso non peniteat peccatorum suorum, postquam videt Deum penitere penarum. Nam quoties Deus mala pæne nobis infligit, toties in eius mente quidam veluti dissidentium affectionum (vt ita loquar) exoritur conflictus. Nam tunc iustitia de vindictâ exultat, misericordia verò de punitione tristatur. Quem conflictu satis ipse Deus mihi expressisse videtur, illis verbis, apud Isaiam Prophetam: Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. Vbi nouum loquendi modum, quis non miretur? particulam dolentis Heu, cum verbo exultantis, consolabor, copulari. Quis enim vnquam dum consolatur, su-

Psal. 66.

Christi in cruce seueritatem exereere non potest.

Deut. 32.

Oleaster.

Idem.

Isaie 1.

spiret? Quis dum lætitiâ profert, erumpit in gemitu? Quis dum triumphat gaudio, liquefit in lachrymas? nisi ille Iudex simul & clementissimus Pater, Christus Dominus. Qui ut Iudex lætatur, de reorum supplicio; simul tamen ut Pater, filiorum exitium lamentatur. Ita locum hunc exponit S. Hieronymus. Plangit inquit clementissimus Pater, Princeps delinquentes, & hostes suos vocat, & inimicos appellat, quod penitentiam, nolint, agere penitentiam. Vbi S. Hieronymus duo notat. Primum Deum vocare hostes, non propter suam offensam, sed propter eorum perditionem. Alterum, illam particulam Heu, plangentis esse, non insultantis. Neq; dissentit Isidorus, dum illa verba: Heu consolabor: ita vertit: cogor me consolari. Quasi Deus hanc consolationem, homines puniendo, inuitus capiat.

Et certè mouet imprimis Christum Dominum, ut postquam Cathedram crucis sanctæ conscendit, non amplius seuerè puniat hominem; Mouet illum inquam, summa fragilitatis humanæ miseria. Homine enim quid miserius esse potest? cuius tota vita a deo tenuissimo pendet filo, ut in

istâ oculi præcidi queat. cuius totum robur calice debilius, vnico pestiferæ auræ flatu eneruatur, atque penitus absumitur. Non enim opes, non purpura, non sceptrum, non bella hominem reddunt potentem: Nam quot, opibus circumfluentes, atque omni genere diuitiarum abundantes, sæculum suum, non alterum vidit? Quot, cum vitâ simul purpuram possuere, quin illam post mortem annalem redderent, ac diuturniorem? Quot Regum, vix ad nos nomina delata sunt, ut tantum dicere possemus, fuisse? Quot, bellatorum fama suo extincta sanguine, ipsis vel oppugnatæ urbiū fossis, vel mediâ in acie sepulta est. Quia fluunt diuitiæ, obsolescit purpura, sceptrum perit, & militaris gloria consenescit; propterea, quod exiguo humanæ fragilitatis nitantur fundamento. Iam verò ubi plurimum est miseriæ, aliquantum seueritatis ostendere, ferinum est, non humanum, Christus ergo cum sit humanitatis plenus, super miseros mundi incolas, non vult se ostendere seuerum, sed clementem: quia vera humanitas postulat, ut miseris misericordia conferatur. Talem se exhibuit quondam Iosue Gabaonitis, quos cum videret miserandâ illauic deformes, benè sperare iussit. Et inito fædere, (inquit sacer textus) pollicentus est, ut non occiderentur. Vbi fraudulentis tam acriter parcen-

Christi dâ punit peccatores, lætatur ut Iudex, tristatur ut Pater

S. Hier.

Isidorus.

Hæc nihil miserabilius,

Magna hominis miseria exitus, ut Christus se illi benignum exhiberet.

Iosue 9.

parcendo, & condolendo, non arguitur ut præceptum; sed laudatur ut misericors à S. Ambrosio lib. 3. Offic. cap. 10. Non vi-
9. Ambro. superanda inquit facilitas, sed laudanda bonitas.
Elisei ele- Talem se & Syris præstitit Eliseus, quos
gencia in cum haberet in Samariam inclusos, & in
Syria. captiuitatem redactos, atque cæcitate percussos, tantum abfuit, ut eos grauioribus plagis oneraret, ut potius liberalibus epulis exceperit, nec occidi permisit, sed in patriam remitti imperauit.
4. Reg. 6. Appositum est eis (inquit textus) magna ciborum præparatio, & biberunt, & comoderunt, & dimisit eos, abieruntque ad Dominum suum, & ultra non venerunt latrones Syria in terram Israël. Quod beneficium hostibus ab Eliseo præstitum, in tantam eos vertit gratitudinem, ut cum antea Samariam crebris irruptionibus inuassent, eam non amplius infestarent. Quasi plus Syros vnus Elisei misericordia, quam totius Israël potentia repressisset. Ex quo Elisei facto patet, in miseros, quamuis alias sint hostes, misericordiam exercendam esse, non seditiam. Peccator (ut communis Theologorum fert opinio, est non amicus Dei, propter quod despici, & puniri meretur. Sed quia miser est, æquum, ut Christus Dominus de cruce sancta iudicans, misericordiam ipsi præbeat. Crux enim sancta solatium miseris, leuamen afflictis, facta est. proinde & qui in cruce peccat, misericors in peccatorem esse debet.
 Alterum, quod Christum Dominum stimulat, ut de cruce iudicans, cum peccatoribus benignè se gerat, est: quia peccator in solâ cruce Christi, suæ quærit salutis remedium. Si ergo ibi negata fuerit misericordia, amplius quod se vertat, non habebit. Quod pulchrè figurant illi tabitarum nuntij, qui potentissimo Ammonitarum exercitu perterriti, miserant ad Saulem Regem Israëlitarum, rogatum auxilium. Quibus responderunt Israëlita. Sic dicetis viris qui sunt in tabe Galad: cras erit vobis salus, cum incaluerit Sol. En quæ legatio, & quæ nuntia? Promittunt Iabitis Israëlita in crastinum, non solum præsidium (nam hoc poterat ab hostibus eludi, atque repelli) sed etiam salutem: quasi non solum iuuandi sint, sed omnino liberandi. Nec mirum: quod Saul detentis in obsidione Iabitis, tam celeriter subsidium ferre potuerit; quia Deus ipse illius exercitum instruebat: Ascendite inquit contra filios Benjamin: cras enim tradam eos in manus vestras. Si enim Cyrus Persarum, Dariusque Medorum Reges, vnâno-
Indie, 20. & repentini in Babylonem irruerunt,

& Regem Balthasarem Iudis, epulisque vacantem, nec quidquam de subita hostium irruptione sentientem, obruncarunt. ut dicit sacer textus: Eadem nocte interfectus est Balthazar Rex Chaldeorum, & Darius Medus successit in Regnum. Si Samaria à Rege Syriæ obsessa, tantâ annonæ penuriâ laborauit, ut suis inclusæ matres filijs epularentur, 4. Reg. 6. num. 28. Quibus subito tantæ frumenti abundantia promissa fuit, in crastinum affutura, quantam ne audivissent quidem ciues, desiderarent. Cras inquit Eliseus, modus similis vno statere erit, & duo modij hordei statere vno in porta Samariæ. Quid mirum, quod cum bellorum alea, tam citò immutetur, Saul quoque Deo ipso auxiliante, miseris Iabitis in crastinum statim, auxilium ferre potuit.

Sed inquirunt hic Doctores, quid mysticè significant hæc verba, Cras erit vobis salus, cum Sol incaluerit. Quorum verborum duplex sensus potest esse mysticus, vnus, moralis seu tropologicus. Atque in hoc sensu locum hunc exponit, Petrus Damianus lib. 6. Epistolarum Epistolâ 5. Cum inquit mens per desiderium penitus tabefacta, iam in se reuersa, ad conditoris sui desiderium recalescit; cum torporem negligentia deseruit, & frigus insensibilitatis pristina, flammâ sancti amoris accendit; tunc velut incaluisse Sole, victoria de hostibus sumitur, & obsessa ciuitas superbi Regis manibus liberatur: diuinitus enim Spiritus radio nostris animis incaluisse, certa nobis salus, non solum promittitur, sed confertur. Dies igitur crastinus, est diuinæ visitationis aduentus; quia tentatis electis, diuini auxiliij splendor valde vicinus est. Sic illum descripsit Propheta inquit: Prope est Dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Alter sensus est allegoricus, quem tenet Hugo Cardinalis, verba hæc exponens de Christo nascituro iuxta illud Gen. 30. n. 33. Respondebit mihi cras iustitia mea. Sed non minus aptè verba hæc intelligi possunt, de Christo in cruce pendente. Rectè enim Christus Dominus, dicitur nostra salus, nobis in crastinum affutura, cum Sol incaluerit. Nam imprimis æternus Pater Christum Dominum vocat salutem Isa. 49. num. 6. Ecce inquit dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea, vsq; ad extremum terræ. Vbi Christus Dominus vocatur salus Patris, non quod eum saluet, sed quod ab eo mittatur ad saluandum gentes: vel quod salutem nostram tanti faciat æternus Pater, ut suam propriam appelleret. Hanc salutem desiderabat Iacob Patriarcha, loquens de tribu Dan Gen. 49. num. 18. Salutare tuum expectabo Domine. Quasi diceret: interprete

Lyra.

Lyranus: Lyrano: Non ego illud ferale monstrum, de hac tribu nasciturum, nempe Antichristum expectabo, sed potius illud salutare verbum, æterni Patris Filium, qui humano generi medeatur. Ad hanc omnipotentem verbi incarnati vim, respexit Salomon, Sapientia 16. num. 12. inquit: neq; herba, neq; malagma sanauit eos, sed tuus Domine sermo, qui sanat omnia. Quasi nullus sit adeo lethalis morbus, siue mentis, siue corporis, qui ab hoc verbo de cruce sancta pendente, non sanetur. Dicitur Christus Dominus Iudex in Cathedra crucis sedens, salus in crastinum affutura, propter miram celeritatem, quâ Christus Dominus misero hominum generi succurrit. Vnde Isaia 8. num. 3. à celeritate describitur. Voca nomen eius accelera, spolia detrahe, festina prædare. Nam sicut nemo sui obliuiscitur; Ita neq; Christus Dominus suæ celeritatis, quâ salutem hominibus afferre solet, obliuisci potest. In cruce sancta Catholici vobis salus promissa est, cum Sol incaluerit; hoc est; postquam illam Christus Dominus conscendit. Sicut enim Sol, ad supremum mundi verticem euectus, calidiores radios in terram vibrat, quibus aeris nebulas absumit, & umbras nemorum extinguit, & clarissimâ luce mundum complet, atque illustrat. Ita Christus Dominus, euectus in crucem, maiores sui amoris flammæ eiactatus est in mundum, quibus hominum pectora accendit, & peccatorum caligines aboleuit, & totius humani generis salutem reparauit. Vnde non sine mysterio, promissa fuit salus, non cum splenduerit Sol, sed cum incaluerit. Quia Christus Dominus in cruce euectus, non tam inclauit; quam incaluit. Reuera enim omnis ille fulgor maiestatis, in quadam humilitatis nubem conditus, & passionis caligine obductus, quandam velut eclipsim patiebatur: multo sanè mirabiliorem, quam illam, quâ Sol in ipsâ meridiè obtenebratus apparuit; nihilominus feruor ille charitatis, multo vehementior exarsuabat. Salus igitur mundo promittebatur, Sole non tam splendescente, quam efferuescente.

Quod si in solâ cruce sancta Christus Dominus, perfectissimo amoris igne incaluit, quomodo de hac Cathedra iudicans, homini seuerus esse potest? Liberum professio sciat se fore, quisquis ad crucem sanctam iudicandus accedit. Neque iam in crastinum misericors Iudex differt suam clementiam, sed hodiè statim crucifigentibus se, & confugientibus ad se, illam promittit. Quoniam ad latro-

nem confitentem sic locutus est. Hodie inquit mecum eris in paradiso. Dies enim crastinus ante Christi natiuitatem fuit: quia ibi Deus ad puniendum procliuor, ad parcendum tardior, suam semper differebat misericordiam in crastinum. Sed postquam Christus Dominus Cathedram crucis sanctæ conscendit, totum tempus crastinum, in hodiernum mutatum est, vel statim apud Christum Iudicem, omnibus præsto sit misericordia. Quod pulchrè figurauit Deus, qui puniturus olim David insolentiam, triduanam in populum pestem minatus est. 2. Reg. 24. num. 13. Tribus inquit diebus erit pestilentia in terrâ. Prodiens igitur Angelus ad ultionem exequendam; immisit; (inquit textus) pestilentiam in Israël, de mane, vsq; ad tempus constitutionis. Septuaginta verò legunt, de mane, vsq; ad horam prandij. Quæ lectio placuit Origeni, Theodoro, Ambrosio: vbi enim Sol incaluerit, ipso meridie, subito Angelus à punitione defecit, & mucrone in vaginam recondito, à plagâ cessauit. Nam misertus est Dominus (addit textus) super afflictionem; & ait Angelo percutienti populum, sufficit: nunc contine manum tuam. Quid est obsecro? Cur plaga vsque ad tertium diem extendenda, in illo primò meridie inhibetur? Credo, quia illa hora, figurabat illam meridianam, in quâ Christus Dominus crucem subiens; nouo amoris incendio conflagrauit. Sole autem misericordiæ diuinæ incaluisse, necesse erat, ut iustitiæ diuinæ calor refrigesceret, peccata omnia interirent, atq; perfecta humano generi salus redderetur. Non igitur à Christo in cruce iudicante, in crastinum vobis salus promittitur, sed hodiè statim ad crucem Christi verè confugientibus datur. O Magnum sanctæ crucis præconium! vinctas in hac Cathedra habet Cœlestis Iudex manus, ut neminem puniat, sed omnibus offensam condonet.

Grauiissimi Doctores de quatuor lignis crucem factam fuisse compositam asserunt, nimirum ex Palmâ, Cedro, Cupresso, & Oliuâ. Quod expressit Glossa in Clementinâ primâ, de Trinitate, illo Carminè:

Ligna crucis, Palma, Cedrus, Cupressus, Oliua.

Sub singulis istis lignis specialia descripte arcana. Palma enim apud omnes nationes, victoriam exprimit, quàm per crucem sanctam habemus. 1. Corint. 15. Qui dedit nobis victoriam, per IESVM Christum. Cupressus honorifici sepulchri signum est, propter suam incorruptibilitatem, & gratum odorem, quale fuit sepulchrum Christi.

Lucæ 13.

Ante Christi Natiuitatem fuit dies crastinus, post passionem verò factus est hodiernus.

2. Reg. 24

LXX.

Origenes Theodor.

Crux San. ex 4 lignis composita.

1. Cor. 15.

Christi dicente Isaiâ. *Et erit sepulchrum illius gloriosum.* Cedrus fugandi, immo & occidendi venenosos angues vim habet; quam virtutem Apostolus agnuit in cruce Domini Rom. 8. *De peccato damnavit peccatum.* Oliua denique, pacis Symbolum semper fuit, quam in cruce sanctâ Christus attulit Coloss. 11. *Pacificans per sanguinem crucis eius, siue quæ in terra, siue quæ in cælis sunt.* O felix Cathedra Christi iudicantis, in qua iustitia cedit misericordiae, & ultimata sententia, pro pœnâ, veniam decernit.

Iudicium igitur in cruce sanctâ, mundi iam nunc est. Sed iudicium misericordiae, non rigidae iustitiæ. Quia in hoc gradu incaluit Sol cælestis, ita ut nemini ra-

dus clementiæ deesse possit. Bonam proinde spem concipiat mundus, quia causâ suâ non cadet, sed ex fauorabili triumphabit. Latus ante Iudicem crucifixum compareat: quia si patrociniū, quærit, Patrem habet: si protectorem, Dominum habet: si defensorem, Advocatum habet: si condonatore eriminis, Iudicem misericordiae habet. Confiteantur ergo tibi populi Deus, lætentur & exultent gentes, quoniam iudicas in æquitate, & nos dum ad crucem tuam sanctam supplices accedimus, reis ignosce, miseris condona, peccantes absolue, & omnes per crucis virtutem, in cæleste capitulum trahere.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Ego si exaltatus fuero, omnia traham ad me.

Christus Cruci affixus, omnia quæ sunt in cælo, & in terrâ ad se traxit.

Panthera animalia turmatim sequuntur

Panthera odorâ spirat

Humilitas vim magneticam habet.

B. Bernard.

Virtus magnetis per medium diffusâ, & in poros ferri illapsâ trahit illud.

Flumina cur in mare redeunt.

Mirum videtur, quod Pantheram in densissimis Sylvis vagantem, animalia vndeque accurrunt, turmatim velut pedisequæ comitentur: Sed facile rei istius rationem assignant naturalistæ, asserentes Pantheras esse odoratas, proinde cum Panthera cæteris animalibus benè oleat, illo odore mirificè recreata animalia in eius rapiuntur comitatum. Portento simile habetur, quod magnes ferrum ad se trahit, propter quod à Sancto Bernardo Serm. 16. in Sabbatho post primam Dominicam Quadragesimæ, assemblatur humilitati, quæ etiam vim quandam magneticam habere videtur, trahendi ad se gratiam Dei: *Sicut inquit magnetis attrahit ferrum, sic humilitas fontem gratiæ ad se attrahit.* Sed & huius rei facilis habetur solutio, ex oculis Philosophorum arcana, qui docent ex magnete virtutem quandam occultam emanare, eamque per medium diffundi, quæ ubi in ferrum incidit, in poros eius se insinuat, & sic illud ad Magnetem trahit. In stuporem rapit non paucos fluminum ex toto orbe ad mare recurrentium, velocissimus motus. Sed & ista admiratio facile ex animis hominum depellitur: quoniam enim ex mari originem suam ducat, ad illud quoque redeant, necesse est. Verum, ut Christus in cruce exaltatus omnia trahat ad seipsum, hoc iam captum hominum

excedit. Si enim ò bone IESU, caput tuum acutissimis spinis vulneratum, & usque ad ipsum cerebrum perforatum non esset: si omnibus vestimentis exutus, nudus non penderes: si manus tuæ ferreis clavis ligno crucis potenter affixæ, non essent: facile concederem, quod omnia ad te trahere posses. Nunc verò, cum, ne quidem pedes de scabello crucis attollere valeas, cum stillante de latere, perfosso sanguine, penè exanimis in cruce pendeas, cum tibi nullus adsit splendor, sed omnia membra vulneribus sauciata, quomodo aliquid ad te trahere potes. Si aulicorum comitatu stipatus esses, non mirum: sic facile ad te omnes traherentur homines, siquidem tria hæc, splendor, opes, & potentia, omnium deunctos reddunt animos. Nunc verò, cum inter duos latrones medius pendeas, quis ad te præsumet accedere? cum eiusmodi conuersationem omnes erubescant, & procul fugiant. Vnus Archimedes Syracusanus Matheseos peritissimus, coram Hierone Syracusanorum Rege, iactare ausus est illud paradoxum, quod si mundus alteram terram haberet, hanc illuc posset adducere. vel ut apud Pappium habetur: Da mihi, ubi consistam, & mouebo terram. Cumque Hiero admiratus rogaret: ut tantæ confidentiæ periculum faceret, Archimedes emptam è nauibus regijs

Tria animalia, maxime deuincunt

Archimedes discipulus de Mathese.

regijs vnâ, & in siccum littus eductam, grauiusque oneratam, solus machinis suis ad se tantâ facilitate pertraxit, ac si in mari velis remisque moueretur. E contra postea, simili Geometriæ facultate Alexandrinam eiusdem regis nauim, è littore in mare deduxit, quod totius Siciliæ vires non poterant, teste Athenæo lib. 5. cap. 7. Necdum satis: sed vnica manu leuâ, & solâ, quinquies millenum modiorum pondus attraxit. Sed quid hoc ad hodiernam Christi propositionem, qui non nauem vnâ, aut exiguum pondus, sed omnia penitus ad se attrahiturum pollicetur. Quod ego in hodiernâ Concione deducam.

Ut facilius concipiatis, quomodo Christus in cruce sanctâ exaltatus, debuit ad se omnia trahere, reuocate vobis in memoriam illud Philosophicum Axioma: *Quod est per se tale, vbiuq; ponatur, semper est tale.* Verbi gratiâ, quia ignis per se est calidus, idè siue ponatur in specubus subterraneis, vrit: siue in superficie terræ, vrit: siue collocetur in fornace, siue in altari, vbiq; vrit. Ita Christus semper fuit potens trahere ad se omnes creaturas: debebatur Christo, quatenus erat hic homo, diuinâ personalitate subsistens, adoratio latriæ: Quemadmodum docet Sanctus Ioan. cap. 5. *Vt omnes honorificent filium, sicut honorificant Patrem: qui non honorificat Filium, non honorificat Patrem, qui misit illum.* Ex quibus verbis S. Chrysosth. Hom. 38. in Ioan. Cyrillus ibidem lib. 3. cap. 34. S. August. tract. 24. deducunt, Christum etiam specificatiue sumptum, ut hominem, adorandum esse latriâ. Et ecce Christus statim in momento suæ natiuitatis, traxit Beatam Virginem, quæ eadem adoratione latriæ, quâ adoratur Deus, Christum recens genitum adorauit. Ita S. Bonaventura in meditationibus vite Christi, apertè deducit, cap. 7. vbi perpendens, quid Deipara egerit, statim ac infantulum IESVM edidit, hæc habet:

MARIA ergo flexu genibus adorauit, & gratias agens Deo dixit: *Gratias ago tibi Domine Sancte Pater, qui filium tuum mihi dedisti, & adoro te Deus æterne, & te filium Dei viui, & meum.* Quod euidenti ratione deducitur: Beata Virgo eâ adoratione Christum adorauit, quâ ritè erat adorandus: Sed Christus erat adorandus pari adoratione, quâ Deus adoratur, quia Christus homo propter vnionem cum verbo, adorandus est eadem adoratione, quâ adoratur persona diuina, cum ex carne & personalitate verbi, fiat vna persona composita, ut ex-

ponit Damascenus lib. 3. cap. 8. & lib. 4. cap. 3. *Carnem inquit nudam non adoramus, sed carnem Dei, id est, Incarnatum verbum.* Et magis illustrat S. August. Ser. 58. de verbis Domini dicens: *nisi Christus esset Filius Dei, non esset adorandus ut Deus, carnem Christi adorandam esse, quia est à diuinitate suscepta, ita ut non aliud atq; aliud, sed vnus & idem Deus, & homo adoretur.* Cum ergo Beata Virgo optimè nosset, Christi humanitatem fuisse vnitam verbo, idè simul cum verbo incarnato, eadem adoratione, & humanitatem eius adorare voluit.

Nec dum satis: traxit ad hanc adorationem Reges mundi, qui *procidentes adorauerunt eum.* Matth. 2. In stuporem hic rapior: nonne & pastores proni adorauerunt infantulum IESVM? quis hoc audebit negare? nonne & Ioseph cernuus ac fusus humi eundem adorauit? Quis de hoc dubitet? Adorauit Sanctissima Mater; quod enim maiorem cognitionem habebat, eò profundiorum adorationem exhibuit: & tamen soli Reges in Sancto Euangelio dicuntur procidentes Christum in præsepi adorasse. Cuius mysterij non aliam inuenio rationem, nisi ut ex illa Regum humili adoratione, Christi super omnes Reges excellentia, eiusque vera diuinitas mundo innotesceret. Ita videtur sentire S. Basilii de humanâ Christi generatione Hom. 25. *Magi inquit alienum à Deo genus, & à testamentis gens peregrina, primum adoratione dignati sunt, quod ex inimicis testimonia longè præstantiora, fideque digniora essent.* Tacentur itaq; à Sancto Euangelistâ, Matris, Iosephi, & pastorum adorationes, ut potè amicorum testimonia; Regum autem gentilium, qui cunctis retrò annis superstitioni dediti, inimici fuerunt, proferuntur, ut eorum testimonijs fidem mundus denegare non possit. Sic quondam inuidiâ laborabant Nazareni ciues in Christum Dominum: quod enim eos magis patientia cum Christo coniungebat, eò magis illos inuidia ab eodem separabat. Et nihilominus eius doctrinam admirabantur. Matth. 15. *Docbat eos in Synagogis eorum, ita ut mirarentur, & dicerent, vnde huius sapientia hæc, & virtutes, perfectò mirabilis in oculis hominum visa, fuisset sapientia Christi, & virtus eius, si soli eam beneuoli & amici, non autem maleuoli & inuidi mirarentur.* His verò eam admirantibus, & suâ admiratione, confitentibus, facile totus mundus in assensum flectitur iuxta illud Ioan. 12. *& mundus totus post illum abiit.* Cooptauit Christus in suam societatem Iudam proditor-

S. Damasc.

S. August.

Matth. 2.

S. Basilii

Matth. 15

Ioan. 12.

rem.

Luc 6. Vocauit discipulos suos & elegit duodecim ex ipsis, & Iudam Iscariotem, qui fuit proditor. Cur quæso inter amicos eum ad-

sciuit, quem suum inimicum & proditorum fore præsciebat? Causam esse reor, ut domesticus hostis, foret suæ sanctitatis oculatus testis, eamque apud Principes Sa-

cerdotum palam testaretur. Quod fecit, triginta argenteos pro Christo venundato Iudæis referens, Matth. 17. Peccauit inquit tradens sanguinem iustum. Nemo enim nisi amens, de tam manifesto Christi proditoris testimonio dubitare potest. Vt egregie docet S. Ambrosius lib. 5. in Lucam cap. 6. docens hanc ob causam Iudam collegio Apostolico fuisse adscriptum: Vt sciremus inquit, quanta sit veritas, quam nec aduersarius minister infirmat.

Sed videamus, quidnam Reges illos, ad tam submissam Christi adorationem, permouit? Respondet Abulensis, q. 42. hoc effecisse dignitatem in vultu pueri IESU supra humanum modum, per quam appareret illum esse, qui adorandus erat. Quia Christus Dominus frequenter fulgorem diuinitatis, in suâ facie relucens ostendere solebat, ut aliquibus terrorem incuteret. Sicut fecit quando intrauit Ierosolymam in templum Dei, & eiciebat omnes vendentes, & ementes in templo. Matth. 21. Quid causæ, quod vni Christo mentas vende- rum subuertenti, & eos, qui negotiationes exercebant flagellanti, nemo resistere ausus fuit? fulgor diuinitatis inaccessus, tantum illis terrorem incutiebat, ut ne mustitare quidem auderent. Similiter quando in horto, armata militum cohors, ad vnum eius verbum in terram, velut aliquo vehementi fulmine prostrata est, Ioan. 18. Vt ergo dixit eis, ego sum, abierunt retrorsum & ceciderunt, in terram. Vbi vox illa de ore Dei hominis prolata, maiorem illis timorem incusserat, quam in acie pugnantibus euenire solet. Aliquibus verò, per illam vultus sui maiestatem, incutiebatur amor: sicut fecit, quando vocauit Petrum & Andream Matth. 4. Venite post me, & faciam vos piscatores hominum. Similiter quando vocauit Matthæum: Sequere me: Matth. 9. hos enim omnes clementi suo oculo, & mirâ in facie eius relucens pulchritudine aspexit, & ideo tantum cordibus eorum impressit amorem, ut illico eum sequerentur.

Pari modo Christum, cum istis Regibus processisse censet Abulensis, ex eâ ratione; quia hoc multum conducebat Maiestati Christi. Si enim cum Dionysio Arcopagita, ut Virginem eius Matrem,

agnosceret, illud Deus in Virgine effecit, ut admirandæ Maiestatis fulgores in facie eius relucere, cur non etiam in Christo nato idem præstare debuit, ut reges eum agnoscerent. Quod manifestè per illud verbum procedentes, insinuari existimo: indicat enim reges illos, ex vi cuiusdam supernæ illustrationis ac fulgoris, in facie Christi relucens, prostratos fuisse, & quasi languentibus viribus cecidisse. Et profectò, quem ineffabilis illa Christi venustas, ad se non traxisset? vix suam prædicationem inchoauerat IESVS, & statim dicit Sacrum Euangelium: Mundus

totus post eum abiit. Ioan. 12. Cuius rationem reddit S. Chrysostomus. quia inquit suauitate doctrinæ affectus populus, certatum venit ad eum. Semper ergò Christus fuit attrahens, sed maximè istam virtutem attractiuam in cruce sanctâ probauit, quando traxit latronem. hodie mecum eris in paradiso. Luc 23. quia tunc maximam suam ostendit humilitatem, quæ ad trahendos hominum animos est efficacissima. Quando Pompeius diuinos honores ab Atheniensibus sibi delatos recusauit, tunc maximè Dijs coequari meruit, teste Plinio Iunior in Pænegyrico ad Traianum: Quatenus aiunt, te censet hominem, eantem es nobis Deus. Tu delectra non nisi adoraturus intras, tibi maximus honor excubare pro templis, postibusque protegi. Sic facis, ut Dei summum inter homines honorem serues, cum deorum ipse sis adeptus. Quid elegantius dici potuit? Ad Deitatis honorem Pompeius peruenit, recusans deitatem, & hominem se recognoscens.

Imò, ut de illo fatetur Plinius, quod alij principes fastu, potentiâ, armis, occupare non potuerunt, hoc ipse humilitate, suique recognitione, sine labore obtinuit. Ante te princeps fastidio nostri, & quoddam equalitatis metu, vsum pedum amiserunt; illos ergo humeri ceruicibus, seruorum super ora nostra, te fama, te gloria, te cinium pietas, super ipsos Principes vehunt, te ad sydera tollit humus, mulorum non alta superbaque sedes. Præclare sanè: non ceruices seruorum, non sublimis thronus, superbaque moles euehunt Principes; sed humus, sed cinis, sed propriæ attentio fragilitatis, hæc ad sydera ipsa diuinitatis iter pandunt. Sola quippe humilitas est, quæ nihil appetendo, totum quod contemnit adipiscitur. Contemne o homo fastum, contemne honores, contemne omnem, quæ super homines est, eminentiam; & his passibus ad deitatem eueheris. Nam quod olim Plinius more adulatorum, de Traiano, hoc D. Ambrosius verè de Salvatore nostro enuntiat,

super

super cap. 2. ad Philip. Ipse ait Dominus IESVS se humiliavit, ut nos eleuaret, & humiliavit usque ad crucem, propter quod exaltauit illum Deus; ut in nomine eius omne genu flectatur. Quanta fecit Deus audeo dicere, & non flexi ei genua, sed flexi ea postquam se humiliavit. Non ergò quando incarnatus est Dei Filius, non quando circumcissus, non quando voce, opere, gestu, manu, consilio, sudore, & labore prædicationis, omnes ad se attrahere curabat, sed quando in cruce sanctâ exaltatus pependit, tanquam infallibili quadam violentiâ, omnia ad se attraxit: quia tunc extremum & vltimum specimen humilitatis dedit. Traxit tunc ad sui cognitionem omnia: quia tunc primum cognitus est, ut Rex regum, Dominus dominantium, & Deus verè incarnatus. Siquidem adhuc in cruce positum, centurio videns ingentiâ miracula, illum Dei Filium confessus est. Traxit ad sui & crucis Sanctæ adorationem omnes fideles: quia iam omnes Sancti adorant agnum occisum.

Non immeritò quispiam indagare posset, à quonam etiam primo crux sancta in terris adorata est. Sed meo iudicio, nemo fortè inficiabitur, id à Beata Virgine primò præstitum esse. Moueor imprimis ad hoc asserendum celebri testimonio Ruperti, qui docet in primitiua Ecclesiâ, Christo in cælum ascendente, B. Virginem ideo relictam fuisse, ut esset forma disciplinæ Christi, & exemplum perfectionis hominibus: Oportebat inquit, MARIAM cum alijs, in primâ illâ Ecclesiâ, religionis & fidei Magistram esse, cum viduis, & virginibus, non modò præsentibus, sed & futuris, nouam & perfectam vitam, beatæ viuendi normam & exemplum demonstrare. Quod ipsum affirmat Sophronius, Serm. de Assumptione Virginis: Ecce ait IESVS ascendente, cum quibus Virgo vacat in Scholâ virtutum, & meditatur in lege mandatorum Dei, ut & ipsa sit forma disciplinæ Christi, & exemplum perfectionis omnium. Et apertè id habetur in reuelationibus Sanctæ Brigittæ lib. 6. cap. 61. Vbi B. Virgo in hunc modum loquens introducitur.

Ego quippe per ascensum Filij, longo tempore vixi in mundo, & hoc voluit Deus, ut visâ patientiâ meâ, & moribus meis, plures anime conuerterentur ad Deum, Apostoli Dei, & alij electi roborarentur. Ergò cum ad cultum diuinum spectaret, ut populus fidelis, crucem sanctam, tanquam scabellum pedum Domini verneretur, Beata Virgo ut potè fidei & Religionis Magistra, in hac adoratione præire debuit, cuius exemplo ceteri, ad cultum crucis mouerentur.

Præterea, cum Christi crux, non ideo solum adoranda sit, quia representat crucem, in qua Christus passus est; sed etiam quia representat ipsummet Christum crucifixum, ut habetur definitum in 6. Synodo Can. 78. & in 7. Synodo Aſtor. 7. & in 8. Synodo cap. 3. potissimum ex hac ratione: quia etiam si crux non videatur ex se representare, nisi crucem Christi; nihilominus ex institutione fidelium, representat etiam ipsum Christum crucifixum, ideo hoc signum crucis, meritò in Ecclesiâ Sanctâ proponitur, adorandum. Cum itaque crux, sit res Sacra, & ad diuinum cultum spectans, debuit à Beata Virgine adorari. Et quoniam hæc in primitiua Ecclesiâ erat fidei & Religionis Magistra, haud negari poterit, eam primò cruci adorationem exhibuisse, ut sic exemplo suo alios fideles traxisset, ad eandem crucem adorandam, quæ est fidei præsidium, & pacis vexillum, teste Ruperto lib. 6. de diuinis officijs c. 9. & 12. An non præsidium fidei crux sancta, quæ & in summo discrimine hominem illæsum seruare potest, & ex maximis periculis illæsum eripere.

Pertaxi aliquando filij Prophetarum, quod in angustis casis habitarent, venerunt ad Eliseum, & dixerunt ei. Ecce locus, in quo habitamus coram te, angustus est nobis. Eamus vsque ad Iordanem, & tollant singuli de Sylua materias singulas, & ædificemus nobis ibi locum ad habitandum. 4. Reg. 6. Consentit Eliseus, & vnâ cum illis abiit ad Iordanem, cumque succiderent ligna, vni eorum securis in aquas decidit. Qui præ ingenti dolore exclamauit: Heu Domine mi, & hoc ipsum mutuo acceperam. Misertus Eliseus, præcidit lignum, misitque illuc, & natus est ferrum. Ergone lignum aridum tantæ fuit efficaciz, ut ferrum de imò stagno foras extraxerit? Ita sanè: quia illud lignum, virtutem crucis ligni figurabat, quâ Christus omnia ad se attrahiturum promittebat. Lignum inquit S. Ephrem in 1. parænesi, aridum ex mandato Elisei, ferrum securis de fundo aque extraxit, & genus humanum, quod corruerat in inferno, mediante cruce sanctâ extraxit, de profundo damnationis. Circumspice terram, & omnia de illâ Christum in cruce pendentem ad se traxisse videbitis. Licet enim Iustinus in explicat: quæst. Gent. responso 29. hanc sententiam: Omnia traham ad meipsum, in fine seculi adimplendam censeat: cum inquit omnem principatum, potestatem, & virtutem sustulerit. At verò S. Augustinus, in cruce sanctâ reapse adimpletam esse contendit, triplicem

Crux non solum representat crucem in qua Christus passus est, sed & ipsum Christum crucifixum.

Rupertus

4. Reg. 6

Tepore Elisei ferrum natus.

S. Ephrem

Iustinus

S. August.

pllicem explicationem afferens. Primò, per omnia, intelligendo carnem, animam, & spiritum, seu mentem: quia Christus ita nostri amans est, vt non partem aliquam, sed totum hominem ad se attrahere velle. Secundò, per omnia, intelligendo omnes prædestinatos, quos Christus in cruce traxit per fidem sanctam. Tertiò, per omnia, intelligendo omnia personarum genera: Quia Christus in cruce pendens, ex omni natione, sexu & statu atque conditione, plurimos ad se traxit.

Penetra sagaci consideratione infernum, & inde Christum crucifixum ad se traxisse animaduertes, vt docet S. Cyprianus, qui exponens illa verba Symboli, resurrexit à mortuis, dicit: Rediit victoria à mortuis, inferni secum spolia trahens, eduxit eos, qui tenebantur à morte. Ab infimis tandem ad summa, à terrenis ad cœlestia mentem attolle, & ibi Christum trahentem reperies. Vidit quondam Isaias Dominum Deum sedentem super solium, excelsum, & eleuatum: multitudinem adstantium circumquaque Angelorum innumerabilem: Et ea, quæ sub ipso erant, replebant templum: ita vt nullus locus vacuus remaneret. Inter quos duos faciem, & pedes Domini obcegebant: Seraphim inquit, stabant super illud: sex alæ vni, & sex alæ alteri: duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. Isaias 6. Cur obsecro Deus, inter Seraphinos occultatur, qui inter Cherubinos apertè sedens describitur Psal. 79. Qui sedes super Cherubim, manifestare: An quia Deus in hac vitâ absconditur amantibus, in futurâ verò Sapientibus, per Cherubinos adumbratis reuelatur? equidem non abs re: Deus enim propter infinitam excellentiam naturaliter videri nequit, iuxta illud 1. Timot. 6. Qui lucem inhabitat inaccessible. & Psalmo 17. posuit tenebras latibulum suum. & Iob. 26. Qui tenet vultum Solis sui, & expandit super illam nebulam suam. An quia amantium proprium est, venerari; quod præstabant Seraphim velando faciem Dei: Sapientum verò speculari; quod agebant Cherubim, ad ipsam Dei noticiam assurgendo? Id veri similis mihi videtur: Seraphim enim hymnum illum trisagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus, canentes; velabant faciem Dei, existimantes se indignos, qui supremam illam Dei Sanctitatem, quam laudabant, intuerentur. An deniq; quia opera diuini amoris, qualia sunt opera redemptionis & passionis, adeo excellent operibus diuinæ Sapientie, qualia

Psalmo 79

Deus cur inter Seraphinos occultatur, & inter Cherubinos manifestus apparet.

1. Timot. 6

Psalmo 17

Iob. 26.

dicuntur opera creationis, & gubernationis, vt facilius hæc à nobis, quam illa cognoscantur? Hoc præ alijs assumo: opera enim diuini amoris ea sunt, quæ admirari possumus, assequi non possumus.

Videntes igitur Seraphim Christum Dominum, eâ forma, quâ cruci affigendus erat, obstupescendo tantam Dei erga homines propensionem, vt quasi sui ipsius oblitus, propter redimendum hominem, penitus inaccessâ deitatis maiestate se exuere vellent, velabant facies duabus alis, scilicet pierate & deuotione contegendo iniuriam crucis, & erubescendo, quod Deus tanta pro hominibus pati voluisset. Duabus autem volabant, nimirum aueritate & cogitatione, ob desiderium crucis, cupientes tam inappetibili ligno, ob contractum Christi sanguinis, debitum cultum exoluere. volabant Seraphim duabus alis, non illis quidem, quas ad capita habebant, ne ad sublimia tantum anhelare viderentur, neq; illis, quas habebant ad pedes, ne viderentur ad sola infima determinari. Sed illis quas habebant, ad mediam cordis sedem. Ad designandum, quod Angeli semper sint parati, ad diuina ascendere, & ad inferiora descendere, secundum Domini voluntatem. inquit Lyranus, ita enim fiebat, vt nullum præceptum diuinum, siue facile, siue difficile, siue gloriosum, siue onerosum, detrectarent, sed ad omnia promptissimi accingerentur.

Seraphim ob gloriam crucis non audebant Christum intueri.

Lyranus.

Quid nobiscum fiet Catholici? Angeli sancti ob gloriam crucis, Christum apertis oculis intueri non audent, nos autem ne quidem tanti beneficii memores esse volumus. Tendimus ad æternam gloriam, & crucem Christi erubescimus, quæ sola non tantum finalis, sed etiam meritoria causa æternæ gloriæ habetur. Vnde Christus, vt pati posset, & simul, vt per mortem atq; crucem, gloriam sibi acquireret, alligari se in eâ permisit, vt sic ad pacem posset tendere, non solum ipse, sed simul cum ipso & sui. vt eleganter discurret S. Ambrosius Serm. 51. in feria 6. Parasceue: Hodie inquit omne genus hominum, de mortis periculo crucis arbor eripuit, ex quo enim Christus Dominus religatus est in cruce, ex eo nos mundi illecebrosa discrimina, velut clausâ aure transimus; crucis enim arbor, non solum religatum sibi hominem patriæ representat, sed etiam socios circa se posuit, virtutis suæ vmbra custodit. Perpendite, quod crux sancta, non tantum Christum, qui illi appensus erat, sed & omnes eos, qui voluntate & animo cruci assunt, æternæ patriæ coronant.

S. Ambrosius.

nandos repræsentat. Vnus latro in cruce veniam & salutem consecutus est, quia sponte & voluntarie Christi cruci adhaesit, misericordiam humiliter postulans, memento mei Domine, dum veneris in regnum tuum. Lucæ 23. Alter verò reiectus, & in æternum repudiatus est, quia à cruce Christi auersus erat, blasphemans: Si tu es Christus salva te ipsum, & nos.

Quoniam igitur Christus in cruce sanctâ exaltatus, trahit ad se omnia de cœlo & de terrâ, eritne aliquis hodiè tam duro corde, qui ad crucem sanctam confugere nolit? sine qua hominem saluari prorsus impossibile est, cum in eâ Chri-

stus omnem efficaciam, & virtutem saluandis omnibus necessariam reposuerit. Ad quod comprobandum, Virginem Sanctam Melchilem adduco: Sciscitari illa volebat, piâ audaciâ ex Christo, per quodnam eius amorem sibi magis conciliaret. Cui respondit Christus, per sanctam crucem inquit: Vbi est crux, ibi est pax, & vbi est pax, ibi est salus. Quod cum ita sit, viuo ipsiusmet Christi oraculo, amplectimini crucem sanctam, Dei gratiam & amorem promerendo, & dabitur vobis pax, & salus æterna.

S. Melchilidia V.

DIE IMPRESSIONIS, SACRORVM STIGMATVM IN CORPORE. B. FRANCISCI CONCIO PRIMA.

Ego Stigmata Domini IESV in corpore meo porto.

Vndenam S. Franciscus meruerit, Christi stigmata suo corpori imprimi, ostenditur.

Sub tempus belli Suctici. 1656.

Resolutus ille miles est, quem patriæ & Religionis amor tenet.

Atebitur opinor non nemo, Generoso militi sub vexillo Ducis, toties per dispendium sanguinis de Patriâ merenti, pulchrius esse instante summo periculo, in acie cadere, quam propriæ vitæ nimum amantem, turpiter campo cedere, & Patriam in vltimum discrimen boni priuati causâ proijcere. Prodigus quippè vitæ & sanguinis esse debet, quem verus Patriæ, & Religionis amor tenet: & virtus militaris non prius à resolutis passibus desistat oportet, donec magnanimitatem & peritiam sui Ducis assequatur. Pertæsus mundanæ mercaturæ beatus Franciscus, Christi militiæ adscribi sollicitè enituit, vtque sub vexillo tanti Ducis strenuè decertaret, arma diuinæ virtutis assumere, nimirum Sacratissima stigmata IESV induere cupiebat, vt sic velut inuulnerabilis Ajax, aduersus omnes Fidei hostes imperterritus procederet. Vnde quod olim Deus ad Adamum à viâ veritatis deuiantem protulerat: Ecce Adam quasi vnus

ex nobis. Gen. 3. in quibus verbis, promiserat Deus Adamo reditum per penitentiam viam, ad tantum perfectionis gradum, vt homo diuinus, & Deo similis appareret. Sic exponunt Caietanus, & Ioannes Ferus, personas Sanctissimæ Trinitatis de lapsu Adami in hunc modum loquentes, introducendo: Iam quidem homo dissimilis factus est nobis, erit tamen, cum sicut vnus ex nobis fiet; nempe viâ crucis, mortis, & penitentia. Hoc nunc iure merito ad seruum suum Franciscum dicere potest. Ecce Franciscus quasi vnus ex nobis. Vna quippè diuinarum personarum carnem humanam assumpsit, & pro redemptione generis humani mortis cicatrices sustinuit; vnus pariter inter mortales repertus est Beatus Franciscus, qui stigmata Christi passionis, pro erigendâ afflictâ Christianitate, suo corpori imprimi meruit, & Christo crucifixo similis euasit. Sed quid est o imensa bonitas! nunquid vmbra induet claritatem Solis? aut lutum assimilabitur auro? vel olla perfectionem siguli ex-

Caietanus, Ioannes Ferus.

æqua-

æquabit? inter Creatorem & creaturam, Deum & hominem, infinitam scimus esse distantiam: nullamque dari inter hæc duo extrema proportionem fatemur. Quomodo ergo Franciscum tibi similem esse proclamas: quasi unus ex nobis. Nonne supremus Angelorum æternitatis igni ad comburendum datus est, ideo quod tibi assimilari vellet; super latera inquit, Aquilonis conscendam, & ero similis Altissimo. Fateor similitudinem æqualitatis, inter Deum & creaturam dari non posse: quia ergo Diabolus æqualitate dignitatis cum Deo appetijt, ideo damnationem promeruit. At verò similitudo imitationis inter Deum & creaturas, omnino dari debet: eam enim ob causam Deus homini sua attributa communicauit, videlicet, iustitiam, sapientiam, fortitudinem, ut homo diuinam perfectionem suis actionibus æmuleretur. Sic ipsemet Christus postulauit Patrem pro nobis, Ioan. 17. *Ro-*

go pro eis Pater, ut sint vnum sicut & nos. Vbi Christus Dominus ita arctissimam nobiscum vnionem appetijt, ut non tantum in vno aut altero illi assimilaremur, & conformes fieremus, sed in omnibus quæ à Patre accepit: ut scilicet; ita perfecti essemus, sicut & Pater noster cælestis perfectus est, & conformes imagini Filij eius, qui Dei etiam imago est: licet conformitas ista intelligenda sit, non quidem per ordinem ad Christum Deum, (quem admodum obseruant Cyrillus & Caietanus) nam secundum hoc Christus & Pater realiter sunt vna essentia: sed quatenus homo: nam secundum hoc Christus, & Pater, sunt diuersæ naturæ; vnus tamen animi sententia, eò quod humana Christi voluntas, diuinæ semper fuerit conformis, & nusquam contraria. Licet enim Christus quæ homo habuit voluntatem declinandi mortem: ideo quippe orabat, ut ab illo transiret calix; & idem quæ Deus habuit voluntatem mortis; ideoque dicebat Christus: *non mea, sed tua*

voluntas fiat, illæ tamen voluntates non fuerunt contrariæ, eò quod non vtræque fuerit efficax, & absoluta, sed diuina quidem absoluta & efficax: humana verò simplex & inefficax ex eo; quia fuit conditionata, vel expressè & formaliter, v.g. hoc modo, *nolo mori, si hoc Deo placet:* vel implicitè & virtualiter: v.g. *nolo mori, quantum vitari mors per vires ordinarias potest, aut quantum per Patrem licebit, aut quantum fieri poterit per hanc orationem.* Duplicem itaque vnitatem in allatis verbis Christus Dominus petijt suis fidelibus: scilicet; vnita-

tem fidei, & charitatis: per primam vnimur inter nos, vnum corpus effecti: per secundam non solum vnimur inter nos, sed & cum Deo. Quam deificam vnionem (ut sic loquar) vult Christus ita vniam esse per gratiam: sicut ipse vnus est cum Patre per naturam, ex quo efficitur, ut sicut ipse cum Patre, vnus est voluntate; sic & nos cum ipso per gratiam vnum simus. Vnus profectò inter omnes mortales, cælestis ille Seraphim Diuus Franciscus repertus est, qui hanc strictissimam vnionem cum Deo seruauit, non tantum fide sanctâ, non tantum gratiâ sanctâ, sed & sacris stigmatibus Christo coniunctissimus. Quam igitur ob causam B. Franciscus Christi stigmata meruit, & quomodo nos eadem induere debeamus, demonstrabo.

Triplicem causam reperio, cur sanctus Franciscus, sacris Christi stigmatibus meruit in suo corpore exornari. Imprimis quia mundum perfectè abnegauerat, eiusmodi autem homini debetur in ornamento, pretiosa Christi corporis possessio, ut docet sanctus Ambrosius inquitens: *Christianus qui mundum non possidet, hic totum possidet Saluatorem.* Ecquis oro ita, sicut Beatus Franciscus omnia spreuit possessa, & repudiavit quicquid ei mundus dare poterat? prorsus nemo: Audiuit sanctus Franciscus doctrinam cælestis Magistri: *nisi quis renuntiauerit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* & protinus cupidus Euangelicæ prædicationis, & anhelans ad sincerum Dei amorem, atque obsequium, coram Assisinate Episcopo omnibus renuntiavit, imò & reiectis vestibus Patri in terris omnia concedens, vilem induit saccum, quo nuditatem & honestatem corporis regeret. Quia ergo abnegauit non solum sua, sed & seipsum, exuens se voluntate propriâ, & diuinæ eam planè subiiciens, ideo congruum erat, ut totus Christus in eius possessionem cederet, ut sic & Franciscus in Christo per suam paupertatem, & Christus vicissim in Francisco per sacra stigmata palam inhabitaret. ô felices tanti Parentis Filij! Tibi hodie Religiosissima Seraphici Patriarchæ Familia, per hæc sacra stigmata sit cessio ad hæreditatem, & possessionem corporis Redemptoris nostri, ut manifestè per formalissimam consequentiam, quilibet conijcere possit, neminem reperiri in Ecclesiâ Dei, qui maiora habeat iuris subsidia ad Christum possidendum, quam Filij Seraphici Patris Francisci. Quia cæteri Religiosi, sunt quidem pauperes, Sancti verò Fran-

S. Franciscus triplici de causa meruit Stigmatibus Christi adornari.

S. Ambrosius.

S. Franciscus coram Episcopo Assisinate omnibus renuntiavit.

Filij Sancti Francisci per B. Franciscum facta est cessio ad hæreditatem & possessionem Christi.

Francisci Familia, quia se non solum exuit dominio, sed & vsu omnium rerum huius vitæ, ideo facta est ipsamet paupertas, cui per naturalem consequentiam, Christus in possessionem debetur.

Altera causa est, cur sancto Francisco sacra Christi stigmata concessa sint, profundissima eius humilitas. Humilibus quippe Deus summos honores pollicitus est. Iob 22. *Qui humilatus fuerit, erit in gloria & Cap. 5. Qui posuit humiles in sublimi.* Quod comprobatur Ecclesiastes cap. 11. *Multi inquit, tyranni sederunt in throno, & insusceptibiles portauit diadema.* Quasi diceret, ut exponit Lyranus, facile esse per potentiam, aut factiones, thronum occupare, ut fecerat Aman. Esther 3. *Post hæc rex Assuerus exaltauit Aman, & posuit eum super omnes Principes, cætiq; serui Regis, qui in foribus palatii versabantur, steterant genua, & adorabant Aman.* At verò, coronari, & regem fieri, perfectionis, & summæ humilitatis opus. Sic Mardocheus ad fores palatii regis ministrans, propter eximiam humilitatem, meruit diadema regium, attestante ibidem sacra pagina. *Homo quem Rex honorare cupit, debet indui vestibus regijs, & imponi super equum, qui de sella regis est, & accipere regium diadema super caput suum.* Sic Ioseph in seruitutem prolapsus, in regio throno collocavit: sic Moysen ex ouium pastore, populi gubernatorem ac Pharaonis Deum creauit: sic Davidem cum pastor esset, & minimus inter filios Iesse, regem subito effecit. Simili modo processit Christus cum Beato Francisco, vidit eum quotidie, imò quot momentis, ad fores sui palatii, scilicet; Augustissimi Sacramenti humiliter prostratum, vidit in monte Aluernæ quadraginta diebus ieiunantem, vidit fidei acerrimum defensorem, & Religionis sanctæ propugnatorem zelantissimum, ideo vestibus regijs, sacris passionis suæ stigmatibus eum induere voluit, ut hac regiâ purpurâ amictus Beatus Franciscus, ab omnibus ametur & honoretur.

Apparauerat quondam Diuina Sapientia celeberrimum mundo conuiuium, ex pane & vino compositum, inuitans ad illud suos amicos: Prouerb. 9. *venite, comedite panem meum, & bibite vinum, quod misceui vobis.* At, quales conuiuas illuc introduxit? humiles, paruulos, infantes; *Si quis est, ait, paruulus, veniat ad me.* Stupor me obruit, ad tam inusitatum conuiuij tractationem. Quippe Augustino dixerat olim Redemptor noster: *Augustine ego sum cibus grandium, cresce, & manduca me,* in vita sancti Augustini. Quomodo ergo pueros & paru-

los vocat, ad conuiuium corporis & sanguinis sui? Respondet doctissimus Lyranus: *non inuitat sapientia paruulos etate, non desiderat vllatenus pueritiam virtutum, sed augmenta sanctitatis, sed exoptat, & querit paruitatem humilitatis.* Vnde illos tantum inuitat ad suum epulum, cum sint magni virtute, sunt tamen parui in suâ opinione, & alios meritorum amplitudine longè superantes: in æstimatione tamen propriâ sunt minores, & tales in oculis mundi apparere satagunt. Conuiuium Catholicis mei, quod æterna sapientia instruxit, est cruenta Christi passio; mensa, crux sanguine respersa: panis, corpus illud deificum, acutis carnificum scorpionibus vndeque dilaniatum: vinum myrrhatum felle & aceto mistum: Hoc delicatum Christi passionis conuiuium, licet omnibus sit apparatus: nam Dei Filius pro omnibus mortuus est; solis tamen humilibus concessum, scilicet Seraphico ordini, & filijs Sancti Francisci, ad assiduum vsum datum est. Quia in hac sacrâ Familiâ, maximus Augustissimi Eucharistiæ Sacramenti feruor, ardentissima Dominicæ passionis deuotio peragitur. Ut meritò gloriari possit Diuus Franciscus, illo Euangelistæ dicto, Matth. 11. *abscondisti hæc a sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis:* hoc est, minoritis Ecclesiæ, videlicet; Diui Francisci filijs, sacra Christi stigmata ad singularem venerationem & cultum sunt concessa.

Vnum vobis Catholici mei dubium soluendum propono, quid est, quod cum varijs status hominum, ad summam redacti paupertatem, corruant: aliæ Religionis dispergantur, nonnullæ cogantur exulare; sacra tamen Diui Francisci Familia, virtutibus ampla, sanctitate illustis, licet in summa paupertate; nusquam tamen necessariam sustentationem concernentibus destituatur? ut cum nulla prædia possideat, nulla æraria certa habeat, hisce tamen calamitosissimis temporibus, dum alij etiam opulentissimi sibi iam non sufficiunt; filij tamen Beati Francisci, cum nihil habeant, nihilominus quasi omnia possidentes, læti Deum benedicunt. Refunderet hoc quispiam in munificentiam Ciuium huius vrbs, qui profusâ liberalitate egenis succurrunt. Atqui horum magna pars ære alieno grauata ingemiscit; ut ipsi potius opem querere, quam alijs ferre cogantur. Subscriberent alij vigilantia, zelo, & sollicitudini Prælati huius Monasterij, qui studet prouidentia domus sibi commissæ. Fateor haud dubie, plurimum eius fidelitati & curæ tribuen-

Lyranus.

Matth. 11.

Religio Franciscana licet in summa paupertate, nunquā in necessariis deficit.

Religio Franciscana & dominio & vsu domus sui se exuit.

Iob 22.

Ecclesiastes 11.

Lyranus.

Esther 3.

Ibidem.

Ex humilitate ad magnas dignitates euecti.

Prouerb. 9.

In vita S. Augustini.

buendum esse, nisi Martis rigor misericordiae portam clausisset & ihs, qui futuri erant patroni; ademisset omnia. Solis ergo diuinæ prouidentiae impensis, absque ullis redditibus certis, huic sacrae Familiae necessaria suppeditantur. Quia profunda Seraphici Patriarchae humilitas, hanc eis caelitus benedictionem impetrauit, ut nemo etiam in summis angustiis pereat, quem vestis Francisci cooperit. Si enim, Arca Domini, praesentia sua domum Obededom locupletauit 2. Reg. 6. *Habitauit Arca Domini in domo Obededom, & benedixit Domini Obededom, & omnem domum eius: quomodo Christus Franciscum seruum suum benedicere non debuit, in cuius corpore vestis Christi passionis expansa, in cuius domo sacra, praesens requiescit Deus, ubi ad consummationem seculi, perpetuum fixit domicilium, sub speciebus Sacramenti velatus, qui cum sit Pater pauperum, & conseruator humilium, apud Minores tanquam in centro suo commoratur, eorumque humilitatem respiciens, paupertatem prouidentia caelesti iuuat.*

Tertio adhuc, meruit Beatus Franciscus sacra stigmata: quia crucis ligno se maritauit, nudum & pauperem crucifixum insequendo, ideo tanquam in praecipuo surculus, veteris Adae excussus ex arboře, alterius factu radicis inferi debuit Christo, confixus cruci, ne tam pretiosus palmes, in quo Adam videtur non peccasse, sine vite vera, quae est Christus Iesus, aruisset. In hoc igitur nouo crucis ligno, tanquam in gremio parentis fatus inoleuit, & ad plenam omnis sanctitatis maturitatem Franciscus peruenit, imaginem Christi Crucifixi in se exprimens, quo stigmata Domini sui meruit in corpore suo portare, cuius sanguinis stillis, tanquam aquae salutaris irriguis fecundata terra Minorum, in caelestem erecta est disciplinam. Sed ad quid haec Christi crucifixi stigmata, in corpore Beati Francisci impressa, transparent? Tui causa o dilecta Christianitas id factum cognosce. Vidit quippe Deus, te pretium sui sanguinis minus aestimantem; vidit te abutentem sua patientia, nec ad emendationem pronam, sed in dies peccatis peccata accumulantem, vidit te quasi oblitam Domini Creatoris tui, impudicè nedicam per omne nefas desperatissime agentem, ut prorsus pro tua ex tam profundis lapsibus liberatione, iterum Dei Filium pati necessum esse videretur. Verum cum sit iam impassibilis: Semel enim mortuum, amplius non moritur: in corpore Beati Francisci pro tuis enormibus

delictis iterum crucifigi voluit, ut haec sacra stigmata Seraphino terrestri Francisco impressa, in pristina libertatis portum, & meliorem vitam spem te efferant.

Quod luculenter ex eo conijcio: dum sciscitantur SS. DD. quare Christus sibi non viuenti, sed mortuo pectus effodi maluerit. Respondet Lanspergius homilia 54. de Passione, ut ex illo lateris vulnere, virgo mater, cum in se dolorem sentiret, quem Christus passurus esset, si vixisset. Addo ego, ut Virgo pro delictis, quae Christo in cruce extincto, populus ille excæcatus committebat, per illos ingentes cruciatus, Patrem insensum placaret, veniamque impetraret. *Diuisi namque Christus, inquit citatus Doctor, cum sua matre huius vulneris iniuriam, ut ipse quidem persecutionem reciperet; non tamen sentiret: Mater vero huius vulneris in se reciperet penam, & dolorem.* Sic plane Christus per impressionem stigmatum, quasi iterum in corpore Sancti Francisci crucifigitur, ut tantum dolorem in se recipiens Seraphicus Patriarcha, nostris delictis veniam, & ex ultimis hisce casibus ereptionem apud impassibilem Iesum nobis conciliaret. Crucifigitur inquam in latere Beati Francisci, propter Ecclesiae sanctae maximam, (quae nunc agitur) persecutionem. Sic censet Malonius in adamentis ad Alphonsi Palazoti cap. 2. *Primum inquit actum, suscipere in se voluit, ut minus laderetur Ecclesia.* Crucifigitur propter crudelitatem filiorum huius regni degenerum, in viscera Patriae atrociter saeuientium. Vnicum Struthionem, inter animantia & volatilia, veluti naturae monstrum admirantur Naturalistae, quod proprios fatus nutrire negligat, ut testatur scriptura Iob. 39. *Struthio duratur aduersus filios suos, quasi non sint filij.* Nonne in hanc naturae inimicam crudelitatem, degenerauerunt hisce temporibus filij tui, iam penitus, collapsa Patria, dum subditi in suos dominos, glebae filij aduersus generosum sanguinem, Poloni in Poloniae perniciem, Catholici in Ecclesiae direptionem sauiunt. Quid est hoc aliud, nisi latus Christi iterum vulnerare, ut etiam ipse met Deus hanc insaniam, & effrenem malitiam nostram deplorare cogatur, Threnorum 4. *Sed & lamiae nudauerunt manus suas, lactauerunt catulos suos, filia vero populi mei crudelis, quasi struthio in deserto.*

Pertorantur atrociter manus Christi in Beato Francisco, propter furta, emendationes pauperum, orphanorum aggrauationes, euiscerationes subditorum, quae in regno nostro altissimas iam radices iecerunt,

runt, ita ut prorsus omne medicamentum respuant. Horum autem omnium malorum, fons & origo est cupiditas, quae ita in animos nostros irrepsit, ut iam non quae Dei sunt, sed quae nostra, sollicitè cogitemus, & quæramus. Vbi enim nunc reperies adeo zelosum Catholicum, cui magis cordi sit diuina fides, quam mundi falsitas; sancta religio, quam damnata cum infidelibus conuersatio; cultui diuino dicata Ecclesia, quam priuata domus. Dum iam eo ventum sit, ut qui patroni Christi Vineae esse debeant, hostes capitalissimi existant, gloriantes de direptione patrimonij Christi. Causam autem horum omnium cupiditatem esse docet Apostolus 1. Timot. 6. *Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes errauerunt a fide, & inseruerunt se doloribus multis.* Et quid oro cupiditas habet cum fide, ut eam tollat, cum fides non destruat nisi per actum infidelitatis? Respondet S. Thomas in hunc locum Lectio. 6. ideo haec fieri: quia homines cupidi, ex Catholica doctrina quae multos illicitos prohibet contractus, multaque lucra, alienam inueniunt falsam, quae ea permittat. *Quia, inquit per sacram doctrinam fidei, prohibentur multa illicita lucra, a quibus desistere nolunt, & inueniunt sibi aliam doctrinam, ubi eis sit spes salutis.* Rem exemplis illustro: Gulosus, qui comedere vult, & non ieiunare; quia Fides Catholica, ieiunium praedicat, alienam inuenit doctrinam, ut sine ieiunio sit ei spes salutis. Similiter desidiosus, & qui operari non vult, cui amarum est poenale exercitium: quia doctrina Catholica opera iniungit poenalia, inuenit aliam doctrinam, quae docet bona opera non esse necessaria, solamque sufficere fidem. Est carnalis homo; quia sentit cum conscientiae scrupulo se carnalitate exercere, & videt doctrinam Catholicam omnem prohibentem congressum, atque usum carnalem extra matrimonium, aliam doctrinam quaerit, quae omnem exercere permittit carnalem congressum extra matrimonium, sit tamen in ea spes salutis.

Pro Deum immortalem; utique talem doctrinam, neque Lutherus, neque Calvinus tenuit: nam & Lutherani, & Calviniani, in graui aliqua necessitate constituti; videlicet; ne ex regnis aut Ciuitatibus, a Catholicis pellantur; indicunt suis publice ieiunia usque ad vesperam, secuti forsitan exemplum Davidis, qui postquam audisset interitum Saul regis, & Ionathae, & magnae partis populi Dei, ieiunauit cum omnibus comitibus suis usque ad

vesperam 2. Reg. 1. Quod hoc tempore belli sapius eos in hac vrbe facere videmus: & bona omnia admittunt opera, saltem ut verae Fidei signa protestatiua. Fateor itaque eiusmodi cupidos homines, non esse quidem haereticos, cum sint Catholici, & sanè de fide intelligunt; attamen esse infideles: quia ex concupiscentia, ex voluntate, ex amore, ex delectatione errant in iudicio pratico, peccatum mortale, veniale constituentes. Hinc Tertullianus, Ambrosius, Prosper, Augustinus, peccatum Adae vocant peccatum infidelitatis, licet non lapsus fuerit in haeresim. Quippe dicit Apostolus 1. Timot. 2. *Adam non est seductus: sed quia veniale reputabat esse, quod mortale erat; ut docet, Sanctus Augustinus de Ciuitate Dei libro 14. cap. 11. Inexpertus inquit, diuine seueritatis, in eo falli poterat, ut veniale crederet esse commissum.* Sic equidem, sic Catholici mei, saepe infideles inuenimur, etsi Catholici: non quia erramus in fidei substantia, sed in apprehensione culpae grauitatis, ex passione caeci, ex voluntate obruti, ex concupiscentia attracti, stateram falsam ac dolo- sam in manibus tenentes, veniale ignorantes crasse dicimus, quod mortale est. Hac de causa, crucifigitur iterum Christus in manibus Beati Francisci, ut vos ex his erroribus in viam veritatis reuocet. Hoc nobis inculcat Matth. 5. *Si oculus tuus scandalizat te, erue eum, si manus tua scandalizat te, abscinde eam, & proijce abs te hoc est; & voluntatem tuam, quae te trahit ad malum, & appetitum tuum, qui te trahit ad alienarum rerum cupiditatem, proijce abs te, nusquam eis consentiendo.*

Crucifiguntur pedes Christi in Beato Francisco, ob vestram incorrigibilem lasciuiam, quae nec in ista grauissima Reip. clade, frenis diuini timoris arcetur. Sub tempore irae Dei sacco penitentiae opus est, ut vindicta cesset. Sic David Rex saeuiente pestilentia, austero cilicio offensum, numen placauit: sic Ninuita in cinere, & cilicio penitentes, ruinae & subuersionis periculum euaserunt: sic Israelita in graui obsidione, dum vnusquisque, eorum iam ad eadem designaretur, in squalido vestitu opem à caelo requirentes, de manu atrocissimi hostis & tyranni meruerunt liberari. In nos vero ira Dei in dies magis ac magis saeuit, vastantur igne & ferro omnia; & nihilominus venientes in vrbem, superbo fastu calcantes terram mulieres stupent, earumque exquisitum nimis vestium apparatus, nequeunt satis mirari, Diebus pacis Catholici mei talia non

Stigmata in corpore S. Francisci impressa sunt ad nostram instructionem & subleuationem.

Lansperg.

Cur Christo mortuo iacet transuerberatum.

Cupiditas est causa omnium malorum.

1. Tim. 6.

S. Thom.

Quomodo homines ex doctrina Catholica alia falsam quaerunt.

Malonius

Struthio factum suum deserit. Iob.

Thren. 4.

Lutherani & Calviniani quare publice ieiunia indicunt.

2. Reg. 1.

Homines cupidi sunt infideles.

Tertullia, Ambrosius, Prosper, Augustinus.

1. Timot. 2.

S. Augustinus

Matth. 5.

Sub rebus irae Dei austeram penitentiam opus est.

Mulieres
tempore
belli ex-
quisita or-
nata adhi-
bentes, no-
ta impudi-
ciae non
erant.

Iudith 10.

Ibidem.

Mulier se-
per ad va-
nitatem
propensa.

Ibidem.

Ibidem.

Impudicae
mulieres
in pedibus
sculpta
suorum
amatorum
insignia
gerant.

non decent Christianos, quid tempore belli? Putatisne a nota impudicitiae facile se illa femina eripient, quae speciositatis naturalis suggestum, non solum non obliterant, sed augent; imò ex naturali commentitium faciunt. Vbi enim ad natium splendorem etiam commentitium addiderint, quid aliud intendere possunt, nisi laqueos struere ad venandum. Nam aues recti, pisces hamo, homines oculis capiuntur, quorum obiectum, ipsum pulchrum. Agnouit hoc perbellè sanctissima illa femina Iudith, dum neminem venari ambiebat. verum sciens se eleganti esse aspectu nimis, in superioribus domus suae fecerat sibi secretum cubiculum, in quo cum puellis suis morabatur, & habens super lumbos suos cilicium, ieiunabat omnibus diebus vitae suae. En quomodo suggestum pulchritudinis obliterabat dissimulatione: quia clausa; iniuriam; quia cilicio & ieiunio, idque non pertranscunt, sed omnibus diebus vitae suae. Dum verò se ad venationem accingeret, ecce primum instrumentum, è cubiculo descendere in domum, exuere cilicium, abijcere faccum, teste scriptura Iudith 10. Descendens in domum suam, abstulit à se cilicium, & exiit se vestimento viduitatis suae.

Ceterum, ut agnoscas semper vnum extitisse mundum, semper ad vanitatem propensum mulieris genium, attende diligenter quid egit, ut pulchra appareret? Respondet sacra pagina ibidè, Laus corpus suum, vixit se myrro optima, & discriminauit crimem capitis sui, & imposuit mitram super caput suum, & induit se vestimento iocunditatis suae, induitq; sandalia pedibus suis, assumpsitq; dextraliola & lilia, & in aures, & annulos, & omnibus ornamentis suis ornauit se. Ad quid tam exquisitus ornatus? sanè, quia quot ornamenta, tot retia: quod sciens prudens mulier, mille secum attulit, ut si ab vno fugeret, in aliud incidisset rete carnalis homo. Hinc impossibile, ut auolaret Holophernes, ideoque statim ac eam vidit, captus est in oculis suis. At, in quo? stupor, & prodigium! Non in faciei forma, non in capitis mitra, non in aureo crine, non in deaurata veste, non in lilijs, & inauribus, & annulis, sed in sandalijs. Ergo si sandalia defuissent, non fuisset venata. Verum, cur non faciei decor? cur non oculorum splendor? cur non gratia corporis? cur non tota compositio admirabilis pulchritudinis? sed sandalia tantum oculos impudici Holophernis rapuerunt.

Respondet Clemens Alexandrinus lib. 2. Paedagogia: quia tunc mos erat impudicarum mulierum, pedes propatule gerere, ac sandalia, in illisque insignia sculpta suorum amatorum ostendere. Quae adeo luxuriose componebantur, quod in illis soleas clauiculis imprimerent eo ordine, ut literas figurantes, amalijs amatorias in puluere relinquerent efformatas salutationes. Turpia sunt, inquit citatus Doctor, illa sandalia, in quibus sunt aurea veluti donaria, quin etiam circum circa clauos soleis insigere, equum censent, multae autem ex eis, amatorias quoque salutationes imprimunt, ut per terram numerosè incedentes, meretricios spiritus in incessu insculpant. En vobis causam, cur sandalia, & non alia ornamenta, oculos impudici rapuerunt. Pedes Iudith pudica ad usum ostendit, impudicam impudicus iudicauit, in concupiscentiam exarsit obiectum concupiscibile, apprehensibile reputans ex sandalijs. Quod utiq; non poterat, ex alio corporis gestu, dum in sancta femina, licet comprata, honestas esset in oculis, grauitas in incessu, pudor in facie, decencia in verbis, solum lasciuiae pigmentum erat in sandalijs. Hinc ista, non alia, oculos rapuerunt lasciuos, qui nisi lasciuiam simul cum pulchritudine in muliere apprehenderent, in eius concupiscentiam non exarsissent, impossibile obiectum reputantes: ad impossibile quippe non datur appetitus. Intelligite ergo mulieres, quantum iudicii pondus super vos imponatis, dum lasciuie vestientes, habitu impudico, vos impudicas homines iudicantes, in concupiscentiam vestri inardescunt. Si enim naturalis pulchritudo Auctore Tertulliano de cultu feminarum, possidentibus est grauis, appetentibus exitiosa, coniunctis periculosa, exposita tentationibus, circumdata scandalis. quid erit, si ad illam & commentitia addatur. Sic Sara ex sola naturali pulchritudine, viro illam possidenti fuit grauis, Pharàoni appetenti, exitiosa, sibi periculosa, Principibus Pharàonis scandalosa. Sic planè vobiscum fiet; inceditis pomposè inter homines alterius fidei, apud quos quidquid libet, licet; inter hostes, qui ex vestro exquisito apparatu, immensas opes in domibus Ciuium augurantur; hinc noua tributa, noua onera, nouae aggrauationes, insurgunt. Lasciuie inter eos, inter quos nemo non petulans & lasciuus, & ideo omnes veluti vituli pingues, oculos ad vestram pulchritudinem aucupandam conuertunt, hinc vobis iactura virginitatis, naufragium castitatis, parentibus pudor, Familiae opprobrium, toti Ciuitati maxima ignominia.

Euigilate tandem aliquando Catholici, & si vos tam grauissima clades Reip. nihil mouet, si vrbis istius ruina non tangit, si Ecclesiarum desolatio non emollit, moueant

Clemens
Alexandr.

Sola sanda-
lia Iudith
rapuerunt
Holopher.

Tertullia.

Sara pul-
chritudo
periculosa

moueant saltem stigmata Christi passionis in corpore Beati Francisci impressa, nudus Saluator noster in cruce pro nobis pependit, & vos deponite iam ornatum vestrum, & fastum huius mundi, ut oculos misericordiae suae Deus in vos conuertat.

Tu verò terrene Seraphim B. Franciscus, qui tantam gratiam apud Christum inuenisti, ut tecum arctissime conglutinari appetierit, his sacris stigmatibus expugna iram DEI, & clementiam nobis concilia.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Ego stigmata Domini IESV in corpore meo porto.

Stigmata S. Francisci conferunt nobis deuotionem Christi passionis, vitae emendationem, & patrocinium in aduersis.

Sub tempus belli Suetici. 1657.

Utm esse morem Principum scimus, cum deliciarum domum, palatium quodpiam è fundamentis excitant, ac varijs exornant nitoribus; vbi iam omnia completa fuerint, vbi pretiosa peristromata, aulaeque depictis affixa parietibus, vbi auratis laquearibus & pretiosas gemmarum desudantibus guttas, accensa lampades roseis flammant lychnis, vbi perstrata marmora animati viuunt fontes, & argenteis decurrit garrula aqua riuis, postes & limina sacris coronata frondibus, vbi per omnia vario ars satis luserit opificio, iam faustas beatitates tacito loquax cultu attentat domus, quasi pro ornamentis coronide, elaborata gentilitium stemma praefigere aule; tum ut talem domum, talem decere Principem; tum, ut se huius, & non alijs hereditariam esse venturae posteritati testaretur. Magni ego Regum Regis, & Praepotentis Monarchae, structuram Dei & maiestatem veneror in Diuo Francisco: cum enim redempto Christi sanguine mundo, iterum tota ferme peccati putredine corrosa sublunarium, materies esset, aliam nouam caelesti perfimilem, & corruptionis ignaram, Diuino placuit condere Architecto. Factum quod placuerat in Diuo Francisco: qui adhuc inter homines, nihil humanum, sed omnia diuina praeferebat creuit; & inter Religiosos (altà illà & secretà caelesti inspiratione eo vocatus) caelestes etiam Seraphinos longè superans, quasi iam erecta Dei domus stetit. Vbi diuinae artis opificium admirata humana mortalitas, eximia sanctitatis splendorem, virtutum magnitudinem, zelum Religionis propagandae satis mirari non potuit. Quod in Diuum Franciscum, quasi in vnam supremi Regis domum, omne confluxerit pretium, tota ars

desudauerit, omnis labor & gloria requieuerit. Solum igitur restabat magnificentissimae huic atq; pretiosissimae Regiae, caeleste summi Principis praefigere stemma: caeleste inquam, quo se à caelesti Rege totaliter possideri testaretur. Stemma caelestis Principis sunt sacratissima Christi vulnera: ex his enim diuinitatem suam probauit Thomae dubitanti Ioan. 20. Vide manus meas, & offer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Vbi Thomas incredulus visis sacrorum vulnerum cicatricibus, Dominum suum agnouit, eiusque diuinitatem praedicauit: Dominus, inquit, meus, & Deus meus. Ex his tanquam regio insigni, gloriari voluit coram Apostolis suis, & Angelis: sciscitantibus enim vtrisque; Quid sunt plagae istae in medio manuum tuarum? Respondet ipsemet: haec plagae sunt in domo eorum, qui diligebant me. hoc est; in domo Abraham, Isaac, & Iacob, singulari amore me prosequentium; quorum tamen nepotes, ab auita charitate degeneres, in odium versi, & in rabiem effecti, his me plagis considerunt. At verò Rupertus ad hanc interrogationem: Quid sunt plagae istae, optimè respondet: sunt, inquit, monumenta charitatis, sunt testimonia obedientiae, sunt signa iussionis paterna, sunt pretia redemptionis humanae. En quanta gloria in vulneribus Christi. Ex his veram resurrectionem suam demonstrauit ignaris Apostolis, Lucæ 24. Videte manus meas, & pedes meos; quia ego sum. Ut ex his cicatricibus, quasi ex proprio stemmate, Christum à mortuis surrexisse agnoscerent. Hoc ergo caeleste stemma, sacra nimirum suae passionis stigmata, rediuius Saluator corpori Diui Francisci affixit, ut eum ad suam nobilitatem accessisse testaretur, per strictissimam paupertatis obseruantiam. Cum enim

Ioan. 20.
Christus
ex cicatricibus
suarum diuin-
nitatem
probauit.

Zach. 13.

Rupertus

Lucæ 24.

Diuus

Matth. 10. Diuus Franciscus audiret verba illa Domini: *Nolite portare aurum, neq; argentum, neq; in zonu pecuniam, neq; in via peram, neq; duas tunicas, neq; calceamenta.* Matth. 10. protinus dixit (Auctore Diuo Bonauentura) *hoc est, quod*

D. Bonau. cupio, hoc est quod tota praeordijs concupisco, solum proinde calceamenta de pedibus, deponit basulum, peram & pecuniam excutatur, unica contentus tunica, reiecta corrigia, pro cingulo funem sumit, omnem solitudinem cordis apponens in huiusmodi Domini verbis seruandis. Atq; igitur paupertate

Pauperes Christi consanguinitatem assecutus est; quia pauperes, consanguinei Christi efficiuntur inopia, attestante Salom. Prou. 23.

Prou. 23. Ne attingas paruulorum terminos: propinquus enim illorum fortis. Septuaginta vero legunt: *Qui redemit eos, Dominus validus est.* Quem locum

Iansenius interpretatur: Christus, inquit, qui eos redemit, eorum consanguineus est. Hinc sacra Diui Francisci familia duplici stemmate vitur, imprimis paupertate, quam illis Seraphicus Parens Franciscus commendauit, de paupertatis perfectione loquens cap. de Paupertate in regulam Fratrum Minorum. *Hec est, ait, illa celsitudo altissima pau-*

Ex Regula Minorum, *per atis, quae vos charissimos fratres heredes regni ca-*

lorum instituit, pauperes rebus fecit, virtutibus sublimauit. Quali diceret: vestra paupertas, tanquam virtus insignis, sic a Deo exaltata est, ut omnibus mundi stemmatibus longe antecellat, eo quod sit imitatrix Christi pannis inuoluti. Utuntur praeterea altero stemmate, nimirum; quinque vulneribus

Christi, quibus sigillum illorum insignitum est, habetque hanc virtutem, ut si peccatori cuiuspiam admoceatur, protinus iracundiam sedet, ardoreque concupiscentiae exstinguat, teste Antonio de Escobar Volumine 5. ad Euangelia Sanctorum fol. 168. Quid itaque nobis Deus in stigmatibus Diui Francisci contulerit, scrutabimur.

Tria potissimum nobis, in sacris stigmatibus Diui Francisci, a Redemptore nostro collata esse agnosco: imprimis feruentem suae passionis deuotionem. Quis enim pia contemplatione Christi vulnera sapientius reuoluit, in tantum diuino amore inardescit, ut a rebus humanis secedat, soli Deo vacaturus, cum Diuo Hieronymo Epist. 18. ad Marcellam repetens: *Habeat Roma suos tumultus, arena seuiat, circus in-*

D. Hier. *sanat, theatra luxurient: nobis adhaerere Domino spes nostra, ut cum tanta reperiamus in caelo, parua & caduca quaeuisse nos doleamus in terra.* Et profecto, si Moyses ab hominum conspectu separatus, & in foramine petrae inclusus. Exod. 33. Diu gloriam transeuntis speculabatur, quomodo Catholicus homo, in foraminibus

petrae, hoc est, in vulneribus Iesu abditus, Domini gloriam non iam transeuntis, sed habitantis in eis intimius non contemplantur? Moyses totus Deo vacabat, & nihilominus intensius vacare studebat. Lo-

quebatur, (inquit sacra pagina) Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum Ibidem. Quid familiarius esse poterat? plane nihil. At, nascebatur ne aliquod ex tanto consortio fastidium? succe-

debatne aliqua satietas tanta familiaritatis? minime: imo quasi maior acueretur, appetitus, non desinebat, Moyses illud, quo fruebatur, spectaculum auidius postulare: *Si inueni, inquit, gratiam in conspectu tuo, ostende mihi faciem tuam, ut sciam te.* Vbi rem admiratus Diuus Gregorius Nissenus oratione,

primam in cantica. Post tot, inquit, apparitiones diuinas, quasi nunquam eum spectasti, aspicer cupit desideratum. Sic reliquos omnes, quibus diuinum desiderium inuenerat, nunquam cupiditas tepuit. Quae ultima verba ad vos Catholici mei dubio procul referenda

sunt: si quos enim alios, certe vos nullum unquam capere debet vestri cum Deo confortij fastidium. Familiariter quippe cum Deo faderantur, qui nullam satietatem usque ad extremam senectutem affliguntur. Quomodo enim Christi passionis contemplatio nos exfatigare potest, cum ex illa, summa Dei misericordia, in miserum hominem dimanet, iuxta illud Psal. 128. *Misericordia Domini plena est terra.* Quem locum Diuus Ambrosius ferm. 8. Sic exponit. *Quomodo, inquit, misericordia Domini plena*

est terra, nisi per passionem Domini nostri Iesu Christi, quam futuram prauidens, quasi promissam Prophetam concelebrat. Prophetam autem ea quae ventura sunt, prauidentibus, mori est, ut quasi iam decursa memorent, quae posterioris aetate sunt.

Aegrotans Rex Abagarus, summis votis cupiebat imaginem aliquam Christi Redemptoris adhuc inter mortales degentis, cuius aspectu & visione pristinam sanitatem recuperaret, eo quod lethali morbo praepeditus, ipsemet Christum adire, nec inuicere posset. Miserat igitur insignem quandam pictorem, qui subtili penicillo effigiem, & lineamenta eius imitaretur. Adhibuitis manum operi, & licet omni diligentia opus illud inchoasset, ad finem tamen operatum deducere non potuit, propter nimios splendores ex facie Saluatoris emanantes, qui impedimento erant, ne effigiem eius ad viuum penicillo exprimeret. Quid humanae salutis amans Saluator? pietate permotus, ut desiderio & votis illius boni Regis annueret, accepto linteo impressit illi effigiem suam,

quam

qua Regi in solatium & aegritudinis pharmacum remisit, Auctore D. Ioanne Damasceno lib. 4. de fide orthodoxa cap. 12. *Historia inquit, proditum est, cum Abagarus Edesse*

D. Ioan. Damasc. *Rex pictorem misisset, ut Domini imaginem exprimeret, neq; id pictor ab splendore in eius vultu mirantem consequi, potuisset; Dominum ipsum Diuinae suae ac viuificae facies pallium admouisse, imaginemq; suam ei impressisse, atq; illud ad Abagarum, ut ipsius cupiditati satisfaceret, misisset.* Aegrotans pariter mundus, diuturna peccati febre adustus, summo studio expectabat praesentiam aeterni Patris Filij, qui est *imago bonitatis illius.* Sapientiae 7. Et quidem non alibi nisi in corde suo Redemptorem suum depingere voluit. Eccles. 38. *Cor suum dabit in similitudinem picturae.* Vbi Spiritus S. per Salomonem describit iustum, siue hominem Christianum, qui ex industria, & serio negotijs suae salutis inuigilat, idque sub metaphorâ egregij pictoris, omni solertia & ingenioso penicillo, volentis ad viuum, exemplar aliquod imitari & exprimere. Quasi diceret: totis viribus, omniq; cura & solitudine contendet homo, viuicoloribus in se exprimere exemplar, a Deo sibi propositum ad imitandum. Sed cum viribus naturae id homo prestare non possit, ut illam inaccessam auiternae lucis imaginem exprimeret, incircumscriptus amor traxit Dei Filium in terras, qui in prodigiosa sua incarnatione, diuinae suae personae linteam humanitatis admoovit, eique suam imaginem omnimodè impressam, homini in solatium & pharmacum, insanabilis peccati obtulit. Philipp. 2. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se aequalem Deo: sed semetipsum exinanivit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo.*

Verum impietas humana, quasi tanti beneficii immemor, pulcherrimam hanc Christi imaginem, non sub velamine, sed aperte sibi ad fruendum concessam oblitterauit, dum Christum atrocissime excruciatum, morti adiudicaret; ut merito de ipso dixerit Isaias. *Non est ei species neq; decor.* Et rursus. *Aspectus hominis in eo non est.* Ita enim regiam illam frontem, suauis illas genas, scintillantes illos oculos, purpurea illa labia, delicatam illud os; tunctiones, alape, colaphi, Virgae, crepidae, liuores, tumores, sanguis, lachrymae, puluis, iniecta terra fedarunt, ut monstrum crederes, qui celi decus, Angelorumq; felicitas est. Ideo amantissimus Redemptor noster, cuius immensa delicia reputantur, semper esse cum filiis hominum, ne hanc imaginem passionis ipsius ex animis hominum penitus

euanesceret, iterum eam in Diuo Francisco renouari studuit, ut in hoc summi eius beneficium mundus insensatus agnoscat, & ad deuotionem Christi vulnerum incitetur, cum & ipsi Angeli nihil magis cupiant, quam Christi passionem contemplari. Quod profundè satis, licet obscure tetigit Isaias. cap. 6. narrans se vidisse Deum sedentem supra thronum excelsum, & solium eleuatum, & stantes supra illud duos Seraphim, qui diuinas laudes decantando, eum sanctum acclamabant; immo sanctorum maximum praedicabant. Aditque insuper singulos habuisse senas alas:

Seraphim stabant supra illud, sex ala vni, & sex ala alteri, duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, & duabus volabant. Vbi sacri interpretes per Dominum sedentem in throno, intelligunt figuram Christi Seruatoris nostri in cruce suspensi. Caeterum statim suboritur difficultas, quinam fuerint illi Seraphini, qui decantabant laudes, & attoniti diuinam magnitudine, infinitam eius sanctitatem praedicabant. Respondet S. Bernardus, per istos duos Seraphim intelligi debere Angelos & homines, qui diuino amore incensi, Christum magnificant, eumq; summis encomijs extollunt. *In duobus, inquit, Seraphim arbitror intelligi creaturam rationalem. Angelicam scilicet & humanam.* Bella expositio. Sed quid mysterij, quod illi Seraphim dicantur velare faciem & pedes eius? *Duabus velabant faciem, & duabus velabant pedes eius.* Nodum ingeniosè soluit celeberrimus antiquorum Patrum Galfridus, quod videlicet; Angeli & homines habeant pra oculis positam imaginem Christi crucifixi, & ideò mirum non esse, quod habeant alas extensas ad formam crucis, quia cupiunt seipsos crucifigere: *velant inquit Seraphim pedes Domini duabus alis, imitatione Dominicae passionis.* Adeo quippe potentes sunt vires representationis Dei in cruce suspensi, ut vix possibile sit, intueri imaginem crucifixi, quin animus extemplo incitetur ad pietatem, & cor ad quouis sufferenda animetur. Nondum tamen, plenè euacuatur ratio dubitandi: quod enim homines aspectu & contemplatione imaginis Redemptoris nostri, vires & fortitudinem concipiant ad patiendum quouis aduersa, non mirum, cum perferendis malis obnoxij sint. At verò prodigio non caret, quomodo Angeli, quorum natura est incapax doloris, neque vllas admittit peregrinas impressiones, velint seipsos crucifigere, aut Dominicam passionem imitari. Concipite quæso mysterium, in quo tota emphasis verborum scripturae sita est;

Isai. 6.

S. Bern.

Galfridus

Angelus cupiunt ad similitudinem Christi crucifigi.

Deusima. gine sum passionis in S. Francisco re. ouant.

est; nimirum tanta est virtus & efficacia imaginis Christi crucifixi, ut etiam Angelici spiritus, si possibile esset, & nisi id naturæ eorum repugnaret, optarent ipsum imitari, & tantumdem præstare. Cum vero re ipsa crucem subire nequeant, id affectu æmulantur, quantum eis per actiones suas licet.

En, quantus amor Christi passionis in beatis illis mentibus! si Christus pro Angelis lapsus passus fuisset, quid censetis eos facturos fuisse? forsitan (ut ad caput humanum loquar) non solum ad opprobria, ad tormenta, ad cruciatus, ad mortem denique ipsam, sed insuper ad annihilationem se ultro deuouissent, pro tanto beneficio gratitudinem testari volentes. Sed denegeta illis est hæc gratia, teste Diuo Augustino tract. 110. in Ioannem. Cum inquit nouerimus, bonorum omnium creatorem, reparandum Angelum malum nihil gratie contulisse. Solumque bonus Angelus id ex meritis Christi prauis obtinuit, ut persistens in gratia mereretur præmium æternæ gloriæ, ex mente Diui Bernardi, Serm. 22. in Cantica, ubi de Christo Domino sic loquitur: *Qui erexit hominem lapsum, dedit stanti Angelo, ne laboraret, sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate defendens; soluens illum, & seruans ipsum.* Et tamen Angelus agnoscens suam à Christo dependentiam, quod quemadmodum columna à basi, cui innititur, suam firmitatem stabilitatemque desumit; ita & Angelica natura, à Christo Domino, cui insitit, suam constantiam perseuerantiamque in bono, ne de illo unquam rueret, accipit; Christi passionem æmulatus, crucifigi desiderat. Infelix autem homo, innumeris à Christo beneficijs perceptis; quippe non solum eius sanguine redemptus est, sed in pristinum gratiæ statum restitutus, sed in singulos ferme dies, etiam iustorum viâ incedendo, septies cadens, misericordissimâ Dei manu toties erigitur, de eius prouidentia sustentationem vitæ percipit, eius inspiratione ad bene agendum flexitur: quia teste Apostolo: *non sumus sufficientes cogitare ex nobis, quasi ex nobis, sed omnis nostra sufficientia ex Deo est.* Et tamen tot beneficiorum facile obliuiscitur, Christum deserit, eius passionem contemnit, & re & affectu, à contemplatione crucifixi alienus. Quam detestandam ingrati tudinem acriter perstringit Rupertus lib. 2. in Genesim cap. 39. *Animaduertendum inquit est, quam pertinaciter homo primus à Creatoris laude mutus persistit; quam obstinatus labijs ab omni gratiarum actione abstinet, & ingratus Domino Deo silentium dedit. formante Deo, & inspi-*

rante spiraculum vitæ, non suspirauit eodem spiraculo vitæ in plasmæ sui faciem, ut adoraret, & glorificaret, & ei gratias ageret. Item ab eodem Domino Deo positus in paradiso voluptatis, nullas ei gratias egit, & taciturnâ ingratitudine tantum, tamque felicitatem deliciarum locum, quasi rapinam arbitratus, occupauit. Addo ego: Redemptus ab eodem Domino Deo tantum abest, ut illi gratiarum actionem persoluat, ut potius in crimen læsæ eius Maiestatis perpetuo conspiret.

Sed ecce cælestis ille Seraphim, Diuus Franciscus, vera Redemptoris nostri crucifixi imago, sistitur hodie in oculis vestris, stigmata Iesv in corpore suo portans, ut in vobis Diuinam charitatem accendat, frigiditatem corda ad pietatem inflamet. Si enim illa imago, quam Christus linteo impressam in solatium Abagaro Regi transmisserat, ad summam venerationem mouit populum Edessanum, quam pietatem commendat secunda Synodus Nicæna act. 2. Vbi referuntur verba hæc Leonis Imperatoris. *Edessam, inquit petiui, & venerandam imaginem non factam hominum manu adoravi, & venerari à populo vidi.* Si sudarium Veronicæ, cui Christus suam effigiem immobiliter impresserat, hucusque debito cultu à Romanâ Ecclesiâ honoratur. Autore Christiano Adricomio in theatro terræ sanctæ, in descriptione vrbis Hierusalem. n. 44. *Domus inquit Veronicæ angularis fuit, ubi Veronica lineum capitis sui peplum dedit Christo, in quo faciem suam tergeret, cui Dominus faciei suæ imaginem perfecte impressit, eiq; in amoris sui pignus reddidit, quod in hodiernum vsq; diem Christi facie insignitum, Romæ in S. Petri Basilicâ, in Vaticano monte, per Constantinum Magnum extructa, grandi honore asseruatur, ac statim diebus populo ostenditur.* Quid imago Crucifixi in Diuo Francisco non iam depicta, sed re ipsa corpori eius impressa; nonne ad maiorem pietatem & Dei venerationem nos permouebit? Vuluerat spectas o homo Diuum Franciscum, ut ex illo spiritus viuificatiui, in corpus & animam tuam diffluant. Crucem dorso impositam cernis, ut pro Christo nulla aduersa pati formides: perforatas manus intueris, ut te ad Redemptorem tuum, quem toto hoc tempore deserueras, attrahant: pedes transfixos prospicis, ut te à viâ veritatis deuiantem, in semitam iustitiæ reducant: latus apertum & sanguine purpuratum vides, ut in gratiâ Dei mortuus, ex illo quasi è pellicano torrentem salutis manantem haurias, & Angelos imitatus, saltem pium affectum Christo tuo non deneges.

Alterum est, quod nobis Christus in stigma-

stigmatibus S. Francisci contulit, scilicet; medicina vitæ: ut his tanquam cælesti antidoto ægrotanti animæ nostræ medeamur: stigmata quippe S. Francisci, ad commendationem vitæ vnumquemque trahunt. Quod ex pulchrâ quadam antiquitatis obseruatione colligo. Refert Richardus Brixianus, veteres solitos fuisse ponere in atrijs suis imagines Maiorum suorum, ut posteriores eorum virtutes, non solum debere legere, sed etiam imitari. Res stupenda: gentiles luminis fidei veræ orbi, Deum trinum ignorantem, maiorum suorum arte pictoris terreni depictas imagines tanti æstimabant, ut nomen eorum æternâ celebrarent recordatione, vultusque illorum amoris penicillo suis in animis depingerent. Sed ut ego sentio præludebat tunc Deus in illis barbaris hominibus, quid postea fieri & obseruari vellet à suis Catholicis. Videbat ille lubricam naturæ humanæ fragilitatē, videbat procliue in malum voluntatis appetitum, ut ergo frenum vacillanti homini iniiceret, quo eum à vitijs retinere posset, imagines Sanctorum suorum in Ecclesijs, & in domibus Catholicis affigivoluit, quarum frequens aspectus hominem ad virtutes alliceret. Fundamentum istius veritatis desumo ex Magno Origene, qui supra Psal. 37. docet, Deum infinitâ suâ scientiâ prouidentem infirmitates hominibus euenturas, duo illis præparasse. Myropolia, seu pharmaca, vnum corporibus ex herbis & floribus camporum, alterum animabus curandis ex ipso sacrarum literarum viridario, ut in hoc omnium ægritudinum suarum medicamina reperirent. Sicut, inquit corpori medicamenta præparauit ex herbis, arte disciplinâq; compositis, ita etiam animæ medicamenta præparauit in his sermonibus, quos per Diuinas scripturas seminauit. Recurrite hic obsecro ad fontem ipsum Scripturæ Sacræ: Miserat Deus ignitos serpentes ad populum Israëliticum, ut de peccatoribus vindictam sumeret. Videns Moyses plagas illas & mortes plurimorum, orauit pro populo. Audite ergo sermones Dei respondentis. Num. 21. *Et locutus est Dominus ad eum; Fac serpentem aneum, & pone eum pro signo, qui percussus aspexerit eum, viuet.* Quid erat serpens ille, ut tantam haberet virtutem sanatiuam? Respondet Cæsarius Arelatenis, fuisse veram imaginem Christi crucifixi, ad quem qui aspectu fidei & charitatis accederet, quamuis serpentinis Diaboli moribus laceratus, & multis

scelerum venenis infectus, illic sanaretur: *Sequebatur inquit, certum sub momentaneâ contemplatione remedium, quia latebat in serpente mysterium.* Ergo Deus ex aspectu sacrarum imaginum homines peccatores ad vitæ commendationem trahit, ut sanctorum virtutes perpendendo, peccati turpitudinem agnoscant, eamque detestentur, attestante id eodem Auctore: *Modò inquit, medela, si volumus, nobis contra morsum serpentis, viso serpente confertur. Quod tunc euidenter completur, quando peccatum ipsis agnitione peccati curatur, & crimen criminis confessione aboletur.*

Comprobat id euidenti documento sponsa cælestis: incidere illa in morbum, & aduersâ vtebatur valetudine, cupiens verò conualescere ex morbo, interpellauit filias Hierusalem sodales suas, easque supplex orauit, ut flores & fructus ad sui languentis animi refocillationem adferrent. Cantic. 2. inquit: *Fulcite me floribus, stipate me malis: quia amore langueo.* Quid tibi vult hæc medicina? nonne alia salubriora præsto sunt pharmaca, ad confortandum cor tuum, sponsa Dei amantissima, quam flores & poma? Quam enim virtutem sanatiuam reperis in hisce electuarijs, ad corroborandam debilitatem, ad curandam infirmitatem, ad medendum malo? Mysterium enucleat Ghislerius supra Cantica: *Hi ait sunt illi similes plani effeti, qui de semetipso dixit; Ego flos campi: & mala pariter illi, de quo dicitur: sicut malus inter ligna sylvarum, sic dilectus meus inter filios.* Quasi diceret: Quoniam sponsi mei, iuxta doctrinam ipsiusmet, flores & mala sunt similitudo atque Symbolum, igitur eorum visu & solatio, pristina sanitati restituar. Flores & fructus, quos ego omnibus votis concupisco, sunt signum & representatio eorum, in quibus sponsum meus adumbratur, & significatur. Veniant igitur flores & mala significatiua illorum, quæ representant: afferte mihi exemplum & simulachrum aliquod, effigiei ipsius, & hoc abundè sufficiet, ut deperditam recuperem sanitatem? En vobis mysterium Catholici mei! ægrotat quispiam vestrum, & aduersâ valetudine laborat, malignâ delictorum febris æstuat, omni pietatis affectu sese commendat imagini stigmatum S. Francisci, viuâ fide eius imploret opem, dubio procul repentinam in suâ voluntate sentiet mutationem, in animâ desiderium reconciliandi Deo, in intellectu agnitionem turpitudinis peccati, in corde feruens, sine nocumento tamen, Diuini amoris incendium.

Inuicatum quidpiam refert Carthagenâ

Cæsarius Arelaten.

Idem.

Cantic. 2.

Ghislerius

Richardus Brixianus.

Crucifixi imago ad pietatem Edessanos mouet.

Synodus Nicæna.

Sudarium Veronicæ ubi sit.

Adricomius.

Deus in similitudine hominum duo pharmaca præparauit.

Origenes.

Num. 21.

Malactia

gena tom. 4. lib. 18. hom. 5. s. 8. Fam-
nam impudicam, cum ad quendam euo-
cata veniret, in ipso limine conspexisse
imaginem Polemonis pudicissimi homi-
nis, & inde confusam erubuisse, & pœni-
tentiam ductam, rediisse domum suam.
Quid censeatis? si aspectus effigiei homi-
nis profani, tantum potuit præstare ad re-
formandam vitam prostitutæ mulieris,
quid non præstabit imago humani Sera-
phim, & diuini hominis Francisci, quæ
ipsiusmet supremi pictoris artificio deli-
neata, & corpori impressa est, cum à sti-
gmatibus Francisci omnis gratia Iesv fide-
libus profluxerit, ad vitiorum extinctio-
nem. Sit nescio quam obduratum cor
hominis, aspiciat stigmata Diui Franci-
sci, non est possibile, quin subito instar
ceræ liquecat. Durissima fuit silex in de-
serto, & tamen siccitibus Israëlitis, ubi
Moyse bis eam virgâ percussit, protinus
dulcissimus torrens emanauit. Num. 20.
*Percussit virgâ bis silex, & egressæ sunt aquæ lar-
gissimæ.* Silex est Franciscus ardentissimæ
fouens charitatis flammæ, à Christo cru-
cifixo non solum bis, sed quinquies vul-
neratus, quibus vulneribus non solum ipse
ad vberius obsequium emollicus est, sed
& cuncta peccatorum corda, lapideâ frigi-
ditate indurata, ad pœnitentiam per-
fringuntur, diffuentibus ob vulnera Fran-
cisci gratijs Saluatoris. Ita concludit
S. Damascenus, Oratione 3. de imaginibus,
ubi de Moyse loquens ait: *Percussit
semel & bis, ut crucis formam describeret, ut na-
tura crucis formam veneretur. Immortalis Regis
imago potest non modo silecem, sed cælum, & ter-
ram vniuersam perfringere.* Hinc asserit Lyp-
pomanus damnationis indicium esse in eo,
qui viso vulnerato Francisco, non com-
pungitur, & ex tam compunctæ labori-
bus vite, meditatione non reformatur,
redeundo per pœnitentiam ad Auctorem
gratiæ, à quo exciderat, propter quod
stigmata Francisci summâ veneratione, &
deuotione populi, in Ecclesiâ sanctâ de-
bent celebrari.

Diceret forsan quispiam, perinde ho-
mo peccator, per merita aliorum San-
ctorum potest erigi de statu peccati, si-
cut per stigmata Sancti Francisci, proin-
dè non videtur, cur ad imaginem sacro-
rum stigmatum; quàm ad imagines alio-
rum Sanctorum, maior deuotio haberi de-
beat. Non diffiteor imagines, seu sacras
aliorum Sanctorum icones, sua etiam pa-
trare miracula, quasdam plura, quasdam
pauciora, iuxta maiorem aut minorem
fidelium pietatem. Vnde quisquis ad eas

recurrat, earumq; opem ac fauorem im-
plorat, semper dirigit preces & oratio-
nes suas ad prototypum earum, veluti
principalem scopum, qui sunt ipsimet
Sancti in æternâ beatitudine cum Deo re-
gnantes. Nihilominus tamen Stigmatum
S. Francisci, incomparabiliter maior est
virtus, ad patranda mutationem in ani-
mis hominum, quàm aliorum Sanctorum.
Quod ut non obscure deducam, assumo
fundamentum Doctoris Angelici, qui do-
cet gratiâ patranda miracula, Deum con-
cedisse suis sanctis, sub hac lege & condi-
tione, ut ea non propriâ, sed diuinâ vir-
tute, tanquàm instrumenta diuinæ omni-
potentiæ, in beneficium & fauorem ho-
minum operarentur. Soli verò Christo
Domino datum esse affirmat, ut per po-
testatem Excellentiæ, non solum miracu-
la patrare, sed etiam alijs eandem pote-
statem delegare possit. Hinc Sacer Chro-
nicus Matthæus docet, Christum hanc
gratiâ transfuisse in duodecim Aposto-
los, eisq; communicasse virtutem sanan-
di omnes infirmos, à languoribus suis.
*Et hæc quidem gratia excellentissimè data est ani-
mæ Christi, ut scilicet, non solum ipse miracula fa-
ceret, sed etiam ut hanc gratiam in alios transfun-
deret.* iuxta illud Matt. 10. *Conuocatis IESVS
duodecim discipulis, dedit eis potestatem spirituum
immundorum, ut eijcerent eos, & ut curarent omnem
languorem & infirmitatem.* Atque hinc iam,
quid ad obiectionem dicendum sit, con-
ijcite. Cateri sancti sunt tantum instru-
menta diuinæ omnipotentis, Diuus verò

Franciscus, ut potè simulachrum Christi,
altiori modo virtutem diuinam sibi com-
municatam habet; quia sicut illum Chri-
stus per sacrorum stigmatum impressio-
nem transformauit; ita virtutem ad pa-
tranda miracula sibi excellenter debitam,
intimè eidem communicauit, ut plus cæ-
teris Sanctis posset operari in hominibus,
& consequenter ut sacra stigmata maiori
veneratione, ac deuotione digna habeantur.
Quod in Spiritu Diuino prædixit
Isaias cap. 10. inquit. *Suscitauit Dominus
Deus exercituum flagellum, iuxta plagam Madian
in Petra Oreb, & virgam suam supra mare; hoc
est; suscitauit Dominus frigescente mun-
do B. Franciscum, & passionis suæ stigma-
ta in eo renouauit, ut quisquis veram
Iesv vulnerati imaginem in Francisco con-
spexerit, protinus in omni concupiscen-
tiæ ardore refrigescat; sic locum citatum
exponit Ailredus: Verè inquit vulnera tua
premunt fluctus seculi Domine, persecutionum se-
dant tempestates, & mitigant tentationum procel-
las. An nescitis? an non sentitis? fernet in carne
aliquandò*

Virtus Sti-
gmatum
S. Francisci
maior quàm
aliorum
Sanctorum.

S. Thom.

Mati. 10.

Virtus pa-
trandi mi-
racula
magis B.
Francisco
communi-
cata est
quàm ali-
js Sanctis.

Isaias 10.

Ailredus

aliquandò æstus concupiscentiæ, in mente ira desecuit
indignationis, iam iamq; prorumpit, & inter ma-
ru, quod vehemens exagitat ventus, omnia inte-
riora hominis conturbantur. Sed leuante supra hoc
mare vulnera sua IESV, sedantur omnia, omnia
conquiescunt.

Immo non solum à vitijs retrahunt
hominem Stigmata S. Francisci, sed etiam
ad virtutum amorem, ad humilitatis am-
plexum mirifice alliciunt. Quia S. Fran-
ciscus sese ex eo IESV vulnerati ostentauit
effigiem, quod non studuerit vanitati, sed
peccatorum compunctioni. Curabat ille
vulnera diligentissimè operiri, & incla-
mitabat: Me miserum; en piaculorum
meorum perspicua documenta. Te o Do-
mine peccatis meis grauissimis exitiali-
ter vulneraui. Et quemadmodum olim
sponsa clamauit. Cant. 5. *Dilectus meus mi-
sit manum supra foramen, & venter meus intremuit.*
Sic planè cum Dominus dilectus Francisci
manum, id est; gratiam illam ineffabilem
quâ Diuus afficiebatur, per foramina ma-
nuum, lateris, ac pedum, imprimeret,
insignitam crucifixi Domini effigiem in
seipso cernens, tanquàm si ad ignis lique-
factiuam virtutem præambulam, sigilla-
tiuâ quædam impressio esset subsecuta,
contremuit ille ad piaculorum, compun-
ctionem. Si ergo impressio vulnerum Iesv,
in corde Francisci compunctionem pe-
perit, ecquis erit adeò lapideus, qui ob-
iecto sibi vulnerato Francisco, non com-
pungatur. Deliquerat Dauid in numera-
tione populi, & mox compunctus est.

2. Reg. 24. *Percussit autem cor Dauid eum, post-
quam numeratus est populus, & dixit Dauid ad
Dominum: peccavi valde in hoc facto: sed precor
Domine, ut transferas iniquitatem serui tui, quia
stultè egi nimis.* Premite particulam illam:
*percussit cor Dauid eum: quodnam cor ab eo
distinctum quodammodo Dauidem per-
cussit? Quodnam cor pium & iustum Re-
gem peccatorem flagellauit? Respondet
Lyranus: Percussit Dauidem conscientia eius.*
Sed verius resoluit Diuus Augustinus, as-
serens Dauidem duplicem personam ges-
sisse, nimirum; Christi, & Regis, dicitq;
quod non aliud cor, nisi Christus Domi-
nus, patrato illo peccato, cum percusse-
rit: quia & Christi vulnerato latere, pec-
cator ad compunctionem excitatur.
*A foramine lateris, Christi manus simul vulnerata
primò parit compunctionem, ait Diuus Bona-
uentura.* Vnde quia Sanctus Franciscus
Christi, ac peccatoris gerit personam,
ideo & ipse compungitur ex vulneribus
obiectis, & ad compunctionem peccato-
res excitat.

Lyranus,
S. August.

S. Bonau.

Sed videte, quid adeò profunda hu-
militas Francisci effecit? Compungeba-
tur Franciscus inspiciens Christi vulnera,
seq; infra omnes minores minimum agno-
scens, indignum reputabat, cui Christus
secreta suæ passionis reuelaret. Et ecce
Francisco sese indignum reputanti, Chri-
stus gloriam stigmatum obtulit. Magnum
beneficium Christus Petro fecerat, cum
ei gloriam crucis suæ offerret. Ioan. 21.
*Cum inquit senueris, alius cinget te, & ducet
quod tu non vis.* Vbi Christus Dominus Pe-
tri suffixionem expressit. Et nihilominus
licet Petrus libentissimè ad crucem pro-
peraret, subdidit IESVS illa verba: *quod
tu non vis.* Mysterium assequitur D. Chry-
sosthomus in eundem locum asserens, tan-
tam esse crucis gloriam, ut non sit ad eius
participationem homo trahendus, sed
ipse debeat & velle, & expetere, & ro-
gare. Et tamen tanti IESVS æstimauit Pe-
trum, ut dum ipse non volebat, nec re-
cordabatur, nec sibi persuadebat fore,
ut tanto munere donaretur, Christus eum
cruci suffigiendum promitteret. An non
maioris gloriam suo Francisco Christus
exhibuit, dum Seraphim cælestem ad eum
mitteret, quodam modo vltionem glo-
riam suorum vulnerum ei oblaturum. Ad
eandem gloriam trahit vos hodiè Redem-
ptor vester Catholici mei, monstrat vobis
stigmata suæ passionis in Diuo Francisco,
ut vos ad compunctionem concitent, ut
ad profundæ humilitatis studium prouo-
cent, ad agnitionem peccatorum erigant,
ad placandam Diuini Numinis iram suc-
cendant. Hæc sunt vestrorum piaculo-
rum certissima documenta, hæc certa &
infallibilis semita captandi fauoris diuini.
Igitur compungimini, & per Stigmata
Francisci renouemini in melius, ne am-
plius ira Dei in vos desecuet.

Tertium est, quod nobis Deus in sti-
gmatibus S. Francisci contulit. Patroci-
nium in aduersis. Quod manifestâ autho-
ritate sacræ scripturæ comprobo. De-
creuerat Dauid Rex urbem Ierosolymi-
tanam armis expugnare; quo cognito Ie-
busæi terram illam eo tempore incolen-
tes, vrgenti oppugnationem Regi sic re-
sponderunt. 2. Reg. 5. *Non ingredieris hæc,
nisi abstuleris cecos & claudos.* Quinam obse-
cro hi cæci & claudi adeò fortes erant,
ut propugnaculum insuperabile ciuitati
adjicerent, ut viderentur sibi Ierosolymæ
ciues, prius auferendos cecos & claudos;
quàm vrbs capi posset. Vnde Rabbi Abe-
nezra apud Strabum ira Dauidem allo-
quitur: *Ciuitas Ierosolymitana tua erit, si po-
teris*

Ioan. 21.

S. Chrys.

2. Reg. 5.

Rabbi A.
ben Ezra

teris per arma tua deuincere cecos & claudos; hoc est; currim seu fortalitium illud, in quo sunt imagines cecae & claudae. Sed nos scimus propugnaculum istud fortius esse; quam ut a te superari possit. Respondet Lyranus ex mente Rabbi Salomonis; hos cecos & claudos fuisse duas imagines, quarum vna representabat Iaac, qui cecus obiit: Gen. 27. *Senuit autem Isaac, & calligauerunt oculi eius, & videre non poterat.* Et altera Iacob, qui claudicabat ex luctu cum Angelo, Gen. 32. *Ipsa vero claudicabat pede.* Vbi praefatus Rabbi Salomon addit: Et ideo apposerunt praedictas duas imagines, in parte superiori sui fortalitij. Quia videlicet imagines illae, erant simulachra duorum Sanctorum Patriarcharum, ideo erexerant illas in altum, tanquam propugnacula & munimenta vrbis suae, in signum securitatis, quam sibi pollicebantur, quousque illae non deficerent. Si ergo Iebusaei, homines barbari & gentiles, tanta veneratione colebant imagines illorum Patriarcharum, ut omnem spem suam in earum praesidio collocarent, iudicarentque se nullatenus earum tutelam munitos, posse a Dauide subiugari aut superari. Quanto maiorem confidentiam nos habere debemus, in sacris stigmatibus Diui Francisci, quae non humana industria effinxit, sed ipsa Altissimi dextera, corpori eius impressit, eaque mundo donauit, ut ubicunque viget deuotio Francisci stigmatibus insigniti, illa sint fortissimum praesidium, & murus inexpugnabilis, contra quem neque vires totius mundi, neque infernus, neque quidpiam aliud, licet in vnum conspirent, praualere possint.

Vexati estis Catholici mei hisce temporibus, grauissimis bellorum tumultibus, expauescitis hostilem potentiam, ne indomitus Mars magnam iam ex parte claudicans fortissimorum Patriae vestrae ciuium robore fractus, ne inquam iterum in vos recurrat. Arripite Franciscum vulneratum, veram Iesu Christi imaginem, qui aduersus omne malum vobis praesidium insuperabile impendet. Sic vos adhortatur Diuus Damascenus, in vita Stephani iunioris: *Accipe (inquit, sacris Christi imaginibus ostensis) praclarum tuum depositum, quod tibi in praesenti hac vita, aduersus mundi malum praesidium loco sit.* Timetis insidias diaboli, ne vehementi tentatione victi succumbatis, ad veram Iesu imaginem Franciscum accurrete, & ex eius vulneribus stillantem sanguinem detergite, ut postea dominus vestrae intingat; hoc quondam medio Aegyptij, scilicet lethi tyrannidem euaserunt, Exodi 12. *Transibis enim Do-*

minus percutiens Aegyptios, cumque viderit sanguinem in superluminari, & in vitroque, postea, transcendens ostium domus, & non finet percussorem ingredi. Sic concludit Damascenus orat. 3. de imaginibus inquit: *Si te lucis hostis adoratur, habes quo victor existas: ne formides certamen, signo suffixi Domini confusus, dicito: Imago Dei sum.* Stigmata Francisci affectu arripe, arma salutis, & proclama: *Imago Dei sum.* Exarscitis spiritu fornicationis, Francisci vulnerati munite vos affectu, & de ardoribus luxuriae triumphabit. Vbi enim Christi passionis pia contemplatio viget, ibi cogitatio impura locum non habet, ibi luxuria non subsistit. Quando Redemptor noster malignos spiritus de corporibus hominum eiciebat, postulabant spiritus immundi, prorsus luxuriei assertores, ad porcos deturbari. Matt. 8. *Si eijcis nos, mitte nos in gregem porcorum.* Et cur non in alios homines? Respondet Sedulius, noluisse immundos illos spiritus ad homines diuertere, quia contemplati sunt eos Christi imaginem exprimere. Quod eleganter his versibus expressit.

Tunc Domini praecepta tremens exire iubentis, Spiritus infelix, hominum non audeat adire. Effugiem fugiens, quam Christum cernit habere.

Ponderate quapropter, quam effigiem spiritus immundus cernit habere Christum? Equidem imaginem vulnerum & dolorum: Fugit ergo Spiritus fornicationis effigiem vulnerum Christi: Fugit hominem, qui veram vulnerati Iesu Christi imaginem representat. Cum igitur Franciscus sit Christi effigies, cum vestro cordi affigite, & confestim immunda cogitationes diffugient. Si exhorrescitis denique vindictam Dei, quam haecenus pessime viuendo promeruitis, ad stigmata Francisci confugite: nullus enim contritus peccator repertus est, qui in Francisco omnimoda securitate non donaretur. Hic enim est illa petra, in cuius foraminibus peccator a furore Domini abscondi debet, teste Guerrico Abbate in Ram. Palm. *Ece inquit hodie, in foraminibus petrae vox columbae resonat: Benedictus, qui, ut iudicare possem in foraminibus petrae, manus, pedes, & latus perforari sibi tulit, & se mihi totum aperuit, ut ingreder in locum tabernaculi admirabili, & proteger in abscondito tabernaculi sui.* Videte, an non omnimoda in Christi vulneribus securitas a dum ijs, qui ob piaculorum grauitatem aliquando a vulnerato Domino ingrati expelluntur, ad Francisci vulnera excipiendis protegendisque liber recursus concedatur. Sequente id Prophetam Domini: *Isaia 2. Ingredere in petram, abscondere in fossa humo a facie timo-*

die timoris Domini. Quasi diceret: si a facie irati Iesu fugere curas, utroque tibi opus est, & petra, & fossa humo. Petra foraminibus acta Catholici mei, est Redemptor noster, lapis ille angularis: Fossa humus, est humillimus Franciscus, qui cum Domino potest clamare: *Foderunt manus meas, & pedes meos.* Si itaque ingressus in petram, ob replicationem criminum a vulneribus irati Domini repellaris, ex Petra ad humum fossam transi. Ad Franciscum qui in Iesum conuersus est, penitens accurre, & benigne recipieris. Sic exponit Guerricus: *Ipsa inquit, Dominus Petra, ipse humus.* Petra solidissima Christus, dignatur humum Franciscum ad specialissimam sui similitudinem efformare: *ipse petra forata & humus*

fossa: quia & in se & in Francisco eadem salutaria vulnera exponit. Abscondere ergo in fossa humo a facie timoris Domini. A Petra forata fuge in fossam humum, & in fossa humo abscondere in ipsis manibus foratis, in fossa latere te ipsum reconde.

Quare venerabundi agite hodie festiuitatem Sacrorum Stigmatum, crebriusque ad hanc deuotionem confluere, caelesti huic Seraphino supplicantes, ut potenti sua intercessione, impetret vobis restorationem desolatam Patriam, tutelam & defensionem Regno Poloniae, pacem vniuersalem Ecclesiae, singulis vero gratiam, & copiosos Dei fauores.

DIE SANCTI MATTHAEI, CONCIO PRIMA.

Vidit Iesus hominem sedentem in telonio Matthaeum nomine. *Matth. 9.*

Viriditas mentis, mirifice diuinum oculum ad se trahit.

Male agitur cum homine, a quo Deus suum intuitum auertit. Nam ad vnam diuinissimi oculi auersionem, vniuersus terrarum orbis aquarum inundatione perijt: solo Noe iusto, manantis per altissimum montium cacumina maris, fluctus infractis ramis vincente, & tranante. Ad vnam benignissimam Christi pupillam in partem dextram obuersionem, latro sinister in turpissimas erga Dei Filium blasphemias prorupit. Ad lucidissimorum Sapientiae oculorum subtraCTIONem, Iudas licet venditi sanguinis penitudine tactus, perijt: collum suum fune iugulans, & animam non amplius dissoluendis perpetuae damnationis compedibus stringens. Ad quod retorquendo oculos suos Anna illa sterilis, merito clamauit ad Dominum: *Si respiciens inquit, videris afflictionem famulae tuae.* Quasi diceret, ad primum Domine oculorum tuorum intuitum, omnis ignominia remouebitur a me, & omnis afflictio, quae premit cor meum, cessabit. Nam respicere tuum, fauere est, & benefacere, iuxta illud Moysis: *respice populum tuum, gentem hanc.* hoc est: per tuum clementem intuitum, educ seruos tuos de

captiuitate, & dura oppressione inimicorum. Sed nescio, quomodo Christo Domino attribui potest, quod a longe viderit hominem: siquidem ratione sua diuinitatis, ubique praesens est, neque ab ulla creatura quidpiam distat. In solo enim humano intellectu triplicem visionem agnoscunt philosophi. Vnam vocant simplicem apprehensionem: quando scilicet, a longe videmus aliquod corpus, sed propter nimiam distantiam, non possumus discernere, sitne animal, an lapis. Secundum visum, appellant iudicium: quando ad rem a longe spectatam, propius accedimus, eamque si moueatur, iudicamus esse animal, cum motus sit actus potentiae vitalis: quamuis adhuc ignoremus, sitne homo, aut bos, aut quodpiam aliud. Tertium tandem visum, ponunt discursum: cum ad rem, quam a longe spectabamus, proximè accedimus, illamque ex proprietate inferimus esse, aut hominem, ut ex risu: aut brutum, ut ex hinnitu. Sed neuter iste visus, cum summam imperfectionem inuoluat, Incarnata Sapientiae conuenit. Cum haec & difficillima, & abstrusissima mentis humana arcana perneret. Stat tamen optime cum diuina perfe-

Summa hominis infelicitas a quo Deus suos auertit.

Guerrico Abbas.

2. Reg. 1. a. 17.

Exodi 33. a. 13.

Isaia 2.

In intellectu humano triplicis visio.

Deus tri-
pliciter
hominem
aspiciere
solet.

perfectiōne, quod ad modum debilissimi intellectus humani, tripliciter hominem possit videre. A longē, quando misericordiā motus, primam gratiam praeuenientem mittit homini, a peccato excitatiuam. Propius hominem intuetur, quando gratiam habitualement, animae eius infundit, quae illam sanctificet. Proximē verō, quando gratiam sanctificantem, cum finali perseverantiā connectit, ne in ipso mortis exitu permittat hominem vacillare. Taliter Christus Dominus Dium Matthaeum a longē respexit; quia eum ex humana avaritiā oceano ad se traxit. Vidit illum propius, quia ultra hoc, animam eius sanctificauit. Vidit proximē, quia confirmauit eundem in gratiā, impecabilem reddens, ne amplius in diuino officio languesceret. Nihilominus cum certum sit ex mente Naturalistarum, oculum spectantis non posse allici, nisi pulchritudine obiecti. immō & Sacra pagina hoc ipsum docet: *videntes inquit filij Dei filium hominum, quod esset valde pulcherrimus, acceperunt sibi uxores.* Quid adduxit filios Iudaeorum, vt contra praeceptum Dei & Moysis, Gentilium filias sibi in uxores acciperent? Sola pulchritudo, quā capti erant oculi eorum. Igitur & nos considerabimus, quā pulchritudo in Beato Matthaeo reperiatur, quā oculum Christi benignissimum, ad sui intuitum allexit.

Delicias oculorum, colorem esse viridem, attestatur ipsamet sacra pagina, vbi Sapiens in hunc modum Deum alloquitur: *Gratiam inquit desiderauit oculus tuus, & super haec omnia virides stationes.* Quasi diceret: non niueus Cygni candor, delectauit pupillam oculi tui: quia hic visum disgregat, non coruinigredo; quia priuationem & defectum quendam signat: sed sola pratorum amantitas, sola hortorum fragrantia, sola graminum atque vestium viriditas. Dicerem proinde Beatum Matthaeum viridi vestium apparatu indutum fuisse, cum Dominus & Saluator noster, pertransiret; vt oculos eius ad sui intuitum facilius pertraxisset. Sed frustra: nigro enim amictus colore tunc incedebat, in telonio mundanae avaritiā sedens. Verum scrutari hic debeo philosophantium arcana: docent enim illi, omnem colorem noctis tempore nigro similem esse, quia non aliter; quā mediante lumine videri potest. Quocirca illi, lumen simul & colorem, pro obiecto visus ponunt. Sic se res habet in Diuo Matthaeo: niger ille apparebat, quamdiu sub tenebris maledictae Phariseorum sectae deli-

Obiectum
visus est
lux simul
& color.

tesceret. Sed vbi descendit lux de caelo, quae illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum: protinus coruinam & tetram illam pellem depofuit; viridem verō instar pavonis, caelo similem assumpsit. Fuit proinde in Sancto Matthaeo viriditas, oculum diuinum mirifice recreans, scilicet; obedientia ad sequendum CHRISTVM. Nam pertinebat hoc ad maiorem diuinā Sapientiae commendationem, vt supernam eius gratiam & potentiam, etiam inimici testarentur. Quorum testimoniū sicut suspectum esse solet, si in damnum tendat; ita firmum ac sincerum, si in gratiam & fauorem ab illis exhibeatur. Quemadmodum docet S. Chrysostomus homiliā 6. in Matthaeum: *Ad maiorem inquit Dei gloriam pertinebat, vt virtus eius etiam inimicorum testimonio panderetur: & ipsi quoque gentilitatis magistri, consonam ferrent de veri Dei potestate sententiam.* Christum Dominum in praesepe vagientem, & pastores incolae, & Reges accolae inuiferunt: nihilominus tamen non pastores, sed Reges dicuntur eū procidentes adorasse. Et quod magis mirabile, nec MARTA, nec Ioseph, dicuntur illam Christo adorationem praestitisse. Quid hoc est? nonne & pastores prouiderunt? Quis hoc neget. Nonne & Ioseph ceruus ac fufus humi, adorauit? Quis de hoc dubitet: nonne Mater Sanctissima, quo maiorem tanti mysterij cognitionem habebat; profundiorē adorationem exhibuit? Cui haec res in dubium venire potest? Cur ergo soli Reges ab Euangelista dicuntur in terram procidentes adorasse? optimam rationem inculcat S. Basilii homiliā de humana Christi generatione: *Magi inquit alienum a Deo genu, & a testamentis gens peregrina, primum adoratione dignati sunt: quod ex inimicis testimonia longē praestantiora, fideque digniora essent.* Tacetur ergo matris, Pedagogi, & pastorum, vt potē amicorum testimonia: & magorum, Augurum, atque Gentilium, tanquam externorum, & qui cunctis retro annis inimici fuerunt, proferuntur.

Haec est ratio, cur inter quatuor Euangelistas, primarium locum obtinet Matthaeus: & inter illa mystica Ezechielis, atque Apocalypsis animalia, principem figuram, nempe humanam sortitur. At cur primatus inter Euangelistas, & praestantissima inter animalia forma, Matthaeo potius, quā Ioanni delata fuere? Quia scilicet Matthaeus inimicus fuerat & publicanus: inimici autem testimonio, etiam rebelles hominum voluntates, ad fidem facile trahuntur. Et quod melius humana

Ioan. 12

S. Chrys.

Matth. 20
n. 11.

Cur soli
Reges
Christum
adorasse in
Euangelio
narratur.

S. Basilii

S. Mar-
thaeus inter
Euangelistas
primatus
tenet.

voces;

S. Irenaeus
Ebionitae
Haereticis
solum Mat-
thaei testi-
monio v-
tuntur.

Luc. 4.
n. 41.

S. Irenaeus
Marci 1.
n. 24.

S. Mar-
thaeus inter
Euangelistas
primatus
tenet.

Peccator
non aliter
de peccato
erigitur
nisi il-
lum Chri-
stus aspi-
ciat.

voces; quā belluinā intelliguntur, tanto efficacius Matthaei; quā aliorum Euangelistarum testimonia, euangelicam veritatem Haereticis persuadent. Atque forsitan ea causa fuit, quare Haereticis Ebionitae, alijs Euangelis exclusis, illo solo, quod est secundum Matthaeum, vterentur. Vt D. Irenaeus lib. 1. contra Haereses cap. 26. & lib. 3. cap. 11. post medium testatur. Ac si alia Euangelia, tanquam amicorum testimonia, suspecta haberent: hoc verō vnum, tanquam ab inimico profectum, verissimum iudicarent. Vnde licet non obscurum de Christi diuinitate, testimonium, vel ipsi daemones praebuerint: *Exibant autem daemones a multis clamantia & dicentia, Quia tu es Filius Dei.* Nihilominus statim Euangelista addit: *& increpans non sinebat ea loqui.* Vnde quaestio confurgit, si non sinebat ea loqui, cur ab initio statim loqui non impediēbat. Crediderim Christum Dominum partim voluisse daemonia loqui, partim prohibere voluisse. Voluit imprimis prohibere, vt manifestus demonum aduersarius crederetur. Loqui nihilominus ea ab initio permisit: vt edita ab aduersarijs testimonia certissima iudicarentur: atque aded aduersarijs testibus, maior ab omnibus fides haberetur. Si enim loqui ab initio non permisset, nullum a daemone testimonium obtineret: si verō loquentem non impedisset, amico teste visus fuisse crederetur. Intellexerat quippe Christus Dominus opus fuisse, vt sibi non tantum ab Angelis amicis; sed etiam a demonibus inimicis testimonia praestarentur. Quod recte obseruat S. Irenaeus lib. 4. contra Haereses cap. 14. *Daemones inquit, videntes Filium Dei dicebant, scimus te quis es, sanctus Dei.* Et paulo post huius confessionis rationem reddens: *oportebat inquit veritatem ab omnibus accipere testimonium, & a domesticis, quoniam & amici: & ab extraneis, quoniam & inimici.* Illa est enim vera, & sine contradictione probatio, quae etiam ab aduersarijs ipsis procedit: in ipsa quidem manifestā suā visione conuictis de praesenti negotio; & testificantibus, & significantibus: postea verō ad inimicitiam erumpentibus, accusantibus, & volentibus non esse verum suum testimonium. Quod si Christum suo intuitu viridem effecit B. Matthaeum, cum is esset inimicus, vt potē Publicanus. Quid hoc facto significare voluit, nisi peccatorem, non aliter de peccato nigredine regenerari posse, nisi per benignum Christi aspectum. Penituit peccatricem antea vitā; neque tamen prius remif-

sionem peccatorum non obicit; quā elementissima Christi pupilla in eam, ad pedes decubentem versa esset. Pigeat Zachaeum collectā per fas & nefas pecuniarum summā; nec tamen prius salutem domui suae conquisiuit; quā Christum sui Spectatorem & hospitem haberet. impius pariter sub nigredine peccati haerens, non prius de impurissimo coruo, in mundam columbam potest transmutari; donec illum Christus misericorditer aspiciat. vt docet Propheta inquit: *Respice, & exaudi me Domine Deus meus.*

Psal. 31.

Ferunt poētae, quod vbi Iupiter summus Deorum hilari vultu caelum conspexit, iridem mirā colorum varietate distinctam produxerit, in qua duplex eluxit color. vnus rubeus, quo notatur iustitia & ira: alter viridis Smaragdo similis, in quo spes significatur, & venia. Ea tamen istiusmodi colorum est dispositio in iride: vt color purpureus, supernam & a nobis magis remotam partem, viridis autem infimam, & nobis magis vicinam occupet. Quia scilicet iris concordia potius, & pacis; quā iustitiae aut irae signum esse solet. Christus Dominus pariter, benignē Sanctum Matthaeum intuitus, duplici eum pulchritudine vestiuit, purpureā scilicet & viridi. Purpureā, quia martyrium pro nomine Iesu constantiter pertulit: viridi verō, quia pacem & concordiam Christi, atque veritatem, mundo praedicauit. Ad hos certe duos colores, anima cuiuslibet hominis potissimum aspirare debet: ad purpureum; vt sit paratus ad quauis acerba pro Christo constanter perferenda. Deinde ad viridem, vt sine hypocriti Deo omnia attribuat. Neque enim decet virum sedatum, merē candidis vti vestibus, licet haec innocentiam plerumque designent: quia nimio candori, macula facile adharet. Quod innuere volebant D. Gregorius super cap. Iob trigessimum nonum, & Theophylactus Patriarcha Antiochenus, explicantes verba illa iusti Iob. *Penna struthionis, similis est pennae herodij.* Vbi dicunt isti Doctores, struthionem alas persimiles habere, alis, velocissimae omnium auium, herodij, alio nomine vocati, ardeat: propter quam miram velocitatem, appellat illam Dauid ducem reliquarum auium, dum dicit: *Herodij domus dux est eorum.* Et tamen fatentur praefati Authores, quod licet struthio pennas herodij pennis, similes habeat, altius tamen enolare minime potest, aded; vt a terrā neque per palmum erigatur. Vnde penna illa non

ad vo-

Iris in coe-
lo exa-
specta-
tois orta.

Deus San-
ctum Mat-
thaeum
purpureo
& viridi
colore or-
nauit.

Iob 39.

S. Grego-
rius Theo-
phylactus.

Psal. 103.

ad volatum, sed ad ornatum potius ei conferunt.

Hypocri-
tae hie-
ro-
dico simi-
les, & stru-
thioni.

Seruthio
fursu cur-
uolare
nō potest.

Christi a-
spectus nō
omnes in
melius im-
mutat.

Perpulchrè hæc avis hypocritas adumbrat, quorum quidem pennæ per- similes sunt pennis Sanctorum: nam opera iustorum imitari videntur, orant, facris interfunt, eleemosynam largiuntur, immò & Ecclesiam frequentant. Quis non putaret pennas istas præstantes nimium esse: reuera tamen non ad volatum; sed tantum ad ornatum illis vtuntur hypocritæ, atque ad Sanctitatem simulandam. Nam licet extrinsecus agni videantur esse; intus tamen sunt lupi rapaces: & cum exterius vsque ad tertium cælum, per intensam contemplationem cum D. Paulo rapi videantur; attamen ipsa libidinosæ carnis pondere grauari; terrenisq; affectionibus adhærentes, à terra ne minimum quidem eleuantur. Quæ tamen sit causa, cur struthio licet similes alas habeat, alis herodij auis, altius tamen euolare non possit, sed terræ quasi fixus inherere cogatur, causam assignant nominati Doctores, quia tamen pennis non careat; illæ tamen curtæ & breues sunt, carnis verò moles magna. Vnde cum plus habeat ponderis, quod deprimit; quam alarum velocitatis, quæ eleuat & erigit: hinc est, quod sursum volitare non possit. Considerate Catholici, peccatori hypocritæ, qui suam extrinsecus tantummodo simulatam pietatem præfert, noñe simile quidpiam accidit. Cuius cum alæ deuotionis, vt potè apparentis & non veræ, sint breuissimæ, interioris verò malitiæ pondus graue. ideo hac grauitate præpeditus peccator, immò depressus, semper iacet. Sanè non talem vidit Christus hominem in telonio sedentem, Matthæum nomine: quia licet fuerit è numero peccatorum, vt potè publicanus, tamen semel à Christo visus, non amplius suo candori maculam, suæ viriditati adulterinum colorem, admisceri passus est. Spectat Catholici vos omnes hodiè benignissimus Christi oculus, & velut Solis radius terram potentissime verberans, animas vestras diuinitatis suæ calore, ab omni maculâ depurare vult. Sed vnus de turpissimo cæno in aurum genuinum, de aquosâ glacie, in solidam crystallum vertitur: alter verò peiorem adhuc induit vestè, & velut carbo vitij adustus, in fauillas inanes dissipatur. Quæ discerniminis ratio obsecro? quod licet omnes homines Christus intueatur: nam vult omnes homines saluos fieri, non omnes tamen mutat in melius. Causa est, quia

non omnes videt esse homines. Nam vt aliquis sit verus homo, & intus, & extra, veram hominis formam præferre debet. Hoc est; vt non tantum gaudeat isto titulo, quod sit à Deo creatus homo: sed vt interius quoque anima illius, omni genere virtutum adornata conspiciatur. Vt non tantum sit homo animalis; sed etiam spiritualis. Quemadmodum docet Origenes homil. 24. Cùm inquit venit ad istum iam profectum, vt vota Domino offerantur, non sufficit iste exterior homo, sed ille interior: in illo namq; est habitaculum virtutum, in illo omnis intellectus scientiæ, in illo diuina imaginis immutatio. Qui cùm speciem suam, quæ ex initio à Deo factus est, recuperauerit, tunc iam potest vota offerre Deo, & tunc iam non homo solùm; sed homo, dicitur.

Verum, quia magna pars hominum est, qui tantum in oculis hominum curant homines videri; in animâ verò, de formâ humanitatis retinendâ minimè laborant; tales non sunt veri homines, vt docet ibidem Origenes. Nam inquit, qui interiorem hominem non excolit, qui virtutibus cum non instruit, moribus non adornat, diuinis institutionibus non exercet, sapientiam Dei non querit, scientiæ scripturarum verba non impendit, hic non potest homo homo dici, sed homo tantum, & homo animalis, quia ille interior spiritus in eo est, carnalibus vitij, & mundi huius curis, ac sollicitudinibus obrutus, ita vt in eo, nec nominatus, appellatio possit haberi. Ecce documentum habemus, in quo consistat verus homo, scilicet; in perfectione viuendi, & virtutum possessione. Exuisti virtutes prorsus omnes, impudenter peccando, prostituisti vitam tuam, velut altera publica meretrix: simul quoque desijisti esse homo. Spectat te elementissimus Christi oculus; nec tamen immutat. Quia belluam te esse videt, non verò hominem, immò fortasse, ipsâ belluâ irrationali peiorem. Quid enim est homo? animal generosum, sublimi dotatum ingenio, Dei atq; sui ipsius cognoscitium. Condidit enim Deus primum hominem in statu gratiæ, vt docet S. Thomas 1. p. q. 85. artic. 1. Dionysius Areopagita de cœlesti Hierarchia cap. 3. Irenæus libro 5. contra Hæreses cap. 20. Chrysostomus homil. 8. & 9. in Genes. Verum quia status gratiæ in duobus consistit fundamentis, scilicet in sanctitate, & humilitate, quæ duo difficilè retinentur. Ideò Deus hominem magnis prædijs stabilivit, ne ab hac perfectione decideret. Nam imprimis hominem sexto die, omnium creaturarum nouissimum, produxit. Et cur non potius eum constituit,

Origenes.

Idem.

Homo in
statu gratiæ
creatus.

S. Thomas
1. p. q. 85.
artic. 1.
Dionysius
Areopagita
cap. 3.

Stato
gratiæ
in
duobus
consistit
fundamentis.

Genes.

tuit, omnium primogenitum? Respondet optime Procopius, ne glorietur, & se quasi iactaret, cooperatorem Dei, sed vt postremo loco natiuitatis suæ, ad infimum humilitatis gradum admoneretur. Quemadmodum enim in domo paternâ, Filius natu minimus, inter fratres natu maiores, humili & demisso capite versatur, ita oportebat, vt homo, inter ceteras creaturas, humilis & postremus versaretur, & quas dignitate præibat, humilitate sequeretur. Præterea in eodem sexto die, quod hominem condidit Deus, creauit etiam iumenta, & reptilia, & bestias terræ. Cur obsecro hominem æquandum Angelis, cum bestiis terræ sociauit? Credo, vt illum debirâ in humilitate conseruaret, vt quantum se homo, ex futura inter Angelos dignitate, erigebat, tantum se ex præsentia inter bestias vilitate deprimeret. Adhæc, postquam dictum est, creauit Deus hominem ad imaginem, & similitudinem suam: statim quoq; addit scriptura sacra: Formauit Dominus Deus hominem de limo terræ. vt scilicet; si forte homo intumesceret, ex creatione animæ, simili creationi Angelorum, statim ex formatione corporis, simili formationi vasorum fictilium, decumesceret. Vnde in Hebræo textu legitur de puluere terræ: & quidem iuxta S. Chrysosthomum, tenuissimo ac vilissimo, iuxta Procopium, de parte inuisibili terræ & superflua. Cuius facti hanc rationem affert S. Chrysostomus homilia 12. in Genesim: Ne inquit, ignorando homo, quomodo constitutus sit, magnus sibi videatur, & præscriptos sibi limites transeat. Quis enim præ superbiâ caput erigat, & illud inter sydera condat, qui se ex vilissimo puluere formatum contempletur? Nam cùm cogitauerimus addit Chrysostomus, vnde constitutionis suæ initium natura nostra suscepit, etiam si sexcentis superciliis surgamus, ea deprimemus, & humiliabimur, & substantiæ nostræ qualitatem perpendentes, modestiam discemus. Ecce veritas hominis, consistit in sanctitate & humilitate. Profanasti miser homo innocentiam tuam: ex sancto, maledictus; ex innocente, multorum criminum reus factus es. Miraris forsân, quod diuinissimus Christi oculus, te in pristinum innocentiam statum non reducat. Sed desine prius iumentum esse: & magnes enim, licet ex naturâ suâ sit ferri attractiuus; si tamen argentum interponatur, per omnium sententiam Philosophorum, magnes nequaquam ferrum trahet: Quia argentum cùm sit materia spissa, vim magneticam retundit, & transire ad ferrum non permittit. Diuinissimus pari-

Procopius.

Gen. 1.
n. 24.

Ibid. n. 27.

Procopius.

S. Chrys.

Idem.

Homo in
statu gratiæ
creatus.

S. Thomas
1. p. q. 85.
artic. 1.
Dionysius
Areopagita
cap. 3.

Stato
gratiæ
in
duobus
consistit
fundamentis.

Genes.

ter oculus, licet ex naturâ suâ sit attractiuus cordium humanorum; si tamen peccatum interponas, neque velis illud abijcere, nequaquam trahet. Quia virtus diuina retardatur, & ad te transire non permittitur. Desine itaque prius iactare tua natalicia, quorum origo est vilissimus puluis, & terra; & ostende te hominem, qualem se diuino aspectui exhibuit S. Matthæus, scilicet; animo rectum, corde simplicem, mente humilem, ad diuina obsequia promptum: & tunc primum te Deus, viridi colore amicitia suæ vestiet. Hoc suadet S. Ambrosius libro 6. Hexaëmeron cap. 8. vbi admiratione præstantiam hominis exclamat: Pictus es ô homo, & pictus à Domino Deo tuo: bonum habes artificem atq; pictorem, noli bonam delere picturam, non fucus; sed veritate fulgentem: non cerâ expressum; sed gratiâ. Vbi dùm hominem pictum vocat, tantam ostendit esse humani corporis pulchritudinem, vt phrygianum quoddam stragulum, multicoloribus filis intertextum, referre videatur; proinde indignum esse, vt homo aliquando peccati turpitudine; tantam suam venustatem commaculet.

Ambrosius.

Dicunt adhuc Naturalistæ, quod si cut albedo est segregatiua visus; ita viriditas congregatiua eiusdem. Talis viriditas in Beato Matthæo effulgit, ideoq; congregauit visum diuinissimæ Christi oculi, & in se conuertit. Congregare visum nihil aliud significat; quam oculum vni tantum rei infixum reddere. Quod præstitit S. Matthæus, quia semel visus à Christo, totam suam mentem in eum flexit, mundi diuitias simul & delicias constanter repudians. In quo potissimum ostendit se esse verum hominem: Homo enim cùm à Deo creatus sit magnanimus, & super omnia Dei manuum opera Rex constitutus, omnium contemptor esse debet. Sed quàm difficulter homo temporaneæ pro cœlestibus possit contemnere, testes sunt Israëlita, quibus Pharaó, (crebris iam flagellis caritatis iniussis defatigatus,) liberam exeundi potestatem de Aegypto concesserat: Ite inquit, sacrificate Domino, oues tantum vestra remaneant. Cur quæso solutis hominibus, captiuas pecudes retinebat? Credo, quia sciebat Israëlitas tanto amore suarum pecudum teneri, vel certè pecuniæ ex suis pecudibus colligendæ: vt præoptaturi essent, cum illis in seruitute remanere; quàm sine illis in libertatem abire; seu cum illis Pharaóni seruire in Aegypto captiuos; quàm sine illis Deo in deserto liberos sacrificare.

Exodi 13.
n. 24.

Aa 2

Immo

Immo cetero conieciat Pharaon, si forte de Aegypto sine suis gregibus exirent, quamprimum in Aegyptum redituros. propensiores ad terrenas possessiones in Aegypto; quam ad caelestes promissiones in Palaestina obtinendos. Neque sua opinio Pharaonem fefellit: nam cum postea Cyrus Persarum Rex, populum Israeliticum a diuturna tandem servitute liberum abire permitteret, subdidit: *Et omnes reliqui in cunctis locis, ubiqueque habitant, adiuvant eum.* Quasi diceret: Si quis Hebraeorum maluerit remanere in Babylone, quam redire in Iudaeam, is teneatur adiuvare suis opibus redeuntes. At quis obsecro esse poterat, qui servitutem libertati anteferebat, & potius inter supersticiosos & profanos ritus Babylonis; quam inter sacras & divinas leges Ierosolymae vivere praepararet? Illi profecto (respondet Lyrus) qui amore bonorum ibi acquisitionum tenebantur. Nam ab iniquis divitiarum possessionibus, etiam parva lucra temporalia, magnis bonis caelestibus praeposuntur.

Accesserunt tandem Israelitae post immensas viarum ambages ad terram Galaad, quae Iordanis ripis adiacebat. Ecce tibi Ruben & Gad, (dimidia tribus Manasse, quae habebant pecora multa, & in iumentis insistentiam substantiam) dicit sacer textus, regionis illius fertilitatem admirati, Moysen adeunt, & renuntiantes illam plagam alendis gregibus esse valde opportunam: Praecatur inquit, si invenimus gratiam coram te, ut des nobis famulum tuum in possessionem, ne facias nos transire Iordanem. Quid hoc est boni Israelitae? Quae vos obsecro inuasit, tam subita satietas illius beatae Palaestinae, ad quam non ita pridem nimis avidi currebatis? Quae vos tenuit tam insana, appetentia huius regionis Galaaditicae, nullis partibus cum illa conferenda? Attendite quae vtramque plagam: illa quidem a Deo promissa, caelestibus benedictionibus abundat, exornata tabernaculo foederis, nobilitanda Templo Salomonis: & quod caput rei est, Christi Domini vestigijs consecranda. Haec autem terrenis tantum frugibus opulenta, & solis gregibus saginandis opportuna, nullam partem continet sanctitatis. Dicite, vtra praestet? nonne illa tanto altior excellit; quanto caelestia terrenis sublimius attolluntur? Ita plane est. Sed tamen cupidi homines, veris illius terrae opibus renuntiant, ut falsis huius divitijs perfruantur. Ha inquit Procopius, similes nonnulli sunt, qui curis huius vitae vitijs, studio erga Deum elanguescunt: est enim ad fidem vocati fuerint; tamen propter voluptates in numero proborum permanere nolunt. Sed quid mirum? non est in terris ullum tam virulentum toxicum, quod homines magis fascinare possit; quam divitiarum. Prohibuerat quondam Iosue, ne ullus militum de praeda Hierichuntina quidquam contingeret. Sed Achan inter praecipuum divinum, & opimum spoliis constitutus, hoc illi anteposuit: pallium coccineum, & argenteos fideles, ac regulam auream furatus. Quam cupiditatis vim admiratus S. Ambrosius lib. 2. offic. cap. 26. sic exclamat: Iosue inquit, qui potuit solem sistere, ne procederet: avaritiam hominum non potuit sistere, ne serperet. Ad vocem eius Sol stetit, avaritia non stetit. Sole itaque stante confecit Iosue triumphum; avaritia procedente, pene amisit victoriam.

Difficilius igitur cupidi homines, a terrenis lucris praeparati divino imperio cohibentur; quam vel ipse Sol ac Luna a suo naturali cursu, praeparati divino iussu aueruntur. Sed quid dico, ab hominibus caelestia terrenis postponi? cum suas opes, vitae etiam propria habeant cariores, faciliusque corporis tormenta, quam opum detrimenta tolerare: & promiores esse soleant ad mortem ipsam subeundam, quam vel tenuissimam iacturam in bonis caducis sustinendam. Tales erant Hebraei, qui de Aegypto fugientes, maluerunt vitas suas in periculum adducere; quam opes, quas de Aegypto exportauerant. Aegyptijs renuntiant. Miratur Scriptura Sacra, quod Laban, sororem suam Rebeccam, sine ulla mora tradiderit seruo Abrahami, deferendam statim in terram Chanaan, & Patriarchae Isaac in matrimonium collocandam. At vero filiam suam Rachelem, non statim tradidit Jacobo, nepoti eiusdem Abrahami: sed quatuordecim post annos continuas ac laboriosae servitutis. Quid ita factum? nobiliusne erat, aut dignior servus Abrahami Eliezer, quam nepos Abrahami Jacobus? Nequaquam. Cur igitur Laban prius famulo; quam Domino: prius alieno homini; quam sibi consanguineo morigeratur? Et quod maius est, hunc servire cogit, illum honorifice dimittit. Ratio potissima est: quia Eliezer dirissimus accessit ad Labanum: profectus enim fuerat ex domo Abrahami, cum magno virorum & camelorum apparatu, ex omnibus eius bonis portans secum. At vero Jacobus inops, peregrinus, atque omnium egenus ad Mesopotamiam accessit, quia nihil amplius ex paterna domo dicitur secum detulisse, quam paternam benedictionem, & eius mandata. Quibus ille pro magno viatico, amplisque

Iosue 6.
n. 18.Iosue 7.
n. 21.S. Ambrosius
lib. 2. offic.
cap. 26.Gen. 24.
n. 19.Gen. 29.
n. 20.Gen. 24.
n. 10.Gen. 28.
n. 12.

plisque muneribus utebatur. Hinc igitur effectum est, ut huius nobilitas contemptibilis; illius obscuritas illustris admodum, apud Labanum redderetur. Quia homines mundani, non tam sanguinis; quam auri splendore rapiuntur. Hinc est, quod Laban maiori benevolentiae significatione servum Abrahami exceperit; quam Iacobum. Quia hic nihil dederat Rachel; ille vero Rebeccam magnis muneribus donauerat. Hanc rationem sacra litera disertissime videtur assignare inquit: Cum Laban vidisset in aures, & armillas in manibus sororis suae, venit ad virum, dixitque ad eum, ingredere benedictio Domini, cur fors ista? praeparavi domum & locum camelis. Et introduxit eum in hospitium, & distrauit camelos, deditque paleas & fenum, & aquam ad lavandos pedes eius, & virorum qui venerant cum eo, & appositus est in conspectu eius panis. Ecce genuinam magnae hospitalitatis causam aperuit Scriptura Sacra, quia scilicet vidit in aures, & armillas, in manibus sororis suae, quas cum non vidisset in manibus Rachelis filiae, minorem erga Iacobum benevolentiam exhibuit. Quia non tam hospitis honorem, quam filiae suae lucrum spectavit. Sed quid sequitur hominem, ubi divitiarum amore nimio captus fuerit? hoc unum, quia definit esse homo, & in belluam commutatur. Ut docet Regius Vates: Homo inquit, cum in honore positus esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Vbi honorem pro opibus accipit. Non talis erat S. Matthaeus. Nam licet magno divitiarum insideret acervo, ut pote telonarius; homo tamen erat, teste sacro Evangelio: vidit

Divitiarum
cupidas
hominem
in belluam
commutat.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Vidit IESVS hominem sedentem in telonio Matthaeum nomine. *Matth. 6.*

Sola extrinseca Dei visio, non emollit cor peccatoris, nisi intus penetret hominem.

Nescio, utrum Christus Dominus, casu aliquo Matthaeum in telonio sedentem inspexerit; num forte consulto venerit in conspectum eius. Sed cum Deus simul atque homo esset, casus & fortuna in eo locum minime poterant habere. Idcirco diuino id consilio factum esse augor. Quarebat enim tunc Christus Dominus, speciali intentione & sollicitudine, oves errantes, ut easdem in amena aeterna

IESVS hominem. id est, facile divitijs renuntiantem, & aeterna temporaneis praefertentem. Ideo conuertit in se Christi oculus, quia grata seculi, & opum contemptus viriditas, in ipso elucebat.

Soluite ergo mundi divites, illam Christi Domini parabolam: Facilius est camelum per foramen acus transire; quam divitem intrare in regnum caelorum. Nonne ideo, quia dives magis opibus, quam Deo corde suo adhaeret. Deducet autem hominem, regem omnium in sublimari orbe animalium, pecuniam omnibus nominibus excedendam; omnibus tamen studiis & affectibus diligere, atque vestigare. Cum homo sit omnium praestantissimus, pecunia abiectissima, & cum transeuntibus divitijs, luto deterior. Ut palam loquitur sacer textus: Vae inquit ei, qui multiplicat non suam usquequod, & aggravat contra se densum lutum. Vbi ostendit Propheta, non magis aurum luto; quam animum auro inquinari. Verum quoniam sola viriditas est, delicia oculorum: in viridi apparatu fulgentem S. Matthaeum sequimini, ut in vobis pariter, tanquam in caelesti iride, & pacificatio mentis cum Deo; & enuntiatio veritatis divinae, & contemptus divitiarum appareat. Hac enim sola virtutum pulcherrimarum viriditate, congregabitur diuinum visum, ut vos clementer respiciens, ex telonio mundanae iniquitatis, ad aeternae beatitudinis participationem vocet.

Matth. 19.
n. 24.Abac. 2.
n. 6.

vincos, & ipsis inferiorum compedibus ligatos, radiosq; inclusos limbis; ut eos tanquam verus redemptor dissolueret, & in securum beatarum mentium portum subleuaret. Et quia Mattheus quoque id temporis ovis errabunda fuit, per vastam mundi iniquitatis theatra obambulans: Quia periculosus eum, seculi cupiditatum morbus inuaserat. Quia tenebræ ignorantie diuinæ, vndeque cor eius occupauerant. Quia sitis nimia premebat animam illius, rore gratiæ vacuum: Quia denique vincus in conscientia sua tenebatur; & grauissima tamen peccati vincula ignorabat. Idcirco non casu vlllo; sed consilio prauiso, Christus eum aggressus est, ut potentissimo oculorum suorum radio, illum e lectulo ægrotantis conscientie subleuaret, omnemque hominis illius delitescens in vmbra mortis, errorum, caliginem dissiparet. Etenim adeo potens erat Christi oculorum radius, ut etiam in transitu solo, omnia quæ mortalibus difficillima visa erant, præstaret. Admirabilem magnetis virtutem, agnoscunt rerum naturalium peritissimi indagatores, quod ferrum etiam grauissimum ad se trahat. Stupent plerique electri potentiam, quod paleam in altum subleuet, & quasi vehementi quodam rapiat impetu. Mirantur Solis qualitatem, quod ita vapores de terra in sublime extrahat, ut vilissimum lucum, quod antea pedibus hominum conculcabatur, in tenuis resolutum exhalationes, adeo subtile & agile reddatur, ut ad nubes etiam altissimas peringar. Sed admirentur potius summam in Christo potentiam, cuius maiestate terrentur demones, cuius tactu sanantur ægroti, cuius intuitu conuertuntur peccatores. Si enim (inquit Diuus Hieronymus) in magnete & succino hæc virtus reperitur, ut annulos & festucas, & stipulam sibi copulent; quanto magis Dominus omnium creaturarum, ad se trahere poterat, quos videbat. Vidit ille hominem in telonio sedentem, & statim illum diuinitatis suæ occultâ virtute, adeo potenter traxit, ut penè oblitus sui ipsius, & mundi, soli Christo indissolubiliter adherere vellet. Considerabimus itaq; hodie, quid causæ, quod vnicus Christi aspectus, ira potens fuerit, in conuertendo Mattheo.

Dupliciter Christus Dominus, solet hominem inueniri. Quandoque extrinsecus tantum, quandoq; simul etiam intrinsecus. Extrinsecus tantum, respicit obstinatissimos in peccato homines, & amplius prorsus incorrigibiles. Isti enim cum despiciant excellentissimum Dei donum,

gratiam scilicet iustificantem, propterea indigni redduntur illâ. Hinc controuertunt Doctores, cur Christus peccanti potius homini, quam Angelo subuenire voluerit? Siquidem Angeli natura multo præstantior fuit; quam hominis: magisque decere Christi personam videbatur, ut illam potius assumeret, quam hanc. Et licet in hac controuersia congruentiam Doctores assignent non malam, quod scilicet Angelus ex malitiâ peccauerit, cum intellectu suo perspicacissimo, in vnico instanti, quod malum erat, potuerit agnoscere. Homo autem, quia ex fragilitate, collapsus est, cum sit tardus in cognoscendo bono; promptus autem in arripiendo malo. Idcirco homo magis veniâ dignus erat, Christumque facilius permouit, ut redemptionem illius lapsui supponeret. Nihilominus tamen crediderim ego, causam esse hanc, cur Deus repudiauere Angelos: quia mente excæcati, & semel lapsi, non amplius in viam rectitudinis volebant redire: sed pralium cum resistente suâ malitiæ Archangelo, instaurare cupiebant. Propter quod adeo infensum sibi Deum reddidit, ut illos penitus despicere: Homo autem, quia post peccatum, non se rebellem Deo opponere audebat; sed timore potius percussus, se ad vocem Dei in paradiso occultauit. Idcirco placuit hæc subiectio humana Deo: ut proinde hominem toto conatu erigere cuperet. Quoniam tamen & inter homines reperiuntur non pauci, qui post grauem lapsum, Deo rebelles sunt. Propterea Deus illos deserit. Ne tamen humanitatis suæ oblitus esse omnino videatur, extrinsecus illos tantummodo respicit, auxilium sufficiens eis præbendo, cum quo possunt quidem ad Dominum conuerti, sed defectu liberi arbitrij, non conuertuntur. Et qui sunt isti, Deo post culpam commissam rebelles? isti equidem, qui se vltro in peccata ingerunt, de quibus postmodum non facile possunt surgere. Quod pulcherrimè in illo Cretenso labyrintho finxit ingeniosa Antiquitas. Innumeris ille fabricatus fuerat viarum ambagibus, ita; ut si quispiam eum semel ingrederetur, nulla amplius redeundi facultas, absque alterius adiutorio & ductu eidem concederetur. Ad quod forsitan respexit Poëta 6. Æneidos inueniens.

Sed reuocare gradum, superasque accedere ad auras,

Hoc opus hic labor est.

Quis profecto non videt, labyrinthos peccatorum ambages ingredi, quam sit facil-

Deus cur non Angelus, sed homo factus.

Angeli collapsi in peccato oblitati.

Magnetis, Electri, & Solis, virtus stupenda.

Hieronymus.

Virgilius.

facillimum. Sed inde euadere, hoc opus, hic labor. Nam ad id diuinæ omnipotentis dexteræ; scilicet; gratiæ efficacis auxilio, opus est. etenim peccatum etiam grauissimum, summè facile: sed illud postea enecare in suâ conscientia, magnarum virium opus est.

Præsignatam inuenio hanc veritatem in Pharaonis magis. Hi actiua passiuis applicantes, colubros venenatos, angues lethales procreabant: verum eosdem enecare proprijs viribus non valebant. Equidem & nos mortalitatis nostræ conscij, nostri libertate arbitrij, lethalis culpæ anguem (sic enim peccatū vocat sacrum eloquium) quasi a facie colubri fuge peccatum: pro-gignere facile possumus. Verum quamuis omnes nostros conatus adhibuerimus, nusquam propriâ virtute, venenatum peccati colubrum possumus interimere. Tripliciter nihilominus homo in se peccatum enecare potest. Primò apparenter tantum & non verè: quod præfiguratum habemus in resuscitatione Samuelis. Vbi Samuel iubente Domino vocatus à Saule, affuit; apparenter tantum. Quia licet tunc vera Samuelis anima aduenisset, phantasticum tamen corpus assumpserat.

Peccatum tripliciter enecatur.

3. Reg. 11.

Lyranus.

S. Augustinus.

Anima Samuelis Deo permittente per Pythiam excitata.

videatur dignitatem suam; cum & viui plerumq; homines, vocati ad malos veniant, & agant cum eis, quod officium postulat æquitatis, seruato atq; inconcusso decore virtutis suæ, & illorum vitijs pro rerum presentium vel vlti, vel necessitate tractatu. hucusque Augustini verba. Quid aliud obsecro, hæc apparens Samuelis resuscitatio præfigurauit: certè peccatores illos, quos resuscxisse crederes, quia confessione peccatorum præcedente, ad Sacri corporis dominici sumptionem accessere. Sed apparenter tantum surrexerunt: nam à proximâ peccandi occasione non elongati, in eadem scelera, peccandi periculo sese ingerentes, iterum prolapsi sunt.

Rex Iosias, ut idola penitus aboleret, omnemq; idololatriam occasionem radicis auferret; omnes idolorum artifices relegauit: nemus ipsum, quod ligneam materiam præbebat, succidit: aruspices prorsus deleuit: & eos, qui adolebant incensum Lunæ, exterminauit: ac lucum ipsum in puluerem redegit. Ezechias pariter, ut perfidiæ cultum extinguere, aureos serpentes, quos populus venerabatur confregit. Moyses, ut Iudæorum animos à dijs fictilibus auocaret, aureum vitulum in puluerem contriuit, ne, si qua illius particula maneret, populo superesset occasio iterum idola colendi. immo, nec puluerem ipsum reliquit, ne iterum ex illo conflarent sibi vitulum, sed omnibus ebibendum tradidit. Quid hæc significabant, aliud? nisi quod peccatorem oporteat, omnem peccati turpitudinem in seipso abolerè, si vult redire in gratiam Dei, & non phantasticè tantum peccatis renuntiare, in quo adhuc peccati affectus manet.

Secundò, potest homo peccatum in se enecare verè. Hoc præfigurabat filius viduæ ab Elizaro resuscitatus, Lazarus à Christo, & alij plerimi ad vitam ope Sanctorum reuocati. Etenim horum resuscitatio quamuis non ficta, sed vera fuisset: tamen, cum mortales resurgerent, iterum morituri erant. Hoc factum exprimit illos, qui licet integra peccatorum confessione præmissâ, à peccandi consuetudine recedentes, verè in gratiam, & Dei amicitiam redeant. post aliquot tamen spatium temporis, in pristina peccata iterum, atque iterum miserè prolabentes, iteratò moriuntur. Refert sacra Historia, quod cum Arca Dei Iordanem fluuium transiret, aquæ e consueto cursu defluerint. Sed postquam prætergressa esset Arca, iterum sicut antea, efluxerint. Quid aliud obstinatissimis in peccato hominibus accidit? hoc profecto, quod aquæ illi summo impetu

4. Reg. 13.

Iosias Ezechias & Moyses zelosi in extirpanda idololatria.

petu currenti. Et hi enim pariter, cum ad sacrum illud Dominici corporis epulum accedunt, lasciuiz ignem temperant, a ludis illicitis abstinere, linguam a detractione coercere, ultionem inimicorum non tentant; sed delicio referti Deo, iterum effrenatis animi passionibus, odijs, auaritijs, & luxurijs habenas insolentius laxant. Hæc est obstinatissimorum hominum conditio, mortem peccati, & maculam illam animi, quam confessione elueunt, iterum ingredi: linguæ venenum alienæ famæ mordaciùs intingere, vitæ celestis gratiæ expoliari, quæ à Christo fuerant misericorditer donati. Tales homines extrinsecus tantummodo Deus aspicere solet. Sic aspiciēbat improbum Cain; sed quia radius perspicacissimæ eius pupillæ, mentem illius non illuminauit, ideo nequaquam fratricidium penitentia voluit expiare. Sic aspiciēbat superbum Pharaonem; sed quia vultus sui splendorem cordi eius non impressit, idcirco Pharaon in suis iniquitatibus, nequaquam ad Deum ingemuit; quin immo, tanto magis obduratus mansit.

Quid igitur necessarium homini, ut eum diuina maiestas intus misericorditer aspiciat? Hoc, ut Christum resurgentem imitetur, de quo dicit Apostolus: *Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur.* Hoc ergo Christi resurgentis exemplar diligenter inspicendum, ante oculos peccatori sistitur, qui ad celestis gratiæ vitam, peccato amissam, cupit reuocari. Quod egregie insinuauit Chrysosthomus homil. 29. super Epistolam ad Hebræos, inquit: *non oportet exordia sola habere clara, sed & finem clariorum. Etenim quemadmodum gubernator, si totum enatauerit Pelagus, circa portum autem constingat ratem, omnem perdit ulteriorem laborem: sic plane in virtutis studio, & salutis curriculo contingit. Quotquot exordijs finem non imponunt competentem, & consequentem, & continuum, perierunt; & in æternum miseri manent.* Hoc ipsum comprobatur lumen Ecclesiæ Diuus Augustinus de verbis Domini ferm. 14. tomo 10. illa Christi verba exponens: *Si manseritis in sermone meo, verè discipuli mei eritis.* Adverte inquit, quod non dicit, si me audieritis, aut ad me accesseritis; sed si manseritis. Ut ostendat homini Christiano non satis esse virtutem arripere, sed in illa sese exercere, ac perseuerare expedit. Et certè trutinat secum quispiam: aut ipsi in Christo obsequio, & virtutis studio perseuerare laboriosum est, aut non. Si laboriosum, tunc præmium illius gloriæ æternæ sibi ante oculos ponat, & hoc omnem illius molestiam leniet. Quod si

non laboriosum, tunc homo grauissimam, incurret reprehensionem non perseuerando. S. insuper Gregorius lib. 12. moralium. cap. 6. magis adhuc hominem allicit, ad recurrenda indefesso animo virtutum stadia. *Non est inquit absolutus debitor, qui multa, sed qui omnia reddit: nec ad brauium victoriæ peruenit, qui in magna parte spectaculi currit, si iuxta metas veniens, quod reliquum est, desistat. Nec ad quolibet loca destinata pergentibus, inchoando prodest longum iter capere, si non etiam totum valeant consummare.* Qui ergo vitam æternam querimus, quid aliud, quam quadam itinera agimus? per quæ ad patriam festinamus. Sed quid prodest, quod capimus multa, si ea, quæ ad perueniendum restant, negliguntur. Nam ut docet Casarius Arelatenus homilia 15. *Quid mihi prodest, si mihi lata viridantia in herbis spem meam ostendant, & me sub ipso falcis tempore, subitâ vel aeris intemperie, vel pluiarum inundatione decipiant? Quid mihi prodest, si vinea spem omnem in flore promittat? & vel ferarum incurio, vel vastitas grandinis, spem omnem in consummatione subducatur. Cum omnis prosperitas aut felicitas in fine consistat. Quibus verbis clarè ostendit, quod homini non satis sit rectè viuere cepisse; sed vitam rectè viuendo consummasse, hoc tantum perfectionem redolet.*

Inter vniuersa mirabiliter à Deo condita, duo reperiuntur, quæ nobis in virtutis conatu perseuerantiam suadent. Primum est, lapis Abefton, is referente Plinio lib. 35. Alberto Magno lib. 2. mineral. cap. 1. cum semel ad ignem applicatus, flammam conceperit, nusquam potest extingui, quamvis in maximâ aquarum perfusione, canente hoc ipsum poëta.

Arcadiæ tellus lapidem producit Abefton. Ferreus huic color est, naturæ mira potestas. Nam semel accensus, conceptus deridet ignes, Extinguique nequit perlucens perpetuo flamma.

Eundem lapidem D. Isidorus lib. 19. refert olim apud Gentiles in templo Veneris extitisse, quo veluti accensâ facie, templum illud, & in nocturnis tenebris illustraretur. Talis equidem Christianorum perseuerantia in virtutibus esse deberet, ut semel diuino amoris igne concepto, tanto ardore exandescant, ut ne inundates quidem angustiarum fluctus, animos eorum valeant obruere, annuente huic veritati Salomone: *Aqua multa non potuerunt extinguere charitatem.* Alterum, quod hominem Christianum ad perseuerantiam incitat, est Laurus. Hæc (auctore Geminiano

S. Greg.

Casarius

Arelaten.

homilia 15.

Quid mihi

prodest,

si mihi

lata

viridantia

in herbis

spem

meam

ostendant,

& me

sub ipso

falci

tempore,

subitâ

vel aeris

intemperie,

vel plu-

uiarum

inundatione

decipiant?

Quid

mihi

prodest,

si vinea

spem omnem

in flore

promittat?

& vel

ferarum

incurio,

vel va-

stitas

grandinis,

spem omnem

in consum-

matione

subducatur.

Cum omnis

prosperi-

tas aut felicitas

in fine

consistat.

Quibus

verbis

clarè

ostendit,

quod

homini

non

satis

sit

rectè

viuere

cepisse;

sed

vitam

rectè

viuendo

consum-

masse,

hoc

tantum

perfe-

ctionem

redolet.

Inter

vniuersa

mirabiliter

à Deo

con-

dita,

duo

reperiuntur,

quæ

nobis

in

virtu-

tis

conatu

perseuerantiam

suadent.

Pri-

mum

est,

lapis

Abefton,

is

referente

Pli-

nio

lib. 35.

Alberto

Magno

lib. 2.

mine-

ral. cap. 1.

cum

semel

ad

ignem

applica-

tus,

flammam

conceperit,

nusquam

potest

extingui,

quamvis

in

maximâ

a-

quarum

perfusione,

canente

hoc

ipsum

poëta.

Arcadiæ

tellus

lapidem

producit

Abefton.

Ferreus

huic

color

est,

naturæ

mira

potestas.

Nam

semel

accensus,

conceptus

deridet

ignes,

Extingui

que

nequit

perlucens

perpetuo

flamma.

Eundem

lapidem

D. Isidorus

lib. 19.

refert

olim

apud

Gentiles

in

templo

Vene-

ris

extitisse,

quo

veluti

accensâ

facie,

templum

illud,

& in

nocturnis

tenebris

il-

lustraretur.

Talis

equidem

Christiano-

rum

perseuerantia

in

virtutibus

esse

deberet,

ut

semel

diuino

amoris

igne

conce-

pto,

tanto

ardore

exandescant,

ut

ne

inun-

dates

quidem

angustiarum

fluctus,

animos

eorum

valeant

obruere,

annuente

huic

veritati

Salomone:

Aqua

multa

non

pot-

uerunt

extinguere

charitatem.

Alterum,

quod

hominem

Christianum

ad

perseuerantiam

incitat,

est

Laurus.

Hæc

(auctore

Gemi-

niano

lib. de

Veget. 3.

cap. 61.)

tam

bru-

mali:

quàm

altius

tempore,

natiuam

retinet

viriditatem.

Immo

& ton-

trua

spem

nit,

propter

quod

Tiberius

Cæ-

sar,

cum

fulgura

videret,

lauro

cingebat.

caput,

ut

fulmen

euitaret.

Habet

& hoc

laurus,

quod

phantasmatum

visiones

sole-

at

fugare.

Propter

quod

in

Genesi

legi-

mus,

Rebecca

laureo

serto

redimisse

caput.

Perseuerantiam

puto

virtutis,

lauri

viriditate

Deus

voluit

adumbrare.

Ut

scilicet;

quoties

hinc

diuinæ

iustitiæ

fulgura

mentem

nostram

terrent,

quæ

supremus

ille

cæli

& terræ

Arbiter,

nostris

prouocatus

criminibus,

iaculatur:

inde,

inferni

phantasmata,

dæmonum

videlicet

tentationes

instant:

ut

quila : Marci, Leo : Lucæ, vitulus : Matthæi quoque, insigne, homo. Hominem ergo Christus vidit pertranseundo ; sed illum ; qui iam præfiguratus erat Ezechielis capite primo. Illum scilicet, qui cum boue, vitulo, & Aquilâ mysticis, trahere debebat currum gloriæ Dei, illumque ; vniuerso orbi inuehere. Quod laudabiliter præstitit Sanctus Matthæus, per euangelium suum gloriam Dei manifestando, & propagando usque ; ad fines orbis terræ. Et enim ex felicissimo Christi intuitu, quadruplex in illum cecidit radius. Primò, constantissima illa resolutio, & feruentissima constantia, quâ se Christi obsequio mancipauit : Nam subito auditâ voce Domini Iesv. *Sequere me* : non tantum solo corporis gressu, sed & mentis simul toto affectu, sequi voluit. Neque sane mirum : quia diuinissimus Christi intuitus, ad vocis eius sonitum, *sequere me* ; mentem illius plenè illuminans, fecit ; vt vocantem, intelligeret, & pronus obsecundaret. Vbi protinus diuino illo intermicante radio, rerum humanarum vanitatem sagaci perlustrans indagine, ad altiora mentem cepit erigere. Agnoscendo, quàm forent mundi bona caduca, instabilia, inania, vt vapor ad modicum patens : vt fumus euanescebat ; vt umbra & somnium disparsens. Præterit enim figura huius mundi : Apostolica tuba intonat.

Quadruplex radius ex intuitu Christi cecidit in Matthæum.

Vocantem Christum non sequi periculum sum.

Et hic recogitent secum obsecro, plerique mortalium, qui diuina interdum, voce ad ostium cordis pulsante, vocantem Deum sequi negligunt, aut saltem procrastinant. Ignorantes, quod mora ista si mater tepiditatis, vitæ suffocatrix, ventus vylans, & diuinæ pietatis fluentia dissipans, atque exsiccat : Verum tamen paululum te alloqui libet delicate homo. Quid agis ? quid moliris ? quod præceps ruis ? Quomodo vocantem Iesum audes respicere, & imbecillam tuam ceruicem, asperiore seruitutis mundanæ iugo premere, immò perimere nihil formidas. Sed memorare te oportet, antequam ulterius gressu præcipite progrediaris. Diui Matthæi fortunas, opes, diuitias, possessiones : qui easdem deserere maluit ; quàm vel minimum diuinæ vocationi recalcitrare. Tu verò in propositis bonis quàm citò vacillas, quàm varius & instabilis permanes, & quasi luna decrescens, de bono in malum, de malo in peius facile ruis : semper incipiens, semperque insipiens, à proposito salutis recedis. At, certum sumito oraculum, tunc solum de diuino intuitu radium in tuam animam cadere, cum pro-

mus & obediens voci diuinæ sit tuus animus.

Alter de illo Christi Domini intuitu radius, cecidit in animum Diui Matthæi, ardens scilicet erga Iesum deuotio. Non alibi deliciae erant Sanctissimi Apostoli ? quàm cum Filio Dei : in cuius obsequia tanto suauitatis affectu ferebatur, vt nulla maior illi delectatio esset ; quàm pro Christi nomine persecutiones, & cruciatus tolerare. O felix atque beatus, quem aspectus Christi ita in sua trahit obsequia, vt totam suam vitam Christi laboribus velit impendere. Non est opus in Christi obsequio magnâ fortitudine ; sed tantum magnâ virtute. Nam & latronis boni in cruce pendentis obsequium, morienti Christo placuit, licet corpore nihil posset operari. Dicit enim Sanctus Gregorius : *nihil in eo à pena liberum, nisi cor & lingua remanserat* : quia tamen inspirante Deo, totum illi obtulit, quod in se liberum inuenit ; ideò mirum in modum Christo placuit. Quid aliud Deus ab homine Christiano requirit, nisi hæc duo ? cor & linguam. Linguam vt enarret Dei gloriam, cor, vt paratam Deo obsecundandi voluntatem, subiiciat. Poëta monstrum quoddam, (quod chimæram appellant,) ex varijs bestiarum membris compactum esse fabulantur. Cuius collum fingunt esse capræ, corpus leonis, caudam draconis, os verò ex igne flammifero. Fictionis huius originem hanc esse putant nonnulli, quod mons quidam sublimis fuerit, in cuius extremitate dracones visebantur, paulo verò superius leones ; deinde in altiori parte capræ syluestres, ac tandem in cacumine eius os cernebatur, ardentes ignis flammæ instar æternæ, aut Vesuii montis euomans. Crediderim ego hanc fictionem poëtarum nihil melius adumbrare, quàm malos Catholicos, & in Dei obsequio tepidos. Illi enim quamdiu pondere peccatorum premuntur, quid aliud sunt, nisi capræ syluestres, velocissime ad depascendas aliorum vineas properantes. Quid sunt, nisi feroces & immanes quidam leones, ad crudelius Dei lædendam maiestatem parati. Quid sunt, nisi venefici dracones ; non modò suas conscientias, diurnam peccandi consuetudinem ; sed & multorum animas, turpissimis moribus, atque eiusmodi homines os flammigerum, non paucas plerumque in Deum effutientes blasphemias. Neque aliud quidpiam illis mederi potest, præterquam vt e clementi Christi oculo, radius misericordiæ in illos cadat. Hic enim radius in hodierno

Apo-

Apostolo effecit, vt e peccatore, in Dei Filium adoptiuum mutatus esset. adeò, vt summa prudentia vigeret in eo, tantum in dracone : fortitudine ad perfrendos omnes cruciatus tantâ polleret, vt leo : velocitate in salute æternâ quarendâ, capræ velocitatem excelleret : ac tandem amoris diuini flammâ inardescens, omnia genera tormentorum æquo & imperterrito animo sustinuit.

Tertius ex intuitu Christi radius, cecidit in Beatum Matthæum, nimirum ; sapientia illa eminentissima, quâ duce, toti orbi fidem euangelicam annuntiavit : dissipans ignorantia nubila, errorum tenebras, gentilismi fumum velut e puteo abyssi erumpentem. Vt proinde in Ecclesiâ Christi Sanctum Matthæum, alteram radiantem lunam merito liceat appellare. Luna est noctis illuminatiua, Sole in subterraneos anfractus recedente ; Beatus pariter Matthæus, Christo Domino tantum Sole omnium fidelium, in sinum æterni Patris iterum redeunte, crassissimas illas ætiopæ tenebras, adeò irradiavit, vt in pulcherrimam fidei lucem verterentur. Luna maris æstum causat, simul & sedat : Sapientia Diui Matthæi, æstum Hircani Regis incitauit, vt totum furorem in illum conuerteret, nec aliter suæ malitiæ finem extinguere posset, nisi innocentissimo eius sanguine. Hæc enim erat necis illius occasio, quod virginitatem Iphigeniæ Filiæ Regis tueretur. Vt proinde Sanctus Hyppolitus libro duodecimo de Apostolis, meritò Diuum Matthæum virginitatis victimam appellauerit. Sed quia luna non nisi rubicundo circumdata circulo, maris æstum sedat ; idcirco & Sanctus Matthæus, sanguine suo velut circulo inuolutus, ita furorem gentilismi compescuit ; vt morte eius plurimi ad Christi fidem, & martyrij agonem incenderentur.

S. Hypopolitus.

S. Matthæus videtur virginitatis.

S. Ambrosius.

Quartus denique radius, de benignissimo Christi Domini intuitu, cecidit in S. Matthæum, scilicet ; mira humilitas : quæ adeò claruit in hoc Apostolo, vt ceteri omnes, qui Christum ignorabant, eius profundâ humilitate stimulati, ad amplectendam Christi fidem turmatim ruerent. Et quid magis homini Christiano congruit ; quàm humilitas : hæc illum ad thronum æternæ gloriæ subleuat, hæc Deo gratum & acceptum reddit, hæc merita auget. Hinc illam S. Ambrosius mirifice commendat lib. 10. Epistolarum. Epistola 84. ad Demetriadem, inquit : Prima ergo humilitatis ratio in communis vitæ

versatur officij, quibus & diuina clementia conciliatur, & societas humana connequitur. Multum enim ad roborandam dilectionem valet, cum secundum doctrinam Apostolicam, inuicem se homines honore præueniunt, & alter alterum superiorem existimantes amant, seruire subiecti, & nesciunt timere prælati : cum & pauper diuitem, non sibi dubitat anteferre, & diues pauperem, sibi gaudeat æquare. Cum & sublimes, non superbiunt de claritate prosapia, & pauperes non extolluntur de communione naturæ. Cum denique non plus tribuitur magnis opibus ; quàm bonis moribus : nec maior ducitur phalerata iniquorum potentia ; quàm rectorum inhonora iustitia. Ab hoc æquo & modesto iure concordia, in quo nullum est de gradu superiore certamen, nec felicitas aut inflat propria, aut vrit aliena. Pulchrè & mirabiliter à plerisque proficitur ad illam humilitatis fortitudinem, quæ & se extra omnem constituit dignitatem, & mauult apta esse iniurijs accipiendis ; quàm idonea repellendis. Cum itaque discipuli veritatis, humanam gloriam fugiunt, & à temporalium amore desciscunt, vt quæ Dei sunt, sapiant ; non quæ hominum : proficiunt sensibus, non deficiunt, neque vigorem cordis amittunt, sed excellentissimæ intelligentiæ lumen accipiunt : viuentes quidem in hoc mundo, sed omnes mundi strepitus relinquentes, vt redimant tempus, quia dies mali sunt. Quo autem pretio quies huius temporis aptius comparatur ; quàm vt ipsi mundo diuitiæ, omnes dignitates, & vniuersarum cupiditatum materiarum refundantur, & sancto beatoque commercio ematur Christiana libertas, fiantque filij Dei de paupertate diuites, de patientiâ fortes, de humilitate sublimes. Nihilominus tamen non putet quispiam, solos voluntarios pauperes, in consortium Christianæ humilitatis admittendos, eos autem à societate boni huius excludendos esse, qui ampla prædia, magnifica patrimonialia, & multas in hoc seculo possident facultates, cum in populo Dei multi semper, qui diuitijs bene vterentur, existerint. Nec vilo modo vel dici, vel cogitari liceat, quod Abraham, & Isaac, & Iacob, quorum se esse Deum, Dominus protestatus est, ideò vera humilitate caruerint, quia pauperes non fuerunt. Aut quod vir sacratissimus Melchisedech, Domini & Saluatoris nostri præferens formam, non fuerit perfecte humilis, quia & sacerdotio, & regno eminebat. Absit ab

Rom. 12.

Bb 2

animis

animis fidelium tam irreligiosa persuasio, ut cuiquam sanctorum, quibus Deus & dignitas est largitus, & honores, ad capiendum veræ humilitatis meritum, credatur vel opulencia, vel dignitas obfuisse, cum eis ad huius virtutis profectum utraque profuerint. Quare Diuum Matthæum, cupiendo imitari, postulemus Saluatorem IESVM, ut cuius aspectu Beatus Mat-

thæus, de errorum tenebris ad fidei agnitionem euectus est, eiusdem oculo benignius intuenre corda nostra, mereamur, perlustrari. Quod facilius autem diuina visio nobis adhzreat, deiecto peccatorum iugo, obsequijs diuinis corda nostra æternum mancipemus.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vidit IESVS hominem sedentem in telonio Matthæum nomine. *Matth. 9.*

Christi aspectus, in conuertendo peccatore efficacissimus.

Licet Deus omnia sub Sole condita, generali suâ notitiâ intueatur, ut docet Apostolus: *De celo respexit Dominus, vidit omnes filios hominum.* bonos, scilicet, & malos, in tenebris, & in luce. omnia, quippe aperta sunt oculis eius, & non est vlla creatura inuisibilis coram illo. Nihilominus tamen Deus, tribus modis homines aspicere solet. Aspicit malos in irâ suâ terribiliter: aspicit beatos in gloriâ ineffabiliter: aspicit electos, inter mundi istius naufragia, per gratiam amicabiliter. In irâ aspicit malos, quia impius & eius impietas, in magno apud Deum odio sunt. Quemadmodum docet Sapiens. Vidit Deus inter conuiuas mensæ suæ, hominem illum non vestitum, veste nuptiali, & ecce redarguens eum, impolitiei, præcepit ligari manibus & pedibus, & proijci in tenebras exteriores. Quid autem adeo iratum Dei aspectum, prouocat in peccatores, certe non aliud, quam multitudo scelerum, teste sacrâ paginâ. Videns Deus, quod multa malitia hominum esset in terrâ, & cuncta cogitatio cordis esset intenta ad malum, omni tempore, pœnituit eum, quod fecisset hominem. Aspicit beatos in gloriâ, feliciter & ineffabiliter: Quia hoc promissit per suum Euangelistam: *Vos quidem nunc tristitiam habetis, iterum autem dico vobis, gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tollet à vobis.* Et verè beatum gaudium, quod cum omni securitate possidebitur. Quid verò iucundum illum, & ineffabilem Dei visum, erga beatos excitat? non aliud profectò, nisi puritas mentis, dum iam nihil in beatis reperitur, quod Deo possit displicere. Aspicit denique in præ-

senti seculo electos suos, per gratiam amicabiliter; iustificans illos ab omni iniquitate. Nam tres potissimum laqueos ad capiendum Dei electos, diabolus in hoc mundo struxit: concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ. Illaqueatum tamen hominem his retibus, amicabiliter respicit Deus, gratiâ suâ illum adiuuando. Illaqueatus erat David concupiscentiâ carnis, sed Dominus benigne illum respiciens, & per Nathan Prophetam admonens, suâ illum gratiâ erexit. *Peccatum quoddam Dominus (inquit Propheta) transiit à te.* Deliquerat Paulus in superbiâ vitæ, & ecce amicabili Dei aspectu, se ex hoc laqueo liberatum esse gloriatur. *Gratiâ inquit Dei sum id, quod sum.* Illaqueatus erat & S. Matthæus auaritiâ: & ecce eodem amicabili Dei aspectu, de mundi telonio, ad sublimem Apostolatus honorem, euectus est. Considerabimus itaq; quid aspectus Christi profuit Matthæo, & quæ ex parte nostra requiruntur, ut nos quoq; amicabiliter Dominus per suam gratiam intueatur.

Aspectus Christi tantum profuit Sancto Matthæo, ut illi statim contulerit ea talenta, quæ homo ex suâ industriâ nullatenus assequi valet; scilicet, ut veram diuinæ filiationis adoptionem consequeretur. Quamdiu enim Matthæus in telonio sedebat, tamdiu filius iniquitatis fuit: Quia officium periculosum pariter, & odiosum administrabat. Periculo sanè vicinum est, alienas colligere pecunias, easque disponere: cum illæ facile conscientiam hominis comaculent. Si enim aurum rutilans, & argentum splendens, nigras maculas in manu numerantis relinquant, quanto magis in conscientia, quæ

Concupiscentia carnis & oculorum facile capitur homo.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

1. Reg. 12.

etiam iniquè habendi auri & argenti cupiditate ducitur. Administrabat officium satis odiosum: Iudæi enim homines, publicas pecunias, & vectigalia colligentes, pro summis peccatoribus habebant. ita, ut conuersari etiam cum ipsis, sibi indignum ducerent. Surgere igitur ex hac vili sellâ, & nouam diuinæ filiationis conscendere non potuit, nisi Christi aspectu, velut terrenus vapor, Solis radio attractus, eleuaretur à terrâ, cum id non sit in hominis potestate, quemadmodum docet S. Augustinus lib. 2. de Perseuerantiâ cap. 8. *Non itaq; in hominum, sed in Dei potestate est, ut habeant homines potestatem fieri Filij Dei, ab ipso namq; accipiunt eam, qui dat cordi humano intelligentiam, & cogitationem piam.* Et libro de Spiritu, ac literâ, cap. 24. *Visum inquit suasionibus agit Deus, ut velimus, & credamus, suæ extrinsecus per Euangelicâs exhortationes, suæ intrinsecus: ubi nemo habet in potestate, quod ei veniat in mentem.* Et libro primo ad Simplicianum, hoc ipsum comprobabat: q. 2. *Quis habet in potestate, tale visum mentem suam attingere, quo eius voluntas moueatur ad fidem. Cum ergo ea nos delectant, quibus proficiamus ad Deum, inspiratur hoc & præbatur gratiâ Dei, non nutu nostro, & industria.*

Licet enim Dominus Deus, dedit homini libertatem omnimodam quidlibet faciendi, & conuertendi se ad Deum, quod expressit Psalmista illis verbis: *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Vbi libertatis nostræ admonemur. Nihilominus cum respondemus: *conuerte nos Domine ad te, & conuertemur:* Dei nos gratiâ præueniri, & sine illa, nos nullatenus posse conuerti fatemur. Vnde S. Augustinus libro octoginta trium questionum q. 68. dicit: *Et si quis sibi tribuit, quod venit vocatus, non sibi potest tribuere, quod vocatus sit; Quia ad Ephesios dicit Apostolus, nos sorte vocatos esse: id est, non iudicio humano, sed iudicio diuino, & consilio eius id disponente, Vocari enim misericordia Dei est. consentire autem vocationi aut dissentire, est nostræ voluntatis.* Diuus pariter Matthæus, ut ad diuinam filiationem, & Christi Apostolatatum vocaretur, hoc ex se nullatenus potuit habere; sed habuit hoc primo, ex potenti verbi diuini operatione: *Viuis enim est sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio accipere, & perstringens vsq; ad diuisionem animæ ac spiritus, compungit quoque, ac medullarum, & dissecat cogitationem & intentionum cordis.* Diuinum hoc verbum, tantæ virtutis est, ut super quemcunque intonerit hominem, illico rumpat surditatem eius. Si enim in lapide magnete,

magnam admiramur virtutem, quod per arcanam naturæ suæ vim, & connexionem, quam habet cum ferri materiâ, ferum magni ponderis ad se trahat, attractumq; retineat. Quod si tantum potest natura vnius lapidis; quidni poterit omnipotens Dei verbum, humanam mentem, quam ad sui creauit imaginem, ab omnibus mundi illecebris separatam, confestim rapere, & trahere ad se. Ut primum verbum hoc intonuit supra Paulum, Christi adhuc persequentem Ecclesiam: ecce ita statim ad Christi vnionem, & veritatem, quam antea nec audire poterat, attractus est, ut repudiato Iudæorum errore, idem Dei verbum, ad sanguinis vlsq; profusionem prædicaret. Intonuit verbum hoc diuinum supra Sanctum Matthæum, *sequere me;* & ecce qui totus terrenis rebus immersus erat, surgens (inquit sacrum Euangelium) *secutus est eum.* In alio verò loco de illo dicitur: *Et relictis omnibus, surgens secutus est eum.* Causam huius rei non aliam video, nisi quod probe intellexerit, quod veraciter Dominum sequi, nihil sit aliud, quam eundem imitari. Ideoque ut pauperem Christum; non tantum gressu, quam affectu consecrari posset, reliquit propria, qui rapere solebat aliena: perfectam nobis abrenuntiandi seculari formam tribuens, non solum lucra relinquenda, sed & omnia peccandi pericula, prorsus fugienda esse. Tanta o hominè cupiditate sequendi Christum duci debet, ut in nullo prorsus huius vitæ temporalis bono, respectum tibi reserves.

Præterea, quod Sanctus Matthæus vocatus sit ad Apostolatatum, habuit hoc ex diuinâ inspiratione, quæ repentinam peccatoris conuersionem solet operari. Vnde Psalmista dicit: *Audiam quid loquatur in me Dominus Deus.* At, quomodo ista Dei inspirantis occulta vox auditur? Equidem non aliter; quam cum diuina inspiratio mente concipitur, quemadmodum innuat Concilium Tridentinum, Sessione 6. cap. 5. *Tangente inquit Deus cor hominis, per Spiritus Sancti illuminationem, neq; homo ipse omnino nihil agit, inspirationem illam recipiens: quippe cum illam abscere possit, audire potius eligat. Neq; tamen sine gratiâ Dei, mouere se ad instigam, liberâ suâ voluntate possit.* Cooperari debet peccator diuinæ inspirationi, illam amplectendo, & se cum præueniente Dei auxilio, ad iustificationem disponendo, atque preparando. Si enim homo Deum inspirantem neglexerit, Deus quoq; eundem deseret peccantem; iuxta sententiam Magni Doctoris, Diui Augustini, qui to-

Lucæ 6.

Sequi Christum, & imitari illum.

Concil. Trid.

Peccator diuinæ inspirationis debet cooperari.

Bb 3.

mo 10.

mo 10. Serm. 12. de verbis Apostoli, sic dicit: *Si non esset operator, ille non esset cooperator.* Et libro de gratia cap. 17. *Cooperando Deus in nobis perficit, quod operando incipit: quia ipse, ut velimus, operatur incipiens, quod volentibus cooperatur perficiens.* Vnde Isaias Propheta cap. 50. ait: *Mane erigit mihi aurem, ut audiam eum, quasi magistrum.* Et quoniam, hæc diuina inspiratio, ad mentem nostram, occulta est, ideoque mirā virtute mentem humanam ad se rapit, ita agens sensum, ut accom-
modet assensum.

Mirantur sapius naturalistæ ebullitio-
nem maris, quod aliquando tempore no-
cturno, mare supra terram nimium assur-
gat, & ultra insulas atq; nubes quandoq; eleuetur. Quod illi referunt in qualitates Lunæ occultas, quibus illa abundans, præ-
dominatur rebus humidis, & aquas ma-
ris ad se potenter trahere solet. Verum, magis profectò mirandum esset, quid to-
ties peccatorem tempore noctis, id est, in tenebris peccati delitescens, ultra
terram, ultra carnis & concupiscentiæ
valles, ultra inordinati affectus colles,
ultra sublimes arrogantis montes, & aspe-
ras vitij atque omnis inhonesti metas,
eleuat: & ad ipsam usque empyreæ sedis
aulam trahit. Equidem nihil aliud, quam
occulta quædam Dei inspirantis virtus,
quæ multò fortior est, quam si Deus ex-
trinsecis tantum signis, aut verbis homi-
nem vocaret. Fortis est inquam diuina
inspiratio, dum ex gratiâ Christi vocan-
tis procedit. Dicit enim Sanctus Augu-
stinus, lib. de gratiâ Christi, cap. 13. ubi
de gratiâ præueniente ad iustificationem
sermonem facit. Hæc inquit gratia, si doctri-
na dicenda est, certe sic dicatur, ut altius, & in-
teriorius eam Deus cum infallibili suauitate credatur
insundere, non solum per eos, qui plantant & ri-
gant; sed etiam per seipsum, incrementum suum
ministrat occultius: ita ut non tantummodo osten-
dat veritatem, verum etiam impendat charitatem.
Comprobat Sanctus Prosper libro de ingra-
tis cap. 14. inquit: *Percurrit Angelus or-
bem, hortetur, prædicet, plantet, riget, incre-
pet, instet. Quam viam verbis referatam inueni-
rit, intret: ut tamen his studiis auditor permoueatur,
non Doctor, neq; discipulus, sed gratia sola ef-
ficat.* Et ratio istius evidens est: quia siue
Angeli, siue Apostoli, siue Christi homi-
nis, siue cuiuslibet alterius creaturæ so-
la exterior prædicatio, non ingenerat
nobis supernaturalem cogitationem, aut
affectum initiatiuum iustificationis, aut
resurrectionis à peccato, & conuersionis
ad Deum. Sed tantum naturalem, ut po-

Exterior
prædica-
tio non in-
generat
nobis af-
fectum ini-
tiatiuum
iustifica-
tionis.

te ipsa naturalis. Sola ergo interior Dei
inspirantis virtus, mouet hominem effica-
citer, ut toto corde in illum feratur. Hæc
diuina inspiratio, Sanctum Matthæum ita
permouit, ut statim relictis omnibus,
Christum vocantem promptus seque-
retur.

Tertiò, quod Sanctus Matthæus sur-
rexit ex telonio, id est; ex mundi ini-
quitate, & grauissimā seruitute peccati,
atq; Christum sic secutus; habuit hoc ex
mira Christi aspectus irradiatione. Ete-
nim quemadmodum antiqui Doctores
Ecclesiæ Sanctæ referunt, fulgor quidam
diuinitatis occultæ relucebat in facie
Christi; ita ut quemcunque intueretur,
hominem, solo aspectu eum traheret, ad
sui reuerentiam & amorem. Facies quip-
pè Christi plena erat gratiarum, in tan-
tum, ut non modò homines, sed etiam
Angeli, desiderarent in illum prospicere.
Nec mirum: si enim columbæ vnguen-
to delibutæ, trahunt secum ad suum col-
umbarium alias columbas. Sicut scribit
Sanctus Basilius ad Iulittam. Quantò ma-
gis Christi aspectus, vnguento diuinita-
tis delibutus, trahere potest peccatores.
Si in amorem & venerationem Sancti An-
tonij, Constantinus Magnus Imperator,
eiusque filij ita tracti erant, ut pro magno
sibi ducerent, semetipsos eius precibus
commendare. Si Maximus Imperator,
eiusque coniux, in venerationem Sancti
Martini alliciebantur. Si tot Pontifices &
purpurati illi Romanæ Ecclesiæ Patres ho-
nori sibi duxerunt, si quando Sanctum Fran-
ciscum, aut Dominicum, aut similes quo-
spiam viros, sanctitatis famā conspicuos
ad mensam suam habere possent. Cuius
facti ratio est, quia vera possessio virtu-
tis, homines pios, veluti viua quædam
simulachra Dei efficit. Vnde Lystrenses,
Pauli & Barnabæ virtutibus, atq; stupen-
dis operibus conspectis, exclamauerunt:
Dij, similes facti hominibus, descenderunt ad nos.
Quantò magis Christi aspectus, Diuum
Matthæum, & quoscunq; alios homines,
in amorem pariter atque venerationem
sui trahere potuit. Quoniam (ut refert
Euangelista) virtus exibat de illo, ut tra-
heret mundum: Hanc mihi virtutem de
Christo dimanantem, agnouisse videtur
Regum ille, & verè penitentium exem-
plar David, dum ad Dominum clama-
ret: *Gressus meos dirige secundum verbum tuum,*
& non dominetur mihi omnis iniquitas, quasi di-
ceret: itinera mea dirigo, quæ ego di-
storsi, gressus meos dirige, quos ego meo
arbitrio deprauaui. Et dirige eos secun-
dum

Fulgor di-
uinitatis
in facie
Christi
relucebat

Columbæ
vnguento
delibutæ
alias secum
trahunt.

S. Basilius.

Constanti-
nus Im-
perator
S. Antonij
precibus
se commenda-
bat.

Pontificiū
& Cardi-
nalem
summa fe-
licitas e-
rat S. Fran-
cisci aut
Dominici
ad mensam
habere.

Psalm. 118.

Psalm. 118.

dum verbum tuum, ut recti sint, quia re-
ctum est verbum tuum. Ego inquit di-
stortus sum sub pondere iniquitatis, sed
verbum tuum est regula veritatis. Me er-
go distortum a me, corrige tanquam ad
regulam, hoc est; ad verbum tuum. Ven-
didi me arbitrio meo, redime me sangui-
ne tuo, ut in venditore erubescat superbia,
& in redemptore glorificetur gratia. Lex
enim spiritualis est, ego autem carnalis,
sum venundatus sub peccato. Sed tu dif-
funde virtutem efficacem de tuo vultu in
me, ut amplius non dominetur mihi ini-
quitas, ut non regnet peccatum in meo
mortali corpore, ad obediendum deside-
rijs eius. Est quidem o homo, iniquitas
in membris tuis, in desiderijs illicitis:
Pars enim tua, caro tua est, concupiscen-
tia carnis tuæ, languore rebellat aduer-
sum te, languor iste tyrannus est. Si er-
go vis te huius tyranni esse victorem,
Christum inuoca imperatorem, ut omni-
potens eius virtus te erigat, ad se non
amplius dissolubili nexu copulandam,
fortiter trahat. Traxit sanè Christus Do-
minus immenso illo amore suo, quo pro-
pter nos homines commotus, descendit de
cælo, & incarnatus est. ad fidem & sequelam
suam pastores, atque magos. Traxit hu-
manitate, & suauitate suā, non solum di-
scipulos, sed insuper mulierem Samarita-
nam, & per eam totam ciuitatem. ut re-
statur Sanctus Euangelista, inquit: *Ex-
ciuitate autem illa, multi Samaritanorum credide-
runt in eum, propter verbum mulieris, testimo-
nium perhibentis: Quia dixit mihi omnia, quæ-
cumq; feci.* Traxit deniq; virtutum suarum
odore Diuum Matthæum, ad cultum &
ministerium suum, adeo, ut quemadmo-
dum Alexander Magnus, visâ Diogenis
heroicâ virtute, res omnes humanas flo-
ci pendens, statim tractus fuit in amo-
rem eius, inquit: *nisi Alexander essem,
Diogenes esse vellem.* Sic planè Sanctus Mat-
thæus, visis tot Christi virtutibus, audi-
tâ salutis prædicatione; perspectâ vitæ
sanctitate, ac demum ipsâ passione cruen-
tâ, subito eum voluit imitari.

Ioan. 4.

In Alex.

Pluracch.

Cur Chri-
stus pau-
ci sequun-
tur.

Cur Chri-
stus pau-
ci sequun-
tur.

Psalm. 118.

Psalm. 118.

bus tamen carent, quibus auscultent ver-
bum Dei vocantis, ad salutem & iustifi-
cationem. Duo itaque ex parte hominis
requiruntur, ut mereatur Christi aspectu
trahi, gratitudo nimirum, & memoria Dei
beneficiorum, atq; obliuio operum quæ
homo erga Deum præstat. Vis o homo,
ut te Christus Dominus amicabiliter per
gratiam intueatur, memor sis te omnia
bona, tam animi; quam corporis: tam
fortunæ, quam naturæ; à Deo gratis ac-
cepisse, pro illisque obtentis singulis ho-
ris gratias illi persolue. *Non reserue enim be-
neficijs gratiam, & est turpe, & apud omnes ha-
betur, dicit grauissimus morum castigat*
Seneca. Hanc doctrinam præscripsit Apo-
stolus inquit: *Gaudete semper, sine intermis-
sione orate, in omnibus gratias agite.* quasi di-
ceret, & in aduersis, & in prosperis, sem-
per Deum suspicite, tanquam iustum bo-
norum omnium retributorem: spes enim
retributionis, quæ tristitia sunt in vita
nostra, leuia reddit. Ignominiam pateris?
at gloriam, quæ patientiæ promittitur,
in cælis respice. Multaris? sed diuitijs
cælestibus, & thesauro: quem per bene-
facta tibi reposuisti, intende. Excidisti
à patria? Habes patriam cælestem Hie-
rusalem. Filium amisisti? Habes Ange-
los, quibuscum ante Christi thronum cho-
reas ducas, & gaudio fruaris sempiterno.
Quod si sic expectata bona præsentis tri-
stitiæ opponas, animam procul à turba-
tione, & tumultu tranquillam possidebis.

Ex parte
hominis
duo requi-
runtur, ut
eum Chri-
stus ad se
trahat.

Seneca
lib. 1. de
beneficijs

Ad Theo-
salon. 5.

Miratur hic doctissimus Rupertus,
quare ignis in creatione mundi siletur.
Sed tantum cælum, terra, aqua, recensentur.
Et respondet lib. 1. de Genesi cap. 8.
*Quia inquit solus ignis deuorat accepta, & nihil
redonat, ideoq; in creatione mundi præteritur quasi
ingratiitudinis typus. Docent enim nos grati-
tudinem erga Deum ipsa elementa. Co-
piæ aquarum (ait Sanctus Bernardus Ser. 13.
in Cantica) secretis subterraneisq; meatibus, in-
cessanter æquora repetunt, ut inde rursus ad visus
usq; nostros, iugi & insatigabili erumpant obse-
quo. Cur non igitur & homo, eò vota sua omnia
conferat, vnde ex misericordissimâ manu omnia bo-
na haurit? Imitari debemus naturam ter-
ræ, inquit Sanctus Ambrosius libro 1.
de officijs, cap. 1. quæ susceptum semen, mul-
tiplicationi solet numero reddere; quam acciperit.
Aër quoque vapores, & exhalationes te-
nues, quas à terrâ sursum trahit, multi-
plici fenore vberimarum pluuiarum re-
fundit. Et tu o homo, ut te memorem,
& gratum, Dei beneficiorum ostentes,
semper Deo gratias agere debes: quia
nunquam dignè rependes. At, qualiter
inquires?*

Rupertus.

S. Bernar.

S. Ambr.

inquit? Audi Apostolum dicentem: *In omnibus gratias agentes. Quidquid sapientiae, quicquid te virtutis habere confidis, Dei virtuti, & Dei sapientiae, deputa.* Plinius. Christo. Plinius lib. 31. cap. 2. scribit, in Beotia iuxta Orchomenon, duos esse fontes, quorum alter memoriam; alter obliuionem affert; vocatq; illum locum *sedem gratiarum.* Eò, quod in gratijs duo spectari debeant: obliuisci, si quid deris: & meminisse, si quid acceperis. Ex quo duplici fonte gratiarum, quilibet bibere debet: Si enim beneficium vocationis accipit à Christo, meminisse debet, perpetuam illi gratitudinem persoluendo. Quò enim gratiores in datorem Deum fuerimus; eò, pluribus eius beneficijs, de nouo cumulabimur. Quod satis experta est Eua Mater nostra, quæ vbi Caim primum filium peperit: dixit: *posse sedem hominem per Deum:* Quasi diceret: non natura paruulum mihi dedit, sed diuina gratia, vt explicat Chrysosthomus: & ecce ob hanc gratitudinem, peperit alterum filium Abelem. Vnde idem Sanctus Chrysosthomus inquit: *Quia pro nato filio grata fuit, & prius beneficium agnouit, affectata*

S. Chrys.

Christus etia stupenda in certis operibus, est.

S. Athan.

S. Thom.

Conuersio B. Matth. fuit difficilior conuersione Pauli, & resuscitatione Lazari.

est & aliud. Talis enim est Dominus noster, quando illi gratitudinem declaramus, & benefactorem agnoscimus, largiùs sua dona nobis erogat. Quod si aliquod opus bonum præstas o homo, ne te in vanam gloriam extollat, obliuisci debes: quemadmodum Sanctus Matthæus, qui conuiuium magnum Christo, in domo suâ apparauerat; oblitus tamen videtur esse illius boni operis, dum nihil de se scripsit, quæ Christo præstiterit.

Quocirca conemur hodiè, vt intercedente Sancto Matthæo, à Christo videri mereamur. *Donum*, nomen hoc Matthæus significat: (vt Pagninus & Origenes docent.) idcirco, vt nobis quoque dona salutis impetret, ad illam refugiamus. Et quoniam tribus modis illum Deus, ex telonio traxit ad se, nimirum: verbo, inspiratione, & aspectu. Nos quoque aperiamus aures ad verba Dei, recipiamus diuinas inspirationes, vt ab illo non tantum in terris, per gratiam amicabiliter aspici; sed etiam in cælis, per totam æternitatem videri, mereamur.

*

*

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Ait illi, sequere me, & surgens secutus est eum. *Matthæi 9.*

Tria prosus stupenda. Christum interris conuersantem operatum esse, reperio: resuscitationem Lazari à mortuis, conuersionem D. Pauli à Iudaismo, & vocationem S. Matthæi ex telonio. Si resuscitationem Lazari considerauerimus, satis prodigiosa, quia solius infinite Dei potentiae opus, teste S. Athanasio serm. 3. contra Arrianos, administrare inquit, creaturarum & seruorum est, viuificare autem, & creare, solius Dei, eiusq; verbi, & sapientiae est. Si Diui Pauli conuersionem intueamur, portento similis: quia in instanti, ex Christi inimico, eius nominis propugnatorem; ex persecutore Ecclesiæ, acerrimum eius defensores effecit, vt docet S. Thom. 1. 2. q. 113. art. 1. Tam vehementer inquit Deus, animam Pauli mouit, vt statim quandam perfectionem iustitiæ assequeretur, Nihilominus, multò difficiliorem hodierni Apostoli conuersionem fuisse, his rationibus facile conuincitur. Inprimis quoad Lazarum, quia in huius resuscitatione, licet Christus habuit se vt Deus, tamen vt Deus humanatus:

plorauit enim, fleuit ad cælum suspexit, voce magnâ clamauit, quæ omnia quandam præferunt imbecillitatem. At verò in vocatione Matthæi totus Maiestas, totus diuinitas? *Vidit tantum, imperauit, sequere me, & secutus est eum.* Quare ergo in Lazaro, simul cum humanitate: quia Lazarus, à solâ voce Christi, facile resuscitari potuit, cum ad hoc eius voluntas non requireretur. At verò in vocatione Matthæi, totus Christus in potentia, & maiestate comparuit: quia hic lucro deditus erat: Facilius est autem Solem sistere, quam vnum avarum sanare, cum tota eius voluntas sit auaritiæ addicta, quæ sola & vnica, omnia diuina præcepta conculcat. Quod ex ipso decalogo, euidenter ostendo: in hoc ante omnia, idololatria homini interdicitur. *Non habebis Deos alienos coram me.* Causam reddit Tertull. Lib. de idololat. cap. 1. quia ad hanc cultum, & ornatum, lasciuia, & ebrietates; & libidinis causa frequentantur. Quæ omnia, cum pecuniam postulent, profectò sine auaritiâ, & auri desiderio,

Facilius est solem sistere, quam avarum sanare.

Tertullianus. Auaritia omnia decalogi præcepta violat.

rio, non perficiuntur. Secundò interdicitur fallum iuramentum: *Non assumes nomen Dei tui in vanum:* tolle auaritiâ, vbi periuria? Præcipitur Sabbathorum obseruantia, *Sabbatha sanctifices:* & quid ea violat, nisi auri desiderium? Præcipitur honor parentum. *Honora patrem tuum, & matrem tuam.* An non ob auri desiderium, & opes, sæpè hos contemptos videmus, & frâdas inter filium, atque parentem lites? Quid dicam de reliquis? *Non occides, non moechaberis, non furtum facies, non falsum testimonium dices, non concupisces rem proximi tui.* An non ob vnam, omnia hæc fiunt auaritiâ? Tolle auaritiâ vbi homicidæ? aufert à mulieribus auri desiderium, vbi moechatio? vbi furta? vbi falsa testimonia? Proinde auaritia est omnium peccatorum origo, vt docet Tertull. *principale inquit, crimen est generis humani.* Sanctus verò Ambrosius addit: *summus seculi reatus, tota causa iudicij.* Quantum verò ad conuersionem Diui Pauli, hunc licet Christus in momento conuertit, non mirum? quia è cælo descendit, altissime intonuit, querelas addidit, circumfulsit luce, tandem potentissime in terram deiecit. At verò hodiernum Apostolum, solum vidit, & suauiter vocauit, *Sequere me:* & statim illum traxit, cuius rei ego causam non aliam assignabo, nisi ipsam Christi vocationem efficacem.

Ita potentem Christi vocationem, agnoscit D. Hieron: Epistolâ 145. ad Damasum, vt in momento hominem ad se trahat: *Quoscumq; inquit vocauerit, statim facit subsistere: hoc cernitur in Matthæo vno, & Lazaro mortuo; qui statim vt vocati sunt à Domino; & ille sepulchrum auaritiæ reliquit, & iste sua mortu.* Et re ipsa istam Christi vocationis virtutem expertus est D. Augustinus, qui in libro soliloquiorum sic dicit: *Vocasti me nomine tuo, intonasti desuper voce grandi, in interiorum aurem cordis mei, fiat lux, & facta est lux, & discessit nubes magna, & liquefacta est nubes tenebrosa, quæ opernerat oculos meos.* Quasi diceret: cæcus eram, in erroribus Manichæorum permanendo, sed postquam Christe Iesv; vocasti me ad lucem veritatis tuæ, statim vidi, & quæ pro gloriâ æternâ faciendâ essent, agnoui. Neque mirum: quin Christi vocatio, tria beneficia homini in momento præstat. Atq; imprimis, si cor hominis fuerit durum, illud emollit. Sic quondam obdurata sacellitum, ad cum capiendum venientium, corda emolliuit, vt statim ad vnam eius vocem, omnes retrò caderent, Ioan. 6. *Quia sic nunquam locutus fuerat homo, sicut loquebatur ille.* Quod aperte, fatetur Richardus de S. Victore ad

Auaritia est omnium peccatorum origo.

Tertullianus.

S. Ambrosius.

Christus D. Paulum in momento conuertit.

S. Hieron.

S. Augustinus.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

Tertullianus.

Ioanna. 6.

Richardus.

illud Cantic. 5. *Animæ mea liquefacta est.* Vbi sic dicit: *Cum in mente loquitur Deus emollescent fortia, & quæ prius dura videbantur, propter terrena oblectamenta, cum liquefit anima, & ita calescit, mollescent, & delectabilia fiunt.* Deinde, si fuerit cor hominis immundum, statim illud Christi vocatio emundat, sicut emundauit Apostolos, Ioan. 15. *Iam vos mundi estis, propter sermonem, quem locutus sum vobis.* Tandem, si cor hominis fuerit frigidum, illicò totum in ignem conuertit, vt fatentur Apostoli, cum Christo rediit in Emmaus euntes Lucæ 24. *Nonne cor nostrum audens erat in nobis, dum loqueretur in viâ, & aperiret scripturas.* Hinc D. Ambr. in præfatione Psal. 45. meritò exclamat: *Loquere Domine Iesv, Verbum tuum medicina est, verbum tuum lumen est, verbum tuum nostræ colluuiionis ablutio est, Verbum tuum fons est: loqueris, & culpa lauanur.* Sed hic ingens controuersia oritur, videntiam Christi vocatio tantam habeat potentiam, vt quemcunq; Christus vocauerit ad se, illicò eum sequatur. Respondent aliqui inde, quia vocatio Christi est connexa, cum efficaci gratiâ, ita determinat Concil. Trid. Sess. 6. cap. 5. docens efficacis iustificationis exordium, sumendum esse à vocatione sanctâ, hoc est; ab efficaci gratiâ. Et ibidem cap. 5. docet, exordium iustificationis, sumendum esse, tum ab excitante vocatione, tum ab adiuuante gratiâ: ergo censet vocationem sanctam, cum gratiâ efficaci connexam esse. Sicut ergo gratia efficax facit, vt infallibiliter velimus, eò, quod sit auxilium actuale, quod Deus in nobis operatur, sine nobis, eo animo, vt vi ipsius omnino infallibiliter actu velimus. Ita planè efficax vocatio Christi facit, vt homo statim infallibiliter velit, quod illi ad cor volendum proponit.

Cæterum, magis est veritati consentaneum, idèò quemlibet, Christum vocantem sequi, quia eius vocatio sancta, est opportuna, hoc est; accommodata voluntati humanæ, dum Christus eo tempore hominem vocat, quò maximè videt esse flexibilem, ad præbendum consentium. Ita expressè docet Scriptura Sacra, Hebr. 4. inquit: *adeamus cum fiducia ad thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, in auxilio opportuno.* Inquiramus enim humiliter, quare Christus Matthæum nunc vocauerit, & non antea, cum reliquis Apostolis? Et respondet D. Ambr. lib. 9. in Lucam. *Quia inquit, tunc accessit ad illos, vocauitq; quando obtemperaturos sciebat: sic nunc quoq; Matthæum vocauit, quando minime reluctaturum sciebat.* Nam licet efficax Christi vocatio,

Cantic. 5.

Christi vocatio cor mundum facit.

Ioann. 15.

Lucæ 24.

S. Ambr.

Christi vocatio vnde habeat suam efficaciam.

Concil. Triden.

Hebr. 4.

S. Matthæus.

S. Ambr.

efficax vo-
catio à
nullo de-
pendet.

Deus in
vocando
homine
obseruat
tempera
& occa-
siones.

S. Ambr.

S. Chrys.

Sapient.

Infalibi-
litas voca-
tionis effi-
cacis fun-
datur in
tribus.

S. Ambr.

Meta-
phrasies.

S. Matthæ-
us habuit
infra be-
nignitatem.

catio, ut potè veri Dei, non dependeat à loco, neque à tempore, neque ab exterioribus quibuscunque motibus, aut circumstantijs, siue etiam intentionibus; sed ita potens in se inueniatur, ut quando vult, & quomodo vult, ad se attrahat dulciter ac suauiter voluntatem, impulsu suauissimo, halitu diuinissimo, infallibiliter, sine vllâ coactione inspirans, mouens, suauiter impellens. Ita tamen suauiter disponit omnia, benignus Saluator noster, ut licet in se sit omnipotens; tamen ex parte hominis, & extrinsecè, ut sic loquar, vult & tempora, & loca; & occasiones, & media obseruare, non ut efficacitati suæ vocationis necessaria, sed potius suauitatis, suæ diuinæ prouidentia, conducentia.

Vnde optimè infert S. Ambrosius supra citatus, affirmans, Christum tunc vocasse Matthæum, quando minimè reluctatum seiebat. Comprobatque hanc Sententiam, D. Chrysostomus: homil. 31. Cur ait, non cum Petro & Ioanne, & alijs eum vocauit: quoniam durius adhuc erat dispositus: sed post multa miranda, & multam Christi famam, quando aptiorem eum ad obediendum scuit. Et hoc est, quod de Christo secundum eius diuinitatem, pronuntiat Scriptura Sacra Sap. 11. Omnia inquit, in mensurâ, & numero, & pondere disposuisti: in his enim tribus, fundatur efficacia, & infallibilitas Christi vocationis. Imprimis, in mensurâ, hoc est; in efficaci gratiâ, quam Christus vocans cordi humano infundit, ut vocantem non respuat. Deinde, ita se temporum momentis; ita occasionibus, ita denique hominum passionibus accommodat, ut tunc vocet, quando has deferuere aspicit. Ac tandem, in pondere, hoc est, in certissima Dei præscientiâ, quæ in præuiso hominis futuro consensu, nullo modo falli potest. Ut docet S. Augustinus: lib. 1. ad Simplicium. q. 2. Cuius inquit miseretur, sic eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.

Verum, nondum euacuata est difficultas: cum enim indubitatum sit, plures tunc simul cum Matthæo, in eodem officio fuisse, cur Christus neminem alium, præter solum Matthæum vocauit? Metaphrasies hoc refert, in insitam quandam & naturalem Matthæi bonitatem, licet ad malum officium adaptatam: Transiens inquit Dominus, insperxit profundum eius cordis sedentis ad telonium, & cum insideret ei zelus virtutis, ut qui esset oculorum cognitor, & cordium examinatus, pulchre cognouisset, & qualis ex quali futurus esset, prouidisset, eum vocauit. Bona ratio: multum enim conducit ad bonum operandum, bona dispositio, & propensio ad

bonum natura, teste Salomone Sapientia 8. Puer inquit eram ingeniosus, hoc est, bonæ indolis: & sortitus sum bonam animam. hoc est, corpus benè organatum, & aptum ad percipiendum sapientiam.

Laurentius verò de Aponte, refert, hoc in magnam Matthæi indigentiam, quod videlicet magis fuisset egens, & magis miser, quam alij, vnde quia Christus erat infinite misericors, & obiectum eius misericordiae non est aliud, nisi aliena miseria, ideo eum solum vocauit. Quod sic probat, ceteri solum assistebant telonio, tanquam ministri, Matthæus autem sedebat, tanquam totus lucro deditus, & tanquam primus, & caput telonij, & ideo oculos Christi diuines magis ad se traxit, quam alij. Cui subscribit Theophylactus in cap. 2. Marci. Sedebat inquit in telonio, ut consuetudinis est, aut aliquos impetens, aut verba reddens, aut aliquid huiusmodi faciens. Bella equidem ratio: quia nihil magis potest mouere Christum, ad subueniendum nobis, quam nostra indigentia, & miseria.

Proprium enim est Christo, misereri & parcere, in quantum Deus est, proprium, & in quantum homo est: iuxta illud Ioan. 3. Misit Deus filium suum in mundum, non ut indicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum. Sic cum esset solus Deus, satis luculenter suam misericordiam testatus est, quando Aegyptijs per septem annos, succensuâ messe destitutis, Iosephi Oeconomiam prouiderat: Quando Israëliticum populum, quadraginta annis in deserto pavit: quando Heliam Prophetam, multis annis per coruos, pane & carnibus sustentauit: iterumque fugientem Iezabel, & sub iunipero quiescentem, per Angelum suscitauit, atque porrecto aquæ poculo, simulque pane subcinericio allocutus est: Surge inquit, comede, grandis enim tibi via restat. Quando Danieli in lacum demisso, Abacuc simul cum prandio transportauit. Postquam verò humanitatem assumpsit, non minus suam liberalitatem, & clementiam exhibuit: quia nostræ necessitatis semper curam habet, etiam in extremo articulo, iuxta illud Hebr. 4. Regem, & Pontificem non habemus, qui suorum miseriam non tangatur.

Quare, cum nobis in hac tempestate Reipublicæ, maxime opus sit celesti misericordiâ, & efficaci vocatione, ut aliquando ex inueteratâ malorum consuetudine, surgere valeamus, per merita hodierni Apostoli, postulemus gratiam Christi, ut nos clementer intueri dignetur, & suauiter vocare, ut subito eum sequamur.

EODEM

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Vidit IESVS hominem sedentem in telonio,
nomine Matthæum.

Ostenditur, Deum per humilitatem in corde hominis generari,
& hoc modo hominem ad Deum trahi.

Obstupescens aliquando D. Paulus, miram Dei in vocandis ad se peccatoribus suauitatem, exclamauit. 1. Timot. 1. Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus IESVS venit in hunc mundum, peccatores saluos facere. Quasi diceret: omni studio, & gratiarum actione, immensa Dei beneficia compensanda sunt, quod contra peccatorem non alijs belligeret armis, nisi solâ sustinentiâ, & patientiâ; non peccatores vincens resistentiâ, sed clementiâ; ut lassus illum amplius delictis iniuriare, deficiant. Si enim Seneca tract. quod in Sapientem non cadit iniuria, dicit: incertaminibus sacris, plerique vicere, cadentium manus obstinatâ patientiâ satigando, ostendens, insolitam in illis certaminibus victoriam fuisse: dum vnus pugnis, colaphis, tunfionibus socium exagitaret, percuteret; alter verò obstinatè perferens, cadentis manus defatigans, ad vltimum victor existens, coronam reportaret; non gladio, non fuste, non obstinentiâ, sed obstinata patientiâ. Ita vos Catholici mei, fingite Deum nostrum, cum peccatoribus luctantem. Persequebatur Paulus nouellos fideles, Christum eiusque doctrinam profitentes, Christus sustinebat: lapides iaciebat Paulus in Stephanum Protomartyrem, Christus fitebat: deuastabat Ecclesiam Paulus, Christus sufferebat: tandem lassus cecidit, succubuit. IESVS in terram eum deiecit, nil asperum, nil crudele, nil terribile, nil tandem imperiale audiens, præter vnum patientiæ verbum: Saule, Saule, quid me persequeris. Act. 9. Quod admiratus S. Chrysostomus. rectè expendit. Non dixit illi IESVS, crede, quasi imperans, neq; aliud tale quidpiam, sed crimen obiecit: quid mali, quod aut magnum, aut paruum tibi feci, quod hæc facis. O stupor! o prodigium! ut Deus cum Paulo, non potentia, non armis, non magnitudine certaret, sed sufferentiâ: & ideo Paulus succubuit, quia lassus, iam amplius peccare non potuit. Qualis hæc benignitas? quale hoc Dei pondus? quo peccatorem ad se conuertit, ut eius inestabilem in sustinendis peccatoribus patientiam agnoscamus. Sic enim ipsemet

Sanctus Paulus. resoluit loco citato, ideo inquit misericordiam consecutus sum ut in me primo ostenderet Christus IESVS, omnem patientiam, ad informationem eorum, qui credituri sunt illi in vitam eternam. Et cui hæc summa Dei patientia, non elucescit in Dauidis adulterio? perpendite arctam Dei cum Dauid amicitiam, ut illum virum secundum cor suum nominaret. Considerate eius electionem, ut illum Deus ex omnibus fratribus, licet natu minimum, ad regnum assumeret, loquens ad Samuelem Prophetam: Surge, unge eum, ipse est enim. 1. Reg. 16. ipsamque Dei propensionem in illum, vobis ob oculos ponite, ut ei Deus indissolubili nexu conglutinator, esse vellet: in omnibus vijs suis Dauid prudenter agebat, & Dominus erat cum eo. 1. Reg. 18. Cur tamen non statim in ipso peccati limine, quando adulterari cepit, ipsum Deus corripuit, sed tempus pariendi expectauit, utque Bethsabee in uxorem duceret, permisit: Misit Dauid, & introduxit eam in domum suam, & facta est ei vxor, peperitque filium. 2. Reg. 11. Tunc primum Deus misit Nathan ad Dauidem, qui eum admoneret, cur ergo tanto tempore, eum in peccato sustinuit? sanè ad ostendendam suam magnam patientiam, ut nimirum passio Dauidis deferuere, utque postea libentius aurem Prophetæ Nathan exhiheret. Sed non minus stupenda est, hodierna S. Matthæi vocatione, quem non cum ceteris vocauit Apostolis, quia tunc cupiditate diuitiarum feruens, forsan Dei vocationem respuisset, ut innuat S. Chrysostomus: homil. 31. in Matthæum. Quoniam adhuc ait durius dispositus erat, sed post multa miracula, & multam Christi famam, quando aptiorem eum ad obedientiam scuit, qui intima cordis nouit. Sed Multo iam tempore sedentem in telonio, ad se traxit: Vidit hominem sedentem in telonio. Quasi Scriptura Sacra dicere vellet: vidit immersum aquis negotoriorum, ac suffocatum, à demonio tentum, ab auro attractum, à diuitiarum desiderio occupatum, totum animo, corde, voluntate, affectu, cogitatione, discursu in lucro positum; & tamen eo tempore, quo nil minus, quam de Christi sequela cogita-

C c 2

cogitaret, eum vocavit, *sequere me*. Qui ad vnam Christi vocem, non lucrum æstimans, non damna recogitans, statim secutus est eum. Qualis hæc vis? qualis hæc mensura vocationis? ita ad hominis voluntatem commensurata, ut infallibiliter eum attraheret; non coactè, sed libenter; non vi, sed animo; non imperiali, sed congruentissimâ voce. Modum igitur inauditum diuinæ vocationis, quo Christus Matthæum ad se traxit, vobis hodiè ostendam.

Disceptabant cum Christo, in terris adhuc commorante discipuli eius, quoniam modo trahi possent, ad cœlestem illam conuersationem: *Quis putas maior est in regno cœlorum*. Matth. 18. Quibus Christus respondit: *Quicumq; humiliauerit se*; Tanti enim momenti apud Deum humilitas est, ut nisi illam Deus in homine videat, minime eum ad se trahere velit: *Nisi efficiamini, sicut paruuli, non intrabitis in regnum cœlorum*. Matth. 18. Percurrite si placet omnes Dei electos, & neminem sine profundâ humilitate, ad Dei consortia tractum reperietis. Traxit Christus Paulum, sed propter magnam eius humilitatem, dum ita humiliter de se sentiret, ut etiam maximis peccatoribus seipsum præferre non erubesceret. 1. Timot. 1. *Christus IESVS venit peccatores saluos facere, quorum primus ego sum*. Quomodo obsecro D. Paulus, se primum peccatorem, id est; maximum, æstimare potuit, cum probè sciret Iudam, Herodem, & alios Phariseos, multo grauius peccasse. S. Thom. censeret D. Paulum non se generaliter omnibus peccatoribus prætulisse, sed illis tantum Iudeis, qui Christum postulauerunt crucifigi, & postea à Petro conuersi sunt. Theophylactus autem, extendit hanc Pauli sententiam, ad omnes Iudeos, qui se putabant post Christum etiam per legem iustificari, inter quos Paulus magis existeret æmulator paternarum traditionum, sed præ omnibus veritatem mihi attigisse videtur Remigius; qui censeret D. Paulum, per summam humilitatem, se omnium vniuersaliter peccatorum, maximum pronuntiasse, inquiens: *Hoc dicit de se causâ humilitatis, quorum primus ego sum, id est; illorum peccatorum, quos venit Christus saluos facere*. Sed quomodo tamen hoc verè poterat dicere, cum si rectè pensitasset, alios longè maiores inuenisset peccatores. Hæc vniuersa ratio est: quia cum esset humilis, tota intentione suos reuoluebat de se factus; aliorum verò, virtutes omni conatu pensitabat. Hinc se maximum omnium æstimabat peccatorem, cum ea sit

S. Paulus ex summa humilitate se se omnium peccatorum maximum pronuntiauit. Remigius.

humilitatis conditio, ut semper sua delicta ob oculos ponat, proximis autem solas virtutes attribuat. Quia ergo D. Paulus, non solum electus, sed vas electionis erat, ideo infra omnes peccatores se humiliavit, maximum se pronuntiando peccatorem & ne dignum quidem æstimando, ut Apostoli nomine honoraretur, *Ego sum inquit minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus* 1. Corint. 15. Hinc nihil magis desiderat Christus, quam ut homines in verâ humilitate se exerceant. *discite inquit à me, quia mitis sum, & humilis corde*. Quod in ipso statim mundi principio, Deus intimare voluit: postquam enim peccarunt primi parentes, statim Deus ad eorum punitionem descendit, innocentiam, sapientiam, atque alios fauores, quibus eos locupletauerat, ab illis recepit, & de paradiso eiecit. *Eiecitq; Adam, & collocavit ante paradisum voluptatis Cherubim*. Genes. 4. ut scilicet. Adam ex visione paradisi, magnitudinem sui peccati semper præ oculis haberet, & unde exciderat, deploraret. Misertus tamen Deus primorum parentum, tunicas eis adaptauit pelliceas: *fecit quoq; Dominus Deus Adam, & vxori eius, tunicas pelliceas, & induit eos*. Genes. 3. Ad quid tunicas pelliceas dedit? equidem non ad reprimendum frigus, cum nulla adhuc aeris intemperies esset. Ad nuditatē contegendam contendit Velazquez, integumentum illud fuisse excogitatum; videns enim Deus primos parentes, graui peccati pondere suffusos, manu suâ instar factoris, *fecit tunicas pelliceas*, quibus parens ipsorum nuditas tegeretur, scelerisque admissi, quæ extabant expressa vestigia, deleterentur. Vnde Chaldaica Paraphrasis, verba illa transfert: *Fecit Dominus Deus Adam, & vxori eius, vestimenta honoris, super cutem carnis suæ, & induit eos*. Quasi diceret: cum ipsi miserè nudati, pudori, ludibrio, & ignominie essent expositi, clementissimus Deus, de eorum verecundiâ sollicitus, honorifica illis à semetipso confecta vestimenta tribuit, quibus pristinus pudor, & turpitudine in gloriam verteretur.

Sic quondam prodigo illo filio, ad domum Patris nudo, spoliatoque redeunte, eius nuditatem benignus illius Pater, nec ad vnum temporis momentum passus est, sed accurrens cecidit super collum eius, & osculatus est eum. Lucæ 15. Ut scilicet illi scapulis suis obumbraret, ne eius pateret ignominia. Ita exponit Chrysologus Serm. 3. *Pater inquit, redemit peccata filij osculo, clausit amplexu, ne nudaret pater filij crimina, pater filium ne sedaret. Pater sic curat sibi ne vulnus a filio cicatricem, aut ne-*

1. Cor. 15.

Gen. 3.

Ibidem.

Deus ad quid pelliceas tunicas dedit primis parentibus.

Velazq.

Lucæ 15.

Chrysolo.

num relinquit. Memor illius doctrinæ Psal. 31. *Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*. Vnde statim tunc benignus ille pater, seruis suis mandauit, *cito proferte stolam primam, & induite illum*: quæ verba ponderans Chrysologus: *a seruis inquit, ante vestiri voluit, quam videri*. Ac ne aliqua demum pristina nuditatis manerent vestigia, calceamenta pedibus affertur, ne vel in pede maneret deformitas nuditatis. Hinc & ipse Deus, proprium amicum, super nuditatem corporis expandere consuevit, ne curiosis aliorum oculis perspicere possit, ut testatur Ezechiel. 16. *proiecit es super faciem terræ, in abiectio- ne animæ tuæ: transiit per te, & vidi te, & expandi amicum meum super te, & operui ignominiam tuam*. Quasi diceret: malui tuam, quam meam nuditatis rationem habere, & ideo meum tibi amicum conuolui, & diligenter vndequaque extensum expandi, ne vel in pede permaneret deformitas nuditatis.

Attamen, non ad nuditatem regendam, illas tunicas mihi Deus primis parentibus distribuisse videtur, quippe sicus folia satis eam cooperiebant, sed potius ad arctius homini imprimendam humilitatem, ut sicut per superbiam leges diuinas transgressus fuerat; ita per humilitatem, in amissam cum Deo gratiam rediret. Proinde, ut intelligeret homo, suæ à paradiso expulsionis rationem, quod ideo ab eo expelleretur, quia iam per superbiam non homo, sed bellua irrationalis factus, ad omnem paradisi culturam, ineptus euaserat: ita ut nec ad vilissimam quæque ibi amplius deferuire posset. Hæc est mens Niseni de vita Moyfis, ut inquit, *foris pelle belluinâ vterentur, qui intus belluinâ cupiditate animum deformauerunt, & qui aspirauerunt ad diuinam naturam superbiendo, intelligerent se peccando degenerasse in belluinam*. Deus ergo ut ex illa superbiâ peccati, ad salutiferam humilitatem reuocaret hominem, in principio statim mundi, tunicas pelliceas illi fecit, quæ sunt aptissimæ ad penitentiam agendam. Colligo euidenter hanc veritatem ex illis antiquis Prophetis. Helias enim Thesbites pelliceâ zonâ indueba-

tur 4. Reg. 1. *Vir pilosus, & zonâ pelliceâ circum renibus*. S. Ioan. Baptista, habebat vestimentum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos. Marci 1. Quod more penitentium faciebant ut alios suo exemplo ad seriò penitendum de commissis delictis allicerent: quoniam sicut splendidus & pretiosus ornatus, ad luxuriam & superbiam incitat, ita vilis & abiectus ad humilitatē, & modestiam trahit; ut præclare docet

4. Reg. 1.

Marci 1.

S. Chrysosth. Serm. de lapsu primi hominis: *pellucea inquit indumenta dedit ei, ut qui iam delictum commississet, veniam consequeretur*. quod sine humilitate minimè fieri potuit, quæ sola omnia bona ad nos comportat.

Videns quondam Abraham Dominum Deum, in specie trium Angelorum: eos statim humanissimè inuitauit. *Dominus si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas, seruum tuum*. Genes. 18. Res mira: putabat Abraham illos Angelos esse peregrinos, ut inquit D. Paulus ad Hebr. 13. *inquiens: Latuerunt quidem Angeli hospitio accepti*. Ut quid ergo tantus Abrahami conatus, tantum desiderium, tanta obsecratio, ut peregrini domum eius intrarent? Sanè: quia illi Angeli, Deum in personis trinum, in essentia vnum representabant. Ita exponit S. Cyrillus ex Catenâ Græcâ. Tres inquit Angeli vident Abraham, in figuram Trinitatis. Et ideo Abraham, licet tres viderit, vnum tamen adorauit. Hinc est illud mysterium: quod licet iam Deus Abrahamo toties apparuisset, sua miscens colloquia cum illo: licet plurima illi beneficia promississet: ego inquit, *merces tua magna nimis*. Genes. 15. hoc tamen Abrahamum minimè satiare potuit; ita ut oblatas mercedes quodam modò contemnens, nouas erumperet inquerelas. *Dominus Deus quid dabis mihi. Ego vadam sine liberis*. Quasi diceret: quorsum mihi tam multa beneficia, si filium mihi non concedis, quem ceteris bonis antepono? At verò, quando tres Angelos mysterium Trinitatis figurantes, suo tabernaculo excepit, & lauto conuiuio tractauit, quando filij promissionem obtinuit, *Sara vxor tua habebit filium*. Genes. 18. quando vidit diuinam illam promissionem impleri, quam ei Deus prædixerat: Genes. 17. *Dabo tibi filium, cui benedicturus sum*. tunc primum omnem depulit marorem, & omnimodâ latitiâ perfusus, *cecidit in faciem suam, & risit*.

Perpendite, quid tantum ei beneficium, quid tam insolitam hilaritatem conciliauit, ut rideret? beneficiumne contemnens, an certè de beneficio diffidens? Neutrum profectò, neutrum: sed quia videbat talem filium sibi promissum, de cuius semine æternus ille filius, eanem humanam sumpturus erat; ideo tanto donatus beneficio, incredibiliter exultabat. Ut eleganter exponit S. Ambrosius lib. 2. de Abraham Cap. 11. *In hoc ait mysterio, Prophetauit Abraham, Dominum IESVM, quod per susceptionem corporis, & resurrectionem, tanti complenda oraculi gratia foret*. Summa ergo & profunda humilitas Abrahami, tantum illum

S. Chryl.

Genes. 18.

Hebr. 13.

S. Cyrill.

Gen. 15.

Ibidem.

Gen. 18.

Ibidem.

S. Ambros.

to illum beneficio donauit, quia pronus cecidit in terram, & adorauit Dominum Deum. Quia in conspectu Domini humiliter de se sentiebat: afferam inquit pauxillum aquæ, ponamq. buccellam panis, & confortate cor vestrum. Gen. 16. Ergone o magne Patriarcha, qui alios reges orientales, longè opulentia superasti, non eris sufficiens, vt ita consideratis hospitibus, vinum & præstantiora fercula apponas? absit: nam & panes subcinericios parauit, & vitulum optimū coxit, & butirum atque lac apposuit. Sed quia humiliter de se sentiebat. ideo omnia illa pro nihilo habens, quasi exiguum panis buccellam æstimabat, nobis exemplum humilitatis relinquens, vt dum diuino cultui bona nostra attribuimus, dum pias foundationes erigimus, dum pauperes & peregrinos excipimus hospitio, eosque cibo reficimus, non inde vllam queramus gloriam, sed modicam æstimes mus buccellam, nos in Dei nomine exhibuisse, & tunc nobis apud Deum merces magna præparabitur.

Humilitas igitur S. Matthæi, monit Christum ad eius vocationem, quia hæc est vnica virtus, quæ Deum ad homines potenter trahit, vt eleganter discurret, S. Bernardus Serm. 47. in Cantic. Magna inquit, humilitatis virtus, cui etiam maiestas dei tam facile se inclinat. Ob humilitatis virtutem Deus immensus se inclinauit, vt homo fieret, teste S. Bernardo homil. 1. in Missus est, vbi sic de Augustâ Deiparâ loquitur. Si MARIA humilis non esset, super eam Spiritus Sanctus non requieuisset. Quomodo enim de ipso, sine ipso conciperet. Patet itaq. quia vt de Spiritu Sancto conciperet, sicut ipsa perhibet: respexit humilitatem ancillæ suæ Deum, potius quam virginitatem; tamen ex humiliate concepit. Ostendens ad concipiendum in carne humanâ Dei filium, ex omnibus virtutibus, humilitatem maximè necessariam fuisse. Hinc illud Tertulliani de velandis Virginibus, Cap. 13. Gloria inquit, illicita est eis, quarum probatio in omni humiliatione constat. Quasi dice-

ret: ex, quæ ad summam dignitatem. Sponsarum Christi euehantur, ex humilitate præcipue, an Sponsi thalamo censeantur idoneæ, probandæ sunt. Sic quondam Regius Vates de suâ humilitate confusus dicebat: Domine non est exaltatum cor meum, neq. elati sunt oculi mei, neq. ambulauim magnus, neq. in mirabilibus super me. Psal. 130. Symmachus autem, & Theodoretus ex Hebræo legunt: neq. ambulauim magnificentijs. Hugo exponit: neq. ambulauim cum magnatibus, & pomposâ societate. Quasi diceret: quoniam duplicem habeo viam ad incedendū, nimirum humilitatis, & elationis, ideo licet cum antea fuerim humilis pastor, modo vero ad Regium eleuatus thronū, constitui viā in corde meo, vt solam humilitatis amplectar. Ita exponit Zeno Veronen. Ser. 1. in Psal. 130. inquit: Vinctus in Regem, spiratus in Vatem, non in seculis in regno, obumbrat neminem Prophetæ terrore, mitem humilemq. retinet vbiq. pastorem.

An certe minorem putatis fuisse in Diuo Matthæo humilitatem? vel ex hoc ipso eius profunditatem agnoscite: dum enim ceteri Euangelistæ ob reuerentiam proprio eum nomine intitulare nollent, sed cognomine, nimirum, *Leui*: ipse primus suum nomen proprium aperuit, aperte scribens: *Vidit Deus hominem sedentem in telonio, Matthæum nomine, Vbi se proprio vocauit nomine, & publicanum apertore fallus est, vt se deprimeret, atque humiliaret, quia optimè sciebat, Deum per veram humilitatem in corde humano generari. Quod cum videret misericors Iesus, statim illum ad se traxit, Sequere me, vt & nos si à Domino trahi volumus, coram eius inaccessâ maiestate humiliemur, iuxta doctrinam Salmeronis in c. 18. Prouerb. Vt inquit cum de nobis loquitur, nos ipsos deiciamus, neq. erubescamus vitia nostra, atq. peccata confiteri. hoc enim modo, trahit nos ad se Dominus Iesus, secum in æternum regnatuos.*

DIE

DIE S. MICHAELIS

ARCHANGELI,

CONCIO VNICA,

Angelis suis mandauit de te, vt custodiant te in omnibus
vijs suis Psalmo. 19.

Vnicuiq. homini, solo Christo excepto, datum esse Angelum custodem, qui summâ diligentia hanc custodiam peragit, autoritate scripturæ, Sanctorum Patrum, & rationibus deducitur.

Non minùs eruditè, quàm verè pronuntiauit S. Bernardus, hominem ad grauissima onera natum esse, Serm. 15. in Psal. *Qui habitat*, inquit: *Oneriferum animal est homo, tempore suæ mortalitatis. Perpendite an res non ita se habeat? creatum hominem, Deus posuit in paradiso, ad quid? non vt ibi in illo deliciaretur, sed vt onera subiret: non ad solatium, sed ad laborem; non ad requiem, sed ad continuam vigiliantiam. Tulit ergo Dominus Deus hominem, & posuit in paradiso voluptatis, vt operaretur, & custodiret illum. Genes. 2. Mundum ei apparauit, non vt spatiosam domum, & aulam regiam, in qua conuiuijs ac omni iucunditate oblectaretur; sed tanquam palæstram, in qua non vno vel altero, sed continuis propè diebus, cum omni calamitate certaret, vt docet Diuus Paulus ad Corinth. 4. Vsq. in hanc horam, & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & colaphis cadimur. Quasi diceret: indefinenter, continuè, nullo temporis, momento intermisso, in palæstra sumus, in agone, viriliter certantes, vt victores euadamus. Quem locum S. Chrysosth: ita exponit: & esurimus contra eos qui in delicijs viuunt, & colaphis cadimur contra inflatos, & instabiles sumus contra eos, qui desident, & nudi sumus aduersus diuites. Non contra demones, aereasque potestates cerrandum nobis est, licet enim contra hos bellum nobis sit continuum, aliquando tamen victi recedunt: sed bellum nostrum est contra superbos, vt humiliemur; contra in delicijs viuentes, vt mortificemur; contra desides, vt diligentes simus; contra diuites, vt paupertatem sequamur. Cuius*

ratio est, quia naturam ad omnia ista vitia pronam habemus, igitur ne labamur, continua nobis necessaria est obfistentia, cum si semel defatigati manus dissoluermus, ad delicias, ad superbiam, ad desidiā, ad diuitias, eas dabimus victi iam, non victores, non similes, sed Deo peto, omnia dissimiles: quia vera Dei similitudo, in sanctitate & virtute consistit. Pulchrè continuam istam, & indefessam solitudinem nostram figurauit Christus, dum sanaret languidum illum, triginta & octo annos habentem in infirmitate suâ, & mox ei, qui vix pedibus cæperat inniti, grabatum suum tollere, & ambulare præciperet. Surge, tolle grabatum tuum, & ambula. Ioann. 5. Itane o bone Iesv, nullo respirandi spatio concessio, statim hominem à labore in laborem, ab onere ad onus, destinas? ita sanè, quia enim languidus ille sanatus, suarum infirmitatum, seu potius peccatorum pondere exoneratus fuerat; ideo sedula in posterum sollicitudinis, vt peccata fugeret, atque anxie de suâ salute curæ onus, vt acceptam gratiam retineret, portare debuit; nec ceruicem tantisper erigere, quin nouum gratitudinis, & obsequij onus succederet. Quid loquar de continuis periculis, quibus vita humana exposita est? edisserat ipsemet D. Paulus, quanta pertulit. Venit in Macedoniam & statim omnia mala perpeffus est. Foris inquit pugna, intus timores, 2. Corint. 7. Adjicit mare, & ibi maximâ exortâ tempore vltimum planè vitæ dilcrimen expertus est. ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris fui. 2. Corint. 11. Abditas ere mi speluncas petijt, sed nec ibi securitatem

ratem potuit habere: periculum in ciuitate, periculum in solitudine. Contulit se demum ad suos amicos, sed nec ibi tutus subsistere poterat, cum & fraterna societas, in lupinam non raro hypocrisis facile mutetur. Pericula in falsis fratribus. Verbo dicam: quocunque se homo vertit, nullibi securus esse potest. Nauigantes quatuor tantum digitis à morte abesse, Anacharsis apud Diogenem Laërtium dicebat, & eodem die ubi naues vagæ, atque securæ festiue luserunt, atrociter sorberi; sic nos id nullo modo ignorantes, sed scientes, & oculis excipientes, monet Seneca. Epistolâ 4. Noli inquit huic tranquillitati confidere, momento mare vertitur, eodem die, ubi luserunt nauigia, sorbentur. Vnde merito dicit Salomon Prouerb. 28. Beatus homo qui semper est pauidus, quasi ex timore, & pauore, quo indefinenter concutitur homo, eius perfectionem, & egregiam virtutis indolem, eruens, & palam ostendens, hominem nunquam securum esse debere. Quod à principio æternitatis cognoscens Deus, Angelos suos ad nostram custodiam destinavit. Ut itaque ad deuotionem Sanctorum Angelorum custodum inflammemur, quomodo istam custodiam circa nos peragant, ostendam.

Supponunt tanquam indubitatum, omnes Theologi, solum Christum custodiæ Angelicæ non fuisse subiectum, eod quod Christus ut homo, & ut viator, non tantum in statu patriæ, sed etiam in statu viæ, Angelorum caput fuerit. Et quidem non tantum ratione influxus gubernatiui extrinseci, sed etiam ratione influxus interioris gratiæ sanctificantis, iuxta illud Ioann. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus, hoc est; & homines, & Angeli; quia plenitudo gratiæ, quæ est in Christo, est causa omnium gratiarum, quæ sunt in omnibus creaturis intellectualibus. Et ratio manifesta est, quia Christo collata fuit gratia omnis generis, tanquam cuidam vniuersali principio, in genere habentium gratiam: virtus autem primi principij alicuius generis, vniuersaliter se extendit ad omnes effectus illius generis, sed Angeli habuerunt gratiam sanctificantem, sub Christo, ergo ut deriuatam ab illo, tanquam ab vniuersali principio, in genere habentium gratiam. Cæterum omnibus hominibus purè viatoribus, Angelum custodem à diuinâ prouidentia assignatum esse, fatetur S. Paulus Hebr. 1. Omnes sunt administratorij spiritus, in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis. Comprobat S. Basilius, in Cap. 8. Isaie

circa principium inquit: Angelis tanquam prouidentibus tutoribus, humani generis curam demandauit Deus ad custodiam, & salutem hominum. Palamque S. Dionysius, in Cap. 9. de Cælesti Hierarchiâ proclamatur. Angelos præesse humanis ordinibus, ut ferantur, & conuertantur ad Deum.

Et licet aliqui S. Patres, B. Virginem, à tutelâ, & custodiâ Angelicâ videantur eximere, volentes eam à solo Dei Magisterio, vel à diuinâ prouidentia, vel ab ipso Spiritu Sancto fuisse directam. Quæadmodum docet Laurentius Iustinianus. Serm. de Purific. Beata inquit plenè mens Virginis, quæ per inhabitantem spiritum, ac magistrum Verbi Dei semper in omnibus parebat imperio, non sensu proprio, non suo ducebatur arbitrio, sed quod intus sapientia inducatur ad finem, form hoc corporis Magisterio paragebat. Similiter Sanctus Odo Cameracensis docet, Beatam Virginem custode Spiritu Sancto, sine omni culpâ vixisse. At verò plures magni nominis Authores affirmant, Beatam Virginem Angelicâ custodiâ fuisse munitam, ut eenseat. D. Antoninus, 4. p. Tex. 15. Cap. 29. Psaltes inquit gloriosa, habuit & ipsa spiritum suum, supremum in ordine Angelorum, qui fortassis, nec ante, nec postea datus est alicui ad custodiam, sed soli Virgini huic ab initio reueruatus. Imò Abulensis in Cap. 68. Matth. q. 60. plures Angelos, custodiæ Beatæ Virginis fuisse deputatos existimat, hac ratione motus, quia nimirum: tanquam persona priuata, habebat vnum Angelum perfectissimum, omnium spirituum illius ordinis, qui ad hominum custodiam deputantur; alium verò tanquam persona, ex qua bonum commune dependebat, & hunc fuisse altioris ordinis, scilicet de Archangelis, & iste dirigebat eam quantum ad omnia, quæ respectu Christi futura erant. Moxq; subdit: quod iste Angelus, fuit custos Mariæ à conceptione Christi, vsq; ad passionem; postea verò, quia consummata erat salus nostra, & nihil Virgo circa Christi personam erat factura, desijt à munere custodiæ, & solum remansit prior Angelus, custos Virginis, ut personæ priuata.

An non euidenter plures Angelos, in Virginis custodiam, consortium & obsequium fuisse deputatos, indicat Scriptura Sacra Cantic. 3. En Lectulum Salomonis sexaginta fortes ambiunt, ex fortissimis Israël, omnes tenentes gladios, & ad bella doctissimi, vniuersi ensis, super femur suum, propter timores nocturnos. Vbi per lectulum Salomonis, S. Bernardus intelligit B. Virginem, inquit: Sed & innumerabilem spirituum militiam, ad ministerium tante Principis delegatam, nullatenus ambigimus, ut potè, qui custodirent lectulum Salomonis paratissimum, & prouiderent, ne preparatum æterno Regi hospitium, alienus hospes inuaderet. Et Rupertus

pertus Lib. 3. in Cantica, eandem sequitur interpretationem. Quis est ait, lectulus verè, & veri pacifici Salomonis, qui inter nos & Dominum, pacem composuit, nisi illa, in qua diuina Natura humanam sibi naturam coniunxit: Sciscitemini obsecro, quinam fuerint Angeli illi, quorum Virgo Beata custodiæ, specialiter fuit commissâ? Duos præcipue adinueni, videlicet Sanctum Michaelem & Gabrielem. Pro Michaelè pugnat Sophronius, ex eo fundamento, quod Michael censeatur supremus inter omnes cælestes spiritus. Oter inquit Sanctissime Michael, Angelorum Christifer. Et clarius Pantaleo Oratione de miraculis, hoc enucleat, inquit de Michaelè. Te omnes chorus Christianorum post Deum, & intereratam eius matrem, patronum habemus maximum, & salutis defensorem. ergo honorificum munus custodiendi Beatam Virginem, principi omnium cælestium spirituum, demandari conueniebat. Pro Gabriele verò loquitur etiam S. Ildephonsus Serm. 5. de Assumptione Beatæ Virginis. Si quis adhuc studio pietatis, vel pæ curiositatis affectu indagare voluerit, quid post domini ascensionem egerit, quam iuste & sanctè vixerit, & cum quibus habitauerit, soli Deo cognitum esse videtur, & Gabrieli Archangelo, cui eius tota causa commissâ esse prædicatur à Domino. Comprobatque Guaricus Abbas Serm. 2. de Assumptione Beatæ Virginis, ubi Angelos ita Beatam Virginem alloquens introducit: Vis saltem, ut resideat hic iste Gabriel Symmistes tuus, ut assideat & minister tui, qui ab initio conuersus, & minister mysterij tui, custos quoq; tui cubiculi, meruit deputari. Et ratio hoc ipsum suadet, quia ex multorum sententiâ probabilissimum habetur, Michael, & Gabrielem, esse præcipuos ex supremis Seraphinis, omnibusque cælestibus spiritibus præstantiores. Ergo congruum erat, cum plures spiritus cælestes custodiæ Virginis fuerint designati, præcipuas partes gloriosæ tutelæ, his duobus præstantissimis primatibus omnium spirituum committi. Et certè si ad videndum incarnationis mysterium, Angeli etiam supremæ Hierarchiæ descenderant, in terras, quemadmodum docet S. Chrysostomus super Psal. 8. in principio. Supernum inquit ehororum, Cherubim, & Seraphim, hoc est munus. Deum assidue laudare, & hymni celebrare: ex his choris etiam in terrâ, apparuerunt cum vigilantibus pastoribus cantantes. Cuius veritatis fundamentum habemus in Evangelio Christi Lucæ 2. Facta est inquit cum Angelo, multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, quæ multitudo, si non fuit collectio omnium cælestium spirituum; fuit tamen

ex omnibus choris, Auctore D. Chrysostomo. Si ad comitandum Christum in cælum ascendentem, etiam Seraphim descenderant. Quod non operose deducitur ex Act. 1. Sic veniet, quemadmodum cum vidisti, ascendentem in cælum: veniet autem cum omnibus Angelis, ut testatur Euangelista Matth. 25. Cum venerit filius hominis in maiestate sua, & omnes Angeli eius cum eo. Nonne consentaneum erat, ut (quoniam mysterium incarnationis) quod fuit veluti basis & origo cæterorum mysteriorum, hoc est; Natiuitatis, Ascensionis, & secundi aduentus Christi, in Virgine MARIA factum, ad eius custodiam, præstantissimi e supremis Seraphim mitterentur. Amabat Beata Virgo Deum, plusquam Seraphim, quod erat immensi amoris, & ope amoris increari, hoc est; Spiritus Sancti, consummandum, ut ipsemet Gabriel attestatur Lucæ 1. Spiritus Sanctus superueniet in te. Ergo decebat, ut primarij ex illis supremis Spiritibus, qui Deum intensius amant, ad custodiam deputarentur. Videlicet Michael pro custodiâ Beatæ Virginis, ut personæ priuata; Gabriel verò pro custodiâ eiusdem, ut in sublimi dignitate matris Dei constituta.

Vnicuique igitur nostrum, Deus Angelos Sanctos ad custodiam destinavit, ut vel ex hoc ipso cognoscamus, quantum Deus naturam humanam dignificauerit. D. Bernardus homines in comparatione Angelorum, tanquam vilissimos vermiculos reputat, sic enim Serm. 1. de Angelis habet. Quid de Angelicis Spiritibus, viles loquantur vermiculi. Et certè omnibus Theologorum calculis signatum est, naturam Angelicam secundum se spectatam, longè nobiliorem ac extellentiorē esse humanā. Quod facile quisque colligere potest ex Sacris literis; nam Psal. 8. dicitur de homine. Minuisti eum paulò minus ab Angelis, in Hebræo autem pro Angelis habetur *Heloim*: quod Deum significat. Vnde S. Hieronymus & Præteris legunt: Minuisti eum paulò minus à Deo. Si ergo homo, paulò minus à Deo, & Angelus naturā, Substantiā, spiritu, dignior & altior est; quantus erit, quantum Deo proximus. Ausim dicere, Angelum totam in se Dei hausisse pulchritudinem; ita ut illud tantum, minus à Deo habeat, quod Deus per naturam, Angelus per gratiam. Hæc est mens D. Dionysij Arcopagiti, de diuinis nominibus cap. 4. Imago inquit Dei est Angelus, manifestatio inuisibilis lucis, speculum purum, lucidissimum, nitidum, incoquinatum, immaculatum, suscipiens in se si fas est dicere, totam pulchritudinem

Homo nulli securus

Seneca.

Prou. 28.

Christus Angelum custodem non habuit.

Ioann. 1.

Omnibus hominibus datus est Angelus custos.

Hebr. 1.

Qui Beata Virgini negat custodiæ Angelum.

Laurentius Iustinianus.

S. Odo Camera-

S. Antoninus.

Beata Virgo plures Angelos custodes habuit.

Abulensis.

Guaricus Abbas.

Michael cum Gabriele sit supremi ex Seraphinis.

Cantic. 3.

S. Bernardus.

Lucæ 2.

Act. 1.

Matth. 25.

Lucæ 1.

S. Bernardus.

Psal. 8.

S. Hieronymus.

Præteris.

S. Dionysius.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

S.

D.

rudinem diuinæ speciei. Ponderate vocem hanc totam: non dicit Magnus iste Doctor, quod Angeli suscipiant in se, partem aliquam diuinæ pulchritudinis, sed totam pulchritudinem, decorem, maiestatem. Hoc voluit exprimere S. Isidorus de summo bono, Cap. 10. Vbi Angelum, expressiorem diuinæ similitudinis imaginem vocat, quam hominem, eò, quod magis Dei Maiestatem præferat: *Quanto inquit sublimior est eius natura, tanto plenius existit ad similitudinem diuinæ veritatis expressa.*

Postquam Moyses enarrasset totam mundi creationem, cælum, terram, mare, aërem, ignem Lunam, Solem, Stellas, Plantas, arbores, animalia, insuper hominem, Genes. 1. Solos Angelos reticuit. Quid causæ? equidem propter illorum altitudinem, maiestatem, & quasi diuinitatem quandam, ne si semel eam homines agnouissent, illos pro Deo adorare vellent; potissimum verò Iudæi, qui nunquam stabiles in fide permanebant. Vt docet Theodoretus, q. 2. in Genes. *Qui lege inquit, regebantur, solida & constantis fidei nihil habebant mox enim post plurima, & ineffabilia miracula, imaginem vituli, Deum designauerunt; quod si tam facile sibi Deos finxerunt, iumentorum simulachrum, quid non perpetraturi fuissent inuisibilis naturæ notitiam affectui.* Sed quid magnum erat; quod ille carnalis populus Iudaicus fuisset deceptus ex maiestate, ac decore Angelorum, vt pro Deo eos adorasset, si semel illorum admirandam pulchritudinem cognouisset? cum sublimis illa Aquila D. Ioannes, ex maiestate Angelicâ deceptus, Angelum, quâ par non erat adoratione, voluerit venerari, nisi ipsemet Angelus eum præmonuisset,

Apoc. 19. *Vide ne feceris conseruus tuus sum, Deum adora.* Quod S. Damianus Serm. 1. de Excellentia S. Ioan. referens in prærogatiuam virginitatis, propter quam non inferior, sed par Angelis reperiretur. *Noluit inquit adorare, quem decernebat æqualem: quamvis enim in omnibus Sanctis, semper sit Angelica munditiæ contubernalis, & cognata virginitas; beatus tamen Ioannes, tantò reliquis virginibus superat, quanto virginitati Beata MARIE, per se dulcissimi ac perpetuæ custodiæ meritum, appropinquat.* Verum, hæc ratio non conuincit, quia S. Augustinus lib. 21. contra Faustum Cap. 11. affirmat Angelum illum, non qualemcunque, sed patriæ adorationem, S. Ioanni prohibuisse, propterea, quod hæc soli Deo debeatur. Ipsi enim inquit, *Sancti, vel Angeli, exhiberi sibi nolunt, quod vni Deo deberi norunt: apparuit hoc in Paulo & Barnabæ, apparuit & in Angelis, sicut in Apocalypsi legimus,*

Angelum se adorari prohibentem, ac dicentem ad adoratori suo, conseruus tuus sum, ac fratrum tuorum. Nihilominus S. Ambrosius, Rupertus, Richardus, ac Gregorius, homil. 8. in Euangelia, hanc Angeli vrbantatem, reijciunt in Christi reuerentiam humanitatis, quasi indignum reputasset Angelus, ab illâ adorari humanitate, quam in cælis super se eleuatam adorabat. Vnde dicit S. Gregorius. *Angeli enim, postquam naturam nostram, super se assumptam in Christo perspiciunt, prostratam eam sibi videre pertimescunt.* Deus ergo immensæ bonitatis, quia naturam humanam, ad vñionem suæ diuinæ personæ assumpturus erat, Angelos ministros & custodes, hominibus deputauit. Vt didicissent Angeli, hominem de limo terræ formatum, vltra Angelicæ dignitatis eminentiam, sublimandum fuisse. Et quid mirum, Angelo demandatam esse hominum custodiam? cum & ipsemet Deus hoc onus sibi vsurpet. Psal. 36. *Apud Dominum gressus hominis dirigetur, & viam eius volet: cum ceciderit, non collidetur, quia Dominus supponit manum suam.* Quasi diceret Regius Vates, quemadmodum nutrices, & parentes, pedibus interdum curant, vt infantuli proprijs ingrediantur, & iam iam ruituros suppositâ manu, tanquam puluillo excipiunt, aut lapsos amplexu fouent, ac demulcent; ita planè Deus, seruos suos, aut lapsos erigit, aut ruituros sustinet, & ne vllò casu atterantur, celerrimè succurrit, iuxta illud Osee 11. *Ego quasi nutrix Ephraim.* Pagninus autem, & Vatablus legunt: *ambulare feci super pedes Ephraim.* Hoc est: pedetentim deducendo, ne laberentur pedes, ne laederentur.

Quantâ autem diligentia, & quantâ alacritate, Angeli Sancti hanc circa nos custodiam peragunt, vel ex ipso iusto Iob conijcite. Dicit sacra pagina, *quadam die cum venissent Filij Dei, & assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan, Iob 1.* Quinam obsecro isti Filij Dei assistentes fuerunt? S. Gregor. Lib. 2. Moral. Cap. 2. intelligit Angelos: *Qui ait Dei filij, nisi Angeli electi vocantur.* Faut Septuaginta, qui locum illum Iob 38. *Cum me laudarent simul astra matutina, & iubilarent omnes Filij Dei ita transferunt. Laudauerunt me voce magnâ omnes Angeli mei.* In eandem Sententiam David, pronuntiauit Psal. 88. *Quis in nubibus æquabitur Domino? similis erit Deo, in Filij Dei? Lyranus autem interpretatur, in Angelo.* Vnde non immeritò S. Paulus dicit: Ephes. 3. *Ex Deo omnis paternitas, in cælo, & in terrâ nominatur.* Vt Deus Austore S. Hieronymo, suos vtrôque habere filios, homines in terra,

Angelus noluit à S. Ambrosio, Rupertus, Richardus.

S. Gregorius.

S. Gregorius.

Psal. 36.

Osee 11.

Pagninus.

S. Gregorius.

Iob. 38.

LXX.

Psal. 88.

Lyranus.

Ephes. 3.

S. Hieronymus.

terra, in cælo Angelos significetur. Cum itaque expeteret Damon potestatem, in bona Iob à Domino Deo: *Extende paululum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet.* Iob. 1. Deus autem licentiam hanc Damon permittit: *Ecce in manu tua sunt omnia, quæ possidet.* protinus aliterunt filij Dei, hoc est: Angeli Sancti custodes, ostendentes cum quantâ diligentia custodiam, circa iustum Iob peracturi essent, contra validos Sathane insultus. Quod rei euentus probauit; destruxit demon, occidit, incendio omnia subripuit; Iob nihilominus victor perstitit, quia non peccauit. Accessit iterum ad eius præsentiam demon, prostravit innocentem Iob, totum vlcerare & sanie repleuit; sed & hic amplius victor Iob, ita vt Sathan non ausus fuerit ad eum per se accedere, sed per mulierem, maledictionem persuadens: *Dixit autem illi Vxor sua: adhuc tu permanes in simplicitate tua, benedic Deo, & morere.* Cur autem per se non audebat accedere, sed per mulierem? Sanè: quia præsentiam assistentium Sanctorum custodem Angelorum formidabat.

Nec dum satis, vt res magis stabilietur, recurrit ad Caput 28. Geneseos. *Egressus Iacob de Bersabee pergebat Hararam, cumque iam assurgente nocte, ciuitatem adhuc longo spatio distantem accedere non valeret, in prato lapide capiti supposito quieuit. Tulit de lapidibus, qui iacebant, & supponens capiti suo, dormiuit in eodem loco.* Cumque ex nimia fatigatione graui somno correptus esset, vidit in somnis scalam stantem super terram, cacumen illius tangens cælum, Angelos quoque Dei ascendentes, & descendentes per eam. Perpendite: Iacob solitarius, mæstusque; ob charissimos parentes relictos, ac patriam, omni humano præsidio destitutus, nocte deprehensus, non confidens loci illius indigenis se concedere, multa que voluens animo, ob incerta rerum & locorum pericula obdormierat. Egrediebatur Vir Sanctus in tantis angustiis consolatione, quam ei Deus visione scalæ exhibuit. Quæ scala in sensu mystico, significabat diuinam prouidentiam, quâ non solum res omnes, ac homines Deus regit, sed etiam tunc specialiter iter Iacobi dirigebat. Duo ligna, quibus omnes illius scalæ gradus subitentabantur, significabant duas diuinæ prouidentie proprietates videlicet fortitudinem, quâ omnia tempora, res omnes, & homines apprehendit, vt nihil reperiret, quod illum effugere possit. Deinde suauitatem, quâ ita regit omnia, vt eadem suis motibus, &

iuxta naturam suam inclinationem, aut libertatis electionem ferri sinat, aut prospera & aduersa immittat. Angeli ascendentes & descendentes, designabant Sanctos Angelos custodes, per quos Deus in hoc mundo, quæ sunt suæ prouidentie, exequitur. Et quidem per ascendentes significabantur ij, qui nostras preces, vota & desideria ad Deum deferunt, suaque cum illis coniungunt, vt nobis diuina beneficia impetrent.

Hoc enim præcipuum munus Angelorum esse, docet Apostolus Philipp. 4. *In omni inquit Oratione, & obsecratione, petitiones vestra innotescant apud Deum.* Vbi Austore Remigio, vult Apostolus nostras petitiones, per Angelos Deo innotescere: quia ad ministerium Angelorum spectat, fidelium orationes in conspectu Dei præsentare. Non quod sine hoc Deo innotescere nequeant, sed ad ostendendum Angelorum munus non aliud, nisi Dei ad nos, & nostri ad Deum nuntios esse. Ita discursit citatus Remigius. *Si ergo inquit, omnipotens Deus, omnia non solum præterita, & præsentia, sed etiam futura cognoscit, & non solum opera, sed etiam cogitationes discernit, & totus ubique est: quid necesse est, vt per ministerium Angelorum renuntietur ei, quæ agimus? non ergo idèd illi nuntiant, quod illum aliquid lateat, sed vt officium & ministerium suum adimpleant, quia nuntij sunt.* Adesse igitur Angelos benè orantibus docet S. Chrysostomus in Psal. 4. *Adstant inquit Angeli, magno audientes cum silentio, laudantes, admirantes.* Quod deducit S. Bernardus, Serm. 12. in Cantica, ex illo Psal. 67. *Præueniunt Principes coniuncti psallentibus, in medio iuuentularum tympanistrarum.* Quasi in medios choros animarum, Deo suauiter modulantium, Angeli se ingerant, vt choraudi. Expertus est profectò S. Hieronymus, assistentes Angelos suæ Orationi, vt ipsemet testatur Epistolâ 22. ad Eustachium: *Solus inquit deserta penetraui, sicuti concaua vallium, aspera montium, rupium prærupta cernebam: ibi mea orationis locus, ibi illud miserrimæ carnis ergastulum, & vt ipse mihi est testis Dominus, post multas lachrymas, post cælo inhaerentes oculos, nunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorum, & lætus gaudensq. cantabam, post te, in odorem, vnguentorum tuorum curremus.*

Hinc dicebat Sponsa cælestis Cant. 8. *Quæ habitas in hortis, amici auscultant, fac me audire vocem tuam.* Quasi diceret: etiam si in deserto oraueris, vehementer cura, vt dignam effundas orationem: quia & tunc Angeli quos non vides, præsentem assistunt, vt firmam inter Deum & animam fidelem, concordiam stabiliant. Ita discursit, S. Bernardus.

Philip. 4.

Remigius.

Angeli orantibus adstant.

S. Chrysostomus.

Psal. 67.

S. Bernardus.

S. Hieronymus.

Cantica, 8.

S. Bernardus Serm. 31. in Cantic. de Angelo custode loquens: *Fidelis inquit par-
nymphus, discurrit medium, inter dilectum & dile-
ctam, vota offerens, referens dona, excitat istam, pla-
cat illum. Si tamen orationis feruor inter-
pescat, subito à tali homine recedunt
Angeli, ut docet S. Bernardus Serm. 17. in
Cantica. Vereor inquit, ne vestram desideriam,
quandoq; abominantes, cum indignatione recedant,
& incipiat unusquisq; vestrum, serò cum gemitu Deo
dicere, longè fecisti notos meos à me: posuerunt me
abominationem sibi. Psal. 87. Sed quid dico
Angelos, nostris orationibus aditare, qui
etiam ad nostram defensionem perpetuò
vigilant. Retinebatur populus Hebræo-
rum in captiuitate Babylonicâ, & mox
Michaël Archangelus affuit, qui causam
eius potenter ageret. Daniel. 10. Et ecce
Michaël vnus de principibus primis, venit in adiuto-
rium meum. Premebat graui obsidione, Sen-
nacherib Rex Hierosolymam, ita vt iam
præ nimia fame homines morerentur, &
ecce venit princeps Angelorum Micha-
ël, qui vna nocte centum octoginta Assy-
riorum, in castris Sennacherib interfecit.
4. Reg. 19. Centum inquit & octoginta quin-
millia, execrandi & impij Sennacherib, Regis Assy-
riorum, in vno momento noctu morte affecit, & ab
eius Tyrannide liberauit pium Regem. Ezechiam,
cum ciuitate Ierusalem.*

Hinc Synagoga Mosaica gloriabatur
de patrocínio S. Michaelis. Nemo est adiutor
meus in omnibus his, nisi Michaël Princeps noster.

Daniel. 10. Quia tota Ecclesia, & in lege
scriptâ & in lege gratiæ, protectioni
S. Michaelis commissa est, vt fusè probat
Antonius Fernand: Alios inquit Angelos consti-
tuit Deus, vt alienas & ignotas gentes regerent,

Moyse cecinit, quando diuidebat altissimas gentes, &
disperfit filios Adam, statuit terminos secundum nu-
merum Angelorum: summe autem venerandum mi-
nistre principem Michaellem, meliorum & diuinitus
inspiratorum, & fidelissimorum hominum, esse præ-
sidem, & eorum salutis curam gerere voluit. Et
ideò S. Michaellem inter Christianos, quasi
perpetuò commorari, docet magnus qui-
dam Auctor in homiliis Alcuini: Memo-
riam inquit Michaellem, toto orbe venerandam, de-
monstrat Ecclesia, quam fragilitatis humane memor
Michaellem, è celo veniens, ad promerendam ibi
mortalibus supernorum ciuium societatem, propriâ
manu condere dignatus est. Hunc propensum
affectum S. Michaelis erga Christi fideles,
mirificè extollit Venerabilis Diaconus,
inquiens: Michaellem est, qui fidelium populorum
Ecclesias exhilarat, Romanorum custodit Rempubli-
cam, imperatorem armat aduersus barbaros, Chri-
stianos reddit victores, ab ingentibus mari fluctibus
eos, qui ipsum inuocant eripit, fertilitates fructuum
suppediat terræ, consolatur pusillanimes, egrotos
visitat, fideiubet pro peccatoribus, demonum impetus
propulsat, vitiorum flammam resinguit. Proinde
ciuis noster esse debet, qui tot ministeria
suscipit obeunda.

Quare cum tanta nobis beneficia De-
us, per sanctos Angelos præstet, eius ma-
iestati supplicemus humiliter, vt nos hisce
duktoribus, mundi huius vanitatem sper-
nere faciat, & gloriemur, quia Angeli no-
stri quotidie, vident faciem Patris. Princi-
pi verò omnium celestium spirituum
Michaeli, nostræ gratitudinis vota
offeramus vt nobis semper domi
& foris, belli pacisq; tem-
pore, suum patrocini-
um non denegat.

DIE SANCTI FRANCISCI.

CONCIO PRIMA

Omnia mihi tradita sunt à Patre meo. Matt. 21.

Deus sua attributa B. Francisco communicauit.

Sub tempus belli Suetici 1656.

Am non solum regna Christia-
na hisce temporibus, pestis
Arrianorum depopulari ausa
est; sed & ipsum verum Dei
Filium, paternâ sede deturbare, & omni
prorsus honore exuere satagit, negans il-

li omnimodam æqualitatem cum Patre
æterno, ex hoc fundamento. Cui Deus
aliquid dat, is nullo modo naturâ Deus,
Patri æterno æqualis esse potest; cum Deo
proprium sit, omnia à se ipso habere; Atqui
Christo aliquid datum est à Patre, vide-
licet

Joan. 5. licet omne iudicium. Ioan. 5. Pater non iu-
dicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio: &
nomen, quod est supra omne nomen.
Refutatur
fundamē-
tum Arri-
anorum,
negantiū
Christo æ-
qualitatem
eū Patre.

Igitur Christus neque est naturâ Deus,
neq; Patri omnino æqualis; verum huius
argumenti debilitatem erubescat Arria-
nus: licet enim Deo, qui solum est natu-
râ Deus, & nullam aliam naturam as-
sumptam habet, nihil propriè dari & do-
nari possit, cum omnino ex se, id est,
ex naturâ suâ omnia habeat; nihilominus
illi, qui ita est naturâ Deus, vt etiam sit
naturâ homo, donari aliquid respectu na-
turæ humanæ, non repugnat; cum natu-
ra humana ex se, omnia non habeat,
multisque perfectionibus, quarum capax
est, ex se careat. Cum ergo Christus sit
Deus, simul & homo, ideò illi quâ ho-
mini, dari quidpiam à Patre, sine vilo
naturæ diuinæ præiudicio potuit, neque
ex hoc sequitur, eum naturâ Deum non
esse. Et profectò, quomodo Arrianismus
prædicat Christum esse colendum, illiq;
seruiendum, si eum naturâ Deum esse,
non agnoscat, cum Sanctus Paulus sum-
mum nefas & absurdum esse censeat, ser-
uire alicui, qui non sit Creator, & na-
turâ Deus. sic enim loquitur Rom. 1.
Propter quod, tradidit eos Deus in desideria cordis
eorum, in immunditiam, vt contumelias afficiant
corpora sua in semetipsis, qui commutauerunt ve-
ritatem Dei in mendacium, & coluerunt, & ser-
uierunt creaturæ potius quàm Creatori. Loqui-
tur autem ibi Apostolus de omni creatu-
râ, quæ non est Creator. Ergo si Christus
secundum Arrianos est solum creatura,
licet quantacunque potestate Dei prædi-
ta, & tamen ab illis colitur, & obsequio
honoratur, illorum error Ethnicorum
errori, iuxta Diuum Paulum par erit.
Aut ergo Christum verum Deum fatean-
tur, necesse est; aut ab eius cultu & ser-
uitio, vt potè creaturæ, desistant.

Tantis itaque blasphemijs grauiter
iniuriatus Christus Dominus, in defen-
sionem sui honoris, adducit pro se testi-
monia scripturæ sacræ: Omnia inquit mihi
tradita sunt à Patre meo: In quibus verbis
potissimum Christi intentum est, proba-
re se non solum hominem, sed & Deum
esse, vt scilicet quispiam agnoscat, ea
omnia, quæ Christus vt Deus per æter-
nam generationem à Patre accepit, in
tempore quoque per vnionem hyposta-
ticam, sibi vt homini tradita esse: hoc
est tum diuina, vt sunt omnes perfectio-
nes, sapientia, omnipotentia &c. tum
humana. Hinc & reuelationem myste-
riorum, tradidit Christo etiam vt homi-

ni pater æternus, vt nullus nisi per eum
reuelationem accipiat. Quis enim occul-
tissimas Patris proprietates consequere-
tur, absq; speciali Filij eius reuelatione?
Ex Filij quippè in homines potestate,
ediscimus immensam Patris celestis cha-
ritatem, sic mundum diligentis; vt Filium
suum vnigenitum daret. Ex potentia Filij, cir-
ca miraculorum patratiōem, quasi aspi-
cimus Patris omnipotentiam, tot olim
patrans mirabilia. Ex benignitate Filij,
excipientis Magdalenam, Samaritidem,
inuitantis, parentis adulterâ, in Patris
benignitatem agnoscendam adducimur.
Conuincit itaq; hodiernum Euangelium,
omnem potestatem, quam habet Pater,
Christo etiam conuenire. Si enim Chri-
stus ex illis verbis Ioan. 16. Omnia quæ ha-
bet Pater, mea sunt. deducit sapientiam Pa-
tris, de quâ Spiritus sanctus accipit,
omnem veritatem, esse suam: cur non
pariter ex citato Euangelij loco, rectè
deducere potest; Patris potestatem, esse
suam potestatem; cum illi Pater æternus
omnia tradiderit, quæ ipse habet. Proin-
de omne illud potest Christus, quod po-
test Pater; conuincit manifestum hoc
scripturæ documentum, omnes diuinas
perfectiōes, nullâ exceptâ, Christum
habere, idque non alias, sed easdem nu-
mero. Diceret forsitan Arrianus, propo-
situm Euangelij locum, non esse accipien-
dum vniuersè de omnibus, quæ Pater ha-
bet: alioqui sequeretur personam quoq;
Patris, & potestatem generandi, Christum
habere, cum ista Pater habeat. Sed solum
accipiendum esse restrictè ad eas res, quas
Christus erat reuelaturus Apostolis. Fal-
sa enim est sequela, quia dum Christus di-
cit, omnia sibi tradita esse à Patre æter-
no, loquitur de ijs, quæ habet Pater, seu
de bonis Patris. At verò non dicitur Pa-
ter habere se ipsum, seu suam personam,
sed esse suam personam. Non ergo sequi-
tur Christum habere personam Patris, sed
solum habere omnia bona Patris, quæ
sunt diuina illius perfectiōes. Quantum
ad potentiam generatiuam attinet: hæc
ex mente Theologorum est in Christo,
cum totam potentiam, quæ est in Patre,
secundum omnem suam perfectiōem ha-
beat. Sed vt est in illo, non potest prodire
in actum generandi, non ex defectu vir-
tutis, sed quia vt est in Patre, est actua-
ta adæquate, & per eam re ipsa genitum
est totum, quod generari potuit, ita vt
amplius per illam nihil generari possit.
Sicut ergo Pater, per illam potentiam
generatiuam, non potest generare alium
filium

Omnis po-
testas quæ
habet Pa-
ter etiam
Christo
conuenit.

Ioan. 16.

Potentia
generati-
ua in Chri-
sto non po-
test prodi-
re in actum

filium, præter eum quem ab æterno genuit; ita nec filius, per eandem potest generare aut se ipsum, aut quidpiam aliud: sicut etiam Deus, non potest mundum creatum iterum creare, eo quod iam sit creatus: quia non potest creari quod est, sed quod non est. Omnia Catholici mei à Patre Christo tradita sunt, ut se homo ab eo nusquam subtrahat, ut optimè concludit Salmeron inquit: *Quodsi omnia Christo data sunt, noli eum te ipso, vel filijs tuis, vel bonis privare, quod facies, si te eius esse cognoveris, si omnia tua ad mortem Christi, & ad gloriam eius retuleris. Sed prodigium vobis Catholici mei hodiè monstrabo, scilicet; omnia quæ Pater Christo tradidit, eadem etiam à tota Sanctissima Trinitate, Beato Francisco tradita esse.*

Tria potissimum Christo Domino à Patre æterno tradita sunt. Imprimis omnipotentia, ita ut Christus non solum quæ Deus, sed etiam quæ homo, possit omnia miracula patrare. Hinc Sanctus Anselmus supra hodiernum Evangelium

scribens dicit in persona Christi: *Omnipotens sum ad miracula.* Et Sanctus Augustinus contra Maximum lib. 3. cap. 12. de Christi potentia sic loquitur: *Non minor est potestate Patris: quia omnia habet, quæ Pater: dedit autem Pater gignendo.* An non manifestum Christi omnipotentia signum erat, dum ipso suo aspectu hominum languores sanaret, quod de illo testatur Evangelista.

Lucæ 6. inquit: *Virtus de illis exibat, & sanabat omnes.* Hac de causa virtus Christi, dum adhuc in terris conuersaretur, fuit divulgata per totam Syriam, attestante Scriptura Matt. 4. *Circuibat IESVS totam Galilaam, docens in Synagogis eorum, & prædicans Evangelium regni, & sanans omnem languorem, & omnem infirmitatem in populo, & abiit opinio eius in totam Syriam.* Cuius rei sufficientem rationem affert S. Leo, cap. 1. in festo omnium Sanctorum. *Quia inquit, tarda est humane ignorantie fides ad credenda, quæ non videt; & speranda quæ nescit: ideo oportebat divinam eruditionem, firmandos corporeis beneficijs, & visibilibus miraculis excitari, ut cuius tam benignam experiebantur potentiam, eius non ambigerent salutarem esse doctrinam.* Sed quid mirum, quod Christus habuerit omnem potentiam ad patranda miracula, cum esset Deus homo, proinde non solum ea, quæ ad humanæ naturæ integritatem, sed etiam quæ ad divinæ perfectionem spectabant, naturali iure ipsi debebantur.

Maiores est controversia, an etiam puræ creaturæ, divina omnipotentia possit communicari. Et quidem videtur id re-

pugnare, tum ex eo: quia sic creatura haberet virtutem agendi infinitam, & consequenter perfectiorem suo esse, quod nullatenus dici potest, cum operari consequatur ad ipsum esse. Implicat ergo omnipotentiam communicari creaturæ formaliter, & intrinsecè, ut docet Sanctus Thomas, 3. par. q. 13. Abulensis 3. par. q. 14. Probatur, vel enim concipimus omnipotentiam alicui creaturæ posse sic communicari, ut illa creatura per communica-

ram omnipotentiam, intrinsecè formaliter, & propriè sit omnipotens per aliquid creatum, distinctum ab omnipotentia Dei, ut sint quodammodo duæ omnipotentia, altera Dei, altera creaturæ. Sed hoc implicat, Ergo. Minor deducitur.

Duo sunt de essentiali conceptu omnipotentia, vnum ex parte obiecti, videlicet; ut respiciat omnia possibilia, tanquam obiectum, circa quod operari possit: alterum ex parte modi operandi, ut non superetur ab ullâ potentia, neque; alterius potentia adiutorio egeat: quia talis indigentia destrueret omnipotentia rationem. Atqui implicat in creaturâ hæc duo inueniri. Ergo. Minor probatur. Implicat ut creatura possit se ipsam creare.

Ergo implicat, ut potentia communicata creaturæ, ferri possit in omne possibile. Similiter etiam implicat, ut creatura non indigeat divinâ omnipotentia, concurrente ad operandum secum: quia sicut ens creatum, essentialiter pendet in suo esse ab ente increato; ita ab eodem pendet essentialiter in operari, cum operari sit quoddam ens. Ergo implicat hæc duo in creaturâ inueniri. Vel certe concipimus omnipotentiam creaturæ posse sic communicari, quod creatura aliqua, intrinsecè, formaliter, & propriè sit omnipotens, per omnipotentiam ipsammet divinam, intrinsecè & essentialiter sibi coniunctam. Et hoc etiam est impossibile, quia cum omnipotentia divina sit essentialiter Deus, tunc si hæc alicui creaturæ, essentialiter, propriè, & intrinsecè communicaretur, illa creatura essentialiter esset Deus, & consequenter ens increatum. Ergo. Nihilominus licet certum sit, omnipotentiam nulli creaturæ posse communicari, ut causæ principali potest tamen illi communicari ut instrumento, quo mediante Deus, id quod est supra vires totius naturæ creatæ, operetur: potissimum si hoc ad Dei gloriam, propagandam, & salutem populi promovendam conducatur. Hoc apertissime docet D. Paulus 1. Corint. 1. *Infirma mundi*

Omnipotencia non potest communicari creaturæ formaliter, & intrinsecè, ut docet Sanctus Thomas.

Omnipotencia potest communicari creaturæ ut instrumento.

1. Cor. 1. *Infirma mundi*

elegit Deus, ut fortia quæq; confunderet, & per ea, quæ non sunt, faciat, quæ sunt. An non divina omnipotentia operata est per Apostolos; qui cum essent ignobiles, pauperes, & debiles; totum tamen mundum Christi imperio subiugarunt, & in obsequium Fidei divinæ, populorum animos manciparunt. An non divina omnipotentia operata est in Petro, & Ioanne? qui à nativitate claudum, ad ostium templi sanitati restituerunt. Actorum 3. *Et protinus consolidata sunt bases eius, & plantæ, & exiliens stetit, & ambulabat, & intrauit cum illis in templum, ambulans, & exiliens & laudans Deum.* Ne verò dubitetis, B. Petrum & Ioannem, in illo patrando miraculo fuisse instrumenta divinæ omnipotentia, ex modo sanandi, quo vti sunt; facile veritatem conijcite. In nomine IESU Christi Nazareni surge & ambula, ut scilicet faterentur, se tantum opus, non suâ, sed divinâ virtute, patrasse.

Atque hinc iam oculos in B. Franciscum, verum Christi imitorem conijcite, & ex potentia miraculorum, hominibus salutarium ad animæ profectum, ab eo patratorum, cognoscite; quomodo Pater cælestis suam illi omnipotentiam, seu Filio post Christum, ex omnibus maxime dilecto, communicavit. Christi omnipotentiam potissimum mundus agnovit, in illo stupendo miraculo, cum aquam in vinum converteret. Ioan. 2. *Hoc fecit initium signorum IESVS in Canâ Galilææ, & manifestavit gloriam suam, & crediderunt in eam discipuli eius.* D. pariter Francisco simile factum attribuit Sanctus Bonaventura: *Franciscus postulavit, inquit iste Doctor, aliquando modicum vini, quod se languidum vehementer sensisset, & graviter affectum: cumq; filij dicerent, illud omnino deesse, iussit Sanctus vir aquam sibi porrigi, quæ cum allata esset, precibus viri Sancti, in vinum suavissimum fuit conversa.* Divinam omnipotentiam Moyses sibi communicatam esse, probavit in virgâ, dum ad reficiendum populum, iam præ siti arecentem in deserto, percussit virgâ petram, & fluxerunt aquæ. De Beato Francisco simile quidpiam scribit S. Bonaventura. *In loco, inquit, deserto & arido, suis precibus ad populi instantiam, aquam acquisivit, & impetravit à Domino, ex petra quadam durissimâ educatam, ut scilicet hoc miraculo, excusatus vitij populus, visum reciperet spirituale, & fontis æterni aquas sitiret.* Sitibunda iam arefces Patria: cur ergo ad Beatum Franciscum non accurris supplex, de cuius latere suavissimum nectar tibi, subito profunderet. Deploras ruinas in tuis

Act. 3.

Ibidem.

Ioan. 2.

S. Bonau.

Exod. 17.

Idem.

visceribus factas, & cur à Beato Francisco, cui concessa est à Deo facultas restaurandæ domus ruinosa, subsidium non queris? Corruerat iam planè domus cuiusdâ Medici, qui sanctum hunc, & fratres eius, sæpius inuisere solebat, sed mox ubi opem à Beato Francisco postulavit, & ab eodem obtinuit aliquot capillos, illis parietibus adhibitis, statim ita compactæ sunt, & conglutinata scissuræ omnes & rimulæ, ut neque capillos extrahere ille homo posset, neque postea ruinam aliquam formidaret. An non iam penitus collapsa est domus vestra, scilicet conscientia vestra, dum propter sua enormia crimina Deum à se expulit, & exilem fecit. Tanquam centrum & locus connaturalis, propositus tibi fuit Deus, in quo per pietatis studium, & humilitatem sumam, perpetuo habitare, & quiescere debebas, Psal. 101. *Filij servorum tuorum habitabunt in te.* Quod in hunc modum elucidat Gregorius Magnus, lib. 8. Moral. cap. 15. *Locus, inquit, hominis ipse conditor existit, qui hominem, ut in semetipso consisteret, creavit.* Quasi diceret: ordo naturalis requirebat, ut homo se, moveret, & Deum quæreretur; Deus verò tanquam terminus, & finis omnis motus ipsius, quiesceret. Cum iuxta Philosophos locus semper sit immobilis, locatum verò moveatur, & mutationem subeat: unde quia Deus est locus hominis, homo verò est ipsum locatum: ideo æquum erat, idque rationi consentaneum, ut homo se moveret, & motu suo eum tanquam centrum suum quæreretur. Hinc Deus propter nimiam charitatem, quæ hominem prosequitur, invertere debuit ordinem rerum, seu mutare vices, ut ipse immutabilis tanquam exul, iam nunc cogatur descendere, ad quærendum hominem. Ipse fugitui sui vestigia subsequens, ad retinendum quem amiserat hominem, locus venit. dicit citatus Doctor.

Ingemiscitis nunc Catholici, vosq; omnibus prorsus bonis spoliatos deploratis. At quid causæ? nonne ideo: quia contempsistis Deum vestrum, ad hanc miseram cladem devenistis? sic protestatur ipse Deus 1. Reg. 1. *Qui me, inquit, contemnunt, erunt ignobiles.* Rem vobis apertissimo scripturæ sacræ testimonio comprobabo. Curiosius inuestigat Philo Alexandrinus, lib. de opificio mundi, quid sit, quod Deus ultimo hominem creaverit, omnibus iam antea productis, quæ ad eius usum & commodam habitationem necessaria forent. Et respondet causam hanc esse, ut homo nullius rei curam haberet,

Capilli S. Francisci ruinosa domus solidarentur.

Locus connaturalis hominis est Deus.

Psal. 101.

Gregorius Magnus.

Idem.

1. Reg. 1.

Philo Ale.
Zacharin.Quare De-
his cem-
poribus
vult no-
bis omnia
desicere.

beret, sed omnium rerum sublunarium oblitus, soli Deo vacaret. Mox inquit, *vt creatus est homo, paratum inuenit, quicquid ad vitam opus erat, vt de alio non curaret, prater quam de Deo.* Mouete ergo vterius vestram speculationem, quare Deus hisce temporibus, spoliat homines bonis temporaneis? vult vt moriatur pater, dum eius opera maxime filius indiget: vt mater eripiat filiam, dum nondum nobiles annos excessit: vt deficiat vxor marito, dum potissimum viget coniugalis amor; vt auferantur opulentia & possessiones, dum summo opere & extreme necessitate sunt. Quid? num forsitan alium iam animum induit, modo Deus, vt quasi opposito modo cum homine procedat. In ipso quippe mundi exordio homo recens creatus, inuenit omnia necessaria sibi preparata, vt sic facilius soli Deo vacaret; in presenti vero statu, vult hominem omnibus egere vt ad Deum recurrat. Verum Catholici mei, eundem semper Deus animum retinet erga hominem: quia enim homo, in ipsis mundi primordiis, nondum erat illeceus rerum temporalium lenocinijs, ideo ne sollicitudo & cura eas conquirendi, illum a Deo diuerteret, & quum erat, vt cuncta ad vitæ necessitatem ei prepararentur, vt sic soli Deo adhereret. At vero modernis temporibus, quia tanto amore rerum temporalium irretitus est homo, tam potenter insidet cordi affectus erga patrem & matrem, tanto impetura pit viri animum vxor, tantaque violentia cogit amor visibilibus, vt Dei obsequium postponatur, vilipendatur inaccessa eius maiestas, excutiat iugum obedientia Deo debita, eiusque precepta nihili penitus aestimentur, ideo Deus vult omnia nobis desicere, vt his calamitatibus permotus homo, in solo Deo spem, & omne solatium suum ponat, frenum suæ cupiditati iniiciat, & quasi experimento doctus agnoscat, quod non aliter omnibus diuitijs & delicijs affluere possit, nisi totâ mente Deum possideat. Incapax enim est anima diuinæ familiaritatis, & protectionis toto tempore, quo desiderijs carnalibus, aut rerum mundanarum concupiscentijs illaqueata fuerit.

Sed pollicetur iam vobis Catholici mei Deus respirationem ab afflictionibus, & restorationem domus vestrae ruinosæ, per Beatum Franciscum: *Vade, inquit, Franciscus, restaura domum meam, emollis obduratas hominum conscientias, incute peccanti animæ pudorem, contritionem cordi, voluntati penitentia de-*

fiderium. Auscultate queso scripturæ sacræ testimonium, & vaticinium vobis hodiè cælitus datum, Zachariæ 12. *Et erit in die illâ, ponam Ierusalem lapidem oneris cunctis populis, omnes qui leuabunt eum, concisione laterabuntur.* Quasi apertius loqueretur Deus: *veniet dies, in quâ ego fauebo vrbi Ierusalem, & tunc ponam excellentiam magnitudinis eius, velut lapidem grauissimi ponderis, ad quem se exercent gentes, & in quo robustissimi Athletæ suas comprobant vires.* Nam vt docet S. Hieronymus, supra hunc locum, mos erat vrbibus Palestinæ, vt in viculis, oppidis, & castellis rotundi & grauissimi ponderis lapides ponerentur, ad quos iuuenes solebant se exercere, eosque pro diuersitate virium subleuare, quidam ad genua, quidam vmbilico tenus quidam ad humeros & caput, alij super verticem; qui verò altius à terrâ subleuabat, is palmam ferebat. Ceterum in hac virium probatione, multi venas pectoris rumpebant; alij digitos & manus perdebant, volentes fortitudinem demonstrare. Paucis multa? plurimi vulnerati & lacerati corpore redibant; lapide tamen semper immobili & illæso permanente. In sensu itaque mystico, per illam prophetiam, promittebat Deus, se positurum Ecclesiam, & tribunal in mundo, contra quam tyranni, gentiles, & hæretici insurgerent, suasque tentarent vires ad destruendum illam. Cui hæc obsecra esse possunt? summam vel in ipsâ Patria nostrâ confusione insipienti. vbi omnes hæreses, quasi indissolubili nexu, in Polonia & Religionis sanctæ euerfionem conspirant; quibus tamen idem ferme euenit, quod robustis in subleuatione lapidis grauissimi ponderis, nam alij inopinatâ morte extincti, alij suâ diuisione diminuti, alij demum vno casu fortunam simul & nomen, miserabiliter perdidere. Fides vero Catholica inexpugnabilis, & illæsa triumphat. Quia vt dicit S. Hieronymus, *Necesse est, vt dum leuatur, in ipsonisu, & leuatione ponderis, grauissimus lapis, fissuram aliquam in leuantium corporibus relinquat.* Lapis adiutorij Catholici mei, toti Christianitati est B. Franciscus, quia non solum munimentum tribuit, sed & adiuvat, & defendit, & quod dirutum est, restaurat.

Tradita præterea fuit Christo Domino à Patre æterno sanctitas, Lucæ 1. *Quod ex te nascetur, sanctum.* debebatur quippe Christo vt homini, ex vi vnionis cum verbo sanctitas substantialis: nisi enim Christi humanitas fuisset, sanctificata substantiali-

Zachar. 12

S. Hieron.

Exercitiū
iuuenum
in Palesti-
na.Innocen-
tia origi-
nalis qua-
tuor præ-
rogatiuas
habuit,

S. Bonau.

S. Franciscus
pari gratiâ
sicut Adâ
fuit dona-
tus.

Periander

Beatus
Franciscus
omnibus
fuit acce-
ptus.

S. Bonau.

tialiter, ex vi vnionis, opera Christi non haberent valorem infinitum, quod est contra doctrinam Catholicam: quia opera Christi valorem habere debent ex infinitâ dignitate, & sanctitate operantis. Beato pariter Francisco, sanctitas non illa quidem substantialis, vt Christo, sed accidentalis, vt puro homini, tradita est à Patre æterno, qualis data fuit Adamo in statu innocentia constituto. Quod inde deduco, sanctitas & innocentia primi hominis, quatuor prærogatiuas habuit: nimirum scientiam, gratiam gratum facientem, iustitiam originalem, & corporis immortalitatem. Quis istas quatuor excellentias in Beato Francisco non agnoscit? Si enim ad veram scientiam, quam primo homini infuderat Deus, pertinebat omnium Fidei mysteriorum intelligentia, audite quid de B. Francisco Seraphicus Doctor scribat. *Quamuis, ait, Vir Sanctus, apud humanos Magistros, & scholas, non multum didicisset, ita tamen sacras literas à diuino Magistro Christo didicit, vt viros etiam doctissimos humanitus instructos, suâ eruditione & scripturarum intelligentiâ superaret.* Dono præterea prophetiæ insignitus fuit Franciscus, ita vt futura multa, longè ante prædiceret, & prænuntiaret, quin etiam multorum cogitationes notas haberet.

Gratia gratum faciens aut sanctificans, cum quâ productus fuit Adam, erat summa rectitudo & perfectio hominis, vt est rationalis. Quid de gratiâ Francisci loquar? Solus quidem Deus est Spirituum ponderator; attamen vel ex eo possumus colligere, eum non minore gratiâ, quam primum Parentem fuisse donatum, quod ita mirabilis apud summum Pontificem, & Cardinales ex prædicatione & modestiâ, ac zelo diuinæ gloriæ apparuerit, vt planè dicerent, (teste Diuo Bonauentura) vnanimi consensu, virum sanctissimum, spirituque diuino plenum esse. Verbo dicam: quisquis Francisci charitatem erga Deum ac proximum contemplaretur, dubioprocul asseruisset, eum in primo parente non peccasse. Omnibus placere, & indifferenter acceptabilem esse, arduum videtur: teste Periandro: *Nullus, inquit, Princeps, cunctis ciuibz gratus fedit; nec vllus ciuis acceptus omnibus conciuibz surrexit.* Vni nihilominus Francisco, tantam apud omnes Saluator noster conciliauit gratiam, vt omnibz esset acceptus, & ab omnibus plausu exciperetur, & festiue commendaretur. *Vir erat in ciuitate Assisi Franciscus nomine, cuius memoria in communi benedictione erit.* dicit S. Bonauentura. Hinc illud, quod Nazianzenus de Athanasio scri-

psit, appositè de B. Francisco usurparetur. *Agite igitur omnes, ac mecum laudationis munus suscipite tacite, vt virtutes illius inter vos partiamini, ac præclarum certamen ineatis. Viri simul ac femine: adolescentes & senes: Sacerdotes & Monachi.* An non viri laudibus efferrunt B. Franciscum, quod de mundo & diabolo tot victorias triumphator reportauerit, quod collabentem Ecclesiam Lateranensem, ne excideret, giganteis humeris erexerit. An non feminae, dignis encomijs celebrant virum sanctum, miram eius fecunditatem in Clarâ Virgine sanctissimâ, tot ductrice prudentum venerando. An non senes meritò celebrant Franciscum Adolescentem, senilibus moribus adornatum, & summâ perfectione grauem. An non iuuenes colant necesse est, iuuenem viridi pectore, cuncta mundi illeceamenta dimittentem, nec solum rebus, hoc est, bonis temporaneis, sed & Patri, vt olim filij Zebedæi, renuntiantem. An non iuste Sacerdotes venerari debent illum, qui humilitatis ergò, noluit sacerdotali dignitate ornari, licet Sacerdotes suâ perfectione longè superaret. An non Monachi iure merito concinant, Religionis Seraphicæ extructorem, totius sanctitatis normam. Quia ergò Franciscus omnium status illustrauit, idcirco omnibus acceptus extitit.

Iustitia Originalis Adami, fuit absoluta quædam comprehensio omnium habituum, quibus homo secundum omnes potentias, ac facultates, tam animæ, quam corporis, rectus ac perfectus reddebatur, & idoneus ad exercendas expeditæ, & perfecte omnes actiones, suæ naturæ conuenientes. Vnde tres admirandi effectus iustitiæ originalis numerantur à Doctoribus. Primus erat subijcere partem inferiorem hominis, videlicet, intellectum, & voluntatem Deo, tanquam fini naturali, & supernaturali; vt ista potentia Deo perfecte subijcerentur. Quippe in illo felicissimo innocentia statu, specialis diuina protectio, auferebat ea omnia, ex quibus homo decipi, & in errorem incidere potuisset. Secundus, subijcere partem inferiorem animæ; nimirum; phantasiam intellectui, & appetitum sensitiuum voluntati, ita vt nullæ cogitationes, dicta mini rectæ rationis disconuenientes, mentis tranquillitatem, contra superioris partis imperium turbarent, nec vllis motionibus sentientis appetitûs, eadem pars hominis superior concuteretur. Tertius, subijcere corpus animæ, ita vt contra eius voluntatem, nullâ ratione, ne morte quidem

Iustitia
originalis
compre-
hendebat
omnes ha-
bitus.Effectus
iustitiæ
originalis
tres.

Ec

dem

dēm ipsā, corrumpi aut immutari possent. Et profecto, quod homo in statu innocentie habuisset admirabilem tranquillitatem, ita ut appetitus nihil concupisceret aduersus spiritum; & dictamen recte rationis, non fuisset prauentum ab aliquo inordinato motu inferioris partis, constat ex cap. 7. ad Rom. vbi S. Paulus sensualitatem, vocat peccatum: quia, à peccato est, & ad peccatum inclinatum. Loquitur autem ibi Apostolus de sensualitate praueniente suo motu rationem, illique reluctante, ut palam habetur ex eius verbis: *Si, ait, quod nolo, malum facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.* Quod paulò inferius magis elucida inquit: *Condelector legi secundum interiorem hominem, video autem aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meae.* Cum ergo sensualitas procedat à peccato, manifestum est, eam non fuisse futuram in homine non peccante. Equis igitur istos iustitiae originalis effectus, in Beato Francisco non agnoscit? de quo mihi regius vates illud protulisse videtur. Venite, & videte opera Domini, quae posuit prodigia super terram, auferens bella usque ad finem terrae. Psal. 45. Quia in Beato Francisco, toto vitae tempore interius nullum fuit bellum, sed summa tranquillitas, summa pax, omnimoda subiectio intellectus & voluntatis Deo, nullaque inordinata appetitus sensitui motiones, contra rationis dictamen. Admiranda Ciuitatis structura, describit S. Ioannes Apocal. 21. *Fundamenta, inquit, muri ciuitatis, omni lapide pretioso ornata: fundamentum primum lapis, secundum Sapphyrus.* Et quae est obsecro haec ciuitas, nisi Seraphicus Patriarcha B. Franciscus, quem velut ciuitatem refugij omni populo super terram posuit Deus. Hieremie 1. *Ego dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in murum aeneum super omnem terram Regibus Iuda, Principibus eius, & populo terrae.* Iaspidis inest virtus effrenes concupiscentiae motus cohibere: hinc gestantem se à luxuria prohibet, teste Alcazar in cap. 21. Apocalypsis. & Leonardo Mario ad cap. 28. Exodi. Sapphyrus verò est gemma caerulea, aureis punctis collucens. Fundauit ergo Deus suum Franciscum super Iaspide, concludens in illo perfectam concupiscentiae subiectiōnem, parti superiori animae. Fundauit & super Sapphyro, per caeruleum huius Iaspidis colorem indicare volens, Francisci intellectum omnino fuisse caelestem, per iugem Dei contemplationem: per aureos autem punctos, volens ostendere, voluntatem eius, fuisse varijs charitatis

Rom. 7.

Psal. 45.

In B. Francisco nunquam appetitus reluctabatur rationi.

Apoc. 21.

Hier. 1.

Iaspidis virtus.

Alcazar.

Marius.

S. Franciscus super Iaspide & Sapphyro fundatus.

actibus Deo semper inhaerentem. En vobis statui innocentiae restitutum Franciscum, ut vobis quoque per illum pristina felicitas, amissusque Religionis feruor restitueretur. ut non iam pro priuatis commodis, non pro respectu consanguinitatis, non pro libertatis colore, sed pro fide, sancta, & Religione, pro Ecclesia, & Dei Diuorumque cultu, omnia agere studeatis.

Stupendum est, quod recenset sacra pagina Gen. 31. Sustulerat furto Rachel idola patris sui Laban, eaque secum detulerat, ut ansam & occasionem idololatricae amoneret; cumque eam insequeretur pater, & tentorium eius ingrederetur, illa festinanter abscondit idola, subter stramenta cameli, seditque desuper, & Patri omnia loca scrutanti minime assurrexit, sed nihil inuenientem allocuta est. Ne irascatur Dominus meus, qui coram te assurgere non valeo. En quae honestas, quae vrbinitas filiae in Patrem, ut hoc stante, illa sedeat. Et nihilominus Sanctus Ambrosius lib. 2. de Iacob, & vitā beatā cap. 5. mirifice

laudat factum hoc ipsius: *Nemo, inquit, credit, paternae pietatis laesam esse reuerentiam, quod stante Patre sedeat.* statimque reddit hanc rationem: *Quia vbi causa agebatur religionis, fides debuit habere sedem iudicij, & quasi rea stare perfida.* Quasi diceret: occurrerunt sibi inuicem, infidelitas & religio: fides & idololatria: ideo non erat aequum, deferre tunc respectum Patri, aut seruare amicitiae terminos, aut leges vrbinitatis, sed debuit stare infidelitas in iudicio, tanquam rea, & fides sedere, quasi in tribunali iudicans illam. Nulla quippe seruanda est ciuilitas morum, vbi religio & honoris Dei iniuria intercedit. Talem nobis instructionem dedit ipsamet incarnata Sapientia: cum enim Redemptori nostro, Iudaeos fidem edocenti significaretur, matrem eius & fratres foris expectare, quasi indignatus respondit. *Qua est mater mea, & qui sunt fratres mei.* Matt. 12. Cuius responsionis causam affert Tertullianus, de carne Christi capite 7. *Negauit, inquit, parentes, quomodo docuit negandos pro Dei opere.* Haec est causa tuae iacturae Patria, debuisti extirpare idola infidelitatis, ne ad gentiles ritus tui filij desisterent; debuisti euellere haereses & schismata, ne diuinus honor turpiter prostitueretur: debuisti eradicare Arrianismum, ne Dei nomen palam blasphemaretur, negareturque aequalitas Trinitatis personarum: debuisti negare locum Synagogis, & maledicto Iudaismo, ne Trinitatis & Incarnationis mysteria apud te diutius

Genes. 31. S. Ambrosius.

Religio facta praefata omni respectu.

Matth. 12. Tertullianus.

Tolerantia haereticum regnis affert ruinam.

Matth. 12. Tertullianus.

Matth. 12. Tertullianus.

ignora

ignota manerent, cum Deo nihil sit grauius, quam dum suus populus eum non recipit. Sed quia te mundi polites ita demerant, ut plus sanguini, quam Deo: plus creaturae, quam Creatori: plus mundi amoribus, quam Christi Fidei: plus demum ciuilitati, quam sanctae religioni deferres: omnibus Deum blasphemantibus Sectis, liberum in tui gremio permitiendo exercitium; ideo hostium flagellis contra te Deus uti debuit. Sic quondam Deus fecit cum peccante Samaria, quae cum negligeret diuina mandata 4. Reg. 17.

4. Reg. 17. *Iuda non custodiuit mandata Domini Dei sui, verum ambulauit in erroribus Israel, quos operatus fuerat, in penam iusti peccati; permisit Deus, ut populus Samariae, transferretur de terra sua in Assyrios.* Ne tamen inculta remaneret absque habitatoribus, adduxit Rex Assyriorum de Babylonē nouos colonos, ut ibi habitarent.

Ibid. *Collocauit (inquit sacer textus) eos in ciuitatibus Samariae, pro filiis Israel, qui possederunt Samariam, & habitauerunt in vrbibus eius. verum, cum & hi negligerent Deum colere, ei que gratum praestare obsequium, sed indurata ceruice immunditijs suis adhererent: Cumque ibi habitare cepissent, non timuerunt Deum, ut Deus promeritis ab illis exigeret penas, addit sacra pagina: Immisit in eos Dominus leones, qui interfecerunt eos.*

Ibidem. Sic planè fecerat Deus cum regno Poloniae; fuit locus iste quondam nidus infidelitatis & gentilismi, transtulit illum postea Deus ad gentem fidelem, ut esset locus omnis Sanctitatis & religionis; & ecce quia non recessimus ab iniquitate, sed magis adhuc regnum hoc inquinauimus vitijs, leones ferocissimos permisit modò Deus, ad nostram castigationem, ut eis resistere minime valeremus, donec nostra superbia & impietas totaliter contereretur, ut addiscamus nullam seruandam esse ciuilitatem morum, vbi honoris Dei iniuria intercedit. Principum & Iudicum tuorum o Polonia, munus esse debuit, castigare haereses in gremio tui commissas, nec eas pati, sed quia neglexisti; idcirco leonum ferocium insultu, ad corrigenda post iniustitiam abeuntia tribunalia opus fuit. Quod enim aliquis iudicaret in Arabia & Palestina, vbi nullus baptismus, nulla fides, dissimulat Deus. Quod aliquis sit haereticus in Hollandia & Zelandia, vbi nulla defertur Summo Pontifici obedientia, tacet Deus: At verò in Polonia,

Religio facta praefata omni respectu.

Matth. 12. Tertullianus.

Matth. 12. Tertullianus.

Matth. 12. Tertullianus.

Matth. 12. Tertullianus.

vbi Fides vigeret, & Catholica floret Religio, eiusmodi infideles Deus pati non vult.

Tertiò adhuc, Christus Dominus ut homo, accepit à Patre aeterno omnes fideles, hoc est; dedit illi in manus Patris vocationem populorum ad fidem, praedestinationem hominum, & electionem; unde omnium hominum vocandorum, & non vocandorum, efficaciter factus est Dominus, ita ut nemo nisi per eum, reuelationem mysteriorum fidei accipiat, nemo gratiam sanctificantem obtineat; nemo salutem aeternam consequatur, nisi per Christum: ut non immerito Christus Dominus, ostium & porta ad salutem aeternam dicatur Ioan. 10. *Ego sum ostium, Ioan. 10. per me si quis introierit saluabitur: quia suā pretiosissimā morte promeruit nobis apertionem caeli.* Beatus pariter Franciscus, gloriatur hac felicitate, quod illi Patre aeternus dederit omnes praedestinos, ut eos suā humilitate, paupertate, sanctitate Deo reconciliet, & Albo aeternitatis inscribat: *Omnia, inquit, mihi tradita sunt à Patre meo: hoc est; ut exponit Anselmus: omnes fideles.* Hinc illa vox ter de cruce ad aures ipsius lapsa: *Francisce vade, & repara domum meam; quae tota destruitur.* Quasi diceret Deus. Francisce, cernis, ut infamiat mundus, omnes post vanitatem abeunt, silent pie docentium ora; lingua verò blasphemantium, personat: fides mea in ambigua vertitur, & qui sunt modicae fidei, facile nutant, & à viā veritatis descedunt, iuxta desideria cordis nemò non ambulat, nec emendari sustinet.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ibidem. *vade igitur, impetra illis hodiè firmum in fide Catholicā animum, impetra velum religionis, impetra peccatorum abominationem, cordis contritionem, errantis animi illuminationem.* Et Israelitae enim Moysē orante, de turpi idololatriā sunt conuersi, ac mundati: & Galatae Paulo iram Dei cohibente, veniam consecuti; te quoque interueniente, quid afflicta Christianitas non obtinebit? cum non aliter, nisi per tua merita & intercessionem, nos erigere diuina bonitas decreuerit. Repara igitur o Magne Seraphim destructam Dei domum, repara ruinas Ecclesiae Sanctae, repara lapsus conscientiae humanae, restaura neglectam deuotionem, & offensum Deum nobis placatum redde.

Ecce

EODEM

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Confiteor tibi Pater, Domine cali & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. *Matthæi 12.*

Deducitur firmis rationibus, B. Franciscum in impressione stigmatum vidisse clarè diuinitatem Christi.

Contra regulas perfectionis Catholice, egisse Diuum Franciscum haud temerè quispiam argueret, dum sibi Christum sua mysteria reuelasse palam iactat, & gloriatur: *Reuelasti ea paruulis*; cum nemini sine dispendio humilitatis, laudes suas euulgare liceat. Indubitata quippe istius veritatis, triplex firmissimum fundamentum habetur. Imprimis Auctoritas Plinij Iunioris lib. 8. Epist. 1. ad S. turninum sic loquentis: *Id, quod magnificum referente alio fuisse; ipso, qui gesserat, reuolente vanescit.* Consonat D. Chrysosth. hom. 5. de laudibus Pauli, eos, qui se laudant, dementiæ, imò & infamie condemnans: *Extrema inquit dementia est, nulli imminente necessitate, proprijs se laudibus decorare: Non est hoc secundum Deum loqui; iudicium est istud infamie.* Quod approbat ipsemet Spiritus Sanctus Prouerb. 27. *Laudet, inquit, te alienus, & non os tuum; extraneus, & non labia tua.* Ex quo loco sic argumentari possumus: Et profani, & sacri Doctores, immo & Canonica scriptura, proprias laudes à nemine prædicandas, sed potiùs silentio inuoluendas esse suadent. Ergò S. Franciscus, diuina mysteria sibi reuelata esse, temerè gloriatur. Præterea, exemplis res declaratur. Diuus Petrus habuit illustrissimam de cælo reuelationem, in fauorem Cornelij hominis gentilis, Act. 10. *Vidit cælum apertum, & descendens vas quoddam, velut linteam magnum, quatuor mitijs de cælo submitti in terram, &c.* Et tamen hanc visionem ipsi Cornelio non manifestauit, cauam afferente D. Chrysosth. hom. 24. in Acta. *Quia, inquit, erat alienus à vanâ gloria.* S. Ioan. Euangelista, recubuit in sinu Domini; ubi secreta cælestia exhibuit; & tamen non se Ioannem nomine proprio, sed communi vocabulo, dilectum discipulum appellauit, eâ de causâ, vt à proprijs laudibus abstineret. Ita concludit Diuus Cyrillus Alexandr. lib. 9. in Ioan. cap. 15. *Nomen, inquit, suum celauit, ne inanis glorie causâ diligi se à Christo duere videretur.* Demum; quis virtutes & stupenda opera Christi Domini comprehenderet; & tamen nusquam in laudes suas effundebatur, teste sacrâ paginâ Isaiæ 42. *Non clamabit, nec audietur vox eius foris.* Hinc facile possumus argumentari, sanctissimâ Christi Domini, & aliorum Apostolorum exempla, monent à proprijs laudibus abstinendum, easq; profundo silentio prætereundas esse. Ergò Diuus Franciscus aberrauit ab hac perfectione Christianâ, proprias laudes euulgans. Tandem ratio hoc ipsum suadet; qui enim se ipsum laudat, imprimis suam prodit imprudentiam, cum imprudentiæ genus sit, proprias opes manifestare, cum periculum subit, ne diripiuntur. Deinde gignit inuidiam: nam qui proprias laudes iactat, alienas obscurat. Igitur in odium aliorum, & inuidiam incurrit. Demum fidem non meretur: quippe quò quis alteri propinquior, & amior, & cognatiore est, eò magis suspectum de illius laudibus testimonium perhibet. Atqui nemo alteri potest esse tam vicinus, cognatus, atque amicus, prout quisque sibi. Igitur nec testimonium magis suspectum, minusq; fide dignum, quam de se ipso potest præstare. Cæterum ego video D. Franciscum congruentissimè, & sanctissimè gloriari de mysterijs cælestis sibi reuelatis. Imprimis, quia hoc faciebat non proprio affectu, sed Diuino Spiritu, vt potè in Dominum IESUM transformatus, proinde nullam in hoc iactantiam incurrit, quin potiùs suam Deo obedientiam præstitit. Præterea, esto laus in ore proprio vilecat, dum ad propriam ostentationem profertur; tamen quando ad proximorum ædificationem ordinatur, iustissimè & sanctissimè fieri censetur. Atqui Diuus Franciscus, non ad ostentandum seipsum, sed ædificandos proximos, proclamauit sibi reuelata esse secreta cælestia, vt illos ad ardentem Christi passionis contemplationem alliceret, vt palam habetur ex eius verbis: *Ego inquit stigmata Domini in corpore meo porto.* Vt scilicet; nullus peccator deinceps animum

abijciat, dum Franciscum ita Christo conglutinatam spectat. Ergò non inuadit, sed vtiliter hoc fecit. Ad extremum: quia alijs sanctissimis Heroibus, licuit suas laudes fuisse prædicare, quin illam iactantiam notam incurrisse censeantur. Nam Moyses de seipso fatur Num. 12. *Erat Moyses vir mitissimus supra omnes homines, qui morabantur in terrâ.* Similiter Iob de seipso dicit: *In omnibus his non peccauit Iob labijs suis, nec stultum quid contra Deum locutus est.* Iob. 1. Ezechias pariter suas virtutes coram Deo promulgauit: inquit: *Obsecro Domine, memento quæso, quod ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est, in oculis tuis fecerim.* Quid loquar de Dîno Paulo, quem constat suas virtutes palam in lucem, & in omnium aures intulisse. Nam in Epist. ad Rom. cap. 8. commendat suam in charitate constantiam: *Certus sum, inquit, quia neq; mors, neq; vita, neq; Angeli &c. neq; creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, & cap. 9. commendat suum animarum zelum: optabam, inquit, anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Et 1. Corint. 9. non mediocriter commendat suam viuendi asperitatem inquit: *Sic curro non quasi in incertum: sic pugno, non quasi ærem verberans: sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo.* Et 1. Corint. 2. laudat suum prædicandi feruorem, ac Spiritum: *Sermo, inquit, meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humana sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis.* Et 2. Corint. 6. suos labores fuisse de prædicat: *In omnibus, inquit, exhibemus nosmetipsos, sicut Dei ministros, in multâ patientiâ, in tribulationibus, in necessitatibus.* Et 2. Corint. 12. reuelationes suas palam omnibus euulga: *Veniam, inquit, ad visiones & reuelationes Domini, scio hominem in Christo ante annos quatuordecim, raptum vsq; ad tertium cælum.* Deniq; 2. Tim. 4. virtutis suæ perfectionisque progressum, vsq; ad finem vitæ, dilucidè inculcat: *Bonum, inquit, certamen cerraui, cursum consummaui, fidem seruaui, in reliquo reposita est mihi corona iustitiæ.* Si ergò veteribus illis Patriarchis licuit suas virtutes commendare, cur Diuus Franciscus nefas esse debeat, de reuelationibus à Deo sibi factis gloriari? cum non propriam, sed diuinam gloriam, & animarum salutem in hoc maximè spectet. Quid itaque Pater æternus paruulo Francisco reuelauit, perpendamus.

Sanctus Anselmus in ista sacrâ visione, de quâ Beatus Franciscus sibi à Christo factâ gloriatur, dicit illi reuelatum fuisse mysterium passionis Dominicæ: *Abscondisti hæc: hoc est* (inquit Anselmus in

personâ Saluatoris:) *sacramentum me aduentus, & passionis.* Cæterum stupor me inuadit, quomodo Christi passionis reuelatio ira erexit D. Franciscum, vt palam in oculis totius mundi gloriaretur. utiq; tot alijs Sanctis sacram Redemptoris nostri passionem reueratam fuisse credimus, ex historijs Ecclesiasticis. Cur ergo Beatus Franciscus de hac reuelatione, tantam sibi soli sacrâ gloriari voluit? Causam ego conijcio: quia Deus sua mysteria dupliciter solet reuelare, alijs sufficienter tantum; alijs verò etiam efficaciter. Quibus illa sufficienter reuelat, illi non nisi, obscure & sub ænigmate reuelata mysteria cognoscunt. At verò, quibus efficaciter reuelat sua mysteria, illi clarè ea intuentur. Quod manifestè deduco ex sacro Euangelio: ubi Christus Dominus Patrem æternum, de istâ reuelatione sic alloquitur: *Abscondisti hæc à sapientibus, & reuelasti ea paruulis.* Vbi Laurentius de Aponthe indagans, quonam modo absconderit hæc mysteria à Sapientibus? an positiuè, hoc est; excæcando eos, & nolendo, vt ipsi ea viderent; an certè negatiuè solum: videlicet; denegando eis auxilia efficacia, & tantum sufficientia dando. Quam responsum approbat Gregorius Magnus lib. 25. Moral. cap. 9. *Inducere, ait, noctem Dominus dicitur, non quod tenebras inferat, sed quod obscura corda peccantium misericorditer non illustret.* Ergo abscondit non præbens auxilia superabundantia. At verò, quibus efficaciter reuelat, illis sua mysteria manifesta ostendit, & ad suam latetiam atque gloriationem, de tanto beneficio incitat. Persequebatur Saulus supra modum Christi Ecclesiam, & ecce dum maximè effrenis diuinam lacefferet bonitatem, à Christo crucifixo illuminatus est, vt docet D. Thomas, 1. 2. q. 112. art. 2. ad 2. *Subito, inquit, cum esset in progressu peccatorum, motus est perfectè à Deo cor eius, audiendo & addiscendo, & ventendo, & ideo subito gratiam consecutus est.* Quid obsecro tam repentinam & stupendam conuersionem effecit? equidem Christi crucifixi imago, qui in formâ crucifixi Saulum ad persequendum Christianos properantem, alloqui dignatus est: *Saule Saule, quid me persequeris.* Sic enim ipsemet de suâ conuersione testatur, 1. Timor. 1. *Christus, inquit, IESUS venit in mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum.* Persistebat in suâ incredulitate Thomas Apostolus, sed ubi Christus præfens sua vulnera ei obijcit, protinus Deum verum confiteatur: *Domine, inquit, meus, & Deus meus.* Sic planè multis

Deus sua
mysteria
dupliciter
reuelat.

Deus sua
mysteria
abscondit
sapientibus
solum
negatiuè,
Gregori⁹
Magnus,

D. Tom.

1. Tim. 1.

Deus Beato Francisco effica-
citer sua
mysteria
reuelauit.

multis quidem Deus suae passionis myste-
ria reuelauit; quia tamen solam sufficien-
ter, idem facultas gloriandi de ista reue-
latione, non est eis concessa. Beato au-
tem Francisco, quia reuelauit eadem ef-
ficaciter, ad viuum in eius corpore sua
stigmata depingens, idcirco meritis glo-
riatur, ut potest lumine praesentiae Christi
recreatus, quod non solum sanctissimae
eius humanitatis, verum & ueritatis Diuini-
tatis intuitionem, tunc (ut ego opinor) frui
potuerit.

Et licet id derogare videatur, San-
ctorum Patrum ac Theologorum testimo-
nijs, qui Deitatis uisionem in praesenti sta-
tu, oculo corporeo impossibilem esse con-
stanter affirmant. Quippe hanc senten-
tiam antiquissimus ex Patribus tenet Dio-
nysius Areopagita, de caelesti Hierarchia
cap. 4. ubi docet. Theophasias, id est;
Diuinas apparitiones, quae in sacris lite-
ris referuntur, non esse immediate in ef-
ficientia Diuina: quam nemo, inquit uidit neque
uidebit, scilicet in hac uita: sed esse secundum ali-
quam formam spectabilem, imaginabilem, aut in-
telligibilem; huius tamen uita statui congruentem.
Et rursus lib. de mystica Theologia cap. 1.
docet. Moysen in monte non uidisse Deum:
est enim, inquit, inuisibilis. Sed locum ubi
stetit. Accedit Tertullianus lib. aduersus
Praxeam cap. 14. asserens neminem Pro-
phetarum claram de Deo notitiam in hac
uita habuisse. Inuenimus, inquit, Deum a mul-
tis uisum, secundum hominum capacitates, non se-
cundum plenitudinem Diuinitatis. Quod statim
probat: quia si illis Prophetarum Deum uideret
secundum plenitudinem Diuinitatis, moretetur

Dionysius
Areopag.

Tertullianus.

Exodi 33.

Gen. 33.

Gregorius
Nazian.

Ioan. 1.

S. Cyrillus
Chrysost.
Theophy-
lae.

iuxta illud. Exodi 33. Non uidebit me homo,
& uiuet. Atqui Iacob Deum uidit, & ta-
men non est mortuus. Gen. 33. Vidi Domi-
num facie ad faciem, & salua facta est anima
mea. Ergo non uidit secundum plenitu-
dinem Diuinitatis, sed secundum homi-
nis capacitatem. Sic expressè Gregorius
Nazianzenus orat. 34. de Iacobo docet:
Nec Iacobus, inquit, ipse, nec quisquam eo su-
blimior, ad hunc usque diem gloriari potuit, se to-
tam Dei naturam oculis uisurasse. Moxque de
omnibus alijs Patriarchis idem concludit.
Neque hi de quibus loquor, neque quisquam alius eius-
dem ordinis, Dei naturam aut uidit, aut alijs pro-
didit, & patefecit. Patrocinantur huic sen-
tentiae sacrarum literarum documenta.
Nam Ioan. 1. dicitur. Deum nemo uidit un-
quam, unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse
enarrauit. Vbi S. Chrysostomus. hom. 14. Cy-
rillus Alex. lib. 1. cap. 22. Theophylactus,
& alij, discrimen inter Christum Domi-
num, & ceteros homines istud ponunt,

quod sicut Christo Domino uisio beati-
fica collata fuerit in hac uita, sic ce-
teris hominibus denegata significetur.
Quod luculenter declarat Christus Do-
minus Ioan. 6. inquit: Non quia Patrem
uidit quisquam, nisi is, qui a Deo est, hic uidit Pa-
trem. Quasi diceret: sicut ego solus a Pa-
tre natus sum; ita ego solus uidi Patrem.
Insuper ratio hoc ipsum suadet: quia in
uniuersalibus Scripturae principijs, nulla
exceptio admittenda est, sine aliquo ma-
gno aut Sanctorum Patrum, aut Scriptu-
rae fundamento. Atqui uniuersalia Scriptu-
rae principia haec sunt: Neminem in hac ui-
ta Deum clare uidisse. Ut iam constat ex al-
legatis Scripturae locis: neque ullum ali-
cuius exceptionis fundamentum in sacra
Scriptura inuenitur. Ergo non uidetur
asserendum, D. Franciscum in reuelatio-
ne mysteriorum passionis, ipsiusmet diui-
nitatis Christi uisione donatum fuisse.
Confirmatur adhuc: quia huius uisionis
cognitio, neque fuit necessaria D. Fran-
cisco in hac uita, neque ullis ad aliquem
finem. Vel enim ad praemium? & hoc
non: quia tale praemium in statu huius
uitae non confertur. Vel ad docendum
homines? ut scilicet, Seraphicus Patriar-
cha, a Deo clare uiso, ad commendan-
dam fidelibus Christi passionem instruc-
retur, quod facilius ad hanc piam contem-
plationem, animos audientium traheret.
Et hoc etiam non: quia cum essentia
Diuina sit ineffabilis, nihil ad fandum, seu
ad praedicandum B. Francisco uisa con-
ferret.

Nihilominus, quod D. Franciscus
in reuelatione caelestium mysteriorum,
praesertim sub tempore impressionis sti-
gmatum, in hac uita clare intuitus fue-
rit Christi Diuinitatem, deduco hoc im-
primis ex titulo, quem illi Sancta Eccle-
sia attribuit, uocans eum Seraphinum.
Seraphim autem iuxta S. Isidorum lib. 7.
Etymologiarum, ex Hebraeo in Lati-
num, ardens, vel incendens interpreta-
tur, eam ob causam, quod inter illum,
& Deum, nulli alij Angeli consistant.
Vnde Sanctus Athanasius, Seraphinos
quanto uicinius coram Deo consistunt,
tanto magis claritate diuini luminis in-
flammari docet. Hinc in sacris literis Se-
raphim, dicuntur uelare faciem, & pe-
des sedentis in throno Dei, ut proinde
cetera Angelorum turba uidere Dei es-
sentiam plenè non valeat, quia Seraphim
illam tegunt. At, quis Deo uicinius un-
quam fuit, quam Beatus Franciscus, in
quem Redemptor noster uoluit transfor-
mari,

Ioan. 6.

Matt. 11.

Ibid.

B. Francis-
cus in hac
uita clare
diuinitatem
Christi
uidit.

S. Isidorus.

mari, qui sacris stigmatibus sibi impres-
sis, uelut Dei essentiam? Ergo nemo in-
ficiabitur, ex hac uicinitate, illum diui-
ni luminis claritate inflammari. Quod
mihi luculenter uidetur indicare hodie-
rum Euangelium, illa uerba Diuo Fran-
cisco attribuens: Omnia mihi tradita sunt
a Patre meo. Matt. 11. At, quae nam sunt
illa omnia, quae Pater aeternus Filio suo
tradidit? non alia certè, nisi clara Dei-
tatis intuitio: sic enim in eodem Euan-
gelio statim determinat Incarnata ueritas:
Nemo nouit Filium nisi Pater; neque Patrem quis
nouit, nisi Filius, & qui uoluerit Filius reuelare.
An non palam facit, possibilem esse Dei
uisionem intuitiuam in hac uita, ex specia-
li Redemptoris nostri indulto? Atqui Re-
demptor noster, uoluit defacto reuelare
Diuo Francisco suae diuinitatis claram in-
tuituonem, dum ei sacra sua stigmata im-
primeret. Quia in hac impressione, di-
cit se omnia Beato Francisco communi-
casse quae illi per aeternam generationem
tradita sunt, proinde & intuitiuam Dei
uisionem, cum illi comprehensua, ut
potest creatura non comperat. Ergo Bea-
tus Franciscus in hac uita, claram Deita-
tis intuitionem fruebatur.

Et profectò, si ex illo scripturae loco
2. Cor. 12. quoniam raptus est in paradysum,
& audiuit arcana uerba, quae non licet homini lo-
qui. plurimi Sanctorum Patrum, deducunt
S. Paulum clare Deum intuitum fuisse.
Sic expressè tenet D. August. Epist. 112.
cap. 12. & 13. Non sit, ait incredibile, qui-
busdam sanctis nondum ita defunctis, ut sepelienda
eadem remaneret, etiam istam excellentiam
reuelationis eius concessam fuisse. Quod existimo
cogitasse illum, qui uoluit dicere. Neque aduer-
satur huic sententiae, locus ille Exodi 33.
Non uidebit me homo, & uiuet. Quia iuxta
citatum S. Doctorem, intelligendus est
de uita carnali, & corporis concupiscen-
tijs dedita, ut sensus sit. Deum clare in
hac uita non uidebit, qui carnalem uitam,
& sensibilibus uoluptatibus mancipatam
uiuet. Ex qua doctrina facile quispiam
argumentabitur, iuxta doctrinam D. Au-
gustini, etiam in hac uita, clara Dei ui-
sio non repugnat illi, qui a corporeis il-
lecebris, & sensuum commercio se sub-
traxerit. Atqui D. Franciscus uiuens in
carne, carnis concupiscentijs praemor-
tuus fuit, ut uitam eius legenti manifestè
constabit. Ergo potuit Deum clare in-
tueri. Idem tenet D. Gregorius lib. 18.
Moral. cap. 28. ubi affirmans, neminem
in hac uita Deum uidere posse, statim
subiungit: nisi carnalibus uitijs praemortetur

S. Gregorius.

& aeternitatis amore inflammetur. Consentit
D. Anselmus in 2. Corint. 12. ubi de San-
cto Paulo sic dicit: Cur autem non credamus;
quod tanto Apostolo, Doctore gentium, raptò ad
istam excellentissimam uisionem, uoluerit Deus de-
monstrare, etiam in qua post hanc uitam, uidendus
est in aeternum. Tuentur quoque hanc asser-
tionem constanter Hugo Victorinus in
Annotat. in 2. ad Corint. q. 34. S. Tho-
mas 1. p. q. 12. art. 11. & 22. q. 175. art. 3.
& 10. de ueritate art. 11. ad 1. Scotus in
2. dist. 3. q. 9. &c. Si inquam isti omnes
Doctores, ex raptu Diui Pauli conclu-
dunt, illum claram Dei uisionem fuisse recrea-
tum: cur etiam pariter non liceat dedu-
cere, ex frequenti apparitione & collo-
cutione Christi cum Francisco, hanc pra-
rogatiuam ei fuisse concessam. Cum San-
ctus Bonauent. de illo dicat: Pro magna er-
ga pauperes liberalitate, & misericordia, meruit
sibi Christum apparere saepe, atque laudare erga pau-
peres suos propensum animum, ac liberalem manum
nunquam utique, uacuandam. Et ipse enim uelut
alter Paulus zelo diuini cultus exardescens,
saepius extra se rapiebatur, attestante id
D. Bonauent. cum intenderet, inquit operi
maximo cum seruire, adeo ut tanquam extra se
positus ab hominibus indueretur. Meo iudicio
tunc in reconditoribus Trinitatis myste-
rijs uersabatur.

Neque etiam de sunt grauissimae ratio-
nes, quibus propositum meum confir-
mem. Primae ratio haec est: quia cum
Christus Dominus orantem Franciscum
ante imaginem crucifixi alloqueretur:
ter de cruce ad eum dixit (Auctore D. Bo-
nauent.) Franciscus uade & repara domum meam,
quae ut cernis, tota destruitur. quasi diceret:
uides frigescentia corda hominum, Fidei
ac Religionis zelum emortuum, uirtutum
obseruantiam neglectam. uade ergo, &
repara corruptos peccatorum mores, er-
rores infidelitatis extirpa, recedentes ab
unionem Ecclesiae ad charitatem reuoca.
Atqui non aliter potuit hoc D. Franciscus
efficere, nisi feruenter praedicando my-
steria salutis necessaria, ut Trinitatis, In-
carnationis, Passionis Christi. Ergo con-
gruum erat, ut ad facilius munus hoc exe-
quendum, testis oculatus eorumdem
mysteriorum fieret. iuxta illud Act. 26.
Constituam te ministrum, & testem eorum, quae
uidisti. Expediebat quippe, ut Seraphicus
mundi reparator, non aliunde, quam ab
ipso Deo immediate, caelestium myste-
riorum cognitione instructissimus prodiret,
nam quemadmodum Christus Do-
minus, non solum propter dignitatem
personae, sed etiam propter dignitatem
munus.

S. Ansel.

Hugo Vi-
ctorinus.
S. Thomas

Scotus.

S. Bonau.

Idem.

Idem.

Act. 26.

muneris: scilicet; docendi & prædican-
di Diuina mysteria, beatificâ visione frue-
batur; ita cum proportionem, si non iugi-
ter & permanentem, vt Christus, saltem
per aliquam morulam, consentaneum
erat, vt hanc claram Dei visionem habe-
ret, quod perfectius insensatum mundum
docere posset. Hinc Diuus Bonauentura
de illo dicit: *Quamuis vir sanctus apud huma-
nos Magistros, & scholas non multum didicisset;
ita tamen sacras literas à Diuino Magistro Christo
didicit, vt viros etiam doctissimos, humanitas in-
structos, suâ eruditione, & scripturarum intelligen-
tiâ superaret.*

Altera ratio: quia in lege gratiæ,
multo clarior & abundantior facta est
Diuinitatis cognitio; quam in lege veteri.
Hinc Diuus Paulus comparans se cum
Moysæ, qui non nisi superinducto velami-
ne cum Deo loquebatur; dicit 2. Cor. 3.
*Nos autem reuelatâ facie gloriam Domini speculan-
tes, in eandem imaginem transformamur à clari-
tate in claritatem. Quasi diceret: multo cla-
rius & manifestius diuina mysteria; quam
Moyses, cæterique Patriarchæ contem-
plamur. Atqui Moyses tam familiariter
cum Deo colloquebatur, vt dicat scri-
ptura: Exodi 33. Loquebatur Dominus ad Moy-
sen, facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad ami-
cum suum. Et ipse Dominus de Moysæ di-
cit Numerorum 12. Ore ad os loquar ei, &*

x. Cor. 3.

Exodi 33.

Num. 12.

Deus in
hac vita
aliquibus
penam ge-
hennæ in-
fert.Canisius
1. 5. c. 17.

*palam, & non per enigmata, & figuras Dominum
videt. Ex quibus locis plurimi Doctorum
cum Diuo Augustino, & Sancto Thomâ,
non improbabiler concludunt, Moysen
diuinam essentiam in hac vitâ intuitum
fuisse. Ergo à fortiori in lege gratiæ, Diuo
Francisco vt potè Seraphico Patri, hoc
concedi debet. Et certè non minùs vi-
detur repugnare, vt Deus in hac vitâ, ali-
quibus hominibus inferat summum ma-
lum, cuiusmodi est pœna gehennæ; quam
vt concedat summum bonum, qualis est
clara Diuinitatis intuitio; cum Deus pro-
nior sit ad bonum; quam ad malum infe-
rendum. Atqui constat Deum, aliquan-
dò hominibus in hac vita existentibus,
intulisse pœnam gehennæ, vt Constantino
Coprônimo, acerrimo hosti Beatæ Vir-
ginis, qui vt refert Canisius lib. 5. de Dei-
para cap. 17. in fine, sub mortem ipsam
miserrimè est vociferatus, viuum se pro-
pter MARIAM Deiparam, inextinguibili
igni traditum esse. Quod pariter de alijs,
vt de Dathan & Abiron, qui descende-
runt in infernum viuentes, cæterisque, de
quibus crebrè sunt historiæ, dici potest.
Ergo non est, cur negetur Deum aliqui-
bus hominibus, sibi maximè dilectis, qua-*

lis fuit Beatus Franciscus, hanc cælestem
beatitudinem adhuc in terris commo-
rantibus concessisse.

Præterea, quod Diuus Franciscus dum
Redemptor noster Sacra Stigmata eius
corpori imprimeret, viderit clarè eius Di-
uinitatem; deduco ex fundamento Theo-
logico. Docent omnes Theologi concor-
diter, contra Origenem 1. Periarcho-
cap. 6. & 2. & hom. 13. 23. & 25. in Lu-
cam, beatitudinem non solum in sensu
composito, sed etiam in sensu diuiso, pec-
catum non admittere, sed omnem bea-
tutem reddere impotentem ad peccandum.
Et rationem dant: quia visio intuitiua
Dei, prædeterminat voluntatem videntis,
ad dilectionem Dei supra omnia, ita per-
fectam, vt sit saltem virtualis detestatio
omnis iniuriæ, etiam leuissimæ contra
Deum, seu omnis peccati etiam venialis,
& mediâ hac dilectione determinat vo-
luntatem ad non peccandum. Quod ex
eo liquet: quia intuitiua Dei visio, propo-
nit obiectum infinitè bonum, & summè
amabile, quo clarè semel viso, voluntas
ex se determinata ad bonum, non amplius
poterit se cohibere ab illius amore, omnia
quippe bona creata, quæ cum hoc summo
bono conferuntur, ita comparatione sum-
mi boni vilescunt, vt nullo modo valeant
voluntatem ad se trahere, nec aliquo amo-
re digna apparere. Sed eo ipso, quod cum
hoc summo bono oppositionem aliquam
comprehendantur habere, ratione cuius
oppositionis odio afficiuntur eadem ratio-
ne, quâ amore afficitur Deus summè bonus,
cum quo opponuntur. Iam verò volunta-
tem ex vi istius visionis determinatam ad
hunc amorem, medio illo determinari ad
non peccandum, est omnino certum: quia
actuale peccatum cum hoc amore com-
poni non potest. Non enim naturaliter,
potest homo simul actu Deum diligere, &
illi iniuriam inferre. Ideo etiam in viâ
actûs dilectionis Dei, qui est detestatio
venialium, componi non potest cum actu-
ali culpâ, etiam veniali, quæ est leuis. Im-
mò visio Dei immediatè & per se, tam in-
sensu composito: quam in sensu diuiso,
etiam secluso amore, prædeterminat im-
mediatè voluntatem ad non peccandum.
Ratio: quia sicut prædeterminat ad a-
mandum Deum; ita etiam prædetermi-
nat ad illum non odio habendum, seu iniu-
riam illi non inferendam. Motiua enim
quæ trahunt voluntatem ad amorem; eti-
am trahunt ad negationem odij, & iniu-
riæ Deo inferendæ.

Reflectite hinc quæso paulisper ve-
stram

Beatitudo
seu visio
Dei intuiti-
ua red-
dit homi-
nem im-
peccabi-
lem

stram considerationem, in Diuum Franci-
scum; an non immunem eum ab omni
peccato facilè deprehenderis? Ex duo-
bus potissimum innocentiam primi homi-
nis, in felicissimo illo statu, in quo condi-
tus erat, absq; peccato degentis colligunt
Doctores. Imprimis ex obedientiâ crea-
turarum ipsi præstitâ. Adamo enim cun-
cta animantia, & volucres offerebant obse-
quium. Genes. 2. *Formatu Dominus Deus de hu-
mo cunctis animantibus terræ, & vniuersis volatili-
bus cæli, adduxit ea ad Adam, vt videret, quid voca-
ret ea.* Videte, an non simile imperium,
super omnibus animantibus habuit B.
Franciscus. Non modò (ait S. Bonauentura)
fratres sui Viro Sancto obediebant, verum
etiam ferae & immanes bestie, atq; etiam volucres
viro sancto obtemperabant. Cum enim ipse volebat,
vt suo eum concentu delectarent, id statim faciebant;
cum autem contra sibi videbantur importune, quomi-
nûs preces suas funderet, inebat eum vt tacerent; atq;
hoc modo illic aues ipse continebant, & consue-
bant, atq; parebant Francisci voci. Immo, & Fi-
lij Seraphici Patris, à Guadingo feruntur
alicubi volueribus ex Francisci nomine,
imperitasse, auesq; obsequium illic præ-
stitisse. Quid hæc obedientia animan-
tium? nisi summam innocentiam, & vi-
tam prorsus ab omni labe peccati im-
munem Diui Francisci testatur. Deindè,
innocentiam primi parentis, ex eo depre-
hendunt Doctores, quod adeò Numini ad-
dictus hærebat, vt neque cibo accipiendo
operam expediens, à Deo abstraheretur.
An non similis Francisci adhærentia Nu-
mini, à qua eum nec cibi voluptas, nec do-
lorum acerbitas, poterat separare. Homo
innocens, escas in lignis paradisi accepit,
vt simul manum fructibus, & oculos cælo
traderet. Verum, vbi piaculum incurrit,
deorsum in terram inclinauit, ex imisq;
elementis quæritauit escas, quæ oculos,
manus, attentionem, totumque hominem
abriperent. Vteleganter Tertul. lib. de
cibis Iudaicis exponit: *Nam inquit, & inno-
centia disceptatos alimenta ex arboribus, adhuc sibi
benè conscios homines, ad superna subrexit, & com-
missum delictum ad conquirenda frumenta, terræ so-
lò, deiecit.* At verò D. Franciscus, dum co-
mederet, sic in cælum animi eleuabat
lumina, vt extasi felici, cælestem satian-
dus dulcius abstraheretur ad mensam. Et
vnde obsecro tanta Diuo Francisco san-
ctitas & vitæ puritas, vt quodam modò
ad impeccabilitatis statum ascenderet?
Equidem non ab intrinseco; omnes quip-
pe nascimur iræ filij, in peccata proni.
Igitur ab extrinseco, per exhibitam Diui-
nitatis claram visionem, quæ ita illum in-

amorem rapuit, vt toto vitæ tempore eius
conuersatio in cælis esset.

At, miraberis forsitan, si Diuus Fran-
ciscus, piè & probabiliter creditur, vitam
suam absque peccato transexisse, quare,
instituto suæ Religionis ordine, tam auste-
ram egit pœnitentiam? vt corpus suum
mirum in modum excrucicaret. Cum enim
sanctitatis hostis, Francisco maximè inui-
deret, & ei perpetuò insidiaretur, tenta-
uit Virum sanctum de sensuali delectatio-
ne. Cum verò Franciscus sensisset tales
Dæmonis insidias, cepit carnem suam acerbissi-
mè castigare, dicens sibi ipsi. *Eia frater asine, sic te
debet manere, sic subire flagellum. Insuper admiran-
do seruire spiritus animatus, aperta cellâ, foris exi-
it in hortum, & in magnam demergens nuem cor-
pusculum iam nudatum, septem ex ea plenis manibus
cepit compingere massas. Ecce inquit hæc maior vxor
tua est; quatuor isti duo filij, & due filie; relique
due, seruus & ancilla. Festina igitur omnes indere,
quia frigore moriuntur. Quibus dictis illud tenta-
tor recessit victus, & Franciscus cum triumpho rediit
in cellam, Auctore D. Bonauentura. Ergo
apparet Beatum Franciscum, non fuisse
immunem à peccatis actualibus, cum
mortificationes, cruciatus corporis, &
proprii, actus pœnitentiæ, non nisi ob pec-
cata commissâ suscipiantur. Vt nodum,
difficultatis exoluam, suppono pœnitenti-
am dupliciter sumi posse. Primò genera-
liter, quatenus est principium eliciens de-
testationem honestam peccati, vbicunq;
sit, per quodcunq; motiuum, etiam ho-
nestum. Et hoc modo, non est pœnitentia
virtus, à cæteris distincta: quia cuiuscun-
que virtutis est, non solum amplecti suum
obiectum bonum, sed etiam malum eius
oppositum detestari. Vnde sicut cæteræ
virtutes fuerunt in Diuo Francisco, ita &
pœnitentia in eodem debuit esse, quâ ma-
lum vbicunq; esset, detestabatur. Se-
cundò accipitur specialiter, quatenus est
principium eliciens honestam detestatio-
nem peccati, ex certo aliquo motiuo: quo
pacto dicitur specialis virtus pœnitentiæ.
Hoc verò proprium motiuum pœnitentiæ,
adhuc dupliciter sumi potest; adæquatè &
& inadæquatè. Adæquatè sumptum, est
ius diuinum, quomodocunq; violatum
fuerit compensandum. Et hoc modo pœ-
nitentia fuit in Beato Francisco; immò
& in Christo Domino, quatenus peccata
omnia, vbicunq; erant, detestabantur,
vt ius Diuinum seruaretur. Inadæquatè
verò acceptum, est ius Diuinum, ex debi-
to propriæ voluntatis refarciendum: &
cum per hoc motiuum, solum proprium
peccatum retractetur; Beatus verò Fran-
ciscus*

S. Bonau.

Pœnitentiæ
duplex ac-
ceptio.

Ff

ciscus

S. Franci-
scus ex su-
ma humi-
litate pæ-
nitentiam
egit.

S. Bonau.

ciscus vitam ab actuali peccato immunem duxit, idè pænitentiam ita propriè ac formaliter sumptam, exercere non potuit.

Ceterum, ad strictè agendam pænitentiam, toto vitæ suæ tempore perduxit eum summa humilitas, ut ad instar Redemptoris multa nobis promeretur. Sic de illo fatur D. Bonaventura: *Accidit inquit semel, ut infirmitate grauatus, rigorem abstinentiæ, pro recuperandâ sanitate modicum relaxaret. Viribus autem corporu vtrunq; resumptis, corde humilis; non est inquit conueniens, ut populus abstinentem me credat, & ego contrario reficiat carnaliter in occulto.*

Surrexit itaq; verò humilitatis spiritu inflammatus, & in platea ciuitatis Assisij, populo conuocato solemniter, cum fratribus multis, quos secum adduxerat: maius templum introiuit, faneq; ad collum ligato. nudum se trahi præcepit vsq; ad lapidem, in quo malefactores puniendi consueuerant collocari: supra quem consendens, licet quaternarius esset, & debilis, acerbis frigoris tempore, cum multo animi vigore prædicauit: asseruitq; audientibus cunctis, se non tantum spiritualem honorandum, quinimò tantum carnalem & glotonem, ab omnibus fere contemnendum. En veram nostri Redemptoris imaginem: Redemptor noster, cum esset Dominus inaccessæ Maiestatis, puluerem tamen se vilissimum nuncupauit. Pulvis sum, inquit non homo, vermis, opprobrium, & abiectio plebi. Diuus pariter Franciscus, ne ab humilitate calettis magistri aberraret, abiectissimum se in oculis hominum voluit haberi. Documentum hinc certum sumite Catholici, pænitentiam ut vobis sit proficua ad salutem, cum humilitate debere esse coniunctam; ita ut sine hac, nihil omnino valeat. Quod autoritate sacrarum literarum euidenter comprobo: grauissimè olim Saul deliquerat, pænitudineq; ductus multoties ingeminauit: peccauit; & tamen miserabiliter reprobatus interiit. Vnde quæso pænitenti Regi damnatio? equidem ex defectu humilitatis: quia mox subdidit: peccauit inquit, sed honora me coram senioribus Israël. 1. Reg. 15.

1. Reg. 15.

Saul ob defectum humilitatis damnatus.

Rupertus.

Quia ergo Hypocrita erat, corde superbus, externam solum affectans ad occupandos populi honores, humilitatem; idè à gratia Dei excidit, ut ingeniosè discit Rupertus lib. 2. in Apocal. cap. 2. inquit: *Honorem ergò vel gloriam non Dei, sed suam ista confessione mercari voluit, dicendo: peccauit. Iustò ergò solium eius, de loco suo moueri debuit.*

Hinc illud adagium meritò creuit, *Humilitas circuli*; ad ostendendum, quòd omnis hypocrita, circulariter ambulet: videtur enim ad ima procedere, & repente ad suprema confurgit. Quia se deprenendo, plausum & honorem populi ven-

ri procurat; ut manifestè constat de Simone Mago, de quo S. Lucas Actor. 8. describit. Tunc, inquit, *simon & ipse credidit, & cum baptisatus esset, adhaerebat Philippo.* Et nihilominus, cum potestatem patrândi miracula, pecunijs exhibitis conaretur acquirere, audiit à Simone Petro: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* At cur Simon in Simonem tam irreconciliabilis extitit? sane idè: quia se ostentauit hypocritam, efficiendo circulum, humiliando se coram ouibus Christi, ut honores mercaretur. Ita concludit Tertullianus lib. de Idololatre: *Simon, inquit Magus iam fidelis, quoniam aliqui de circulatoria secta cogitaret, maledictus ab Apostolo, de fide reiectus est.* Sic quisquis simulat quidem se pænitere, sed veram humilitatem in corde non habet, in casum eius pænitentia abibit, & tantum maledictus de fide reijciatur. Diuus itaque Franciscum, ceu verè pænitentia archetypum, imitari necesse est, qui adeò profunda humilitati fuit addictus, ut cum omnes homines in suâ sanctitate & perfectione, longè prætergressus esset, ad gradum tamen sacerdotij ascendere non audebat, propter reuerentiam sacramenti Eucharistiæ, à qua veteres illi Eremitæ, non solum multos dies, sed etiam multos annos, reuerentiæ causâ abstinebant. Ut de Paulo primo eremico cultore, Diuo Benedicto, pluribusque alijs tritum habetur. Hinc S. Romualdus, Camaldulensis Ordinis insignis Abbas, suis Religiosis præceperat, ut quo die in oratione tepidiùs se gererent, eodem à sacro faciendo, reuerentiæ causâ abstinerent. Quòd si in Scriptura Sacra multi laudantur, recedentes à Christo Domino, propter reuerentiam, ut Diuus Petrus Lucæ 5. exclamans: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Vbi Diuus Ambrosius: *Admirabatur, inquit, dona diuina, & quo plus meruerat, hoc præsumebat minus. Similiter centurio Matth. 8. dicens: Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* De quo D. August. Serm. 74. de tempore: *Tectò inquit non recipiebat, corde recipiebat, quanto humilior, tanto capaxior, tanto plenior.* Si inquam, horum omnium modestia, à Christo recedentium, laudabilis censetur, quomodo profundissima humilitas Diui Francisci, ad sacerdotium ascendere, non præsumentis, maxime commendabilis non censetur.

Agitant Philosophi quætionem celebrem, & haud ineruditam. An Deus possit creaturam aliquam, ita perfectam creare, ut iam perfectior illâ dari nequeat? Et quidem S. Thomas 2. contra gen-

tes

ri procurat; ut manifestè constat de Simone Mago, de quo S. Lucas Actor. 8. describit. Tunc, inquit, *simon & ipse credidit, & cum baptisatus esset, adhaerebat Philippo.* Et nihilominus, cum potestatem patrândi miracula, pecunijs exhibitis conaretur acquirere, audiit à Simone Petro: *Pecunia tua tecum sit in perditionem.* At cur Simon in Simonem tam irreconciliabilis extitit? sane idè: quia se ostentauit hypocritam, efficiendo circulum, humiliando se coram ouibus Christi, ut honores mercaretur. Ita concludit Tertullianus lib. de Idololatre: *Simon, inquit Magus iam fidelis, quoniam aliqui de circulatoria secta cogitaret, maledictus ab Apostolo, de fide reiectus est.* Sic quisquis simulat quidem se pænitere, sed veram humilitatem in corde non habet, in casum eius pænitentia abibit, & tantum maledictus de fide reijciatur. Diuus itaque Franciscum, ceu verè pænitentia archetypum, imitari necesse est, qui adeò profunda humilitati fuit addictus, ut cum omnes homines in suâ sanctitate & perfectione, longè prætergressus esset, ad gradum tamen sacerdotij ascendere non audebat, propter reuerentiam sacramenti Eucharistiæ, à qua veteres illi Eremitæ, non solum multos dies, sed etiam multos annos, reuerentiæ causâ abstinebant. Ut de Paulo primo eremico cultore, Diuo Benedicto, pluribusque alijs tritum habetur. Hinc S. Romualdus, Camaldulensis Ordinis insignis Abbas, suis Religiosis præceperat, ut quo die in oratione tepidiùs se gererent, eodem à sacro faciendo, reuerentiæ causâ abstinerent. Quòd si in Scriptura Sacra multi laudantur, recedentes à Christo Domino, propter reuerentiam, ut Diuus Petrus Lucæ 5. exclamans: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Vbi Diuus Ambrosius: *Admirabatur, inquit, dona diuina, & quo plus meruerat, hoc præsumebat minus. Similiter centurio Matth. 8. dicens: Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* De quo D. August. Serm. 74. de tempore: *Tectò inquit non recipiebat, corde recipiebat, quanto humilior, tanto capaxior, tanto plenior.* Si inquam, horum omnium modestia, à Christo recedentium, laudabilis censetur, quomodo profundissima humilitas Diui Francisci, ad sacerdotium ascendere, non præsumentis, maxime commendabilis non censetur.

Agitant Philosophi quætionem celebrem, & haud ineruditam. An Deus possit creaturam aliquam, ita perfectam creare, ut iam perfectior illâ dari nequeat? Et quidem S. Thomas 2. contra gen-

tes

Quacumq;
creatura
producta
alia tem-
per perfe-
ctior pro-
ducibilis
est.

Henricus
Gregor.
Durandus
Almayn.

In Christo
omnes
perfectio-
nes emi-
nenti mo-
do conti-
nentur.

Donatus.

tes cap. 6. Et 1. p. q. 25. art. 6. & in 1. dub. 44. q. 1. art. 1. ad 3. Negatiuam Sententiam forciter propugnat, ex hoc fundamento. Creatura est quædam participatio, siue communicatio passiva diuinæ perfectionis. Ergo quantumcunque perfecta producatur creatura, poterit adhuc illâ alia perfectior, & perfectior in infinitum produci. Consequentia est manifesta: quia esse diuinum quod participatur à creaturis, est infinitum, proinde infinitis modis imitabile, & participabile. Ergo non potest ita perfectè ab vnâ creaturâ participari, quin possit magis ac magis participari ab aliâ, & consequenter quantumcunque perfecta producatur creatura, poterit adhuc alia, & alia perfectior essentialiter, in infinitum produci. Nihilominus tamen, non improbabiler affirmant, Henricus quodlib. 8. q. 8. Gregor. in 1. d. 48. q. 4. Durandus ibidem. d. 41. q. 2. Maior & Almaynus in 3. d. 3. q. Vnica posse à Deo ita perfectam creaturam produci, ut eâ perfectior dari nequeat. Neq; enim tunc Diuina omnipotentia exhauriretur, sed tantum reduceretur in actum sibi proportionatum: quemadmodum etiam Dei scientia non exhauritur per hoc, quòd omnia scibilia sciatur. Proinde, in tali casu illa creatura, omnibus modis participaret diuinam essentiam, eamque perfectè repræsenteret. Facite quæso experimentum istius veritatis in Beato Franciscò, & agnosceitis faciliè, illum non solum Angelis, sed etiam hominibus longè perfectiorem esse, qui ita perfectè Deum incarnatum repræsenterat, ut exactissima, & viuâ eius imago habeatur. Quod, ne tamen temerè asserere videar, liceat mihi id per discursum, paulò longius illustrare.

Indubitatum est apud omnes, in Christo ut homine, omnium hominum etiam possibilium perfectiones, eminentissimo modo fuisse contentas: eò, quòd iuxta doctrinam Apostoli, Christus secundum humanitatem, fuerit primogenitus hominum. Ergo cum in Beato Franciscum, per impressionem sacrorum stigmatum, voluerit transformari, nemo dubitabit, illum perfectionum omnium epilogum, cæterorum sanctorum compendium, & breuiarium extitisse. De quo meritò hic possem usurpare illud Diui Chrysosth. apud Nouarim. in Adag. diuers. 1. *Quæ autem lingua laudibus eius inuenietur equalis, cum omnia, quæ in omnibus sunt bona, animâ suâ vnâ possideat, & ea cunctis, plena accumulet, non solum hominum, sed etiam quod est amplius: Angelorum.* Nemo etiam dubitat, Luciferum fuisse cum maiori-

bus perfectionibus conditum; quàm cæteros Angelos, cum fuerit Princeps eorum, primusq; ex ordine Seraphico, qui Deo proximè adstant. Et Scriptura Sacra in multa eius encomia, tantum eminentissimi omnium, excurret. Ezechiel. 28. *Ezech. 28. Tu inquit signaculum similitudinis, plenus sapientiâ, & perfectus decore, in delicijs paradisi. Dei fuisti: omni lapis pretiosus operimentum tuum. Atqui sedes Luciferi in cælis, reseruabatur Diuo Francisco, teste D. Bonaventura: *Deuotus, ait, quidam Religiosus, aliquando in extasi positus, vidit inter multas in cælo sedes, vnâ præ cæteris digniorem, pretiosis ornatam lapidibus, & omni gloriâ resurgentem: & audiuit vocem sibi dicentem: sedes ista vnus de ruentibus fuit, & humilis seruatur Francisco.* Alij verò legunt; *vnici fuit de ruentibus, hoc est Luciferi, idè sic dicti, quòd sedes illa præ cunctis dignior, digniori Angelo esset præparata.* Ergo cum S. Franciscus non solum homines, sed etiam supremos Angelos longè transcendat, sedemque Luciferi in cælo occupet, apparet eum omnibus alijs creaturis, post Augustissimam cælorum Reginam, longè perfectiorem esse.*

Præterea, omnis perfectio possibilis creaturarum, in tribus maximè consistit. Imprimis, in dilectione Dei; Nam S. Ioannes de præcepto dilectionis loquens ait: *In hoc tota lex pendet, & Propheta.* Deinde, in paupertate, & humilitate: nam ex his duobus, summam perfectionem suam declarauit Redemptor noster, dum se pauperimum mundo ostenderet: *Pauper, inquit & mops factus sum, dum se ad summam humilitatem inclinaret: humiliavit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem.* Has duas virtutes velut principales, toti mundo commendare voluit: *Discite, à me, quia mitis sum & humilis corde.* Et quis obsecro exactius præceptum dilectionis diuinæ adimpleuit, quàm Diuus Franciscus? qui amore Christi exardescens, ita plenè Deo fuit immersus, ut cælesti volatu, tormentorum acerbiter superaret. Aliquando igniti ferri combustionem accepturus, ad sanitatem, ignis horrorem non experiebatur: quia totam suam cogitationem, ac mentem, Numinis præsentia libauerat. Quis illo paupertatis amantior? qui omnibus bonis terrenis renuntiavit. Admirando seruire (inquit S. Bonauent.) *spiritu ebris, totus coram omnibus denudatur.* Sic igitur seruus Altissimi, nudus relictus est, ut nudum sequeretur Christum. Quis illo humilitatis obseruantior? qui idè non se minimum, sed minorem appellauit, ut cum aliquis paruus adesset, Franciscus illo minor videretur: & si quis minimus appareret, Franciscus adhuc minimo minor

Ibidem. minor ostenderetur. Sic de illo testatur. Dicitur Bonauentura. Tanti ait Franciscus humilitatem faciebat, ut fratrem minorem socium suum, sibi imperare permitteret. Additque ulterius: propterea fratres suos minores appellari voluit, ut scilicet semper parvis, minoribus, & minimis, minores existerent.

Gloriare igitur deuotissima Patris Seraphici Religio, tibi quippe Franciscus suam strictissimam paupertatem promeruit, ut ad proximam Christi consanguinitatem, & fraternitatem admittereris. Tibi profundissimam suam humilitatem meruit, ut fieres, in Ecclesia Christi arbor ita magna, quod volucres celi, hoc est Principes, Reges Potentissimi, & Doctores, super eam relicto seculo conquiescant. Gloriare & tu

deuota Christianitas; quia hodie patrocinante B. Francisco, amplissimis Dei fauoribus repleberis, si te eius humilitatem sequi non piguerit. Sic fatetur D. Ambr. in Psal. 18. ostendens, Moysen, propter eximiam humilitatem, Pharaoni tanquam Deum imperitasse, eique reuerendum & amabilem extitisse. inquit. Et tu si vis, ut Moyses, tanquam Deus Regibus esse reuerentia, ut tanquam Deo videantur tibi esse subditi, contemne, quae seculi sunt. Ego vero addo: sequere humilem Franciscum, & Dominica passionis opus probrium, contende omnibus diuitijs praeferre.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Aquila in arduis ponet nidum suum, & pulli eius lambent sanguinem. Iob. 39.

Ostenditur B. Franciscum fuisse Aquilam grandem, quae pullos, id est, Christi fideles, sanguine, hoc est, caelesti doctrina pascebat.

Iob. 39. Mirabilem quandam natura indidit Aquilae solertiam, ut semper loca aspera, ardua, & inaccessa petat, atque in editissimis montium verticibus, & conspicuis, nidum suum ponat, ut testatur Iob: in petris manet & in praeruptis silicibus commoratur, atque inaccessis rupibus. Vbi a ceterorum animalium insidijs, & serpentum venenis, tuta degit aquila. Hinc Ezechiel, apertis caelis, in orbe aethereo vidit currum, cui insidebat portentosum animal, quatuor facies habens: & in medio eius, similitudo quatuor animalium. Quatuor facies vni. Ezechiel. 1. Prima facies erat leonina, altera bouina, tertia humana, quarta aquilina, ut describit S. Ioann. Apocal. 4. animal inquit primum simile leoni, & secundum simile vitulo, & tertium habens faciem quasi hominis, & quartum simile Aquilae volanti. Vbi Hugo Cardinalis, per faciem leonis, intelligit mansuetudinem mentis; per faciem bouis, robur ad labores indefessum: per faciem Aquilae demum, timorem Domini Dei. Richardus autem, per illud portentosum animal, intelligit predicatorum Ecclesiae Sanctae, qui ea, quae maxime ad salutem animae necessaria sunt, annuntiant. Cuius Sententiae annuit ipsa Sacra litera, de illo animali sic loquens: & totum corpus oculis plenum in circuitu. Per quod ut vult Galfridus, apud Six-

tum Senensem lib. 2. Bibliot. figurabat. Deus omnes Ecclesiae praelatos: quia nimirum tanta cura debet esse praelatorum, ut ita semper gregi credito sibi assistant, ut non solum, quid in medio eius, videant; sed etiam, quid circa illum agatur vnde, quaque prospiciant. Ita exponit S. Ambrosius: in circuitu inquit sedis, quatuor animalia sunt, quia Doctores populum sibi commissum, & a visibilibus, & ab invisibilibus hostibus, quantam virtute possunt, defendunt: in medio sedis consistunt, quia vnumquemque eorum, ut in virtutibus, omnibusque bonis operibus proficiant, admonere non desinunt. Vnde illa Ezechielis verba totum corpus erat plenum oculis, in Hebraeo textu vertitur, dorsa erant plena oculis, ut refert S. Gregorius Homil. 7. in Ezechiel. & Theodoretus. Et merito quidem, cum enim superiores, in dorso portent regiminis onus, ideo ibi oculos habere debent, ubi eorum pondus ne si tantum in facie seipsum circumspiciant, & non alios, aliorum casus, sit ipsorum ruina. Oculis ergo pleni debent esse Praetores Ecclesiae ob vigilantiam, & infomnium: quia expositi sunt ad custodiendum, non Inachi filiam, in vaccam mutatam a Iunone, quemadmodum de Argo pastore fabulantur Poetae: sed Dei Ecclesiam, fidelium animas, Christi Sponsas. Principes autem seculares, regna & Imperia;

non feras, sed homines reales. Debet insuper Praelatus Ecclesiae esse Leo, in vitijs persequendis; bos in suscipiendis laboribus, homo per compassionem, Aquila per contemplationem. At quis haec omnia non videt in B. Francisco, faciem Leonis habuit in praedicatione verbi diuini, quia illud ut Leo imperterritus, omnibus indiscriminatum praedicabat. Habuit faciem bouis: quia iugum Domini, cum omni suauitate portabat, religiosam paupertatem arctissime obseruando: quia contempsit omnia, & secutus est Christum, allectus illa S. Hieronymi persuasione, quae vrgebat Heliodorum, ut rebus humanis valere iussis, totum se in solitudinem conferret, sub Christo patiente, patienti Palaestram ingressurus: Filius inquit hominis non habet, ubi caput suum reclinat. & tu amplas porticus, & ingentia tectorum spacia metiris. Epist. 1. Quod amplius vrget, S. Bernardus Serm. 5. de omnibus Sanctis, ubi loquens de Christo Domino spinis coronato, dicit: Pudeat sectari gloriam membra, quibus caput suum tam inglorium exhibetur Pudeat sub spinato capite membrum fieri defecatum. Habuit faciem bouis, & ideo meruit, ut in eius corpore, Dei hominis, omnia passionis insignia, Seraphico ministerio imprimerentur: quia omnes suas liberas actiones in Deum dirigebat. Habuit denique faciem Aquilae, quia per diuinam contemplationem, usque ad inaccessiblem deitatis maiestatem, sapius euolabat; & quemadmodum Aquila, fulgentes Solis radios, irretortis oculis aspicit: Imo teste S. Augustino, visus eius Solis lumine quodammodo perficitur: Sol inquit iste, quo vere inter visibilia nihil pulchrius inuenitur, nostros sauciat & obtebrat oculos; aquilinos vero vegetat inspectus. Ita plane D. Franciscus, quo magis sua profunda contemplatione Deo immerfus harebat, intellectus eius supernae illuminationis radio collustratus, vegetior ad Deum, & inscrutabilia eius arcana cognoscenda euadebat. Quoniam igitur in arduis conmorante Aquila, ibi eius sanguine pascentur pulli, ideo hodie B. Franciscum, veram fuisse Aquilam, & pullos, qui eius sanguinem lambunt, ostendam.

Multum a veritate aberrarunt, qui gallo gallinaceo, aut Pauoni, in genere alitum, principem locum tribuunt: licet enim dimicans gallus, cantu suo exultans superbiat, & Leonibus ipsis omnium animalium ferocissimis, aspectu suo pauorem incutiat, regnumque, in quacunque sit domo, sibi usurpet. & ternas discernendo horas, quali guarus astrorum dicatur; ille tamen

sponte sua Aquila cedit, cuius non solum praesentiam, sed etiam vocem eminens expauescit. Pauo autem, licet ob versicolores pennas, praesertim si in rotas easdem expandit, omnium sit formosissimus, maiestatemque ac grauitatem incedendo praeferebat, atque rationis aliquo pacto esse particeps videatur, cum erectis caudae pennis, orbem gloriabundus effingat, idque aduerso maxime Sole, ut fulgentius radient. Nihilominus cum Aquila de dignitatis & nobilitatis loco, certare non potest, praesertim si volatus celeritatem, sublimitatem ac durationem, visusque acumen, animi generositatem, magnificentiam, liberalitatem, corporis robur, vim atque audaciam contempletur. Aquila enim reliquis omnibus volat altius, adeo ut caelum petere, illudque adniti contingere videatur: Hinc apud Ethnicos; Aquila Iouis nuntia dicta est, & a Theologis S. Ioanni Evangelista, quo nullus mystica, & caelestia Dei dogmata, accuratiori indagatione perscrutatus est, merito assignatur. Si enim S. Ioannes altius de Deo locutus fuisset, cum diceret; in principio erat Verbum, teste D. Augustino, nullus hominum potuisset intelligere. Propter eandem excellentiam Aquila, Romani bellica & triumphalia signa, eius imagine decorarunt, ob quod Romanus ales, Aquila nuncupata est. Nulla quippe orbis terrarum pars repperita est, humanae potentiae accessibilis, quam felicissimo huius Auis ductu, Romani suo non subiecerint imperio. Ita testatur Iosephus Lib. 3. de bello Iudaico c. 5. inquit: quorum cuiusque legioni praerat Rex ipsa omnium auium, & eadem velocissima, vnde etiam imperij signum ipsis est, & velut victoriae, in quocunque eunt. Omnium praeterea auium, reiecto expulsoque fabuloso Phoenice, quem sexcentos & sexaginta annos vulgus viuere censet, viuacissimam, solertissimam, ac velocissimam Aquilam esse, neminem latet. Nullum siquidem animal est, quod cum illa viribus contendere valeat. Aquila enim Dracones ad pugnam laceffit, & cum ijs decertat, Tauros adoritur, ac interimit; hinnulos vincit, vulpes lacerat, anguibus vescitur.

Praet igitur reliquis anibus Aquila, imprimis ex eo, quod in arduis montibus nidum suum ponat, per hoc Symbolifans, homines sanctitate eminentes, qui in sublime euolant, per diuinam contemplationem: quemadmodum docet S. Ambr. iustus inquit eleuatur ut Aquila, & nidum in sublimi facit. Talis Aquila fuit S. Franciscus, qui nidum suum in loco inaccessiblei colloca-

Aquila vocem per timet.

Pauo dignitate & nobilitate Aquila cedit.

Ioann. 1.

Romani Aquila ductu omnia imperia debellarunt.

Iosephus.

Phoenix sexcentis annis viuere.

Aquila viribus omnia animalia cedunt.

S. Ambr.

uit: in celis conuersatio eius. Christi Apostolus praecepit fidelibus, ut tanto videndi Dei desiderio flagrarent, ut etiam sponte suâ currentem, suis ad currendum precibus eum incitarent. Philipp. 3. *Nostri inquit conuersatio in celis est, unde etiam Saluatorem expectamus Dominum nostrum IESVM Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae. Quasi nihil aliud sit, Sanctos in celis conuersari, quam de celis expectare Saluatorem, quo caelestes efficiantur, & cuius corporalem pulchritudinem perfectissime imitentur. Ad hanc spem magis adhuc nos erigit Apostolus*

Timot. 2. Tit. 2. Sobrie, & iuste, & pie viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloriae magni Dei, & Saluatoris nostri IESV Christi. Ostendens, neminem sancte viuere, qui hac spe firmiter non innititur, ut ingeniose in hunc locum discurret S. Hieronymus. Qui pie inquit in hoc seculo uiuit, iuste beatam spem Christi, aduentum expectat: sicut enim impietas magni Dei reformidat aduentum; ita secura de opere suo, & de fide, illum pietas praestolat.

Hac vnâ spe de Christo Domino, omnes suas miseras, & extremas calamitates, Sanctissimus Patriarcha Iob consolabatur, postquam enim longissimam seriem malorum, quibus premebatur, recensuit; pro magno illorum solatio subiecit. *Sic quod Redemptor meus uiuit, quem uisurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciunt, & non alius; reposita est haec spes in sinu meo. Iob 19. In sinu itaque iustus Iob spem hanc reponebat, quia teste Pineda, laborum praemia & mercedes ibidem reponi solent, iuxta doctrinam Christi Luca 6. Mensuram bonam, & conseruatam, & coagitatam, & superfluentem dabit in sinum uestrum. Unde D. Paulus Christum Dominum, in patriâ videndum, ita ardentem sperabat, ut iam eum videre, & cum illo regnare sibi videretur. Deus inquit, qui diues est in misericordia, conuiuificauit nos Christo, & conresuscitauit nos, & consedere fecit in caelestibus in Christo IESV. Ephes. 2. Adhuc in futurum resuscitandus, & collocandus in throno gloriae iam se ob certitudinem spei suae resuscitatum, & collocatum inter caelestes ciues existimabat, & cum adhuc inter innumeras hominum uitae miseras versaretur, iam se inter immensas aeternae beatitudinis delicias, versari arbitrabatur. Quod D. Gregorius Lib. 21. Moral. Cap. 19. eleganter exponit: Tunc inquit Paulus fortasse in carcere versabatur, cum se consedere Christo in caelestibus testaretur. Sed ibi erat, ubi ardentem iam mentem fixerat: non illic ubi illum necessariò pigra adhuc caro retinebat. Eam ob causam Apostolus, Christum spem gloriae appellat: Christus*

inquit in nobis spes gloriae. Coloss. 1. Quia omnes aeterna gloriae fructuri, Christum Dominum, ut suae gloriae Authorem & donatorem, ardentissime desiderant. Imò & ipse Christus ex hoc mundo ad Patrem ascendens, hac vnica sui videndi spe, merentes discipulos consolabatur: Vado inquit, & venio ad vos. Ioann. 14. Hoc est, exponit Cyrillus Alexandr. lib. 10. in Ioann. Cap. 8. Si nunquam rediturum me dixissem, non iniuria, ingenti dolore atque foris iline percussus essem. Quoniam autem non abiturum solum, sed rediturum me affirmavi, cur quod maiorem asserere potest, animo voluit, & quod letitia causa est, non recordamini? Opponite dolorem gaudio: non enim solum ascendit me ad Patrem nuntiaui, sed rediturum rursum pollicitus sum.

Conuersatio itaque Beati Francisci, tota fuit in celo, qui paternam domum sponte deseruit, & mundum contempsit, ut solâ Christi passione, & ardentissimo videndi eius desiderio oblectaretur. Vidit hanc perspicax Aquila, res mundanas in comparatione caelestium, vilissimi puluisci vinbram praeferre. Inducebat Christus suos Apostolos, ut omnia in nomine eius a Patre aeterno peterent. *Si quid petieritis, Patrem in nomine meo, dabit vobis. Ioann. 16. ostendens orationem, quae non fit in nomine Christi, nullius efficaciae esse. Ut docet Rupertus. lib. 12. Solam inquit, huius uigentis Filij Dei nomen, quod est IESVS Christus, necessarium vniuersae Orationis est vehiculum, quo in celum directo cursu perierat consistit ante patris conspectum, salutemque de sinu eius, & gratiam sugere valeat remissionis peccatorum. Proinde, Oratio, quae non fit in nomine Christi, nihil obtinet: unde est illud Christi loquentis: vsq; modo non petistis quicquam. At, quomodo hoc subsistere potest? utique Sanctus Petrus in monte Thabor petijt: Domine faciamus hic tria tabernacula. Matth. 17. utique & Philippus petijt: Ostende nobis Patrem, & sufficit nobis. Quomodo ergo dicit Christus. vsq; modo non petistis quicquam. Respondet S. Augustinus, petierunt quidem Apostoli, Christo in terris commorante, multa; sed quia non aeterna, & animae salutem concernentia: ideò oratio eorum, pro nihilo reputata est. Petijt Petrus commoditatem, ut in illis splendoribus, qui Christo transfugurato in monte Thabor apparuerant, permaneret: Petijt Iacobus honorem, ut ad dexteram Christi sederet: Petijt Philippus ut solâ Patris aeterni momentaneâ visione, suum expleret desiderium. Et ideò nihil petierunt, quia terrena omnia pro nihilo habentur. Proinde S. Franciscus, videns omnia quae in mundo sunt, momen-*

momentanea esse, ardua petijt, & vsque in ipsis Christi passionis foraminibus, suam contemplationem fixit, solâ Christi mortis meditatione, solâ paupertate & nuditate contentus.

O verè sublimis & caelestis Aquila Beatus Franciscus. Ioui dicatam Aquilam, & eius scepro insidentem ferunt Lucianus & Oppinianus, ideòque auem Dei appellari suadent ratione naturali, historica, & fabulosa. Sicut enim Aquila visu est perspicacissimo, & oculorum acie subtilissima atque purissima; ita Principibus ad rectam rerum administrationem, summâ prudentiâ & perspicacitate, opus esse, certum est. Hæc Ioui aduersus Titanas proficiscenti, sacraque facienti, in auspiciis aduolauit, ut refert Lactantius.

Quemadmodum etiam cum Saturnum bello superaret, teste Seruio, ideòque victor, pro bono omine acceptam, tutelam suam addixit. Eam pariter Ioui cum Gigantibus prælio dimicanti, fulminum tela subministrasse, narrat Aglaosthenes, referens Iouem Aquilæ figurâ assumptâ, Naxum insulam, in qua primum infans Cretæ subreptus, educatus fuit, ut regnum conquireretur, petijisse. Hinc factum, ut in multis vetustis numismatibus, Aquila super Iouis fulmen cernatur, in alijs gestans Iouis, ac Iunonis effigiem. Quis talem Aquilam non fatebitur Beatum Franciscum. Ioui, hoc est vni trinoque Deo specialiter consecratam. Super fulmen Iouis pingebatur Aquila: quia peculiari priuilegio, à fulmine eam immunem esse, non tantum antiquorum monumentis ostenditur, sed etiam naturali ratione. Quoniam supra secundam aeris regionem, nubium ac fulgurum sedem, euolat. Fulmina autem non nisi ea, quæ infra se sunt, feriunt. Ita testatur Apuleius. Aquila inquit, cum se nubibus altissime subleuet, euecta a se ultra totum illud spatium, quo pluitur, & nungitur, ultra quod latum, nec fulguri, nec fulmini locus est, in ipso ut sic dixerim, solo ætheris, & fastigio hiemus, cum se extulerit, nutu elementi, leuorsum, & dextrorsum, tantâ corporis mole labitur, velificatas alas, quo libuit aduertens, modico caudæ gubernaculo. Ultra nubes, per austeram mortificationem euolabat. D. Franciscus, & ideò fulmina concupiscentiæ minimè ipsi nocuere: quia secum ubique Christi, & Augustissimæ Virginis veram effigiem, in corde intus per contemplationem, & exterioris in corpore, per caelestis Seraphini ministerium efformatam, gestabat.

Præter deinde Aquila beneficiâ alijs quibus, singularis enim quædam illi pietas

à natura indita est erga parentes, dum senes iam effecti, viribus rapinas amplius exercere nequeunt, tunc iunior Aquila, quasi pullos suos educare & nutrire solet. Nec minor ei in alias aues liberalitas: prædam quippe suam, nisi admodum famelicam, totam sola nunquam deuorat, sed aui- bus alijs, se eius rei gratiâ sectantibus, tantam mensam asseclis, communem exponit. Imò refert Peresius, quod dum ciconia senio iam confecta, pullos suos educare nequeat, Aquila illos accipiens, omni sedulitate nutrit, volatumque edocet. Beatus pariter Franciscus, Aquilæ liberalitatem imitatus, fuit beneficus in proximos, quos licet in summâ paupertate, mensam suam asseclas esse voluit, ut prædam sibi cæli concessam, cum omnibus diuideret, sciens talibus diuinam prouidentiam nunquam defuturam. Intendebat Beatus Franciscus, Saracenos & Turcas ad fidem conuertere, vidensque ad littora maris naues parari, petijt à nautis sibi quoque locum concedi, cumque illi recusarent, victus inopiam allegantes, exiguum de victu, quod secum portabat, ostendit eis, tradens illud fratri tenendum: *Auise pro fratribus in necessitate*. Postquam nauis in altum mare delata esset, tempestate exortâ iactari cepit, ita ut præ nimio fluctuum impetu, & fulminum commotione, Nauclerus subistere debuerit. Mox Beatus Franciscus, de illo exiguo victu omnib; elargitur, de quo tamen, tantum abest, ut diminueretur aliquid, ut potius accresceret: quia quod exponitur, augetur; minuitur autem, quod absconditur.

Nuntiauerat quondam iusto Iob famulus eius, de damno, quod in bonis eius temporaneis euenerat: *Ignis inquit, de celo cecidit, & traxit oves, puerosque consumpsit. Iob 1. Tacuit ad hæc patientissimus Vir, nec conquestus est, sciens planè oves minimè potuisse deperire quoad effectum, quoniam ex ipsorum lana, nudis pauperibus vestes comparabat, quod autem in pauperum usus erogatur, nec perire, nec minui potest. Sic exponit S. Chrysostomus. Homil. 3, in personâ Iob loquens. Si ego inquit solus indutus essem ex lana ouium, dolebam iuste: etiam autem pauperes induiebantur. Nunquid poterit Deus pauperes despiciere? reddet centuplum, neque enim per auaritiâ oves acquisiui. Nec sanè fefellit hæc firma in Deum confidentia. Iobum, quia omnia quæ perdiderat, in duplo postea recepit. Et addidit Dominus omnia, quæcumque fuerant Iob, duplicia. Iob 42. Reuoluite Minorum Annalia, & videbitis Ordinem Seraphicum, in tantâ professione paupertatis*

Pietas Aquilæ erga parentes.

Aquila prædam cum alijs diuidit.

Ciconia pullos educat.

B. Franciscus pauperes ad mensam adhibebat.

Visualia B. Francisci distributa, augebantur.

Iob. 1.

S. Chrys.

Iob. 42.

ratis, tantâ calitûs abundantia donari, ut nunquam eis ad congruam sustentationem necessaria deficiant. Vnde quæso ortum duxit huiusmodi rerum redundantia? e quidem ab ineffabili D. Francisci erga pauperes liberalitate, cum eius filij, tantum veri sui Patris imitatores, omnia munificâ manu omnibus elargiantur. Ita refert S. Bonaventura. Pro magnâ inquit erga pauperes liberalitate & misericordiâ, meruit Franciscus Christum sibi apparere sepe, atq; laudare erga pauperes suos propensum animum, ac liberalem manum nunquam vacuandam. Quia ergo ea omnia, quæ Ordo Seraphicus sibi à fidelib; oblata accipit, non asseruantur, sed omnibus exponuntur, idè tantâ abstinentium fructum multiplicatione, non imminuuntur, sed potius crescunt. Quia inquam omnibus libenter elargitur Beatus Franciscus, idè quoque ab omnibus accipit, redditus largitatis, unde quod dat recipit, & nunquam deficiunt thesauri, qui nunquam sepeliuntur, ut eleganter cecinit Alcimus lib. ad foror —

— Pars auget, & altera sumpta
Imminuit retinens, quas sola elemosyna seruat.

Quid de cibo spirituali loquar, quo B. Franciscus in hac vitâ reficiebatur? tanto erga proximos feruebat amore, ut velut alter Moyses pro eorum salute æternâ, de libro vitæ deleri paratus esset. Sic de illo fatur S. Bonaventura. Vi Franciscus firmitus in proposito suo, constantiusq; perseveraret, accedens ad Episcopum Assis, renuntiavit apud eum, omnibus bonis terrenis & continuo depositis omnibus vestimentis, restituit ea Patri. Admirando feruore spiritu ebrius, totus coram omnibus denudatur. Sic igitur seruus Altissimi, nudus relictus est, ut nudum sequeretur Christum. Et quemadmodum Christus nudus in cruce pendens, salutem nostram operatus est; ita B. Franciscus pro salute proximorum, pauper & nudus fieri voluit. Ieiunabat à festo S. Petri, ad Assumptionem Beatæ Virginis Mariæ; ab Assumptione verò, usque ad festum S. Michaelis, sciens bene, quod S. Michael habeat principatum super defunctos. Proindè, ut defunctis penas adhuc temporaneas sustinentibus proderet, arctissimo ieiunio, & duris mortificationibus seipsum macebat, cumque nihil haberet præter corpus & animam, ardorem spiritus sui, Patri æterno offerebat. Cum magna pestis apud Lacones grassaretur, oraculum Apollinis consuluit populus, quonam modo auerti posset, responsum dedit Apollo, finem fore mali, si generosam Virginem de mo-

re immolassent. Destinata est Helena, Virgo omnium pulcherrima ad victimam, quâ productâ in aciem, cum sacriaculus ensẽ eleuasset, Aquila de sublimi demittens se, rapuit ensẽ, atq; in armenta portans, super buculum eum posuit, & sic pestis cessauit. Plutarchus in Parallelis. Gliscebatur, & serpebat pestis ingens peccatorum in vniuerso mundo; Deus autem offensus tria flagella ad puniendum assumpsit, bellum, pestem, & famem. Sed amans humani generis S. Franciscus, suis intercessionibus Deum placuit, & nos ab interitu liberauit.

Rebellis, & in ipsam naturam crudelis Absalon, beneficiorum immemor, impiam & sacrilegam manum in parentem suum Dauidem extulit. Quid verò Rex Dauid, præcepit suo exercitui, ne in Absalonẽ seirent. Præcepit Rex Iacob, & Absalon, & Ethai dicens: seruare mihi puerum Absalon; 2. Reg. 18. Bone Rex, quid facis? utique perduelles de iure à quolibet possunt interfici? & criminis læsæ maiestatis rei, nullius parocinio digni habentur? An fortè ignoras dubiam esse martis aleam, & nunc huic, nunc alteri inimicam? Accepisti multa temporalia detrimenta ab insolente filio tuo Absalone, iniurias, dedecora, exilia, labores, apertissima insuper discrimina, non solum regni desolandi, sed vitæ etiam amittendæ subijisti. & tamen hostem tuum illasum seruare iubes? Respondet Abulensis, bona inquit fundamenta iecit bellandi, dum obliuiscitur sui, & vitam filij, propriæ anteponebat. Cui videretur subscribere Sacra pagina, quæ loco citato refert, Dauidem vehementi marore affectum fuisse ex nece Absalon. Contristatus Rex, ascendit in canaculum portæ, & fleuit, & sic loquebatur vadens: Fili mi Absalon, Absalon fili mi. Quis mihi tribuat ut ego moriar pro te. Vbi Sacra pagina euidenter ostendit, Dauidem non de proprio damno doluisse, illud enim modestissime tulit, non ausus præ humilitate ad illud depellendum, Arcam fœderis in prælium exportare, sed sacerdotem in hunc modum allocutus: Reporra Arcam Dei in urbem, si inuenio gratiam in oculis Domini, reducet me, & ostendet mihi eam, & tabernaculum suum; si autem dixerit mihi non places, præsto sum, faciat quod bonum est coram se. Sed doluit de ipsiusmet damno Absalonis, idque non temporali, sed æterno. Rescivit quippe improbum filium, temporalem mortem in prælio subuentem, æternam apud inferos subiturum, & idè hoc spirituale damnum filij, vehementer doluit. Hæc est mens D. Augusti.

Helena virgo ad victimam producta, per Aquilam liberatur.

Plutarchus in Parallelis.

Absalon in ipsam naturam crudelis.

Abulensis, bona inquit fundamenta iecit bellandi, dum obliuiscitur sui, & vitam filij, propriæ anteponebat.

Abulensis.

1. Reg. 18.

Ibidem.

S. Augusti.

Gauden-

Gaudentij Cap. 14. tom. 7. Plus inquit impus Absalon, patrem Sanctum Dauid, extrinxit; quàm rebellu afflixit. Vium namq; eum cupiebat comprehendere, ut qui malitiâ grassabatur, penitentia sanaretur. Erat ergo ille persecutor Patris, non solum populum Dei diuidendo, & contra legitimum Patris regnum arma portando; sed multo amplius persecutus est cor paternum, in illâ impietate moriendo. Talis fuit S. Franciscus, arguebatur sapientia à fratribus, quod corpus suum asperius affligeret, sed ille respondit, corpus temporaneum est, magis nos debet affligere, æternæ vitæ, aut gratiæ diuinæ, etiam per momentum amissio, quàm omnes corporis cruciatus; in exemplum enim alijs dati sumus, ut ex nobis regulam habeant, quomodo pro bonis spiritualibus laborandum sit.

Sed iam, quomodo pulli, quilibet, lambant sanguinem eius, inspiciamus. Nullam autem maiorem curam gerere, circa pullos suos, quàm Aquilam, conueniant. Auctores, cetera enim aues pullos suos pedum digitis comprehensos, quod lubet ferunt, quia timent eis ab auibus, quæ illis altius volant; Aquila verò, cum omnes volatûs sublimitate superet, ea de re securus est: attamen quia telo potest impeti, pullos suos alis exceptos per sublime vehit, insigni pietatis argumento, quasi corpore, clypei vice telis obiecto, sese discrimini malit exponere, quàm pullos perire, non detrectans vel vitæ propriæ dispendio, quam fœtui dederit, incolumem conseruare. Hinc maxima sollicitudine, pro nido pullisque tutandis excubias agit, quos si quando egrotare contingat, magnâ indulgentiâ ac benignitate in eos vititur. Vbi enim ob stomachi debilitatem, solidiorem cibum concoquere nequeunt, tunc sanguinem è prædâ exsuctum, oreq; haustum suo, Aquila in os pulorum euomit, quo pacto leui, ac digestu facili reddito cibo recreantur, qui morbis fracti duriusculum, seu difficiliorem conficere non poterant: & in hoc sensu dicuntur pulli Aquilæ, eius sanguinem lambere. Aquila enim teste Aldrouando, sine villo potu viuit, propterea, quod Auctore Suidâ, sanguis eorum animalium, quæ ceperit, ipsi sufficit, unde Oppianus refert Aquilas non aquam, sed sanguinem bibere, seu sorbilare. Ita planè Beatus Franciscus, sanguine ex prædâ Scripturæ Sacræ, aut verius lacte, hoc est; doctrinâ salutari pavit suos filios & fratres, quemadmodum olim Paulus Corinthios. Tanquam paruuli in Christo lac vobis potum dedi. 1. Corinch. 3. Vbi Apostolus ostendit, sermonem Dei simili-

Aquila ex omnibus auibus proliamans.

Pulli in quo sensu Aquilæ sanguinem lacte bibere dicuntur.

Aquila sine aqua potu viuit.

1. Cor. 3.

lem esse cibo: vtenim hic si temperatus sit, prodest; si immodicus, obruit; ita ille, si tempore opportuno instilletur, animi vires corroborat, quod si importunè exhibeatur, opprimit & extinguit.

Hoc docuit ipsemet Christus Dominus, qui auditorum dispositioni consulens, non importunè suam doctrinam ingeribat, sed commodam in occasionem reservabat: Adhuc inquit multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modò. Ioann. 16. Quasi diceret: ut exponit S. Chrysostomus. Non est ignorantia mea adscribendum, quod non dicam, quæ dicere oporteret; sed auditorum imbecillitatem. Hanc ob causam laudatur fidelis seruus, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore. Matt. 24. Hoc est, doctrinam salutarem in optimâ dispositione, seu occasione. Quia teste S. Thomâ, si seruus à Domino constitutus, vult dicere verba, quando non competit, perdit. Imò non solum in tempore doctrinæ præbenda est, sed etiam secundum mensuram, iuxta doctrinam Euangelij Lucæ 12. Vt det illis in tempore tritici mensuram, ut nimirum, non solum commoditas temporis, sed etiam capacitas Auditoris attendatur, ne si prædicator plura ingerat, quàm Auditor capiat, inutiliter refundantur. Sicut enim immodico cibo, non nutriuntur vires, sed obruuntur; ita vberiori celestium mysteriorum notitiâ, quàm fert animus, non pinguescit corpus, sed contabescit. Beatus itaque Franciscus, spectabat opportunitatem & temporis, & humanæ inclinationis, & tunc cum omni zelo, velut sanguinem iam proximè ad nutriendum dispositum, doctrinam æternæ salutis necessariam dabat, ut illam animo concupiscenti recipiens populus, cresceret in notitiâ celestium arcanorum, augetetur in virtutibus, pinguesceret in gratiâ sanctificante. Propinabat filiis suis in tribulationibus, tanquam paruulis lac, monendo, ut in diuinis meditationibus, & assiduis laboribus tempus consumerent.

Fabulantur Poëtæ, Gigantes toti mundo terribiles, hoc stratagemate debellatos fuisse, homines parvæ stature, qui in comparatione gigantum exigui puluisculi videbantur esse, terram terræ ingerebant, & montibus montes importabant, Aquila verò de super in eos proiciens fulmina, omnes ad interuersionem deleuit. Propter quod Aquila pede fulmen tenens, ab antiquis pingebatur. Cum enim Gigantes, Terræ caliq; filij, super altissimos montes conscendissent, ingentia saxa in Deos iaculabantur, quæ in mare deciden-

Sermo Dei importuna exhibitio nocet.

Ioann. 16. S. Chrysostomus.

Matt. 24.

S. Thomas.

Lucæ 12.

Gigantes quomodo debellati.

Fabula de pugna gigantū cum dijs.

Gg

tia,

tia, præaltas fecere insulas, proinde non nisi ad Aquilâ, videlicet montes euolante, & fulmina in montes gigantum proijciente, poterant debellari. Non aberrabit, qui insolentes hominum filios, obstinatos peccatores, alteros Gigantes appellare voluerit, qui suâ indomitâ viuendi licentiâ, bellum graue ipsi Deo inferre non verentur. Et quemadmodum iuxta Poëtarum commenta, sub illud Giganticum bellum, rumor erat inter Deos, neminem Gigantum occidi potuisse, nisi quispiam è mortalibus, in eius belli societatem à Dijs fuisset assumptus. Vbi Iupiter Palladis consilio, Herculem socium adsciuerat, qui primus omnium, Aleyoneum sagittâ confossum interemit. Ita planè Deus, graui iniuriâ à peccatoribus mundi laceratus, Beatum Franciscum, velut Aquilam sublimem, in societate belli assumpsit, qui ignita verba, tanquam fulmina ad aures hominum mittens, & tremendum Christi iudi-

cium futurum obijciens, diuinæ voluntati, rebelles hominum mentes feliciter subiugauit, quia omnes admonebat, & nemini parcebat.

Produxi itaque vobis Aquilam grandem, in petra paupertatis, & diuinæ contemplationis manentem; scilicet, B. Franciscum: ostendi illum fuisse beneficium in proximos, quia sanguine, idest, doctrinâ celesti pascebat pullos suos, quos Christo lesu, per ardentem prædicationem peperit. Quare tanquam veri pulli, ad hanc Aquilam, iam in illa sublimi petra eternæ gloriæ commorantem, accurrite; lambite sanguinem eius, hoc est doctrinam salutis, quæ vobis hodiè annuntiatur: haurite ex hoc Ordine Seraphico, copiosa suffragia, sumite consolationes spirituales, & patrocinante Beato Francisco, ab omnibus aduersis liberabimini.

(36)* (36)

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Depone ornatum tuum, vt sciam, quid faciam tibi. Exodi. 33.

Quia B. Franciscus ardens Dei & proximi charitate, splendidum mundi ornatum abnegauit, religioso cilicio contentus, ideo & suæ Religionis multiplicationem obtinuit, & Christo intus, ac extra, meruit conformari.

Fateor, non prohiberi hominibus vestium splendorem, cuiusque dignitati congruum, sed solum vanam in illis gloriationem. Quia nihil infamius est, quam efferi sordidarum erucarum & vermiculorum contextu, aut terre marisque excrementis, & reiectaneis? Quis enim non admiratur stultitiam eorum, qui populari aurâ, per huius mundi fretum prouehuntur, nec fluctuum discrimina, nec animos plebis, quouis vento mobiliore pertimescunt? Fumos sibi vendi gaudent, & puerorum instar, bullarum tumore, & versicolore apparatu capiuntur. Sic Cræsus Lydiæ Rex, ornatu Regio splendidus, sublimi throno insidens, Solonem interrogauit, an pulchrius vidisset spectaculum, sed factum suum arguens, responsum audiuit Solonis: Vidi inquit in gallis gallinæis, Phasianis, atque pamonibus. Laert. lib. de vitis Philosophorum, ostendens nitorem amicitus, sæpè vanitatis esse crepitaculum. Hinc Au-

gustus teste Suetonio Cap. 3. in vita eius, insigniorem corporis cultum. Superbia vexillum, & luxuriæ nidum vocitabat, & idè talem ornatum spreuit pia Regina, Esther. Tu scit inquit Domine, quod abomineris. Agnum superbiæ, & gloriæ meæ, quod est super caput meum, in die ostentationis meæ, & detestor illud. Esther 14. Pro sola quippè inanigloriâ, vestimentum pretiosius queritur, cum nemo ibi velit pretiosis vestibus indui, vbi alijs non possit videri. Hinc Damon cui-dam olim purpurâ insolentiùs se iactanti, ad aurem insusurravit: Heus tu, hoc ante gestabat ouis. palam faciens, ridiculos nos esse, qui carcerem nostrum aut hospitium, dealbamus, dum bellum à tartareo hoste, imminet, contra quem potius arma cilicij assumenda essent. Pudore non paruo nos afficiunt ipsimet gentiles, qui luxum in vestitu detestabantur. Augustus Cæsar non splendente purpurâ, sed domesticâ veste ab vxore, sorore, filia, neptibusque

Gentiles luxum vestimentorum

confecta utebatur, Auctore Suetonio. Adrianum Cæsare frequenter vili tunicâ coniectu procedentem in publicum, Et Septimium Seuerum abiecto amictu circumdactum, ita factum suum defendisse constat. Imperatoria maiestas virtute splendet, non corporis cultu. Vespasianus habitu neglecto, vix à gregario milite distabat. Alexander Seuerus nusquam holosericâ veste usus est. Quid loquar de Epaminondâ Thebanorum Duce clarissimo, cuius tanta fuit continentia, vt vnicâ veste contentus per totam vitam fuerit, & si quando vetustate detritam refarcire opus foret, domi se clausum continere cogebatur, dum facta vestis referretur. Non dissimili modo Agesilaus IV. Sparthanorû Rex, sub eadem veste, & æstiuos calores, & brumæ rigores pertulit. Rudolphus Austriacus Imperator primus, ita in cultu fuit moderatus, vt nihil à plebeio differret, plerumque veste cinereâ contentus. Procul ab ambitioso vestium nitore absuit S. Elisabetha Hungarorum Regum soboles, quæ in summâ opulentiâ, vili, trita, & pannosâ tunicâ vestiebatur, vt constat ex historia vite ipsius Cap. 7. apud Surium Nouembr. 19. Et profecto, male cedit hominibus nimium exquisitus vestium cultus, vt vel vnus Herodis exemplo

Epaminondas vnicâ veste tota vita contentus.

Exquisitus vestis vnus Herodis obfuit.

Herodes vnus à vermicibus acfuit.

Exodi 33.

Eccl. 11.

S. Bernardus.

constat, quem inanis vestium iactantia, ad finem miserabilem perduxit Aðor. 12. Statuto die Herodes vestitus veste Regiâ, sedit pro tribunali, & concionabatur ad eos; populus autem acclamabat Dei voces, & non hominis. Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eò quod non dedisset honorem Deo, & consumptus à vermicibus expirauit. En qualis finis gloriationis de superbo vestitu? Merito itaque Deus à suis Israelitis requirebat, vt latiores vestes, quibus in festiuâ celebritate Pentecostes, seu legis diuinitus acceptæ ornabantur: imò vt coronas, torques, monilia, & cætera corporum ornamenta, quibus in illis celeberrimi diei gratiam se excoluerant, abijcerent. Depone inquit ornatum tuum. Quia nimirum ille vestium splendor, erat illis occasio ad fastum, ad insolentiam, & ad grauem idololatriam. Quod magis expresse Sapiens Ecclesiast. 11. In vestitu inquit ne gloriaris vnquam, nec in die honoris tui extollaris. Quia videlicet diues ille, qui purpurâ & bysso, quotidie induebatur, grauitur torquetur apud inferos, cum non vestium, sed virtutum splendor, hominem exornet, & Deo acceptum reddat. Vt eleganter discit S. Bernardus Epistolâ 113. ad Sophoniam Virginem: Serica inquit, & purpurâ & cincturâ in facis, decorem

habent, sed non præbent. Quidquid tale applies corpori, exponit speciem suam, non deponit: secum denique tollit, cum tollatur ipsum. Porro decus, qui cum veste induitur, & cum veste deponitur, vestis proculdubio est, non vestitus. Tu ergo noli æmulari in malignantibus, & mendicantibus pulchritudinem alienam, vbi perdidit suam. Sanctus ergo Franciscus, noluit gloriari in vestitu, sed vilem & abiectam vestem assumpsit, velut alter quondam Iob. Saccum consui super cutem meam Iob. 16. hoc est, splendidum deposui ornatum, & asperum indui cilicium. De qua ego humili veste Beati Francisci, meum sermonem instituo.

Iob. 16.

Ignorabat forsitan B. Franciscus mundi politiam, quia cum mercatoris filius esset, negotiationi potius, in paterna domo commoratus inuigilabat, quam mundanæ elegantia. Nesciebat Principum aulas splendido famulantium comitatu egeret, quemadmodum docet Sacrum Euangelium Luca 7. Ecce qui in veste pretiosa sunt, & delictis, in domibus regum sunt: Quia cinereâ & abiectâ veste, ad aulam Christi se contulit, cum tamen & Christus, neminem in Regali suo palatio, sordido habitu cooperum patiatur. Splendidum ille quondam apparauerat conuiuium; & tamen, quia inter conuiuas, vnum vidit vestem nuptialem non habentem, ægrè tulit, & verbis asperis eum obiurgauit. Amice quomodo hoc intrasti, non habens vestem nuptialem, Matth. 22. Qui validam satis indignanti Regi potuit, opponere rationem. Nonne tu Domine, iussisti, vt serui tui irent ad exitus viarum, & quoscunque inuenissent, vocarent ad nuptias? & egressi serui eius, congregauerunt omnes, quos inuenerunt, malos & bonos, & impletae sunt nuptie discubentium. Si ergo omnes vocarunt, si ad exitus viarum processerunt, si bonis malisque, & quibuscunque obuijs nuptias insinuarunt, quid mali feci mandato obtemperando, cum si sponte me ingessissem, merito arguerer: siquidem ad conuiua non vocatû accedere, aut extrinsece stultitiæ aut nimia voracitatis indicium est. Sed in viâ euntē, insperatē rapi ad epulas, quid culpæ, licet habitus itinerarius loci maiestati non respondeat? Nihilominus ad illam Regis obiurgationem, quod inter tot alios bysso & purpurâ splendentes, vestem nuptialem non haberet, tanto suffusus erat pudore, vt veluti extra se raptus, nec vocem, nec verbum habuerit excusationis, sed penitus obmutuit.

Luca, 7.

Matth. 22.

Ibidem.

currat? ne miremini, Aula Christi, non vestium splendorem, sed animi nitorem requirit, quia sancta est, & ideo non nisi sanctorum consortia admittit. Ita resoluit Maximus Serm. in Vigiliâ natiuitatis, vbi sordidum illum conuiuium, de Christi nuptijs eiecit, non ob exterioris carentiam vestis nuptialis, sed ob turpitudinem peccatorum, obmutuisse docet. Cum inquit alius niteret insula, alius luceret fide, castitate fulgeret, ille solus conscientie seditate pollutus, cunctis splendidibus deformi horrore sordebat, & quanto plus simul discumbentium beatorum candebat sanctitas, tanto magis peccatorum illius apparebat improbitas, qui potuerat minus displicuisse forsitan, si in consortium iustorum minime se dedisset. Obmutuit ergo impius ille à seipso condemnatus, quod dum Christus eum vocaret amicum, naturam diligens, peccatum abhorrens, & vult S. Chrysostomus: rea peccati conscientia, vocem ei adimerat. At verò S. Franciscus, securus ad aulam Christi accedit, quia licet vestis eius abiecta videatur; nuptialis tamen est, cum ardentem Dei charitatem sub se foueat, quam ipsiusmet Christi vestem appellat B. Laurentius Iustinianus, de Charitate Cap. 6. Charitatem inquit adornat, quia nuptiale vestimentum est, est enim conueniens vestimentum Sponse Regis Christi. Quasi diceret: nulla Sponsa Christi, hoc vestimento carere debet. Quod comprobatur doctissimus Idiotas Cap. 2. lib. de amore diuino. Ista inquit vestis à benignissime Domine, est amor, & dilectio, quæ excedit omnes alias virtutes. Et quis maiori dilectione ferebatur in Deum, quam B. Franciscus, qui ob charitatis & compassionis affectum, non solum Christum sequi, sed etiam in ipsum vulneratum mutari concupuit, teste S. Bonauentura. Dum igitur Seraphicus desideriorum ardoribus, Franciscus sorsum in Deum ageretur, & affectus compassuâ tenerritudine in eum transformaretur, cui ex charitate nimia crucifigi complacuit.

S. Maximus

Laurentius Iustinianus

Idiotas

S. Bonauentura

Isaia 41.

Religiosi insulis similes

S. Augustinus

Religiosam perfectionem describens Isaia, viros religioni deditos, & Deum verè rimentes ad insulas comparat: Tacuerunt inquit ad me insule. Isaia 41. Quid obsecro sacris Deo Familijs, cum insulis? Eadem duplex similitudo. Prima, quia, sicut insule quatiuntur fluctibus, nec tamen euertuntur; ita religiones oppugnantur tentationibus, ac persecutionibus, minime tamen expugnantur. Sic de illis factur D. Augustinus in Psal. 96. Pullulantes inquit per totum orbem, passa sunt persecutiones vniuersi, frementium infidelium, & ecce stant insule, & iam placatum est mare. Quod magis adhuc elucidat S. Hieronymus, asserens, sicut insulas in medio mari, ita sacras Religio-

nes in medio seculo positas esse, & sicut illas fluctibus; ita has persecutionibus esse agitatatas. Ista inquit insule, tunduntur quotidie, sed non subruuntur: in mari quidem sunt, sed habent fundamentum Christum, qui moueri non potest. Altera similitudo est illis cum insulis, quia sicut insule interfuso mari, à continenti absconduntur; ita familie religiose, interposito perfectionis studio, à terrâ separantur. Non est liber ab insulis in continentem, neque à continenti in insulas commensus: magnum enim interpositionis chaos, non nisi cum labore ac difficultate hinc inde superandum. Ita planè inter Religiosos & profanos homines, nullum debet patere commercium, nulla societas copulari, iuxta illud Isaia 55. in persona Religiosi loquentis: Sicut exaltantur celi à terra, sic exaltate sunt viæ meæ à vijs vestri, & cogitationes à cogitationibus vestris. Si enim, S. Chrysostomus in Psal. 96. dicit de homine Christiano, in baptismo deposui terram, & calum indui. Vobis profectò, in paupertate religiosa arctam vitam ducentibus, hoc congruit: non enim terram solum exuistis, sed mundum; non cælum duntaxat iudiistis, sed ipsum Christum. Iustus olim Iob in sensu mystico, peregrinantem populum vocitabat: Diuidit inquit, torrens à populo peregrinante eos, quos oblitus est pes egentis hominis, & iniustus Iob 28. Hoc est; vt interpretatur D. Gregorius, extremum iudicium iustus ab iniusto separabit. Iusti quippe dicuntur peregrinantes, quia à terrenâ separati, cœlestem inquirunt; verum hæc appellatio, vobis viri religiosi magis congruit, qui non solum à patrijs rebus, sed ab omnibus terrenis separati estis, iuxta præceptum Apostoli 1. Petri 2. Obsecro vos tanquam aduenas, & peregrinos, abstinere vos à carnalibus desiderijs.

S. Hieronymus

Isaia 55.

S. Chrysostomus

Iob 28.

S. Gregorius

1. Petri 2.

S. Bernardus

Præit vobis in hac perfectione magnus Patriarcha S. Franciscus, qui non tantum separari à patria, sed etiam mori mundo voluit; non tantum peregrinus fieri: is enim teste D. Bernardo, potest facillè occasione viatici detineri, querendo, & prægrauari portando. Sed tanquam mortuus, ab hoc seculo separatus. Quoniam tales requirit Apostolus, qui Christum verè sequuntur, ad Coloss. 3. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Quia mortuus vt addit S. Bernardus, etiam si desit ipsa sepultura, non sentit, sic vituperantes audit, vt adulantes: & insuper nullum habet cum hoc seculo consortium. Talem se præbuit Beatus Franciscus, qui toto vitæ lux tempore, nullis aut turbabatur incommodis, aut latabatur emolumentis, & tanquam mortuus, sensus expers,

pers, ad nulla sensibilia damna, aut lucra mouebatur. Addo amplius, non satis illi erat, ab hoc seculo separari tanquam mortuum. Quia & mortui funerum pompam, exequiarum honores, sepulchrorum apparatus, aliaque id genus splendida & honorifica à viuis fortiuntur; Ille verò vt ab his omnibus abstinere, non solum mundo mortuus, qui aliquando honoratur; sed crucifixus, qui vilis ac despicibilis habetur, esse voluit. Cum D. Paulo inclamans: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Galat. 6. Quasi diceret, vt exponit S. Bernardus: Omnia quæ mundus amat, crux mihi sunt, delectatio carnis, honores, diuitiæ, vanæ hominum laudes. Quæ verò mundus reputat crucem, illis affixus esse volo, illis adhæreo, illa toto corde amplector. Sciebat probè inaccessam diuinitatis Maiestatem, in vilissima Christi crucifixi humanitate, absconditam fuisse, Habacuc. 3. Ibi abscondita est fortitudo eius, ante faciem eius ibit mors. Ideò vt Christum pienè imitaretur suâ charitate, quâ in Deum flagrabat, pauperrimâ veste contegi voluit, vt sic à Deo pro vero eius cultore agnosceretur.

Galat. 6.

Habac. 3.

Christi famuli ex vestitu agnoscentur

Castia. 3.

S. Ambrosius

Regios famulos, certi coloris vestes, quæ Regis colore appellatur, ex quo Regis famuli esse dignoscuntur, habere videmus. Christi pariter famuli, non aliunde, quam ex mundi veterisque hominis pelle detractâ, & patientiæ, imitationisq; mansuetudinis agni incontaminati, candido vellere induti cognoscuntur. Christus in die desponsationis, plagis liuidus, verberibus excoriatus, sanguine madidus, spinis redimitus, à Salomone inducitur Cantic. 3. Egre dimini, & videte filia Sion, Regem Salomonem in diademate, quo coronauit illum mater sua in die desponsationis illius, & in die latitiæ cordis eius. Quæ verba Angeli Sancti, ad animas fideles Christo desponsatas loquebantur, vt vult S. Ambrosius Serm. 15. in Psal. 118. Ad animas inquit, dicitur, vt è claustris exeant corporalibus, extra corporis cogitationes exeant; egrediantur à cupiditatibus, & à curis, & à ceteris carnis istius, & affectibus lubrici passionibus super mundum ascendant, de hoc mundo exeant, Christo occurrant; paratæ adsint facibus ardentibus refulcentes. Quasi Angeli Christi hoc loquantur: non potestis videre claritatem eius, gloriam eius nisi renuntietis humanæ fragilitatis curis. Et meritò quidem; quid enim prosunt sublimium exordia virtutum, nisi priorum vincula delictorum, abrumpanter? Macerabant se olim Ninuitæ acerbis supplicijs, & ab antiquis flagitijs continebant; & tamen Deus non ad illam castigationem, sed ad hanc emenda-

tionem respexisse dicitur: vidit Deus opera eorum, quia conuersi sunt de via sua mala, & miseratus est. Ionæ 2. Quod expendens S. Chrysostomus homil. 3. ad populum, vidit inquit Deus opera ipsorum. Qualia opera? Quod ieiunauerunt? Quod saccum induerunt? nihil horum, sed hæc omnia tacens intulit: quoniam conuersus est quisq; à vijs suis malis. Cernis, quod non ieiunium periculo eripuit, sed vitæ mutatio; Deum barbaris placatum & beneuolum reddidit. Quia nimirum, iam tunc noua vestimenta assumpserant, quarum nitore in aula Dei opus est, prioribus detractis, iuxta illud Apostoli. exuite veterem hominem, & induimini Dominum nostrum IESVM Christum.

Ionæ 2. S. Chrysostomus

Nissenus, Maximus Nilus

S. Cyrillus

S. Bernardus

At, quomodo obsecro Christus, dum corona spinea, acutissimè caput eius pungeret, dum cruenta passio omnes mundi dolores superaret, dicitur fuisse in die desponsationis & latitiæ? Respondet Nissenus, Maximus, & Nilus, quos refert Theodoretus in Cantico: quia licet tunc Christus, in summis esset angustijs; in corde tamen ob illas summè latabatur. Subscribit huic Sententiæ S. Cyrillus homil. 10. in Ioann. Cap. 22. exponens illa Christi verba ad discipulos: Hæc locutus sum vobis, vt gaudium meum in vobis sit. hoc est, gaudium de passione sustinendâ. Vbi Cyrillus affirmat, illud dictum, de gaudio Spirituali Christi, intelligendum esse, inquit. Quod (id est gaudium spirituale) semper fuit plenus, etiam in cruciatibus, & opprobrijs, quæ delicias sibi esse putabat, vt voluntatem patris impleteret, & salutem hominis operaretur. Gaudio ergo plenus fuit Christus, quod contemptibili humanitatis veste indutus, & nudus cruci appensus, prolixiores pro nobis dolores sustineret, ampliores adhuc sitiendo: & ideo vocem illam in cruce moribundus emisit, Sitio. Ita exponit S. Bernardus tract. de passione Domini, Cap. 13. Sitio ait, dilectionis suæ erga nos magnitudinem commendans, tanquam diceret: quamvis passio mea tam acerbâ fuerit, vt quantum ad humanitatis sensum, illam declinare potuerim; tamen tu o homo, me charitate vincente, & ipsa tormenta crucis superante, adhuc plura & maiora. (si necesse sit) Sitio subire tormenta. Quod beneficium perpendens S. Franciscus, ardentissimâ charitate æstuans, sitiebat cum Christo crucifigi, & illam ingentem tormentorum passionem subire, vestem humilitatis assumens, vestem passionis & Christi dolorum portans. Stigmata Domini IESV in corpore meo porto. Vestem religiosæ paupertatis, imò potius aspera penitentiae cilicium portans, sub quo diuinæ charitatis ardorem contegeret, & ex quo verus Christi famulus agnosceretur. Ignis, qui

Christi tu-
nica a B.
Virgine
confecta
quoto vita
te. morte
utebatur.

Joann. 19.

Ibidem.

1. Reg. 11.

S. Cyp.

1. Cor. 11.

Multipli-
catio Or-
dinis S.
Francisci
vade.

qui facile extingui posset, in cinere diu as-
seruatur. aestuabat vehementer D. Fran-
ciscus, igne diuini amoris, sed ne celestis
hæc flamma euanesceret, veste cinerea
eam operuit, quod virtus eius in apertum
euolare non valens, magis intenderetur.
Quod si quispiam, igni de occulto erupenti,
velum subducens, inscripsit: Et tectus
ardet. Id potiori iure de Beato Francisco,
qui velut alter Seraphim, inextinguibili
diuini amoris igne aestuabat, nihil sub aspe-
ra veste, de eius intentione remittens, dici
posset: Et tectus ardet.

Tunicam illam, quæ Christus Dominus
utebatur, nec unquam exiit, nisi pro nobis
flagellandus, & crucifigendus, ab Angelis
confectam, & è caelo missam, nonnulli ma-
gis pie quam solide contemplantur, illis
elusi verbis Joann. 19. *Desuper contexta per to-
tum.* Sed Eucherius ex Patrum traditione
refert, quod illam Beatissima Virgo suis
manibus confecerit. Cui Salmeron, Mal-
donatus, & Bernard. assentiuntur. Fuit
autem tunica illa inconfutibilis, quam Chri-
stus Dominus passionis suæ tempore, non
est passus dissecari: *Dixerunt ergo ad invicem,
non scindamus eam, sed sortiamur de illa, cuius sit.*
Joann. 19. Quia erat symbolum concor-
diæ, quam Christus in omnibus Ecclesiæ
suæ membris requirit. Hæc est mens S. Cy-
priani Epistolæ de unitate Ecclesiæ, ubi
considerans, quam ob causam, Ahias Pro-
pheta pallium suum novum, in duodecim
partes scidit. 3. Reg. 11. *Apprehendensque Ahias
pallium suum novum, quo coopertus erat, scidit in
duodecim partes.* Christus autem suam tuni-
cam inconfutibilem non est passus dissecari.
Et responderet: *Quia inquit Synagoga à Christo
diuisa, in se quoque, per intestinas discordias erat di-
uidenda, at verò à Christo sicut indiuisa est, ita Ec-
clesia indiuisam suorum omnium membrorum retinet
unitatem.* Hinc D. Paulus miratur vehe-
menter, quod in Ecclesia Christi aliquæ
discordiæ inueniantur: *Conuenientibus in-
quit Vobis in Ecclesia, audia scissuras inter vos, &
ex parte credo.* 1. Corint. 11. At, cur non
credit ex toto, sed tantum ex parte? Cau-
sam existimo: quia incredibile putabat
Apostolus, tantum facinus reperiri inter
eos, qui in Ecclesiam Dei conuenerant.
Licet enim antequam ad Ecclesiam acce-
derent, discordias seminare; tamen in
Ecclesia Dei constituti, mutuam fouere,
concordiam tenebantur.

Scrutemini quæso, unde tanta multi-
plicatio filiorum S. Francisci, breui tem-
pore, in vniuerso orbe consurrexit? Di-
ceret forsitan non nemo, ex benedictione

sui Patris D. Francisci, qui viam vniuersæ
carnis ingressurus, circum sedentibus
omnibus fratribus, extendit super eos ma-
nus, in modum crucis brachijs cancella-
tis, pro eo, quod hoc signum semper ama-
ret, & omnibus fratribus tam præsentibus,
quàm absentibus, in crucifixi virtute, ac
nomine benedixit, ut refert S. Bonauentu-
ra Cap. 14. vitæ S. Francisci. Benedictio
autem Patriarcharum, multiplicat filio-
rum domos. Sic quondam benedictione
Angeli, Agar multiplicata fuit in suis filiis,
Genes. 16. dum Angelus ad eam loqueretur.
*Reuertere ad Domum tuam, & humiliare sub
manibus ipsius.* Et rursum, *multiplicans multipli-
cabo semen tuum, & non numerabitur propter multi-
tudinem.* Quanto magis S. Francisco, tribui
deberet hæc innumerabilium filiorum pater-
nitas, ut suâ benedictione Seraphico Or-
dini, impertiretur vim producendi tot
spirituales filios, cum esset plus quàm ho-
mo, & plus quàm Angelus, ut potè Sera-
phim, qui primatum super omnes Ange-
los tenent, cum supremum Ordinem con-
stituunt. Sed meo iudicio, principium hu-
ius multiplicationis fuit concordia, quæ
res parua in immensum crescit. Verita-
tem hanc assequor ex Scripturâ Sacrà E-
xodi 1. Vbi Moyses dicit: *Filij Israël creue-
runt, & quasi germinantes multiplicati sunt, ac ro-
borati nimis implerunt terram.* Quod confide-
rans S. Zeno, miratur, quomodo tanta
multiplicatio fieri potuit, præsertim in
terrâ alienâ, scilicet in Ægypto, in durâ
seruitute. Hos inquit in Ægypto genuit, ubi in-
gressis paucis hominibus, innumerabilis multitudo pro-
cessit. Causam non aliam assignant Docto-
res, nisi mutuam eorum concordiam,
quia erant Domino in timore seruientes,
vnanimes, & in omnibus benè consentien-
tes. Ita planè propter mutuam concordiam
in Ordine Seraphico, tanta filiorum
multiplicatio facta est, ut nullus Arithme-
ticæ Magister, Francisci filios ubique ter-
rarum existentes, numerare possit. Ita
paruo tempore elapso, post huius Ordinis
confirmationem, in primo generali Capi-
tulo, ultra quinque millia Virorum capi-
tularium coacti fuere, qui innumerabilem
fratrum cœtum representabant. Solem
quidam pinxerat, & Planetas sub illo, cum
lemmate: Ex me cuncti nitorem: Ti-
bi D. Francisci Familia, sine iniuria aliorum,
hæc inscriptio seruit: *serues Seraphicâ cha-
ritate, & indissolubilis concordia amore,
cuius nitorem omne humanum genus à
te mutuatur, velut Planeta lumen à Sole.*
Sic in hodierna solemnitate decatat S. Ma-
ter Ec-

Genes. 16.

Exodi 1.

Iudæi ob
concordiam
in Ægypto
multiplicati.

Ad primū
generale
capitulum
Francisci-
ni ultra
quinque
millia co-
uenerant.

ter Ecclesia, Deus qui Ecclesiam tuam Be-
ati Francisci sætu nouæ prolis multiplicas,
da nobis ex eius imitatione, id est chari-
tatem, & mutuam concordiam.

Sed maior controuersia est, cuiusnam
etiam coloris Christi vestimenta fuere?
S. Cyrillus albi coloris fuisse contendit,
ex ea ratione, quia hic color, omnium,
præstantissimus habetur. Vnde veteres
Dijs eum colorem assignebant, & Docto-
res sacri, Angelis eundem colorem tribu-
unt, quoties apparuisse eos in noua lege
scribunt. Sic mulieres introeuntes in mo-
numentum Christi, viderunt Angelum
stolâ candidâ coopertum. Marci 16. Sed
hoc manifestè repugnat authoritati Scri-
pturæ Sacræ, quæ docet vestimenta Chri-
sti, in gloriosâ eius transfiguratione can-
didum colorem assumpsisse: *& resplenduit
facies eius sicut Sol, & vestimenta eius facta sunt
alba sicut nix.* Matth. 17. Eclicet ibi S. Am-
bros. in sensu mytico, per vestimenta, in-
telligat Scripturas Sacras: sic enim ha-
bet. Lib. 7. in Lucam. *Fortasse vestimenta ver-
bi, sermones sunt scripturarum, & quedam intelle-
ctus indumenta diuini.* Neque mirum, quod
Scriptura Sacra nixi comparetur; quem-
admodum enim nix fecundat agros, ita
Scriptura Sacra fecundat animos, ut do-
cet S. Ambros. proximè citatus. Verè in-
quit, *hic solus sermo nixibus comparandus, qui de cæ-
lo missus in terras, ieiuna nostrorum arua pectorum
fecundauit.* Quod statim deducit ex canti-
cō Moysis Deutor. 32. *Concresecat ut pluuia
doctrina mea, sicut ut ros eloquium meum, quasi im-
ber super herbam, & quasi stilla super gramina Se-
ptuaginta autem legunt, quasi nix & imber
nivalis.* Vbi Moyses doctrinam salutarem,
velut nixem desiderabat, à Deoque præ-
cabatur, ut non minus audientium pecto-
ra, quàm nix arua fecundaret. Sic con-
cludit D. Ambr. *Vitam Domine IES V mens
mea, pluuia tue humore viridescat, vitam terram
meam nix candore respergas, ne præproprio calore
vernantis corporis arua luxuriens, sed potius potu ni-
uali, semina doctrina celestis pressa secudent.* Ne-
que satis est, decorem Scripturæ Sacræ
comparari nixi coloris, cum etiam splen-
dori crystallino exæquetur. Vnde S. Io-
ann. Apocal. 22. *Vidit fluium aquæ viuæ splen-
didum, tanquàm crystallum, procedentem de sede Dei
& agni.* Cuius fluij nomine, S. Bonauen-
tura intelligit Scripturam Sacram, quia
sicut crystallus oculis; ita Scriptura Sa-
cra animis pulcherrimam speciem propo-
nit. Nihilominus alij, verius in hoc lo-
co, vestimenta Christi literaliter accipi-
unt, pro veris vestimentis, quæ si fuissent
alba, nullo modo in colorem candidum

Vestimen-
ta Christi
cuius co-
loris

Marci. 16.

Matth. 17.

S. Ambr.

Idem.

Deut. 32.

XXX.

S. Ambr.

Apoc. 22.

mutari potuissent.

Alij censent, vestimenta Christi fuisse
violacei coloris, seu adinstar vini rubri.
Quod fassi sunt Angeli, Christum in cælos
ascendentem his verbis saluantes: *Quare Isaiæ. 61.
rubrum est vestimentum eius, & vestimenta tua, sicut
calcantium in torculari.* Isaiæ 63. Alij tamen,
verisimilius putant, vestem Christi Domi-
ni fuisse cinerei coloris, vel ut loquitur Io-
annes Baptista de cineribus: *vestis illa, quam
proprijis manibus Beata Virgo contexit, biberini colo-
ris appellatur.* Beatus itaque Franciscus, ut
se totaliter Christo conformaret, interius,
& exterius; interius in suo corpore Chri-
sti passionis stigmata portauit, exterius
autem vestem cineream, paupertatis si-
gnum indutus est, quia verus Regis auli-
cus, ex Regiæ vestis colore dignoscitur.
Christus vili tunicâ vestitus, stupenda mi-
racula patrabat. Beatus pariter Franci-
scus, vilem tunicam assumpsit, ut diuinâ
virtute in mundo mirabilia operaretur.
Ad quod comprobandum, recurrit ad
Scripturam Sacram, & magnum illum
Prophetam, ingentium miraculorum pa-
tratorem, Eliam vobis ante oculos figite.
Huius vestimenta villissima, & coloris ci-
nerei fuisse recenset sacra pagina 4. Reg. 1. *4. Reg. 1.
Vir pilosus, & zonâ pelliceâ acinctus retribus, Sed
quanta miracula in hoc contemptibili ha-
bitu operatus sit, perpendite.* Miserat ad
eum Rex Samariæ Ochozias principem,
cum quinquaginta militibus, ut ad regem
gravi morbo correptum descenderet, cui
in vertice montis sedenti locutus est. *Homo
Dei, Rex præcepit, ut descendas.* 4. Reg. 1. Ille
verò, cum tanto Principi ad se venienti,
humanitatem exhibere debuerit, flammâ
in eum eiusque milites animaduertit. *Sed
inquit, homo Dei sum, descendat ignis de cælo, &
deuoret te, & quinquaginta tuos.* Quasi ex eo se
hominem Dei probaret, quod homines
sceleratos acriter puniret. Et tamen ne,
quis istam Prophetæ seueritatem, nimiam
crudelitatem putaret, occurrit Theodo-
reth. *Qui inquit, Prophetam crudelitatis acu-
sant, aduersus Prophetam Deum, linguam mouent.*
At verò nunc o tempora; o mores; quæ
malitia mentes hominum occupauit! ut
licet non ferro in eos animaduertas, non
flammâ utaris, sed enormia peccata repre-
hendas, non amore vindictæ, sed spe cor-
rectionis; in te omnes suos conatus, & vi-
res eneruent, propterea, quod veritatem
ex Cathedrâ Spiritus Sancti audiant, quæ
praua opera facientibus grauis est, qui
tantum magistros auribus prurientes quæ-
runt, à veritate autem aurem auertunt.

Sed neque vilissima B. Francisci vestis,
mino.

Theodor.

minorem ad patranda miracula virtutem sibi concessam habet, imò multò maiorem, dum & eos, qui diuinæ voluntati recalcitrant, ad humanitatem flectit, & eos, qui Deo prompti obediunt, ad altiora virtutum incrementa allicit. Pallium Heliaz quondam accipiens Helisæus, duplicem in se fieri spiritum postulabat. *Fiat inquit,*

2. Reg. 2. *in me duplex spiritus tuus.* 4. Reg. 2. Hoc est,

ut duplo seuerior Heliaz existeret, quasi nihiloptabilius, quam seueritas ad coercendos impios, Helisæo videretur. Quod in rei veritate obtinuit: nam Helias trium annorum, & sex mensium spatio, terram flagellauerat, ut docet S. Ambr. c. 2.

5. Ambr. lib. de Helia & Ieiunio. *Helie inquit, ieiunio ore vox emissa, celum clausit, sacrilego populo iudeorum.* At vero Helisæus, famem duplo

longiorem, nempe ad septem annos ingravescentem, in terram induxit. *Et venit fames super terram septem annis.* 4. Reg. 8. Helias tantum ab adultis penas reposcebat;

Helisæus verò, ne pueris quidem pepercit, dum ex illis quadraginta duos, tradidit lacerandos: *maledixit eis in nomine Dei,*

9. Reg. 2. *egressi sunt duo viri de saltu, & lacerauerunt ex his quadraginta duos pueros.* 4. Reg. 2. Super-

quem locum D. Iustinianus Martyr. q. 80. ad orthodoxos: *Seueritas inquit his, qui sunt inmemendabiles utilior est, quam patientia.* Sed nos hodie B. Francisci habemus vestem humilem, quā non penas vobis intentat, sed potius Dei misericordiam conciliat, Christi voce loquens: *ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.*

Ostendi itaque, B. Franciscum Christi amore, deposuisse ornatum mundi, & pauperem religiosam vestem assumptisse, ut instar Christi totus charitate Dei, & proximi arderet. Tum, ut se more Abrahami vilissimam cinerem, in conspectu Dei ostenderet, & sic multitudinem suorum filiorum promereretur. Denique ut intus & extra, Christo conformaretur.

Ad te igitur o Magne Seraphim, vota nostra hodie ferimus, ut qui iam Dei presentia letus fru-

eris, nobis in terrenis afflictionibus consolati-

onem, & con-

nuis ærumnis

leuamen-

conci-

es.

DIE SANCTÆ THERESIÆ CONCIO PRIMA

Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. *Matth. 25.*

Deducitur, quare regna Catholica sub patrocinio sanctorum constituta deficiant

Sub tempus belli Suetici. 1656.

Culatissima Dei prouidentia, haud immeritò mundum hunc inferiorem, superioribus latioribus contiguum esse voluit, ut sic perpetuo lumine, & motu celesti animaretur, & fecundus euaderet. Ut præclare docet S. Thomas q. 5. de Potentiâ, asserens in hoc sublanari orbe, omnia causari à corporibus celestibus. *Nam & ignis,* (inquit) *suo calore transmutat materiam ex virtute corporis celestis; & corpora visibilia multiplicat suas species in medio, virtute luminis, cuius fons est in celesti corpore.* Neq; solum magnum

hunc mundum, & immensam terræ molem, superis illis circulationibus perpetuò lustrandum commisit, sed & hominem (qui est paruus mundus) cælo totaliter subdidit, ut à beatis illis mentibus regatur. Quas Deus huius mundi parui, scilicet hominis, gubernatores constituit. *Psalm. 44. Constitues eos principes super omnem terram.* Et *Apoc. 26. Qui vicerit, & custodierit vsq; in finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes, & reget eas in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringentur.* In quibus verbis clarè Christus promittit, sanctos statim à morte in-

te in cælo accepturos potestatem, ad regendum mundum hunc inferiorem. Dalli- tur itaq; sanctis autoritas impios cogendi; puniendi; & pios ex ipsorum manibus eripiendi. Atque hæc est differentia inter regna infidelium, & regna Catholica: quia regna infidelium Deus gubernat median-

tibus causis secundis, & idè eorum conservatio totaliter à calorum influxibus, & benignis aspectibus pendet; ruinaq; à diuersis calorum influentijs. At verò regna Christiana, gubernat immediatè per se ipsum, & per suos sanctos: unde licet celestes resolutiones non raro illis exitium porrendant; Deus tamen hanc imminentem cladem, sæpè immutare solet, ut eum pro se pugnarem, in extremis periculis populus fidelis agnoscat, eum ei suam protectionem vsq; ad finem promiserit. *Ego,*

inquit, *vobiscum sum, vsq; ad consummationem seculi.* Hinc meritò fideles in summis angustijs, Deum eiusque sanctos in auxilium inuocant: quia illi populo fideli Deum placando, vindictam aduersus impios expetunt, ut palam constat ex *Apocal. 6.*

ubi sancti, magnâ voce, pro afflictione populi clamant ad Deum. *Vsquequo Domine sanctus, & verus, non iudas, & non vindicias sanguinem nostrum, de his qui habitant in terrâ.* Contradicit huic veritati Hæreticus ex hoc fundamento: quia Christus efficaciter pro nobis orat Patrem: *Hebr. 7. Saluare in perpetuum potest, accedens per semetipsum ad Deum: semper viuens ad interpellandum pro nobis.* Cum ergò Christus semper exaudiat

tur pro suâ reuerentiâ, non videtur opus esse alijs precatoribus, ne Christo per hoc iniuria irrogetur. Sed hoc fundamentum est admodum debile; non enim idè volumus sanctos pro nobis Deum precari, quasi Christi oratio non sufficiat; verum potius ad dignitatem Christi ostendendam, qui licet pro nobis Patrem oret, orat tamen ipse & à nobis, & à sanctis pro nobis. ut præclare docet Sanctus Bernardus, *Serm. ultimo de Assumptione B. V.*

Reuerentur, inquit, homines in Christo diuinam maiestatem, ut opus sit mediatore ad mediatorem ipsum. Præterea, ad detestandam peccatorum nostrorum malitiam, quæ tanta est, ut ipsi pro nobis soli, neq; ad Deum Patrem, neque ad Filium accedere audeamus, sed interpellatores quæramus Deo chariores, ut sanctorum meritis, & precantium multitudine, Deus ad misericordiam citius inflectatur. Et reuera, nonne Hæretici ex scripturis sacris sciunt, viuos pro viuis Deum orare. Sic D. Paulus pro Ecclesijs orabat Deum: *Non cessamus, in-*

quit, *pro vobis orantes, & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis eius, in omni sapientiâ, & intellectu spirituali.* Coloss. 1. Sic in veteri testamento Moyses, Elias, Daniel, Ieremias, orabant Deum pro populo. Quomodo ergò Sancti, qui in cælo regnant cum Christo, non poterunt inuocari ad orandum Deum pro nobis. ut doctè argumentatur Sanctus Hieronymus contra Vigilantium. *Si igitur Apostoli & Martyres, adhuc in corpore constituti, quando pro se adhuc debent esse solliciti, orant pro cæteris: quanto magis post coronas, victorias, & triumphos. Vnus homo Moyses sexcentis millibus armatorum à Deo veniam impetrauit: & Stephanus pro persecutoribus precatus est. An postquam cum Christo esse ceperunt, minus valebunt? Paulus Apostolus ducentas septuaginta sex dicit sibi in nauis animas condonatas; & postquam esse cepit cum Christo, tunc ora clausurus est, & pro his, qui in toto orbe ad suum Euangelium crediderunt, mutire non poterit. Sed etiam sub tam bonis directoribus, regna Christiana deficiunt, quibus de causis id fiat, edisseram, & mediante Sanctâ Theresiâ, tanto morbo quærendum remedium ostendam.*

Agonizantis iam fermè mundi, & deficientium infelicitatem regnorum, eleganter Diuus Cyprianus tractatu contra Demetrianum describit: *Scire, inquit, debes, senuisse iam mundum, nec illis viribus stare, quibus prius steterat; nec vigore, & robore covalere, quo antea praualebat. Quod statim per singulos defectus comprobat in hunc modum. Decrescit in aruis agricola, in mari nauis, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Et unde obsecro hi defectus? an certè sancti, quibus cura Reip. Christianæ in cælis existentibus commissa est, ignorant ea, quæ apud nos geruntur in terrâ? Absit hoc cogitare de beatissimis illis mentibus. Quippè Angeli in cælis, dum gaudent super vno peccatore penitentiam agente, magis, quam super nonaginta nouem infli-*

Lucæ 15. dubio procul sciunt, quid in mundo agatur, non solum foris, sed & intra, etiam in corde peccatoris, in quo est vera penitentia, & dolor de peccatis. Atqui sancti in cælis, sunt sicut Angeli Dei: hoc est; eiusdem gloriæ & beatitudinis, attestante ipsomet Christo. Igitur non ignorant, quæ apud nos aguntur. Præterea, nonnulli ex degentibus adhuc intermortales, sciunt absentia & futura, quin & ipsa cordis humani secreta non ignorant. Sic olim Samuel Sauli omnia cogitata cor-

dis

dis

dis

quit, pro vobis orantes, & postulantes, ut impleamini agnitione voluntatis eius, in omni sapientiâ, & intellectu spirituali. Coloss. 1. Sic in veteri testamento Moyses, Elias, Daniel, Ieremias, orabant Deum pro populo. Quomodo ergò Sancti, qui in cælo regnant cum Christo, non poterunt inuocari ad orandum Deum pro nobis. ut doctè argumentatur Sanctus Hieronymus contra Vigilantium. Si igitur Apostoli & Martyres, adhuc in corpore constituti, quando pro se adhuc debent esse solliciti, orant pro cæteris: quanto magis post coronas, victorias, & triumphos. Vnus homo Moyses sexcentis millibus armatorum à Deo veniam impetrauit: & Stephanus pro persecutoribus precatus est. An postquam cum Christo esse ceperunt, minus valebunt? Paulus Apostolus ducentas septuaginta sex dicit sibi in nauis animas condonatas; & postquam esse cepit cum Christo, tunc ora clausurus est, & pro his, qui in toto orbe ad suum Euangelium crediderunt, mutire non poterit. Sed etiam sub tam bonis directoribus, regna Christiana deficiunt, quibus de causis id fiat, edisseram, & mediante Sanctâ Theresiâ, tanto morbo quærendum remedium ostendam.

Agonizantis iam fermè mundi, & deficientium infelicitatem regnorum, eleganter Diuus Cyprianus tractatu contra Demetrianum describit: Scire, inquit, debes, senuisse iam mundum, nec illis viribus stare, quibus prius steterat; nec vigore, & robore covalere, quo antea praualebat. Quod statim per singulos defectus comprobat in hunc modum. Decrescit in aruis agricola, in mari nauis, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iudicio, in amicis concordia, in artibus peritia, in moribus disciplina. Et unde obsecro hi defectus? an certè sancti, quibus cura Reip. Christianæ in cælis existentibus commissa est, ignorant ea, quæ apud nos geruntur in terrâ? Absit hoc cogitare de beatissimis illis mentibus. Quippè Angeli in cælis, dum gaudent super vno peccatore penitentiam agente, magis, quam super nonaginta nouem infli-

Lucæ 15. dubio procul sciunt, quid in mundo agatur, non solum foris, sed & intra, etiam in corde peccatoris, in quo est vera penitentia, & dolor de peccatis. Atqui sancti in cælis, sunt sicut Angeli Dei: hoc est; eiusdem gloriæ & beatitudinis, attestante ipsomet Christo. Igitur non ignorant, quæ apud nos aguntur. Præterea, nonnulli ex degentibus adhuc intermortales, sciunt absentia & futura, quin & ipsa cordis humani secreta non ignorant. Sic olim Samuel Sauli omnia cogitata cor-

dis

dis

dis

dis

dis

dis

dis

dis

dis

dis

dis ipsius aperuit, 1. Reg. 9. *Omnia, inquit, quæ sunt in corde tuo, dicam tibi, & de asinis patris tui, quos perdidisti: Sic Petrus absens, sciebat Ananiam & Saphiram fraudasse de pretio agri. Act. 5. Dixit autem Petrus: Ananias, cur tentauit Sathanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto, & fraudare de pretio agri. Sic Beatus Paulus intuitus cor claudi mendici, cognouit eum fidem habere, ut saluus fieret. Act. 14. Qui intuitus eum, & videns, quia fidem haberet, ut saluus fieret, dixit: surge super pedes tuos rectus. Si igitur hæc gratia, facta fuit viuientibus occultâ inspiratione, quantò magis sanctis in calo, ea quæ apud nos geruntur, nota fieri debent, contemplatione diuinæ essentia, in qua velut in speculo Beati omnia vident. Hinc Beatus Gregorius, lib. 12. Moralium cap. 13. & lib. 4. Dialog. cap. 33. de animabus sanctis loquitur: Quæ intus omnipotentis Dei claritatem vident, nullo modo credendum, ut foris sit aliquid, quod ignorent: cum enim illis omnes, communis claritate Deum conspiciant, quid est, quod ibi nesciant, ubi scientem omnia sciunt. Sancti itaque in calis, non solum nostras necessitates cognoscunt, sed etiam maiori, quam dum in terris agerent, charitate Deum pro nostrâ salute deprecantur, illud Zacharia 1. sæpius inclamantes: Domine exercituum, usquequò tu non misereberis Ierusalem, & urbem Iuda, quibus iratus es. Nichilominus, etiam Sanctorum intercessionibus iam nos iuuare non possunt, quia vita in nobis deficit, ita ut quasi cadauera ambulare videamur, mortuo autem, quis mederi potest. Sic concludit Tertullianus lib. de anima cap. 30. Onerosi, inquit, sumus mundo; vix nobis elementa sufficiunt, & necessitates arctiores, & querelæ apud omnes, dum iam nos natura non sustinet. Reuera lues, & fames, & bella, & voragines ciuitatum pro remedio deputanda, tanquam tonsura insolescentis generis humani. Quasi diceret: Quemadmodum in vite clauiculi erumpentes, citò amputantur, ne inutiliter grauentur; sic in mundo subnascentes homines, celeriter demerguntur, ne grauitur innocentes vexent: & regna facile pereunt, ne diutius concepnam malitiam foueant.*

Ne verò existimetis, rem aliter se habere, inspicite vos iam penitus agonisantes, nec quicquam vitalium spirituum habentes. In corpore cuiusvis animalis tria potissimum ad vitæ conseruationem requirit Philosophus, scilicet, calorem, natium, cuius virtute alimentum vertitur in substantiam alicui, & hoc modo partes deperditæ in illo restaurantur. Alterum, humidum radicale, quod se habet

instar olei in lampade; quia hoc extincto, illico & ipsum animal interire oportet. Tertio animam, quæ se habet instar lychni ardentis, & totum corpus calefacientis, atque animantis. Hæc tria Christiano homini ad vitam recte instituendam, contulit Deus in ipsa spirituali generatione, videlicet in susceptione Sacri baptismatis; nimirum fidem sanctam, quæ se habet instar animæ, iuxta illud Apostoli: *Iustus ex fide uiuit.* Charitatem, quæ se habet instar ignis, & virtutes tam naturales; quam supernaturales; ut sic homo velut lucerna quædam luceat in oculis hominum. Deficientē vno ex his tribus Catholici mei, homo non absimilis putrido cadaueri redditur. Si enim ad hæresim deflectas, fidem Dei amittis, & efficeris membrum Christi mortuum, ab Ecclesia sancta præcisum, Deo ingratum; quia sine fide impossibile est placere Deo: hominibus inuisum: quis enim impietatem peccatoris non detestetur, cum Rex Prophetarum procul fugiendam proclamet: *ab homine iniquo & dolofo erue me.* Ipsi demum malignis Spiritibus abominabile. Si charitatem non habeas, licet nescio quæ probra tuleris, omnibus tormentis & cruciatibus te pro Deo exponas, nihil tibi proderit ad salutem. iuxta doctrinam Diui Pauli 1. Cor. 1. *Si habuero omnem scientiam, & si sciam, & si distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, & si tradidero corpus meum, ita ut ardeam: charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Si denique virtutibus destituaris, iam & ipsis gentilibus peior euades.

Perpendite ergo Catholici, qualis sit vita vestra. Persistitis quidem adhuc in fide, sed virtutes omnes simul cum vna charitate perdidistis, inuidiâ excæcati in tantum, ut vnus alteri insidias struere non crubescat, prodicionem defensionis pallio vestiatur, & omne malum, leuissimâ de causa proximo intenter. Emulamini ut video hac in re impietatem Caiphæ; qui amorem in Christum simulans, mortis tamen sententiam in illum protulit. Ioan. 11. *Expedit, inquit, ut vnus moriatur homo, & non tota gens pereat.* At, quam ob culpam mori debet? num forsan quia legis transgressor, aut seditiosus? nequaquam: utique ipse mandauit solui tributum Cæsari, quin immo & ipse soluit. Num, quia superbus? Minimè: quippe prima eius regula est, humilitas. Num, quia appetens vindictæ? Nil minùs: præceptum enim dedit, ut si quis te percusserit in vnam maxillam, præbeas illi & alteram. Num, quia de auaritia suspectus? nil horum: palam enim docuit

docuit, ut habens duas tunicas, elargiatur vnam: Cuius ergo delicti reus, cuius criminis causâ mori debet? Auscultate: *Quia, inquit, multa signa fecit.* Audiuit Caiphæ in natiuitate Christi Angelos cantantes. *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus.* Lucæ 2. Vidit reges ab oriente accurrentes, prostratos ante eum: vidit eum in medio Doctorum cum summa admiratione disputantem; vidit mortem, eius præsentiam expauescere, morbos sentire imperium. Quid ergo: quia his signis, in Christi obsequium totus mundus rapiebatur, Christum perdere studuit, ut ipse facilius apud homines, suâ opinione hereditaret. Hæc misera præsumptio, quæ est velut hereditas, & maioratus filiorum Adam, animos vestros Catholici mei possedit, & omnem Dei atque proximi charitatem prorsus eradicauit. Plurimi vestrum ambitione ducti, crescere volebant, sed cum id difficile fieri posset, nisi altero decrescere: hinc supplantationes proximorum de honoribus possessis, imposturæ ignobilitatis, hinc cades, hinc sanguinum effusiones. Quia ambitio cum nemine legem seruat, nemini parcat, ut homo ambitiosus sit primus sine secundo. En iactura charitatis.

Statis adhuc in fide Catholici, sed iam mortui: quia oleum quod animas vestras viuificet, deficit vobis, ut merito cogat vos inclamare hodiernum Euangelium: *Date nobis de oleo vestro; quia lampades nostræ extinguuntur.* Oleum est recta scripturarum intelligentia; sic docet regius Vates Psal. 108. *Genua, inquit, mea infirmata sunt à ieiunio, & caro mea immutata est propter oleum.* vbi Diuus Chrysosthomus particulam coniunctiuam &, mutat in aduersatiuum at, legens: *At caro mea immutata est propter oleum.* Quasi clarius in persona Saluatoris diceret: sum quidem debilitatus à quadragenario ieiunio, sed roboratus ab oleo Spiritus Sancti; hoc est, ab intelligentia scripturarum, quâ diabolus iuperauit. At verò nunc, vbi recta scripturarum intelligentia? dum quisque eam pro suo arbitrio legere, & interpretari præsumit. Quod grauitè reprehendit S. Hieronymus, lib. 2. ad Paulinum cap. 6. *Sola, inquit, scripturarum ars est, quam sibi passim omnes vendicant: hanc garrula anus, hanc delirus senex, hanc sophista verbosus, hanc vniuersi præsumunt, lacerant, docent, antequam discant.* Cum tamen Deus, solis Sacerdotibus permisit, scripturas sacras interpretari, Malach. 2. *Labis Sacerdotum custodient scientiam, & legem requiram ex ore eorum.* Non ergo indoctæ ple-

beculæ (ut volunt Hæretici) locutus est Christus illud Ioan. 5. *Scrutamini scripturas, sed Sacerdotibus, Levitis, & Phariseis, qui clauem acceperunt scientiæ, ut palam ostendit Ioan. 5. Vos misistis ad Ioannem, & testimonium perhibuit veritati.* Magisq; adhuc elucidat paulò inferius ibidem num. 44. *Quomodo potestis credere, qui gloriam ab inuicem accepistis, & gloriam quæ in solo Deo est, non queritis.*

Oleum quo anima vestra impinguitur, sunt bona opera, sic docet Apostolus ad Colossenses 1. *Adimpleo, inquit, ea, quæ defunt passionum Christi, in carne mea.* Quæ verba S. Thomas hic lect. 6. ita exponit, asserens duo merita necessaria esse, ut Ecclesia, hoc est, congregatio fidelium saluari possit: nimirum, Christi, quæ sunt infinita, & singulorum, quæ sunt limitata. vnde, ut mensura omnino plena sit, infinito Christi, finitum nostrum adiungi debet, atque ei, quod ipse passus est, ea quæ nos ipsi patimur, addi debent, ut hac ratione salutem nostram assecuremus. Quippe negotium salutis nostræ, est instar contractus societatis, in quo nos ipsi industriam conferre debemus, cum Deus sanguinis & gratiæ suæ fontem conferat. Hoc & ipse palam docuit, Lucæ 13. *Concedite intrare per angustam portam.* Quasi diceret: frustra ô homo in sola fide speratur salutis collocas, quia fides sine operibus mortua est, Iacobi 2. Comprobat euidenter hanc veritatem Diuus Paulus Galat. 5. inquit: *in Christo IESU neq; circumcisio aliquid valet, neq; præputium, sed fides quæ per charitatem operatur.* Quasi diceret: neque Iudeorum seu à lege præscripta opera, neq; gentilium, quæ ex ratione edebant, quidquam profunt ad salutem, sed opera fidei, qualia fuerunt, obedientia Abrahamæ, ingressu de patrio solo, & immolatione filij conitancia. Moyse sollicitudo in placando Deo: hospitalitas Rachab, quæ ex fide fuerunt. Quia ergo deficient in vobis Catholici mei virtutes, deficiunt bona opera, deficit patientia in aduersis, timor in prosperis; ideo Deus obdurefcit aduersus vestras supplicationes, & cælum vobis pulsantibus minimè aperire vult.

Quid ergo vobis restat, nisi ut imitemini antiquos illos Israelitas, quibus cum tribus annis cælum clausum esset, miseratus Elias, iussit ad se congregari vniuersum populum, in montem Carmeli. 3 Reg. 18. *Verumtamen nunc mitte, & congrega ad me vniuersum Israël in montem Carmeli.* vbi congregato populo Elias, de cacumine illius montis

tis orans, cataraſtas cæli ſitienti illi, & iam prorsus exuſta terræ referauit, in-
quiens: *Viuit Dominus Deus Iſrael, in cuius conſpectu ſto: ſi erit annis his ros & pluuia, niſi per os meum.* Et quid magis naturæ legibus abſonum; quàm cælum pluuiam emittere geſtiens, verbo claudere, ac referare à nu-
bibus iam deſertum. Quod nihilominus Eliæ orationes præſtare potuerunt, quia in conſpectu Domini ſtabat. Progreditur hodiè in tuum ſubſidium, ô afflicta Chri-
ſtianitas, de monte Carmelo Thereſia. A Sancta, hæc ſpiritu Eliæ prædita, clauſum tibi cælum reſerabit. Quomodò enim preces tantæ Virginis, furorem Dei mi-
tigare non debent, cuius grefſus cæleſti Sponſo mirificè placuerunt. Cant. 7. *Quam pulchri ſunt grefſus tui in calceamentis, filia principis.* At, cuiuſnam principis filia? Re-
ſpondet S. Anſelmus in Gloſſa Inerl. *Fi- lia Principis Eliæ ſub lege, & multorum tempore gratiæ.* Et quoniam in calceamentis eius pulchritudo? *Mortificatio.* Reſpondet Stra-
bus. Non ideo grefſus Thereſiæ pulchri, quia pedes calceamentis exornantur, ſed quia calceamenta proijciunt. Proinde pulchri ſunt Thereſiæ calceamentis ab-
ſtractis: quia nudi pedes frigoris mole- ſtiæ exponuntur. Negatur vobis Carho-
lici acceſſus ad Deum, hæc potiſſimum de cauſa, quia calceamenta mundanæ ini-
quitatis nondum exuiſtis de pedibus ve- ſtris. Sic quondam Moyſi in deſerto, pro-
peranti ad conflagrantem ſine leſione ru- bum, Dominus reſpondit: *Solue calceamen- tum de pedibus tuis, locus enim in quo ſtas, terra ſancta eſt.* Exodi 3. Ergo homini Deum adire volenti, dilcalceatio neceſſaria ad perfectam paſſionum mortificationem, vt animus plenè Deo adhæreat. vt elegan-
ter diſcurrit Lyranus: *Prius oportet te car- nem deponere, antequam Deo placeas.* Abijcite ergo deſideria carnalia, ſi Dei veſtri fau-
rem ſatagitis experiri.

Cantic. 7.

S. Anſel.

Strabus.

Exodi 3.

Lyranus.

Gregorius Nyſſenus.

Thereſia

maſcula

fortitudo

tribuitur

& fortitudine, & conſtantiâ. Si ergo The-
reſia maſculæ fortitudinis eſt, quid iam
amplius dilecta Deo Chriſtianitas exti-
meſcere poteris? Non Dei iram: quia
hanc ſanctitas Thereſiæ ſedat; quemad-
modum olim Dauid ſiracundiam; ſedauit
prudentiſſima Abigail: *Accipe, inquit, be-
nedictionem, quam attulit ancilla tua.* Beata pa-
riter Thereſia, Deum aduerſus peccato-
res irâ ſuccenſum, placatum reddit. Non
tibi furibundi Martis bella pauorem in-
cutient: quia à partibus tuis ſtat hodiè
Thereſia virilis ſemina, tanquàm militum
dux fortiſſimus, horribilem hoſtem de-
bellatura: vt meritò inſclamet Sacra pa-
gina, Iudic. 7. *Nova bella elegit Dominus, & portas boſium ipſe ſubuertit.* Equidem nouum
bellum, & ideo mirabilior victoria, vt
Ieſus glorioſus triumphet in ſemina.
Hinc Petrus Damianus. *Quamvis inquit,
mirabilis ſit Deus in viris, mirabilius tamen &
glorioſius triumphat in feminis, quod de inermibus
fortes & victorioſos facit.*

Iudic. 7.

Petrus

Damianus

Modus

orandi

Chriſti &

ſanctorum

diuerſus.

Matth. 23.

Ioan. 5.

Chriſti org.

tio inſalli-

bilis.

Inter Chri-

ſtum &

Thereſiâ

magna ſi-

militudo.

Anton. de

Eſcobar.

S. There-

ſia fuit i-

mago Ia-

ſus.

Perge

Pergebat Ieſus ad cunctas Iudææ
vrbes, vt omnibus ſalutis doctrinam an-
nuntiaret: pergebat pariter Thereſia, ad
gentes, vbique terrarum ſeruenticibus ex-
peditionibus, curando Ieſus domicilia
exadificari, in quibus æquè viri ac fami-
næ, arctiſſimè Deo ſeruirent. Deſcende-
bat Ieſus in montem, vt oraret Patrem
æternum; Thereſia pariter Monachorum
& Eremitarum Thebaide, & Egypti Se-
ctatrix, ſomnijs & raptibus ſpiritualibus
ſtadium impendebat, vt toti mundo pla-
catum Deum redderet. Præſcribebat Ie-
ſus ſuis diſcipulis virtutum documenta
in montanis; Thereſia quoque ſermone &
calamo ſuis alumnis, perfectionis præſcri-
pta de Monte Carmelo porrexit. Aſcen-
dit Ieſus Montem Caluarie, tanquàm
agnus pro mundi peccatis immolandus;

Thereſia pariter pro Sponſi gloria proxi-
morumque ſalutè millies immolari expe-
tijt: toties affectu moriens pro Ieſu, quo-
ties diuina eius Maieſtas, vel leuiſſimo diſ-
honore ab impio mundo afficiebatur.
Cum ergo tanta ſit ſimilitudo inter Ieſum
& Thereſiam, bono ſitis animo Catholi-
ci; quia eius interceſſio vobis hodiè apud
Ieſum efficit, quidquid deſideratis.
Proinde tu æterne Deus, qui olim pericli-
tantem Ieroſolymam, ex grauiffimis bel-
lorum periculis, per Iuditham liberaſti;
ſi in manus celebris Debboræ tradidiſti
Sifaram. Et nunc per merita B. Thereſiæ
Sponſæ tuæ, afflictam ſubleua Polo-
niam, vt populus tuus fidelis
agnoscat, eam eſſe mu-
lierem virtu-
tis.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Sapiens mulier ædificat domum ſuam. Prouerbiolum. 14.

Sapientia B. Thereſiæ ex ſcriptis eius, & ex domo, quam ædificauit, maxime elucet.

TOrquent aliqui naſum in ſemineum.
ſexum, quali incapacem donorum ac
fauorum Dei, ita, vt ipſa iniquitate peior
conſeatur mulier: dicit enim Sapiens Ec-
cleſiaſt. 42. *Melior eſt iniquitas viri, quàm mu-
lier bene faciens.* Hoc eſt, quod ſecurior ſit
conuerſatio cum viro peccatore, quàm
cum muliere bona. Nam immediatè di-
xerat Sapiens: *In medio mulierum noli commo-
rari, de veſtimentis enim procedit tinea, & à mu-
liere iniquitas viri.* Sit pannus pretioſus,
ſit optimus; ab ipſo tamen procedit tinea;
ita planè, ſit mulier ſancta, ſit bona; ab
ipſa tamen & à conſortio eius, viri ruina
pendet. At licet quis cum peccatore ami-
citiam, & conſortium teneat, non ita fa-
cilè ſequitur, vt ab illo ſanctus deperda-
tur & confundatur. Verùm immerito hæc
patiuntur mulieres, quas Deus magni æſti-
mat, & plus illis contulit, quàm alijs ho-
minibus, quod ſic deduco. Nil dignius
ſub Sole Petri primatu, inueſtigatè ſi pla-
cet rationem, propter quam cum Chri-
ſto Petro contulit, aliam non inuenietis,
præter confeſſionem Chriſti diuinitatis,
ex reuelatione Patris: Cum enim Chri-
ſtus quaereret ex Apoſtoliſ: *Quem dicunt ho-
mines eſſe filium hominis?* & poſtea: *Vos autem
quem me eſſe dicitis?* Reſpondens Petrus di-
xit: *Tu es Chriſtus Filius Dei viui.* Matth. 16.

Hh 3

titit,

Ex qua confeſſione ſtatim conſtituit eum
Chriſtus Petram, & fundamentum Eccle-
ſiæ ſuæ. *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, &
ſuper hanc Petram ædificabo Eccleſiam meam.* Er-
go Petrus non aliunde primatum Eccleſiæ
meruit, niſi quia per cognitionem ſuper
omnes ſe erigens, in carne inuolutam
Chriſti deitatem vidit, & ex reuelatione
Patris inſpexit. At nonne parem à Patre
omnium reuelationem habuit Martha,
quæ pariter de Chriſto pronuntiauit.
Ioan. 11. *Vtiq; Domine ego credidi, quia tu es
Chriſtus Filius Dei viui, qui in hunc mundum veni-
ſti.* Quibus verbis vt obſeruat Theodorus
Heradeota, ſignificabat Martha veniſſe
Chriſtum, Saluatorem non ſolius Iſrael,
ſed totius mundi, proinde ampliorem
obtinuit reuelationem ac extensionem,
quàm Petrus: hic enim ſolùm deitatis
Chriſti; hæc inſuper & humanitatis offi-
cij, & Redemptoris totius mundi, quod
non dixit Petrus. Obſtupescite qui hæc
auditis, nonne dignam putabitis hanc fa-
minam, vt poſt Petrum & Apoſtolos, ſic
eam veneremur, ſic extollamus, ſic effe-
ramus, vt primas ei demus Sanctitatis,
honoris, ac reuerentiæ. Nil mirabilius
in mundo, conuerſione Sancti Pauli? At
nonne par huic conuerſio Samaritana?
quæ ita alta, ita magna, ac vehemens ex-
titit,

Petrus quia
ex reuelatione Chri-
ſti diuini-
tatem agno-
uit, primatu
tum me-
ruit.

Ioan. 11.

Martha de
Chriſti di-
uinitate
reuelatio-
nem ſubli-
mem ha-
buit.Conuerſio
Samaritanæ
mirabiliſ-
ſima.

ritit, ut nemo maiorem Apostolorum conuersionem dicere presumat. Reliquit enim hydriam, omnia dimisit, ad prædicandum se accinxit, totam traxit ciuitatem, ut eleganter discurret S. Chrysosth. homil. 33. *Sicut inquit Apostoli vocati dimiserunt retia, ita hæc dimisit hydriam. & Euangelistarum opus fecit, & non vnum tantum vocauit, sed integram ciuitatem.* En qualis & quanta conuersio, ex Christi sermone: mulier alias peccatrix, & quæ actu virum tenebat non suum, ad vnam Christi prædicationem, statim conuersa est: ut Christi fieret Apostola: *Et ferè quidem quasi quodam Apostolo, ad ciues vsus est Christus hæc muliere, adeo inflammans eam per verba, ut amphora dimissa iret ad ciuitatem, relatura concubibus.* ait Origenes tom. 14. in Ioan. Quare nemo mihi succensebit, dum hodiè de magna sapientia Sanctæ Virginis Theresiæ, & de elegantiâ domus, quam ædificauit, verba faciam.

Neminem posse reperiri arbitror, qui solis viris sapientiam attribueret, à feminis autem penitus eam remouere audeat, qui vel in ipsam Sanctissimam Virginem, oculos reflexerit, quam Guarrius Abbas Sermon. 4. in Assumptione: *Magistram totius veritatis appellat.* Sanctus verò Cyrillus homil. 6. *Sceptum sanctæ Doctrinæ*, qui censet Sanctissimam Virginem, etiam Theologicam Sapientiam multò eminentiorem habuisse, quam ipsosmet Apostolos. Sed & in multis alijs, tanta eluxit Sapientia, ut viri nobiles & Principes, ab earum consilio penderent. Territus vehementer Iosias Rex diuinis comminationibus, quas in libro legis inuenit audierat, contra legem Dei frangentes, ac totus tremebundus, accersito Heliâ, Sacerdote, cum alijs scribarum & Sacerdotum Principibus, misit illos ad consulendum Dominum: *Ue & consilite Dominum super me, & super populo, & super omni iuda.* 4. Reg. 22. Perpendite, quemnam adierunt? vnam mulierem: *ierunt itaq; ad Huldâ Prophetidem, vxorem Sellum.* Quid est? fuerunt tunc temporis duo Prophetæ magni, Ieremias & Sophonias, cur ergo in re tam graui, dum ageretur de summo excidio, & de Domini consultatione, circa terribiles ac minacissimas prædicationes, non ad istos Prophetas Sanctos, misit Rex, sed ad mulierem? Respondet Lyranus, quia fortè Ieremias zelo ardentissimo commotus, de illo populo leges diuinas transgrediente, graues penas sumpisset; idè cum de minacissimis esset Deus consulendus, iratus ob horrenda peccata illi populo, mulierem sanctam adierunt, ut potè ampliori miseri-

cordiâ præditam. *Quia inquit querebat Lyranus, fias consilium pietatis, & misericordia diuina, idè ierunt ad mulierem Prophetidem, quia mulieres solent esse magis misericordes, quam viri.* Si ergo mulieres sanctæ, viris præferuntur in misericordia, dubio procul non raro & in Sapientia, quæ sicut cum sanctitate, ita cum misericordia indissolubili nexu copulatur.

Fuit sapientissima Aspasia Milesia in Philosophico, Rethorico, & Poëtico studio celeberrima. Periclis Magistra. fuit Hyppatia Alexandrina sapientissima, quæ Alexandriæ professâ est varia disciplinarum genera, magno & frequenti auditorio, conuolantibusque turmatim & vnde cunq; discipulis, ita ut parem illo seculo Mathematicum sibi non haberet. Hildgardis Abbatisa in Germania 36. quæstiones Theologicas edidit. Cassandra Veneta, non solum verus magnâ eruditione componebat, verum etiam Patavij in Academia subtiliter disputando, ingenitè laudem meruit, quod omnibus in omni doctrinarum genere sufficienter responderet. Quæ etiam de ordine scientiarum librum elegantem edidit, & à Politiano magnis laudibus celebratur, quod pro lanâ librum, pro fuso calamus, stylum pro acu tractasset. Marcella Romana propter sacras literas, quas egregiè callebat, a D. Hieronymo mirificè commendatur. Eustochium Paulæ Romanæ filia, Latinarum, Hebraicarum, & Græcarum literarum studijs ita excelluit, ut suo tempore nouum orbis prodigium vocari mereretur. Quid innumeras alias recensere? quarum omnium Theresia sancta compendium videtur esse.

Finxerunt Poëtæ, natâ Mineruâ pluviam argenteam decidisse, omen inde sumentes, cum Minerua ingentes diuitias mundo aduentasse. Bone Deus, quanto maiores diuitiæ, per Beatam Theresiam nobis concessæ sunt, in qua omnes corporis, omnes animi virtutes sedem suam fixere: tanta enim est eius Sapientia, ut in Ecclesiâ Dei exceptis assertionibus fidei, nihil rectius habeatur. Extollebat quondam Gregorius Nyssenus Placillam Imperatricem his verbis. *Tulit hæc nostra ætate natura, proprios terminos, solutamq; naturam transiens, tulit inquam naturam, vel potius naturam Deus, virilem animum in muliebri corpore, super omnia propemodum virtutum exempla, quæ præcesserunt.* An non veriùs de Beata Theresiâ hoc possemus usurpare: Hæc est virago super omnia virtutum exempla, quæ præcesserunt. Hæc enim Ecclesiâ Sanctæ magnos

Aspasia
summa
erudita

Hyppatia
in mathese
parem sibi
non habuit

Cassandra
in Academia
subtiliter
disputauit

Argentea
imber de-
cidit

Gregorius
Nyssenus

gnos celestes fauores attulit, eam velut prudentissima Abigail Dauidem furorè, percitum alloquens: *Accipe benedictionem, quam attulit an illa tua.* 1. Reg. 15. quia Deum aduersum peccatores irâ lucentem, reddidit pacatum, dum per aulteras mortificationes, ita se Spiritui subiugasset, ut nulla particula carni relinqueretur: dum calceamenta abijceret, & nudos pedes ad acutas petras offensos, sapius cruentaret; dum à carniū cibis abstineret, dum vacaret ieiunijs, & dura humo cubaret. Et idè sicut Elias per diurnas preces, clausum Israëlitis cælum reuerauit, teste S. Anselmo. *Spiritu inquit afflatus Elias, cæli claustra & nuborum obstacula precibus patefecit.* Ita Beata Theresia spiritu Eliæ prædita, ablegatis imperfectionum nubibus, orationis continuè afflatu, diuinos fauores mundo conciliauit.

Legimus in vita S. Theresiæ, monialem quandam per integrum mensem, vidisse S. Theresiam in specie stellæ splendidissimæ, cur potius non sub imagine Solis? credo non aliam ob causam, nisi ut per hoc magna Sanctæ Theresiæ sapientia innotesceret, cuius Symbolum est Stella, iuxta illud Daniel 12. *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Sed miror valde, quomodo etiam mulieres alios erudire possint, cum hoc solis viris comperat, ut docet Abulensis q. 31. *Multa inquit sunt, ad quæ famineus pudor, & digna verecundia se non extendit, quæ melius per viros efficiuntur.* Palam faciens, periculosum esse, ut mulieres negotia tractent externa, quod antiquitas ita insolitum erat, ut Plutarchus in comparatione Lycurgi, & Numæ Pompilij referat, *Quod cum mulier aliquando propriam causam in foro dixisset, misisse senatum Deos consultum, quidnam ciuitati ea res portenderet. Quasi portentum illud æstimantes, & malum Reipublicæ omen.* Cuius rei euident documentum habemus in veteri testamento, Exodi 11. vbi refert Scriptura Sacra, quod antiquam populus Israëliticus de Ægypto exiret, voluit Deus ad compensationem laborum & Tyrannidis, ut ille populus Ægyptios spoliaret, inhibendo Moyse. *Dices ergo omni plebi, ut postulet vir ab amico suo, & mulier à vicina sua, vase argentea & aurea.* Quid obsecro mysterij? Si populus erat spoliaturus Ægyptum, si ab eis aurum, argentum, lapides erepturus pretiosos, nonne consultius, ut potius vicina à vicino, & non à vicina illud peteret? cum mulier, ita sit potens in postulando, ut nihil sit,

quod ei homo negare valeat, vel ipsâ eius pulchritudine victus.

Equidem non aliam rationem inuenio, nisi quia Deus accuratissimus naturæ obseruator, noluit mulieres periculo exponere, ut cum viris colloquerentur, & extra domum pedem efferrent. Ergo Deus pudicitæ amator, licet Ægyptum spoliare intendebat, & facilius hoc efficere potuisset, si vicina à vicino, & non à vicina exostularet, maluit negotium periclitari, quam periculum subire pudicitæ. Quid ad hæc, qui non ob aurum & argentum, sed exiguis rebus mulieres domo emandant, ut postulent non à vicino, sed ab extraneo; non ab hospite, sed ab ignotissimo. Nunquid credunt, quod domum castè redeant, sicut exierunt? equidem hoc prodigio simile esset, & extraordinariæ Dei prouidentie signum. Sic de seipsa fatetur Iudith Sanctissima mulier, quæ decollato Holopherne, rediens in Bethuliam locuta est. *Vixit autem ipse Dominus, quoniam custodiuit me Angelus eius, & hinc euntem, & ibi commorantem, & inde hinc reuertentem, & non permisit me Dominus ancillam suam conuincimari.* Ostendens, quod cum esset res tanti momenti ex vna parte, & tanti periculi ex altera, ut scilicet indemnus iret, staret, rediret è domo Principis mulier formosa, ad diuinam prouidentiam spectaret, ut ad Angelum eius custodem, & alium adijceret, è sublimioribus ac primis, Quem Serarius in Matthæum quæstionculâ ultimâ, censet fuisse Gabrielem, aut Michaëlem, ut hinc aduertamus, non ordinariæ, sed extraordinariæ Dei prouidentie esse, pudicam ad negotia exeuntem mulierem, domum pudicam redire.

Sed & ipsius Christi prudentissimam ordinationem consideremus, cui nihil magis cordi est, quam salus peccatoris, & tamen cum potentissima ad hoc fuisset mulier, potius æstimauit periculum subire conuersionis peccatorum, quam talè negotium mulieri committere, munus docendi illi inhibens: ad Timoth. 2. *Docere autem mulierem non permitto.* & in Cap. mulier, dist. 23. dicitur: *Mulier quamuis docta & sancta, in conuentu docere non presumat.* Quæ verba desumpta sunt ex Concilio Carthaginensi. IV. Can. 110. Quomodo ergo Sancta Theresia erudire potuit multos, cum ei munus docendi prohibitum esset. Verum, difficultatem soluit Cornelius, præceptum hoc, intelligens de doctrina publica, & affirmans mulieribus Apostolum inhibuisse docere in Ecclesiâ, & cath. publico, non autem in priuato, cum Matres filias docere

Christus
negotium
conuer-
tendi pec-
catores
noluit mu-
lieri com-
mittere.

Timot. 2.

Mulier
interdici-
tur munus
docendi.

docere debeant. Interdictum est autem eis munus publicè docendi Auctore Sancto Chrysosthomo. *Honestatis, pudoris, infirmitatis, & muliebris loquacitatis causa.* Proinde et si mulier Sancta, Deo Filios gignere possit ex doctrina, ac negotia Dei agere, salutem scilicet animarum; ob honestatem tamen & muliebrem pudicitiam, potius æstimauit Deus tali carere emolumento, quam ut mulier honesta periculum subiret. Licet ergo Theresia non fuerit prædicatrix verbi diuini publica, licet in Ecclesia Sancta publicè non docuerit, fulget tamen sicut stella propter admirandam sapientiam, quam scriptis tradidit, quia fuit tot prudentissimorum virorum in diuinis, & ad pietatem, & ad optimam quæque excolenda, tam opere, quam sermone Ductrix, Rectrix, ac propemodum Doctrina à Domino assignata, quod est admirandum.

Necdum satis, sed insuper mulier hæc sapiens, ædificauit domum. Quid est ædificare? respondet Lyranus, nihil aliud, quam saluare, & ampliare: diciturque tunc Sapiens mulier ædificat domum, quando salutem domus integrè conseruat. Iustam indignationem contraxerat Rex Dauid in Nabalem, quod eius pueros dishonorasset, & quadringentis stipatus militibus, ad euertendam penitus domum eius pergebat. *Accinctus est Dauid ense suo, & secuti sunt eum, quasi quadringenti viri.* 1. Reg. 25. Sed festinauit in occursum eius Abigail uxor Nabal, & cecidit ad pedes eius, & dixit, in me sit Domine ira, hæc iniquitas. Cuius precibus placatus Dauid, impio Nabali condonauit, & promisit se mortem illi non illaturum. Ecce quomodo hæc sapiens mulier ædificauit domum, quia saluauit eam refrenando iram Dauid. Euasit Nabal iram Dauidis, sed Dei ultionem non effugit, nam decimo ab hinc die ex hac vita decessit. Quis non suspicaretur, illam mortem ab ipso Dauide, propter recentis odij reliquias procuratam? & proinde Regiam fidem, ut parum stabilem, & constantem non accularet? Sed ne huiusmodi infamia in Dauidem refunderetur, occurrit Deus, atque se illius cædis Authorem palam profitetur: *Cumque pertransissent decem dies, percussit Dominus Nabal, & mortuus est.* Super quem locum Caietanus dicit: *Scriptum est hoc ad tollendam omnem suspicionem, humanæ imperfectiois.* Quia noluit Deus, ut Rex Dauid, apud suos subditos violatæ fidei reus argueretur, sed potius, ut omnibus eius innocentia constaret. Ædificat pariter Theresia Sancta Domum, quia

iram Dei mitigat, ne in ultionem erumpat.

Carolus V. cum Regni Neapolitani gubernacula susceperet, admiratus tam frequentem in illo regno Principum mutationem, quod alternante suas vices fortunâ, nunc Gallus, nunc Hispanus, regni illius administrationem sibi usurparet. Quasiuit ex subditis, quidnam pro temeritate haberent, responderunt quod equum sine freno. Finxit itaque se in altissimo monte claustrum Religiosis ædificare vellet, cum in rei veritate arcem munitissimam ædificaret, quæ hodiè castellum Sancti Martini appellatur. Interim venire Principes Neapolitani, illi effrenati equi, quos ille ita domuit, ut nemo illorum amplius Regnum Neapolitanum sibi usurpare auderet. Talem, immò incomparabiliter nobiliorem domum ædificabat B. Theresia, dum Ordinem Carmelitanum mirâ austeritate reformaret, & calceamenta abijceret, ut mortificationis gressibus ad sponsum, in perfectionis verticè collocatum festinaret: ut arctius firmitusque se, ac filios suos Domino colligaret, per rigidæ reformationis studium, Munivit hanc suam domum forti armaturâ, quando à confessorio compulsa scriptis ad stuporem mundi, Sanctorum ædificationem, fidelium exemplum, Religiosorum documentum & normam, improborum flagellum, volumina de fundationibus, de Habitaculis, de viâ perfectionis, de canticis, ita doctè, ut profundi Theologi inueniant, quod discant, quod ingenia subtilia in abyssum admirationis rapiant.

Ordinis Carmelitici reformationem, factura Theresia Sancta, pertimescebat vehementer, quod rem ita arduam aggredi vellet. Et ecce apparuit illi Beata Virgo, timorem ab animo eius depellens: *Ne verearis filia mea: ego vnum domus tuæ ostium custodiam, alterum Ioseph Sponsus meus.* Bone Deus, potuitne aliquando esse maior custodia, quam in domo Carmelitanâ Theresiæ Sanctæ, ubi ipsa Cælorum Regina, ad portam claustralem excubias agit. Perterrefactus aliquando Salomôn, domus suæ custodiam militibus demandauit: *Misit ancillas suas ad arcem, & ad mœnia ciuitatis.* Prouerb. 9. Quid facis Regum sapientissime, ad defendendas munitiones infirmum sexum collocas, quem etiam folij volantis sonitus facillè perterrefacit? nonne melius si fortissimos bellatores ad hanc custodiam exponeres? Lyranus per ancillas, vult significari Apostolos: quia

Caroli V. pulchrum stratagemam ad comprimendos rebelles.

Volumina à B. Theresiâ scripta.

B. Virgo Theresiæ apparuit.

Prouerb. 9.

Septua-

1XX. Septuaginta citatum locum transferunt: *Misit seruos suos cum extensa prædicatione:* Hoc est Apostolos, ceterosque diuini verbi præcones, qui propter infirmitatem, quam habebant, nisi à Deo firmarentur, ancillæ femineo vocabulo nuncupari sunt. Isti ergo deputati sunt ad custodiam arcis & murorum, hoc est, ad fundandam Ecclesiam sanctam, & ad propagandam fidem Catholicam.

Sed ego magis appositè ad rem meam, per ancillas Theresiam Sanctam intelligo, hæc est ancilla firmissima, ad custodiam Ecclesiæ Sanctæ deputata. Hæc est fidelis Sponsa Christi, de qua Salomôn Prou. 31. illud protulit. *Confidit in ea cor viri sui.* nimirum Christus: qui agnoscebat, quæ prudentiâ & sapientiâ, quo spiritu, Theresiam suam sponsam exornasset, eam non solum permittit aliorum conuersationi, & eruditioni incumbere, sed & præcepit, ut præscriberet documenta. Ita exponit Strabus: *Confidit in ea vir Redemptor:* Sicut enim qui fortem fidelemque, & castam coniugem habet, confidit in eâ, quia nihil contra suam voluntatem agit, cuncta pro amore suo tolerat libenter, & quos potest, ad amicitiam suam trahit. Ita planè Deus in Theresia confidit: quia nouit spiritum gratiæ, quem ei dedit: nouit virtutem charitatis, quam eius præcordijs infudit, & idè non dubitat, non solum eam à suæ fidei integritate non posse corrumpi, sed & perseueranter insistere, ut plures viros ac feminas, ad fidei cognitionem congreget. Pulchram sententiam assert S. Ambrosius Serm. de fermento. *Rectè ait, fermento comparatur Dominus, qui cum esset specie homo, humilitate paruus, imbecillitate deiectus, tantâ intrinsecus sapientiæ virtute pollebat, ut doctrinâ ipsius libros mundus ipse vix caperet.* Qui cum se caperit per totum orbem diffundere, vigore diuinitatis, statim humanum genus omne in substantiam suam, sui potestate protraxit, ut & iugum Spiritus Sancti sui infunderet omnibus, hoc est: Christianos cunctos, faceret esse, quod Christus est. Non immerito, & Sponsæ Christi S. Theresiæ, sententia hæc accommodari posset, ad fermentum eam comparando. Cum enim esset specie fragilis mulier, humilitate parua, imbecillitate deiecta: tantâ intrinsecus sapientiæ ac prudentiæ virtute pollebat, ut doctrinâ ipsius plures libros euoluerit.

Quæ cum se caperit Apostolico Spiritu per totum mundum diffundere, humanum genus omne, id est, viros ac feminas in similitudinè sui pertaxit, ut & Spiritus sui statum infunderet omnibus, hoc est, Carmeli filios, faceret esse, quod Theresia est.

Duo in maximâ admiratione habuit Gregorius Nazianzenus: imprimis, istu- pendam Matris suæ sapientiam ac prudentiam, ita ut viri sui Magistra extiterit. Deindè, quod vir tantus, vltro se Magisterio suæ uxoris subiecerit: *Illud inquit est admirandum, nempe feminam leges dicere viro, sed plus admirandum est, quod vir tantus, vltro ab eâ deumci voluerit.* Sed admiretur potius mundus, totacantos Carmeli filios, viraginis Theresiæ legibus subiacere. Non ergo iam suam gloriam iactet pulcherrima Arcadij Imperatoris filia, quæ nondum annos XV. nata, imperium optime administravit, Fratrem Theodosium literis, bonisque moribus optime instituit: Sorores Marinam, & Arcadium, ut idem facerent, impulit: multas Ecclesias, peregrinorum diuersoria, monasteria condidit, & redditibus ditauit. Quia nobiliorem domum ædificauit sapiens Virgo Theresia, & in feminis & in viris, admirandum faciens fructum, ita ut omnes eius filij, veram Iesv similitudinem præferre videantur, in id totis viribus incumbentes, ut semper ad maiorem perfectionem tendant, & Iesv voluntatem in omnibus faciant, memores, quia Theresia æmulatrix Iesv perfectissima extitit.

Quare concludendo meum sermonem, vos viri Religiosi, veri Carmeli Principis Eliæ, & Theresiæ filij, illis verbis alloquor. *Beati qui habitant in domo tua Domine.* Domus enim Domini est Carmelus, hoc est: domus vestra mirâ Sanctitate fulgens, à Beatâ Theresiâ austeris mortificationibus pulchrius auro gemmis nitente exornata. Gratulemini igitur vobis hanc felicitatem, & magnâ Matris vestræ Theresiæ, prædicate virtutes, cui nos omnes debitam exhibemus.

do reuerentiam, eius patrociniū imploramus dicendo, ora pro nobis.

[Mater S. Gregorij Nazianzenus, prudentissimæ.]

S. Gregor. [Nazianzenus.]

Filia Arcadij Imperatoris, quâ multa bona fecit.

Theresiæ filij semper ad maiorem perfectionem tendunt.

DIE SANCTORVM APOSTOLORVM, SIMONIS & IUDÆ. CONCIO VNICA.

Quia non estis de mundo, sed ego vos elegi, ideo
vos mundus odit. *Ioannis 15.*

Sancti Apostoli sunt columna Fidei diuinæ, & Ecclesiæ Orthodoxæ.

Operari
dupliciter
aliquod a
genere con-
tingit, aut
immediatè
supponitur,
aut
mediate
per virtutem
operantis.

Docent Naturalistæ, vnumquodq;
agens creatum dupliciter ope-
rari: nimirum immediate
suppositi, & immediate virtutis, seu
accidentium. immediate suppositi illa
operantur, quæ suâ entitate attingunt pas-
sum, vt calor immediate calefacit aërem,
quæ attingit: & lux omne mediū, ad quod
diffunditur. Iam verò immediate vir-
tutis operantur illa, quæ suâ *scitare* non
atingunt passum, siue effectum; sed tan-
tū per virtutes suas actiuas: vt Sol, v. g.
Cælum, atra; quæ non attingunt terram,
& hæc inferiora; & tamen in visceribus
eius, per suas qualitates, lumen scilicet &
calorem, admiranda producunt opera;
hunc vtrumque operandi modum, etiam
in Deo reperiri licet. Etsi enim Deus,
cū vbiq; sit præsens, omnia seipso ope-
retur, quia caret qualitatibus sibi adueni-
entibus, nihilominus tamen, vt se osten-
dat Dominum omnipotentem, etiam per
homines sanctos, tanquā per suas virtu-
tes, multa operari voluit. Vidit afflictū
populum Israël in captiuitate Pharaonis, &
ecce noluit eos per seipsum consolari, sed
misit Moysen, & Aaron fratrem eius, qui
nomine Dei Pharaonem admonerent, ne
diutius populum eius, in graui illo serui-
tutis iugo detineret. *Ingressi sunt* (inquit
Scriptura Exodi 5.) *Moyses & Aaron, & dixe-
runt Pharaoni, Hæc dicit Dominus Deus Israël, di-
mitte populum meum, vt sacrificet mihi in deserto.*
Vidit multos Pseudo-prophetas surrexisse
in Israël, qui suis falsis persuasionibus, po-
pulum ad idololatriam prouocabant, &
abducebant à Deo vero: & ecce noluit
Deus hanc iniuriam ipsemet vlisci, sed
suscitauit duos zelantes Prophetas, Eliam
& Eliseum, qui factis diuinâ virtute ma-
gnis prodigijs, & populum à perfidia er-
roribus reuocarent, & omnes sacrificulos

Baal, atq; idololatrias interficerent. Quos
cū apprehendissent, duxit eos Elias ad torrentem Ci-
son, & interfecit eos ibi. 3. Regum 19. Vidit
in nouo testamento, debitis peccatorum,
grauatas hominum mentes, & ecce insti-
tuit Sacramenta, quibus tanquā instru-
mentis suis mediantibus, amissam in ho-
mine salutis gratiam excitaret, & iterum
renouaret. Neque hunc operandi modum
immensus, in exigua carne Deus, Christus
Ia v s deseruit, qui cū Sanctum Eccle-
siæ regimen institueret, licet ipsemet hu-
ius Monarchiæ sit primarius Princeps, ele-
git tamen sibi Apostolos, quibus tan-
quā instrumentis mediantibus, ad gre-
gium Ecclesiæ errabundos, in veri Dei
ignorantiæ labyrinthis, doctrinâ & mira-
culis congregaret. E quorum numero du-
os, (quorum hodiè solemnitate cele-
brat Ecclesiæ) Simonem scilicet & Iudam,
firmas istius Ecclesiæ columnas fuisse
ostendam, Causam assignans, cur hos,
quos Deus delegit, mundus odio habeat.
Mirabile est, cur Christus Apostolos
non esse de mundo dicit, siquidem omnes
fuerunt homines; sed demonstrare puto
voluit, hominem à Deo electum nihil ali-
ud esse, quā hominem rectum & simpli-
cem, nullis adhuc mundi illecebris cor-
ruptum, sed vitæ innocentia conspicuum,
qui nō per humanos fauores, sed per Chri-
sti gratiam in diuinam societatem est ad-
missus. Proinde non de mundo, quia
omnis talium fructificatio, ab alto illis
concessa fuit, vt eam in Ecclesiā Christi
producerent. Testatur id Apostolus Ioan-
nis 15. *Ego elegi vos, vt eam, & fructum faciat, &
fructus vester maneat.* ac si aperte dixerit:
quicquid: miraculorum præstiteritis in
mundo, quicquid virtutum in hominibus
produxeritis, quicquid de Christi diuini-
tate edocueritis mortales, totum id non à
mundo

3. Reg. 19.

Ioan. 15.

Omnis o-
peratio
Apostoli-
ca à gra-
tia Dei

Concio Die SS. Apostolorum Simonis & Iudæ.

mundo habetis, sed à gratia diuina, à qua
illuminati estis, à qua sanctificati estis, à
qua omni virtute patrandi miracula dora-
ti estis. Quid enim est aliud hominem à
Deo electum esse, nisi superno lumine il-
luminari? nisi è crassa de Deo ignorantia,
ad veri numinis notitiam trahi? nisi è
mundi erroribus, ad virtutes allici? nisi
in Dei curam & patrocinium recipi? nisi
in Christi Ecclesiā & fidem admitti.
sed mirabitur forsā aliquis. ecquid causæ
est, cur Apostolis tantum Christus dixit,
Ego vos elegi? nonne omnes ad eius fidem
& Ecclesiā ab illo vocati venimus? pro-
inde ab illo electi sumus. ita sane est: ad
hoc quidem temporaneum Christi re-
gnum, ad fidem ænigmaticam pro dura-
tione statūs vitæ duraturam, ab ipso voca-
mur Deo, sed ad futurum illud seculum,
non omnes eligimur. Hoc seculum inquit
Eldras (capite 4.) *fecit Altissimus propter mul-
tos, futurum autem propter paucos*; Et cur sic
Domine? Quia omnes quicquid sumus
fideles, vocamur quidem à Domino. sed
non omnes desinimus esse de mundo: id
est; non omnes renuntiamus voluptatibus,
non omnes deserimus cupiditates; sed
plerumque & sanguinis proximi, & mul-
torum scelerum sitientissimi sumus. Quod
considerans Gregorius Papa homiliā. 38.
in Euangelium dicit. *Tremendum valde fra-
tres charissimi, multi sunt vocati, pauci verò ele-
cti. Quod magis illustrat, Origenes ho-
miliā. 22. in Matthæum, inquit; Si quis
consideret multitudinem eorum, qui in Ecclesijs con-
gregantur, & discusserit quanti sunt, qui conuertun-
tur, disciplinatè indicabit esse verum sermonem Dei
dicentis, multi sunt vocati, pauci electi.* Et San-
ctus Chrysostomus homiliā. 40. ad populum
Antiochenum, clariùs hoc ipsum exag-
gerat. *Quid esse putatis in ciuitate nostra, qui sal-
ui sunt? infestum quidem est, quod dicturus sum;
dicam tamen, non possunt in tot millibus, centum in-
ueniri, qui saluentur, quin & de his dubito.*
Pulchrè id sacra pagina figurauit; ab
Ægypto enim legimus, sexcenta homi-
num millia præter pueros, senes, ac fe-
minas exiuisse Exodi 12. n. 32. Vbi licet
omnes singulari cæli aurâ adiuti fuere, ni-
hilominus tamen: ex ingenti illo numero
duo tantummodo Iosue & Caleb in ter-
ram promissionis introierunt: Quid hæc
sibi volebant, nisi permultos ad cœlestem
Ierusalem esse vocatos, quibus fauet cœ-
lestis aura in hac vita, dū illis Deus im-
mensa sua largitur beneficia, at verò pau-
cos admodum in illam fore ingressuros:
comprobante id Diuo Paulo 1. Corinthi-
orum. 10. *hec omnia in figura contingebant illis.*

Eccl. 4.

Greg.

Origenes.

Chryso.

Exodi. 12.

Ex Aegy-
pto sex-
centa mil-
lia virorū
adducti sūt

1. Cor. 10.

Iudicum quoq; 7. ex viginti duobus mil-
libus militum, quos secum ducebat Gede-
on, trecenti solummodo ad pugnandum,
ac victoriæ coronā fruendum electi fuē-
re. Quodsi inquit Sanctus Chrysostomus, figura
figurato responderet, præsignabat factum hoc, nec
mediam Christianorum partem saluari, quin & de
his dubito. addit idem sanctus Doctor: Non
ergo de mundo est, quem sibi Deus elegit,
siquidem tanti beneficii, non mundus,
aut aliquod hominis opus causa est, sed so-
la diuina bonitas, sola largitas, sola munifi-
centia. Quod optime ingeniosa illa Ethni-
corum fictio symbolisabat, quæ ab vno
quoque Deorum pro insigni electam fuisse
certam arborem tradit, cuius singularem
curam gerebat, à Ioue quercum, ab Apol-
line laurum, à Neptuno pyrum, à Venere
Myrthum, à Iunone Iuniperum; verum
Dea Minerua, electionem huiusmodi ad-
mirata, percontari cepit Iouem, qua de
causa? infructiferas sibi arbores dii ele-
gissent, & ecce responsum hoc accepit;
hoc eam ob rem à dijs factitatum fuisse,
vt ipsæ arbores intelligerent, non ob ea-
rum merita sed ex mera Deorum gratia,
ac liberalitate, se in eorum insignia electas
esse. Quodsi ita est iure merito sancti A-
postoli, non de mundo esse dicuntur, sed
à Deo electi quemadmodum dicit Diuus
Paulus ad Titum. 3. *Non ex operibus iustitiæ,
quæ fecimus nos, sed secundum misericordiam suam
saluos nos fecit.* Elegit sibi Deus has infructi-
feras arbores, nimirum beatos Apostolos
non vanā mundi inflatos scientiā, sed cœ-
lesti simplicitate plenos, non superbā no-
bilitatis triumphantes prosapiā, sed inter
plebeiam piscatorum sortem prognatos.
Vt scilicet agnoscerent, se nihil habere
de mundo sed de sola Dei munificentia:
mundus enim steriles illos genuit, diuina
electio fecundissimos in gignenda homi-
num salute reddidit: mundus omnibus
contemptibiles produxit, Dei electio toti
orbi gloriosos principes fecit.

Chryso.

Cur infru-
ctiferae ar-
bores à
dijs electæ

Ad Tit. 3.

Electus Dei esse vis o homo, nihil de
mundo habeas, necesse est, depone arro-
gantem fastum, quia mundi surculus est,
& beatos in simplicitate imitare Aposto-
los: depone vanam nominis iactantiam,
& plebeiam Apostolorum indue sortem,
te Dei seruum esse agnoscendo: depone
prætereuntem vanitatis gloriam, vt non
in te ipso glorieris, sed potius Deus in te
glorietur, desine caducas mundi illece-
bras, & cum humilitate Dei, amplectere
obsequium: sicut enim mundus Dei ser-
uos odit, sic Deus odio habet, qui de
mundo sunt, repudiavit superbum Sau-
lem,

lem, qui de mundo erat, & humilem David amplexus est: reiecit avarum proditorem Iudam, & contemnentem mundi opes Matthiam, loco eius adnumeravit; certe non est quod amplius hominem in mundi cupiditatibus detineat. Quid est enim mundus? *Verbs communis hominum atq. Deorum* inquit Seneca, si Dei electus esse vis, Deos, qui gentilissimum in mundi plagas induxerunt, desere, & vnum verum Deum, a quo fortunata prædestinationis fors in te cadere potest, studiosè quære. Mundus quid est? necromanticus, qui mille fallacijs, atque præstigijs mortalium animos deludit, si electus Dei esse vis, omnes fallentis mundi errores desuesce, & genuinam Dei veritatem, quæ te ad immortalitatem ducit arripe. Mundus quid est? delirantium & insipientium domus, fatente id Isaia 24. *insaniunt cultores eius.* Electus Dei esse vis, mundi phreneses, quæ te inferni furore incendunt, euita; & sanam Christi doctrinam, quæ peccatricem tuam animam saluare potest, amplectere. Mundus quid est? Manifestus Christi hostis. Ioannis 15. *Me priorem vobis odio habuit.* Si electus Dei esse vis, Christi imago fieri satage, & te aduersus omnes mundi inuidias fortem oppone, & tunc primum diliget te Deus, & coronam tibi iustitiæ retribuet. Mundus quid est? ædificium quoddam falso & infirmo innitens fundamento. *Totus in maligno positus est mundus.* Ioann. 15. Electus Dei esse vis, omnem labentis mundi casum fuge & diuinæ fidei fortiter adhare, quæ est fulcrum & fundamentum in Deo sperantium. Mundus demum quid est? peccatorum sedissima fenestra, dolis & fraudibus scaturiens, vitiorum seminarium, dissolutionis & lasciuie schola, mare turbulentum, quietis impatiens, atque vera inferni effigies, & expressa imago. Electus Dei esse vis, Christi Evangelium firmiter tene, & iuxta illud operare, quod est sanctitatis speculum, sanæ ac irrefragabilis doctrinæ perennis fons, gladius anceps, peccata resecans, ac tandem pudicitie speculum, & sanctitatis ac virtutum omnium magisterium. Tales erant Beati Apostoli, e quorum numero duorum hodie Simonis & Iudæ festiuitatem celebrat Ecclesia; isti iurè non de mundo dicuntur esse, quia Evangelicæ veritatis præcones, quia sanctitatis & virtutum magistri. Columnas mundi esse voluit Deus, hodiernos Apostolos Simonem & Iudam, dum illos ad instructionem totius mortali generis destinaret. Eunt inquit, in mundum vniuersum, prædicare Evangelium omni

creaturæ. Matt. 16. quasi diceret: vos estis columnæ mundi, firmi per fidem, recti per æquitatem, erecti per intentionem, sublimis per contemplationem, expoliti per patientiam, immobiles per perseverantiam: quorum doctrinâ, homo qui omnis creaturæ aliquid habet, fulcietur, quorum consolatione afflicti sustentabuntur, quorum suffragio orationis, regna conseruabuntur: quorum exemplo actionis, omnes & singuli ad virtutes incenduntur. Columnas esse voluit duos hodiernos Apostolos Christus, qui labentem iam in perfidiæ erroribus mundum, ne totus caderet, iterum subleuarent: de quibus illud Psalmo. 74. Verificari potest. *Li que facta est terra, & omnes qui habitant in ea, ego confirmavi columnas eius.* Et verè confirmasti columnas istas, dum hodiernos Apostolos, ad conculcatos iam a demonibus gentiles conuertendos misisti, inquit Isaia 18. *Ite Angeli veloces ad gentem conuulsam, & dilaceratam, ad gentem expectantem, & conculcatam: Merito Angelos vocas Domine, quid enim Angelus, nisi Dei ministerium facientem.* significat; At, quàm fideliter in tuo ministerio perstiterunt hodierni Apostoli, quàm sedulum fuit obsequium Simonis, Evangelicâ prædicatione peragrans Egyptum, & montes, & deserta eius percurrentis, ut gloriam Dei promoueret, & idolorum delubra penitus euerteret. Quam speciosi erant gressus Iudæ Thadæi in Mesopotamiam alacriter pergentis, ut effertas illas gentes, ad lucem inaccessam, suâ visitatione inclinarer. Angelos vocat Dominus hodiernos Apostolos, propter feruorem communicandi nominis Iesu: quid enim Angelus significat? nisi pugnantem strenuè cum demonum Principe. At, hodierni Apostoli pari zelo incensi erant, dum tot millia gentiliū ad fidem conuerterent eloquio pulchritudinis, spiritu charitatis & feruoris. Merito sanè vnus dictus est Simon Chananæus, & Zelotes: tūm ut distingueretur à Simone Petro, tūm quia mirum in modum zelo zelatus est pro gloria Dei. Merito alter dictus est Iudas Thadæus, Lebbaeus, tūm ut distingueretur à Iuda proditore: tūm quia Thadæus & Lebbaeus est quasi Leoninus, & animosus, de quo Diuus Paschasius libro. 12. in Mat. *thæum. ait. Non vocat mysterio, duos fuisse Apostolos hoc nomine vocatos, ut vnus dicatur Iudas Iacobi, alter Iscarites; quia Iudas confessio interpretatur, ideo duos istos inter discipulos, voluit Deus, ut vnus teneret formam verè consentium, fideliter permanentium cum domino; alter verò eorū exprimit partem, qui consentiunt se nosse Deum, facti autem negant.* Colu

Columnæ fuerunt duo hodierni Apostoli, non tantum totius mundi, sed & diuinæ fidei. Columnis reges ut plurimum gloriantur, sua illis palatia exornantes; Iudas Thadæus velut adamantina quædam columna, post gloriosam Christi ascensionem ad Abagarum Regem Edessæ missus erat, cui innixa regis aula, immotum regum potenter falcitum est, dum Evangelicâ doctrinâ Regem ad fidem conuerteret, & omnes eius subditos. Quod testatur Eusebius, Sanctus Ephrem, Edessenus. Et quemadmodum columnæ, ut fortiter molem ædificij sustineant, debent sibi vniiri; sic Deus duos istos Apostolos inter se vniuit, primò sanguine, quia ambo erant filij Mariæ Cleophæ, siue Alphæi; vniuit speciali vocatione & dilectione, simul enim eisdem vocauit ad Apostolatū; vniuit eosdem Euangelicæ pacis prædicatione: siquidem eodem spiritu repletos misit ad zelandam diuinam gloriam, ut fortiter præliarentur aduersus idola, & peccata, & infernum: sed ne disunirentur istæ columnæ, & ædificium in illis superædificatum corrueretur, ipsæ etiam gloriosâ martyrij palmâ eosdem copulauit, ut essent in perpetuum columnæ Christi Ecclesiæ; hoc enim illis ob victoriam promissum erat Apocalypsis 3. *Qui vicerit, faciam eum columnam in templo Dei mei, & scribam super eum nomen Dei mei.* Quomodo autem hi duo vicerunt, audiamus Ecclesiasticam Historiam, sic de illis referentem: *postquam inquit Iudas Mesopotamiam, Simon Egyptum peragrassens, conuenerunt simul in Persidem, vbi innumerales ad Christum conuerterunt, in vastissimis illis regionibus, & efferatis gentibus, annuntiando Evangelium pacis & salutis, illudque plurimis miraculis confirmando. Sed vbi fortius pugnare ceperunt, contra idolorum sacerdotes, contra demones in idolis dantes oracula, silentium eis diuino imponentes mandato, & delubris virtute Christi eijciendo.* Verum, quia mundus semper odit, qui non sunt de illo, videns hodiernos Apostolos non humano, peccatorum abominationem suadentes, sed diuino loquentes spiritu, videns eos non conuiuere humanis erroribus, sed grauitè arguere; videns illos nihil habere de mundi impuritate, & feditate vitiorum, sed virtutibus, & diuino cultu, ac religione plenos, tanquam summus Dei aduersarius, eius ministris aduersari quoque cepit, extimulans magos, ac idolatras impios, qui in tam carum par Apostolorum irruentes: crudelissimè eosdem enecauerunt. Sed audite etiam post mortem fortissimorum Christi Athletarum victoriam: ut mortuo leoni non audent

musæ insultare, sic ne deprauata illa gens cæsis tyrannicè Christi martyribus, illuderet, eadem horâ, dum clementia cæli nefando sceleri, clauderetur, tanta subito fulgura & tonitrua apparuere, ut templum idolorum trifariam discinderent, cum magna fidelium clade, duosque magos Apostolis summè aduersantes, ictus fulminis in carbones redegit. Ecce potentiam Christi martyrum, ipsa etiam eorum nominâ columnæ sunt victrices. Rem planè mirandam scribit Plinius lib. 9. capite 8. Delphinos maris, mirum in modum Simonis nomini obsecundare, adeo, ut hoc nomine, ad littora euocari, & facillè capi possint. Si tantæ potentie nomen hoc est, ut ipsa etiam animalia ratione expertia subito illi obediant. quid nos in hodierna festiuitate faciemus, vbi nomen hoc, non sonum tantum, sed magnum Christi Apostolum Simonem repræsentans Ecclesia, veneratur. an non magis illi obedire tenemur? sæpius hoc nomine Christus homines compellare consuevit, hoc allocutus est Petrum, *Simon Bariona dilige me plus his.* Hoc ad Evangelicæ prædicationis obsequium, hodiernum vocauit Apostolum, ut scilicet omnes, huius nominis significatum Deo persequamur: Et quodnam illud? *Simon*, inquit idiomatis Hebraicæ interpret, *obedientem significat.* Sub hoc nomine hodiernam festiuitatem Christus celebrari voluit, ut scilicet à Sancto Simone excitemur ad obediendum Deo: & quoniam nomine magis delectatur Deus, quàm illo? quod de mundo non est; hoc venerabile nomen vrget nos, ut malè suadenti reclamemus mundo, & soli Deo vocanti procliuè obediamus. Potens est & nomen sancti Iudæ Apostoli; ut potè, quod confessionem significat, hoc nomine, alter hodiernus Apostolus excitat nos, ut Iudæ proditoris avaritiam vitemus; sancti verò Iudæ fidelitatem, Christo seruienti complectamur, ut non desperemus peccatorum veniam, quemadmodum infelix ille proditor, de quo Sanctus Chrysostomus in Psalmo. 7. ait. *cum non posset ferre iudicij conscientie dolorem, adaptato sibi laqueo vitam finivit.* Sed potius, ut Deum, & mente, & ore, cum hodierno Sancto Iudæ confitemur, cum humilitate veniam apud illum precemur. Scribit Sachenus in Lainio libro. 7. Numero. 117. quod in Mariâ infu-la, mulieres gentium, leuissima de causa, in desperationem actæ, vitam epoto veneno finiebant. Huic malo Priscus Tarquinius, & Milesius remedium tale inueniunt, statuerunt præfectum, ut quæ mulie-

Plinius
Delphini
maris,
nomini Si-
monis ob-
bediunt.

Simon ob-
edientem
significat.

S. Chrys.
Sachenus

Priscus,
Tarquinius

res taliter morerentur earum cadauera in frustra dissecari iuberet: unde ille ignominia & supplicij metus, quod manebat mortuas, à tam immmani scelere viuas absterrebat. Deus omnium salutem desiderans, cum multos in desperationem peccatorum abire videret, vnum desperantem proditorem Iudam medium crepare permittit, vt sic suam ignominiam, omnes à desperationis peccato detererent. Sed loco eius exaltauit in gloria Sanctum Iudam hodiernum Apostolum, vt per nomen eius, homines ad confitendum Deum incitarentur. Veniamq; suffragantibus eius meritis, quaerent apud Deum.

Habemus igitur duas columnas mundi, Simonem & Iudam, quorum Euangelicam prædicationem, & superstitionum plena Aegyptus, & idolis mancipata Mesopotamia, ad Christi fidem conuersa est. Habemus columnas diuinæ fidei: in omnem enim terram exiit sonus eorum. Pacem ad salutem annuntians. Habemus columnas, quarum doctrinam, vt Sole Luna, fulget Ecclesia. Et quemadmodum duo isti fuerunt fratres

sanguine, fratres vocatione diuinâ & electione, fratres Martyrij palmâ, in quorum recolendam fraternitatem memoriam, hodiernam solemnitatem instituit Ecclesia, vt eorum patrocinio etiam terrena in fide Christi conseruentur. Has ergo columnas debito cultu hodie veneremur, & quemadmodum Persarum Rex, qui ab Apostolis fidem Christi susceperat, cum sexaginta hominum millibus, audiens crudelium eorum interitum, corpora eorum in Babylonem adduci curauit, vt ciuitati illi propugnaculum essent, & nos in hodierna festiuitate curemus, istas columnas in regni nostri protectionem aduolare; quod vt fortunatè assequamur, destinamus esse de mundo, hoc est; expiemus omnes peccatorum maculas in conscientijs nostris, & simus cum Simone, Deo in omnibus obediens, cum Iuda Deum confitentes in omnem aternitatem Amen.

DIE SS. OMNIUM.

CONCIO PRIM A.

Beati qui persecutionem patiuntur, quoniam ipsorum est regnum celorum. *Matth. 5*

Homo per patientem tribulationum tolerantiam salutem suam maxime certam reddit.

Sub tempus belli Suetici. 1656.

Nondum sanatum grauissimam persecutionis vulnus, quo Patria, & Ecclesia sauciata ingemiscit, iterum hodiè magis adhuc recrudescere videtur, dum rigidus Calvinismus, toto conatu doctrinam Euangelicam impetere contendit, bona opera neque homini necessaria, neque vllò modo vitæ æternæ promeritoria esse, audacter pronuntians. Duplici ille (vt video) nititur fundamento: imprimis, quod censeat, omnia bona opera fidelium etiam iustorum; esse naturam suam peccata mortalia, & meras iniquitates, quibus damnationem æternam mereantur. Calvinus lib. 1. institutionum. cap. 12. parte 4. Probat hunc suum errorem quibusdam Scripturæ Sacre documentis: im-

primis illo Isaia 64. *Vniuersa iustitie nostræ, sicut pannus menstruatus.* Deinde Iob. 15. *Quid est homo, vt immaculatus sit, vt iustus appareat nativus de muliere.* Ergo inquit, cum totus homo plenus sit iniquitatis, & omnia eius opera, non nisi mera iniquitas erunt. Verum erubescat Calvinismus, suam in scrutandis Sacris literis ignorantiam. In primo quippe loco, non loquitur Isaia in personam suam, neque in personam omnium hominum, sed in personam duntaxat Israelitarum, solumque eorum, qui sub illud tempus, iustitias legales, hoc est, caeremonias legis, & sacrificia, solis naturæ viribus observabant, & faciebant; simulque & alios Deos, præter verum Deum Israël, colebant. Merito itaque inferebat Propheta, huiusmodi illorum iustitias, factas fuisse coram Deo; vt potè

vt potè Idololatrarum, qui fucata tantum speciem sanctitatis habebant. Hanc suam mentem declarat Propheta, verbis quæ ibidem immediatè subiungit. *Non est, inquit, qui inuocet nomen tuum.* Cum tamen Isaia eo tempore, totus esset in Deo inuocando, & placando. Mox enim ad Deum clamauit: *primam disrumpes caelos, & descenderes.* & infra: *Et nunc Domine pater noster es tu, nos verò iurum.* Ac tandem: *Ciuitas sancti tui facta est deserta, Sion deserta est: Ierusalem desolata est: Domus sanctificationis nostræ, & gloriæ nostræ, ubi laudauerunt te patres nostri, facta est in exustionem.* Sed demus etiam gratis, Prophetam in personam suam locutum fuisse; non aliud tamen intendebat, nisi quod iustitiæ nostræ non simpliciter, sed cõparatione iustitiæ Dei, hoc est, sanctitatis illius sint immundæ, quo sensu, etiam Christus illud Matth. 10. protulit; *Nemo bonus, nisi solus Deus;* non verò absolute. Cum ibidem, expresse doceat, Deum vltro occurrere, & familiarem esse hominibus, iucundè & libenter iustitiam facientibus. *Occurrilli, inquit, letanti & facienti iustitiam.* In altero etiam loco, Iob solum ostendit, omnes homines in Adam peccasse, & originali peccato obnoxios esse, non verò, quod semper sit homo in peccato. Sic exponit S. Ambrosius lib. 1. in Lucam super illa verba: *Erant ambo iusti, &c.* Quid ad hoc ait, referunt, qui peccatis suis solatia præferentes, sine peccatis frequentibus hominem putant esse non posse. Et. Quibus respondendum est, vt prius, quid sit hominem sine peccato esse, desiniant: verum nunquam omnino peccasse, an non desisse peccare. Si enim hoc putant sine peccato esse, nunquam omnino peccasse, & ipse confentio. Omnes enim peccauerunt, & egent gloriâ Dei, sin autem eum, qui veterem errorem correxerit, negant abstinere à delictis, non possum in eorum sententiam ire. Alterum Calvinismi fundamentum est; quod putet solam fidem iustificare homines, nullo autem modo bona opera. Quod probat ex scriptura Rom. 3. *Arbitramur, inquit Apostolus, iustificari hominem per fidem, sine operibus.* Et Ephes. 4. *Gratiâ saluati estis per fidem, non ex operibus.* Hinc infert Calvinismus, per solam fidem, sine operibus, salutem æternam & vitam sperandam esse. Verum errat toto cælo. Nam Apostolus locis citatis intelligendus est, aut de operibus præcedentibus fidem, & solius liberi arbitrij viribus factis; aut de operibus legis Moisaicæ: hæc enim vtrique hominem non poterant iustificare. Vt rectè docet S. Augustinus lib. de gratiâ & libero arbitrio c. 2. Ceterum opera bona in gratiâ, & ex gratiâ facta, habent vim iustificandi homi-

nem, vt luculenter probat S. Iacobus, iuxta Epistolam cap. 2. inquit: *Quid prodest fratres mei, si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat: numquid fides saluare eum poterit?* Ecce sola fides saluare non potest, & sine operibus prodesse non valet. Habent bona opera nostra virtutem promerendi nobis vitam æternam, non quidem ex se, sed ex meritis Christi: nam dignitas bonis operibus nostris inde inest, quatenus sumus membra Christi. Vnde quia Christus est causa principalis efficiens nostræ iustificationis, salutis, & vitæ æternæ, ideo bona opera solum sunt causæ disponentes nos ad eadem, vt causæ inferiores. Et reuera hoc expresse docet Apostolus. 1. Cor. 3. *Vnusquisque ait, propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem.* Et Christus Dominus. Matth. 15. recipienti iustum, promittit mercedem iusti, videlicet; beatitudinē æternam. Ergo iuxta Christi doctrinam, bonis operibus debetur merces. Atqui merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum, proinde solis meritis debetur. Vt docet Apostolus Romano: 4. Igitur bona opera sunt meritoria, iuxta illud Galat: ultimo. *Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet; quoniam qui seminat in carne sua, de carne & metet corruptionem; qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet vitam æternam.* Seminare autem in spiritu, nihil aliud est apud Apostolum, nisi bona opera facere, vt probat Apostolus Galat: 5. *Fructus autem spiritus est, caritas, gaudium, pax, patientia, benignitas, bonitas, longanimitas, mansuetudo, fides, modestia, continentia, castitas.* Et ideo Christus ad æternam beatitudinem non aliter nos ducere voluit, nisi per bona opera: 2. Petri 1. *Satagite vt per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* Ostendam igitur duo potissimum esse bona opera, quibus homo certam reddit salutem suam, & vitam æternam promeretur, videlicet; tribulationem, & persecutionem.

Nemo dubitat illud opus summè meritorium esse apud Deum, cui Deus certo & infallibiliter suam consolationem promittit. Eiusmodi autem est tribulatio attestante Redemptore nostro: Mat. 5. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.* Ergone ò æterna Sapientia, lucus est tanti momenti, vt ei æterna beatitudo, cælestis consolatio debeatur? Equidem ita est; si fiat ex amore Dei & proximi: qui enim lugent eò præcise, quod non honorantur in mundo, aut damnum rerum temporalium, aut impotentiam vindictæ, aut amissionem charorum subeant, ij non beati.

Bona opera non ex se, sed ex meritis Christi merentur vitam æternam.

1. Cor. 3.

Matt. 25.

Rom. 4.

Galat. 5.

2. Petri 1.

Matth. 5.

Refutatur error Calvinistarum negantium bona opera esse meritoria.

Calvinus.

ti, sed miserrimi, euadunt. At verò qui grauiſſima quæque tolerando, lugent ex amore Dei, ſua atque proximi peccata, deſcendendo, his certè promittitur futura be-
 titudo. Vt exponit Chromatius in cita-
 tum Euangelij locum. *Beatos, inquit, Chri-
 ſtus ſignificat eos, qui aut propria commiſſa peccata,
 ingi lachrymarum ſtetu expiare contendunt, aut qui
 pro legis affectu iniquitatem ſeculi, aut peccantium
 delicta lugere non deſiunt.* Comprobat Car-
 thufianus. *Beati, inquit, qui lugent propria, vel
 proximorum peccata deſcendendo, & ad patriam ſuſpi-
 rando; vel Chriſto paſſo ac crucifixo compatiendo
 cordialiter.* Vultis Catholici mei cæleſtem
 conſolationem? quidquid aduerſi vobis
 euenit, id ex amore Dei libenter & pati-
 enter ſuſtinetis, veſtrâ culpâ id eueniſſe,
 agnoſcentes. Lugete non amiſſas fortu-
 nas, quæ facile reuocari poſſunt; nam &
 Iob omnibus ſpoliatus, nudus in ſterqui-
 linio iacuit; & tamen exiguo tempore,
 omnium affluentiffimus euasit. Sed luge-
 te Deum amiſſum, ſine quo nulla ſpes ſa-
 lutis; lugete pro Chriſto crucifixo, cuius
 inaccessa maiestas, nunc iniuriatur, &
 impudentiſſimè offendiſſe ab inſaniente
 mundo. Nam in hoc luctu tota hominis
 Chriſtiani includitur perfectio: qui enim
 Chriſtum crucifixum lugeat, is ſua plorat
 peccata, contra ipſum commiſſa, & alie-
 na, ita, vt præ dolore cor eius ſcindatur.
 & quia timet offeſſam, de incolatu huius
 vitæ triſtatur, atque præ Chriſti deſiderio
 & amore, vitam hanc accipit in mortem,
 ſemper pro altera, cum pœnitente Dauide
 ſuſpirans. *Psalm. 41. Euerunt lachrymæ meæ
 panes die ac nocte, dum dicitur mihi quotidie, vbi
 eſt Deus tuus. Quasi in perſona pœnitentis
 Chriſtiani, Chriſtum crucifixum euidenti-
 ſſe alloqueretur: vbi eſt, videlicet; pro
 peccatis meis? in cruce. Vbi eſt ob iu-
 ſtificationem noſtram totus noſter? in
 ſede æterni Patris. & tamen ſpernitur,
 crucifigitur quotidie ſine intermiſſione,
 Quid ergo? nonne hoc omni lachryma-
 rum oceano dignum? Profecto lugen-
 dum nobis eſt, ſi Deum placatum nobis
 reddere volumus, & ita lugendum, vt cor
 noſtrum nullam mundi conſolationem
 admittat. Sic lugebat Dauid *Psalm. 26.
 Renuit conſolari anima mea, & ideo meruit con-
 ſolari à Deo, vt ibidem ſtatim proteſta-
 tur. Memor fui Dei & delectatus ſum.**

Sed quomodo in luctu Deus ſuos fi-
 deles habere vult, cum eum Spiritus San-
 ctus per Salomonem ſummopere culpet.
*Prouerb. 17. Animus, inquit, gaudens, etatem
 floridam facit, ſpiritus triſtis exſecat oſſa. Quod
 magis adhuc elucidat Eccl. 30. Triſtitiâ*

*longè expelle à te: multos enim occidit triſtitia, &
 non eſt viſitas in ea.* Si ergo Spiritus Sanctus,
 ſic triſtitiâ reprehendit, quomodo per
 eam homo, cæleſtem conſolationem, &
 beatitudinem mereri poteſt? verum hic
 Spiritus Sanctus culpât triſtitiâ munda-
 nam; non verò eam, quæ ex amore erga
 Deum ſuſcipitur: quia hæc annexam ha-
 bet iucunditatem, vt aduertit Ianſenius,
 cap. 39. *Corint. 1. Luctus, inquit, quem Deus
 beatificat, ſuam habet coniunctam, aut comitem men-
 tu hilaritatem, ſuper antem omnem ſenſum, omnemq;
 ſermonem. Quod non quilibet poteſt agno-
 ſcere, niſi cuius mens totaliter igne cha-
 ritatis diuinæ æſtuat.* teſte D. Athanaſio
 de Virginitate, de fructu lachrymarum,
 vbi ſic dicit: *Sed non omnes habent gratiam*

*iſtam lachrymarum, ſed ille duntaxat, qui mentem
 ſuam attollunt, qui terreſtrium obliuiſcuntur, qui
 carnis curam non gerunt, qui ignorant prorsus an ſit
 mundum.* Talem triſtitiâ petijt à Deo Pro-
 pheta *Psalm. 25. Proba me Domine & ten-
 ta me, vte venes meos, & cor meum.* Et cur tam
 vehementem probationem expetat? re-
 ſpondet ibidem: *Quoniam miſericordia tua
 ante oculos meos eſt.* Scilicet; optimè ſciebat
 Dauid, quod vera amicitia non ſiſtat in ſo-
 lâ fide, ſed experientiam quærat, ideo vt
 ſe probaret eſſe amantem Dei, voluit, vt
 Deus ſuam fidelitatem, per tentationem
 probaret. Hæc eſt cauſa Catholici mei,
 cur vos Deus tam longo tempore in graui
 tribulatione detineat, conſolationem cæ-
 lo ſuſpenſam tardans, vt experiatur an il-
 lum verè ametis, an adhuc in eius amici-
 tia minimè his calamitatibus fracti, perſi-
 ſtatis: quia vera amicitia experimentum
 quærit, probante id Philoſopho 7. Mora-
 lium capite. 4. Quod ex ſacris literis lu-
 culenter deduco.

Descenderat cæleſtis Sponſus in hortū
 Cantic. 6. *Descendi inquit, in locum meum, vt
 viderem poma conuallium: quasi diceret: Abij
 in hortum meum, vt aſpectu, & viſu arbo-
 rum oblectarer, & virentium foliorum
 pulchritudine, ſenſus meos paſcerem,
 ſimulque viderem, num fertiliorem
 fructuum copiam promitterent, cum
 iam tempus æſtatis inſtaret. Et maximè
 conieci oculos in arbores nucum, num
 fructibus abundarent. Hortus nucum Ca-
 tholici mei, Eccleſiam Sanctam, eiſque
 fideles nobis repræſentat. quorum fructus
 præſtolatur cæleſtis ille Paterfamilias:
 quia hunc hortum ſuâ paſſione plantauit,
 excoluit doctrinâ Euangelicâ, & aquis
 ſuæ diuinæ gratiæ abundè irrigauit. Sed
 quid oro cauſæ, quod Sponſus cæleſtis
 nos fideles comparet arbori nucum, cu-
 ius fru-*

Triſtitia
 mundana
 culpabilis

Ianſenius

S. Athanaſio

Psalm. 25

Ibidem

In amicitia
 neceſſaria
 ſarium ex-
 perimentum

Cantic. 5

Chriſti
 deſces ar-
 bori nucum
 compa-
 rantur

Ius fructus neque odorem, neque vllum
 ſaporem emittit. Nonne melius illos af-
 ſimilaſſet alijs fructibus, qui ſunt viſui
 gratiores, olfactui ſuauiſſores, & guſtui ſa-
 pidiores. Cæterum optimam huius my-
 ſticæ comparationis cauſam aſſert Rabbi
 Salomon: *Quia, inquit, nux tota lignea eſt,
 nec, quid in medio eius ſit, ante nocum, quam eam
 frangas: tunc enim reperitur plena nucleus edilibus.*
 Quali diceret: qui nucleum de nuce ede-
 re vult, frangat nucem oportet: ita planè
 in hominibus Chriſtianiſ, non agnoſci-
 tur virtus & probitas vitæ, niſi experi-
 mento & occasione patiendi probentur,
 quia tribulatio eſt magna ſanctitatis oc-
 cultæ emundatrix, & via ad ſummam per-
 fectionem. Rem exemplis illuſtro: niſi in-
 ter Romanos & Carthagenſes, ſangui-
 nolenta bella fuiſſent exorta, nullos Ro-
 ma habuiſſet Cæſares, Hannibales aut
 Pompeios. Niſi in mari obſtarent pericu-
 loſa nauigationes, ſcyllæ, charybdes, ru-
 pes, tempeſtates, & piratæ, nuſquam dex-
 teritas naucleri dignoſceretur. Niſi ver-
 ſus cælos aſſurgerent tenebræ, nuſquam
 lux adeò grata oculis foret, neque tam
 formoſa ſtellarum pulchritudo appareret.
 Sic planè niſi tyrannos mundus peperiſſet,
 nullos Eccleſia Martyres habuiſſet. Vt
 ergo virtus Chriſti fidelium, conſtans cum
 Deo, & perpetua voluntas, amor & timor
 Dei inuariabilis, veraque probitas mun-
 do innoſceſcat, ideo Deus permittit tribu-
 lationes, vt eius fideles tanquam nuces
 conterantur, quò magis eorum humilitas,
 modestia, & conſtantia in aduerſis elu-
 ceſcant.

Ne verò in deſperationem quempi-
 am agat immenſa tribulatio, præit nobis
 ſuo exemplo ipſe Dux & Author Chriſtus
 Ieſus. Patentur omnes Theologi, ſuffici-
 entiffima fuiſſe Chriſti miracula, ad com-
 probandam eius diuinitatem. vira enim
 eius adeò fuit integra & immaculata, ope-
 ra eius tam ſancta, vt magis diuinitatem;
 quam humanitatem redolerent. Et nihi-
 lomius Redemptor noſter, poſtquam la-
 uiſſet pedes diſcipulorum ſuorum, & Sa-
 cramentum Eucharistiæ inſtituiſſet, pro
 coronide adiecit: *vt agnoſcat mundus; quia
 diligo Patrem, & ſicut mandatum dedit mihi Pater
 ſic facio. Surgite eam hinc* Ioan. 14. Scr-
 temini myſterium, quò pergebat, vel ad
 quem locum properabat? Reſpondet Ru-
 pertus Abbas, quò ad hortum Gethſe-
 mani. Cur autem illuc introierit? Re-
 ſpondet idem Rupertus, quia ſciebat eum &
 Iudas, qui tradidit eum. Quali diceret, cauſa
 huius perfectionis, & tantæ accelerationis

fuit, quia Iudas ſciebat, ſe Chriſtum in
 eo loco certò certius reperturum. Feſti-
 nabat ergo ſaluator ad locum tribulatio-
 nis, in quo à Iuda proditore debuit Iu-
 dæis tradi, vt exemplum daret, ſuis fide-
 libus, quomodo prompti & parati eſſe,
 debeant ad ſufferendas tribulationes. Si
 enim Chriſtus, nonniſi per tribulationem
 intrauit in gloriam, iure hæreditario ſibi
 debitam, atteſtante ſacro eloquio: *Non-
 ne ſic oportuit pati Chriſtum, & ita intrare in glo-
 riam ſuam.* & homo certè non aliter bea-
 titudinem æternam promereri poteſt, ni-
 ſi per tribulationes. Ex quo maniſeſtum
 eſt, tribulationem ex amore Dei patien-
 ter ſuſceptam, eſſe opus meritorium vi-
 tæ æternæ. *Quia, beati qui lugent, quoniam
 ipſi: conſolabuntur.*

Verum, & perſecutio ducit hominem
 ad cæleſtem patriam. Cuius rei pulchram
 habemus figuram, *Genef. 3. Vbi detur-
 bato homine à paradifi regno; Collocauit
 Dominus Cherubim ante paradifum, & flammeum
 gladium.* Quorſum hoc? num forſan, vt
 omnino hominibus introitum regni oc-
 cluderet? minime. Quippè vult omnes
 ſaluos fieri, & ſecum in cæleſti patriâ, re-
 gnare, ſed vt myſticè exulibus hominibus
 innueretur, nonniſi per grauiffimas per-
 ſecutiones, aditum ſibi ad cæleſtia regna
 parandum eſſe: vnde meritò Diuus Iſido-
 rus aſſerit, hominem ad regnum paradifi
 conuertendum per ſtameam flammeam verſa-
 tilem, id eſt; per tribulationes & perſecutiones cor-
 porales vrentes. Quid purius fuit innocente
 Abele? & tamen is ad regnum ingreſſu-
 rus à Caino interficitur: Quia videlicet,
 ita neceſſaria eſt ad regni aſſecutionem,
 perſecutio, vt in hominum penuriâ, quali
 neceſſum fuerit fratrem permitti in fra-
 trem inſurrexiſſe. *Genef. 4. Conſurrexit Ca-
 in aduerſus fratrem ſuum.* In quem locum San-
 ctus Bernardus Sermo: 27- ita diſcurrit:
*Ex eo tempore inueteratum eſt, vt mali inſurgant
 in bonos, & opprimant eos. Quod ſi ab inſeſtatione
 ceſſare noluerint iniqui, patienter tolerant eos iuſti,
 audientes Dominum dicentem: Beati qui perſecutio-
 nem patiuntur, quoniam ipſorum eſt regnum celo-
 rum.* Non ſunt itaque apti regno cæleſti,
 qui fugitant tribulationum & perſecutio-
 num tolerantiam; quia & latro cruci hæ-
 rens, non aliter promiſſionem paradifi ob-
 tinuit, niſi quòd æquò animo ſummus il-
 los cruciatus perferret. Hinc Sanctus
 Bernardus? *Eſt, inquit, tribulatio præſens via
 gloriæ, via regni, ſecundum quod clamat latro de cruce:
 Memento mei Domine, cum veneris in regnum tuum:
 euntem enim vidit in regnum IESVM.* Quali di-
 ceret: *Quia vidit IESVM tribulationum.*

Luce 14

Gen. 3

Iſidorus

Gen. 4

S. Bernardus

Idem

via in regnum properare, se etiam in eadem via contemplans, ad regnum admitti postulabat. *Petite ergo & ipse.* concludit Sanctus Doctor. Quasi ex vi consequentia in regnum peruenit.

Stupebit quispiam, quid sit, quod cum mater filijs Zebedei regnum coeleste a Christo postulasset, Christus respondit: *Non est meum dare vobis regnum.* Matth. 20.

Matth. 20.

An non Dei Filio concessum est a Patre, beatos regno aeterno donare? sic est: Quomodo ergo a se abdicat regni collationem? Quia videlicet; Christus omnibus electis regnum, laborum & persecutionum sudoribus comparatum, non dat, sed reddit iuxta illud: *accipite regnum quod vobis paratum est a Patre meo.* Quasi diceret: vestrum erat, antequam ad eius possessionem ascenderetis, ideo non est meum dare, sed reddere. Sic vobiscum Catholici procedit Redemptor noster, ingemiscitis magnis oppressionibus aggravati, ille nihilominus tardat consolationem, & adhuc sudores laborum exquirat, & persecutione tolerata, vobis periculum facit, ut regni vestri possessione donemini. Sic Divus Basilii Seleucus orat: 24. docet: *Si leprosus, inquit, curationem quaerit, virtutem exero; si mortuum e tumulo resurgere necessum est, potestatem expromo. Quodsi thronum quis petat, & regiam potestatem quaerat, solum proprietate sudorem testibus reposito.*

S. Basilii Seleucus.

Persecutiones & tribulationes Deus ad purgandos fideles immitit.

Psal. 43.

Symmachus.

S. Ambro.

Persecutiones in fidelibus nihil prosunt.

Tertullia.

Atque ex his facile conijcite, Deum, dum gravissimis persecutionibus suum populum affigit, id eo fine praestare, ut fideles purget, & coelestibus suis consolationibus idoneos reddat. Sic decantat Regius Vates; Psalmo 43. *Dedisti, inquit, nos, tanquam oves escarum, & in gentibus dispersisti nos.* Symmachus vero & Aquila transferunt: *Et in gentibus ventilasti nos.* Super quam translationem ingeniose argumentatur D. Ambrosius. *Sicut ait, triticum, si ventilatur, & a paleis separatur, mundum est; si autem ventilatum non fuerit, mundum esse non poterit: sed est paleus concretum, atque permixtum; ita etiam homo, nisi tentationibus fuerit ventilatus, fragilia quaeque veluti paleas, a se non potest separare.* Et haec est differentia inter Catholicos, ac infideles, quod hi, dum persecutionem sustinent, velut paleae inutiles manent; illi vero persecutionibus attriti, in selectum triticum mutantur. Auctore Tertulliano. lib. de fuga in persecutione cap. 1. *Domini iudicium, inquit, est persecutio, per quam quis aut probatus, aut reprobatus indicetur.* Haec est palea illa, quae & nunc dominicam aream purgat, Ecclesiam scilicet; confusum acervum euentilans, frumentum Martyrum, & paleas negatorum. Hoc

ipsemet Deus palam edocet: Zachariae 13.

Vram, inquit, eos sicut vritur argentum, & probabo eos, sicut probatur aurum. Quis ignorat, quid inter fenum aurumque intersit? illud in igne consumitur; hoc inter flamas clarius splendet. Ita fideles (inquit Tertullianus citatus capite 3.) cum exurimur persecutionis ardore, tunc probamur de fidei tenore: haec erunt ignea sacula Diaboli, per quae fidei visio, & consolatio administratur. Ne vero arduum sit, patienter omnes aduersitates sustinere, auscultate, quanta emolumenta ex persecutionibus oriantur. Diu exulavit a patria Iacobus, non exiguis servitutis laboribus oppressus; sed reuersus tandem de exilio, opulenta fratri suo munera praemisit Genes. 32. En, ut opes ex inopia consequuntur. Si Iosepho nulla fuisset iniuria illata, in domo patria minimus, aut certe minimo proximus mansisset. Quia vero iniuria accessit, ad aulam Aegyptiacam maximus euasit, & ex inopia gloria comparauit. Genes. 37. & 41. *Ecc constituit te super vniuersam terram Aegypti.*

Gen. 32.

Gen. 37. & 41.

Isaia 47.

Quid plura? Ecclesia Sancta nusquam ad tantam deuenisset fecunditatem, nisi maximis persecutionibus agitata. Sic de regno Christi, quod est Ecclesia, loquitur Deus Isaia 41. *Ego posui te quasi plaustrum, triturans nouum, habens vltra servantia: triturabis montes, & comminues, & colles quasi puluerem ponies.* Quia, ut plaustrum terendo frumentum purgat; ita & regnum Christi euerendo idololatriam, gentes ad fidem conuertit. Et licet cetera mundi regna, aduersus Christi regnum conspirent, sibi tamen potius; quam illi afferunt nocumentum. Hinc olim Deus per Prophetam Zachariae 12. *Ego, inquit, ponam Ierusalem super lumen, & eripiam eam a populo in circuitu.* Quasi diceret: efficiam, ut oppugnatores Ecclesiae similes ebrijs euadant, qui dum stabili nutare putant, ipsi soli instabiles oberrant. Sic Vatablus ex Hebraeo legit: *Ponam Ierusalem calicem veneni.* Et statim concludit: *Qui, inquit, Ecclesiam persequuntur, moriuntur: veluti qui exhausto poculo veneni repente cadunt.* Quid enim possunt moliri aduersus Christum, Dominum omnia regna mundi, cum in eius manu omnia includantur. Abacuc. 3. *Cornua in manibus eius.* hoc est; regna, quae per cornua significantur. Sicut enim cornu in manu Dei: Proverb. 21. *ita & regna,* inquit D. Hieronymus. Hinc regna infidelium, contra Christi fideles, gentem sanctam, populum acquisitionis, sapius conspiciant, & furui imperu irruentia cito corrunt, quia Deus fortis & robustus stat a partibus populi, quem suo sanguine acquiuit

Zachar. 12.

Tertullia.

Gen. 32.

Gen. 37. & 41.

Isaia 47.

Zachar. 12.

Vatablus.

Prou. 21.

Psal. 74. *quisiuit, iuxta illud Psal. 74. Omnia cornua peccatorum confringam, & exaltabuntur cornua iusti.*

Vbi Galatinus lib. 9. de arcanis cap. 14. ex doctrina veterum Hebraeorum, per ista cornua, intelligit decem Israelitici populi munimenta, longe maxima, quibus illud regnum miserabiliter detruncatum tandem perijt, ut regnum Christi sublimaretur, & ex illorum ruina celsius erigetur. Fuerunt autem illa cornua, Patriarchae, Prophetae, Indices, Reges, Sacerdotes, Leuitae, Lex, Templum, Hierosolyma, Messias: quibus omnibus mutilatum regnum Israeliticum exaruit. Ceterum non abs re censuerim ego, per cornua intelligi debere omnes Haereses, quae mutua coniuratione, regna Christiana saepius impetunt, licet semper irrita conatu. Quemadmodum hisce temporibus luculenter vidimus. Insurrexerat perfidia Suecica, gens haeretica, Deo inimicissima, Christo eiusque Reipub. odiosa, vtriusque fidei, scilicet; diuinæ & humanae expers. Insurrexerat inquam contra regnum Poloniae, haereticarum Christi portionem, & propriam sanctorum eius terram, accito in suum consortium confederatorum quorumvis satellitio; sed dum superbe ante victoriam caneret triumphum, cum summo dedecore victa, & compedibus vineta est, ne amplius eo audaciae proflire audeat, & addiscat non esse sapientiam, non esse consili-

um, non esse robur aduersus Christum, eiusque fidem & Religionem sanctam.

Nemini reuera ista columba de caelo cadit; nemini quoque sine labore requies, sine tribulatione consolatio, sine persecutione pax a Deo conceditur. Et licet graue videatur esse, persecutionem pati; recordatio tamen aeternae beatitudinis, quam nobis pro laborum tolerantia Deus promissit, omnem huiusmodi amaritudinem, dulcem reddit. Et profecto, si propter terrena bona, grauiam quaeque facile sustinemus: cur propter aeterna non a quo animo longè maiora perferamus. Ut eleganter discurret Sanctus Chrysostomus homil. 11. in Ioannem. *Quod sicut in hac vita, ut splendidas nobis domos comparemus, magnam pecuniarum vim adificando sumimus anxii: considera qui nobis subeundi sunt labores, ut clarissimam domum in caelis adificemus.* Igitur Catholici mei, ne concidatis animo in tantis vestrarum afflictionibus, sed ostendite vos genuinos Dei Filios, fideles Christi amicos, a quo vos neque fames, neque bella, neque tormenta separare debent, & quanto magis vos aduersa premunt, tanto fortius sustinete, ut & hic in tertis consolari, & in caelis premio aeterno affici mereamini.

S. Chrys.

C.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis. *Matthaei. 5.*

Homini temporaneas tribulationes pro nomine & honore Dei, voluntarie & libenter toleranti, gloria aeterna in caelis promittitur.

NOuum quid, & inauditum hodie Saluator noster proponit nobis, dum in continuis persecutionibus, inauditis aduersitatibus, & supra modum increbrescentibus iam malis, nos & mente & corpore gaudere iubet. Verbum enim gaudete, mentis laetitiam indicat; vox autem exultate, corporis hilaritatem signat. Ut exponit Hugo iniquiens: *Gaudete, hoc est, mente, illa die, quae tribulationem patimini, quasi desiderabili & iucunda: & exultate, hoc est, corpore propter exemplum, gaudium exterius ostendite.* Ita, ut Rabanus in hoc loco, considerans, quomodo ad talem statum deue-

nire possimus, ut in contumelijs opprobrijs, & grauissimis infortunijs non tristemur, rem quasi impossibilem proclamet? Nescio ait, quis nostrum hoc implere possit, ut laceatur opprobrijs sama nostra, & nos in Domino exultemus. Sed duo nos potentissime ad implendam hanc persuasionem Christi mouent: imprimis, exemplum Apostolorum, de quibus dicitur, Act. 5. *Etsi caesi, ibant gaudentes a conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt contumeliam pati pro nomine IESV.* Quod considerans S. Chrysostomus homil. 23. in Genes. dicit: *Tametsi flagella non gaudij sint occasiones, sed tristitiae & metoris; nihilominus*

Act. 5.

S. Chrys.

Kk 2

flagella

flagella propter Deum, & causa propter quam flagellabantur, gaudium eu pariebat. Hinc merito loquebatur Moyses ad populum Israël, Deut. 8. Deut. 2. Afflixit te penuria, & dedit tibi cibum manna. Vbi ex fame satieras tam cito consecuta est, ut ieiunium cum conuiuio simul esse videretur: quemadmodum discurret Philo in citatum locum, lib. 2. allegor. Afflictio inquit ista propitiatio est: quoniam enim spoliamur iucunda rebus, Deum propitium sentimus. Hoc expertus D. Paulus, tantam in laboribus consolationem sentiebat, ut non solum ipse repleteretur gaudio, sed etiam in alios effunderet. Qui consolatur inquit, nos in omni tribulatione nostra, ut possimus & ipsi consolari eos, qui in omni pressura sunt. 2. Corint. 1. Super quem locum S. Chrysostomus homil. 1. Beatus inquit Paulus, cum videret, quasi nix cumulos, tentationes quotidie ingruentes, non aliter, quam si in medio paradisi vixisset, ita gaudebat, gestiebatque, quasi miseriarum abyssus, illi redderetur deliciarum paradisus. Et profecto necesse est, ut iustus in hac vita proponatur tribulationis calix, quia alias definerent esse iusti, ut probat Apostolus Hebr. 12. Si extra disciplinam esset (hoc est extra tribulationem) ergo adulteri, & non filij esset. hoc est adulterini. Mouet nos praterea ad gaudium & exultationem, inter mundi persecutiones, quia fructus tribulationis pro Christo, eiusque glorioso nomine tolerata, procedit ex singulari ipsius gratia, tanta siquidem homines interius perfunduntur Spiritus Sancti gratia, ac lætitiâ, in medijs tribulationum flammis, ut mente excedentes tripudiant, non solum ob spem gloriæ ex sufferentia passionum, sed ob ipsasmet passiones, propter Christum toleratas. Gloriamur in spe filiorum gloriæ Dei, non solum autem, sed & in tribulationibus, ait Apostolus Rom. 5. An non magna Dei gratia, qui in summis angustijs, ad confortandum nos præsens accurrit. Præstat in tribulationibus suam nobis præsentiam, ut afflictiones mitescant, dicit S. Ambrosius libro de mansionibus. An non specialis Dei nostri gratia, qui pro exiguis & momentaneis tribulationibus, ineffabile nobis pollicetur premium. Merces vestra copiosa est in cælis. In quibus verbis, non temporaneam Deus promittit homini remunerationem, sed æternam, suæ indignum reputans Maiestati, passionibus pro eo toleratis, temporaneis & non æternis bonis vicem rependere. vnde S. Hieronymus hortatur nos: Gaudere ait & exultare debemus, ut merces nostra in cælestibus præparetur. De quâ copiosâ mercede hodiernam concionem instituo.

Cum Deus Abrahamum traheret ad fidele suum obsequium, ne in casum eius labor abiret, de præmio cum Domino Deo disceptabat. Gen. 15. Domine Deus, quid dabis mihi. Quid est o Magne Patriarcha Abraham, sat te iam Deus magnis præmijs sollicitauit, ut de patriâ tuâ egredieris. Egredere de terra tuâ, faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnifico nomen tuum. Gen. 12. Satis te suâ protectione munivit, & prorsus inuictum reddidit: ego protector tuus sum. ita ut fretus hoc singulari diuino præsidio, securus prodires in certamen aduersus quatuor Reges, de nepote tuo Loth, regioneque Pentapoli victores, quos feliciter profigasti, omnemque prædam cum captiuis reduxisti. Reduxitque omnem substantiam, & Loth fratrem suum cum substantiâ illius, mulieres quoque & populum. Gen. 14. Sed de maiori adhuc præmio cum Deo tuo expostulas, Domine Deus, quid dabis mihi. Mysterium perpendite, de præmio cum Deo expostulabat Abraham, quia non temporaneum, sed æternum desiderabat. Ita resoluit S. Chrysostomus homil. 3. in 2. Corint. 1. Abraham inquit non cauponabatur Dei bonitatem. Quasi diceret, non erat instar cauponis, aut serui mercenarij, qui suas operas non nisi pro certo pretio collocat, sed omnibus etiam diuitijs se denudare voluit, ut Deo promptius inferiret, & ideo meruit audire: Ego merces tua magna nimis. Ad hanc Abrahami resolutionem, hortatur vnumquemque S. Chrysostomus homil. 1. ad populum Antiochenum: Non hic tibi ait, retributiones & repromissiones, sed in futuro seculo, omnia præclara Deus repromittit. & ideo non solum dixit mercedem nobis tribuendam esse, in cælis, sed addidit copiosam.

Torquet non mediocriter istud Christi effatum ingenia Theologorum, quid per istam mercedem copiosam intelligatur? & respondet S. Thomas intelligi ipsum Deum in se, qui vocatur merces magna nimis, seu copiosa respectu, hoc est, respectu momentanearum nostrarum afflictionum. Ita enim insinuat Apostolus Rom. 8. Existimo, quod non sunt condignæ passionibus huius temporis, ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Et multo adhuc clarius id enucleat. 1. ad Corint. 4. id quod in presenti est momentaneum, & leue tribulationis nostræ supra modum, in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur in nobis. Hinc sancti Martyres, lætenter veluti ad epulas, properabant ad passiones, ut hanc copiosam mercedem sibi comparare possent. Multi Ethnorum ad vanam gloriam, ingentes fortiter susti-

sustinere cruciatus, nam apud Lacedæmones fuit sollemnis celebritas, flagellatio dicta, in qua iuuenes ad ostentationem vanæ gloriæ, crudeliter flagellabantur. In qua ait Tertullianus libro ad Martyres, ante aram quique adolescentes debiles, flagellu affliguntur, astantibus parentibus & propinquis, & ut perseuerent adhortantibus; ornamentum enim & gloria deputabatur, maiori quidem titulo, si anima potius cessisset plagis, quam corpus. Si ergo Ethnorum iuuenes, ita dura patiebantur pro vanæ gloriæ, quid nos pati oportet pro vera? qualis noster erit pudor, minus nobiscum Christum esse potentem, quam cum Ethnicis diabolum; & minus posse veræ gloriæ amorem, quam Ethnicis falsæ, dum nos leuia pro Christo subterfugimus, illi pro mundi gloriâ, grandia quæque sustinuerunt. Quod neruose satis pertrahat Tertullianus: Sitantum inquit terrenæ gloriæ licet, de corporis & animæ vigore, ut gladium, ignem, crucem, bestias, tormenta contemnant, sub præmio laudis humanæ, possum dicere modice sunt istæ passiones, ad consecutionem gloriæ celestis, & diuinæ mercedis, tanti vitrum, quanti verum margaritum: qui ergo non libentissime tantum pro vera margarita, id est vera gloria habeat erogare, quantum illi pro falsa.

Apud Ethnicos pro illis cruentis flagellationibus, exigua, idque futura sperabatur gloria; nobis autem Christus pro modicis tribulationibus, præsentem idque æternam promittit; & ideo non dixit: quoniam merces vestra copiosa erit, sed est in cælis. Ut palam faceret, omnes, quicunque promptos animos ad grandia pro Christo sufferenda exhibent, statim post mortem Martyrij, ad cælum euolatuos: Nec sola magnitudo, ait Caietanus, sed præsentanea, sed statim exhibenda felicitas est. En, quantum ab illis Sanctissimis Patriarchis & Prophetis differimus, illosque per Christi gratiam excedimus, dum illi, & si ingentia passi, quemadmodum Abraham, Isaac, & Iacob; tamen non statim, sed post millia annorum curricula, in cælum introierunt. Beatus Ioannes Baptista, pro zelo veritatis & Christi doctrinæ capite plexus, & tamen non statim cælos conscendit, ut docet Caietanus citatus, inquiens: Nam nec Ioanni Baptista concessum est hoc gaudium, sed oportuit ipsum, post Martyrium expectare transitum IESV Christi ad Patrem. At nos, si lætè, si exultanter, ad similia, imò ad minora resoluimur, statim in cælo nobis merces promittitur. Hoc est illud mysterium, quod Christus non promiserit suis fidelibus copiosam gratiam, sed mercedem, sub ratione debiti, non sub ratione gra-

tia. Quod ingeniosè premit Caietanus: Promittitur inquit felicitas æterna, sub ratione debiti, merces enim non ex gratia datur, sed ex iustitia redditur pro opere, ut intelligamus, ad tantam euectos celsitudinem, incarnati verbi discipulos, ut etiam debita sibi vendicent, æternæ gloriæ præmia. Siquidem ex meritis Christi, ad talem tantumque eleuamur gradum, ut condigni efficiamur æternis præmijs, debitoremque ipsum constituamus Deum.

Sed in quonam consistat, ista nimis magna & copiosa merces æternæ gloriæ, quæ nobis pro temporaneis tribulationibus promittitur, edisserant, qui profunda Theologia arcana scrutantur. Et quidem Scotus in 4. Sent. dist. 49. vult eam consistere in operatione voluntatis, hoc est: in actu amoris & charitatis, quem ipse appellat fruitionem, quo quis fruatur de bono Dei, ut est bonum ipsius. Nilominus mihi videtur verior Sententia S. Thomæ, qui docet beatitudinem consistere in operatione intellectus, hoc est, in clara Dei visione, quâ Deus intellectui beato fit præsens. Porro ad arripiendam hanc doctrinam, non me mouet nobilitas operationis, cum existimem, formalem nostræ beatitudinis rationem, non esse desumendam ex nobilitate operationis, sed ex illa, quâ id, quod est causa beatitudinis, possidemus: cum autem Deus clarè visus, sit nostræ beatitudinis causa, quæ iuxta doctrinam S. Thomæ 1. 2dæ. q. 3. art. 4. pendet ab aliquo extrinseco, nimirum ab obiecto, quod est Deus. dubio procul illud erit formalis nostra beatitudo, seu illa operatio erit nostræ beatitudinis causa, quæ tanquam manu quadam, hoc apprehendit obiectum, efficiens, ut illud nos possideamus coniungitque illud nobis, cum possessio Dei sit, quæ facit hominem beatum. Atqui hoc, si attentè scrutari velimus, nulla alia operatio efficit, nisi clara Dei visio, quæ cum ex suis principijs habeat hoc, ut faciat obiectum præsens, & coniungat illud cum potentia; inde sequitur, ut clara Dei visio, veluti quadam manu arripiat obiectum, quod est ipse Deus, & videndo illud attrahat ad se, possideat in se, & faciat illud suum, in quo verè consistit nostra beatitudo.

Hanc magnam nimis mercedem, & copiosam, considerans S. Thomas à Villanova, & volens inuestigare, quonam modo acquiratur, dicit: Beatitudo autem rapitur, aut emitur, aut liberâ donatione acquiritur. Qui hoc fieri potest obsecro? ergo ne Sancti cælum eripuerunt Deo; ut illud clarè intuerentur? Quis enim aude-

ret contendere cum Deo, de quo illud pronuntiat Apostolus: *Horrendum est incidere in manus Dei viventis.* Hebr. 10. Hæc manus, potentissimum ex omnibus creaturis Luciferam cælo detruxit; & æternis carceribus alligavit. Hæc manus obduratum Regem Egyptiorum Pharaonem, propter aggrauationem filiorum Israël, innumeris plagis flagellavit. Hæc manus Egyptiorum currus, equos, & uniuersum exercitum, rubri maris demersit profundo. Hæc manus mentem Regis Saul grauauit, ut gratiam sui conseruatoris repudiasset, & gladium in se suum conuerteret, ne captiuus senex uiueret, filijs & regno superstes. Quomodo ergo possibile, ut aliquis cælum rapiat? recurrit, ad Incarnatam sapientiam, quæ vobis huius inscrutabilis arcani solutionem aperit. Matt. 11. *A diebus autem Ioannis Baptiste vsq; nunc, regnum cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Vbi S. Hilarius & Ambrosius lib. 3. in Lucam cum Maldonato, per regnum cælorum, intelligunt Ecclesiam, cui putant per Gentiles vim esse illatam: quatenus Christum debitum Iudæis, eiusq; Ecclesiam rapientes, ad se attraxerunt. S. Hilarius. *Vim inquit Hilarius, regnum cælorum patitur, inferentibus diripiunt illud, quia gloria Israël Patribus debita, à Prophetis annuntiata, à Christo oblata, fide gentium occupatur, & rapitur.* S. Ambrosius. *Autem verò Ambrosius infert. Rapuit à Synagoga, inquit, Ecclesia regnum, rapiunt regnum cælorum, cum Christus à domesticis, id est à Iudæis denegatur, à gentibus adoratur: rapitur, cum ab illis repudiatur, & à nobis colitur.* Sanctus autem Cyrillus lib. 2. thesauri cap. 4. per regnum cælorum, intelligit baptismum, & donum Spiritus Sancti, quod à prædicatione Ioannis, multi receperunt, qui dicuntur vim inferre, quatenus magno studio à vitijs ad virtutem conueriebantur. Tandem S. Chrysostomus per Regnum cælorum, intelligit fidem Christi, sic inquit: *Multi quotidie rapiunt, sic enim manifestata est, atq; illustris, ut ad ipsam multi cursu contendunt, illam rapuerunt, qui magno studio properantes Christo adhaerunt.*

Sed præ omnibus scopum veritatis tetigit Caictanus, qui per regnum cælorum, vitam æternam intelligens, affirmat, idem à diebus Ioannis, & non ante, illam ab omnibus vim pati, quatenus antea nullus directè, & sic explicitè tendebat ad regnum cælorum, fide, penitentia, & operibus bonis, sicut à diebus Ioannis, qui explicitè illud prædicauit. Sicut ergo olim ad obtinendam promissionis terram, multam vim Iudæi intulerunt va-

rijs nationibus, & Regibus, ita nunc ob claram prædicationem S. Ioannis, altius se erigentes homines, quam illis temporibus, non regno terreno, sed cælesti, vim per penitentiam inferebant. unde dicitur Caictanus. *Temporibus prætorum Prophetarum, promittebatur regnum terrenum, & ob illud inferebant vim, à diebus autem Ioannis Baptiste, incipit prædicari, & promitti regnum cælorum, caperuntq; homines ex directa intentione ad illud tendere, fide, penitentia, & operibus bonis. In quod commendatur Ioannes ex hoc, quod fuit primus Prædicator, inducens homines ad tendendum directè in Regnum cælorum.*

Et ratio manifestè hoc ipsum ostendit: quid est enim vim pati, nisi contranaturam niti? cælum naturæ suæ postulat esse super omnia elementa, quia iuxta Philosophum, est quinta essentia, proinde multo maioris perfectionis; quam elementa sublunaria; corpori autem, quod præstantius est, eo nobilior & superior locus debetur. Resoluente Scripturam Sacram, & facile deprehenditis, quia Deus homini terram pro loco connaturali assignauit. Ita enim expressè docet Regius vates Psal. 113. *Cælum cali Domino, terram autem dedit filijs hominum.* Unde homini locus infimus assignatus est, quia terra; sicut ergo lapis in sublimi contra naturam detinetur; ita homo dum cælum sibi usurpare vult, vim illi infert, quia illud ad se trahit contra naturam eius. Ita resoluit S. Augustinus. *An non grandis violentia, cum caro cupit esse, ubi Deus est. Quod adhuc magis illustrat venerabilis Beda inquit: grandis profectò res est, in terra nasci, & cælum rapere, & quod non possumus per naturam, habemus per virtutem. Vim ergo patitur regnum cælorum, quia violenti rapiunt illud, non ferro, non saxo, sed virtutibus, mansuetudine, castitate & bonis operibus.*

Imò quid dicò, non tantum rapitur, sed etiam emitur regnum cælorum: quia illud tanquam venale Christus hominibus proposuit. Isaia 55. *Omnes sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite absq; argento & absq; vlla commutatione.* Vbi declarat Deus, se non aliter homini daturum cælum, nisi mediâ emptione. Si ergo cælum emere oportet, quomodo sine argento? quomodo sine vlla commutatione? mysterium latet in hoc verbo, quod desiderium cælestium, loco pretij apud illum habeatur. Ita expressè docet S. Gregorius Nazianzenus oratione 40. *Hoc bonum inquit, solo voluntatis pretio tibi emendum proponitur: appetitionem ipsam Deus ingentis pretij*

pretij loco habet. Miseri quondam Israëlitarum, domesticam de suis puteis aquam, ac propria de suis arboribus pomam, pretio comparabant. *Aquam nostram pecunia bibimus, & ligna nostra pretio comparauimus.* Thren. 5. At verò Christiani cælum ipsum, in quod nullum ius habent, non pretio, sed solo desiderio consequuntur. Apocal. 22. *Qui sitit, veniat; & qui vult, accipiat aquam vitæ gratis.* Quasi diceret, si volens & sitiens accedat homo, satis nummatus & pecuniosus erit ad emendum, quia pro sola siti, celestes delicia venduntur: unde Christus Dominus clamabat: *Si quis sitit, veniat ad me, & bibat.* Ioan. 7. Quasi diceret, non aliud pretium à te requiro, o miser homo, pro æternâ gloriâ, nisi solam sitim, ut exponit S. Chrysostomus. homil. 50. in perfonâ Christi loquens: *Nemini vim facio, neminem traho: sed si quis libens & promptus accedit, si quis ardet desiderio, hunc ego aduoco.* Quod adhuc expressius promittit ipsemet Christus Apocal. 21. *Ego sitiienti dabo, de fonte aquæ viuæ gratis.* Non requirit ergo, ut pecunia ad emendum cælum acquiratur, sed ardens cor, & verum desiderium sufficit. Quod admiratus S. Gregorius Nazianzenus oratione 40. exclamat: *O ingentem benignitatis celeritatem: o facilem contrahendi rationem: hoc bonum sola voluntate tibi venale proponitur. cupiditatem ipsam Deus, ingentis pretij loco habet. Sitit sitit, bibere cupientibus potum præbet, cum ab eo beneficium petunt, beneficio afficitur: promptus est, liberalis ac munificus, iucundus dat, quam a se accipiunt.*

Vis o homo cælo potiri, desiderare illud, & obtinebis, in manu tuâ stat, bonis cælestibus repleri, sitire, & exsatiaberis: quia magnus Dominus sitit sitiri. Magna sunt quæ habet, magna quæ dare potest, & dare vult, pro quibus non argentum, sed solam sitim requirit. Cuius rei pulchram figuram video Iosue 15. Axa filia Caleb, cum arentem terram accepisset, præ dolore vehementer sitiebat, Iosue 15. *Suspirauit ut sedebat in asino, cui Caleb dixit, quid habes, at illa, da mihi benedictionem, terram Australem, & arentem, dedisti mihi, iunge & irriguam.* Quo pater audito, dedit ei irriguam, superius & inferius. En, quam cito Axa ad fertilem hæreditatem peruenit, quæ sterilem tantum primò possidebat: obtinuit citò, quia vehementer desiderauit. Ita planè & nos, obtinebimus cælum, si verè, si ex animo Deum sitimus, quemadmodum fecit Rex David clamans ad Deum Psal. 62. *Situit in te anima mea, quam multipliciter caro mea. Sitiebat & anima & corpore Deum, ut in utroque*

fatigaretur, sicut ibidem statim declarat. *In terrâ inquit deserta, inuia & iniquosa. Sic in sancto apparui tibi, ut viderem virtutem tuam, & gloriam tuam.* Super quem locum S. Augustinus ita discurre: *Hæreditatem nobis dedit seipsum Deus, ut ipsam possideamus, & ab ipso possideamur in æternum, ergo in sancto appareamus Deo, ut appareat nobis: appareamus illi in sancto desiderio, ut appareat nobis in potentia, & gloriâ filij Dei.* Ergo ut simpliciter anima & caro nostra fatiatur, in sancto debemus apparere, hoc est, in sancto desiderio, non desiderantes terrena, sed cælestia, ad vnam omne nostrum restringendo desiderium, ad vnum suspirando, vnum tantum querendo. Non aurum, non argentum, requirit à nobis Deus, sed rem exiguum, solum desiderium: & tamen multi hoc non præstant: quia licet sitim habeant, non tamen Dei: & idem æterna non obtinent, quia terrena sitiunt. Non sic suadet Deus. Ecclesiast. 51. *Appropinquate autem, ad me indolenti, & congregabo vos in domum discipline, quid adhuc retardatis, & quid dicitis, in his animis vestris situnt vehementer.* Septuaginta autem vertunt: *heu, qui sititis, venite ad aquam.* Quasi condolendo nostræ miseriæ & cæritati, qui sitimus, sed non veras aquas, & idem semper æstamus, & nunquam adimplemur. Res equidem miserabilis & fletu digna, ut homo sit in desiderando igneus, in apprehendendo vehemens, & tamen aliud desideret, quam Deum: aliud appetat, quam cælestia. Heu qui sititis, venite ad aquas, ad aquas, quas qui biberit, non sitiet iterum, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam. Hæ aquæ sitiendæ sunt, non falsæ, non lubricæ, non salebrosæ: quia talium sitim damnat S. Hieronymus Epistolâ 1. ad Demetr. Virginem. *Considerare pudet inquit, quantus sit feror in seculo, quâ curâ singula quæq; studia hominum, quotidie ad perfectiora nantantur, diuitiarum amor expleri nescit, bonorum cupido insatiabilis est, colorem habituræ res finem, sine fine queruntur, nos cælestes diuitias, immortales honores, pigra quadam dissimulatione negligimus, & spirituales diuitias aut ne attingimus quidem, aut si leuiter degustauerimus, continuo nos putamus esse exsatiatos.* Pudor certè est, videre hominum mundanorum sitim, quam de rebus corporalibus habent, sed plusquam pudor est, videre hominum de rebus spiritualibus æternis fatietatem, quas vix attingimus, vix degustamus, & mox ob satietatem fastidimus.

Fortè mouentur homines inquit Sanctus Thomas de Villanouâ, quia beatitudo etiam liberâ donatione acquiritur, proinde

indè sine labore, sine desiderio cœlo potiri volunt. Sic latro vna cum Christo cruci appensus, vix tria verba protulit. *Joan. 23. Memento mei Domine. Ioan. 23. Cui respondit Iesus: Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Quid est o æterne Deus! latro iste, plus quam triginta annis latrocinium exercebat, & pro tribus verbis cœlo illum donas? ita vt S. Chrysosthomus admiratus tantam tuam bonitatem, dicere non vereatur. Latro iste mercatur de ligno salutem, & furatur de ligno cœlum. Imperceptibilis plane sententia: si enim mercatur, quomodo furatur. Excute ipsa nomina, venditio ex sententiâ Iureconsultorum est, quæ transfert dominium ad rem venditam: nam qui emit villam, ipsâ eius traditione, statim ius & dominium plenum in eam acquisiuit. Furtum verò, est ablatio rei alienæ inuito Domino, si ergo latro mercatus est salutem, quomodo cœlum furari potuit. Sed ne miremini, vel ipso communi prouerbio erecti, quando enim*

vilissimo pretio aliquid emimus, quasi inuentum esse censemus. Quia igitur latro, pro solâ humilitate & seruienti in Christum charitate salutem obrinuit, ideo quasi pro nihilo eam obrinuisse censetur. Siquidem nostra opera ex se nullius momenti reputantur, nisi diuinâ graciâ dignificata appareant.

Si itaq; & vos Catholici, vultis æternam salutem consequi, cum latrone deuotis animis Christum inuocate, memento nostri Domine, & cum ex fragilitate nostra facile in offensam tuam inclinemur, id deprauatæ naturæ potius, quam rebellionis imputa. Cum autem grauissimæ tribulationes Deo permittente vobis immis-

sæ fuerint, patienter eas pro amore Christi sustinendo, gaudete & exultate, quoniam mer-

ces vestra copiosa est in cœlis.

DIE COMMEMORATIONIS FIDELIUM DEFUNCTORVM, CONCIO PRIMA

Miseremini mei, miseremini mei saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me. *Iob 9.*

Anima fidelium post mortem, veras purgatorij pœnas luunt, in satisfactionem peccatorum in vita commissorum, & per suffragia Ecclesiæ inde citius eliberantur.

In homini in Republica libera procreato, ingenuè ad auream educato libertatem, nihil grauius accidere potest; quam iugo seruitutis ceruicem submittere, compedibus stringi, crudeliter torqueri, aut impudenter flagellari. Cuius rei testem luculentissimum produco D. Paulum, qui et si ad omnes cruciatus, patienter tolerandos pro nomine IESU Christi se paratissimum deuouerat, virgis tamen immaniter cæsus, suæ memor libertatis, exclamauit: *Cuius Romanus sum, quem virgæ cædè nefas est.* Quid censebimus de homine Christiano, quem Deus ad auream libertatem, quia ad beatitudinem æternam creauit, imò principem illum omnis libertatis esse voluit; quia posuit eum in manibus con-

silij sui: An non magis ingemiscere debet, si forsan in tenebroso carcere inclusus, acrius à diuina manu pungatur. cum dicat Propheta Ezechielis 6. *Horrendum est incidere in manus Dei viventis.* Tres tantum digitorum articulos, eosq; non gladio, non fulmine armatos, sed plumâ & calamo instructos exhibuit quondam Deus, ad perterrendum impium Balthasarem Regem. Danielis 5. *In eadem hora apparuerunt digiti quasi manus hominis scribentis, quod spectaculum adeò terruerat Regem, vt exanimis penè, & saxi instar immobilis hæreret.* Tunc (addit Sacer textus) *facies Regis commutata est, & cogitationes eius conturbabant eum, & compages renum eius soluebantur, & genua eius ad se inuicem collidebantur.* Vnum digitum extenderat Deus contra Egyptios obduratos,

tos; & statim demolitus est eos, vt plagam illam ferre non valentes, exclamarent: *Dignus Dei est hic!* Chaldaus verò transfert: *A facie Dei plaga hæc est.* Quid si extendisset manum integram? quæ adeò grauis est, vt ne à tota quidem terra, imò nec à mundo vniuerso sustineri possit, teste Philone. lib. 3. de vita Moysis. Sed cheu iustissimus, ille cunctorum Iudex, qui non nisi digito atrocissima hominum peccata, dum viuunt, punire solet, animas eorum post exolutum naturæ debitum, integrâ manu castigat. dum eas in visceribus terræ inclusas, igne purgatorij per potentiam obedientialem eleuato, ita potenter vrit, vt nullus mundi cruciatus plagam illam exquare valeat. Proinde cum iam sine extra statum merendi, iure in tantis tormentis à nobis subsidium quærunt: *Miseremini mei, miseremini mei, saltem vos amici mei, quia manus Domini tetigit me.* Quam tormentorum veritatem, & modum ferendorum suffragiorum paucis illustrabo.

Impietas hæretica eò dementiæ venit, vt ignem purgatorij pro vanissimo reputent figmento: sed animam cuiuscunque hominis à corpore separatam, aut cœlos statim conscendere, aut protinus in inferno demergi asseuerant. Nixi hoc fundamento, quod putent semper remissâ culpâ, simul quoque remitti omnem pœnam, etiam temporariam. Vnde ex his sceleribus, quæ re ipsa patrantur, nullum sequi reatum contendunt, qui non simul cum ipsis per satisfactionem Christi deleatur, vno actu fidei peccatoribus applicata; vtque suam hanc sententiam verisimilem reddant, primò illam autoritate Sacre Scripturæ stabiliant. Nam Ezechielis 33: dicitur. *Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua: ex quo inferunt, remissâ culpâ, ex toto quoque remitti simul reatum pœnæ.* Verum locus hic scripturæ accipi debet, de nocumento, quod consistit in carentia vitæ spiritalis: non autem de nocumento consistente, in debito alicuius pœnæ temporalis. vel certè loquitur scriptura de nocumento æterno, quod & semper debet pœnitenti remitti, & tale ac tantum est, vt in eius comparatione, nocumentum pœnæ temporalis, nullum censi debeat; quia finiti ad infinitum nulla proportio.

Secundò, confugiunt ad rationes, in primis. Quia Christus pro nobis infinite satisfecit. Ergò nihil opus est satisfactionibus nostris. Sed quàm debilis sit ista consecutio, perpendant. vtique Christus etiam nobis infinite meruit omnia bona;

& tamen opus est meritis nostris. Quippe voluit Christus, vt infinitus valor satisfactionum & meritorum suorum, non applicaretur nobis, nisi per certa media, puta per pœnalitates, Sacramenta, Indulgentias, &c. vtque per ista media applicaretur nobis in certa mensura, & in ordine ad certos effectus, quos pro suo placito ordinauit. Instant adhuc, quia non potest reatus culpæ æternæ mortali peccato debita; ita remitti vt temporalis fiat. Sed & hic nulla consecutio: Quia enim reatus culpæ mortalis, nusquam dimittitur. sine infusione gratiæ, quæ nullatenus compari potest vllam partem peccati mortalis, ideo reatus culpæ mortalis, non potest ita dimitti; vt ex parte maneat. At verò in remissione pœnæ æternæ delicto mortali debita; nulla incompossibilitas occurrit, quin possit in temporaneam commutari.

Cum ergò non semper remissâ culpâ, plenè remittatur. omnis pœna, vt definit Concilium Tridentinum Sessione 6. c. 14. Sed interdum maneat soluenda, imò & ipsa culpa, non ita per pœnitentiam aboletur, vt non illius aliqua maneat reliquia, ac macula peccatorum per ignem purgandæ; vt constat ex Davidis exemplo, cui licet Dominus peccatum dimiserat. 2. Reg. 12. *Dominus transiit peccatum tuum;* tamen quia remisso peccato, reliquia peccati remanserant, orabat Deum David, vt secundum multitudinem miserationum suarum, deleter iniquitatem eius, atque amplius eum lauaret ab iniquitate, & à peccato mundaret. ideo ad purgandas hæc peccatorum reliquias, & ad exsoluendas pœnas pro peccatis, pro quibus debita pœnitentia in hoc sæculo peracta non est, necesse est dari ignem purgatorij, per quem purgentur cicatrices & macula peccatorum, priusquam ad illam triumphantem Ecclesiam, quæ est sine macula & ruga, peruenire liceat.

Quod in ipsis Sacris literis liquet. *Esaie 4. Abluet Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Ierusalem lauabit de medio eius, in spiritu iudicij, & spiritu ardoris.* similiter Malachiæ 3. *Ecce venit dicit Dominus omnipotens & quis sustinebit diem introitus eius, aut quis ferre poterit, vt aspiciat eum: ipse enim quasi ignis conflagrans, & quasi herba sulcolum, & sedebit quasi conflagrans, & emundans argentum, & purgabit filios Leui: & colabit eos quasi aurum & argentum, & erunt Domino offerentes sacrificia iustitia.* Ex quibus Scripturæ Sacre locis, rectè Diuus Augustinus colligit, dari purgatorij ignem. lib. 21. de Ciuitate Dei cap. 24. Gregorius libro Dialogo. 4. cap. 39,

Concilium
Trident.

2. Reg. 12

Esaie 4.

Malach. 3.

S. August.
Gregorius.
Beda.
Bernardus

cap. 39. Beda in cap. 3. Marci. Bernardus Homilia 66. in Cantica. Deus enim ita misericors est, ut simul sit iustus: nec est boni quicquam, quod non remuneretur; neque mali, quod poena aliqua non prosequatur. Proinde verè penitenti remittit totam æternam penam pro sua misericordia; nihilominus tamen exigit temporalem pro sua iustitia, ne aliquod malum, prorsus impunitum maneat.

Sed ut in Scripturæ documentis tantisper insistamus: an non manifestè purgatorium ignem indicant illa verba Apoc. 5. *Ut in Nomine IESU omne genu flectatur, celestium terrestrium, & inferorum.* Et rursus illa alia, *nemo inuentus est, nec in celo, nec in terra, nec sub terra, qui dignus esset aperire librum.* Cui enim ex his verbis non liquet, scripturam manifestè loqui de eis, quorum in purgatorio delicta expiantur? Nam qui sub terra in gehenna sunt, illi in Nomine IESU genua non flectunt, quem iugiter potius blasphemant. Quod si nondum victas manus porrigit impia hæresis, reflectat oculos in veteris testamenti arcana: secundum enim Machabæorum 12. dicitur.

Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut à peccatis solvantur? quis hinc non facile colligit, esse quædam abdita receptacula, in quibus eorum animæ derinentur, qui cum signo fidei in confessione Christi nominis ex hac vita decesserunt. utique pro his qui sunt in celo, nihil attinet Deum precari, cum iam summâ beatitudine perfruantur: imo potius Deo gratiæ agenda sunt, qui tantæ beatitudinis eos participes facere dignatus est. Qui verò sunt ad perpetua ignis æterni supplicia destinati: pro ijs supernacanea est omnis oratio, cum in inferno nulla sit redemptio. Si itaque salubris est cogitatio pro defunctis exorare, sequitur omnino dari locum aliquem medium, in quo penâ quædam temporariâ purgentur ijs, qui non prius omni peccati reatu soluti, ex hac vita migraverunt. Quod in ipso mundi exordio ipsemet Deus pulchrè voluit delineare, Gen. 4. ubi legimus, flammeum gladium atque versatilem ante paradisum esse collocatum. Quid obsecro sibi velit iste flammeus gladius? Nisi, quod (ut exponit Rupertus cap. 32. in Genesim.) Quicunque deinceps in paradisum admittendi sunt, eos per examinatorium ignem, transire oporteat. Nam Sanctus Basilius in exhortatione ad baptismum asserit de hoc gladio, quod ligni vitam custodiat, sitque infidelibus quidem formidandus; credentibus verò propitiis & amantibus co-

ruscans. Et cur versatilem fecit illum Dominus? ut scilicet dum fidelem conspexerit, terga ostendat. Hinc Gregorius Nissenus. *Non semper inquit, ingredientibus ex adverso cum stantem scriptura demonstrat, sed etiam verti singit, ut indignis quidem adversus appareat; dignis verò versus à tergo existat, expeditum eis aditum patefaciens ad vitam, intra quam illi fiduciam certaminum, illæsi flammam transgressi penetraverunt.* Duo igitur media posuit Deus homini, per quæ iterum in paradisum possit redire: scilicet, baptismum, & purgatorium, ut habetur Psalmo 3. *Transivimus per ignem & aquam, & eduxisti nos in refrigerium.* per aquam scilicet baptismalem, quæ abluuntur peccata, omnisque culpa & poena plenè deletur. Et per ignem nimirum purgatorij, quo reliquæ peccatorum & reatus poenæ temporalis exuritur.

Verum hodiè Catholici mei aperta est aurea porta, dum Ecclesia Sancta piâ & laudabili consuetudine, de suo thesauro, suffragia animabus, in illis ignis purgatorij cruciatibus detentis, ferre contendit. Vobis qui templum Dei estis, dans incitamentum, ut & sacrificijs, & ordinationibus, & omni quoquo poteritis modo, afflictiis & tadio Dei videndi summè exacerbatis fidelium animabus succurratis, iuxta consilium Sapientis. Ecclesiast. 28. *In requiem mortui requiescere fac memoriam eius, & consolare eum in exitu spiritus eius.* Hoc à vobis imprimis exigit ipsa naturæ similitudo, quæ est primaria causa dilectionis, Ethicorum 8. & Eccl. 13. *Omne animal diligit sibi simile.* Propter hanc naturæ similitudinem ipsemet Christus, tempore acerbissimæ passionis, pro suis crucifigentibus, æternum Patrem oravit: *Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt.* Quid vos? quorum forsitan Parentes, aliorum benefactores, ceterorum amici & cognati; gravissimis post decessum huius vitæ torquentur cruciatibus; si eorum beneficia, merita, consanguinitas, minimè vos movent; movebit ipsa saltem naturæ similitudo, ad ferventissime pro illis Deum orandum, cum (teste Diuo Ambrosio) nihil sit tam piû, quam naturam iuvare. Hac saltem similitudinis spe freti defuncti, clamant hodiè singuli ad nos, illud Psal. mi 141. *Educ de custodia animam meam.* Sanctus verò Augustinus legit, *de carcere.* Et quis oro carcer est? mundum hunc temporaneum aliqui opinantur: cum enim extra hunc mundum, requiem nobis pollicitus sit Deus, idè rectè non nemò clamat ad Deum: *Educ de carcere mundi animam meam.* in quo omnia vanitas, ubi corruptela carnis, & pressura, & tentationes, carcer no-

Gregorius
Nissenus.

Homo per
baptismum
& purga-
torium in
paradisum
revertitur.

Psal. 3.

Eccl. 28.

Ethicor. 8.
Eccl. 13.

Animas
defunctorum
propter natu-
ræ simili-
tudinem iuvare
debemus.

S. Ambrosius

Psal. 141.

S. Augustinus

Die Commemorationis Fidelium Defunctorum.

cer nobis perpetuus sunt. Quidam putant carcerè hunc esse corpore hoc mortale: quia hoc aggruat animam. Sed & ista opinio vacillat aliquantum. Quid enim magnum postulatur, ut anima de corpore educatur? Nonne latronum animæ & sceleratorum. exeunt de corpore, & ducuntur in poenas gravissimas? Quid magnum postulatur, educ de corpore animam meam, cum siue serò, siue citò, necesse sit hinc exire? sit homo iustus; si tamen mori festinat, non habet charitatem. Desiderare quidem hoc debet & concupiscere, sicut Apostolus Philippen. 1. *Cupio dissolui & esse cum Christo?* sed ubi charitas? Audi quid ultra loquitur; *Movere in carne necessarium propter vos.* Verum Sanctus Augustinus super eundem psalmum, per carcerem intelligit angustiam, penam, dolorem, verbo completar, purgatorij cruciatum. Animæ ergo defunctorum cupiunt Ecclesiæ Sanctæ supplicatione, nostris orationibus, de carcere penarum purgatorij educi. Quia quamvis ibi spem salutis obtinenda habeant, nimum tamen torquentur & cruciantur.

Exigunt præterea à vobis animæ fidelium defunctorum hodiè, singulare subsidium, propter boni proprii considerationem. Quicquid enim devotionis, aliorumque pietatis operum impendimus defunctis, totum id in nostrum quoque cedit emolumentum, teste Diuo Ambrosio libro de officijs; *Omne inquit quod defunctis causa pietatis impenditur, ad nostrum tandem meritum transmutatur.* Quia dicit Sacer textus

Apoc. 14. *Opera illorum sequentur illos.* quasi diceret: qualem vos hic curam animarum in purgatorio afflictarum geritis, talem & posterì post vestrum decessum gerent. Quod enim potest esse maius meritum; quam pro alienis peccatis & pænis Deum precari? Agnovit hoc perbellè Propheta Sanctus, Psal. 129. inquit: *De profundo clamaui ad te Domine, exaudi vocem meam.* Tenet grane profundum animas post decessum vitæ huius temporaneæ, quæ antequam dies ultima veniret, pro commissis criminibus non satisfecerunt, ideoque clamant de hoc profundo ea spe erectæ, quia qui venit solvere peccata, dedit spem etiam in profundo purgatorij positis. Clamant inquam hodiè ea voce: *Si iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit?* Excitetur hac miserabili voce homo Christianus, & circumspiciat se, trutinat vitam suam, scrutetur cogitationes & opera: & videbit se vndique flagitijs & facinoribus coopertum. Quocumque respexerit, nihil in se bonum inueniet, nihil sibi iusti-

tiæ serenum poterit occurrere. Et cum tanta, tamque peccata multa, tot cateruas scelerum suorum, vndique viderit, tanquam expauescens clamet: *Si iniquitates observaveris Domine, quis sustinebit?* Videbit enim homo si hæc mente sua attentius contempletur, totam propè vitam humanam circumseptam atrocissimis peccatis, accusari omnes conscientias cogitationibus suis, non inueniri cor castum, præsumens de sua iustitia; si ergò cor castum inueniri non potest, quod præsumat de sua iustitia, præsumat omnium commune de misericordia Dei, & dicat, *dele Domine iniquitates nostras;* & animas igne purgatorij adustas rore tuæ dulcedinis, & suavissimæ beatitudinis refrigera.

Exigunt tandem à nobis hodiè subsidium defunctorum animæ, ratione debiti: quia lex diuina iubet etiam inimicos diligere Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, & benedicite his, qui vos oderunt;* si inimicos iubemur diligere, qui nos persecuti sunt: à quibus multa interdum patimur damna: quanto magis pietatis obsequium ijs debemus impendere, qui cum viuerent, beneficentiæ, aut amicitie, aut naturæ saltem vinculo nobis colligati fuere. Post mortem verò in purgatorio, tam atrociter cruciantur, ut nulla hominum tyrannis, æqualia tormenta possit excogitare. quem admodum docet Diuus Augustinus, libro de vera & falsa penitentia. *Hic autem inquit ignis, quamvis æternus non sit; miro tamen modo est grauis: excedit omnem penam, quam passus est vnquam aliquis in hac vita.* Porro quatuor modis animas in his cruciatibus decimas iuuamus, & ex illis liberamus. Primo, per sacrificium: ut innuit Propheta Psalmo 129. *Quia inquit apud te propitiatio est;* scilicet; sacrificium tibi acceptum: propter quod tu minuis pænas animabus. Et libro ad Volusianum: *Fideles inquit Sacer-*

dotes, in Ecclesia defunctis carnem Christi transmittentes, & sanguinem, totam Christianarum animarum extinguunt miseriam, & dolorem. Secundo, iuuamus animas deuotâ supplicatione, teste Diuo Ambrosio libro præfationum, qui dicit: *Sæpe enim defuncti; amicorum suorum temporali suffragio, in omni suo erecti supplicio, mutuo præsentantur conspectui diuino.* Tercio, iuuantur animæ largitione elemosynæ, ut Author est Vincentius in Speculo historiarum libro 25. de Papa Benedicto, qui post decessum apparuit Ioanni Portuensi Episcopo, seq; gravissimis pænis torqueri asseruit, seq; à pænis per Odilonem Cluniacensis Ordinis Abbatem liberari posse. Tum Ioannes Episcopus, statim magnas elemo-

Matth. 5.

S. Augustinus

S. Augustinus

S. Ambrosius

Vincentius

Hudo de
Sancto Vi-
ctore.

eleemosynas, pro anima ipsius elargiri ca-
pit, eumque per hoc liberavit. Quarto,
succurrimus animabus per ieiuniū, ut do-
cet Hugo de Sancto Victore. Dolor inquit,
qui pro releuandis animabus assumitur, in dulce ipsis
solatium diuinitus transmutatur. Cuius rei e-
xemplū nobis præbuit Rex Dauid 2. Reg. 1.
vbi dicit Sacer textus, quod mortuo Saul,
& filio eius Ionatā in bello occiso, ieiun-
auit Dauid cum omnibus, qui cum eo
erant, usque ad vesperam.

Proinde & nos, cum Sancta Mater
Ecclesia, supplicationes ad Deum pro
mortuis fundat, feramus animabus eo-
rum subsidium per sacratissima sacrificia,
per humiles & deuotas orationes, per
eleemosynas, per ieiunia: ut & nos
vbi naturæ debitum exolueri-
mus, eiusmodi adiutores
sentiamus, A.
men.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Mortuo ne prohibeas gratiam? Ecclesi. 7.

Anima defunctorum in igne purgatorii detenta, solam gratiam
satisfactionis à nobis requirunt.

S. Ioan. 8.

Defuncti
duplicem
gratiam à
nobis po-
scunt.

Tobias 1.

Ibidem 12.

S. Reg. 13.

Crudelitatem in bestiis ipsa natura da-
minat; in homine verò Christiano sum-
mè detestabilem facit, ad mansuetudi-
nem, pietatem, & charitatem vnum quem-
que trahens, ut homo homini in necessi-
tibus compatiatur, & pro facultate ei-
dem subueniat. Imò minuitur Sacra Scri-
ptura auersionem Dei ab homine, qui
alienæ miseræ misereri non vult 1. Ioan. 8.
Qui viderit fratrem suum necessitatem habere, &
clausit viscera sua ab eo, quomodo charitas Dei
manet in illo. Celebras hodie pietas Chri-
stiana, anniuersariam Defunctorum me-
moriā, qui duplicem à vobis gratiam
poscunt, vnam quoad corpus, alteram
quoad animam. Corpori defunctorum de-
betis sepulturam, tribus de causis: im-
primis quia hoc pietatis opus laudatur in To-
biā Cap. 1. Esurientes, inquit, alebat, nudiss-
que vestimenta præbebat, & mortuus atq; occisus sepul-
tū sollicitus exhibebat. Propter quod Angelus
Domini alloquitur illum Cap. 17. Quando
orabas cum lachrymis, & sepeliebas mortuos, & de-
relinquebas prandium suum, & mortuos abscondebas
per diem in domo tuā, & nocte sepeliebas eos, ego
obtuli orationem tuam Domino. Secundò, quia
sepultura est testimonium virtutis, piæ in-
Domino morientium: qui enim in sce-
leribus vitam consumunt, ij aut insepulti
anibus calī, & bestiis terræ manent, aut
certè ignominiosè humantur. Sic prote-
stat Deus contra inobedientes suis man-
datis 3. Regum 13. Non inferetur cadaver tu-
um in sepulchrum patrum tuorum. Sanctum vitæ
exordium habuit Ioas Rex, sed quia pec-
caminosum exitum, idè sepultus quidem
est, ut rectis eius vitæ inchoamentis, tem-
porale præmium refunderetur; verum

non debitā sepulturā, in pœnam mali exi-
tus. 2. Paralip. 24. Mortuus est Ioas, & sepeli-
runt eum in ciuitate Dauid, sed non in sepulchro Re-
gum. At verò Iosias Rex, quia & iustè vi-
xit, & sanctè inter mortales esse desiit, re-
giā sepulturā condecoratus est: 2. Para-
lip. 35. Mortuus est Iosias & sepultus in Mausoleo
patrum suorum. Debetis ad extremum se-
pulturam corporibus defunctorum, pro-
pter articulum resurrectionis.

Hac enim de causā Patriarchæ, man-
dauerunt olim sua corpora sepeliri in ter-
rā promissionis, Genes. 50. Iosephus lo-
quitur: Pater meus adiurauit me dicens: En mo-
rior in sepulchro meo, quod sodi mihi, in terrā Cha-
naan sepelies me. Debetis & alteram grati-
am, animabus defunctorum, non iam in
calo receptis: cum hæ nullo egeant auxi-
lio: non in infernum detrusis: quia hæ
amplius iuari non possunt, sed in pœnis
purgatorii detentis, quibus quam hodiè
gratiam præstare debeatis, paucis edisserā.

Non aliam ut video gratiam piæ ani-
mæ, in acerbissimis illis purgatorii crucia-
tibus, à vobis poscunt, nisi gratiam satisfa-
ctionis: cum enim tempus merendi, & de-
merendi, in instanti mortis finiatur, pro-
inde anima separata à corpore, in illo sta-
tu immutabiliter permaneat, aut per ob-
stinationem in malo, ut animæ in inferno
damnata, propter peccatum mortale in
hac vitā non deletum: aut per confirma-
tionem in bono, ut animæ defunctorum in
gratia decedentium, iuxta illud Ecclesi-
astici 11. In quemcumq; locum ceciderit arbor, siue
ad Austrum, siue ad Aquilonem, ibi eternaliter per-
manebit. Vbi per arborem intelligitur homo:
per Austrum, gratia: per aquilonem, iniquitas,
Auctore

2. Paral. 24.

Ibidem, 35.

Sepultura
defunctorum
debetur
ob articu-
lum resur-
rectionis.

Genes. 50.

Eccle. 11.

Die Commemorationis Fidelium Defunctorum.

Anima iu-
storum in
purgatorio
confir-
mantur in
gratia.Mortui vi-
uis vniun-
tur in cha-
ritate.Sacrificiū
Missæ de-
fūctis mul-
tū prodest.

S. August.

S. Hieron.

Apostoli
deceue-
runt in sa-
crificijs
comemo-
rationes
defunctorum
fieri.

Auctore S. Gregorio, Lib. 12. Moral. c. 3.
Hinc animæ iustorum in instanti suæ sepa-
rationis à corpore, confirmantur in gratia
ab ipso Deo immediate, ita ut iam non
possint amplius peccare, nec quidquam
mereri, solumque ibi pœnas, nondum in
vita mortali exolutas, luant per satisfac-
tionem, idè non valentes iam pro se satis-
facere, hanc gratiam satisfactionis à vobis
hodiè requirunt, ut nimirum compatiendo
& simul miserendo afflictio illarum sta-
tui, velitis eas iuuare per vestram inter-
cessionem, & satisfactionem. Quippè suf-
fragia viuorum profunt defunctis, secun-
dum quod nostra intentio refertur in mor-
tuos, & secundum quod ipsi mortui nobis
viventibus vniuntur in charitate.

Et quoniam Sacramentum Euchari-
stie, maximè ad charitatem spectat, cum
sit Sacramentum Ecclesiasticæ vniōis,
continens illam, in quo tota Ecclesia vni-
tur & solidatur, videlicet Christum, idè,
Sacrificium, quod offertur in Missa, velut
quidam charitatis origo, plurimum valet
ad satisfaciendum pro defunctis. Hoc te-
stat D. Augustinus tom. 3. lib. Enchiri-
dij Cap. 109. Non est, inquit, negandum, de-
functorum animas pietate suorum releuari, cum pro
illis sacrificium mediatoris offertur, sed ea hæc pro-
funt, qui cum viuerent, ut hæc sibi postea prodesse pos-
sent, meruerunt. Et ibidem paulò inferius:
cum ergo ait Sacrificia pro baptisatis defunctis offe-
runtur, pro valde bonis, gratiarum actiones sunt:
pro non valde malis, propitiationes sunt: pro valde
malis, est nulla sint adiumenta mortuorum, quales-
cunq; viuorum consolationes. Quibus autem profunt,
aut ad hæc profunt, ut sit plena remissio, aut certè to-
lerabilior fiat ipsa damnatio. Et tom. 4. lib. de
Cura pro mortuis gerenda Cap. 18. Non
estimemus, inquit, ad mortuos pro quibus curam
gerimus, peruenire, nisi quod pro eis, siue altaris, siue
orationum, siue eleemosynarum sacrificijs sollemniter
supplicamus. Et S. Hieronymus tom. 9. ti-
tulo purgatorium, idem asserit, inquiens: sunt
tamen qui de leuioribus peccatis, cum quibus obligati
defuncti sunt, post mortem possunt absolui: vel pœnis
videli et castigati, vel suorum precibus & eleemosy-
nis, missarumq; celebrationibus. Hinc in veteri
testamento laudatur Iudas Machabeus,
quod singulari religione motus, pro mor-
tuorum peccatis, non modò preces, sed
etiam sacrificium sollicitè & sumptuose
offerri curauerit. Neque enim temere
ab ipsis beatis Apostolis, hæc sancita fue-
runt, ut in tremendis sacrificijs defuncto-
rum commemoratio agatur, nisi quod vide-
runt, magnum hinc defunctis lucrum, ma-
gnam utilitatem prouenire.

Sed & ipsis exemplis autoritate Ec-

clesiasticā iam approbatis, & receptis id
clare ostendam. In vita S. Gregorij Pa-
pæ legimus de Monacho quodam iusto
nomine, penes quem iam vitā functum,
tres aurei absconditi reperti fuere, dati à
fratre seculari ad emendam sibi vestem,
propter quod in sterquilinio iussus est se-
peliri. Elapsis verò ab hinc 30. diebus,
S. Gregorius cepit misericorditer illi de-
functo compati, & subsidium animæ ferre
cupiens, accersito monasterij illius Præ-
posito indixit, ut per continuos 30. dies
sacrificia pro illo fierent: & ecce trigesimo
die, quo iam numerus sacrorum pro
illo explebatur, inter profundas noctis te-
nebras, cuidam fratri nomine Copioso per
visum apparuit, interrogatusque quomo-
dò cum illo ageretur, respondit: Nunc vsc
malè fui, sed iam modò benè sum: quia hodiè com-
munionem recepi.

Quid dicam de Orationibus, an non
hæ plurimum emolumenti defunctis affe-
runt? cum id apertè præcipiat nobis Scri-
ptura Sacra Iacobi ultimo: Orate inquit,
pro inuicem, ut saluemini: multum enim valet de-
precatio iusti assidua. Quid est ad inuicem
orare pro defunctis? nisi quod animæ il-
læ felicissimo beatorum cœtui aggregatæ,
& diuinā iam præsentia fruētes, perpe-
tuò quoque pro nobis Deum exorent,
compenſando beneficium, sibi dū essent
in purgatorio, à nobis præstitum. Sic de
Ieremia Propheta testatur sacra pagina 2.
Machab. 13. cum quo Onias summus Pon-
tiffex iam defunctus, Iudæ apparet, cum
allocutus est: Hic est ait, qui multum orat pro
populo, & vniuersā ciuitate sancta, Ieremias Pro-
pheta Dei. Et Apocal. 8. Ascendit fumus in-
cenſorum de ordinibus sanctorum, de manu Angeli
coram Deo. Vbi S. Ioannes palam ostendit,
quod Sancti in calo, videntes nostras pre-
cationes pro defunctis factas, simul quoq;
pro nobis orent.

Idem docet S. Augustinus tom. 5.
lib. 21. de Ciuitate Dei Cap. 24. Pro ijs ait
defunctis exauditur Oratio, quorum in Christo rege-
neratorum, nec vsc, adeò vita in Corpore malè gesta
est, ut tali misericordia iudicentur digni non esse:
nec vsc, adeò benè, ut talem misericordiam reperi-
antur necessariam non habere. Et tom. 10. Ser-
mon. 32. de verbis Apostoli. Orationibus in-
quit S. Ecclesiæ, quæ pro eorum spiritibus erogan-
tur, non est dubium mortuos adiuari, ut cum eis mi-
sericordiis agatur à Domino, quam eorum peccata
meruerunt. Res exemplis comprobatur:
Deceſſerat in Succia Gidla Caroli Morico-
rum Principis vxor, & post mortem suam,
S. Catharina B. Brigitta filia, Romæ ante
aram S. Ioannis Euangelista in æde Maio-
ri D. Pe.

Monachus
in sterqui-
lino se-
pultus, eo,
quod tres
aurei post
mortē pe-
nes illum
reperiti fu-
erint.

Iacobi.

2. Mach. 12.

Apocal. 8.

S. August.

Gidla de
fanta post
mortē sa-
cra Catha-
rinæ ap-
paruit.

si D. Petri oranti apparuit, sollicitè ro-
gans, vt oraret pro animâ suâ, quod ne-
quaquam diuino permisso fecisset, n̄ com-
pertum haberet, orationes fidelium ad
Deum fufas, magnum leuamen animabus
defunctorum afferre.

Venio tandem ad Eleëmofynas, & ie-
iunia. De Eleëmofynis dicit scriptura.

Tob. 4. Eleëmofyna ab omni peccato, & morte li-
berat, & non patietur animam ire in tenebras. Et
Cap. 12. Eleëmofyna à morte liberat: & ipsa est
que purgat peccata, & facit inuenire vitam eter-
nam. Et Tob. 4. Panem tuum, & Vinum tuum su-
pra sepulturam infusi constitue, vt scilicet pauperes in-
citatati Eleëmofynâ, ardentius pro defunctis orent. Et

Ecclesiastici 7. Pauperi porrige manum tuam,
vt perficiatur propitiatio, & benedictio tua, & mor-
tuo non prohibeas gratiam. quasi diceret: si ipse
non vis liberalitatem exhibere mortuo,
saltem non impediatis alios volentes bene
facere pro animâ eius. Verùm & ieiunia
non minus profunt. Hinc Rex David, au-
ditâ morte Saul 2. Reg. 1. Apprehendens vesti-
menta sua scidit, & omnes viri qui erant cum eo,
& planxerunt, & fleuerunt, & ieiunauerunt vsq; ad
vesperam. Sic labes Galaad super Saul &
filijs eius ieiunauerunt 7. diebus 1. Reg.

31. Tulerunt, inquit, ossa eorum, & sepelierunt
in nemore lobes, & ieiunauerunt septem diebus. Vt
scilicet (exponente id Bedâ) sicut septi-
mo die à creatione mundi, requies facta
est, ita per illa septem dierum ieiunia, ani-
mâ defunctorum ad requiem peruenire
valeant. Verùm si prohibes hanc gratiam
mortuo, si impedis Eleëmofynas, ne den-
tur; Si executionem testamenti procrastinas,
mortui quidem meritum accipiunt
sux bonæ voluntatis, & dispositionis, licet
non effectum illius, quo potuissent adiu-
uari. Et si contingat eos liberari à pena,
priusquam legata hant, redundabit in eos,
quorum culpâ defraudati sunt. Sic ipse
Deus protestatur de talibus Ieremiâ

16. Morientur grandes, & parui in terrâ istâ, non
sepelientur, neq; plangentur. Et non frangent inter
eos lugenti panem, ad consolandum super mortuo, &
non dabunt eis potum calicis, ad consolandum super
patre suo, & matre. Quasi apertius diceret.
Deus, sicut vos nullam misericordiam
animabus fidelium exhibetis, ita nec vobis
post mortem gratia aliqua fiet. Quæ ta-
men impietas hisce temporibus, supra-
modum increbuit, dum omnes penè ho-
mines, tam seculares, quam spirituales,
cor & oculos solum habent ad bona quæ
superfunt, promptiores ad ipsorum spo-
lia rapienda, quam ad ipsos mortuos iu-
uandos, iuxta illud 2. Paralipp. 20. Venit
Iosaphat, & omnis populus cum eo, ad detrahenda

spolia mortuorum.

Cum tamen ad compatiendum mor-
tuis in purgatorio, sufficienter nos mone-
re posset ipsa eorum pœnalis miseria: du-
plici autem ibi pœnâ animæ torquentur,
Vnâ spiritali, quæ alias vocatur pœna
damni, & hæc consistit in priuatione di-
uinæ visionis, ad certum tempus, quâ ani-
mæ illæ, in pœnam suorum delictorum, de-
tinentur in purgatorio, tanquam exules à
cœlesti patria. Et licet sit temporanea,
ista carentia diuinæ visionis; est tamen
maximus cruciatus animarum, teste
S. Thoma in 4. distin: 2. q. 1. art. 1. iuxta
illud Prouerb. 3. Spes, quæ differtur, affligit
animam. Quia animæ illæ, perfectè appre-
hendes beatitudinem consistere in di-
uino conspectu, hunc tanquam summum,
bonum ardentissimè expetunt, cum verò
in mora sit earum detentio, summè dolent
& tristantur cum Psalmista ingemiscendo
Psalm. 41. Situit anima mea ad Deum fontem vi-
uum. Alterâ pœnâ corporali, siue sensus
quæ illis ab ardentissimo igne, tanquam in-
strumento diuinæ iustitiæ infligitur, iux-
ta illud Apostoli 1. Corint. 3. Vnum quodq;
opus quale sit, ignis probabit. Vt docet S. Augu-
stinus lib. 2. de Ciuitate Dei. Cap. 10.
Et hæc pœna excidit omnem cruciatum excogitabi-
lem à toto mundo. Vt docet S. Anselmus in
Epistolâ. 1. ad Corint. Sciendum inquit,
est, quod grauior est ille ignis, quam quidquid homo
pati poterit in hac vitâ. Cæterum sub hoc tor-
mento, non omnes animæ æqualiter cru-
ciantur, sed vnâquæq; plus patitur, & ar-
dorem sentit, secundum quod plus de cre-
tali, vel aliquod magis cremabile secum
tulit: cum enim ille ignis agat in animas,
vt instrumentum diuinæ iustitiæ, ideò se-
cundum regulam iniquitatis distinguun-
tur gradus in pœnis, sicut sunt gradus in
culpâ: & secundum quantitatem crimi-
num, infliguntur cruciamenta pœnarum.

Quæ diuersitas, non provenit ex diuersita-
te ignis vrentis, sed ex parte spiritus pa-
tientis. Quemadmodum enim in domo
Patris æterni, mansiones multæ sunt, in-
quibus, inæqualitatem graduum facit dif-
ferentia meritorum; ita in purgatorio di-
uersitatem pœnarum facit differentia pec-
catorum. Hinc S. Gregorius dicit: Ge-
henna quamuis cunctis vnâ sit; non tamen cunctos
vnâ & eadem qualitate succendit. Nam sicut sub
eodem sole omnes tangimur, non tamen sub eodem
vno ordine æstuiamus: quia iuxta qualitatem cor-
poris, sentitur etiam pondus caloris. Sic damnatis
vnâ est gehenna, & purgandus vnus est ignis, qui affi-
cit, sed tamen non omnes æqualiter comburit.

Neque vos ab hac veritate, vana Se-
ctariorum

ctariorum deliramenta seducant, existi-
mantium, nullum purgatorii ignem exta-
re in ferum natura, cum id aperte doceat
Doctor gentium 1. Corint. 3. Dies Domini
declabit, qui in igne reuelabitur, & vnusquisq;
opus, quale sit, ignis probabit: si cuius opus arserit,
detrimentum patietur, ipse autem saluus erit; sic
tamen quasi per ignem. Atqui per ignem in-
ferni nemo saluus sit, igitur per ignem
Purgatorii, vt exponunt omnes Latini
Patres apud Bellarminum lib. 1. de Purga-
torio Cap. 5. tom. 2. Controuersia 3. Hinc
S. Basilii in suâ liturgiâ, instituit Oratio-
nem pro defunctis, S. Gregorius Nazian-
zenus, pro anima Cæsarij defuncti orauit.

S. Ephrem testamento Fratres obligauit,
vt assiduis orationibus eius memoriam
facerent. S. Augustinus lib. de Hæresi-
bus, Aëtium hæreseos insinuat, quod
preces defunctorum non admitteret.

Excute etiam ipsorummet Hæreti-
corum dogmata, & veritatem hanc facile
conijciets: Nam Martinus Lutherus in
Disputatione Lipsica fatetur Purgatori-
um esse, & ar. 37. Assertionum. Ego in-
quit & credo purgatorium esse, & consulo
suadeoque credendum. Similiter Ioannes
Calvinus lib. 3. Institut: Cap. 20. dicit,
solum Christum cæli sanctuarium ingres-
sum, & vsq; ad mundi consummationem,
solum vota populi eminus in atrio resi-
dentis, deferre ad Deum. Vbi concludit
animas iustorum noui testamenti, hoc est
suorum Calvinistarum, non in cælum re-
cipi, sed in atrium à cælo remotum. At-
qui hoc atrium Calvinistarum, esse ve-
rum purgatorium, in eoque animas Cal-
uinistarum post mortem corporis, puniri
ac purgari, deducitur manifestè ex funda-
mentis, eorundem Calvinistarum. Nam
imprimis asserunt illi, totam naturam hu-
manam corruptam, & deprauatam esse,
peccato originali, atque ob talem corru-
ptionem, omnes æternæ damnationis ob-
noxios esse coram Deo. Calvinus lib. 2.
Instit. Cap. 1. §. 8. & 9. Docent præterea,
hanc peruersitatem nunquam in bonis
cessare, neque per baptismum nos à pec-
cato originali emundari. Calvinus supra
citatus. & lib. 4. Instit. Cap. 15. §. 10.
Docent insuper ex hac labe peccati origi-
nalis, omnia hominum opera inquinari,
imò meram iniquitatem esse. Calvinus in
Antidoto concilij Tridentini Session. 6.
Cap. 16. Atqui Scriptura Sacra Apoc. 21.

& Ephes. 7. Nihil coinquinatum aut abominatio-
nem faciens, ingreſſurum regnum Cælorum
proclamat. Ergo animæ defunctorum,
Caluinistarum, vt potè immundæ & abo-
minationem facientes, quoad hic viuunt,
aut nunquam cælum ingrediuntur, sed æ-
ternaliter damnantur: aut certè si quan-
dò se ingreſſuros sperant, prius à fordibus
& inquinamentis suis, quæ illos æter-
næ damnationis reos faciunt, purgari
debent. Quam purgandi vim cum mors
non habeat, vt potè communis omnibus,
& cui nullam similem vîritatem scriptu-
ra attribuit, sequitur omnino, quod Cal-
uinistæ in suâ doctrinâ, pro animabus suis
post mortem purgandis, purgatorium ad-
mittere debeant.

Animæ itaque in Purgatorio existen-
tes, certæ sunt de sua salute. Quia hanc
certitudinem accipit anima in iudicio
particulari, vbi ex diuinâ sententiâ diffini-
tiuâ duo cognoscit: primò, se dignam
esse vitâ æternâ, propter merita antec-
dentia, eamque sibi reddendam exolurâ
in purgatorio satisfactione; secundò, co-
gnoscit illam Dei sententiam esse immu-
tabilem; & quanto tempore passura sit in
purgatorio, nisi suffragia fidelium accef-
serint. Vt docet S. Thom. in 4. distin: 21.
q. 1. ar. 1. Sciunt præterea animæ in pur-
gatorio existentes, de nostris precibus &
suffragijs, quæ pro illis Deo offerimus,
idque non naturaliter ex seipsis, cum lon-
gè distent à nobis, sed mediantibus illu-
minationibus Angelorum, & potissimum
Angeli Custodis, à quo animæ, permitten-
tè Deo, per illuminationem specialem, de
operibus nostris pro illis oblati certiores
fiunt. Teste S. Augustino lib. de Curâ pro
mortuis, Cap. 13. Quocirca vt animæ illæ
desideratam beatitudinem citius assequan-
tur, nolite illis denegare gratiam satisfa-
ctionis, sed totis viribus contendite, &
per sacra mysteria, & per Eleëmofynas lar-
ga & hilari manu erogatas, & per ar-
dentissimas Orationes, ac demum
per voluntariè ieiunia suscepta
illis prodesse, vt vobis vicif-
sim aliquandò, à vestris
amicis, & ab anima-
bus per suffragia e-
liberatis, idem
fauor exhi-
beatur.

* * *

Eodem

Die Commemorationis Fidelium Defunctorum:

Animæ in purgato-
rio sunt
beræ de
sua salute,

Animæ in purgato-
rio sunt
beræ de
sua salute,

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Homo cum mortuus fuerit, nudatus atque consumptus, ubi quæso, est. *Iob. 14.*

Summam vitæ humanæ infelicitatem, & infelicem super omnes Creaturas terrestres miseriam, considerans Regius Vates, meritò admiratus exclamat Psalm. 8. *Domine quid est homo?* Si enim natiuitatem eius perpendas; quid illo miserius? qui velut à captiuitate, nudus in terram egreditur. 1. Timot. 6. *Nihil intulimus in hunc mundum.* Si vitæ progressum inspicias; quid illo afflicti? qui toties nouercentem expertus fortunam, & omni humano subsidio destitutus, miserè non rarò vitam finire cogitur. Deutor. 32. *Consumuntur fame & deuorabant eos, aues morsu amarissimo.* Si nominis celebritatem consideres, facile obliteratur: Psalm. 30. *Oblivioni datus sum, tanquam mortuus à corde.* Vix enim homo ab aspectu amicorum recedit, & statim etiam à corde excidit. Si fortunam intuearis; quid hæc inconstantius? in vno icu oculi euanesceat. Ad quod allusisse videtur Apelles, qui depinxerat Alexandrum magnum fulmen manu tenentem, ad significandum, quòd sicut fulgura micando statim euanescent; ita fortuna Alexandri, vehementis instar fulminis ab ortu in occasum mundi, regna cum victoria percurrentis, in primo statim progressu extincta est. Inopinatè enim morte peremptus Alexander, qui antea terror orbis dicebatur, mox in fabulam Alexandria Philosophis cecidit, quorum ad eius cadauer confluentium, alius protulit: *Heri Alexander totus orbis non sufficiebat, hodie trium vlnarum spatia terra sat est.* Alius apposuit: *Heri Alexander non paucos mortuos reos, vita donauit, hodie nec seipsum à morte potuit liberare.* Tertius addidit: *Heri Alexander terram deprimebat, hodie à terra deprimitur.* Ut scilicet ex hac voluntate inconstantis fortunæ, discant mortales suam vilitatem, iuxta illud Psalm. 9. *Sciant gentes, quoniam homines sunt.*

Si corporis venustatem admiraris; quid hæc abiectius? cum per putrefactionem consumatur Iob. 13. *Quasi putredo consumendus sum.* Si denique possessionem; hæc non est alia, nisi sola nuditas. Nahum 3. *Ostendam gentibus nuditatem tuam, & regnis ignominiam tuam, & projiciam super te abominationes tuas, & contumelias te afficiam.* Nudatur enim per mortem anima à corpore, nudatur

omnibus bonis temporalibus. Ios. 1. Vbi de animâ migrante dicitur: *Nuditas expoliavit eam.* Scilicet mors; nudatur libertate, quia in durum purgatorij carcerem conijcitur, ubi in summis cruciatibus, sine Ecclesiæ Sanctæ suffragijs animæ subsistere nequeunt Psalm. 139. *In miserijs non subsistent.* Quibus ad succurrendum nos teneri, euidentijs Sacræ Scripturæ testimonijs, & rationibus deducam.

Si vel ipsi Ethnicorum Philosophum Aristotelem consulamus, reperiemus profectò, nos iure naturæ obligari ad succurrendum defunctis: docet enim Philosophus 1. Ethicorum Cap. 9. *Res posterorum pertinere ad defunctos.* Considerate quæso, quænam res posterorum in defunctos refundantur? equidem non diuitiæ: quia anima istarum post mortem non est capax. Non etiam honores; quia omnis honor mundi est vanitas. Sed sola oratio feruenter ad Deum facta, redundat in defunctos; quia illis magnum leuamen in pænis purgatorij affert, & fruitionem diuinæ visionis ad tempus dilata accelerat, teste Apostolo 1. Timot. 4. *Pietas ad omnia vtilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.* Exiguam rem S. Seuerinus, Episcopus Ecclesiæ Colonienensis commiserat, in hac vitâ, quia horas Canonicas omnes simul matutino tempore persoluebat, ut postea commodius in aula Regis, negotia publica toto die tractaret, & tamen propter hoc leue satis peccatum, ingentes purgatorij pænas sustinuit post mortem, teste Petro Damiano tract. de quibusdam miraculis ubi refert, quòd cum Clericus illius Ecclesiæ vadum fluminis transiret, S. Seuerinus non ita pridem vitâ functus, equi eius habenas arripuerit, illum alloquens: *da mihi manum tuam, & quæ circa me sunt, non auditu discis, sed tactu, & ecce vix manum fluctibus impressit, tantus eam ardor absorpsit, ut vndique carnes eius resolutæ diffuerent, & ossa nuda, vix hærentibus articulis remanerent.* Obstupefactus Clericus: cum inquit nomen tuum in benedictione sit apud nos, & fama tua consonis Ecclesiæ præconijs celebretur, cur te pestilens hæc vorago constringit, tantoque pro dolor incendio cruciaris? Respondet

Die Commemorationis Fidelium Defunctorum.

S. Episcopus: Nihil aliud in me remanet ultione plectendum, præter hoc tantum, quia dum in aula Regiæ constitutus, temporalibus me consilijs vehementer implicui, Canonice Synaxis officia, per distincta horarum spatia non persolui. Manè quippè omnia simul coaceruans, totâ die negotijs ingruentibus secunda libertate vacabam. Ob hanc itaque negligentiam horarum, ardoris huius fero supplicium. Tu verò omnipotentis Dei clementiam humiliter implora, ut manum tuam in salutis pristina restituat statum. His dictis subiunxit: vade fili obsecra fratres nostros Ecclesiæ Clericos, & alios Viros spirituales, ut pro me fundant preces, indigentibus subsidia conferant, Sacrificiorum votis instant. His enim peractis, ego mox de vinculo huius pænæ indubitanter expediatur, & expectantibus me beatorum Ciuium choris adiungar. Ex quo exemplo compertum est, ne minimum peccatum, pro quo in hac vita satisfactum non est, apud Deum post mortem impunitum remanere.

Atque hinc grauitatem pænæ purgatorij pendite, quæ ita acerbissima est, ut omnem pœnam excogitabilem à toto mundo excedat. Est enim ille ignis ardentissimus in summo gradu, ut docet S. Augustinus lib. de curâ pro mortuis Cap. 18. Vbi Sanctus Doctor loquens de igne purgatorij, dicit: *licet æternus ille non sit, quoad punitionem, miro tamen modo grauis est, exceditq. omnes pœnas, quas aliquis in hac vita passus est.* Comprobatque S. Anselmus in Epistolam 1. ad Corint. *Sciendum inquit est, quòd grauior sit ille ignis, quàm quidquid homo pati poterit in hac vitâ.* Neque mirum: duplici enim grauissimâ pœnâ, animæ in purgatorio torquentur, imprimis pœnâ damni, eò quòd ad certum tempus definitum, clarâ Dei visione non fruuntur: alterâ pœnâ sensû, quæ ab illo igne, eleuato per potentiam obedientialem infligitur, quæ pœna nunquam minuitur, in purgatorio quoad extensionem & diuturnitatem temporis. Ratio: quia illa pœna non incipit successiue, quoad intensionem, sed simul in secundo gradu incipit & definit, proinde integrè durat, quousque finiatur. Vnicum tamen solatium habent animæ in purgatorio existentes, quòd ibi non cruciuntur à demonibus: quia demones cognoscunt animas illas esse iam confirmatas in gratiâ, proinde non sperant se aliquando eas ad peccandum inducuros: imò cum cognoscant vexationem illam potius profuturam animabus: sic enim

citiùs è purgatorio liberarentur, ideò demones spontè non assumerent hoc ministerium affligendi animas, nisi forsan à Deo cogantur. Nam in aliquibus casibus particularibus, potest Deus permittere, ut demones aliquas animas purgandas, aspectu suo horribili, aut alijs modis crucient, ut habetur in vitâ S. Bernardi lib. 1. Cap. 10.

A Sed opponet forsan secta Protestantium; animas iustorum, post passionem Christi decedentium, statim post mortem euolare ad Cælum, & clarè Deum videre? ita enim expressè docet Caluinus in sua Psychopannichiâ: *Electi ait, qui ex hac vitâ transferunt, fruuntur Deo ad satietatem citra fastidium.* Respondetur enim ad hoc triplicem esse morientium conditionem; nam horum alij gratiam Dei, vitæque innocentiam ad finem vsque conseruant, de quibus illud protulit Manasses in Oratione sua: *Iussu & ijs, qui non peccauerunt, ut Abraham,*

Isaac, & Iacob, penitentia non est posita. Alij peccauerunt quidem, & ex acceptâ Dei gratiâ exciderunt, sed criminum sordes dignis pœnitentiæ fructibus, in hac vitâ expiârunt, ut David, Ezechias, Petrus, Magdalena: & hoc vtrumque genus, nullâ post mortem eget satisfactione, sed ab eâ prorsus liberum est. Taliter ergo morientium animæ, statim euolant ad Cælum, & Deum clarè vident: quia meritum beatitudinis in morte consummatur, proinde quando nullum est impedimentum, statim illa beatitudo datur, tanquam præmium. Atqui nullum est impedimentum, in animabus, quæ post Christi passionem, sine vilo reatu fuerunt, cum dissoluerentur à corpore. Ergo rectè euolant ad clarâ Dei visionem. At verò longè plures sunt, medijs generis morientes, nec valde mali, ut indicat S. Augustinus in Enchiridio Cap. 110. qui peccatorum suorum pœnitentiam, perfectam in hac vita non soluerunt, & ideò per ignem purgari debent, ut quod satisfactioni pro hac vitâ conuenienti defuit, id in altero seculo iustitiæ diuinæ persoluantur: *Nihil enim coinquinatum intrabit in sanctam Ciuitatem.* Apocal. 21.

D non euolant statim post mortem ad Cælum, sed in instanti separationis à corpore, fertur sententia definitiua à Christo Domino, iuxta meritum aut demeritum ipsius animæ, ubi statim anima separata, submittens se diuino iudicio & voluntati, spontè locum purgatorij sibi destinatum, adit, comitante eam Angelo custode, consolationis & honoris gratiâ. Vnde legimus

Error Caluini.

Animæ quæ sine vilo reatu decedunt ex corporibus, rectè in cælum euolant.

In instanti mortis definitiua sententia fertur.

Pœna purgatorij omnem pœnam excogitabilem superat.

S. August.

S. Ansel.

Ignis purgatorij per potentiam obedientialem infligitur, & eleuatur ad turendum animam.

Animas in purgatorio demones non cruciant.

S. Seuerinus quia horas Canonicas omnes simul persoluebat, tantus eam ardor absorpsit, ut vndique carnes eius resolutæ diffuerent, & ossa nuda, vix hærentibus articulis remanerent.

gimus in Euangelio, Angelos deduxisse animam Lazari in sinum Abraham. Nihilominus, quia Deus pro ingenti sua clementia, grauem illam purgatorij penam relaxare consuevit, pietate virorum intercedente, ut defuncti suorum in Ecclesia fratrum adiuti suffragijs, ab illis horrendis cruciatibus releuentur, ideo Sancta Mater Ecclesia, pro fidelibus defunctis Deum sollicitè exorat. Verum instat Caluinus, animas pie morientium, quæ in hac vita non satis fecerunt pro suis delictis, non detrudi post mortem in ignem purgatorij, neque etiam in calum euolare, sed extra calum in manu Dei potentis dormire, usque ad diem iudicij, proinde licet Deum clarè non videant, nihil tamen patiuntur, imò nec sciunt de hac vel altera vita. Quod probant Caluinista, & Lutherani, ex illo scripturæ loco Ioan. 3. Scimus quoniam cum apparuerit, similes ei erimus: Coloss. 3. quia videbimus eum sicut est. Et ad Coloss. 3. cum Christus apparuerit vita vestra, & vos apparebitis cum eo in gloria. & 1. Petri 5. Cum apparuerit princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriam coronam. Ex quibus locis sic argumentantur: Christus non apparebit, nisi in secundo aduentu, nimirum in die iudicij. Ergo animæ saluandæ ante diem iudicij, non vident Deum, sed dormiunt expectando illius aduentum. Cæterum, sui erroris facile conuincuntur: in primo enim scripturæ loco, illud verbum apparuerit, apud S. Ioannem, non refertur ad Christum, sed ad id, quod post hanc vitam erimus, ut clarè patet ex verbis præcedentibus: præmiserat enim S. Ioannes, *Charissimi nunc filij Dei sumus, & nondum apparuit, quid erimus.* Et postea subiunxit: *scimus quoniam cum apparuerit (videlicet id, quod erimus) similes ei erimus.* In secundo scripturæ loco ad Coloss. hoc tantum Apostolus vult, quod dum Christus aduenerit in die iudicij, tunc Sancti in corpore, beati simul apparebunt, & à Christo in calum recipiuntur. Similiter in tercio scripturæ loco, intelligit S. Petrus gloriam consummatam, quæ in die iudicij dabitur sanctis, videlicet gloria corporis, & honor ille publicus, qui apud omnes in æternum manebit. Conuincuntur præterea sui erroris, euidentissimis Scripturæ Sacre documentis: Nam Christus Dominus in Cruce penitenti latroni dicens: *Hodie mecum eris in paradiso*: non est locutus de aliquo loco terrestri ameno, sed de gloria cælesti, ut

S. Ambrosius, Beda, Theophilus, Cyrillus, Alexandr.

damentum; ut dicatur, Christum fuisse post mortem statim in aliquo ameno loco terrestri vnde dicit Apostolus 2. Corint. 5. *Si terrestria domus nostra huius habitationis dissoluta, ædificationem ex Deo habemus, non manu factam, æternam in cælis.* Et infra. *Audemus autem, & bonam voluntatem habeamus, magis peregrinari à corpore, id est, dissolui, & præsentem esse Deo.* Vbi Apostolus nullam statuit intercedentem, inter dissolutionem corporis, & introitum in calum, in ijs, qui sine reatu discedunt, qualis fuit Apostolus. Et profectò, si animæ sanctæ post hanc vitam, non vident clarè Deum usque ad diem iudicij, iam non essent præsentem Deo, sed potius peregrinarentur ab illo: quia carerent clarà Dei cognitione, cum tamen Apostolus Philipp. 1. dicat: *Coartor autem à duobus, desiderium habens dissolui & esse cum Christo, multo magis melius; permanere autem in carne, propter vos necessarium*: probans se post mortem statim clarè Deum visurum: alias frustra desideraret dissolui, si non poterat esse cum Christo, ante diem iudicij.

Conuincuntur insuper, ipsismet suæ professionis dogmatibus. Nam Caluinus 3. Instit. docet, animas Sanctorum orare, ac proinde non vult eas dormire. Idem docet Lutherus in responsione ad Louanien. Similiter Bulingerus Serm. 82. in Apocal. ubi sic ait: *Manifeste testatur hic locus, animas hominum non solum immortales esse, sed & viuas, ac vigilantes, non dormientes superesse, ac viuere cælo: sunt enim quidam, qui fingunt animas à corpore separatas dormire, id quod vanissimum est.* Et Serm. 87. *Pudeat diceret aliquos, animas nihil sentire.* Similiter Zuinglius in expositione suæ fidei sic loquitur: *Credimus animas fidelium protinus, ut à corporibus euaserint, subuolare cælo, numini coniungi, æternos gaudere.* Et in opere articulorum. art. 57. *Audio quosdam esse, qui nos à morte, animæ & corpore, ad extremum usque diem dormientes affirmant, tunc suscitandos ac ingressuros esse in gaudium, & in gratiam Dei, aut in æternam miseriam, cum quibus ego haud quam sentio.* Fateri itaque debent dissentientes in fide, animas fidelium, quæ sine vilo reatu à corpore dissoluuntur, statim in calum euolare: animas in peccatis morientium in infernum detrudi; animas verò eorum, qui in gratiâ quidem Dei moriuntur, sed non præstitâ satisfactione sufficienti, acerbissimis purgatorij pœnis torqueri, & nostrum implorare suffragium, ut illis, orationibus, sacrificijs, alijsq; pijs operibus succurramus.

Denegant hanc gratiam mortuis Lutherani, & Caluinista, existimantes gra-

Philipp.

uem in fide errorem esse, Deo pro ijs, qui purgatorij flammis expiantur, supplicare, secuti errorem Petrobrusianorum de quibus S. Bernardus. Serm. 66. in Cantica ita scribit: *Videte inquit detractores, videte canes, irridere nos, quia baptisamus infantes, quia oramus pro mortuis.* Sed erubescant grauem hanc suam temeritatem. Nonne eorum prædicantes, auditâ aut visâ alicuius morte, solent dicere, *Deus sit propitius animæ illius.* Hoc autem quid est aliud, si non orare pro mortuis. Nonne ex Cathedralis in funeribus suorum publicè solent dicere: *Deus det illis letam resurrectionem.* Hoc autem quid est aliud, nisi oratio pro mortuis. Et certè fateantur, an non licitè possint & soleant desiderare amicis suis sublati è numero viuorum, ut illi perpetuo Dei conspectu fruantur, & nihil molestiarum animæ illorum patiantur. Negare hoc non possunt, nisi velint esse obliuisci sui: hoc itaque desiderium suum Deo exponendo, nonne orabunt pro defunctis amicis, cum Oratio nihil sit aliud, nisi decentium bonorum à Deo petitio. Ut docet S. Damascenus Lib. 3. de fide Cap. 24. Basilii oratione in Martyrem Iulitam. Gregorius Nissenus oratione 2. de Oratione Dominica. Et S. Augustinus Lib. de Cura pro mortuis neruose concludit: *Esse inquit, nunquam in scripturis veteribus legeretur, non parua tamen est Ecclesiæ vniuersæ, quæ in hac consuetudine claret, auctoritas; ubi in precibus sacerdotum, quæ Domino Deo ad altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum.*

Sed recurrant obsecro, si placet ad

fontem suum Martinum Lutherum, qui in Commentar. ad Galat. 5. non negat orandum esse pro mortuis; immò potius affirmat his verbis: *ubi, inquit, opus Dei est, æquè tenemur credere, ac si ex verbis Dei probaretur.* Atqui orandum esse pro mortuis, est opus Dei, cum sit diuturna & perpetua consuetudo in Ecclesijs, & clarè habetur apud Apostolum. 1. Corinth. 15. ubi ille suscitationem corporum, & animarum immortalitatem probat ex precibus, & pijs operibus, quæ mortuorum causa suscipiuntur. *Quid facient, inquit, qui baptisantur pro mortuis, si mortui non resurgunt.* Quæ verba intelliguntur de baptismo penitentis. Nonne & ipse Hierem. excitat nos ad orandum pro mortuis. Thren. 2. *Leua, inquit, ad eum (Deum intelligit) manus tuas, pro animâ paruulorum tuorum, qui defecerunt in fame, in capite omnium compitorum.* Vbi nomine paruulorum intelliguntur rudes, qui mortui sunt Hierosolymæ in obsidione, fame.

Cum itaque & ex ipsius nexûs naturalis, & ex Scripturæ Sacre documentis constet, orandum esse pro mortuis: ideo succurrite animabus in purgatorio gementibus, & memores, quia & vos aliquando nudati reuertemini in sepulchra patrum vestrorum, proinde nuditatem animarum in purgatorio existentium, operite pijs suffragijs, æternum Numen obsecrando, ut illis quantocyus vestem gloriæ imponat.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Memor esto iudicij mei, sic enim erit & tuum, mihi heri, tibi hodiè. *Ecclesiast. 38.*

Difficile est in aduersis dolore non commoueri, quia & iustus Iob, vlcere pessimo in toto corpore percussus, præ nimia amaritudine, in illas lachrymales voces tandem eruperat: *Pereat dies in quâ natus sum, & nox in quâ dictum est: conceptus est homo:* Iob 3. At verò in summis cruciatibus gemitum continere, prorsus impossibile: quia & Saluator noster in cruce sanctâ, supra modum & vires naturæ ex cruciatu, ut se verum hominem ostenderet, humanamque infirmitatem demonstraret, clamauit voce magna: *Deus Deus meus, quare me dereliquisti.* Perpendite quæso, an possit esse maior cruciatus, quàm ille,

quem defuncti post mortem ad præfinitum tempus, iusto Dei iudicio tolerant. Si consideretis corpus, hoc implacabilis mors, somni soror, noctis & Erebi filia, sola propè & potentissima omnium inferorum fatelles, funestâ suâ falce succidit, & in ferale sepulchrum rapit, ut iuxta statutum Diuinum, in puluerem vertatur, veribus scatcat, & penitus euanescat. iuxta illud Ecclesiast. 10. *cum morietur homo, hæreditabit serpentes, & bestias, & vermes.* Si animam intueamini, quid hac miserabilibus cogitari potest? quæ sibi in illo carcere purgatorij, de quo exire non potest, nisi ad minimum quadrantem soluerit, pro-

M m 2

desse non valet, cum iam extra statum merendi & demerendi, sita sit, iuxta illud **Ecclesi. 9.** *Mortui non habent ultra mercedem, id est, facultatem merendi.* Quod probe considerans Ecclesia Sancta, maximam curam circa defunctorum corpora & animas habet. circa corpora, ut illa in loco sacro sepeliat: Quia enim corpora fidelium defunctorum, fuerunt templum Spiritus Sancti, **I. Corinth. 6.** *An nescitis, quia corpora vestra sunt membra Christi.* & ideo fuerunt consecrata Deo per sacras unctiones Olei sanctificati, & Chrismatis Baptismo, & in Confirmatione. Quia corpora fidelium viuendo receperunt sacratissimum corpus, & sanguinem Domini Iesu Christi. **Hebr. 12.** *Pueri communicauerunt carni & sanguini.* Vnde in illa dimanauit virtus eternitatis, & maximus honor. **Ioan. 6.** *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam eternam.* Quia insuper corpora fidelium dum viuerent, erant in seruitio Christi Domini, nam dum homo viuit, & corpus laborat in seruitio Dei, & anima glorificat simul Deum, iuxta illud Apostoli: *Glorificate & portate Deum in corpore vestro.* ideo corpora fidelium defunctorum, in loco sancto sepeliri debent, ut ibi memoria eorum nunquam intereat, quemadmodum Sancta Ecclesia canit: *Corpora sanctorum in pace sepulta sunt, & viuunt nomina eorum in eternum:* utque animae eorum, qui in Ecclesia Sancta, per Sacramentum Baptismi à peccato originali regenerati sunt, hodie per sacrificia Deo pro illis oblata, à pœnis nondum exolutis liberentur. Cur ergo memores esse debeamus animarum, in purgatorio detentarum, illisque quantum possumus, subsidium ferre teneamur, breuiter in hodiernâ concione edisseram.

Inprimis itaque tenemur defunctis succurrere, ne ab ipsis gentilibus hac in parte superemur: apud quos consuetudo erat, ut cum anniuersariæ exequiæ pro mortuis celebrabantur, mactarentur oues, earumque sanguis, vinum, lac, & flores, cum precibus in effossas foueas, proijcerentur; eò, quod putauerint, superstitionis illis sacrificijs, & prædictis oblationibus, animas defunctorum ab inferis euocari. Quanto magis populus Christianus, veræ fidei lumine illustratus, curare debet, ut suorum propinquorum & proximorum animas, veris in Ecclesiâ Catholicâ sacrificijs iuuat, cum hoc beneficium à nobis hodie ardentem exposcant, **memor esto iudicij mei, sicut enim erit & tuum.** **Ecclesi. 38.** hoc est; *memor esto meæ mortis, quia & tu pariter morieris: memor esto iudicij*

diuini, quo ad temporaneas pœnas decretus sum: quia & tu pariter, nisi pro omnibus peccatis viuendo satisfeceris, similiter iudicatus, pœnas non effugies. Memor esto, quia quod mecum hodie fit, cras tecum fieri potest. Etenim vita humana ita fragilis est, ut homines etiam dum viuunt, iam sub mortis potestate inclusi teneantur, non secus quam pisces sub reti. Et quemadmodum pisces iam inducti in sagem, adhuc suum periculum non sentiunt, nisi cum subito extrahuntur; ita planè homines iam ad mortem destinati, adhuc suam mortem non prouident, nisi cum ab illâ, nihil tale cogitantes, occupantur. Ut præclare innuit Sapiens **Ecclesi. 9.** *Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aues laqueo comprehenduntur; sic capiuntur homines in temporali malo, cum eis extemplo superuenerit.*

Calcatis Catholici mei in hac peraugustâ basilicâ, sepulchra vestrorum antecessorum, consanguineorum, benefactorum, & Amicorum. Sed & vos eandem sortem manere ne obliuiscamini: omnibus enim statutum est, semel mori. Sed animæ eorum, vestrum hodie implorant subsidium, ut eis succurrere velitis, hac alacritate promerendo, ut post exolutum mortalitatis debitum idem vobis beneficium ab alijs præstetur. Grauiissima quondam erat pœna Ægyptiorum, cum Deus in illos immitteret tenebras, caliginem, & turbine **Exodi 10.** *Extendit Moyses manum in cælum, & factæ sunt tenebræ, caligo, turbo, super omnem terram Ægypti.* Vbi tantis malis vndique circumdati Ægyptij, ad speluncas confugiebant, ut aliquomodo effugerent iram Dei. Sed nec ibi securi esse poterant: *Nesci enim spelunca, quæ continebat eos, sine timore, quoniam sonitus descendens perturbabat illos, & personæ tristes illi apparentes, pauperem illi præstabant,* ait sacer textus. Et nihilominus ex tot horribilibus pœnis, duæ cæteris omnibus grauiiores erant: una: quia nemo in illis angustiis fratrem, & amicum suum videre poterat: *& nemo vidit fratrem suum tribus diebus.* **Ibidem.** Altera: quia in tam densis tenebris, ignis quidam terrificus, ex impressionibus generatus, magno impulsu, ut in repentinis solet accidere fulgoribus, oculos eorum perstrangebatur: *Apparebat autem illi subitaneus ignis.*

Ergo non tam graue erat Ægyptijs, tam densis circumuolui tenebris, ut palpari possent, vehementissimo turbine in terram prosterni, tonitruis terri; quam, quod in extremâ illâ calamitate, nemo fratrem suum videret, qui amaritudinem animi

animi aliquomodo leuaret. Quam, quod ignis in pyram eleuatus, horrendè se in oculos immittens, potius illos excæcasset; quam illuminaret, timore & pauore plenos relinquens. Ut subdit sacer textus: *Et timore percussi, illius quæ non videbatur facies, aestimabant deteriora esse, quæ videbantur.* Equidem in his Ægyptiorum plagis, acerbam calamitatem animarum in purgatorio detentarum adambatam video. Ibi enim tenebras, plusquam Ægyptiacas, animæ detenta patiuntur, diuinâ visione ad certum tempus priuata. Ibi turbines & tonitrua, à demonibus atrociter saeuientibus perferunt: ibi ignes non iam metalla durissima, sed ipsos etiam immortales spiritus, velut ceram in communem massam resoluentes subeunt: ibi intensissima frigora, & alias mille pœnas patiuntur.

Cuius rei benignissimus Deus, cui dentissimum documentum nobis proposuit, in visionibus permixtis anno Milleesimo centesimo quadagesimo nono. In Hyberniâ fuit homo Tundalus nomine, nobilis genere, formâ corporis egregius, in fortitudine robustus, sed in opere nimium crudelis, de salute animæ suæ nihil sollicitus, grauius ferens pias adhortationes, Ecclesiam negligens, pauperes abominans, rotus in vanam gloriam, & mundi voluptates effusus. Hic quadam die volens cibum sumere, repente percussus est inuisibiliter, manum, quam extenderat, ad os suum, non valens retrahere, & horribiliter clamans, se mori asseruit. Statimque corruit corpus eius velut exanime, omnium membrorum officijs destitutum per 24. horas, ita ut mortuus crederetur, nisi calor modicus in sinistra parte pectoris deprehensus, ab humando corpore retraheret. Postquam autem resumpsit spiritum, sumpto deuotè Sacratissimo Sacramento, retulit ad utilitatem audientium omnia, quæ videbat.

Postquam ait anima mea rapta fuit, extra corpus, illic affuit Angelus custos, qui eam duxit ad vallem valde terribilem, tenebrosam, & operam mortis caligine, profundam, & carbonibus ardentibus plenam. Vbi innumera multitudo animarum cremabatur, donec ad modum cremij in sartagine liquecerent, iterumque in carbonibus ignis ardentibus, leuabantur ad tormentum; cui Angelus, hæc est pœna paricidarum, fratricidarum, homicidarum. Postea venerunt ad montem miræ magnitudinis, horroris magni, & vastæ solitudinis, ex vna eius parte erat ignis putridus, sulphureus, & tenebrosus; ex

altera nix glacialis, & ventus horribilis. Cui Angelus: hæc est pœna insidiatorum, & perfidorum. Post hæc venerunt ad vallem tenebrosam & horridam, cuius profunditas videri non potuit, sed tamen sonitus sulphurei fluminis, & ululatus patientium audiebatur. Cui Angelus: hæc est pœna superbiorum. Post hæc anima illa Angelum sequendo, vidit bestiam ingenti magnitudine, & horrore intolerabilem, quæ maior erat omnibus montibus: oculi eius quasi colles igni, os valde patens & apertum, ut videretur posse simul capere 9. millia hominum armatorum; de ore eius flamma inextinguibilis exibat, & planctus eiulantis multitudinis de ventre eius, per illud os audiebatur. Cui Angelus hæc bestia vocatur Acheron, & deuorat omnes auaros.

Disparem autem Angelo, dæmones sicut canes rabidi, animam illam flagellatam traxerunt per ventrem bestia, ubi passa est morsus & lacerationes canum, vrsorum, leonum, serpentum, & aliarum innumerabilium bestiarum. Mox de illo carcere ignito per Angelum custodem, educta, vidit domum maximam, quasi montem arduum, rotundam ut furnum, vnde flamma per mille passus exibat. In hac domo erat gemitus & tristitia, ætus & stridor dentium. Hæc tamen omnia se animæ fidelium iuste pati agnoscunt; sed illud eas maximè torquet, dum in tam acerbis purgatorij cruciatibus, fratrem, & amicum non inueniunt, qui ipsis auxilium ferat.

Et quidem duplex est purgatorium, ad quod vadunt animæ cum peccatis venialibus decedentes, & quæ mortalibus commissis absolutione Sacramentali expiatis, debitam penitentiam non exoluerunt in hac vita. Videlicet commune sub terra, super infernum: & peculiare, quod est multiplex etiam in hoc mundo. Quæ diuisio purgatorij quinque de causis facta est. Primo, propter leuiorem animarum punitionem, quæ non meruerunt horribilia tormenta purgatorij communis: & ideo eis locus penitendi in hoc mundo assignatur, ut sic eorum peccata leuius puniantur. Hinc D. Gregorius 4. Dialog. refert, aliquibus fuisse reuelatum, *animas quorundam defunctorum, esse in vmbra ad faciendam penitentiam; & animam cuiusdam esse in glacie.* Secundo, propter celeriore animarum liberationem, ut sic in mundo penitentiam agendo, possint viuis suam indigentiam reuelare, eosque ad orandum pro seipsum mouere. Tercio, ut nobis interdum

apparentes, nos instruant, quomodo caute ambulare debeamus. Quartò, ut ostendatur veritas purgatorij pœnarum, & diuinæ iustitiæ contra eos, qui negant dari purgatorium. Quintò tandem, ut quædam animæ ibi pœniteant, ubi deliquerunt.

Felices autem sunt, quibus post mortem locus pœnitendi in hoc mundo conceditur: horum enim animæ facile subsidium apud bonos amicos inuenire possunt. At verò, quæ in communi purgatorio detinentur, eorum fors magis afflicta; tum quòd illis facultas exeundi, & patrocinium apud amicos querendi non concedatur. Tum, quòd ibi igne infernali crucientur, quo nihil acerbius cogitari potest, iuxta illud S. Greg. in cap. 10. Iob.

Iob 10. *Vmbra mortis mors est, & sine morte finis, sine fine defectus sine defectu: quia & mors vivit, & finis semper incipit, & deficere defectus nescit.* Et ideo consideratio ardentissimi illius ignis purgatorij, maximè hominem iuvat ad non peccandum. ut ingeniosè argumentatur S. Chrysosth. Homil. 10. in cap. 5.

S. Chryso. Epistol. 2. D. Pauli ad Corint. *Si ignem aut concupiscentiæ habueris, oppone inferni ignem, & statim euanescent: si volueris quid absurdum loqui, cogita fridorem dentium: si aliquid drapere, cogita iudicem dicentem. ligatus manibus & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores: si delituri, audite diuitem dicentem: quia crucior in hac flamma.*

Nihilominus purgari animas fidelium, flammâ illâ omnia penetrante, necessarium est; quia nefas est quempiam ad visionem Dei immundum accedere, proclamante id ipsum Christo, Matth. 5.

Matth. 5. *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Ex quo loco Laurentius de Aponte, mouet discursum, quòd si daretur optio animabus purgatorij in illo igne terribili excruciat, ut sic maculata, idque non ex macula culpæ, sed ex macula pœnæ, in celestem gloriam introirent, si uellent, ante purgationem expletam: refugerent, imò abhorrerent ante Dei conspectum.

apparere, non vndequaq; puræ. Sic Beata Catharina Adurna in vita sua cap. 39. fateretur. *Si cuidam ait Deus proponeret, se illi gloriam Virginis daturum; tamen cum aliqua imperfectiõis macula, certissime responsurum, potius in infernum se velle detrudi; quam cum illa macula talem gloriam, ante Dei conspectum sustinere.*

Quòd si euidentius istius rei argumentum desideratis, recurrite ad fontem Scripturæ Sacræ, cap. 6. Isaia. ubi Prophetæ Domini dicit: *Vae mihi, quia tacui, quia vir labijs pollutus ego sum, & Dominum exercituum vidi oculis meis.* Vnde quæso illi, *vae*, ex magnificâ Dei visione, in qua omne bonum? sanè: quia licet ex illâ totus gloriosus, & inter diuinos splendores splendens; tamen leui maculâ se aspersum videns, sustinere non valebat, ante tantæ Maiestatis splendorem. Hinc ex illa potius dolorem, quam fauorem, quam lætitiâ capiebat, non audens, ac totus tremens, oculorum obtutus in illam defigere Maiestatem. Et nisi statim Seraphim ad eum accurrisset, ipsum mundans & sanctificans, penè præ dolore defecisset. Nihilominus D. Hieron. vult peccata illa non alia; quam leuissima ex taciturnitate fuisse, quòd non ita acriter peccata regalia reprehendisset, ut par erat. Vnde licet se Deus illi ostendebat, infundebat, illabebatur; tamen ille refugiebat, quòd sibi conscius esset, leuissimarum culparum. Si ergo Deus tantam munditiâ requirit in hoc seculo, ad videndum se breui momento, & transeunter, quantò maiorem requirit in illis, qui in patriâ faciem eius æternis temporibus visuri sunt.

Quare cum æternus pudor, & indelebilis macula esset, populum Catholicum, vinculo charitatis Deo consecratum, ab ipsis gentilibus, summâ cum diligentia quotannis, supersticiosa sacrificia pro defunctis offerentibus, superari in pietate erga fidelium animas declaranda. Cum inenarrabilis cruciatus, quem in flamma purgatorij sustinent, requirat à nobis omnem compassionem. Succurramus eis quantocyus, per vera sacrificia, illum ipsum in satisfactionem & placationem, æterno Patri offerendo, cuius sanguine redempti sunt: & dubio procul, diuino poterunt conspectu, nosq; vicissim suâ intercessione, à temporaneis miserijs, & alijs quas nunc patimur afflictionibus, liberabunt.

Isaia 6.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Redde, quod debes. Matthæi 18.

Ostenditur, quomodo punitiua Dei iustitia solutionem debitorum à nobis exigit.

SI quando, hodiè certè auream illam Salomonis sententiam Proverb. 14. *Risus dolore miscebitur, & extrema gaudij luctus occupat* agnosco verificari. Quis enim nescit tristitia lætis succedere, imò vtræque quasi mutuo nexu coniuncta esse, ut ingeniosè declarat Innocentius Papa libro 1. de contemptu mundi cap. 21. *Semper inquit mundana lætitiæ, tristitia repentina succedit, & quod incipit à gaudio, desinit in merore: mundana quippe felicitas, multis amaritudinibus respersa est.* Quod adhuc cum maiori emphasi legitur in Hebræo: *In risu dolebit cor, & extremum gaudij dolor.* In quibus verbis satis argutè ostenditur, simul esse risum in ore, dolorem in corde, seu in ipso risu dolorem includi. Sic interpretatur S. Chrysosthomus Homil. 69. in Matth. *Etsi inquit, mille voluptatibus abundare videantur, quamuis delectationum flumina adeste illis credantur; multi tamen amarissimi telis persusi, plerumq; iacent.* Rem ita se habere cognoscite: in hesternâ solemnitate, luctum simul cum gaudio celebrauimus, marutina quippè festiuitas, in omnem lætitiâ animos nostros erigebat, reuocans nobis, quomodo beatæ illæ mentes, quæ in felicissima æternitate, nullis circumscriptâ terminis, præsentia Dei perfruuntur, post mundi persecutiones, & varias tentationes superatas, ad tranquillam & celestem Angelorum conuersationem migrarunt. Vespertina autem conclusio, grandi dolore cor nostrum impleuit, lugubrem defunctorum memoriam, nostro aspectui opponens, & eos qui ante nos vixerunt, duro carcere inclusos, ad considerandum subiiciens. Quos iustus Iudex tradidit tortoribus, quoadusq; redderent vniuersum debitum. Matth. 18. Hesternâ die Saluator noster, summo gaudio nos gestire voluit; *Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cælis.* Matth. 5. hodiè autem tristem defunctorum reficamus memoriam, qui in subterraneo carcere, igne purgatorij, supra omnes mundi cruciatus, grauius torquentur. Hesternâ die, cum omni iucunditate Sancta Mater Ecclesia canebat, & quam gloriosum regnum Dei; hodiè autem lugubre carmen intonat. Dies in calamitatis & miserie, & verè dies iræ:

S. Chryso.

Matth. 18.

Ibidem 5.

quid enim terribilius est loco purgatorij, ubi non solum pœnâ sensus, sed etiam damni, licet temporaneâ, animæ defunctorum cruciantur, donec iustitiæ diuinæ satisfiat. Duplicem enim Theologi ponunt iustitiâ, in Deo præmiatiuam, vnam, alteram punitiuam & vindicatiuam. Quod non operosè deducunt ex illo Zachariæ 11. *Assumpsi mihi duas virgas: vnam vocavi decorem, & alteram vocavi funiculum, & paui gregem meum.* Super quem locum S. Epiphanius lib. 1. contra nouam sectam Samaritarum, putat istas duas virgas, significatas fuisse per virgam Aaronis, & Moysis, virga Aaronis in flores germinans Numer. 17. figurabat virgam decoris, id est, iustitiâ præmiatiuam, quâ Deus suos seruos recreat, suos fauores abundè illis communicans. Virga autem Moysis in serpentem animata, Exodi 4. repræsentabat funiculum, seu iustitiâ punitiuam, quâ Deus iustam satisfactionem de omnibus peccatis exigit. Et quoniam hesternâ die, iustitiâ Dei præmiatiuam expediuius, secundum quam Deus suis beatis, pro eorum laboribus, gloriam & beatitudinem æternam offerebat: ideo hodiè iustitiâ eius punitiuam discutiemus, quomodo per illam exolutionem debiti à nobis requirat. Redde quod debes.

Iustitia in Deo duplex.

Zach. 11.

Dari in Deo iustitiâ punitiuam, secundum quam Deus impietates hominum castigat, fateretur Regius vates Psalmo 54. *Non miserearis omnium, qui operantur iniquitatem.* Quæ verba S. Augustinus sic elucidat: *iniquitas omnis, parua magnaq; sit, puniatur necesse est, aut ab ipso homine pœnitente, aut à Deo vindicante.* Extorquent enim peccatores à Deo sententiam punitiõis, perseuerando in malitia, quia si non feriret, si pœnas non infligeret, iniustus esset, iudicium non administrans, & iustitiâ non faciens, petentibus eam exposculantibusque peccatis, quæ semper apud ipsum clamant, ut vindicet, iuxta illud Gen. 18. *Clamor Sodomorum & Gomorrhæ multiplicatus est.* Neq; hoc diuinæ iustitiæ quidquam derogat, imò magis ornat: quia ex hoc maximè iustus prædicari meretur, quod delicta puniat.

Psal. 54.

S. August.

Peccatores punitiõem à Deo extorquent.

Gen. 18.

EODEM

Psal. 118. puniat Psal. 118. *Iustus es Domine, & rectum iudicium.* Super quem locum S. Ambrosius Serm. 18. ita discursit: *vulgus inquit hominum iniuste se putat tolerare, quæ patitur. At vero vir iustus, qui seipsum statim in exordio accusat, iustitiam Domini prædicat, quod meritis suis digna patitur.* Sic Ieremias cum in luti voragine, turpi necandus illuue mergeretur, clamabat: *Iustus es Domine.* Et iterum: cum vitæ plebis miserandis seruitijs angeretur, clamabat: *Iustus es Domine, quia os eius ad iracundiam provocauimus.* Thren. 5. Tres pueri, cum fornacis ardentis ambirentur incendijs, clamabant: *Iustus es Domine in omnibus, quæ fecisti nobis.* Dan. 11. Daniel semel atq; iterum missus in lacum leonum, & immanium ferarum sæuitiâ, atque horrore circumdatus, recta omnia se in conspectu Domini impetrito clamore iactabat. Daniel 6. Ionas inclusus vtero bestiali, vix habens anhelandi spiritus commectum, clamabat de ventre ceti: *Ego autem in voce laudis immolabo tibi.* Ionæ 2. Vnde merito concludit D. Ambrosius. *Iustus ergo Dominus in periculo, iustus in damnis, iustus in vitiis, iustus in solis quia vnusquisq; iustas pœnas suæ culpe luit, verum etiam, quia dum vnus puniatur, plurimi corriguntur.* Et ideo pœnas imponenti, & delictorum solutionem exigenti, humiliter consentiendum est.

Peccatores alij in mundo, alij in purgatorio, alij in inferno. Deo exolunt. **S. Gregor.** debita reddunt, & pro illis pœnas subeunt, in mundo, in inferno, & in purgatorio. Inter istas autem pœnas, hæc est differentia: quia pœna, quam homines in hoc mundo à Deo immittam patienter sustinent, non tantum est satisfactiua; sed etiam meritoria. vnde dicit S. Gregorius. *Quod auro fornax, hoc iustus tribulatio est.* Sic Ioseph venditus à fratribus, quia illam in Ægypto seruitutem patienter sustinebat, & suam venditionem in diuinam voluntatem referebat. *Non vestro inquit consilio, sed Dei voluntate hic missus sum.* Gen. 45. Quia non odio in fratres laborabat, sed Deum suæ pœnæ Auctorem venerabatur, ideo & fratribus veniam, & sibi in summos honores eleuationem promeruit, vt totius Ægypti Prorex constitueretur. Et licet interdum homo in hoc mundo, propter sua delicta, ab hominibus minores tribulationes & pœnas sustineat, quam grauitas eius peccatorum mereatur: Deus tamen omnia suauius gubernans, ac disponens, ita illam approbat, vt pro eo peccato, pro quo quispiam potestate iudiciaria puniatur, iterum punire nolit. Quia vt scriptum est. Nahum 1. *Non consurget duplex tribulatio: Septuaginta.*

autem legunt. *Non vindicabit bis in idipsum in tribulatione.* Chaldaus vertit. *Non consurget domui Israël duplex angustia.* Theodor. exponit: *Non sustinebunt impetum secundæ angustie.* Quod pulchrè eludit S. Cyprianus in Sermone de passione Christi. *Cum inquit iudicis & tortoris vices, non parcens peccator assumit, semetipsum persequens, dum confessionem confusione honorat holocausti huius incenso in conspectu Deiviam impetrat, neq; enim bis in idipsum iudicat Deus, sed impenitentes ipse iudicat & damnat; penitentes vero absoluit, neq; in iudicio, quod penitentia humana seruitus protulit, aliquid iustitia celestis apponit.*

At vero in inferno damnati, perpetuum vix gembundi inelamant: quia in illo horrore, & perpetuis cruciatibus, sine vlla spe eliberationis, in æternum detinebuntur, vt eleganter D. Cyprianus Serm. de Ascensione Domini ad finem discursit: *Immortales inquit, miseri viuent inter incendia, & consumptibiles flammæ nudum corpus allambent. Ardebit purpuratus diues, nec erit, qui æstanti lingue, stillam aquæ infundat: in proprio adipe fricæ libidines bullient, & inter sartagine flammæas miserabilia corpora cremabuntur, & omni tormento atrocius desperatio condemnatos affliget. Non miserebitur videlicet Deus, neq; tunc audiet penitentes. Irregressibilis erit illa sententia, & immutabile iudicium, & stabit damnationis huius immobile constitutum; Diues ille sepultus in inferno, rogabat Abrahamum, vt mitteret Lazarum ad fratres eius, qui eos admoneret, ne & ipsi pariter in infernum detruderentur. Rogo te pater vt mittas Lazarum in domum patris mei, habeo enim quinq; fratres, vt restetur illis, ne & ipsi veniant in hunc locum tormentorum.* Lucæ 16. Vnde illi quæso tanta de fratribus cura, vnde tanta charitas? nunquid etiam in inferno reperitur amor, vbi sempiternum est odium? minime: non ille fratres, sed se amabat. Ita mysterium hoc enucleat S. Gregorius. *Purpuratus inquit diues, ad doloris sui cumulum, propinquorum meminit absentium. vnde constat, quod eos ad augmentum supplicij paulo post potuit etiam presentes videre.* Non ergo charitas eum mouit, sed timor: nolebat eos in infernū descendere, quia suæ pœnæ augmentum ex illorum visione præstigiabat, quæ visio ita damnatos torquet, vt vsq; ad sanie, vsq; ad maciem eos affligat, iuxta illud Isaia 66. *Vermis eorum non morietur, & ignis eorum non extinguetur, & erunt vsq; ad satietatem omni carni.* Quid est, ad satietatem omni carni? Respondet trigurina translatio & erunt fastidio omni carni. Vbi satietatem accipit pro nausæa, pro fastidio, affirmatque corpora da-

Theodor.

S. Cypria.

S. Cyprian.

Lucæ 16.

Diues cui rogabat Abrahamum, vt mitteret Lazarum in domum patris eius.

S. Gregor.

Isaia 66.

ra damnatorum sic putrida ac tabida, futura, in illo igne infernali; ita sordida ac turpia, vt eorum visio vsq; ad vomitum, vsq; ad nauseam, vsq; ad extremum fastidium futura sit. Eterna igitur est infernalis pœna supra modum grauis, sed infructuosa, vt docet Sapiens Ecclesiast. 9. *Vsq; ad inferos non placebit impius.* hoc est, non habebit merendi facultatem.

Tertia pœna est purgatiua, quam homines post mortem exolunt, in purgatorio: hæc licet interdum soleat esse diuturnior; non est tamen æterna, sed habet certitudinem eliberationis & visionis diuinæ. Et licet excedat omnes mundi cruciatus, spes tamen infallibilis videndi Deum, illam alleviat. Expostulabat aliquando ardentissimis precibus S. Gregorius: vt Traianum idololatram, & Ecclesiæ persecutorem, ac infami paderastiæ vitio notatum, à gehennâ, in qua iam torquebatur, eliberaret. Cui in illa ardenti oratione, Angelus Domini apparens dixit: quoniam rem ita arduam tentas, ideo datur tibi optio, aut pœnas in purgatorio per biduum sustinendi, aut toto vitæ tempore, ingentes cruciatus tolerandi. Sanctus vero Gregorius respondit Angelo; malo etiam per mille annos pœnas in mundo sustinere, quam in purgatorio per biduum. Ecce quanta grauitas pœnarum purgatorii, vt S. Gregorius grauiissima quæque tormenta in mundo, toto vitæ tempore pati maluerit, quam in purgatorio per biduum. Hinc merito Ieremias in personâ afflictæ animæ, in purgatorio detentæ, ingemiscit Thren. 1. *Ovos omnes, qui transitis per viam, attendite, & videte, si est dolor, sicut dolor meus.* Licet enim verba hæc, in sensu literali, de Salvatore nostro intelligantur, dum in monte Caluariæ cruci affixus penderet; allegoricè tamen intelliguntur, de animabus pœnas purgatorii sustinentibus: quia pœna illa etiam vnus horum, videtur esse pœna mille annorum.

Educturus erat Deus Filios Israël de Ægypto, ad terram promissionis, intra quadraginta dies, & tamen quadraginta annis, in solitudine morabantur. Quid causa? Respondent Doctores: quia abusi fuerunt beneficijs Dei. Euaserunt Iudæi à mari rubro incolumes, Exodi 14. *Filij autem Israël perrexerunt per medium siccimaris; & aquæ ei erant quasi pro muro à dextris, & à sinistris.* Sed exigua fuit apud illos tanti beneficij radicatio. Cito fecerunt, obliuiscuntur operum eius, hoc est, cito à laudibus cessarunt, cito in obliuionem irruerunt. Vix

Exodi 14.

Vix

enim tertius dies, ab egressione à mari rubro elapsus fuerat, cum ipsi in contumelias contra Moysen, & contra Deum prolaberentur. Tulit Moyses Israël de mari rubro: ambulaueruntq; tribus diebus, & non inueniebant aquam, & murmurauit populus contra Moysen. Liberalem se Deus exhibuit illi populo, per quadraginta annos manna ad sustentationem subministrando, iuxta promissionem Davidis Psal. 67. *Plurimam voluntariam congregabit Deus hereditati tue: & tamen tantum beneficium, ex Hebræorum memoriâ citò euauit.* Subiungit enim Sacer textus ibi, & infirmata est; hoc est, gens illa ingrata Dei beneficiorum extitit. Obtinuerat Aman decretum pro extirpandâ vniuersâ Iudæorum progenie; Deus tamen clementissimus, per Reginam Esther, omnes eliberauit: At, quæ tanti gratitudinis beneficij? imò maximus abusus; licet enim iam Aman edicto regis ad mortem damnatus esset, & Rex sufficientem administrasset iustitiam. *Suspensus est Aman in patibulo, & Regis ira quieuit.* Esther 9. At, non quieuit ira Iudæorum, sed & decem filios Aman in patibulo suspenderunt, & in illo ipso die, occiderunt Iudæi per Regis Assueri provincias, septuaginta quinq; millia hominum. Ita, vt Rex indignatus argueret Reginam Esther: inquit: *In Vrbe Susan, interfecerunt Iudæi quingentos viros, & alios decem filios Aman, quantam putas eos exere cadem in vniuersis provincijs.* Esther 9. Quia ergo in omnibus, diuinis abutebantur beneficijs, ideo quadringentis annis, ad terram promissionis peregrinari debuerunt. Ita planè Catholici, qui dum viuunt diuinâ gratiâ, ad condignam pro suis peccatis satisfactionem, vt negligunt; pœnas multo tempore, in purgatorio pati debent, donec ad minimum quadrantem debita exoluant.

Atque hinc iam grauitatem pœnarum purgatorii perpendite: postquam nimum increbuerat malitia Sodomorum, misit Dominus Angelos ad Loth, qui eum cum totâ familiâ in locum securum educentes, antequam factam illam urbem, cum pessimis habitatoribus deleuisset. *Eduxeruntq; eum, & posuerunt extra ciuitatem, dicentes: salua animam tuam, & noli respicere post tergum.* Gen. 19. Res stupenda! vix vxor Loth retrorsum aspexit, vt fumantem patriam videret, statim dicit Sacer textus: *Versa est in statuum salis.* Si hoc fecisset, complacendo sibi in illâ turpitudine Sodomiticâ, non mirarer. Quia respiciens recto, aptus non est regno Dei Lucæ 9. hoc est, non abdicans vanam gloriam, & illicitas voluptates. Si fe-

Ibidem.

Psal. 67.

Esther. 9.

Iudæi in provinciâ Assueri vno die occiderunt septuaginta quinq; millia hominum.

Gen. 19.

Vxor Loth in statuum salis versa est.

Lucæ 9.

Psal. 44.

Deut. 13.

S. Bernard.

Milicia
post mor-
tem appa-
ritio.

Si fecisset amore illius populi, nolens il-
lum deserere, merito pœnam hanc eam
incurrisse crederem: quia amor Dei plu-
ris faciendus, quàm ciuili societas Psal. 44.
*Audi filia, obliuiscere populum tuum, & domum pa-
tristui. Si fecisset, ut diuinæ volūtati, & eius
obsequijs aduerfaretur, utcunq̃ue: quia
hoc expresse prohibet diuina lex. Deut. 13.
Si tibi voluerit persuadere frater tuus: filius ma-
tris tue, aut filius tuus, vel filia, siue vxor, quæ
est in sinu tuo, aut amicum, quem diligis ut animam
tuam, clam dicens: Eamus, & seruamus dñs alie-
nus. Non acquiescas ei, nec audias, neq̃ parcat ei
oculus tuus, ut misereatur, & occultes eum, sed sta-
tim interficies. Sed fecit miseratione, com-
mota, ut videret quomodo patria flagra-
ret, sicut censet Lippomanus. Imò addit
S. Bernardus, castus oculus aspexit, & suæ negli-
gentiæ pœnas dedit. ergone pro tam leui ne-
gligentiâ, meruit in statuam salis con-
uertere?*

Perpendite mysterium: per combu-
stos igne & sulphure Sodomitas, damna-
tos in inferno arduos; per vxorem Loth,
animas in purgatorio detentas; per ipsum
Loth, iustos præ oculis nobis Sacra pagi-
na sistit. Si ergo vxor Loth, quæ castis
oculis Sodomam respexit, in statuam salis
versa est, quomodo illi post mortem, seu-
rè non punientur, qui ad turpia sæpe la-
sciuos oculos conuertunt, qui odio & per-
petuis inimicitijs laborant, qui dum tem-
pus habent, pœnitentiam agere negli-
gunt, aut in purgatorio sibi luendam re-
seruant. Miles Friderici Ducis Burgun-
diæ, apparuit ciui cuidam Andagauensi
post mortem, in veste nigrâ, pelle ouinâ
præinctus, & in cruce terram gestans.
Obstupuit ciuis, quod pro lorica, nigram
vestem; pro frameâ, pellem ouinam; pro
galeâ, terræ partem gestaret. Respondit
ille, nigrâ veste me indutum vides, quia
pannum emendo, mercatori non integram
vnam solui: pelle ouinâ succinctum, quia
in itinere ouem alienam rapui: terræ col-
lum aggrauatum, quia meo concui mō-
dicum agri mihi appropriavi. En quam
seuerè Deus illatas proximo iniurias vin-
dicat, & quàm grauitè illarum, Autho. D.

res punit. Nunc autem eò iam audaciæ
potentia mundi processit, ut integram
etiam villam alteri eripere, pro nihilo re-
putet. Eò militum insolentia progressa
est, ut non ouem, sed & bouem, & omnia
penitus miseris colonis violenter eripiant,
& luxuriosè consumant.

Temperantes, plenos pudoris, ple-
nos officij, plenos sobrietatis, oportet
esse milites, si antemurale Europæ, spe-

culum Christianitatis, ad propugnand-
um, barbaris nationibus oppositum &
obiectum, firmum ac diuturnum esse vo-
lumus. Nunc autem quæ modestia in mi-
lite? in verbis, in vestibus, in factis: ina-
ni & stultâ vtuntur prædicatione, plu-
quàm sciunt, fingunt; & quæ nesciunt,
dicunt: aut non fuere, nec pugnauere,
gloriantur. Armis auratis, calamis, ve-
ste discolor fulgent. At hæc, non vim,
non robur, non fortitudinem, sed luxum,
sed prædam, sed hostium ad strenuè pu-
gnandum incitamenta, significant. Tur-
cæ, & Tartari, aliæque barbaræ nationes,
requirunt in milite summam abstinenciam,
à vi, à rapinis inter subditos, eamque do-
mi suæ sanctissimæ obseruant. Nos autem
in nostrâ Republicâ, à militibus, multa
auarè, multa contumeliosè, multa im-
probè, multa insolenter in afflictam ple-
bem facta, spectamus, & miramur. Dùm
illi in miserorum oppidanorum, & egen-
tium agricolarum exhaustas, tenuesque
fortunas, vitam, coniuges, liberos, per
omne scelus sub cœlo, nec visum nec au-
ditum, debacchantur; eosque suæ libi-
dini, crudelitati, & rapinæ expositos ha-
bent. Verùm tam atrox, & misera pau-
perum oppressio, clamans ad cœlum, in-
solitam quandam & inexpiabilem vindi-
ctam Dei iudicis, quò tardior, eo gra-
uiorem aliquando in nos euocabit.

Tolerat nos Deus o Poloni mei iam
dudum! tolerat inquam, & non rarò gla-
dium euaginat, ad vlciscendum tan-
tam iniusticiam, reuocat ipse, ac res-
cit: tribuit multum precibus Sanctissi-
mæ suæ matris, dat intercessionem Sancto-
rum Patronorum, cedit supplicationibus
iustorum, sed nisi ab hac oppressione
pauperum temperauerimus, cogeretur
oblitus suæ misericordiæ, habere ratio-
nem iustitiæ magno supplicio satiandæ.
Confurgite & vos milites, extantis ve-
stris delictis, & ne post mortem æternas,
aut saltem diuturnas purgatorij pœnas
mereamini, grauitè offensum Deum pla-
cate: adeo enim seuera est Dei iustitia,
ut nemo eam euadat, aut eludat. Non est
habita à diuinâ iustitiâ vlla ratio dignita-
tis Angelicæ, ut mitius cum illo ageret.
ut eius culpam dissimularer, ut impunè
abire pateretur. Sed ut primum pecca-
uit, statim in tenebras abijssi detrusus est.
Ezechiel 28. *Peccasti, & eieci te de monte Dei,
& perdidisti te. Ex quo loco D. Gregorius in
1. Reg. cap. 2. magnum hominibus pec-
cantibus terrorem incutit. Quos inquit
Deus de cœlo præcipitavit, ut in lapsis Angelis discer-
ret ho-*

Milicium
insolentia
Dei vindi-
ctam pro-
uocata

Ezech. 28.

S. Gregor.

S. Bernard.

S. Chrysost.

Ierc. 22.

ret homo, quid timeret; Nam quid de arce vase
fiet, si Deus nec aureis, superbiæ fectore plenis igno-
scit. Quod magis adhuc exaggerat D. Ber-
nardus Serm. 2. de verbis Isaia: *Quid pu-
ras? indifferenter admittet homines, in illud tan-
tæ beatitudinis templum, qui ne ipsos quidem Angelos
indifferenter relinquit in eo? aut non discernet inter
glebas, qui discreunt inter stellas? Quasi dice-
ret: Angelos peccantes, ita præstantes
creaturas, inter quas nulla sublimior, tam
seuerè puniuit, quomodo homines, vilif-
simos terræ vapores non puniet.*

Neq̃ hic moueat quempian illa per-
uerfa opinio, quasi Deum aliquam pecca-
ta latere possint, quia Deus æquissimus
est rerum omnium æstimator, & censor,
& iudex; cuius scientia non solum ad con-
templandum, sed etiam ad iudicandum
extenditur, ut docet Chaldaus Paraphra-
stes super 1. Reg. cap. 2. *Deus inquit, omnia
nouit, Dominus super omne factum suum extendens
iudicium, etiam vobis futurum ad retribuendam vltio-
nem culpæ vestrarum. Et profectò diuinus
oculus, ita est perspicax, ut ne minimum
facinus hominis eum latere possit, ut testa-
tur S. Chrysosth. homil. 8. ad finem. Inso-
litum inquit illam, & perpetuò vigilantem ocu-
lum, nihil eorum quæ sunt, latere potest. Secre-
tissima erant peccata Lamech, & tamen
minimè Deum subterfugere poterant, ut
eum ipsum, palam id confitentem indu-
cit S. Chrysosth. homil. 20. *Quæ inquit,
nullus alius scit, sed solus ego, & oculus ille, qui so-
pire nescit. Non patitur ergo diuina poten-
tia, ut homo, licet eius potentiæ iudex,
ac præco, impunitus relinquatur. Quam
iustitiæ suæ seueritatem, satis Deus omni-
bus peccatoribus indicauit. Ieremiæ 22.
Viuo ego dicit Dominus, quia si fuerit Iechonias filius
Ioachimi Regis Iuda, annulus in manu dexteræ meæ,
inde euellam eum. Quem locum ut facilius
intelligamus, sciendum est, annulos olim
in magno pretio fuisse, tam apud Ethni-
cos; quàm apud Hebræos, idque triplici
de causâ.**

Primò, quia illos pretiosissimis gem-
mis prægnantes, ad ornatum in digitis
gestabant. Secundò, quia illis pro sigil-
lis utebantur, & ideo signatorios appella-
bant, illisque suam auctoritatem in Syn-
graphis, tabulis, pactis, firmam ratamq̃
esse volebant. Talem annulum creditur
Pharao Ioseph obtulisse, Gen. 41. *Tulit an-
nulum de manu suâ, & dedit eum in manus eius.*
Quia nihil iam pretiosius habebat, quod
Iosepho pro eius fidelitate & prudentiâ
elargiretur. Tertiò, quia antiqui in an-
nulis, solebant exprimere imagines eo-
rum, quos amabant, ad conseruandam
illorum perpetuam memoriam, iuxta il-
lud Cantic. 8. *Pone me ut signaculum super cor-
tuum, ut signaculum super brachium tuum. Ac si
vellet dicere, præfer in manu tuâ meam
imaginem, in annulo expressam, ne vn-
quàm mei obliuio in te obrepit. Ita enim
Deus promissit homini Isaia 49. *Ego non
obliuiscar tui, ecce in manibus meis descripsi te.**
Comminatur ergo Deus Iechonias, & sub
eius typo, omnibus alijs peccatoribus,
quod licet aliquis ita Deo sit charus, ita
pretiosus, ut in eius manu præferatur, in-
star annuli, si tamen eiusmodi homo, in
grauem aliquam culpam prolabatur, faci-
le è manibus Dei excidet, debitas pœnas
subiturus.

Ne ergo & nos, in graues purgatorij
pœnas incidamus, quousque Spiritus in-
corpore nostro persistit: leuior enim est
in hoc mundo, pœna centum annorum,
quàm post mortem vnus horæ. Clamant
hodie animæ defunctorum, fratrum, pro-
ximorum, & amicorum nostrorum: *Mise-
remini mei, miseremini mei, saltem vos amici
mei. igitur nolite deesse anima-
rum postulationi, sed
omnibus, quibus po-
testis modis, il-
lis succur-
rite.*

DIE SANCTI MARTINI EPISCOPUS, CONCIO PRIMA

Quasi stella matutina in medio nebulae, & quasi Luna
plena in diebus suis, & quasi Sol refulgens, sic iste
refulsit in templo Dei. *Ecclesiast. 50.*

In Sanctis proprietates stellarum, Luna, atq; Solis resplendent.

Officium
summi Sa-
cerdotis
in veteri
lege,

Requisita
Pontificis,

Hebr. 5.

1. Reg. 2.

Magna fuit prerogativa summi sacerdotis in templo Dei, in veteri testamento. etenim officium illius erat proprium, semel in anno introire in Sancta Sanctorum, ibique consecrare sacerdotes & Levitas. Iudicem controuersiarum supremum agere, cum potestate cogendi ad obediendum diuinæ voluntati, & suæ sententiæ. In rebus grauioribus populi, Deum consulere, eumque in Dei iustitia & doctrina erudire. Sed magnam quoque perfectionem dignitas hæc exigebat. Etenim summus Ecclesiæ Pontifex Dei, debebat esse talis, qui in rebus fidei & religionis diiudicandis atque definiendis errare non posset, ne qui magister fidelium esse deberet, fuisset seductor. Secundò debebat ab ipso Deo ad tantam dignitatem eligi, ut sic legitimam eius potestatem agnoscentes fideles, in omnibus illi obediētes essent. quod insinuat scriptura, ad Hebræos. 5. *Nec quisquam sibi sumit honorem, sed qui vocatur à Deo, tanquam Aaron.* ac proinde debebat esse sanctitatis omnimodæ: ac denique ut in omnibus controuersijs fidei & religionis scitu necessarijs, pro ratione statûs Ecclesiæ definiendis, sufficiens esset. ac proinde debebat esse summæ sapientiæ, & diuino plenus spiritu. Hanc omnimodam perfectionem Deus ab Ecclesiæ præsidibus se exigere declarauit. 1. Reg. 2. *Suscitabo, inquit, mibi sacerdotem similem, qui iuxta cor meum & animam meam faciat.* Quasi diceret; cum difficile sit reperi in terris hominem ab omni fæditate peccatorum immunem, omnes enim fragilitati succumbimus, & peccatorum maculæ obnoxij sumus; cum emortua quodammodo iacet in terris pietas, cum animarum zelus in templo torpescit; cum

fides ipsa & religio sopore graui oppressa languet. tunc inquit Deus suscitabo virum secundum cor meum, & animam meam, qui fide suâ, Charitatis igne succensâ, vitæ sanctitate & inculpatâ morum decen-tia, infelicem hunc aliorum torporem, excutiet; qui doctrinâ & exemplo ad vitam spiritualem gratiâ mortuos reuocabit; suscitabo talem pastorem, qui erit, dux populi ad Deum, lux fidelium ad vitam inculpatam, & columna ignis peccatoribus ad penitentiam; ut quemadmodum columna illa ignis, tempore nocturno duxit populum Israëliticum per desertum ad terram promissionis, sic ille virtutum suarum splendore, & pietatis, ac doctrinæ radijs, ducat per terrenum hoc desertum omnes, ad Dei reconciliationem, quæ est terra quædam promissionis diuinæ gratiæ. Tantæ perfectionis hodiernum Christi Ecclesiæ Pontifex Sanctum Martinum fuisse à Deo suscitatum, vobis proponam, dum illum ostendam fuisse stellam matutinam in mundo, lunam plenam in Pontificatu, Solem in Ecclesia Christi.

Tria potissimum in sanctis & electis Dei stellarum proprietatem representare solent. Promptitudo ad exequendam Dei voluntatem, libera obedientia in obseruandis Dei mandatis, & infracta constantia in resistendo diaboli tentationib; cum fructu victoriæ, testatur hoc scriptura Barach. 3. *Stellæ autem dederunt lumen in custodijs suis, & lætatae sunt; vocatae sunt, & dixerunt, adsumus; & luxerunt ei cum iucunditate, qui fecit illas.* Vbi scriptura sanctos Dei appellat stellæ idè; quia in vijs eius ambulauerunt, & præcepta eius custodierunt, & iuxta voluntatem eius operati sunt. Et quid enim aliud est, stellam esse? quàm ad omnia Dei iussa exequenda paratum cor habere quem;

quemadmodum dicit Propheta: *Paratum inquit, cor meum Deus, paratum cor meum;* id est, paratum ad consolationem, paratum ad tribulationem: paratum ad ignominiam, paratum ad gloriam: paratum ad sanitatem, paratum ad infirmitatem: paratum deniq; vivere, quinimo & mori si voluntas tua est Domine. Placet hæc prompta seruiendi voluntas Deo humana: & enim ut primæ Corinthiorum 9. dicitur. *hilarum datorem diligit Deus,* quisquis desiderat, ut Deo quasi stellæ splendor placeat, ex summa hilaritate & liberalitate omnia operari debet, ut plura etiam super erogare benefaciendo velit, quàm in præceptis Dei obligatum se esse agnoscat. Stellæ sunt, quicunque impuras dæmonum tentationes propulsant, & in Dei gratia persistendo fortiter vincunt; nam sanctis Dei athletis hoc attribuit scriptura Iudicum. 4. *Stellæ inquit manentes in ordine & cursu suo, pugnaverunt contra Sisaram.* Et quid iste Sisara nobis significat? Principem illum scriptura nominat superbi regis Iabin, qui ingentem exercitum aduersus Dei populum ducebat, sed à Debora prophetissa, Dei sancta victus periit. hic nobis diabolus representat, qui salutis nostræ inuidus, sed si in ordine suo persistentes, id est, Dei in omnibus voluntatem obseruantes, fortiter eidem restiterimus, quasi stellæ matutina in conspectu Dei apparebimus. His tribus virtutibus, obedientiâ, Dei mandatorum obseruantia, atque tentationum victoriâ, hodiernus Pontifex Beatus Martinus stella matutina factus est in mundo; stella matutina omnibus alijs in firmamento à Sole magis illuminata, è nocturnis tenebris ingenti claritate refulgens, Solis ortum diemque prænuntiat. Beatus Martinus talis stella fuit matutina: etenim parentibus, à fide Christi alienis, & idololatriæ deditis procreatus; sed mox à Christo velut à Sole salutari super cæteros irradiatus lumine, & singulari sanctitate multos exuperans sanctos, luculenta præfagia dedit, quantum breui post, doctrinæ & sanctitatis lumen in orbem sparsurus erat.

Altera stellæ matutinae proprietas est, quia non est susceptiua peregrinarum impressionum, seu quia nullis extraneis maculis vllatenus contaminari potest. Non aberrauit ab hac stellæ proprietate Beatus Martinus: quid enim est deformis multum & peregrina impressio? nisi peccatum in anima rationali, à quo ne contaminaretur, licet inter medios peccatores, sæculi militiæ adhuc in adolescentia,

deditus degeret, summoperè vitabat, quod in hoc vitæ genere rarum & perdifficile est. Mirabile est, quod de illo refert historia; quod in medijs & maximis acruentis bellis semper illæsus euaserit; imò, quod magis mirandum: etiam absens hostes vicit; cum enim irruentibus in Galliam barbaris, Iulianus Cæsar coactò in vnum exercitu, quo magis accendisset ad pugnam milites, donaria illis erogare cepit. At ubi ad Beatum Martinum ventum est, qui iam soli Christo militare volebat, accedens ad Cæsarem inquit: hætenus Cæsar militauit tibi, nunc parere; ut militem Deo. Donatium tuum pugnaturus accipiat, Christi ego miles sum, pugnare mihi non licet. Quo audito iratus Cæsar, putauit eum metu pugnae, quæ postea die futura erat, non religionis gratiâ detrectare militiam. cui Beatus Martinus respondit, si hoc Cæsar ignauia adscribis, non fidei, crastinâ die ante aciem inermis astabo, & in nomine Domini Iesv signo crucis, non clypeo protectus, aut galeâ, hostium cuneos penetrabo securus. Custodiæ igitur mandatur, facturus fidem, ut inermis obliiceretur barbaris; & ecce postero die hostes quorum magna tunc potentia erat, propediem pacem rogatum miserunt, seipsos ultro submittentem. Et quis illos tam subito perterrefecit? quis ut se victos sine certamine agnoscerent, coëgit? Magna Beati Martini sanctitas, hic inermis quidem & orbatus bellicis instrumentis, sed magnâ pietatis & virtutum lucè, velut stella matutina, ita insolito fulgore castra barbarorum terruit, ut splendorem hunc ferre non valentes, ad suas infidelitatis tenebras dimitti petierint. Ecce Beatus Martinus miles erat, semper victor, nunquam victus; quia stella erat, nullâ terrenâ vmbra contagione maculatus; in Castris enim non rapinis, & extortis iniquis stationibus victitabat; sed stipendijs duntaxat emeritis; tempore hiberno, sola charitate in Deum, & misericordiâ in pauperes seipsum calefaciebat; tentorium eius non veneris iconibus, sed Christi, & sanctissimæ matris imaginibus; non effaminato luxu, sed martio duntaxat apparatu ornatum erat: ideoque stella matutina Beatus Martinus fuit, quia in societatem vitæ, nulla vitia terrena admittit (Tertia stellæ matutinae) proprietas est, ut post exortum, à motu suo minimè cesset, sed ut in eodem cursu legitime & indefessè progrediatur. Beatus Martinus vir Deo plenus, iuxta hanc stellæ proprietatem procedebat, dum post

post tot egregia virtutum & sanctitatis argumenta, minime sibi desistendum censuit; quin potius ad ardua virtutum, & maiora perfectionum incrementa, infesso labore in dies progrediebatur. Etenim relicta militiâ, non ad otium; sed ad noua & maiora Christi Ecclesiâ obsequia seipsum contulit. ibiq; apud Hilarium Pictauiorum Episcopum, admirabilem se in Dei cultu & exercitio religionis præstitit, stella proinde erat, quia nunquam torpescerebat, sed semper ad maius augmentum luminis currebat.

At vero, ut primum ob pietatis & religionis virtutes, Turonica Ecclesiâ Episcopus creatus est, ut altiori huic statui, & dignitati digne respondisset, non iam stella ut ante in mundo, sed maius & splendidius quoddam astrum fieri voluit. Vbi quasi luna plena luminis resplenduit, dum per accessum nouæ dignitatis, noua quoque virtutum & sanctitatis documenta protulit. Luna tres potissimum commendationes habet. primò, quod sita sit humilior & cæteris luminosior astris, secundò, quia noctis tempore lucens, infectatur à nubibus tenebrosis; tertio, quia gratus splendet discussis nubibus, hac triplici qualitate Beatus Martinus lunæ pulchritudinem assecutus est. fuit enim in illo tanta humilitatis profunditas, ut semetipsum minorem semper inter omnes agnosceret, licet virtute omnibus eminentior esset; fuit in eo tanta sui ipsius abiectio, ut etiam moribundus in humum & cinerem deponi voluerit, inquit: *Non deest Christianum nisi in cinere & cileo mori.* Laudat hanc sanctorum Dei humilitatem S. Bernardus sermone 32. *Quemadmodum inquit si per ostium transeas, cuius superluminare nimium bassum sit, non nocet, quantum te inclinaueris; nocet autem, si vel transuersi digiti spatium, plusquam ostij patitur mensura, te erexeris; ita ut impingas, & capite quassato colli daris: sic in anima non est timenda quantalibet humilitas, horrenda autem nimiumque pauenda vel minima temere præsumpta erectio.* Noluit lunæ instar humiliari superbus Lucifer, & ecce ex paradisi Dei voluptatibus, in æternos cruciatus deiectus est. Noluit humiliari fastuosus Aman, & ecce patibulo appensus est. Noluit arrogans in suo fastu deprimi Nabuchodonozor, & ecce bos factus est, fenum & gramina per campos oberrando quarens. Noluit elatus Antiochus ante Deum prosterni, & ecce propter sua scelera veribus consumptus est. Noluit superbus Agrippa in humilitate Deo honorem reddere, & ecce ab Angelo grauiter percussus

est, Actorum. 10. *Confestim autem percussit eum Angelus Domini, eo quod non dedisset honorem Deo, & consumptus à veribus exspirauit.* humilitas verò viros sanctos, quanto demissiores adinuenerit, tanto altius eleuauit. Maxima fuit humilitas sancti Eduardi Angliæ Regis, dum proprijs humeris claudum quendam Dei nomen profitentem, portare non erubesceret. Magna humilitas sancti Ludouici Franciæ Regis, qui pauperum pedes, sepositâ purpurâ, & diademate abluerebat. Summa demissio, Elisabethæ Regiæ filiz, dum leproforum sordes, & vlcera abstergeret. Et quid eis profuit multum sane: quia resplenduit facies eorum sicut sol in conspectu Dei; & nomina eorum in terris eleuata sunt. Ecce & hodiernus Pontifex minorem se alijs agnoscebat in oculis proprijs, sed maior in oculis Dei apparuit. dum illum sese ad infima usque demittentem, velut lunam omnibus planetis inferiorem, maiori splendore Sol ille cælestis illuminauit, implens illum omni sapientiâ, & diuinâ protectione. *Vbi enim humilitas; inquit Sapiens Prou. 11. Ibi Prou. 11. sapientia, ubi conscientia integritas & Dei timor, ibi omnia spiritualium donorum charismata.* Altera lunæ proprietas est, effundens lumen noctu, à nubibus tenebrosis infectatur. Beatus Martinus, non fuit ab hoc nebularum turbine immunis; etenim velut rosa è spinis natus, cum amantissimum salutis odorem infidelitati Parentum spirare cepisset, volens illos velut spinas adhuc, in gratas Deo rosas transformare; ut primum lumen illud Christi fidei nocti perfidiæ infundere cepit, magna nebularum infectantium commotio exorta erat. inuidebat diabolus illius felicitati: cum enim iter ageret, ut Parentes suos ad Deum conuertere posset, ecce Dæmon acceptâ specie humanâ, obuiam ei iuit, quo tenderet inquit; ut scilicet pium eius conatum impediuisset; sed luna dissipat nebulas, B. quoq; Martinus pleno lumine suarum virtutum vicie inuidum Satanam, inquit: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo.* Vbi statim victus ex oculis euauit dæmon. Insurrexit altera nebula, dum matrem gentilitatis errore absoluit, patre omnimodè eius doctrinæ refragante; hanc tenebrosam nubem discussit, dum plures alios in locum perfidi patris, exemplo suæ pietatis & zelo doctrinæ, fidei Christo copulasset. Insurrexit & tertia potens nebula aduersus hanc lunam, hæresis Ariana, tunc temporis maximè perilliricum pullulans, sed dispulit & hanc tenebrosam nubem suo pleno lumine, dum solus

solus contra perfidiam Arrianorum accerrimè pugnaret; dum multis supplicijs in defensione fidei Christianæ afficeretur; dum pro Dei gloria, velut bonus & fidelis pastor, publicè virgis cæsus, de ciuitate exire cogeretur. Luna denique è nubibus erumpens, grauiori plerumque lucet claritate, adeo ut ipsius Solis splendorem in sui plenitudine putetur æmulari, Beatus Martinus velut plena splendoris Luna, ab hostium furore liberatus, velut è nubibus iterum erumpens, tunc splendidiori Sanctitatis luce corruscare cepit, miraculorum gloriâ clarere, ita ut in admirandis operibus, Dei potentiam imitari videretur. an non satis miraculi est in illo opere? dum quidam Catechumenus se ei deuinxit, sanctissimis eius disciplinis institui volens, & ecce in absentia Sancti Martini febris correptus, humanis rebus sine baptismate excessit; accurrit Beatus Martinus auditâ morte fletus & eiulans, sed concipiens tota mente Dei spiritum, velut alter Elifaus super exanimata defuncti membra prosternitur: & ecce aliquamdiu orationi incumbens, videt defunctum paulatim membris omnibus commoueri; & laxatis in vsum videndi palpitare luminibus. Magna certè potentia! mirantur homines, quod luna ebullire mare faciat, & sursum attrahat? sed magis mirari possent magnam Dei in Sancto Martino miraculorum virtutem, dum mortuum sursum erigit, & sensibus iterum pollere facit. Stupent quomodo Oceanus occultâ Lunæ virtute commotus, septem horis in orientem fluit, septem rursus in occidentem refluit; sed obstupescant potius magnam in Sancto Martino pietatis & diuinæ Charitatis vim: septem horis ille singulis diebus, id est, toto matutino tempore, feruentissimarum orationum torrentibus in orientem fluebat, pro sua conuersione immensas Deo agens gratias; septem rursus alijs horis, id est; reliquo vitæ tempore, in occasum refluebat; omnes corporis passiones abiciens, omnem delectationis voluptatem procul à cogitationibus propulsans, omnes mundi illecebras longè à conscientia sua remouens, omnem in Pontificatu factum, & scandali occasionem euitans; ut proinde non immeritò Luna luminis plenissima fuisse dicatur.

Fuit denique Beatus Martinus & in Ecclesiâ Dei Sol resurgens. Sol tres primarias qualitates habet, quia ortus sui splendore tenebras absorbet: insuper sui luminis splendore abstrusa manifestat, ac demum, lumine claritatis suæ diem illu-

strat. Beatus Martinus triplici hac Solis proprietate fuit conspicuus, ut primum, enim in Dei Ecclesiâ pastorem curam administrare cepit, mox sanctitate ut Sol spectabilis, multos errores virtutum suarum radijs absumpsit; ipse semper præsens diuino cultui, quò magis tunc Ecclesiâ Christi varijs schismatibus & erroribus concussa, ad perfectionis statum redigeretur. Sol obscura manifestat: Beatus Martinus ita Ecclesiam illustrauit, ut idololatriam mirâ virtute superno fultus præsidio expugnaret, illamque esse viam, ad interitum omnibus patefaceret. Non est passus in suo Pontificatu vllam exerceri idololatriam, aut infidelitatem propagandæ templum extrui; sed quodquod reperire potuit, funditus euertebat, Diuino fretus auxilio; cum enim quodam tempore in vico, cui nomen leprosum erat, templum superstitionis religionis magnificum euertere vellet, perfida multitudo ita ipsi resistit, ut cum pudore & iniuria repulsam pateretur; tunc per triduum cilicio indutus, ibique ieiunans ac feruenter orans precabatur Deum, ut quia templum illud humanâ manu euertere non posset, diuina virtus ipsum dirueret; & ecce subito illi duo Angeli hastati & scutati instar militiæ cælestis, sese obtulerunt, dicentes se missos à Deo, ut rusticam multitudinem fugarent, atque præsidium Martino afferret; quò ille reuersus, spectantibus gentiliū turbis & quiescentibus, profanam illam & supersticiosam errorum ædem, ad fundamenta usque diruit. ac proinde Sol erat, quia & obscuros illuminabat errores. Sol nobis clarum exhibet diem, Beatus Martinus confutatis idololatriis, & miraculorum gloriâ ad Deum conuersis, Christi Ecclesiam in illa barbara multitudine, velut diem in mundo splendescere fecit.

Vidimus igitur iam Beatum Martinum, in mundo fuisse stellam matutinam, id est; nullis vitijs contaminatum, Vidimus fuisse Lunam lucentem in Pontificatu, id est; humilem & omnis sanctitatis atque virtutum perfectione plenum. Vidimus denique eundem fuisse Solem, id est; zeლოსè nimium Dei cultum & honorem propagantem, in cuius festiuitate hodierna, sanctorum canit numerus: luxisti ut stella, idcirco firmamentū sedes tua in æternum erit: exultat Angelorum chorus, acclamans, fuisti ut Luna nunc ab æterno sole, in cuius recto conspectu positus es, totus irradiaris inaccessò illo lumine visionis diuinæ, quod quò maius est, magis re-

creat;

creat; quò propius; fortius allicit; quò intensus, desiderium auget. Occurrit hodie omnium celestium virtutum, exercitus fortissimo Christi Athletæ Sancto Martino, his cum salutans vocibus, pugnaisti strenuè aduersus carnem, aduersus mundum, aduersus demonem omnibus eius suggesti-onibus resistendo, nunc victoria coronam sume, nunc hostis tui superbi Liciperi locum occupa; confunditur hodie diabolus in sua præsumptione, humilitate Sancti Martini, roboratur Ec-

clesia miraculis; & nos ad lumen eius recurremus, ut nos & matutinis horis quasi stella, puritate mentis irradiet; & in nocte, quasi luna Dei timore illustret, & in die, quasi Sol pietate & virtutibus illuminet. Ut eius exemplo incitati, & demonis æstus vincere, & Christi gloriam propugnare possimus, & post mundi militiam, æternæ victoriæ coronam fruamur, Amen.

✠(†)✠

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Martinus hic pauper & modicus, diues cælum ingreditur:

Qui in mundo propter Christum pauper efficitur, diuissimus cælum conscendit.

Non est difficile de seruo fieri dominum: quia si fortuna volet (inquit Politicus) fies de consule Rhetor: si volet hæc eadem, fies de Rethore Consul. Non est arduum, de mancipio fieri liberum; quia & Ioseph Patriarcha in seruitutem venundatus, sarapis libertate antebat; cum de Pharaonis thesauro cuncta dispensaret, dicente sacra pagina. Constituit eum Dominum domus sue, & Principem omnis possessionis sue. Non est rarum de subdito regem creari, quia & in inclyto Poloniæ regno, Piasus, cum esset oppidanus, thronum regalem occupauit. Non est denique, de inope fieri diuitem, impossibile; quia & Mida Deorum clementia, omnia in aurum conuertebantur, & Craso vltro in sinum cælitus illapsa fortuna, secundos accumulabat euentus. Sed illud merito in admirationem cadit, quomodo hoc ærumnarum ac miseriæ omnium terreno orbe, quispiam diues cælum ingredi posset? Nam quis mundi apparatus, fulgentibus illis cælorum syderibus æquari poterit? cum omnia quæcunque suis visceribus superba mortalium habitatio incluserit, vmbra vilissimæ speciem præferant, approbante Salomone: *Vidi cuncta quæ sub sole erant, & omnia sunt vanitas vanitatum.* Ecclesiastæ. 1. Quo igitur stipatus comitatu cælos ingreditur homo? Vbi innu-

Ecclæ. 1.

tes purpurâ rubinos? sed vna his omnibus præponderat aurora: conquirit certantes niuibz Sardonichas; sed Solipsius serenæ aspectus Lunæ, multo est præstantior. Vna tantum sub Sole reperia est Regina Sabba, cuius splendidum admiratus comitatum sapientissimus exclamauit Salom. *Non sunt allata vltra aromata, quam Regina Sabba attulit Regi Salomoni;* in homine autem, quid eiusmodi deprehendi poterit? quod cælum ipsum in sui admirationem rapiat? verum repertum est in Sancto Martino præstantius quidpiam, quod non tantum cælum; sed & ipsum Deum, in stuporem traxit. Quia cælum diues ingressus est Martinus; qui hic pauper & modicus erat, opulentus tamen virtutibus, in conspectum Saluatoris migravit. At, quid illum diuitem fecit? paupertas profecto; quia cum nihil præter arma & vestimenta haberet, dimidium chlamydis pauperi in nomine Christi petenti dedit. Quare in hodierna festiuitate, neminem in cælo diuitem futurum, nisi qui pauper in hoc mundo fuerit, edisseram. Nullas in mundo solidas esse diuitias vel ipsa perpetua rerum vicissitudo declarat, cum ille solus verè diues censeatur esse, cui nihil deest, nec vnquam minuitur. At quis in mundo tam beatus? cuius voluntas ita perfecte exsatiari possit rebus terrenis, ut non plura in dies appetat? Quis tam felix cuius possessiones, nec hostis vastare, nec ignis consumere, nec vllas omnino casus valeat violare? Non est profecto in rebus humanis tanta immunitas, sed omnia casura extant. Quia si rectè discun-

runt Philosophi, omne compositum in suum principium resolui debere, quemadmodum homo, quia ex terra conglutinitus est, rursus in terram vnico mortis ictu prostratus dissipatur, in pulueremque resoluatur. Rerum etiam, quæ sub cælo vastissimo ambitu vniuersi continentur, cum non aliud principium sit, nisi misera priuatio: cælum enim & terrâ creauit ex nihilo Altissimus; ideò singula, exiguo temporis interuallo, in sua duratione circumscripta, in nihilum quoque abire debent. Vbi igitur homo veras diuitias assequi poterit? si in mundo, nihil est stabile, nihil diuturnum? Profecto in cælo duntaxat, vbi est iucunda felicitas, gaudium summum, tranquillitas perfecta: ibi nostra fixa debet esse cogitatio, ibi mens assidue occupata. Tunc demum perfecte diues erit homo, quando in illo Augustali inaccesso sedentem Creatorem, sine fastidio, nec deficiente vnquam oculo spectabit, ut docet Augustinus in soliloquio. Cum ergo inquit videbimus te, tunc habebimus, quod nunc querimus, faciem tuam, faciem Domini virtutum, in qua sola, tota consistit gloria sempiterna beatorum, quam quidem videre, vita æterna est, & felicitas omnium. Verum arduus ad hanc felicitatem, & difficilis ingressus, quia iter in sublime. Vbi si diues gressum tentauerit, auro ornatus facile corruet; si superbus, facile inter strictas semitas, splendidâ, & latâ cooperatus purpurâ hærebit; si auarus, terram vnde aliquid rapiat respiciens, citò dilabatur; si delicatus? facile Solis æstu, Icari instar liquefactus, præceps in Oceanum ruet. Si nudus: inter frigidissimas aeris regiones nubibus coopertus congelabitur? Et profecto quoniam ex mente Philosophorum omne graue tendit deorsum; cuilibet mortalium, cum terreni corporis grauitatem gesserit, ascensus iste ad celestes diuitias, summè est difficilis: adeò ut quemadmodum in Cretensi labyrintho, nemo exitum inuenire potuit, sic per multa secula omne mortalium genus, ne sanctos quidem excipiendo Prophetas, & Patriarchas, cæli aditus latuit. Sed postquam Christus Dominus, in hæc inferiora descendit, nouum subito homini patefecit modum, ut per mundi paupertatem æternas quæreret diuitias. *Vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Itane obsecro diuitiæ temporales, impedimento sunt, ut propter illas æternæ haberi non possint? sic sanè: ipsomet Christo docente. Matthæi 19. *Amen dico vobis? Quia diues difficile intrabit in regnum cælorum.* in quem locum Diuus Chrysostomus homilia 24.

✠ August.

Matth. 19.

in Matthæum. Sic discurret; si diuites inquit difficile saluantur, quid faciem raptores? nam si sua non dare impedimento ad regnum est, quantum sibi accumulât ignem, qui aliena occupat? si solum propter opes, quas homines magni laboribus acquirunt, errant plerumq; à regno cælorum, quanto longius propter rapinas, si quas agunt, aberrabunt? Difficile est profecto diuites saluari, quia illos illud extremæ sententiæ fulmen ad ima tartarorum deprimit. *Discedite à me maledicti in ignem æternum.* Matthæi 25. diuitibus enim hoc dictum esse sequentia verba aperte indicant: *Esurui enim, & non distu mihi manducare, situi, & non dedisti mihi potum.* Quo ex loco Diuus Augustinus, libro de operibus fidei sic argumentatur: *Capite 15. An forte ibunt in ignem æternum, qui opera misericordiæ non fecerunt? & non ibunt, qui aliena rapuerunt. cum aliqui grauior sit multo alieni rapina, quam non præstita egentibus misericordia.* Nam in testimonium huius veritatis, legibus olim diuinis cautum erat Exodi. 22. *Ut quicumque ouem furaretur, pro illa quatuor solueret, cuius præcepti memor David, auditâ parabolâ de oue pauperis ablata à diuite, iratus, Nathan Prophetæ respondit: Ouem reddet in quadruplum.* 2. Regum 12, quam legem zachæus Christum hospitio excipiens, adimplere voluit, obligans seipsum Lucæ 19. *Si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum.* Sed cur obsecro tam rigidas olim Deus posuerit leges, ut vnus ouis ablationem quadruplici solutione compensari statueret, cum iuxta legis Peritos, iustitia ad solam æquitatem ordinetur, nec plus satisfactionis exigat, quam sit iniuriæ illatum. Si in bonis corporis æqualem solutionem fieri debere per legem Talionis decreuit Deus, Exodi. 21. & Leuitici 24. & Deuteronomij. 19. *Dentem inquit pro dente, & oculum pro oculo,* cur in bonis fortunæ, quæ multo minora sunt, grauior exigatur satisfactio; quam ablatum fuerat? Respondent communiter interpretes, quia eò tempore populus erat facilis & pronus ad furandum, proinde debebat grauioribus pœnis coerceri; ne in immensam atque immedicabilem audaciam effunderetur. Nam per grauitatem pœnæ, facilius grauitas culpæ comprimitur. Quod si de furto tam grauius puniebat olim Deus, quanto magis de rapina puniet? quia ut benè Diuus Chrysostomus homilia 33. ad populum discurret. *Furante peior est rapiens: & (si inquit) illum pendere quadruplum oportebat, eorum quæ furatus erat; rapiens opus est decuplum & multiplum exoluere, ut hac grauitate pœnæ, tantum scelus coercetur.* Sanctus Isidorus libro 12. Etymo.

✠ Greg.

Matth. 25.

Ibidem.

✠ August.

2. Reg. 12.

Lucæ. 19.

Exodi 21.

Leuit. 24.

Deut. 19.

Cur in ve-

teri lege

furtum in

quadruplo

compensari

debeuit

✠ Chrys.

Fons mi-
raculis
quolibet
fure pre-
dens.

Ecclesi.

Etymologiarum refert. in Sardinia inuen-
tum fuisse adeo portentosum fontem, ut si
quis latro eum delibaret, continuo visu
priuaretur, quo furti reum esse omnibus
innotescebat. Huic similem ego reperio
fontem Christum Iesum, nam hoc no-
men illi tribuit Sapiens Ecclesiastes. 1.
Fons Sapiencia verbum Dei. iste profecto por-
tentosus fons, similem suam virtutem exe-
ret in pessimos Catholicos, in latrones &
oppressores, qui illos visu aeternae gloriae
excacabit, iuxta illud Euangelistae, *ligate*
eum pedibus, & manibus, & mittite in tenebras ex-
teriores. quae enim maior potest esse caci-
tas; quam in aeternum sine Deo torqueri.

Mirabile est, quomodo diuitiae exclu-
dant hominem à regno caelorum? si qui-
dem ex se non sunt peccaminosae; ve-
rum indifferentes, tam ad bonum, quam
ad malum. Num fortasse ideo? quia cum
caelum sit repletum omnibus thesauris,
ideo repudiatur diuites, & solos pauperes
suscipere vult? quod maiorem suam osten-
ter magnificentiam in illis ditandis, sicut
lux pulchrior apparet inter tenebras,
dum eas illustrat. Sed crediderim poti-
us diuitias impedimento esse ad salutem,
quia defectum & excessum patiuntur assi-
duum; quae duo in caelo locum non ha-
bent. Patiuntur diuitiae defectum in aua-
ritia, propter quam nulla rerum copia
animos diuitum saturare potest: quo enim
apud illos, plus sunt potae, plus sitiuntur
aquae. Egressi de Aegypto Hebraei, omnes
Aegypti diuitias secum abripuerant Exo-
di 12. Et nihilominus adhuc cupidi, ad
spolia Aegyptiorum de mari rubro in lie-
tus enarrantium adspirabant. Nam post-
quam Aegyptios mari rubro submersos,
suctus ad terram euomerunt. Hebraei
ad eos diripiendos & denudandos proti-
nus conuolauerunt, nisi Moyses acriter ob-
stitisset, nihil omnino de illa praeda adspor-
tandum esse praecipiens. Et quid est boni
Israëlitae! si quicquid auri, quicquid ar-
genti, quicquid pretiosae vestis in Aegypto
erat, vobiscum pariter extulistis, cur mo-
do ad laceras & attritas, atque sale mari-
no cabescentes vestes inhiatis? causa est,
defectus auaritia, quia nunquam saturari
potest insana cupiditas acquirendi: im-
mo ut docet Diuus Basiliius homilia. 7. in
diuites auaros. *Non solum crescendo non exple-*
tur, sed ardentior redditur appetitus, ne ergo si-
tribundos in medijs aquis Tantalos calum
habeat, ideo insatiabiles diuites recipere
non vult. Qui enim aurum auare con-
gregant, venenum potant, quo non solum
de temporaria, sed etiam de aeterna vita

Exodi. 12.

Psalm.

Basilius.

denolantur. quod oraculum de caelo
auditum comprobauit. Refert enim Gan-
daensis in quodam Quodlibeto, eo tem-
pore, quo Constantinus Imperator Eccle-
siam amplissimis opibus dotauit, hanc e
caelo vocem delapiam fuisse. *Hodie cecidit*
venenum in Ecclesiam Dei; quasi non minus
animi auro, quam corpora inficiantur.
vnde merito Diuus Chrysosthomus homi-
lia. 9. in Matthaeum: *Venenatissimos inquit*
auaritia morsus, remedio congruente sanemus, &
procul ab hac peste fugiamus. Patiuntur
insuper diuitiae excessum in superbia,
quia cum habeant vnde insentur, magis
ac magis quotidie suos possessores effe-
runt, ut etiam illicita quandoque aude-
ant. Non igitur diuitiae homini sunt no-
cumento, aut impedimento ad salutem;
quia & opulentissimus Abraham, & ditis-
simus David, & fortunatissimus Iob, feli-
citer in sinu aeternae gloriae quieuerunt;
sed excessus & defectus diuitiarum, nimi-
rum auaritia, & superbia, quae duo velut
pestem caelum refugit. Agnouit hoc opti-
me Sanctus Martinus, ideoque *disperfit omnia,*
dedit pauperibus, ut in arcta paupertate Chri-
stum sequeretur neminem fore diuitem
in patria arbitratus, nisi qui hic modi-
cus & pauper esset. Nam quemadmodum
aurum non sit genuinum, nisi ab omnibus
terrenis concretionibus liquefactum de-
puretur: sic homo Christianus omnimo-
dam perfectionem assequi non potest, ni-
si omnibus quae possidet renunciauerit:
cum solis pauperibus opulentia caelestis
sit preparata. Vnde dicit Propheta Isaia.

61. *Ad annuntiandum mansueti.* Septuaginta
autem vertunt, *ad annuntiandum pauperibus*
misit me & Regius Vates confirmat Psal. 9.
Tibi inquit derelictus est pauper.

Sed quid sit pauperem esse, disceptat.
Sanctus Augustinus Serm. 110. de tempo-
re. Abundat inquit hoc genus humanum,
sed altius intelligendus est pauper, de quo
scriptum est. Matth. 5. *Beati pauperes spiritu*
quoniam ipsorum est regnum caelorum. Sunt pau-
peres non habentes pecuniam, victu quo-
tidianum vix inuenientes, alienis operi-
bus misericordiae sic indigentes, ut eti-
am mendicare non erubescant: sed non
de his dictum est, *Vbi derelictus est pauper,*
alioqui iam ceteri Christiani, qui stipem
non emendicant, qui ad extremos finitiae
fortuna casus depressi non sunt, à Deo
derelicti essent; quod manifestè repu-
gnat scripturae. Nam & Zachaeo ma-
gnas habenti opes dictum est: *salus huic do-*
mus hodie facta est à Deo. Sed ecce resolu-
it quaestionem Diuus Augustinus ibidem in-
quiens

Gauda.

Isaia 61.

LXX.

Psalm.

Matth. 5.

Quid sit
pauper
esse.

S. August.

Paupertas
duplex est

quiens: *Lauda diuitem humilem, lauda diuitem*
pauperem; quasi diceret; paupertatem ef-
se duplicem, aliam vulgarem & munda-
nam, quae diuitijs est contraria; aliam ve-
ram & voluntariam in Christo Iesu tolera-
tam: quae etiam cum summis opibus sta-
re potest? iuxta doctrinam Apostoli; *&*
qui habent tanquam non habentes, & qui possident,
tanquam non possidentes. Quasi diceret; non
in sola egestate vera paupertas consistit;
Nam si de ipsa pannosa & vlcerosa pau-
pertate gloriaris? quia talis es, sicut La-
zarus ille, qui ante domum diuitis, inops
iacebat; si dicis pro temporanea hac
inopia tibi regnum caelorum deberi?
pauper non es: quia paupertas haec munda-
na est, non meritoria. Quod si aliquis
summis affluens diuitijs, est humilis & mi-
sericors, hic verè pauper est, huic debetur
regnum caelorum. Quia non tam est lau-
dabile pauperem, esse humilem; quia
pauper, praegestate non habet, vnde se
effert. Sed in multis possessionibus non
superbire, haec est perfectio & virtu-
tum maxima. Talis erat Diuus Martinus,
modicus hic, quia nolebat inanem gloriam
querere: pauper, quia non sperabat in-
incerto diuitiarum: diuitias huius munda-
di, quas putamus plenas esse deliciarum,
pleniores periculorum iudicans, ideoque
merito caelum diues ingreditur, quia suam
humilitate hoc promeruit, quod ceteri
per superbiam perdididerunt. pauper erat
mundum sequi recusans, ut caelum possi-
deret. Ad hanc paupertatem allicit Apo-
stolus corda fidelium, 1. Timotheorum 6.
inquiens: *ut amur mundo, tanquam non vrentes.*
quasi diceret; hic verus pauper in Chri-
sto est, qui cum multa huius mundi bona
habeat; eius tamen vanitatem detestatur.
Et profecto non est, cur homo fallacem
mundum diligat? quia citò transit, &
omnis concupiscentia eius. Non desinit
ille fateor homines illaqueare, quiescere
non permittit, rapere omnes appetit, oc-
cidere singulos quarit. Sed vix, qui ei as-
sentitur, beatus qui resistit, beator, qui
de illo illusus egreditur. Non est dignum,
ut homo Christianus, mundo adhareat?
quia proditor est? cuncta enim bona
promittit, sed omnia mala praestat. pro-
mittit vitam, sed donat mortem: promit-
tit gaudium, sed largitur marorem: pro-
mittit quietem, sed assiduos tumultus &
seditiones excitat. Reuiviscant nunc
omnes amatores tui o munde immunde,
quibus aliquando florem desiderata iu-
uentutis, prestare voluisti, vitam diutur-
nam, diuitiarum copiam, familiarium a-

bundantiam, pacis amantem; reuiui-
scant inquam, & unanimi voce fateantur,
verum in hac vita gaudium habuerint si-
ne dolore? pacem sine discordia, quie-
tem sine metu, sanitatem sine aegritudi-
ne, lumen sine tenebris, panem sine dolore,
risum sine fletu, Resurgat nunc à mortuis
venerabilis parens generis humani Adam,
cum sua fecunda prole, an non facile, con-
cludet? mundum periculosiorem esse,
blandum, quam molestum: magis timen-
dum, dum allicit, quam dum spernit;
magis odiendum quando diligere simulat,
quam dum odisse se ostendit. Non est æ-
quum in Christo renatum fidelem, mun-
dum sectari? quia in illo latitare, & non
dolere, impossibile est; in illo sperare &
non timere, vanum est: in illo tempora-
nea & caduca bona amare, & non peri-
clitari, adhuc inauditum est. sed cheu!
licet mundus citò transit, & instabiles
mortalium filios turbat; amatur tamen
ab omnibus; licet fallit, nihilominus fi-
delis reputatur: licet occidit; attramen-
velut vita desideratur: licet plestit, ta-
men amplectitur. Ecce Adam per gulam
in mundo periit? necdum tamen per ab-
stinentiam huic malo occurrimus. Ecce
Loth per ebrietatem periit? necdum ta-
men sobrietas placet hominibus. Ecce
Salomon per Luxuriam cecidit? necdum
tamen à cordibus Christianorum exulat
luxuria; sed trahit vnumquemque sua
voluptas.

Verum si primis illis seculis non facile
quispiam mundum deserere voluit, mi-
rum non est: quia in diuitijs spes morta-
lium erat, & paupertas in tanto apud ho-
mines odio habebatur, ut Regius Vates
illam malis tantummodo & peccatori-
bus imprecatus fuerit. Psalmo. 130. *Trans-*
ferantur filij eius, & mendicent, Sed modo non
est profecto, quod ad mundum inclinet
mentes humanas; non est, non est, quod à
paupertate Christi deterreat. Nam post-
quam Dei filius paupertatem amplexus
est, ex vili pretiosa, ex maledicta sancta fa-
cta est. Hic enim primus nos edocuit,
quanto in honore paupertatem habere
debeamus. Nam ille cum cali & terrae
Dominus esset, tam egenus mundo appa-
ruit, ut quasi vnus ex nobis esse videretur.
hoc eo fine fecit, ut illum in paupertate
imitemur, si caelestium quoque volupta-
tum participes volumus effici, pati voluit
incommoda, ut & nos illis subiiciamur.
Igitur si diuites caelum ingredi volumus,
paupertatem amplectamur, eamque non
mundanam, quae consistit in sola rerum
inopia;

Psalm. 130.

Inopia; sed Christi, quæ in sola humilitate fundatur, & cum maximis etiam opibus coherere potest, dummodò illis homo cor non apponat, neque ad mundi ostentationem, sed ad inopum subleuationem illis utatur. Itaque nolite fenerari, ut abundetis in superbia vitæ,

sed et si diuitiæ affluant, nolite cor apponere, sed dispergite eas, ut humiles sitis, & imitari valeatis diuitem celos Martini ingredientem, Amen.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Nemo accendit lucernam, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed supra candelabrum. *Lucæ. 11.*

Fatentur omnes Angelum peccasse superbiâ, appetendo esse ut Deus: sic enim expresse habetur Isaia 14. *Detrahta est ad inferos superbia tua, & Ecclesiast. 10. Omnis peccati initium superbia.* Vbi non appetijt Angelus efficaciter fieri Deus, per conuersionem, seu secundum metamorphosim, secundum naturam & essentiam eius; hoc est non appetijt transsentiri, vel transsubstantiari in Deum: quia sciebat hoc esse impossibile; impossibile autem electio, seu voluntas non est efficax. Sed appetijt gubernatiuam præminentiam super omnes creaturas, iuxta illud Ezech. 8. *Elevatum est cor tuum in decore tuo.* Scilicet, ut simili potestate uteretur, in omnes creaturas, quemadmodum Deus. Licet enim Angelo impossibile erat, ita auctoritative, principaliter per naturam præesse omnibus creaturis, sicut præest Deus; possibile tamen ministerialiter, participatiue, & per gratiam; sed quia hoc Lucifer tanquam sibi debitum exigebat, ideò inordinato hoc appetendi modo grauiter peccauit. Caterum hic ingens controuersia oritur, quomodo Angelus omnibus naturæ dotibus à Deo ornatus, qui plenè & perfectè omnia considerauit, inordinato appetendi modo peccare potuit? Respondent aliqui, illum peccasse ideò, quòd error & imprudentia in eius intellectu pratico præcesserit, antequam in rem illicitam consentiret. Fundatque suam assertionem in illo communi Axiomate Aristotelico, 3. Ethic, imò & ipsius Sacra Scripturæ: *Omnis peccans ignorans.* ex quo inferunt, ergò & Angelus prius intellectu errauit, quam voluntate peccauit. Et rationem afferunt: quia priusquam creatura peccet, est in deliberatione, agendumne sibi sit hoc, hic, nunc, ita, necne? cum ineliberatè nemo peccare possit; deliberatio autem est, vtriusque partis libratio, vel iudicium intellectus

entitate suâ duplex, vnum sinistrum, quòd suadet malum: alterum dextrum, quòd retrahit à malo. Ergò voluntas creaturæ rationalis non aliter peccat, nisi obediendo iudicio pratico sinistro, proinde prius erranti. Multò tamen probabilius est, ideò Angelum peccasse, quòd lumen non habuerit. Hæc est mens D. Augusti lib. 11. de Genesi ad literam. Cap. 23. Vbi de Lucifero sic dicit: *Factus continuò se à luce veritatis auertit, superbiâ tumidus, & propria potestate deliberatione corruptus.* Equidem lux, à quâ se in principio creationis auertit, Lucifer, non alia fuit nisi Christus Iesus, quem tunc reuelauerat Pater æternus Angelis, & adorandum, proposuerat, Hebr. 1. *ut adoraret eum omnes Angeli Dei.* Hunc ille ad mandatum Dei noluit adorare, vniõnem hypostaticam, tanquam debitam suæ excellentiæ appetens, sui que præteritionem indignè ferens, & ideò sine lumine, in æternis tenebris sepultus est. Ut docet S. August. supra citatus: *Vnde inquit beatus atq; Angelica vita dulcedinem non gustauit, quam non vitæ, acceptam fastidiuit, sed nolendo accipere deseruit, & amisit.* Volens igitur Deus hominem è tenebris ad lumen æternæ veritatis educere, hominem tanquam candelabrum habere voluit, in quo Christus habitans, eum illuminet, Matth. 4. *Venit illuminare hos, qui in tenebris, & in vmbra mortis sedent.* Quod in S. Martino vobis euidenter monstrabo.

Christum Dominum esse fontem omnis luminis proclamat S. Ioannes c. 1. *Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem, venientem in hunc mundum.* Quod clariùs exponit Carthusianus: *Lucerna inquit erat Christi humanitas, luce sapientiæ ac virtutum illustrata, quâ voluit Deus totum mundum illuminare.* Et quoniam iuxta hodiernum Euangelium, lucerna tunc solùm omnibus lucet, dum super candelabrum ponitur; ita Christus, tunc solùm verè illuminat hominem,

minem, dum in corde eius præsens inhabitat. Ergò cor hominis est candelabrum Dei, lumen diuinum in se retinens, ut egregiè D. Bernardus Serm. de B. Martino. *Verbum inquit est diuinum in corde tuo, si recto quaeris corde.* Quia itaque S. Martinus Deum recto corde quaerit, ideò electum Dei candelabrum factus est, ita ut lucerna illa celestis Christus Iesus, in corde eius præsens permaneret.

Signum indubitatum diuinæ præsentia in corde humano permanentis, ponit S. Paulus, mutationem vitæ in melius; sic enim de seipso, (dum ex insolente, mansuetus, ex crudeli misericors, ex Christi persecutore, Apostolus factus esset,) dicit: *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus.* Perpendite summam vitæ probitatem in D. Martino, & faciliè colligetis, Christum in eo præsentem mansisse, ut docet S. Bernardus supra citatus. *Non erat inquit Martinus Christus ipse, sed erat tamen Christus in ipso.* Statimque aperit modum, quòd Christus in B. Martino manebat. *Non quomodo inquit Angeli, in præsentia Maiestatis, non quomodo Apostoli in præsentia humanitatis: non quomodo olim locutus est in visione Sanctus suis; sed quomodo etiam nunc habet Ecclesia in Sacramento.* Quasi diceret: sicut Eucharistia Christum continet in se realiter existentem, ita ut quod oculis panis appareat, panis non sit, sed Christi corpus; eò planè modo Christus fuit in B. Martino, ut quod apparebat Martinus, quodammodo Martinus non esset, sed Christus esset. Dum summus Sacram Eucharistiam, & videmus nostros mores efformari ad Christum, ex imitatione earum virtutum, quæ sacro hoc in epulo fulgurant, recognoscimus non panem illum communem esse, sed Christi corpus, speciebus Eucharisticis exterius nobis apparentibus coopertum. Ita planè, dum attentius consideramus Martinum, Christi opera gerentem, omnino fateri debemus, non Martinum fuisse, sed Christum sub eius speciebus latuisse.

Quid, an non ipsissima Christi opera exercuit? Præcipuum Christi opus, ex quo verus Deus palam agnosceretur, fuit potentia miraculorum, quando debiles, variisque morbis afflictos sanabat, & mortuos ad vitam reuocabat. Si enim discipulis S. Ioannis vrgentibus. *Tues, qui venturus es, an alium expectamus?* Respondit Christus: *Euntes renuntiate Ioanni, quæ audistis, & vidistis: Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, surdi audiunt, mortui surgunt.* Matt. 11. Quasi diceret: qui talia gesta excitat, Christus est, quem vos expectatis.

Similia in D. Martino opera admiramur, de quo S. Bernardus profert: *Suscepit inquit Martinus tres mortuos, reddidit viuis, cæcis, surdis auditum, mutis loquelam, claudis gressum, aridis hospitalem.* Quid plura? addit Discipulus Serm. 42. *Quendam leprosum, cum horribilem obuiam habuit, quem osculatus est, & benedixit, statimq; mundatus est.* Sed parua hæc sunt: & efferata bellæ Martini nomine inuocato, quasi oblitæ ferocitatis suæ, illicò mansuecebant: Cum enim discipulus Martini, valde infestaretur à cane. *In nomine inquit B. Martini iubeo te obmutescere, & continuo canis obmutuit.* Nedum satis: & ignis omnia depascens, B. Martini imperio subiacebat. *Tota domus, (ait Seuerus) in qua Martinus dormiebat, accenditur; Diuo autem emittente signaculum crucis in medium, ignis extinctus est.*

Nec mirum: quia Deus in ipsâ mundi creatione, dedit homini potestatem, super omnes mundi sublunaris creaturas. *Ut præflet piscibus maris, volatilibus cæli, & bestijs terræ:* proinde ut imitaretur diuinam potentiam. Et hoc est Mysterium, cur Sacra literæ definiant hominem, esse id, quod Dei similitudinem imitatur: *Faciamus inquit hominem ad imaginem, & similitudinem nostram.* Gen. 2. Deus ergò suam imaginem voluit in homine excitare, ut Dei virtutes imitaretur, iustitiam secundo. Et procul dubiò, perstitisset homo in hac potentia sibi à Deo communicatâ, nisi per peccatum, innocentiam originalem violasset: quia status innocentie propter summam perfectionem, præesse inferioribus creaturis, non autem subesse postulabat. Hinc post peccatum, noua definitio hominis à Philosophis inuenta est. *Homo est animal rationale:* quia scilicet ad suggestionem serpentis: *erit sicut Deus, scientes bonum, & malum;* dum temerè ratiocinando, in transgressionem legis diuinæ consensit, Dei imago quodammodo esse desijt.

At verò D. Martinus, læsam hanc Dei imaginem in homine, in seipso restaurauit, dum adeò inculpatam vitam ageret, ut ne leui maculâ suam conscientiam fedare præsumperit. Sic de illo testatur Discipulus Serm. 42. inquit: *In inuentum te incepti Domino seruire, & suam baptismalem innocentiam omnibus diebus vitæ suæ seruauit, & nunquam mortaliter peccauit.* Sed quomodo mortali culpæ obnoxius esse potuit, qui illibatam virginitatem perpetuò seruauit: ut meritò de illo canatur: *corpore quidem virgineo.* Qui teste discipulo, *Arctam & sanctam vitam duxit, in cibo, potu, vestitu: & lecto.* Radices herbarum edebat, & bibeat aquam. Qui sum.

Recl. 10.
Isaiæ 14.

Angelus
voluit Deo
similis fieri
in potestate.

Ezech. 8.

Quomodo
Angelus
peccauit.

S. August.

Hebr. 1.

Angeli de
mnati
Christum
sibi reuelatum
adorare noluerunt.

S. August.

Matth. 4.

Ioan. 1.

Carthus.

Potentia
miraculo-
rum, signu
diuinitatis
Christi.

Matth. 11.

Ibidem.

S. Bernard.

Discipul.

Bellus in-
uocato
S. Martini
nomine
mansue-
scunt.

Seuerus.

Gen. 1.

Ibidem.

Post pec-
catum no-
ua definitio
hominis inuen-
ta.

Gen. 3.

S. Martin
toto vitæ
tempore
inno-
centiam ser-
uauit.

Discipul.

Ibidem.

summis mortificationibus corpus suum exasperabat. Die ac nocte cilium deferbat, super lectum cinere sparsum dormiebat, addit idem Auctor. Quia ergo immunis a culpa fuit, ideo potentia patratina miraculorum ipsi debebatur, ex qua facile quisque agnoscere posset, B. Martinum nusquam a Christo fuisse alienum, sed Christum in corde eius semper presentem mansisse.

Refert Antonius de Escobar, in Evangelia Sanctorum, volumine 3. pag. 215. in primitiua Ecclesia, eum morem viguisse, vt in exequijs fidelium, præ foribus templi, modius frumento plenus statueretur, & vices gereret candelabri, dum inter grana, lucerna emitterent funebrem splendorem. Per quod adumbratur Eleemosyna, quæ & viuæ, & defuncti maxime iuuantur. Equidem B. Martinus in Ecclesia Christi fuit simul & candelabrum, & mensura tritici plena, vnde ineffabilis istius Præsulis charitas emicabat. Sic de illo testatur Discipulus. Pauperibus inquit multum misericors fuit, quia de eo legitur, quod nihil de stipendio, præter quotidianum victum reservans, de crastino non cogitabat.

Tres misericordie gradus assignant Doctores. primus est, dare partem de superfluis, & partem sibi retinere, iuxta illud Lucæ 11. Quod superest, date Eleemosynam. Alter est, dare omnia superflua, & solum retinere sibi necessaria. Tercius est, dare etiam necessaria, nihil sibi reservando, quemadmodum fecit illa vidua, de qua habetur Lucæ 21. quæ in gazophylatio totum victum posuit. Et hic gradus misericordie, est perfectissimus, quem B. Martinus habuit. Non solum enim ex superfluis erogabat pauperibus, quæ S. Chrysosthomus Homil. 28. in Epistolam ad Hebr. sic explicat. Sine quibus vivere valeamus, illa superflua sunt, & frustra usurpantur, vivere poterimus, etiam si duos tantum seruos habeamus. Homini illustri loco nato, saltem duo serui necessarii sunt, quibus comitatus incedat. Ergo S. Martinus non solum de superfluis abstulit, vt pauperibus erogaret, sed etiam de necessariis, dum vno seruo contentus esse maluit, quam vt egentibus non prodesset. Sic de illo refert Discipulus. Cum inquit esset tribunus filius, qui præest multis, vno

seruo erat contentus. Imo etiam sapius sine vilo seruo solus visitabat: Sibi enim sæpe ipse ministrabat, sibi sæpe calcamenta detergebat, sequens vestigia Christi, qui dixit, Matth. 20. Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.

Erubescite hic mundi sectatores, qui vanæ ostentationis causâ, numerosum, aulicorum comitatum fouetis, hac ratione, & opes, à maioribus collectas, & ditissima patrimonialia instar prodigi filij dissipando. Nonne Angeli soli totum mundum circumuehant, nullis pedisequis egentibus, & tamen nobis incomparabiliter digniores existunt. Saluator noster, cum esset Dominus vniuersorum, seruum se omnibus exhibuit. Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare. Nos autem etiam ipsi Deo seruire erubescimus.

Mirabile est, quando S. Martinus videns pauperem nudum, tempore seueræ hiemis, dedit ei partem Chlamydis, & alteram partem sibi seruauit: Sequenti nocte, apparuit ei Christus, indutus dimidiâ illâ veste. Quomodo & Martinus, dimidiâ illâ veste sibi reservata, & Christus alterâ medietate plenè operiri potuit? siquidem Isaias dicit cap. 28. Pallium breue, vtrumque operire non potest. Causa est, quia Christus, & Martinus, vnum erant, siquidem ex necessitate vestis elargitione, quodammodo in Christum erat conuersus; nam Christus, tanquam lucerna ardens in Martino, velut in aureo candelabro, per opera misericordie lucebat. & ideo vnum pallium pro vtroque operiendo sufficiebat.

Habetis igitur Catholici B. Martinum in cuius corde Christus, tanquam in regali palatio permanebat, & propter virtutis probitatem; & propter potentiam illi communicatam ad patranda miracula, & propter opera misericordie. Proinde vt & in vobis, per incircumscriptam æternitatem, luceat diuina presentia, vestras animas, seu electa candelabra Deo hodie consecrate, reformando corruptos mores in melius, vt omnes videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in cœlis est.

EODEM

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Ecce Sacerdos magnus, qui in diebus suis placuit Deo. Ecclesiast. 44.

Nillum maius premium in hac vita conferri potuit homini, quam dignitas Sacerdotalis. Cuius rei evidens documentum habemus in Phinee, qui cum magnam Dei gratiam promerisset propter zelum, quo diuinam iniuriam vindicauit, quando in oculis omnium fornificantem Israëlitam, cum Madianitide gentili scorto, interfecit Num. 25. Quod cum vidisset Phinees, surrexit de medio multitudinis, & arrepto pugione, ingressus est post virum Israëlitem in lupanar, & perdidit ambos simul, virum scilicet, & mulierem. Non aliud premium à Deo recepit, præter Sacerdotium sempiternum: Ecce inquit Deus, do ei pacem secundum verbum meum, & erit tam ipse, quam semini eius, pactum Sacerdotij sempiterni. Ibidem. Quo facto, sufficienter Deus insinuare voluit, nullum aliud illustrius premium fuisse, quo tam præclarum Phinee meritum exequaret, quam Sacerdotium. Vt eruditè argumentatur Philo Iudæus, citatus in Gloſſâ. Cum inquit lustrato exercitu quæret Moyses, quo honore Phineem prosequeretur, antequam Deus suo oraculo, imprimis, iuuenem magno honore affecit, pacis deinde perpetuæ dignitate Sacerdotij condecorauit. Et profecto cum contraria iuxta se posita magis elucescant, videamus, nullum acerbius supplicium homini posse inferri à Deo, quam priuationem Sacerdotij: sic in veteri testamento, Deus non potuit grauius punire domum Heli, quam dum Sacerdotalem dignitatem ab illâ remoueret. 1. Reg. 2. Et non erit senex in domo tuâ omnibus diebus. Septuaginta (vt refert Hugo Cardinalis) vertunt: non erit Sacerdos magnus. hoc est, quod amplius ex domo illâ, nemo summus Pontifex futurus esset. Hinc Isaias populo Iudaico, inter alias durissimas penas, maximam ex omnibus comminatus est, Sacerdotij extinctionem: Disperdet inquit Dominus ab Israël caput, & caudam; longæuius & honorabilis ipse est caput. Vbi Cyrillus Alexandrinus & Procopius, nomine longæui, & honorabilis, intelligunt Sacerdotem, qui est totius populi caput. Sicut enim necesse est mori illum hominem; cui caput amputatur; ita necesse est, illum populum extinguere, à quo Sacerdotium auferetur. Quia nullum potest esse, vel domui, vel vrbi, vel integro regno firmitus

præsidium, ac munimentum, quam Sacerdotium, teste Petro Damiano libro 7. Epistolâ 3. ad Regem Henricum. Sacerdotium inquit regni tuitione protegitur, & regnum Sacerdotalis officij dignitate fulcitur: Rex enim præcingitur gladio, vt hostibus Ecclesia munitus occurrat; Sacerdos orationum vacat excubijs, vt regi cum populo, Deum placabilem reddat. Et paulò inferius concludit: Regnum arma corripit, vt stet Sacerdotium; Sacerdotium oret, vt exaltetur imperium. Si ergo priuatione Sacerdotij nihil infelicius, dubio procul eius possessione nihil præstantius. Quocirca ostendam hodie, ex omnibus prærogatiuis, Beatum Martinum solâ Sacerdotali dignitate maxime sublimatum esse.

Mirificè effert, Scriptura Sacra Melchisedech, in tantum vt etiam ei Christum Dominum assimilare non vereatur. Psal. 106. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Cum tamen, si genealogiam eius spectes, fuerit genere Chananæus, & gentilis, diuinâ tamen prouidentia, & Angelorum, genti illi præfectorum præsidio, fidelis factus, vt notat Sanctus Dionysius de cœlesti hierarchiâ c. 9. D. Hieronymus Epistolâ ad Euagrium. S. Epiphanius Hæresi 55. & 67. Vnde Iosephus lib. 7. de bello Iudaico c. 18. Vocat eum Chananæorum Dynastam. Si titulum intuearis, fuit Rex Hebr. 7. Hic enim Melchisedech Rex Salem. hoc est, vrbs Hierusalem, cuius ille primus fundator, & Rex erat, vt docet Bonfrerius in c. 14. & S. Hieronymus in Epistolâ ad Euagrium, & in Epistolâ ad Marcellam. Vbi ostendit quod vrbs hæc tria habuerit nomina. Primo enim, Iabys, postea Salem, tandem, Ierusalem dicta fuit. Sed in hoc nullâ similitudine Melchisedechi ad Christum, cum ille, vnus tantum vrbs Rex fuerit; Christus autem totius mundi. Respondet itaque D. Paulus, in hoc Melchisedechum expressam Christi figuram gessisse, quia erat Sacerdos Dei altissimi. Hebr. 7. Assimilatus autem filio Dei, manet Sacerdos in perpetuum. Atque hanc ob causam, Christus dicitur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Hebr. 6. Præcurſor pro nobis introiit IESVS, secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum. Quia sicut Melchisedech in vrbe Ierusalem, panem & vinum

Phinees ex zelo scortatam Israëlitam interfecit. Ibidem. Num. 25. Ibidem. Vna vestis & Christi & Martini operuit. Ibidem. Philo Iudæus. Priuatio Sacerdotij est maxima supplicium. 1. Reg. 2. LXX. Cyrillus & Procopius.

Sacerdotium firmissimum præsidium. Sacerdotium inquit regni tuitione protegitur, & regnum Sacerdotalis officij dignitate fulcitur: Rex enim præcingitur gladio, vt hostibus Ecclesia munitus occurrat; Sacerdos orationum vacat excubijs, vt regi cum populo, Deum placabilem reddat. Et paulò inferius concludit: Regnum arma corripit, vt stet Sacerdotium; Sacerdotium oret, vt exaltetur imperium. Si ergo priuatione Sacerdotij nihil infelicius, dubio procul eius possessione nihil præstantius. Quocirca ostendam hodie, ex omnibus prærogatiuis, Beatum Martinum solâ Sacerdotali dignitate maxime sublimatum esse.

Mirificè effert, Scriptura Sacra Melchisedech, in tantum vt etiam ei Christum Dominum assimilare non vereatur. Psal. 106. Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech. Cum tamen, si genealogiam eius spectes, fuerit genere Chananæus, & gentilis, diuinâ tamen prouidentia, & Angelorum, genti illi præfectorum præsidio, fidelis factus, vt notat Sanctus Dionysius de cœlesti hierarchiâ c. 9. D. Hieronymus Epistolâ ad Euagrium. S. Epiphanius Hæresi 55. & 67. Vnde Iosephus lib. 7. de bello Iudaico c. 18. Vocat eum Chananæorum Dynastam. Si titulum intuearis, fuit Rex Hebr. 7. Hic enim Melchisedech Rex Salem. hoc est, vrbs Hierusalem, cuius ille primus fundator, & Rex erat, vt docet Bonfrerius in c. 14. & S. Hieronymus in Epistolâ ad Euagrium, & in Epistolâ ad Marcellam. Vbi ostendit quod vrbs hæc tria habuerit nomina. Primo enim, Iabys, postea Salem, tandem, Ierusalem dicta fuit. Sed in hoc nullâ similitudine Melchisedechi ad Christum, cum ille, vnus tantum vrbs Rex fuerit; Christus autem totius mundi. Respondet itaque D. Paulus, in hoc Melchisedechum expressam Christi figuram gessisse, quia erat Sacerdos Dei altissimi. Hebr. 7. Assimilatus autem filio Dei, manet Sacerdos in perpetuum. Atque hanc ob causam, Christus dicitur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Hebr. 6. Præcurſor pro nobis introiit IESVS, secundum ordinem Melchisedech Pontifex factus in æternum. Quia sicut Melchisedech in vrbe Ierusalem, panem & vinum

Melchisedech gentili fidelis factus. S. Dionysius Hieronymus Epiphanius. Hebr. 7. Melchisedech primus fundator vrbs Hierusalem. Hierosolymæ triplex denominatio. Melchisedech ob Sacerdotium Christo similis. Hebr. 7. Ibidem 6.

Melchisedech
pater & vi-
num obtu-
lit ad Sa-
crifican-
dum Deo.

num obrulit, non nudè ad reficiendum. Abrahamum & eius turmas, cum ex hostium spolijs satis refici potuissent; sed ad sacrificandum, & offerendum Deo, in gratiarum actionem pro victoriâ Abraham, quam ex debellatis quatuor regibus barbaris reportauerat. Ita Christus in eadem vrbe, obtulit corpus suum, & sanguinem, sub speciebus panis & vini. Proinde sola dignitas sacerdotalis, ad tantum felicitatis & gloriæ culmen euexit Melchisedechum, vt Christo similis referatur: quia erat Sacerdos Dei altissimi. Nec immerito.

Excellentia
Sacer-
dotij tri-
plex.

Ex triplici enim capite, excellentia Sacerdotij, super omnes alias prærogatiuas colligitur: imprimis ex singularitate: quia sicut in nouo testamento, Sacerdotium non ad omnes extenditur, sed ad paucos limitatur; ita & in veteri lege, non omnibus tribubus, sed soli Leuiticæ commune erat. Imò, & huic non toti, sed soli domui Aaronicæ, proprium & peculiare censebatur, iuxta illud 1. Reg. 2. *Elegi*

1. Reg. 2. *eum ex omnibus tribubus Israël mihi in Sacerdotem.* B. Septuaginta verò transferunt, ex omnibus Sceptis, hoc est, ex omnibus principibus Israël. Sicut ergo incarnationis beneficium ineffabile, S. Paulus potissimum, à singularitate commendat. Hebr. 2. in-

Hebr. 2. *quiens: Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abraham apprehendit.* Magisq; adhuc elucida S. Chrysosthomus homil. 5. *Vehemens*

S. Chryso. *inquit Dei studium, erga naturam humanam ostendit, & quod multò amplius est, ex comparatione ponit. Quasi diceret, beneficium incarnationis satis amplum, adhuc amplius redditur, dum non ad Angelos funditur, sed ad solos homines determinatur. Ita planè Sacerdotij dignitas, ex hoc maxime splendescit, quod non omnibus perperam, sed solis in Aarone præfiguratis, tribuatur.*

Et certè, si placet, conferatur excellentia Sacerdotij, cum omnibus mundi dignitatibus, & prærogatiuis, an non tantum illis antecellere videbitur, quantum Sol minoribus astris. Magnum semper censebatur seculare imperium; illud tamen Deus non ad vnâ tribum reduxit, sed ad omnes ferè extendit. Nam ex tribu Iudâ, Princeps, & iudex, fuit Othoniel; ex tribu Leui, Moyses: ex tribu Ephraim, Iosue: ex tribu Manasse, Gedeon, & Iephthe: ex tribu Benjamin, Aod, & Saul: ex tribu Nephtali, Barach: ex tribu Zabulon, Ahilon: ex tribu Dan, Samson: ex tribu Issachar, Thola. Causa non alia, nisi quia Deus dignitatem, imperialem, quam minori pretio habuit, pluribus com-

Reges ex
singulis
tribubus.

munem fecit; at verò dignitatem Sacerdotalem, quam pluris faciebat, paucis impertiuic.

Magni æstimatur donum Prophetiæ, sed & hoc, non in vnâ domum, aut familiam, aut tribum inclasit; sed pluribus communicauit. Nam ex tribu Iuda, Propheta Domini fuit Isaias, & Daniel: ex tribu Leui, Ieremias, & Ezechiel: ex tribu Issachar, Oseas: ex tribu Ephraim, Michas: ex tribu Zabulon, Malachias: ex tribu Simeon, Nahum, & Abacuc, & Sophonias, multiq; alij ex alijs tribubus prophetarunt. Licet igitur donum prophetiæ magnum, eò tamen vulgari, quod pluribus concessum; at verò Sacerdotium, non solum per se magnum, sed etiam singularitate multò excellentius, dum non omnibus tribubus commune, sed vni tribui Leuiticæ; imò & vni domui Aaronicæ, proprium ac singulare haberetur.

Magna excellentia Sacerdotij, tum ex munere, quia soli Sacerdoti concessum est, ascendere ad altare, ibique adolere incensum, hoc est, victimas & Sacrificia pro populo, iuxta illud 1. Reg. 2. *Elegi*

1. Reg. 2. *eum ex omnibus tribubus Israël mihi in Sacerdotem, vt ascenderet ad altare meum, & adoleret mihi incensum.* Tum ex splendore vestis pontificiæ: quia summus Sacerdos, ex diuino præscripto, debebat portare Ephod polymitum, hoc est, superhumerale ex auro, hyacintho, purpurâ, cocco, ac bysso contextum: & portaret Ephod coram me. Ibidem. Quare autem tam pretiosa, & splendida vestis debebatur summo Pontifici, respondet D. Gregorius 2. par. pastor. cap. 3. *Sacerdos inquit habitu aurum fulget, vt in eo intellectus sapientiæ principaliter emuet: cui hyacinthus adiungitur, vt per omne quod intelligendo penetrat, non ad fauores infimos, sed ad amorem cœlestium surgat. Purpura permisceatur, vt Sacerdotale cor in semetipso, suggestiones vitiorum reprimat, eisq; veluti ex regiâ potestate contradicat. Bis intinctus coccus adiungitur, vt omnia virtutum bona, ex charitate decorentur, quæ quia Deum, & proximum diligit, quasi ex duplici tincturâ fulgeat. Quid verò per byssum, nisi candens decoris munditiæ castitas designatur.*

Ex his iam facile conijcite, B. Martinum verè fuisse Magnum Sacerdotem, quia illum excellentia Sacerdotij, super omnes mundi prærogatiuas sublimauit. Tum ex eo, quia quidquid alijs denegatum, illi soli à Domino Deo specialiter concessum erat, iuxta illud D. Gregorij, qui

Qui Pro-
phetæ ex
qua tribu
bus.

1. Reg. 2.

Ephod
Pontifici
ex quâ
te ria con-
ficietur.

Ibidem vt
supra.

S. Gregor.

S. Grego. qui in caput 2. primi Reg. Deum ita loquentem introducit: *In nullo ei defui: spiritualis honoris culmina præbui, & ad temporales vsus, terrenæ abundantie copiam ministravi.* Tum ex eo: quia beatificauit illum Deus in gloria. Eccl. 43. textus autem Græcus vertit: *beatificauit illum, in vestitu Sacerdotali.* propterea, quod summi Sacerdotes non minus dignitatis, à vestitu pontificio, mutentur, quam beati à dotibus gloriosis. Hinc de Simone filio Oniæ, summo pontifice, dicit Sapiens Eccl. 50. *In ascensu altaris Sancti, gloriam dedit, sanctitatem amittit.* hoc est, suum illum ornatum, adeò gloriosum ostendit, vt ipsi quoq; altari gloriam conferret. Fulget itaq; S. Martinus nunc in cœlo, splendido vestitu, quia solâ gloriæ cooperitur. *Stolam gloriæ induit eum Dominus, & coronam pulchritudinis posuit super caput eius.* Fulget amictu pontificio, vt velut alter Aaron, populo Christiano, Dei clementiam, & patrocinium conciliet.

Mouent hic quæstionem Authores, vtrum Aaron, fabricando Iudæis vitulum aureum, peccauerit? Grauis peccati arguit eum Moyses Exodi 32, sic loquens: *Quid tibi fecit hic populus, vt induceres super eum peccatum maximum, inducere autem in peccatum, aut cooperari peccato, culpâ non vacat.* Potissimum, quia Aaron cum esset summus Pontifex, ex officio tenebatur, impedire idololatriam; & ideò Deus statim de illo vindictam sumpsisset, nisi Moyses Deum exorasset, vt palam fatetur Scriptura Deutor. 9, loquens de Deo: *Aduersum Aaron quoq; vehementer iratus, voluit eum contere.* Cum autem Deus, nulsquam sine culpâ irascatur, neque sine culpâ puniat, manifestè sequitur Aaronem, fingendo illud idolum, grauiter peccasse. vt fateatur D. Augustinus q. 146. in Exodum in-

Deutor. 9. *quiens: totum illud, quod populus fecit, ipsi Aaron tribuitur, quod eis consenserit ad faciendum, quod male petierant.* Nihilominus, in hoc facto, excusat, à peccato Aaronem, Paulatius Episcopus Ciuitatis Plebis, super caput 32. Exodi, affirmans Aaronem fabricando vitulum, & erigendo altare, ac per præconem proclamando: *Cras solemnitas Domini est non peccasse.* Quia hoc fecit timore percussus: Siquidem Iudæi, mortem illi intentabant, nisi vitulum faceret, vt censet Diodorus in catenâ. Aut quod idoli cultum, varijs modis impedire conaretur, nec potuerit, vt censet Theodoretus. S. verò Athanasius, Epistolâ ad Rufinianum tenet, Aaronem omnia illa fecisse, timentem, ne populus in Ægyptum reuerteretur, vbi

maior fuisset difficultas, auellendi eum ab idololatriâ, quam in deserto. Et profecto; Aaronem hoc factò non peccasse, videtur Sacra pagina indicare, quia Deus non dicit, peccauit Aaron, sed peccauit populus. Et Moyses, non reprehendit Aaronem de peccato proprio, sed de peccato populi: *Quid tibi fecit populus, vt induceres super eum peccatum maximum.* Ipsaque ratio sufficienter excusat Aaronem à peccato, quæ docet, concurrentibus simul duobus malis, minus eligendum esse. Sic quondam filij Israël, extorquebant à Samuele, vt eis regem constitueret. 1. Reg. 8. *Constitu nobis Regem, qui inducet nos, sicut & vnuerse nationes habent.* Vbi duo mala concurrebant, primum: quia Samuelem Prophetam, illis à Domino præfectum respuebant: alterum; quia postulabant regem, cum solus Deus, Rex illorum esset; & tamen iussit Deus parere voluntati eorum. *Dixit autem Dominus ad Samuelem; Audi vocem populi in omnibus, quæ loquuntur tibi: non enim te abiecerunt, sed me, ne regnem super eos.* Ita planè Aaron, inter duo mala constitutus, scilicet, inter malitiam populi, in Ægyptum reuerti volentis; & inter constellationem vituli, hoc posterius elegit, videns, quod à Moysè descendente, facilius corrigi posset.

Vos iam ô Poloni mei alloquor, qui non solum Ecclesiam Christi, vestris constitutionibus tributariam fecistis, sed etiam Dei Aarones, hoc est, Pontifices, & Ecclesiarum pastores, vestra pertinaciâ, ad id sæpenumerò inducitis, vt in cœlesti onera, Dei præceptis, & Ecclesiasticæ immunitati derogantia, consentiant. Illorum quidem conscientia, facile à culpâ poterit excusari, cum id quodammodo inuiti faciant, ex duobus malis minus eligendo, ne Ecclesiastica bona, impunè grassante militari furore, rapinis penitus extinguantur. cæterum, cuius causa hæc eueniunt, miserrima illa manet fors: quia *vt illi homini, per quem sit scandalum.* nullum autem maius scandalum esse potest, quam bonorum Ecclesiæ, & Cleri oppressio: dum enim personæ Ecclesiasticæ contempnuntur, Deus ipse contemnitur. Ita docet S. Gregorius in caput 8. 1. Reg. vbi verba illa. *Non te abiecerunt, sed me.* ita exponit: *Ergo quam reuerendi sunt optimi Pastores Ecclesiæ Sanctæ, liquet. Ecce enim dum fideliter Deo seruiunt, tantò ei amoris vinculo coniunguntur: Vt quicquid eu ingeritur, diuinæ iniuriæ adscribitur.*

Quod statim comprobat D. Cyprianus, Epistolâ ad Cornelium, inquit: *Quo-*

Exodi 32.

Ex duobus
malis mi-
nus eli-
gendum.

1. Reg. 8.

Ibidem.

Ecclesia
Dei in Po-
lonia tri-
butaria
facta.

Episcopi
in Polonia
inuiti con-
sentiant
super tri-
buta ex
bonis Ec-
clesiasticis
pendenda.

Oppressio
cleri ma-
ximum
scanda-
lum.

S. Gregor.

9. Syria. Quomodo possunt censuram ultoris Dei euadere, qui talia iniecerunt, non solum fratribus, sed & Sacerdotibus, quibus honor tantus de Dei dignatione conceditur, ut in ipsis contemptis, Deus ipse contemptus censeatur. Interdixit olim Deus Ammonitis & Moabitis, ingressum in Ecclesiam in eternum. Deutor. 23. Ammonites, & Moabites, etiam post decimam generationem, non intrabunt Ecclesiam Domini in eternum. Quid causæ? respondet Sacra pagina ibidem: Quia noluerunt vobis occurrere cum pane & aqua in via, quando egressi estis de Aegypto. Si ergo Ammonites & Moabites exclusi sunt in pertuum à regno Dei, quod misericordiam non exhibuerint electo Dei populo, ex seruitute Aegyptiacā redeunt, quid fiet cum illis, qui non solum populum fidelem, aqua & pane, id est, omnibus necessarijs spoliant; sed ne ipsi quidem electo Dei Sacerdotio parcunt, per hoc ad ipsiusmet Dei contemptum se disponendo. Ut docet S. Chrysostomus homil. 2. ad Timoth. Qui honorat inquit,

Sacerdotem, Deum quoque honorat, qui vero Sacerdotem spernit, ad id sensim prolabitur, ut in Deum ipsum contumeliosus euadat. Nonne prohibebuntur ingredi triumphantem illam celestem Ecclesiam in eternum, cum ipsemet Deus hanc illis penam comminetur Psal. 13. Nonne cognoscent omnes, qui operantur iniquitatem, qui deuorant plebem meam, sicut escam panis. Quare ad te hodie o magne Dei Sacerdos, B. Martine recurrimus, tu ipse, qui militiam in terris, pro ampliandā religione Catholicā sanctē coluisti, licentiam militarem presentis sæculi comprime. Qui in dignitate Pontificiā constitutus, pro immunitate Ecclesiasticā zelose decertasti, similem zelum modernis Episcopis impetra, ut sub eorum patrocinio, bona Ecclesiastica secure conquiescant, & omnes in operatā pace respirare valeant.

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit. Luca 11.

Oculus simplex est, qui semper eodem modo in Deum tendit, & se eius voluntati conformat.

Oculum ex omnibus, quæ sunt in corpore humano membris, delicatissimum esse, suadet ipsamet natura, quæ in formando oculo, quidquid virium ipsius erat, totum reposuit: in globum eundem conformando, duabus potissimum, de causis: Primo, quia forma globosa promptiori agilitate, in hanc & illam partem voluitur, & aspectum circumfert. Voluit autem Auctor naturæ Deus, nostrum aspectum circumferri, ut teste Timæo, circuitus qui in celo aguntur, in vnum redigamus nostræ mentis, discursiones ipsius illis cognatas, sed perturbatas, ad illorum temperiem reuocemus, & conuersiones Dei, quæ sine vllō errore aguntur, imitemur. Præterea, quia ut constat ex Mathematicā demonstratione, nisi oculus esset rotundus, non posset rerum magnitudinem deprehendere, nec aliquid perciperet nisi æquale sibi. Cum visio fiat per lineas rectas, super oculum perpendiculariter incidentes, quarum concursus fit in centro oculi. Proinde si

oculus esset superficiei planæ, non ingererent se perpendiculares lineæ, nisi à superficie æquali, & sic non nisi æquale cerneretur. Delicata res est oculus, quia tenuioribus, & à materiæ facie liberioribus, ac non nisi per diaphanum illustratum transmissis imaginibus ad functiones suas utitur, nullamque realem immutationem ab obiecto recipit, sed tantum notionalem; & idèò viso candore, non exalbescit. Tum quia actio eius celerrima est, ut potè, quæ momento fit, & è longiori tractu res attingit. Delicata res est nimium oculus, quippe septem musculis motoribus constat, qui ei à natura dati sunt, ut globum ad aspectum facile conuertant, & quibus, vnus sursum, alter deorsum, duo ad dextram leuamque trahunt, alij duo circumferunt, septimus sustinet & illigat. Constat oculus tunicis quinque, quibus velut propugnaculis defenditur, ab extrinsecis nocuentis. Quid de eius præstantia loquar? cum Plato in Timæo soli visui acceptam referat Philosophiam.

Quod

Quod comprobatur eius imitator Philo Iudeus, lib. de specialibus legibus inquit: Desluxit Philosophia è celo in hominum animos, sed oculis ductoribus deducta est in hospitium; Nam bi primi conspexerunt vias, quæ à celo ad nos tendunt, regias. Hinc idem Philo lib. de legibus non scriptis, pagina 322. Vbi locutus de visu. Hunc inquit Deus, Regem cæterorum sensuum, constituit, omnium editissimum, & tanquam in arce collocatum, perquam familiarem fecit animæ. Tandem, post multa concludit: Et ut compendio dicam, ad effigiem animæ factus est visus, ostendens eius imaginem præstantissimam, & tanquam in speculo, naturam eius alias inuisibilem referens. Palam ostendens, in corpore humano nihil præstantius esse oculo. Et tamen stupore opprimor, quodam tam præstantissimi organi à Deo sibi concessi, veluti pertasos, oculos sibi eruisse. Hoc fecisse fertur Democritus Philosophus, tum ut totam cognitionem ad mentis cogeret puritatem, ut vult S. Hieronymus Epistola ad Abigam. Tum, quod mulieres sine concupiscentiâ aspicere non posset, & doleret, si ijs potius non esset. Ut vult Tertullianus in Apologiâ Cap. 6. Tum ut naturæ arcana intensius, subtiliusque scrutaretur, ut vult Gellius lib. 10. Cap. 17. Sed quid Gentilium exempla in medium profero, cum & in Ecclesiâ Sanctâ, non defuerint tales, qui spontè sibi oculos extraherent, & cæcitate latentur. Pygmenius Presbyter Romanus, latus de suâ cæcitate, gratias agebat Deo, quod inimicos Ecclesiæ, & potissimum Iulianum Apostatam videre non posset. Cum enim Pygmenio Iulianus obuius diceret, gaudeo Pygmeni quod te videam, respondit: & ego inquit, quod te non video. Fuerunt multæ aliæ virgines, & adolecentes, qui consocij formæ suæ, quæ alijs esset blandum venenum, oculos suos eruerunt. Neque sanè per hoc peccasse censendi sunt, quia docent Theologi, inter quos Leonardus Lessius lib. 2. de iustitiâ cap. 9. dubit, 14. probabile esse, quod liceat homini deformare suam faciem, ob magnam aliquod malum auertendum, quale fuit in virginibus sanctis, integritatis virginalis detrimentum. Sic Zopyrus, ut Dario Babylonem redderet, sibi ipsi, nares, aures, & labia abstulit, teste Herodoto lib. 3. & 4. Quamuis enim nos ipsos, pro arbitrio membrum truncare illicitum sit, cum non minus grauius causâ, videtur in nostrâ potestate esse ius, disponendi de illis membris, quæ potius commoditati, & ornamento seruiunt; quam necessitati, ut

sunt nares, oculi: præsertim, cum hoc ex peculiari instinctu Spiritus Sancti fieri censeatur. Ita videtur sentire S. Augustinus lib. 50. Homil. 35. Si inquit Virginitatem amas, integram seruare desideras, quantum potes, obserua blandimenta draconis, ne forte, si incautus fueris, quinquè sensus, qui in te sunt, quasi quinquè virgines, permittas à serpente corrumpi. Considerabimus itaque, quare in hodierno Evangelio, simplicè oculum in homine desideret Christus, & quid sit iste oculus simplex.

Est profectò, quod moueat hominem, ad iustam cum Deo disceptationem, quomodo simplicem in nobis requirit oculum, cum geminos vniciuque natura dederit. Tum, ut alterâ sensiterij parte amissâ, altera superstit incolumis. Tum, ut vult Galenus lib. de usu partium, ut quoniam oculi ea tantum vident, quæ ipsis per lineam rectam opponuntur, facili circumactu videre possint omnia. Oculum dextrum, & sinistram Deus homini dedit, ut per dextrum virginalis Ecclesiæ statum; per sinistram verò, coniugalem significaret. Ita censet Sanctus Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum post medium, ubi explicans illa verba diuini Sponsi ad Sponsam Cantic. 4. Vulnerasti cor meum, in vno oculorum tuorum: Supponit illum, oculum, in quo Sponsa placuit Sponso, fuisse dextrum. Deinde verba Sponsi paraphrasticè ita exponit: Non repudio inquit nuptias: habes & sinistram oculum, quem tibi dedi propter imbecillitatem eorum, qui recta videre non possunt. Sed magis mihi dexter virginitatis oculus placet, qui si cæcatus fuerit, omne corpus in tenebris est. Siuè, ut per dextrum oculum, significaret prudentiam spiritualem; per sinistram verò carnalem. Quemadmodum censet D. Thom. in Commentarijs Apocal. ad illa verba: obscuratus est Sol, de fumo putei. Vbi nomine Solis, intellectum humanum intelligit, quem aduertit à diabolo aliquâ ex parte obscurari; non tamen penitus obtenebrari, quia spirituali quidem prudentiâ, quæ est dexter oculus; non tamen carnali, quæ est sinister, spoliatur. Dicitur aut Sol obscuratus, quia non omnino homines obtenebrantur, quin aliquid videant, licet ad insipientiam sibi, quia lumen dextri oculi perdunt, non sinistri: quia non amittunt calliditatem, & astutiam mundi. Siuè, ut per dextrum oculum, contemplationem rerum celestium; per sinistram verò, actionem sublanarium ostenderet. Ut vult Beda lib. 2. in Samuelem, Cap. 4. Vbi docet, Regem Naas, hoc est diabolum, desiderare cunctis suis auditoribus. Oculos dextros, id est, celestis contemplationis sensus auferre,

Pp 2

Quid per oculum dextrum & quid per sinistram significatur

S. Hieron.

S. Thom.

Oculus duplici de causa globosa figuratur

Oculus solum intentionem immutat ab obiecto

Oculus septem musculis motoribus constat

In oculo quinque tunicæ

ferre, & ad sola eos sinistra, ac peruersa contuenda desistere, belloque quotidiano, quod contra spiritualia nequitia in celestibus agimus, impotentes efficere. Consentit Diuus Nilus, in lib. Ascetico. Naas inquit Amonites, qui serpentem significat, Israël perspicaci, omnem oculum dextrum effusurum se minatur, ut nulla dextra cogitatio, ad ullam dextram actionem dirigatur: eos enim, qui à contemplatione ad actionem se conferunt, valde proficere non ignorat: nam illi in actionibus suis, sine reprehensione se gerunt, qui mentis oculis acutissimis, quid agendum sit, antea meditati sunt. Siue, ut per oculum dextrum, bona spiritualia, per sinistram verò corporalia adumbraret, vult S. Bernardus, Serm. 7. in Ps. 90. ad illa verba, cadent à latere tuo mille, & decem milia à dextera tua. Vbi inquit, cur plures demones dextro, quam sinistro lateri insidientur? cum plures dicantur à dextris, quam à sinistris cecidisse. Et respondet: ut significet magis à diabolo oppugnari spirituales felicitatem, quam temporalem. Longè inquit ampliori solitudine, & calliditate, pars aduersa vulnerare in nobis dextram satagit: quia sæpe malignus hostis, consentienti sibi cultibet reprobo homini, potiore partem sanctitatis, ac lucidi operis adimit; minorem verò artificiosam quadam sue calliditatis industria derelinquit, ut in eo, quod tollitur, sit occasio damnationis, ut pereat; in eo verò, quod remanet, de spe fiducia præsumat, ut peccator ad penitentiam non recurrat. Seu denique, ut oculus dexter, fidem de Christi diuinitate; sinister autem de eius humanitate exprimeret. Hæc est mens S. Bonaventuræ tom. 3. in Dominicis Quadragesimæ. Oculum inquit dextrum libentissime excæcat diabolus, id est, fidem diuinitatis Christi: nam fides humanitatis, est sinister oculus. Maiora itaque Diabolus, ad extinguendam fidem de Christi diuinitate, adhibet machinamenta, quia optime nouit, hæc vna diruta, facile omnia fidei mysteria diruenda.

Cæterum, non mirum, quod Christus in nobis simplicem oculum requirat, quia duplices oculi, sunt maxima ruinæ occasio. Hinc Hieremias sui populi ruinam, historicè lamentatus, mysticè verò cuiusque peccatoris: Oculum inquit meus, deprædatus est animam meam, in cunctis filiabus virbis meæ. Thren. 3. Ostendens, quod sunt immodestissimi oculorum intuitus, tot esse peruersos animorum prædatores, ut eleganter discurret S. Hieronymus in hunc locum, interiorum inquit fructum, per exteriorem visum perdidit: per oculum corporis, pertulit prædam cordis. Statimque monet, ut licet mentis arx inexpugnabilis esse videatur, oculorum, tamen ianua diligenter obseretur. Quan-

talibet ait grauitate mens vigeat, carnales tamen sensus, pueriliter exterius perstrepunt, & nisi interiori grauitatis pondere, & quasi inueniendi quodam vigore refrægentur, ad fluxa quædam, & leuia, mentem eneuem trahunt. Quod probè cognoscens Iob, dicebat: Peggi sedus cum oculis meis, ut ne cogitarem quidem de Virgine. Iob 31. Considerate magnam viri innocentis præcautionem: Alijs vitijs bellum inferebat Iob, cum incontinentiâ verò, pactum inibat: quia plus vnius incontinentiæ, quam vitiorum quorumcunque vires formidabat. Pactum ergo inijt cum incontinentiâ, non solum, ut in mentis arcem non irrumperet; sed etiam, ut ne oculorum, quidem ianuas pulsaret, Ne prius incautè aspiceret, quod postmodum inuitus amaret. Nam semel species formæ, cordi per oculos alligata, vix magni luctaminis manu soluitur. Ut munda mens in agitatione seruetur, deprimendi sunt oculi, quasi quidam raptores ad culpam. addit S. Hieronymus. Hanc cautionem qui non adhibet, facile labitur, in cuius rei comprobationem, siltite vobis ob oculos, illos Dei filios, qui vix inspexerunt filias hominum. Genes. 6. periêre statim, & filij demonis facti sunt: dum non secus in libidinem exarserunt, quam estranes equi miserandum in præcipitium effusi. Sic discurret S. Chrysostomus. homil. 22. in Genes: Oculi, inquit est videre; malè autem videre, à mente est. Postquam autem hæc negligens esse, & habenas laxare ceperit: quemadmodum auriga, nesciens indomitam equorum ferociam, compefcere, & equos currum trahentes, & seipsum in præceps ire facit; sic & voluntas nostra. Grauiora igitur sunt certamina, quæ mulier per oculos, quam quæ diabolus, per omnes suas artes machinatur.

Quis obsecro, suum contra vitia magis obarmauerat animum, quam vir secundum cor Dei, Rex Israëlitarum Dauid; & tamen, ubi duplici oculo in mulierem prospexit 2. Reg. 11. Vidit mulierem se lauancem ex aduerso, super solarium suum, erat autem mulier pulchra valde, statim in corde suo lethaliter vulneratus est: Missis itaque Dauid nuntijs tulit eam. S. Chrysostomus in Ps. 50. dicit. Aperuit in vano oculos, & suscepit sagittæ ictum. Statimque in temerarios profanarum rerum spectatores acriter animaduertit. Audiant inquit curiosi, audiant qui spectaculum insaniunt theatralibus, Dauid talis ac tantus, læsus est, & tunc putas non posse lædi? Et ille quidem non vidit meretricem, sed honestam feminam, in solario domus sue; tunc autem in theatro, ubi tanta sunt corruptela, tanta præcipitia. Quomodo possum tibi credere, quod à talibus bestiis vulneratus non sis. Nunquid lapides, aut ferreum, igni collocatum, &

Iob, 31.

S. Hieron.

Genes. 6.

S. Chrys.

2. Reg. 11.

S. Chrys.

Idem.

non ardebit. Nec te longitudine loci excusari putes: quia ut aduertit D. August: in titulum Psalm. 50. De longè vidit Dauid illum, in qua captus est. Licet enim mulier, longè absit, sed libido propè: & ideo S. Antiochenus homil. 12. talem aspectum celo eminens vulneranti comparat. Aspectus inquit mulieris, telum est veneno lethali litum. Cum eam aspiceret, & non concupiscere, vix credibile videatur. vidit olim Eva in paradiso pomum veritum, quod esset bonum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectus delectabilis. En quam exigua mora, inter visum, & concupiscentiam? statim enim addit sacer textus, tulit, & comedit. Genes. 3. Perpendite, quam facile ab aspectu in concupiscentiam, à sensu, in assensum, prolapsa sit. Si ergo fortis illa virago, nullis adhuc lenocinijs corrupta, si inquam illa tam generosa mater, per oculos corruit, quo pacto nos leuiore filij tuti stare poterimus? Quoniam sicut ignis, ubi faxum arripuerit, nihil moratur, sed simul ut attingit materiam, accendit flammam; pariter & ignis concupiscentiæ, simul atque per oculorum intuitum, elegantem attingit formam, protinus exurit animum. Imò velocior est carnalis flamma, quam elementaris; quia hæc non nisi in tempore, illa etiam in momento incendium excitat.

Vitiosus igitur est multiplex oculus, quia cum sit cordis nuntius, facile homo ab illo vincitur: ex nullâ enim re internus animi affectus magis innoscit, quam ex multiplici oculorum visione. Proinde ab oculis ad cor, statim malitia transferatur, ut docet Propheta Hieremiæ 22. Tui inquit oculi, & cor ad cursum mali operis. Quasi diceret, ex vnico oculorum intuitu, statim cordis affectus in incendium prolabitur. Rectè D. August. in regul. ad seruos Dei: Non dicatis inquit vos habere animos pudicos, si habeatis oculos impudicos; quia impudicus oculus, impudici cordis est nuntius. Quas tragœdias versabat animo illa improba Ægyptia, dum insidias Iosepho strueret? quas tamen omnes, non ore loquente, sed oculo inspiciente dabat: Iniecit Domina sua oculos suos in Ioseph. Genes. 39. Quod eleganter perstringit S. Chrysostomus tom. 1. Serm. de Ioseph, eiusque venditione: Gestabat inquit in facie terribilissima mulier, dubios, & ancipites vultus, & alterna colorum intentio, & rubor pallori immixtus, diuersos mentis astus, verbis tremantibus proferebat. Ut videres & conscientiam victi facinoris aperiri, & innocenti accusationem rabido furare aptari. Quia itaque duplex oculus, omnis corruptelæ est fomentum, per

quem pessimi cordis tumultus produntur, ideo Christus à nobis simplicem oculum requirit, ostendens, ex eo in totum corpus miram pulchritudinem & splendorem deriuari. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit.

Sed torquet multorum ingenia, quid sit oculus simplex: quoniam soli Deo omni-modi simplicitas attribuitur, propter quod à Theologis, actus purissimus appellatur: quia omnis compositionis expers. Et ideo, quidquid est in Deo, siue essentialis, siue attributale, Deus est. In homine autem, quomodo simplex oculus dici potest? si enim Metaphysicè eum, consideres? simplex dici nequit; quia componitur ex genere, & differentiâ, cum sit potentia visiva. Si Physicè, simplex dici nequit: quia componitur ex materiâ, & formâ, ut potè res corporea. Si Meteorologicè; simplex dici nequit: quia componitur compositione mixtionis, ex quatuor elementis. Hinc Galenus lib. 3. de usu partium, & Vallesius lib. 7. contra Med: Cap. 4. tres humores in oculo admittunt. Primus est in medio oculi atque intimus, & quasi medullium pupillæ, pellucidus, dicique solet crystallinus, seu glacialis, eò, quod crystallum seu glaciem suâ pelluciditate æmuletur. Is licet sit aliquantum mollis; est tamen fluidus & transparens, tanquam crystallus. Secundus humor, qui crystallinum ambit, est vitreus: qui tenuior est, ex eo sic dictus, quod vitri fusi, seu recocti, similitudinem habeat. Hunc sequitur tertius humor, dictus aqueus, seu albugineus: & hic est fluidissimus, albuginique oui, seu aquæ similis. Mysterium magnum in hac simplicitate oculi, in cluit Christus Dominus. Simplicem desiderat oculum: quia vnum, non duplicem. Non quod velit nos esse, tanquam alteros cyclopes, qui vnum tantummodò oculum, in mediâ fronte habuisse feruntur, quod fabulosum esse censet Hesiodus in Theogoniâ; sed ratione tendentia, ut visus noster non in vana mundi istius spectacula, sed in solum Deum, tanquam vltimum finem tendat. Ita censet S. Ambrosius Serm. 11. in Psal. 118. Tunc inquit homo consolatione fulcitur, cum oculus mentis, & oculus corporis, vnus oculus sunt: cum caro & mens diuersa non cupiunt, sed vnum inquirunt, ita ut intenti ad vnum, qui dixit: ego & pater vnum sumus, ipsi quoque se vnum esse confitentur, quia vno & eodem desiderio, officioque iunguntur, intendendi scilicet in Sponsum. Duobus fa-teor oculis, quilibet homo præditus manet: vno, quo Deum & diuina; altero, quo

Quidquid est in Deo, siue essentialis, siue attributale, Deus est.

Oculi triplex consideratio.

Humores in oculo tres.

Cyclopes vnus esse oculi fabulosum est.

Oculus hominis debet esse vnus ratio ne tendentia.

S. Ambrosius.

quo humana intendit : nam dum in hac vita degit, impossibile est, ut aliquando ad humanam non descendat. Quod cum ita sit, ad complacendum Deo, & amorem eius conciliandum, necessarium est duos istos oculos uniri, ut non duo iam appareant, sed unus. Ad eum planè modum, quo Christus & pater vnum sunt; ita vnum, ut licet personis distincti, indiuisam tamen indiuisibilemque habeant essentiam. Sic licet in homine duo sint oculi, ad feriendum tamen cor Dei, in vnum coalescere debent, vnum inquirere, ad vnum tendere, ad vnum tantum scopum aciem mentis dirigere. Quod si fecerit, homo, vulnerabitur cor Dei & semel vulneratum, quid non faciet. Hac oculorum unitate, Sponsa cœlestis rapuit, & prædata est animum Sponsi Cant. 4. *Vulnerasti cor meum, in vno oculorum tuorum.* Quis obsecro ille, fuit oculus vnus? ita potens & efficax, ut & in ipsum Deum ageret? rectus, simplex, columbinus, in vnum semper Sponsum intuens. Talis oculus fuit illius qui canebat: *Quid mihi est in celo, & de te quid volui super terram.* Psalm. 72. Talis erat oculus illius, qui ingeminabat: *Domine quid extra te volo, aut quid velim.* Talis denique erat oculus illius, qui exclamabat: *Omnis copia, quæ Deus meus non est, inopia mihi est.*

Hoc suadet ipsa humani corporis constitutio, cum oculi in capite, non deorsum inclinato, sed sursum erecto, arcano sensu locati sint, ut ijs omnibus, quæ sub aspectum cadunt, despectis, atque neglectis, superna tantum ac cœlestia conspiciant, & intimo affectu complectantur. Ita suadere videtur Ecclesiastes Cap. 2. *Sapientis oculi in capite sunt, stultus in tenebris ambulat.* Ergone alio in loco Sapiens ab insipiente oculos habet, ut illi in capite, huic in pedibus insint. Ita omnino esse contendunt Basilii, & Gregor: Nyssenus, qui docent, oculos in capite habere, est toto animo inhærere cœlestibus, quod est veræ Sapientie indicium: mundana autem sequi, & momentanea æternis antepondere, est oculos habere in calcaneo, atque in tenebris amentie versari. *Tui corporis effigies* inquit S. Basilii, homil. vltima in Hexameron, rudimentum quoddam est, quod doceat, ad quem sis finem conuersus, ut Deum contempleris, factus es, non ut huius repas vita tua, non ut pecudum ritu voluptate perfruaris, verum ut ad normam & institutum cœlestis vite tuam ipsius componas. Et huius gratiâ, non inscite dixit Ecclesiastes. *Oculi Sapientis in capite eius.* Quod magis perstringit Nyssenus qui ex-

pendens illam D. Pauli sententiam Rom. 8. *Qui nos separabit à charitate Christi & tribulatione? an angustia? an fames? an nuditas? an periculum? an persecutio? an gladius?* hunc sensum reddit, quod perinde est, ac si diceret Apostolus. *Quis meos oculos effodiet à capite, & transferet ad id, quod conculeatur, & est terrestre.* Hac nimirum oculorum, seu visus nostri natura est, ut licet duplices nobis à creatore dati sint oculi, & eorum quilibet res cernere, atque cognoscere, valeat; eas tamen uterque non duplicatas, sed simplices videat. Quia ut eleganter protulit Tertull. lib. 1. contra Marc: cap. 2. *Solis lippientibus oculis, singularis lucerna, numerosa videtur.*

Pulchrè Galenus lib. 10. de usu partium cap. 12. demonstrat hanc oculorum in videndo simplicitatem, seu singularitatem, docetque eam inde prouenire, quod rerum visibilium species, in puncto quodam ante oculos coniungantur, & eodem modo optici oculorum nervi, speciebus receptis, in altero subinde uniantur puncto; atque hinc fieri, ut duobus oculis res visæ repræsententur singulares, ita, ut non nisi nervis illis ex ægritudine disiunctis, singularis lucerna, numerosa fiat. Ut inde de naturæ nostræ simplicitate admoneamur, non vno nobis oculo ad cælum, altero ad terram contuendum esse, sed solum Deum, qui in cælis est, ne fortè lippientes esse videamur, aut oculos in calcaneis habere. Deus itaque desiderat in nobis vnum & simplicem oculum, ut scilicet totam oculorum aciem, in ipsius charitatem & obsequium defixam habeamus, ut vnica nobis sit sollicitudo, vnus amor, vnum negotium; videlicet animæ salus, & cœlestium bonorum studium. Ut egregiè ex Nysseno Gilbertus Serm. 30. in Cantica discurret. *Oculi inquit tui semper ad Dominum, ut amoris tui nutibus capiantur. Si plures oculos habes, omnes alios claude, ut vno utaris, quo sponso cœlesti placeas.* Oculus tuus vnus est, si quodammodo simplicatus, & strictus, directus in vnum est, non fusus, non diffusus, non sparsus in multa. Oculus tuus vnus est, si intendis & intueris semper in vnum, & in illum vnum, qui verus Deus est. Hæc est vera oculi simplicitas, vni Deo, obsequio vacare; vni animæ salutis inuigilare. Sed prohi dolor! ipse homo se infinitis miscuit quæstionibus. Eccl. 7. At, quibus quæstionibus? aperit LXX. & Pagninus ex Hebræo transferentes: *ipsi quæserunt cogitationes multas.* Quasi diceret: admisit & amplexatus est homo multas curas: suscepit plura negotia agenda, & qui

Rom. 8.

Nyssenus.

Tertull.

Gilbert.

LXX.

Pagninus.

qui in diuina simplicitate Deo similis fuerat creatus, ut cœlestibus tantum inhæreret: ad hæc mortalia, caduca, terrena, infelix oculos declinauit, pulchramque illam unitatem discindens, sese in mille partes diuisit, atque partitus est.

Plinius.

Hic verissimum agnosco, illud Plinij de Leone dictum lib. 8. cap. 16. *Omnis vis constat in oculo.* Siquidem ex oculi perfectione, redundat in hominem perfectio; & ex oculi vitiositate, totus inquinatur homo, iuxta hodiernum Euangelium. *Lucerna corporis tui, est oculus tuus. Si oculus tuus fuerit simplex, corpus tuum lucidum erit: si autem nequam fuerit, etiam corpus tuum tenebrosum erit.* Palam ostendens, ab acie oculorum verâ & simplici, ac terrenis humoribus non infectâ, id est, cupiditatibus, non vitiata, aut fascinatâ, totam spiritualis valitudinis, & vitæ ratione dependere, dum homo, res, quales sunt, non quales videntur, intuetur; & prout videt, pretium illis imponit, ac pro meritis amplectitur, seu reijcit. Figite vobis ante oculos verum exemplar D. Paulum, qui dum Christum de facie non agnosceret, & corporeis seu carneis oculis sæcularia hæc, & terrena intueretur, lucra illi, & magnifica, atque splendida bona videbantur. At postquam

Acor. 9.

eciderunt squamæ ab oculis eius. Act: 9. hoc est, terreni honores, qui illos corrumpebant; & obsecabant, omnia ut stercora, quiquiliâs, & reiectamenta arbitratus est. Agnouit hoc perbellè ipsemet Regius Vates Psalm. 36. inquit: *Vidi impium superexaltatum, & eleuatum super cedros Libani, & transfusi, & ecce non erat.* Vbi lapsus sui statum describit, quod dum esset sæculi amator, æstimaret se velut pulcherrimam arborem, frondibus & fructibus ornatam, ac luxuriantem, quæ vertice quodammodo cælum pulsaret, omnibus scilicet Fortunæ, auro, argento, curi osâ supellestile, domo aureâ celaturâ vibrante, imperio honoribusque florentem. Sed postea in ipsomet oculorum intuitu, deprehendit se illum non esse, nec locum aut vestigium sui deprehendisse. *Transiit* inquit, hoc est, de externo aspectu, ad interiorum animi aciem, & contemplationem me contuli, haud difficile penetraui externa hæc bona, dum auro argentoque fulgent, insolitam eius oculorum aciem perturbasse, ac fefelisse, ut aliquod illis ipse pretium gratis fecerit, cum reapse non essent, seu nihil essent. Et ideo dicit: *Transiit, & ecce non erat.* Quasi diceret; non fuit opus, vernantem hanc & florentissimam arborem, mortis securi excidi, nec mentis meæ aciem ad

cœlestia bona conuertere: ut omnino cognoscerem, nihil illi solidi, ac veri boni subesse: id enim sola animi acies, & intenta interiora lumina præstiterunt: sunt enim ea omnia vanitas, vmbra, nihil. Ut eleganter ostendit Zeno Veronen: in citatum Psalmi locum. *Vides inquit cedrum in monte altissimo superexaltatum, sed vento frangitur, sed igni exurit, sed vetustate dissoluitur. Ita est diues in seculo, fulget quidem splendore gratiæ secularis, ut Libanus: nixus est in mundo potentia, operibus, & diuitijs exultat, videtur tibi aliquid esse, cum vmbra vanitatem præferat: nam & hoc seculum nihil est.*

Zeno Veronen.

Emphaticâ id locutione, sufficienter expressit Iob Cap. 20. inquit: *Hoc scito à principio positus est homo super terram, quod laus impiorum brevis sit, & gaudium hypocritæ ad instar puncti.* In quibus verbis inanitatem, & vanitatem terrenæ felicitatis ostendit, speciem pauonum, maximè gaudentium pulchritudine alarum & caudæ, præferentem. Videas pauonem, splendidam illam & cultissimam caudam, mille oculis & picturis ornatam, ad humani aspectus plausus aucupandos, ambitiosè explicantem, & circumferentem, ut canit Poëta.

Iob. 20.

— pictæ pandunt spectacula caudæ. Et Plinius Lib. 10. Cap. 20. *Gemmatos inquit laudatus expandit colores, aduerso maxime sole, quia sic fulgentius radiat, simul vmbra quosdam repercussus, qui in opaco clarius micant, choneatâ querit caudâ.* En in vnâ pauonis caudâ, totam sæculi gloriam, honorem, maiestatem, diuitiarum splendorem, voluptatum suauitates, & mala gaudia, seu impiorum laudem atque lætitiâ. Pauonum pompam, ad temporis punctum durare scribit Plinius, quod cum superbum illud spectaculum, videntibus plus placet ac fulget, inuide ab illo contrahatur, & complicitur. Propter quod ab Auctoribus, non gloriosum tantum, sed & maleuolum illud animal vocatur: *Omnis* inquit ille, in acerrimum contrahit pennarum, quos spectari gaudet, oculos. Sic planè malignitas & breuitas sæculi, tunc tibi sua bona præripit, cum delectare incipiunt. Fulget homo, inquit, S. Ambrosius splendore gratiæ secularis, ut Libanus; nixus est mundi potentia, & opibus, & diuitijs exultat, videtur tibi aliquid esse, sed vestigium mentis attollens, videbis eum nihil esse. Hinc si mundum impostorem, præstigiatores, & malefici quos dixeris, non aberrabis, experientia ipsâ, & Dei oraculo pro te iubentibus. Mundus quippè à pulchritudine, & mundicie denominatur, & ideo facile punit, & traducit homines, ut docet Senecâ Epistolâ

Pauonis superbia in caudâ.

Plinius.

Idem quâ supra.

Mundus à pulchritudine dictus. Seneca.

stola 115. Non tantum parietibus aut lacunaribus ornamentum præstatur. omnium istorum, quos incedere altos vides, brachia a felicitas est. Inspice & discas sub ista tenui membrana dignitatis, quantum mali lateat. Audiamus & ipsum Salomonem Ecclesiast. 1. Ego Salomon fui Rex in Ierusalem. Quare non dicit: Sum Rex, sed fui. Respondet Hugo Victorinus apud Pinedam, cum per hoc voluisse significare, rerum temporalium inanitatem, atque fallaciam, seu potius scenam, in qua res aliæ ab ijs, quæ sunt, apparent, & conspiciuntur. Proinde voluit dicere prudentissimus Rex: Fui, iam non sum, quia etsi sum, idipsum iam nihil esse, agnosco, quod sum. Quasi diceret: ut reapse rex sim, quid me Regem esse pronuntiem, qui iam nouerim scenicam potentiam, & mimicum splendorem hunc esse. Dixi me aliquando Regem, cum è Regio throno scintillans, splendor, oculos meos exercebat, & rem solidam ac firmam amplexari me existimabam. At cum hæc intus & in cute perpexi, fuisse me, non esse Regem, iure optimo affirmo. Hinc merito proclamat Apostolus: Nolite conformari huic seculo, sed reformamini in nouitate sensus vestri. Rom. 12. Gregorius autem textus legit: Nolite configurari huic seculo. Ostendens, immensum inter mundum, & virtutem, discrimen intercedere: cum ille nihil solidum & plenè subsistens, sed figuram tantum habeat extrinsecus emendicatum, fucis, & mentitis coloribus depictam; virtuti verò sua & naturalis forma subsistat, quæ verè & plenè subsistat. Pulchre id elucidat S. Chrysostomus, inquit: *Est enim huius seculi figura humilis, depressa, vilis, temporalis, nihil habens sublime, nihil recti, sed omnia peruersa. Itaque, si recta incedere voles, ne adaptes te ipsum, ad præsentis vite figuram: quia cito præterit, teste Isaia Prophetâ c. 24. Luxit, & defluxit terra, & infirmata est. defluxit orbis, infirmata est altitudo populi terræ. Hoc est, fluxa & infirma, luctus & mæroris plena sunt, quæ olim excelsa, firma, & florentia erant. Stastimq; rationem reddit: Quia terra infecta est, ab habitatoribus suis.*

Oculum itaque simplicem habere, est totâ mente ferri in Deum, nullis mundi istius vanitatibus adhærendo. Quod pulchre expressit S. Euangelista, Matthæi 18. Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & projice abs te; & si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & projice abs te: bonum tibi est, cum vno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem, mitti in gehennam ignis. Perdurum sanè & amarum videtur, manum aut pedem ad viuam refecare, aut oculum erueri. Quis enim ita fuerit excors, qui id non vehementer doleat!

Quis ergo est iste oculus? ij profecto, quibuscum arctam coniunctionem habemus. Ita exponit D. Hilarius in citatum locum, inquit: Non de membris corporum hic locutus est, cum scandala, ne manus, nec pes, nec oculus possint afferre; sed de coniunctissimis nobis, maximeq; necessarijs. quia omnes vnum corpus sumus in Christo, hæc iubet, ne domesticis calumnijs, aut scandalis, penes nos manentibus, aliqua nobis vitiorum labez adhæreat. Talis oculus erat S. Martini: suadebat pater falsum idolorum cultum, suadebat mater opulentum coniugium, ille verò proiecit hæc omnia, ne illi ad vnius veri Dei cultum, impedimento essent, maluit in terris pauper & modicus videri, ut diues cælum ingrederetur. Et ideò factus est diues in meritis, diues in virtutibus, diues in miraculis, diues in sanctitate.

Frequenter in Scripturâ Sacrà, iusti Dei homines, oculis comparantur, sic ille currus Ezechielis 1. dicitur fuisse plenus oculis, qui Ecclesiam plenam iustis representabat. Exprimuntur autem iusti in oculis, non ideò solum, quia sunt in sublimi loco mundi; quemadmodum oculi in sublimi parte corporis: non quia sunt speculatores rerum cælestium, quemadmodum oculi sublunarium: non quia ceteros homines docent, & instruunt, quemadmodum oculi totum corpus regunt, & moderantur. Non quia, non minori diligentia à Deo; quam oculi à natura custodiuntur; sed quia omnis cogitatio iustorum; cum solo vnitur Deo, ut concludit S. Anselmus, lib. de similitudinibus c. 63. Omnes inquit iusti, concordie tantæ erunt, quantæ sunt in præsentis oculi nostri. Sicut enim oculus vnus verti non potest, quò non vertatur & alius, sed in eandem partem semper voluntur: sic societas illa iustorum, nihil poterit velle diuersum, sed eandem semper voluntatem habebit. Expressit pariter Sanctum Euangelium B. Martinum in oculo: quia oculus eius erat simplex, ratione obiecti, ad quod tendebat. Si enim iuxta Philosophos, actus specificantur ab obiectis, dubio procul, qui adhæret Deo simplici oculo, simplex est. Quid est aliud adhære Deo, nisi conformari voluntati eius. S. Martinus conformabatur diuinæ voluntati, quomodo instantibus discipulis, pater, cur nos deseris, plenus diuino amore respondit: Domine, si adhuc populo tuo sum necessarius, non recuso, fiat voluntas tua. Quid agis Pontifex Sancte, iam te parata in cælis corona exspectat; tu autem cupis adhuc sufferre tentationem, noua subire pericula, & quod maximum: peregrinari à Christo? non mirum: sciebat benè, oculi simplici.

plicitatem in hoc consistere, ad Christum semper obuerti, & ideò diuinæ voluntati se committebat, loquens cum D. Paulo. Cupio dissolui, & esse cum Christo; si tamen adhuc populo tuo sum necessarius, fiat voluntas tua.

Ostendi itaque, vnde B. Martino in Euangelio Christi, attribuatur simplex oculus: imprimis ex modo tendendi: quia semper eodem modo, id est, pleno affectu, & rectâ cognitione tendebat in Deum. secundò, ratione conformitatis: quia se diuinæ voluntati plenè in omnibus submittebat; paratus ad mortem, paratus & ad vitam pro gloriâ ipsius. Igitur & nos eius exemplo incitati, simplici oculo Deum intueamur, hoc est, toto corde vniamur ipsi; ad mundi autem vanitatem non deflectamus, ne fortè inueniamur duplici corde.

Quoniam talibus æternus interitus denuntiatur, Ecclesiast. 2. Væ duplici corde, & labijs scelestis, & manibus male: facientibus, & peccatori terram ingredienti duabus vijs. Qui enim mundo adhærere vult, à Deo recedet; quia nulla conuentio veritati, & vanitati, luci & tenebris, spiritui ignis, & tepiditati. Fiat vnus spiritus noster, cum Deo, ut toti ad eius obsequium inclinemur, iuxta illud Naamani Helisæo dicentis. Non faciet ultra seruus tuus holocaustum, aut victimam dijs alienis, nisi Domino. Et sic imbecillus noster intellectus, qui est mentis oculus, ex Dei coniunctione illuminabitur, ut cum cognoscat, sicuti est.

DIE PRÆSENTATIONIS B. VIRGINIS Mariæ.

In lucem editur, in domo probaticæ Ioachim, & ad templum adducitur.

Beata Virgo in sua præsentatione, ob profundam humilitatem, privilegium ad Dei maternitatem obtinuit.

In virtus non surgit in altum; & honor qui antea fugientem se insequabatur; nunc duntaxat, sollicitè eum quærentibus cedit: & fortuna quæ olim etiam dormientibus in sinum vltro illabi solita erat, hisce seculis potentibus solum seruire videtur. Forfan. ideò, quia mundus iam ad occasum vergens, omnia vult esse venalia, quò facilius suos defectus subleuet. Et sceptra quippe regalia sine antecedente præsentatione, nemini conferantur: in Republica enim potissimum libera, ille solum ad regni gubernacula assumitur, cuius dexteritas, prudentia & clementia optimè ciuibz patriæ perspecta & præsentata habetur. Quid virgæ curules, clauæ militares, iudiciariæ potestates? & quicunque alij honorum ascensus? danturne modo etiam optimè de Rege & Republica meritis sine præsentatione? idq; non verbalis, sed auri sacra fame constante? minime sanè. Nondum enim alius lecto affixus naturæ debitum exoluit, & iam alij

frena & calcaria equis insigunt; ut qui prius cum sua præsentatione ad aulam perueniret, vacante dignitate potiatur. Neq; solum in profano & seculari hominum cætu hæc consuetudo viger; sed & inter mysteriorum Dei dispensatores irrepit, ut qui antea viros Sanctos in abditis speluncis latitantes, per signa & prodigia de cælo facta proditos, ad beneficia Ecclesiastica quærebant, & prorsus renuentes assumebant, nunc solis præsentationibus, idque non raro in detrimentum Ecclesiæ aut præcibus aut muneribus extorsis, diuinamunia tribuant: quia mundus senescens & in omnibus deficiens, omnia venalia habet. Sed quid expropter culpo mundum cum & ipse Deus postquam homo factus est, ab isto hominum usu ne latum vnguem discedere velit. Cupiebat Mater filiorum Zebedæi, ut eius filij in aula Christi cubicularij, imò primi, secretarij; essent; & ecce illos præsentat Christo inquit, dicte hi duo filij sedeant vnus ad dextram tuam, alter ad sinistram. Ambiebant Apostoli primatum

Necphor.
Metaphra.

tum in regno Dei, & ecce seiplos Christo presentant, seiscitantes ex illo. *Qua nostrum maior est in regno celorum?* Verum & ipsa iam celorum Regina cum summa festinatione, quia triennis teste Nicephoro lib. 1. Historiarum Ecclesiasticarum c. 1. Metaphraсте Centur. 8. cap. 10. a beatissimis suis parentibus presentatur in templo Salomonis, in qua presentatione quidam beneficii vacantis conferatur a Deo Beatae Virgini, patulis auribus & mente deuota auscultate.

Gregorius
Nissenus.

Quod Sanctissima Virgo, cum tanta celeritate etiam ipsam aetatem praecurrendo, sistitur hodie in templo ad presentandum Deo, hoc processit ex summa religione & deuotione parentum eius: qui cum steriles essent, teste Diuo Gregorio Nissenso Sermone de Natiuitate Christi: *Insignis inquit, in illa exacta secundum legem viuendi ratione, & naturalis propter summam virtutem pater erat Virgini, sed expertus sobolis, consensuebat propterea, quod coniux eius ad liberorum procreationem apta non esset, cum inquam steriles essent, poposcant Deum, ut sterilem eorum senectam prole secundasset, vouendo, quicquid eu nasceretur, se Deo commodaturos.* Quoniam ergo Deus annuit pijs votis eorum, non tantum prole eos dotando, sed etiam Virgine suo in Matrem Filio electa, domum eorum honorando; ideo ex celeritate soluendi voti, quod Deo nuncupauerant, processit tam festiua hodierna Beatae Virginis presentatio. Quia ut ingeniose Diuus Ambrosius lib. 1. de Abel & Cain cap. 8. docet. *prima voti gratia est, celeritas solutionis.* Hinc ipsemet Sapiens ad celerem votorum solutionem hortatur Ecclesiastici 5. *Si quid vouisti Deo non moreris reddere.* Statimque istius celeritatis apponit rationem? Multo inquit melius est non vouere, quam post votum promissionem reddere: hoc est, morari. Nam teste Ambrosio citato cap. 7. *Cum moram facis, non reddis.* Presentatur itaque hodie diuino conspectui rosa a spinis libera, rosa illa, quae nunquam marcescit, sed florer perpetuo, cuius odoramento inaccessum diuinitatis Augustale repletur, cuius fragrantia iuuantur ac reficiuntur omnes, qui terrarum orbem incolunt. Et licet rosa quam natura gignit, citissime exarescat, iuxta illud Mantuani.

Mantuano
vates.

Mirabar celerem fugitiua aetate rapinam, Et dum nascuntur consensisse rosas. Rosa nihilominus caelestis, quae hodie diuino conspectui presentatur, perpetuo vernat: & licet aliae rosae natiuis indutae spinis inhorrescant, haec sola paternis auulsa delicijs, quas spinas esse merito

dixerim, iucundius in templo Dei purpurascit. Sed ut quid tenella Sanctissima Virgo, triennis in templum adducitur, Domino presentanda? Vobis sane Catholici exemplum relinquere cupiens, initium optimae educationis, ab ipsa statim infantia, a primis annis sumendum esse. Quia ut optime Quintilianus libro 1. Institutionum cap. 3. *Citius frangas, quam corrigas, quae in prauum obdurerunt.* Sic Anna illa pijsissima, veteris testamenti decus, Samuellem triennem obtulit. 1. Regum cap. 1. Et adduxit eum secum postquam ablactauerat, ad domum Domini in Silo, ut staret ante conspectum Domini, & maneret ibi iugiter. Vnde Diuus Chrysostomus Homilia 21. in Epistolam ad Ephes. Non dicebat inquit expectabo, donec crescat puer. ut rebus mundanis utatur, ut paululum puerili aetate immoretur: sed relicto huic omnibus, vnum duntaxat intendit, quomodo statim ab ipsis vitæ exordijs, spiritualē imagunculam Deo fingendam offerret. Et ubi sanctissima Virgo presentatur Deo? in Templo Salomonis, ut in choris Canonicis cecinimus hodie. In lucem editur in domo porbatice Ioachim, atque ad templum adducitur. Ergone melius in domo Dei, quam in paternā educantur filij? sic sane, magna enim sunt incrementa, quae pueris in domo Dei suscipiuntur nutritis. ut fateatur regius Vates. *Plantati inquit in atrijs Dei nostri floreunt, adhuc multiplicabuntur in senecta vberi.* Psal. 91. En qui flores, qui fructus ex plantis in domo Domini oriantur? nullo senio interituri, sed magis in dies multiplicandi. Mirum planē id non est, quia ut aduertit Theodoretus. *Agricolam habent ipsum Deum, Theodorus viridarium verò diuinum templum.* Neg, enim in hoc viridario pestilens aura perstat, neque si perflare contingat, deest agricola, qui teneris plantis medetur. At verò qui in patrijs tectis nutriuntur, sunt sicut sanum rectorum, quod priusquam euellatur, exaruit. Psal. 128. quia cum radicem non habeant, neque ad frugem perueniunt, neque ad florem. Talis est inquit Chrysostomus, iucunditas rerum, quae ad hanc vitam pertinent: simul enim & cernitur, & interit; ut quae nec habeat fundamentum aliquid, nec potentiam. Experimenti si placet hoc vtrumque documento Sacrae Scripturae, & quod in domo Dei proficiant pueri, & quod in profana aede deficiant. Mortuo quondam Ochozia rege Iuda, eius mater Athalia regni & regiminis cupida, filios regis & suos nepotes, ne ad fasces regni succederent, funesta morte sustulit: vnus tantum infans omnium minimus nomine Ioas, qui regnum postea occupauit, mortem effugit, absconditus in cubulo lectulorum. 2. Paralipomen 22. Lyranus

Quintilianus.

1. Reg. 1.

Chrysostomus.

Psal. 91.

Psal. 128.

Chrysostomus.

Athalia crudelis.

Lyranus.

Pyranus.

nus autem interpretatur, in dormitorio sacerdotum. En documentum euident, quomodo pueri in paternā domo retenti, ad vnum omnes interierint, vnus verò ad domum Dei translatus, regno postea gubernando saluus & incolumis euaserit. Falluntur ergo parentes, & maxime falluntur, qui filios quos apud se non retinent, sibi perijisse arbitrantur. Cuius fallacia admonet parentes Diuus Bernardus Epistolā 110. *Si inquit filium vestrum Deus facit & suum, quid vos perditis? aut ipse quid perdit? sit de diuitie diuor; de nobili generosior, clarior de illustri & quod his omnibus maius est; sanctus de peccatore, sed vos non perditis eum; quin potius multos per eum acquiritis vobis filios. Quid simile habetis in paternā domo, o infantes sensu potius; quam aetate? Lacte quidem nutriti non diuino, sed vi-permo. At quis vnquam inquit S. Hieronymus de suspecto Contubernio, iuxta viperam securos somnos capit, quae etsi non percutiat, certe sollicitat. Lacte quidem mundus allicit vi mater, sed veneno insitit ut serpens. Hinc merito Sapiens hortatur Prover. 1. *Fili mi si te lactauerint peccatores, ne acquiescas eis.* Lactem inquam vobis ostendit mundus poculum, sed venenum propinat. Famina Iael ducem Sisaram de bello fugientem, in propriam domum, simulatā amicitia inuitauit, & postulanti aquam, porrexit lac, quod dum sitiens largiter epotaret, profundē consopitus est, non quidem ad quietem, sed ad mortem. Nam dormientem insidiatrix femina. *trabali infixo clauo interfecit.* Iudic. 4. I nunc o insensate, & in paternā domo hauri de Calice Babylonis; ubi mella arbitraris, venena reperies, quod si mortem statim non biberis, efflues in molliem, quā ad celestem militiam ineptus efficiaris. Hinc non immerito exclamat Diuus Hieronymus ad Heliodorum. *Quid facis in paternā domo delicate miles? ubi vallam? ubi aetia hiems sub pellibus? Ecce de caelo tibi canit, ecce cum nubibus debellaturus orbem imperator armatus egreditur: Et tu mihi de cubiculo ad aciem: tu de vmbra egredieris ad Solem? corpus assotum tunicis, lorica onus non fert: caput operum limbo, galeam recusat, mollem otio manum, duras exasperat capulas.**

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

S. Hieron.

suescat, iuxta illud Prophetae consilium. Thren. 4. *Bonam est viro, cum portauerit iugum Thren. 4. ab adolescentia sua.* Quia non solum tollere iugum Dei, sed in iuuentute debemus tollere. Iusserat olim Deus ut Israëlita a vigesimo anno & supra recenserentur. Numer. 1. At verò Leuitas recenseri iussit ab vno mense Numeror. 3. Quid mysterij? ut scilicet ostenderetur, Sacerdotes; religiosos, homines Christianos, non tam a foro, & puluerē, ac secularibus negotijs; quam ab vberibus, a lacte, ab infantia, ad diuinum cultum transferendos. Festinent necesse est, qui ad diuinum cultum destinantur: Nulla enim censi debet ad diuinum obsequium praematura celeritas. Fateor, non deest locus adultis in domo Dei, & penitentibus; primus tamen iunioribus & innocentibus datur, ut testatur Regius vates. Psal. 44. *Adducetur Regi Virgines post eam, proxima eius afferentur tibi.* ubi per Virgines, intelliguntur homines deuoti: qui a primis statim annis, diuino obsequio seiplos mancipant; per proximas verò intelliguntur illi; qui pristinam suam deformitatem erubescences, & exeuntes in nouam hominis formam, quantò serius, tantò sincerius se reformare festinant, Auctore Diuo Bernardo Sermone 14. in Canticis.

Mal. 44.

S. Bernardus.

Leuitici 1.

Theodorus.

Gen. 22.

Iudic. 11.

S. Ambrosius.

Iusserat olim Deus offerri sibi pullos columbarum, non ipsas columbas Leu. 1. Rationem reddit Theodoretus ibidem, quaestione 1. *Quia detestabatur in adultu columbis lasciuia, in paruā verò pullos innocentiam complectebatur.* si tenera aetas tanti apud Deum aestimatur, quis erit, qui suam innocentiam, si illam adhuc retinet, hodie Deo presentare & offerre nolit: aut si illam amisit, lacrimas penitendo reparare non festinet. Sciscitantur multi causam, cur olim Deus liberauerit Isaac, ne a Patre occideretur. Gen. 22. filiam tamen Iephte sacrificari permisit Iudic. 11. Sed non alia ratio, nisi quia Abraham, de nocte confurgens, ad obsequium Dei hilaris festinavit; Iephte autem ingemiscens, filiae inducias postulanti, duos menses concessit, ut plangeret virginitatem suam. Ita respondet Sanctus Ambrosius libro 3. de Virginibus. *Quia inquit, non vna forma meritorum, ideo non vna forma factorum: Pater scilicet Iephte doluit, sicut filia, vterq; de Dei miseratione dubitauit. Non doluit Abraham, nec consuluit parentis affectum, ubi audiuit diuinitatis oraculum, non distulit sacrificium, sed maturauit obsequium. Isaac non fleuit, eum largiretur, non dilationem poposcit, cum offerretur; & ideo misericordia largior, ubi fides promptior. Retardat non neminem vestrum*

Qq 2

vestrum tenera ætas, ne in templo sancto seipsum frequentius præsentet, sed respiciat hanc victimam nihil Deo gratius esse. Neque tamen satis est, cultum diuinum cito incipere, nisi etiam sero, aut nunquam à diuino obsequio recedatur. Laudatur Achilles à Iuuenali Satyra septima, quod haustam in pueritia disciplinam non deposuerit in senectute.

Fugonalis

Metuens virgæ iam grandis Achilles, Talis debet esse Christianus homo, vt in virtutibus enutritus, postea in vitijs non consenescat: & progressus annis, moribus non regrediatur: talis enim hominis præsentatio Deo gratissima esse solet. Sed videamus iam, quid in hodierna præsentatione, Virgo Deipara petit à Deo, & quod ipsi Deus confert.

Galmatron

Dicerem quod Sanctissima Virgo, cum hac sua præsentatione, sicut se hodie diuino conspectui, dignitatem maternitatis Dei postulans, idque cum fundamento grauissimorum Doctorum. Nam Salmeron in commentario in cap. 1. Lucæ, & multi alij censent, quod, cum Beata Virgo diuinitus irradiata, agnouisset proximum tempus imminere Messie venturi, & ex prosapia Daudica, cuius pars præcipua erat Beata Virgo, oriundum fore, quod inquam Virginitatis propositum custodiens, Deum precari non cessauerit, vt dignaretur illam esse Virginem, de qua Isaias prædixerat: *Ece Virgo concipiet*. vnde censent eam suis precibus, hanc dignitatem maternitatis Dei quæsiuisse, & inuenisse. verum, me ab hac opinione remouet, profundissima Beatæ Virginis humilitas, quæ tantum abest, vt mater Dei fieri petierit, vt potius infra omnem Angelicam & humanam demissionem, se coram Dei maiestate prosternere voluerit. *Ece inquit ancilla Domini*. Petijt itaque Sanctissima Virgo in hac sua præsentatione, vt ad diuina obsequia, à primis statim annis obeunda, admitteretur. Hæc est mens Sancti Bonauenturæ de meditatione vitæ Christi, vbi in personâ Beatæ Virginis sic præfatus Auctor loquitur. *Petebam inquit, vt faceret mihi videre tempus, in quo nata esset illa honestissima Virgo, quæ debebat filium Dei parere, & vt conseruaret oculos meos, vt possem eam videre, linguam, vt possem eam adorare; manus, vt possem ei seruire*. Et ecce propter hanc profundissimam humilitatem, plus Deus contulit Sanctissimæ Virgini, quam in sua præsentatione ausa fuit postulare. Petijt illa, vt ad obsequia futuræ Matri Dei præstanda, conseruaretur, Deus vero exaltauit humilem, & priuilegium Dei maternitatis

S. Bonau.

ipsi concessit. *Ece inquit concipies, & paries filium, & vocabis nomen eius IESVM*. Vultis Catholici, vt vestra præsentationes sint Deo acceptæ, eâ intentione illas procurate, vt in Dei cultum, Ecclesiæ Sanctæ defensionem, fidei propagationem, patriæ conseruationem, cedant. Aspirat aliquis ad honores, si id facit non inanis causâ fallus, & arrogantia; sed vt tanto magis Deo seruiat, & immunitates Ecclesiasticas defendat: quod ad maiorem eminentiam subleuatus fuerit, sciat talem præsentationem Deo gratissimam fore: quia Deus protestatur se eos summis præmiaturum honoribus, qui diuini cultus sunt propugnatores: *Si quis mihi ministrauerit, honorificabit eum pater meus qui in celis est*. Desideras munia Ecclesiastica, & præminentias, si eo fine, vt præluceas in Ecclesia Dei, tanquam fax accensa; sancta & laudabilis est tua cogitatio. Qui enim Episcopatum desiderat, dicit apostolus, *bonum opus desiderat*. Verum, si id facis turpis lucri gratiâ, vt de prouentibus Ecclesiæ ditescas, & tuos consanguineos locupletes reddas; in cultu verò diuino minus laborare satagis, frequentationem Ecclesiæ negligis, rebus tuis priuatis & profanis, Sacras actiones postponis, maximum æternæ damnationis periculum tibi accersis. Quemadmodum Heli Sacerdos, cum in templo Dei munia sibi commissa negligentius obiret, & ipse ingravi senectâ de sella corruens, miserè perijt, & in semen suum posthumum, Dei maledictionem euocauit. Nam dicit de illo Scriptura 1. Regum capite 2. *Nomen erit senex in domo tua omnibus tuis diebus, & pars magna domus tue morietur, cum ad virilem ætatem venerit*. Et quid adeo mali fecit iste Pontifex Heli, vt propter eius culpam maior pars domus ipsius intempestiue moritura, à Deo prædicetur, vtiq; semper in domo Dei præfens manebat? vtiq; non absentabat se vnquam? Sola negligentia est in causa. Ita Rupertus super hunc locum, scribit, inquit: *Quid hic scriptura nisi venerationem Sacerdotis accusat*. Negligens fuit in suo munere obeundo Pontifex Hæbreorum Sobna, & quas negligentie suæ poenas dedit? auscultate quid dicat Scriptura Isaiæ 22. *Ece Dominus asportari te faciet, sicut asportatur gallus gallinaceus, & quasi amicum subleuabit te, coronans, coronabit de tribulatione, quasi pilam mittet te in terram latam & spatiosam*. Quasi apertius diceret: Relegabit te Deus captiuum in Babylonem, & tuo te Sacerdotio exuet, vt qui antea tanquam gallus gallinaceus, superbix & arrogantia

Rupertus

Isaiæ 22.

etiam simulachrum, tibi gloriabundus complacebas, tuo tandem cultu pontificio spoliatus detumescebas; & qui antea tua illâ mitrâ aureâ, in qua erat magnificentia Dei, fastigiatus superbiebas, tandem tribulatione coronatus, à tuo illo fastu deprimaris; ac tandem, qui more ferculorum pompaticè incedeabas, tanquam volubilis pila, vltro citroque agitata, ad alia ex alijs exilia deporteris. Non igitur satis est, prælatum à domo Dei se non absentare, templo sæpius adesse, sed requiritur, vt proprijs humeris iugum Dei portet, & suâ pietate atque deuotione populo præluceat: quia & Oza Sacerdos arcam quidem Domini tetigit, sed quia illam proprijs humeris portare noluit, verum alienis, subito morte sublatus est.

Alterum in hodierna præsentatione priuilegium accepit sanctissima Virgo, vt omnia pericula à populo Christiano propulset. Elegans & huic loco accommodum Symbolum, detegendi imminetia pericula, reperio ex Antiquitate: pinxerat quidam columbam iuxta aquas obambulantem, & accipitrem volentem; apponendo lemma supra: Frustra, nam ista monebit. Propterea, quod columba circa aquas obambulantem, accipiter minime possit nocere, quia vmbram volitantis accipitris, aqua columbæ manifestat, admonens, vt fugiat intra petram periculum euasura. Plenus equidem hisce temporibus periculis est mundus, & hostis po-

tentia nondum vsque quaque infracta; nihil intentatum relinquit, vt in discrimen afflictam patriam adducere queat; & inuidus humanæ salutis dæmon circuit, vt populum Deo dilectum ab eius cultu auocet. Sed ecce fons crystallinus erupit, hodie in templo Dei, Augustissima celorum Regina, ad hanc quisquis hodie confugit, mox illâ vmbram insidiantis hostis monstrabit, quomodo eius pericula vitare possimus. Quod enim ferueant bella, & tumultus varij inter homines oriantur, non mirum: cum inter eos, mores, affectus, & linguæ, diuersæ reperiantur sed quis pacabit illos? sola Deipara. Ad hoc enim præsentatur in templo, vt omnia pericula futura, ne ex improviso eueniant, præsentet Christianitati vitanda: Gen. 32. *Lucebatur vir cum Iacobo tempore non exiguo*. Quid tandem? *Dimitte me inquit iam auro-ra est*. Ergone ideo lucæ finire debet, quia aurora exoritur? Ita profecto: Ad exortum hodiernæ auroræ in templo Dei, exoritur simul aurea hora, lites omnes, omnes colluctationes euanescent. Igitur ad hodiernam Sanctissimæ Genitricis præsentationem, vt aurea hora afflicta Christianitati, post tot calamitates feliciter illucescat, vos celestem auroram deuotis precatori animis, supplices festinate, Amen.

Gen. 32.

DIE SANCTÆ CATHARINÆ. CONCIO PRIMA.

Concupiscet Rex decorem tuum, quoniam ipse est Dominus Deus tuus. *Psalmus 44.*

Illæsa virginitas desponsat animas fideles Deo.

S. Ambro.

A Deo Deus Virginitatem dilexit, vt illam proprium habitaculum suum voluerit esse. quod testatur Diuus Ambrosius de officijs inquit. *Quanta est virginitatis gratia, quæ meruit à Christo eligi, vt esset corporale Dei templum, in quo corporaliter habitauit plenitudo diuinitatis*. placuit Deo è purissima virginitate nasci, placuit & in cælo sola virginitate conuersari: Virgines enim, inquit

scriptura, *sequuntur agnum quocumq; ierit*. Vnde Beatus Ioannes Apoc. 14. testatur se, illas vidisse in sublimi monte celestis patriæ, comitari agnum. Vidi inquit & ecce agnus stabat super montem Sion, & cum eo centum & quadraginta quatuor millia Virginum. quod considerans Diuus Gregorius super 3. Regum libro 5. dicit. *Bene in sublimi Vir ines esse dicuntur, quia quod naturam humanam supergreditur, in altissimo virtutum calmine fixum est*. Ac pro-

Apos. 14.

S. Gregor.

Gregorius
Nazianzenus

Ac proinde ut dicit Divus Gregorius Nazianzenus oratione de assumptione. *Dei sunt Virgines Sponsas Christi esse, quæ carna vincula cum sint alligatæ, non secundum carnem vivunt, sed natura ipsa excolescentes sunt.* Concupiscit Rex cælestis decorem Virginum, quia optimus est, Virginitas quoque optima, nec nisi in optimis reperiri potest; quod testatur Divus Gregorius super Ezechielem inquitens: *Sicem alius contempleretur, pretiosiora pignora, quæ sibi Deus elegit, & ex omnibus assumpsit, virginitate præcellerunt.* Fuit, inquit, in omni genere optimus Christus, & hic Virgo fuit: inter mulieres optima. **MARIA**, hæc fuit Virgo: in omni genere hominum optimus Pater Hieronymus, Virgo fuit: inter Apostolos Paulus per excellentiam Apostolus dicitur; & Virgo fuit: inter Martyres Stephanus & Laurentius, & hi Virgines fuerunt. Concupiscit Deus decorem Virginum, quia earum tanta dignitas est, ut cum omnibus rebus creatis comparari nequeat; ac proinde Deo immenso ac incomprehensibili sola digna, quæ ipsi placeat. Tetigit hanc veritatem Sapiens Ecclesiastici 26. *Omnis inquit ponderatio non est digna continentis animæ, ac si diceret: si virginem incorruptibile cælum appelles, non est digna ponderatio; quia incorruptibilitas cælorum procedit ex natura, Virginum ex continentia; acquirere autem perfectionem, maius est, quam habere. si cælesti regno virginitatem compares, non est digna comparatio: quia Virgines reginæ sunt, ut potest regis cælestis Sponsa, plus autem est reginam, quam regnum esse.* Si Angelum, voces, non est digna ponderatio: quia, **D. Hieronymus.** *Glossa 1. ad Corint. 7. dicit: Maior est victoria Virginum, quam Angelorum. Angeli enim sine carne vivunt, Virgines in carne triumphant, in Angelis enim virginitas necessaria, in virginibus spontanea & libera, ob solius Sponsi cælestis amorem existit.* Si partem Christi inclytam dixeris, non est digna comparatio: quia & omnes beati partes Christi sunt, quibus tamen virginitas altius meruit elevari. Altior proinde virginitati comparatio debetur, quod nimirum vera Virgo sit Sponsa Christi, filia Dei, vxor Spiritus Sancti, qualem hodiernam Beatam Catharinam fuisse ostendam.

Rem stupendam scriptura narrat de Abimelech, quod is eximiam Saræ pulchritudinem admiratus, & nimio eius captus decore: ecce mille argenteos ei donavit, ut velum emeret, quo miram vultus sui venustatem ac pulchritudinem contingeret: *Ecce inquit mille argenteos dedit*

fratri tuo, hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes qui tecum sunt. Sed quid causæ est, quod formosissimæ illius mulieris faciem venustam operiri voluerit? nonne melius erat decorem illius omnes intueri? ut in Angelica plane hominis pulchritudine, immensam Dei Sapientiam & omnipotentiam cuncti admirarentur, qui de vili costatam præstantem creaturam produxit. Respondet Tertullianus libro de velandis virginibus & Lypomanus in Cathena super Genesios cap. 20. *Ne inquit idem alijs contigisset, quod Abimelech, qui exarserat flammis amoris illius, & ne tantum Saræ decor sine velamine minueretur. lædit enim, palam omnibus sine verecundia proposita pulchritudo, & ipsa quoque læditur, nisi velum habeat ad retundendos circumspicientium carnis stimulos. Nam ut ait Cassianus lib. 6. cap. 6. Ultra naturam est, carne circumdatam carnis aculeos non sentire. quod pulchre tetigit. D. Augustinus libro de agone Christiano. Inter omnia inquit Christianorum tormenta, duriora sunt prælia castitatis, ubi continua pugna & rara victoria. Ecce iustus Abimelech noluit venustatem Saræ sine velo aspicere, ne eius nimio decore in anima lethali percutus caderet: non enim in nostra sanctitate & præterita castitate considerare debemus, inquit D. Hieronymus in Epist. ad Amanum: quia in hoc certamine nec Samsone fortiores, nec Salomone sapientiores esse possumus, & semper meminisse debemus, quod paradisi colonum de possessione sua mulier eiecerit. Quod fortiter perstringit Sanctus Bonavent. in suis opusculis: Vidi inquit Cedros Libani, id est magnæ contemplationis viros, & magnos prælatos Ecclesiæ, sub hac præsumptæ castitatis specie corruisse, de quorum casu non magis præsumebam, quam de Hieronymo & Ambrosio. Sed in hodierna die simile quid video: vidit cælestis ille Sponsus miram Beatæ Catharinæ animi pulchritudinem, planè in vestitu deaurato, circumdatam varietate: aurum enim illius erat divina charitas, solius Christi amore mirum in modum succensa, quæ anima eius fidelis sumopere exornabatur; varietas illius erat, maximarum virtutum perfectio, quarum splendore velut cælum stellis, ipsius relucebat conscientia: & ecce concupiuit decorem eius, posuitque velamen supra faciem eius, scilicet, Spiritum Sanctum, qui eam velut vxorem, in conservanda virginitatis continentia adiunaret, & ab omni impudici mundi corruptione protegeret. sine hoc enim velamine, nullatenus castitas in virginibus conservari potest, attestante id Spi.*

Tertullianus
& Lypomanus

Cassianus

D. Augustinus

D. Hieronymus

S. Bonavent.

Spiritu Sancto: quoniam inquit aliter non possem esse continens nisi Deus dederit. Hoc velamine protecta Beata Catharina, victricem carnem per virginalem pudicitiam, plus æstimans Christum habere sponsum, quam omnibus divitijs & honoribus abundantem in terris habere maritum.

Et quemadmodum Regina illa Saba, Sapientiæ atque gloriæ Salomonis famâ excitata, a finibus terræ cum argento & auro, & aromatibus, & gemmis, & multo comitatu ad ipsum venit; sic Beata Catharina a prima statim ætate, studia literarum cum fidei ardore coniungens, auditæ ex Dei verbo Christi Regis Sapientiæ, & gloriæ, pijs accensa desiderijs, in odorem currens vnguentorum eius, ad ipsum properavit, ferens secum charitatis aurum, argentum sapientiæ, odoriferam bonæ opinionis aromata, & pretiosas virtutum atque bonorum operum gemmas. venit cum multo comitatu, quia in fide, spe, charitate, & alijs innumeris virtutibus, quarum apparatu nihil pulchrius hominem stipare potest; venit in comitatu multo; quia in unitate Sanctæ Ecclesiæ, & Spiritus vnanimitate. Et quid te casta Virgo, ad hanc desponsationem filij Dei perduxit? non aliud certè, quam pulchritudo & diuinitas eius. pulchritudo Salomonis ab extremis orbis terræ partibus, Reginam Sabam in eius conspectum euocavit, quia dicit Scriptura. 3. Regum 10. *Omnis terra desiderabat videre faciem Salomonis; te pulchritudo Verbi incarnati in eius amplexum traxit. Sed felix sanè es: quia oculi tui regem in decore meruerunt videre: ipse siquidem est splendor gloriæ Dei, & figura substantiæ eius, qui creaturis omnibus speciem & decorem, ad suæ benignitatis arbitrium indulgit. Reginam Sabam palatium Salomonis magnificum, & diuinitas, videndi desiderio stimulabant; ut dicitur. 3. Reg. 10. Ibidem. Quæ cum ipsius sapientiam audisset, & vidisset domum, quam edificauerat, & cibos mensæ eius, & habitacula seruatorum, & ordines ministrantium, vestes, eorum & pincernas, & holocausta quæ offerebant in domo Domini: dixit ad Regem, maior est sapientia & opera tua, quam rumor quem audiui. Te verò magna in sanctitate Divinæ Catharinæ, diuinitas cælestis Regis, & eius habitatio, in æternam eius visionem stimulant, ut inter omnes æterni regis opes admirareris domum, quam sibi edificavit, Virginis scilicet Sanctissimæ matris suæ incomparabilem gloriam, cuius humilitate incensa, tuam castitatem soli Deo voueres: ut scilicet considerares men-*

se illius cibos, id est ineffabilia æternæ felicitatis oblectamenta, quibus terrena omnia aspernando, ut æternum frui posses, mereri cuperes. ut circumspiceret habitacula seruatorum eius, id est innumeros beatitudinis modos & gradus, de quibus dicitur Ioannis 14. *In domo Patris mei mansiones multæ.* ut sic, quod maiora in alijs cerneret præmia, te ipsam quoque ad maiora incitares merita, & virtutum incrementa: ut quemadmodum Regina Saba, multa attulit ad Regem Salomonem; tu quoque pariter in Angelica virginitate vivendo, multa Sponso tuo Christo, afferre curares merita, incomparabiliter maiora ab illo receptura præmia: merita enim Sanctorum in cælis, non modò sunt coæquata præmijs, sed etiam cumulatè superfluenter: ut dicitur Lucæ 6. *Mensuram bonam, & confortam, & coagitatam & superfluentem dabunt in finem vestrum.* Velamine igitur Virgines Spiritus Sancti velari debent, quæ carnis incontinentiam fugere cupiant: id est, verecundiam ubique præferre. Nam ut dicit Valerianus Maximus de verecundia. *Verecundia est inquit parens omnis honesti, magistra innocentie chara proximis, accepta alienis, omni loco omni tempore fauorabilem præferens vultum.* vnde Ecclesiastici inquit cap. 26. *Gratia super gratiam mulier Sanctæ & pudorata.* vnde cum Aristotelis filia interrogaretur, quidnam ex coloribus magis ei arrideret, respondit: *Optimus color est, quem ingenium gignit pudor.* quod fortasse didicit à parente suo Aristotele in politis dicente: *Plus homines erubescencia reamata, quam alia in perfectione capiuntur.*

Mirum refert scriptura. Genes. 24. de Sancta Rebecca; cum duceretur ad nuptias, & admoneretur, quod vir qui à longè videbatur, esset Isaac futurus eius maritus; ecce confestim nulla interposita mora, vultum suum cooperuit; quid causæ? quod etiam marito suo proxime futuro, præ verecundia faciem velabat? hæc certè: ut ostenderet se longè abesse ab aliarum leuitate, quæ videre omnia, & ab omnibus videri volunt. Veram Virginitatem seruare vis, etiam tum, dum ad templum causa deuotionis ad Sponsum tuum Christum eurus, velare faciem debes velamine Spiritus Sancti; pudore scilicet maculam nesciente. Nam & ipsa natura tot mirabilibus exemplis manifestè docuit, nihil magis castam puellam decere, quam verecundiam. refert enim Plinius libro. 2. Capite 17. cadauera virorum toties visa, fuisse super aquam natere, facie sursum respiciente; & minarum verò non nisi vultu ver-

Ioan. 14.

A

Lucæ 6.

Valerianus
Maximus.

Ecclesiastici

Aristotel.

Gen. 24.

Plinius.

tu versùs aquam conuerso : quo facto natura ipsa, verecundiam faminas maximopere decere, apertissime monstrauit. Hodierna Virgo Beata Catharina, nunquam sine velamine Spiritus Sancti ; nunquam sine verecundia incedere voluit, ideoque hostem vix humano vincendum modo, carnem scilicet ; fortiter superauit. Virgines enim verecundas, vt inquit Sanctus Ambrosius libro 1. de Virginitate : *custodia Domini grandi cura*. Testis est hodierna Catharina Sancta ex patrimonio ditissima, cum ei Maximinus sponderet diuitias, honores, regni denique ; communionem, si Dijs immolaret : constanter omnia respuit. Contempsit diuitias : *quia in vita cruciantur ; in morte deserunt, & in diuino Tribunali diuites ipsos accusant*, vt ait Sanctus Chrysostomus. Scribit Stobæus Sermonem 35. quod Phocion, cum ei Alexander Macedo centum talenta auri misisset, interrogauerit adferrentes, cur ex tanto Atheniensium numero, sibi soli ea mitteret, ipsique respondentibus, quia Rex te solum esse bonum virum existimabat, dixit : *quin igitur me post hac talem esse permittat*. Hoc ipsum fecit hodierna Martyr, diua Catharina, cui dum Maximinus munera multa promitteret, virtutem potius, quam hominem bonum facit, amplecti voluit : Christo in fide potius seruire eligens, quam etiam mundi honoribus & diadematibus exornari. Idcirco sub pedibus Sanctæ Catharinæ pingitur Rex coronam tenens, quasi calcatus, quo manifestè ostenditur, quod si homo nosset, quid curarum & miseriarum sub corona regia lateret, ne humi quidem iacentem tollere vellet. Vbi enim nunc sunt Coronæ Alexandrorum, vbi Dariozum, vbi Cyrorum ; vbi aliorum Cæsarum ? mors omnia calcavit, & in puluerem redegit, soli qui Deo in castitate & humilitate seruiunt, coronas immortales assequuntur. Vt dicitur Apocalypsis. 2. *Dabo tibi Coronam vitæ, & semper virentem & nunquam interituram*. Superauit & tertium hostem Beata Catharina : scilicet Dæmonem ; hoc velamine Spiritus Sancti protecta. Proponerat hic inimicus torques mundi libertatem, Christo mancipari, arduum esse suadens : suadebat caducas voluptates, fidei diuinæ, & religionis austeritatem obijciens ; ad extremum viuendi licentiam ingerebat, humano robore maiorem asserens : sed facrum velamen, Spiritus Sancti protectio, hæc omnia retundebat tela, vicit fortiter. Beata Catharina omnes istos dæmonis insultus, Virgines cælo similes esse sciens

proinde cælestem, & in terris debere vitam agere ; nec terrena, sed cælestia sapere. quod ipsimet gentiles laudabile censuerunt in Virginibus, dum Castitatis thesaurum hoc symbolo figurabant.

Depingebant egregiam quandam ac venustam puellam, capite cælum tangentem, cuius dextera salicis ramum ferebat, sinistra verò examen apum continebat, idque ideo ; quia salicis ramus, symbolum erat castitatis. Nam vt tradit Diuus Hieronymus, ex Medicorum sententia, super Caput 4. Zachariæ, *flos salicis, aquæ immixtus & ebibitus, carni petulantiam conepescit, ac veneri ardorem mitigat*. apum verò examen, significat otij fugam : apes enim summè laboriosæ, & otij inimicæ existunt. Caput insuper cælum tangens, denotabat Virginitatem propriam esse, vt ea quæ sursum sunt sapiant, non quæ super terram. Tali plane modo cælestis ille æternus pictor, Beatam Catharinam toti mundo depinxit, & diligenter in Ecclesiastica solemnitate, omnibus spectandam & mirandam proposuit : fuit enim in eius dextera, illæsa, animi & corporis castitas. Flos salicis aquæ immixtus & ebibitus, carnis petulantiam conepescit ; Beata Catharina dextera, si quis illam in patrocinium seruandæ suæ castitatis, toto animo inuocare & ebibere vult, non tantum carnis continentiam, conseruat in homine, sed & mentis puritatem ab omni fæda cogitatione liberam. Fuit in sinistra eius examen apum : etenim à prima statim ætate, literis & fidei ardore apprime instructa ; apes exemplo in pietatis exercitio, in virtutum propagatione, in Christiana religione promouenda nunquam cessabat. Ac proinde quia & carnem superauit per virginalem mundiciam, Diaboli versutias vicit per doctrinæ cælestis sapientiam, mundum, denique & omnes illius illecebras, per Martyrii tolerantiam ; meritò pro hac triplici victoria, triplicem coronam ei consueamus, quibus velut Sponsa cælestis Regis induatur : coronam scilicet de lilijs, coronam de violis, & coronam de rosis ; Corona de lilijs debetur castitati illius, etenim castitati cum lilio tria sunt communia, liliū imprimis habet candorem ; virginalis quoque pariter castitas, habet immaculatam pudicitiam decorem, quem etiam ipse Rex cælestis summo desiderio concupiscit : grata enim est virginitas & apud homines : nam vt refert Diuus Hieronymus libro contra Iovinianum, Romani tanto honore virgines prosequuntur, vt si Imperatores in curribus, triumphan-

tes, & de hostibus superatis, trophæa referentes, vestalibus virginibus obuiassent, eis de via cedere soliti essent. & meritò quidem : quia virginum triumphus de domita carne celebrior ac dignior erat, quam si de hostibus etiam infelissimis extitisset. Salomone id approbante. Proverbiorum. 16. *Melior inquit est patiens viro, forti, & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium*. Grata est apud Deum virginitas, vt dicitur Sapientia 4. *O quam pulchra est casta generatio cum claritate*.

Mirantur hic Doctores, cur Deus in veteri lege ex omnibus Tribubus non nisi Tribum Leui sibi elegerit, in qua maximè castimonia effulgebat : idcirco ex duodecim illis lapidibus, quibus rationale summi sacerdotis iusserat Deus exornari, tertius erat Smaragdus, in quo vt refert Diuus Hieronymus tomo. 3. libro de veste, Sacerdotali, & Abulensis super Caput, 28. Exodi, questione 12. Sculptum erat nomen, Tribus Leui. per quod sine dubio voluit Deus significare, eos quos sibi maiori vinculo copulat, castitate & animi puritate conspicuos valde esse debere.

Smaragdus enim, vt refert Valerius Maximus libro 4. de Smaragdo : castitatis symbolum est. Nam si quis illum secum deferens, veneri vacat, continuo rumpitur. Ecce quam grata apud Deum virginitas, vt Deus sibi soli virgines reseruare voluerit. Leui enim, vt docet Diuus Ambrosius, idem, notat, quod meus ex omnibus tribubus, tribum Leui Deus sibi elegit, vt ostenderet adeo sibi complacere in virginibus, vt quasi zelotypico amore ardens, velit virgines totas esse suas, totaliterque illas à se possideri : vt Iosue 4. Scriptura aperte indicat in-

quiens : *Non habebit Leui partem, nec possessionem cum fratribus, quia ipse Dominus possessio eius*. Vnde non est mirum, quod scriptura Apocalypsis. 14. referat, solas virgines scriptum nomen Iesu in frontibus gestare. *Habebant inquit nomen eius scriptum in frontibus suis*, quia grata est apud Deum virginitas, propter castitatis decorem, in quo cum lilijs candore conuenit. Habet adhuc liliū mirè perdurantem virorem ; Habet quoque virginitas perdurantem integritatis seu incorruptionis virorem, quia de illa dicitur

Sapientia. 4. *in perpetuum coronata triumphat, conquinatorum certaminum præmium vincens*. & quod est præmium conquinatorum certaminum ? fæda atque brevis voluptas carnis, & in momento transiens iucunditas, quæ tanquam caduca contemnens virginea castitas, lilijs instar perpetuam durationem sibi comparat. Tertiam adhuc

propriatatem liliū habet, suauem & bonum odorem ; & hac odorifera virtute, illæsa virginum castitas non caret, quia Christi Ecclesia continentia earum & sanctitatis odore repletur, ita vt nemo sit, qui hac pudicæ castitatis famam non oblectetur. Hic pulcherrimus odor allexit Deum ; vt ipse virginum dux esset. Ierem. 3. *Dux virginitatis meæ tu es*. Hic illæsa continentia odor, virgines æquales facit Angelis, ita vt propter hunc odorem, mirum in modum Angeli colant virginitatem ; vnde cum Beata Agnes nudata vestimentis ad lupanar duceretur ; non solum ipsius Virginei pudoris, protector affuit Angelus, sed & vestem staturæ suæ commensuratum, quæ operiretur, repente porrexit. Et quid illum ad hanc reuerentiam compulit ? odor illæsa castitatis. Hodiernæ verò Martyri Beata Catharinæ, quantam reuerentiam exhibuerunt Angeli ; audiamus historiam : in carcere detentam, his senis diebus fame cruciatam cibo reficiebant, & consolabantur. funestam illam atque formidandam Virgineis membris discerpentis, paratam machinam ; acutissimis gladijs plenam, Angeli fulmine concussam dissipauerunt. denique pretiosam virginei corporis extincti glebā, in monte Sinai, in sepulchro non humano, sed Angelico artificio preparato, reuenter collocauerunt. Propter illasam igitur castitatem debetur corona de lilijs hodiernæ Martyri, cuius exemplo excitimini virgines, vt velut pulcherrima lilia, & decorem, & incorruptionem, & suauissimum odorem spiretis ; quamdiu enim hæc tria in vobis reperientur, tamdiu velamen Spiritus Sancti ; super vos positum erit : quia Deus in corde vestro permanebit : tamdiu, & Angeli vobiscum conuersabuntur. Quod si & decor vester imminuatur, aut odor continentia evanescat, & Deus à vobis recedet, & Angeli à longè tantum apparebunt.

Testis est istius rei scriptura. Gen. 28. duo Propheta Ioseph & Iacob mira in somnis viderunt, Ioseph videbatur, quod eum clarissima Solis & Lunæ astra adorarent ; Huic verò ostensa est mirabilis scala, à terra usque ad cælum pertingens, in cuius summitate, Deus ipse sedebat, & per eam Angeli ascendebant & descendebant. Et ecce Iacob eadem postea reuersus viā, ducta vxore, Deum iam videre non potuit ; sed tantum Angelos, idque non pacificos, sed in modum exercitus pugnantes. Genesis. 32. *Castra Dei sunt hæc*. quid causæ est ? hoc certè : quia virginitas

tas digna est, ut ab insis astris colatur, digna ut familiares habeat Angelos: quamdiu igitur Iacob in castitate vixit, fuit ita Deo dilectus, ut presentem cerneret: ita Angelis gratus, ut quasi socii ad illum descenderent. Sed postquam in matrimonio amisit virginitatem, ecce Deus à conspectu ipsius recessit, nec amplius habuit Angelos socios, sed tantum defensores. Unde facile conijcere possumus, quantopere sit seruanda virginitas: quamdiu enim virgines sumus, etiam ipsi Angeli nos adorant. at ubi in castitate corrumpimur, iam Angelos debemus adorare. Vnde Apocalypsis 22. Cum Beato Ioanni Baptista, Angelus apparuit, non permisit se ab ipso adorari inquit: *Vide ne feceris, conseruus enim tuus sum.* & cur? quia Virgo fuit Beatus Ioannes, idcirco aequalis Angelo; at verò Genesis 18. Angeli visitantes Abrahamum, permiserunt se ab ipso adorari, quid causæ? utique Vir sanctus fuit? perdidit Virginitatem: ideo iam Angelis inferior erat. Hoc ego velamen Spiritus Sancti, pudicitiam scilicet illam & castitatem in hodierna Virginis festiuitate, virginibus pro strena offero, ut ipsemet Deus cum suis Angelis earum decorem custodiat. Sed debetur adhuc hodiernæ Martyri altera Corona de violis, propter celestis doctrinæ sapientiam, quæ omnes Demonis versutias & sapientum gentiliū errores elusit. Viola colorem celestem præferunt; & odorem delectabilem spirant, habentque refrigerandi virtutem, nec hiemali frigore corrumpuntur: hæc omnia in Beata Catharina reperta sunt. Fuit enim in illa diuinæ sapientiæ doctrina, per quam veluti per violas, celestem beatitudinem etiam ipsi tyranno constanter prænuntiabat. Viola hiemali frigore non corrumpuntur; sapientia Beata Catharina ab accersitis ubique doctissimis hominibus, vinci & superari non potuit. Viola vernalis inuolutionis prænuntia sunt; sapientia Beata Catharina futuræ beatitudinis gloriam, tanquam inuolutionis sæculi vernale tempus, ita gentiliū sapientibus prænuntiavit, ut mira eius subtilitate victi, ad vernalem salutis fructificationem sese liberè omnes inclinarent. Viola refrigerandi virtutem habent; sapientia Beata Catharina, futurorum speculorum, omnem tentationis æstum in mente fidelium, miram refrigerandi virtutem habet. Vnde Ioannes Roijardus scribit: propter hanc sapientiam Beata

Catharina, corpus in monte Sinai ab Angelis conditum fuisse: quia ibi quoque Deus, legis suæ sapientiam lapideis quondam insculpsit tabulis. Hanc ego sapientiam, omnibus sapientiæ cultoribus, in hodierna Sapientissimæ Virginis strena deferō: hoc vnicum optans, ut in suis magnis subtilitatibus, potius celestis beatitudinis quarant fructum, non humanæ vanitatis gloriam. Debetur adhuc hodiernæ Martyri tertia corona de rosis, propter Martyrii inuictam constantiam, quæ & mundi illecebras superauit, & de crudelitate tyranni læta triumphauit. Rosa duo habet, candorem & ruborem. Hæc duo in hodierna Virgine desiderabantur, ut Sponsus suo celesti plenè conformaretur: ut scilicet & decorem & ruborem haberet, quemadmodum ipsemet Sponsus, de quo Cant. 5. dicitur. *Dilectus meus candidus est & rubundus.* Sic planè in ista Virgine fuit decore illa Virginitatis, fuit candor celestis sapientiæ, fuit deinde & roseus rubor Martyrii, dum pro Christo sanguinem suum constanter funderet, quod purpurata & rubicunda effecta, planè passo in carne humana Deo conformaretur. His igitur tribus coronis, in celesti thalamo æternis nuptijs sociata martyr, & Virgo, Beata Catharina fulget, splendet in capite eius corona de lilijs, quia velut liliū intactum, suā puritate ipsos superauit Angelos. radiat corona de violis: quia celesti sapientiā omnem mundi sapientiā, quæ error potius est, superauit. Scintillat corona de rosis, maiorem in Virgine magnanimitatem denotans, quam humana capax esset natura. Ac proinde ad hanc magni Regis Sponsam hodiè tecurramus, ut cuius decorem concupiscit, eius meritis, nostra quoque exigua opera non dedignetur, ut inquam & castitatem in nobis suo patrocinio conferret, & sapientiam nobis eam implore, quā immensam Dei essentiam, & in terris cognoscere, & in cœlis oculolumine gloriæ eleuato, videre mereamur. Ut denique imbecillitatem nostram ita corroboraret, ut parati simus omnia pro nomine Iesu pati, cui laus & honor in sempiternum. Amen.

EODEM

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Nescio vos. Matth. 25.

Deus reprobos nescit scientia approbationis: scit autem scientia reprobationis.

Vetus Testamentum incomprehensam Deo omnipotenti scientiam attribuit: 1. Reg. 2. Deus inquit scientiarum Dominus est, & ipsi præparantur cogitationes. quæ verba duplicem sensum habent, vnum: quod Deus sit, Autor omnium scientiarum, quibus homines imbuantur. Sic exponit Dominus Bernardus, Serm. 13. in Cantic. ad initium. *Origo inquit fontium & fluminum omnium mare est: virtutum & scientiarum Dominus IESVS Christus.* Continentia carnis, cordis industria, voluntatis rectitudo, ex illo fonte est: non solū autem, sed & si quis callet ingenio, si quis nitet eloquio, si quis moribus placet, inde est: inde scientia, inde sapientiæ sermo; thesauri siquidem sapientiæ & scientiæ, ubi omnes absconditi sunt. Alterum sensum citata Scripturæ Sacre verba habent, quod Deus sit scientissimus, & quod rerum omnium perfectissimam notitiam habeat. Ita exponit Theodoretus, dum legit. *Deus cogitationum Auditor est:* nam quod Deus omnia videat, & perfectissime sciat, constat imprimis ex ipso nomine. *Deus id est:* omnia videns: Vnde Aegyptij Deum appellabant oculum mundi, eo quod mundum vniuersum suā acutissimā scientiā penetraret: teste D. Augustino Epistolā iij. ad Fortunatum: *Ego inquit dico, quod Deus oculus totus est, totus manus, & totus pes: quia omnia videt, omnia operatur, & ubique est.* Marius autem Victorinus tomo. 5. Bibliot. lib. 4. contra Arrium refert. Deum quondam non solum creditum fuisse mundi oculum, sed etiam in mundi centro constitutum, ut aspectu minimè versabili, omnia intueretur. Ad quod alludit Zacharias Cap. 9. *Dominus, inquit, est oculus hominum:* non quod Deus videat oculo hominis, sed quod videat hominem: quasi diuinus oculus totum hominem intueatur. Septuaginta autem vertunt. *Dominus respicit homines.* Chaldeus: *coram Domino manifesta sunt opera hominum, ac si oculis aperte omnia cernerentur.* Deinde constat eadem veritas ex Psal. 138. *Tenebræ inquit non abscurantur à te, & nox sicut dies illuminabitur: sicut tenebræ eius ita & lumen eius.* Hoc est, peccata occulta, & in tenebris commissa, non abscondentur, à te: quia non minùs tibi innotescunt, quæ nocturno tempore;

quàm quæ meridiano lumine peccata committuntur, si ad tuam notitiam referantur. Hinc Sapiens Ecclesiastici. 16. *Non dicas, inquit, à Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur.* Statimque rationem reddit: quia omne cor intelligitur ab eo. Sed ecce recrudescit hodiè illa stultitia, de impijs exarata, Psal. 72. *Dixerunt, quomodo sit Deus, & si est scientia in excelsis.* Et Psal. 93. *Dixerunt, non videbit Dominus, nec intelliget Deus Iacob.* quando in hodierno Euangelio, protestatur Deus, quod fatuas Virgines nesciat: *Nescio vos.* Quocirca ostendam, qualem sit istud nescire, & respectu cuius, in Deum cadere possit. Sacilegem forsitan ausum putaret, quispiam, Deo attribueret nescire, seu ignorantiam alicuius, cum omnia & singula etiam vilissima, secundum vltimas rationes individuales perfectissime cognoscat, ex illo 1. Ioannis 3. *Maiores est Deus corde nostro, & nouit omnia.* Nihilominus tamen, quod nescire in Deum cadat, sic concipite: quemadmodum se habet omnipotentia in Deo; ita & scientia: Non derogat diuinæ omnipotentia, aliquid non posse, teste D. Augustino Lib. 1. de symbolo Cap. 1. *Deus inquit est omnipotens, & cum sit omnipotens, mori non potest, falli non potest, negare seipsum non potest: quàm multa non potest, & tamen omnipotens est: & ideo omnipotens, quia ista non potest. Nam si mori posset, non esset omnipotens; si mentiri, si falli, si iniquè agere, non esset omnipotens.* Ita planè diuinæ omniscientiæ, non repugnat aliquid nescire. Scit equidem Deus omnes, qui ipsi in fide sancti, & timore seruiunt; at verò illos nescit, à quibus ignoratur. Ita declarat Apostolus 2. Timoth. 2. *Nouit Dominus eos, qui eius sunt.* & 1. Corinth. 14. *qui ignorat ignorabitur.* Quisquis enim impietati se mancipatum reddit, & viam iniquitatis ingreditur, ille excidit à diuina scientia. Quod eleganter elucidat S. Hieronymus in cap. 25. Matth. *Nescit ait, Dominus operarios iniquitatis, & licet virgines sint, & secundum duplicem intelligentiam, de corporis puritate, & de confessione veræ glorientur fidei: tamen quia oleum non habent scientiæ, sufficit eis pro pœna, quod ignorantur à Sponso.*

Rt 2

Verum

Scientia
in Deo
duplex.

Verum, paulò adhuc altius, vestrum. perspicacem attollite intellectum. Scientiam Dei prout terminatur ad creaturas, duplicem assignat D. Thom. 1. p. q. 14. ar. 4. & 3. p. q. 10. ar. 2 ad 2. Vnam simplicis intelligentiæ, alteram visionis seu intuitivam. Per primam Deus cognoscit omnia possibilia, vt docet S. Thomas in 3. Dist. 14. q. 1. ar. 2. q. 2. Deus, inquit, dicitur cognoscere simplici intelligentiâ, quæ sunt in potentia Dei, aut creaturæ; quæ tamen nec sunt, nec erunt, nec fuerunt. Per scientiam autem visionis, cognoscit Deus omnia existentia, pro aliquâ temporis differentiâ, vt docet S. Thomas loco citato, inquit: per cognitionem visionis, videt Deus, quasi præscientiâ omnia, quæ sunt, erunt, & fuerunt. Atqui iniquitas, reprobatorum, & pessimè in hoc sæculo viventium, neque cadit in scientiam Dei simplici intelligentiâ, neque in scientiam visionis, vt potè res summe mala, & diuinæ bonitati omnimodè repugnans. Ergo nescire cadit in Deum respectu iniquorum, vt merito illis exprobetur. Nescio vos. Sed mouebit forsitan non neminem, quoniam diuina voluntas, ab æterno elegit quosdam, qui felicissimâ illâ suâ præsentia, per omne æuum fruerebuntur, vt docet S. Thomas 1. p. q. 23. ar. 5. ad vltimum inquit: Cur Deus hos elegit in gloriam, & illos reprobaui, non habet aliam rationem, nisi diuinam voluntatem. Quod comprobatur Apostolus ad Romam 9. Antequam quicquam boni aut mali egressent, vt secundum electionem, propositum Dei maneret: non ex operibus, sed ex vocante, dictum est, maior seruiet minori. Quoniam inquam Deus ab æterno quosdam elegit, quosdam non, quomodo possibile est, vt non omnes videret. Proinde quomodo illi hoc attribui possit, quod solos bonos sciat, iniquos autem & reprobos nescit. Nihilominus licet Deus ex simplici affectu, quo suam increatam bonitatem amat, bonos & electos suos, destinauerit ad gloriam, non tamen illis voluit tanquam finem vltimum dare, nisi per merita: quæ illis simul voluit sine meritis: quia fundantur in gratiâ, quæ gratis datur, vt paulum fatetur Apostolus Rom. 6. Gratia, inquit, Dei est vita æterna. Cuius dicti Apostoli non est sensus, quasi gloria æterna, gratis detur in tempore, sine meritis: hoc enim Calvinisticum esset, & repugnans doctrinæ eiusdem Apostoli, qui alibi gloriam vocat brauium, Coronam iustitiæ; quia, videlicet ex iustitiâ debetur bonis operibus electorum. ideo Deus videns bona opera electorum, complacet sibi in illis, suâ scientiâ benignè illos intuens, & me-

rita illorum augens, iuxta illud Rom. 8. Scimus quoniam diligentibus Deum, omnia cooperantur in bonum his, qui secundum propositum vocati sunt sancti. At verò iniquos, quia in perpetuis sceleribus perseverantes conspiciunt, suum intuitum ab illis auertit, & scientiam de illis, quasi in quandam ignorantiam commutat, nescire illos volens, & vitia illorum se abominari cupiens. Et certè, si reprobos iniquitatem, cælestia lumina ita execrantur, vt eis lumen suum denegent. Perstebant in suâ obstinatione, durâ ceruice, Deo semper resistentibus Hebræi, & ecce in penam tanti criminis, tenebræ in quibus cæcutirent, eos obsederunt. Hierem. 4. Asperi inquit calos, & non erat lux in eis. Peccauit enormiter Babylon, Civitas quondam Idolorum, meretrix magna: & mox lumina cæli suum illis usum subtraxerunt. Isaia 13. Stella cæli & splendor earum, non expandent lumen suum, obtenebratus est sol in ortu suo, & luna non splendebit in lumine suo. Induratum fuit cor Pharaonis, cum ne signis quidem & prodigijs per Moysen & Aaronem factis, emolliretur, vt Deo obtemperaret in dimittendo populo Israël: & ecce ita densa caligo occupauit totam Egyptum, vt ne digitum ante se quicquam videret. Ezechiel. 32. Operiam calos, & nigrescere faciam stellas eius: Solem nube tegam, & Luna non dabit lumen suum, omnia luminaria cæli merere faciam. Noluit in suis iniquitatibus respicere Hierosolyma, & ecce in densas æternæ damnationis tenebras proiecta est Ioël 1. Sol & Luna obtenebrati sunt, & stella retraxerunt splendorem suum. Si inquam ipsa cæli lumina, impiorum maliciam intueri renuunt, quomodo omniscius Deus, suos ab illis oculos auertere non debet.

Ne tamen impij penitus à Dei scientiâ excidant, duplicem in Deo concipite scientiam, quæ vniuersam hominum & Angelorum multitudinem intuetur. Vnam approbationis, alteram reprobationis. scientia approbationis est, quæ Deus electos approbat in ordine ad vitam æternam, connotatque in obliquo actum diuinæ voluntatis, quo Deus efficaciter intendit tribuere electis vitam æternam, & eligit media efficacia ad illam. Sic expressè docet S. Augustinus, Libro de dono perseverantiæ Cap. 14. Vbi definiens prædestinationem sic dicit: Prædestinatio sanctorum nihil aliud est, quam præscientia, & præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur. In quibus verbis S. Doctor nomine præscientiæ, intelligit scientiam approbationis, quæ Deus sibi complacet in suis electis: nomine Præparatio-

Rom. 8.

Lumen
cæli
excitantur
in pietatem
hominis

Hierem. 4.

Isaia 13.

Ezechiel 32.

Ioël 1.

Scientia
Dei vna
approbationis,
altera reprobationis.

S. August.

nis beneficiorum, non intelligit præparationem, tenentem se ex parte prædestinati, videlicet ipsam gratiam, & alia dona, quibus ille ad æternæ vitæ consecutionem disponitur, & præparatur: nam talis præparatio, est effectus prædestinationis, & ideo nequit in eâ formaliter consistere prædestinationis; sed dicit præparationem tenentem se ex parte prædestinantis; videlicet Dei, prout nimirum Deus, dicitur se præparare ad agendum, in quantum practice per actum intellectus, qui est imperium, efficaciter imperat transmissionem creaturæ rationalis, per media, in vitam æternam.

Hac felicissimâ approbationis scientiâ, solos electos, solos in Dei timore viuentes, solos virtutibus & pietati de ditos, cognoscit, & ita elementer intuetur, vt nec à mundanâ vanitate eos seduci patiatur. Degebat iustus Loth inter fædidos Sodomitas, & tamen benignus Dei aspectus, ne illâ turpi contagione inficeretur, eum præseruauit. Nec in summis periculis veritantes, consolari tardat; proiecta erat ad tenebrosam carcerem S. Catharina, & ecce præsto solatium Dei affulsit: quia Christus Dominus multitudo Angelorum stipatus, ad eam in carcerem descendit, teste Carthusiano Sermon. 3. de Catharina: Ipse ait Christus, cum multitudine Angelorum, Virginum, sanctarum apparuit ei, dicens: Agnosce creatorem tuum ô filia, pro quo laboriosum subisti certamen, & constans esto, quoniam tecum sum. Quid est æterna maiestas, cur ita humiliaris? vt etiam ad vilissimum carceris domicilium descendere non recuses? sed

non mirum: ita enim Deus sibi complacet in bonis operibus nostris, vt ab homine fidei, & rectè viuente separari nolit: Ego inquit tecum sum. imò ne mortuum quidem iustum dimittit, sed Angelis suis honorandum tradit. Passa est Martyrium, pro Christi nomine Beata Catharina, audite Carthusianum, loco citato, quomodo post mortem ab Angelis honorata est:

Angeli, inquit, sanctæ Catharinæ corpus tulerunt, atque in monte Synas sepelierunt. Quia sicut de Memnone, coruorum similitudinem præferente scribitur, coruos aduolasse ad eius cadaver, vt similis sibi celebrarent obsequium, & vt fratris funus lamentarentur; ita homini probo, & in Christo morienti, etiam Angeli caelestes iusta persolunt.

Scientia verò reprobationis est, quæ Deus scrutatur omnia, sine adiuncto decreto voluntatis approbantis, & tali scientiâ, cognoscit omnes reprobos, & sceleratissime viuentes: cum enim Deus mala non diligat, sed odio habeat, ideo etiam malos homines reprobativè, non approbativè scit. Proinde nescit eos, per scientiam approbationis. Ne itaque in nos cadat istud ne-

scire Dei, unusquisque suspicet ad Dominum Deum, noli me reprobare à pueris tuis, sed scito, quia seruus tuus sum.

Idem qui
supra

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Matthæi. 15.

Quid per lampades intelligatur, & quale oleum necessarium sit, ostenditur.

Accensa lampades mirificè recreant, quia & Romana vetustas illis ad nuptiales actus utebatur, teste Plutarcho Problem. 2. Sed extinctæ supra modum affligunt; quia extremis laborare, imò & de vitâ suâ periclitari cogunt hominem. Sic Holofernes victorij insolescens à Principibus Syriæ, Mesopotamiæ, Libiæ, & Ciliciæ, cum accensis lampadibus salutaris est. Iudith 3. Tantusque metus Prouincis illi incubuit, vt vniuersarum urbium habitatores

Principes, & honorati, simul cum populo exirent obuiam venienti, excipientes eum cum coronis & lampadibus, ducentes iboros in tympanis & tibijs. Sed mox illis extinctis, dum profunda nox succederet, in tentorio ab vnâ imbelli faminâ miserè interijt: Apprehendit eam capitu eius, & percussit eum in ceruicem eius, & absidit caput eius. Iudith. 13. Hinc ex omnibus plagis, quibus Deus superbum Pharaonem, totamque Egyptum percussit, grauissimam esse putant Scripturæ

Ibidem 19

Sacræ

R. 3

S. Hiero. mationes, teste S. Hieronymo Epistolâ ad Celantium: *Pauca inquit admodum sunt, qui ita vitam suam irreprehensibilem esse velint, ut non libenter reprehendant alienam, tantag huius mali, libido mentes hominum inuasit, ut etiam qui procul ab alijs vitijs recesserunt, in istud tamen, quasi in extremum Diaboli laqueum incidant. Denigras tuâ stultâ locutione alienam famam, & ecce odium Dei grauius incurras Rom. 1. Sufurrone, detractores, Deo odibiles. Spolias proximum bonâ existimatione, & ecce charitatem, & ipsum Deum perdis, ut docet Sanctus Bernardus Serm. 28. in Cantic. Hoc vitium precipue destruit charitatem, quæ Deus est. Hinc Prophetâ Domini, maximum odium exercebat in detractores Psal. 100. Detrahentem secreto proximo suo, hunc persequer. quia à talibus Deus ipse recedit, cum totam Dei legem violent, ut docet Isidius in Leuit. lib. 5. cap. 18. Quisquis turpitudinem proximi reuelat, totius legis inuenitur transgressor. Fugit à talibus Christus Iesus, qui ne ipsum quidem Iudam proditorem suum, vnquam*

diffamare voluit, ut exemplo suo maxime in nobis charitatem proximi firmaret.

Quare Catholici mei, ne lampades nostræ penitus extinguantur, ne Regnum hoc florentissimum, per insolentiam licentiosæ viuendum, & intestina odia, pereat; ne temporanea bona rapinis militaribus absumentur, à Sanctis Patronis de super imploremus opem, ut misericors Deus, sanguine eiulatu, & miserabili afflictorum clamore, quasi de somno resuscitatus, lampadi huic, regno nostro, impertiat oleum seueritatis ad puniendam delicta, ut moribus antiquis, omnes Regi, & Legi præscriptæ obediunt. Redde oleum felicitatis & pacis, ut tibi à fidelibus tuis fideliter seruiatur, & per merita hodiernæ Martyris, concedenobis de oleo iustitiæ, ut iuste & pie viuamus, & sic nunquam in nobis, timoris & amoris tui, lumen deficiet.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Ne fortè non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. *Matth. 25.*

Homo proprijs meritis niti debet, ut salutem æternam consequatur, & vocationem suam certam reddat.

Craui inhumanitatis censurâ, quinque prudentes Virgines perstringendæ essent, quod alijs quinque sordalibus anxij, communicationem olei postulantibus: *Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur; penitus omnem denegauerint gratiam: cum Dei præceptum acriter urgeat, proximo in extremâ necessitate constituto, succurrendum esse. Ioan. 14. Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem. Immo, his Deus maxime suam misericordiam promittit, qui alienæ indigentia faciliè misereri sciunt. & solent. Matth. 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Cæterum, non video culpandas: quia sicut prudentia & pietatis elogiū est, non dare nocitura impetrantibus: qui enim furenti gladium porrigeret, in partem sceleris veniret. Ita pariter æquitatis est, non largiri proximo beneficia, quibus ipsi maxime egemus. Nam ordine charitatis, quilibet homo tenetur magis seipsum appetiatiue, & efficaciter diligere; quàm proximum, iuxta*

illud. *Matth. 22. Diliges proximum, sicut teipsum. Vbi regula amandi proximum, est tu ipse; regula autem potior est respectus habendus, quàm regulati. Hinc contra ordinem charitatis peccaret homo, si neglectâ salute suâ, incumberet alienæ, aut si pro salute alterius, desideraret in æternum damnari, vel beatitudine priuari. Sic determinat S. Augustinus lib. de mendacio. cap. 6. Si quis pro alterius vitâ, suam vitam perdit, non est iam diligere illum, sicut seipsum; sed magis quàm seipsum. Et licet Moyses, volens populo Israëlito peccati veniam impetrare, ex vehementi studio salutis Israelitarum, desiderauerit deleri de lib. vitæ, Exodi 32. Aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti. Quali diceret: potius me dele de libro tuo, quàm ut huic populo peccanti non parcas. Non desiderauit tamen absolute, cum non ignoraret, eum qui semel in libro vitæ scriptus est, nunquàm de illo excidendum: Sed per exaggerationem, & confidentiam filialem, idque ex suppositione impossibilis casus sibi*

sibi cogniti, locutus est ad Dominum. Deum. Quali diceret: si id fieri posset, & non repugnaret diuinæ præuisioni, aut ordinationi, quæ frustrari non potest, mallem, ut furor tuus in me conuerratur, quàm ut totum populum disperdas. Quia ergo indiscreta beneficiorum erogatio, plerumque danti nociua est, ideò prudentes virgines, negando oleum fatuis, merentur exculationem; non enim negant oleum de crudelitatis læuitiâ, sed de prudentiæ cautelâ. Ne & ipsæ postmodum, eisdem afficerentur incommodis: nam ubi proprium potest timeri detrimentum, bene prudentia reuocet elargiri beneficium. Sic censet Diuus Hieronymus inquit: *Non hoc Virgines prudentes de auaritiâ, sed de timore respondent, ite potius ad vendentes. Quocirca, ne veniente Sponso lampades nostræ extinguantur: ostendam hodiè, hominem Christianum, proprijs meritis niti debere, ut salutem æternam consequatur: & si hæc in illo deficiant, ad vendentes quantocyus festinandum.*

Vetus equidem, sed veritati maxime consonum proverbium, *Dij laboribus omnia vendunt. Si enim ad Deum nostrum oculos conuertamus, is hominem ad cælestes illas delicias, per sudores & assiduas anxietates ducere voluit: In sudore inquit vultus tui vesceris pane, donec reuertaris in terram, de qua sumptus es. Quid causæ? ut scilicet, quemadmodum ignis aurum purificat, sic temporanea tribulatio, animum hominis ad claram Dei visionem idoneum reddat. iuxta illud Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Hinc merito hodiè quinque virgines fatuas, à cælesti ianuâ repelluntur, quia earum fatuitas, nimium somno indulgebat: Dormitauerunt omnes, & dormierunt. Vbi teste S. Bernardo tom 5. Sermone de decem Virginibus, per virgines, fatuas, intelliguntur peccatores: qui in hac vitâ negligunt ornare suas lampades, id est, conscientias peccatis aggrauatas. Quibus hanc socordiam exprobat Dominus Psal. 49. Arguam te, & statuem, contra faciem tuam. id est, totam vitam tuam, quidquid cogitatu & actu peccasti, ante mentis tuæ faciem adducam, & loquar: Hæc fecisti, & tacui.*

Sed misericors Dominus, proposuit nobis hodiè vendentes, apud quos oleum ad ornandas lampades possumus emere: ite ad vendentes, & emite vobis. *Matth. 25. vbi Fernandus, Visione trigesima secundâ, sectione tertiâ, per vendentes, intelligit Sacerdotes, qui gratiam Sacramentorum fidelibus ministrant, & ex ijs, quasi ex in-*

fusorijs, instillant in eorum mentes. Vocantur autem vendentes ideò, quoniam pro infusione gratiæ, penitentiam tantum pretium exigunt. Bella equidem ratio: quia & ille summus Sacerdos Christus Iesus, ad emendam gloriâ æternam, vocat vnumquemque nostrum Isaia 55. Omnes inquit sitientes venite ad aquas, & qui non habetis argentum, properate, emite, & comedite.

Sed quidnam obsecro illud est, pro quo Deus iubet nos gloriâ æternam emere. Respondet Scriptura Sacra Ezech. 18. esse propria merita vniuscuiusque. *Sicut inquit anima, quæ peccauerit, ipsa morietur; sic anima quæ iustitiam fecerit, sola saluabitur. Palam faciens: quod sicut nemo damnatur sine demerito; ita nemo saluetur sine merito, & bono opere. Nam sicut se habet æterna damnatio respectu impiorum; ita vita æterna respectu iustorum: unde sicut æterna damnatio, datur impijs pro merito malorum operum; ita vita æterna datur iustis pro merito bonorum operum.*

Sic determinat S. Augustinus Epist. 105. ad Sixtum. *Sunt inquit merito peccati, tantum stipendium redditur mors; ita merito iustitiæ, tantum stipendium, vita æterna. Et clariùs enucleat Apostolus Rom. 2. Deus inquit reddet unicuique, secundum opera sua: ijs quidem, qui secundum patientiam boni operis, gloriam, & honorem, & incorruptionem querunt, vitam æternam.*

Si ergo unicuique Deus, retribuere vult, secundum opera & merita eius, dubiò procul in assequendâ gloriâ æternâ, neminem alienæ virtutes subleuabunt, si proprijs destituatur meritis: Nam licet Christus Dominus, meruit nobis non solum vitam æternam, sed etiam omnia dona gratiæ, quæ ad consecutionem vitæ æternæ necessaria sunt. Ut docet S. Thomas in 3. p. q. 8. Probans Christum gratiam, capitis influere in omnes fideles ex eo: quia sicut in corpore humano, omnia membra participant spiritus animales, & motiuos, à capite, per influxum proprium & realem; ita in Ecclesia omnes fideles participant dona gratiæ à Christo per influxum moralem, quatenus ille omnibus meretur gratiam & benedictionem. At verò nemo hominum, quantumvis Sanctus & gratus Deo, potest alteri de condigno mereri gratiam, aut gloriâ. Cuius ratio euidentissima est: quia non possumus aliquid de condigno mereri apud Deum, nisi interueniente pacto, & promissione Dei, iuxta illud Diui Augustini Serm. 16. de verbis Apostoli: *Debitur inquit nobis factus est Deus, non aliquid accipiendo,*

Sacerdotes cur vendentes appellantur.

Isaia 55.

Ezech. 18.

S. August.

Rom. 2.

Christus nobis meruit omnia dona gratiæ.

sed quod ei placuit promittendo. Deus autem non promissit nostris operibus mercedem respectu aliorum, sed tantum respectu nostri, proinde nemo potest alteri de condigno mereri, sed tantum sibi. Sicut determinat Apostolus 2. Corint. 5. *Vnusquisque referet propria corporis, prout gessit, siue bonum, siue malum.*

Hinc Phariseis, & Sadduceis, in sola promissione Abraham facta confidentibus, quasi ob eius merita perituri non essent, licet nullis proprijs fulgerent, respondit S. Ioan. Matt. 3. *Ne velitis dicere inter vos, Patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quoniam potens est Deus, de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Quasi diceret: ne gloriemini, quod genus Abraham sitis: quasi ob hoc solum perire non debeatis. Quia licet verum genus Abraham nunquam peribit, hoc est, filij secundum spiritum, qui fidem Abraham bonis operibus imitantur, filij tamen secundum carnem tantum, quorum nulla sunt bona opera, peribunt. Sic exponunt Caietanus & Euthymius:*

*Fides, quod Deus curam haberet filiorum Abraham, ne perirent, erat vera, quantum ad Abraham filios secundum spiritum, hoc est, imitatores fidei Abraham; falsa autem, quantum ad Abraham filios secundum carnem. Proinde vana est eorum opinio, qui in solo nomine Christiano confidunt, putantes se sine operibus saluari posse: quia licet bonum sit gloriari de nomine Christiano, sed optimum, vivere, ut decet Christianum. Bonum sperare in fide filij Dei, cuius genus sumus; sed optimum & necessarium, ut simul cum operibus sit nostra spes, nostra confidentia. Quoniam Saluator noster, non fidei nuda, sed bonis operibus adornata, vitam eternam pollicitus est. Iere. 7. *Vnusquisque pro operibus suis mercedem recipiet.**

Si mercedem: igitur ex iustitia? proinde homo non aliter potest sibi comparare vitam eternam, nisi per bona opera, in gratia, & cum gratia Dei facta. Et licet inter nostra opera bona, & vitam, si spectemus durationem temporis, nulla videatur esse proportio. Rom. 8. *Non sunt condigne passionibus huius temporis, ad futuram gloriam, quia futura gloria eterna est, nostra vero opera momentanea. At vero si spectemus gratiam, a qua procedunt nostra opera meritoria, iam inter illa & gloriam celestem datur proportio: quia gratia, est semen gloriae; ut docent Theologi. Proinde sicut sufficiens est proportio inter semen, & arborem; ita inter gratiam & gloriam ex illo 2. Corint. 4. *Id quod in presenti est momentaneum, & leue tribulationis no-**

stra, eternum gloriae pondus operatur in nobis.

Vnde vita eterna, vocatur corona iustitiae 2. Timot. 4. *Reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi dominus, in illa die iustus iudex.* Quia ex meritis, & propter merita confertur, seruat ordine iustitiae commutatur, & distribuitur. Nam, vnusquisque pro quantitate meritorum, maior aut minor portio tribuitur. ut docet D. Augustinus lib. de natura & gratia cap. 2. *Non est aut inustus Deus, qui iustos fraudet mercede iustitiae.* Quia tamen ipsa merita, quibus debetur corona iustitiae, habent vim suam ex gratia Dei, & gratia Dei datur ex misericordia Dei, ideo beatitudo eterna, quae tribuitur iustorum meritis, vocatur etiam corona misericordiae. Psalmo 102. *Qui coronat te in misericordia, & miserationibus.* Non quidem respectu ipsorum meritorum, (quia illis datur ex iustitia) sed respectu nostri, quibus ipsa quoque merita, ex misericordia concessa sunt, ut docet Concil. Trid. Sess. 6. cap. 15. iniquens: *Eam esse Dei benignitatem, ut ea voluerit esse nostra merita, quae sunt ipsius dona.* Quod statim comprobatur D. Augustinus Epistola 105. *Cum Deus coronat nostra merita, non coronat nisi sua dona.*

Sed video, iam infascinauit mentes hominum illa sententia, quia efficax electio ad gloriam, facta est ante prauiam absolute futura merita saluandorum. Quemadmodum docet Apostolus Ephes. 1. *Elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus Sancti, & immaculati in conspectu eius in charitate, qui praedestinavit nos in adoptionem filiorum, per IESVM Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suae, in laudem gloriae gratiae suae.* Ex quo loco S. Augustinus libro de Praedest. Sanctorum infer: *Elegit inquit, ut essemus Sancti, ergo non quia futuri eramus: ideo quippe tales futuri eramus, quia elegit ipse praedestinas, ut tales per gratiam eius essemus.* Ex quo loco inferunt aliqui, si ergo praedestinatio facta est ante prauiam merita, dubio procul ad assecutionem gloriae aeternae, non erit opus ullis meritis. Nam Deus eo modo facit in tempore; sicut faciendum ordinavit ab aeterno. Proinde si ab aeterno elegit ad gloriam sine prauiis meritis, & in tempore eandem dabit sine illis.

Non diffiteor, subtilem hunc esse discursum; sed non bene intellectum: si enim consideremus gloriam eternam absolute, ut donum quoddam gratuitum, fateri omnino debemus, praedestinationem ad illam electorum, antecessisse prauiam merita; si autem, spectemus eam, ut mercedem, & coronam iustitiae; sic pra-

Tim. 4.

S. August.

Nostra merita ex gratia a Deo vim suam habent. Psal. 102.

Concilium Tridentinum

S. August.

Ephes. 1.

S. August.

Electio ad gloriam in quo sentio facta esse ante prauiam merita

destinatio ad illam, facta est ex prauiis meritis. Vnde verissimum est, quod Deus non aliter perficiat opus in tempore, quam in sua aeterna voluntate dispositum habeat. Sed quia gloriam ut mercedem, & coronam iustitiae, ab aeterno disposuit, dare propter merita; ideo & in tempore nemini illam dat, nisi propter merita. Quod manifeste ostendit Concil. Trident. Sess. 6. cap. ultimo, ubi sic dicit: *Bene operantibus vsque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita eterna, & tanquam gratia filij Dei, per IESVM Christum misericorditer promissa, & tanquam merces ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter reddenda.* Et comprobatur S. Ambrosius de vocatione gentium cap. 10. iniquens: *Deus ergo, quos elegit sine meritis, dat etiam, ut ornentur meritis.* Falluntur itaque, qui pro obtinenda aeterna gloria, bene operari negligunt, cum sine proprijs meritis, impossibile sit hominem saluari. teste S. Chrysostomo homil. 79. *Nullus inquit nostrum adire poterit, nisi cum operibus, cum quibus inueniri erimus.* Quod recte edisseruit Propheta Domini Ps. 128. *Fructus laborum tuorum comedes, quia cum aeterna gloria, sit merces, non debetur nisi laboranti, & bene operanti.* Hinc mirabitur non nemo, cur Sancta Catharina, sub forma Reginae depingatur, coronam habens in capite. Antonius ex Hugone.

Deus eo modo facit in tempore, sicut in aeterno facit, ut aeterna faciat in tempore ordinavit.

Concilium Tridentinum

S. Ambro.

S. Chryso.

Psalm. 128.

S. Catharina quare pingitur cum corona.

centet ideo, quod fuerit Regis filia: Catharina inquit Regis Castiliae, parentibus vnica, cui orbata in regno, & diuitijs, successerat. Antonius de Escobar, putat ideo: quia fuit Martyr, cui debetur regnum, & consequenter corona regia Matt. 5. *Beati qui persecutionem patiuntur, quoniam ipsorum est regnum caelorum.* Sed verissimilius existimo, ideo B. Catharinam in coronam pingi, quia ad aeternam gloriam, licet esset intemerata virginitatis, per summos labores & Martyrij cruciatus progrediebatur, quam velut coronam iustitiae, in praemium accepit.

Quare & vos Catholici mei, ne in opere salutis vestrae segnes efficiamini, alienis tantum fidentes meritis: quia sicut tempore Babylonicae captiuitatis, Ieremias Propheta Sanctus, peccatores iuuare non potuit, dicente Domino, *ne oraueris pro populo isto, quia non exaudiam.* Sic in die iudicii, aliorum virtutes, non poterunt subleuare aliorum vitia, sed per bona opera, ita contendite, ut vocationem vestram certam faciatis, & tunc propter vestra merita, reddetur

vobis corona iustitiae, quam Deus ab aeterno sine meritis praeparauit.

✠(+)✠

EODEM DIE CONCIO QUINTA.

Prudentes Virgines acceperunt oleum. Matthaei 25.

Aperitur modus dignoscendi prudentes virgines a fatuis.

Ar non postrema censeretur, prudentem & sapientem hominem, a stulto dignoscere. Quatuor id potissimum modis inuestigare solent homines: primo, ex ipso vitae exitu: si enim quispiam diuturnum antea vitae spatium, in Dei obsequio transegit, & in Dei timore ultimam vitae periodum clausit, prudentem; si autem in mundi vanitatibus, dies vitae suae consumpsit, stultum esse reputant. Quod deducunt ex illo fundamento, Prou. 1. *LXX. Sapientia foris praedicat. LXX. vero, & plures ex patribus legunt: Sapientia in exitu canitur.* Hanc versionem Saluianus Massiliensis lib. 4. ad Ecclesiam ita premit. *Quo vtiq; ostenditur, licet salutaris sit in omni aetate sapientia; praecipue tamen omnes, in exitu suo debere esse sapientes: quia sapientia in exitu canitur: id est, laudari penitus antea aetate prudentia non*

merebitur, nisi bono sine claudatur. Secundo, inuestigant hoc ex oblectationibus hominum; qui enim solis rebus honestis, delectatur, gaudium in Domino modestum, temperatum, & ad optimae rationis ac probitatis leges compositum habens, ille censeretur Sapiens; qui autem temporaneis nimium indulget oblectamentis, stultus aestimatur. Ita grauissimus Seneca describit lib. de vita beata cap. 12. *Sed nihilominus illi ipsi stulti, & inaequales, & sub ictu poenitentiae positi, magnas percipiunt voluptates, ut fatendum sit, tam longe tunc illos ab omni molestia abesse; quam a bona mente, & quod plerisque contemnit, hilarem insaniam insanire, ac per risum surre. At contra, sapientium remissa voluptates, & modestae, ac penitus languidae sunt, compressae, & vix notabiles, ut quae neque accersit veniant, nec quam-*

Homo sapiens a stulto quatuor modis dignoscitur.

Prouer. 1.

LXX.

Saluianus.

Antonius de Escobar.

Matt. 5.

Seneca.

ad per se accesserint, in honore sint, neq. vilo gaudio percipientium exceptæ. Miscens enim illas, & interponunt vitæ, ut ludum iocumq. inter seria. Elegantiùs exponit Greg. Nazianz. Oratione in Pentecost: inquit: Nec feriari nostrum, quidquam est aliud, quam animæ thesaurum aliquem earum rerum condere, quæ firmæ sunt & stabiles, & manibus tenentur, non autem suffugiunt & dilabuntur. Vnde merito Salomon à diebus vanitatis suæ, in se reuerfus dicebat: Risum reputavi errorem, & gaudium dixi, quid frustra decipit? Ecclesiastici 2. Et quomodo risum à natura homini datum, absolute damnat? potissimum cum illius opifex Deus dicatur. Genes. 2. 21. Risum fecit mihi Deus. Quomodo gaudium deceptionem appellat, cum ad gaudium & letitiam discipulos inuitet S. Paulus. Philipp. 3. De cetero fratres mei gaudete in Domino. Ne miremini: aliud est ad morem seculi importune & intempestive gaudere: aliud decenter & bono risu præditum; aliud in cachinnationem, & immoderatam hilaritatem esse effusum, dum non cuiuslibet risus, sed boni tantum opifex Deus signatè dicatur. Ita resoluit S. Chrysost. homil. 15. in Epist. ad Hebr. Et quid malum est risus? inquit, non est malum risus, sed malum, quando sit importuno tempore, & immoderate. Risus enim inditus est nobis, ut quando amicos post multum temporis viderimus, hoc saltem: quando aliqui delinquentes, & timentes, ut resoluamus eos risu, non ut cachinnemur, & semper rideamus. Tercio colligat hoc ex diuersa hominum contemplatione: qui enim in assiduâ rerum contemplatione fixus est, eum prudentem esse putant; qui vero terrena speculatur, eum stultum reputant. Quod deducunt ex illo Ecclesiasti. 2. Sapientis oculi incipit, stultus in tenebris ambulat. Quasi omnino ex animi oculis, sursum, & cælestia aspicientibus, vera prudentia; ex obtutu autem, in hæc extrema vergente, hominis stulticia elucescat. Ita exponit S. Hieron. in citatum locum, inquit: Qui in perfectum virum peruenierit, & meruerit, ut caput ipsum Christus sit, oculos suos semper habebit ad Christum, & eos in sublime eleuans, nunquam de inferioribus cogitabit. Quartò deniq. venantur hoc ex diuersa circa domum habita curâ. Vnde Salomon sapientem mulierem à stulta, solâ domus administratio ne discernit. Prouerb. 1. Sapienter inquit, mulier domum suam ædificat, insipiens extructam quq. manibus destruet. Glossa exponit: Sapienter mulier, boni actus ædificat domum; stulta autem male operando destruit. Tyrannus commentatur: Sapienter mulier ædificat domum suam, saluando & ampliando eam. Qualis fuit Abigail,

quæ Nabal maritum, & totam domum suam, à cruenta sanguinis effusione, & ultimâ ruinâ, prudentiâ singulari præseruauit. 1. Reg. 25. Benedictum Dominus Israël, qui misit te hodie in occursum meum, & benedictum eloquium tuum, & benedicta tu, quæ prohibuisti me hodie, ne irem ad sanguinem, ut visceres me matrem meâ. Propter quod sacra pagina, magnam illi prudentiam attribuit, inquit: eratq. illa mulier prudentissima, & speciosa, ibidem. Stulta vero mulier, destruit domum, non ampliando; sed eradicando familiam. Qualis fuit impia Iezabel, quæ destruxit domum suam, quia Regem Achab, ad idolatriam perduxit: Et abijt, & seruauit Baal, & adorauit eum. 3. Reg. 16. Prophetas Domini interfecit, Eliæ Viro Dei mortem intencare ausa: Misit Iezabel nuntium ad Eliam, dicens: hæc mihi faciant Cy, & hæc addant, nisi eras hac hora posuero animam tuam, sicut animam vnus ex illis. 3. Reg. 19. Cum ergo facile cognoscatur differentia, inter virum Sapientem, ac insipientem; inter mulierem prudentem, & stultam: ideo ego in hodierna festiuitate Beata Catharinæ Virginis, & Martyris, ne à proposito sacri Evangelij recedere videar, modum dignoscendi Virgines prudentis à fatuis ostendam. Lydium lapidem, dignoscendi prudentem Virginem à fatuâ, oleum assignat, hodiernum Euangelium inquit: Quinq. fatue acceptis lampadibus, non sumperunt oleum secum; prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. Vbi ob abundantiam olei, quinq. Virginibus prudentiam tribuit; ob defectum eiusdem, aliis quinq. stulticiam imputat. Quinq. autem ex illis erant prudentes & quinq. fatue. Ergo Virgo quæ oleum Sponsi affert, acceptabilis fit, quæ autem oleo caret, repudiatur. At quodnam est obsecro istud oleum, illudne exoticum, quo Virgines mundi frequenter inunguntur. Absit: hæc enim improba fuit antiquitatis consuetudo, ut vnguentis & odoramentis ad delicias vteretur; in Lege autem Evangelicâ; procul hæc vanitas à Virginibus esse debet, ut docet, Clemens Alexandr. lib. 2. Paedagogi Cap. 8. Spiritus inquit femina Christum, qui est regalis vnio, non vnguenta. Vbi statim laudat illas ciuitates, quæ vnguentarios, hoc est vnguentorum artifices à se procul expulerunt Ne virilitatem inquit ipsam effeminarent: sicut enim bos funibus; ita etiam intemperans suffibus, & vnguentis, & suauolentibus coronarum odoribus, trahitur. Non decet populum Christianum, vnguentis ad delicias uti: quia fatuam dissolutionem indicant, teste D. Ambrosio lib. de Heliâ & Ieiunio cap. 10. Vnguento inquit

inquit se vngunt, qui corpori odori gratiam quaerunt: sed & illa vnguenta illecebras mouere consueverunt. Acridius id perstringit D. Chrysost. concione 1. de Lazaro. Te inquit non oportet olere vnguentum, sed spirare virtutem. Nihil immundius animâ, quoties corpus talem habet fragrantiam. Corporum enim ac vestium fragrantia, arguit intus latere animum graueolentem atq. immundum. Cum enim Diabolus aggressus euertit animam, omniq. vitiorum genere compluerit: tum in corpore suæ corruptionis, lectum oblinis vnguentum. Et merito quidem: quoniam ex immodico vnguentorum vsu, ardor libidinis in homine accenditur. Refert enim Niceas de Commodio Imperatore, quod cum aliquando grassante peste, vnguentis vsus esset, exinde ad libidinem ardentiores flammæ conceperit. Si ergo vnguenta, ad pestem corporis præcauendam adhibita, diuore animo libidinis pestem conciliant; quid vnguenta solius gratiâ voluptatis comparata. Hinc Abraham, cum filijs Ceturæ, noluit suam hereditatem communicare: Et separauit eos ab Isaac filio suo. Genes 25. quia Cetura, interpretatur odorifera, indignum autem est, ut ad cælestem hereditatem admittantur, qui delictiosis odoribus perfunduntur. Hoc enim qui facit, teste Lactantio Firmiano, lib. 6. diuinar. Inquit: cap. 22. insipiens, ineptus, & nihil est, & quem ne odor quidem virtutis attingit. Et quod magis vana pigmenta, atq. vnguenta erubescant Virgines, considerate vel ipsos gentiles, quantoperè illi hanc odorem, & vnguentorum luxuriam detestati sunt. Diogenes ille Cynicus, cuidam calamistrato & vnguentato; Caue inquit, ne capitis odor, sit vitæ sator. Zeno teste Lærtio in eius vitâ, cum in circo hominum amicè fabulantium, quendam vnguentatum animaduertit, aiebat: Qui hic mulierem oleat. Vespasianus Imperator, Auctore Suetonio in eius vitâ cap. 8. adolescentem quendam vnguento fragrantem, & sibi pro impetratâ præfecturâ gratias agentem; nutu aspernatum, grauiter obiurgauit, dicens: maluisses si allium oboluisses: & ob hoc solum, concessam dignitatem, ac diploma reuocauit. Vnde rectè Plinius lib. 13. Naturalis histor. cap. 3. de vnguentis loquens: Næ est inquit, materia luxûs, & cunctis maxime superuacui. Statimque rationem reddit: quia aliæ deliciae, paulisper durant, vnguenta vero illico expirant, & suis moriuntur horis. Non talia vnguenta decet Virgines Christianas, sed potius illud pretiosum, quod MARIA effudit super pedes IESV. Maria ergo accepit libram vnguenti pretiosi.

& vnxit pedes IESV, & domus impleta est ex odore vnguenti. Ioann. 12. Cur obsecro, pretiosum appellat Euangelista illud vnguentum? causam arbitror: quia in illo adumbrabatur contritionis vnguentum, Sic interpretatur S. Bernardus Serm. de Magdalena: pretiosum inquit, contritionis vnguentum, quo non solum terrena domus, sed etiam cælestis aspergitur. Quibus autem ex aromatibus, pretiosum istud vnguentum elaboratur? audite S. Bernardum citatum: vilissima inquit, sunt species, de quibus conficitur, & magna earum copia inter nostros hortulos poterit inueniri. Peccata igitur nostra, plantata in conscientijs nostris, quorum numerositas præ multitudinem numerari non potest, species eius sunt: Ipsa igitur in mortariolo penitentiae, macerationis pistillo contusa, & resperla discretionis oleo, doloris igne supposito, & in aheni disciplinæ cocta, vnguentum exhibent pretiosum, & acceptum pedibus Saluatoris. En quomodo peccata graueolentia, si doloris igne decoquantur, suauissimum efficiunt vnguentum, cuius odore, militans pariter, & triumphans Ecclesia repletur. Tale oleum, quæ Christo præsentat Virgo, prudens est, & ad nuptias Sponsi cælestis admittitur.

Placuit Beata Catharina Christo, quia oleum in vasis eius non defecit. & quidem oleum pretiosum, quia regale: de quo, Spiritu diuino locutus est David Psal. 44. Myrrha, & gutta, & casta à vestimentis tuis, à domibus eburneis, ex quibus delectauerunt te filia regum, in honore tuo. Quasi diceret: sicut olim Hebræorum filia, suos reges aromatibus deliniebat, ita & Regum, id est, iustorum animæ, te suarum virtutum odoribus oblectabunt. Ecce hodierna Martyr, Regum filia, oblectauit cælestem Sponsum oleo Sapientiae, quæ sanctitate magis; quam regis stirpe clara, plus virtutibus, quam formâ polens. Maxentium Cæsarem, Christianos ad idolorum cultum cogentem, liberè reprehendit, & Martyres præmij spe confirmat. Quinquaginta Philosophos disputando vicit, ita ut conuersi, pro Christi nomine, quod impugnauerunt, mori non dubitarent. Faustina Maxentij coniugem, Porphyriumq. militum magistrum, cum ducetis mille virorum in fidem Christi recepit. Quomodo obsecro, tam pretiosum Sapientiae oleum, in S. Catharina deficere debuit, cum Sapientia, ut potè cognitio rerum æternarum nulli defecui, & corruptioni obnoxia sit. Pluit ad hæc vsque tempora, de sacro eius tumulo

S. Chrys.

Ibidem.

1. Reg. 16.

Ibidem.

Vnguenta ad libidinem incitant.

Gen. 25.

Lactantius Firmianus.

Matth. 23.

Gentiles vnguenta detestabantur.

Diogenes.

Lærtius.

Vespasianus Imperator vnguentis incensabat.

Clementis Alexandrini.

Clementis laude dignum, quod vnguentis non admittunt.

Plinius.

Ioann. 12.

S. Bernardus.

Idem quod supra.

Psal. 44.

S. Catharina quinquaginta Philosophos disputando vicit.

Ducentos viros ad fidem conuertit.

oleum ex
tumulo S.
Cathari-
nae hucuf-
que fuit.

Sapientia
mundana
ad salutē
nō prodest

Gregor.
Nazianz.

Minerva
cū in cæ-
lo locum
negatus.
S. August.

Concio Quinta

multo oleum hoc pretiosum, ut de illo re-
cipiant mundi Philosophi, eoque impin-
guati, Sapientiae incarnatae mysterium a-
gnoscant: quoniam Sapientia, quae aliena
est ab Ecclesia Christi, in caelo locum
habere non potest, Nullum quippe emo-
lumentum seculares literae, ad obtinen-
dam beatitudinem aeternam habent, &
merito: quid enim profana sapientia,
ad Christi cognitionem, qui solus vnica ad
caelum via est, emolumenti confert?
prorsus nihil. Quod eleganter probat
S. Nazianz. Oratione 16. ex D. Paulo ad
Rom. 10. *Alius inquit exiguo ingenio est, & lin-
gua pauper; nec verborum flexus, & captiones no-
uit: nec Sapientum dicta, & enigmata; nec Pir-
rhonis instantias, aut assensus, retentiones, aut op-
positiones; nec Syllogismorum Chrysippi solutiones,
aut artium Aristotelis praeuim artificum; aut Pla-
tonis eloquentiae praestigias: quae velut Aegyptiacae
quedam piaga, in Ecclesiam nostram perniciose ir-
repperunt; at hic quoque habet, unde salutem conse-
quatur. Perbellè sanè: nam ad salutem,
non multis est opus literis: da Deo men-
tem, da linguam, & saluus eris. Vnde idem
S. Gregor. Nazianzenus affirmat, nihil
iniquius fide nostrae fore, si tantum in eru-
ditis sisteret. Nil fide nostrae ait fratres iniquius
fingi posset; si in eruditos tantum, dicendum sa-
cultatem, ac Logicae demonstrationibus excellentes
caderet, populari autem multitudo, ut auro & ar-
gento; sic haec quoque frustraretur.*

Hinc est, quod & si nesciens caeca Gen-
tilitas, consilio tamen Dei, dum in caelo
Veneri locum tribueret; Mineruae tamen,
sapientiae Deae, eundem negauit. De quo
acriter conqueritur D. Augustinus, lib. 1.
de consensu Euangelij inquit: De quibus
quid tam mali castitas, aut quid tam mali voluptas
promeruit, ut inter astra, quae cum sole & luna
circumeunt, Venus habeat stellam, & Minerva non
habeat. Et quidem, si ratione res ageretur,
iniquum, ne dicam belluinum apparet;
voluptati in caelo locum concedere, sa-
pientiae eundem denegare. Nihilominus;
si ad Dei iudicium respexerimus, non sine
mysterio illud factum cognoscemus, pro-
hibentibus illis; quamuis ignorantibus,
suam ipsorum sapientiam, suasque artes,
in caelo astrum habere: quia nec caelum
pandunt, nec viam illac euntem demon-
strant. Hinc aliquando in summi benefi-
cij loco reponenda censebatur mundanae
sapientiae carentia, ut potè apta non ad
aedificandam Ecclesiam, sed potius ad
turrim Babel construendam. Scit hoc
probe Ecclesia Sancta, dum animadu-
erit, nullam haeresim, nisi à Philosophia or-
tum duxisse, Ut eleganter docet Tertull.

de scriptoribus, aduersus haereses, cap. 7.
Vbi sic habet: *Ipsa demum haereses à Philoso-
phia subornantur, instruuntur, apparantur. Cuius
ratio euidentissima est, quia cum in Philo-
sophia omnia ratione constant humana,
electio veri vel falsi, apud humanum stat
iudicium, quod dum etiam intellectus
præstendit in diuinis, miser euanesceat. Et
in hoc nos Catholici, differimus ab Hære-
ticis, nimirum in electione: quia ipsi hanc
admittentes, etiam circa diuina audent
eligere, discernere, opiniones diiudicare;
nos verò eandem respicimus, diuinis re-
uelationibus, & Ecclesiae Sanctae determi-
nationibus adhaerendo, atque facile erran-
tem intellectum in obsequium Christi
mancipando. Tolle proinde arbitrium,
ab Hæretico, protinus tolles & Hæresim:
tolle sciola electionem, & subito tolles
errorem: errat enim, qui ex se eligit:
quia eligere à Philosophia reportauit:
ergo beneficium esset Christi, si talis ho-
mo Philosophiam ignoraret. Neque sanè
obest, quod eruditio, humanaque scien-
tia, multum ad prædicationem valeat, ut
censent SS. Patres, potissimum D. Grego-
rius Nazianz. in laudibus Basilij, & Am-
brosij lib. de paradiso cap. 12. Fateor
enim eruditionem humanam, si cum cæ-
teris virtutibus Christianis coniungatur,
multum prodesse. Quod colligo ex illa
arbore scientiae, boni, & mali, quam inter-
dixerat Deus, si sola comederetur; ne-
quaquam verò, si cum reliquis oleribus.
Sic concludit citatus Ambrosius: ex proba-
bilissima multorum sententia. Plerique autem
putauerunt, posse illud intelligi, ut videatur Deus id
inhibuisse, ne absque cæteris, solum lignum scientiae
gustaretur; non prohibuisse cum cæteris: scientia enim
boni & mali, si quis cætera virtutum genera con-
sequatur, nequaquam inutilis aestimatur. Cate-
rùm, humana scientia, sine virtutibus, &
operibus meritorijs prorsus vana est, ho-
minemque ipso iumento caecutiorem
reddit.*

Quarunt non pauci, cur Beata Ca-
tharina, sub forma Reginae pingatur, vide-
licet, regio diademate adornata. Aliqui
censent, ideo, quod fuerit Regis filia. Ita
deducit Antoninus ex Hugone, Catharina
inquit Regis Costi filia, parentibus vnica, eis orbata
in Regno & diuitijs successerat. Approbo sen-
tentiam hanc, cum sufficienti fundamen-
to ex Scriptura Sacra, quae Regiam sobo-
lem, ex multitudine famulantium decla-
rat. Prouerb. 14. *In multitudine populi digni-
tas Regis & in paupertate plebis ignominia Principis.*
Considerate, quanta hominum multitu-
do, obsequio B. Catharinae sese mancipa-
uerit

Tertull.

Circa di-
uina ele-
ctio & o-
pinio non
debet ad-
mitti.

Eruditio
humana
cum cæte-
ris virtu-
tibus con-
iuncta mul-
tum pro-
dest ad præ-
dicandum.

S. Ambrosius

S. Antoninus

Prou. 14.

Die Sanctae Catharinae.

uerit, & facile aduertetis, ex multitudine
famulantium, dignitatem eius regiam:
Quotquot continentur inter vastos mun-
di cardines studiosi, ac literarum cum ve-
ra virtute coniunctarum cultores, ad eius
obsequium confluunt & in patronam sibi
deposcunt. Si rationem inquiritis, volui-
te antiquitatis historias, & vetustos An-
gliae Regum annales. Cantuarij, nobili
vrbe, & Metropoli totius Angliae Rex, vni-
cum filium suum, literis honestissimis in-
formandum dederat eruditis Doctoribus.
Is quodam tempore, quod discenda non
benè mandasset memoriae, graui timore
correptus, de ponte in rapidissimum flu-
men se precipitem dedit. Mæstus Parens,
postridie sacrificia Deo persolui curauit.
Et ecce inter missarum solemnias, filius
albis vestibus indutus accurrit: in quibus
aureis exaratum erat literis: *Da mihi
intellectum, ut discam mandata tua.* Obstu-
pefactus Rex, quæsit ex filio, quonam-
modo saluus euaserit, & vnde illa can-
dida vestimenta haberet. Respondit
filius. Beata Catharina me in vlnis suis
gestauit, nec permisit, ut mihi quicquam
aqua noceret. Ab hoc statim tempore,
studiosa iuuentus, pro patrona sibi elegit
B. Catharinam.

En, quanta filiae Regis Catharinae, in
multitudine iuuentutis literis consecra-
tae, dignitas. Sed non minor ex multitu-
dine virtutum, cum quibus suam sapien-
tiam, indissolubili nexu copulauit, vndiq;
eam circumstantium. Magna eius laus
ex mirâ sanctitate, propter quam corpus
eius, in montem Synai delatum, & glorio-
so sepulchro conditum est. Magna eius
dignitas, ex feruenti in Deum & proxi-
mum charitate, quam suae Sapientiae, ca-
litis sibi data sociam esse voluit. Cum
enim sacris literis, partim studio, partim
diuini spiritus afflatu imbuta esset, doctis-
simos Philosophos vndique accersitos, ad
persuadendam idololatriam, & refellen-
dam vnus veri Dei religionem. Spiritus
Sancti virtute, ita fortiter confutabat, ut
diuino amore succensos, ad aeternam sa-
lutem perduceret. Et ideo, cessit mundi
Sapientia, Sapientiae diuinæ: & quâ solâ
differendi ac disputandi arte, gloriaban-
tur Sophistae, eam quoque diuino Virgi-
nis acumini submittere coacti, sunt: quia
vbi oleum charitatis, sapientiae infundit-
ur; ibi certa victoria obtinetur. Nam
proprietas olei est, supereminere: ut do-
cet S. Augustinus inquit: *Mitte aquam,
superinfunde oleum, si mutaueris ordinem, vincit.*
Hæc eadem proprietas est, diuinæ chari-

Studiosi
quare Be-
ata Catha-
rina in
puerorum
sibi depo-
scunt.

Regis fili-
us a Beata
Catharina
in aquis il-
leus con-
seruatur.

S. Augustinus

tatis, quæ omnibus virtutibus superemi-
net; ita ut sine illâ, pro nihilo reputen-
tur. Sapiens erat D. Paulus, propter quod
Doctor Gentium appellari meruit; & ta-
men sine charitate, pro nihilo se reputa-
bat: *Si inquit, nouero omnia mysteria, charita-
tem autem non habeam, nihil sum.*

Concinat huic veritati, mirabilis illa
candelabri structura Exodi 25. *Facies can-
delabrum de auro mundissimo, hastile eius, & cala-
mos, Sciphos, & Sphaerulas, de litha ex ipso proceden-
tia.* Cuius arcana significatio, hominis
Christiani perfectionem adumbrabat. In-
erant illi plures circumquaque collucen-
tes lucernae, ad ostendendum, Christiani
hominis vitam, Christo subnixam, & egre-
gijs vndequeque virtutibus praefulgidam,
ac splendentem, esse debere. Nec aliter
in illo, lumen subsistere posse, nisi chari-
tatis oleo perungatur; ad eum planè mo-
dum, quo lampas seu lucerna, quæ oleo
iugiter non fouetur, extinguitur; ut suæ
ad imaginem, suæ ad mysterium, animum
intendas, in fatuarum Virginum lampa-
dibus, id facile deprehendere possis. Sic
obseruat Hesychius in cap. 25. Exodi.
Candelabrum inquit, dicimus esse euangelicam con-
uersionem, in qua Christus lucerna modo, splendore
virtutes percipit. Vbi statim huius lucernae, id est,
conuersionis humanae, non aliud oleum assignat, nisi
elemosinam & charitatem. *Hic ait lucerna oleum
elemosina est, quia & ieiunium, & virginitas, &
oratio, & iustitia, & omnia bona, per misericordiam
dilectionis pauperum, irrigantur, & custodiuntur in-
extinguibiliter, quod manifestant lampades quinque
fatuarum Virginum, quæ quia dilectionis pauperum,
minus habuerunt oleum, a Sponso exclusae sunt. Hac
singulari virtute subnixi, nimirum chari-
tate Dei, & proximi, plures, qui seueriori
disciplina non incubuerunt, nec asperio-
ribus virtutibus omnimodam operam
nauarunt, inter prudentes Virgines, quæ
oleum cum lampadibus sumplerunt, an-
numerati, clausas caelestis vrbis ianuas oc-
cuparunt.*

In cuius rei comprobationem, pon-
derate verba illa Matth. 11. *Regnum celorum
vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Quemad-
modum enim illi, qui urbem aliquam,
oppugnare, & expugnare contendunt, aut
sanguinis & vitæ discrimina contemnen-
tes, seipsos pugna committunt, & hosti-
um mucronibus, bellicisq; tormentis op-
positi, mœnia ipsa per scalas strenuè con-
scendunt. Aut certè, si sanguinem nolint
profundere, sese pralio & discrimini ma-
turè subducunt, & militum suorum manu,
muros aggrediuntur, molianturq; dirue-
re. Ita planè, alij per sanguinis effusio-
nem,

Exodi 25.

Hesychius

Matth. 11.

nem, poenitentiam amaram, & quosuis acerbissimos corporis cruciatus, quasi bellicâ quadam fortitudine adhibita, regnum cælorû inuadunt. Quemadmodum Saluanus Massiliens. lib. 3. de guber. Dei, de Martyribus pronuntiauit, inquiens: *Qui ad cælestis regni ianuam gradibus poenarum suarum ascendentes, scalas sibi quodammodo de equuleis catustis, fecerunt. Alij aspera hæc militiæ Christianæ arma reformidantes, diuitiarum profusione, & eleemosynis liberaliter erogatis, pauperum manu adamantinam cælestem portam expugnant; iuxta illud Salomonis Prouerb. 10. Substantia diuitu, vrbs fortitudinis eius. Quasi diceret: opulentus homo, substantiâ, seu diuitijs suis, cælestem urbem, licet firmam & fortem oppugnat; quam illi pauperes in manus tradunt, vnde merito pronuntiat, idem Salomon Prouerb. 13. Redemptio animæ viri, diuitiæ eius. Quasi diceret: sicut pauper mendicitate & patientiâ; ita diues opibus suis cælum lucratur, & animam suam redimit. Sic elucidat S. Ambr. in Epistolâ ad Ecclesiam Vercellens. Sed neq. ipse diuitiæ vituperabiles, quoniam qui pauperi donat, redimit animam suam. Est ergo in his materialibus diuitijs virtutis locus. Licet ergo diues, sit quasi arbor infructuosa, præclaris virtutum operibus, quibus regnum cælorum expugnatur, destitutus; pauperum tamen fructus communes eleemosynis sibi facit, & illorum manibus cælestem urbem obtinet.*

Hinc Euangelista suadet, vt diuites, per eleemosynas pauperum amicitiam sibi comparent. Facite inquit, vobis amicos de mammonâ iniquitatis, vt cum deseritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Lucæ 16. Quid est hoc? an certè pauperes sunt custodes cælestis curiæ, aut distributores æternæ beatitudinis? an penes illos ius integrum manet, recipere in ipsam, quoscunque voluerint, vt pro illorum arbitrio aperiantur, claudanturque illius vrbs portæ? stratagemata hinc bellicum, ad expugnandam clausam cælestem portam agnoscite. Quando ppugnatores, urbem aliquam munitissimam, capere & expugnare non valent, murorum custodes, & statimarios milites, vel aliquos illius vrbs incolæ, oblata pecuniâ, corrumpere solent, vt noctu aliquam ianuam patefaciant, per quam obsidentibus irruptio in urbem pateat. Ita cum diuitibus difficilis in cælum sit introitus, propter diuitiarum pondus, à quo semper deorsum prægrauantur, ad artes eleemosynæ, & bonos dolos illis confugiendum restat. Quia pauperes lu-

is orationibus, atque meritis, manum eis porrigent, & quali clanculum cæli aditum patefacient, vt doctè discurret Cæsarius Arelat. homil. 24. Diuites inquit mundi, abundant in hoc mundo pecuniâ, pauperes Christi in cælo vitâ æternâ. Erogent ergo diuites in mundo pecuniâ, vt recipiant in cælo vitam æternam. Diuites mundi frumentum, vinum, & oleum in horrea vel in cellaria copiose reponunt, pauperes Christi orando, vigilando, ieiunando, spirituales thesauros in cælo recondant. Faciunt ergo quoscunque seruos Dei, diuites huius mundi de terrena facultate participes, vt illi eos sibi in cælesti thesauro faciant coheredes.

Perpendite, quomodo diuites eleemosynis, tanquam arietibus muros cælum percutiant, & expugnent? dicit enim Salpiens Ecclesiastici 29. Eleemosyna viri quasi scutulus, cum ipso & gratiam hominibus, quasi pupilam conseruabit; super scutum potentis, & super lanceam aduersus inimicum tuum pugnat. Vbi, per illa verba; super scutum potentis, ostendit, quod cum iratus Deus indignationis suæ nubem, tanquam scutum aduersus peccatores, ne illorum preces ad eum perueniant, aliquando opponat: quemadmodum dolenter ingemiscebat Ieremias Thren. 3. Opposisti nubem tibi, ne transeat oratio: eleemosyna fortissimum, ac irrefragabile telum sit, quod ira diuinæ scutum penetret, atque perrumpat. Quia talibus hostijs promeretur Deus, teste Sancto Paulo. Vnde S. Chrysosth. q. de poenitentia, Magna inquit res est eleemosyna; præcidit aërem, transit lunam, solus radios cadit, ad ipsam venit cælorum culmen, ipsos pertransiens cælos, & Angelorum populos decurrens, Archangelorumq. choros, & omnes superiores potestates, ipsi assistit regali throno. Rectè sanè: nullum siquidem est in mundo tam potens, & impenetrabile scutum, quod auri lancea non traiciat? Nulla tanta indignatio, & ira, quam aurum non leniat? nulla tam acris & adornata accusatio, quæ auro loquente non languescat? vt præclare docet Gregor. Nazianz. in Sententijs Prouerbialibus: Auro inquit loquente, uersa est omnis oratio. Vnum certè diuitijs, atque exercitijs nomen inest, quoniam eadem, ac exercitûs, munia opes obeunt. Ergone venalis erit Deus, quem subornare valeas? minimè: sed potius ipse homo venalis, & eleemosynis redimendus est. Ita censet S. Ambrosius lib. de Eliâ cap. 20. Hæc inquit plura subsidia, quibus peccata nostra redimamus: pecuniâ habes: redime peccatum tuum, non venalis est Dominus, sed tu ipse venalis es, redime te operibus tuis.

Sed, ne longius in commendationem operum charitatis, & ipsius eleemosynæ excur-

Cæsarius Arelat.

Ecclesiast.

Thren. 3.

S. Chryl.

Gregor. Nazianz.

S. Ambr.

excurram, satis eius efficaciam demonstrauit Saluator noster: Matth. 15. Venite benedicti Patri mei, percipite paratum vobis regnum à constitutione mundi: Esuriui enim, & dedistis mihi manducare; sitiui, & dedistis mihi bibere; hospes eram, & collegistis me; nudus, & operuistis me. Sciscitemini causam, cum tot præter misericordiam in hominibus splendebant virtutes, cælis optimo merito inferendæ, vni tamen misericordiæ ab æquissimo iudice, in ultimo iudicio, ius redente, gloriæ corona imponatur. Similiter, cum tot præter misericordiam in peccato fordescent; solis tamen auaris eleemosynam non facientibus, seuerissimi gehennæ cruciatus, ab eodem infligantur. Discedite à me maledicti, in ignem æternum, esuriui enim, & non dedistis mihi manducare: sitiui, & non dedistis mihi potum. Num certè, de solâ misericordiâ, & non etiam de castitate, iustitiâ, pudicitia, alijsque virtutibus seruandis, lex lata est? aut quotquot damnantur, solum avaritiæ & immisericiordiæ vitio laborauere? Absit: nam doctissimus Maldonatus in cap. 25. Matth. docet; etiam ob alias præter misericordiam virtutes, iustos regnum cælorum accepturos; & reprobos, non solum ob eleemosynas non erogatas, sed ob alia peccata fore damnandos. Nihilominus Saluator noster, solius misericordiæ, & insatiabilis avaritiæ mentionem fecit, vt electi, atq. ad æternam gloriam prædestinati, ex conformitate cum Filij Dei imagine, dignoscantur. iuxta doctrinam D. Pauli Rom. 8. Quos præseruit, & prædestinauit conformes fieri imagini Filij sui. Hæc autem imago Filij Dei, in misericordiâ & charitate erga proximos, signatè censetur, vt argutè tetigit Leo Magnus Serm. de omnibus sanctis: Misericordem te inquit misericordia, iustum te vult esse iustitia, vt in creaturâ suâ, Creator appareat, & in speculo cordis humani, per lineas imita-

tionis, expressa Dei imago resplendeat. Ex misericordia itaque & charitate in proximos, ac benignitate in pauperes, electi à reprobis, in ultimo iudicio discriminabuntur. & illi gaudijs ac præmijs æternum, permanens coronabuntur; hi verò supplicijs mancipabuntur æternis: quia iusti pietate & misericordiâ, conformes Christi imagini, quæ electorum exemplar, & discretrix est, sese exhibebunt, in reprobis, autem, hæc diuinæ faciei lineamenta non apparebunt.

Prudens igitur fuit Virgo B. Catharina, quia oleum Sapientiæ & charitatis Christo attulit, & ideò ad nuptias eius introduci meruit: quia charitas est animæ decor, mirum in modum hominem in oculis Dei adornans, vt docet S. Greg. lib. 6. expositionis in lib. 1. Reg. cap. ultimo. Decor inquit faciei, ipsa est pulchritudo charitatis: per alias quippe virtutes, formam sanctitatis accipimus, per charitatem ipsam formam, quasi mirabili decore vestimus; illa alia virtutes corpus insititæ sunt; charitas verò huius corporis facies rectè intelligitur; per faciem quippe, non per corpus vnusquisq. cognoscitur. Nam si corpus videas, & faciem non videas, non agnoscis. Vidimus prudentes virgines, à fatuis, maxime per charitatem discriminari. Proinde & nos vt prudentes in oculis Dei inueniamur, Sapientiam, non istius mundi, sed cum meritis & virtutibus coniunctam, quâ B. Catharina præfulsit, à Domino postulemus, sicut olim postulabat Salomon:

Da mihi sedum tuarum assidricem sapientiam, vt mecum sit, & mecum laboret. Et per opera charitatis Deo placere studeamus; sequentes consilium Diui Pauli, Hebræ. 13. Beneficentia & communicatione nolite obliuisci; talibus enim hostijs placatur Deus.

S. Gregor.

Hebr. 13.

EODEM DIE CONCIO SEXTA.

Veni Sponsa Christi, accipe coronam, quam tibi præparauit Deus in æternum.

S. Catharinæ triplex corona, aurea, stellarum, & de lapidibus pretiosis à cælesti Sponso oblata est.

Quæ magna sunt, magno studio & labore comparantur, solus honor, etiam per sanguinis dispendium non raro quarritur. Et quia Regali dignitate, in rebus temporaneis nulla maior, ideò qui

dominationis ambitione tenentur, nihil intentatum, relinquunt, dummodò illa potiantur. Hinc alij iure hæreditario, & per naturalem successionem, regium thronum conscendunt: quia cum ex Regibus procre-

Te

Reges Hispanie, Gallie iure hereditario succedunt.

3. Reg. 15.

3. Reg. 16.

4. Reg. 15.

4. Reg. 15.

procreantur, extinctis progenitoribus, succedere debent; cuiusmodi sunt Reges Hispanie, & Gallie. Alij per Tyrannicam usurpationem, sceptrum inuadunt: qualis fuit in veteri testamento Baasa, qui suum antecessorem, Regem Nadab, filium Ieroboam per vim occidendo, regnum occupauit. Interfecit ergo eum Baasa, in anno tertio Asa Regis Iuda, & regnauit pro eo. 3. Reg. 15. Qui in tantam postea exarserat Tyrannidem, ut totam familiam, Ieroboami sanguinolentâ cæde extirpauerit, attestante sacrâ paginâ. Cumq; regnasset, percussit omnem domum Ieroboam, non dimisit ne vnam quidem animam de semine eius, donec deleteret eam. Qualis fuit Zambri, qui cum esset miles Regis Hela, in dominum suum manum sacrilegam extulit, & dolo circumuentum interfecit, atque regnum eius sibi usurpauit. 3. Reg. 16. Et rebellauit contra eum seruus suus Zambri, dux medie partis equitum: erat autem Hela in Therabibens, & temulentus. Irruens ergo Zambri, percussit & occidit eum, & regnauit pro eo. Necdum satis: sed etiam in amicos, & omnes posteros Regis Hela, tantam tyrannidem exercuit, ut ne vnum quidem ex eis viuere pateretur. Cumq; regnasset, & sedisset super solium eius, percussit omnem domum Baasa, & non dereliquit ex ea mingentem ad parietem, & propinquos, & amicos eius. Qualis fuit Sellum, filius Iabes, qui coniuratione factâ in Zachariam Regem Israëlitarum, hostili gladio eum sustulit & viuis, & regnum occupauit. 4. Reg. 15. Coniurauit autem contra eum Sellum, filius Iabes, percussitq; eum pilam, & interfecit, regnauitq; pro eo. Qualis fuit Manahem, qui regnandi cupiditate stimulatus, Regem Sellum interfecit, & coronam eius suo capiti imposuit. 4. Reg. 15. Et ascendit Manahem filius Gadi de Therfa: venitque in Samariam, & percussit Sellum filium Iabes in Samariâ, & interfecit eum, regnauitque pro eo. Qualis fuit Phacee, super militiam Regis Israëlitarum Phaceia, constitutus; qui elatus illâ dignitate, quâ eum Rex condecorauerat, crimen læsæ Maiestatis moliri, & necem proprio domino inferre veritus non est. 4. Reg. 15. Regnauit Phaceia filius Manaben super Israël, coniuurauit autem aduersus eum Phacee filius Romelia dux eius, & percussit eum in Samariâ, in turre domus regie, & cum eo quinquaginta viros, de filiis Galaaditarum, & interfecit eum, regnauitq; pro eo. Quales denique sunt Turcarum Imperatores qui ex vilissimis Principijs, tyrannide & iniustâ alienorum regnorum inuasionem, in immensum opibus & potentiâ excreuerunt. Alij per liberam electionem regales coronas assumunt, quæ ele-

ctio apud Hebræos, erat penes ipsum Deum, siquidem optimum Regem à Deo eligi oportebat. Nam cum Ecclesia Principum electores, suo ex officio, sub graui culpâ teneantur non solum dignum eligere, sed etiam digniorem, ut docet 5. Thom. 2. 2. q. 63. ar. 2. ad 3. & q. 187. ar. 3. in corpore, & Theologi communiter: necessarium fuit, ut Deus optimum eligens, optimæ electionis exemplum hominibus præberet. Sic olim elegerat Iehu in Regem Israëlitarum: Hæc dicit Dominus, vn. 4. Reg. 9. ait regem super Israël. 4. Reg. 9. Hinc moribundus Moyses, Deo electionem Principis populi Iudaici committebat: Prouideat Dominus Deus spirituum omnis carnis, hominem, qui sit super multitudinem hanc. Numeror. 27. Super quem locum Origenes homil. 22. Gubernatio inquit populi illi tradatur, quem Deus elegerit, homini, scilicet tali, qui habet in semetipso spiritum Dei & præcepta Dei in conspectu eius sunt. Vbi laudat Moysen, quod non filium, non propinquum, non amicum, in regimen assumi postulârit; sed totam Deo electionem commiserit: certus, à Deo non nisi optimum eligendum. Sic Christus Dominus, optimum Ecclesiæ Principem elegit. D. Petrum, quem prius ter interrogauit, an eum plus ceteris Apostolis diligeret. Simon Ioannes diligit me plus his. Ioann. 21. Illo verò ter annuente, regimen totius Ecclesiæ illi tradidit: Pascite oues meas. Quâ triuâ suâ interrogatione, ad summam charitatem Petrum excitare voluit, ut docet Isidorus clarus. Ac si inquit aperitiûs dixisset: nemo debet pastoris officium accipere, nisi charitate ceteris antecellat. Hæc libera electio viget in nostrâ Poloniâ, vbi non nisi per altaris mysteria, inuocato Deo Spirituum, ad electionem noui Principis proceditur, ut merito Poloni hoc elogium, usurpare valeant: Alibi Reges nascuntur, apud nos sunt. At verò, cælestes coronæ, nullo ex his tribus modis comparantur. Non enim generis splendori cæleste diadema confertur: quia teste Gregor. Nazianz. Cælum iustus, non generosus habet. Non inuictæ fortitudini: quia infirma mundi elegit Deus, Non sublimi Sapientiæ; quia ut docet S. August. Surgunt indocti, & ante nos capiunt cælum: Sed continuo certamini vsq; ad finem vitæ perseverant. 2. Timot. 2. Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit. Ad hanc coronam æternam duraturam, vocabat Christus B. Catharinam: Veni sponsa. Quæ non vnam, sed tres coronas accepit, quod in hodiernâ concione deducam, & cur id factum, rationes afferam.

Egyptiani ad ostentandam suam potentiam,

Aegypti-
orum nu-
mismata
cum tribus
coronis.

In coronatione
Regi Romanorum
tres coronæ adhibentur.

Num. 27.

Origenes

Ioann. 21.

S. Isidorus

S. Gregor. Nazianz.

S. August.

2. Tim. 2.

mentiam, tres coronas in numismatibus ponebant, quo Regum suorum Maiestatem magis condecorarent, ostendentes eos, & ex Regibus ortos, & Reges procreatos, Tribus coronis Romani, in coronatione suorum Regum utebantur, ut palam facerent, totius orbis regimen penes eos residere, & perfectam dominandi potestatem, solis Romanis competere: quoniam omne trinum perfectum. Gloriabantur nimium Hebræorum populi, si cui eorum triplex corona obtigisset, vna legis, altera Sacerdotij, tertia regni, apponentes inscriptionem: His ornari, aut mori. Sed vana hæc ambitio, cum omnis Regum splendor, facile euanescat, iuxta illud: 2. Reg. 14. Omnes morimur, & quasi aquæ dilabimur in terram, quæ non reuertuntur. Vbi sacra pagina, fortunam & vitam Regum, aquæ similem pronuntiat, duplici de causâ: primò, quia facile labitur, & difficilè reuocatur. Vnde Heracleus apud Eusebium lib. 11. de præpar. Euang. cap. 7. dicit: Sicut nemini licet eundem fluium bis intrare: quia cum iterato intrat, iam alter est; ita neminem posse in eundem hominem incurrere, quia in singula ponit momenta ab eo, qui fuerat, mutat. Secundò, quia Regum potentia, non secus, quàm aqua, quod arctius prehenditur, eò citius quodammodo inanescit. Quemadmodum discurret Eusebius: Natura inquit nostra, inter ortum & mortem consistens, instabilis quidem, & quasi phantasia est: nam si mentem collegeris, ac ipsam comprehendere volueris: quemadmodum aqua manibus hausta, quanto magis premitur, tanto citius diffluit: sic mirabilia cuncta, quanto magis ratio persequitur, tanto magis amittit. Imò, dicam verius, non solum aquam, sed aquæ spumam, Regum progressus imitatur. Osee 10. Transire fecit Samaria Regem suum, quasi spumam super faciem aquæ. Quia sicut spuma; ita & regia felicitas citò euanesceat, ut Regius Vates proclamât Psal. 89. Quæ pro nihilo habentur, eorum anni erunt. In Hebræo autem legitur: velut aquæ fluxus, aut somnia, aut bullæ, eorum anni erunt. Quasi non firmiûs hereant, & consistent regum coronæ, quàm somnia, quæ celerrimè euanescent: aut bullæ, quæ minimo oris flatu dissipantur. Hinc de Regibus pronuntiat Dauid; Desecerunt in vanitate dies eorum. Psal. 77. Seu ut transferunt Thalmudici: in oris flatu. Quia Principes, & Monarchæ, tantum inanes bullæ, vno spiritu dissipantur. Tali modo Deus apud Isaiam, dicitur, Principes interfecisse. Repente flauit in eos, & auerunt, & turbo quasi stipulam auferet eos. Isai. 40. Ita enim sunt fragiles & inanes

Principum vitæ, ut vel minimus status ad eas quatiendas, rapidissimus turbo esse videatur.

Non sic de iustis hominibus loquitur Sapiens: Fulgebunt inquit iusti, & tanquam scintille in arundinetis discurrunt. Sapientia 3. Quasi diceret: illorum tantum splendor est verus, & perpetuus, qui non ab hominibus, sed ab ipso Deo exornantur: quia mundi Principum diademata, ad coronas sanctorum, velut ymbra, ad lucem, meritò comparantur. Circumspicite hodiernam Christi Sponsam, Virginem & Martyrem B. Catharinam, quæ non iam in terris, sed in cælis, triplici coronâ fulget: eaque duraturâ in perpetuum: quia ab ipsomet Christo capiti eius impositâ. Tres tantum coronas in cælo esse, luculentè ex sacris literis constat, vnam auream, quam describit S. Ioann. Apocal. 4. Tui inquit in spiritu, & ecce sedes posita erat in cælo, & super sedem sedens: & qui sedebat, similis erat aspectui lapidis iaspidis, & Sardius, & vis erat in circuitu sedis, similis visioni smaragdina: & in circuitu sedis sedilia viginti quatuor: & super thronos seniores viginti quatuor, sedentes, circum amicti vestimentis albis, & in capitis eorum coronæ aureæ. Alteram, de fulgentissimis stellis confectam, quam vidit idem S. Ioann. Apocal. 12. Signum magnum apparuit in cælo, mulier amicta sole, & luna sub pedibus eius, & in capite eius corona stellarum duodecim. Quæ mulier, Symbolum erat Sanctissimæ Virginis; per lunam verò, Solem, & Stellas, designabatur influxus gratiarum, per Virginem Deiparam ad nostram transmittendus: quemadmodum Sol, & Luna, & alia astra, in mundum sublunarem influunt. Vnde Aristoteles lib. 1. Meteoror cap. 2. affirmat, mundum inferiorem, supernis lationibus coniunctum esse, ut inde vis eius vniuersa regatur. Quod confirmat Autoritas Platonis in Theæteto, vbi per catenam auream, de quâ scripsit Homerus 8. Iliad. censet significari nexum, & dependentiam inferioris mundi, à cælesti; potissimum verò, à motu solis. Hinc rectè concludit Gerson tract. 4. Super Magnificat. Regina inquit cæli habet præminentiam, & virtutem influxiuam super omnes. Comprobat Diuus Bernadinus Senensis Serm. 3. de glorioso nomine Mariæ. ar. 3. cap. 2. tomo. 3. Iste inquit est hierarchicus ordo, & defluxus celestium gratiarum, ut prius à Deo, defluat in Christum animam benedictam: deinde in animam Virginis: deinde in Seraphim, deinde in Cherubim, & sic successiue in alios ordines Angelorum: denum, in Ecclesiam militantem, & maxime in amicos Dei, ac Virginis gloriose. Tertiam tandem coronam, de

Sapient. 3.

In cælo tantum sunt tres coronæ.

Apoc. 4.

Apoc. 12.

Aristotel.

Gerson.

D. Bernar. dinus Senensis.

nam, de pretiosis lapidibus, in cælo factur esse Regius Vates Psalm. 20. *Posuisti in capite eius coronam de lapide pretioso. Triplici hac coronâ, ornauit Deus suam Sponsam B. Catharinam in cælis, quod tali argumento deduco.*

Christo propter eminentes eius virtutes, data est aurea corona, iuxta illud: posuit Deus coronam super caput Christi, cum ei tradidit auctoritatis potestatem; executiue autem in resurrectione, ut fateretur ipsemet Christus Matth. 28. *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra. Vbi signum illud, omni: distribuit potestatem Christi, non quidem per partes sui regni, tum quia vna indiuisibilis & indistributa potestas, poterat ad omnes regni partes spectare. Tum etiam, quia hæc distributio, ad partes regni, sufficienter declaratur illis verbis, in cælo, & in terra. Sed distribuit potestatem Christi, per omnes species potestatis, sub potestate in communi contentas, quæ Christo congruebat. Proinde fateretur Christus omnem absolute potestatem, & spiritualementem, & temporalem, se diuinitus accepisse, cuius defacto aliquos actus in terris conuersando, interdum exercebat. Ut quando misit demones in gregem porcorum, ab illis præcipitandum in mare, & suffocandum.*

Matth. 8. *At illi exeuntes abiierunt in porcos, & eiecit impetu abijt totus grex per præceptum in mare, & moriui sunt.* Insilierunt demones in porcos, ut eos saginarent, saginatosque obijcerent Hebrais, & obiectis allicerent incantatos homines, ad porcinas carnes contra legem Mosaicam manducandas. Sed vanâ spe; quia Christus suâ potestate, coegit eos, ut seiplos pariter cum porcis in mare deuoluerent, ut quam peccandi occasionem Hebrais obtulerant, eandem ipsi auferrent: & sibi ipsis bellum inferrentes, relinquerent homines in pace constitutos. Sic censet S. Ambrosius lib. 1. *Hexameron cap. 2. Ut inquit, quod recusabant demones, non euaderent, sed digno præcipio demergerentur.* Exercuit Christus hanc suam potestatem, quando permisit discipulos, per aliena fata vellere spicas, & manducare.

Matth. 12. *Exercuit deinde eandem potestatem, quando ficulneam maledicendo arefecit. Et videns fici arborem vnam secus viam, venit ad eam, & nihil inuenit in ea, nisi folia tantum, & ait illi: nunquam ex te fructus nascitur in sempiternum, & arefacta est continuò ficulnea.* Matth. 21. *Si ergo Christo, propter eximias virtutes, in signum, supremæ potestatis, ac dignitatis, quod*

S. Ambrosius lib. 1. *Hexameron cap. 2. Ut inquit, quod recusabant demones, non euaderent, sed digno præcipio demergerentur.*

Matth. 12. *Exercuit deinde eandem potestatem, quando ficulneam maledicendo arefecit.*

Matth. 21. *Si ergo Christo, propter eximias virtutes, in signum,*

supremæ potestatis, ac dignitatis, quod

esse Rex Regum, data est corona aurea,

dubio procul & alijs sanctis, propter easdem virtutes data esse, negari non potest.

Cuius veritatis ratio fundamentalis hæc est, quia homines iusti, & pie viuētes, sunt regnum Dei, ut docet S. Ioannes Apocal. 1. *Lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos regnum & sacerdotes Deo, & Patri suo.* Regnum ergo Dei nos sumus, quia Christus ob hoc venit, ut sanctificando nos, regnum Deo Patri nos faceret in cælis. Atqui regnum non est sine coronâ, igitur beati in cælo, cum sint regnum supremi Monarchæ, scilicet ipsiusmet Dei, non sunt sine coronâ, & quidem pretiosissimâ, cuiusmodi est aurea. Cum Christus, eiusque sanctissimus pater, magis consideret in hoc existere regno, quam in Empyreo, libentiùsque in sanctis suis inhabitet; quam in ipsismet cælis. Imò quid dico, beatos in cælis esse regnum Dei: dicam vice versa, regnum beatorum esse ipsummet Deum: ergo beati Reges sunt, ergo non sine aureâ coronâ, quæ Regibus propria est. Si desideras o homo hoc regnum decoris, quod Deus suis sanctis præparatum tenet, considera Deum, & spatia extende considerationis, ad illud pelagus inexhaustum, & infinitum, ac qualis est Deus, dic tale & beatorum regnum, Deus ergo noster erit regnum nostrum, reges omnes erimus, quia omnium erit Deus. O quam magnum est hoc, quam grande, quam infinitum, quam decorum regnum, quando sicut regnum nostrum, possidebimus Deum, & merces nostra erit ipse Deus noster. Genes. 15. *Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis.* Aperite Catholici cordis aures, & pendite verba hæc: *merces nostra erit Deus:* dumque auditis mercedem, intelligite iusticiam, intelligite debitum; ergo quod nobis debetur, erit Deus: debetur ex iustitiâ, debetur ex debito, debetur ex meritis quæ gratiâ ipsius adiuti fecimus. Soluit ergo Deus in cælis debitum, ad quod ex iustitiâ tenetur, & tanquam esset pauper, & egenus, non inuenit dignum extrasse, unde soluit seipsum pro debito, pro mercede: & soluendo se, ipse nostra efficitur possessio, ita ut in proprietatem nostram transiens, non sit amplius sui iuris, sed nostri: non amplius dominus sui, sed nos, ut ita loquar, domini eius. O mira! o præclara res! o amoris prodigium! o regnum ineffabile! Reges sunt beati ipsius Dei, possessionem habent amplissimam, non cælum, non terram, non Angelos, sed ipsum Deum. Defecit in hac piâ consideratione

deratione Rex & Propheta Dauid Psalm. 72.

Quid mihi est in cælo, & a te quid volui super terram, ita exponit. *Capit inquit cogitare ipsam ciuitatem Hierusalem: & arguere se, quia pecus suum, & terrena desiderauit, comparauit voluntati suæ terrena præmium cælestis, quod accepturus est, vidit quod ibi sibi reseruaretur, & cogitans, & astuans in consideratione cuiusdam rei ineffabilis, non dixit illud, aut illud mihi est in cælo, sed quid mihi est in cælo? quid est illud? quid habeo in cælo? quantum est? quale est? quid est? & cum non transiit quid habeo in cælo a te, quid volui super terram. Seruas mihi tu in cælo diuitias immortales, te ipsum: & ego volui a te, quod habent impij in terra, aurum, argentum, gemmas, famulas, hæc pro magno a Deo meo super terram, cum serues te mihi in cælo Deus meus. Quid enim mihi est in cælo, & a te quid volui super terram? defecit cor meum, & caro mea, Deus cordis mei. Ille ergo est mihi in cælo seruatum, Deus cordis mei, & pars mea Deus meus. Merito sanè defecit in hac piâ imaginatione, quia in vno Deo considerato, omnia includuntur: quia comparationem non habet Dei regnum. Deo siquidem non aurum, non argentum, non gemmæ, non familiæ multæ, neque horum omnium possessio comparari potest, quia Deus est regnum.*

Regnum Dei erat B. Catharina, & viciissim Deus regnum Catharinæ, illa verò Regina istius regni, & idcirco data est illi in cælo corona aurea. Talis certè corona debebatur S. Catharinæ, propter illibatam eius castitatem, quæ sola auro digna censetur. Sinite vobis ante oculos Iosephum Patriarcham, quem sola castitas ad aurum & imperium sublimauit, teste

sacra paginâ Genes. 49. *Sedit in forti arcum eius, & dissoluta sunt vincula brachiorum, & manuum illius.* Ex Hebræo autem Rabbi Salomon, & Rabbi Dauid transferunt: & deaurata sunt brachia illius: quia verbum *Pazar* quod eo loco ponitur, inter alia significat, deaurare, seu auro ornare. Illa igitur brachia Iosephi, quæ paulò ante fuerant grauata ferro, paulò post fuerunt auro decorata: nimirum, propter aureas armillas, cum quibus ferreas manicas Pharaonis iussu commutauit. Quod Paraphrastes Chaldaeus apertius interpretatur. inquit: *Et quod obseruauit legem in occulto, proposuitq; spem constantem suam, positum est aurum optimum super brachia eius: posseditq; regnum & confirmauit. Auro igitur, & imperio dignus est, qui in Deo spem suam reponit, legem diuinam diligenter obseruat, & qui tanquam alter Iosephus pro castitate seruandâ fortiter præliatur. Aurea corona debetur casti-*

tati, quia sicut aurum inter omnia metalla, primatum tenet; sic castitas virginalis, inter cæteras virtutes, primas sibi vendicat: sed arduo certamine ad hanc coronam currendum est, & remouenda impedimenta, quæ eius assecutioni obicem ponunt. Pulchrè hoc expressit Sapiens Prouerb. ultimo: *secumxit fortitudine lumbas suas, roborauit brachium suum.* id est, propositum factum confirmauit, contra impedimenta castitatis, quæ duo potissimum reperiuntur.

Imprimis enim, graue impedimentum est ad conseruandam castitatem, venustas, & pulchritudo: quia magno in periculo versatur pudicitia illius, qui externâ corporis elegantia efflorescit. Hinc Tertull. lib. de cultu faminarum dicit: *Esti accusanda decor non est. Ut felicitas corporis, ut diuine plastica accessio, ut anime aliqua vestis urbana; timendum tamen est, vel propter iniuriam, & violentiam spectatorum, quod eam pater fidei Abraham, in vxoru sua specie perimuit, & sororem mentis Saram, salutem contumeliâ redemit. Periculosa est castitas, cum pulchritudine corporis: quia ad luxuriam incitat. Quod idem Tertullianus citatus cap. 3. eleganter expressit: vsu inquit, & fructus pulchritudinis corporis, luxuria. Imò, quod magis dolendum, non tantum pessimum fructum parit corporis venustas, sed etiam citò perit. teste Clemente Alexandr. lib. 3. *Pædagog. cap. 1. Efflorescit inquit pulchritudo, citius quam folia, humi decidunt, quando amatorie procellæ expirant: & priusquam venerit autumnus, marcescit, & interit dies Domini super omne, quod visu pulchrum est. Cui consonat illud Isaie Prophetæ. Occidit omne, quod pulchrum erat visu, in tabernaculo filie Sion.* Hinc Bias Philosophus, rogatus a quodam, ducerene vxorem, an cælibem agere vitam deberet? respondit: aut pulchram duces, aut deformem: Si pulchram, habebis communem: si deformem, habebis pœnam. Quocirca S. Chrysosth. in Psalm. 50. Suadet, corporis pulchritudinem, non magni faciendam, imò potius fugiendam. Statimque inuehitur in illos, qui pulchritudinem affectant. Vbi inquit, qui semetipsos adornant extrinsecus Et conuertens sermonem ad mulieres, in quibus pulchritudo, ut est commendabilior; ita exitiorior, in hunc modum eam definit: *Quid enim est speciosa mulier? sepulchrum scilicet dealbatum, nisi fuerit sobria, casta, & pudica, sine hu enim præcipitum patens, venenum insipientibus compositum. Citò enim perit, qui in corporis pulchritudine nimium confidit, iuxta oraculum Prophetæ Domini Ezechiel 16. Et habens fiduciam in pulchritudine**

Tt 3

Impedimenta conseruandæ castitatis.

Idem qui supra.

Clementis Alexandr.

Bianthis sententia de vxore ducenda.

S. Chrysostomus.

Ezechiel 16.

ad fornicata es. Quod magis elucidat S. Hieronymus. Nobilitas inquit corporis parit ignobilitatem mentis. Non obfuit hoc impedimentum B. Catharinæ: quia licet esset pulchritudinis admiranda, licet Regum filia, & in summa libertate degens, certabat cum ætate iuuenili, ne insolentia ventis abriperetur: certabat cum pulchritudine corporis, sciens probe, quanto maior inest alicui pulchritudo, tanto castitatem in eo commendabiliorem reddi, qui constanter procacium improbitati resistit. Et ideo quia legitime certauit, aurea coronâ, & imperio cælesti dignatus sit.

Alterum impedimentum, summè castitati nocuum, est cupiditas auri. hinc Cicero de mulieribus protulit. Mulier est genus auarum. Quod ex ipsis sacris literis non operose deducitur. Seruo Abraham venienti in Mesopotamiam, ad urbem Nabor, fatigato ex itinere & sitiienti, aquam porrexit Rebecca: deposuit hydriam super vlnas suas, & dedit ei potum. Genes. 24. Quam gratiam compensare volens Eliezer, aurea munera illi obtulit: Protulit in aures aureas, appendentes flos duos, & armillas totidem, pondo fisorum decem. Quibus illa muneribus incredibiliter delectata, quasi opes nunquam antea possessas, aut visas, matri præsentauit: Cucurrit itaq; puella, & nuntiavit in domum matris sue. Quid est? nunquid puella nobili ac nubili, & in domo liberâ atque opulenta nutrita, deesse poterant hæc ornamenta aurium? Si obtulisset, munera exotica & peregrina, non mirum, quod eorum nouitate tantopere Rebecca oblectaretur. Sed quod puella ex ditissimis ortis parentibus, & magnis opibus assueta, ad mediocria munuscula sic exiliat, & gaudio triumphet? stupor magnus. Origenes homil. 13. in Genes. refert id in auaritiâ Parentis Rebecca, quod licet ditissimus esset, talia tamen ornamenta filiae non comparauerit. Tanta inquit, etiam aut negligentia, aut auaritia fuit, ut filiae ornamenta non daret. Quid enim auarius esse potest, quam immensus opes possidere, & ne in splendorem quidem domus, ac incultum filiorum liberaliter dispensare? Ceterum, non patris, sed filiae auaritia est in causa, quia mulier genus auarum. Quod inde colligo: Quia Rebecca acceptis illis inauribus aureis, non ad patrem, sed ad matrem cucurrit, ut munuscula præsentaret. Licet enim munera sint efficacissima, ad animum etiam Sapientis, & probi viri, in quamlibet partem inflectendum:

*Mulier
genus auarum,*

ad eod, ut qui nullis persuasionibus acquiescit, paucis largitionibus non raro expugnetur. Sic olim Iacobum Patriarcham, non præclara de filio eius Iosepho nuntia: Ioseph filius tuus uiuit, & dominatur in omni terra Aegypti. Gen. 45. ad eundem in Aegyptum, & filium eius inuisendum permouerunt.

Quia licet Iacob tam felicia præconia audiret, non tamen credebatur eis, & ideo nihil de sua in Aegyptum professione cogitabat. Sed prolata in medium Aegyptiaca donaria, à Iosepho missa: Cumq; vidisset planstrum, & vniuersa quæ miserat, renixit spiritus eius, & ait: sufficit mihi, si adhuc Ioseph filius meus uiuit: vadam, & videbo illum, antequam moriar. Maxime tamen muliebri genus, auri cupiditate ducitur, & ideo ad Matrem Rebecca cum muneribus perrexit, facile sciens matri non ingrata fore. Non sic processit B. Catharina, cui cum Maxentius promitteret diuitias, & amplissimos honores, imò & statum in media ciuitate erigendam, quam populus adoraret, respondit: desine talia iactare, quæ homini nec fas est cogitare. Et ideo pro tanto castitatis amore, & diuitiarum contemptu, auream coronam obtinuit: Veni sponsa Christi accipe coronam.

Sed parum erat B. Catharinæ, auro coronari à Christo, nisi & stellarum coronam acciperet. Stellæ posite sunt in cælo, ad ornamentum: nam sicut adamantibus aurum; ita stellis cælum pulchrius micat. Homini autem, pariter in propagando diuino cultu laboranti, & in cælesti doctrina multos erudienti, stellarum fulgorem

promisit Deus. Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti: & qui ad iustitiam erudunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Daniel 12. Merito equidem: nam maiorem homini Sapientia splendorem confert; quam cælo stellæ. Propter quod Salomon, omnibus rebus creatis, Sapientiam anteposuit, Sapientia 7. Et præposuit illam regni, & sedibus, & diuitias nihil esse duxi in comparatione illius, nec comparavi illi lapidem pretiosum, quoniam omne aurum in comparatione illius, arena est exigua & tanquam lutum aestimabitur argentum in conspectu illius. Agnoscere hinc, quanta Sapientia Maestas, quantus splendor, ut omnia, quæ in rebus creatis pretiosissima habentur, in comparatione Sapientia, nullius omnino pretij digna esse censeantur. Cui concinit illa paræmia Græca: purpura, iuxta purpuram diuidenda est. Quod Prouerbum ab antiquis prolatum erat, de pallio quodam purpureo, quod in templo Iouis asseruabatur, cum quo reliquas purpuras alij confere-

bant. Ut refert Flavius Vopiscus in Aurelio Imperatore. Meministi inquit, fuisse in templo Iouis Opt. Max. Capitolini, pallium breue purpureum lausire, ad quod cum Matrone, atq; ipse Aurelianus iungerent purpuras suas, cineris specie decolorari videbantur cetera, diuini comparatione fulgoris. Ita planè in mundo, omnia quæ splendida videntur esse, in præsentia Sapientia ita euanescent, & emoriuntur, ut non aliad, quam exiguis arenæ pulvis reputari debeant, & cineris specie decolorari videantur. Hinc Salomon, ex omnibus sapientiam pro maximo ornamento reputauit. Propositus inquit pro luce habere illam. Sapientia ergo lux est. Sol est, & omnis quo irradiamur, fulgor est: ad cuius præsentiam, quæcunque in seculo collucunt, videntur, euanescent. Sic de omnibus mundi bonis absolute pronuntiavit Salomon: Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Ecclesiast. 1. Ergone inania & vana sunt hæc, quæ mundi ambitu continentur? cum tamen toto impetu, & eruditum, & rude vulgus, post illa abeat. Non est cælum vanum, neq; terra vana, absit: non sol, nec luna, nec astra, nec corpus nostrum: hæc enim omnia sunt valde bona, inquit S. Hieron: homil. 12. in Epist. ad Ephesios. Cur itaque à Salomone ipsa vanitas appellantur? Causa non alia: nisi quod licet hæc in seipsis reapse vana non sint; cum Sapientia tamen, & alijs rebus spiritualibus comparata, vana & inania reddantur. Sic exponit Sanct. Athanasius in Synopsi ad hæc verba, inquiens: Per id verò, quod ista vanitate nesciunt, futurorum bonorum æternitatem significat. Proinde, cum Beata Catharina, mirâ Sapientia polleret, quâ Maxentium, & mundi Philosophos confutauit, erudiens eos, quomodo de Deo, & eius Filio Incarnato sentire deberent, ad æternum eius ornamentum, coronam stellarum apposita est.

Nec dum satis; verum & tertiâ coronam, de lapidibus pretiosis, capiti eius imposuit Christus, propter magnam eius constantiam, in cruciatibus Martyrij. An non prodigio simile est? puellam ætatis teneræ, pulchritudinis admirandæ, subtilis complexionis, strictos gladios & rotas extensas, variaque instrumenta, ad infligendos cruciatus parata, aspiciere imperterrito animo; ad quæ non raro vir etiam bellicosus expauescit. Nimirum, quæcunque ipsi persecutor, tam ferox & truculentus; quam blandus & magnificus promissor, hic pollicebatur, illa æternum in cælis duratura considerabat, & dum in vtraque bona comparationem institueret, nec diu, nec ancipiti consilij lance, deli-

Gen. 45.

Sapient. 7.

Ecclesiast. 1.

S. Hieron.

S. Athan.

Daniel. 12.

Sapient. 7.

berandum sibi censebat, quin immortalia caducis longo intervallo anteferreret, lacerari, vri, torrerî parata. Mirificè extollit D. Paulus Moysen, quod nullius momenti fecerit, se esse filium Regis filia. Hebræ. 11. Moyses grandis factus, negauit se esse filium filia Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem: maiores diuitias aestimans thesauro Aegyptiorum, improprium Christi. Non obscure iudicans, comparationem à Moysè inter vtraque bona factam fuisse, & dum vnâ ex parte, regia aulæ delicias, thesauros, atque potentiam; ex alia, cælestis beatitudinis remunerationem, in bilance appenderet, magis elegisse improprium Christi, quod vera & æterna bona animo proposita, temporalia omnia, & quæcunque Aegyptus, totusq; mundus haberet, obscurarent, & obruerent. illud Senecæ præ oculis habens, non potest in tanta solis claritate, scintilla habere momentum. Quia licet bona temporalia, non nihil lucis habere videantur; illa tamen lux, est quasi scintilla, imò falsa, & maligna lux, quæ virtutis dignitatem atque præstantiam obscurat, & ad magnam ignorantiam perducit.

Coferte nunc inuidiam B. Catharinæ generositatem, cum excelso Moysis animo, & facile parem deprehenderis: cum enim esset Regum filia, & à filio Imperatoris in coniugem deposeceretur, spreuit: magis eligens pro nomine Iesu contumeliam pati, quam vano Imperatricis titulo gloriari. Sic quondam S. Chrysostomus hom. 28. in Ioann. ostendens, quomodo à nobis inanis gloriæ studium vinci possit; dicebat: Gloriam gloriæ comparabimus: quemadmodum enim terrenas diuitias contemnimus, cum alias speramus diuitias, & huius vitæ gloriam, cum longè maiorem & veram coniectabimus, contemnemus. Merito equidem homo, mundi gloriam amore cælestis contemnere debet, quia melius est, cum Deo etiam per momentum manere, quam per multa secula fulgere mundi dignitatibus, iuxta illud Psal. 83. Melior est dies vna in atrijs tuis, super millia. Quod S. August. lib. de libero arbitrio ad finem, ita enucleat. Tanta est pulchritudo iustitiæ, tanta iucunditas lucis æternæ, hoc est, incommutabilis veritatis atq; sapientiæ, ut si non liceret amplius in ea manere, quam vnus diei morâ, propter hoc solùm innumerabiles anni huius vitæ plene delicias, & circumfuentia, temporalium bonorum, rectè meritis contemnerentur. Non exhorruit B. Catharina gladios, & exquisitos cruciatus, quos illi intentabat Maxentius; ita ut merito illi inter

berandum sibi censebat, quin immortalia caducis longo intervallo anteferreret, lacerari, vri, torrerî parata. Mirificè extollit D. Paulus Moysen, quod nullius momenti fecerit, se esse filium Regis filia. Hebræ. 11. Moyses grandis factus, negauit se esse filium filia Pharaonis, magis eligens affligi cum populo Dei, quam temporalis peccati habere iucunditatem: maiores diuitias aestimans thesauro Aegyptiorum, improprium Christi. Non obscure iudicans, comparationem à Moysè inter vtraque bona factam fuisse, & dum vnâ ex parte, regia aulæ delicias, thesauros, atque potentiam; ex alia, cælestis beatitudinis remunerationem, in bilance appenderet, magis elegisse improprium Christi, quod vera & æterna bona animo proposita, temporalia omnia, & quæcunque Aegyptus, totusq; mundus haberet, obscurarent, & obruerent. illud Senecæ præ oculis habens, non potest in tanta solis claritate, scintilla habere momentum. Quia licet bona temporalia, non nihil lucis habere videantur; illa tamen lux, est quasi scintilla, imò falsa, & maligna lux, quæ virtutis dignitatem atque præstantiam obscurat, & ad magnam ignorantiam perducit.

Coferte nunc inuidiam B. Catharinæ generositatem, cum excelso Moysis animo, & facile parem deprehenderis: cum enim esset Regum filia, & à filio Imperatoris in coniugem deposeceretur, spreuit: magis eligens pro nomine Iesu contumeliam pati, quam vano Imperatricis titulo gloriari. Sic quondam S. Chrysostomus hom. 28. in Ioann. ostendens, quomodo à nobis inanis gloriæ studium vinci possit; dicebat: Gloriam gloriæ comparabimus: quemadmodum enim terrenas diuitias contemnimus, cum alias speramus diuitias, & huius vitæ gloriam, cum longè maiorem & veram coniectabimus, contemnemus. Merito equidem homo, mundi gloriam amore cælestis contemnere debet, quia melius est, cum Deo etiam per momentum manere, quam per multa secula fulgere mundi dignitatibus, iuxta illud Psal. 83. Melior est dies vna in atrijs tuis, super millia. Quod S. August. lib. de libero arbitrio ad finem, ita enucleat. Tanta est pulchritudo iustitiæ, tanta iucunditas lucis æternæ, hoc est, incommutabilis veritatis atq; sapientiæ, ut si non liceret amplius in ea manere, quam vnus diei morâ, propter hoc solùm innumerabiles anni huius vitæ plene delicias, & circumfuentia, temporalium bonorum, rectè meritis contemnerentur. Non exhorruit B. Catharina gladios, & exquisitos cruciatus, quos illi intentabat Maxentius; ita ut merito illi inter

bona temporalia in comparatione æternorum pro nihilo habentur;

Beata Catharina generositate animi Moysi par;

S. Chrys.

Psal. 83.

S. August.

inter

B. Catharina velut
adamus, in
vidua.

Roman. 8.

inter cetera eius Martyrij insignia, pingi
possit Adamas, cum lemmate appposito :
Semper adamas. astuabat furore Tyran-
nus, omnia calliditatis & virium tela vi-
brabat, ut illam ubi obsequenter, redde-
ret : sed illa, Semper adamas. Terrebat
eam rota acutissimis gladijs instructa, sed
illa, Semper adamas : quia amor diuinus
inuietam faciebat. Hoc amore incensus,
D. Paulus, dicebat Rom. 8. *Quis nos sepa-
rabit à charitate Christi ? tribulatio ? an angustia ?
an fames ? an nuditas ? an periculum ? an perse-
cutio ? an gladius ? verius equidem hæc, Virgo
sancta Tyranno dicere potuit, tribulatio-
nem mihi parās, sed ego pro Christo mor-
tificari parata sum : fame crucias, sed ego
solā Christi amoris dulcedine reficior :
gladium euaginas, sed me amor diuinus,*

fecit quem occisionis : mortem deniq; mi-
nitaris, cupio dissolui, & esse cum Christo.
Ferunt Poetæ, cum Diana Hercu-
lem ad vbera sua pendentem lacte nutri-
ret, quod amoto vberē, gutta lactis in
cælos defluerit, atque hinc viam lacte-
am in cælo ortam esse putant. Catholici
mei, fuit hodie lac, non de vberibus, sed
de collo B. Catharinæ, ut nobis lacteam
ad cælum viam parer, sequimini eius for-
titudinem : accepit illa tres coronas au-
ream, propter castitatem : stellarum,
propter sapientiam : de lapidibus
pretiosis, propter constantiam.
Proinde eius exemplo inci-
tati, curemus & nos Mar-
tyres Christi fieri si
non opere, sal-
tem affectu.

DIE S. ANDRÆ.

CONCIO PRIMA

Ambulans IESVS iuxta Mare Galilææ vidit duos fratres.

Homo per mare salsum penitentia ad Christum accedere debet.

Nest aquis admiranda quædam
antipatia cum Deo Auditores,
adeo, ut quoties ille nobilissi-
mum aliquod opus vult fabri-
care, semper ad aquas descendat. *Creant
cælum & terram* (inquit Scriptura) Gen. 1.
Erecc, Spiritus Domini ferebatur super aquas;
non quasi aqua fuerit habitaculum eius;
que enim creata vastitas, Spiritum Domi-
ni continere potest? Sed quasi Archite-
ctus & conditor mundi, ut illis vitalem
quandam fecunditatem inderet. Quò fa-
cilis virtute ab eo sibi communicatā, for-
mas rerum varias, & mundum ipsum par-
turerent. Christus pariter velut magnifi-
cus & peritissimus conditor, nouum in-
terris mundum, scilicet; Ecclesiam San-
ctam fabricaturus venerat, & ecce colu-
mnas in quibus eam fundaret, circa aquas
ambulans queriuit : id est; Apostolos
sanctos. Sed quid est, quod Saluator, subli-
mis Sapientie Discipulos congregaturus,
qui doctrinam eius salutarem, toti orbi
amuniarerent, ad mare eos querit. Cur
non potius in Gymnasijs Sapientum aut
Academijs eruditorum, ut inde selige-
ret ingenia nobilissima? Inuenisset cer-
te plurimos Athenis, ubi nominatissimum

eo tempore Philosophia Lyceum florebat.
Inuenisset non paucos Romæ, ubi diligen-
tissime erat conquisitum, quod alibi vige-
bat? Inuenisset plerisque; huic muneri ido-
neos in Academia Palæstina Cariatsephet,
id est; vrbs literarum dicta, Iosue 15. aut
in Academia Idumæa Thenan dicta; aut
in Academia Chananæ, que propter
exquisitam literarum Sapientiam, mater
in Israël appellata est. 2. Reg. 14. Inue-
nisset denique innumeros eruditionis ge-
nere illustres in Academijs Egypti, si
Memphim, Heliopolim, aut Alexandriam
adiret. Quod si Romanam fastidiebat elo-
quentiam, adeo aptam & efficacem ad
quodlibet persuadendum? Si extranea-
rum palæstrarum respuebat Sapientes? Cur
saltem Discipulos, quos sibi deligeret,
Hierosolymis non queriuit? ubi verè sa-
pientie cultus proregebat in Gymnasijs
à Salomone extructis, ubi tot legum peri-
tissimi Doctores in soluendis Philosophiæ
difficultatibus nodis soles, in enucleandis
abditissimis sacrorum voluminum arcanis
Phœnices, sine numero erant congregati.
Causam istius facti esse puto, quia sicut
non est addenda mari aqua, Soli lax, igni
calor; sic æterna Sapientia non erant ne-
cessarij

cessarij sapientes ministri; sed simplices,
quos sibi aptificaret facilius. Etenim
mundi huius sapientes, non facile sibi pa-
tiuntur quidpiam persuaderi, etiam ve-
rissimum; dum suam subtilitatem & spe-
culationem ostentare volunt. propter
quod à Sapientia æterna crebro despiciun-
tur, ut dicitur Baruch 3. *Dereliquerunt fon-
tem Sapientie, & viam discipline ignorauerunt,
neq; intellexerunt semitas eius, neq; filij eorum susce-
perunt eam, à facie eorum longè facta est, non est
audita in terra Chanaan, neq; visa est in Eliman;
filij quoq; Agar, qui exquirunt prudentiam, quæ de
terra est, viam Sapientie nesciuerunt.*

Non hos itaque ad structuram Eccle-
siæ elegit Dominus, quia si Reges elegis-
set, illi iactarent se propter suam pote-
statem esse assumptos; ideoque mundus
non videretur miraculosè ad Deum, sed
per potentiam conuersus. Si Senatores:
dicerent & illi se propter dignitatem ele-
ctos esse, iamque non pauperibus, sed ma-
gnatibus omnem Christi Doctrinam com-
municare vellent. Si assumpsisset diuites,
non laboribus, sed opibus tantum vnum-
quemque ad Christum allicere voluissent.
Si Oratores & Philosophos: isti propter
eloquentiam & sapientiam suam tumen-
tes, non facile ad infirmorum casas, &
mendicantium tuguriola descendissent:
quia non decet Philosophum cum plebe
rustica conuersari. Sic Argumentatur
Augustinus Serm. 59. de verbis Domini.
August. 3. *Pauperes itaq; piscatores elegit Deus, ut cum hi ni-
hil haberent, de quo gloriarentur, omnibus in an-
nuntianda Christi Sapientia communes essent, &
pauperibus & diuitibus, & magnatibus & ignobi-
libus, & idiotis & Sapientibus. Quia pauper,
& potissimum piscator, facile his omnibus
prodesse potest. Tria itaque in ista Con-
cione ostendam, Primum ut aliquis post
Christum abeat, necessarium illi esse, ut
versetur in mari; alterum, ut à Christo vi-
deatur: Tercium, ut ab eodem vocetur.*

Ardua multa experiri illum decet, qui
cælos conscendere cupit: quia inquit
Christus Matthæi 15. *Qui vult venire post me,
abneget semetipsum, quasi diceret: qui vult
mecum æternis frui delicijs, ita seipsum
humiliet & despiciat, quemadmodum
Dei Filius, qui suæ maiestatis & gloriæ
oblitus, vilissima tormentorum & crucia-
rum genera perferre non erubuit. Si igi-
tur per tribulationes gradiendum est ad
beatitudinem, certe natali solo renun-
tandum est, & vastissimo oceano sese
committendum: quia nullibi grauiora
homo pati potest, quam in mari: ibi enim
ventorum scintilla, vndarum insania, la-*

tentium saxorum insidiz, furentium Pira-
tarum incurfus, ac tandem innumerabi-
lia mala & pericula, qualia multa mari
nautæ patiuntur in alto, & que certissi-
mam nauigantibus intentant mortem, cre-
bro obueniunt. ut inquam tot difficulta-
tibus circumuentus homo, à suo propo-
sito minimè deterreatur, quominus ad ex-
tremas etiam mundi plagas, non gemmas
quæsiturus, sed Christum, & animæ sa-
lutem audacter & resolute, excurrat: nec
prius in hoc cursu suo desistat, donec il-
lum, quem vnice diligit anima fidelis,
inueniat.

Verum, si ad mare tantum obambu-
lantes inueniunt IESVM, quæ iam spes
claudorum erit? quibus aut casus, aut
natura, longinqua peruagandi loca facul-
tatem negauit. Quæ erit expectatio infir-
morum? qui diuturnis morbis fracti, &
lecto affixi, nec maris littora adire, nec
crassam aëris mutationē in vastissimo pe-
lago ferre possent: Quæ felicitas infan-
tum erit? qui non naues conscendere,
sed cunas inhabitare; non vela explica-
re; sed linteis inuolui: non remis pro-
pellere, aut funibus trahere puppim; sed
in vlnis recumbere & sustineri tantum
apti sunt. Quod inquam nobis omnibus
erit desiderium salutis? quos remotiores
ab oceano natura esse voluit. ergone
omnes desertis possessionibus, consan-
guineis, patriâ quoque carissimâ, ad ma-
ria confluere debemus, ut inueniamus
IESVM? minimè sane: nec enim tantis
difficultatibus & detrimentis, cælum
querendum esse Deus voluit. Cum æque
inter Regum delicias; atque nautarum
tempestates, æqualiter pauperum infor-
tunia, atque diuitum opulentias, illud
venditare soleat. Quid ergo mare hoc,
circa quod Christus obambulat, nobis
representabat? Ecclesiam profecto san-
ctam, toto orbe terrarum Apostolorum
sanguine & prædicatione radicaram. Hic
est ille Oceanus, de quo dicit Sapiens Ec-
clesiastici 43. in quo à voce Christi. *sicut
ventus, & cogitatione sua plantauit abyssum, &
plantauit in illa Dominus insulas.* Insulæ enim
sunt Martyres omnes, & Virgines: quo-
rum fortitudinem stupet Orbis. Hunc
Oceanum plantauit Altissimus, non flu-
uib; horridum, sed floribus constum;
scilicet sanctis omnibus, & Angelis ipsis
repletum.

De origine maris dicit Scriptura;
*Congregate sunt aquæ in vnum, & facta sunt ma-
ria.* de Ecclesia Christi hoc ipsum & quo-
ri iure dicit Propheta Sapientia 19. *Cr-*

Vv

lum.

Eccl. 43.

Gen. 1.

Sapient. 19.

Ibidem.

cumspice ad Orientem, & vide iucunditatem tibi a Domino venientem. & quæ est hæc iucunditas Ecclesiæ Sanctæ? Respondet ibidem Propheta: Ecce inquit veniunt filij tui collecti ab Oriente vsq; ad Occidentem, in verbo sancto gaudentes in honorem Dei. quasi diceret: illi quos ex aqua & spiritu genuisti, in adoptionem filiorum Dei vocati, in unitatem fidei collecti, æternæ spei gaudio deliniti, veniunt tibi ab Oriente in Occidentem: hoc est, ab idololatria ad fidem Sanctæ Reducti, sacris mysterijs imbuuntur, & in diuinam gloriam consecrantur. Circa hoc proinde mare obambulat Christus, & in æternitatis hortum colligit rosas, scilicet homines piæ & sanctæ viuentes. E mari fluuij in totum orbem ad necessitatem omnium viuientium dimanant, & sancta pariter Ecclesiâ duo præcipui torrentes effluunt; Baptismus & poenitentia sancta; & quid aliud hodiernum Euangelium, nobis præ oculis sistere voluit? dùm Christum ad mare obambulantem proponeret: illud certè, quod hoc potissimum tempore, in mari poenitentia vnumquemque versari oporteat: tempus enim est, quo Dominum expectamus, ad cuius aduentum debemus corda nostra præparare.

Quod si detinet aliquem falsedo & amaritudo poenitentia, quia abstinere a peccatis arduum est, erubescere in confessione molestum, satisfacere Deo, aut ieiunando, aut mortificationibus corpus affligendo; aut eleemosynis peccata redimendo, aut certè aliena quæ possidemus restituendo; aut saltem ab illicitis concupiscentijs animum frando; durum & acerbum. Quid dolere, aut lacrymari? nonne satis onerosum: sed saltem Christi aduentus, qui in omnes molestias descendit in mundum, ad hæc amara alliciat; Et dolor profectò poenitentialis non modicè recreat hominem, dicente Ambrosio de obitu Valentini. Passum frequenter lacrymas, & mentem alienant: fletus refrigerant peccata, & maestum consolantur. Est enim pps affectibus quadam stendi voluptas, & plerumq; graues lacrymas euacuat dolor. Non immeritò Diuus Augustinus Sermone 11. de lacrymis, comparat poenitentiam, aquæ maris: quia, quemadmodum aquæ maris licet salæ sint, tamen sub illa falsitudine latet dulcedo, ut tradit Aristoteles, in Meteoris, & Geminianus de mari ex Diuo Isidoro refert, in regione Trachonitia, mare ter in die aquam dulcem producere. Ita planè sub amaritudine poenitentia latet dulcedo, & suauitas, mirificè animam recreans: scilicet ipsamet gratia diuina, quæ tunc

S. Ambro.

Geminianus.

illabitur animo, & spem æternæ beatitudinis certam affert secum, nisi voluntas conuersi peccatoris, iterum mutetur in deterius. Hoc est illud mare, quod ab hostibus infernalibus protegit hominem, dicente Petro Casariense. *Antus Diabolus contriti cordis amaritudine torquetur, quàm flammâ infernalis incendij.* Poenitentia est æternale conscientia humanæ: nam sicut mare cingens urbem, inexpugnabilem reddit; sic poenitentia aditum hostibus animæ occludit: conseruat in sanctitate poenitentem, & pretiosissimis margaritis animam eius locupletat, id est donis Spiritus Sancti, quæ non aspectu solis, sed intuitu radiorum cœlestium, in cordis humani penetralibus, velut in conchilijs gemmæ procreantur: & quod maximum, Deum illi præsentem faciunt. Nam hæc est causa, cur Cantic. 1. oculi cœlestis illius sponsi, dicantur esse sicut oculi columbarum, quod sicut columbæ iuxta fluentia aquarum libenter resident; & Deus circa cor amaritudine poenitentia & lacrymis perfusum, libenter conuersatur. Quid plura? amaritudo poenitentia peccata suffocat, cordis duritiem emollit; diuinum furorem cohibet, infirmi animi deliquijs medetur, immundos mundat, infirmos corroborat, turpes decorat, mortuos suscitatur, inferni ignem exstinguit, & ad portum cœlestis Patriæ nauiculam animæ securam perducit.

In hoc mari ambulabat D. Andreas: nam postquam a Sancto Ioanne audiuit de Christo, quod ille erat agnus qui tollit peccata mundi, protinus exarsit in illius eloquium & conspectum, & spretis sæculi negotijs, mentem suam in solo Deo figere cepit: propter quod placuit Altissimo, ut illum quasi nubem fecundam, ad irrigandum mundum occiduam educeret. Nam hoc encomium tribuit Apostolis Propheta Isa. 60. *Qui sunt, isti qui ut nubes volant.* Nubes erant Apostoli, quia imbrem doctrinae, gratia, circumtulerunt ad irriganda corda infidelium: fecundæ, quia pluebant verbis, coruscabant miraculis, ad calum volabant eleuatione mentis. Et quia nubes de mari ascendere solent, Ideò etiam Apostolos sanctos, Christus quasi nubes de mari vocauit. Quod in Spiritu prædixerat, Regius vates Psal. 134. *Educens nubes ab extremo terræ, fulgura in pluuiam fecit.* eduxit enim Dñs illos de humilitatis humo, & de mari huius sæculi, ut spiritu suo huc illos eos impelleret, ut magnificentiam eius toti inueherent orbi, ut dicitur Psal. 57. *Magnificencia & virtus eius in nubibus.*

Petrus Casariensis.

Cantic. 1.

Isa. 60.

Psal. 134.

Psal. 67.

Alte.

Alterum. Homini necessarium est, ut post Christum abeat, ut videatur ab illo. Mirabile nobis Christi oculorum virtutem descripsit ille Patriarcha Iacob Genesis 49. *Pulchriores sunt oculi eius vino.* ubi amplissimam metaphoram sumit, illud oculis Christi commune esse cum vino ostendens, quod quemadmodum proprii effectus vini sunt, aut summè lztos, aut summè mltos reddere homines, quod experientia in ebrijs ostendit; sic planè oculi Christi aspectu suo quandoque alacritatem, quandoque ingentem tristitiam in hominibus excitare solent. Expertus profectò erat hanc vtramque Christi oculorum virtutem Petrus, nam postquam illum Christus Dominus ad mare Galileæ deambulantem vidit, summo gaudio secutus est eum: cum autem in atrio Pontificis negantem respiceret, tantâ maestitiâ eum affecit, ut foras egressus amare flere cæperit. Nam inquit Euangelista Lucas 22. *Conuersus Iesus respexit Petrum, & recordatus est Petrus verbi Domini sicut dixerat, quia priusquam gallus cantet, ter me negabis: & egressus foras fleuit amare.* Verum sicut vinum rariius maestitiam ingerit, frequentius verò hilaritatem, dicente Salomone Eccl. 40. *Vinum letificat cor hominis.* ita sanè oculi Christi, quos intuentur, sapientius exhilarant & beneficij cumulant. Videns enim Iesus vs turbam in deserto famelicam, saturauit eam Matthæi 10. Videns obseruatorem Legis diuinæ, dilexit eum Ioannis 1. Videns tandem plurimos morbis varijs laborantes, curauit eos Lucas 7. Quod probè agnoscens vir quidam, filium habens a dæmone obsessum, clamabat ad Iesum, *Respice in filium meum.* Lucas 9. & ecce vbi respexit, sanauit eum.

O vtinam vos omnes his sacris diebus taliter Christus respiciat, ut omnes tantquam Petrum negantem ad fletum & dolorem pro commissis peccatis inclinet. Si enim dicit Propheta Isa. 64. *A facie tua montes defluerent,* quomodò a Christo respiciente, etiam obduratissima peccantium corda non emollientur? Si vnico suo intuitu amarum fletum in Petro excitauit, quomodò nos incessanter aspiciens ad merorem delictorum non permouebit? vnde dicit Chrysosthomus homilia 5. ad populum Antiochenum. *Fuge peccata ut ipsa deleas, propter hoc enim tristitia facta est, non ut in morte, nec in vlla alia re doleamus, sed ut ipsa ad delenda vitamur peccata.* Sed quid est obsecro, cum tanta sit Christi intuitus potentia, non in omnibus tamen eundem operatur effectum. Nam radijs oculorum suorum Sa-

lem illuminans, in peccatis mortuum suscitauit; inter Iudæos autem commoratus, & sæpè illos intuitus, nec quidquam à malitia dimouit. Matthæum in telonio videns sedentem, & cupiditate, quæ radix est omnium malorum, instar lapidis induratum, contriuit, compunctionem cordi illius inspirans, & cum libero eius arbitrio eam coëfficiens; Iudam autem, non tantum respiciens; sed etiam pedes illi abluens, à prodicione sui ipsius nequam deleniuit. Peccatricem Magdalenam in lacrymarum imbrem resoluit; pessimos autem peccatores, ne quidem ad gemitum inflectit. Causa est Catholici: quia in Christo duplex est oculus, intrinsecus, & extrinsecus. Oculus intrinsecus est ipsamet eius diuinitas, scilicet; verbum illud æternum, prodigiosè vnitum naturæ humanæ, per quod verbum quia omnia facta sunt, quemcunque etiam isto oculo suæ deitatis Christus aspicit, omnia pariter in illo operatur. Hæc est mens Gregorij Magni, qui Dei Filium Patris oculum vocat, quoniam illius infinita Sapientia est, cuius virtus ad omnia extenditur, præsentia, præterita, & futura. Alter oculus Christi est extrinsecus, qui est ipsamet eius humanitas, & hæc quoniam omnem efficaciam à verbo sibi vnito habet, ideo si hoc solo oculo Christus aliquem intueatur, non tam facillè aliquid in eo operatur.

Atque in signum istorum in Christo duorum oculorum, præceperat olim Deus, ut in eius templo duo altaria exstruerentur: quorum vnum erat velut macellum quoddam animalium, carne & sanguine plenum, quod plerique gentiles videndo, scandalum passi sunt, exprobrabantque Israëlitarum Deum, & Sacerdotes eius, pecorum sanguine, velut carnifices aut macellanos cruentatos irridebant. Alterum verò altare erat sacratius, in interiori parte constitutum, quod Sancta Sanctorum vocabatur. 2. Paralipomenon 2. Et hoc erat pretiosissimis quibusdam Cherubinibus ex auro contextis ornatum, & speciebus aromaticis suauissimum odorem exhalantibus refertum, in quo diuina oracula Sacerdoti summo consueuerat Deus dare. Templum hoc duplici illo altari constans, Christum Dominum ad viuum satis referebat: duo enim in illo altaria reperiabantur, vnum carne & sanguine plenum, humana scilicet eius natura, in qua flagella, opprobria, cruce, & mortem ipsam passus est. Ad hoc altare solum multi intuentes scandalisabantur, quod ipse-

Greg. Magnus.

2. Paralipomenon, 2.

Luc. 7.

ipse Christus prædixerat Luc. 7. *Beatus qui non fuerit scandalizatus*. quasi diceret: felix ille, quem primum hoc altare non offenderit; sed progressus fuerit ulterius ad aliud sacratius & excellentius, quod diuinitatis meæ Sancta Sanctorum est: ibi enim à Cherubinis & Seraphinis adoratus, & à cunctis Angelis Sanctus, Sanctus, Sanctus; nunquam clamare cessantibus, me conspiciet. Si ergo solam humanitatem intulit Iudæi in Christo scandalizati sunt, igitur non est satis, hominem peccatorem, solo humanitatis Christi oculo inspicere, sed necessum est, ut ipsamet eius diuinitas eum introspeciat, & penetret: quia hic solus oculus, quoniam est lux illuminans vnumquemque, facile intus illustrare, & ad se conuertere potest. Hoc oculo aspexerat Christus Petrum & Andream, & ecce ita promptam in illis excitauit obedientiam, ut de illis dicitur Matth. 4.

Matth. 4. *Illi autem statim relictis retibus & patre, secuti sunt eum.*

Tertiò, homini ut post Christum abeat, necessarium est, ab illo vocari: quia & hodiernum Apostolum vocauit Christus: *Venite inquit post me, faciam vos piscatores fieri hominum*. quid causæ? quod illos non venatores, sed piscatores hominum constituerit? quoniam ad venationem magis homines, quam ad piscationem alliciuntur: respondet Mendoza tom. 1. super. Lib. 1. Regum, rationem hanc assignans: quia venatores, certam semper ac determinatam prædam insequuntur, in eamque dirigunt suas sagittas, aut venaticos canes, piscatores verò non ita, sed iaciunt rete in incertum, in quoscunque pisces congregant, non ad hunc vel ad illum singillatim. Quia igitur Christus Dominus suos Apostolos voluit esse non certæ, & determinatæ alicuius gentis prædicatores, sed totius orbis, qui omnibus pariter indiscriminatim verbum Dei annuntiarent, ideo non venatores, ne recreationi magis vacarent; sed piscatores, ut à labore nunquam desisterent, eosdem constituit.

Ceterum, quia Christi vocatio duplex est, alia sufficiens tantum, quæ omnes gentes ad se vocat, sed non conuertit. Hac vocauit obduratum Pharaonem, nec tamen illum traxit: hac vocauit fratricidam Caïnum; nec tamen illum ad penitentiam inclinauit: hac vocauit Iudam proditorem, dum in vltima cæna Discipulis suis exprobraret, *Vnus vestrum me tradet*. nec tamen illum à tanto facinore compescuit. Quare: quia vocatio sufficiens, cum tantum generalibus medijs procedat, non

habet hoc, ut defectum in peccatoris voluntate possit supplere. Altera est vocatio efficax, quæ infallibiliter semper effectum sortitur, quia tempore opportuno confertur, & ex infinita Dei præscientia procedit, quæ quia falli non potest, ideo hoc quod certò præuidit futurum, facit, ut infallibiliter eueniat. Hac superbum, vocauit Nabuchodonosorem, ideo ingemuit, & peccata sua lacrymis diluit; hac Saulum traxit, ideo in momento conuersus dixit: *Domine quid me vis facere*; hac post se inuitauit sanctum Andream & Petrum, ideo non tantum ad noticiam & familiaritatem Christi peruenerunt, sed etiam ad ipsum usque martyrium, & acerbam crucis mortem securi sunt illum. Et quemadmodum Christus crucifixus fuit, capite inclinato versùs terram, ut illum aspiceret, pro qua moriebatur; & quam sanguine innocentis Abelis inquinatam viderat, ut proprio illam cruore expiaret, utque simul benigno illo suo aspectu, caluarium Adæ, in eodem loco sepultum, & infossam, (ut tradunt Sancti Patres) intuitus, ad vitam gratiæ cum vniuerso mortalium genere, per suam mortem erigeret. Ita Petrus crucifixus erat inuerso modo, ut cælum aspiceret, cuius clauis sibi commissæ erant. Andreas verò crucifixus erat transuersum, ut scilicet vnâ manu terræ porrectâ, traheret omnes peccatores ad cælum; alterâ verò extensâ in cælum, ut Christum in terras traheret, illumque cum penitentibus coniungeret. Quisquis igitur post Christum abire vult, non tantum illi opus est, ut qualicunque vocatione vocetur à Christo; sed ut vocetur efficaciter.

Habemus itaque tria nobis necessaria, ut post Christum abeamus. Primò, ut nos in mari penitentiae & amaritudinis Christus offendat; Secundò, ut nos non tantum oculo suæ humanitatis, sed etiam simul & diuinitatis inspicat, & intus illuminet, atque omnes peccatorum tenebras dissipet, errores corrigat, virtutes plantet, & salutis gratiam infundat. Tertiò, ut nos illâ altâ & secreta vocatione ad se trahat, quomodo scit nobis congruere, ut nusquam vocantem respiciamus; sed ut tunc vocem suam ad cordis nostri secreta mittat, quomodo suâ illâ infinitâ sapientiâ præuidet, infallibiliter nos morigeros, & suæ voluntati in omnibus fore obsequentes.

Pergite igitur bonis auspicijs argonauit Christiani, ad mare illud falsum penitentiae, omnis doloris & amaritudinis plenum, & auspice I. E. S. V. explicare vela virtutum.

A. G. 9.

virtutum, & in vastum diuinæ contemplationis pelagus proficiscimini; non vos amaritudo & affectuum compressio frangat, non vlla infernalis tentatio teneat. Quod si debacchantes fluctus ingruere voluerint, I. E. S. V. conspiciat ad vos venturum; si tumultuantes turbines desæuierint, I. E. S. V. inuocate: si denique procellosæ scyllæ prauæ consuetudinis, aut charybedes cupiditatum & circumlatrantes li-

bidinum aquæ fremant, I. E. S. V. altius inclamate: nam si ille periclitantes in turbinibus maris discipulos saluauit, & vos sincere penitentiam agentes, dubio procul confortabit, & proteget: quia ut dicit Cyrillus Alexandrinus, omnium periculorum, Christus saluatio est.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Venite post me. *Matthæi 24.*

Vera obedientia Dei amorem homini conciliat.

Nihil est quod in omni cætu hominum magis sit necessarium, & per quod magis virtute efflorescat, pax vigeat, charitas in dies augeatur: quam præstita superiori obedientia. Hanc laudauit in suis militibus Iosue. *Fecistis inquit omnia quæ præcepit vobis Moyses famulus Domini; mihi quoque in omnibus obedistis*. propter quod, magnis donatos muneribus in terrâ suam dimisit, attestante Scripturâ, *Benedixitque ei Iosue, & dimisit eos*. In obsequio verò Christi, quam sit necessaria obedientia, vel ex hoc ipso patet, quia qui in obsequio tanti Principis viuunt: non in terras suas mittentur; ubi mors grassatur, & omnia corruptioni subdita sunt; sed ad beatas illas ædes, ubi nulla sunt vicissitudines, nulla rerum delectabilium permutatio; sed æterna & immortalis felicitas, quam promisit Apostolis Sanctis: *Quia secuti estis me, centuplum accipietis, & vitam æternam possidebitis*. Et certè gratior est Deo obedientia; quam victima, ut docet Scriptura 1. Reg. 15. *Nunquid vult Dominus holocausta, & non potius, ut obediat voci Domini, melior est obedientia, quam victima*. & *auscultare magis, quam offerre adipe arietum*. quia per victimas homo carnes animalium offert Deo, per obedientiam seipsum totum Deo immolat, ut docet S. Gregorius lib. 3. Moralium cap. 10. inquit: *Obedientia victimis præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam verò voluntas propria mactatur*. Tanto igitur Deum quisque citius placat; quanto ante eius oculos repressâ arbitrii sui superbiâ, gladio præcepti se immolat. Placet Deo obedientia, quia omnium virtutum victimas præcellit. Paupertas enim opes immolat, castitas carnem mactat, obedientia verò, hominis corpus, & appetitiones eius, & voluntatem, & iudicium, & omnia hominis bona

Deo submittit. placet obedientia Deo, quia omnes virtutes in se continet, & omnes materias vniuersarum peruagatur, omniaque bona, quæ ad cælestem patriam conducunt, parit. Prudentia, media apta ad finem consequendum inquit, Iustitia vnicuique ius suum tribuit, obseruantia reuerentiam maioribus exhibet: pietas officia parentibus impendit; fortitudo in periculorum sustentia versatur; patientia in malis & aduersis fortis ostenditur; abstinentia modum in cibis; sobrietas in potibus, castitas in venereis actibus paupertas in contemptu rerum temporalium dominatur: & sic quæcunque alia virtus, quasi terminum suæ iurisdictionis habet, ultra quem haud quaquam suam potestatem extendit; at obedientia, velut regina omnium, hæc singula implet. Et prudens enim ex obedientia prudenter agit; & iustus aut fortis, ex obedientia iuste aut fortiter operatur; & sobrius aut temperans, aut castus, ex obedientia sobrie, temperanter, & castè viuunt, dum præcepta transgredi non vult. Paucis multa? Obedientia concordiam seruat in Angelis, vnitatem tribuit Ecclesijs, pacem constituit in cænobijs, tranquillitatem facit in regnis, & quicunque excessus conspiciuntur, totus ex obedientia defectu procedit. Tergit hoc Diuus Augustinus Libro de Ciuitate Dei cap. 12. inquit: *Obedientia commendata est in præcepto, quæ virtus in creatura rationali quodammodo est omnium custos, virtutum, quandoquidem sic facta est, ut ei subditum esse, sit vile; perniciosum autem suam & non eius, ex quo creatura est, facere voluntatem*. Agnouit hoc Beatus Andreas, idcirco ad vnam Christi vocantis loquelam; *venite post me*, magnam sequendo præstitit obedientiam. In quo

S. August.

considerabimus. quid sit venire post Christum, & quid magis Deum allicere possit, ut nos ad se velit vocare.

Scimus bene, venire post aliquem, nihil aliud esse, quam vestigijs eius incedere: ad hanc igitur felicem sequelam, Beatum Andream Christus vocavit, ut scilicet per omnes eius semitas incederet, & paupertatis, & humilitatis, & obedientiae, & mortis ipsius. Et quod sumum est. Christi vestigium, ut fieret exinanitio sui ipsius, & aeterno Patri subiectio, de quo scriptum, *exinaniuit semetipsum, factus, & habitum inuentus ut homo.* Hæc est prima semita, quia formam serui accepit, semetipsum aeterno Patri mancipans. Institit huic vestigio B. Andreas, se Christi obsequio spontaneo adstringens voto, non auro, aut spe diuitis prædæ, sed sola vocantis imitatione, relictis omnibus, eum tanquam seruus secutus est. Symbolum perpetuæ seruitutis in veteri lege fuit, auris perforata, ut haberetur Exodi 21. *Si dixerit seruus, diligo Dominum meum, & uxorem, & liberos, non egrediar liber, offeret eum Dominus dijs, & applicabitur ad os suum, & postea, & erit ei seruus in seculum.* Beatus Andreas audiens præconem incarnatæ veritatis, dilexit a longè Christum ambulantes, tanquam Dominum suum: dilexit vitam pauperem Apostolicam, quam in sponsam Christo mancipatus, liberè acceperat. dilexit filios, id est, merita extrinsecus pulcherrima sponsa, pullulantia. in super, maluit in perpetuum seruus Christi esse, quam liber sæculi. Et ecce Christus obtulit illum dijs, toti scilicet Sanctissimæ Trinitati, ut & Pater aeternus fidelem Christi seruum agnosceret, suam eum potentiam ad patranda in conspectu totius mundi miracula impleret, quibus plures e mundo homines Deo attraheret, quam retribus antea in mari Tyberiadis capere pisces potuit. Oblatus est aeterno Filio, ut eius sapientia simplicitatem rudis hominis adeo subleuaret, cui ne Platonis sapientia adæquari posset. Colatus est Spiritui Sancto, ut is ubiq; cooperaretur eius operibus in obsequium Christi præstitis. Sed ut signum perpetuæ eius seruitutis esset, perforauit Dominus aurem omnipotentis verbo suo, ad sui sequelam eum subiecto permouens.

Scribit Didacus Stella in caput Sancti Luca, conchas ad littora maris in eius recessu iacere, quas ubi Sol radijs influentibus potentius calefacit, statim aperiantur, in quas decidens humor crystallinus, subito concreuit, ex quo in aper-

tis conchis generantur gemmæ. Concha

fuit hodiernus Apostolus. clausa: ad littora maris piscationi semper deditus, ignorantia & simplicitate plenus. At ubi Sol ille luminis inaccessi, suis radijs hanc concham interius penetrare cepit, statim aperta est ab influentibus eius radijs: & ecce humor crystallinus, ros diuini eloquij è cælo in apertam hanc concham delapsus est, verbum scilicet incarnati Verbi: *Venite post me.* Et ecce caelesti rore tres pretiosissimæ margaritæ in corde Diui Andreæ progenitæ sunt, Fides, scilicet in Deum, spes in glorificatorem, charitas in Redemptorem. dum per diuinam eius illustrationem cognouit mundi vanitatem, & suarum quas possidebat facultatum tenuitatem, ac omnibus relictis secutus est Christum. Quod considerans Diuus Augustinus, admirabilem Christi potentiam in vocando homine sic extollit. *Quæ miretur quod ad aspectum soli gelidum soluitur, an non ergo Sol iustitiæ Christus aspectu suo & sermone, quo suscitauit mortuos, & vocat ea quæ non sunt, sicut ea quæ sunt, humanam poterit immutare mentem. An non poterit voci sue dare vocem virtutis, quæ intonet super hominem, & tum pat. surditatem eius, & ipse qui Dei virtus, & Dei sapientia est? Si enim lapidem magnetem videmus, per arcanam naturæ suæ vim, ferrum ipsum ad se trahere, & attractum retinere: quidni poterit omnipotentia, Conditoris, humanam mentem, quam ad suam creauit imaginem, cum voluerit, ab omnibus rebus alijs separatam, contentia vocantis eluxit in Beato Andrea, qui non tantum Christo mancipari voluit, sed & in omnimoda paupertate imitari curauit, sciens nihil in mundo esse stabile, cui homo securè possit inhaerere.*

Genesis 8. Scriptura narrat, quod tempore diluuij Noë dimisit columbam, volens experiri, utrum iam exsiccata essent aquæ, & ecce cum non inuenisset ubi requiesceret pes eius, reuersa est ad arcam, & manibus Noë facile apprehendi se permisit. Beatum Andream velut innocentem columbam, emisit Deus in terram, ex arca illa totius vniuersi perditionis; & ecce ille videns mundum hunc instabilem esse, velut mare quoddam turbulentum, perpetuo fluctibus exundans, nec esse in illo securum locum, ubi homo pedem figat & salutem reperiat, ad Christum qui est arca saluans animas videntium, redire maluit, cui firmiter inhaerens in æternum iam conuolare non potest. Sed quid causæ? quod Scriptura referat, coruum iterum à Noë dimissum, non rediisse ad arcam?

Ratio.

Rationem Scriptura apponit inquit: quia infederat cadaueribus in diluuiio natantibus.

Noltram Auditores obstinationem coruus iste repræsentat: emisit nos Deus in mundum, non ut in fluctuantibus eius procellis pereamus; sed potius ut instabilitatem temporalem considerantes, ad arcam eius reuertamur, quæ est Christi Ecclesia, ubi tota consistentia nostra, & certa salus haberi potest. sed plerumque veluti corui auari diuinam hanc missionem non agnoscentes, cadaueribus in diluuiio mundi natantibus insidemus, ut docet Plaltes Psalmo 15. *De absconditu tuis adimpletus est venter eorum.* Et quæ sunt ista abscondita, nisi terrena omnia? quæ abscondita vocantur, quia ut inquit Dydimus, *vilis sunt & indigna oculis Dei,* quemadmodum sterquilinia, quæ nobis abscondi solent. Ideoq; Deus argentum, aurum, & gemmas, in profundo terræ abscondit, ut sciremus, hæc omnia terræ bona, non corde amplectenda; sed pedibus calcanda esse. Ab hac infania, ne coruum illi semel dimissum amplius ad arcam non redeuntem imitemur, reuocat nos; omnia mundi bona quibus inhaeremus, vanitatem & mendacium.

vocans Psalmo 4. *Fili hominum vsquequod graui corde, ut quid diligitis vanitatem & mendacium.* Mendacium est corpus hoc mortale, illicitis sæculi affluens voluptatibus: quia nos sub specie momentanei & apparentis boni seducit, & in æternam trahit perniciem. Mendacium sunt diuitiæ mundi, quia tardiosas sollicitudines & insidias perpetuo in homine excitant. Mendacium est splendor temporaneus, quia in fine mordebit ut coluber. vanitas demum est honor sæculi, quem veluti fumum moribundus homo exhalat. Ac proinde istis cadaueribus, in hoc perpetuo mundi diluuiio, veluti corui insidere non debemus; sed ad arcam Christi reuerti. Quod pulchrè declarauit Sanctus Saluius Episcopus Albigensis, de quo scribit Gregorius Turon. Lib. 7. Historiarum Francorum capite 1. quod de morte velut graui somno excitatus, conuocatis omnibus & matre sua, dixit:

Verè cuncta quæ in mundo cernitis, vanitas sunt, fumus deniq; & umbra. Felix ille qui ea hic meditatur & agit, vnde Dei gloriam in cælo cernere mereatur. Christum secutus Beatus Andreas, non mundi cadaueribus ut coruus insedere voluit; sed velut innocens columba ad Christum redire curauit. Abijt post Christum non solum ea, quæ Dei præcepta imperant; sed omnia quæ absq; præcepto iniungebantur à Christo, promptè exequens, quo ni-

hil gratius Deo à creatura exhiberi potest.

Testatur id Scriptura 2. Reg. 7. Vbi Salomon sciens Patri suo Dauidi dictum, esse à Domino, *Suscitabo semen tuum post te (id est dabo tibi filium) & ipse edificabit domum nomini meo.* Et ecce ut primum Salomon obtento Regno, absq; præcepto verbis Domini obediuit, magnificum illud templum Deo extruens, Dominus ut gratum sibi hoc promptitudinis opus testaretur, omnia se facturum promittit, quæ in illa domo homines peterent. Placet hæc promptitudo in hominibus Deo, ut dicit Sapiens Prouerbiorum 14. *Acceptus est Regi minister intelligens.* hoc est, qui antequam præceptum Regis audiat, eius voluntatem agnoscit, & facit. Fuit hoc vestigium Christi, qui propter salutem hominum, maiora longè, solâ charitate stimulante pertulit; quam humanus requireret lapsus. Huic vestigio & Beatus Andreas instituerat: plura enim quam sibi Deus præcepit, adimplere voluit. Nesciebat prona eius in Dei obsequia voluntas legem, dum suadentis primam vocem audiens, *venite post me,* statim hoc exequi curauit, quod Christum non præcipere, sed tamen velle cognouit: nec arctabatur terrenis promptitudo, dum sepositâ omni morâ Christum quocumque ierit, spontaneè sequeretur. Non fuit contenta angustijs professionis mens pia, dum Christo non tantum Discipulum, sed & mortis socium se fore vltro promitteret. Longiore semper voluntate ferebatur in altitudinem charitatis, ad omnem Christi instinctum, spontaneè liberalis.

Fuit semita Christi, subiectio suæ voluntatis aeterno Patri. Ioannis 6. *Non veni facere voluntatem meam, sed voluntatem eius, qui misit me,* huic vestigio institit Beatus Andreas, dum in prædicatione Euangelica, non tantum voluntati Christi subditus esse voluit, sed etiam eorum, à quibus omnem contumeliam & tribulationem pati pro nomine Iesv, non recusauit. Cuius exemplo omnes certè permoueri debemus, ut voluntas nostra non tantum in cogitationibus; sed & in operibus æternis Deo sit copulata. Ad quod incitat Diuus Dorotheus Dietâ 1. inquit. *Si liberari perfectè volumus, & ab hoc sæculo discedere, oderimus in primis voluntatem nostram, & sic breui diuino præsidio ad impassibilitatem animi perueniemus.* huius promptæ voluntatis ad obediendum Deo complacentiam, eleganter notauit Richardus de Sancto Victore, Tractatu de Sacrificijs David & Abrahæ, ubi David bouem mactauit Deo. *Offeram tibi bouem*

Psalm. 69.

cum hircis. Psal. 63. Abraham vero vaccam sacrificauit Genes. 15. *Sume mihi vaccam triennem.* Quid cause est, quod Dominus à summo Patriarcha, non bouem, sed vaccam requisierit? Nunquid in hoc genere hostiarum, pluris vaccam Deus aestimauit, quam bouem? sic sanè: quia à tam magno amico exigere non poruit, quod minus ipse diligeret. Maius certe sacrificium fuit, oblatio vaccae; quam bouis: quia bos iugum tantum ferre potest, lac autem dare nequit; vacca verò ad utrumque idonea reperitur. Bouem igitur Deo offerunt, qui cum sibi dura præcipiuntur, molestum quidem habent; sed tamen fortiter sustinent. Vaccam verò imolant, qui etiam durissima sine præcepti obligatione, spontè pro Christo & dulciter perferunt. Quemadmodum Beatus Andreas, ad ipsas mundi tribulationes & Christi persecutorum tormenta, ad quæ Dei præceptis non adstringebatur, ultro paratum se esse ostendebat.

Vestigium adhuc Christi, quo ad salutem totius generis mortalium incedebat, fuit lignum crucis: in quo salus vitam tulit, & mors mortem superauit. Beatus Andreas, post Christum abeundo, & his passibus incedere voluit, memor doctrinæ Pauli & Barnabæ, quam primis Christianis in nomine Christi tradiderunt. *Qui non accipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus; abire voluit post Christum, per multas tribulationes.* Scimus vndique hominibus cruce positæ esse: siue ad sinistram declines, & ibi crux impenitentis latronis exposita est: sed sumè noxia, quia ad interitum ducit. Si ad dextram descendas, & ibi crux latronis boni, quæ te ad penitentiam & ad placandum Deum incitat, si medium iter arripere vis: ecce crux Christi in medio posita hæret, quæ te non solum ad benè beateque viuendum inuitat; sed etiam ad cœlestem gloriam subleuat: idcirco quoniam, vndique cruce, vndique tribulationes nos constringunt, mediam Christi crucem eligere debemus, cum & ipsa virtus in medio consistat. Quemadmodum fecit maximus ille Ethnicorum Philosophus Socrates, qui cum iniuste ab Atheniensibus ad mortem damnatus esset, uxori dicenti. *Mi vir, num innocens morieris?* sapienter respondit, *Quid? num malles me nocentem mori.* Scobæus Sermo. ne. i. Si gentilis homo, destitutus lumine fidei, innocenter potius mori voluit, quam nocenter damari; quanto magis Christianus homo, cui lumen cœlestis affulsit, deberet potius eligere innocens pro Chri-

sto omnia patienter ferre; quam cum culpa tribulationem sustinens, à Deo recedere, quemadmodum dicit Hugo de Sancto Victore. *si culpa patieris, erubescit; si sine culpa, gloriare.* Ecce vniuersus populus pro Andrea contra iudicem clamabat: *Innocens eius sanguis, sine causa damnatur.* Sed hæc ipsa innocentia magis illum ad crucem. Lomini inuitabat: abiit post Christum, crucis tormentum sustinens, non ignorans, quod quemadmodum sceptrum. Assueri ad osculum accedentibus porrectum, regis benevolentis signum erat, Ester. 5. ita quoque crucem & tribulationem pro Christo, cui illa porrigitur, diuinæ benevolentis signum esse: ideoque Sanctus Paulus crucem donum Dei appellat ad Philipp. 2. *Vobis inquit donatum est pro Christo non solum, ut in eum credatis; sed ut etiam pro illo patiamini.* Et Sanctus Chrysostomus hunc locum considerans, quare Christi crux dicatur donum, rationem hanc assignat: quia inquit qui crucem Christi libenter suffert, debitorem habet Christum, debitorem salutis vite æternæ, quam non nisi suis electis Deus reddere solet.

Pulchrè hoc figurabat ludus ille Iosephi Gen. 44. qui omnium fratrum saccos impleri frumento iusserat; calicem verò argenteum, è quo ipse bibebat, in solius Beniamini vterini & dilectissimi fratris saccum imponi mandauit. Figura hæc perfecti Christiani erat: triticum quidem & frumentum, quod est fides, Deus multis dat, ut dicit Ambrosius Lib. de Ioseph. cap. 11. sed scyphus iste pretiosus, ex quo ipse Christus bibit, crux scilicet & tribulatio, non nisi paucis, & qui post Christum abeunt. Hunc scyphum, in saccum hodierni Apostoli, scilicet in corpus hoc mortale imposuit, quia dignus visus est Deo, in quo experiretur, quantum humana natura potest pati. Conscendit ille hanc vocantis Christi semitam, tanquam currum triumphalem, quo ad cœli capitulum non modo gloriose; sed suauiter erigimur, ac securè ascendimus. Grauis quidem est iste currus, sed si spontè quis eundem conscendat, summe dulcis. conscendit eum Sanctus Probus martyr, qui cum neruis crudis caderetur, diceretque Demetrius centurio, *o homo, vide sanguinem tuum in terram effundi, & tibi propitiare,* respondit, *corpus meum ante vos est, mihi autem tormenta vnguentum sunt.* Pariter Beatus Andreas, proposuerat ipsi Ageas proconsul gaudia huius vite, quibus frui securè posset, si Christum abnegaret, cui ille respondit, *Gaudys inquit te cum fruat in pite-*

Hugo de S. Victore.

Ester. 5.

Philipp. 2.

S. Chrysostomus.

Gen. 44.

S. Ambrosius.

ni, si execrabili Deorum cultu relicto, mecum Christo credens, & animæ tuæ curam geras. Iratus Ageas crucem Apostolo intentat, cui constanter Beatus Andreas respondet: *Ego crucis Christi seruus, crucis trophæum optare potius, quam timere debeo.*

Scribit Plutarchus in Pyrrho, quod Pyrrus Æpirotarum Rex, Caium Fabricium Romanum ad se missum, volens ad suas partes inclinare, primo die obtulit ei aurum, quod tamen non accepit Fabricius; altero verò die, dum cum eo loqueretur, iussit retro extra aula rugientem elephantem adduci, ut eum terreret, ubi amoris aulais, apparuit ei à tergo bellua, quæ cum horribili halitu proboscidem super caput eius extendit, nihil tamen commotus Fabricius respondit. Pyrrho: neque heri aurum tuum, neque hodiè bellua me commouit. Idem planè Sancto Andreæ accidit, quem neque blanditiæ & promissiones, neque cruciatus & tormenta Ageas, à Christi cruce dimouere poterant, quin immo & ad crucem ductus, nec à populo eripi se passus est, sed cum exultatione festinans, his eam verbis salutauit. *O bona crux, diu desiderata, sollicitè amata; sine intermissione quesita, & aliquando cupienti animo preparata.* quin imò, ut post Christum plenè abiret, per biduum se de cruce non permisit deponi, quod admiratus Sanctus Bernardus dicit: *Obsecro fratres, homo est an Angelus aut noua aliqua creatura, quæ hæc patitur.* Ac proinde abiit post Christum, quia illum in omnibus imitari voluit, & in humilitate, & in paupertate, & in crucis morte perferendâ. Consideremus igitur iam, quid permouit Deum, ut hunc Apostolum Christum videns ad se vocaret.

Difficile quidem est causam assignare, quia iuxta communem Theologorum doctrinam, vocatio Dei efficax, est specialis gratia, quæ non potest sub vllum hominis meritum cadere, ut potè principium meriti & sine iniuria, Deum ad vocationem S. Andreæ, permouisse summam eius obedientiam. Quod euidenter patet ex eo, quod Theologi de gratia efficaci & vocatione diuina docent, ubi quærunt, quare ex gratia efficaci & vocatione congruâ, infallibiliter sequitur effectus & consensus in vocato. Et respondent, ideo: quia talis gratia procedit, ab infallibili scientia Dei, qui prius cognouit voluntatem hominis pronam ad obediendum sibi, si in hoc tempore, & in illis circumstantiis vocetur, & tunc primum efficaciter de creuit.

X x

se tale auxilium efficax homini daturum. Si ergo Deus obseruat nostras inclinationes, si spectat procliuatatem obediendi, igitur hæc procliuat & obedientia, quam Beatus Andreas Christo vocanti præstare paratus erat, illum allexit, ut ita vocaret, quomodo vocantē non respueret. Et quid quæso Deum commouit, ut sacrificium Abel reciperet, Caimi verò repudiaret? nisi obedientia. Abel inquit Scriptura Genes. 4. *obtulit de primo generis gregis sui & de adipibus eorum.* Ecce quia cum præceptum Dei esse sciret, de muneribus Deo offerendis, quia tanquam verus obediens pinguiora sui gregis sine interposita mora Deo sacrauit, respexit Deus ad munera Abel; Caim autem quia præcepto tantum satisfacere voluit, & non velociter præstitit, sed tardauit, & moram fecit, repulsam quoque à Domino in offerendis sacrificijs passus est: quia inquit Scriptura Gen. 4. *Factum est post multos dies, ut offerret Caim de fructibus terræ munera Deo.* super quæ verba Diuus Ambrosius, Libro 2. de Caim cap. 7. ait: *Duplex culpa, vna quod post multos dies obtulit, altera quod non ex primis fructibus; Sacrificium autem & ex alacritate commendatur, & ex gratia.* Præceperat quoque Deus Nôe Genes. 6. ut faceret arcam, in qua sub tempus vniuersalis diluuii genus omnis creaturæ saluaretur, & ecce quia libenter perfecit omnia, quæ in mandatis à Domino acceperat, Dominus & uxorem, & filios eius, & totam familiam seruauit. Quid Deum permouit, ut Iusto Abrahamo multiplicationem seminis, quasi stellas cœli & maris arenam promitteret? nisi obedientia: cum admonitus à Domino, ut egrediretur de terra sua, statim egressus esset, Gen. 12. Cum 90. Annorum esset, iussus ut circumcideret se, & filium suum Ismaëlem, & seruos, confestim præstitit. Gen. 17. iam verò qui Deo non fuit obediens, non tantum ab eo reiectus, sed & grauitè punitus est. Fuit vir optimus Saul, quo non erat melior in filiis Israël, propter quod à Domino Deo in Regem electus, erat 1. Regum 9. Et ecce propter inobedientiam, non modo reprobatus & abiectus à regno, verum etiam Spiritui maligno ad vexandum traditus est, nec profuit illi, quod inobedientiæ culpam sacrificandi voto adumbrare voluerit. Et quid adeò mali fecit in conspectu Dei? hoc solum: quia mandauerat ei Dominus, ut dederet Amelech vsque ad interneccionem, tam homines; quam iumenta: quia ergo contra iussum Domini pepercerat Agag regi, & optimis gregibus ouium & armen-

Gen. 4.

Gen. 4.

Gen. 12.

1. Reg. 9.

Saul propter inobedientiam reprobatus.

torum, & vestibus, & arietibus, & vniuersis, quæ pulchra erant. Pro Deum immortalem! utique fecit hoc ex misericordia! nam 1. Regum 13. Samueli, increpanti respondit, se de præda ideo partem reseruasse, ut inde sacrificaret Domino. Cui ait Samuel, Numquid, Vult Dominus holocausta & victimas, & non potius ut obediat voci Domini. Et quid nos facimus aliud, nisi Deo iubenti resistimus, tradidit nobis Deus duos hostes ad delendum usque ad internationem, superbiam & auaritiam: sed parcimus toties contra Dei voluntatem huic omnium delictorum Regi, scilicet superbix, propter pulchritudinem, quia pulchrum nobis videtur fastuosè potius, quam humiliter in mundo incedere; parcimus & gregibus huius regis, scilicet Auaritiæ, & luxuriæ, fortasse ut de inique congregatis diuitijs sacrificemus Domino, sed repudiavit Dominus sacrificia, Saul, quia de præda hostium erant, & hæc nostra, si cum iniuria proximi oblata, rejiciet: quia de præda hostium, Animæ scilicet peccatorum sunt. ne igitur repudiet Dominus oblationes nostras, imite-

mur hodiernum Apostolum, & cum illis abeamus post Christum, volentes eum, imitari & in humilitate, & in paupertate, & in subiectione voluntatis nostræ voluntati diuinæ. Obediamus verbo vocantis, dum nos inuitat, ut abeamus post eum, & cum nihil sit efficacius, quod eius in nos amorem excitemus, quam obedientia: siquidem ad motum vnius cæli primi mobilis, reliqui mouentur orbis, siquidem & firmamentum ducit stellas contra cursum suum: & nos diuino agitati motu, abeamus post eum, promptâ voluntate, cuius cæli enarrant gloriam, cui mare & venti obediunt, ad cuius imperium terra nostra dat fructum suum. Abeamus inquam post eum, cum perfecta obedientia, ne inanimantibus duriores, in nostrum creatorem reperiamur: ut hanc nostram parenti sibi voluntatem agnoscens, & in terris benedictionem, & in cælis hereditatis partem, nobis concedere dignetur.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Venite post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. *Matthæi 4.*

Deus alios vocat immediate per seipsum, quosdam mediate per alias personas.

Lustrando Sacram Scripturam, inuenio Iosephum illum Patriarcham, super alios fratres fuisse amatum à Patre. Genes. 37. *Israel autem diligebat Ioseph, super omnes filios suos.* Sed quam ob causam, diuersæ Authorum rationes. Moyses allegat, quia in senectute genuerat eum, expresse in sacra pagina ponens: *ed quod in senectute genuisset eum.* Sed hæc ratio non conuincit: sic enim magis amare debuisset Benjamin, qui post Iosephum natus fuerat. Et licet Caietanus affirmet, ideo Beniaminum non fuisse magis dilectum à Patre, quod nondum esset adultus: siquidem tunc erat trium annorum, proinde incapax maioris dilectionis. Hoc tamen non euincit, cum infantia potius augeat, quam minuat amorem. Vnde Pelusior censet, Moysen non ideo, in sacro textu posuisse, Iosephum magis à Patre fuisse amatum, quod in senectute genitus esset,

quasi hæc causa fuerit maioris dilectionis, sed potius, ne inuidiam excitasset fratrum. Quod autem inquit scriptum est, *Israel diligebat Ioseph, quia filius senectutis erat sibi, ideo à Moysè sapienter dictum est; quia pater Ioseph, ut fratrum inuidiam mitigaret, atque extingueret, hanc singularis charitatis rationem asserbat.* Rupertus verò censet, ideo Iosephum magis fuisse amatum à Patre, quod in statu gratiæ, & sanctitatis eum genuisset, ut parem sanctitatis cultorem, & heredem relinqueret. In illa namque, ait veraciter senectute *Israel genuit Ioseph: quia propter illam iustitiæ suæ senectutem, talem habere meruit heredem.* Vbi, per senectutem, intelligit vitam immaculatam. Acute satis, sed non solide: sic enim & alios filios pariter diligere debuisset, cum semper esset immaculatus, & paternus amor in filios sit incircumscriptus, licet ab iisdem non æqualiter redametur. Sic de Policarpo quodam Siculo refertur, cum

cum magnis cruciatibus adigeretur ad crimen quoddam, de quo accusatus erat, confitendum; semper immobilem & inexorabilem negasse. Sed cum Index novum tormenti genus parari præciperet, ut tandem torqueretur eius filius, donec pater crimen patratum falsus esset, statim pater, antequam filius tormentum subiret, totum crimen detexit: interrogatus autem, cur, ne filius torqueretur, aperuisset; quod inter proprios celabat cruciatum? respondit: quia ægrius filij tormenta, quam sua propria sustinebat: cum Parentis animus magis esset in filio, quem amabat; quam in proprio corpore, quod animabat. Optime præ alijs Cassianus, collat. 18. Cap. 14. affirmat: Iacobum ideo plus omnibus filiis Iosephum dilexisse, quia typum Christi Domini præferbat, quia erat virtutis cultor, quia erat homo sanctus, typus Christi. Quod ex eo colligit: quia Iacob veniens in Ægyptum, Iosephum filium suum adorauit. Hebr. 11. *Fide Iacob moriens, singulos filiorum Ioseph benedixit & adorauit vestigium virgæ eius.* Qui potuit fieri, ut pater filij virgam adorasset? Respondent aliqui, quia fastigium virgæ illius, regiam potestatem Iosephi signabat. Alij censent, per illam virgam, Christi regnum ac potestatem, per crucem obtinendam, fuisse adumbratam. Ita censet Lyranus: *Adorauit sceptrum Ioseph, non in se, & absolute, sed in quantum erat signum, & figura potestatis Christi, sicut nos adoramus crucem, in quantum est signum crucifixi.* Adorauit ergo Iacob Iosephum, & summitatem virgæ eius: quia ille hanc in manibus tenens, typus erat Christi, figuram gerebat crucis. Non aberrabo, si affirmare, Christum Dominum ex omnibus Apostolis, magis dilexisse Petrum & Andream, quia illos suo proprio stemmate, scilicet, cruce sanctâ insignitos aduertit; quoniam in cruce, pro suo nomine morituros agnouit: & ideo Sympathiâ quadam motus, eos ante omnes alios vocauit. Hoc diuino spiritu Regius Vates indigitabat, Psal. 77. *Vbi de Dei electione tribus Iudæ agens, à qua Christus ædificationem sue Ecclesiæ demonstrans, per quos eam fundare inceperat, tanquam Petrum & Andream indigitans, ait: Et ædificauit sicut vnicornium sinistram suam in terra, quam fundauit in secula.* Textus autem Hæbraus legit: *Et elegit sicut vnicornem filios suos.* Tota vis vnicornis, seu rhinocerotis in eo consistit, Auctore Iuliano Dialog. contra Triphon. quod vnicornus fortitudinis amator, dum in filio cornu conspiciat, eius fortitudinem aug-

rans, statim pro illo deperit, eum amat, diligit ac fouet. Christus pariter tanquam generosissimus vnicornus, ob infinitam fortitudinem, sic illum intulit Psal. 28. *Dilectus, quasi filius vnicornum.* & Numer. 23. *Psal. 28. Cuius fortitudo, similis est Rhinocerotis.* Septuaginta legunt, *sicut gloria vnicornis erit.* Crucis suæ cornu in illis aspiciens, quasi rhinocerontes, & vnicornos esse agnouit, ambos ad instar sui fortissimos, & per tormenta, per crucem, mundum debellaturos, subiungaturos, ac suis pedibus prostraturos. Hinc statim, ut vidit, eorum similitudine ac Sympathiâ quadam tactus, illos elegit, & ad suum obsequium vocauit: *Venite post me.* Cuius vocationis modum, hodie scrutabimur.

Duplicem in Deo modum loquendi hominibus, eosque vocandi, agnoscunt Theologi; vnum immediatum, quando Deus per seipsum loquitur homini. Sic quondam pertusus, intempestâ nocte, dilectæ Sponsæ suæ locutus introduceitur. Cantic. 5. *Aperi mihi Soror mea, amica mea, columba mea, immaculata mea: quia caput meum plenum est rore, & cincinni mei guttis nocturni.* Quis ille sponsus? equidem Deus immensus, soror eius est, qualibet anima fidelis, pretioso sanguine redempta Christi Domini: quam ita adamauit, ut seipsum exinaniret, dummodo eam sibi nexu indissolubili copularet: *perpetuam inquit charitate dilexite.* Quid pulsus ad ianuam denotat? nisi inspirationes eius diuinas, quas ad cor nostrum immittit: quibus nisi subito morem gerat homo, facile pertranseunt. Vnde pulchre S. Ambrosii in citatum locum, discurret, inquit: *Vult ergo te homo: omnibus vigilare momenti, vult ianuam tuæ mentis semper inuenire patentem, ut per gratiam illabatur.* Quodsi clausum cor tuum inuenerit, pertransibit; ut non facile illum postea valeas inuenire. Quemadmodum protestatur sponsa Cantic. 5. *Pessulum ostij mei aperui dilecto meo, at ille declinauerat, atque pertransierat.* Cur obsecro dilectus sponsus, nimio amore sponsæ æstuans, & in cubiculum eius ardentem postulans admitti, non expectans ianuæ apertionem, tam citò pertransijt? causam asserit sacra pagina, desiderium sponsæ: quia non statim ad vocem eius obediuit, durius respondens: *Expoliaui me tunica, quomodo induar illa? laui pedes meos, quomodo inquinabo eos.* Quid igitur dilectissimus sponsus, cum tantam desiderium sponsæ perceperisset? *misit manum suam, per foramen.* Ex cuius contactu intremiscens sponsa, & eius amore, quasi vehementi igne succensa, tota contremuit, & exili-

exiliens pessolum aperuit: sed cum iam sponsum non reperiret, quia transierat, prae amore astitans prorupit: *anima mea liquefacta est, ut dilectus locutus est.* Septuaginta legunt *Egressa est.* At quomodo haec fecum stare possunt? si enim iam liquefacta erat anima sponsa, quomodo egredi potuit?

Nam miremini: arcanum resoluit subtilis Philosophia, quae docet, liquidum esse, quod difficile proprio termino, facile alieno terminatur. Cum enim in se consistentiam, ac proprium non habeant liquida terminum, alienum recipiunt, eiusque figuram induunt, sic currens aqua, non sinit, nisi dum vas reperit, quo terminata, vasis figuram recipit. Hinc fit, ut si non currere, sed stare videremus aquas, nullo extrinseco termino posito, miraculum fateremur. Vti accidit in aquis rubri maris, transeunte Israelitico populo; & in Iordane, dum Iosue cum vniuerso exercitu pergeret versus Iericho: tunc enim aquae instar montium steterunt, & vniuersus exercitus per siccam alueum pertransibat: steteruntque aquae descendentes in loco vno, & ad instar montis intumescerent, apparebant procul: Iosue 3. Vim scilicet Deo aquis inferente, ne current, sed in modum montis erectae subsisterent. Merito igitur dicebat Sponsa: *anima mea liquefacta est*: quia non amplius in se consistere potuit, sed currere, & in amato terminari necesse erat. Hinc pessuli apertio, hinc e cubili accelerata resurrectio, hinc per plateas cursus, & incursus, ut praeclare docet S. Gregor. homil. 25. in Euangelia.

Si ardere inquit ex desiderio anima, ceperit amantem ad sequendam quem diligit, liquefacta per ignem amoris currit. Ita amantissimus nostri Saluator noster, prae nimio amore, quo in genus humanum ferebatur, a patre aeterno egredi voluit, ut in mundo salutem hominum, factus & habitu inuentus ut homo, operaretur. Sic enim ipsemet per Dauidem loquitur Psal. 21. *Factum est cor meum, sicut cera liquefens, in medio ventris mei.* Sanctus Hieronymus legit: *Sicut cera liquefacta*

Pagninus exponit: *sunt cor meum, sicut cera, liquefecit se in medio viscerum meorum.* Quia ergo infinite nos amabat Saluator noster, & infinite simul erat liquefactus, ideo infinite se nobis communicare voluit, non sistens, sed nostro se termino, ut ita loquar, terminans; ut se in nobis effunderet, & nos in se transferens, ipse figuram reciperet nostram, & nos eius: ut non amplius simus quod nos, sed quod ipse. Ita discurret Nyssenus homil. 8. in Ecclesiast.

Vbi probat, ideo Christum dedisse nobis suam carnem, ad manducandum, ut per hunc spirituales cibum, plene in eum transformemur. Propterea inquit nobis seipsam comedendum proponit, qui semper est, ut cum ipsum in nobis ipsi acceperimus, illud fiamus, quod ille est.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

Quod tamen magis deuinctam sibi redat sponsam, coelestis sponsus, iam non sola voce eam alloquitur: *aperi mihi soror mea, sed & munera illi offert: Murenulas aureas faciemus tibi, vermiculatas argento.* Cantic. 1. Pretiosum equidem donarium: murenula enim teste D. Hieronymo, quem sequuntur Cassiodorus, Beda, & Rupertus, significat ornamentum muliebri, ad similitudinem murenarum piscis, a collo usque ad pectus dependens: & ideo praedicti Auctores, hoc ornamentum volunt esse monilia, quae in collo mulierum appendi solent. Iam vero D. Anselmus, & alij per murenulas intelligunt inanes, quibus mulierum aures ornantur. Quod ornamentum vocatur vermiculatum opus: quia per quasdam minutas particulas, quae in Hebraeo dicuntur puncta, elaboratur, ut in modum vermium, aut lumbricorum, sint interfectae suae intertextae. Huic ornamento, ex maiori splendore albensis argenti super auro flavo, mira gratia & pulchritudo superadditur. Clementissimus itaque Saluator noster, volens vnumquemque trahere ad se, murenulas aureas vermiculatas argento, in eo requirit: id est, ornamenta quaedam spiritualia, ex charitate & obedientia, ex humilitate & pudicitia, miro ordine & artificio a Deo fabricata, quibus animae Deo charae & perfectae, ab alijs secernuntur, pulchrioresque redduntur. Aurum itaque, charitatem indicat, argentum vitae puritatem. ergo qui vult a Deo vocari, ut vocantem non respuat, sed prompte & alacriter sequatur, dilectione Dei & proximi, ac innocentia vitae fulgere debet. Quia Deus, exiguis etiam peccatorum maculis, facile offenditur, unde dicit S. Paulus: *Nolite contristare Spiritum sanctum.* Ephes. 4. ostendens etiam per verbum, indecenter & impure prolutum, eum grauitur commoueri. Audite quae so coelestem Sponsum, ob leuia etiam peccata contristatum, & querulantem, quasi e domo sua eliminatum Cantic. 5. *Aperi mihi inquit soror mea, quia caput meum plenum est rore, & cinnamini mei gutta noctium.* Cum enim nox arcano sermone peccatum adumbrat, quid aliud haec gutta noctium praesferant, quam venialia etiam peccata, quae sponsa pulchritudini non leuiter officiant.

officiunt. Sic de seipso, tepore & acedia oppresso, & peccati guttas distillante, pronuntiat Rex Israelitarum Dauid Ps. 118. *Dormitauit anima mea prae tedio.* S. autem Hieronymus, & Ambrosius legunt: *distillauit,* propter magnam vicinitatem metaphora, cum dormitantium nictatio, stillationi per similes habeatur.

Non erubescis miser homo, tepore & acedia saepius delinquens: non vereris varios committere defectus, & peccatis peccata accumulare; pro nihilo reputas. Ignarus forsitan, quod haec infelices guttae, in caput sponsi decidunt, eumque ab amara tur amplexibus separant, & e communi domo eiciunt. Haec est genuina Salomonis doctrina, Prou. 27. *Testa inquit, persillantia in die frigoris, & litigiosa mulier comparantur.* Septuaginta vero legunt, *Stillicidia eiciunt hominem, in die hiemali de domo sua, similiter & mulier maledicta, de propria domo.* Quod considerans S. Bernardus Serm. de septem donis Spiritus Sancti, contra septem vitia desidia Christi sponsa, sic accommodat: *Triplex incommodum eicit de domo inhabitantem, fumus, stillicidium, & mala vxor: quando vero haec deerunt negligenti? Similiter S. Ambrosius in Psal. 118. premens eicitur scripturae locum, in hunc modum discurret: Vides igitur, quod Deus & otiosum prouocat, & dormientem excitat. Qui enim venit & ianuam pulsans, vult semper intrare, sed in nobis est, quod non semper ingreditur, non semper maneat. En quantum damnum, quod propter nostram negligentiam, quia vocantem non sequimur, cogatur interdum, Deus a nobis exulare. Unde idem S. Doctor, excitat hominem ad vigilandum: *Aperi inquit ergo illi, vult introire, vult sponsam inuenire vigilantem. Noli ergo homo amatori facere moras, cito recedit, & tu summo corporis tui videris exclusisse pulsantem; exclusus enim cum desidia suis es: & si sobrius sis, caue ne negligens sis.* Ad hanc perfectionem exhortabatur.*

S. Paulus suos Corinthios. Respondi inquit, vos vni viro, virginem castam exhibere Christo 2. Corint. 11. in textu autem Graeco legitur, *apram agglutinari.* Ostendens, animam fidelis totam rationem, in eo sitam esse, ut Christo intimè conuincta, & agglutinata sit; ne videlicet vel tantillum per teporem, seu per defectus quantumcunque minimos ab eo segregata maneat, cum ille eam ardentissime amet. Hanc rationem argute perstringit Basilus lib. de vera virginitate inquitens: *In nulla parte oportet virginem adulteram esse, non lingua, non auribus, non oculis, non alio animi sensu, imò neq. cogitatione, sed corpus quidem velut templum quoddam,*

aut thalamum sponsi, habeat preparatum. En vinculum arctissimum inter Christum & animam, pretioso eius sanguine redemptam, nullâ peccati maculâ coinquinari, sed toto corde Christum sequi, quod efficax Dei vocatio operatur. Sic ad vnam Christi vocem, Petrus & Andreas secuti sunt Christum, quia eos vidit non tam corporaliter; quam spiritualiter, ad eorum corda respiciens. sic censet Remigius: ad corda eorum respexit Christus, quia simplicia, quia pura, quia sine faeco peccatorum erant. Hinc merito ad summum apicem Apostolatus electi, qui gratia Dei cooperatores fuerunt in infimo, cum certum sit maioris gratiae, & maioris perfectionis gradu nos dignos euadere, si fideliter minori gratiae corresponderimus. Sicut sol vix suo specularia non solum videt, verum etiam suam in illis imaginem format. dicit Rupertus, & imago eius ex ipsis relucet: ita quodammodo verus iste sol, vidit Petrum & Andream simplices, & tenebrarum partem nullam habentes. Et ideo lux ab eis comprehensa est; imago huius vitae lucis in cordibus eorum perfecte firmata est. Vidit Simonem & Andream, non ut homo extrinsecè, sed ut Deus intrinsecè ut aduertit Tertullianus in praescriptionibus aduersus Haereticos cap. 3. *Tu inquit ut homo extrinsecus vnum, quemq. nesci, vides quousque oculos habes, Deus in praecordia contemplatur.* Obstupefite in hac portentosa vocatione, diuinæ sapientiae altitudinem, humana alta despicientis, & humilia eligentis. Despicit Deus humana alta, non quod talia, sed quod cum altitudine, impura, sordida, maculata cohereant; respicit vero humilia, non ex eo praecise: quia humilia, sed quia pura, quia simplicia, quia munda. Vocauit Simonem & Andream: quia altitudinem sanctitatis, cum puritate mentis in illis coniunctam vidit, dum ante vocationem adhuc, iam pori, iam splendentes apparerent. Sumite hinc doctrinam, penes quos potestas electionis ad honores & dignitates residet, Christus cum esset Deus, qui talenta sua reponere poterat etiam in immundo corde, qui sanctitatem potuit instillare, ubi regnabat peccatum; nihilominus ad apicem Apostolatus eligere volens, aptos requisivit, dignos, ac opportuna talenta possidentes. At nos plerumque regimen committimus illis, quos nullâ virtute conspicuos, sed in omne vitiorum genus effusos, rudes ac inertes esse non ignoramus, qui facile in lupos degenerant, unde in ouili Christi damna plurima exoriri necessum est.

Quid

Quid

Quid

Quid

Quid

Quid

Quid ergo hominem regendo Christi ouili aptum efficit? quod signum, idoneusne, an perniciosus futurus? equidem non aliud, nisi prompta voluntas, in mandatis Dei obseruandis, & alacris animus in toleranda cruce Christi. Hinc Saluatorem nostrum, bonum pastorem, & amantissimum humani generis patrem, mundus agnouit. *Isaia 41. Viderunt insule, & timeuerunt, extrema terra obstupuerunt. Viderunt inquam, ut exponunt S. Hieronymus, Cyrillus, & Procopius, hominem iustum, id est Christum Dominum, a Deo datum hominibus, quasi solem, quendam iustitiae orientem in oriente. Ergone tanti causa stuporis fuit, iustitia Christi, & prompta mandatorum Dei obseruantia? Ita sane: quia enim videbat mundus, Christo Dei mandata fuisse exhibita laborum, arumarum, mortis & crucis, quae ille libenter adimplere studuit, hoc in admirationem traxit mundum, illumque Christo subiugauit: quia ex morte crucis, Christum non solum hominem, sed Deum hominem agnouit. Intuimini nunc magnum Christi Apostolum. Sanctum Andream, & obstupescite, dum videtis eum ad instar Christi exultantem, & quasi ad epulas, ad mortem crucis exilientem: *Securus inquit & gaudens venio ad te, ita & tu exulans suscipias me. Quomodo obsecro crux exultare potest, cum sit sine sensu? aut quomodo B. Andreas crucifixus, gaudere potuit in cruce, cum illa omne exterminet gaudium, omnem ingerat dolorem: Hunc pium discursum mouet S. Bernardus in Vigilia huius sancti: videtur aut, quia non se capis praemagnitudine gaudij. Ergone tanta est exultatio, ut exulteret & ipsa crux, ne latius quidquam habeat, sed totum latitia sit? Quid amplius contra naturam, supra rationem, ultra naturam, tam crucifixum, exultare; quam crucem? Huic sensum latitiae natura negauit, illi si quid praeuallet, gaudium omne exterminat, ingeritque dolorem. Et respondet idem S. Doctor, hoc ex summa Dei charitate processisse. *Andreas aut ignis vibrans est, non lingua loquens; et si lingua, certe ignea; carbonem ignis illius, quem de excelso Christus miserat, in ossibus eius. Recte sane, ignis amoris Christi latitiam Andreae suggererat, ut patienter crucem ferret, & ne vellet ab ea descendere, sicut ignis amoris generis humani in Christo, illud mer effecit. Latus erat Christus in cruce, latus Andreas: perseuerabat Christus in cruce, perseuerabat Andreas: noluit Christus descendere de cruce, noluit & Andreas, ut similitudinem magistri in***

Isaia 41.

S. Hieron.
Cyrillus
Procopius.Mundus
Christum
ex cruce
hominem
& simul verum
Deum agnouit.

S. Bernardus.

Idem qui
supra.

se exprimeret. Sic discurret Chrysologus. *Serm. 133. Sequitur Andreas moriendo Dominum, Chrysol. astantis & anhelans, ac toto virtutis gradu, dominum incumbit inherere vestigijs. Si ergo ex cruce facta, mundus Christum libenter patientem, Deum hominem agnouit, quis pariter B. Andream, in cruce latitia gessientem, prope per gratiam Christi, Deum hominem non fatebitur? aut si per reuerentiam Christi, Deum hominem dicere non ausus fuerit, quomodo saltem, quocunque homine, & ipso Angelo meliorem non agnoscat? *Homo iste est, an Angelus? querit S. Bernardus, & respondens ait: homo homine, & Angelus melior. Quem admodum enim aureum Angelum, pretiosorem esse argenteo, nemo dubitat; si tamen argenteo imponatur adamas, pretiosior euadit; ita plane, praestantior quidem est substantia Angeli, quam hominis; si tamen homini crucem, seu adamantem adiungas: Angelus erit melior, & multo magis ceteris hominibus. Ergo B. Andreas, quocunque homine, & Angelis melior, atque sanctior est, non natura, sed ex cruce, in qua passus est.**

Hinc non immerito querunt pluri mi, cur Christus Dominus, non solum Andream, sed etiam Petrum voluit in cruce mori. Ad fratrum puto sanguinem, non nemo recurreret; ut quos idem sanguis coniunxerat, etiam eadem mors, inseparabiles redderet. Sed quid sanguinem cum morte crucis? Frater Domini erat, Philippus; & tamen non in cruce mortuus, quemadmodum Christus. Ergo forte in signum maioris dilectionis, quae eos prosequeretur Christus. At nonne plus amauit S. Ioannem, qui in carnem supra pectus eius recubuerat; & tamen manere eum voluit sine morte crucis. Ergo ni fallor primatum id Petri tribuendum, erit, ne vices Christi in terris obeundo, morte eidem dissimilis foret? Non annuo: alias, Petrus ob hanc rationem, capite versus caelum, non ad terram, cruci debuisset affigi. Causam ego non aliam reperio: nisi, quia si Petrus non in cruce fuisset mortuus, sicut Andreas, primatus palma in caelis, sine lite Andreae tribui debuisset. Quod inde colligo: quia D. Petrus non ita hilariter pro Christo mortem oppetere voluit, imo Romam digressus fugiebat mortem, perhorrebat crucem, ita ut necesse fuerit Christo eum confortari, qui fugienti apparens, & percontanti, Domine quo vadis? respondit: Romam iterum crucifigi: quo animatus ad patibulum rediit. At vero B. Andreas, gaudens & exultans ad cru-

S. Andreas
non solum
hominibus
sed etiam
Angelis
melior.Petrus &
Andreas
cur in cruce
mori.Petrus si
non in cruce
mortuus
fuisse
primatum
in caelis
amississet.

ad crucem ibat, a doctrina non cessans. Igitur quia Andreas, ex cruce super homines & Angelos sublimatus fuerat, mori in cruce Petrum oportuit, ut sic par in morte fratri, primatum in terris sibi commissum, etiam in caelis non amitteret. Ita resoluit Chrysologus *Serm. 133. Asserens B. Andream, licet ex cruce, quocunque homine, & Angelis, maior esset; Petrus tamen non maiorem, sed aequalem fuisse. Ut inquit, nec concursus faciat enim disparitatem fratri, quem natura similem, vocatio socium, mors aequalem, parem gratia ipsa perfecerat.*

Ecce quam fortis ipsiusmet Dei vocatio: quia illam subito arripuerunt Petrus & Andreas, ideo stupendos in illis effectus operata est: ideo super alios Apostolos, imo supra homines & Angelos, eos sublimauit. Quod pulchre figurabat manna illud caeleste, Hebraeis datum: si enim subito, ac caelo delapsum erat, colligebatur; omne delectamentum in se continebat, iuxta illud Sapientiae 16. *Paratum panem de caelo praestitisti illis sine labore, omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem. Quem locum Regia Biblia ita vertunt: Ad omnem voluptatem valentem, & ad Vatablus, omnem congruum gustum, Vatablus exponit: omni accommodatum gustui. Quod si illud manna, in sequentem diem reseruaretur, ver-*

Exodi 16. mibus scaturiebat. Exodi 16. Et scitote cepit vermis, atque computruit, ad arguendam scilicet Israelitarum concupiscentiam, quibus praeceperat Deus, ut vnusquisque de illo manna acciperet, quantum satis foret ad eius sustentationem: Colligat vnusquisque ex eo, quantum sufficit ad vescendum: ipsi vero non ad sufficientiam, sed ad superabundantiam colligebant. Talis profectio naturae sunt diuinæ inspirationes: si enim subito interius nos Deo per suas inspirationes trahenti obsecundamus; protinus copiosa Dei gratia in nos diffunditur. Quod si de die in diem differimus, aeternae damnationis nobis accersimus periculum. Sic vocati ad carnem aeternam, quia venire recusabant, in aeternum opprobrium destinati sunt. Luca 14. Amen dico vobis, nemo virorum illorum qui vocati sunt, gustabit carnem meam. Cuius sufficientem rationem reddit Scriptura Sacra: quia cum Deus sufficienter loquatur, id, quod vnusquisque est necessarium, & expediens, locutionem suam repetere non solet. Iob 33. Semel locutus est Deus, & secundo id ipsum non repetit.

Alter modus diuinæ vocationis, est medius, quando mediante aliqua personâ, praesertim spirituali, ad se vocat hominem: quia colloquutiones sanctae, quae

inter homines sapius exercentur, diuinam sapientiam in corde audientis pariunt, iuxta illud Sapientiae 8. num. 18. *In certamine loquela illius Sapientia, & praeclaritas in communicatione sermonum ipsius. Cuius rationem affert sacer textus Psal. 118. quia, verbum Dei, quod mediante aliqua personâ, ad cor hominis transmittitur, prudentiam, amorem, & actum in illo excitat. Ignitum inquit eloquium tuum vehementer. Si ignitum, quid aliud faciet, nisi inflammabit, & accendet corda hominum. Vrit enim sermo diuinus inquit S. Ambrosius, ut corrigat conscientiam peccatorum; non exurit, ut perdat. Ad inflammandum itaque cor hominis, non ligna, sed ignita verba per suos praedicatores adhibet, ut argute subiungit idem S. Doctor. Quem ergo ignem Dominus in nouo sparsit testamento: qui secretos mentium, diuina ardore cognitionis, inflammaret affectus; qui vaporem fidei & deuotionis adoleret, qui cupiditatem virtutum accenderet. Ignis ergo hic, sermo Christi est, & binus ignis, qui calefacere nouit, nescit exurere, nisi sola peccata. Praeclare satis: calefacit ignis verbi diuini, sed non exurit, nisi peccata: quia licet accendat, delectat; non affligit: dulcescit, non amarefcit; nisi ubi peccata inuenit: tunc enim acriter exurit, sed ut corrigat, non ut perdat.*

Considerate in comprobationem huius veritatis, filias Hierusalem, quae nimium frigefactae, iam penitus sui Sponsi oblittere manebant, nec quidquam sponsum, vel eius amorem curabant. Nihilominus in instari, vehementi igne succensas, & ita diuino amore aestuantes inuenietis, ut non sine magno vitae suae periculo, inter profundae noctis tenebras, eum quarent, dummodo eius praesentia, frui possent. Cantic. 5. *Quod abiit dilectus tuus o pulcherrima mulierum? quod declinauit dilectus tuus & quaerimus eum tecum: Quae tanta, tamque subita causa mutationis? ut de frigore in ardorem, transirent: & quae paulo antea, desides ac segnes manebant, mox ceruina agilitate ad quaerendum sponsum erumperent? sane ex colloquio sponsae adiurantis illas, & renuntiantis, quomodo amore sponsi caelestis langueret. Adiuro vos inquit, si inueneritis dilectum, ut nuntietis ei, quia amore langueo. Quo audito obstupefactae, sciscitari ceperunt: Qualis est dilectus tuus ex dilecto? quia sic adiuuasti nos. Sed ubi praestantiam sponsi eis aperuisset: Dilectus meus candidus, & rubicundus, electus ex millibus, tantus ardor in cordibus ipsarum exarsit, tantamque in eis, verba de sponso audita excitauit flammam, ut statim ad quaerendum*

Sapient. 8.

Psal. 118.

S. Ambrosius.

Cantic. 5.

rendum Sponsum proflerent: *Quaeremus eum tecum.* En quantus ardor à sancta collocatione, quam cum eis de sponso habuit sponsa? Nonne si ipse sponsus tunc palam loqueretur, anima in illis liquefacta fuisset. Sic sic Catholici mei, non solum per seipsum immediatè vocat nos sponsus ecclesiæ, sed etiam mediatè, per sponsam suam Ecclesiam sanctam, ac per zelosos suos prædicatores, inflammat & accendit. Sic B. Andreas, per vocem Ioannis ad agnum illum, id est ad Christum, deductus est. Nathanael à Philippo ad eundem ductus, & circumcingente ipsum legis umbrâ digressus, ad verum lumen peruenit. Sic magnus in Ecclesia Protomartyr Stephanus, conuertit Paulum ad Christum; D. Ambrosius Augustinum: quia verbum Domini, siue de ore illius immediatè prolatum, siue mediantibus alijs instrumentis, est efficax.

Quid referam Iethro Moysis cognatum, hominem gentilem? Deique inimicum, ut potè inter Madianitas summos idololatrias Sacerdotem Exodi 18. *Iethro Sacerdos Madian cognatus Moysi.* Qui tamen potest totus in Dei amorem exarsit, non Dei ipsius vocem audiens, sed mirabilia eius, per Moysen sibi relata accipiens. Cumq; intrasset tabernaculum, inquit scriptura narravit Moyses cognato suo cuncta, quæ fecerat Deus Pharaoni & Egyptijs, propter Israël, vniuersumq; laborem, qui acciderat eis in itinere, à quo liberauerat eos Dominus. Ex hac colloctione, cum viro Dei, ita subito inflammatum erat cor Iethro gentilis, ita illustrata ac illuminata mens eius, ut exclamaret: *Nunc cognoui, quia magnus Dominus super omnes Deos.* Ergo non ante, sed nunc per verba Domini à Moysè relata, aperti sunt sensus, intellectus clarificatus. Quasi diceret: nunc verò cognoui, quod magnus Dominus Israël super omnes Deos. En per verbum Dei mediante Moysè prolatum, non solum intellectus gentilis hominis illustratus est, sed etiam voluntas accensa, & cor mundatum, ut Iethro ex gentili fieret Israëlita: hunc enim triplicem effectum, verbo Domini attribuit S. Ambr. in Psal. 118. *Tripliciter inquit, describe tibi ignitum eloquium Dei, vel quod mundat, vel quod accendit, vel quod illuminat audientes.* Sic per B. Andreæ, viginti circiter millia hominum, qui ipsi in cruce patienti assistebant, accendebat Christus ad zelum sui honoris, ut pro nomine eius pati non dubitarent. Referunt enim Presbyteri Achaia, quia pendens in cruce, confortabatur mentes credentium Christo, & hortabatur ad tole-

S. Ambr.

rantiam temporalem, docens nihil esse dignum passionem, ad eternam remunerantis compensationem.

Sed quid mirum, ita Christi amantem, ita in verbo eius potentem extitisse B. Andreæ? cum ita cum Christo fuerit conglutinator, ut Christus è cælo descenderit ad ipsum in cruce pendentem. Unde de illo narrat historia, quod postquam Christum rogasset, ne permitteret eum, de cruce viuum deponi, lux quædam magna eum circumfulserit: cum ait hæc dixisset, videntibus cunctis nimis splendor, sicut fulgur de cælo veniens, ita circumdedit eum, ut penitus præ ipso splendore oculi eum humani non possent aspicere. Cumq; permanisset splendor ferè dimidiæ horæ spatio, abscedente lumine emisit spiritum, simul cum ipso lumine pergens ad Dominum. Quærite, quodnam istud lumen fuerit? profectò non aliud, nisi ipsemet Christus. Quod inde colligo, quia sacratissimum Christi corpus, admirandam redolebat fragrantiam, instar vnguenti, aut olei pretiosi, iuxta illud *trabe me post te, in odorem vnguentorum tuorum curremus.* Quod magis adhuc expressit sponsa cælestis, Cantic. 1. inquit: *Meliora sunt vbera tua vino, fragrantia vnguentis optimis.* Oleum effusum nomen tuum. Quia ergo Christus, è cælo descenderat ad suum martyrem B. Andreæ in cruce patientem, ideo corpori eius de sua fragrantia, & olei effusione, non parum imperitus est: ita ut ad hæc vsque tempora, de corpore sancti istius Apostoli, oleum scaturiat. Testis est tota Italia, illo oleo impinguita, testes tot infirmi sanati, & multi alij varia in dies beneficia inde reportantes. Voluit itaque Deus olla illa arida, ita suauissimo perfundi oleo, ut in illo veluti natantia appareant, ut agnoscat mundus, oleum Christi effusum, in sacris B. Andreæ reliquijs, esse depositum, quo patrocinante, alijs facilius communicari possit.

Ostendi igitur duplicem vocationis diuinæ modum, vnum immediatum, mediatum alterum, quo utroq; Deus nos ad sua obsequia & vitæ emendationem sapiens vocat. Vocat immediatè per sanctas, & occultas inspirationes, mundi vanitatem nobis præ oculis statuens, & suum honorem, ac pariter timorem inculcans, ut eum vocantem non respuamus, sed prompti & alacres obediamus in omnibus, ne spernendo eius inspirationes, graui periculo exponamur. Vocat mediatè, per verbum suum in Ecclesia sancta annuntiari solitum, per concionatores & Do-

ctores

ctores suos, ut sic ordine naturæ & doctrinæ seruato, homo ab homine instruat in ijs, quæ animæ eius salutem concernunt. Ne ergo in cassum abeat diuina vocatio, requirit à nobis Deus, ut saltem exiguum cordis nostri ianuam ei aperiamus. Sic olim ad suos Israëlitas locutus est, ut refert Paulus Vidnerius, lib. de locis fidei in præfatione: *Deus Sanctus & benedictus ait Israëlitis: Filij mei aperite mihi aperiaturam vnam penitentiae, quantum est foramen*

Vidnerius

actis, & ego aperiam vobis aperiaturam misericordiae, per quas poterunt intrare currus & quadrigæ. Proinde, & nos alacres hodie cor nostrum Deo aperiamus, ut illud ingrediens per merita S. Andreæ, ignitas sui amoris excitet in nobis flammæ, atque vberes misericordiae largiatur effectus

* *

DIE SANCTI NICOLAI. CONCIO PRIMA.

Amauit eum Dominus & ornauit eum stollâ gloriæ induit eum. *Ecclesiastici 44.*

Opera misericordiae, humilitatis, innocentiae, & Religionis, gloriam immortalem homini parant.

IN tribus potissimum homines suam temporaneam felicitatem collocant. In primis cum in magno principum habentur amore; quæ enim maior felicitas fieri potest, quam in familiaritate regum & magnatum societate viuere? Deinde ut molli & splendido habitu vestiantur; ac tandem cum emeritis afficiuntur præmijs, & in honorum fastigijs collocantur. Aeterna pariter iustorum beatitudo, in his etiam fundatur tribus. Imprimis in amore Dei, ex quo quidquid eximium, quidquid pretiosum, tam in naturâ, quam in gratiâ rebus existit, totum illud in hominem dimanat. Nihil erat in natura perfectius, & excellentius: quam Christi corpus; nihil in gratiâ operibus sublimius: quam vnio hypostatica, quâ hominis natura verbo diuino coniuncta fuit; hæc tamen ambo diuinus amor mundo attulit; dùm effecit ut nostra cum illo societas æternam copularetur. Et licet resisteret aliquantum diuina iustitia atque sublimis illa maiestas, cui dedecorum videbatur, vilem & abiectam hominis naturam ad suum consortium assumere; iniit tamen certamen diuinus amor, cum ipsa maiestate & omnipotentia Dei, arcum suæ charitatis intendens, Deumque ardentibus sagittis vulnerauit, & in terram deiecit: necdum

Yy

hoc contentus triumpho, illum duxit ad primum in humano corpore, ne ab hominis societate & contubernio recederet, vnquam. Agnouerunt hanc diuini amoris potentiam nationes plurimæ, quæ Deos illos falsos in sui amorem allicere volentes, vinculis eos tenuerunt illigatos, ne ab ipsis defereretur. Lacedæmonios enim refert Pausanias, catenis statuam Martis tenuisse ligatam, libro 3. & Alexander ab Alexandro libro 3. cap. 4. simulachrum Herculis aureis funibus narrat irretitum; quod & Plutarchus in suis problematibus de Apollinis statua commemorat, per quod significare voluerunt, ex diuino amore omne beneficium in hominem descendere, quia amor iste indissolubilis sanctos copulat cum Deo. Fundatur quoque æterna beatitudo iustorum, in vestium internorum splendore, quia qui vestem nuptialem non habet, ex Christi conuiuio eijcitur: sanctos enim suos, milites esse voluit Deus, Zachariæ nono. *Castra ponam domui meæ ex his, qui militant mihi,* quos tamen non æneo thorace, non lorica, vel galeâ ex chlamyde constata; sed internis virtutum vestimentis, ornatos & munitos esse voluit Deus: Denique æterna iustorum beatitudo consistit in honore: quia sanctos suos Deus in cælo & in terra gloriosos haberi voluit. Igitur breuiter hodie

Pausanias, Alexand. ab Alex.

Plutarcho

Zachar. 9.

die considerabimus, quomodo hæc tria sancto Nicolao Deus communicauit, scilicet amorem, ornamentum, & gloriam.

Dupliciter Deus homines amare solet, quosdam enim in tempore, quosdam autem & ab æterno, & in tempore. Ab æterno amauit omnes electos, supra quos felicissima illa fors prædestinationis, ex purissima Dei bonitate sine ullis eorum meritis cecidit: cum enim summa Dei bonitas sit diffusiva sui, ideò ab æterno statim electis suis specialiter se communicare voluit, ut dicitur Ieremia 30. in

Hier. 30.

charitate perpetua dilexisti te, quid hoc est, in charitate perpetua dilexisti te, id sanè est, quasi diceret: ab eo tempore quo Deus sum, & quo me ipsum dilexisti, te quoque diligere volui; non quòd hoc ipsum aliqua ratione ex parte tua promeritus fueris; sed quia ego bonitate meâ tui misertus sum. Quia ergò Deus ab æterno semper fuit, ideò quoque amor eius ferebatur in electos, ut in tempore illis exhiberetur, dum illos potentissimus Deus trahit ad se, ne mundi voluptatem, sed illum, qui supra omnia amandus est, toto animo amplectantur. Sola enim virtus Dei attractiua, potest ex vasis ligneis ac fictilibus, argentea atque aurea fabricare, dum terram in cælum, carnem in spiritum, homines in Angelos transformat, quòd gratis operatur in illis, quos amat. Miserebor inquit cuius misereor, & misericordiam præstabo, cuius miserebor. Romanorum 9. miserebor cuiuscunque miserivoluero, eligendo illum ad salutem ex solo illo beneplacito voluntatis & dilectionis meæ. Sed quid est præpotens Deus, quare unus misereor, alterius non; unum diligis, alterum spernis; unum trahis ad te, alterum despicias; quomodo iustus es? cum non omnibus æque tuam misericordiam impertiris, sed quosdam efficaciter ad te trahis, quosdam verò aut in medio itineris, aut in ipso vitæ termino, ubi speciali tuo patrocínio opus est, veluti rupto amoris filo in chaos illud infernum misere prolabi pateris, siquidem Esau in vtero adhuc matris odio habuisti, dilexisti autem Iacob, cum nulla adhuc essent vitia in Esau, quæ te ad odium impellerent, nullæ quoque floruerunt virtutes in Iacob, quæ te suo odore in amplexum suum allicerent. Quomodo illi, qui frequenter pereunt, tibi Domine misericordiam non obijcient, qui si eos æque dilexisses, & traxisses, proculdubio naufragium damnationis euicassent: non enim mergi potest, quem Dei gubernatio dirigit. Verum siste hic paulisper humana

Rom. 9.

dementia: numquid enim olla figulo daret, quare me sic formasti? cum hoc in eius placito fuerit; numquid & misera creatura obijciat creatori, quare me non æque cum alijs saluandis dilexisti? cum illi, sicut æque liberum fuit te creare, & non creare, ita quoque liberum, saluare, & perdere. Sed oblatrabit fortè impius hæreticus, si liberum est hominem Deo in peccatis deferere, & non erigere ad salutem: quomodo causa perditionis non erit, negando auxilium efficacem, sine quo peccatorem surgere impossibile est; sed ecce reclamant Scriptura. *Perditio tua ex te Israël, salus tantummodo ex me*: Quasi diceret: verum quidem est, quòd omnes qui saluantur, ex sola Dei misericordia, & imensa eius clementia hoc habeant, cum non simus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed omnia nostra sufficientia ex Deo est, teste Apostolo. Verum quicunque pereunt, sibi met naufragium hoc parauere: quia licet diuinæ prædestinationis nulla detur causa ex parte electorum, cum sit opus beneficii, quod in potestate dantis est, conferre cui vult. Ex parte tamen reproborum, datur causa, scilicet, prauisio peccati ex eo, quia reprobatio est actus iustitiæ diuinæ, quia nusquam punire potest aliquem, nisi propter culpam. Neminem itaque Deus vult perire, quin imò vult omnes saluos fieri, quantum ex illo est, neminemque reprobatur in æternum puniendum; antequam arbitrij sui abusum intueatur, sed delicta eorumque mala opera causam æternæ damnationis eis præbent. In cuius testimonium Euangelista Luca 13. refert iuuenem quendam ad Christum accedentem interrogasse. *Domine dic mihi si pauci sunt qui saluantur, cui respondit Christus, conuertite intrare per angustam portam*. Quasi diceret: salus quidem omnibus est parata, & regnum cælorum unicuique propositum; sed quemadmodum in ludis Olympicis, nemo coronam triumphalem accipiebat, nisi qui prius legitime resolutum certamen cum victoria subiisset: licet omnibus proposita erat corona: sic planè & cælum non nisi illi, qui strenuè virtutibus pugnant, triumphatores ingrediuntur. Verum sicut Olympica illa laurea, multos terrebat, ob cruenti certaminis periculum, & à cælesti gloria non paucos reuocat arduus virtutis ascensus, & asperitas, atque austeritas Christianæ perfectionis, ipsomet Christo dicente Luca 13. *Latæ porta & spatiosa via est quæ ducit ad perditionem, & multi intrant per eam; angusta autem & arcta via est, quæ ducit ad vitam, & pauci intrant per eam*. Quæ Saluatoris nostri verba si de toto genere humano accipiantur, veritas fidei est Catholica & irrefragabilis, ex tota hominum vniuersitate, permultos esse reprobos, paucos autem prædestinatos.

Ad quod respiciens Ildorus dixit; *hoc seculum fecit altissimus propter multos, futurum autem propter paucos*. Esdra 4. Quod pulchra illustrat similitudine. Sol v. g. suis radijs æquè totam terram lustrat; & tamen minima pars terræ est, in qua radius solaris producat aurum. Ergone Sol in causa? minime sanè: sed ipsa potius terra, cuius partes non omnes sunt æque dispositæ ad recipiendam luminis virtutem, sed quædam luto sæ, quædam saxosæ, quædam vndosæ, quibus diffusus à sole radius adhærere non potest; sic planè diuini amoris & prædestinationis radius, in omnes quidem diffunditur, sed quia multi sunt luto peccatorum putrescentes, multi velut saxa in suis iniquitatibus obdurati; multi denique velut aqua in libidinem diffuentes, ideò quòd radius iste prædestinationis illis non adhæreat, ipsi sunt sibi in causa. Nam quemadmodum docent optici, quòd radius solis corpus penetrando calefaciat, illud verò à quo propter duriciem reuerberatur, per reflexionem intensius urit: sic planè diuini amoris radius, cum in obdurata peccantium projicitur pectora, resiliens ab eis, ignem reprobationis iisdem affert; qui si mentem penetrare potuisset, proculdubio salutem operaretur.

Ildorus.

Esdra 4.

Ab æterno itaque amauit Deus B. Nicolaum: verum quia ex hac æterna dilectione Dei, proueniunt homini in tempore omnia dona & charismata, ideò amauit eum & in tempore, præparata gratiæ auxilia illi exhibens. Amavit illum ab æterno prædestinans eum & eligens, dignumque faciens fortis sanctorum lumine. Amavit quoque simul in tempore, vocans ad se & attrahens, atque ex filio tenebrarum filium lucis efficiens, per fidem & gratiam. Quod si magnam Deus præstat gratiam illis, quos per speciale Angelorum ministerium ad se vocat, quemadmodum vocauit Cornelium Centurionem, cui apparuit Angelus & misit eum ad Petrum, Actorum 10. ubi Dominus Angelico ministerio ostendit Petro linteam quoddam, quatuor initijs è cælo demissum, in quo continebantur serpentes, reptilia & omni generis animalia imunda, ubi per linteam illud significatur fides Christi, per quatuor initia, quatuor

Agor. 10.

Lucæ 13.

Lucæ 13.

Euangelistarum Euangelia; quòd scilicet ad hoc linteam fidei diuina, etiam gentes imundæ, & idololatriæ admonendæ essent, & extirpato veneno infidelitatis in Ecclesiam admittendæ. ut innuebat vox illa de cælo audita, *occide & manduca*; ubi occisio mortem spiritualem significabat, quæ mori debebat peccato, ut viueret gratiæ, quisquis ad fidem Christi accedebat: sic Diuus Augustinus Angelico ministerio vocatus erat ad Christum: cum enim discipulans cum cogitationibus suis, sub umbra arboris aliquantulum requiesceret, protinus vocem Angeli è cælo clamantem audiuit: Tolle, lege, tolle, lege, quæ voce expergefactus librum quem in manibus tenebat, & Epistolam Diui Pauli legens, diuinâ sic ordinante sapientiâ, incidit in illum versum Roman. 13. *Non in carnisibus & in tripudijs, sed induimini Dominum IESUM Christum*. ubi statim illuminatus deseruit mundi voluptatem, & austeram Christi vitam amplexus est. Si inquam magnam Deus exhibuit gratiam his omnibus, quos per suos Angelos vocauit, quanto maiorem ostendit beato Nicolao, quem ipsemet amauit, & ipsemet suâ potenti efficacia traxit eum.

Sed quia amor non sistit in sola dilectione, verum ultra progreditur, ad præmia & eroganda beneficia, faciens omnia amicorum esse communia: sic planè diuinus amor in Beatum Nicolaum, non in sola dilectione nuda sistere voluit, sed ad illum etiam beneficijs suis cumulandum properauit; ornauit enim illum splendido apparatu, quia regali sacerdotio illum vestiuit; ut proinde de illo meritò dici possit, illud 1. Reg. 2. *Suscitabo mihi Sacerdotem fidelem, qui iuxta cor meum & animam meam faciet, & edificabo illi domum fidelem*: cum enim emortua iaceret quodammodo pietas in terris, languesceret animarum virtus, fides & religio negligeretur, & vno verbo omnis virtus & pietas veluti sopore graui oppressa dormiret, suscitauit sibi Dominus sacerdotem fidelem Beatum Nicolaum, qui est sacerdotum lux, exemplar & speculum, pastorum pastor, & qui tanquam columna ignis, creditum sibi gregem duceret per verum fidei iter. Sed ad quid præpotens Deus hunc tibi sacerdotem suscitasti, nec alium nisi hunc voluisti tibi seruire Episcopum, cum tot eo tempore haberet orbis religiosorum ordines, in quibus adhuc antiquæ pietatis florebat perfectio, vernabat castitatis decor, & omnimoda vigeat austeritas. Ad hoc certè, quia non ita prodest mundo

1. Reg. 2.

innumera religionum monasteria ex-
truantur; quam dum clerus secularis, sa-
cerdotes & pastores vigilantes, ad custo-
diam gregis sui excubant, & ordinem de-
bitum tenent, quia de manibus istorum
salutem animarum requirit Deus. Nam
hos præcipue in saluanda gente voluit la-
borare, ut prælucentibus suis virtutibus,
ad omnem deuotionis cultum facilius al-
licerent populum, ut docet Apostolus Ro-
manorum 11. *Siradix sancta & rami.* Nam
si Ecclesiæ vinea floreat sanctimoniam sa-
cerdotum, iam flores fructus parturiunt.
per obedientiam populorum, inquit San-
ctus Bernardus de consideratione.

Rom. 11.

S. Bernar.

Hæc fuit causa, cur olim Deus sacer-
dotem Heli, de Pontificia dignitate abij-
ceret, quia illo negligentius muneri suo
in vigilante, populus deflecebat ad vitia.
Samuelem vero in locum eius assumpsit,
quia illius recta opera vnumquemque eri-
gebant ad virtutis amplexum. Hæc etiam
fuit causa, cur inter tot, solum Nicolaum
ad episcopatum vocauit, quia erat san-
ctus, impollutus, segregatus ab omni im-
puritate; ac proinde facile suis illis præ-
claris dotibus corruptum iam populum,
a via iniquitatis retrahere potuit. Et cer-
te respondit ad vnguem diuinæ vocationi,
quia ornamento sacerdotij, non ad mun-
di complacentiam, sed ad solum Dei ob-
sequium usus est. Nam quemadmodum
olim Deus in suis sacerdotibus duplicem
ornatum spectabat, scilicet; extrinsecum,
& intrinsecum. Extrinsecum describit
Moyses Exodi 39. *De hyacintho inquit &*
purpurâ, vermiculo & bysso fecit vestes, quibus in-
dueretur Aaron, quando ministrabat in sancto. vbi
tamen sub illis externis signis, multo pul-
chriores virtutum habitus ad sacra mini-
steria exercenda in sacerdotibus require-
bat, ut docet Theodoretus citatus in Glos-
sa. Sacerdotibus inquit suis Deus, omnimodum cir-
cumposuit ornatum, qui ipsos doceret, quantâ ani-
ma suam pulchritudine exornare ac virtutum or-
namenti condecorare tenerentur. Vtrumq; hoc
ornamentum fulgebat in Beato Nicolao.

Exodi 39.

Theod.

Splendebat apparatus in illo pontificius,
velut in altero Aaron, ut quicumq; illum
veluti Angelum conspiceret, subito sui
delicti pæniteret eum. Fulgebat in eo
byssinum decus misericordiae, quia post
aurum non abiit, sed omnes suas posse-
siones, non solum iniuste non quærebat,
sed etiam iuste ad se venientes erogabat
in pauperes, pupillorum dotes, captiuo-
rum liberationes: sed ultra hunc exter-
num apparatus, fuit quoque in eo inter-
nus multo splendidior. Innocentia illa, quia

quia inuentus est sine macula; memor be-
ne illius præcepti diuini Leu. 22. vbi dici-
tur, *homo de semine Aaron, qui habuerit maculam,*
non accedet ad ministeriū, si cæcus fuerit, si claudus
si paruo, vel grandi, vel torto naso, si fracto pede vel
manu, aut gibbosus, si lippus, si albuginem habens
in oculo. Idcirco S. Nicolaus curabat, ut
inueniretur sine macula, totam vitam in-
nocentissime traducens, ut proinde de
illo merito dici possit illud Apostoli, 1. Ti-
mot. 4. *Exemplum fuit fidelium in verbo & con-*
uersatione, in castitate, & charitate. Fuit in eo
fidelitas incorrupta, quia non quæsiuit
quæ sua sunt, sed quæ Iesus Christi:
non enim quæsiuit propriam gloriam, aut
honorem: non opes, aut commodita-
tes sectatus est; non delicias aut volu-
ptates: sed salutem animarum studiosis-
sime curabat, ut exinde gloria Christo re-
fulgeret. ideoque & sub byssino pontifi-
cio apparatu, rude & villosum gestabat
cilicium.

Leuit. 22.

1. Tim. 4.

O verè fidelem Christi sacerdotem,
de quo merito cani potest illud Psalmo 11.
Dispersit, dedit pauperibus; iustitia eius manet in se-
culum seculi. Tria in verò episcopo require-
bat Apostolus ad Timot. 3. in illis verbis,
oportet Episcopum Doctorem esse, scilicet; inno-
centem vitam, prudentiam summam ad
docendum, auctoritatem inculpabilem,
ad arguendum, si quando opus fuerit.
Quod ipsum Diuus Anselmus expressit:
Nihil inquit prodest conscientia virtutum frui, nisi
& creditum sibi populum possit instruere, & eos qui
contradiciunt redarguere. Quia innocens absq; ser-
mone conuersatio, quantum exemplo prodest, tan-
tum silentio nocet: sed vtroq; & latratu canum, &
baculo pastoris, rabies luporum deterrenda est. His
etiam tribus talentis extrinsecus Beati Ni-
colai habitus fulgebat, nimirum; & inte-
gritate vitæ inculpata, prudentiâ in do-
cendo populo, propter quod etiam in
concilio Nicæno, vbi de condemnanda
impurissimi Arii hæresi agebatur, primus
inter trecentos & octodecim patres re-
censetur. Et auctoritate ad arguendum,
quia etiam in somnis apparens Constanti-
no Imperatori, grauiter illum increpauit,
quod tres tribunos, per calumniam accu-
satos, ad mortem destinare vellet, utque
illos dimitteret, effecit: sic Soldano cru-
delissimo apparens, etiam horrendum
terrui, & minas intentauit, donec omnes
captiuos liberos dimitteret.

Psal. 11.

Timot. 3.

S. Ansel.

Tertium adhuc beneficium S. Nico-
lao contulit Deus, quia stolam gloriæ in-
duit eum: Notum est, omnes quotquot
electos cœlestis illud palatium ambit, sto-
lis indutos esse, de quibus interrogauit
Ioan.

Ioannes in Apocalypsi. *Qui sunt, qui amici*
sunt stolis albis, & vnde venerunt. fortasse in-
memoriam catenæ illius ferreæ, quæ col-
lo Christi imposita erat, dum ad Pilatum
duceretur. Et sacerdotes enim eam ob
causam teste Basilio in Mistagogia Ecce-
siastica, modo apponunt collo stolam.
Num certe in signum illius innocentiae
primeque, quam primus parens in para-
diso insaniens, vnius pomi pretio vendi-
dit: verum quia stola hæc dicitur gloriæ,
præstantius quidpiam habere debet, quod
Deus ad triumphum beatorum addere vo-
luit. Vniuersam perlustrans sacram scri-
pturam, nullum sanè reperio triumphum
magis gloriosum, aut maiori cum pom-
pâ, aut apparatu celebratum, quam il-
lum Patriarchæ Ioseph, quando Rex Pha-
rao tulit annulum de manu sua, & digito
eius imposuit, vestiuitque eum stolâ bys-
sinâ, quæ tunc temporis in summa erat
æstimatione, torquem aureum in eius col-
lum imposuit, & in triumphalem currum
ascendere atque ad dexteram suam sedere
iussit, vniuersis regni primatibus & nobi-
libus eum comitantibus, præconaque cla-
mante, ut omnes coram eo genu flecte-
rent, & totius Egypti præfectum esse
agnoscerent. vbi annulum idcirco in ma-
nu Iosephi imposuit, ut amorem suum
erga illum testaretur, quia annulus sem-
per regis insigne erat: imposuit stolam
byssinam, ut illum sacerdotem institue-
ret. Nam ut refert Aquileius lib. 18. solis
Egypti sacerdotibus permittum erat, sto-
lis byssinis uti; dum autem torquem au-
reum collo eius appendit, meritorum eius
splendorem exprimere voluit: nam huius-
modi præmium, non nisi ijs, qui aut do-
ctrinâ, aut vitæ integritate conspicui
erant, conferebatur. ut Ouidius cecinit,
Das digitu gemmas, das longa monilia collo. Bea-
tum Nicolaum pariter, in triumphum æ-
ternæ gloriæ efferre volens Deus, histri-
bus donauit, annulo, stolâ, & torque. Et

Stola bys-
sina vti so-
lis sacer-
dotibus in
Egypto
licuit.

quid est annulus, nisi insigne cœlestis regis,
gloria scilicet essentialis, quæ consistit in
clara visione & fruitione diuinæ præsentiae.
hunc annulum suscepit Beatus Nicolaus,
qui fruitur iam delicio suo Deo, quem qui
diutius intuetur, tanto magis inardescit,
gloria enim illa sine fastidio recreat, sine
intermissione satiat. Imposuit & stolam
gloriæ, super caput eius, ut iam in cœlesti
illo altari, sacrificium tanquam fidelis sa-
cerdos, pro populo Christiano offerat.
Appendit & collo eius torquem aureum,
gloriam scilicet accidentalem, non satis
indicans labores eius in calo laurea-
re, sed & in terris honorare volens, ut il-
lum benedicat, laudet, & magnificet vni-
uersa terra. Proclamatur enim nomen
Beati Nicolai, quem Nautæ omnes pro
singulari patrono colunt & venerantur:
quando ad solam nominis eius inuocatio-
nem mitescunt venti, & mare tranquillum
stat, ut meritò non iam Eolus ventorum
gubernator, sed Diuus Nicolaus; non
Neptunus maris præses, sed Diuus Nico-
laus esse censeatur. Celebratur in Ecclesia
Christi nomen Diui Nicolai, dum illi San-
cta mater ecclesia acclamat, *tu decus gentis*
christiane, tu salus populi: ad inuocationem
enim Diui Nicolai ecclesia mirè hæresi-
bus purgata est, patrocinio eius plurima
regna seruantur, & hominum genus a Sa-
tanæ insidijs liberatur.

Nautæ 3.
Nicolauem
habent
pro pa-
trono.

Igitur dilectum Deo Nicolaum, &
nos, ornatum & operibus externis & vir-
tutibus internis conspicuum, stolâ æter-
næ gloriæ indutum, imitemur in operi-
bus misericordiae, humilitatis, innocen-
tiæ & religionis, illumque quam diu hic
in terris viuimus, venerando precemur,
ut qui iam illâ beatitudinis gloriâ perfrui-
tur, & nos ex hoc ærumnarum & mi-
seriarum oceano, ad felix il-
lius consortium sua im-
petratione re-
ducatur.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Homo quidam peregrè proficiscens, vocauit seruos
suos, & tradidit illis bona sua. *Matthæi 24.*

Sanctus Nicolaus, tribus talentis in negotio salutis operatus
est, nimirum; sapientiâ, prudentiâ, & fortitudine.

Dixit semper in terris esse voluit. Profectus est è cœ-
lo in terras, nouo suæ incarnationis mo-
do mundo apparere cupiens, cuius am-
bitum

bitum immensitate sua semper replebat; & ecce prestantissimum sapientiae donum, secum attulit, per quod non solum homo; sed etiam bos & asinus suum agnoscere posset Dominum: *Fons enim sapientiae est Verbum Dei.* Ecclesiastici 1. Nasci voluit de fecunda terra viscerum Mariae, sed ut non uum homini afferret donum, scilicet ut mundi sterilem & infecundam terram caelesti rore humectaret, teste scriptura Genesios 2. *Fons iste ascendebat de terra ad irrigandam uniuersam superficiem terrae.* Mori in assumpta carne appetijt, ut copiosum pietatis & clementiae donum homini subministraret, per venas quinque vulnerum manans ad remissionem peccatorum, ut scilicet cruore suo faceret diluuium, quo uniuersa mundi peccata submergerentur. Genesios 7. teste scriptura Genesios 7. *Rupti sunt fontes abyssi magnae, & factum est diluuium super omnem terram.* diluuium inquam peccati maculas abstergens, & hominem in renouata Dei gratia, velut in arca Noetica conseruans. Resurgere in triduo decreuit, sed ut infolito homini largiretur donum, ius scilicet hereditarium ad gloriam & beatitudinem. Ascendit in caelos, & ecce ibi donum distribuit hominibus Ephesios 4. *Christus ascendens in altum, dedit dona hominibus.* Sed ad quid haec munifica Dei in nos liberalitas? fortasse ut tantis Dei affluentes muneribus, splendide, & laute in mundi voluptatibus vixitemus? nequaquam: qui nimis potius ut acceptis hisce Dei donis, multiplici fenore eadem in nobis augemus. Vocati sumus omnes ad precipuum Dei donum, ad intelligentiam, ut consideremus immensitatem & omnipotentiam nostri creatoris, & inenarrabilem in nos Christi misericordiam, in mysterio redemptionis factam. Vocati sumus ad illam arbitrij libertatem, non ut eius abusu rebelles Deo efficiamur; sed potius ut singula prompte ad nutum eius exequi curemus. Vocati sumus ad gratiam corda nostra sanctificantem, non ut languescamus, in pietatis & virtutum incremento faciendo; sed ut per hanc gratiam, quae est semen futurae gloriae, fructum aeternae beatitudinis in nobis vberissime generemus, iuxta doctrinam Apostoli 2. Corinthios 6. *Exhortamur vos ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, sed ut in rebus sanctis fructificetis.* Hanc vocationem Dei ad sua dona in Beato Nicolao considerabimus, & an hisce Dei talentis sibi collatis, fideliter negotiatus fuerit.

Esti beneficii diuinae vocationis omnibus gentibus commune sit, quia cum velit

omnes homines saluos fieri, sine personarum acceptione, omnes ad sua dona vocat. *Palam inquit aperui non querentibus me.* Isa. 63. Figura huius largitatis habetur Exodi 39. Vbi scriptura refert, summi sacerdotis vestem, hoc speciali ornamento decoratam fuisse, ut ex eius fimbria malogranata, & tintinnabula penderent. Quid haec granorum multitudo, quibus malogranata scatebant? nisi diuersitatem gentium, & prouinciarum varietatem, in quibus homines habitant, praefigurabat? Tintinnabula vero quae sonum vocemque emittebant, nisi Dei vocationem, qua omnes gentes ad eius beneficia vocantur, praefignabant? Sed & ipsemet salutis nostrae Auctor, hanc suam vocationem omnibus gentibus communem esse manifeste demonstrauit exemplo. Luc 10. inquit *Elegit & alios 72 discipulos.* cur non plures, aut pauciores? certe ideo, ut quemadmodum Princeps Cosmograph. Ptolomaeus 72. totius uniuersi prouincias esse recenset, ut in qua singulis prouincijs singuli praeficerentur. Apostoli, qui diuinam eis vocationem annuntiarent; hanc vocationem contemplatus Propheta Osee 6. dicit. *Quasi diluculum erit preparatio eius, & veniet quasi imber matutinus, & serotinus, quasi diceret; Deus, ut autor natura, auroram mittit, qua hemisphaerium mundi clarescere incipit; deinde imbre seu rore matutino terram irrigat, ad seminationem valde necessario: ac tandem serotinam pluuiam illam facundat, ut quod seminatum est, crescat, atque pullulet, & in pulchram suo tempore erumpat spicam.* Sic plane ut author gratiae est, interna illuminationis aurora praenit hominem, qua illius mentem, tenebrarum, & ignorantiae plenam, clarescere facit. deinde imbre matutino, multiplici inspiratione, dura peccatorum corda emolliente, (quam adiuuantem gratiam merito vocant Theologi) irrigat, ac tandem serotinam pluuiam subsequenter gratiae animam fecundat, Teste Tertulliano. Romani volentes seruum libertate donare, iubebant illum secum accumbere, & eodem vesci ferculo: quo facto iam manu missus, & liber censebatur. Christus pariter videns hominem seruitute depressum, peccatorumque laqueis irretitum, quod Paulus deplorat Romanorum 7. *Carpentem me in lege peccati.* Vnumquemque hominem vocare, & suae mensae accumbere voluit, & ipsius Dei carne vesci. Ut sic libertate plenè donaretur, & a dura seruitute peccati eriperetur; quae multo grauior est: quam illa, quae Israelitis à Pharaone

Pharaone infligebatur; & molestior quam quae mancipijs apud Romanos iniungebatur. Omnes igitur vocamur à Domino ad accipienda eius bona; sed non in omnibus nobis signum diuinae vocationis elucet, dum ea bona, quae singulis momentis à diuina recipimus dexterâ, non Dei munificentiae; sed nostrae industriae ambitiose subscribimus; quod ipsis Ethnicis execrabile erat. Pulchre hoc Traianus ad Imperium Romanum euectus declarauit, qui ut palam faceret, se non suis artibus aut hominum commendatione, sed sola Deorum voluntate, & nutu imperatorem electum esse, numisma eiusmodi diuulgari iussit, in cuius dextera, eius nomen; in sinistra vero Iouis statua sculpta erat, aquilae ministerio sceptrum Imperatori porrigens. Quo symbolo declarare voluit, se à summo Deorum imperij Romani faeces accepisse, siquidem aquila auium regina, est symbolum imperij. Si Ethnici omnem vocationem & electionem caelo attribuebant, quanto magis nos christiani, vni trinoque Deo, omne id quod nobis obtingit, attribuire debemus? Quod innuit Psalmista Psalmo 117. *Ad domino inquit factum est istud, & est mirabile in oculis nostris.* Et quid causa est, quod toties fortissimae prouinciae, opima regna, omnibus Dei donis affluentissima imperia, desolata maneant? Haec certe, quia non cognoscit homo, se omnem illam felicitatem de clementissima Dei manu accipere, ideoque quia non apparet signum diuinae vocationis in nobis, non apparet gratitudo, facile derelinquimur à Domino. Rem stupendam narrat scriptura Machab. 5. *Elegerat Deus viros quosdam ex Machabaeis, per quos Israelitas liberaret, adiunxitque eis auxiliatricem suam dexteram.* Et ecce scriptura dicit, Iosephus & Azarias audientes magnalia Iudae & Ionathae, dixerunt; *faciamus & ipsi nobis nomen, eamque pugnemus aduersus gentes, quae in circuitu nostro sunt.* Sed fugati sunt cum magna plaga. Quid causa per Deum immortalem tante stragis & caedis? utique ad hoc vocati erant à Domino. Ecce rationem assignat sacra pagina inquit: *Ipsi autem non erant de semine eorum, per quos salua facta est in Israel.* Quasi dicere vellet; erant quidem vocati ad pugnam, sed quia non diuinae vocationi; sed suae superbiae fortitudini victoriam adscribere volebant, ideo dereliquit eos dominus. Felix in quo signum diuinae vocationis apparet, quod & in Beato Nicolao luculenter eluxit, dum non ab hominibus; sed ab ipso Deo ad pra-

cipuum Dei donum, ad Apostolorum successionem, ad Episcopatum Myrrhensem assumptus esset. Consultabant diu illius Prouinciae Episcopi, quemnam illi populo dignum eligerent Pastorem; ecce diuinitus admoniti sunt, ut eum, qui primus Ecclesiam ingrederetur nomine Nicolaus. Ecce signum verae vocationis diuinae? non sibi sumpsit honorem Ecclesiasticum, sed tanquam perfectus Aaron à Deo vocatus est. In qua vocatione, tria praecipue dona à Deo accepit; Sapientiam, prudentiam, & fortitudinem, sapientiam sane admirandam, per quam in Concilio Nicæno Iesu Christi diuinitatem, & veram in eum fidem contra hostes Ecclesiae defendit acerrime: perquam mysterium Sanctissimae Trinitatis, contra infensissimos Arianos constanter propugnauit, non solum Theologicis rationibus, & euidentissimis Sacrae Scripturae testimonijs, eisdem confutans; sed etiam naturalibus experientijs abundè conuincens. arcepto quippe latere, ijsque exhibito dixit: Haccine regulam cernitis, ecce tria omnino diuersa in se complectitur; aquam scilicet, argillam, & ignem; non nisi tamen vnus est later: proportionate quodammodo in ineffabili mysterio Sanctissimae Trinitatis, tres discrepantes Personae, relationibus oppositae, continentur; sed vnâ tantum essentiam, vnâ naturam diuinam constituunt. Accepit in eadem diuina vocatione prudentiam, qua gregem à Deo sibi commissum, indefatigabiliter & vigilanter conseruauit. Laudabat suam vigilantiam Iacob Patriarcha Genesios 31. quam in Labani

Genesios 31.

inquit, noctem, essu vrebatur, & gelu; fugiebatque somnus ab oculis meis. Iure merito & B. Nicolaus suam prudentiam coram Domino laudare potuit; plurimas enim noctes insomnes duxit, prospiciens, ne qua lethalis umbra, animas suorum fidelium inficeret. perpeffus est multos sudores, ne quid iniuriae humana innocentia pateretur; cum enim Eusthachius vrbis Andriacae praefectus, calumniatorum auro victus, tres viros innocentissimos condemnaret capitis, audito hoc Beatus Nicolaus, cum tribus legatis Constatini Imperatoris ad supplicij locum celeriter contendit, atque praefecto grauiter reprehenso, insontes à morte liberauit. Accepit in eadem vocatione fortitudinem, cum omnem mundi vanitatem pedibus calcandam putaret; & licet in terris corpore ageret, animo tamen & mente totus in caele-

Philipp. 3. in celestibus commorabatur. Memor do-
ctrix Apostoli ad Philippenfes. 3. Nostra
autem conuersatio in celis est. fuit profecto tota
B. Nicolai conuersatio in celis, dum inter
diuitias & honores humilitate & pauper-
tate coleret; dum inter conuiuia & epulas,
sobrietatem foueret; in luxu & splendore
mediocritatem obseruaret; voluptatibus &
comodis honestatem praeferret, & ut verbo
loquar in omni reru affluentia, nihil ma-
gis, quam rerum quas possidebat neglectu,
& sui ipsius abnegationem aestimabat.

Magna huius perfectionis in B. Nico-
lao, figura fuisse columnae illius templi
Salomonici 3. Regum 7. & tabernaculi
Mofayci Exodi 25. quae cedrinae, & aeneae
fuerunt: non vero aureae. Quid est, quod
cum omnia in templo essent ex purissimo
confecta auro, sola columnae lignae &
aeneae fuerint. Denotare puto voluit De-
us, per has columnas statum perfecti Epi-
scopi, qualis fuit Beatus Nicolaus, quod
nimirum verus Episcopus, & ab ipso Deo
ad hoc munus assumptus, debeat esse co-
lumna & basis ecclesiae, non aurea, hoc
est diuitiarum cupidus, & inanis lucri ap-
petens; sed cedrina: id est; omni cor-
ruptione carens, & pulcherrimis virtuti-
bus ac pietatis exemplo omnibus prae-
lucens. Sed aenea: id est, bonis moribus, &
ab vno quoque imitabilibus sonans; opti-
mam suam bene beateque viuendi famam
apud omnes habens. Vnde non sine cau-
sa Exodi 28. scriptura refert, in veste
summi Pontificis apud Iudaeos vniuersum
orbem depictum fuisse, eumque nunquam
nisi totum mundum circum gestando in-
cessisse refert Salomon, Sapientiae 18. Vbi
per summum sacerdotem designabatur,
bonus Episcopus, ex Dei vocatione ele-
ctus: totus orbis depictus, figurabat
omnes virtutes in anima Episcopi esse de-
bere, qui nunquam incedere debet, nisi
omnium virtutum comitatu stipatus. Quae
omnia in anima B. Nicolai depicta erant;
gestabat enim in sua veste, id est; in bo-
nis operibus & meritis, quibus anima
eius tegebatur, totum mundum: quia no-
men eius ab vno mundi cardine, ad alte-
rum usque peruasit; quia vitam virtutesque
eius, totus terrarum orbis obstupescit;
quia laudes eius decantans ecclesia, ad-
mirabunda ait: O virum ineffabilem, nec la-
bore victum, nec morte vincendum. Zachariae 1.
Dum Propheta quatuor illa animalia,
portentosa describit, omnes in admiratio-
nem rapit; singula enim faciem homi-
nis, bouis, aquilae, & leonis habebant. Simi-
litudo autem pulvis, eorum facies hominum, & faci-

Episcopus
qualis esse
debeat.

Sapientia 18.

Zachariae 1.

es Leonis à dextris ipsorum quatuor; facies autem
bouis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilae
desuper ipsorum quatuor.

Sed admiremur hodie magis, has
omnes quatuor facies in vnius corpore
Nicolai expressas esse: in confutandis
enim fidei hostibus, & errorum ac perfu-
diae assclis, faciem Leonis habuit. id est,
inuietam pie zelantis animi generosita-
tem: faciem vero hominis, vel in ipsis
misericordiae operibus, abunde prae-
lit; nihil enim eo aut benignius, aut li-
beralius mundus aspexit. Quidquid enim
sibi ultra victus ac vestitus necessitatem
supererat, totum illud in egenos eroga-
bat. Tertijs Regum 6. duos Salomon che-
rubinos in templo suo collocauerat, eos-
que non aureos, sed oleaginos; ideo ni-
mirum, quia olea misericordiae Symbo-
lum est. templum hoc Auditores, erat
omni sanctitate plenum Beati Nicolai
corpus; ad quod omnibus egenis recur-
sus semper liber patuit; duo cherubini,
in hoc templo, erant duae manus ad libe-
ralitatem promptae, quae & puellis inopi-
bus in matrimonium elocandis, noctu
per fenestram dotem iniiciebant, ne ob
paupertatem summam, prostituerentur:
auxiliabantur orphanis, suppetias viduis
ferebant. Fuit in eo bouis facies, quae for-
titudinem ad suauiter ferendum Christi
iugum ostendebat; adeo, ut eo nihil la-
boriosius, nihil indefatigabilius, in perfe-
rendis ecclesiae munij fuerit. Fuit in su-
per & facies Aquilae; ut enim hac irre-
tortis solem aspiciat oculis, sic ille vigilan-
ti semper pupillam prospectabat, ne quid
sibi commissum Christi ecclesia detrimen-
ti pateretur. Refert Plinius lib. 1. capi-
te 106. aliquas rupes in mundo reperiri,
quae nocte dieque flammescunt, qualis est
mons Chimera in Sicilia, & Hephestius,
quorum tantus est ardor, ut nulla super-
infusa aqua extingui possint. Sed noua in
Christi Ecclesia apparuit petra, quae diui-
nae charitatis igne succensa, nullatenus
extingui potuit, id est; Beatus Nicolaus,
de quo illud Canticorum merito dici
potest. *Aquae multae non potuerunt extinguere
charitatem, nec flumina obruent illam.* Ardebat
hac petra, à primis statim incunabulis di-
uino amore, ita ut infans adhuc nonnisi
semel nutritio lacte vesci vellet. Extollat
hic Iosephus lib. 2. cap. 5. Moysen, quod
is adhuc infans lac Aegyptiarum mulie-
rum auersatus fuerit, nutritis vero He-
braeae libenter admiserit. Maius certe
elogium Beato debetur Nicolao, qui à
prima statim aetate, lac mundanae vanita-
tis

Due mon-
tes in Si-
cilia sem-
per sum-
tes.

tis contempsit, solius nutricis Hebraeae,
id est; Christi Ecclesiae omnem austeri-
tatem & ieiunandi rigorem imbibens.
Laudet scriptura iustum Tobiam, qui ad-
huc iuuenis omnem conuersationem ma-
lam fugiebat, ut habetur Tobiae. 1. Cum
irent omnes ad vitulos aureos, quos Ieroboam fece-
rat Rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium,
sed pergebat in Ierusalem ad Templum Domini, &
ibi adorabat Dominum Deum Israel. Certe non
minor sanctitatis perfectio eluxit in Bea-
to Nicolao. Proponebat Princeps tene-
brarum toties suos vitulos, scilicet; inso-
lescentis carnis cupiditates: suadebat ca-
ducas voluptatum illecebras: propone-
bat socios, velut astutos serpentes, ad de-
cipiendum & corrumpebatur proclues.
Hae tamen omnia fugiebat procul Bea-
tus Nicolaus, memor doctrinae quam tra-
dit Sapiens Prouerb. 1. *Fili mi si te lactaue-
rint peccatores, ne ambules cum eis prohibe pedem
tuum à semitis eorum: pedes enim illorum ad malum
currunt, & festinant, ut effundant sanguinem.*

Tobias. 1.

Prouerb. 1.

Scribit Plutarchus in Alexandri Ma-
gni vita, eum dum innumeras de varijs
nationibus victorias referret, vexillis suis
hanc insculpsisse Epigraphen. *Plus ultra:*
quo indicabat, se partas victorias, nouis
adhuc & maioribus velle cumulare. Sic
plane Beato Nicolao parum erat in sua
infantia, tenuis adhuc naturae imbecillita-
tem vincere, in perferendo ieiunio: pa-
rum in adolescentia omnes peccatorum
vitare occasiones; parum periculosas fu-
gere conuersationes; sed semper suis pro-
gressionibus inscribebat, *plus ultra:* ad ma-
iora semper pietatis & religionis, virtu-
tum & sanctimoniae incrementa assurgere
volens, imitari puto voluit tanquam fide-
lis seruus dominum suum Iesum Christum,
qui natus in terris, magnum latitiae attu-
lit beneficium, cuius diuturna expecta-
tio, feruentissima Patriarcharum & Pro-
phetarum desideria nimium fatigabant.
At necdum tamen hoc suae incarnationis
beneficium, vltimum suae liberalitatis esse
voluit, sed dedit progressionem incremen-
tum, mortem scilicet crucis pro humana
gestit redemptione. Et hic tamen, locus
adhuc augmento erat, nimirum, ut suae
mortis & sanguinis post resurrectionem,
pretium nobis efficaciter applicaret, &
tunc primum, cum se nobis prae-
buit, faciens nos propriae substantiae
ac vitae suae participes, terminum ac limi-
tem, incensa eius in nos charitatis diui-
nus amor clausit. Sic plane Beatus Nico-
laus, quamdiu in terris vixit, cupida eius
Deo obsequendi voluntas, semper plus

ultra procedere volebat, quod magis de-
Deo mereri posset. dum velut alter di-
lectus Christi discipulus, in pectore Dei
futuræ visionis, feliciter obdormiret; vbi
iam non amplius merendi campus patet,
sed suavis tantum gustandi per omne æ-
uum, carnam celestis illius gloriæ incir-
cumscribitur obijcitur terminus. Nec cer-
te aberrauit, æterna sapientia, sua bona
huic seruo tradens: siquidem fidelem eum
adinuenit, qui omnia bona in terris ha-
bita administrabat, tanquam Dei, non
tanquam sua. Quod laudat Diuus Ber-
nardus Sermone 13. in Cantic. *Fidelis in-
quit reuera famulus es, si de multa gloria Domini
tui transiente per te, nihil tuis manibus adherere
contingit.* transibat certe Dei gloria per
manus Beati Nicolai, dum toties sacratis-
sima sacrificia, velut alter Angelus in
omni puritate mentis offerret: transibat,
dum omnes magnæ eius humilitatis per-
moti exemplo, omnem arrogantiae cal-
cando saltum ad pietatis feruorem sese
inclinarent: transibat, dum ineffabili
eius sapientiæ confutati errores, in conse-
fione veræ fidei mutabantur; nihil ta-
men de hac diuina gloria sibi relinquere
voluit, sæpius inquit: *non nobis Domine,
non nobis, sed nomini tuo da gloriam.*

S. Bernar.

Talis fidelitas fuit quondam in Iob
erga Dauidem 1. Regum 12. Qui cum Ci-
uitatem Rabbath circumdedit, iamque
certus esset de vrbe capienda, & potiun-
dæ victoriæ; misit ad Dauidem, ut ipse-
met cum reliquo milite superueniens, ca-
peret ciuitatem. Ne inquit cum à me vastata
fuerit vrbs, nomini meo adscribatur victoria. Et
quid aliud Deus exigit à nobis? nisi ut nos
fideliter hisce eius bonis negociemur;
merita quidem nobis accumulando, sed
gloriam illi soli tribuendo. Quod innuit
Isaia 48. *gloriam meam alteri non dabo.* Ac
si aperte diceret, bona mea tibi o homo
ad usum concessi, sed gloriam de illis re-
portandam, mihi soli reseruauit. Agnouit
hoc Beatus Iob. Capite 12. inquit: *si
osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniqui-
tas maxima.* quasi diceret; si industria
mea attribuiam prosperos successus, non
autem Deo; grauiter offendam illum. Be-
atus Nicolaus in domum pauperis ciuis,
dotalitium elocandis in matrimonium
puellis, noctu iniiciens fugiebat, ne glo-
ria de hisce operibus, soli Deo debita si-
bi tribueretur, cumque vltima vice de-
prehensus esset, serio cauit, ne dum viue-
ret, res publicaretur. Similiter cum à
nautis in summa maris fluctuatione inuo-
catus, ad clauum naui, apparens, procel-
las

1. Reg. 12.

Isaia. 48.

Iob. 12.

Beati Ni-
colai Li-
beralitas.

Prodigijs
in maris.
Cum sol
eius inno-
catione.

has maris sedaret, & tranquillum redderet. Quorū redeuntes postea Myrrham nau-
tā, gratias ei cēperunt agere, quibus ille
respondit. *Date Deo gloriam filij, ego peccator
sum, & seruum inuultum.* Fidelis seruus erat.
Abisai, miles Dauidis, qui audiens impi-
um Semei, maledicentem Dauidi, ferre id
non valens, ait. *Quare maledicis hic canis mor-
sum Domino meo Regi? vadam & amputabo caput
eius.* 2. Regum. 16. Ardebat hoc pietatis
zelo Sanctus Nicolaus, qui Licinio per
decretum Myrrhensibus Christianis pie-
tatem inhibente, omniaq; tormenta mi-
nitante, nihilominus tamen ille Dei cul-
tum liberē propagare, minimē desistit.
propter quod comprehensus & in carce-
rem coniectus erat. Benē negotiatus est
collatis sibi Dei donis, quia illa fideliter
dispensauit, non in impensas inutiles, sed
in pauperes & egentes: non in conuiuia
& luxus inanes, sed in subleuationem eo-
rum inopiz, quorum corpora & animas
illasas à peccato seruare potuisset: non
in vanam ostentationis pompam, sed in
ecclesię & diuini cultus ornamentum.
Refert enim in eius vita Ribad. quod in-
dignitate Episcopali constitutus, adhuc
viliori vteretur vestitu, quā antea, se-
melque tantū in diem cibo reficeretur,
idque carnibus nunquā; hęc sēpē ver-
ba ingeminans: *O Nicolae dignitas hęc, ali-
am vitam postulat, hucusq; tibi vixisti, nunc alijs
tibi viuendum est.* Fideliter Dei talentis ne-
gotiatur Beatus Nicolaus, quia vigilan-
ter Christi Ecclesiam & populum sibi con-
creditum custodiens, & omnem viuendi
indecentiam liberē arguens. Refert Plu-
tarchus in Apophthegmatibus, quod cū
in consessu plurimorum Philippus Rex
Macedonum, aliquando parum decore
vestitus sederet, ecce videns hoc vnus
ex seruis illius, in aurem ei insurrexit.
Plutarchus inquit. *Demitte chlamydem aliquantulum, nam
ad istum modum indecenter sedes.* Quid aliud
fecit Beatus Nicolaus, vidit magnates &
potentes huius mundi, indecenter agere,
tanquā verus Christi seruus, liberē eos
arguebat, vt se pulchriori induerent ve-
stimento, Dei scilicet gratiæ, & timoris.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Vni dedit quinq; talenta. alij duo, alij vnum. *Matth. 25.*

*Deus licet velit omnes saluos fieri, non omnibus tamen aqua-
lem gratiam confert.*

Subtilis discursus inter Theologos agi-
tatur, an Deus omni penitus homini,
suam gratiam communicet. Et video
omnes affirmatiuę sententię adharere,
propter

videlicet fidelis iste seruus: cū Constantinus
magnus tres tribunos contra omne fas &
equum morti adiudicaret; & ecce eidem
apparens, magna libertate corripuit, &
ab iniusta sententia deterruit. Memor
erat Prophetici illius dicti. *Isaia 62. Su-
per muros tuos inquit Ierusalem Dominus consti-
tuit custodes, tota die ac nocte in perpetuum non ca-
cebunt. Sed facultates tuas, & opes defendent. Ie-
rusalem certe hęc Ecclesia Christi fide-
lium est, cui Dominus constituit custodes,
Episcopos & praelatos, vt nocte & die
non taceant in laudando Deo, & vt de-
fendant facultates Ecclesię, quę non sunt
alia; quā salus animarum, quā omni
studio curare debent, ne concessis sibi
bonis abutantur: constituit eos dominus
custodes, vt religionem propagent, & hæ-
reses euellant. Et quę enim erat causa
excidij Ierosolymitani? quod motuum
calamitatis Iudæorum? nisi conuientia
Episcoporum, taciturnitas praelatorum.
testatur id Isaia Cap. 27. inquit: *Spe-
culatores tui omnes, nescierunt vniuersi, canes
muti non valentes latrare, videntes vana, dormien-
tes & amantes somnia.**

Sed ecce vocamur hodiē ad accipi-
enda Dei dona omnes! ecce habemus
præuentem Beatum Nicolaum, qui præ-
cipua Dei tria talenta accepit, Sapienti-
am scilicet, prudentiam, & fortitudinem:
quibus Dei donis ita benē negotiatus est,
vt per sapientiam, Christi diuinitatem, ac
fidem ignorantem mundo instillauerit, atq;
sanctissimę Trinitatis mysterium, huma-
num excedens captum, nosse docuerit,
& per prudentiam saluando gregi sibi
commisso vigilanter incubabat, per for-
titudinem demū omnem mundi vani-
tatem contempsit. has proinde eius
virtutes sequamur; & qui iam ma-
gna à Deo bona accepimus, ita
hic illis negotiemur, quomo-
dò plurima meritum lu-
cra obtinere possimus,
per quę æternam bea-
titudinem in omnē
mereamur, æ-
ternitatem.

propter euidens testimonium scripturę
Sacra. 1. Petri 3. *Neminem vult perire, sed
omnes ad agnitionem veritatis venire.* Cū er-
gò nullus homo possit veritatem illam æ-
ternam agnoscere, sine eius gratiā, atte-
stante ipsomet Christo Ioan. 6. *Nemo po-
test ad me venire, nisi pater meus traxerit eum.*
quę tractio cū non sit violenta, sed sua-
uis, dubio procul fit mediante gratiā.
proinde clementissimus Deus, vnicuique
homini gratiam ad salutem necessariam
communicat. Hinc inter Catholicos, nul-
lum potest inueniri tam atrox peccatum,
& tam crudelis duritia cordis, in quā pec-
catori iacenti, non adsit Dei auxilium
sufficiens ad resurgendum, pro omni
commodā occasione, vt palam fatetur.
scriptura Sacra Ezech. 28. *Nunquid vo-
luntatis meę est mors impij, & non vt conuertatur
à vijs suis, & viuat.* Atrox fuit peccatum
Caïmi; & tamen non deerat gratia Dei,
excitans eum ad penitentiam. Genes. 3.
*Quid fecisti: vox sanguinis fratris tui clamat ad
me de terrā.* Quasi diceret: agnosce tu-
um scelus, & celeriter penitentiam age.
Crudele facinus Esau, quod innocentem
fratrem suum Iacob hostiliter insequere-
tur; & tamen non defuit illi gratia Dei,
excitans ad resipiscendum, sed solum de-
fuit voluntas penitendi, & timor Dei.
Vt docet S. August. lib. 1. ad Simplicium
q. 2. inquit: *Noluit Esau, & non curauit;
sed si voluisset, curreisset.* Quid loquar de
barbaris infidelibus, Atheis, idololatriis,
reprobis? Et his non negatur sufficien-
tia gratia Dei media ad salutem, teste
D. Paulo ad Timot. 2. *Apparuit gratia Sal-
uatoris nostri omnibus hominibus.* Sed tamen
dissensio est inter Authores, licet indubi-
tatum est, Deum nemini denegare suam
gratiam, vtrum illam omnibus æqualiter
concedat. Sectarij huius temporis mor-
dicus tenent, Deum suam gratiam omni-
bus æqualiter impertiri. Fundamentum
habent ex Script. Sacra Sap. 6. *æqualiter
est illi cura de omnibus.* ergò inquit, omni-
bus æqualem confert gratiam, cuius be-
neficio salutem consequantur. Ceterum
locus iste Scripturę Sacra, non conuin-
cit, quasi Deus non magis curet rem vnā,
quā aliam; sed solum ostendit, nihil
omnino subtrahi à prouidentia Dei: sed
omnes res nullā prorsus exceptā, etiam
vili & infimā, diuinā prouidentia guber-
nari. Itaque fides orthodoxa docet, De-
um non æqualiter omnibus auxilia gra-
tię subministrare. Matth. 15. *Vobis datum
est nosse mysterium regni Dei ceteris autem non est
datum.* Et Rom. 9. *Cuius vult miseretur, &*

quem vult indurat. Quod palam deducit
S. August. ex illo Sapientię 4. *Raptus est ne-
malitia mutaret intellectum illius, aut ne fides de-
ciperet animum eius.* Ostendens, non omni-
bus hoc præstari à Deo, vt eos rapiat,
antequā in peccata labantur. Magisq;
corroborat hodiernum Euangelium, in-
quiens: *Vni dedit quinq; talenta, alij duo, alij
vnum.* Quā parabolā exprimitur Dei con-
siliū, quo gratiæ suę talentum inæqua-
liter hominibus distribuendum statuit.
Ostendam itaque hodiē, quare Deus licet
nos omnes velit saluari, non omnibus ta-
men æqualem gratiam conferat.

Tota ratio, quare Deus inæqualiter
suam gratiam distribuatur, pendet ex inæ-
quali dispositione hominum. Vt docet
S. August. epistolā 29. ad Hieron. & e-
pistolā 57. ad Dardanum. *Deus inquit etiam
in quibus habitat, non æqualiter habitat.* Atqui
Deus habitat in hominibus per gratiam,
ergò ista inæqualis habitatio Dei, proce-
dit ex inæquali communicatione gratiæ;
inæqualis autem communicatio gratiæ,
ex inæquali dispositione. Quia S. August.
fundat suam propositionem in illo com-
muni Axiomate Philosophico, *sunt simpli-
citer ad simpliciter, ita magis ad magis.* hoc est,
quod præstantior est operatio alicuius rei,
eò perfectiorem sortitur effectum. Cū
ergò Deus, communicet gratiam suauiter,
iuxta modum humanę naturę, qui
modus in hoc consistit, vt homo ipse mu-
nus gratiæ acceptet, sitque etiam Deus
propensissimus ad hoc munus, iuxta di-
spotionem & capacitatem hominis com-
municandum, dubium non est, quin illi
maiores impertiat gratiam, qui per
conuersionem perfectiorem, reddit se ca-
paciorem istius doni.

Quod re ipsa sic deduco. Duplex po-
tissimum gratia Dei, maximē necessaria
nobis est ad salutem consequendam. Vna
præueniens, per quam Deus præuenit no-
strum consensum primum, laborans, vt
liberē primò velimus, hoc est, velimus
hoc, quod nobis proponit per cogitatio-
nem sanctam; & nolimus operari malum.
Ad hanc igitur gratiā præuenientem, quę
est omnium prima, nulla potest dari di-
spositio ex parte hominis: quia hęc es-
set ordinis naturalis, cū antecederet
omne auxilium supernaturale proinde
non est accommodata dispositio ad grati-
am præuenientem, quę est ordinis super-
naturalis. Quippe accommodata disposi-
tio ad formam, debet esse eiudem ordi-
nis cum forma, ad quam disponit. Sed
Deus ex suā infinitā misericordiā, hanc
gratiam

Deus suā
gratiam
non omni-
bus æqua-
liter dat.
Matth. 15.
Rom. 9.

Duplex
gratia Dei
hominibus
cessaria

gratiam elargitur, vocans, excitans, & praeueniens, hominis voluntatem, quando & quomodo vult, nullā eius preparatione requisitā, iuxta illud Rom. 10. & Ilaiz. 65. *Inueni sum a non querentibus me, palam apparui ijs, qui me non interrogabant.*

Haiz. 65. *Inueni sum a non querentibus me, palam apparui ijs, qui me non interrogabant.*

Sic Davidem adulterio Bethsabee, & homicidio innocentis Uriæ, maximē ob tenebratum illuminauit. Psalm 17. *illumina tenebras meas.*

Sic D. Paulum summē indispositum, seuientem in electa Christi ecclesiae membra excitauit, ut protinus vocantem sequeretur. Sic ipsum Augustinum minimē se ad gratiam Dei preparantem, suā gratiā praeuenit, ut faceret ipsemet lib. 5. confess. cap. 1. inquit:

Domine quis similis tibi? Quia oculum tuum non excludit cor clausum, nec manum tuam expellis dura hominum; sed solus eam cum volest, & non est, qui se abscondat a calore tuo.

Quia Deus ita potens est, ut quamlibet voluntatem, licet indispositam, & in suis peccatis obstinatam, in momento ad gratiam excitare, & ad se trahere possit. Et profectō, si quā dispositio ex parte hominis, ad gratiam praeuenientem dari posset, hāc minimē sufficeret; cum ipse Deus prote-

stetur Ioan. 15. *Sine me nihil potestis facere,* hoc est, sine auxilio gratiae supernaturalis, nihil potestis facere, conferens ad salutem. Atqui si homo solis naturae viribus, posset se ad gratiam praeuenientem disponere, multum certē posset facere ad salutem, contra doctrinam Apostoli 1.

Corint. 4. *Quid habes? quod non accepisti?* hoc est, quid habes ad salutem conducens, quod non accepisti ex dono gratiae. Si autem gratiam praeuenientem habeat quisquam, sine auxilio supernaturali, multum haberet ad salutem, quod non acciperet ex gratiā: cum tamen scriptura dicat.

Rom. 9. *Non volentis, neque currentis, sed misereentis est Dei.* Quasi diceret, volentis aut currentis hominis non est, se ad gratiam disponere, ac preparare. Sic Esau voluit quidem paternam benedictionem, & v. eam obtineret excurrat ad venandum, abiens celeriter in agrum, ut iussu patris impleat; & tamen non obtinuit, Cuius rationem affert S. Anastasius Nicenus q. 59. ut per hoc significaretur, supernaturale beneficium, non ex vi naturae, sed ex dono gratiae obtinendum. prout determinat sacra pagina Sap. 6. *Præoccupat, qui se concupiscunt, ut illi se prior ostendat.*

Altera gratia est sanctificans, quae hominem gratum Deo facit, & hanc Deus non infundit in animas hominum, nisi con-

gruis sese dispositionibus accinxerint, iuxta illud 1. Reg. 7. *Parate corda vestra Domino.* Quibus verbis, Samuel Propheta hortatur populum Israeliticum, ut illi, qui adhuc erant in peccato, per gratiam praeuenientem, hoc est per actus fidei, spei, charitatis, & contritionis disponent se ad gratiam iustificantem. Talis enim dispositio & requiritur omnino, & sufficit: quia Deus facienti, quod in se est, non denegat gratiam: hoc est illi, qui per auxilium gratiae praeuenientis, se disponit ad gratiam sanctificantem, gratia Dei infallibiliter confertur, non quidem ex condigno, cum adhuc talis homo existat in peccato; peccatori autem nullum donum ex condigno datur; sed ex congruo: quia congruit diuinæ bonitati, ut is, qui supernaturaliter praeuentus, ad gratiam sanctificantem se disponit, sanctificetur. Pulchrē nos ad hanc dispositionem instruit, factum illud Centurionis, qui audiens, quod Christus introisset Capharnaum, prius ad illum misit seniores Iudaeorum, postea amicos, qui sibi propitium redderent Iesum: tandē ipsemet in conspectū eius prodijt, indignum se proterendo, quē Christus inuideret: *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus.* Matth. 8. Quid Centurio, nisi hominem omnibus suis potentijs, tanquam militibus morem gerentibus, dominantem; nobis prae oculis sistit? palam faciens, tria hāc necessaria esse homini, ut Christus in animam eius influat. Primō, ut dimittat seniores, id est, habitus veteres & reprobos, sibi inolitōs iniquā consuetudine peccandi. Hoc suadet Apostolus 1. Corint. 5. *Expurgate vetus fermentum, ut sitis noua conspersio.* id est, ratione iniquorum habituum, sortiti eratis iniquam indolem; nunc abdicate ritus inolitōs, ut noui hominis, videlicet Christi censeamini discipuli, missis actibus vetustis obsoletis. Secundō, ut dimissis & velut exutis illis habitibus, Deo infensis, amicos ad Christum remittat, id est, prouideat alios habitus congruos salutis suae, qui ei: Christum concilient; virtutibus Christianis indefesso conatu studendo. Et tandem ipsemet homo factā humili confessione suae indignitatis, ad Christum accedat: tali enim modo Deus ad misericordiam faciliē inclinatur, iuxta illud Apocal. 3. *Ego pulso ad ostium, si quis aperuerit, intrabo.*

Gratiam non creari a Deo, propterea, quod creationis terminus sit, esse; hoc autem soli substantiae proprium est: sed illam educi de potentia substantiae intellectuales, Angeli aut animae rationales, concors est Theologorum sententia. Eō, quod sit accedens per modum habitus animae inherens, iuxta illud 1. Ioann. 3. *Qui natus est ex Deo, peccatum non fecit, quoniam semen ipsius in eo manet.* Quid obsecro hāc portentosa gratiaeeductio nobis indicat? equidem hoc vnicum, ut animas nostras ab omni colluue peccati expurgemus, vel ipsius naturae exemplis edocet. Vt enim ex materia noua forma educatur, ante omnia deponere debet qualitates veteres, repugnantes illis, quae consequuntur nouam formam, de foris imminuentem. Sic lignum antequam in ignem abeat, exuere debet humorem & frigus, quia istae qualitates opponuntur illis, quas sibi vendicat forma ignis. Praeterea, debet materia adsciscere sibi dotes amicae formae, quam anhela sicit: quemadmodum, non sufficit ligno, dedisse repudium humori & frigori; veluti inimicis formae instantis, nisi etiam induat qualitates amicas, puta calorem & siccitatem. Ita planē ut benignissimus Deus, educat gratiam de animabus nostris, necesse est exuere vitiosos affectus; & omnes qualitates peccaminosas, gratiae sanctae impossibiles: sicut enim duae formae ex diametro sibi oppositae, coire secum nequeunt; ita & anima vitij, assueta, quibus homo a Deo secernitur, purgari debet omni peccaminosa colluue, ut Christus pereductam gratiam in eam illabatur, cum impossibile sit, gratiam simul cum peccato stare.

Curiosē inquirunt rationem Authores, quare Deus permiserat vniuersale diluuium, quo tam homines, quam cetera animalia penitus sustulit. Bonfrerius censet, quia propter rapinas & iniustas pauperum oppressiones, eō, quod tunc temporis, impotentiores a potentioribus rapinis, violentiā, & tyrannide supra modum opprimerentur. Deducit hoc manifestē ex Script: Sacra Genes. 6. Vbi dicitur, *Corrupta est autem terra coram Deo, & repleta est iniquitate.* vox autem Hebraea, Chamas, non tam iniquitatem, sed magis proprie significat iniustitiam, rapinam, & violentiam. Alij censent, ob pluralitatem vxorum, quas sibi filij Dei ex solā intemperantiā assumpserant: & ita videtur insinuare sacer textus Genes. 6. *Cumque cepissent homines multiplicari super terram, & filias procreassent, videntes filij Dei filias hominum, quod essent pulchrae, acceperunt sibi vxores ex omnibus, quas elegerant.* In quem locum S. Chrysost. dicit, eos tunc grauiter peccasse concu-

piscentiā, & sollicitudine superfluorum, quod vnā non contenti vxore, non a necessitate incitati, auidi ad vxores plures, sine delectu concurrerent. Vide inquit, S. Chrysost. per verbum hoc, (quod essent pulchrae) omnem nobis eorum intemperantiam insinuat: non enim ob desiderium procreandorum filiorum conueniebant, sed ob voluptatem. Ergo intemperans sollicitudo acquirendarum mulierum pulchrarum, diluuium inuexit.

Non diffiteor, ex hoc fonte principium diluuii manasse; at verō vltimata illius causa, longē alia, scilicet cor totum in malum occupatum, ac pressum; sic ut quasi desperatā plagā, nullum aliud superesset remedium. Hanc vltimam causam, generalis illius eluionis, assignat sacra littera Genes. 6. *Videns inquit Deus, quod multa malitia hominum esset in terra, & cuncta cogitatio hominis intenta ad malum omni tempore, tactus dolore cordis, dixit, delebo.* At, vnde obsecro, cuncta cogitatio hominis intenta ad malum? & quidem omni tempore sic obfirmata, ut nullum superesset remedium? Profectō ab illa effrenatā nimia concupiscentiā, quae sic diabolo cor apertum reddiderat, ut ad quod vellet malum, ad quam vellet iniquitatem, illud impellens, in malitia sic obstinatum redderet, ut eius remedium Deus desperaret. Sic ut prius quasi ex fragilitate peccarent homines, ex pulchritudine moti; postea verō etiam ex malitia, & sine pulchritudinis obiecto. Quemadmodum egregiē describitur Caietanus, qui illa verba. *Vidit Deus, ponderans sic ait: & primum visum describitur, in voluntate hominum, existens in illa malitia, non imbecillitas, non passio, sed quod in voluntate pessimum est, malitia; nec ea parua, aut vna, sed multa, ut hinc intelligamus homines, vss. ad declinasse in malum; quod peccassent ex malitia, at per hoc incorrigibiles euaderent.*

Egregiē sanē: primo enim homo ex fragilitate peccat, quasi a pulchro illecebratus, & tanquam coactus, libidine existente in appetitu sensitivo, quae peccatum dimittit, iuxta S. Thom. 2. 2. q. 114. art. 3. ad 1. At verō postea ex vsu peccandi, sic ad malum declinat, ut libidine ex appetitu sensitivo in voluntatem ascendente, iam non ex fragilitate, sed ex malitia peccans, etiam ut sic loquar, nec ab obiecto motus, sed ex praua consuetudine semetipsum ad peccandum incitans, incorrigibilis euadat, sic a malitia possessus, ut totum cor oppletum habens, tota eius cogitatio, sollicitudo, ac intentio, nihil aliud praeferat, nisi ad malum. Experimini practice, an non ita sit:

Occasio generalis diluuii ex pluralitate vxorum

Genes. 6.

Caietanus

fit: morte piandum censebatur apud maiores nostros, vel in minimare Christi ecclesiam iniuriare. Nunc autem vastare bona ecclesiastica, rapere decimas, tollere pias fundationes, & iniustis ac prorsus a seculo inauditis contributionibus aggrauare Deo consecratum clerum, vestra incunditas, & meræ sunt deliciae. Antea onerare tributis pauperes nefas, nunc autem etiam pauperum sanguinem bibere nimis incundum. Vnde pro Deum tanta procliuas in malum! equidem ex inueterata consuetudine; quia quod antea ignoranter aut ex fragilitate fecimus, nunc ex incorrigibili malitia patramus. Hinc insperata inundationes, hinc bella, hinc pestes.

Sed quia inueterata consuetudo, transiit in naturam, difficile est obdurata malitiae remedium inuenire. Caterum, ne nos furor Domini preoccupet, abdicare vitiosos habitus, & per actus virtutum Deo amabiles, vos ad gratiam disponite, ut celestis ille hortulanus usque ad vltimum vitae terminum, non cesset nostras con-

scientias rore celesti irrigare, qui in nullius animam infuit gratiam sanctam, nisi eam virtutibus adornatam viderit.

Quia in maleuolam animam Spiritus sanctus intrare non potest.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Vidisti virum velocem in opere suo. Prouerb. 22.

Sanctus Nicolaus in ieiunio, & liberalitate, se virum velocem praestitit.

Miror, quod Salomon de viro veloci quaestionem moueat: utique in Angelis potius velocitatem quaerere debuit, & dubio procul eam inuenisset: ita enim celeres sunt ad obediendum Deo, ut quodammodo ante operentur, quam preceptum audiant Psalmo 120. Omnes Angeli eius potentes virtute, facientes verbum illius, ad audiendam vocem sermonum eius. Ponderate accuratius verba haec, in quibus Propheta Domini, prius operis mentionem facit, quam vocis. An quia mente obediunt Angelis? ita ut eis sufficiat tantum indagasse voluntatem Dei, ut in opus prorumpant, cum tanta festinatione, ut nec tempus interfit ad mandatum voce exprimendum. Hoc sane est, alacris & veræ obedientiae signum, non expectare explicitè mandatum, cum sufficiat, ut praesumatur. ut vult D. Bernardus Serm. 4. in Cantica. Fidelis inquit obediens, praeripit praecipientem. Et quid est praeripere? nisi anteuertere mandatum, praenire vocem, obsecundare votis, ut ante sit factum, quam exeat praecceptum. Angeli ergo prius vorum faciunt, quam mandatum diuinum audiant. Pulchre hoc elucidat Chrysosth. hom. 22. in Imperfect. ponderans illa Centurionis verba. Matt. 8. Nam ego homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic: vade, & vadit, & seruo meo: fac hoc, & facit. ubi affirmat, ideo hoc Centurionem

Christo dixisse, quia sciebat ad stare illi Angelos, ita veloces ad exequendum, quicquid iuberet, ut verbum statim verterent in factum. Sciebat inquit, quod adstant ei inuisibiliter Angeli ministri, qui omne eius verbum vertunt in opus. Propter hanc celerem obedientiam, Scriptura sacra Angelos ad flammam ignis comparat Psal. 103. Qui facit Angelos tuos spiritus, & ministros tuos flammam ignis. Non dixit ignem, sed flammam ignis: quia ignis non semper est in actu, & moram patitur, ut incendatur ad vrendum. At verò flamma, semper est incensa, semper prompta, semper in actu ad quodcunque opus perficiendum. Hanc rationem assignat Theodoretus: Eosdem inquit & spiritus, & flammam ignis appellauit: efficaciam & velocitatem utroque declarans. Si requisuisset Salomon hanc velocitatem in astris, & corporibus celestibus, inuenisset profecto: haec enim breuissimo tempore, immensum iter conficiunt, & vastis incedentia passibus, minimè lassantur. Docent quippe Astronomi, Solem singulis horis conficere nouies centies millies millia passuum. Et licet tantum à regione nostrâ ad illius palatium sit interval- lum; subit tamen efficaciam vitali caloris sui imas terræ partes, ita ut nihil illius expers relinquatur. Hinc Poëtæ quatuor equos Soli affingunt, tum ex eo, quod proprio suo moru, ab occidente in orientem,

tem, spatio trecentorum sexaginta quinque dierum, horarum quinque, minorum quardraginta nouem, sectionum sedecim, annum peragat. Tam, ut per istos quatuor equos, quatuor anni partes denotent: & ideo equum vnum fabulantur viridem; ob vernum tempus: alterum croceum, ob aestiuum: tertium ceruleum, ob autumnum, qui pluuia crebriores adducit: quartum denique album, propter brumam, & in ea nives, glaciem, grandinem, pruinas. Si qua fuisset hanc velocitatem in brutis animantibus, inuenisset eam in ceruis, dromedarijs, equis & ceteris animalibus agilitate mirâ praeditis. Sed quod eam in hominibus quaerat, obstupesco: cum omnis humana celeritas, tarda apud Deum videatur. Velox quidem est homo ad malum, ut decantat David, Psal. 13. Veloces inquit pedes eorum ad effundendum sanguinem. Et comprobatur Salomon Prouerb. 1. de improbis hominibus loquens: pedes illorum ad malum currunt, & festinant, ut effundant sanguinem. Verum ad virtutes, ad Dei obsequia, piger & nimium tardus est homo: ita ut Deus, ad prope- rationem nos excitet, & celeritatem in- iungat. Isaia 55. Omnes sitientes venite ad aquas, properate. Neque mirum: cum & ipsemet Diabolus coactum & tardum sacrificium nolit acceptare. Hinc apud Gentiles, victima recalcitrans, à sacrificio remouebatur, teste Macrobio lib. 3. Saturnalium cap. 5. Obseruatum inquit est: ut si hostia, quæ ad aras duceretur, fuisset vehementius reluctata, ostendissetque se inuitam altaribus admo- ueretur: quia inuito Deo offerri eam putabant; quæ verò stetit oblata, hanc volenti numini dari existimabant. Rouoluite totam sacram paginam, percurrite omnes sacrificiorum leges, non inuenietis ita durum praec- ptum. An certe bruta animantia ratione vtuntur, & non potius naturæ instinctu? ut indigna sacrificio existimentur, quæ recalcitrant. Si ergo Diabolus, ita promptam, celerem, & expeditam, ab hominibus requirebat obedientiam, volens ut etiam eorum animalia, licet destituta ratione, promptè, alacriter & velociter ad sacrificia currerent. Quantus noster erit pudor, qui non ira dura, sed lenia praeci- pienti Deo obedire renuimus. voluntariam à nobis Deus exposcit obedientiam: quia hæc sola est expedita & velox, non morosa? sed raro illam inuenit: quia nos pigritia obruit. Hæc est causa, ut sapientissimus Salomon erubesceret, quod in tanta hominum multitudine, virum in-

opere suo velocem, id est in obsequio Dei promptum & alacrem, videre non potuerit. Nihilominus ego inueni eum in Ecclesia Christi, scilicet Diuum Nicolaum, quem vobis ostendam virum velocem in opere suo.

Duo potissimum opera reperio, in quibus S. Nicolaus virum se velocem exhibuit. In primis ieiunium: nam anniculus adhuc, multo religiosius, quam ille veteranus Phariseus, ieiunabat bis in Sabbatho, quartis & sextis ferijs à lacte abstinentes, ita ut de illo referat Vincentius: Simile non legitur de alio Sancto. Res stupenda: alij infantes plorant, dum à matris remouentur vberibus; sanctus Nicolaus contra plorabat, si quando illi, quarta & sexta feriâ matris vbera admo- uerentur. Cum tamen abstinentiæ immoderate insistere, pro vitio reputet D. Gregorius in cap. 6. 1. Reg. Ad dexteram inquit declinare, est virtuti abstinentiæ immoderate insistere; ad sinistram declinare, est carni abundantius indulgere. Vnde D. Hieronymus in Epist. 7. ad Marcellam de institutione filiae, matrem admonet, ne filiam aut in nimiam incediam, aut in nimiam lautitiem abire patiatur, sed in mediocritate conseruet. Sic ait comedat, ut semper esuriat: nam si non comedat, declinabit ad dexteram, per nimiam abstinentiam; si non esuriat, declinabit ad sinistram, per nimiam lautitiam. Si comedendo esuriat, & esuriendo comedat, temperantiam in medio positam obseruabit. Comedat igitur, ut laboret; esuriat, ne recalcitret. Retrahit ergo ab immoderatis ieiunijs D. Hieronymus loco citato inquit: Displacet mihi in teneris maxime ætatibus, longa & immoderata ieiunia, in quibus iunguntur hebdomades; oleum in cibo, & poma vesantur. Experimento didici, asellum in via, cum lassus fuerit, diuerticula querere. Faciant hoc cultores Isidis & Cybeles, qui gulosa abstinentiâ phasidas aues, ac sumantes turtures vorant, ne scilicet cerealia dona contaminent. Cuius sententiæ subscribit S. Thomas 2. 2æ. q. 147. art. 4. ad 2. ubi pueros excusat à ieiunio: Quamdiu inquit sunt in statu augmenti, quod est ut plurimum ad finem tertij septennij, non tenentur ad ecclesiasticam ieiunia obseruanda. Rationem affert: quia in hac ætate, calor naturalis validus est & robustus, & ideo multum alimenti in substantiam aliti conuertit. Proinde per ieiunia, nocumentum naturæ inferretur: quia, ob defectum alimenti, calor naturalis in substantiam hominis deberet agere, & consequenter illam corrumpere.

Nihilominus sanctus Nicolaus, nedum vnius anni infans, ieiunio se addixit, sciens

Psal. 120.

S. Bernard.

Macrobi.

S. Chryso.

Psal. 104.

Theodor.

Quantum spatium sol per horam suo cursu conficiat.

Vincentius.

S. Gregorius.

S. Hieron.

S. Thomas.

Pueri ad 27. annum non tenentur ad ecclesiasticum ieiunia.

sciens probè etiam infanti & puerili ætate, locum esse virtutibus & mortificationi: iuxta doctrinam S. Ioannis, qui non tantum viris & hominibus prouectæ ætatis, non tantum adolescentibus & iuuenibus, sed etiam ipis infantibus, virtutum amorem suadet, & arrepta Dei obsequia gratulatur: Scribo inquit vobis patres, quoniam cognovistis eum, qui ab initio est: scribo vobis adolescentes, quoniam vixistis malignum. Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis patrem. Scribo vobis iuvenes, quoniam fortes estis, & verbum Dei manet in vobis, & vixistis malignum. Et ne miremini, quomodo in tenella ætate hominem Deum agnoscere, mundi vanitatem spernere, atque inferni potestates & fraudes, eludere valeat. Replicate veteres annales, reperietis plurimos, qui in ætate flore constituti, de tartareis legionibus victores ac triumphatores euaserunt. Sic Isaac ex ephebis nondum egressus, Deo se obtulit in holocaustum Gen. 22. Cumq; alligasset Isaac filium suum, posuit eum in altare super struem lignorum. Gaudens ibat Abraham immolaturus filium; lætus quoque pergebat Isaac filius immolandus: ut eleganter docet S. Zeno Episcopus Veronensis Serm. 1. de Abraham. Letatus inquit est puer, patre fideli ipse quoque fidelior, nec recusabat mortem, quam Deus, qui vitam dederat, imperabat. Letatus est pater, filio quoque gaudente, & cum gaudio vincti pignoris alligat manus, quas ille vincendas libentius offert: pedes quoque constringit, ne in exitu mortis concitata victimæ calcitraret. Sic Iosephus sedecim annos natus, Egyptiam servitutem fortiter toleravit, dum ob falsam à coniuge Putipharis insimulationem, in carcerem coniectus esset, Genesis 39. Tradiditq; Ioseph in carcerem, ubi vincti Regis custodiebantur, & erat ibi clausus. Vbi illa innocentis Iosephi patientia, Deum simul in carcerem secum traxit: Sapien. 10. Descenditq; cum illo in foueam, & in vinculo non dereliquit eum. Quid igitur factum? sub tanto comite, nullam in carcere molestiam capiebat Ioseph: imò voluptati vacabat. Nam ut obseruat Philo Iudæus lib. de Ioseph. ille locus, non tam erat carcer, quam discipulus meditatorum. Quasi ex ergastulo, ubi flagitia puniuntur, quoddam Gymnasium efficeretur, in quo illi diuina oracula panderentur. Equidem si de Socrate in carcerem incluso rectè pronuntiavit Philosophus Seneca, in consolatione ad Helium. Carcerem inquit intrauit Socrates, ignominiam ipsi loco detracturus: neq; enim poterat carcer videri, in quo Socrates erat. Si inquam carcer, in quo Socrates erat, palatium reddebat; meritò carcer, in quo Iosephus

vna cum Deo tenebatur inclusus, paradisus vocari debuit.

Quid loquar de Dauide? qui natus annos quindecim, cum vrsis & leonibus lussit, tanquam cum agnis. Ecclesiast. 47. Cum leonibus lussit, quasi cum agnis, & in vrsis similiter fecit, sicut in agnis omnium in iuventute sua. Quasi non tam belli, quam ludi occasionem ferocissimi leones illi præberent. Unde quæso illi tanta fortitudo? ut licet esset puer, leones tamen non secus, ac formicas pede conculcasset. Respondet ipsemet. 1. Reg. 17. quia inquit apprehendebam mentum eorum, & suffocabam, interficiebamq; eos. Quasi diceret: quia statim à primis annis Deo meo humiliter seruire cœpi, idè magno & excelso animo, etiam ferocissimas belluas aggressus sum, certà de diuino præsidio fiducia armatus, ut ipse palam fassus est, illam cum Golia monomachiam initurus: Dominus qui eripuit me de manu leonis, & de manu vrsi, ipse me liberabit de manu Philistiæ huius. Sic Daniel duodennis, seniorum impudentiam fregit & condemnauit, Daniel 13. arguens peruersa Israelitarum iudicia: Falsi filij Israël, non iudicantes, neq; quod verum est cognoscentes, condemnastis filium Israël. Iosias octennis cepit magna cum laude regnum administrare. 4. Reg. 22. Octo annorum erat Iosias, cum regnare cepit. Samuel triennis, in diuino cultu mirabiliter profecit. 1. Reg. 2. Puer autem Samuel proficiebat, atq; cresebatur, & placebat tam Domino, quam hominibus. Ieremias antequam de vtero matris egressus esset, sanctificatus est, attestante ipsomet Deo. priusquam te formarem in vtero, noui te: & antequam exires de vulua, sanctificasti te. Iere. 1. Percurrite & sacras noui testamenti paginas, inuenietis Paulum antesignanum, Eremitarum, quindecim annos natum, in solitudine se abdidiisse. Agapitum totidem annorum, innumeris pro fide cruciatibus occubuisse: Priscam tredecim annos implentem, vitam martyrio compleuisse. Omnes hi statim in ætate puerili, vel infanti, diuinum obsequium arripuerunt, velociter spreuerunt mundi vanitates. At D. Nicolaus omnes longè prætergressus est: quia adhuc ad vbera matris pendens, ieiunio infantilia membra mortificare cepit, ut Deo fidelius inseruiret.

Neq; miremini: sciebat enim hanc infantibus à Sancto Ioanne traditam esse doctrinam, ut patrem æternum cognoscant: Scribo vobis infantes, quoniam cognovistis patrem. Sicut autem à patre æterno, per ingluuiem recessimus; ita per ieiunium, ad eun-

adeundem reuertimur. Quod pulchrè figurauit Deus, ad Heliam ieiunantem mittens de cælo Angelum, qui illi subcinericium panem, & vas aquæ apponeret.

3. Reg. 19. Respexit, & ecce ad caput suum subcinericius panis, & vas aquæ. Cur obsecro, à tanto nuntio lautior mensa non est apparsa? cur à Deo, ferula delicatiora ministrari, non imperata? Causam affert S. Augustinus Serm. 65. de Tempore: quia per ieiunium faciliè vincitur Diaboli tentatio, & firmius Deo adheretur. Sciebat inquit Deus Prophetam suum, tentantem Diabolum aliter superare non posse, nisi ieiunijs eruditus, insidiantis inimici tentamina repelleret. Nam sicut temerarium est, militem inermem congregi cum armato; ita hominem epulantem, cum diabolo ieiunante. A ieiunio ergo S. Nicolaus vitam suam exordiri voluit, quia se ad certamen huc venire non ignorabat: & ne illi Diaboli tentationes notitiam Dei obtenebrarent, per ieiunium armatus, semitam mortalem aggredi voluit: Quemadmodum discurret Chrysologus Serm. 166. de Ieiunio quadragesimali loquens: Merito inquit nos quadragesima diebus per ieiunium currimus, ut perueniamus ad fontem salutis: imò ad ipsam immortalitatem. Ita enim caro nostra defecatur ieiunando, ut corruptionem exuere; induere verò incorruptionem videatur. Sistite vestris obsequiis Moysen, non alio cibo in monte Sinai, nisi solo ieiunio nutritum Exodi 24.

Ingressusq; Moyses medium nebule, ascendit in montem, & fuit ibi quadragesima diebus, & quadragesima noctibus. Vnde Petrus Chrysologus Sermone 166. de illo dicit: Moyses diuini quadragesima ieiunio, ita humano defecatus est, & exinanitus à corpore, ut totus diuinitatis mutaretur in gloriam: & adhuc in nostri corporis obscuro, toto fulgeret lumine deitatis, neq; intueri eum mortaliū visus posset, qui substantiā Dei diu pastus, tota mortali sibi oblitus fuerit alimenta. En quanta ieiunij virtus, ut per illud homo, proximè ad statū diuinum eleuetur, & quemadmodum in illo, qui beatorum nestare epulatur; ita in eo, qui ieiunat, omnium concupiscentiarum discordia confopitur. Sic concludit D. Augustinus Serm. 230. de Tempore. Ieiunium inquit purgat mentem, subleuat sensum, carnem spiritui subicit. Ieiunium concupiscentie nebulas dispergit, libidinum ardores exstinguit, castitatis verum lumen ascendit.

Quis non mirabitur Heliam, igneo currum illam à terra in cœlum euectum esse. 4. Reg. 2. Ecce currus igneus, & equi ignei, diuiserunt virumq;. Ieiunium profectò tunc quandam illi incorruptibilitatem contulerat, ne vlla flammæ dispendia sentiret.

Hæc est mens Chrysologi citati: Ieiunium inquit, Heliam leuauit ad cœlum, & purificato sic corpore, ignei currus addixit obsequium; ut ostenderet, gehennam, quæ exurit reos, innocuus deseruire. Ergone etiam flammæ infernales, ieiunium exstinguere potest? ita sanè: miserabilis interitus, & æterna damnatio pessimis Niniuitis imminerebat: Ad huc quadragesima dies, & Ninive subuertetur. Ionæ 3. Quo audito, tantus timor occupauit Regem, ut surgens de folio suo, & abiectis vestimentis, indutus sacco, ac in cinere sedens, etiam bestiis ieiunium iniungeret: Et clamauit, & dixit in Ninive ex ore Regis, & principum eius dicens: Homines & iumenta, & boues, & pecora non gustent quidquam, nec pascantur, & aquam non bibant. Vt quid hominum ieiunio, etiam bestiarum adiunxit? Respondet S. Chrysostomus homil. 3. ad populum, ad maiorem hominum ieiunij solennitatem: Sicut enim inquit diuitia, aliquo mortuo, non seruos solos & ancillas; sed & equos domesticos sacco vestientes, & agagionibus tradentes, ad sepulchrum sequi iubent, calamitatis magnitudinem ostendentes, & omnes ad misericordiam allicientes. Sic & in ciuitate illa mori periclitante, & brutam naturam sacco circumtexerunt, & ieiunij iugo subiecerunt: non licet brutis sermone Dei iram discere, discant famis, quæ à Deo instigatur plagâ. Confundantur hinc homines, qui pro se, ut Dei iram effugiant, ieiunare nolunt; dum bestia interdum pro illis ieiunare coguntur. Mirares, ait S. Chrysostomus, ieiunant pro ciuitatis peccato, quæ peccati conditio non restringit: ergo omnes ieiunare debemus, & misericordiam Dei cum ceterorum abstinentiâ implorare: nam quale sit hoc Christianum pro salute sua non facere, quod pecora pro salute sua fecerunt? nisi quod stolidior pecore est, qui indico per se à sacerdote ieiunio, non ieiunat. Attendat hoc delicati homines, & qui nomine tantum, non re, Catholici ceteri debent: qui onusti peccatis, plures etiam annos in illis perseverantes, ubi venerit quadragesimale tempus, morbos fingunt, debilitatem corporis præferre videntur, mille causas excogitant, ut tantum à seruando ieiunio liberi euadant; in hoc ipsis pecoribus stolidiores, quod dum sapius crapulari non erubescant, à ieiunio tamen se excusent.

Non talis fuit B. Nicolaus: quia primum suum à natiuitate progressum, à ieiunio inchoauit: si enim talia fecit, dum puer esset, quid non facturus erat in senectute. Illud forte torquet non paucos, cur quartâ & sextâ feriâ à lacte sumendo abstinerit? non autem die Dominico, vel alijs diebus. Ideo forsitan putaret quis-

Chryso.

Ionæ 3.

S. Chryso.

Fugere ieiunium non decet Catholicum.

1. Ioan. 2.

S. Zeno.

Referuntur ex veteri testamento à prima puericia laudabiliter viuentes.

Gen. 22.

S. Zeno.

Ioseph 15.

Gen. 39.

Sapien. 10.

Philo.

Seneca.

Eccl. 47.

1. Reg. 17.

Ibidem.

Daniel duodennis.

Sulannam à morte liberauit.

Daniel, 13.

Iosias octo annorum regnare cepit.

1. Reg. 2.

Ierem. 1.

Paulus Eremita decimo quinto anno in eremum secessit.

Exodi 24.

Chrysolo.

S. August.

4. Reg. 2.

Aaa

piam.

piam, quod ieiunia in die Dominico prohibita videantur esse ab ecclesia sancta, eo quod Christus Dominus tali die resurrexit a mortuis. Hinc Melchisedes Papa in Canone Ieiunium de consecrat. dist. 3. Statuit, ieiunium Domini diei nemo celebrare debet, ut inter Christianorum veraciter credentium, & Gentilium, infidelium, & Hæreticorum, vera & falsa discretio habeatur. Caterum, hæc auctoritas non conuincit, quia absolute loquendo, licitum est quolibet die, etiam Dominico ieiunare; siue ex deuotione; siue ex voto; siue ex præcepto confessorij; siue ad repellendas tentationes & mortificandam carnem; siue ad alium bonum finem. Quoniam mediante ieiunio, Deus ipse colitur, & Dominica dies in honorem Dei est dicata: proinde licitum est eo die ex fine honesto ieiunare. Ita expressè D. Hieronymus Epistolâ 28 ad Licinium scribit. *Vitam inquit omni tempore ieiunare possemus, quod in Actis Apostolorum, diebus Pentecostes Apostolos ieiunasse legimus, & die Dominico Apostolum Paulum eandem rem fecisse legimus.* Alia itaque ratio istius est, nimirum quia Sanctus Nicolaus, ab ipso Deo ita fuerat edoctus. Sic de illo testatur Vincentius: *Vultu inquit scire, quæ eum docuit: non alius, nisi Spiritus Sanctus qui habitat in eo.* Feriâ quartâ Saluator noster venditus est Iudæis a suo proditore, ut habetur Lucæ 22. *Abijt, & locutus est cum Principibus Sacerdotum, & Magistratibus, quemadmodum illum traderet eu. Et gausi sunt, & pacti sunt pecuniam ei dare: & spopondit.* Et ideo sequenti die Azymorum, quando Christus cenam discipulis apparauit, solus Iudas cœlestem illum panem non accepit, ut refert Barradas tom. 4. Conc. lib. 3. cap. 3. Quia conueniebat, ut qui in Christum lymphaticus canis præ rabie factus fuerat, illius cœlestis panis famem pateretur. Et confirmat S. Chrysostomus lib. 2. de Abel & Cain cap. 4. dicens: *Efficatur itaq; & excludatur, eo, quod cum Domino IESV esse non possit: quia cæperat esse cum diabolo.* Et licet accepisset panem, iuxta illud Christi: *ecce manus tradentis me, mecum est in mensa* Lucæ 22. Eum tamen non comedit, sed reliquit, ut obseruat D. Thomas in cap. 13. Ioan. *Fortè inquit in mensa, dimisso pane, nullam traxit moram. Cuius quidem ratio esse potest, quod Diabolus, qui iam intrauerat in cor Iudæ, ne si panem comederet, eum cedere oporteret, non valentem in eodem loco cum IESV esse, non permisit Iudam panem comedere.* Iam vero feriâ sextâ, Christus cruci appensus, pro nobis mortuus est. ut ergo S. Nicolaus sacrilegum Iudæ scelus detestaretur, & innocentem Christi traditionem amaro

corde recolligeret: ut cruentam eius mortem, omnes mundi cruciatus excedentem, ieiunâ & tristis lachrymâ defleret, feriâ quartam, & sextam, adhuc infans auctero ieiunio consecrauit.

Videns Diabolus Christum, in deserto quadraginta diebus ieiunantem, Filium Dei eum fassus est: Matth. 4. *Et cum ieiunasset quadraginta diebus, & quadraginta noctibus, postea esurit: & accedens tentator dixit ei: Si Filius Dæmonis, dæ ut lapides isti fiant panes.* Cum autem S. Ioannem Euangelistam, quinquennem puerum, in deserto commorantem, vestitum pilis cameli, & zonâ pelliceâ circa lumbos præinctum videret, minimè ei deitatem adscripsit. Nonne tanta in ætate infantili vitæ austeritas, satis eum permouere potuit, ad suspicandum aliquid diuinitatis inesse Ioanni? nequaquam: quia Christum vidit ita iugiter ieiunantem, ut integris quadraginta diebus & noctibus, nullam eiuriem sentiret, quod solius est diuinæ virtutis: cum sacrum Euangelium dicat: *postea esurit: id est, post transactos quadraginta dies.* Esurit inquam, non ieiunio aut fame debilitatus, sed ut tentandi materiam Diabolus inueniret, quoniam ad ieiunium non audebat accedere, quia sic ieiunantem Deum non hominem sentiebat. Sed quando eum callidus explorator esurire perspexit, hominem credidit, & posse tentari putauit: quoniam esuriem sentire, & vincere, est laboris humani. At vero S. Ioannem, vidit modico saltem cibo vires suas reficientem: quia de illo dicit Euangelista: *locustas, & mel siluestre edebat.* Marci 1. Quid censeris, si infantem Nicolaum bis in hebdomade ieiunantem aduertisset? profecto non hominem, sed Deum, ipsum suspicaretur. En, quanta velocitas Diui Nicolai ad ieiunia, ad mortificationes, ad abstinentiam. Superat cursu celeri alios Planetas Luna, propter quod ei Pomponius Lemna apposuit: *Velocitate præstat.* Inter arbores, citius radices figit, & fructum producit amygdala, cui inscriptum est: *Celeriter floreo.* Sed D. Nicolaus in ieiunando velox, omnes mortaliū filios prætergressus est: cui merito Vincentius subscripsit: *Simile non legitur de altero Sancto.*

Parum adhuc erat magnæ indoli, ad excelsas virtutes & magnam sanctitatem natæ, velocem esse in ieiunando; nisi & liberalitatis virtutem, in consortium austeri ieiunij admisset. Ne liberalitas in vitium degeneret, quinque conditiones re-

qui-

quiruntur. Prima, ut qui vult esse liberalis, de suo det, non de alieno; ne videlicet alijs damnum inferendo, alios dicit: *Nam qui alijs nocet, ut in alijs liberales sint, in eadem sunt iniustitia, ac si in suam rem aliena conuertant.* teste Cicerone lib. 1. officiorum. Hinc Scriptura sacra, laudat hominem liberalem Prouerb. 22. *Qui pronus est ad misericordiam, benedicitur: de panibus enim suis dedit pauperi.* Ex eo fundamento, quia in beneficentia, donum queritur, non spoliū: quemadmodum docet S. Ambrosius lib. 9. in Lucam cap. 19. *Non sat est inquit, nec habet gratiam liberalitas, si iniuria perseuerat: quia non spolia, sed dona querunt.* Altera conditio: ut homo liberalis det indigentibus; non verò abundantibus. Nam histronibus, assentatoribus, diuitibusq; amicis beneficia clargiri, non liberalitas, sed prodigalitas est. Sic docet S. Ambrosius supra citatus. Si inquit luxurioso ad luxuriam effusionem; adultero ad mercedem adulterij largiendum putes, non est beneficentia ista, ubi nulla est beneuolentia. Hoc præceptum dedit Plinius iunior in Epistola ad Geminium: *Volo inquit eum, qui sit verè liberalis, tribuere patriæ, propinquis, affinibus, amicis, pauperibus; non ut isti, qui ijs potissimum donant, qui donare maxime possunt.* Tertia conditio: ut in liberalitate seruetur abstinentia ab extremis, quæ sunt vitiosa, nimirum ab auaritia, & prodigalitate. Sicut præcipit Apostolus 2. Corint. 8. dicens: *Non ut alijs sit remissio; vobis autem tribulatio, sed ex æqualitate.* Secutus ut video regulam, à Cicerone libro 2. officiorum rectissime traditam. *Habenda est inquit ratio rei familiaris, quam quidem dilabi sine flagitiosum est; sed ita ut liberalitas auaritiæq; absit suspicio: posse enim liberaliter viui, non spoliantem se patrimonio, nimirum est pecunie fructus maximus.* Quarta conditio: ut in liberalitate seruetur celeritas: si enim tardè dederis, nullum fructum afferes. Hinc prudenter Seneca de Beneficijs lib. 1. cap. 1. discurret: *Qui dat, ne tardè det: quia cum in omni officio magni æstimetur dantis voluntas, qui tardè fecit, diu noluit.* Egregiè profecto: parum enim voluntatis habuit, qui tardè dedit: vnde euenit, ut non solum magni non æstimetur, sed ne gratificetur quidem donum. Nemo quippè libenter debet, quod non accepit, sed expressit. Et grauius errat, qui sperat responsurum sibi, quem dilatione lassauit, expectatione torst: Quoniam beneficium amittitur, quando citius non datur, & gratias non exhibenti, sed sibi præbet, qui suo labore illud acquisiuit. Sic Pharaon dimisit quidem ex captiuitate filios Israël, sed si-

ne vllâ gratiâ: quia tardè, & extortus id fecit. & ideo, sicut beneficium fuit non datum, sed extortum: non reportauit gratiam, sed supplicium. Quinta tandem conditio liberalitatis est: ut donum secretò detur, non publicè; hoc est, ex intentione benefaciendi; non autem honorem acquirendi. Alioqui talis liberalitas, potius vanitas dicenda esset. Pulchrè hoc expressit Cicero loco supra citato: *Videre inquit licet plerisque, non tam naturâ liberales, quam quadam gloriâ ductos, ut beneficii videantur facere multa, quæ ab ostentatione proficisci magis, quam à voluntate videantur: talis autem simulatio vanitati est coniunctior, quam liberalitati ac honestati.* Quoniam tales non donant beneficium, sed vendunt: ut obseruat Philo Iudæus lib. de Cherub. Si inquit, rectè consideres, inuenies quosdam vendere magis, quam donare, qui gratis largiri dicuntur: qui enim dando captant laudem, aut honorem; dum querunt sibi reddi gratiam, pretioso donationis nomine venditionem prætexunt. Comprobat S. Ambrosius lib. 1. Officiorum cap. 30. *Perfècta inquit liberalitas est, ubi silentio quis regit opus suum, & necessitatibus singulorum occultè subuenit: quem laudat os pauperis, & non os suum.*

Impleuit omnes istas condiciones veræ liberalitatis, S. Nicolaus: quia promptè, quia verè indigentibus, quia celeriter, & secretò dedit: & ideo se virum, velocem in opere liberalitatis præstitit. Celebrent quantum volunt historiæ Florentinorum Ducem, qui noctu hospitale pauperum adeundo, aurum largiebatur. Sed velociorem se in hoc opere præstitit S. Nicolaus. Cum enim Vir quidam genere nobilis, ad summam inopiam redactus esset, ut fert humana rerum inconstantia, & fortunæ ludibrium: & tres filias nobiles iam, in matrimonium elocare non valeret, B. Nicolaus videns castitati periculum imminere, iam enim afflictum patrem, omni rerum egestate calcatum, eò insuperabilis vis egestatis impulerat, ut de illarum virginitate alienæ prostituendæ libidini cogitaret, turpissimo illo & flagitioso quæstu, vitam pereuntis familiæ tue-ri volens. Beatus inquam Nicolaus, in tempesta noctis silentio, è strato profiliens, auri non mediocri pondus, facculo benè insutum accipiens, domo clanculum egressus, per fenestram patentem, in miserandi illius patris cubiculum iniecit. Quo postridiè pater comperto, stupefactus & gaudens, primam filiam in matrimonium dat. Iniecit S. Nicolaus iterum tantundem auri, ut antea: pater tantum beneficium in ipsum Deum referens, al-

Aaa 2

teram

teram filiam honesto marito in coniugem tradidit. Starnit adhuc pater noctes insomnes per excubias ducere, quoad, quisnam esset tantus benefactor, exploratum haberet. Profundâ itaque nocte, veniens tertio B. Nicolaus, tacito vt solebat pede, per eandem fenestram patentem, pro tertia filia dorem iniecit. At pervigil pater, decidentis auri strepitu excitatus, quantâ potuit pedum velocitate profiliens, Nicolaum tandem fugientem assecutus est, tanti muneris datorem agnovit; ne tamen cuiuspiam mortalium id patrefaceret, multis adiurationibus à sancto viro admonebatur. Quid putatis? nonne tunc erubuit cœlum, cum spectaret S. episcopum, tanto misericordiæ studio vehementer ardentem, humanum sui beneficii refugientem testimonium, interpestâ nocte ambulanti, vt periclitanti pudicitiz subueniret.

Pomum quondam aureum, in conclauis Dearum proiecsum erat: sed discordias concitavit, donec Paradis iudicio Helenæ adiudicaretur. Crates Thebanus omne aurum, quod ex patrimonio habebat, in mare proiecit, satius esse iniquiens opes mergere; quam ab illis demergi. Nascente Deâ Mineruâ, argenteam pluuiam è cœlo misisse in terras, fertur Iupiter summus Deorum. Sed quid hoc ad hodiernam D. Nicolai liberalitatem? qui aurum velociter proiecit, ne virginalis pudicitia cum dedecore projiceretur. Mirificè Pausanias libro 4. histor. extollit celeritatem Atalantæ Iasonis filiz, quæ cum procis cursu certabat. Hæc cum Virgines Peloponnesiacas formâ superaret, virorum commercium fugiebat: nec aliq. à Patre in matrimonium promissa, nisi qui eam in cursu celeritate superaret. Destinata cursui dies, metaq. propozita: cum autem nemo adolescentum eam currendo assequi posset, suscepit in se onus hoc prouectæ iam ætatis Hippomenes, hoc vsus stratagemate. Cum se videret ab Atalanta superari agilitate, pomum retro proiecit: reuertitur

Atalanta, & pomo arrepto iterum celeriter assequitur Hippomenem: proiecit illi alterum pomum, cuius pulchritudine Atalanta illecta, dum reuenteretur, ab Hippomene citius metam attingente, superata est: & illi tanquam victori data. Nonne maior velocitas S. Nicolai: qui virum ab alto bonorum culmine, in summum contemptum; & à diuitiarum gloria, in summam rerum omnium inopiam decidentem, & crudele ac humanis indignum luminibus spectaculum apparantem, vt trium filiarum virginalis castitas, sedâ libidine astuantibus prostituenda, exponeretur, ad quam curreret, quisquis flammâ carnali succenderetur; suâ velocitate præuenit; & ne castitas irreparabilem iacturam pateretur, triplici pomo aureo, clam in domum miserandæ illius familiæ iniecto, effecit.

Audistis iam celeritatem S. Nicolai: quia se virum velocem præstitit, & in ieiunando: quia bis in hebdomadæ à lacte abstinebat. Nonne in tremendo Dei iudicio multos confundet hæc eius mortificatio, qui ieiunia refugiant, ac in omnem effusi licentiam, bacchum ac venerem sequuntur; quasi verò post istas momentaneas carnis voluptates, æterna tristitia subsequi non debeat: cum teste Salomone, extrema gaudij non alia sint, nisi luctus. Sic diues ille epulabatur quotidie, bysso & purpura induebatur, abhorrebat à ieiunijs, Epicureorum more porcino viuientium doctrinam securus: *Ede, bibe, post mortem nulla voluptas*: cum nedum sumptum cibum digessisset, eadem nocte in inferno sepultus est. Vidistis velocem in opere virum S. Nicolaum, videlicet in subueniendo humane egestati. Igitur & vos estote veloces in seruandis ieiunijs, veloces in misericordia, & Deus velociter in vestrum amorem, ac subsidium, ac subsidium prope-rabit.

DIE

DIE CONCEPTIONIS B. V. M. A. R. I. Æ. CONCIO PRIMA.

Sub tempus belli Suetici. 1636.

Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. *Canticorum 4.*

Deducitur, B. Virginem ex speciali privilegio & meritis Christi præseruatam esse, ne maculam peccati contraheret.

Incet ab ipsa Apostolorum prædicatione, non paucis innouerant immaculata Augustissimæ cœlorum Reginæ conceptio, ab eoque statim tempore celebrari in Hispania cæperat. Auctore Flauio Dextro, libro cuius titulus: *Omnimoda historia*. vbi sic præfatus Author scribit: *Iacobi prædicatione celebratur in Hispania festum immaculatae & illibatae conceptionis, Dei Genitricis MARIÆ*. Comprobat Stephanus Ragusinus libro 1. affirmans consuetudinem celebrandi immaculatam conceptionem in ecclesijs Syriæ; Egypti, Armeniæ, & Hierusalem, traxisse originem ab Apostolorum temporibus. Ac tandem in Concilio Hierosolymitano ab Apostolis celebrato Anno Christi 44. hæc expressa verba habentur, prout reperiuntur in laminis montis Grænarensis. Illa, inquit, Virgo, illa MARIÆ, illa sancta in instanti sua conceptione fuit ab originali peccato præseruata, & ab omni culpa immunis. Nilominus diuinâ prouidentia disponente, multos aliquamdiu immaculata Virginis conceptio latuit, vt per hoc in multorum animis maius studium, pietas, & zelus erga Deiparam excitaretur. Sic factetur ipsamet Virgo in Reuelationibus Sanctæ Brigittæ libro 6. cap. 55. Scito inquit, quod conceptio mea non omnibus nota fuit; quia voluit Deus, quod, sicut ante legem scriptam præcessit lex naturalis, & electio voluntaria boni & mali, & postea veniret lex scripta, quæ cohiberet omnes inordinatos motus; sic placuit Deo, quod amici sui pie dubitarent de conceptione mea, vt qui libet ostenderet zelum suum, donec veritas claresceret in tempore præordinato. Hinc merito Augusta Imperatrix illud suis fidelibus, inculcat. *Cantic. 1. Nolite me considerare quod fusca sim, quia decolorauit me sol. Quasi diceret: Nolite mirari, quod velut denigrata originali peccato quibusdam appa-*

ream, dum non omnibus innouescit candor immaculatae conceptionis meæ; quia Deus qui est Sol iustitiæ, ita disposuit, vt in multis excitaretur affectus & desiderium inuestigandi, probandi, defendendi, & promulgandi, quæ de hac re occulta; vel non satis nota videbantur. Verum dum impia hæresis insolentius audet in Virginem debacchari, temerè & absque sufficienti ratione, eam in communem lapsum originariæ culpæ incidisse promulgans: iniuriam matris suæ diutius ferrens, nolens humanatus Deus, stat hodie fortiter à partibus matris suæ, è cœlesti cathedrâ definiens veritatem de immaculata conceptione. Tota, inquit, pulchra es, & macula non est in te. hoc est; vt exponit Hugo Victorinus Serm. 9. Instit. Monasticæ. *Pulchra est intus, pulchra foris; intus in corde, foris in corpore*. Et reuera nullum maius malum accidisset Virgini, quam si vel per momentum in ipsa sua conceptione caruisset gratiâ sanctificante, quâ priuatum peccatum originale. Ratio euident: quia gratia sanctificans dicit amabilitatem in creatura, quam in ea ponit amor diuinus. Atqui hæc amabilitas est summum bonum Virginis; nam per eam Virgo constituitur Filia Dei, fit diuinæ consors naturæ, seu, (vt ore Dionysij loquar) *regeneratur in esse diuino*. Ergo si vel per momentum saltem caruisset Virgo gratiâ sanctificante, nullum maius malum accidisset. Et profectò si primus Adam de terra nondum maledictâ formatus est, quomodo secundus Adam, (puta Christus) in carnem aliquo tempore maledictam induceretur? vt subtiliter discurreit Tertullianus libro de carne Christi cap. 17. *Virgo, inquit, erat adhuc terra, nondum opere compressa, nondum fermenti subacta, ex ea hominem factum accepimus à Deo in animam viuam. Igitur si primus Adam de*

Cantic. 4.

Hugo Victorinus.

S. Dionys.

Tertullianus.

terra virgine traditur: merito sequens Adam, de terra; id est; nondum generationi resignata, spiritum viuificantem a Deo est prolatus. Et quamuis hæc argumentatio solam Deiparæ virginitatem demonstrare videatur, efficaciter tamen perfectissimam eius ab omni peccato innocentiam conuincit. Quia si terra parens Adami, non debuit esse magis Virgo, quam mater Christi, etiam non debuit esse a maledictionibus magis aliena. Ergo si nullis maledictionibus obnoxia fuit terra illa, quæ producendo Adam materiam suppeditauit, neque Beata Virgo, quæ Christum de sua substantia concepit. Hanc ergo omnimodam Virginis à peccato originali immunitatem euidenter Scripturæ sacræ documentis vobis comprobabo.

Ex omnibus rebus creatis, in duobus tantum singulariter omnipotens illa maiestas laborasse ex sacris literisprehenditur. scilicet, in productione hominis, & paradisi deliciarum, qui futurus erat habitaculum hominis, & æternum viridarium. Nam sicut solum hominem manibus suis plasmasse dicitur; ita solum paradisi plantasse, Gen. 2. Plantauerat autem Dominus Deus paradysum voluptatis. Inquit Sanctus Basilii, quare Deus, qui tertio die produxerat ex nihilo arbores, plantas, herbas, & flores, non eodem die paradysum, eiusque plantas & arbores produxerit, quo cæteras siluas, arbusta, & reliqua, quibus terra abundat in refugium, & latebras brutorum animantium. Et causam mysterij istius hanc affert: quia cum homo esset singulare Dei opus, non erat conueniens, vt eadem foret habitatio hominis, & brutorum animantium: sed quemadmodum differentem habebat naturam, ita quoque diuersimodam haberet mansionem & domum recreationis. An non pariter de animato illo paradiso MARIÆ, eiusque efformatione nos philosophari decet? Equidem attenda identitate naturæ in Beata Virgine, videbatur naturalis ratio id postulas, vt eius conceptio & generatio foret pariformis cum posterorum Adæ. Ceterum, si nostram considerationem reflexerimus in omnipotentiam dexteræ excelsi, & efficaciam diuinæ gratiæ, omnino debemus fateari, quod sicut verbum diuinum incarnatum, præfiguratum in Adamo, diuersimodè conceptum fuit in vtero purissimæ Virginis, quam ceteri hominum, ideo decebat, vt paradysus ille animatus, qui in singulare habitaculum verbo à Patre æter-

no erigebatur, sine omni macula productus esset, ne Dei hominis cum alijs peccatoribus esset communis habitatio. Est itaque nullum aliud fundamentum, ad stabilendam Virginis immaculatam conceptionem posset haberi, præter hoc vnicum, quia Virgo est vera Mater Dei hominis, sufficeret tamen id ad demonstrandum, Virginem sine omni labe fuisse conceptam.

Hinc Isaias Christi generationem ineffabilem esse testatur: Generationem eius quis enarrabit. cap. 53. Cuius mysterij rationem statim subiungit: quia, inquit, abscissus est de terra viuentium. Quasi diceret: ideo prorsus inenarrabilem esse generationem I. E. S. V. purissimam: quia non de mortuorum communi clade, terræ exortus est, sed de terra viuorum: quia sine macula ab immaculata matre duxit ortum. Sic exponit doctissimus Rupertus libro 2. in Isaiam cap. 19. inquiens: Ineffabile, quod de carnis generatione hic rectè dictum intelligitur, qui abscissus est de terra viuentium, de terra inquam non morientium, siue non mortuorum morte peccati, quæ omnes in Adam mortui sunt; sed de terra viuentium; id est; de terra virginea, per sanctum viuificata spiritum abscissus est. Ergo si conceptio Virginis non fuisset à communi labe immunis, nequaquam Christi generatio inenarrabilis foret, quin potius quodammodo I. E. S. V. generatio, affecta infectione videretur. Quia, vt dicit Euangelista: Non potest arbor mala bonos fructus facere. Mat. 7. Ergo si arbor mariana ex radice infecta fuisset, quomodo bonum Christi fructum parturiret? Vnde merito adiecit Hugo Apol. de verbo incarnato. Radix integratissima incorrupta. hoc est; Christus incorruptus ramus exortus est ex MARIÆ integra radice: quasi ex infecta radice, iam arbor mala bonos fructus emitteret, contra doctrinam Euangelicam. Igitur vt Christi generatio purissima prodiret, prius MARIÆ conceptio sine macula præparari debuit, vt sic purissima Christi generatio in Virginis immaculata conceptione figuraretur, tanquam in radice minime infecta. Sic concludit ipsemet Dominus ore Ambrosij in Psalmum 40. loquens MARIÆ: Generationis meæ in te priuilegium recognosco, quem nulla potuit macula inquinare peccati. Quasi diceret: quod ego naturaliter habui, id o mater ex meo habuisti priuilegio, vt ego ex arbore omnino immaculata, omnis expers macula prodirem.

Vnde verba illa, de Sapientia increata, & Christi humanitate prolata. Ecclesiast. 24. Ego ex ore Altissimi prodii primogenita

Isaiæ 53.

Ibidem.

Isaiæ 19.

Mat. 7.

Hugo.

S. Ambro.

Ecclesiast. 24.

Ante

ante omnem creaturam. Ecclesia sancta non temere Virgini appropriat, nisi quod conceptio Virginis cum Generatione verbi, aut conceptione humanitatis Christi, aliqua ratione conuenire debeat. Cum autem generatio æterna verbi sit infinite perfecta, eò, quod per eam generetur verbum infinite perfectum, non videtur, quomodo conuenire possit cum generatione & conceptione Virginis; nisi, quod sicut illa sit purissima, ita quoque hæc sit pura, & absque peccato originali. Et quemadmodum Christi humanitas, fuit per naturam; scilicet; vnionem hypostaticam concepta sine vilo peccato originali; sic Augusta Virgo ex speciali priuilegio, sine eodem peccato concepta fuerit. Hoc luculenter indicant illa verba: ante omnem creaturam: quæ cum non possint verificari de prioritate temporis, verificari debent de prioritate excellentiæ & dignitatis. Ergo si Adam & Eva fuerunt sine originali labe producti; quanto magis ipsa Virgo cum eadem puritate produci debuit, cum omnibus creaturis dignitate & excellentiâ longè prior esset.

Apprehendite hic vulgare illud. Genes. 3. Inimicitias ponam inter te & mulierem, semen tuum & semen illius. Vbi per mulierem, à SS. PP. intelligitur Virgo MARIA. Sic Cyprianus lib. 2. testim. cap. 9. Mater, inquit, Domini nostri I. E. S. V. Christi in illa muliere promissa est: hæc inimicitias opposita est serpenti. Per semen verò istius mulieris intelligitur Christus; qui ex sola Virginis substantia, absque virili semine, obumbrante Spiritu Sancto fuit genitus. Per semen serpentis intelligitur peccatum quodcumque: quia sicut per semen generantur filij à parentibus, ita demon per peccatum generat peccatores, iuxta illud Ioan. 3. Qui facit peccatum ex diabolo est. Ergo sicut Christus perpetuas inimicitias habuit cum omni peccato; ita Beata Virgo, perpetuam inimicitiam cum infernali serpente, & consequenter cum omni peccato, cuius Author est demon; Christus per vnionem hypostaticam fuit inimicus peccato; vt docet Anselmus lib. 2. cur Deus homo: Primus, inquit, Adam peccare potuit: quia purus homo; secundus peccare non potuit: quia est Deus. Beata autem Virgo ex omni parte, per gratiam fuit inimica demoni, quod minime fieri potuit, si peccatum originale contraxisset, vt manifestè probant verba immediate sequentia; Et ipsa conteret caput tuum. Quæ verba ad mulierem referunt, Ambrosius libro de fuga sæculi, c. 7. Augustinus libro 2. de Genes. contra

Manichæos cap. 18. Chrysosthomus homil. 17. in Genesim. Gregorius libro 14. Moralium cap. 38. Rupertus lib. 3. de Trinitate cap. 26. & Iosephus de antiquitate lib. 1. cap. 3. hæc addens: Præcepit vt mulier eum capiti plagas inferret. At verò Septuaginta Interpretes; Diuus Hieronymus tom. 3. Questionum in Genesim. Iræneus lib. 4. contra Hæreses cap. 78. Cyprianus lib. testim. cap. 9. Chrysologus Ser. 173. Leo sermone 2. de natiuitate, ex hebræo ita legunt: ipse conteret caput tuum: & referunt ad semen mulieris. Quid causæ diuersæ istius translationis? num certè sibi aduersantur? minime: quin potius sibi inuicem attestantur, seque mutuo exponunt, quod ambo, videlicet, Christus & MARIA contriuerint infernalis colubri caput, dum & Christus per naturam, & Virgo per gratiam peccatum originale effugit. Quippe serpentis caput conterere, est non contrahere peccatum originale; igitur ipse & ipsa contriuerint caput serpentis.

Sed sciscitaberis forsàn, quomodo caput serpentis comminuitur à Virgine, pes autem Virginis nec percutitur, nec tenetur, cum pedem Eux adorsum, à serpente fuisse constet. Causa est: quia Eva in morem discalceata erat, ideo pedes eius adorsi sunt. At verò MARIA, vt potè Regis filia, quia fuit calceata, hiacyntho, iuxta illud Cantic. 7. Calceatus te hiacyntho. idcirco minime lædi potuit. Sic discurret subtilis Rupertus super caput 7. Cantic. inquiens: Idcirco anille Eux calcaneum à serpente adorsum, quia discalceata erat. Tu verò o filia Principis probe calceata, serpentis caput contriuisisti. Quasi diceret: dum MARIA à non esse ad vterum pergeret, sub primo conceptionis instanti, plantam illius tenere & percutere curauit serpens; sed nec tenuit, nec percussit: imò pedem percussurus in capite vulneratus est. Tu verò o filia Principis, probe calceata, serpentis caput contriuisisti. Quid igitur serpens vulneratus? Misit ex ore suo post mulierem aquam, tanquam flumen, vt eam faceret trahi à flumine, & adiunxit terra mulierem? Responder S. Ioan. Apoc. 12. Quasi diceret: conabatur serpens sumere vindictam de muliere, sed terra feminæ auxilium præstitit: aperiens enim os suum, flumen absorbit. Quia rotas hic Babylonius calix iniquitatis omnino erat exhaustiendus, vt neque guttula remaneret pro Virgine. Terra itaque mulierem adiuit, dum totam iniquitatis aquam absorbit: quia omnes in peccato concipimur, calicem Babylonicum absor-

S. Chrys.

Gregori.

Rupertus.

Iosephus.

70. Inter.

pretis.

S. Hieron.

S. Iræne.

Cyprian.

Chrysol.

Leo.

Cantic. 7.

Rupertus.

Apoc. 12.

aborbemus ita, ut nec guttula Virgini ex-
haurienda remanserit.

Atque ex his facile patet Beatam Vir-
ginem, ex speciali privilegio & meritis
Christi praeiis, fuisse praeferuatam, ne
maculam peccati contraheret. Quod Spi-
ritus Sanctus palam in hodierno Euan-
gelio voluit manifestare illis verbis. Iudas au-
tem genuit Phares, & Zaram de Thamar. Alius
quaslo mente hanc stupendam generatio-
nem perpendite. Instante partu Thamar,
inquit Historia Gen. 38. apparuerunt ge-
mini in utero, atque in ipsa effusione in-
fantum, unus protulit manum. in qua ob-

stetrix ligavit coccinum dicens: iste egre-
diatur prior. Illo vero retrahente manum,
egressus est alter; dixitque mulier: quare
diuisa est propter te materia? unde ob
hanc causam vocatum est nomen eius Pha-
res. Postea egressus est frater eius, in
cuius manu erat coccinum, quem appel-
lauit Zaram. Quod considerans D. Chry-

sothomus apud Lypomanum. Non temere
inquit, & absq. causa haec facta sunt, sed quod si-
gura futurorum fuerint, re ipsa declarauerunt.
Expendensque ulterius idem Doctor, quid
significatio nominis Phares portendat,
dicit: Primus ad fidem processit Phares. hoc est;
quod populum gentilem ad fidem conuer-
sum figurauit. Zaram vero, popu-
lum Iudaicum, qui innocentissimum Chri-
sti sanguinem profudit. Hisce duobus po-
pulis vniuersa hominum multitudo osten-
ditur damnata in suo parente Adamo, ex-
cepta sola Virgine, cui adhuc in utero
Matris B. Annae in primo conceptionis in-
stanti, coccinum diuinae praeferuationis
appensum est. ne cum alijs in seruitutem
prolaberetur. Sic exponit Cyrillus apud
Lipomanum, inquit: Coccinum sanctissimum
Christi sanguinem signat. Redempta igitur est
Augusta Deipara adhuc in utero, prius-
quam Christi sanguis profunderetur: quia
eius virtute tanta ei gratia collata est, ut
sola & prima ex omnibus innocens in mun-
dam prodiret.

Hanc stupendam Virginis redem-
ptionem, pulchre olim Deus figurauerat
in primae mulieris formatione. Genesis 2.
Edificauit, (inquit sacer textus) Dominus co-
stam, quam tulerat de Adam in mulierem. Quid
est oblectro mulierem e costa Adami ex-
adificari, nisi MARIAM pulcherrimam,
omnis maculae expertem, e dorso Do-
minico efformari, super quem, edificauit
peccatores. Audite studiosius Ambro-
sium Catherinum, subtiliter de conce-
ptione Virginis lib. 3. cap. 4. sic discur-
rentem: Accipe nunc secundum generationem Eua-

modum; & hic etiam ante peccatum, & a Deo, sed
non sine viro. Etenim de costa viri in soporem con-
iecti edificata est post virum mulier in innocentia.
Hic quae aperi oculos tuos bone lector, & agnosce
hanc secundam generationem spiritualem Virginis,
quam profitemur, quae a Christo fuit, non a semet-
ipsa ex vi propria natiuitatis, & tamen in innocen-
tia sicut ille; & ex costa eius, id est; ex fortitudine
& potentia gratia, quae valuit apud Patrem, ut in-
de educi posset adiutorium simile sibi, id est; inno-
centissimum, pro aliorum regeneratione. En quam
pulchre tunc educta est, cum in soporem coniectus es-
set vir ille: ut intelligas, etiam Virgini opus fuisse
Christi morte, ut ex eius latere isto modo illibatissima
educeretur. Tunc enim Dominus quasi in soporem
coniectus est, quando velut nihil sentiens, & nullam
sui ipsius rationem habens, passus est opprobrium cru-
cis. Sed magno vtiq. consilio factum: ut inde pri-
mum haec Eua nostra sancta prodiret viro similis, ut
omnium vere videntium mater fieret. Pauloque
inferius Doctissimus iste Thomista ita con-
cludit: Ceteri omnes, qui secundum carnem nati
sunt, post peccatum nati sunt, & parentes peccato-
res habuerunt. Sola Eua habuit parentem suum
Adam, nondum peccatorem, a quo educta est. Ita
Christus illi soli (puta Virgini) non fuit pecca-
tor, quam ab omni peccato praeferuauit, nec pro illa
ut peccatrice, deprecatus est, sed ne fieret peccatrix.
Porro peccatorem hic vocat, non exi-
stentia sed similitudine, ob formam serui
ac peccatoris quam assumpsit.

En quam vere Beata Virgo, a Chri-
sto Domino redempta est, quae ex vi suae
conceptionis fuit obnoxia peccato ori-
ginali, sed ex sanguine Christi praeiis, &
per praeferuationem liberata. Haec est
mens Diui Anselmi, lib. 2. cur Deus ho-
mo cap. 10. Indignus, ait, Virgo redemptione,
& Christi passione, non propter peccatum, quod in-
fuerit, sed propter peccatum quod infuisset, nisi ipse
mat ex speciali privilegio eam praeferuasset. An-
certe non putatis sufficere ad veram re-
demptionem, ita quempiam esse subditum
necessitati contrahendi peccatum, ut si-
ne speciali gratia vitari non possit. Immo
scitote huiusmodi perfectissimum redem-
ptionis modum esse, ex mente subtilis
Scoti in tertio dist. 3. q. 1. Excellentius
enim beneficium est, seruare a malo, quam
permittere cadere in malum, & ab eo po-
stea liberare; quemadmodum etiam inter
amicos, multo melius est pacem seruare,
quam interruptam reformare; & melius
est principis obstaré, quam post vulnera-
tam causam, remedium querere. Ut er-
go Christus matrem suam liberaret a com-
munis agnitionis incurso, praeiis
apud crucem vulneribus affectus est, pro-
bante id Bernardino Senensi Ser. de Con-
cept.

Die Conceptionis B. V. Mariae.

cept. Virginis cap. 3. Christus, inquit, Do-
minus, plus pro Beata Virgine redimenda venit;
quam pro omni alia creatura. Quod e cruce
pendens palam profertur ipso, illud
Cantic. 4. inclamans: vulnerasti cor meum,
soror mea sponsa, vulnerasti cor meum. Quasi di-
ceret: ut exponit Bernardinus: Pro amore
tuo carnem sumpsi, & vulneribus summi in cruce
vulnerasti cor meum, ut potè primogenita mea.
Bis autem se vulneratum corde fatetur,
ut ostendat fuisse immaculatam Virginem,
sui filiam doloris.

Problema agitur inter DD. ad quem-
nam facilius pateat accessus, verum ad
Christum, an ad MARIAM? vtriusque
nomen inuocare aequè vtile esse conten-
dunt non pauci, Virginis cum Christo au-
toritatem exequantes. Si enim Christus
exauditur pro sua reuerentia. Hebr. 5. etiam
MARIA pro sua reuerentia exauditur. teste
D. Bernardo Ser. in vigilia Natiuitatis
Domini. Si Christus mediator Dei & homi-
num dicitur. 1. Timot. 2. MARIA quoque
dicitur Mediatrix Dei & hominum. Autore
D. Augustino. Si Christum, propitiatorem
Deus proposuit. Rom. 3. MARIAM quoque pro-
pitiatricem constituit, ut vult D. Hierony-
mus de Christi nomine. Si de Christo
pronuntiat Apostolus Actorum 4. Non esse
aliud nomen, in quo oportet nos saluos fieri. De
Virginis nomine pariter grauisimus Au-
tor Germanus pronuntiat: Potens est, in-
quit, eius auxilium ad salutem, & non indiget
alieno aliquo intercessore. Si de Christo dici-
tur Ioann. 11. Quaecumq. poposceris a Deo, dabit
tibi Deus. de Virgine pariter idem fatetur
Anselmus de excellentia Virginis loquens:
Quia Dominus potentissimus tecum est, ideo & tu
potentissima es apud ipsum; verè, ut dicere possis,
in Ierusalem potestas mea. Hinc concludit Do-
ctores, Christi & Virginis intercessionem
aequalis ferè momenti apud Deum esse.

Nihilominus licet indubitatum sit,
maioressse Christi, quam Virginis apud
Deum gratiam, & auctoritatem; dico ta-
men audacter, Virginem plerumque faci-
lius moueri nostris precibus; quam Chri-
stum: & ideo praesentius nobis interdum
Matris quam Filij patrocinium esse. Rem
evidenter comprobo imprimis auctori-
tate Diui Anselmi libro de excellentia
Virginis cap. 6. Velocior, inquit, est nunti-
quam salus inuocato nomine MARIAE; quam inuo-
cato nomine IESU. Praeterea ratione; quia
Christus iudex est. Ioan. 5. Pater non iudi-
cat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio. Vir-
go autem Patrona tantum est. Atqui ad
patronam facilius accessus, cum ei sola
misericordia competat. Vnde D. Bernar-

dus: Ad patronam accedere quid trepidet humana
fragilitas? nihil austerum in ea, nihil terribile,
tota suavis est. Difficilior vero ad iudicem,
cuius est iustitia: vnde Ambrosius: Non
gratia moueatur iudex, sed causa: non precibus
flectatur, sed meritis. Et haec est causa, quod
Christus Dominus dicitur iustitia praeci-
tus. Isaia 11. Iustitia, inquit, cingulus lum-
borum eius. Quia quemadmodum cingulus
vndantem chlamydem colligit, nodatque
ne fluat: ita iustitia pronam Christi na-
turam ad misericordiam, cohibet; ne
flectatur. Et quemadmodum Ioab bal-
theo suo asperxit sanguine Abner 3. Reg. 2.
Posuit, inquit, cruorem praely in baltheo suo, qui
erat circa lumbos eius: quod magis incendere-
tur ad iram. Ita Christus indumentum
suum hostili cruore infecit. Isaia 61. quod
magis prouocetur ad vindictam. At vero
Beata Virgo sole amicta dicitur. Muller
amicta sole, & luna sub pedibus eius. Apocal. 12.
Quem duntaxat typum esse misericordiae,
non solum superstitiosa Mythologia Aegy-
ptiorum trahit, sed & Christianorum
Theologia, eo quod super bonos & ma-
los oriat. Vnde Diuus Bernardus super
cap. 12. Apoc. Solem, inquit, Virgo sibi in-
duit: quia quemadmodum ille super bonos & malos
indifferenter oritur; sic ipsa quoque praeterita non di-
scutit merita, sed omnibus se exorabilem, omnibus
clementissimam praebet, omnium deniq. necessitates
amplissima quodam misereretur affectu. Compro-
bat Beatus Bonauentura. Quis est, ait, su-
per quem sol non eluceat, qui est super quem mis-
ericordia MARIAE non resplendet.

Tandem experimento propositum
illustratur: pestifera olim lues Romam in-
uaserat: flammam sese in dies latius ef-
fundentem, neque Diuorum omnium
patrocinia, quorum limina sapius tere-
bantur; neque Christi ipsius nomen, va-
rijs imploratum modis, restinxerunt.
Ventum est ad sacram anchoram, Virginis
simulachrum (Lucæ ut fertur penicillo
graphicè depictum) circumfertur tota vr-
be solemnī pompā, comitante afflicto-
rum ciulatu. Obstupefcite: Quasi dice-
ret Angelo percutienti: Cesset iam ma-
nus tua, non desoletur terra. Et ecce
protinus elegans iuuenis, augustiori for-
mā; quam humanā, in veteri mole Adria-
ni visitur, qui tanquam ex recenti clade
se reciperet, mucronem sanguine imbu-
tum expiabat in vaginam abditurus. Vbi
subito viuorum sanitas excepit diuturnam
stragem mortuorum. Quid Constantino-
polis? Lethalis adeo morbus urbem re-
nuat (teste Procopio lib. 5. in Hist. Agath.)
vt in singulos dies, quinadena homi-
num

num millia efferrentur, solaque sollicitudo urbem habitaret. Onerabant superstitum preces æthera, non placabant; sollicitabant Christum, non conciliabant. Tandem post die Kalendas Februarias, solenne festum Virgini decernitur, redeuntibus quoque annis pari religione celebrandum; (purificationem vocant Latini) morā nullā beneficii Virginis, affatu expurgantur auræ, pristinam in valetudinem semianima corpora integrantur. Et quamvis, vicina loca quinquaginta totos annos, & eo amplius, ut Auctor est Eua-
grius, vi morbi laborarent; Constantino-
polis tamen ab eo die inter flammās ne
semitari quidem potuit.

Grauilisimā undique pressa angustijs, anno iam & medio ingemiscis Polonia, mortis pariter & martis conspiratione miserabiliter collapsa: ita ut omnes tui Antistites, ne vno quidem relicto, belli timore pulsī, extra fines late longeque disper-
si, aliena terendo sublellia, casum tuum cum lachrymis deplorant, miren-

tur externæ gentes; dum optime sciunt, ab orbe condito, nullibi simile quid contigisse. Confluit afflicto populus ad sacras ædes; ad Christi vapulantis simulachrum acriter vapulat, orat, lachrymat, sed in casum preces. Augetur malum, & maiores in dies tragædias excitat, dum alij quoque expelluntur de ciuitate, regni istius sede amplissima; alij permittuntur manere ferro forsā aut crudeli fame interituri. Quid ergo vobis restat Catholici mei, nisi ut sanctissimam Deiparam inuocetis? hæc vobis murus æthereus existet. Quippe licet in cœlestibus illa regnet, locum mutauit, non naturam; humanam exiit miseriam, non memoriam. Quocirca in hodierna immaculatæ conceptionis festiuitate spem concipite, vos per MARIAM, de omnibus malis eripendos, si omnis macula peccati de cordibus vestris amota fuerit.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA

In omni gente & in omni populo primatum habui. *Ecclesiastici 1.4.*

Beata Virgo in sanctitate, gratia, & gloria omnes creaturas superat.

B. V.
omnes
creaturas
superat.

Post incarnatum Dei Filium, nulli inter omnes creaturas, maiorem Deus prærogatiuam contulit; quam Augustissimæ cœlorum Reginæ; ut ipsa in vniuersum orbem principatum teneret. Dum ipsam ante totius vniuersi constitutionem, Pater æternus in matrem suo vnigenito elegerit, teste Sapiente ibidem ut supra. Ut proinde propter hanc sublimem dignitatem, sola VIRGO SANCTISSIMA ad Deum proxima, quamvis longo intervallo accedere videatur. Ita enim Deum refert, ut non solum diuinitatem redolere; sed etiam quodammodo habere videatur. Vnde insignis ille Theologus Dionysius Areopagita, in epistola quadam ad Paulum, ita scribit: Fateor inquit coram omnipotentia Dei, & clementia Saluatoris, & gloria Maiestatis Virginis Matris eius, quoniam cum a Ioanne vertice Euangelij, & Prophetarum; qui in corpore habitans, quasi Sol fulget in cœlo, ductus fui ad Deiformem præsentiam Altissimæ Virginis, sanctius me splendor circumfulsit exterius, & plenius

a. Dionys.

irradiavit interiūs; tanta etiam in me odorem totum omnium superabundauit fragrantia, ut nec corpus infelix, nec spiritus posset tantæ felicitatis insignia sustinere. Defecit cor meum, defecit & spiritus, tantæ gloriæ maiestatis oppressus. Testor qui aderat in Virgine Deum: si tua diuina concepta me non decussent, hanc ego verum Deum esse credidissem. Verum, licet sic certum, Beatam Virginem non esse Deum; indubitatum est tamen, illam ad Deum proximè accessisse: cum non detur maior coniunctio; quam inter matrem & Filium, inter Virginem Sanctissimam & Christum. Quia teste Augustino Serm. de Assumptione: Caro Christi caro est MARIÆ. Vnde rectè concludit Petrus Damianus Ser. 1. de Natiuitate, Deum perfectissimo modo Beatæ Virgini inesse. Inest inquit MARIÆ identitate, quia idem est cum illa. Hic taceat & contremiscat omnis creatura, & vix audeat aspicere tantæ dignitatis & dignationis immensitatem. Dominum tecum inquit Archangelus. Habitat in Angelis Deus, sed non cum Angelis: quia cum

Damianus

cum ijs eiusdem non est essentia. Habitat Deus in Virgine, habitat & cum illa, cum qua vnus naturæ habet identitatem. Trutinabimus itaque in quo Beata Virgo primatum obtinet in omni populo, & in omni gente.

Tria potissimum reperio, in quibus Beata VIRGO omnes excellit creaturas. Primo, in sanctitate: in hac enim non solum creaturas rationis compotes; sed etiam rationis expertes longè transgreditur MARIA. Inter creaturas irracionales, quid vnquam sanctius fuit Arcæ fœderis? ad cuius venerationem adhortatus est David omnes Israëlitas Psalm. 98. n. 5.

Psalm. 98.

Adorate inquit scabellum pedum eius, quoniam sanctum est. Sed præ tua sanctitate o Magna Dei mater, illa vereris Arcæ sanctitatis penitus euanesceat. Nam Arca illa dicitur scabellum pedum Domini; Te thronum diuinitatis, appellat D. Epiphanius, oratione de Virginis laudibus: Abyssum gratia, Ioannes Damascenus oratione 2. de Assumptione. Cœleste prodigium, & sacratissimum spectaculum. Diuus Ignatius in Epistola 1. in Ioannem, Sanctitatis sanctissimum thesaurum, & longè maximum Dei gratiarum tabernaculum, Andreas Cretensis, de Virginis dormitione. Et certè Arca illa, intrinsecus portabat testamenti tabulas; MARIA ipsius testamenti gestabat hæredem: illa intra semet legem; hæc Euangelium retinebat: illa Dei vocem habebat; hæc verbum: illa terreno ornabatur auro; ista cœlesti.

Epiph.

Damas.

Ignatius
Martyr.

Andreas
Cretensis.

Zachar. 4.

Quid sanctius apparuit illo aureo candelabro? Quod Angelus Zachariæ tanquam insigne sanctitatis monumentum ostendit? Zachariæ 4. Num. 2. Vidit inquit, & ecce candelabrum, aureum totum. Sed VIRGINIS Deiparæ claritas longè pulchrior resplendet. Nam illius claritas oculis solum; Virginis autem, animos omnium, hominum venientium in hunc mundum illuminauit; ut eleganter docet D. Athanasius Nicenus quæstione 53. in scriptura: Quod est ergo candelabrum? Sancta Maria. Cur autem candelabrum? Quoniam materiæ expertem lucem gestauit, Deum incarnatum. Cur autem totum aureum? quoniam post partum mansit Virgo.

Psalm. 19.

Quid tabernaculo Moyse aut templo Salomonis præstantius? quibus tanta olim inerat sanctitas, ut vtrumuis per anthomasiā, Sanctum vocaretur. Ut loquitur Propheta Psalm. 19. num. 3. Mittat tibi auxilium de sancto. & Psalm. 21. num. 4. Tu autem in sancto habitas laus Israël. Longè tamen maior sanctitas, in BEATA VIRGINE eluxit, quam in Moyse tabernaculo. Nam de Beata Virgine sub nomine tabernacu-

li sic dicit Regius Vates Psalm. 45. num. 5. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus; hoc s. Athanasius, interprete Methodio Oratione in hy-
papante Domini, MARIAM, quam appellat Sanctissimum & Augustissimum Dei templum. Nec minus templi Salomonis sanctitatem Virgo Sanctissima superauit: egregiè obseruat Petrus Damianus Serm. 2. de Natiuitate: Licet inquit in illud Salomonis templum, Deus descendisse credendus sit; in hoc tamen rationali sanctuario, hoc est in Beata Virgine vtero, multo mirabilius, multoq. felicius dignatus est manere pro nobis.

Damianus

Quid obsecro vnquam in terra pulchrius, & amariius existit? quid sanctius & beatius paradiso voluptatis? Nilominus, & huic deliciarum viridario, doctissimus Ruper. lib. 4. in Cantica, incomparabiliter anteposit Paradisum sanctitatis, nimirum Virginem Deiparam. Primum ex eo, quod ille paradysus fuit terrenus, homini terreno datus ad habitandum; hic autem fuit cœlestis, homini cœlesti ad commorandum consecratus. Ille inquit

Rupertus, est paradysus antiquus, paradysus terrenus; iste est paradysus nouus, paradysus cœlestis: in illo posuit Deus hominem; quem formauerat; in isto formauit hominem, qui apud ipsum in principio erat. Hoc est illud ipsum; quod in principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum. in hoc cœlesti paradiso. Homo factus est.

Rupertus

Secundò ex eo: quia paradysus terrestris, solum multiplici arborum varietate plenus fuit, & ligno vitæ singulariter amarus. Hic autem paradysus cœlestis, & omni virtutum genere abundauit, & lignum æternæ vitæ, Christum Dominum produxit. De ista humo inquit Rupertus, id est; de terrestri paradiso, produxit Deus omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suauem, lignum etiam vitæ in medio paradisi: sed istam humum, istam terram suam, id est; Virginem Matrem, benedixit Deus, & ex ea cunctarum germina gratiarum, & cunctarum exemplaria virtutum produxit: ipsum quoque lignum vitæ, Christum Deum & hominem, Dominum paradisi cœlestis.

idem qui
supra.

Tertiò, ex eo: quia paradysus terrestris, quamvis ab initio gratia semper amantate vernaret; tamen alternâ fructuum nascentium, & cadentium varietate, ac vicissitudine mutabatur: immò, iam forsā ad hæc vsque tempora, suā varietate ac fecunditate exaruit viduatus. At verò, in te o Augusta Virgo, nunquam illa gratia, illa sanctitas, illa virtutum germina, quibus ab initio florere cœpisti, ne minimum patiuntur mutationis: immò pulchrius in dies florescunt. Propter quod a cœlesti

caelesti sponso dici meruit Beata Virgo, hortus conclusus. Cant. 4. Num. 12. Hortus inquit conclusus soror mea, sponsa mea, hortus conclusus. Quem locum Rupertus sic expendit. Inde inquit nominatus hortus, quod semper ibi aliud oriatur: quia cum alia terra semel ali- quid in anno creet, hortus nunquam sine fructu est. Unde ergo hortus es tu o dilecta dilecti: nisi quia in te natum est aliquid, quod nusquam desinit; & fructus tuus nunquam marcescit. Quia ergo in- continuas virtutum actiones, a primo or- tu suo, Beatissima Virgo iugiter erumpe- bat, ex quibus consequbatur, ut semper vernanti similis hortus appareret; ideo ne vnquam virtutum proles in Virgine matre cessaret, benedictus ille fructus ventris eius, Dominus Christus, semper florens, semper germinans, suam genitri- ci gratiam & efficacitatem communicabat.

Sed cur tamen semel atque iterum, hortus conclusus appellatur Virgo Dei- para? mysterium aperit Rupertus. Be- inquit dicitur hortus, propter conceptum, & par- tum: quia in vtroque mirabile es, & ama- bile miraculum, quod neque corrupta es, conceptu, neque violata partu. Bis con- clusus, propter geminum custodia mun- imentum: qua eius & corpus & anima- l' eruabatur. Nam & verus tuus inquit idem nulli carnali commercio accessibilis, & mens tua nulli spiritali nequitia fuit vnquam penetrabilis. Vbi verba ista. Accessibilis, & penetrabilis: non mo- do peccandi actum; sed etiam potenti- am excludunt. quia Beatissima Virgo tan- tis diuinæ gratiæ prædijs munebatur, ut nullis temptationum machinis expugna- ri posset. Irruit quidem in terrestrem pa- radisum tartareus serpens; sed ad tuos pedes inuictissima Heroïna statim corru- it, quæ illius caput impresso vestigio con- triuisti. Prima maledictio in terram pri- mi hominis iniegit: Maledicta terra in ope- re tuo. Genes. 3. num. 27. Sed à te (o ter- ra, secundi hominis benedicta) Benedi- xit enim Dominus terram suam) Exula- uit penitus omnis maledictio.

Quartò ex eo: quia in paradiso ter- restri, ascendebat fons, & ex fonte egre- diebatur fluuius, ad irrigandam omnem terram. Ex te verò o Augusta Virgo, fons ille ascendit, qui apud Deum erat, & si- mul vera lux erat. Iuxta illud, quia apud te est fons vite, & in lumine tuo videmus lumen. il- le terram solum irrigabat, hic qui è Vir- gine prodijt, scilicet Christus Iesus, to- tum orbem ab omnibus sceleribus expia- uit. Ex paradiso terrestri egressus fluui- us, in quatuor capita diuisus, terram fe- cundabat, Ex te inquit Rupertus, locus

voluptatis Dei, egressa est scriptura, quæ omnis creaturæ rationalis animum fe- cundat. Nam per te initium accepit sanctum euangelium ut per vniuersum mundum spiritualem irriget paradysum. Deniq; cælum quid nisi puritatem & san- ctitatem spirat: est enim templum Dei omnium materialium nobilissimum, iux- ta illud Davidicum Psal. 10. num. 4. Do- minus in templo sancto suo, Dominus in cælo sedes eius. At Beata Virgo, cælum cælo purius, & multo sanctius, teste Apostolo 1. Cor. 15. num. 47. Primus homo de terra ter- renus, secundus homo de cælo celestis. Vbi Apo- stolus docet, primi hominis materiam fuisse terram; secundi verò cælum: non quod Christus Dominus, de cælo propriè formatus sit, ut impiè Valentinus docebat, cum reuera habuerit corpus, non minus, quam cæteri homines. iuxta illud, veritas de terra orta est, & iustitia de cælo prope- xit. Pl. 84. num. 12. Et Isaia 45. num. 8. Aperiat ter- ra & germinet Saluatorem. Sed quod Chri- stus formatus sit, è purissima Virginis sub- stantiâ, quæ cælum suâ puritate referebat.

Iam verò, quod attinet ad creaturas rationis compotes, & inter has in sua sanctitate primatum tenet Dei Genitrix. Quis enim hominum aut Angelorum illa sanctior? Nam in omnes homines mors pertran- sijt. Rom. 5. num. 12. Et in Angelis sus reperit prauitatem, Iob 4. num. 18. Scilicet; repro- bus. Boni autem quamuis caruerint cul- pã; tamen cum maiora auxilia ad illam euitandam susceperint, non procul à cul- pa abfuerunt. Sola Dei Mater omnium in- nocentissima, & à peccato remotissima fuit, Filio eius idipsum attestante, Can- tic. 4. num. 7. Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te. Vbi Hugo Victorinus, Serm. 9 institutionum monasticarum. To- ta inquit pulchra es, pulchra es insus, pulchra so- ris: Intus in corde, foris in corpore, Intus rubi- cunda, foris candida, vtriusq; composita: rubicunda per charitatem, candida per castitatem, composita per humilitatem. Tota pulchra es, pulchra per natu- ram, pulchrior per gratiam, pulcherrima per glori- am. Dicit Scriptura Sacra Iosue 6. num. 17. quod Iosue primam urbem, quam cape- rat in terra Chanaan, totam Deo conse- crauerit. Sit inquit Ciuitas hæc Anathema, & omnia quæ in ea sunt Domino. Quod typus erat Sanctissimæ Virginis, cuius thala- mum Christus in terris primus habitauit. Nam cæteris hominibus in prædam da- monum, vel ex parte, vel ex toto ceden- tibus; sola Beata Virgo, in ius possessio- nemque diuinam omni ex parte fuit coo- ptata. Ut proinde merito sibi posset vsur-

pare

pare Virgo Deipara, illud elogium Iu- dith. Viuit Dominus, quoniam custodiuit me An- gelus eius, & hic euntem, & ibi commorantem, & inde huc reuertentem, & non permisit me Deus an- tiliam suam coquinari, sed sine pollutione peccati reuocauit me, vobis gaudentem in victoria sua, in euersione mea, in liberatione vestra. Iudith 13. num. 10. Nam illa, non dico caput Ho- lofernis iugulauit, sed tartarei serpentis penitus contriuit, ne minimo eius pesti- fero afflatu maculata. Sed quid mirum A cum eam non modo Angelus, tanquam Dei seruum regiam, sed ipse Dominus, ceu filius matrem custodiret. Hoc indi- cabat illud portentosum signum, quod vi- dit S. Ioannes Apocalyp. 12. num. 1. Mu- lier amicta sole, & luna sub pedibus eius. Vbi non Luna ista astrorum infima significa- tur: quid enim magnum esset, cum pe- dibus Virginis calcari, quæ super choros Angelorum exaltata est: sed alio illius prodigij mysterium spectat, ut per lunam, omnis defectus mentis significetur: stul- tus enim inquit Sapiens, sicut luna mutatur. Eccles. 27. num. 11. Sic exponit Sanctus Bernardus: Omnis inquit defectus sub ea, & quidquid fragilitatis, seu corruptionis est, excellen- tissimâ quadam sublimitate, præ cæteris omnibus ex- cedit, & supergreditur creaturæ. Ut merito sub pedibus eius, luna esse dicatur.

Alterum reperio, in quo ex omnibus creaturis primatum tenet Beata Virgo, scilicet excellentiam gratiæ. Parum enim fuisset Beatam Virginem immunitate à culpa cæteris præstitisse; nisi quoq; gra- tiæ plenitudine præluceret. Luna inquit, S. Ioannes, sub pedibus eius. Apocalyp. 12. num. 1. Hoc est; interprete Bernardo, sermone Signum magnum, tota Ecclesia. To- ta proinde Ecclesia, & militans, & trium- phans, Beata Virginis pedibus subijcitur: quia totam ipsa Virgo immenso gratia- rum & meritorum culmine supergreditur. Omnes qui æternam salutem consequun- tur, descripturus Salomon Cantic. 6. nu- mero 7. & 8. Sexaginta inquit sunt Regine, & octoginta concubine, & adolescentularum non est numerus. Vna est columba mea, perfecta mea. Vbi Psellus apud Theodoretum, tres sal- uandorum ordines distinguit. Primum, filiorum, per reginas significatum: qui enim inquit à teneris vnguiculis, ex toto corde Deum rerum omnium authorem, omnium optimum diligunt, & amore ipsius mundum, & quæ in mundo sunt contemnescentes, Christo, verbo, & Sponso coniungun- tur, diuinâ gratiâ filiorum ordinem obtinent. Al- terum mercenariorum, per concubinas adumbratum: qui autem inquit, regni cele- stis cupiditate adducti, ut eo potiantur, Christo dili-

Bbb 3

genter seruiunt, in mercenariorum loco constituun- tur. Tertium seruorum, per adolescentu- las: At qui inquit peccatis omnibus obruti, cru- ciatum & suppliciorum formidine respiscunt, & penitentiam agunt, in seruorum; qui tamen salui fiunt, ordine collocantur. En tres omnium sal- uandorum Hierarchias; super omnes ta- men, addit sapientissimus Salomon in- persona cælestis sponsi, vna est columba mea, perfecta mea. hoc est; ut interpretatur, Psellus: inter tot animas omnium hominum, qui saluantur, vna illa sola est, ut electa columba, quæ Christum genuit, Virgo Maria.

Vidit quondam Ezechiel virum du- plici mensurâ, calamo & funiculo arma- tum, quibus Hierosolymam, eiusque tem- plum metiretur. Ezechielis 40. num. 3. Cuius visionis mysticus sensus erat, ne- minem futurum fuisse in ecclesia, qui cer- tam limitatamque mensuram spirituali- um donorum, tam gratiæ; quam gloriæ, non haberet. Sola Beata Virgo, tam mul- tis diuitijs cælestibus, & gratiæ, & glo- riæ, superfunditur, ut eas sine mensura accepisse videatur. Ut egregiè discri- t Sanctus Anselmus. Libro de excellentia Virginis Cap. 8. post innumeras eius lau- des. Quid amplius inquit dicere possum Domina mea: Immensitatem quippe gratiæ & gloriæ, & felicitatis tuæ considerare cupiens, sensus defecit, lingua fatiscit. Non ergo excellentissimus ille Patriarcharum numerus, non proui- dus Prophetarum Chorus, non iudex Apo- stolorum senatus, non martyrum victor- exercitus, aut quispiam sanctorum cumu- lus, huic Beatissimæ Virgini, in magnitudi- ne diuinæ gratiæ comparari potest. Quia illa tanquam vicinum Deo sidus, plus lu- minis de Sole æterno participat; quam reliqua minora, in felicissima prædesti- natione, fulgentia sidera. Extruxerat sibi Salomon palatium vnum, & alterum Re- ginæ, filiæ Pharaonis: in priori nullos la- pides pretiosos posuit, in posteriori pro- pæmodum infinitos. Omnia inquit textus lapidibus pretiosis, à fundamento vsq; ad summa- rem parietum. 3. Reg. 7. num. 9. Ut nihil in ea domo, siue lateret, siue pateret, nisi pretiosum inueniretur. Prius Palatium de- signat electos Dei, quos sibi Deus ad ob- sequium condidit: posterius BEATAM VIRGINEM, de qua nasci sibi complacuit. in hoc palatio, & fundamenta, & parietes de lapidibus pretiosis, hoc est, conceptio & natiuitas, & totius vitæ progressus, sum- mam puritatem redolent. Modicè enim splendent sanctorum mentes, si cum Virgi- ne Deipara comparentur; ut egregiè no- tat Sophronius, sermone de Assumptione

apud

^{sophon.} apud D. Hieronymum tom. 9. Sicut inquit in comparatione Dei, nemo bonus; ita in comparatione MATRIS DEI, nulla inuenitur creatura perfecta, quamvis virtutibus eximijs comprobetur. Causam reddit D. Hieronymus, Serm. de Assumptione Virginis. Quia ceteris inquit per partes prastatur, MARIA vero tota simul infunditur plenitudo gratiae. Hæc est causa, cur æternus Dei Filius, qui in sinu Patris morabatur, ad vterum Matris descendit; quia eam ceu augustum palatium, cœlestibus plenam diuitijs agnoscebat: proinde in gremio Virginis, suas se delicias habiturum sperabat: & cum in sinu Patris infinitis delicijs frueretur, adhuc eas, quæ in vtero matris latebant, audissimus ambigebat.

^{Damianus} Tertium est, in quo Beata Virgo primatum tenet, Excellentia gloriæ. Nam & Angeli, & reliqui Beatorum ordines, ad tuos pedes ð Augusta, Virgo, cernui prouoluuntur. Vt docet Petrus Damianus Serm. de Assumptione: Virgo inquit inter animas sanctorum, & Angelorum choros supereminens, & euecta, merito singulorum, & omnium titulos antecedit. Quantumlibet alie stelle reluceant; Luna tamen & magnitudine præminet, & splendore; sic vtramq; naturam Virgo singularis exuperat, & immensitate gratiæ, & splendore virtutum. Immo verò, dicere possum, quidquid infra Deum est, Beata Virgine mi-

nus est. Sic censet D. Epiphanius, Serm. de laudibus Virginis. Solo inquit Deo excepto, cunctis superior existit. Nam vt comprobatur Lyranus: ceteri Sancti, sunt in felicissima illa beatitudine, sicut Dei ministri, sola VIRGO sicut calor REGINA.

^{Damianus} Produxi igitur, quod Beata Virgo, inter omnes gentes primatum teneat, & in sanctitate: Nam quid illa post Deum sanctius, & in excellentia gratiæ: cui enim aliquando dictum est, plena gratia; sicut Mariæ? & in excellentia gloriæ: quia in cœlestibus regnis sellam regalem à dextris filij sui occupauit. Primatum obtinet Sanctissima Virgo, vt pacem terris, cœlis gloriam, salutem perditis, vitam mortuis, terrenis cum cœlestibus parentelam conciliet. Primatum obtinet, vt ad eius famulatam quisque alliciat. Nam vt dicit Petrus Damianus Serm. 1. de Natiuitate. Summa inquit gloria est, post Deum, te videre, adhaerere tibi, & in tue protectionis munimine demorari. Quare cum te verbum æternum ita sublimauit, deprecantur te omnes diuites plebis; tibi Filia Regum ancillantur, & totus orbis in tui obsequium mancipet colla sua, vt tuâ protectione feliciter conuertatur. Am.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Quæretur peccatum illius, & non inuenietur. Psalm. 10. Peccatum originale, ex parte omnium trium Deitatis personarum, Beata Virgini repugnabat.

^{Chrys.} Multæ exque grauissimæ rationes, iustissime mouent nos, ad querendum in Virgine Sanctissima peccatum. Si enim de peccato actuali sermo sit, illud saltem veniale, non videtur omnino remouendum à Dei genitrici: cum habuerit libertatem peccandi. Imò aliqui SS. PP. innuere videntur, Virginem defacto venialiter peccasse. Nam D. Chrysost. homil. 20. in illa S. Ioannis verba: vinum non habent. Ioann. 2. de Virgine sic loquitur. Optabat enim, vt eam hominum gratiam conciliaret, scilicet filium suum. & ipsa clarior filij gratia efficeretur, & fortasse aliquo humano afficiebatur affectu, quemadmodum & fratres eius, cum dixerunt: ostende te ipsum mundo; cupide eius miraculo sibi formam comparare. Idcirco dominus asperè respondere videtur. Similiter D. Augustinus, lib. veteris & noui testamenti, dicit: Beata Virgo in morte Domini, stupore quodam dubitauit. talis autem dubitatio, saltem veniali culpâ non potuit carere. Cæterum S. Thomas, defendit ab hac iniuria B. Virginem 3. p. q. 27. ar. 4. ad 1. & in 3. dist. q. 1. ar. 2. affirmans, B. Virgini in prima eius sanctificatione, datum esse, vt nunquam peccaret; in secunda autem sanctificatione, hoc est, in conceptione filij, etiam illi hoc concessum fuisse, vt nec peccare posset. vnde indubitatum est apud Theologos, B. Virginem defacto, nullum vnam peccatum veniale commisisse. Quod inde proueniebat: quia adeò eminens gratia, aliæque auxilia illi fuere concessa, vt eis suffulta moraliter loquendo, peccare non posset. Et licet habuerit libertatem

tatem ad peccandum: si enim ex antecedenti necessitate, non potuisset incidere in peccata venialia, per illam victoriam venialium, nihil prorsus meruisset: cum omnis indifferentia, & libertas, quoad euitationem venialium sublata fuisset. Nilominus speciale priuilegium, quo in bono fuit confirmata, eam inpeccabilem reddebat. Ratio: quia tale priuilegium continebat in se, fomitis extinctionem, continuum diuinarum illustrationum illapsum, ardentissimum & continuum Dei amorem, atque externam protectionem diuinæ prouidentie, per quam B. Virgo reddebatur potens, ad vitanda omnia peccata venialia collectiue. Sic censet S. Anselmus de Excellentia Virginis cap. 3. Nulli inquit dubium est, castissimum corpus, & sanctissimam animam eius, funditus fuisse ab omni macula peccati, iugi Angelorum custodia protectam. Et profecto, posita extinctione fomitis, & per consequens sublata omni rebellionem sensuum, per talem subleuationem remanebat B. Virgo deonerata, & libera ab omni appetitus reluctantiâ. Et insuper, posita iugi cognitione, & contemplatione veri boni, sicut voluntas virginis tunc trahebatur ad bonum cognitum amplectendum, & nulla erat ratio apparentis boni, quæ illam retraheret; ita voluntas ipsa, omni conatu amplectebatur illud bonum, propositum ab intellectu semper diuinitus illustrato. Ad dito insuper continuo, & inflammato Dei amore, cuius potentia, teste Dionysio Areopagita, mentis secessum & extrinsecum facit, amatores sui iuris esse non sinens, sed in obiecta amata penitus transferens, posito inquam hoc amore nunquam interrupto, manifestum est, Virginem Deiparam, ad peccata venialia nunquam declinasse: quia nulla erat ratio, quæ retraheret ipsius voluntatem à bono vero, & honesto. Fatetur hoc D. Bernardus tom. 2. Serm. 51. ar. 1. cap. 2. Tanta inquit sapientia claritas à Deo super infusa est Virgini, quod hæc septem perfecte intelligebat, secundum quosdam: primo, naturam creatam irrationalem; secundo, naturam creatam rationalem; tertio, naturam creatam spiritualem; quarto, naturam creatam diuinalem: quinto omnia, quæ erant fugienda & spernenda; sexto omnia, quæ erant sequenda, & amplectenda: septimo, per quem modum, & ad quantum gradum omnia essent odienda, & diligenda. Nec quidquam obstat allata authoritas SS. Patrum in contrarium: quia licet, vt refert S. Chrysost. Christus matri dicenti. Vinum non habent, asperius responderit: quid mihi & tibi mulier, hoc ta-

men fecit, non vt eam peccati venialis argueret, sed potius vt remoueret occasionem scandali passui, quod in altimatione aliorum oriri poterat. Ita docet S. Th. 3. p. q. 27. ar. 3. ad 4. Potest inquit exponi, vt intelligatur Dominum cohibuisse, non inordinatum manu gloriæ motum, quantum ad ipsam Virginem, sed id, quod ab alijs posset estimari. Similiter S. August. quando dicit, B. Virginem in morte Domini stupore quodam dubitasse, non est intelligendus loqui de dubitatione infidelitatis, sed admirationis, & discussionis, cum expresse lib. de natura & gratia dicat: de sancta MARIA propter honorem Domini, nullam prorsus cum de peccatu agitur, habere volo questionem: inde enim scimus, quod ei plus gratiæ collatum fuerit, ad vincendum ex omni parte peccatum. Et Concil. Trident. Sess. 6. can. 23. affirmat, B. Virginem fuisse concessum speciale priuilegium, ne etiam venialiter peccaret. Illis verbis: Nisi ex speciali Dei priuilegio, quemadmodum de B. Virgine tenet Ecclesia. Quod si de originali peccato questio moueatur, magis adhuc mouemur ad illud in B. Virgine, querendum, cum Scriptura Sacra doceat, illo nullam hominem caruisse. Iob 15. Quis est, ait homo, qui immaculatus sit, & vt iustus appareat natus de muliere? Vnde merito dicit S. Bernardus: Omnes nascimur mortui, & tanquam absorpti nascimur mortui: quia in vtero matris sumus à serpente strangulati. Cæterum & hoc peccatum in B. Virgine frustra queri, nec posse inueniri, ostendam.

Vt facilius deducam, peccatum, in B. Virgine inueniri non posse, id ex Scriptura Sacra imprimis deduco. Cantic. 6. Pulchra vt luna, electa vt sol. Scrutemini obsecro: quare dilectus ille cœlestis sponsus, Virginem Mariam lunæ pulchritudini comparat? An fortè ideò, quia luna est æmula Solis; vt enim Sol diem; ita luna noctem serenat; ita Beata Virgo est æmula Christi, in splendoribus virtutum. Pulchritudo quippè, seu claritas Virginis, quæ gratiarum virtutumque congeriem significat, pulchritudinem lunæ refert; at verò eius electio in matrem D. 1. Solis splendorem ostendit: electa vt sol; quia cum conceptione Christi immunis à labe: proinde in hoc splendore, Solem iustitiæ æmulata est. Luna itaque pulchritudini accommodatur, quia ad pulchritudinem Solis iustitiæ proximè accedit. Querunt hic Philosophi, an illa maculæ, quæ serena nocte in luna apparent, interdum formam hominis præferentes; interdum, verò formam leonis, caudam versùs occasum habentis; sint veræ, num solum appa-

apparentes? aliqui volunt istas maculas, esse imagines, siue species intentionales, montium, vallium, nemorum, & maris, à globo terræ in lunam proiectas, & ad nos reflexas: ita ut species vallium & nemorum, sint obscuriores, montium vero & maris, lucidiores. Sed hoc nullo modo subsistere potest: Tum quia terra non potest emittere speciem intentionalem, ad tantam distantiam, maxime ex eo: quia noctu lucente lunâ, terra non sufficienter illuminatur ad hoc, ut possit producere sui speciem, tam longè & multo minus tam distinctam, ut clarè repræsentet, valles, nemora, montes, & maria. Tum quia globus terræ, non ubique habet eandem dispositionem montium, & vallium, ut possit eandem inuariatam sui speciem, emittere in lunam; cum tamen illa macula, semper ac ubique terrarum, eodem modo appareant in Luna, ut experientia docet. Vera igitur sententia, est præstantiorum Philosophorum, cum Aristotele & Astrologis, qui affirmant maculas illas, non esse veras maculas; sed esse ipsas partes rariores corporis lunaris, permittentes solis radios ulterius transire: eo modo, quo alie cæli partes, quæ à nobis non videntur. Quod suadet tali ratione: quia experimur corpora diaphana, quò rariora sunt, eò minus reflectere lumen ab extrinseco receptum: quia lumen facilius illa penetrat ac pertransit, & ideo talia corpora, minus lucida apparent. At verò corpora perfectè diaphana, & simul solida atque densa, lumen ab extrinseco receptum perfectè reflectunt; quia illa lumen penetrare, & pertransire non potest, & ideo magis illuminata apparent. Ergo maculae in luna, non sunt veræ maculae, sed sunt partes eius rariores, quæ à debili nostro visu, non ita clarè videri possunt, sicut solida.

Rectè proinde Scriptura Sacra, Beatam Virginem pulchritudini lunæ comparat: quia sicut luna totum lumen suum, à sole accipit, & propter partes suas, rariores, maculosa apparet; cum in rei veritate, aliter se res habeat; ita Beata Virgo, omnem suam pulchritudinem à Sole iustitiæ accepit. Sicut enim Luna cælestis, secundum Astronomos & Philosophos, creata est plena, hoc est, in plenilunio: ita Virgo Sanctissima, concepta est plena: quia per specialem gratiam à peccato originali præservata. Ut fatetur cælestis sponsus Cantic. 4. *Tota pulchra es amica mea, & macula non est in te.* Vbi non solum affirmatiue de illa pronuntiat, quod sit tota

pulchra; sed etiam negatiue non esse maculatam ostendit. *Et macula non est in te.* In quibus verbis continetur negatiua vniuersalis, omne tempus negans, ut ingeniosè aduertit Cardinalis Tuscus tomo. 1. Concil. 26. n. 13. p. 878. inquit: *Quod negatiua vniuersalis omne tempus negat, quia fortior est ad negandum, quam affirmatiua ad affirmandum: ideo excludit omne tempus, quod excogitari potest.* Unde dicta expositio, non solum omne tempus excludit; sed etiam omnem penitus maculam: cum enim sine macula, propositio sit indefinita, constituit sensum vniuersalem, qui nunquam etiam in minimo lædi potest. Nam constans, apud Iureconsultos est conclusio, quod si vniuersalis negatiua, in minimo deficiat, falsa omnino constituitur. L. si is qui ducenta. §. vtrum. ff. de rebus dubijs. L. 2. §. finali. ff. de verborum obligat. Ergo Beata Virgo in, quacunque temporis differentia, proinde & in conceptione, plena fuit gratia: proinde sine omni macula peccati. Sic Idiota in contemplatione Virginis Cap. 3. citatum scripturæ locum exponit: *Tota inquit pulchra Virgo gloriosissima, & macula non est in te, tota pulchra es in tua conceptione, ad hoc solum effecta, ut templum esses Altissimi.* Quod paulò inferius magis adhuc elucidat. *Tota igitur pulchra es Virgo gloriosissima, non in parte; sed in toto, & macula peccati sine mortali, siue veniali, siue originali, non est in te, nec unquam fuit, nec erit.* Sic S. Iacobus in sua Lyturgia, Beatam Virginem vocat omnibus modis irreprehensam. & S. Marcus in sua, vocat immaculatam. Quod tamen nequaquam verum esset, si saltem per aliquod momentum, peccato originali infecta mansisset.

Quia nihilominus peccatum originale, à primo homine in omnes eius posteriores transfundi non dubitamus, attestante id D. Paulo Rom. 5. *Per unum inquit, hominem, peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt.* Ideo etiam in B. Virgine, tanquam vera filia Adæ, illud querere præsumimus: paribus eam nobiscum primordiis prodijisse existimantes; cum tamen ceteros natura donet, solam Mariam gratia. Sed procul hinc male opticus oculus: Luna est Sanctissima Virgo, à Sole iustitiæ plenè irradiata, cuius rariores, & præ nimia pulchritudine subtiliores partes, videntur nobis maculae, sed non sunt. In tanta enim luce maculas præsumere, sacrilegum nefas est: nam qui affingit maculam Virginem, Deum violat; immunditiam qui attribuit, matris filium conspurcat. Purissimo siquidem vtero, diuina

Tuscus
CardinalisPropositi
sensu
vniuersalem
con-

Idiota

Rom. 5.

Homines
natura Ma-
riam gra-
tia dona-
uit.

uinæ formari debuit generationis partus; nec vllâ malè infectæ naturæ iniuria lædi potuit, quæ adumbrante Spiritu Sancto concepit. Ab hac vana apparentia, reuocat nos ipsa Beata Virgo: *Nolite me confidere, quod suspecta sum, quia decolorauit me sol.* Quasi diceret: frustra queris in me peccatum, apparet hæc macula imbecillo humano intellectui, sed non est: quia in plenitudine gratiæ, cui peccati macula incompossibilis est, concepta sum: quia decolorauit me sol. Sol quomodo decolorat? sanè ex ardore, partes absumens sanguinis subtiles ac viuidas, terreas verò & crassas relinquens. Hinc color ex albo fuscus, ex roseo niger. Ardor itaque diuini amoris, tanquam sol vrens, quo in primo statim instanti suæ conceptionis B. Virgo flagrabat, eam decolorauit; non maculam depellendo, sed ne illam contraheret, præseruando. Et certè ex triplici fundamento, peccatum inueniri in Beata Virgine, repugnat.

Imprimis, ex parte Dei patris, qui in instanti æternitatis, Virginem sibi in Sponsam, & Filio in matrem elegit. Nam ex mente S. Damasceni, tres diuinæ personæ concurrebant, ad omni pulchritudine exornandam Beatam Virginem. Deus inquit pater prædestinavit Virginem, Filius Dei in ea commoratus est: Spiritus Sanctus irrigauit eam plenitudine gratiæ. Prædestinatio autem iuxta Theologos, antecedit præuisionem meriti, & demeriti, seu peccati. Ergo B. Virgo prædestinata est, in matrem Dei Filio, ut immunis à peccato originali: quoniam eius prædestinatio, prioritate dignitatis ac excellentiæ, & eminentiæ post Christum, antecessit electionem, & prædestinationem omnium creaturarum. Ut docet Bernardinus Senensis de Virgine Sermone 51. cap. 4. Vbi B. Virginem ita alloquitur. *Tu ante omnem creaturam in mente Dei prædestinata fuisti, ut Deum hominem ipsum creares.* Et facile colligitur ex eo, quia S. Paulus, Christum ideo vocat caput omnium prædestinatorum, quod sit primogenitus omnis creaturæ. Rom. 8. *Quos præsumit inquit, & prædestinavit conformes fieri imagini filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus.* Atqui Beata Virgo, fatetur etiam se esse primogenitam omnium creaturarum, Ecclesiast. 24. *Ego ex ore Altissimi prædijui, primogenita, ante omnem creaturam.* Ergo eius prædestinatio, antecessit præuisionem peccati, siquidem in eodem instanti simul cum Christo prædestinari debuit, ut potè mater ipsius; mater autem cum filio, ut potè relatiua, sunt simul natura,

& cognitione. Quoniam itaque & Christus est primogenitus, & Beata Virgo primogenita, ideo congruum erat, ut quem admodum in Christo, peccatum habere locum non potuit; ita nec in Beata Virgine inueniretur. Cuius mysterij pulchram reperiò figuram, Genes. 24. dum iam senio confectus esset Abraham, videns se plenum dierum esse, & in dies moribundum, ut filium suum Isaac in matrimonio collocaret, vocauit seruum seniore domus suæ, missurus eum ad quærendam sponsam Filio, quem prius iuramento fidelitatis obstrinxit. *Pone manum tuam subter femur meum, ut adiurem te, per Dominum Deum cæli & terræ, ut non accipias uxorem filio meo, de filiabus Chananæorum, inter quos habito. Sed ad terram & cognationem meam profisciscaris, & inde accipias uxorem filio meo Isaac.* Quid obsecro cauere, ut prohiberet uxorem de filiabus Chananæorum accipiendam filio? præsertim cum & inter illos multa decore, & elegantis formæ puella reperirentur. Forsan, quia vox ista Chananæus, significat mercatorem, siue negotiatorem: talium autem vita, summis periculis exposita est. Et ideo forsitan Abraham timebat, ne puella inter Chananæos educata, ac negotiationi assueta, ad similem occupationem Isaacum traheret, eumque graui periculo exponeret. Minime: imò his temporibus, pro summa felicitate reputant parentes, si filiam opulento mercatori matrimonio iunxerint. Respondet S. Gregorius, quia Chananæi erant reputati à Deo, propter suam impietatem; Dei autem filius, de semine Israëlitarum carnem humanam sumpturus erat, quod Prophetico spiritu cognoscens Abraham, ne filio vxor de filiabus Chananæorum eligeretur, interdixit. Sic censet etiam Procopius: *Sciebat inquit Abraham, Deum graui- ter fuisse in sensum Chananæum, ut potè genti peccatrici; & ideo indignum reputauit, ut filius eius, de genere populi scelerati uxorem assumeret.* Si ergo Abraham, cum esset homo, de gente Chananæorum peccatrice, uxorem filio suo elegi probro duxit: quomodo æternus pater, cum sit ipsamet essentialis puritas, filiam Chananæorum, id est, Virginem, Adæ peccato infectam, & sibi in sponsam, & Filio in matrem assumpsisset, nisi illam ab omni macula liberam faceret.

Iu cuius veritatis comprobationem, reuocate vobis in memoriam illud præceptum Domini, quo suos in veteri testamento sacerdotes summos obligauerat, ut uxorem non assumerent, nisi Virginem. Leuitici 21. Vbi de summo sacerdote ta-

Genes. 24.

Abraham
prohibuit
ne Isaac fi-
lius eius
uxorem de
filiabus
Chananæo-
rum ac-
ciperet.

Procopius.

S. Gregorius.

Sacerdos
tibi in ve-
teri testa-
mento so-
lam Virgi-
nem in ux-
ore assu-
me licuit.
Leuit. 21.

lem promulgat legem: Virginem ducet vxorem: viduam autem, & repudiatam, & forisdam, atq; meretricem non accipiet; sed puellam de populo suo. Non miror, quod Deus summo Sacerdoti, prohibuerit meretricem ducere in vxorem: quoniam in sacerdotibus, omnimoda puritas & sanctitas inueniri debet, iuxta Domini præceptum loco citato: *Sunt ergo sancti, quia & ego sanctus sum, Dominus qui sanctifico eos.* commisseri autem consecratum in sanctitate Deo virum, cui meretricia turpitudine, summa ignominia: quoniam vilitas vxoris, redundat in virum, cum sint vna caro. Sed quod etiam vidua in coniugem duci prohibeatur, hoc obstupefco: siquidem Deus tanto amore prosequitur viduas, vt minimam injuriam, illis illatam, grauiter vicisci velit. Exodi 22. *Vidua & pupillo non nocebu, si laeseris eos, indignabitur furor meus, percutiamq; vos gladio.* Siquidem viduis honorem deferendum suadet Apostolus, 1. ad Timoth. 5. *Viduas honora, quæ verè viduæ sunt.* Vtique pia vidua, perfectum holocaustum se Deo exhibet, tota quodammodo in cælum transfusa: in terris viuens, tantquam non viueret. Domi reclusa, penitentiam, mortificationem faciens: sic enim veram viduam, describit S. Hieronymus, super illa Cantic. 3. verba: *tangam virgula sumi, ex aromatibus:* in hunc modum discurrens: *Benè ait, tangam virgula sumi, quæ diuini extenuata disciplinis, & concremata intus in holocaustum, incendio est per animum, & desiderio charitatis.* Cur & repudiatam in vxorem duci prohibuit Deus? cum libellus repudij à Moyse concessus sit? Ne miremini: frequenter enim leui, imò nulla etiam de causa, marito solet coniunx vsque ad satietatem & nauseam displicere; atque hinc eas illi tendere infidias, fraudelique moliri, quæ repudij libellum implere & adornare possint. Quia ergo libellus repudij bonam subscriptio- nem, & nomen habere non solet; sed potius repudiatæ feminæ, non nihil sordium, siue sordidi rumoris adhæret. Ideo sacerdoti minimè videretur decens, aliorum suspitionibus sese ingerere, & bono nomini ac famæ suæ derogare; vt discretissime in citatum locum adnotat Procopius: *Non enim inquit solùm sacerdotis est, vt fugiat manifesta mala, vt scortationem; sed declinet illa mala, quæ famam nostram suggillant, siquidem, suspecta est mulier repudiata.*

Optimè equidem: summus sacerdos in veteri testamento, Christum venturum figurabat; & idcirco prohibitum illi fuit, viduam, ac repudiatam ducere in-

vxorem: sed solam virginem, ab omni suspitione liberam, ne vilitas vxoris redundaret in illum. Sic cenfer S. Hieronymus ad Fabiolam: *Accipiat inquit, vxorem virginem de genere suo, non alienigenam, ne in mala terra nobilium seminum frumenta degenerent: Non meretricem, quæ multis expōsa fuit, non electam, quæ priori coniugio indigna non viduam, ne pristinarum memineris voluptatum, sed illam animam, quæ non habet maculam, neq; rugam, quæ in Christo renata innouatur de die in diem.* Si ergo summo Pontifici, propterea, quod figura Christi esset, non licuit ducere vxorem, nisi virginem, eamque sine ruga, & sine macula, vt docet S. Hieronymus citatus: *Nolo inquit discipulam, coniugemq; Pontificis quicquam habere veteris hominis.* Quomodo æternus pater, Christo, qui est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, Virginem in matrem eligere debuit, si quidquam veteris hominis, hoc est, si aliquid peccati originalis habuisset, cum summe dedecorum foret, vt pater æternus, Mariam cum aliqua macula prædestinaret sibi in sponsam & filio in matrem. Solius itaque Mariæ conceptus, communem illam totius generis humani stragem superauit: quæ post genitum à patre natum, à Patre & Filio productum Spiritum sanctum, ab hoc ipso, ne in tanta naturæ fecunditate, solus sterilis censeretur, ab omni labe peccati præseruata est: Ita fatetur Thaulerus in festo Purificationis. *Beata inquit Virgo, ab omni fuit præseruata peccato; & hunc insuper habuit decorem, quod culpæ originalis perpetuò expers fuit; ita vt ne momento quidem temporis, vel iræ filia, vel vās immundum, vel diabolico, sicut nos omnes subiecta fuerit dominio: præuenit enim hoc sapientia æterna: nolens electissimum templum suum, aliquā labe aspergi.* Comprobat Laurentius Justinianus lib. de casto, connubio Dei & animæ cap. 7. Vbi sic dicit: *Hec est originalis pena delicti, à qua nemo, quamuis eximie polleat sanctitate, liber existit: quotquot enim ex ipsa nati sunt propagine, exceptis dumtaxat mediatoræ Christo Iesus & eius matre, sub hac peccati lege sunt conditi.* Quia decebat, vt quæ æternæ luci omnem hominem illuminanti, mater parabatur, lucis instar, nullas omnino tenebras admitteret.

Repugnabat præterea, peccatum inueniri in Beata Virgine, ex parte verbi incarnati, quod sic deduco. Christus ex duabus naturis est compositus, diuinâ scilicet, & humanâ: ratione diuinæ, naturalis Dei Filius habetur: ratione humanæ, adoptiuus. At, si Virgo Beata fuisset infecta peccato originali, mundus non credi-

credidisset Christum esse Dei Filium verum. Habuisset quippe fundamentum, à Iuristis, qui docent, partum sequi ventrem: hinc ex nobili generatur nobilis, ex plebeio plebeius. Proinde si Christus natus fuisset de Virgine peccato originali infecta, facile mundus tenuisset, & Christum eius filium eidem peccato obnoxium esse: qui enim ex peccato infectis nascitur, peccator est: quia à parentibus naturam peccato vitiatam trahit. Propterea Iurista. L. de liberis §. Si quis talem regulam tradunt, quod iniquissimum sit, Patrem aut matrem egere, cuius filius est in facultatibus; quæ enim decentia esset, filium in summa fortuna constitutum, splendido apparatu fulgere, eius verò parentes ostiatim emendicare panem; sicut neque decorum censetur, vt parentes abundant, & filij egeant. Sic filio quondam prodigo, & nudo in patriam domum redeunti, opulentus parens erubescens, iussit calceamenta & annulum in manum inseri. Date inquit annulum in manum eius. Lucæ 15. Quod ex eo factum putant aliqui: quia docent Anatomici, neruulum quendam è corde natum, in digitum annularem protendi. Hinc apud Ægyptios annularis digitus, cordis erat hieroglyphicum, & in sponsalibus teste. Alex: ab Alex. lib. 2. genet. dier. Cap. 5. ille digitus ad amorem cordis indicandum, annulo coronabatur. Vnde Tertull. lib. aduersus gent. cap. 6. huius digiti annulum, pronubum appellat. *Aurum inquit nulla femina nōrat, præter vnico digito, quem sponsus oppignorasset pronubo annulo.* Hac de causa Ægyptij sacerdotes, Auctore Pierio lib. 36. cum circa Deorum suorum aras ministrarent, hunc digitum odoribus illinebant, vt significarent, quibus virtutum, odoribus, sacrificantium cor deberet esse delibatum. Cum igitur tantus sit cordis cum hoc digito, naturæ consensus; meritò iussit pater, filio ad se reuerso, annulum inseri in digitum, cordi respondentem; vt ostenderet lætitiā, quam suis communicabat, non sistere foris in corpore, sed intrò vsque ad cor penetrare. Hoc innuere voluit S. Ambrosius, ad eum locum, dum dicit: *Annulum, qui in digitum inseritur, esse signaculum, quo cordis interiora signantur.* Si ergo pater terrenus, non potuit videre nuditatem filij sui discolori, & prodigi, nisi stolâ splendidâ, annulo, & calceamentis eum adornasset: quid censemus de Filio Dei, qui cum sit diues omnium, & inexhaustis thesauris abundet, quomodo ferre potuit, vt cum ille

plenus esset puritate, in Virgine Matre, maculam peccati originalis pateretur. Quoniam ista infamia, redundasset in eundem: siquidem ignominia matris, redundat in filium.

Statim igitur in eodem instanti æternitatis, quo Deus pater prædestinavit Mariam sibi in sponsam, & Filio in matrem, festinauit Dei Filius, ad eam elibrandam, ne communi massâ perditionis includeretur. Vt Prophetico spiritu prædixit Regius Vates, Psal. 45. inquit: *Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus.* Proinde, vt operatio huius sanctificationis, digna fuit Altissimo sanctificatore; & tabernaculum eius ita fuit sanctificatum, vt dignum esset Altissimo. Ergo quoniam Altissimus, nihil magis abominatur, quam peccatum, sequitur nunquam illo maculatum fuisse eius tabernaculum, hoc est; sanctissimam matrem. Hanc prærogatiuam attribuit Sapiens Beatæ Virgini, Ecclesiast. 24. *Ex ore inquit Altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam.* Licet enim verba hæc, de Sapientia increata, hoc est; de humanitate Christi communiter intelligantur: ab Ecclesia tamen sanctâ, etiam Virgini tribui solent. Non quod intendat ecclesia, generationem virginis, verbi æterni generationi comparare: cum enim generatio verbi æterna, sit infinite perfecta, quoniam per eam generatur verbum infinite perfectum, nullo modo potest cum illa conuenire generatio Virginis. Sed quod intendat ostendere conceptionem humanitatis Christi, cum conceptione Virginis, aliquomodo conuenire; nimirum in hoc, quia sicut Christi humanitas, fuit per naturam, hoc est; per vnionem hypostaticam, concepta sine vilo peccato originali; ita B. Virgo ex speciali priuilegio, sine eodem peccato concepta fuit. Hoc insinuat particula, ante: quæ cum non possit verificari de prioritate temporis, verificari debet de prioritate excellentiæ & dignitatis. Vnde si Adam & Eva sine originali peccato sunt producti, multo magis B. Virgo: cum non solum primis parentibus, sed omnibus alijs creaturis, infinites dignior esset, sine eodem peccato debuit procreari. In ipso igitur æternitatis instanti, quando pater æternus prædestinavit Mariam sibi in sponsam, & Filio in matrem, festinauit filius ad elibrandam suam matrem, ne vnquam in seruitutem diaboli, per originale peccatum incideret. Sic protestatur S. Vincentius Ferrerius Serm. 7. de Natiuitate Virginis loquens: *Non credatur, quod*

Angeli in
cilio pri-
mi sentum
conceptio-
nis cele-
brarunt.

quod fuerit, sicut in nobis, qui in peccato concepimus, nascimur, & nutrimur. Sed statim postquam corpus virginis fuit formatum, & anima creata, tunc fuit sanctificata: ideo fit festum de eius conceptione, quia facta est lux sanctificationis in ea, & statim angeli de cælo fecerunt festum conceptionis. Cum ergo Vincentius, Vir magnæ sanctitatis affirmeret, Angelos in cælo festum Conceptionis B. Virginis celebrasse, & hoc naturali lumine aut discursu sciri nequeat; credibile videtur, hoc illi per diuinam reuelationem, quæ falli & fallere non potest, innotuisse. Suffragatur huic sententiæ S. Cyprianus lib. de cardinalibus Christi operibus, ubi hanc præseruationem Virginis, non solum ad misericordiam, sed etiam ad diuinam iustitiam reducit: Non sustinebat inquit iustitia, ut illud vas electionis, communibus laxaretur iniurijs. Et S. Hippolytus hoc ipsum confirmat inquitens: Qui dixit honora patrem & matrem, ut decretum a se promulgatum obseruaret, omnem gratiam matri, & honorem impendit.

Hoc beneficium præseruationis à peccato originali, promiserat Dei Filius Virgini suæ, genitrici futuræ, Zachariæ 2. Ego ero ei in ignem in circuitu, & in gloria ero in medio eius. In Hebræo autem legitur: ero iecur in medio eorum. Quia sicut in iecore, iuxta medicos, sanguis concoquitur, inde in omnium membrorum nutrimentum diffundendus; ita à Deo in omnes homines præsidia deriuantur. In quibus verbis, speciale præsidium Dei Filius pollicitus est, sanctissimæ suæ genitrici, dum non muro aureo, aut adamantino; sed muro ignis, se eam circumdaturum assereret. Ferunt enim naturalista, quod Leo nihil magis reformidet, quam ignem: & ideo in symbolis leonis, communiter apponi solet illud lemma: Fugatur ex intuitu. Quia leo, cum neque telis cedat, solo igne conspecto protinus aufugit, iuxta illud Plinij de leone lib. 8. cap. 16.

Omnis vis constat in oculis. Proinde fulgure, eius viso, leduntur oculi leonis, & sic vi eorum languescente, terror leonem inuadit, atque in fugam concitat. Inuido humana salutis infernali hosti, furibundi leonis denominationem tribuit Ecclesia sancta: Aduersarius vester, tanquam leo rugiens circuit, querens quem deuoret. Is cum suo rugitu horribili, vniuersum iam mortali-um genus in prædam suam compulisset; ne sanctissimæ Dei genitrici, in primo eius conceptu, quidquam nocuisset, sciens immensus Dei Filius, totam vim eius in oculis suam esse, qui perperam assuevit tenebris, lumen ferre nequeunt: muro ignis

id est; diuinæ suæ gratiæ & charitatis, eam circumdedit, & sic potentiam eius repressit: quia Fugatur ex intuitu. Obstupescite: vallauit Deus muro suæ gratiæ alios sanctos; sed tamen per partes. Sic os Isaïæ per Angelum suum purgauit: Volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forispe tulerat de altari, & tetigit os meum, & dixit: Ecce tetigit hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur. Isaïa 6. Sic Dauidem, per ignem tribulationis à delicto mundauit Ps. 16. igne me examinasti, & non est inuenta in me iniquitas. At vero Dei Filius, sanctissimam suam matrem, vndique & ex omni parte, muro ignis munivit: quia plenam gratia fecit, ut ad eius intuitum, leo infernalis perterritus accedere non auderet. Quia, non decebat, ut mater Filij omnipotentis, vel per momentum serua, & capitiua fieret.

Neq; solum ex parte Christi, in quantum est Deus; sed etiam in quantum est homo, repugnabat peccatum originale inueniri in B. Virgine. Quod pulchre expressit Andreas Cretensis illis verbis: Conueniens est matri, & filij eandem esse gloriam. Ergo sicut magna gloria fuit Christi, quod secundum humanitatem conceperetur sine peccato originali; dubio procul eadem gloria debetur sanctissimæ Virgini, ut illius pariter conceptio, peccati originalis expertis fuerit: ne si in peccato conciperetur, eius ignominia, redundaret in Filium. Hanc veritatem aperuit ipsa Deipara, in Reuelationibus S. Brigittæ lib. 6. cap. 49. Veritas inquit, est, quod ego concepta fui sine peccato originali, & non in peccato: quia sicut filius meus; ita & ego nunquam peccauimus. Docet S. Thom. 3. p. q. 27. ar. 1. Filium Dei ita prouidisse, & disposuisse Virginem matrem, ne vllum vnquam veniale peccatum committeret, ex hoc fundamento, ne per veniale peccatum, fieret aliquando inimica Dei, quod sine graui dishonore filij euenire non posset, proinde voluit, ut Virgo continuo actum amoris Dei eliceret. Ita censet Richardus lib. 2. de Emmanuele, cap. 3. Diuini inquit amor adeo in ea conualuit, adeo ipsam in bono solidauit, ut de cætero spirituali qualicumq; defectu in eam incidere omnino non posset. Atqui maior esset dishonore Filij Dei, si Beata Virgo fuisset concepta in peccato originali; quam si venialiter peccasset, cum originale peccatum sit incomparabiliter grauius veniali: ut potest consistens in priuatione iustitiæ originalis, & gratiæ sanctificantis, quæ veniale

Isaïa 6.

Psalm. 16.

Andreas Cretensis.

S. Brigitta in Reuel.

Richard.

Ioannes
Eckius.

non priuat. Si ergo Dei Filius infinitam suam sapientiam, Virginem matrem seruauit ab omni macula veniali; multo magis ab originali eandem seruare studuit. Ad quod confirmandum, reuocate vobis in memoriam mirabilem sepulturam Saluatoris nostri. Impetratum corpus Iesv à Pilato, & deponitum de cruce Ioseph vir iustus ab Arimathæa, inuoluit sindone, & posuit in monumento extiso, in quo nondum positus quiescerat, Lucæ 23. Quid causæ, quod corpus illud deificatum, non in aliquo veteri sepulchro, sed in nouo positum fuerat? Hæc vnica: quia sicut Christus nouo & ineffabili modo, in vtero Virginis immaculatè conceptus fuerat de Spiritu Sancto; ita congruebat, ut in nouo deponeretur sepulchro, nullo adhuc mortali corpore fædato. Sic censet S. Maximus Taurinensis Episcopus, homil. de cruce & sepultura Domini. Vbiq; ait beato corpori deferatur sanctitas, vbiq; Virginitas; nouus illud venter conceptus, nouus tumulus includit. Decebat ergo Christum, ut Virginem matrem suam, nouo & nusquam antea audito priuilegio decoraret, ne originali peccato Deum, hominem paritura, succumberet. Quem admodum sacrum eius corpus, in nouo depositum fuit sepulchro, ubi nulla adhuc corporis alicuius, peccato infecta macula hæserat.

Repugnabat adhuc, peccatum in B. Virgine inueniri, ex parte Spiritus Sancti, qui Virginem plenitudine gratiæ repleuit, ut nulla in eam macula peccati originalis cecidisset, iuxta illud promissum Gen. 3. Inimicitias ponam inter te, & mulierem, ipsa conteret caput tuum. In quibus verbis, sanctissimæ Virgini Spiritus Sanctus, promisit victoriam plenam de originali peccato. Sic discurret D. Cyprianus inquitens: Non dicit pono, ne ad Euam pertinere videretur; sed ponam, id est, suscitabo mulierem, quæ repudiata facilitate credendi, non solum te non audiat, sed ab ipso etiam Gabriele deferente verbum, rationem de promissum exagitet veritate. Inimicitias itaq; posuit Spiritus Sanctus, inter serpentem, & mulierem, caput eius contrituram: ubi per serpentem, intelligitur Diabolus: per caput vero ipsius, intelligitur peccatum originale, ut docet Iræneus libro 4. cap. 78. Cyprianus lib. 2. ad Quirin. cap. 9. Chrysologus Sermone 173. Lezana lib. Apologetico de immaculata conceptione cap. 3. Ioann.

Eckius Serm. de concept. ubi D. Augustini verba refert: Subiectum esse peccato originali, est caput Diaboli, eò quod principium est, quo diabolus hominem in suam adducit potestatem. Istud ergo diaboli caput, scilicet peccatum originale, plene contriuit Virgo MARIA, dum munita plenitudine gratiæ Spiritus Sancti, sine peccato concepta esset, ut eleganter docet D. Augustinus, explicans illa Genes. verba, Ipsa conteret caput tuum, ubi sic dicit: cum subiecto originali peccato, caput sit diaboli, tale caput MARIA contriuit, quia nulla peccati subiecta ingressum habuit in animam Virginis, & ideo ab omni macula immuni fuit. Hæc igitur sola, hæc vnica, hæc singularis inuenta est à Spiritu Sancto, & infernali serpenti opposita, ut vlciscens iniuriam toti mortalium generi illatam, totalem pariter de illo reportaret triumphum: quia illi soli à Spiritu Sancto, plena hæc victoria seruabatur. Sic docet S. Bernardus homil. 2. super Misus est, ita discurrens: Cui hæc seruata victoria, nisi MARIA? ipsa proculdubio caput contriuit venenatum, quæ omnimodam maligni suggestionem, tam de carni illecebris; quam de mentis superbia deduxit ad nihilum.

Quocirca, ostendi peccatum in Beata Virgine frustra queri, nec inueniri posse triplici de causa. Imprimis ex parte Dei Patris, qui sibi MARIAM in sponsam elegit, cui ut potest summæ per naturam puritati, nihil impurum placere potest. Deinde, ex parte Filij, ne si carnem humanam de Virgine peccato originali infectam sumpseret, hæc ignominia pariter in illum redundaret. Ac tandem, ex parte Spiritus Sancti, qui illam in primo instanti conceptionis, impleuit plenitudine gratiæ, cui peccatum impossibile est, ut docet Petrus Damianus Serm. de Annuntiatione. A Deo inquit electam, & præelectam, totam rapuit sibi Spiritus Sanctus. Adorate itaque hanc Virginem, quæ æterni patris filium in carne humana peperit; & cum sit ab omni macula peccati immunis, supplices eius pedibus prouoluti, rogate; ut vestris conscientijs puritatem, & à peccatis actualibus emundationem impetret: Quia quicumq; Virgini immaculatam tribuit conceptum, ipse apud Deum immaculatus euadit.

S. August.

S. Bernard.

Petrus Damianus.

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

De qua natus est IESVS qui vocatur Christus.

Christus maxime gloriatur, se de Virgine MARIA natum esse.

Periculosum nimis esse, stemmatibus maiorum suorum gloriari, & de suo genere inaniter extolli, docet S. Chrysosth. homil. 59. in Matth. ubi loquens de eo, qui suam nobilitatem inaniter ostentat, sic dicit: Tu qui magna de nobilitate maiorum iactas, ultra proavos atque avos tuos si progrediaris, invenies multos, & genere tuo agasones forsan, aut caupones fuisse. Circumspice Davidem: nonne pater eius Isai, fuit incola civitatis Bethleem, cuius pascendis gregibus parvulus David inuigilabat. 1. Reg. 16. Adhuc reliquus est parvulus, & pascit oves. Vide Salomonem, Regis illustrissimi filium, pacifice nec sine admiratione omnium nationum, annos quadraginta Israëlitis dominantem; cuius tamen Auctore S. Chrysosth. citato, avos & proavos ignobiles fuisse constat. Ex ignobili prosapia ortus erat Abraham; & tamen multarum illustrium prosapiarum factus est pater, propter suas præclaras virtutes, quibus paternam obscuritatem, minimè nocere potuit. Qui enim propria virtute decoratur, is parentum suorum non decoloratur opprobrijs. Vnde S. Chrysosthomus Serm. de cura salutis, & tom. 1. de nomine Abraham, mirifice laudat Abrahamum, quod ex obscuris & impijs parentibus, ipse virtute nobilissimus evaserit: Propterea inquit laudo iustum, qui tales parentes habens, talis ipse factus sit. Ecce enim valde rarum & admirabile est, ex agresti radice dulcem fructum produci. Non igitur crimen est, habere patrem ignobilem: quia & Isaias faceret se filium Amos, inquiens cap. 1. Visto Isaiæ filij Amos: quem ramen S. Chrysosth. enarratione in Isaiam, ostendit fuisse hominem vilis & abiectæ conditionis, & fortasse illum armentarium, qui vellicabat sycomoros, & fugam in terram Iudæ suadenti Amasæ, respondit: Non sum Propheta, & non sum filius Propheta: sed armentarius ego sum, vellicans sycomoros. Amos 7. Nihilominus, nobilis Propheta Isaias, de ignobilitate parentis sui non erubuit, ut doceamur; quia vilitas paterni generis, nulla ex parte obscurat filij virtutem; neque nobilitas censetur ea, quod è magnatum sanguine sis procreatus; sed si ipse efficiaris magnus. Quis unquam nobiliorem habuit ex hominibus parentem; quam illi duo germani fratres,

Caim & Abel. Quoniam teste Philone, lib. de nobilitate: Adamus ille est, à quo omnis patritia nobilitas descendit. Et tamen alter eorum, terram humano sanguine, & se fraterno maculavit. Ut pulchrè discurrat Philo citatus. Quid ait, huic profuit nobilitas generis, ignobilem præferenti animus? Quem ipse rerum humanarum inspector Deus, ut vidit, aversatus damnavit. non presenti quidem supplicio, quod confestim ei calamitatu sensum adimeret; sed mille mortes intendendo, ut sentiret alios super alios pauciores, & acervatas molestias: atque ita dignam pro maleficio penam reciperet. Quis de sua nobilitate magis gloriari potuit, quam primus ille terrigena Adamus? qui generis sui claritate omnibus posteris præluxit, cum ad solum Deum genus suum referret. Nam ut docet Philo, nemo patens, authorque vite, nisi Deus fuit. & tamen per peccatum, non tantum ignobilis; sed etiam iumentis insipientibus similis factus est, ad terrorem eorum, qui de splendore suorum natalium nimis superbiunt. Ut observat idem Philo citatus. Hæc est inquit, communis lex mortalium omnium, qua præscribitur, ne qui virtutis experti, genere natalibusque splendidi, magnopere sibi placeant. Atque hanc ob causam, S. Ioannes Baptista graviter obiurgabat Hebræos, de propria virtute parum sollicitos, & de patria nobilitate nimium superbos. Genimina inquit, viperarum, ne ceperitis dicere Patrem habemus Abraham. Lucæ 3. Quasi diceret; si moribus viticis viperinis, patrias Abrahamæ virtutes non solum non iactetis, verum etiam ne iactare quidem incipiat. Quoniam non modo effusa gloriatio, sed etiam prima ad gloriandum aggressio, aliena esse debet ab eo, qui patrias virtutes non exprimit, non imitatur. Vnde ingeniosè addit sanctus Cyrillus, in catena aurea: Quid confert carnalis generositas, nisi consimilibus studiis fulciatur; vanum est igitur, extolli de bonis prædecessoribus, & deificare ab eorum virtutibus. Imò non solum vanum, sed etiam turpe esse vult D. Basilus, alienis ornari decoribus eum, quem virtus propria non venustat. Proinde rectè admonet Philo Hebræus libro de creatione Principis: Nemo inquit summam felicitatem in generis nobilitate collocans, honestas actiones negligat, reputans graviori animadversio-

ni fieri

Petrus Damianus

ni fieri obnoxium, quisquis ex optimis prognatus, maiores suos viris decorat, distendens à virtutis exempla domesticis, quorum reliquis omnibus delectus ex animo, non potest meritam reprehensionem effugere. Verum non miror, plurimos de sua nobilitate gloriari: cum hæc super omnia bona temporalia maxime expectenda sit? Quid enim aliud est nobilitas, nisi gloriæ soboles, apex humanae felicitatis, columna bonorum, thiara dignitatum, & fons eius, quod vspiam inter homines præclare, laudabiliterque gestum est. Hanc Aristoteles 1. Ethic. cap. 8. tanti facit, ut asserat, parum esse, quod aliquis sit idoneus ad felicitatem, si ignobilis sit: quasi vnum illi & præcipuum requisitum, deficiat. Et idè lib. 2. Rhet. cap. 6. inter bonorum genera, nobilitatem tantquam primum posuit, quam ab omnibus bonis semper estimatam, laudatam, susceptamque affirmat Tullius, in oratione pro Quinto Sextio. Quid enim est nobilis? Respondet, Felix Malleolus: in dialogo de nobilitate & rusticitate, quasi non bilis: propterea, quod nobiles præ cæteris potius ad mansuetudinem, quam ad elationem inclinati esse debeant. Propter quod homo, maximam sibi gratiam apud Deum conciliat, teste Sapiente: Filij mei, per mansuetudinem, gloriam animæ tuæ concilia, & eam honore, quem meretur, affice. Et licet nobilitas, nisi vera virtuti, & pietati coniuncta sit, pro nihilo habeatur. Sic quondam Iudæi, non solum de nobilitate Abraham, sed etiam de nobilitate Dei gloriabantur. Ioan. 8. Vnum Patrem habemus Deum. propterea, quod illis Deus hanc suam nobilitatem promiserit, Exodi 4. Filius meus primogenitus Israël. Et tamen tanta nobilitas & cognatio diuina, nihil illis profuit, ob defectum virtutis, ut eruditè observat D. Chrysosth. homil. 9. in Matth. Iudæi inquit, quondam filiorum Dei honore gaudebant, sed decoloratas vitijs nihil inuit tanta nobilitas. Si igitur Dei quis filius factus, nisi huic generis splendori meritum virtutis addiderit, etiam maius profeudò habebit supplicium; quid mihi iam avorum atque proavorum memoras dignitates. Verum, nobilitas cum virtutibus coniuncta, & apud homines, & apud Deum magnam commendationem habet, teste sacra pagina, Sapientia 8. ubi de nobilitate sponsæ, celestis sponsus sic dicit. Generositatem illius glorificat, contubernium habens Dei: sed & omnium Dominus dilexit illam. Quia talis nobilitas, quæ virtutibus abundat, gratiam Dei, & diuturnitatem homini conciliat, atque, in filios eandem transfundit. Auctore Pe-

tro Damiano Serm. 19. Iuxta conversationem, inquit parentum, sæpè proveniunt merita filiorum. Cum ergo Virginis Sanctissima maxima sit nobilitas, asserente idem Diuo Ambrosio, lib. 2. de virginibus. Quid ait, nobilior Dei matre? quid splendidius eâ, quam splendor elegit, idè ostendam hodie, merito Christum, Dominum gloriari de maternitate Virginis, quod eam matrem habuerit, qua Regum & Sacerdotum nobilitatem, simul eum sanctitatem, in se transfusam habuit. De qua natus est IESVS, qui vocatur Christus. Quod Sanctissima Virgo, merito gloriari possit de maternitate Dei, ad quam ab æterno præordinata, & electa est, nemo est, qui inficiari velit. Suadet enim hoc imprimis, suprema dignitas Virginis, ad quam ex vitantæ maternitatis cuncta, ut omnes creaturæ intuitu huius maternitatis, obligata sint, ad omnimodam illi exhibendam reuerentiam. Hæc est mens D. Bonaventura in 1. dist. 44. in exposit. text. in fine, ubi docet: Virginem quoad conceptionem prolis, quia fuit mater Dei, quo nihil nobilius cogitari potest, tantam habuisse bonitatis dignitatem, quod nulla mulier amplius capere potuit. Si enim omnes creaturæ quantumcunque ascenderent in gradibus nobilitatis, essent præsentem, omnem deberent reuerentiam Matri Dei. Comprobat Dionysius Richelius de laudibus Beatæ MARIE, ita loquens: Quod MARIA Mater Dei sit, tantam dignitatem continet, quantam nec ipsa Virgo percipere potest, nisi contempletur Dei essentiam. Ratio istius evidentissima: quia Beata Virgo, concursu materno attingit unionem inter animam & corpus Christi, quæ prius prioritate quasi formali, erant unita diuinitati; proinde aliquomodo etiam attingit Deitatem infinitam: & inde consequenter aliquomodo infinitam dignitatem obtinuit, ut neque per Dei potentiam, iam fieri dignior mater in ratione maternitatis, Virgine Deiparâ possit. Sic docet S. Thomas 1. p. q. 25. art. 6. ad 4. Humanitas, inquit, Christi, ex hoc, quod est unita Deo; & beatitudo creata ex hoc, quod est fructus Dei; & Beata Virgo ex hoc, quod est mater Dei, habent quandam dignitatem infinitam ex bono infinito, quod est Deus: & ex hac parte non potest fieri melius eis, sicut non potest aliquid esse melius Deo. Nam quidquid infra Deum est, Beata Virgine minus est: ut innuit Diuus Epiphanius Serm. de laudibus Virginis: solo inquit Deo excepto, cunctis superior existit. Et clarius D. Ansel. lib. de conceptu virginali c. 18. Decens inquit erat, ut ea puritate, qua maior sub Deo intelligi nequit, Virgo illa niteret.

Mouet

Mouet ad hanc gloriationem, de maternitate Dei Virginem, maxima post Deum gloria? quæ in ea sola magis relucet; quam in tota cœlesti curia. Quippe si ex vna parte totam cœlestem curiam contempleris, & ex altera solam Virginem attendas; haud dubie fateri debebis. exceptâ sanctissimâ Triade, & Christi Domini humanitate, maius gloriæ & pulchritudinis spectaculum, in sola MARIA consergere; quam in tota cœlesti curia. Suffragatur huic veritati S. Bonauentura. Post Deum inquit, maior nostra gloria, & maius nostrum gaudium ex MARIA est. Hanc gloriam Beatæ Virginis, desiderabant cœlestes illi Spiritus, Cantic. 6. his illam verbis precantes: Reuertere, reuertere Sumanitus, ut intueamur te. Vbi Petrus Damianus considerans, cur eam tantopere desiderarent, intrueri rationem hanc assignat: Summa inquit gloria est, post Deum te videre, adhaerere tibi, & in tua protectionis munimine demorari. Nam Beata Virgo cœlum ingressa, pluram in se cœlesti curia exhibuit spectanda; quam ipsa in cœlesti curia spectaret: ita, ut cœlestis curia ad ingressum B. Virginis, admirabunda exclamaret: Quæ est ista, quæ ascendit de deserto, deliciis affluens: Cantic. 8. Quasi diceret, ut argute discurret S. Bernardus Serm. 4. de Assumpti. Quanta est hæc, & vnde ei ascendenti virgo de deserto, affluentia tanta deliciarum? nec enim pares inueniuntur deliciae, vel in nobis, quos in ciuitate Domini letificat impetrus, qui a vultu gloriæ, voluptatis gloria potamur. Igitur merito gloriabatur Sanctissima Virgo de maternitate Dei, quod tantum filium genuerit. Hanc suam exuberantem letitiam, de dignitate maternitatis Dei, satis declarauit B. Virgo domum Elizabeth ingressa, dum illa verba proferret: Exultauit spiritus meus in Deo meo, quia respexit humilitatem ancillæ suæ. Lucæ 2. Quasi diceret, exulto vehementer: quia modo speciali, distincto ab aliorum redemptione, scilicet præseruatio, ab omni peccato tam actuali, tum originali redempta sum. Exulto: quia cognoui verbum diuinum, magis pro me redimenda; quam pro alijs omnibus incarnatum esse. Ut docet Sanctus Bernardus tom. 2. Serm. 61. Beata inquit virgo, fuit primogenita Redemptoris filij IESV, & plus pro ipso redimenda venit; quam pro omni alia creatura. Sic B. Virginem loquentem cum Filio S. Idephonus, de virginitate MARIA cap. 12. introducit. Proinde ante te, sola opus incarnationis Dei mei, exulto: quia cognoui me ad tantam sanctitatem, obmerita tua fili mi eleuam, ut ego sola videar finis sufficiens incarnationis. Sic fatetur ipsemet Christi-

stus, virginem alloquens Cantic. 6. Auerte oculos tuos a me, quia ipsi me auolare fecerunt. Quasi diceret: tanta est perfectio & sanctitas tua, o Virgo, ut ego dum eam contempler, ita opus redemptionis, perfectum me peregrisse animaduerto, ut illo solo contentus, ad cœlum auolare triumphans & gloriosus, nescio quâ vi impellar, & inciter. Auerte ergo oculos tuos, id est, sine me quiesco, ut etiam attendam ad opus redemptionis perficiendum, quo ad alios. Ita hunc locum enucleat D. Ambrosius lib. de Isaac & anima cap. 7. Auerte inquit oculos tuos a me, & si tu perfecta es, aliquid adhuc redimenda sunt mihi anime, alia suscipienda: eleuas enim me videndo, ego autem idcirco descendi, ut omnes eleuem. Maxime tamen B. Virgo dicere potuit, exulto: quod ex diuino beneplacito, ad maternitatem Dei electa sim. hic enim iam est complementum gaudij mei, & iuste de hac dignitate gloriari possum: quia respexisti humilitatem ancillæ tuæ, quia me ad tantam maternitatem eleuasti.

Sed, quod Christus gloriatur de Virgine matre, caput humanum prorsus excedere videtur. Prædicabat doctrinam æternæ salutis Christus, cumq; per quandam adolescentem moneretur de presentia matris: Ecce mater tua, & fratres tui foris stant, quærentes te, satis asperè respondit ei: Quæ est mater mea, & qui sunt fratres mei? Quid est bone IESV! potuisti facile vel exire ad matrem, vel eam intus vocare: ut sic mutuis conspectibus recrearentur oculi matris, & filij. Mirantur Doctores, quod IESVS noluerit agnoscere matrem, qui maxime in eo suam pietatem commendat, quod oues suas cognoscat. Ioan. 10. Ego sum pastor bonus, & cognosco oues meas. Si oues cognoscat, cur de matris presentia, certior factus durius responderet. Nam dicit S. Celsarius dialog. 3. Neq; Christus cum a matre & fratribus quæreretur, vocationem admisit; cum apud auditores, salutiferam doctrinam exorsus esset. Ita, ut plures Heretici non minus impiè, quam stultè, asperum hoc Christi responsum, detorsissent in Virginis contumeliam, asserentes eam talibus verbis à Filio fuisse neglectam, pudendam, & non ut matrem magnitam. In Cana Galilææ ad nuptias vocata Virgo, & vinum deficere spectans, nimiam charitate commota, necdum rogata, rogauit filium, ut neosponsorum inopiam subleuaret. Et deficiente vino dicit mater IESV ad eum, vinum non habent. Ioan. 2. in quo magnam eius misericordiam cognoscat S. Bonauentura, in speculo: Compassa inquit, est uer-

cundie illorum, antequam fuisset inuocata. Et tamen asperam satis audiuit responsum. à Christo, ita ut eam non matrem, sed simplicem mulierem appellaret. Quid mihi & tibi est mulier? Proinde, non videtur Christus gloriari de maternitate Virginis, cum eam honorifico matris titulo noluerit appellare.

Verum, absit hæc calumnia à dignitate Virginis: licet enim Christus nuntio de presentia matris referenti, respondit: quæ est mater mea; non tamen, ut matrem confunderet, sed potius ut Synagogam Iudæorum, à se repellendam ostenderet. Sic argumentatur Tertullianus libro de carne Christi cap. 7. ubi locum hunc Euangelij ita interpretatur. Figura inquit, est synagoga in matre abiurata, & Iudæorum in fratribus incredulis. Fuerat in illis Israel; discipuli autem noui, intus audientes, & credentes, & coherentes Christo, Ecclesiam delineabant: quam potius matrem, & digniorem fraternitatem, recusato carnali genere, nuncupat. Cui sententia subscribit D. Ambrosius libro 6. in Lucam cap. 8. Per figuram inquit parentum demonstrat, Iudæis, ex quibus est Christus secundum carnem, Ecclesiam, quæ credit, præferendam. Et certe Christus hac suâ doctrinâ, imprimis docere voluit, diuina exercitia, ac spiritualia munera, curis parentum esse anteponenda. In hanc sententiam propendit S. Ambrosius in cap. 8. Lucæ. Præscriptur inquit cæteris, quoniam qui non reliquerit patrem, aut matrem suam, non est filius Dei dignus; sententia huic primus ipse se subiecit, in quo maternæ pietatis refertur obsequia; sed quo paternis se ministerijs amplius, quam maternis affectibus debere cognoscat. Potius ergo Christus, hoc suo responso matrem honorauit, ostendens non tantum carnalem, sed etiam spirituale suam matrem, esse. ita censet.

Guaricus in citatum Euangelij locum. MARIA inquit, ubi eam filius negligere videtur, ibi amplius honorasse inuenitur, dum ei scilicet materni nominis honor duplicatur, pro eo, quod eundem filium, quem alio gestauerat incarnatum, etiam tunc animo gestaret inspiratum. Cum ergo ille adolescens, qui de presentia Virginis certiorum Christum fecerat, solam carnalem Christo obieciisset maternitatem; ideo Christus, nobilioris in Virgine maternitatis declarandæ, sumpsit occasionem. Hæc est mens Diui Augustini Epistolæ 38. ad Lætam. Tertiò, inquit, & ad laudem matris Christi: sicut enim ipsa erat vera mater eius secundum carnem, quod nulli alteri accidit; ita & ipsa super omnem creaturam, fuit spiritualiter mater Christi, faciendo voluntatem Dei: quia nihil inter creaturas sanctius Virgine inuentum

est; viriusq; maternitatis honor erat sibi, in altera sibi soli; & altera super omnes. Christus ergo respondens, quæ est mater mea, solum anteposuit spiritualem Virginis maternitatem, maternitati carnali. sciens, ab ipsa Virgine hanc, illi semper fuisse postpositam: nam antequam carnalis mater efficeretur Christi, spiritualem se matrem professam est, illis verbis: Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Quibus se diuinæ voluntati, obsequentissimam declarauit.

Similiter, quando Beata Virgo rogabat, ut deficiente vino Christus succurreret; & ille respondit: Quid mihi, & tibi est mulier? non confudit, non excerbauit Virginem; sed potius eius voluntati & petitioni annuit. Docet enim Ribera in cap. 12. Ioann. verba hæc fuisse prolata à Christo, mirâ suauitate, fronte serenâ, oculis beneuolis, ore hilari, & aspectu toto vndique gratiam spirante, & annuente. Ut aperte colligitur ex verbis ipsiusmet Virginis, quæ ad ministros protulit: Quodcumq; dixerit vobis, facite. Solumq; Christus per hæc verba declarare voluit, neque ad se, neque ad matrem pertinuisse vini deficientis suppeditationem, cum non ad inuitatos, sed inuitantes spectet, rebus necessarijs prouidere. Et ideo Christus statim miraculum operatus est, ut ostenderet Virginem, & ita misericordem esse; ut etiam in his, quorum cura ad ipsam spectatâ communi lege non pertinebat, intercederet: & ita efficacem, ut etiam ante tempus ea omnia, quæ petebat, obtineret. Ita censet D. Iustinianus Martyr in libro quaestionum, quæst. 236.

Vbi verba illa. Quid mihi, & tibi mulier? ita S. Iustinianus explicat: Sensus est, nostræ curæ non est, nec ad me, vel ad te pertinet, si vinum deficiat: si tamen ex singulari tua charitate vis, ne deficiat vinum, dic ministro, ut quæ dixeris, faciant: non igitur matrem increpuit, quam operibus cohonestauit. In eandem sententiam propendit D. Bernardus Serm. de mutatione aquæ in vinum, Christum ita alloquens: Manifeste inquit, iam video, quod non velut indignans, aut confundere volens, Virginis matris teneram ueracundiam, dixeris: Quid mihi & tibi? cum venientibus ad te iuxta matris præceptum ministris, nihil cunctatus facias, quod illa suggessit.

Stando igitur penes veritatem, fateri debemus, Christum maxime gloriari de maternitate Virginis. Ad quod comprobandum reuocate vobis in memoriam illud miraculum, quod patrauit Saluator noster trans mare Galilææ, quando quinque millia hominum quinque panibus saturauit. Ioan. 6. Discubuerunt ergo viri, nu-

quero quasi quinq. millia, & accepit IESVS panes, & cum gratias egisset, distribuit discumbentibus. Vbi tanto miraculo permoti homines, consilium inierunt, vt illum Regem constituerent; ille vero subtraxit se ab oculis eorum, IESVS ergo cum cognouisset, quia venturi essent, vt raperent eum, & facerent eum Regem, fugit iterum in montem ipse solus. Quid causa, quod Christus regiam dignitatem tantopere refugiat? Num forsan propter summam pietatem & humilitatem, quam impense coluit? non abs re: quia humilis animus magis ad honores, quam ad labores expauescit; & dominandi cupiditas inde potissimum exulat, vbi vera erga Deum pietas reperitur. Sic Moyses propter humilitatem cum pietate coniunctam, oblatum imperium recusauit, dum adhuc infans capiti impositum sibi a Pharaone regium diadema reiecit, & pedibus conculcauit. teste Iosepho lib. 2. Antiq. cap. 9. Imo octogenarius iam, adhuc se infantem & ineloquentem dicebat, ne ad capeffendum imperium cogeretur.

Exodi 4. Obsecro Domine, non sum eloquens. Exodi 4. vbi D. Gregorius Mag. lib. 35. Moral. cap. 13. Moyses inquit, quia apud se mente humilis existit; oblatam protinus tanti regiminis gloriam expauit. Ecce cum Auctore lingue loquitur, & ne tanti regiminis potestatem recipiat, elinguem se esse causatur: Similiter Dauid, nihil vnquam molestius, quam regiam dignitatem sibi a Deo commissam tolerauit, vt fatetur ipsemet. 2. Regum 7.

2. Reg. 7. Quis ego sum Domine Deus, & quid domus mea, quia adduxisti me hucusq. hoc est; quia me ad regnum euexisti. Nam optimus quisq. vir, cum ad imperium erigitur, videtur sibi ad extremum supplicium efferr, nec ita moleste sustinet interitum, quam imperium. Hinc Moyses dominandi onera pertusus, cupiebat e viuis quantocytus tolli: Obsecro inquit Domine, vt interficias me, ne tantu affluat malum. Numer. 11. Proinde & Christus, forsan ob profundam humilitatem, ne in Regem eligeretur, aufugit; volens praebeere exemplum suis fidelibus, quomodo ambitionem dominandi fugere debeant. Ita alludere videtur Tertull. lib. de idololatria, cap. 18. de Christo loquens: Si inquit, potestatem nullam, ne in suos quidem exercuit; si Regem se fieri, consensu regni susrefugit, plenissime dedit formam suam, dirigendo omni fastigio; tam dignitatu, quam potestatis. Quis enim magis hu vsus fuisset, quam Dei filius? quales & quanti eum sasses producerent? Quasi purpura de humeris eius floreret? quale aurum de capite radiaret, nisi gloriam secuti alienam, & si h, & sui iudicasset? igitur quae noluit, reiecit:

Moyses regium diadema a Pharaone oblatu pedibus conculcauit.

Exodi 4.

2. Reg.

2. Reg. 7.

Numer. 11.

Christi ob humilitatem regiam dignitatem fugiebat.

Tertullia.

qua reiecit, damnavit: quae damnavit, in pompa diaboli deputauit. Non enim damnavit, nisi non sua: alterius autem esse non possent, nisi diaboli, quae Dei non sunt. Quare Christus fugiendo dignitatem regiam, voluit indicare, humilitatem cum Principatu, non facile cohaerere posse; & eos qui honores ambiunt, a Deo deficere, & in Diaboli seruitutem se transferre. Bella ratio ad nostram instructionem; illi tamen subscribere nequeo: quia cum Christus verus esset Deus, etiam in throno regio constitutus, suae humilitatis atque pietatis periculum nullum subiisset.

Ergo forsan Christus ideo dignitatem regiam fugiebat, quia non ex corde ab impio illo populo, eam sibi nouerat deferri? non abnuo: multa enim antea homines illi viderant miracula, super ijs, qui infirmabantur, propter quae & illum in desertum secuti erant; nunquam tamen alias confessi dicuntur, IESVM esse Prophetam a Patribus expectatum. At in deserto primum tantam confessionem faciunt: Quia hic est Propheta, qui venturus est in mundum. Ioan. 6. Vnde illi tanta in Christum propensio? An quia fideiiores facti erant? minime: sed quia exsaturati. Satisfacta est clauus, quo reguntur carnales: exsata gulositatem eorum, subito Propheta Sanctus, imo & Deus apud illos reputaberis. Verum, vbi primum penuria intrauerit, illico te respiciunt, & abnegant vt eleganter discurret S. Chrysost. homil. 41. in Ioan. O gula incredibile audacitatem? maiora ijs miracula, & quidem innumera operatus est IESVS: neq. hoc vnquam confessi sunt, nisi nunc exsaturati. vbi dum nulla penuria laborant, Prophetam IESVM clamant: nec in sola Prophetae asclamatione sistunt, sed etiam, vt Regem constituent, rapere intendunt. Quis ignorat, paulo ante plurimas Iudaeorum calumnias contra IESVM fulminatas? quomodo illum calumniabantur, quomodo vt sabbathi transgressorem habebant? modo autem nihil horum ponderant, nec recordantur; imo cupiunt illi regnum tradere. Quid hanc in eorum animis mutationem causauit? vna saturatio; dum se vident saturatos, nihil aestimant aliud, contenti sunt, & affecti erga saturantem. Quod admiratus D. Chrysost. dicit: Proh quanta gula vis, quam mutabili sententia? iam non amplius calumniantur, nec Sabbathi transgressionem curant, neq. Dei zelo mouentur; omnes haec curas pleno ventre abiecerunt, Propheta erat, regem volebant, Christum autem fugit. Vna certe est gula, quae homines carnales quietos, aut inquietos habet. Dum gula saturata, quiescit, quiescunt ipsi, contentiones &

Ioan. 6.

S. Chrys.

Idem quod supra.

quiescit, quiescunt ipsi, contentiones & seditiones vel pro Deo abominantur: si gula laborat penuria, tunc nulli parcunt, neminem verentur, & aduersus ipsum Deum murmurant. Christus itaque regni fastigium declinauit, ad quod subito, nec villo interiecto gradu, Iudaei eum assumere volebant. Quia infinita sua sapientia optime nouerat, id eos non ex recto animo fecisse. Quasi illis dicere vellet: heri vobis eram inuisus, hodie vero vultis me in Regem assumere; quis dubitet cras a vobis me a regno fore deturbandum? Siquidem vultis me rapere, quod autem violenter aufertur, extra proprium locum est, & ideo restituendum ac pristinae sedi reddendum videtur.

Christus in absentia Virginis Rex diuini noluit.

Luc. 2.

Matt. 2.

Magi ex praesentia B. Virginis Christi diuinitatem agnouerunt.

S. Epiph.

S. Leo.

Longè tamen ego aliam inuenio causam istius mysterij: fugiebat IESVS in deserto regiam dignitatem: quia ibi Beata Virgo praesens non adfuit; Christus autem tanti matrem faciebat, vt sine illa Rex dici & haberi nollet. Colligo hoc ex Scriptura Sacra: natus est IESVS, & statim vt Dominus dominantium tam ab Angelis, quam ab hominibus adorari voluit. Luc. 2. Et subito cum Angelo facta est multitudo caelestis exercitus, laudantium Deum, & dicentium, gloria in altissimis Deo. Positus est in praeseptio, & statim tanquam Rex regum, a terrenis regibus, omnem cultum & reuerentiam sibi deferri voluit: Et procidentes adorauerunt eum. Matt. 2. Rationem subiungit sacer textus: quia inuenerunt eum cum MARIA matre eius. Efficacissimum quippe medium fuit ad hoc, vt statim ad Christi pedes adorabundi procumberent, videre MARIAE quodam diuinitatis fulgore irradiantem. Si enim ex stellae splendore, Christi diuinitatem autumauerunt, quanto certius eandem diuinitatem dignoscere poterant, ex matris praesentia, nobiliori quam stella, & prorsus diuino fulgore radiantis. Propter quod S. Epiphanius, thronum appellat B. Virginem Serm. de laudibus MARIAE. Aue inquit gratia plena, quae Cherubicum thronum diuinitatu fulgore superas. Quia ergo Christus in sinu Virginis, tanquam in regali throno residebat, ideo vt regum supremus a regibus adoratus est. Sic discurret S. Leo Serm. de Epiphania. Viderunt & adorauerunt puerum, quantitate paruum, alienae opis indigum, sancti impotentem & in nulla ab humanae infantiae generalitate dissimilem. Et tamen procidentes adorauerunt eum, quia ex praesentia Virginis Deum verum agnouerunt. At vero in deserto, quia defuit Virgo, regium honorem sibi deferri noluit. Audite doctum quendam Neote-

ricum: ideo inquit noluit in deserto rex adorari, in praesepe voluit: quia in deserto mater eius non fuit, cum autem in praesepe iaceret, praesens affluebat. Ita ergo sibi Christus gloriosum duxit, habere Virginem matrem, vt quid quid ei honoris ab alijs creaturis deferretur, totum id in Virginem simul deriuari vellet.

Reuocate hic vobis in memoriam, illud graue peccatum abnegationis Sancti Petri: Captus est IESVS, & ductus ad Caipham, quem Petrus omnibus aufugientibus sequebatur: Petrus autem sequebatur eum a longe, vsq. in atrium Principis Sacerdotum. Matth. 26. Et ecce vix in aula Caiphae pedem posuit, ab vna ancilla discipulum Iesum eum vocitante, velut a serpente percussus, in immanissimum perfidiae negationis, periurijque iterum atq. iterum repetiti facinus, prolapsus est. Nescio hominem istum, quem dicitis. Marci 14. Mirantur DD. quid sit, quod Christus audiens illam animositatem Petri: Etiam si oportuerit me mori tecum, non te negabo. Mat. 26. Volens illum constituere Principem Apostolorum, & columnam Ecclesiae: tu es Petrus, & super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam. tam grauitur illum labi permiserit, vt Christo diuinitatem surriperet, aperito ore hominem eum appellans: Nescio hominem istum. Idq. in domo Principis Sacerdotum, vbi Christi diuinitatem confiteri maxime opus erat. vt obseruat Diuus Ambro. lib. 10. in Lucam, inquit: vbi tamen negat Petrus? non in monte, non in templo, non in sua domo, sed in praetorio Iudeorum, in domo principis Sacerdotum; ibi negat, vbi veritas non est; ibi negat, vbi Christus captus, vbi Christus ligatus est. Varias istius permissionis causas afferunt DD. Sancti: Quidam censent lapsum Petri ideo a Christo permissum fuisse, vt ille postea supremus in terris Christi vicarius constitutus, facile alijs peccatoribus condescenderet, memor sui delicti. Sanctus vero Chrysostomus affirmat, lapsum Petri ideo fuisse permissum a Christo: quia alienus erat ab hac sententia, quod omnes honores Christo delati, in Virginem eius matrem deriuare deberent. Cum enim transfigurationi Christi in monte Thabor adesset, illa eius gloriae captus, dixit ad IESVM: Domine bonum est nos hic esse. Si vis faciamus hic tria tabernacula, tibi vnum, Moysi vnum, & Eliae vnum. Matth. 17. Propter quod grauitur eum reprehendit S. Lucas: nesciens, inquit, quid diceret. Quasi ideo eum peccati arguere volens, quod sine laborum pugnâ, superna gaudia occupare possidereque vellet. Ita sentire vide.

Neoterici.

Matth. 26.

Marci 14.

Ibidem.

Cur Christus permissit vt Petrus eum abnegaret.

S. Ambro.

S. Chrys.

Matth. 17.

8. Leo. videtur Leo Magnus Serm. de transfiguratione inquit : Huic suggestioni Dominus non respondit. significans, non quidem improbum; sed inordinatum esse, quod cuperet : cum saturari mundus, nisi Christi morte non posset, & exemplo Domini in hoc laudaretur credentium fides, ut licet non oporteret, de beatitudinis promissionibus dubitari; intelligeremus tamen, inter tentationes huius vite, prius nobis tolerantiam postulandam esse, quam gloriam : quia tempora patiendi, non potest felicitas praeuenire regnandi.

Ceterum, si rem altius scrutari voluerimus, facile aduertemus, S. Petrum potius in hoc deliquisse, quod erigi volentis tabernacula, Christo, Moyli, & Eliaz; de Virgine Deipara nullam fecerit mentionem : existimans, Christo honores delatos, non debere refundi in MARIAM. In cuius temeritatis poenam, Christus cum in domo Caiphæ labi permisit. Fatetur hoc S. Chrysostomus : Petrum in Christi persona sic alloquens : Nonne in monte transfigurationis peccasti, dum tria tabernacula te edificaturum promitteres, ut ibi manerem sine dila-

8. Chryso. ta matre mea; & ideo quia in matrem meam peccasti, permisti, ut in domo Caiphæ laborerem, senectutem postea penitentiam acturus. Merito equidem : ita enim Christus cum Virgine Sanctissima conglutinator esse voluit, ut quantum fieri posset, nunquam ab illa diuelleretur. Instituit in vltima cæna verum corpus & sanguinem suum, secundario quidem ad nutriendas spiritaliter hominum animas, sed primario propter Virginem matrem, ut cum esset eius filius, & non semper in purissimo eius utero permanere corporaliter posset, saltem permaneret sacramentaliter. Hanc rationem assignat D. Ambrosius. Christus inquit Dominus, quod in cæna gessit, hoc fecit ideo, ut sacratæ puellæ denuo videretur. Dubitare posset non nemo : quomodo Christus primario propter B. Virginem sacramentum Eucharistiæ instituit? cum illa in vltima cæna non adfuerit, sed in Bethania manserit cum alijs mulieribus. Profunde non videtur de manibus Christi sumpsisse Eucharistiam, cum Christus post illam cænam captus, & cruci adiudicatus, non amplius consecraverit. Huic dubitationi occurrit subtiliter Theophylactus, affirmans Iudam in vltima cæna non manducasse panem consecratum, sed acceptam buccellam panis, abiisse cum illa ad Iudeos. quam eis in contemptum obtulit, proloquens : Videte, quid faciat iste Christus, vadit sedens ad mensam cum discipulis, affirmat pro certo in hac buccella verum eius corpus contineri. Iudei rabie excitati, acceptam buccellam

8. Ambro. à proditore, Christo in iudicium adducto, ad maiorem illusionem eam offerentes dicebant : agnoscisne hunc panem, Christe, in quo affirmas contineri verum corpus, & veram animam tuam; accipe ergo panem hunc, ut citius tibi mortem acceleret. Quem acceptum seruauit penes se, cum verò ductus ad mortem, ligneam crucem portans, fatigatus iam nimium, semel & iterum corruerit in terram : dicit Theophylactus, tunc illi obuiam fuisse Virginem matrem, & primum dolore cum labente IESVS cecidisse in terram. tunc subleuatus IESVS, buccellam illam asseruatam matri porrexit, ut illam sumptam leniret suum marorem; effecitque hoc, ut per crudelem mortem à Virgine corporaliter separandus; sacramentaliter tamen in utero eius permaneret. Tunc inquit Theophylactus, Sancta puellæ viscera denuo visitauit, quando buccellam lu-

8. Theophyl. da prius porrexitam, Virgini deuotè siccenti porrexit. Si ergo Christus, primario propter Virginem, corpus & sanguinem suum instituit, quis non fatebitur, illi nihil excellentius ad gloriam euenire potuisse; quam quod de Virgine MARIA natus esset. De nulla igitur re, magis gloriari voluit Christus; quam de maternitate Virginis : tum quia illi efformando, B. Virgo purissimam sui substantiam contulerat : Tum quia Christus etiam ob Virginem benedictus habetur. Quod pulchre expressit S. Elizabeth, Virginem ad se venientem, non simpliciter alloquens : Vnde hoc mihi, ut mater Domini mei veniat ad me. Sed prænuntians : Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Lucæ 1. Ac si diceret : licet ex alio capite, Filius quem utero gestas, nimirum quia est homo & Deus, sit eminentissimo modo benedictus; tamen etiam ex hoc capite, quia mater eius es, benedictus diceretur. Tum denique ideo de maternitate Virginis gloriari voluit, quod inter Christum, & Virginem maxima similitudo interueniret, & amor naturalis longè maior; quam inter alios parentes ac filios. nam pater & mater, inter se suum amorem erga filium partiuntur; filius item amorem suum non solum matri, sed etiam patri impendit; at verò Beata Virgo sola, tanquam mater & pater Christum diligebat. Quod argute inculcat D. Anselmus lib. de excellentia Virginis cap. 4. ita concludens : Excedit omnes amores parentum in filios, aut filiorum in parentes, amor istius matris in filium suum, & istius filij in matrem suam. Et quoniam duorum inter se amor, eò fortior inolefcit,

Christus buccellam panis consecrati, quam Iudas non comedit matri suæ obtulit.

Theophyl.

Lucæ 1.

S. Ansel.

quo

quò maiori in similitudine fundantur : cum similitudo sit causa amoris. sequitur inter Christum & Virginem maximam fuisse similitudinem. Cum enim aliorum filiorum lineamenta, & ad patrem, & ad matrem quodammodo imitandos diuidantur; in Christo Domino, ad solam Virginem, quam solam in terris, matris & Patris loco habebat, exprimendam coniungebantur. Videte hanc omnimodam similitudinem, inter Christum & Virginem. Virgo dicitur bis pulchra, corpore nimirum & mente. Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es. Cantic. 1. Christus pariter eodem modo, bis pulcher appellatur : Ecce tu pulcher es dilecte mi, & decorus, Ibidem. Super quem locum Hugo Vidorinus, tomo 2. Serm. de Assumptione circa finem ita discursit : O qualis societas totius pulcher, totam pulchram sibi sociat. Ego totus pulcher, & tu tota pulchra. Ego per naturam, & tu per gratiam. Ego totus pulcher; quia totum quod pulchrum est, in me est. Tu tota pulchra; quia nihil, quod turpe est, in te est. Pulchra in corpore, pulchra in mente : in corpore pulchram te fecit integritas Virginitatis : in mente pulchram exhibet virtus humilitatis. Tota ergo pulchra es, corpore niuea, mente sincera. Et paulo

inferius subdit : Nec alia mater talem decebat filium, nec alius filius tali inueniri poterat matri. O digna digni, formosa pulchri, munda incorrupti, excelsa Altissimi, mater Dei, sponsa Regis æterni.

Quoniam itaque Christus, maxime gloriatur de maternitate Virginis, quod ex illa natus sit, ob eminentem gloriam, quæ in illa relucebat : gloriemini & vos, de paternitate Christi, qui vos sibi in filios adoptauit, & suo pretioso sanguine redemit, paternum semper affectum promittens. Ego ero vobis in patrem, & vos eritis mihi in filios. Gloriemini de maternitate Virginis immaculatè conceptæ, quæ cum esset sine macula peccati, nos omnes peccatores, materno affectu fouet. ut autem ista gloriatio in vobis non sit vana, sed utilis ad æternam salutem, humilitate & puritate mentis, vos Christo & Virgini conformate, iuxta illam Chrysologi doctrinam Serm. 121. Qui genitorum opera non facit, negat genus. Comprobante Domino Ioan. 8. Si filij Abraham essetis, opera Abraham faceretis, Proinde vos, tanquam veri filij, opera CHRISTI & MARIÆ facite.

Chrysologo.

Ioan. 8.

EODEM DIE CONCIO QVINTA.

Tota pulchra es, & macula non est in te
In Beata Virgine macula originalis non fuit : quia
gratia præuenit naturam.

Inservabilem Dei sapientiam, maxime in duobus eluxisse constat. primo, in providendis humanæ fragilitati medijs ad salutem necessarijs. Sic quondam D. Paulus, Dei sapientiam excætos Iudeos despicientem, & Gentes varijs superstitionibus deditas, vocantem ad se, velut mare quoddam immensum, & gurgitem præaltum inspiciens, stupore obrutus voce magnâ exclamavit : O altitudo diuitiarum Sapientiæ & Scientiæ Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Rom. 12. Secundo, in conferendis dignitatibus : quia optime nouit, cui & quantum honoris sit impendendum. In mundo omnes ambiunt honores; sed in illis ut plurimum distribuendis, haud culpâ vacante Principes. Quia frequenter plus honoris pecunioso; quam viro nobili, & de Republica benemerito confertur. Attendite aptissime ad hanc rem, quid aliquando contigerit Labao & Sororem suam Re-

beccam, sine vlla mora tradidit seruo Abrahami, deducendam statim in terram Chanaan, atque Patriarchæ Isaac in matrimonium collocandam. Dimiserunt ergo eam, & nutricem eam, seruumque Abraham, imprecantes prospera sorori suæ, atque dicentes : soror nostra es, crescas in mille milia, & possideat semen tuum, portas inimicorum suorum. Genes. 24. At verò filiam suam Rachelem, non statim tradidit Iacobo, nepoti eiusdem Abrahami; sed post quatuordecim annos, in continua ac laboriosa seruitute expletos. Tandemque potius optatis nuptijs, amorem sequentis priori prætulit, seruientem apud eum septem annis alijs. Genes. 29. Cur ita factum? nobiliorne erat aut dignior seruus Abraham Eliezer, quam nepos Abraham Iacobus? minime. Quare igitur Laban prius famulo, quam Domino; prius alieno homini, quam sibi consanguineo morigeratur? & quod maius est, hunc seruire cogit : imple hebdomadam dierum huius copulæ, & hanc quoque dabo tibi pro-

Genes. 24.

Ibidem 19.

Ddd 3

pro opere, quo seruaturus es mihi septem annis alijs. At vero, seruum Abraham, honorifice dimisit. Rationem non aliam video, nisi quia Eliezer, seruus Abraham, ditissimus accesserat ad Labanum: profectus enim fuerat ex domo Abraham, cum magno virorum & Camelorum apparatu. Vt dicit **Genes. 24.** Tullius, decem camelos de grege Domini sui, & abiit, ex omnibus bonis eius portans secum. At vero Iacobus inops, peregrinus, & omnium egentissimus, ad Mesopotamiam accessit: quia nihil amplius de paterna domo dicitur secum tulisse, præter benedictionem paternam, & eius mandata, ut habetur **Genes. 28.** Vocauit itaque Isaac Iacob, & benedixit eum, præcipitque ei dicens: Noli accipere coniugem de genere Chanaan, sed vade & proficiscere in Mesopotamiam Syriæ, ad domum Bathuel patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem, de filiabus Laban auunculi tui. Ergo in mundo magis pecuniæ, quam virtuti honores deferuntur. Non sic apud Deum, qui cum infinita sua sapientia cor hominum penetret, iuxta mensuram virtutum ac meritorum, præmia sua & honores elargitur. Facturus Abrahamum in gentem magnam, iam semel de patria sua ut Chaldaeorum egressum, iterum compulit ad egrediendum. Egrederetur inquit de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. **Genes. 12.** ut scilicet priorem effectum, posteriori affectu cumlaret. Vt non solum patriam desereret, sed etiam patrias ab animo delicias ablegaret. & vnde iam pedibus egressus fuerat, inde & affectibus egrediretur. Egressus est itaque Abraham, sicut præceperat ei Dominus. Necdum satis: iubetur filium suum immolare. **Genes. 22.** Tolle filium tuum vnigenitum, quem diligis Isaac, & vade in terram visionis, atque ibi offeres eum in holocaustum super vnum montium; quem monstrauero tibi. **Genes. 22.** Obstupefuit: Abraham vnicum vniceque dilectum ex Dei benignitate suscepit filium, quem cum honestissimis ipse moribus informasset, ac subinde, quod tam ingenuè, & liberaliter institutum, Deique timore imbutum conspiceret, nouo dilectionis impetu prosequeretur; ecce tibi Dominus muneris sui arbiter, filij vsum fructum ab Abrahamo festinus repetijt, eum sibi in holocaustum deposcens. Offeres eum in holocaustum, super vnum montium. Quid tum ille? num ut pessimus debitor, bono creditori fecit conuitium? aut in amisso sibi vsum fructum reddendo cunctatus est. Audite, quid respondet sacra pagina: Igitur Abraham de nocte confurgens, abiit in locum, quem præceperat ei Deus. Premite illatuiam particulam: igitur,

quæ, animum in promptu habentem, & quæ, in incertum diem data illi erant, & qui appellatus sine querela redderet, demonstrat. **O spectaculum formidandum,** inquit **S. Basilus** Orat. 7. de Abraham. Amor in prolem, Dei dilectio, iudicio contendunt: & index ensifer instat Abrahamus, ac ense in dicit, victoriamque Dei dilectioni tribuit: consignat sanguine, testemque victoria sanguine facit. Tunc primum, post tot probationes, præmium sibi à Domino promissum accepit: **Benedicentur in semine tuo omnes gentes quia obedisti voci meæ.** **Genes. 22.** Quasi diceret: quia vnici & dilecti filij tui, nullam rationem duxisti, orbis terrarum pater esto. Deposito Christi corpore in sepulchro, duo ex Apostolis Iesu, nimirum Petrus & Ioannes, concurrebant, ad illud videndum, sed iunior citius ad sepulchrum venit: Currebant autem ambo simul, & ille alius discipulus præcurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum. **Ioan. 2.** Quod fecit admiranda illa dilectio, quæ Christus Ioannem prosequabatur: qui quoniam, illibatam virginatatem seruauit, isto honore donari meruit, ut citius Petro ad monumentum peruenisset. Ad conceptionem pariter Virginis Deiparæ duo, videlicet natura hominis vitata peccato originali, & gratia diuina concurrebant, certando de primatu, cuius prius competere diuinum prorsus hunc fatum dirigere. In qua difficultate resoluenda, citius præuenisse gratiam naturam, ostendam.

Cum sit indubitatum in fide Catholica, dari aliquod peccatum, quod posterius Adæ origine ipsa contrahunt, & quo inficiuntur, priusquam vllum aliud propria voluntate admittant peccatum: proinde ante omnem vsum rationis: ut clare docet **S. Paulus** **Rom. 5.** Propterea inquit, sicut per vnum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccauerunt. In quo loco Doctor gentium, opponit Christum Adamo, quod ita à Christo in nos iustitia transmittatur, sicut ab Adamo peccatum. Sed à Christo ad nos iustitia transmittitur, regeneratione spirituali, & infusione gratiæ, igitur & peccatum originale, ab Adamo transfunditur in nos ipsa naturali generatione, sine propagatione. Quod palam fatetur **Rex & Propheta** **Dauid** **Psal. 50.** Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Vbi non loquitur **Dauid** de aliquo peccato suorum parentum, quod ab ipsis fuerit commissum, dum ab eis generaretur: quoniam non de adulterio; sed de legitimo matrimonio natus est. Vt rectè obseruat **S. Thom.**

S. Thom. **S. Th. 4.** cont. gentes, c. 5. & 3. **Leo** Epistola 86. cap. 4. Sed loquitur de peccato originali, quod origine quidè vnus est; sed propagatione multiplex, illudque tam graue, ut eo mutetur & conuertatur in necessitatem mortis humana natura. Vnde merito **Gregor.** **Magnus** lib. 6. **Moral.** c. 5. culpam originalem, matrem omnium peccatorum actualium nominat. Siquidem omnia peccata actualia, ex originali pullulant, tanquam ex traduce, ut probat **S. August.** l. 5. contra Iulianum: Propterea inquit, nullus est hominum, qui peccatum non fecerit grandioris ætatis accessu; quia nullus est hominum, præter Christum, qui peccatum non habuerit, infantili ætate exortu. Cum inquam & ex Scriptura Sacra indubitatum habeatur, peccatum originale ab Adamo in omnes eius posteris transfundi, & à Tridentino Concilio definitum **Sess. 5. 8. 3.** Hoc inquit **Adæ** peccatum, quod origine vnum est, & propagatione, non imitatione transfusum, omnibus inest, vnicuique proprium. Merito dubitari posset, quomodo Beata Virgo, potuerit sine peccato originali concipi, cum esset naturalis filia Adæ; peccatum autem originale, etsi directè, & prius inficiat animam; ex redundantia tamen per effectus suos, etiam corpus, ipsamque carnem maculat: cum instrumentum, quo communicatur generi humano, sit ipsa generatio. Vnde vbi instrumentaliter peccatum originale includitur, ipsa caro est, ipsaque materialis corporis humani compactio; quam dum anima ingreditur, contrahit, & veluti contactu quodam maculatur ac fædatur; licet pura è diuina manu euaserit. Quod ita verum est; ut si contingat aliquem non humanam nasci generatione, aut non ex Adamo descendere, non contraheret peccatum originale: cum hoc radicaliter consistat in ipsa generatione, quatenus ex se est, generatiua filij Adami, qui in Adamo peccauit, & qui actu contrahit culpam, quam in Adamo commisit.

Ceterum, in Virgine Deipara longè aliter euenit, quam in alijs hominibus: licet enim filia naturalis Adæ Virgo esset; solum tamen parentum naturam secuta, cadere potuit, verum ne vnquam laberetur, æterni filij beneficio, tanquam omnipotenti clypeo præseruata est, gratia naturam præueniente. Ita docet **S. Damascenus**, Orat. in Natiuitate Deiparæ: Natura inquit gratiæ cedit, ac tremula stat, progredi non sustinens. Quoniam itaque futurum erat, ut Deigenitrix ac Virgo, ex Anna oreretur, natura gratiæ seruum anteuertere minime ausa est; verum tantisper expectauit, dum gratia fructum suum præ-

duxisset Vbi **S. Doctor** discursum mouet, quare Deipara ex sterili parente orta sit, docetque eam idè tali modo concipi debuisse, quoniam proprium diuinæ gratiæ, præcipuumque opus esse debuerat. Ac proinde, naturam viribus ad id efficiendum minimè pollentem, quasi oneri succumbendo, cessasse. Vt nimirum vniuersum, quod in Deipara ipsa considerandum obijciatur, à naturæ ordine excipendum sit, soli que diuinæ virtuti adscribendum, & nihil in ea naturam reperire, quod ipsius esse dicatur. Nec minus eleganter idipsum expressit **S. Germanus**, Orat. in Præsentia Deip. inquit: Statim ergo natura à Deo iussa semen excepit; non enim ante diuinam gratiam ausa est exsistere. Sed cum illa accessisset, matrix, quæ prius erat clausa, suas portas aperuit, & à Deo acceptum depositum apud se detinuit, donec Dei voluntate, quod in ea fuerat seminatum, in lucem est editum. Et profectò, ut in conceptione B. Virginis diuina gratia naturam præuenisset, omnino congruum erat: quoniam diuina gratia, hanc Virginem præ omnibus hominibus, tanquam suum singulare & præcipuum opus perficiendum exornandumque; delegerat, suisque obsequijs perpetuo mancipandam. Proinde voluit eam ab ipsis illius primordijs sibi sacrare, ut sic mirificis modis in illa fulgeret. Eo fine, ut & ipsa natura operam, ad eandem gratiam magis aptam, atque concinna forent. Et licet inter naturam & gratiam nulla sit necessaria consecutio, (cum ambæ alterius sint ordinis, & diuersa sibi vendicent iura) necessariò tamen quoad fieri potest; gratiæ quam maxime accommodata sit, eaque ratione disposita, ut gratiæ non modò non aduersetur, sed eidem etiam plurimum deseruiat: quasi quædam nimirum naturalis concinnitudo, ad eam aptius recipiendam. Eò potissimum, quod natura ipsa sit quasi sedes gratiæ, in qua hæc recipitur, eamque exornat & perficit: & idè consentaneam, ad illam recipiendam habere debet concinnitatem. Quoniam verò natura id per seipsam præstare non poterat, idè ipsius naturæ conditor, nouo gratiæ priuilegio, in conceptione suæ genitricis succurrere voluit, ut quod à natura exhiberi non poterat, suppleret. atque naturam in matre eo consilio disponeret, quò ei ad gratiæ munera, quibus eam augere cumulareque constituerat, magis expedire decerneret. Licet ergo idem contigerit in generatione, quod & in prima hominis creatione; ordine tamen præpostero factum est. Nam in prima ho-

ma hominis productione, praprensus De-
us homines primo condidit, & postea ex
eius costa Euam procreauit; in regene-
ratione autem; qua idem Deus factus ho-
mo, hominem reparare, salutiq; restitue-
re constituerat, Virginem primo condi-
dit, & ex eius deinceps purissimo sangui-
ne, corpus filij sui composuit. Ita ut quo
ad corporis formationem, Adā, & B. Vir-
ginis, similis videatur conditio: quia utri-
usq; corpus a Deo formatum est. in eo ta-
men magnum discrimen appareat, quod
ad propagationem, proles ex Adamo de-
scendentis, natura vitata concurrat; ad
conceptionem autem Virginis, gratia di-
uina naturam praecurrat. Quia Deus Opti-
mus, suae Genitricis, & quoad animam, &
quoad corpus, & quoad vniuersa corpo-
ris atque animae ornamenta, effector extitit;
adeoque illius corporis membra, ea
praestantia composuit, ac conformauit,
qua illam fulgere decebat, ut ipsius po-
stea Dei corpus, ex ea coagmentaretur.

Uelut. Vt docet Sapiens Ecclesi. 1. Ipse creauit il-
lam, in spiritu sancto: vidit, dinumerauit, & men-
sus est eam. Quem locum S. Bernardus Se-
nensis, tom. 2. Serm. 51. ar. 3. cap. 1. in-
telligit de B. Virgine, per illa verba: Vidit
in spiritu sancto: Ostendens significari, quod
Deus statim, ubi Virginis animam crea-
uit, viderit in spiritu sancto, non in infe-
cta Adā massa: quia Spiritus Sanctus eam
statim repleuit. Et ideo post, creatus est
mediate subditur, vidit: quia visio fit in-
stanti, ad ostendendum, ne minimo tem-
poris intervallo, peccatum originale in
Dei matre locum habuisse; sed in ipso
statim conceptionis instanti, naturam ser-
uasse gratiae praeuenienti.

Hoc Deus occultis suis reuelationi-
bus, Eliæ Prophetae indicare voluit, per
illam nubeculam, quam puer eius de ma-
ri ascendente vidit: In septima autem vice,
ecce nubecula parua, quasi vestigium hominis, asen-
debat de mari. 3. Reg. 18. Nubecula haec
quatuor in se mysteria includebat; pri-
mum, cuiusdam infantulae natiuitatem,
ab omni peccato immunem, secundum,
tempus illius natiuitatis; tertio, Virgi-
nitatem perpetuam: quarto, Dei incar-
nationem ex illa futuram. Ita discurre-
bat Ioannes Episcopus Hierosolymitanus qua-
dragessimus quartus. Primo ait, quod quaedam
infantula nasceretur, quae ex vtero matris suae, ab
omni peccato munda nasceretur; secundo, tempora,
in quibus hoc adimpleretur; tertio, quod haec in-
fantula Virginitatem perpetuam, ad exemplum Eliæ
completeretur. Quarto, quod Deus iungens natu-
ram suam humanam, de virgine illa nasceretur. Et

paulo inferius, hoc ipsum clarius de Be-
ata Virgine exponit. Per hoc namq; quod puer-
Eliæ viuit, de mari nubeculam parua oritur, reue-
laui Deus Eliæ, quod quaedam infantula, scilicet Be-
ata Maria, per illam nubeculam significata, & in-
star illius nubeculae per humilitatem parua, nasce-
tur de humana natura peccatrice, designata per ma-
re. Ponderate verba haec, non dixit, na-
sceretur de matre peccatrice; ut osten-
deret, se non loqui de natiuitate ex vtero
matris; sed de conceptione ex humana
natura peccatrice. Mox enim subiungit.
Quae infantula iam in suo ortu: hoc est, in
conceptione: ortum enim sumit pro prin-
cipio. Quasi diceret; in suo principio,
esset munda ab omni peccatorum sorde;
quemadmodum nubecula illa de mari a-
maro; tunc tamen aliqua amaritudine.
Quid iam clarius ad declarandam Virgi-
nis immaculatam conceptionem, a Deo
potuit ostendi? fuit haec nubecula, Virgo
Deipara, de mari amaro, hoc est; conce-
pta, compacta, & ex aquis eruta marinis:
quia fuit concepta de natura humana; si-
ne tamen illa macula, qua affecta est na-
tura. Quod cum secundum naturam fieri
non posset: omnes enim nascimur filij
irae, gratia diuina praeueniens, hunc pri-
mum Virginis conceptum operata est.
Quod fatetur idem Beatus Ioannes Hie-
rosolymitanus inquit: Luct namq; nubecu-
la illa, esset originaliter eiusdem naturae cum mari;
aliterusq; proprietatis: mare quippe ponderosum est
& amarum; sed nubecula illa leuis fuit & dulcis: sic
quamuis in quolibet alio homine, natura humana, in-
star maris sit in sua origine, in amaritudine peccato-
rum, & vitiorum pondere prebta, ut fateri cogatur,
iniquitates meae supergressae sunt caput meum, & si-
cut onus graue grauat super me. Beata tamen
Maria de hoc mari, id est natura humana, aliter fuit
orta; quia in suo ortu non fuit onerata amaritudine
delictorum; sed instar illius nubeculae fuit leuis per
immunitatem peccatorum, & dulcis per plenitudinem
charismatum.

Nubecula ergo illa Eliæ reuelata, fu-
it Beata Virgo in suo conceptu, sine vlla
peccati contagione: ne enim vlla infe-
retur macula, gratia naturam praeuenit,
eamq; sibi fecit seruire. Deus Adamum
& Euam creauit in gratia, simul condens
naturam, & largiens gratiam: Quanto
magis Virginem de qua carnem sumptu-
rus erat Dominus Filius, in gratia sancti-
ficante producere studuit: quam in
prima eius sanctificatione, etiam priuile-
gio perseverantiae, & confirmationis in
gratia donauit, quod ne in statu quidem
innocentiae hominibus fuisset concessum.
Vt docet S. Thom. 1. p. q. 100. ar. 2. Si
enim

enim nunc posito infinito merito Christi,
donum hoc datur omnibus hominibus,
consequenter nec dandum, fuisse vide-
tur in statu innocentiae. Beata nihilomi-
nus Virgini, a primo conceptionis mo-
mento datum esse, probat Idiora lib. con-
templat. c. 4. Per te inquit o Benedicte, vita
Angelica reducit, humana reuocatur: sed quia
corrupta erant, & peccato vacillauerant, ideo te glo-
riosissimam Virginem, edificauit in domum solidam
& fortem, quae nullo modo vacillare posset, quae ste-
tisti firmiter, & perseveranter in omni gratia &
virtute. Quod magis adhuc elucidat In-
cognita. cognitis illa verba Psal. 86. Ipse fundauit
eam Altissimus in hunc modum exponens:
Nota, quod creationem B. Mariae, dicit fundatio-
nem: fundamentum est sortitudo Dei, & sic rem
fundare, est ipsam sortem facere, & firmam. Quan-
do ergo anima B. Virginis fuit creata, tunc fuit fun-
data: quia per Filium Dei sic fuit consecrata, &
in gratia stabilita, ut nunquam peccare posset. Pe-
racta vltima cena Redemptor noster,
sciens iam tempus suae passionis immi-
nere, abiit cum discipulis suis: Tunc Venit
Iesus cum illis in villam, quae dicitur Gethsemani,
& dixit discipulis suis, sedete hic, donec vadam illuc,
& orem. Matth. 26. Quid est Christus Iesu?
venisti propter nostram salutem, scis quia
vnus discipulorum tuorum tradet te, scis
quia breui ab exeunte turba Iudaeorum,
capiaris, ut quid ad villam, ubi nulla secu-
ritas, nulla munitio, egredieris? nonne
perinde est, ut iam in eodem loco, ubi
cenam apparasti, traditorem tuum ex-
pectes? Ne miremini; non enim conue-
niebat, ut ibi Christus caperetur, ubi pa-
sca cum discipulis manducabat. Respon-
det Origenes. Non conueniebat, ut in cenaculo
amor Christi pateretur vim; non conueniebat, ut
ubi corpus suum tradidit ad comedendum suis disci-
pulis, ibi traderet illud ad vincendum Iudaeorum li-
btoribus: non conueniebat, ut ubi iocundus amicorum
confessus spectabatur, illuc proditorum tumultuan-
tibus latronibus pateret incursus, non conueniebat, ut
ubi Christus pacem commendabat, ibi bellum Petro
Macho auriculam absindenti exoriretur. Quid
aliud erat sanctissima Virgo, nisi caeleste
quoddam cenaculum; in cenaculo ter-
restri dedit Christus discipulis corpus su-
um, sub speciebus panis & vini; sed il-
lud in hoc caelesti cenaculo, in purissi-
mo Virginis vtero, assumpsit per vni-
onem hypostaticam. Ergo non decebat,
ut illud diuinum cenaculum, Virgo Ma-
ria, peccato originali caperetur, de cuius
purissimo sanguine Dei Filius corpus su-
um sumpturus erat. Si enim non est pas-
sus, ut illud cenaculum, in quo cum di-
scipulis accubuit, satellitum manus pos-

luerent; quomodo pati debuit, ut eam,
in cuius vtero nouem mensibus permane-
bat, macula peccati inquinaret.

Arcam fœderis miro artificio iusserat
Deus confici. Exodi 25. Arcam de lignis setim
cōpingite, & deaurabam eam auro mundissimo intus &
foris. Miratur Doctissimus Caietanus: Ad
deaurandum inquit sat fuisse folijs auri decolora-
re eam; & tamen mandatur, ut vestiatur laminis
aureis intus & extra. Causam igitur affert:
quia folia auri facili decolorantur, ac ma-
culantur; ideo non folijs, sed laminis so-
lidioribus, mandauit Deus Arcam super-
uestiri. Lippomanus autem in catena cen-
set, aurum ad vestiendam Arcam Deum
elegisse, quia pretiosius aliquid in terris
iuxta humanam opinionem inueniri non
poterat. Sic enim dicit: Nihil verò pretiosi-
us auro, non per se, sed hominum opinione, cui eti-
am Deus conuiuit & hominum more, haec sibi place-
re ostendit, ob fidem electorum, quibus haec proficere
debent ad reuerentiam Dei: alia enim pretiosa ma-
teria commodius intus, & foris obducit ad maiestatem
non potuit. Verum illud altiori considera-
tione dignum, cur Deus Arcam illam
construi volebat de lignis setim? & non
per alios artifices, quam Beseleel, & Ooli-
ab? Ecce Beseleel impleui spiritu Dei, sapientia &
intelligentia, & scientia in omni opere, ad excogi-
tandum, quidquid fabrefieri potest ex auro, & ar-
gento, & aere, marmore & gemmis, & diuersitate
lignorum, dedisti ei socium Ooliab. Exodi. 31.
Mysterium ex ipsa vocum significatione,
conijcite. Setim enim significat, expan-
siones: quia nimirum illa ligna setim,
erant valde spinosa. Beseleel, vmbra Dei
notat; Ooliab verò, protectionem Dei.
Quia ergo Arca testamenti figurabat Bea-
tam Virginem, ideo non de alijs, sed de
lignis setim construi iussa est, ad osten-
dendum, quod sicut Arca illa, licet ex li-
gnis setim esset constructa; non tamen
erat spinosa; ita Virgo Maria licet a pa-
rentibus naturam traxerit; non tamen
erat peccato vitata. Nam sicut rosam
spina non pungunt, & radium Solis lutum
non fadat; ita Virginem Deiparam, de
natura humana peccatrice ortam, origi-
nalis culpa maculare non potuit, diuinā
gratiā praecurrente iuxta illud: De ventre
matris meae, tu es protector meus. Quasi diceret
Beata Virgo: in ipso meae conceptionis
momento, tu fecisti, ut non secundum
ordinarium naturae cursum, sed statim in
gratia tua conciperer. Vmbra enim Spi-
ritus sancti protexit me, ut inimicus ad
primum meum conceptum, nequaquam
accedere auderet.

Indubitata quippe est Metaphysico-
Ecc rum

3. August.

Deus con-
currit ad
omnes a-
ctiones
creatura-
rum.creatura
sine Deo
nihil ope-
rari potestS. Brigitta
in Reuel-
ationibus.Christo-
phorus a
Castro.S. Virgo
prope LX.
annum su-
um pa-
renti na-
ta est.

Tertull.

rum doctrina, imprimis: quod causa pri-
ma, hoc est Deus, actu concurrat ad
omnes effectus causarum secundarum, ut
fused probat D. Augustinus lib. 3. de Tri-
nit: cap. 3. & libr. 5. de Genesi ad litteram
cap. 20. cuius sufficiens ratio habetur:
quia ad perfectissimum Dei dominium
spectat, posse impedire actionem creatu-
rarum, pro suo libitu; sicut tempore pas-
sionis Christi, impediuit Solem, ne illumi-
naret. Et in fornace Babylonica ignem,
ne illos sanctos pueros, in flammam con-
iectos vreret. Hoc autem non aliter præs-
tat, nisi subtrahendo actualem concu-
sum, quo destituta actio creaturae, defi-
cit. Præterea, causam secundam non age-
re, nisi motam à prima: quia causa se-
cunda subordinatur essentialiter causæ
primæ, ab eaque dependet, non tantum
in ratione Entis, & in ratione principij
habitualis suæ operationis; sed etiam
in ratione principij actualis eiusdem. In
ratione autem actualis principij suæ ope-
rationis, non potest causa secunda consti-
tui, per ipsammet operationem actu eli-
citam: quia operatio procedit effectiue
à tali principio: ergo omnino constitui
debet per motionem præuiam causæ pri-
mæ, proinde non nisi mota à prima cau-
sa ad agendum, potest agere. Simile quid
in Virgine Deipara reperio: Anna & Io-
achim fuerunt causa secunda; Deus ve-
rò præpotens causa prima. Ex his paren-
tibus voluit Deus Filio suo matrem con-
stituere, ut palam id declaratum habetur
in reuelationibus S. Brigittæ, cap. 10. Dum
inquit, vniuersa iusta & honesta coniugia, quæ à
primi hominis creatione, vsq; in diem nouissimum
fieri debebant, prospiceret Deus, nullum simile Io-
achim & Annæ coniugio, in omni diuina charitate, &
honestate præuidit: & idcirco ei placuit, de hoc san-
cto coniugio, suæ matris corpus generari. At, po-
tueruntne istæ causæ secundæ mouere se
viribus suis, ad tam nobilem effectum pro-
ducendum? minime: nam teste Christo-
phoro à Castro in Historia Deiparæ cap. 2.
Beata Virgo procreata fuit prope annum
sexagesimum suorum parentum. Deus er-
gò tanquam prima causa, per Angelum,
mouit causas secundas, Ioachim & An-
nam, ad generationem Mariæ. Ut fatetur
Fulbartus Episcopus Carnotensis Serm. de
natiuitate: Eulorum inquit, tot annorum cur-
riculo, missus est Angelus Domini prius ad Ioachim,
dicens ad Annam, nuntians ei nascituram filiam,
nomine Mariam: cui simile sanctitate, nec antea
nata fuerit, nec postea nasceretur. Et quoniam
deficiente calore, & post sanguinem iam
tepidum in pectore refrigerentem, na-

tura impotens erat ad generandum, gra-
tia diuina tam nobilis effectus productio-
nem aggressa est. Ita sentit S. Damascenus
orat: 1. de natiuitate Virginis: Ex 3. Damasc.
matre inquit sterili, sicut conuenienter orta fuit
maria Virgo, ut ad incarnationis summum miracu-
lum fieret gradus 3. & ut ostenderetur, ex sterili
matre Virginem, non ex carnis concupiscentia; sed
ex diuina gratia mirabiliter, operante, fuisse ortam
Comprobat Nicephorus: Virgo inquit ex
membris senilibus, & longe à natura seriore alienis,
tanquam quidam diuinitus datum fructus, producta est.

Quid loquar de Iureconsultis? qui
acerrime pro immaculata Virginis con-
ceptione pugnant: apud quos illud æque
doctè ac sapienter sancitum est, nihil vn-
quam vsu capi, quod regium censetur.
Cum autem sanctissima Virgo, non regi-
um quid, sed regina omnium creatura-
rum futura esset: quomodo possibile, ut
in captiuitatem, capitalissimi Dei hostis,
nimirum Diaboli, per originale peccatum
deueniret. Fateor communem esse hanc
legem omnibus, ut quicunque per semi-
nalem rationem ex Adam descendunt,
in iniquitatibus concipiuntur, & nascan-
tur. Attamen Iureconsulti fatentur, re-
ges & eorum soboles, communibus legi-
bus non stringi, paragrapho de Augusto &
Augusta, ubi dicunt, Augustus exemptus
legibus, & Augusta priuilegio. Si igitur
Augusta: quia Imperatoris vxor, priuile-
gio exempta fuit, ab incurrendis legum
pœnis, quomodo Beata Virgo Regis
regum, & domini dominantium ma-
ter, simulq; filia & sponsa, à pœna con-
trahendæ originalis maculæ eximi non de-
buit. Sicut ergò solius Christi prærogati-
ua, nasci & concipi sine peccato origi-
nali, iuxta illud Lucæ 1. Quod nascetur ex te
sanctum vocabitur Filius Dei. Solius inquam
hæc fuit prærogatiua, ex vi vnionis hypo-
staticæ; ita solius B. Virginis prærogati-
ua fuit, ex speciali priuilegio, & fauore
extrinseco Dei, concipi & nasci, sine ma-
culæ originali. Quod arguere tetigit Ar-
noldus Carnotensis lib. de laudibus Vir-
ginis: Vna inquit est marie & Christi caro, vnus
spiritus, vna charitas; vnitas diuisionem non reci-
pit, nec secatur in partes: & licet ex duobus fa-
ctum est vnum; illud tamen vltra scindi non po-
test, atq; adeo Filij gloriam cum matre, non tam com-
munem iudico, quam eandem. Si ergò vna est
caro Mariæ & Christi, & vna gloria vtri-
usque, profecto, quoniam hæc est maxima
gloria Christi, quod peccatum in illo non
fuerit; eiusdem gloriæ Virgo particeps
reddi debuit, cum vnitas diuisionem non
recipiat.

Quod

S. Thomas

Rom. 5.

Priuilegi-
um ab vni-
uersitate
legis exci-
pit.

3. August.

Escher. 15.

Lucæ 1.

Arnoldus
Carnoten.

3. August.

Beata Vir-
go non ex
vi legis,
sed ex vi
priuilegij
immunis à
peccato
originali.

Quod si fortè opponas: ab vniuersa-
libus legibus diuinis, latis contra genus
humanum, non licere quempiam eximi.
ut docet S. Thom. q. 4. de malo ar. 6. Vbi
dicit, errorem esse genitum aliquem ex Adam per
seminalem generationem, immunem facere ab ori-
ginali. Et palam id fatetur Scriptura Sacra.
Rom. 5. In omnes inquit homines mors pertran-
sit, in quo omnes peccauerunt. Vbi Scriptura
Sacra, neminem excipit: proinde nec
Beatam Virginem. Scito, hæc nequa-
quam lædere, aut tangere singulare Beatæ
Virginis priuilegium. Quia quando lex
aliqua vniuersaliter fertur pro omnibus,
in toto rigore veritatis dicitur, quod lex
illa omnes, nullo prætermisso compre-
hendat; etiam si aliquis per priuilegium
excipiatur. non enim hæc duo inter se
pugnant, quod ex vi legis omnes sint com-
prehensi, & quod ex vi priuilegij aliquis
sit exemptus. Imò potius natura priuile-
gij, supponit ex vi legis oppositum debe-
ri: alias priuilegium non esset, si ab vni-
uersalitate legis non exciperet. Et hoc
docuit D. August: Epistola 50. asserens:
quod dispensatio sit vulnus, contra integritatem se-
ueritatis. Non ergò priuilegium tollit vni-
uersalitatem ex vi legis, sed supponit; ex-
cipit autem ex vi priuilegij. Hinc Asuerus
Rex, Esther Reginæ præ timore in terram
corruenti. (sciebat enim regis edictum,
vniuersaliter pro omnibus latum esse,
ut siue vir, siue mulier, non vocatus, in-
terius atrium Regis intrasset, absque vlla
cunctatione statim interficeretur) blandè
respondit: nolui metuere, non morieris; non enim
pro te, sed pro omnibus hæc lex constituta est. Es-
ther 15. Nonne conuenientius videba-
tur dicendum, non pro te sed pro reliquis. Et
tamen non ita respondit Rex; sed pro omni-
bus. Ut intelligamus optimè stare, quod
lex sit pro omnibus vniuersaliter, licet
non sit pro aliquo ex vi priuilegij. Licet
itaque de fide sit, quod ex vi legis ordina-
riæ omnes incurrant peccatum, solo
Christo excepto, ut palam docet S. Au-
gustinus lib. 6. contra Iulianum cap. 24.
& lib. de perfectione iustitiæ cap. 21. Vbi
dicit: Quisquis ait, esse, vel fuisse aliquem, vel
aliquos homines peccat, vno excepto mediatore Dei
& hominum, quibus non fuerit necessaria remissio
peccatorum, contrarius est diuinæ scripture. Ex
hoc tamen, nulla censura resultat in im-
maculatam conceptionem Beatæ Virgi-
nis, quæ non ex vi legis; sed ex speciali
priuilegio à peccato originali præseruata
est, gratiæ diuinæ præueniente naturam.
Sanctus Thomas de Angelis, mouet
questionem, potuerintne Beata Virgo ali-

quomodo offendere Deum? Et respondet
negatiue ex triplici ratione: primo, quia
si peccasset, non satis idonea fuisset ma-
ter incarnati Dei Filij, cuius immensa pu-
ritas & dignitas, omnimodam in Virgine
puritatem requirebat. Secundò, quia
mater Virgo habuit affinitatem cum Chri-
sto: hinc illam sponsus cœlestis vocat
sororem suam, Cantic. 4. Quam pulchræ sunt
mamme soror mea. ergò conueniebat, ut
propter hanc affinitatem careret omni ma-
culâ, cum nulla sit conuentio luci ad Be-
lial, hoc est ad peccatum. Tertiò, quia
in Beata Virgine, persona Verbi incarnati
corporaliter permanebat; in quo autem
præsentia Dei inhabitat, in eo peccatum
locum habere non potest. Fateor dignas
esse rationes; nihilominus ego aliam in-
uenio; videlicet; ideò B. Virginem nullo
modo potuisse Deum offendere: quia
non fuit concepta in peccato originali.
Nam peccatum originale est radix omni-
um peccatorum actualium, tam mortali-
um; quam venialium. Ut docet S. Augu-
stin. lib. 22. de Ciuitate cap. 22. Vbi post
enumeratas multas, easque diuersas pec-
catorum species, ita concludit: Verum
hæc hominum sunt malorum; ab illa tamen erro-
ris & peruersi amoris radice venientia, cum qua omnis
filius Adam nascitur. Vnde idem D. August:
Lib. 5. contra Iulianum, ostendit nullum
hominem extare sine peccato actuali:
quia nullus est absque originali. Propterea
inquit, nullus est hominum, qui peccatum non fe-
cerit grandioris ætatis accessu: quia nullus est ho-
minum præter Christum qui peccatum non habuerit
infantili ætate exortu. Ergò per oppositum
inferre possumus, qui actualiter peccare
non potest, peccatum originale non ha-
bet. Cum ergo Beata Virgo, etiam veni-
aliter Deum offendere non potuerit, omni-
nò fateri debemus, illam in primo suo
conceptu, à peccato originali fuisse im-
munem. Sic de illa pronuntiat S. Thomas
de Villanoua Concione 3. de Natiuitate
Virginis. Non enim decebat inquit, sanctuarium
Dei, domum Sapientie, reliquiarum spiritus sancti,
vnam manne cœlestis, aliquam labem in se habere,
propter quod antequam anima illa sanctissima in-
funderetur, plene fuit illa caro mundata ab omni
face & labe; & anima cum infusa est, nullam ha-
buit ex carne neq; contraxit labem peccati; sicut
scriptum est. Factus est in pace locus eius, id est;
domus diuinæ Sapientie, sine omni macula peccati
formata est.

Et profectò, cum Deus in primo in-
stanti conceptionis, potuerit Beatam Vir-
ginem ab originali macula præseruare,
eum id fecisse temere negari haud potest.

Ecce 2

Cum

B. Virgo
nullo mo-
do potuit
offendere
Deum.

Cantic. 4.

3. August.

S. Thomas
de Villan.

Aug. Cum D. August. lib. 3. de libero arbitrio, cap. 5. hanc vniuersalem regulam ponat: *Quidquid tibi vera ratione melius occurrerit, id se- re debemus, fecisse Deum.* Quod in Christo & Beata Virgine, potissimum locum habet. Ergo cum in sententia omnium medicorum melius sit, praeuere aegritudinem; quam morbum curare: & vera ratione, melius occurrat, Deum à peccato originali suam matrem praeuasse; quam in- fecit ab eodem emundasse, cum id ma- gis dignitati Christi conueniat: fateri debemus, illam originalis macula ex- tem fuisse. Hoc declarare voluit Sapiens Ecclesiasti: 24. primario de Filio Dei; se- cundario vero, de Virgine Deipara lo- quens: *Ex ore Altissimi prodii, primogenita ante omnem creaturam.* In quibus verbis, ostendi- tur maxima similitudo B. Virginis cum Christo, quam similitudinem habet Vir- go ex gratia, quae in eius conceptione na- turam praeuenit. Ut fateretur Angelus Lu- cae 1. *Inuenisti gratiam apud Deum.* Quasi di- ceret; nulla pura creatura, ita proxima Deo, sicut tu; quae non tantum in con- ceptione verbi incarnati inuenisti gratiam, ut immensum Deum tuo utero contineres; sed etiam in primo tuo conceptu, ut sine macula oreretur. Ad quod pulchre alludit coelestis sponsus Cantic. 6. *Pulchra inquit es amica mea: LXX. legunt: pulchra es proxi- ma mea.* ostendens, quod licet praedesti- natio, & reprobatio hominum, facta sit, ex massa perditionis, iuxta D. August. de praedestinatione 88. secus tamen Beata Virginitas, quae non fuit particeps massa perditionis originalis. Quia haec ante omnes creaturas segregata à perditionis massa, in matrem Filio Dei electa, & cum illo simul praedestinata est. Non erat quippe coniuncta, ut in decreto diuinae praedestinationis, mater à filio separaretur. proinde ita post ipsum, ordine excellentiae & dignitatis praedestinata est, ante omnes alias creaturas.

Mirabile quid est Scriptura Sacra Iudic. 14. Descendenti cum parentibus Samsoni, in Thamaata, occurrit catulus leonis saeuus & rugiens; & ecce dicit sa- cra litera: *irruit autem spiritus Domini in Sam- sonem, & dila. erat leonem, quasi haedum, in frustra disperpens, nihil omnino habens in manu.* Quam rem ita grandem, ita valentem, postquam fecisset teste eodem sacro textu, patri & matri noluit indicare. Res stupenda cum pa- rentes essent, cum in eod. m. icinere, & non procul ab eis res g. ita esset, cum ipse victor euaderet, cum descenderet ad postulandam mulierem, quod id parentes

suos celare voluerit. Cum tamen non pa- rum ad tantae fortitudinis, conducere pos- set commendationem. Quare ergo hoc factum suum indicare noluit? Abulensis q. 11. censet, ideo eum tacuisse, quod intenderet aliquod problema proponere de leone; sicut postea fecit. Ceterum, ista ratio, non placet: cum ex euentu desumatur. Alij vero censent, ideo Sam- sonem hoc suum factum reticuisse, ne si parentes tantas eius vires animosq; agno- scerent, eum formidarent, & sic ab eo re- prehendendo, licet opus esset, abstine- rent: Proinde suas vires maluit occultare, ne paternis increpationibus eximeretur. Alij tamen multo probabilius opinantur, eum tam egregium suum factum silentio pressisse: quia hoc spiritu diuino, non su- is viribus effecerat, ut sic postea magis vi- res Samsonis Philistini formidarent. Sic planè immaculata Virginis conceptio, per multos annos latuit homines, ut hinc exci- taretur in multis studium celebrandae eius- dem Virginis. Sic fateretur ipsamet Virgo, in Reuelationibus Sanctae Brigittae Lib. 6. cap. 55. Vbi Deipara sic Brigittam alloqui- tur: *Scito, quod conceptio mea, non omnibus nota fuit, quia voluit Deus, quod fuit ante legem scriptam, praestitit lex naturalis, & electio voluntaria boni & mali, & postea veniret lex scripta, quae cohiberet omnes inordinatos motus: sic placuit Deo, quod ami- ci sui pie dubitarent de conceptione mea, ut quilibet ostenderet zelum suum, donec veritas claresceret in tempore praedestinationis.*

Sicut ergo Christi diuinitatem, non omnes agnouerunt, propterea quod de Spiritu sancto incarnatus est; ita & B. Vir- ginis immaculatam conceptionem multi ignorarunt, & hucusq; ignorant, ut agno- scat mundus Christi & Mariae gloriam ean- dem esse, & indiuisam: ubi enim Christus est, ibi & Maria. Sic quondam praeceperat Deus, ne aperiretur porta templi, quae re- spiciebat ad orientem, nisi in quibusdam solemnitatibus, in quibus Princeps holo- caustum, spontaneum offerret. Ut docet Propheta Dñi. Ezech. 46. *Cum autem fecerit Princeps spontaneum holocaustum, aut pacifi. a volun- taria Domino, aperietur ei porta, quae respicit ad orientem.* Ita planè cum inter alias festiuita- tes, praecipua sit festiuitas immaculatae co- ceptionis, Deus tantum mysterium mundo patefacere non vult, nisi omnes tanquam Principes, spontaneum holocaustum purae & immaculatae conscientia Deo offeramus. Ad te igitur o Augusta Virgo confugimus, ut quae ab omni macula semper exististi libera nobis quoq; puritatem mentis im- petres, Amen.

DIE S. THO.

DIE SANCTI T H O M A E A P O S T O L I. C O N C I O.

Affer manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus sed fidelis.

Contactus sacratissimi corporis Christi fidem Sanctam au- get & confirmat in homine.

Inter cetera diuinæ fidei docu- menta, gloriosa Christi resur- rectio magnam ad credendum peperit difficultatem; adeo, ut ne à sapientissimis gentium Philoso- phis vllatenus agnosci potuerit. Et licet Pythagoras, Plato, & Socrates animarum immortalitatem agnouerint, an autem corruptum semel corpus, iterum reprodu- ci & separatæ vniri possit anima, delira- mentum esse putabant. teste Apostolo Lucae 14. ut potè irrefragabiliter adhæ- rentes illi axiomati, à priuatione ad habitum non datur regressus. cum igitur mors sit priua- tio vitæ, impossibile censebant, defun- ctæ semel hominum cadauera amplius ad vitam reuocari posse, sed dum natura- lem tantum rerum cursum, mordicus per- penderent, grauiter hallucinati sunt, diuinam non insipientes omnipoten- tiam; quæ sicut Deus vniuersa metitur; ita quoque per eandem omnia potest. Ne ergo tantis ignorantiae tenebris hominum inuolutus intellectus diutius teneretur, suam Christus resurrectionem, certis non dico documentis scripturæ; sed etiam ipsis sensibus euidenter patenti ratione, comprobare voluit. Persuasit hoc huma- næ mentis captum, excedens mysterium dubitantibus discipulis sensu auditus, cum solito vocis sono ingressus cubiculum, eos alloqueretur. Pax vobis. Lucae ult. sed cum ancipites adhuc, phantasma esse puta- rent. Conturbati vero & conterriti (inquit Apostolus) putabant se spiritum vidisse. & ecce ad tollendum hunc errorem, sensu visus vtitur, inquit: *Quid turbati estis, & cogi- tationes ascendunt in cor vestrum, videte manus meas & pedes meos, quia ego ipse sum.* Manifestare voluit, & sensu tactus hanc veritatem, di- cens: *Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* & quod magis ad credendum, imbecillum allice- ret intellectum, etiam sensum gustus ad- didit, teste Euangelistâ, ibidem: *Obtulerunt, inquit, ei partem pisci assi, & sanum mel- lus, & cum manducasset coram eis, sumens reliquias dedit eis.* adhibuit denique & odoratum, in comprobationem suæ resurrectionis, nam ut refert Sanctus Vincentius Ferrerius Serm. 7. Cum Christus teste Ioanne insus- flauit & dixit, *accipite Spiritum Sanctum.* Ioan- nis 20. *Proprie inquit, respiratione sua assis- sum illi communicauit odorem.* Hodiernum in- super Apostolum etiam in fixuras clauo- rum digitum immittere permisit, Ioan. 20. *Inser digitum tuum huc, & affer manum tuam, & mitte in latus meum.* Quod in honorem æterni Dei & hodierni commendationem Apostoli explicando, ostendam nos verè fideles reddi non posse, nisi ex contactu corporis Christi.

Et si diuina fides, per quam noster in- tellectus inuisibilia quæq; cognoscit, fun- detur in obscuritate: nam ea quæ nobis in Christi fide credenda proponuntur, non ostenduntur nobis euidenter, sed propter solam testantis Dei autoritatem credere debemus; nihilominus tamen ea quæ sensus nostros effugiunt Deus nobis per motiua credibilitatis voluit insinuare, ut cum nuda obiecti propositio ancipi- tem intellectum ad præstandum assensum allicere nequeat; euidentem tamen moriuo- rum credibilitas, eundem in obsequium propositæ veritatis & fidei captiuat. Nec mirum: quod magnus Apostolus Tho- mas, nudâ Christi voce dicentis, *ego sum* persuaderi sibi eius resurrectionem non est passus, ne citò credens, levis corde fieret: sed motiuum credibilitatis, con- tactum sacratissimi eius corporis petijt, ex quo

Ioan. 20.

Vincentius Ferrerius.

Ioan. 20.

Fides diuina obfusa.

Ecc. 3.

quo Dominum suum & Deum suum, agnosceret. Aliud enim vidit, aliud credidit; vidit enim humanitatem, & credit eius diuinitatem, vt exponunt sancti Patres. ideoque Petrus Chrysologus asserit, eum Corp⁹ Christi tangere voluisse, non quasi resurgentem non agnosceret, sed potius vt e plagis in Christi corpore relictis, tanto fortius in conspectu totius mundi eius resurrectionem confirmaret, ad bonum nostrum & Ecclesie maiorem gloriam. sicut enim redemptor ipse de illo a natiuitate sua cæco testatus est, non hoc illi contigisse ob delictum aliquod proprium, aut parentum eius, sed purè & simpliciter ad maiorem Dei gloriam. sic planè Thomas Apostolus, non propter suam ignorantiam tangere corpus Saluatoris ausus est, sed propter maiorem Dei gloriam, & nostrum exemplum. Maior certè gloria Dei est, dum sepius sacratissimum eius corpus attingimus; quàm si vitij immeriti id negligamus. nec perfecte fideles credendo tantum, sed etiam tangendo efficiuntur. Credidit quippe proditor Iudas magistrum suum esse verum Filium Dei, sed quia se à contactu illius alienabat, suspensus medius crepuit. Non dissimulat in enormissima quotidie prolabentes scelerata impij christiani; & tamen quia vitia potius amplecti, quàm Christum tangere malunt, miserabiliter in æternum pereunt. Notum puto omnibus est, quod redemptor noster sanctissima genitricis sponse, de illa Virginitate & coniugis sue integritate dubitare voluerit. Sed vt quid? vt scilicet postea eiusdem Virginitatis pudoris testis foret luculentissimus. ita planè sanctum Thomam Apostolum, dubitare aliquantum permisit, sed vt postmodum irrefragabile, & certissimum Christi resurrectionis daret testimonium, quo factio nemo amplius ambigeret, quod extollit sanctus Augustinus Serm. 156. de Tempore. *Quàm bona inquit, ignorantia, quæ eruditus ignoras, quæ instruxit incredulos, quàm bona infidelitas, quæ seculo fidei militauit.* Ecce hic vobis licita conceditur ignorantia mundi peccatores, sed vt ignorantes Deum vestris in cordibus esse, ad illum sepius recurratis. dubitare vos boni catholici in Dei gratia perseverare, vt tanto crebrius ad salutarem Christi corporis contactum accedere non tardetis. Tangere hodiernus Apostolus, redemptoris corpus desiderauit, sed amore potius, & pio resuscitatum Saluatorem videndi affectu, stimulatus; quàm dubio aliquo aut dissidentia motus. Quod fatetur,

sanctus Cyrillus mirificis Beatum Thomam cum laudibus. *Quamuis inquit mihi Thomas videri soleat non infidelitate magis, quàm summo amore perturbatus fuisse, quia Dominum suum oculis non videbat.*

Huc mentem quæso, huc animum, oculosque vestros figite Christiani: & recolligite vos, quàm pridem Deo reconciliati estis; quàm pridem mandata eius transgredi capistis: quàm diu sine Deo in fæda peccatorum macula hæretis: & pio sancti Thomæ exemplo impulsus, excitare in vobis Dei amorem. reuocate pium videndi affectum, & desideratum cibi istius celestis restaurare gustum, qui vobis velut hodierno Apostolo sapiat, vt in illa prorumpatis verba. *Dominus meus & Deus meus.* O felix certè magni huius Apostoli incredulitas, quis enim ad tuum Christe Iesus regale conuiuium toties accedere auderet? nisi audaciam nobis tuas pareret Apostolus, cuius etiam manibus vltro tangi voluisti. Merito certè melissus Bernardus homil. 2. super Missas est, incredulitatem & dissidentiam huius Apostoli, omnium Apostolorum fidei longè anteponebat, inquit. *Plus nobis Thomæ dubitatio ad fidem profuit; quàm aliorum Apostolorum citò credentium fides.* Plurimum certè profuit peccatoribus, vt eius exemplo in magnam diuinæ misericordiæ spem erigan- tur. Iohanne enim Christo est, etiam per leuiore defectus ad maiora virtutum incrementa homines ducere. Hinc Matthæi vltimam & fenerationem, lucro inhiantibus sepius inculcat Euangelium: non certè vt hoc defectu velut pallio se protegant, sed vt omnibus temporaneis spreis, Christum cum Matthæo sequi contendat. Commemorat crebrius blasphemis, sancti Petri cum iuramento peierationem; non vt inde solatium capiant, sed vt toties nomen Dei se falso assumere recolentes, sua amarè delicta deplorent. Proponit & in hodierno Euangelio sancti Thomæ incredulitatem, non vt errorum pertinaciâ magis corroboremur, sed vt ad Christum tanto celerius festinemus, vt ille nos suo lumine contingat, & illustret.

Apud Romanos vsitatum erat, vt dum Imperator triumphali curru urbem ingrederetur, vile aliquod mancipium post tergum triumphantis asseret, vt sic dum alij laudes & generosa Imperatoris facinora deprædicabant, illud quoque mancipium, contumelias ipsius & iniurias exprobraret; ne scilicet triumphans gloria illa & plausu populi superbiens intol-

sceret,

sceret, sed vt submissè de se sentiens, humanæ sortis esset memor. simile quid in Ecclesia catholica ceratur, quæ dum solemnem in festiuitate Sanctorum triumphum peragit, ipsorum virtutibus leuissimos etiam defectus miscet, sicut in hodierna Apostoli commemoratione, incredulitatem eius exaggerat; ore Christi loquens: *noli esse incredulus, sed fidelis.* Num certè ideo, ne sancti illi in æterna patria de hisce suis solennitatibus insolescant? minimè sanè: in illo enim statu, ubi omnes visione Dei potiuntur, nulla amplius insolescendi formido esse potest, sed potius ad nostram animationem & consolationem id facit, vt si labi nos interdum contingat in delictum, non propterea animo cadamus, nec de veniâ consequendâ desperemus; sed agnoscamus diuinam semper misericordiam paratam ad indulgendum, & ad recipiendum resipiscentes peccatores. Quod exaggerat Apostolus. 1. Thimot. 1. *Quia Christus IESVS venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. ideo misericordiam consecutus sum, vt in me primum ostenderet Christus IESVS, omnem patientiam, ad informationem eorum qui credituri sunt illi in vitam æternam.* non enim Deus quarentem se deserit, teste Psalmistâ Psal. 76. *Deum exquisiui manibus meis nocte contra eum, & non sum deceptus.* Quasi eundem Sanctus Thomas, & non est suo frustratus desiderio, vt docet sanctus Chrysostomus homil. de Trinitate, tomo 3. *Palpauit inquit, Thomas incredulitate & non est deceptus. Etenim vocem misericordie Christi audiuit, infer digitorum tuum huc.* O ineffabilis Dei misericordia! ipso resurrectionis festo Maria Magdalena aromatis onusta, resurgentem Dominum conspicata, ad pedes eius prouolui festinabat: sed repulsam passa audiuit: *Noli me tangere.* ecce à muliere illa diuino amore & stuante, ne extremitates pedum tangi permisit, hodierno verò discipulo etiam in loca clauorum digitos immitti permisit. Non alia de causâ, vt fidei ipsius testis esset manifestus: testem certè suæ deitatis omnem hominem voluit esse Deus, vt vel ideo eum ad suam creauerit imaginem: huius Animam non voce intensâ, non aculeis verborum, non flagellis, non comminationibus terret, sed amore & affectu plenus, suauissimis illam verbis ad se pellicere conatur. Cantic. 5. clamans: *Aperi mihi soror mea, sponsa, quia caput meum plenum est gratia rore, & cincinni mei guttis nectur. quasi diceret: tibi fidelis anima humanitas mea semper refectissima patet.*

Mirantur hic Doctores, cur Christus hodiernum Apostolum digitos in loca clauorum immittere iussit, cuius rei octo rationes apponunt Authores; primò inquit ideo, vt carnem Christi palians, & veram agnoscens, certissimum haberet indicium, singulos homines pariter in suis corporibus resurrekturos, vt docet Sanctus Hieronymus, homil. 86. in Ioan-nem: capiti enim membra proportionari debent: & quia Christus caput nostrum, nos autem membra eius: quod in corpore Christi factum videmus, hoc ipsum & in nobis sperare debemus.

Secundò, ideo Christus carnem suam digitis Apostoli palpandam exposuit, vt hac ratione immortalem ineffabilis sui beneficii in passione nobis præstiti memoriam, tum in cælo, tum in terra relinqueret, vt & in cælis Beati omnia vulnerum stigmata intuentes, benignissimum suæ salutis auctorem agnoscerent, & in terris passionis eius imagines sepius cernendo, cuncti mortalium munificentissimum gratiæ largitorem faterentur.

Tertiò inquit Sanctus Ambrosius, Cyprianus, & Beda, ideo Christum omnes in corpore suo cicatrices reseruasse, easdemque palpandas exhibuisse Apostolo, vt scilicet Patri æterno toties generi mortalium succensenti, has plagas ostenderet, hisque amoris caracteribus ipsum ad misericordiam flecteret.

Quartò, ideo Christus figuras clauorum reseruauit, vt easdem in die iudicii imprimis Iudæis exhibeat, se eundem esse ostendens, quem illi calumniosè satis & inique morti adiudicauerunt; peccatoribus quoque, vt erubescant, quod eum aliquando offendere ausi fuerint, cuius inappretiabili passione ab æterna inferorum captiuitate erepti sunt.

Quintam rationem Sanctus Ambrosius, in Luca caput vltimum. & Bernardus Sermone 3. de resurrectione. & Beda in Luca cap. 24. hanc allegant, vt per reseruatas hasce sanctas plagas, velut eximie generositatis notas, victoriæ suæ trophæa toti mundo patefaceret.

Sextam rationem idem Beda allegat, spectandas Apostolo & toti mundo cicatrices vulnerum reseruasse; vt tanto magis, visis hisce signis ad Deum amandum excitaremur: si enim tam ardua & amara Deus pro nobis pertulit, quanto magis nos, cum nulla in nobis ad tam illustre beneficium compensandum vis reperiat, procedenti ex totis visceribus amore (qui solus omnia æquat & compensat) Christum prosequi debemus. Septi-

Cur Christi-
nam iussit
digitos
immittere
in loca
clauorum.

S. Ambro.
Cyprianus.
Beda.

Cur Christi-
cicatrix in
suo corpore
reseruauit.

S. Bernardus.

Septimam rationem Sanctus Bernardus Serm. 6. in Cantica allegat, ut scilicet asyla quædam & loca refugij, immo propugnacula quædam fortissima, hæc ostensa nobis forent vulnere Christi indicia, ad has munitiones inuitat nos Christus Cantic. 8. *Veni inquit columba mea & nidificare in foraminibus Petre.* in quæ verba Sanctus Gregorius in 2. Cantic. sic excurrit. *Per foramina Petre, vulnera manuum & pedum Christi libenter intellexerim: cauernam vero materia, vulnus lateris eodem sensu dixerim.*

Denique Sanctus Bernardus Ser. 61. in Cantica, ideò sacras vulnerum cicatrices à Christo seruatas, & æternum seruandas esse asserit, ut in illis veluti speculo pellucido Deum feliciter contemplati, omnia quæ ad beatitudinis integritatem pertinent, cernere possimus. His stigmatibus incensus fuit hodiernus Apostolus ad mortem, pro nomine Iesv fortiter subeundam: etenim vulnus in latere Christi lancea patefactum considerans, ad similem passionem subeundam, similemq; ferendum cruciatum inflammatus erat.

Eamus inquit & nos, & moriamur cum illo. Ioannis 2. Vnde non mirum, quod in his stigmatibus veluti in speculo politissimo, Beatus Thomas Christi diuinitatem oculo mentis intueri voluit, ut ea omnia agnosceret, quæ eum in obsequio Dei facere oporteret. pariter planè Dei videnti desiderio Moyses quondam tenebatur, Exodi 33. perijtque singulariter hanc sibi ab illo gratiam fieri, dicens: *si inueni gratiam in oculis tuis, ostende mihi faciem tuam, ut te conspiciere obiter in hac vita queam, donec æternum in altera te videre detur.*

Cui respondit Deus, in petra huius foramine stes, & pertranscuntem me videbis. dum ergo Moyses in foramine expectat, ecce repente pertransijt Deus, ubi viso quodam splendidissimo fulgore, obstupescens Moyses exclamauit: *Domine, tor Dominus Deus.* Ecce & hodierno Apostolo eadem à Christo gratia præstata est, cum enim summo videndi redemptoris teneretur desiderio, ecce accersit eum benigne Christus: *Accede Thoma, & inser digitum tuum huc, & ecce ut primum in sanctissimi foramine lateris fixit digitum, insolito fulgore perfusus exclamauit: Dominus meus, & Deus meus.* Vocat & nos ho-

diæ Saluator noster, ut & manus nostras in fixuras clauorum imponamus, & digitos in lateris foramen inferamus. Quid hæc manuum impositio nobis figurat? operationem certe non sine Christi adiutorio fieri debitam. quid per digitorum illationem? nisi discretio operis; ut sciamus non satis esse nos bene operari, sed & discretionem adhiberi oportere, ut ex amore in Deum operemur: ut scilicet omnia opera nostra, & pœnitentiam & austeritatem & flagra, & sensuum atq; affectuum mortificationem, & discretè & ex rationis præscripto peragamus. Immitti manum in eius vulnera, & digitum in latus nihil est aliud; quam ad similitudinem Christi nostras conformare actiones: tunc enim manibus, & digitis Christum contingimus, cum per nostram operationem amore & charitate ei coniungimur.

Recludite igitur iam oculos, admouete manus, sistite cogitationem, & animo reuoluite, quomodo Deum cognoscere debeatis; & quia creatura separari à Deo periculosum est, vestros eidem vnire animos sagite, ex contactu Christi diuinitatem eius cognouit Apostolus hodiernus, ex contactu vulnerum humilis atque fidelis factus est. Contingite & vos in sacratissima Eucharistia corpus Christi, & latentem ibi credite diuinitatem, inuisibilem omnipotentis adorare maiestatem, & quod petijt olim sponsa Canticorum 8. *Pone me inquit ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, te ipsum piissime Deus pone, oramus, hodie ut signaculum in eordibus nostris, ut non alius sit cogitationum nostrarum scopus sermonumq; materia, quam tua gloria, nihil aliud animus spirer, quam tuos dolores, nihil lingua loquatur aliud, quam mortem tuam: nihil aliud manus, quam vulnera tua contrectent, ut hæc sæpius meditando, te quem iam obiter in terris cognouimus, æternum in cœlesti beatitudine cum omni gaudio, & iucunditate cognoscere valeamus, & sine contrahendo corporeo, elenato lumine gloria feliciter intueri.*

Recludite igitur iam oculos, admouete manus, sistite cogitationem, & animo reuoluite, quomodo Deum cognoscere debeatis; & quia creatura separari à Deo periculosum est, vestros eidem vnire animos sagite, ex contactu Christi diuinitatem eius cognouit Apostolus hodiernus, ex contactu vulnerum humilis atque fidelis factus est. Contingite & vos in sacratissima Eucharistia corpus Christi, & latentem ibi credite diuinitatem, inuisibilem omnipotentis adorare maiestatem, & quod petijt olim sponsa Canticorum 8. *Pone me inquit ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, te ipsum piissime Deus pone, oramus, hodie ut signaculum in eordibus nostris, ut non alius sit cogitationum nostrarum scopus sermonumq; materia, quam tua gloria, nihil aliud animus spirer, quam tuos dolores, nihil lingua loquatur aliud, quam mortem tuam: nihil aliud manus, quam vulnera tua contrectent, ut hæc sæpius meditando, te quem iam obiter in terris cognouimus, æternum in cœlesti beatitudine cum omni gaudio, & iucunditate cognoscere valeamus, & sine contrahendo corporeo, elenato lumine gloria feliciter intueri.*

Recludite igitur iam oculos, admouete manus, sistite cogitationem, & animo reuoluite, quomodo Deum cognoscere debeatis; & quia creatura separari à Deo periculosum est, vestros eidem vnire animos sagite, ex contactu Christi diuinitatem eius cognouit Apostolus hodiernus, ex contactu vulnerum humilis atque fidelis factus est. Contingite & vos in sacratissima Eucharistia corpus Christi, & latentem ibi credite diuinitatem, inuisibilem omnipotentis adorare maiestatem, & quod petijt olim sponsa Canticorum 8. *Pone me inquit ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, te ipsum piissime Deus pone, oramus, hodie ut signaculum in eordibus nostris, ut non alius sit cogitationum nostrarum scopus sermonumq; materia, quam tua gloria, nihil aliud animus spirer, quam tuos dolores, nihil lingua loquatur aliud, quam mortem tuam: nihil aliud manus, quam vulnera tua contrectent, ut hæc sæpius meditando, te quem iam obiter in terris cognouimus, æternum in cœlesti beatitudine cum omni gaudio, & iucunditate cognoscere valeamus, & sine contrahendo corporeo, elenato lumine gloria feliciter intueri.*

Recludite igitur iam oculos, admouete manus, sistite cogitationem, & animo reuoluite, quomodo Deum cognoscere debeatis; & quia creatura separari à Deo periculosum est, vestros eidem vnire animos sagite, ex contactu Christi diuinitatem eius cognouit Apostolus hodiernus, ex contactu vulnerum humilis atque fidelis factus est. Contingite & vos in sacratissima Eucharistia corpus Christi, & latentem ibi credite diuinitatem, inuisibilem omnipotentis adorare maiestatem, & quod petijt olim sponsa Canticorum 8. *Pone me inquit ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, te ipsum piissime Deus pone, oramus, hodie ut signaculum in eordibus nostris, ut non alius sit cogitationum nostrarum scopus sermonumq; materia, quam tua gloria, nihil aliud animus spirer, quam tuos dolores, nihil lingua loquatur aliud, quam mortem tuam: nihil aliud manus, quam vulnera tua contrectent, ut hæc sæpius meditando, te quem iam obiter in terris cognouimus, æternum in cœlesti beatitudine cum omni gaudio, & iucunditate cognoscere valeamus, & sine contrahendo corporeo, elenato lumine gloria feliciter intueri.*

Recludite igitur iam oculos, admouete manus, sistite cogitationem, & animo reuoluite, quomodo Deum cognoscere debeatis; & quia creatura separari à Deo periculosum est, vestros eidem vnire animos sagite, ex contactu Christi diuinitatem eius cognouit Apostolus hodiernus, ex contactu vulnerum humilis atque fidelis factus est. Contingite & vos in sacratissima Eucharistia corpus Christi, & latentem ibi credite diuinitatem, inuisibilem omnipotentis adorare maiestatem, & quod petijt olim sponsa Canticorum 8. *Pone me inquit ut signaculum super cor tuum, ut signaculum super brachium tuum, te ipsum piissime Deus pone, oramus, hodie ut signaculum in eordibus nostris, ut non alius sit cogitationum nostrarum scopus sermonumq; materia, quam tua gloria, nihil aliud animus spirer, quam tuos dolores, nihil lingua loquatur aliud, quam mortem tuam: nihil aliud manus, quam vulnera tua contrectent, ut hæc sæpius meditando, te quem iam obiter in terris cognouimus, æternum in cœlesti beatitudine cum omni gaudio, & iucunditate cognoscere valeamus, & sine contrahendo corporeo, elenato lumine gloria feliciter intueri.*

DIE

DIE B. IOANNIS CANTII,

DOCTORIS CELEBERRIMI
IN ACADEMIA CRACOVIENSI.

CONCIO.

Vos estis lux mundi. *Matth. 5.*

Beatus Cantius est Sol quinq; radijs Ecclesiam illustrans, charitate, puritate vite, Sapientiâ, humilitate, & miraculis.

Sub tempus belli Suetici. 1656.

Regnum felicitatem, Regum gloriam, & vrbium splendorem, non nisi vera Religio & sapientia comparare possunt. Hæc olim Deus in locupletissimo illo thesauro sanctitatis, nimirum Arca veteris testamenti mihi figurasse videtur. Tria in illa tantum in ditissimo thesauro seruabantur. Imprimis virga, non Mercurij, non Quirini; sed illius qui longè clarissimus fuit Sapientie pater, ac pietatis Antistes, Aaronis. Deinde esca, non Saliarum, non Sybariticarum in mensas; sed in hominum delicias, instar tenuissimi roris, laurè copiosèque è cælo ministrata, puta manna hebraum. Tandem lex, non Lycurgi, non Solonis firmata iudicio, ceratissque in tabulis. ut mos erat, pressa leniter ad exitum temporis prædicationem; sed ipsius Numinis lata consilio in æneis & marmoreis tabulis altius incisa, ad memoriam omnium sempiternam. Vbi per virgam illam amygdalinam, imperium Deus representabat; ut enim amygdalus præcoctis naturæ arbor, nouos germinum oculos brumali tempore expandit, quorum nonnulli maturè iam fastigiati immodicis imbribus atteruntur; multi iam feliciter expliciti ventis pertinaciter flantib; verberantur; plurimi tunc primum læscientes frigoris inclementiâ aduruntur; rari admodum ab his iniurijs immunes, ab his calamitatibus illæsi, &que ad maturitatem conseruantur. Sic planè imperium cum primum verticem attollit, & rerum gestarum gloriam efflorescit, statim inuidiâ laborat, odijs carpitur, curis conficitur, insidijs frangitur, metu extabescit, intestinis factionibus dissipatur. Iam ve-

ro ipsa virga ab arbore auulsa, modò arida, nuda pomis, succi expers, viriditate spoliata; modò euentu prorsus admirabili, exuberans in gemmas, erumpens in flores, diffusa in ramos, pulcherrimos in fetus intumescens, quid aliud ostendit; quam regnum alterna vicissitudine agitur; nunc primum ad ruinam; nunc erectum in spem æternitatis; iam cladibus percussum; iam commodis refarcitum; modò vi Martis pænè labefactum, iterum ab ipsis lethi faucibus, prosperam in fortunam restitutum. Manna Angelorum manibus confectum, sapientiam symbolizat; lex pietatem in Deum & debitum cultum. Arcam igitur suo populo concesserat Deus, cuius præsidio regnum Israëliticum firmum staret, quousque à veri Dei timore & veneratione non recessisset, iuxta illud Iosue 18. *Congregatiq; sunt filij Israël in Silo, ibiq; fixerunt tabernaculum testimonij, & fuit eis terra subiecta.* Ut palam faceret, regna christiana tamdiu inconcussa stare, quamdiu vera Religio & sapientia in illis non nutat. Accipite huius veritatis documentum ab ipso diuinissimo spiritu de Prophetarum Rege sic loquente: 2. Reg. 23. *Dauid sedens in Cathedra Sapientissimus princeps inter res.* Et cur Diuinissimus spiritus non extollit militare robur in Dauide, qui formidandum toti Hierosolymæ Gyantem prostravit, totque alios hostes debellauit? cur non effert humilitatem eius aut patientiam, sed solam duntaxat sapientiam? Causa est: quia victorum gladijs facile rubigo consumit, sola sapientia æternum perennat, & regna conseruat: & ideò Diuinus Spiritus in Dauide, nihil præter sapientiam vera laude dignum inuenit.

FFF

Hinc

Hinc Salomon cum à Domino optionem acciperet postulandi quidquid vellent. 3. Reg. 3. *Postula quid vis, ut dem tibi, solam sapientiam petijt. Dabis ergo seruo tuo cor doctile.* Et quare non postulauit opes, honores, potentiam? Quia optime sciuit momentanea hæc esse: fluunt enim diuitiæ, obsolescit purpura, sceptrum perit, & militaris gloria consenescit: sola sapientia, quæ in veri Dei notitiam ducit hominem, regna optime custodit & conseruat. Et multo præstantius est munus docendi, quam imperandi, ut fatetur Propheta. Psal. 50. *Dabo, ait, iniquos vias tuas: eo quod doctorale munus sit Angelicum.* Daniel. 9. *Ecce vir Gabriel citò volans, tetigit me & docuit me.* Immo diuinum: nam æternus Pater non solum docuit filium. iuxta illud Ioan. 8. *Sicut docuit me Pater, hæc loquor.* Sed etiam hominum Magister esse voluit. Isai. 50. *Domini erigit mihi aurem, ut audiam quasi Magistrum.* Spiritum etiam Paracletum, totius mundi Doctorem fore Christus Dominus asseruit. Ioan. 14. *Ille vos docebit omnia.* Demum Christus Dominus, quid frequentius, quam docendi munus exercebat? Ioan. 18. *Ego, inquit, semper docui in synagoga.* Ioan. 18. Et quid causæ mæsta Patria, quod ad tam miserabiles ruinas & desolationes proiecta sis, nisi quia Doctorum Ecclesiæ salubria monita contempseras, immemor illius Isai. 50. *Non facies ultra aulare à te doctorem tuum, & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.* Aberat à te pudor, aderat impudentia; regnabat iniustitia, innocentia exulabat; grassabantur vitia, virtutes peregrinabantur; & ideo contrita es in tuis iniquitatibus. Sed læta iam accurre ad sepulchrum Cantij, Patroni & Doctoris tui, hic te ad pristina religionis zelum & sapientiam reducet, hic te ex diuturni maioris tenebris, in optatæ pacis lucem restituet, si libens, & imitari parata auscultaueris, quomodo Patronus & Doctor tuus Cantius, seu vera lux aut potius Sol sanctitatis, in Ecclesia Dei illuxerit.

Viros sapientes, Doctores eruditos, Soles appellat Scriptura Sacra: nam verba illa sacri Euangelij: *Vos estis lux mundi.* Diuus Anselmus hic transfert: *Vos estis sol mundi, per quem omnes illuminantur à tenebris.* Quid causæ & num forsan, quia sicut inter cunctas creaturas corporeas, nulla est ita Deo similis, quemadmodum Sol? quid est enim omnis corporea pulchritudo, Solis pulchritudini comparata: Ita, per eruditionem & profundam sapientiam Deo maxime assimilamur, iuxta illud scripturæ: *Tunc similes ei erimus, cum videbi-*

mus eum sicut est, id est cognoscemus. Sic videtur sentire Sanctus Dionysius de diuinis nominibus cap. 5. inquit: *Qui præ nimia pulchritudine videri se sol non permittit, Deo sit similitudo, qui lucem habitat inaccessam. Pulchritudo enim omnia pulchrificat, eius virtus omnia viuificat, ex alto omnia corpora disponit, omnia illustrat, omnia conseruat. Sole recedente omnia siccantur, sole ascendente omnia nascuntur. Hoc est, (addit Sanctus Thomas) Sol corporibus, quod Deus est omnibus.* In sole enim Deus hominibus, se depingit, in eo se figurauit, ut esset in eo quodammodo visibilis, inuisibilis Deus. Perpendite quæso, inuisibilis Deus in notitiam hominum deuenit? Nonne, per sapientiam DD. per salutarem eruditionem virorum sapientum: ad prædicationem quippe Pauli Athenienses ignotum Deum cognouere. Quia ergo Deus lucis nomine intituitur: nam de Patre, æterno primæ Ioannis 1. dicitur. *Deus lux est, & tenebræ in eo non sunt ullæ.* De filio patriter Hebr. 1. *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantiæ eius.* Tandem de Spiritu Sancto Lucæ 12. *Ignem veni mittere in terram.* Idcirco nomine etiam lucis aut Solis, honorare voluit DD. ut potè sibi similes per munus docendi factos.

Nam certè ea de causa DD. suos Deus Soles vocat, quod quemadmodum Sol ad viuificationem omnium sublanarium, exoritur: ita DD. ad eruditionem multorum enituntur. Hæc mihi genuina ratio arridet, comprobante sacro textu Daniel. 12. *Qui inquit, ad iustitiam erudunt multos, fulgebunt quasi soles in perpetuas æternitates.* Nonne B. Cantij tota doctrina eò conuersa erat, ut quàm plurimorum utilitati prodesset, qui cum iam ad supremum sapientiæ gradum peruenisset, laureâ doctorali insignitus, ne inutiliter mens eius acueretur, omnibus docendis ita suam operam vltro offerebat, ut sapientibus & insipientibus debitor esse videretur. Et licet ad supremum mysteriorum verticem eleuatus esset; descendebat tamen ad cunctorum informationem, ne duntaxat sapientibus proceribus salutaris eius doctrina existeret. Christus Dominus de suâ doctrinâ loquens, Ioan. 7. ait: *Doctrina mea non est mea, sed eius, qui misit me.* Cur quæso, Patris, doctrinam suam esse affirmat? Causam subiungit ibidem: *Quia inquit, Pater meus agricola est.* Quasi diceret: Mea doctrinâ non tam videtur esse verbi, quod erat apud Deum, eleuatissimo in vertice diuinitatis constitutum; quàm Agricolæ. Et quid cum doctrinæ cælestis prolatores agricolæ? Hoc: quia agricolæ exit seminare semen suum. Non manet in occulto,

in occulto, non persistit in vertice pater, sed exit, & propria agricolæ semina spargit. Ita exponit Theophylactus: *Sape, inquit, egreditur agricola ut seminet semen suum.* Quasi diceret: ille Doctor minimè meretur commendationem, qui apud aditæ sapientiæ recluditur, sed qui sape exit etiam ad inertes erudiendos, qualiter fecit Christus turbas docendo. Talis fuit B. Cantius, qui non solum ascendebat, contemplando diuina, sed etiam descendebat sæpius: ut indulgeret proximis. Ingrediebatur frequenter ad cælestis sapientiæ altitudinem penetrandam, sed mox etiam egrediebatur ad informandam discipulorum ignorantiam, & idcirco: *Quasi sol resurgens, sic ille resurgit in templo Dei.* Quinque radijs, velut diademate ornatum, quidam Gentilium Solem adorare, totidem à magno luminari accepta beneficia recolentes. nimirum; lucis, mellorum, diuisionis temporum, & animantium vitæ. Quis non videt Beatum Cantium velut Solem splendidissimum, totidem modis resurgisse in domo Dei. Primus enim Solis istius radius fuit ardentissima Dei & proximi charitas. Immensus ille casus & terræ conditor, in hoc potissimum suam erga filios hominum probauit charitatem, quod sese captiuum ad redemptionem hominum dederit. Humanitas quippe assumpta captiuitatis nomine designatur, iuxta illud Dauidicum: *Captiuam duxisti captiuitatem.* Non coactâ Patri obedientiâ, sed sua spontaneâ voluntate, occinentibus Angelis: *Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Matt. 1. Quasi aperit orbis me captiuitati addici renitentem, bonæ voluntatis pacem seu libertatem captiuis offero. Vnde eleganter Paschasius in hunc locum: *Charitas, inquit, bonæ voluntatis præconio commendatur Angelico.* Beatus pariter Cantius ita seipsum pro amore Dei exinanire voluit, ut licet spontè plene tamen seipsum in obsequium Dei captiuaret, semel Hierosolymam quater, verò Romam ad limina Apostolorum peregrinando. o diuinæ charitatis incendi-um admirandum. Non eum ab illa pijs-ima locorum sanctorum visitatione, difficultates maximæ obiectæ retardarunt, non grauissima tempestates deterruerunt, non vastissimæ solitudines refrenarunt, non latronum atque pyrratarum impetus immaniissimi represserunt. Quia animus ipsius ita sæpenuerò in Deum excitabatur, ut corporeâ sentiendi facultate nullâ prorsus vteretur. Adultâ hieme mon-tes brumali niuium canitie obrigebant; Cantius tamen ita diuino ardore, in suscepris illis suis peregrinationibus æstua-bar, ut nudis interdum plantis sine vlllo frigoris sensu, se in algentes niues, temerario lapsu præcipitaret. Æstiu calores vias arenâ obrutas ita excoquebant, ut si quis summam plantam leuiter admoueret, statim illam retraheret expilaram: Cantius tamen sui immemor, peregrinando nudos pedes altè in humum deprimebat, nec sentiebat ex calida arena semiustulatos reuocari. Vastæ solitudines sentibus ac vepribus horrebant, defossi stimulis ac muricibus cingebantur; Cantius tamen illac iter ingressus, præcucos se induebat in aculeos. Lacerabantur venæ, cruentabantur pedes: Cantius tamen à se totus abductus, transfususque in Deum, miseram in se fieri carnificinam non videbat.

Necdum satis: effunditur adhuc totus Cantius in amorem proximorum, & qui se sibi adeo præbuit immitem, mirum in modum se alijs clementem præstitit. Quocunque enim se vertebat Cantius, de agrotorum valetudine, de miserorum egestate subleuanda, omnem lapidem mouebat. Nunquam patiebatur vllius morbo suam operam, vllius paupertati suam industriam, vllius criminibus suum præstidium defuisse. Stipendia de sua professione emerita in pauperum necessitates conuertit, hos calceando, illos vestiendos. Egreditur summo mane Cantius, videt in platea nudis pedibus incedentem mendicum, mox commiseratione motus; sibi calceamenta detrahit, & frigescenti mendico offert, ipse demissa ad terram veste, ne quispiam aduerteret, discalceatus in Collegium reuertitur. Incidit paulo post in pauperem iacentem nudum, totis artibus contremiscentem, & eiulante præ frigore. Quid Cantius? pallio se proprio exuit, nudum cooperit, ipse vnâ veste contectus domum redeundo. Quid plura? Eger Cantius aliorum morbos ita miserabatur, ut semper dolenti assisteret, fastidienti incumberet, morienti assideret, horum vulnera parcentibus digitis pressando, & circumductis fascijs molliter redimendo: illorum fluentes artus plumeis culcitris fulciendo, & mollissimis desuper stragulis fouendo. Verbo dicam: ne à Sole iustitiæ degeneraret Cantius, pietatis Christianæ verus Sol, omnibus omnia fieri voluit.

Alter Solis Cantiani radius fuit castitas & omnimoda vitæ innocentia. Sol

Hieme nudis pedibus incedens, frigus non sentiebat.

B. Cantij amor erga proximos. Sua stipendia in pauperes conuertit.

Calceamenta in platea pauperi donat & nudos in Collegium reuertitur.

Pallio se exuit, & nudum, & agrotorum operit.

quotidie oritur, nunquam torpet otio, semper illustribus actionibus curam impendit, ut eo ex capite symbolum gerat puritatis. Ab otio pariter Cantius, illicitamento impuritatis procul fulgebat, nec unquam ab impudicitia tot mancipiorum domina vinci potuit, strenue cum omnibus vitijs dimicando. Quis enim, inquam atrocius in hostes bellum; quam Cantius in seipsum comparauit? Imprimis suum ipse animum corporis inclusum vallo, ad extremum spiritum acerbissima pressit obsidione; omnes aditus obstruxit, omni comitatu interdixit, omne voluptatum presidium amouit. Iam vero illas sensuum portas, quae ad mentis arcem ferunt, ita clausit, ut ahenis plusquam repagulis munita viderentur. Oculos, cum externa sola nouitatum feracissima peragraret, non in vana spectacula referebat; si quando exoticae deliciae se dabant in conspectum, vel statim, auertebat, vel ad nimiam seueritatem conformabat. Gustandi sensum maxime voluptuarium ita domuit, ita subegit, ita composuit, ut nesciret quid distaret portio dulcis ab amara. Quid in ipso tactu? qui cum toto corpore fusus sit, plurimarum rerum abstractu laeditur ac vulneratur. His virtutum exercitamentis Cantius ad tantam innocentiam peruenit, ut non solum immunis a piaculi macula actuali esset, verum nec peccare quodammodo sciret. En verum status innocentiae documentum, sic hominem amississe peccandi actionem ex parentum malitia agnatam, ut scire videatur, quonam modo piacula quaeque sint executioni mandanda. Verum merito de Beato Cantio illud hic dici possit, quod Diuus Paulinus Epistolâ 34. de Beato Victore scribit. *Ingenita, inquit, simplicitate tam purus animi fuisse perhibetur, ut peccare nesciret; iam in senectute puer, & malitia paruulus, non solum gratis, sed & mentis infanciam gerit.* Si ergo homines innocentes & iusti, Solis nomine vocitantur in sacris litteris Ecclesiastici 21. *Homo sensatus permanet ut sol.* Quis Diuum Cantium ob summam vitae innocentiam, fulgentissimum in Ecclesia Christi Solem non agnosceret.

Tertius Solis Cantiani radius est, profunda sapientia cum sanctitate coniuncta. Exantlatus ille Theologicis laboribus, plenus iam virtutum, ne in tanta quoque plenitudine scientiae infecundus decederet, conscripsit librum concionum, & quatuor tomos in Euangelium Sancti Matthaei, tres anno 71. suae aetatis finiuit, quartum in ultimo vitae cursu, & senectâ.

Si ergo sapientia lux est, ecquis Beatum Cantium lucem, immo Solem ipsum in utraque Cathedrâ, videlicet, Academicâ & Ecclesiasticâ extitisse non fatebitur. A Sole omnia astra lucem mutantur, à Beato Cantio omnes qui post ipsum sequuntur Doctores, sapientiae lumen arripiunt. Fatur Moyses de fluuio paradisi Genes. 2. *Fons ascendebat de terra, irrigans universam superficiem terrae.* At, quonam modo ex fonte unico, poterat uniuersa superficies terrae irrigari? Afferit Rupertus l. 2. in Genes. cap. 4. fontem hunc, fluuium esse paradisi, de quo flumina quatuor profluxerunt, comprobante id sacra pagina Genes. 2. *Et fluuius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum paradisum, qui inde diuiditur in quatuor capita.* Quasi apertius diceret: ne mireris, quod paruus ille fons irriget uniuersam terram, quia cuncti flumini ab illo, quasi magni corporis mamma dulcorantur. Omnes (inquit Rupertus) aquae potabiles, atque salubres, ubique fluunt, vel undecumque appareant, de fonte paradisi per occultos meatus originem trahunt, & ex eius dulcedine hoc habent, ut potabiles sine salubres sint. Fons cuiusmodi est Beatus Cantius, de quo salis saporem Academia, Ecclesia, uniuersa Polonia receperunt. Ex hoc fonte profuit Phison seu Ganges: iste enim Auctore Hieronymo circum omnem terram Euphratim, ubi nascitur aurum, & aurum terrae illius optimum est. An non pariter Beatus Cantius optimi auri, scilicet, fidei acerrimus propugnator, uniuersam Ecclesiam irrigauit? Ex illo fonte paradisi Geon sine Nilus promanat, qui circum omnem terram Aegypti. Ex fonte Cantiano fluunt quotidie viri eruditissimi, suis voluminibus Haereticos Aethyopes, aut dealbantes, aut obruentes. De fonte paradisi egreditur Tygris. Qui vadit contra Assyrios: de fonte Cantiano prodeunt quotidie prauitatis Haereticæ fortissimi debellatores. De fonte paradisi Euphrates sine termino orbem terrarum irrigaturus procedit: de fonte Cantiano prodeunt quotidie innumeri, sapientiam & sanctitatem sine termino parituri.

Quod si scisciteris, quomodo Beatus Cantius ad tantam sapientiae perfectionem deuenit? duas ob causas id factum autumo. Imprimis quia sacros Doctores summè veneratus est, & ideo ad tantam eruditionem peruenit, ut intellectum omnium sortitus esse videatur. Fuit enim in illo ingenium in scholasticis Augustino par: fuit in exponendis Sacris Scripturis, intellectus Hieronymo similis: fuit in concionibus zelose perorandis eloquentia Chry-

stosthomo aequalis: suauitas seu dulcedo Ambrosio cognata. Praeterea, quia comite sanctitate munus docendi, & discendi peragebat. Ita quippe sapientia & sanctitas colligari debent, ut quemadmodum unico exprimuntur in typo, vno etiam in subiecto, quasi identificata repellantur. Quid enim proficit sapientia, quam virtutum fulgor non illustrat? Ad nihilum valet ultra, nisi ut miratur fortis, & conculetur ab hominibus, ex oraculo Evangelico. Quia ergo in Beato Cantio Sapientia & sanctitas tam stricto fraternitatis seu potius identitatis vinculo colligatae fuerunt, ut asserere non dubitem, doctrinam sanctitatem fuisse, sanctitatem extitisse doctrinam. Nam sanctitatis exercitamentis sapientiam edocebat, & sapientiae exercitijs sanctitatem edicebat, ideo Deus tantum illum sapientiâ decorauit, ut imple- ret illud Sapien. 10. *Iustum deduxit Dominus per vias rectas, & dedit illi scientiam.*

Quartus radius Solis Cantiani est exemplum humilitatis. Saluator noster ad omnimodam perfectionem homines trahere volens, humilitatem eis sectandam in seipso proposuit: *Pulus, inquit, & non homo, opprobrium & abiectio plebi.* Quid causa o immensa Maiestas, quod adeo humili- eris? Angeli non audent in te prospicere, & tamen vilissimo homine, (qui est exigua glebae portio) te abiectiorem pronuntias. Causa est Catholici: quia humilitas primus ad sanctitatem gradus, immo principium sanctitatis, & ideo ab hac incipere debet, quisquis in virum perfectum euadere vult. Hinc volens olim Deus Synagogam ad sanctitatem reuocare, humilitatem ei obiecit: *Scito, inquit, iniquitatem tuam.* Hier. 3. Causam istius rei assert Theodoretus Quia inquit, sanctitatis principium est, infirmitatem sentire. Hanc igitur virtutem pra omnibus coluit B. Cantius; non illum summa ingenij sagacitas extulit in superbiam: non, suprema Doctoratus dignitas erexit in fastum: non denique Prophetiae donum, in vanæ laudis ostentationem mouit. Sed inter omnes haberi voluit minimus, exemplum optimè merendi de Deo omnibus sapientiae candidatis relinquens. Dux Ge-

deon suis militibus indixerat: *Quod me facere videritis, hoc facite.* Iudic. 7. At cur non verbis praescripsit actiones? Respondet Nazianzenus. *Quia opus sermone fortius est, & validior operis quam vox.* Sic paulus Hebr. 12. exclamat: *Aspicientes in Auctorem fidei & consummationem IESVM.* Cur non dixit: Audientes Magistrum: sed aspicientes, Respon-

det Bernardus sermo: 59. in Cantic. *Quia ad persuadendum plus efficax est operum sermo, quam oris.* Hoc animaduertens B. Cantius, seipsum bonorum operum exemplum obtulit, illud Apostoli adimplens, Timot. 2. *In omnibus te ipsum praebere exemplum bonorum operum.* Vbi S. Anselmus: *Qui te, inquit, viderint, legant in operibus tuis volui in libro, quid agere debeant.* An non legebant Professores Augusta Academiae Cracouienfis in Cantio operante, rectè ut docendi alios; ita ducendi vitam propriam documenta, tanquam veri filij ad normam sui Patris, & Patriarchae seipsos conformando.

Indagate obsecro curiosè causam, cur in amplissimo regno Poloniae, una duntaxat uniuersitas, arx virtutum omnium & sapientiae sedes, à pijsimis & sapientissimis Regibus fundata persistat, licet non semel à multis iam certatum sit de iure docendi Cracouiae. Aliam mihi credite, non inuenietis, nisi quod Academia Cracouienfis in altissima Cantij humilitate fundetur, quae unitatem & concordiam, inter celeberrimam istius Academiae Doctores ac Professores semper conciliat. Colligo id ex lumine Ecclesiae D. Augustino, qui lib. de Ciuit. cap. 41. & 51. radicem omnium malorum docet esse superbiam, quae est mater discordiarum & dissensionum. Quod euidenter deducit tali discursu. Inter Philosophos inquit, inuenies varias, differentes, mutatas & multiplicatas cathedras, quia quisque docebat suam particularem opinionem, diuersam, immo aduersam alteri. Erexit Socrates cathedram, quae Stoicorum inscribitur, in qua suam vendidit Philosophiam. Venit Plato, seque acriter Socrati opposuit, suam erigens cathedram, quam Academiam, seu Platoniam indigitabant. Prodiit in arenam contra illum Aristoteles, eiusdem discipulus, & ex diametro illi repugnans, aliam fundauit cathedram, quam vocitant Peripateticam seu Aristotelicam. En videris ideo multas extitisse cathedras Philosophorum, quia erant sententijs dissidentes, & directè oppositae. Dicit itaque Sanctus Augustinus hoc dissidium natum fuisse ex superbia, quâ inflati turgebant mundi sapientes; quia quisque proprio studebat honori, & ingenij sui perspicacitatem ostentare satagebat, & ideo etiam curabat videri, & aslari primus author talis doctrinae. Licet ergo contra te o Augusta Academia sapientius insurgant, multorum impetus, certantes tecum de loco docendi: minimè tamen tibi nocere possunt; quia fundantur in sola arrogantia,

gantia. In Academia verò ut potè in Rep. Dei, Auctor est vnitas opinionum, vna doctrina, quod in schola catholica summo perè exoptabat D. Paulus 1. Corint. 1. inquit: *Obsecro vos fratres, ut idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sed sitis perfecti in eodem sensu, & eadem sententiâ.* ponderat accuratè D. Thomas illud verbum. *Schismata*: diciturque: *sunt autem propriè schismata, quando vel propter diuersam fides confessionem, vel propter diuersas sententiâs, homines vni Collegij separantur in partes.* Quasi diceret: *vbicumque videritis, quod inter plures eiusdem domus, Ciuitatis, Collegij, reperiatur diuersitas opinionum aut scientiarum: ut quisque eorum, ut liber, opinetur, & doceat proprio nomine, & gestiat esse author nouitatis aut peregrinarum opinionum, existimate illos esse schismaticos, perturbatores pacis, de fide suspectos, & pronunciate illos tanquam veritatis hostes ac inimicos.* Si ergo superbia est principium & scaturigo diuersitatis doctrinarum, consequenter humilitas erit principium vnitatis & conseruationis.

An certè dubitatis Deum aliam ob causam gloriosissimū Patriarcham Beatum Cantium extulisse, eiusque sanctitatem in ecclesia sancta omnibus populis venerandam proposuisse, nisi ut perpetuis temporibus Academia inuoluta persisteret, & conseruetur. Verbo dicam: glorificauit Deus Beatum Cantium, ad supprimenda odia Aduersariorum. Quod inde conicio, Creauerat Deus lucem adeo formosam & pulchram, ut eam approbaret & toti mundo commendaret: *Vidit Deus lucem quod esset bona.* Nihilominus Sanctus Augustinus dicit, lucem ab aliquibus sinistrè opinantibus, ut malam & deformem traduci. *Sunt aut, qui dicunt, quod mala est lux.* Mouetque ulterius discursum: *quid foret, inquit, si sacer textus non approbasset eius bonitatem & formam, dubio procul haberet plures hostes sibi insensos, & quæ modo quibudam non arridet, tunc multo plures illi se opponerent.* Et quæ obsecro lux splendidior doctrinâ Academicâ? & tamen suos habet aduersarios: Hi enim eius insolentiam crepant, illi modum docendi culpant: alijs non placet ipsum nomen Academicum, sed radij, pulcherrimæ istius lucis, oculos eorum offendunt. Quid si Deus in B. Cantio eius virtutes, & doctrinam non approbasset, dubio procul plures habitura esset hostes. Verum hic defectus non in lucem, quæ pulchra & formosa est, referendus; sed potius ægris eorum oculis attribuendus, qui imbecillitate suâ, eam fixo intuitu aspicere

nequeunt; ut optimè docet Sanctus Augustinus citatus inquit: *Oculus ægru odiosa lux, quæ paru amabilis est.* Refert Doctissimus Grauius, deicolum quendam insidiosum Mineruæ mulum, cum non posset deprauatæ sur intentioni & rabido stomacho satisfacere, bibliothecam Mineruæ exurre satagentem, Plutonis opem implorasse, ut sibi auxiliatrices manus ferret. Sed Minerua agnoscens proditoris technas atque astutiam, acceptâ face, succendit materiam ab ipso collectam, & iniecit igne, domum cum deicolo, qui se Plutoni deuouerat, in cineres redegit. *Minerua, (inquit Grauius in prolog. tom. 3. præscript.) Vbi dolum depexit, accensa face eandem succendens materiam, ad ades deicoli, Eolo propitio, incendium diuertit, spe & euentu frustrato.* Idem planè contingit hostibus Academicæ; quia diuina providentia ita disposuit, ut ipsa sit excidium & mors suorum hostium, & B. Cantius sit malleus eorum, ad cuius lucem, tanquam vespertilioes, & aues lucifugæ cæcutiant.

Quintus tandem radius Solis Cantiani, sunt illustrissima miracula, quibus fidei dogmata confirmauit, ad Hæreticorum confusionem, & quibus ego pauca hic attingam. Viginti vnus vitæ functi, inuocato B. Cantij ad eius sepulchrum patrocini, ad saculum reuocati sunt; quidem vero agonisantes, deploratæ iam & desperatæ vitæ, restituti. Amentes quatuor ad perfectum rationis vsum redierunt. Duo ingentem calculi cruciatum amplius ferre non valentes, cum omnem medicinæ vim tantus morbus respueret, vbi se voto ad sepulchrum Cantij obstrinxerunt, prodeuntibus extra spontè sua lapillis, illico sanati sunt. Quatuor paraliticis membra iam mortua, animationem & vires receperunt. Puella quinque annorum spatium muta, linguæ solutionem & vim loquendi obtinuit. Mitto alia sexcenta miracula, quæ in dies ad sepulchrum gloriosi nostri Patriarchæ fiunt; ibi enim claudi gressum, cæci vsum recipiunt, & omnibus ægrotudinibus pharmacopolium suâ efficacissimâ oratione Cantius exponit. Sed illud ex omnibus maximum, & albo æternitatis notandum, miraculum esse censeo, quod hoste omnia loca sacra depopulante, profanante monasteria, vastante ecclesias, sola Academia illa, & immunitatis conseruetur. An non hoc singulare B. Cantij patrocini, qui hanc sapientie sedem defendit, ut filius matrem, protexit ut Pater filiam, integram seruauit, ut Doctor suam cathedram.

Quare

Quare exulta iam antemurale Christianitatis ferax sanctorum terra Polonia, quæ iam prius semimortua ad sepulchrum B. Cantij hodiè reuiuiscis, dum tibi in ornamentum & subsidium Cantius è cælo mittitur, iuxta illud Isaia 55. *Ece restitui populo dedit eum, ducem & præceptorem gentibus.* Gaude Augusta Academia, quod de tuo gremio tantum Patronum & Protectorem coram Deo habeas. Quid enim iam amplius ad gloriam tuam accedere, potuit? attestante Eusebio Emiseno su-

per caput 1. Lucæ. *Magna inquit gloria illu est, quod de eorum gente tantum lumen exortum est.* Gaude & tu regni sedes Cracouia, quæ patrocinate Cantio seruari adhuc meruisti, & lætiam cantica ad tumulum Cantij hilariter Deo persolue.

DIE NATALI CHRISTI.

CONCIO PRIMA.

Verbum caro factum est. Ioann. 1.

Probatur congruentijs & firmissimis rationibus, decuisse immensam Dei maiestatem, ut carnem humanam assumeret.

Sub tempus belli Suctici. 1656.

Mysterium à sæculis absconditum, inuisibile sacramentum, vobis hodiè Catholici, diuinâ reuelatione patefactum, fide sancta credendum, & summâ religione adorandum proponitur: scilicet. Verbi æterni cum humana carne adunatio. Ecquis non obstupescat, dum audit, eum qui omnes naturas condidit, eius esse factum filium, quam creauit. Dum spectat verbum illud Dei, quod nunquam fuit humanis oculis visibile, hodiè etiam manibus tractabile esse. Multæ quippè rationes, ex quibus grauior ex parte Dei adfuerunt, quæ eum à tam arcto & indissolubili cum hominibus vinculo retrahebant. Potissimum: quod hac ratione immensa illa maiestas infinite se humiliaret, ac abiecerit, & quodammodo exinaniuerit formam serui accipiens: iuxta illud Apostoli Philipp. 2. *Semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus ut homo.* Quod secundum se spectatum, nisi grauior causa ad hoc vrgeant, adeoque id cohonestent, videretur omnino sine graui indecentiâ fieri non posse. Si enim dedecet maiestatem regiam, habitu seruili intermancipia, quasi vnum ex ijs degere, eorumque officia obire, & multo magis seruam, aut vilissimi subditi filiam uxorem,

ducere. Quanto magis similia dedecere maiestatem diuinam, si per se, & sine aliâ iustâ causâ, grauique necessitate considerentur. Deus verò per incarnationem serui habitum conditionemque suscipit, & humanam naturam verè seruam, longè arctius; quàm vir uxorem sibi copulat. Et licet homini, quacunque dignitate humanâ fulgenti, ex intrinseco sufficientes semper adsint causæ, quæ eiusmodi humiliationem honestent, cum ipse sit putredo, vermis ac peccator, atque ita omni humiliatione dignus; nulla tamen eiusmodi causa, ex parte Dei reperiri potest, quæ tantam humiliationem cohonestet. Et nihilominus Deus, tanquam sui ipsius oblitus, ad humanam se infirmitatem demisit. Ut proinde hinc innumera circa mysterium incarnationis Hæreses confurxerint: Quidam enim Christo Domino solam humanitatem adscripserunt; quem admodum Arrius, Dei Filium minorem Patre, & creaturam esse definiens, & ab eodem ante omnia creatum putans Spiritum Sanctum, magnâ impietate se perdidit. Sic Photinus mentis cæcitate deceptus in Christo verum & substantiâ nostræ confessus est hominem, sed eundem Deum de Deo, ante omnia sæcula genitum esse non credidit. Alij veram quidem in ipso diuinitatem fassi sunt, sed carnem dixe-

Rationes
Deum ab
incarnat
ione ec
tahentes.

Philipp. 2.

Hæreses
circa my
sterium
Incarnat
ionis.

dixerunt fuisse simulatam. Alij non negant veram illum suscepisse carnem, sed Dei Patris non habuisse naturam, & deitatem eius, quæ erant humanæ substantiæ, deputantes, maiorem sibi Deum, minoremque finxerunt, cum gradus in verâ diuinitate esse non possint: quoniam quidquid Deo minus est, Deus non est. Alij agnoscetes Patris & Filij nullam esse distantiam; quia non poterant unitatem deitatis intelligere, nisi in unitate personæ, eundem asseruerunt esse Patrem, quem filium, & nasci, & nutrirî, pati & mori, sepeliri & resurgere, ad eundem pertinere, qui per omnia & hominis personam adimpleret, & verbi. Sic Sabellius inexpugnabili errore confusus, unitatem substantiæ in Patre, & Filio, & Spiritu Sancto sentiens, quod æqualitati tribuere debuit, singularitati dedit. Nonnulli demum existimarunt, in carne Christi humanam animam non habitasse, non fuisse, sed partes animæ ipsam verbi impleuisse deitatem. Sic Apollinaris fidei soliditate priuatus censuit. Permisit autem Deus, ita turpiter ac multiformiter mundi hæreses circa inuestigabile mysterium incarnationis hallucinari, ut daretur occasio viris pijs & Deum timentibus, de hoc arcanose scribendi ac Deum laudandi. Tolle enim ab urbe ægritudines, medicorum industria feriabitur: finge grassari morbos, multi ab inferis redire Hippocrates videbuntur. Blando Fauonio sternatur Oceanus; strati perfora, nautæ placidum se immittent in saporem: vehemens pelago procella incumbat; exilient, cursitabunt, effervescent, marinos se omnes transferent in Protheos, in Neptunos. Toto regno pax & tranquillitas domineatur, nihilo boni milites different ab ignavis: ingruat bellorum turbo, ad arma signum euocet, ad arma veteres in nostro sæculo Cæsares non requiras, magnos antiquis temporibus non inuideas Alexandros. Sic dum olim Hæreticorum turbines siluerunt, sanctissimi illi Herodes, priuato in oratorio contemplationis quiescebant; ubi verò cæca hæresum tempestas furere, ac debacchari cepit, protinus omnes e latebris emicârunt in arenam. Prouocârunt enim Pelagius Augustinum, Arrius Athanasium, Rufinus Hieronymum, Nestorius Cyrillum Alexandrinum, Valentini, Sabelliani, Montanistæ & innumera alie pestes Epiphanium. Sed iam perpendamus an etiam decuerit Deum incarnari, & ex quo motuo.

Fuit omnino conueniens ex mente

Doctoris Angelici, imprimis ipsi Deo, ut incarnaretur, ad ostendendam suâ sapientiam, potentiam, & bonitatem. Summa quippe Dei sapientia eluxit, tum inartificio illius compositi, in quo primum & vltimum componitur; verbum scilicet, & humanitas, vltimo in opere sex dierum producta; tum in modo superandi demonem per incarnationem. Nam fateri debemus, quod hæc generatio, quæ verbum & caro, id est Deus & homo; vnus Dei Filius, vnusque Christus efficitur, super omnem originem humanæ creationis excellat. Neque enim aut Adæ de limo terræ formatio, aut Eux de viri costâ plasmatio, aut ceterorum hominum de vtriusque sexus permixtione conditio, Christi ortui potest comparari. Genuit Abraham senex diuinæ promissionis hæredem, & transgressa fecunditatis annos, sterili Sara concepit. Iacob dilectus est à Deo, antequam natus, & præueniente gratia, voluntarias actiones, ab hispida congeniti fratris asperitate discretus. Anna diu fecunditatis aliena, Samuelém Prophetam, quem Deo offerret, enixa est, ut & partu, & voto clara esset. Zacharias Sacerdos de Elizabeth sterili sanctam suscepit prolem: & præcurfor Christi futurus Ioannes, spiritum propheticum inter viscera matris acceperat, necdum editus puer, genitricem Domini signo clausæ exultationis ostenderat. Magna hæc omnia, & diuinorum operum sunt plena miracula; at verò natiuitas Christi omnem intelligentiam superat, & cuncta exempla transcendit, in qua infinita Dei sapientia, infinitè à se distantia extrema, prodigiose copulauit; & simul in coniunctione rerum adeo distantium, suâ omnipotentiam humanæ fragilitati palam ostendit.

Quid de immensa eius bonitate loquar? an non & hanc in tanta sui communicatione detexit? dum tantum donum homini contulit, quo maius excogitari nequit. Varijs fateor modis Deus seipsum creaturis communicare solet. Primo dando illis esse. Secundò dando iustis gratiam sanctificantem. Tertio dando beatis lumen beatificum, seu visionem & amorem. Quarto per incarnationem. Sed hæc vltima communicatio ex omnibus est longè maxima: quia per eam Deus seipsum totum, ac integrè communicat homini, ideoque modo quodam infinito. Per eam homo constituitur absolute infinitæ dignitatis; potens elicere actiones infiniti valoris ac meriti, adeoque immensus ac-

Coaut-
niebat
Deum in-
carnari ad
ostenden-
dam suam
sapientiam
potentiam
& bonitatem.

Deus, varijs modis se creaturis communicat.

sus ac æternus, cum omnia, quæ Deo conueniunt, hac ratione etiam homini conueniant, ac de eo prædicentur. Vnde, communicatio per incarnationem, dupliciter superat eam, quæ exhibetur beatis. Primo quia his Deus se solum communicat extrinsecè per suos effectus, scilicet; per lumen beatificum, aliosque habitus supernaturales, ac per modum obiecti cogniti ac amati: At verò per incarnationem, communicat se secundum se, ac intrinsecè, & quasi formaliter; quemadmodum anima comunicatur corpori, seclusa imperfectione. Præterea quia Deus comunicatur beatis modo omnino finito, at verò humanitati Christi comunicatur infinito. Vnde fit, quod Deus vni beato se magis comunicet, quam alteri, quia vtrique finitè. Impossibile autem est, ut humanitati Christi in eo genere se magis communicet, quam defuncto communicauit.

Fuit præterea conueniens Deum incarnari naturæ assumptæ, cuius incarnatio maximum bonum extitit, cum per eam factum sit, ut homo sit verus Deus, atque adeo superior Angelis, sit capax meriti & satisfactionis infinitorum, sit capax potentie ad miracula. Fuit conueniens toti naturæ humanæ, tum ratione dignitatis acquisitæ, quæ tanta illi euenit ex hac coniunctione cum Deo, ut Sanctus Augustinus de prædestinatione Sanctorum cap. 25. dixerit: non habere iam naturam humanam, quo altius attollatur. Tum ratione amicitie diuinæ: nam per incarnationem hoc obtinuit, quod admissa sit ad maiorem Dei amorem, ipsa similitudine ad eum excitante. ut notat idem Sanctus Augustinus Manualis cap. 26. Tum ratione vtilitatum ex incarnatione consequentium, quæ sunt doctrina Christi, ius per ipsum acquisitum ad gratiam, & gloriam comparandam: sanctitas quasi fontanea, ex Christo dimanans in homines. Quæ omnia profunde attigit Sanctus Paulus 1. Corint. 1. Factus est, inquit, nobis sapientia, iustitia, & sanctificatio. Fuit conueniens vniuerso: quia enim homo est paruum vniuersum, omnem creaturam in se quodammodo continens, totum vniuersum cum homine videtur assumptum à Deo, & (ut loquitur S. Paulus Ephes. 1.) instauratum per incarnationem. Deinde per eam completur ac perficitur vniuersum: nam sicut dantur in vniuerso plures naturæ ac essentia in pluribus suppositis, & vna natura, scilicet diuina in pluribus suppositis; ita per incarnationem dantur plures naturæ in vno suppo-

sito nimirum, corpus, Anima, & diuinitas in verbo, qui vnus modus coniunctionis naturæ cum supposito deest vniuerso. Item quemadmodum productus fuit homo sine viro & femina per creationem, & ex viro ac femina per generationem; ita per incarnationem factus est homo ex femina sine viro, cooperante Spiritu Sancto. Tandem fuit conueniens ad reparationem generis humani: nam sic iustitia & misericordia diuina conciliata sunt, & satisfactio facta à Deo per hominem; quemadmodum homo peccauerat.

Iam quantum attinet ad motuum incarnationis, indubitatum est apud Theologos non fuisse simpliciter necessarium, posito etiam non solum mundo, verum, & peccato, ut Deus incarnaretur. Quia potuit Dei sapientia aliter hominem liberare; quam carnem assumendo: nimirum; aut dimittendo gratis peccatum; aut acceptando satisfactionem aliquam minus perfectam, puri alicuius hominis sancti: aut demum homines relinquendo sine remedio; sicut relictæ sunt Angeli. Quod aperte scriptura insinuat capite 12. inquit. Quis tibi imputabit si perierint nationes, quas tu fecisti. Comprobat id euidenter D. Augustinus tomo 3. de Agone Christi cap. 11. ubi dicit: Stulti sunt qui dicunt, non potuit aliter sapientia Dei liberare homines, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & à peccatoribus omnia illa pateretur. Neque etiam fuit necessaria incarnatio ad satisfaciendum ex iustitia Deo pro peccatis. Quia neque homo debuit ex iustitia Deo satisfactionem pro peccato, neque Christus potuit pro eodem satisfacere ex iustitia. Ergo ad satisfaciendum ex iustitia pro peccatis non fuit necessaria incarnatio. Consequentia rectè sequitur: quia necessitas satisfactionis ex iustitia per Christum, supponit & debitum satisfactionis ex iustitia in homine, & possibilitatem in Christo. Quod autem homo non debuerit Deo ex iustitia satisfactionem pro peccato, deducitur imprimis ex eo: quia peccatum regulariter non continet rationem veræ iniuriæ, eò quod licet in peccato negetur aliquid Deo, quod plenè subest dominio proprietatis ipsius. Videlicet actus aliquis hominis: aut in alium usum conuertatur, quam velit ipse, qui supremus est Dominus. Quia tamen ex vna parte non sit hoc contra voluntatem Dei, ut est Dominus proprietatis, sed ut est Dominus iurisdictionis, ratione cuius dominij ea exigit à nobis, quæ exigit, eo scilicet modo, quo sæpè inter homines exigit Dominus

Incarnatio fuit simpliciter necessaria.

Sapient. 12.
S. August.

1. Cor. 1.

Per incarnationem perficitur totum vniuersum.

Ggg

nus

nus operas à seruo. Quippè ea, quæ à nobis Deus exigit, exigit per præcepta, quæ sunt per modum legis, lex autem procedit à dominio iurisdictionis. Ex altera autem parte pleræque peccata non ad hoc tendunt formaliter ex ratione propria; ut diminuunt de bono Dei, sed ad alios fines, quos habent pro obiectis. Ut, auaritia ad habendum inordinatè: luxuria ad voluptatem: superbia ad ostentationem &c. Et actus peccaminosi non sunt plerumque formales, & quasi actus boni diuini diminutiones, sed potius quasi passiuæ. Ergo in peccato regulariter non est iniustitia & iniuria propria in Deum. Quamuis non aulim negare, posse interdum, committi contra Deum iniuriā, verbi gratiā. Si Dei existimationem lædas notabiliter apud imperitos, aut inhonores grauiter Deum. Tunc enim videtur formalis diminutio boni diuini, inferens fortasse obligationem restitutionis. Cui nihilominus obligationi, quantum ad iustitiam pertinet, potest satisfieri per ipsum hominem, qui læsit existimationem & honorem Dei: si videlicet; reparet existimationem, aut restitueretur opinioem excellentem de Deo. Deducitur præterea eadem veritas: quia in peccatore post peccatum, non nascitur debitum ex iustitia ad satisfaciendum. Si enim peccator post peccatum teneretur ex iustitia aliquid reddere Deo, tunc vel teneretur illud quod abstulit, v. g. actum hunc fidei, quem tenebatur elicere, & non elicit, vel æquiualeus aliud, v. g. actum fidei: non primum: quia hunc actum non aliter abstulit Deo, nisi quod pro hoc instanti, vel tempore præterito non eliceret, cum Deus illum elici voluit: alioqui si pro alio instanti aut tempore quod sequitur, Deus illum vult elici, tunc nondum illum abstulit, sed adhuc obligatur ex præcepto ad illum ponendum. Atqui non pro hoc instanti aut tempore præterito, quæ præteritum est, debet hunc actum elicere, non etiam æquiualeus quidpiam: quia vel nihil minus habet Deus in bonis suis per omissionem illius actus, vel saltem potest illum actum habere, quando volet, cum sit in libera eius potestate. Atqui non oritur obligatio respectu eius, qui habet in potestate bona ledentis se. Ergo, &c.

Tandem quod Christus non potuerit pro homine satisfacere ex iustitia, res est manifesta: Quia volens Christus satisfacere pro homine, non potuit præter illud debitum satisfacere pro homine; quam quo homo tenebatur. Atqui homo non

tenebatur Deo satis facere pro peccato ex debito iustitiæ, ut fatentur Theologi. Ergo &c. Minorem propositionem nemo sana mentis negare potest: cum satisfacere pro debitore, nihil sit aliud; quam debitum, quod ille debet, exolvere. Ergo si Christus voluit satisfacere pro homine; non potuit pro alio debito, quam pro debito hominis. Sola itaque diuina misericordia mouit vnigenitum ad assumendam mortalem carnem, ut condigna satisfactio ad æqualitatem Deo Patri pro peccato fieret. Sic expressè docet S. Leo Serm. 7. de eadem solennitate, inquit: *Aliter ab æterna mortis vinculo non possemus absolui: nisi in nostrum fieret humilis, qui omnipotens permanebat in suis.* Quippè nulla creatura potuit condignè satisfacere tam pro suis, quam pro alienis peccatis. Pro suis non potuit ex eo fundamento: quia ut satisfactio habeat proportionem æqualitatis cum iniuria; requiritur ut dignitas personæ satisfaciens, habeat eandem proportionem cum dignitate personæ offensa. Atqui hanc pura creatura habere non potuit, eo quod esset finita: nam ex quo capite crescit grauitas offensa, ex eodem minuitur proportio satisfactionis, & tanto minor est satisfactio, quanto maior est persona offensa. Ergo cum persona offensa, videlicet diuina, esset infinitæ dignitatis, non poterat illi æqualis satisfactio exhiberi à persona creata, ut potè finita. Non etiam potuit satisfacere pro peccatis aliorum, non solum per modum satisfactionis, sed ne quidem per modum meriti. Quia licet ad meritum de condigno non requiratur eadem proportio æqualitatis inter merentem, & eum apud quem meretur: tamen meritum non potest efficaciter operari in præsentia robustissimi contrarij, & contra illud, cuiusmodi erat peccatum mortale, contra vim meritobustissimè resistens. Ergo opus erat tali mediatore, cuius persona esset dignitatis æqualis cum Patre offenso. Hæc est mens expressa S. Leonis Serm. 8. ubi dicit: *In totius igitur humani generis strage communi, vnum saltem fuit remedium, sub diuinæ rationis occulto, quod posset subuenire prostratus, si aliquis filiorum Adam, originali prauaricationis alienus, atq; innocens nasceretur, qui ceteris exemplo prodesset & merito.* Sed quia hoc naturalis generatio non sinebat; nec poterat vitiatæ radicis sine semine propago esse: iuxta illud Iob. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui solus es.* Ideo Dominus noster, factus est filius David, & de promissi generis fructu proles est orta sine

ta sine vicio, in vnam personam gemina, conueniente natura; ut eodem conceptu eodemque partu gigneretur Christus, cui vera inesset deitas ad miracula operum, & vera humanitas ad tolerantiam passionum.

Ecquis obsecro in felicissimo Christi ortu lætitiā non gestiat, dum verbum illud æternum nostræ humanitatis tunicā indurum contemplantur. Et verbum caro factum est. Ioan. 1. Cur quæso nulla mentio fit animæ, nisi solius carnis, cum tamen Dei Filius totum hominem assumpserit? num quia totum in parte includitur, hoc approbat Theophylactus in hunc locum scribens: *A parte inquit, totum hominem nominans, ex anima & corpore constitutum.* Ceterum ideo mihi videtur Euangelista nullam mentionem fecisse animæ, sed corporis duntaxat, ut exprimeret id, quod erat fragilitatis indicatium, & silenter subiceret, quod erat fortitudinis manifestatium. Hoc magis arripit citatus Theophylactus: *Carnis, inquit, meminit, ut ineffabilem eius bonitatem obstupeamus: anima enim cognitionem aliquam habet cum Deo, caro contra nullo modo communicat.* Et idcirco opinor Euangelistam solo carnis nomine vsam, non quod anima expers sit assumptionis, sed ad maiorem ostensionem mirandi & stupendi sacramenti. Quod eleganter figuratum reperio. Gen. 1. Vbi mirum est, quantā diligentia ac sedulitate Deus Adami corpus formauit; & quantā, ut ita dicam negligentia ac facilitate animam eiusdem Adami condidit. Nam formaturus corpus, ipse suis manibus figuli vsus munere, collegit lutum, subegit, emolliuit, extendit in corpus, acuminauit in caput, distinxit in brachia, demum in reliqua membra coagmentauit. At verò, creaturus animam, nihil operæ, nihil laboris ac sudoris visus est adhibuisse, sed vnico flatu illam creauit: *Inspirauit in faciem eius, spiraculum vite.* Quid hoc est? nobiliusne erat corpus, quam anima? ut pluris Deo illius molitio; quam huius creatio constitisset? Absit. Quid ergo? Rem expendite. Corpus Adami maiorem cognitionem habiturum erat, cum corpore Christi Domini; quam anima. Nam animæ rationales nullā inter se cognatione tenentur; cum non per seminarias virtutes vna ex alia, tanquam ex traduce diffundantur; at verò corpora humana, mutua se cognatione contingunt, cum per seminarias virtutes vnum ex alio seriatim propagentur. Igitur Adami corpus, cognatius futurum erat corpori Christi Dñi; quam anima Adami, animæ Christi; Hinc

factum est, ut Deus aciores industriae nervos exercuisse videretur in poliando Adami corpore, quam informanda anima eius: quia non ex hac desumenda erat Christi anima; ex illo tamen desumendum erat Christi corpus. Ita Theodoretus quæst. 25. concludit: *Pressus inquit, futura incarnatione, tanto honore hominem dignatus est.*

Magnum olim beneficium Deus se præstitisse Israëlitis testatus est, quod propter eos in tentorijs habitasset. 2. Reg. 7. *Neg, enim, inquit, habitauit in domo ex die illa, quæ eduxi filios Israël de terra Egypti, sed habitabam in tabernaculo & tentorio.* Siue, ut Theodoretus legit, *in diuersorio.* At, quid hoc beneficium ad nostrum? non enim iam solum Deus propter homines habitat in diuersorio, quod satis humile & abiectum, immò & indignum Deo videbatur; sed etiam excluditur à diuersorio: quia annuente Euangelista: *non erat ei locus in diuersorio.* Et abire compellitur in antrum, seu stabulum, latibulumque ferarum. Conferre ergo illud diuersorium, in quo Deum habitasse propter Hebræos magnum fuerat beneficium. In illo quidem erat Arca aureis laminis cooperta, tanquam scabellum Dei: erat aureum propitiatorium, tanquam diuinæ maiestatis solium, erant vtrinque aurei Cherubini, qui mutuo alarum complexu, & circumplexu quoddā veluti efficiebant conopæum, sub quo diuina maiestas regebat, & augustius adoraretur. En diuersorium ad quod Deus se olim Hebræorum gratiā abiecit. Nunc verò, quā diuersum est illud diuersorium, ad quod natus inter homines Deus recedere compellitur. ubi enim in illo aurum? ubi aureæ sedes? ubi aurei Cherubim? nihil in eo planè, nisi pauperies, nisi indigentia cernebatur. Omnia in eo araneis & inanijs replebantur. Si igitur habitare Deum in illo veteri diuersorio, quod planè fuit magnificum, & augustum ædificium, magnum beneficium censetur; quantum omnino erit expellendi Deum à vulgari hominum diuersorio, & in ferarum stabulum ac latibulum compelli? At, quorsum hæc? tui vnus causa miser homo: ut te ab æterna seruitutis iugo eriperet, omnibus modis tibi conglutinari voluit, humanam induere naturam, artus sibi assumere infantiles, vagire in præsepio, lachrymari, singultire, quidquid pænarum natura humana potest accidere, patienter in hominem gratiam & salutem tolerare. Ut decantat Moyses Deuter. 10. *En, inquit, Domini Deus.*

Dei tui celum est, & celum cali, terra, & omnia que in ea sunt; & tamen Patribus tuis conglutina- tus est Dominus, & amavit eos.

Vnde non immerito posset hic in dis- ceptionem venire, quare Christus Do- minus voluit nasci hiberno tempore, men- se Decembri, ubi summa difficultas in ac- quirendo commodo hospitio. Causam, forsitan istius quispiam putaret hanc esse: quia hoc tempus est totius anni difficilli- mum: Christus autem Dominus difficilli- lima quæque huius mundi eligebar, pre- tiosissima repudiabat. Quocirca mori vo- luit verno tempore, menie Martio, quan- do florebant agri, ridebant prata, verna- bant omnia: nasci autem voluit hiberno tempore, quando squallebant agri, hor- rebant prata, niuib. & pruinis & procel- lis omnia hiemabant. Alius crederet id ea propter factum esse, quod hi dies sint totius anni minimi; proinde in his oportebat nasci mundi Salvatorem, ut suo ad- ventu minimis diebus augmentum afferret & incrementum. Dies illi in quibus tem- plum Zorobabelis ædificari cepit, dies parvi dicebantur; iuxta illud Zachariæ 4. Qui despectit dies parvos. seu ut ex Hebræo transfert Isidorus clarius: Dies parvarum acclamationum. Etenim seniores Israëliti, qui prioris templi Salomonici magnifi- centiam recordabantur, videntes tunc, quanto esset interius & humilior, quod denuo ædificabatur, tantum abest ut gra- tularentur, ut potius lachrymarentur. Quod spectans Propheta consolabatur eos ex spe futuri Messie. Educes, inquit, la- pidem primum & ex æquabit gratiam gratia eius. Zachariæ 4. Pagninus vero legit, Educes la- pidem primum cum clamoribus: Gratia gratia illi.

Bella equidem ratio: si enim Catho- lici mei pristinam templorum vestrorum magnificentiam contuleritis cum moder- na desolatione, puto non poteritis vobis à lachrymis temperare. ubi enim nunc sunt aurea illa vasa cultui divino dicata? ubi magnifica illa altaria argento aut ære fusa, vel de marmore durissimo mirifice sculpta, vndique purissimo auro nitentia? ubi eburnea sedilia? ubi sumptuosissima candelabra? ubi aulæ ac huc atque il- luc intercurrente picturarum ac Phrygia- nis operibus intertexta? ubi apparamen- ta sacerdotalia, byssina, hyacinthina, se- ricea, suos adamantes lucidissimos, trium- phantes purpurâ rubinos, certantes niui- bus Sardonychis, ad prodigium ostenta- tia? Depopulatus est hæc omnia belli fa- tor, absumpsit indomiti Martis cupido. Sed nascitur vobis infans Iesus mense De-

cembri, qui apud Latinos responderet mensi Casleu apud Hebræos, in quo Ne- hemias de captivitate Babylonica egres- sus animum appulit, manumque adiecit, ad urbem Hierosolimam instaurandam, resarciendamque 2. Eldræ 1. Et factum est in mense Casleu. Vbi Casleu Beda interprete idem est, atq. pes. Nascitur ergo Domi- nus mense Decembri, qui spem porten- dit, ut ex adventu Salvatoris omnes vos in spem magnam excitet. Quid enim hoc tempore non speretur, quid non efflorescat? Terra, celum, Angeli, homines, ipse puer recens natus, omnia efflorescunt. Efflo- rescit imprimis terra. Nam & in prima, orbis molitione prius terra floribus; quam celum astris illuminata fuit. Terra quip- pe tertio die ornata est floribus; celum vero nonnisi quarto, Sole, Lunâ, cæte- risq. astris & stellis picturatum est. Cuius mytherij causam affert Anastasius Sinaita lib. 1. Hexæmer. Ante celum, inquit, terra ornat, quia ante Angelos homines terrâ geniti, Deum per incarnationem vidimus. Quasi dice- ret: quia prius ille flos solum quam ca- lum natus condecoravit, ideo æquum vi- debatur, ut prius domus illa, quam Rex gloriæ erat ingressurus, ornaretur. Efflo- rescit celum occidente vate: Rorate cali de- super. Isaia 45. Quæ verba Leo à Castro iuxta Septuaginta transfert: Florete cali de- super. Floret inquam celum, quia terra fieri mallet. Spectans enim Deum cælo in terram descendisse; optavit cælestem deserere naturam, & induere terrestrem: nec iam ut celum astris fulgere, sed ut rer- ram floribus picturari: floret celum, quia novâ spe repletur, fore ut à Christo re- sarcitur & locupletetur. Efflorescunt Angeli: Et subito facta est cum Angelo multitudo cælestis exercitus. Lucæ 2. Efflorescunt ho- mines: quia nato Domino facta est in ter- ris pax hominibus bonæ voluntatis. iuxta illud Rom. 5. Iustificati ex fide pacem habemus ad Deum.

Alliciat igitur nos Christi humilitas, non deterreat: eius humilitatem & maie- statem in præsepio pariter veneremur, & admiremur cum Ezechiele, cui Dominus apparuerat humanam speciem indutus, inferior corporis pars tota igne colluce- bat, superior similis electri radiabat. Ezechiel. 1. ubi Origenes: Non totus, in- quit, igneus, sed electri fulgore ruralis, quia non solum tormenta habet Deus, sunt in eo etiam refrigeria. Electrum est metalli genus ex auro & argento mirabiliter collucens, quod teste Diuo Gregorio. Verbum ex divi- na & humana natura constitutum representat. En in sta-

2. Eodem

Anastasius Sinaita.

Isaia 45.

Lucæ 2.

Ezech. 1.

S. Gregor.

In stabulo apparet humilis & sublimis, in- firmus & potens, pauper & dives, infans & verbum, homo & Deus. Si ergo pro- prietas electri est, trahere ad se paleas, stipulas & festucas, ideo Christus Domi- nus, qui est species electri, iuxta illud Ezechiel. 1. Et in medio eius quasi species electri. Nasci voluit in paleis inter filios homi- num, ut nos tanquam leues paleas ad se trahat. Accedamus itaque confidenter ad electrum illud misericordie, ut ab eo suaviter recipiamur. Fugit quidem olim

Protoplastus noster cum loquentem & quasi avertentem in paradiso; sed non fu- giat modò cum silentem & allicientem in præsepio. Noli fugere (inquit D. Bernar- dus) noli timere, non venit cum armis, non pu- niendum, sed saluandum requirit. Et ne forte dicas etiam nunc: vocem tuam audiui, & abscon- di me: Ecce infans est, & sine voce. Nam vagientis vox magni- misera est; quam tremenda.

S. Bernar.

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.

Et verbum caro factum est. Ioan. 1.

Deducitur mysterium Incarnationis, meritò enigma sanctissimum vocari.

Tria potissimum festa præcipua erant in veteri testamento, quibus uniuersus populus ad templum seu tabernacu- lum ascendere, lege diuinâ tenebatur. Nimirum pascha in memoriam liberatio- nis ex Aegypto, ut habetur Exodi 12. Ha- bebatur autem hunc diem in monumentum, & cele- brabatur eam solennem Domino in generationibus ve- stris, cultu sempiterno. Deinde Pentecoste, in memoriam legis datæ. Postquam enim Deus legem tradidit Hebræis, statim eius continuam recordationem præcepit. Deutor. 6. Eruntq. verba hæc in corde tuo, & narra- bis ea filiis tuis, & meditaberis in eis sedens in domo tua, eruntq. & movebuntur inter oculos tuos, scribesq. ea in limine, & ostijs domus tue. Tertiò, scenopegia, seu festum taberna- culorum, in memoriam habitationis in deserto per quadraginta annos, ut habe- tur Leuitici 23. Eruntq. serie tabernaculorum septem diebus Domino: Dies primus vocabitur ce- leberrimus atq. sanctissimus, & offeretur holocaustum Domino, omne opus servile non facietis in eo. Ego vero in lege Evangelica, hodiernam festi- vitatem omnium solemnitarum maximam agnosco; ut potè complementum veteris & novi testamenti. Quis enim hic omnes figuras, quæ in veteri lege præcesserunt, adimpletas esse negabit? voluit quon- dam Deus significari Moyse, Hebræos in Aegyptiaca laborum fornace non absum- endos, sed inde auro similes inter flam- mas splendentes, puriores & clariore eua- ngelios. Quid ergo ostendit ei rubum sen- tibus horridum, fructibus orbatum, flam- mis obsessum, aptissimum quidem ignis pabulum; quem tamen ambiret flamma,

sed non exureret: & videbat, quod rubus ar- deret, & non combureretur. Exodi 3. cuius mi- raculi arcanum mysterium referat Philo Hebræus lib. 1. de vita Moyse. Quod in- quit non exurebatur materia, portendebat non peri- turos, qui affligebantur inimicorum violentiâ: sed conatum eorum fore irritum, illos vero evasuros in- columes. Figura hæc erat eliberandi generis humani, de fornace illa plusquam Aegy- ptiacâ; hoc est, de æterna damnatione: quæ hodiè adimpleta est, dum amor ille æternus, in natura humana diuinum in- cendium excitat, auget flammam chari- tatis, dum immensus Deus in carne hu- mana, velut in rubo combustionis apto hominibus apparet. Angelo proclamante, hodiè natus est vobis Salvator. Fameli- cos olim Israëlitas Dominus in deserto re- ficere volens, delicatum illis ferculum de calo pollicebatur. Ecce ego pluiam vobis panes de calo. De calo igitur pluebat man- na, ut manibus non terrestribus, sed cæ- lestibus ab illo populo colligeretur. Per quod adventus futuri Messie figurabatur: quam hodiè adimpletam habemus pro- missionem, dum hodie nobis de calo no- uus panis mittitur, scilicet verbum æter- num in carne humana, ut illo refecta & sanctificata caro nostra, corruptionem sentire non possit. Prædixerat adhuc tem- poribus suis Isaïas, Christi Domini nati- vitatem: Egredietur inquit, virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet. Virgula & leo, & ovis, simul morabuntur, & puer parvulus mina- bit eos, Delectabitur infans ab ubere, super for- mine aspidu. Isaia 11. Hæc prædictio ho- diè suum sortita est eventum: quia Deus

Exodi 3.

Philo.

Deutor. 6.

Leuit. 23.

Ezech. 1.

S. Gregor.

Ggg 3

homo

homo egressus est in salutem populi sui, & verbum infans pacem in terras attulit. Prophetavit Ieremias verbi aeterni incarnationem in vtero Virginis: *Femina circumdabit virum.* Ieremia 31. hanc omnia in hodierna solemnitate completa sunt, dum virgo, eum quem vtero suo circumdedit, hodie pannis involutum in praesepe reponit. Hinc aliqui hodiernam solemnitatem, vocant natiuitatem Domini nostri Iesu Christi: quia secunda Trinitatis persona ab aeterno ex patre genita, hodie iterum in carne humana de virgine nata est; secundum diuinitatem solum Patrem in caelis; secundum autem humanitatem, solum matrem in terris agnoscens. Alij hodiernam solemnitatem, malunt appellare matrimonium spirituale: quia hodie aeternus pater, personam Filij sui coaeterni, naturae humanae copulauit, & Filius, qui est splendor & imago Patris, humanam naturam in sponsam recepit. Tandem Cyrillus Sanctus, hodiernam festiuitatem vocat *enigma sanctissimum*, & merito quidem: quia Oseas Propheta, sub enigmate Ilij vaticinando futuram verbi aeterni incarnationem: *Ero inquit quasi ros, germinabit Israel, quasi lilium. & erumpet radix eius vt libani.* Statim subdit difficultatem huius enigmatism, a nemine penetrandam: *Quis ait sapientis, & intelliget ista? quis intelligens, & sciet haec?* Osee 14. Proposuerat hoc inscrutabile, enigma B. Virgo, sublimi Theologo, celesti Archangelo, ad eius salutationem respondens: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Luca 1. Sed cum minime tantum arcanum soluere posset, ad fontem omnium Doctorum, diuinissimum spiritum eam remisit: *Spiritus inquit Sanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Quasi diceret: solus ille diuinus spiritus, a quo omnis sapientia & intelligentia procedit, sufficienter tibi aperiet, quomodo inter verbum aeternum, & carnem humanam, ista prodigiosa vnio fieri debeat. Proinde & nos, eiusdem spiritus gratia suffulti, merito hodie istius sanctissimi enigmatism, *Verbum caro factum est*, quantum fas est humano intellectui, cum timore & debita veneratione, resolutionem indagabimus.

Nihil magis vnquam totus mundus desiderare potuit; quam vt venientem in terras Saluatorem agnosceret: propter quod merito vocatur a Scriptura Sacra, *Totus desiderabilis* Cantic. 5. Theodoretus legit, *totum desiderium*. S. Hieronymus contra Iovinianum totum concupiscentia. Textus Hebraicus, *totum desideria*. Vt cum maiori

emphasi, nihil in eo esse, quod desiderari non possit, exprimitur. Ita discurre Petrus Damianus Opusc. 50. Cap. 4. *Totus inquit desiderabilis, quia humanitatem eius mysterium, omne desiderium accendit in mentibus electorum.* Vt eos videlicet non modo resurrectionis gloria prouocet; sed ad imitationis exemplum ipsa quoque ignominia passionis inuitet. Proinde siue resurgentis Christi maiestas; siue patientis humilitas spectetur, totus Christus desiderabilis. Vt eleganter obseruat Richardus Victorinus p. 2. expositionis in Cantica c. 40. *Desiderabilis inquit humanitatem eius visio in terris; sed multo desiderabilior glorificata eius humanitas in caelis.* Desiderabilis vultus, quem desiderat vniuersitas cuiusque supernorum; desideratissima vero diuinitatis eius contemplatio, cui omne quod desideratur, non valet comparari. Desiderabat ergo Christi aduentum, vniuersum mortalium genus: sic enim pronuntiat Propheta Domini Aggae 2. *Venit desideratus cunctis gentibus.* Quomodo autem ab omnibus gentibus potuit desiderari, cum a nullis agnosceretur, iuxta illud Apostoli, Eph. 3. *Erant gentes in carne sine Christo, promissionis spem non habentes.* iam autem commune inter Philosophos axioma habetur, nihil esse volitum, nisi cognitum. Duplitter ad hoc respondent Sancti Doctores: primo, quod Christus fuerit desideratus cunctis gentibus, implicite; quatenus omnes gentes desiderabant propriam salutem, & consequenter remedium aliquod ad eam obtinendam; cum vero aliud non esset, praeter Christum, eo ipso implicite Christum desiderabant. Sic censet S. Thom. 2. q. 2. ar. 7. in Corp. ad 3. cui consonat illa locutio Isaiae. 42. *Legem eius insule expectabant.* Quia licet Christi Domini legem non agnoscerent; tamen quatenus aliquam, in qua saluarentur, desiderabant, quae alia non erat, nisi lex Christi, eam desiderare saltem implicite censebantur. Secundo, alij respondent, Christi aduentum fuisse desideratum cunctis gentibus, quia reuera Deus in omnibus gentibus, habebat aliquos, quibus mysterium Incarnationis in remedium salutis humanae reuelauerat; qui proinde magno illius desiderio accendebantur. Hec videtur esse mens Richardi Victorini p. 1. lib. de Incarnatione verbi cap. 8. *Multi inquit non solum ex Iudeis, verum & ex gentibus, Christi aduentum praeuenerant, & cum magno desiderio expectabant: secundum illud: Ecce venit desideratus cunctis gentibus; non dicit desiderandus, sed desideratus vt intelligas in omni gente aliquos aliquando in eius desiderio flagrasse. Erat igitur eius aduentus*

Petrus Damianus

Richardus Victorinus

Aggae 2.

Ephes. 3.

S. Thom. 2.

Isaia 42.

Richardus Victorinus

us a multis gentilibus praecognitus, & ardentem desideratus.

Et profecto rem omnino ita se habere, euidentissimis Scripturae Sacrae documentis conuincitur. Grassabatur olim per vniuersam Samariam effusissima idololatria; & tamen reliquit sibi Deus septem millia virorum, qui falsorum Deorum cultu inquinati non sunt, 3. Reg. 19. *Et derelinquam mihi in Israel septem millia viros, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omne os, quod non adorauit eum, osculans manum.* Et nihilominus tanta multitudo, ita erat abscondita, vt ne a perspicacissimo Propheta Elia cognosceretur, semel atque iterum clamante: *Derelictus sum ego solus.* Ibidem. Quid ergo mirum: quod etiam in omnibus alijs gentibus, Deus semper aliquos, licet ignotos habuerit, quibus mysterium suae incarnationis credendum, ac desiderandum reuelaret. Quemadmodum illud reuelauerat Sibyllis, in maxima gentium superstitione commorantibus, vt Christum de Virgine immaculata nasciturum prophetarent; sicut docet Lactantius lib. 4. diuinar. Instit. cap. 15. D. August. Orat. contra Iudeos, Paganos, & Arianos, tom. 6. cap. 16. Reuelauerat hoc suae incarnationis mysterium, & aliquibus Atheniensibus, vt probabiliter Richardus Victorinus supra citat. cap. 43. colligit ex illa ara, quam Athenienses ignoto Deo erexerant: hoc est, Christo Domino. Quem alij quidem suis idololatriae tenebris circumfusi ignorabant; alij vero diuinam reuelatione illustrati, cognoscebant; potissimum Dionysius Areopagita, qui sciscitanti Paulo Apostolo, an ille ignotus Deus, quem Athenienses colebant, homo futurus esset; an Spiritus Deorum? respondit teste Victorino: *Verus Deus, & verus homo, & ipse renouaturus est mundum.* Ita ergo difficillimum erat mysterium incarnationis, vt sine Spiritus sancti manifestatione, nullatenus cognosci posset, teste D. Paulo 1. Corint. 2. *Nobis autem reuelauit Dominus, per Spiritum suum: Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei.* Quidnam autem per haec profunda indicare voluit Apostolus; respondet S. Thom. Sacratissimum opus Incarnationis, & Redemptionis. Quod cum totum sit opus amoris, ideo merito profundum dicitur; Quod profundum nisi a diuino spiritu edocti, nullo modo comprehenderemus: quia vt dicit Chrysosth. homil. 7. in Epistolam ad Ephes. *Res Deo erat tanto studio, & tanta cura, vt ea esset in arcana; quomobrem opus habuimus doctores, qui eam aperiret.* Cuius sufficien-

tem rationem loco citato adest S. Paulus: quia sicut nemo hominum scit, quae sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est; ita & quae Dei sunt, nemo cognouit, nisi Spiritus Dei.

Quaerite ex ipsis Theologis, an sit verum, quod diuina incarnatio viribus naturae cognosci nequeat? & audietis responsionem affirmatiuam. Quia mysterium incarnationis, est mysterium supernaturalis in substantia, quod sicut nullius vi causarum naturalium, neque ipsius primi agentis, naturaliter operantis fieri potest; ita a nullo intellectu creato, tam quoad quaestionem, an sit existentialiter & possibiliter; quam quoad quaestionem. Quid sit, cognosci valet. Cum eiusmodi mysterium, superet modum essendi intellectus creati naturalem, proinde non sit inter latitudinem obiecti ipsius connaturaliter cognoscibilis. Quod tali argumento facile illustratur: nemo potest cognoscere incarnationem Filij Dei, nisi prius cognouerit mysterium Trinitatis. Quomodo enim intellectus noster concipere potest, Filium Dei assumpsisse naturam humanam, operante Spiritu Sancto; nisi prius cognoscat Patrem, qui eum ab aeterno sibi coaequalem genuit: nisi agnoscat & Spiritum Sanctum, qui illud Sacratissimum corpusculum Filij Dei, in vtero purissimae Virginis formauit. Cum ergo impossibile sit, viribus naturae concipi mysterium Trinitatis, dubio procul & mysterium Incarnationis ab intellectu creato, tali modo cognosci non poterit. Hoc voluit indicare piissimus Rex Israelitarum Dauid, qui inexhaustos Dei thesauros considerans, & maxime a notitia creaturae absconditos, dicit: *Qui congregat sicut in vire aquas maris, ponens in thesauro abyssus.* Ps. 32. Thesaurus inappreciabilis est, Incarnatio Filij Dei; sed in isto thesauro positus est abyssus, vt eam intellectus humanus penetrare non valeat. Sic fateatur D. Paulus Coloss. 2. dicens: *Instructi in cogitatione mysterij Dei Patris, & Christi IESU, in quo sunt omnes thesauri sapientiae, & scientiae absconditi.* Quasi diceret: ita absconditi sunt in Christo isti thesauri, nimirum Incarnatio & Redemptio, vt neque supremis illis celestibus potestatibus, a principio creationis reuelati fuerint. vt aperte docet Sanctus Paulus Ephes. 3. *Mihi inquit omnium Sanctorum minimo, data est gratia haec, in gentibus Euangelizare & illuminare omnes, quae sit dispensatio sacramenti absconditi a seculis in Deo, vt innotescat Principibus, & potestatibus in caelestibus.* Super quem locum S. Chrysosthomus scribens:

Diuina incarnatio naturaliter cognosci non potest.

Cognitio incarnationis praesupponit cognitionem Trinitatis.

Psalm. 32.

Coloss. 2.

Angelus a Principio creationis non fuit reuelatus mysterium incarnationis.

Ephes. 3.

Chryso. **Angeli** **mysteriū** **Incarnatiōis ex** **predica-** **tione** **S. Ioannis** **Euangelii** **quā didice-** **runt.** **Gregoriū** **Nyssenū.** **bens,** præfatione in Euangelium Ioannis, affirmat Angelos ex Ioann. Euangelii prædicatione, mysterium Incarnationis didicisse; clareque id edidit Nyssenus homil. 8. in Cantica, ubi sic loquitur: *Eventi superioribus temporibus, potestates illæ, super mundum hunc posita, solam illam simplicem ac uniformem Dei sapientiam norant, convenienti quadam ratione, miracula rerum in natura perscrutentem; at de specie illa sapientie varia, quæ ex rerum sibi adversantium nexu constant, nunc per Ecclesiam, clarissime sunt edoctæ. Statimque explicat; quæ mysteria edoctæ fuerint, inquit: Qui nimirum sermo caro fiat, quæ morte miscatur, quo pacto vibice propria vulnus nostrum sanat.*

Merito itaq; S. Cyrillus Alexandrinus, Incarnationem vocat ænigma sanctissimum: quia sicut ænigmata, ad resolvendum sunt difficilia, quoniam aliud verbis indicant, aliud sunt in re; ita vnigeniti Filij Dei Incarnatio, cognitu est difficillima: quia aliud videtur indicare; quam sit. Ostendit enim hominem, & abscondit Deum: ostendit matrem Beatam Virginem; & occultat eius virginitatem: ostendit Christum mortalem, & abscondit eius immortalitatem: ostendit exinanitionem; & abscondit deitatis gloriam.

Philipp. 2. *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, se æqualem esse Deo; sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem factus hominum, & habitu inuentus ut homo.* **Philipp. 2.** Quid enim aliud erat Filium Dei incarnari, nisi servum quodam modo fieri? ut ille à cuius nutu omnes creaturæ pendent, hominibus subesset, ab illisque varias indignationes sustineret, iudicaretur, & pateretur. Sed Filij Dei exinanitio, atque humiliatio, eius diuinitatem nobis miro quodam modo patefecit, & per illam latens antea verbum, eas voces dedit, ex quibus ipsius gloriam, tanquam vnigeniti à Patre, mundus deprehendit. Ita discurret Gregorius Nyssenus hom. 13. in Cantica. In creatum, inquit, dicimus verbum, quod initio rerum existeret, & semper erat apud Deum, & erat Deus verbum, per quod facta sunt omnia, & sine quo nihil eorum factum est, quæ facta sunt; creatum autem illum dicimus, qui caro factus est, & sibi tabernaculum in nobis extruxit, in quo etiam incarnato elucens gloria indicat, quod Deus patefactus sit in carne, omnino inquam Deus, vnigena ille, qui patri in sinibus existit. Vnde

Ioan. 1. **Gregoriū** **Nyssenū.** **S. Ioannes** **dicat:** *Vidimus gloriam eius: licet enim homo erat, quod cernebatur; verum id, quod per illum cognoscebatur, gloria diuinitatis eius fuit, & mundo innotuit, ut eleganter docet Cyrillus Ale-*

xandrinus. *Illud, inquit, quod inexplicabili modo, super omnem humanæ mentis captum eluxit, ex Deo Patre in humanam naturam descendens, & in id quod non erat, se demittens, ex muliere quoque nasci dignatum est. Non quod in ea exinanitione usq; perseveret; sed ut Deum se esse ostendat. Ergo verbum æternum, per suam exinanitionem in Incarnatione factam, maxime se ipsum mundo manifestavit. Quod satis dilucidè ostendit Eucherius Lugdunensis homil. 2. de Symbolo inquit: Humiliavit itaq; semetipsum, factus est obediens usq; ad mortem, ut sublimior appareret, & Angelis & hominibus inclinata sublimitas.*

Hoc sanctissimum ænigma Christi incarnationis, exprimere voluit Salomon, in persona sponsæ Filium Dei alloquens: Cantic. 1. *Oleum, inquit, effusum, nomen tuum.* David autem his verbis illud proposuit: *Arut tanquam testa virtus mea.* Psal. 21. En, quanta obcuritas in utroque loco: quid enim magis dissimile, aut diversum, esse potuit, quam virtutem sicut testam, arefcere, siue explicari; & aliunde sicut oleum effundi atque dispergi? Nam hoc ad humiditatem, ad fluiditatem, imò verò & ad fragilitatem; illud ad siccitatem, & firmitatem pertinere videretur. Et tamen uterque Scripturæ locus, eundem sensum facit. Christi enim diuinitas, tanquam suavissimum oleum, & pretiosissimum vnguentum, ante humanæ carnis assumptionem, atque mortem crucis, non secus ac vnguentum in vase conclusum, & reconditum, vix ullam sui fragrantiam in mundo spirabat. At verò, post incarnationem & mortem crucis, quasi fracto alabastro, exinanitum istud oleum, atque effusum, ita suavem, tanque vehementem Christi diuinitatis efflauit odorem, ut eius suauitate homines allekti, mirum in modum eius dilectione flagrare, eiusq; fidem sanctam colere cæperint. Sic declarat D. Ambrosius lib. 3. de Virginibus loquens: *Semper vnguentum hoc erat, sed erat apud Patrem, erat in Patre; olebat tamen Angelis & Archangelis, tanquam intra vas celi: Descendit Filius, repleta sunt omnia nouo odore. Nec minus eleganter Nazianzenus supra illa verba Matthæi 8. Cum descendisset IESVS de monte, secutæ sunt eum turbe multe. Ostendit, idè hominum turbas Christum secutas, atq; eius nomen agnouisse, & fuisse reueritas, quod è sublimi folio descendens, semetipsum exinanierit formam serui accipiens: Si inquit in specula sua mansisset, si ad hominum infirmitatem minime se demisisset, si quod erat, mansisset, inaccessibile seipsum, & incomprehensibilem custodiens, pauci fortasse secuti fuissent,*

S. Cyrillus **Alexand.**

Eucherius.

Cantic. 1.

Psal. 21.

S. Ambros.

Matth. 8.

S. Gregoriū **Nazianz.**

atq;

atq; haud scio, an pauci: fortasse Moyses solus, isq; etiam hæcenus, ut Dei posteriora agrè videret: verum quoniam nostræ causæ exinanitur, quoniam cælitus descendit; idcirco perceptibile & comprehensibile efficiatur. Palam faciens, ex Filij Dei ad terras descensu, & exinanitione, eius diuinitatis odorem homines percepisse, grataque ipsi fidei, & virtutum epulas, vicissim præparasse. Audite Philonem id disertè enucleantem: *Indè namq; ait factum est, ut in hortu olentissimis mentium humanarum, per vniuersum terrarum orbem, Christiana fide, & charitate fragrantum, pasceretur ipse Deus, ex hisq; candidissima liliorum odoramenta, ac fæta Apostolorum, Prophetarum, ac Martyrum, & omnium beatorum ad cælestem thalamum adolendum legerent. Nisi enim ipse prius in hortum suum descendens diræ mortis aculeos contriuisset; nunquam in hortu, hoc est, multiplicibus fidelium torus orbis Ecclesijs sanctissime se pascere, & delectare potuisset in terris.*

Nemo igitur negabit, sanctissimum esse, & satis obscurum ænigma diuinæ incarnationis, quando pater omnium creatorum, factus est filius vnus Virginis: quando filia, facta est mater sui patris: quando ille, qui semper ab æterno fuit, in tempore natus est ex matre sine patre: quando incomprehensæ maiestatis Deus, in paruo præsepi pannis inuolutus absconditur: quando vita omnium viuentium, fragile & omni corruptioni obnoxium corpus assumit: quando impassibilis Deus, fit homo passibilis: quando ille, qui cælum, sole, lunâ, & stellis, quasi gemmis quibusdam adornauit, terram herbis & floribus vestiuit, ipse hodiè in stabulo, inter iumenta feno & stramine, pro puluinaribus vitur. Spectabat quondam cælestis sponsa hoc inscrutabile ænigma, & spectans in carne humana Dei Filium, admirabunda exclamauit: *En ipse stat post parietem nostrum, respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos.* Cantic. 2. In quibus verbis delineatur quidem sponfus ad morem amantium, qui ut affectum ludicro sale codientes, suauiore & dulciore reddant, se simulant nolle videri, seseque & repente subtrahunt atque abscondunt, & ex inopinato iterum videndos offerunt. In rei tamē veritate, difficultas magna in cognoscendo incarnationis mysterio, hic mihi adumbrata videtur: quod sicut hominem post parietem stantem videre non possumus; ita Deum in carne humana, cognoscere non valeamus, nisi inscrutabile hoc ænigma, per Spiritum sanctum nobis resolutum fuerit. Hinc orta est illa disceptatio inter Authores, cur Spiritus

Sanctus dicatur Spiritus veritatis. S. Cyrillus lib. 9. cap. 44. censet ideo: quia procedit à filio, qui se veritatem appellat: *Ego sum veritas.* Iustinus idè: quia est vnus essentia, cum Filio, qui est veritas. S. Basilii de Spiritu Sancto ideo: quia Christum manifestat, qui est veritas. Euthymius idè: quia ad differentiam aliorum spirituum, hoc est Angelorum & animarum, per antonomasiam dicitur Spiritus veritatis. S. Chrysosth. homil. 74. & 76. censet idè: quia Spiritus Sanctus figuras & umbras antiquæ legis, tanquam obscuratissima quædam ænigmata, declarat & enucleat.

Rectè sanè: Spiritus sanctus dicitur Spiritus veritatis: quia est explanator sacri Euangelij, quod per antonomasiam dicitur veritas, iuxta illud D. Pauli Eph. 1. *Cum suscepisset verbum veritatis, id est, Euangelij: Et ad Galat. 5. Qui vos impediunt obedire veritati, id est, Euangelio.* Euangelium ergo erat veritas, in quo illud sanctissimum ænigma, verbum caro factum est: continebatur; sed sine illustratione diuinissimi Spiritus, nullatenus poterat intelligi, ut docet S. August. homil. 5. in Apocalypsim: *Postquam ait Dominus ascendis in cælum, misit Spiritum Sanctum, cuius verbo prædicatores tanquam sagittæ, ad corda hominum pertingerent, & vincerent incredulitatem. Quis enim credidisset, in exiguo hominis corpusculo Deum latere illum, cui millia millium Angelorum astant, ut omnia iussa promptè exequantur: inter animalia iacere, illum, cuius verbo omnia facta sunt: carnem factum esse? Si utique dixisset Euangelista, Filium Dei factum esse hominem, facilius ad credendum flexisset intellectum creatum: quoniam homo est vera Dei imago, ut potè ad similitudinem eius factus. At verò, cum pronuntiet, verbum carnem factum, quis credere potest, cum inter verbum diuinum, & carnem mortalem, nullam omnino similitudinem videat. Cur ergo, nobiliori hominis parte, animâ silentio pressâ, carnis duntaxat mentionem facit? Illa mihi præ omnibus succurrit ratio, idè verbum factum esse carnem, ut in ipsa tanquam in speculo visibili, qui inuisibilis, & inaspectabilis erat, Filius Dei conspiceretur. Quemadmodum enim in crystallo, quod eius qui se intueri vult, facies conspici queat, argentum vinum è regione subijcere, ut crystallo claritate tantisper repressâ, vultus imago reflectat, opus est. Ita planè caro visibilis, non inuisibilis anima, paternæ claritati subijci debuit, ut*

Spiritus **Sanctus** **quare** **dicitur** **Spi-** **ritus** **veri-** **tatis?**

S. Cyrillus.

S. Basilii.

Euthymius.

S. Chrysosth.

Ephes. 1.

Galat. 5.

Ioan. 8.

S. August.

H h h

inuisi-

inuisibilis Dei, visibilis imago, Christus esset. Pulchre ad præsens negotium Diuus Ambrosius lib. 4. in Lucam, cap. 4. discursit: Dominus inquit, carnis alius, diuinitatis exemplum est, & inuisibilia nobis eius per ea, quæ sunt visibilia demonstrantur.

Motuum igitur non aliud erat, cur Filius Dei humanam carnem assumere voluerit, nisi quod ante Filij Dei aduentum, pulcherrima Dei imago indita homini, proinde eius gloria & claritudo, propter Adæ peccatum obscurata in illo, atq; fadata fuerit. Dum homines ex imagine originem pensantes, absurda de diuinitate cogitare, flagitiaque illi flagitiosissima imponere audent, & deprauatissimos quosque quasi diuinitati proximiores, in Deos sibi assumerent. Ut proinde Deus, quasi sibi met certo quodam modo consulens, primariam sui imaginem visibilem reddere studuerit: ut illam admoniti, bene iam de ipso existimare, & magnifice sentire homines inciperent. Quod Anastasius Synaita, lib. 4. Contemplat. Anagogic. in Hexameron, pulchre edisseruit: difficultatem illam, quæ in ipso Genesis limine, cum ipsa luce orta est, quænam videlicet illa lux fuerit, quæ triduo ante creationem Solis asseritur, eruditè satis per allegoriam ita resoluens:

Lux quidem ait trium dierum præcedentium expansa, ac dispersa per totam vniuersitatem, ostendit lumen increate Trinitatis, quocumq; peruenire, & nullum relinquere locum eo vacuum: quando autem quarta die fabricatus orbis Solis, & lux illa quæ est vbiq; præsens, in eo ponitur, hoc significat, quod diuina illa lux, in orbe quodam, primam quidem ponitur obscura ob peccatum Adæ, postea autem lucida propter visionem in Deo per hypostasim, in abstracto scilicet & contempto homine. Quid ergo mirum, quod tam inscrutabile ænigma, diuinæ incarnationis, sine lumine superno, à nemine cognosci possit, cum totam intellectus creati facultatem excedat.

Rem mirabilem scribit de Leone Hugo de S. Victore, quod dum à venatoribus impetitur, videns se ad resistendum multitudini canum & telorum imparem esse, vratur hoc stratagemate. Fugiendo, vestigia pedum suorum caudâ detergit, & sic insequentibus canibus, cursus & fugæ suæ locum, occultum ac ignotum reddit. Ita planè æternus Dei Filius, ad fallendum infernalem hostem, pari stratagemate usus est: cum enim leonis nomen illi sacra pagina attribuat, vicit Leo de tribu Iuda. Apocal. 5. Ideo vestigia suæ diuinitatis, ne cognosceretur, assumptâ humanitate occultauit: maternitatem Virgi-

nis matris, virginitate operuit; & virginitatem eius pariter, maternitate abscondit: immortalitatem mortali corpore, dominium totius orbis paupertate humanâ contegit: dum in stabulo, inter iumenta, frigori & omni incommoditati exponeretur. Spectabat hoc plenus sapientiâ Angelus, sed quid in infante lateret, minime agnoscere potuit. Spectabat insensatus mundus, sed dum ex solo splendore extrinseco, rerum præstantiam indagare consueuisset, Christum recens natum, ut paupertatis filium, contempsit: quia absconditum à sæculis mysterium, concipere non valuit. Neq; sanè moueat quempiam, quod incarnatio Filij Dei, lucis titulum mereatur, teste S. Ioanne, qui de verbo incarnato dicit: Erat lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. cap. 1. Lux autem cum illuminet, etiam à debili oculo facile videtur. Proinde non apparet, quomodo mysterium incarnationis Filij Dei, potuerit esse inscrutabile ænigma, & ab omni intellectu creato imperceptibile viribus naturæ. Sed ne miremini: quia creaturæ habent se instar tenebrarum, & ideo lucem incarnatam nullo modo cognoscere poterant. Sic respondet S. Ioan. Lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehendunt. Sicut enim se habet oculus Nisticoracis ad lumen solis; ita se habet noster intellectus ad supernaturalia mysteria cognoscenda. Licet ergo Filius Dei incarnatus esset lux vera, creatus tamen intellectus, propter innatas suæ ignorantie tenebras, cum agnoscere non potuit, ut docet sanctus Paulus Ephes. 4. Tenebris inquit obscuratum habentes intellectum, alienati à vita Dei per ignorantiam, quæ est in illis. Imò & ipsi Philosophi docent, excellens sensibile, destruere sensum. Sic ignis destruit tactum exurendo, ingentia tonitrua, & boatus magnorum tormentorum surditatem inducunt: nimius fulgor, cæcitatem causat. Quid aliud erat verbi diuinitas, nisi fulgor quidam vehementissimus, de assumpta humanitate, tanquam de nubibus egrediens, propter quod vocatur lux inaccessibilis; & ideo ob vehementem & nimiam suam intelligibilitatem, ab imbecillo intellectu creato, nequaquam viribus proprijs attingi potuit. ut præclare innuit S. Leo Serm. 18. de passione. Veritatis inquit, testificatio, nunquam à sua luce discedit, & quod alijs minus, alijs amplius inuit, non varietas facit luminis, sed infirmitas contemplationis. Quod magis adhuc enucleat Cyrillus Hierosolymitanus Catech. 6. in-

quiens:

Cyrillus Hierosolymitanus.

quiens: Obsecrat & sol lippos, & ex oculis laborantes, male affectos propter luminis vim, non quod sol habeat vim excandendi, sed quod corrupta videntium natura, videre per se non possit. Sic & infideles ægrotantes in corde, non possunt videre diuinitatis radios.

Feliciores profectò nos sumus, quibus istud sanctissimum ænigma, verbum caro factum est: ab ipso incarnato Dei Filio refferatur. teste S. Euangelista: Vnigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarrauit. Ioan. 1. Ille enim ut docet D. Itaneus lib. 4. c. 37. & visiones Propheticas, & diuisiones charismatum, & ministeria sua, & Patris glorificationem, humano generi ostendit. Vno verbo, quidquid ænigmatum & arcanorum in tota scriptura continetur, ab incarnato Dei Filio, manifestatum habemus. Flebat quondam, & multum flebat Pathmeus vates: quia nemo poterat neque in cælo, neque in terra, neque sub terra aperire librum, in quo mysteria salutis nostræ, septem sigillis signata erant. Sed mox in illo graui mærore audiuit vocem de cælo:

Ecce vinctus leo de tribu Iuda, radix David aperire librum, & soluere septem signacula eius. Apoc. 5. In quibus verbis ostenditur, solum Christum, verum & perfectissimum mysteriorum supernaturalium interpretem esse. Ezechiel Propheta olim à sensibus abstractus, dicebat. Ecce, inquit, manus missa ad me, in qua erat inuolutus liber, & expandit illum coram me. Ezechiel. 2. vbi D. Gregorius homil. 9. Liber inuolutus est Scriptura sacra, eloquium obscurum, quod profunditate sententiarum inuoluitur, ut non facile sensu omnium penetraretur. At, cuius obsecro illa manus erat, inuolutum librum Prophetæ porrigens, & expandens? profectò non alia, nisi Filij Dei incarnati manus, qui scripturas occulte condebat, & aperte explicabat. Ita statim resoluit ipsemet D. Gregor. inquit:

Saluator enim librum quem inuolutum ostenderat, expandit, cum hoc, quod per ænigma loquebatur, exposuit. Admiranti postmodum eidem Prophetæ portam clausam, Dominus respondit: Porta inquit hæc clausa erit, non aperietur, & vir non transibit per eam. Statimque subiunxit: Princeps ipse sedebit in ea, per viam portæ ingredietur & egredietur. Ezechiel. 44. Quæ obsecro hæc porta clausa cæteris, soli Principi aperta fuit? equidem illa dei-ficata caro, quam verbum æternum assumpsit, quod videlicet istud sanctissimum incarnationis dominicæ ænigma, nullus intellectus creatus cognoscere deberet, nisi cui vnigenitus Patris reuelasset. Audite D. Hieronymum, plusquam humano modo id exponentem: Prius, inquit, quam

Saluator humanum corpus assumeret, & humiliaret se, formam serui accipiens, clausa erat lex & Prophetæ, & omnis scientia scripturarum, clausa erat paradysus. Postquam ille pependit in cruce, & locutus est ad latronem: Hodie mecum eris in paradiso, statim velum templi scissum est, & aperta sunt omnia, ablatog velamine dicimus: Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini contemplantur, in eandem charitatem transformamur.

Ut tandem propositum meum concludam, occurrit mihi illa Historia Genesis 29. venerat Iacob ad puteum, cuius os grandi lapide clausum erat: vidit puteum in agro, & os eius grandi lapide clandehebatur. Sed cum pastores trium gregum, iuxta puteum accubantium, illum non possent amouere, Iacob solus accessit & amouit lapidem, quo puteus clandehebatur. Scrutemini: quid iste puteus figurabat? quid pastores, quid Iacobus myltice repræsentabat. Fateri profectò debebimus, per puteum grandi lapide clausum, figuratum fuisse absconditum incarnationis mysterium, profunda obscuritate obferatum: per illos trium gregum iuxta puteum accubantium pastores, significari Iudæos incredulos, Samaritanos, & Gentiles: qui volebant quidem omnes, de Sacris literis Messia venturi notitiam haurire, sed non valebant, impediti magnis difficultatibus, quibus promissiones & figuræ de futura verbi æterni Incarnatione inuoluebantur. Nam apud impios Iudæos tanta erat diuinarum literarum ignorantia, ut non solum rudes; sed etiam docti in cognoscendis reuelatis mysterijs, passim caligarent. iuxta illud Isaia 29. Et erit vobis visio omnium, sicut verba libri signati, ita ut in hodiernam vsque diem Iudæi, nihil penitus de mysterijs diuinis intelligere valeant: quemadmodum de illis pronuntiat Apostolus: Vsq; in hodiernam diem, cum legitur Moyses, velamen positum sit super cor eorum. 2. Cor. 3. Hinc illa Christi Domini in eos lamentatio: Væ vobis legis periti, qui tulistis clauem scientiæ: ipsi non introiit, & eos qui introibant, prohibuistis: Quasi diceret: non solum ignorantes, sed & vos literas scientes aberrastis à veritate cognoscenda. Tandem per Iacobum, qui de ore putei lapidem amouit, significabatur Christus Dominus, qui obscura omnium scripturarum mysteria feliciter explanauit. Sic de illo concludit Rupertus lib. 7. in Gen. cap. 28. Quamdiu Rupertus inquit, melius hic pastoribus illis lapidem amouit, qui damnata traditionibus Pharisæicis, veritatem scripturæ sine personarum acceptione prædicauit.

Ecce vestram felicitatem Catholice, mysterium à sæculis absconditum, quod olim

Strategema leonis ad eludendos venatores.

Apocal. 5.

Ioan. 1.

Ibidem supra.

Ephes. 4.

Iohannes sensibile sensum destruit.

S. Leo.

S. Hieron.

H h h 2

olim Iudæi & Gentiles concipere non poterant, iam nunc per filium suum incartum vobis manifestum facit. *nouissime diebus istis locutus est nobis in filio.* Hebr. 1. Legem vobis loquitur recens natus infantulus IESVS, teste Origene homil. 9. in Iosue: *Legit, inquit, nobis IESVS legem, cum nobis leges reuelat arcana.* Vtiam non tenebris ignorantie inuoluti, sed luce eius perfusi, cognoscamus, quod in salutem nostram venerit: ita Origenes citatus discurret: *Re-ctè, inquit, poterimus intelligere legem, si eam nobis legat IESVS.* Et paulo post addit: *IESVS nobis recitante legem, & reuelante cordibus nostris intelligentiam spiritua-lem, ut omnes docti pariter & indocti cognoscant Dei misericordiam.* Loquitur, inquam nobis infans Christus illam legem, quam descripsit Euangelista Ioannis 19. *Consummatum est.* Hodie enim tota Scriptura in Christo nato impleta est, hodie desideratus cunctis gentibus venit: hodie verbum caro factum est: Deus humanita-

Origenes.

re purpuratus, immensus infantili corpussculo absconditus, vniuersorum Dominus, inter iumenta repositus, ut tantum eius beneficium agnoscentes, quod inaccessæ maiestatis, ad vilissima tua mancipia visibiliter descendere dignatus sit, erubescamus, & quantocytus nostram illi Agritudinem ac promptitudinem studeamus declarare. Quare transeamus vsque Bethleem, festinantes ad gratiam nati Saluatoris. Paruulus in præsepio iacet Christus, ut homines paruuli desinant esse, paruuli sensibus, & solâ malitiâ paruuli fiant. Pannis inuolutus est, ut homines infirmi, remissi ac languidi, desides animos susci- tent, & viriles spiritus in explendis præceptis Euangelicis assumant, videamus ergo verbum, quod hodie caro factum est, illudque verbis deuotis & castis animis veneremur.

*

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Ecce enim Euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator.

Cur Christi Natiuitas primò pastoribus ab Angelo fuerit annuntiata, & cur hodie dicatur natus, rationes afferuntur.

Magna & insolita portenta, magnum timorem, graue deliquium, imò & mortem non raro incutiunt mentibus hominum, ut penitus deficiant, & sub tanta rei nouitate prorsus succumbant. Apparuit quondam Deus Moyfi in summitate montis Sinai, in medio ignis, turbinis, caliginis, & procellæ, ac tubæ sonantis. *Ecce ceperunt audiri tonitrua, ac micare fulgura, & nubes densissima operire montem clangorq; bucinæ vehementius perstrebat.* Exod. 19. Vbi non tantum vniuersus Hebræorum populus, magno metu concussus tremebat: & timuit populus, qui erat in castris. Sed & ipse met Moyfes licet diuinis colloquijs assue- rebat, exanimis penè & vix seminiuius ha- rebat. teste D. Paulo. Hebr. 12. *Et ita ter-ribile erat, quod videbatur, ut Moyfes diceret: Exterritus sum, & tremebundus.* Regina Esther absq; licentia iuxta morem Persarum ad Regem ingressa, ut primum Regem conspexit, protinus in terram cecidit: Stetit contra Regem, ubi ille residebat, super solium Regni sui, indu- tus vestibus regijs, auroq; fulgens & pretiosis lapidibus, eratq; terribilis aspectus atq; cum faciem ele-

Exod. 19.

Hebr. 12.

Esther. 15.

uasset, & ardentibus oculis furorem pectoris indicasset, regina corruit, & in pallorem colore mutato, lassum super ancillulam reclinavit caput. Esther 15. Ita, ut Rex festinus ad metuens de solio prostraret, eamque vniuersis suis sustentans, blandis verbis solaretur: *Quid habes Esther, Ego sum frater tuus, noli metuere.* Res stupenda, excitata aliquantum regina, & spectans regem benignum, totumque humanum, dicit sacra litera: *rursus corruit & penè exinanitata est.* Quod enim prius ob timorem terribilis maiestatis ex fulgore, ex gemmis, ex iratis affecta oculis, corruisset, non mirum: habet enim hoc Regum in solijs residentium maiestas, ut generosas etiam mentes perterrefaciat, sed quod Regem videns extra maiestatis thronum, totum trementem, fratrem se eius appellan- tem, in terram iterum corruens, quasi deliquium animi passa fuerit, quid cause? Respondet ipsamet. *Vidi inquit re Domine, quasi Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriæ tuæ: valde enim mirabile es Domine, & facies tuâ plena est gratiarum.* Quasi diceret: antea ob timorem tuæ maiesta-

tis,

S. Cypri.

tis, tremens in terram corruui, nunc vero ex stupore tuæ demissæ ac humiliatæ altitudinis ita obstupui, elangui, ut penè exinanimata caderem. Quid de immenso Deo loquar, dum in maiestate appareo, terrorem incutit; sed dum extra maiestatem, prorsus exanimat. Sic docet Regius Vates. Psal. 118. *defecit in salutare tuum anima mea.* Quasi diceret: deliquium passus sum ob charitatem, ut exponit Richardus de sancto Victore, de gradibus charitatis violentæ sic loquens; *charitas defecit, dum facit, languorem adducit.* Defecit ergo cor Prophetæ in Christum Iesum, quando mentis oculis eum prospexit. Vnde verba illa: *defecerunt oculi mei in eloquium tuum.* S. Ambrosius vertit: *in verbum tuum.* ostendens, tunc defecisse Prophetam Domini, tunc penè exinanimatum fuisse, quando & mente & oculis verbum carnem factum prospexit, & non inuolucro virginali, sed extra illud in stabulo, in præsepio, ex cuius rei lætitia, exultans extra se totus abiit. Ad talem exultationem cum tremore peragenda, inuitat hodie omnes S. Leo in sermone huius festiuitatis. *Exultent ait in laudem Dei corda credentium, mirabilia eius consueantur filij hominum, cum in hoc præsepio Dei opere humilitas nostra cognoscitur, quanti eam æternus conditor æstimauerit, quod cum origini humane multum dederit, quod nos ad imaginem suam fecerit, reparationi nostræ longè amplius tribuit, cum serui formæ ipse se Dominus comparauit.* En ratio stuporis, en ratio exinanimationis, non iam per inuolucra Prophetarum nò iam in mysterijs absconditum, non iam à longè prospicientes, sed in facto, sed in re, Deum hominem factum, infantulum nostri similem, vagientem ac trementem in præsepio habemus. Equidem: qui tantum Dei beneficium intimius scrutari velleret, Dei omnipotentis necessaria esset dextera, quæ illum teneret, ne exinanimaretur, ne moreretur. Sic obstupescit & exclamat Augustinus Serm. 7. de diuinitate: *Immensus inquit capitur; diues, pauper efficitur; incorporeus carne vestitur, videtur inuisibilis; palpatur inpalpabilis, comprehenditur incomprehensibilis, numeratur in seculo, qui est ante secula; & quem cælum & terra venerantur, in præsepio angusto collocatur.* Quia ergo Dei Filius nostri amore flagrans, ita suam humiliare voluit maiestatem, ut pro sua in humana carne natiuitate, non aliud ferculum, non aliam domum constitueret, nisi stabulum illudq; non picturis ac tapetijs adornatum, sed paleis, & feno, pro lecto auri, ostrique elaborato, animalium præsepio, ut eleganter innuit S. Cyprianus Serm.

H h h 3

de natiuitate: *nulla inquit domus, ambitio, nisi reclinatorium in stabulo, mater in feno, filius in præsepio.* Ideo ne tanta diuinæ altitudinis demissio, pastores aut in scandalum traheret; nisi enim fides Deum illum nobis monstrasset, dubio procul cum gentibus stultitias hæc putaremus. Aut ne penitus exinanimatos redderet, Deus per Angelum suum eos animare voluit. *Nolite timere, quia natus est vobis hodie Saluator.* Sed quomodo obsecro Saluatorem Christum nominat, antequam saluet? Præcinebant quidem mulieres Israëlitzæ David, quod saluaret regnum Israël, sed non nisi post victoriam obtentam, 1. Reg. 18. *Cum reuerteretur percussio Philisthæo David, egressæ sunt mulieres de vniuersis vrribus Israël, & præcinebant: Percussit Saul mille, & David decem milia.* At verò ante salutem partam, Saluatorem annuntiare, res insolita. Mysterium perpendite: procedens David contra Philisthæum fortem, sic eum allocutus est: *Dabit te Dominus in manu mea, & percutiam te, & auferam caput tuum à te, & dabo cadavera castrorum Philisthæum hodie volatilibus cæli, & bestiis terræ.* Vnde quæso illi iuueni inermi, contra Philisthæum fortem, robustum, expertum, armatum & antiquum bellatorem, tanta confidentia? ut ante triumphum canat victoriam? Non aliunde mihi credite, nisi ex baculo & lapide, ut clarè patet ex sacro textu: *tulis inquit sacra Scriptura baculum, & fundam, & lapidem.* Sed nonne potentior erat gladius Philisthæi? minime? quia baculus figurabat crucem sanctam, & lapis Christum. Ita resoluit S. August. Serm. 198. de tempore. *Sicut enim inquit, baculum, crucis typum habuit; ita etiam & lapis ille, de quo percussus est, Christum figurabat.* Ergo tota fiducia Davidis, & spes certæ victoriæ, ex cruce sancta, & ex Christo. Lapis ille, non tunc, dum esset in pera, sed quando eum David extra peram extraxit, salutem attulit: *Et misit manum suam in peram, tulitq; vnum lapidem, & fundâ iecit, & percussit Philisthæum in fronte.* En mysterium. Saluatorem vocat Angelus Christum, antequam saluet: quia iam natus est. Dum Christus in vtero Virginis quiesceret, Saluatorem duntaxat futurum agnoscebat Angelus: ipse enim saluum faciet populum Sion. Sed dum iam natus esset lapis ille angularis, dum extra veterum Virginis in præsepe ligneo, tanquam in cruce repositus, tanquam de re acta, & de præterita, locutus est, Saluatorem cum appellans. Duo itaque in hodierna concione considerabimus, primò, cur Angelus pastoribus ante alios, Christi natiuitatem nuntiauerit. Secundò, cur hodie natus dixerit.

Est,

Ibidem ut supra.

S. August.

Est, quod nos hodie iuste moueat, quod tandem aliquando misertus Deus humanæ miseriæ, vnigenitum suum, desideratum cunctis gentibus, in salutem & redemptionem nostram mittere dignatus sit. Ecce nascitur expectatio gentium, Iudæorum cognata spes, periclitantis mundi expectatissimus Saluator, ita ut ob tanti spectaculi nouitatem Angeli descendant de cælo, gloriam Deo occinentes; Subiū facta est cum Angelo, multitudo celestis militia, laudantium Deum, & dicentium, gloria in altissimis Deo. Lucæ 2. Quid est hoc? ad incarnationem Virgini declarandam, vnus tantum Angelus venerat; ad natiuitatem vero Christi annuntiandam, multitudo Angelorum concurrat. Mea sententia: quia hodierna festiuitas natiuitatis Filij Dei, superat celebratam incarnationis illius. Licet enim vtrobiq; sit idem Deus; modo tamen diuerso: nam ibi Deus incarnatus, sed absconditus; quia in throno post Deum præclarissimo, scilicet vtero Virginis tegebatur. At vero in natiuitate idem Deus, iam in carne apparuit, verbum carne indutum, mundo visibile factum est: dicam amplius, Deum incarnatum & animalia aspexerunt, idque non in throno, sed in stabulo, sed in præsepe, sed inter fenum & paleas. Proinde ad tam stupendum mysterium annuntiandum, impar erat vnus Angelus, omnino necessarii plures. Audite D. Cyprianum Serm. de natiuitate: Vnus inquit Gabriel, obumbrationem virtutis Altissimi nuntiat; multitudo celestis exercitus gratulabunda Saluatorem mundi prædicat aduenisse, & reconciliata terrestria superi canit, & consilium antiquum prodijt palam, nec iam secretum est, sed innotuit publice in conspectu gentium reuelata Christi benignitas. & oblata mundo, in nullo à nobis differens. Vnus ergo Angelus in annuntiatione sufficiebat, quia non manifestationem, sed obumbrationem nuntiabat; in natiuitate vero multi requiruntur, quia consilium antiquum à sæculis absconditum produnt: quia Christi benignitas & humanitas mundo oblata, non in maiestate, non in altitudine, non in diuinitatis throno, non à nostra dissimilis; sed in nullo à nobis differens, infans, paruulus, gemens in præsepe, inter animalia. Proinde necesse erat, ut de cælis descenderet non Angelus, sed multitudo Angelorum, qui hæc inaudita nuntiarent, pauentes & admirantes Deum, ita nostri causâ exinanitum, atque eius immensitatem, magis ex hac demissione; quam eius sublimitate obstupescerent. Hæc enim vnica ad Deum cognoscendum compendiosa via,

est, non est opus per ampla, longa, laraq; vagari, ut ad Deum peruenias. Attende, duntaxat ad Christum natum in præsepio, & statim omnia eius attributa, quasi per compendium aspicias, & quidquid Dei est, simul cognosces. Ita fatetur Prophetæ Domini. Consummationem inquit, & abbreviationem faciet Dominus. Dem exercituum, in medio omnis terræ. Isaia 9. Vbi per istam consummationem & abbreviationem, intelligit verbum incarnatum in præsepio: ita enim exponit D. Hieronymus ad Aligatiam q. 10. Verbum ait incarnatum, est verbum ad hominis vlt, naturam abbreviatum, & exinanitum, ut quod non capiebatur, præsepio caperetur. Et merito sanè: Natus quippe Dei Filius, & in præsepio reclinatus, ita mentem creatam eleuat, ita extollit, ita extra se rapit, ut ad Deum cognoscendum, non sit necessarium mendicari per partes, quod ipse simul in se vno continet per totum. Egrege ad rem præsentem discurret Nyssenus oratione de natiuitate loquens: Quemadmodum umbra ad præcedentium corporum figuram effingitur; sic forma & inditum diuinitatis Dei, in virtute ipsius, qui paritur, ostenditur. Quid præclarior: lux Deus est, vis illam apprehendere, noli quætere alias luces, sed Christi umbram exquire, quam dum in præsepio contueris, dum inter animalia, dum in stabulo, dum in feno, ex tantæ humilitatis incomprehensibili umbra, lucis diuinæ immensitatem apprehendes: quia umbra ad præcedentium corporum effigies formatur. Hinc Diuus Cyprianus Serm. de natiuitate, loquens de paupertate præsepis, affirmat superflua ibi futura fuisse ornamenta, si quæ adessent: quia oculos non habent insipientes ad cognoscendum Deum, siquidem præsentia paruuli tanta erat efficacia, ut ad se violentem eos attrahens, non permetteret libertatem talia aspiciendi. Ornamenta, inquit, S. Cyprianus quæ deerant, etiam si adessent, non haberent oculos inspectores, quia præsentia paruuli sic eorum qui aderant oculos occuparat, sic illuminauerat animos, sic corda illexerat, ut in hoc summo bono, omnium bonorum vnica collectio videretur, nec opus esset enagari, & mendicare per partes, quod simul in se vno fidelibus omnipotens infantia præsentabat. Nil melius: quid enim Christus in præsepio, nisi summum bonum, & quid Christus natus vagiens in stabulo, nisi omnium bonorum summa collectio? ergo sola eius præsentia, ad manifestandam latentis in corpore infantili diuinitatem sufficiebat. Verum nec deest iusta conquerendi ratio aduersus Angelum, Christi natiuitatis nuntiatorem. Considerate

ratè enim, cuiam primum Dei recens nati lætum nuntium deferatur? Et ecce subdit Euangelista: Pastores erant in regione eadem vigilantes, & custodientes vigilas noctis super gregem suum. Lucæ 2. Iuxta hos stetit Angelus Domini, & claritas Dei circumfulsit illos, dixitque Angelus, ecce Euangelizo vobis gaudium magnum, quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus Dominus. Hem! nonne magis è re Dei incarnati fuisset, ut Hebræi populi, Principes, Pontifices, Senatores, Legis Sapientes, & Iudæorum Proceres spectatissimum suum Messiam primum omnium agnoscerent? nam illorum notitia, reliquorum persuasio, de Christi aduentu certissima foret. Sed hos Angelus negligendo, ad solos pastores properat. An fortè ignorabat Angelus, illud D. Pauli de Christi natiuitate pronuntiatum: Apparuit gratia Dei Saluatoris nostri, omnibus hominibus. ad Titum 2. Si omnibus, quomodo Angelus Saluatorem omnibus communem, solis Pastoribus facit particularem: quia natus est vobis hodie Saluator. Non vult Deus incarnatus aliquorum haberi, sed omnium. Quod pulchrè edixit Prophetæ Psal. 18. de verbo incarnato dicens: In sole posuit tabernaculum suum. Vbi peculiaris vim habet; quod Dei hominis tabernaculum in Sole, qui communis mundi pater, mediisque cælis præsidet, æquali beneficentiâ creaturas omnes lustrans, ac fouens, constitutum esse dicatur. Quemadmodum ergo nimiam iniustus, pessimeque de toto orbe mereretur ille, qui Solem si posset, sub proprio tecto concluderet, cum perpetuo inde mundo tenebræ succederent. Quemadmodum grauem sibi regni totius pararet inuidiam, iustasque excitarer querimonias, qui ad suos tantum usus, & commoditates, Principem inflecteret, qui Solis instar omnibus se communem exhibere debet, ut deducit Tullius lib. 1. Officiorum ex Platone, illud principibus potissimum præscribens, ut totum corpus Reipub. curent, ne cum partem vnâ solum tuentur, deserant reliquas. Hac regendi felicitate ac prudentiâ, gloriabatur olim Tullius in Oratione aduersus Sallustium: Non inquit vni priuatim ancillatus sum, neq; me addixi, sed quantumcumq; quæ Reipublice studeat, tantum mihi sunt amicus aut inimicus. Ita planè grauem hodiè iniuriam, Christo recens nato Angelus inferre videtur, dum lætum eius natiuitatis nuntium, solis pastoribus deferat: Nam Regia dona in vnum coacta deperant; si enim oculus omnem prouidentiam & curam, quam pro vniuerso cor-

pore habet, in solam manum deriuaret, ac reliquis membris omnibus contemptis, vni isti intenderet, an non totum perderet? Ita pariter, si Christus solis nascitur pastoribus, facile omnes nationes amitteret, & ad illam grauem querimoniam impellet: Iustitia lumen non lucet nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Sapientia 5. Cum in contrarium huic, doceat ipsemet Christus inquit: Ego sum via. Ioan. 14. Iam verò Doctor Angelicus lib. 2. de Regimine Principum cap. 12. asserit, de iure Gentium & naturæ esse, quod via sint omnibus communes. ergo via cum sit communis, non potest ab aliquo possideri. Si igitur Christus via est, cur ab Angelo solis pastoribus denuntiatur.

Ad probationem huius veritatis, quod CHRISTVS non possit ab aliquibus possideri, sed omnibus debeat esse communis, assumo duas celebres Scripturæ Sacre auctoritates, præsentis proposito maximè seruientes. Quando Zachariæ in templo apparuit Angelus Domini, sic cum allocutus est: Vxor tua Elisabeth pariet tibi filium. Lucæ 1. Virgini autem Deiparæ, verbi æterni incarnationem annuntians, solùm dixit: Ecce concipies in vtero & paries filium, Ibidem. Vnde quæso Dei nuntio de filiis nascituris euangelizanti, diuersus ille loquendi modus? ut virgini non addat, paries tibi filium; sicut addidit Zachariæ. similiter, quando Iosepho apparuit Angelus volenti Mariam dimittere, solùm dixit: Noli timere, accipere Mariam coniugem tuam: quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Pariet autem filium, & vocabi nomen eius Iesum. Matt. 1. Varias hæc varij afferunt rationes, Lyranus censet, ideò Angelum ad Zachariam dixisse: pariet tibi, quia de semine eius nasciturus erat filius; Iosepho autem absolute nuntiasse, pariet filium: quia Ioseph nihil in eo cooperatus est. Theophylactus verò existimat, ideò: quia Christus propter omnes natus est. Angelus ait, non dixit Ioseph pariet tibi filium, sed Zachariæ, quia natus est Christus toti mundo salutem conferens. Subscribit huic sententiæ Chrysologus Serm. 142. Ideo inquit, sic locutus est Angelus, quia sanctum vocabitur filius Dei. Quasi diceret: quia alia Filij Dei, alia filij Zachariæ lex est; hic enim patri singillatim ac matri nascitur, at Dei Filius, non matri solùm, sed omnibus indiscriminatim hominibus, ut communis orbis pater ac Sol oritur. Hæc est verè & fundamentalis ratio, quam diuino spiritu afflatus Rex David assignasse videtur. Psal. 95. loquens: Cantate Domino, can-

Sapientia, 5.

Ioan. 14.

Lucæ 1.

Matt. 1.

Lyranus.

Theophil.

Chrysolog.

Psal. 95.

nè terra

nē terra muta, elinguis, inanimata, cantare poterit Domino? ita omnino affirmat Maximus, quod terra in natiuitate Christi, nouum canticum cantare debuerit. Cui enim inquit debet magis cantari canticum nouum, quam qui modum, & spem, & veniam delictorum inuenit. Terra hæc non alia est, nisi homo, de quo illud edictum protulit Deus: pulvis es, & in puluerem reuerteris. Proinde in hoc loco vniuersum genus, excitat Propheta Domini ad læticiam, ad cantica. Ita S. Ioannes Damascenus lib. 2. fidei cap. 6. Scriptura inquit his verbis: homines qui in terra versantur, ad læticiam accersit. Si ergo tota terra in natiuitate Christi iubetur cantare nouum canticum, quia Christus toti populo spem & veniam inuenit, dubio procul graui censurā dignus videtur esse Angelus, quod solis pastoribus, qui tres tantum erant, natum denuntiet inquit: quia natus est vobis Saluator. Vtique scimus perbellē, dum Regis terreni Filius nascitur, statim per totum regnum famam eius natiuitatis diuulgari, vt à toto populo triumphis celebretur: ergo cum Christus natus esset omnipotentis Dei, Regis regum, & Domini dominantium filius, oportebat vt Angelus primò, adiret Ierosolymam, tanquam primariam urbem, & caput totius regni Israëliti, aut potentes viros, aut Principes scribarum & Phariseorum, aut saltem sapientes Philosophos, & Astrologos; non verò pastores, nuntium recens nati Dei Filij deferendo.

Verum ego prudenter id Angelum Dei fecisse existimo; non adijt ille primariam urbem Ierosolymam, vt palam faceret, Christum etiam vilissima castella non dedignari: quemadmodum de illo testatur Euangelista Marci 6. Circuibat castella in circuitu docens: Vbi verbo circumuolandi, diligens & indefessa significatur excursio; nomine verò castellorum, non obscure insinuat, pastoralem Christi Domini curam tantam fuisse, vt non solum circa magnifica emporia, sed etiam circa abiecta oppida versaretur. Sic de illo fatur Theophylactus Antiochenus in Catena aurea: non solum inquit in ciuitatibus prædicabat Dominus; sed etiam in castellis; vt discamus parua non spernere, neq; magnas semper querere ciuitates. Sed verbum Dei in vicis abiectis, & vilibus seminare. Non adijt diuites & potentes: tum quia hi, dum eis arcana celestia proponuntur, non facile credunt, & Deum sequi renunt, vt præclare de illis discit Carthusianus in lib. 1. Reg. No-

bilis inquit & potentes secundum carnem, delectionibus quibus sensum dedit sunt, qui etsi au-

diant verba Dei, videantq; exempla iustorum, & miracula omnipotentis agnoscant; raro tamen & pauci conuertuntur ad Deum. Hinc dicit Apostolus 1. Corint. 1. Videte vocationem vestram fratres: quia non multi sapientes secundum carnem, non multi nobiles, id est conuertuntur ad Deum: non quod Euangelij veritatem non audiant, & cognoscant; sed quod auditam & cognitam aspernentur. Tum quia diuites & potentes, vario lusu vt plurimum in profundam noctem occupantur, & postea ad ipsam vsque meridiem somno indulgent. Proinde Angelus frustra cum hoc lato nuntio venisset ad potentes. Hinc de illis Propheta dicit. Amos 6. Ve, qui esultatis in Sion. LXX. vertunt, qui despicitis Sion. hoc est, qui propter lusus nimios, & voluptates carnis illicitas, templum negligitis, imò & ipsum Deum pro nihilo habetis. Eo enim dementia procedunt, luses, & diuites, vt sacra omnia profanent, omnia diuina aspernentur. Ita enim de illis vterius loquens pergit Propheta: Qui dormitis in lectulo ebrietas, & lasciuia in stratu vestro. Non adijt scribas & Phariseos: quia hi, vt vult Theophylactus, erant corrupti, & machinarentur mortem Christo & matri eius. Cum nullus ab orbe condito ita malitiosus homo extiterit, qui Christo & salutem humanam ita aduersaretur, quemadmodum Pharisei, de quibus Beda in cap. 2. 1. Reg. refert, quod maximo studio in id incumberent, vt per malam doctrinam populum à Deo auocarent, imitati illos Heli Sacerdotis impios filios, qui carnes de sacrificijs tollentes, retrahebant homines, à sacrificio Domini. Nam vbi quis vitam suam Domino consecrare decreuisset, aderant illi, & suam illam concupiscentiam, per verba & exempla in eius animum immittentes, totum contenti cordis sacrificium, quod Deo offerre experat, polluebant & contaminabant. Dumque sancta illa desideria feruore deuotionis in homine probocoquerentur, pessimam doctrinam instillabant, quæ statim refrigescerent, & recrudescerent, totumque illud sacrificium Deo libari cœptum, in sacrilegum solueretur. Prudenter itaque fecit Angelus, quod præterierit Phariseos, tanquam Christi & Dei nominis capitalissimos hostes. Non adijt denique sapientes Philosophos & Astrologos, ne forte incarnatam sapientiam, solis mundi sapientibus debitam; ab indoctis verò & rudibus prorsus alienam, ostendere videretur.

Rationem itaque, cur Angelus neglectis primarijs urbibus, neglectis Principi-

bus, Pontificibus, Senatoribus, Legis Peritis, & Philosophis atque Astrologis, ad solos pastores latum nuntium Christi natiuitatis detulerit, hanc inuenio: quia isti in multa etiam nocte super gregem suam, exsomnes vigilat. Ita censet S. Ambrosius Serm. 13. In ea inquit nocte, pastores nascentem Dominum, super gregem suum vigilas obseruantes, primi præ alijs didicerunt. Ipsi enim primi ortum Saluatoris ante omnes homines intuentibus Angelis cognouerunt. Vnde non mirum est, quod prius redemptionem sæculi poterunt scire, quam Principes. Non enim Angeli annuntiauerunt Regibus, non Iudicibus, sed hominibus rusticis. Non ergo iam mirandum est, si Christi gratiam ante scire meruerit innocentia; quam potestas: & prius cognoscere veritatem simplex rusticatio; quam superba dominatio: quod enim cognouerunt pastores, Principes cognoscere nequiverunt. Quod totum breui compendio perstringit S. Gregor. homil. 8. inquit: Dum ipsi pastores præ super gregem vigilant, dicitur super eos gratia largius coruscet. Ecce ruralis pastorum solertia, dum muneri suo plenè obundo, attentius inuigilat, Angelorum blandimento exultat, & primæ arcanioris mysterij annuntiatione nobilior honoratur. Gratia enim diuina non querit sublimia præcelsæ munera; sed eos, qui etiam rusticis, ac vilibus officijs, quæ ex munere obeunt, solerter inuigilant; & plenè administrant. Angeli sublimiores negligunt sedes, plenas nobilitate; sed munere vacuas; greges verò pastorum, caulas munere suo plenas, notione, nati Saluatoris adimplent. Vobis certè Pastores Ecclesiæ, singularis, ex hoc facto inculcatur admonitio: pastoribus vigiliis, super gregem suum obeuntibus, Christi natiuitatem Angelus nuntiavit, vt edoceret, quantā diligentia vos oporteat vigilare in custodienda Ecclesia sancta, in curanda animarum salute, in fundendis ad Deum orationibus.

Sumite si placet huius rei documentum, vel ab ipso Dauide, cœlestium rerum mysteria iugiter contemplante, totaque in ea meditatione noctes transigente. Psal. 118. Vbi dicit: Memor fui nocte nominis tui Domine. In quibus verbis palam facit: nunquam à Dei meditatione; & deuotâ oratione cessandum esse, sed noctem somno auferamus oportet, vt Deo sceneremur. Sic monet S. Ambrosius Serm. 7. in citatum Psal. Hoc inquit nomen IESVS, inuocatur diebus ac noctibus, nullumq; temporis præcant diuacuum finat, sancta deuotio præterire. Sic fi-

delis Christi pastor D. Paulus, vigilabat die ac nocte, vt de seipso testatur 2. Corint. 11. In vigilijs multus, in fame & siti, in ie-
iunijs multus, in frigore & nuditate, præter illa quæ extrinsecus sunt, instantia mea quotidiana, soluitudo omnium ecclesiarum. Vbi per continuas vigilas, ostendit D. Paulus le magnum in ecclesia Christi fecisse fructum, quemadmodum expendit D. Hieronymus in Epistola 6. de obseruatione vigiliarum. ipse S. Hieron. inquit, vigilans quoq; exemplum ponens, in catalogo virtutum suarum, sanctum se vigilijs multis apud Corinthios gloriatur. Et profectò, fructuosa exstitit hæc Diui Pauli vigilia, tanquam sedulo pro gloria Dei laborantis magistri, non tantum discipulis auscultantibus; sed etiam dormientibus: nimirum adulescenti Eutycho, præ nimio sopore cadenti de tertio cœnaculo deorsum, & morienti, quo tempore D. Paulus sermonem de rebus diuinis ad populum vsque ad mediam noctem protraherat. Quem enim prædicantis clamor à somno non excitauerat, cum vigilantis oratio ab ipsa morte liberavit. Actorum 20. Sedens autem
Btem quidam adulescens, nomine Euthychus, super fenestram, cum mergeretur somno graui, cecidit de tertio cœnaculo deorsum, & sublatu est mortuus. Ad quem cum descendisset Paulus, incubuit super eum, & complexus dixit: nolite turbari: anima enim ipsius in ipso est, adduxeruntq; puerum viuentem, & consolati sunt non minime. Sic vigilabat S. Chrysostomus, somni parcissimus, vt de seipso loquitur. Consuetudinem inquit meam nosti, breuissimo somno vtor, & quasi interuigilio, satis vigilare desisse, aliquando dormiuisse me sentio, aliquando suspitor. Hinc optimum sumit documentum Clemens Alexandr. lib. 2. Prædicatorum cap. 9. Non oportet ait, somnum esse perfectam corporis solutionem; sed tantum remissionem; & ideo dico eum esse adiuuendum, non ad otium, & socordiam; sed ad negotiorum & actionum quietem. Quid loquar de communi totius mundi magistro, bono Pastore & Doctore Christo IESU? nonne insomnes ducebat, noctes: Et erat pernoctans in oratione Domini, ad quid? ad nostram certè, & suæ Ecclesiæ pastorum informationem: vt ingeniose citatum Euangelij locum, enucleat D. Ambr. Serm. 20. in Psal. 118. Non inquit ideo pernoctauit, quasi qui aliter patrem nobis reconciliare non posset, sed vt qualis aduocatus esse debeat, demonstraret: qualis Sacerdos, vt non solum diebus, sed etiam noctibus pro grege Christi, debeat precator Christi assistere.

Vigilare debetis pastores, non tantum in cura animarum, non tantum in defendenda immunitate ecclesiastica, quæ iam his temporibus, magna ex parte infractione

Episcopi
in confan-
guineis
prudenter
debet esse
liberalis.

Lucas, 22.

3. Amb.

Idem qui
supra.

3. Hieron.

Iudic. 17.

fracta esse videtur; sed & in hoc vel maxime, ne vestris tantum addidit consanguineis, totum in eos Ecclesiam. Christi sanguine comparatum diffundatis patrimonio, quod iam hac nostra aetate, quasi in naturae vitium transijt. Haud abnego, æquum esse, Antistitem indigentibus consanguineis opem quamprimum ferre: sed quod turpis nimium vitiositas sit, omnes in illos ecclesie dignitates congerere, vel thesauris Christi ditiores reddere. Cuius rei palestram nobis regulam descripsit. Saluator noster Lucas 22. Suos discipulos alloquens: Ego autem in medio vestri sum, sicut qui ministrat. Quid est, Iesum in medio discipulorum ministrantem esse? nisi ita sua beneficia inter multos diuidere, quo singuli aliquid haberent, quo se ceteris præferrent. Vnde infelicissimo etiam & scelestissimo Iuda, peculiaria familiaris animi signa dederat, hac de causa loculos ei tradens, ne inter ceteros inglorius esset. Loculos pecuniarum inquit S. Ambrosius Lib. 1. Offic. cap. 16. quas pauperibus erogaret, commissos habebat, ne videretur aut quasi inhonoris, aut quasi egenus Dominum prodidisse. Ita fidelis ecclesie Christi pastor, egestatem quidem consanguineorum subleuare debet; sed ne alios pauperes defraudet, aut ecclesiam euacuet. Audite eundem. S. Doctorem Lib. 1. Offic. cap. 30. ad Antistitem instructionem diuinæ prorsus loquentem. Est inquit etiam probanda liberalitas, ut proximos seminis tui non despicias, si eger cognoscas. Melius est enim, ut ipse subuenias tuis, quibus pudor est, ab alijs sumptum deponere, aut alium postulare subsidium necessitati; non tamen ut illi ditiores eo fieri velint, quod tu posses conferre inopibus: causa enim præstatur, non gratia. Neque enim propterea te Domino dicasti, ut tuos diuites facias, sed ut vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miserationis peccata redimas tua. Et paulo post subiungit: putant se pauperum poscere, consanguinei, si ac confabunt, ad patrii prouentus semper inhiantes, ac veluti sanguisuga indefinenter dicentes Asser, Asser: pretium tuum querunt, vitam tuam fructum adimere contendunt. Et accusat, quod eum diuitem non fecerit, cum te ille vellet æterna vitæ fraudare mercede. In eandem sententiam coniurat D. Hieronymus Epistolâ 13. Ecclesie prælatis scribens: videte ne immoderato iudicio pauperum distributis non pauperibus, & liberalitas liberalitate pereat. Perit reuera liberalitate liberalitas, quando vni, quæ pluribus, diuiti, quæ pauperibus, seculari aut indocto, quæ ecclesiasticis & sapientibus danda sunt, impertiuntur. An putatis recte fecisse illum, qui impleuit vnius filiorum suorum

manum, & factus est ei Sacerdos. Iudic. 12. Errant & vehementer errant mihi credite. At quare: sanè quia filium idque minus idoneum, ad sacerdotalem dignitatem, promouit. Ita resoluunt Glossa ibidem. Quia talis ait, non dat aliquid nisi nepotibus & consanguineis, in vita ac scientia defectuosos, quibus dat præbendam, si sit Episcopus; & bona Ecclesie, si sit inferioris gradus; & parum aut nihil dat pauperibus, & huic bene conuenit hoc nomen Michas, quod interpretatur, quis; id est, quasi nullus. Si ergo grauiter reprehenditur Michas à Glossa, quod filio, ceteris dignioribus prætermisiss, largâ manu beneficium spirituale dederit: quam non incurreret reprehensionem Principes, qui in vnum & alterum sibi familiarem, ampla beneficia conferunt, multis præclarè meritis, sine premio remanentibus. Cum turpissimum genus damni sit, inconsulta donatio, teste Seneca lib. 4. de beneficijs cap. 10. Hoc perdidit Hispanias, quibus solum nomen relictum est: hoc seruili iugo tradidit Africas, hoc vastauit Gallias, ut testatur Saluianus historiographus lib. 4. de Prouidentia & guberni: ubi deplorat pauperum, vel vnius etiam hominis ornamentum, non raro totius orbis excidium esse solere, sic iniquis: Ut pauci illustrentur, mundus euertitur, vnius honor, orbis excidium est. Cum tamen optimus Princeps, in omnes sibi subditos æque beneficis & humanis, non in vnum, sed in omnes liberalis esse debeat. Quod emphaticè de Dauide, populum rectè & feliciter dirigente atque gubernante, pronuntiatur. Psal. 77. Et in intellectibus manuum suarum duxit eos. Vbi manuum intellectus propriè significat, munera, cum ratione & iudicio, habito meritorum discrimine, non temere & pro affectus impetu distribuenda esse. Ut Princeps cum suis sic se gerat, quatenus pro dignitate singulorum, & Reipublice utilitate, dona sua illis, & beneficia impertiatur: peculiari ratione non exigente, inæqualia aequalibus præmia distribuat; ne ipsi obijciatur, quod Augusto Cæsari Cælius apud Macrobiū, quando iubente Cæsare, vt omnibus, qui secum pilâ lussissent, sesteria centena darentur; soli verò Cælio quinquaginta: ille lepidè respondit: Quid ergo? ego vna manu ludo? Quam reprehensionem non incurrunt ecclesiarum Pastores & Antistites, qui Christi patrimonium in solos consanguineos diffundunt; & dum alius in sacerdotem creatur, si quid ei dant, nimis parcè & mediocriter. Quod si nepos, vel quispiam consanguineus, impleat manum eius: imme-

Glossa.

Seneca.

Saluianus.

Psal. 77.

Christus
tempore
silentij
nati.

immemores, quia Christus sine acceptione personarum, omnibus natus est.

Venio tandem ad alteram concionis partem: Natus est vobis Saluator hodie, id est, hac die; scimus quippe Saluatorem nostrum, mediâ nocte genitum esse, vt expressè docet sacra litera Sapientie 18. Cum enim quietum silentiū continerent omnia, & nox in suo cursu mediū iter haberet, omnipotens sermo tuus de cælo à regalibus sedibus prosiliuit. Hoc silentium Petrus Blesensis Serm. 6. de natiuitate, notat esse illud, quod canticinū dicitur, inter duos galli cantus, post primum videlicet, qui est in noctis medio, & ante secundum, qui fit ante auroram. Proinde per gallos cantantes, intelligit Prophetas, qui aduentum ac natiuitatem Christi prædixerunt & Apostolos, qui post natum Christum, in toto mundo illum diuulgârunt. Affirmatq; Dominum venisse in silentio noctis mediæ, hoc est: post Prophetarum prædictiones, quando iam Prophetæ silebant; & ante Apostolorum prædicationem. In huius inquit, seculi noctis medio, & nocte intempestâ & profunda, quasi quidam galli fuerunt Prophetæ, genu humanum valde sopitum suis clamoribus excitantes, ortum quoq; soli præcipientes. Apostoli verò, & ipsi galli, tanquam in ipso lucis crepusculo cantaturi silebant adhuc, clamaturi autem erant, & in tantum, quod in omnem terram exiit sonus eorum; tenebant ergo medium cuncta silentium, Prophetæ, qui clamitauerant, & Apostoli qui clamaturi erant. Non igitur ante, nec post, Dei verbum ex vtero processit virginali; quàm summum & in cælo & in terra fieret silentium, vt sic nullus esset, qui iam loqueretur, nec Prophetæ, nec Apostolus. Quare autem tempore silentij Saluator noster voluerit nasci, respondet idem Auctor, quia vrbana inter homines & curialis consuetudo est, vt cum honoratior & præpotens persona loqui voluerit, teneant qui circumstant, silentium. Sic loquente quondam Iob, Principes cessabant loqui, & digitum supponebant ori suo. Iob 29. En ratio, quare, in medo silentio, in ipso canticinio, silentibus cunctis, in noctis medio, Dei verbum ex vtero virginali processit: quia apparente in terris iam verè, & realiter, non per imaginationem, abstractiuamq; visionem; non per Prophetarum voces, non per Apostolorum prædicationem; sed ipsa re sic cuncta obstupuerunt, in tantamque admirationem ipsa processit natura huma, & cælestis, vt ambæ penitus admirantes & stupentes siluerint. Hinc Zachariâs à longè hæc videns ac prospiciens, exclamans & acclamans aiebat.

Sileat omnis caro à facie Domini, quia consurrexit de habitaculo sancto suo, quia consurrexit. LXX. autem vertunt, quia consurrexit de nubibus sanctu suo, hoc est, de purissimis MARIÆ visceribus.

Cum itaque Christus in medio noctis natus sit, quomodo Angelus audeat noctem cum die confundere, dicendo; hodie. An forte ignorat à sancta sede Romana decretum esse, vt mediâ hac nocte, tremendum missæ sacrificium, celebretur, in memoriam, quod incarnatus Dei Filius, mediâ nocte visibiliter in mundum venerit. An eum later, quomodo reatus Iob grauiter arguit illos sceleratos homines, qui noctem in diem commutare solent: Noctem inquit vertunt in diem. Iob. 17. verum non puto culpandum Angelum: cum enim ille optimè nouerit differentiam noctem inter diemque, incredibile videtur, eum in hac usurpatione noctis pro die, aberrasse. Censet igitur Lyranus, rectè Angelum pronuntiasse, Christum hodie natum fuisse: quia licet fuerit nox; tamen fuit pars naturalis diei; pars autem pro toto interdum usurpari solet, imò verissimile opinor, noctem illam, diei nomine intitulari debuisse. Cum enim Angelus venisset, gaudium toti mundo annuntiaturus, horam illam, diem nominare debuerat: quoniam vbi lata annuntiantur, dies est; Vbi verò tristitia geruntur, ibi nox est. Nocte vastatus est murus Moab Isaia 15. Super quem locum. D. Basilius. Quod inquit nocte irrogatur supplicium, atrocius esse solet, & amarulentius. Angelus Domini de nocte percussit primogenitos Egypti, Exodi 12. de nocte interdum interfecit centum octoginta quinque millia Assyriorum. De nocte futurum esse iudicium vniuersale, Lactantius Lib. 7. de diuino præcepto, deducit ex illo Matthæi 25. Mediâ nocte clamor factus est. Quid amplius morabor; ipse Saluator grauem lapsum periurij & abnegationis, nocte suis Apostolis futurum prædixit: Omnes vos scandalum patiemini in me, in ista nocte. Matt. 26. Proinde vbi tristitia sunt, ibi nox: Quia ergo Angelus gaudium nuntiaturus venerat toti mundo, ideo tempus illud non noctem, sed diem, appellare debuit: quoniam vbi lata nuntiantur, ibi dies est.

Hoc mysterium Prophetauit olim Malachias cap. 4. in persona Dei populum mundi alloquens: Et orietur vobis sumentibus nomen meum, Sol iustitie & sanitas in pennis eius. In quibus verbis concordiam omnium sensu, promittebatur aduentus Filij Dei in carne, qui instar Solis lucidissimi, de vtero Virgi-

LXX.

Iob. 17.

S. Basilius.

Noctis o-
mnia tri-
stia eueni-
unt.

Matth. 25.

Ibid. 26.

Malach. 4.

Virginis progressus, oriri debuit, cum illi conueniat esse lucem veram, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Si ergo oriente Sole dies incipit, quomodo mundum ingrediente verbo incarnato, dies causari non debuit? si enim Sol obtenebratus est moriente Christo in cruce, profecto necesse erat splendescere lucidius Solem, dum idem Christus nasceretur, quia tunc non solum salus humani generis, sed etiam ipse Sol iustitiæ innouabatur, antea inuisibilis, manifestus in carne apparens, iuxta illud *Isaï 9. Sedentibus in tenebris, & in umbra mortis, lux orta est.* Vnde dicit S. Ambrosius: *existimo quia festinus acceleramus Sol, ne vlla tenebra, nigricantibus oculis, Soli iustitiæ ortum intueretur. & sic prudenter Angelus noctem commutauit in diem.*

Audiuitis iam desideratam Christi natiuitatem, primò ante alios pastoribus fuisse denuntiata ab Angelo, ut ad vigi-

lantem eius honoris, ecclesiasticæ immunitatis, & animarum nostrarum salutis custodiam, hoc factò excitetur. Audiuitis horam illam, in qua de vtero virginali infans Iesus processit, non noctem, sed diem, ab Angelo vocatam: tunc quia Sol iustitiæ ortus est; Soli autem competit præesse diei: tunc quia ubi læta nuntiantur, ibi nox locum habere non potest: tunc quia indecorum erat, ut orientem nostræ salutis lucem, tenebræ exciperent, cuius tabernaculum in Sole positum esse constanter asseuerat sacra pagina. Si ergo desideratis infantem IESUM, cum vigilantibus videre pastoribus, agite nocturnas excubias, tenebras peccati depellendo, & sic plenum habebitis gaudium: quia natus est vobis Saluator hodiè Amen.

DIE S. STEPHANI.

CONCIO PRIMA.

Submiserant viros, qui dicerent se audiuisse eum dicentem verba blasphemie, in Moysen & in Deum. *Actuum 6.*

Ostenditur B. Stephanum alijs sanctis quadruplici prerogatiua eminere, videlicet: dono gratie, Spiritus sancti, sapientie, & fortitudinis.

Nisquam virtus sine æmulo potest esse, Auditores. propter quod sapientissima Antiquitas, pingebat virtutem inter ancipites gladios cum inscriptione, *virum, pungor.* Si enim virtus ad dextram partem se inclinauerit, inuidie telis confoditur: si ad sinistram, detractionibus discerpitur: si retrò ire vult, hypocrisis occultas illi parat foucas in perniciem: si recto itinere currit, indomita malitia manifesta illi propinat venena: ut proinde afflicta virtus meritò conqueratur: *virum, pungor.* Sed & veritas cum odium pariat, undique ab hostibus premitur, propter quod inter veteres illos Philosophos celebre fuit prouerbum: ex tribus pulcherrimis matribus, tres deformissimos filios generari, ex pace otium, ex amicitia contemptum,

ex veritate odium. Nec mirum: cum enim homines omnia corporis membra, rosas delicatius foueant, solas aures sepiunt spinis, quibus si quis vera loquatur, statim cruententur, male intelligentes illam Ecclesiastici sententiam: *sepi aures tuas spinis.* Ecclesiast. 28. Ibi enim sapiens monet aures sepiendas spinis, non ad vera; sed ad adulatoria excludenda. vnde præclare dicit Diuus Hieronymus: *Hæc est conditio veritatis, ut eam semper inimicitia consequatur: sicut per adulationem perniciosam, amicitie conquiruntur: libenter enim quod delectat, auditur: & offendit omne, quod nolumus.* Sensit hoc Diuus Paulus, qui suis Galatis tam familiariter & amice utebatur, ut si oculos ab ipsis peteret, impetrasset. *Oculos inquit vestros eruisse & dedisse mihi.* Galat. 4. Sed ubi illorum au-

res

res verbo veritatis fricare caput, mox spinas esse sensit. Ergo inquit, *minime vobis factus sum, verum dicens vobis.* Agnouit hoc ipsum Diuus Ioannes, quo nullus olim erat beneuolentior Herodi, sed ubi censorio vngue perstrinxit elus incontinentiam, protinus Rex totus in odium versus erat, & cum veritatem iugulare non posset, præconem eius iugulauit. Nec tantum gentiliū hoc erat genuinum vitium, ut nihil magis ægre ferrent, quam virtutem & veritatem; sed & christianorum animos eadem venena inficiunt, videtisne nunc hominem probum in amore? minime: improbi enim regnant, boni opprimuntur, proclamat Romanus Orator: coronantur ignaui; & in studio virtutis indefesso pede currentes, suis fraudantur præmijs. Nec iam virtuti datur honos, sed adulationi; non meriti, sed muneribus; non laboribus conceditur remuneratio, sed conuiujs & factionibus. Sed infelix hominum catus, in quo inuidia virtutis regnat! pessima mortalium conditio, ubi suis prauis affectibus tam pertinaciter affiguntur, ut nulla eos oracula aut consilia, quamuis saluberrima, nulla supplicia nec ipsa scelerum præcipia ab iniquitate reuocent, ac retardent, & ad iusticiam conuertant. quemadmodum erat peruersa Iudæorum natio, quæ cum sciret Samuelem verum Dei Prophetam, iuxta illud. 1. Regum 3. *Cognouit vniuersus Israël a Dan vsq; Bersabee, quod fidelis Samuel Prophetæ esset Domini;* audientes tamen ex ore eius durissimas & iniquissimas leges, sibi à Rege quem poscebant imponendas: obstinatis & incredulis animis responderunt: *Nequaquam: quasi dicerent: scilicet erit quod prædicis: imò iustissimo & beneuolentissimo rege in posterum vtemur.* talis erat impia Ierosolyma, quæ Prophetas Domini occidere maluit, quam eorum veridicis credere oraculis, quod illi exprobrat ipse Christus. *Matthæi 23. Ierusalem, Ierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te missi sunt.* Inter quos cum se nobis primus offerat Diuus Stephanus, idèò considerabimus, cur eius martyrium Christi gloriosam natiuitatem comitetur.

Non absq; mysterio post Christi Natiuitatem, non alia quam martyris solennitas celebratur in sancta Ecclesia. Crediderim sanè hanc esse causam, quia nascentibus regum filijs, lapides pretiosi & inestimabiles margarite ad cunas in signum muneris deferri solent: Christo pariter in cunis vagienti, tanquam nouo &

desiderato Principi, non aliud pignus magis gratum offerri potuit, quam martyrium Sanctorum eius Athletarum, quoniam martyrum sanguis, vniouibus comparatur à Sacra Scriptura, iuxta illud *Ieremias Thren. 4. Dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum: quod Chaldeus vertit: effusa sunt margarite sanctæ: ubi Hebræi intelligi volunt per margaritas, guttas sanguinis, de vulnere Iosue regis fluentes, quas babylonici hostes contumeliose dissipauerant.* veraque Glossa intelligit sanguinem martyrum, quo calum rutilat, & sancta Ecclesia mirifice splendet. Et quemadmodum Principum recens procreata soboli, vir non quilibet; sed dignitate alijs præminens, munera dicere solet; sic Christo Principi, qui caput omnium martyrum est, solus B. Stephanus munus martyrij ab Ecclesia sancta, primò offerre potuit, quia dignitate alios longè superabat. Quatuor autem prerogatiuas reperio, quibus B. Stephanus omnibus alijs sanctis antecelluit, scilicet gratiam, spiritum, sapientiam, & fortitudinem.

Gratiam cæteris sanctis maiorem, B. Stephano attribuit sacra Scriptura, cum dicit: *Stephanus erat plenus gratia.* & quia gratiam multis modis accipiunt Doctores: primò quidem, pro beneficio prædestinationis & electionis diuinæ, ut docet D. Paulus Rom. 11. *Reliquia secundum electionem Dei saluæ sunt.* Secundo, pro diuino fauore; iuxta illud. Gen. 6. *Inueni gratiam coram Domino.* Tertiò, pro beneficio collato, iuxta illud Gen. 12. *Viua anima mea ob gratiam tuam.* Quarto, pro beneuolentia; Exodi 3. *Dabo gratiam populo huic.* Quintò, pro gratia iustificante; ut cecinit Dauid Psal. 83. *Gratiam & gloriam dabit Dominus.* Sextò, pro corona, quæ caput redimitur; iuxta illud Sapientis, Prouer. 1. *Ut addatur gratia capiti tuo.* Denique sumi solet gratia, pro gratia gratis datâ, in quo sensu Paulus ad Corinth. scribit dicens: *Alij datur sermo sapientie, alij sermo scientie, alij fides, alij gratia sanitarum &c.* idèò his omnibus gratijs plenum intueor B. Stephanum. Fuit enim in illo gratia prædestinationis; nam ab æterno illum Deus elegerat, ut esset dux Martyrum, ut omnes vocaret suo exemplo ad coronam, quos Christus suâ natiuitate vocabat ad vitam. Fuit in illo gratia fauoris diuini: quia etiam in ipso martyrio, Saulo persequenti ecclesiam, conuersionem impetravit. Nam ut dicit Fulgentius: *Charitatis virtute vixit Saulum crudeliter sciuentem, & quem habuit in terra persecutorem,*

Thren. 4.

Act. 6.

Rom. 11.

Gen. 6.

Ibidem 12.

Exodi 3.

Psal. 83.

Prouer. 1.

S. Fulgen.

torum, in celo meruit habere consortem. Habuit gratiam sanctificantem: quia in ipso iuuentutis flore, amorem ætatis suæ sanguine martyrij purpurauit. Habuit gratiam beneuolentiam: quia dum lapidaretur, vidit celos apertos, & Iesum stantem à dextris virtutis Dei. Habuit gratiam beneficii: quia in illo Hierosolymitano concilio, Angelico fulgore collustrata facies eius resplenduerat, dicente scriptura Actor. 6. *Intuentes eum omnes qui sedebant in concilio, viderunt faciem eius tanquam faciem Angelus.* Quod ideo factum putat Hilarius Arelaten. hom. de S. Stephano: vt internam eius meritum per charitatem, exteriori illo splendore indicaret. *Deus.* D. verò August. Serm. 6. de Sanctis, & Serm. 5. hoc ad ostendendam eius castitatem & sapientiam euenisse putat: sed verius censet Mendoza in primi Reg. cap. 3. num. 21. *Faciem D. Stephani resplenduisse quasi vultum Angelus, quia futurus erat ibidem feruentissimus verbum diuini prædicator; quia non est aptus ad concionandum, qui non prius vitæ exemplis coruscat.* Hinc D. Chrysost. homil. 15. in Acta scribens ait: quod ille oris fulgor, fecerit Stephanum suum Auditoribus amabilem, & gratiosum ad dicendum. Fuit denique in illo diuino gratiarum, quia non poterant omnes resistere sapientiæ, & spiritui, qui loquebatur per os eius. Magna igitur dignitas D. Stephani, cum illi hoc scriptura attribuat, quod plenus gratiæ fuerit, quia talis prærogatiua non nisi Christo & B. Virgini in Scripturis attribui solet. Nam triplicem tantummodo gratiæ plenitudinem in sacris literis reperimus. Primam & omnium potissimam, quæ dicitur plenitudo gratiæ superabundans, vt verbis Diui Bonauenturæ vtat, quæ propriè soli Christo conuenit, vt docet Paulus ad Coloss. 2. *In quo habitat omnis plenitudo diuinitatis, & in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ Dei absconditi.* Altera plenitudo gratiæ est, quæ vocatur prærogatiua, quæ soli B. Virgini competit, vt docet D. Bonauentura in 3. dist. 13. q. 3. Tertia est plenitudo gratiæ sufficientis, quæ omnibus iustis datur, vt dicit D. Thom. 3. p. q. 3. art. 10. ad 2. *Est inquit, quædam gratiæ plenitudo, omnibus Sanctis communis, vt scilicet gratiam habeant sufficientem, ad merendum vitam æternam.* Huius gratiæ plenitudine repletus erat Stephanus S. vt idoneus Christi testis, & protomartyr efficeretur. Sic enim docet D. Bonauentura loco citato. *Christus inquit plenus fuit gratiâ, plenitudine superabundantiæ, quam de eius plenitudine nos omnes accepimus. Virgo plena fuit plenitudine prærogatiuæ, reliqui Sancti plenitudine sufficientiæ.*

Et unde quæso hæc gratiæ plenitudo maior in B. Stephanum profuxit? certè ex eo, quia primus per martyrij sanguinem ad Christum accessit. sic enim docet D. Thomas 3. p. q. 37. art. 5. *Quanto aliquid magis appropinquat principi, in quolibet genere, tanto magis communicat effectum illum principij.* Vti à Sole, qui est principium luminis, & ab igne, qui est principium caloris, quò plus quis eis accedit, tantò magis illuminatur & calefit. Vnde S. Dionysius lib. de celesti hierar. docet, Angelos qui sunt Deo propinquiores, magis participare de bonitatibus diuinis. Hinc enim illud est discrimen inter spiritus coelestes, quod Angeli infimi ordinis, homines custodiant, & exigua tantum nuntient: Archangeli quia sublimiores sunt, non nisi magna & excelsa euangelizent. Principatus quia Archangelis sunt altiores, participant omnibus beatis mentibus, diuina mandata exequentibus. His adhuc quia celsiores sunt virtutes, potestatem habent super corporalem naturam, in operatione mirandorum. Istis eminent. Potestates, ideo arcere possunt malos spiritus, & velut boni gubernatores ab Ecclesijs & Christi Republica repellere. Transcendunt hos Dominationes, ideo præscribunt & præcipiunt alijs ea, quæ ad diuina pertinent mysteria. Euehuntur ultra Throni, ideo familiarius iam Deo vtuntur, & eius iudicia exercent. Attolluntur magis Cherubini, ideo perspicaciori oculo secreta Dei perpendunt & penetrant. His denique omnibus altiores Seraphini, ideo ardentius Deo vniantur, & in eum præ ardoris amore transformantur. Ecce quantò aliquid magis appropinquat Deo, tantò magis eius effectum participat. Cum ergo B. Stephanus propius ad Christum accessit, per sanguinis sui profusionem, vt potè primus in ipso Ecclesiæ principio, in vrbe Hierosolymitana pro Christo occumbens, consentaneum erat, vt abundantiùs alijs Sanctis, diuinæ gratiæ charismatibus perfunderetur, vt proinde nulli post Christum & SS. Virginem dictum fuerit, plenus gratiâ: præterquam D. Stephano Finxere quondam Poëtæ primum Poëseos inuentorem, suauis illo montis Parnassi liquore plenum, adeò fuisse, vt propter exuberantem eius plenitudinem, in terram præ magno illius pondere decideret, vbi reliqui Poëtæ ad illum accedentes, prout poterant, ex liquore illo vasa sua implebant, quo facto idonei ad vana poemata contexenda euaserunt. Quia verò Mantuanus Poëta, pro-

propius, quàm alijs, ad illum accesserat: ideo plus de Parnassi liquore participauit: Vnus profectò sanctitatis & martyrij inuentor erat Christus, vt potè Sanctorum fons, & Martyrum caput: is quia erat gratiæ liquore plenissimus, iuxta illud *Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnguenti à Patre, plenum gratiæ & veritatis.* Propter plenitudinis istius grauitatem, de vertice illius Parnassi, scilicet de Augustali diuino interras decidit, ad quem multi mortalium accesserunt, vt fluentia eius gratiæ participarent: de hac enim plenitudine omnes accepimus. Hauserunt Apostoli ab hoc exuberante gratiæ fonte euangelicam doctrinam: Martyres fortitudinem: Doctores sapientiam: constantiam Confessores: Virgines puritatem, Sacerdotes auctoritatem peccata remittendi; Pontifices denique Apostolicam successionem. Solus B. Stephanus, quia propior huic fonti, quàm omnes alijs, accessit, plus quoque omnibus de plenitudine eius gratiæ participauit, quia & martyrum Rex, & virginum Angelus, & sanctorum corona constitutus est, vt eius exemplo omnes ad martyrium, ad castitatem, & sanctitatis lucernam inciterentur.

Sed est & alia præter gratiæ plenitudinem, prærogatiua in B. Stephano, in qua longè omnibus alijs Sanctis antecellit; quia scilicet erat etiam plenus Spiritu Dei. Et licet plerique opinentur, esse plenum Spiritu sancto, nihil aliud significare, quàm dono aliquo Spiritus sancti quod se foris ostentat, impleri; falluntur tamen maximè in hoc: quia omne donum diuinitus homini collatum, gratiæ nomine saltem gratis datæ venit. Proinde si plenum esse Spiritu, idem significaret, quod dono aliquo cælitus repleti, frustra iam scriptura Stephanum plenum Spiritu vocaret, quoniam omne illud donum per gratiæ plenitudinem obtineret. ideo tunc tam secundum externam vocem, quàm Sacræ scripturæ usum, plus videtur, plenum esse Spiritu sancto; quàm plenum gratiæ. Quid igitur esse plenum Spiritu, nisi vt Spiritus sanctus præsens in homine maneat, illumque regat & tueatur. quod præclare insinuat Sapiens, cum dicit Sap. 1. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum.* Vbi Salomon non intelligit, à Spiritu diuino mundum impleri instar rerum, quæ corpore constant, sed instar causæ, quæ conseruat tam varia creaturarum genera, quibus mundus componitur & ornatur. Spiritus enim Domini dat esse elementis, plantis vitam, sensum ani-

malibus, rationem hominibus, cognitionem Angelis, & intimè rebus omnibus præsens atque assistens per propriam substantiam, quicquid in mundo est, altissimo prouidentia suæ consilio gubernatur, ac diligit. Quia igitur in ipso iuuentutis flore, Spiritus Diuinus in corde B. Stephani suum tentorium locauerat, quia illum ad virtutis brauium impellebat, quia ad ardua quæque reddebat intrepidum. ideo plenus erat Spiritu S. qui animam eius omnibus virtutum ornamentis condecorabat. Quod si D. Bernardus Serm. 2. in Octaua Paschæ, præsentiam Spiritus sancti colligit, ex sancto hominis sermone: *Novum inquit superuenisse Spiritum in aliquem, certissime locutio eius sancta testatur.* Hinc signum erat, Apostolos, Spiritu sancto repletos esse, quando ceperunt loqui magnalia Dei. Actor. 2. Siquidem ille qui corda impleuerat Spiritus, in ora redundabat, vt sermo qui foras prodibat, latentem intus feruorem detegeret. Certè plenitudinem Spiritus in B. Stephano indubitatè possumus colligere, ex ipsius sermone sancto: qui etiam in ipso agone, nil impium effari potuit, sed vt Christum plenè imitaretur, tanquam primarius miles pro lapidantibus Iudeis orabat; *Domine, non statuas illi hoc peccatum:* quasi diceret; plurimum quidem inter me & te interest Domine, quia tu es Dominus, ego seruus: Tu verbum, ego eruditor verbi: Tu Magister, ego discipulus: Tu Creator, ego creatura: Tu Deus, ego homo; nihilominus tamen quia à te ipso doctrinam hanc primò audiui: *Pater ignosce illi quia nesciuit quid faceret.* Lucæ 22. Vbi quoniam pro magno delicto petisti, & me pro minimo petere docuisti. licet igitur ego patior, ego lapidor, in me sæuiunt, & in me fremunt, ne tamen statuas illis hoc peccatum; & dum ego patior in carne, illi non pereant in anima. Magna profectò pietas, inaudita clementia: sed non mirum: quia de plenitudine Spiritus diuini promanauit: qui enim à Spiritu sancto repletur, nescit nisi recta cogitare, & cælestia loqui.

Tertia prærogatiua B. Stephani fuit, propter quam propior ad Christum accessit, sapientiæ plenitudo. adeò enim plenus erat sapientiâ, vt primus electus esset à Deo ad martyrium, & à populo ad fidei annuntiationem. Sex conditiones Philosophi ad veram sapientiam requirunt. Primas vt sciat omnia: *Opinatur enim (inquit Philosophus) sapientem maximè omnia esse possibile esse scire.* Ethic. 6. quis non videretalem

talem sapientiam in B. Stephano fuisse. cognouit ille omnia diuina pariter & humana; propter quod caelestia amauit, terrena contempsit. Non sic, quemadmodum moderni Doctores, qui affectu magis laborant, quam veritate; cessit ille affectui, quia ne inimicos quidem odio habuit, & soli virtuti fortiter adhæsit, quia non modo iniuriam nulli fecit, sed etiam proprias offensas libenter condonauit. Altera veræ sapientiae conditio est, ut sit de difficillimis, quia obuia & sensibus occurrentia, vulgariū hominum est scire, non sapientum. Fuit hæc sapientiae perfectio in Beato Stephano, qui nihil magis quam hominum salutem, quā nihil difficilius est, scire, & omni studio curare voluit. Tertia sapientiae conditio, ut sit certissima: profecto enim sapientem oportet esse certissimum: inquit Aristot. 6. Ethic. cap. 2. Perpendite omnia quæ docuit mundum. B. Stephanus, num aliqua falsitas in illis contineatur. Fidem ille Christi Iudæis propalauit? at hæc omni humanā certitudine verior, imò Sole ipso certior est: quia qui ex fide viuunt, iustus est: patientiam docuit? at hæc ipsa euidētiore cælis, quia hominem perennare facit: charitatē suauit? quid hac manifestius? quæ hominem in gratia & gloria feliciter conseruat.

Quarta sapientiae conditio, ut causas rerum cognoscat, easque intimas & vniuersales: quia ij olim sapientes habebantur, qui causas rerum reddere sciebant. Nonne hoc ipsum præstitit B. Stephanus, quando causam aeternæ damnationis exprobrabat incredulis Iudæis, quod cordibus essent incircumcis, quod nomen eius noluerint audire: sine quo nemo saluari potest, quod contempserint viuum, irriserint crucifixum, quem omni cultu adorare debuerunt. Quinta conditio sapientiae, ut appetatur gratia sui. Et hoc eluxit in B. Stephano: quia non lucrum quærebat, sapienter alijs miti orando; sed solam Dei gloriam, & animæ suæ meritum. Sexta sapientiae conditio, ut sit principalior alijs scientiis. Quis obsecro non videt sapientiam omnium humanarum scientiarum, in B. Stephano altiore fuisse: cum ei nullatenus aduersarij resistere possent: idque ideo, quia hanc sapientiam non de mundo, sed de cælo sibi comparauerat. Et reuera hanc solam sapientiam omnis homo sollicitè quærere deberet, exemplo Salomonis, qui clamabat ad Dominum. *Domine Patrum meorum, da mihi sedum tuarum assilicem sapientiam, & nolite me probare à pueris tuis.* Sap. 9. In quibus ver-

Sapient. 9.

mole

bis ostendit duplicem sapientiam homini necessariam esse, vnam quæ inhæreat, à qua homo denominatur sapiens; altera, quæ illi assistat, quæ per salutis viam ad suum finem dirigatur; illa creata est, hæc increata: quæ stat post parietem nostrum respiciens per fenestras, prospiciens per cancellos. Cantico. 2. Si igitur Salomon, qui tantam habuit sapientiam, qualem post eum non vidit mundus; & tamen illā non contentus postulabat descensum aeternæ illius sapientiae de cælo, ne forte erraret: mitte inquit, illam de cælo sanctus tuus, & a sede magnitudinis tuæ, ut mecum sit, & mecum laboret. Sap. 9. Quid causæ est, quod Doctores mundi in suis operibus & electionibus frequenter errent? certe hoc solum, quia nimium confidunt in furili sua sapientia, & aeternam illam sapientiam assistentem non habent. Non ergo terrenā sapientiā abundabat D. Stephanus, sed caelesti illā incarnatā Christo Iesū, qui semper in corde & in ore, in opere & cogitatione eius residebat.

Quarta denique in B. Stephano prærogatiua fuit, plenitudo fortitudinis. adeo enim plenus erat fortitudine, ut quemadmodum Salomon. 1. Reg. cap. 2. dixit de Deo: *Non est Sanctus vt est Dominus:* pariter de B. Stephano merito dici posset. *Non est fortis vt est Stephanus.* Fortis quidem erat Daniel inter leones; sed fortior Stephanus inter Iudæos: quia Daniel in laeu scuitiam tantum leonum cohibuit, ne illi nocerent; Stephanus vero plus præstitit, quia mundi impietatem coercuit, suo martyrio, ne Dei honorem amplius laceraret. Fortis erat Samson inter Philistæos: qui vnā alni maxillā innumeros in acie prostrauit: Fortior Stephanus inter Christi aduersarios, qui lapidibus, quorum impetum sustinuit, plurimos ecclesiae & Christo Iesū peperit. In tribus autem ista fortitudo B. Stephani consistebat, in opere: adeo enim potens erat in sacris operibus, ut nusquam illi iuuenilis vigor decisset, licet sapius intensè circa viduarum & pupillorum procuracionem laboraret. in verbo: fortis enim erat sermo Stephani, ut quicumque illum audiret, totus penetraretur intus. Atque etiam in miraculis: quia & in vita, & post mortem, adeo semper miraculis eius claruit mundus, ut in nulla orbis parte gloriosi martyrum Principis nomen latere posset. Vnum verò ad gloriam tanti martyris, ex innumeris, maxime illustre miraculum recenset D. Augustinus Serm. 7. de S. Stephano. Cappadocia in Cæsaria, nobilis

Cantic. 2.

Sapient. 9.

1. Reg. 2.

S. August.

nobilis quadam matrona habuit septem filios, & tres filias: sed post obitum patris eorum, grauem ab illis passa iniuriam, maledicto eos mulctauit, quam maledictionem maternam, ea diuinitus consecuta est pœna, ut horribiliter omnes quaterentur membrorum tremore. In quafadissima diuinæ vltionis specie, cum oculos suorum ciuium ferre non possent, quaquā versum cuilibet eorum ire visum: toto proinde miserabundi vagabantur orbe Romano, ex his duo venerant frater & soror ad ciuitatem Hypponensem, vbi D. Stephani reliquæ tum in summo cultu & veneratione habebantur: Paulus scilicet & Palladia, multis in locis miseriam diffamante iam benè cogniti. cum autem quindecim ferme dies ante Pascha, ecclesiam quotidie, & in ea memoriam Diui Stephani frequentarent, orantes, ut iam sibi placaretur Deus, & salutem pristinam redderet, ipso Paschatis die ante auroræ ortum, cum iam frequens populus, ad diuinā celebranda conueniret, & loci sancti cancellos, vbi martyrium erat, idem iuuenis orando teneret, repente prostratus simillimus dormienti iacuit, minime tremens, ut ante etiam per somnum solebat. Stupentibus tunc qui aderant, atque alijs pauentibus, alijs dolentibus, cum eum quidam vellent erigere, alij prohibuerunt, exitum potius expectandum suadentes. Et ecce sanatus erexit se, nec iam tremendo quidpiam, totam populi frequentiam lætus intuebatur. Quo spectaculo cum se nemo à laudibus Dei cohibere posset, clamantium gratulantiumque vocibus tota ecclesia personabat, Dei laudes neminè tacente. D. Augustinus Ecclesiae illius Praesul, cum esset tunc praesens, sequenti die solennitatis Paschalis, tempore suæ concionis, in gradibus exedrae vtrosque stare iussit, & cum miraculum in vno factum in laudem sancti Stephani altius extolleret, intuebatur diligentissime totus populus vtumque sexum, vnum stantem sine deformi motu, alterum in membris omnibus trementem, & qui iuuenem antea non viderunt, quid in eo diuinæ misericordiae factum esset, in eius sorore cernebant. Videbant enim quid in illo esset, gratulandum, quid pro illa orandum, & ecce vtprimum tremens illa puella de gradibus descendit, in quibus steterat, & ad S. Martyrem orare perrexit, mox vt eosdem cancellos attingit, collapsa similiter velut in somnum, sanata surrexit,

vbi tantus ab vtroque sexu admirationis clamor exortus erat, vt vox continuata cum lachrymis non videretur posse finire. Quid hoc effecit? Fortitudo B. Stephani, quem Deus non tantum viuum in oculis Iudæorum inuictum esse voluit; sed etiam post mortem in miraculis fortem & gloriosum.

Ecce igitur habetis S. Martyris solemnitatem, cum Christi natiuitate coniunctam, ideo, quia B. Stephanus cum alijs Sanctis esset longe eminentior, primus in corona martyrij ad Christum venire debuit, alludens spinæ eius coronæ, quam pro salute generis humani Dei filius, toto vulneratus capite gestauit. Vidimus quatuor eius singulares prærogativas, quod esset plenus gratiæ, plenus spiritu, plenus sapientiā, plenus fortitudine. In hodierna igitur strena offerrem omnibus laudes tanti Martyris: sed quia hoc commune est toti mundo, quisque autem speciale munus expectat, idcirco Doctoribus Ecclesiae, & vniuersitatū moderatoribus, Sapientiam B. Stephani do, non humanam; sed caelestem illam increatam, vt affectus eorum in melius aliquando conuertat, & feliciter in illis, quæ Ecclesiae & eorum Reipublicæ vtilitatem concernunt, dirigat. Pauperibus offero plenitudinem gratiæ S. Stephani, hac enim egentes maxime indigent, vt eos in necessitate omnibus bonis impleat, in afflictione soletur, in aduersis prosperè dirigat. Virginibus do Spiritum Sanctum, quo plenus erat B. Stephanus, vt quemadmodum idem diuinissimus Spiritus descendens, superueniens in Virginem SS. obumbravit ipsi, ne vlla peccati macula in eam caderet, vt inquam & ipsis in continentia, virtutibus, diuinus Spiritus adueniens, obumbrat mundi vanitatem, ne vlla labe aut suspicio mala in ipsas cadat. Viduis denique fortitudinem D. Stephani trado, vt quemadmodum piam Iuditham fortitudo in debellando Holoferne inuit, & illas diuina fortitudo in superandis tentationibus, quæ in hoc statu crebro obueniunt, indefessè pugnant contra mundi impuros Holofernes, adiuet. Nos verò omnes, ne in virtutibus deficiamus, ad patrocinium Diui Stephani recurrendo postulemus, vt ille qui pro Christo meruit primus pati, & nos ad eandem aeternitatis gloriam, quā iam fructur, suā dextrā erigat.

Kkk

EODEM

EODEM DIE CONCIO SECUNDA.
Et procidens in genua clamauit voce magnâ, Domine
ne statuas illis hoc peccatum. *Actorum. 6.*

*Qui per tribulationem Christum imitatur, propius
ceteris ad illum accedit.*

Nescio, quid Sancti Stephani marty-
rii, cum desiderato recens Christi
nascentis aduentu, connexionis habet;
quod illum immediate consequatur. Cau-
sam fortasse dixerint sublimes Theologi:
quia primus ad Christum accedere de-
bet, qui in lege gratiæ, pro nato in carne
humana Deo, primus sanguinem fundere
non erubuit. Et certe si in lege naturæ
omnibus antecellit iustus Abel, quod pri-
mus martyr innocuus, nefandâ Caini dex-
terâ necatus extiterit. Si in lege Moy-
sis summâ veneratione dignus habetur Achi-
melech, quod primum impius Saul cum
alijs octuaginta sacerdotibus sacris in-
dutum vestibus, nefarie occiderit. Si in-
ter Prophetas eminet Zacharias, quod
primus ante alios, magno Prophetiæ do-
no cumulatus fuerit. Si in lege Euangeli-
câ primas sibi inter Apostolos iure vendi-
cat Iacobus; consentaneum quoque est,
ut Beatus Stephanus, qui primus omnium
mortem pro Christo appetiit, corpus scilicet
obiecit, & omnem tyrannorum cru-
delitatem impeterrito subiit animo, pri-
mus quoque ad Christum mereretur ac-
cedere. Sed ecce causam aperit genui-
nam Petrus Chrysologus inquit; ideo
festiuitatem Beati Stephani, post natali-
tias Christi celebrari in Ecclesia, quia
& eius martyrium, fuit primus Christi
Ecclesiæ partus, ideoque non cum alio ma-
gis; quàm cum eius natali coniungi de-
buit: inquit enim Chrysologus, Ser. 33.

*Merito hodie natus creditur Stephanus, quando non
ad præsentem vitam materno est effusus ex utero;
sed conceptu fidei, martyrij partu, celestem nascitur
gratus ad gloriam. Quando non cum materna cu-
nabula vagientem; sed superna triumphantem se-
cunda suscepit. Quando non infirmum lactis pa-
stum, genitricis trahit ex pectore; sed pro rege suo
deuotissimus miles virtutis sanguinem fudit. Hunc
primogenitum per sanguinem & dolorem persecutio-
nis, peperit Christi Ecclesia, sed quia peperit,
eum cælo, non mundo; cæli dominum,
in terras venientem comitatur, ut iam
non humano lacte; sed Angelorum cibo
nutriatur. O felix certe nouellæ partus Ec-
clesiæ, quo nunc incarnatâ sapientia velut*

delicato fruitur delicio. Desiderabat,
enim olim Deus Ezechiel. 22. Iustum
aliquem virum, qui pro peccatoribus
apud eum enixe intercederet. *Quasi*
inquit, de eis virum, qui interponeret seipsum, &
staret oppositus contra me, pro terra, ne disperde-
rem eam. Sed ecce hodie inuenit Beatum
Stephanum, qui immensum eius humanæ
salutis desiderium, exacte adimplere cu-
piens, pro calumniantibus se, & lapi-
dantibus Iudæis, sese irato opposuit Deo,
clamans; Domine ne statuas illis hoc peccatum.
Quæ verba expendendo, Beatum Step-
hanum, in charitate & passione Christum
præ omnibus imitatum fuisse, magnamque
orationis esse efficaciam, ostendam.

In tribus potissimum homo Christum
imitari potest, in pulchritudine & puri-
tate mentis, in perferendis æquo animo
tyrannorum cruciatibus, & in charitate
salutem hominum affectante. Hæc tria in
hodierno protomartyre pulcherrime elu-
xerunt. Fuit enim in illo Angelica mentis
puritas, adeo; ut apertis oculis Christum
ad dexteram Patris sedentem videre me-
ruerit; ex cuius conspectu, velut Moy-
ses quondam ex consortio Dei, radios
quosdam & nouum splendorem, Angeli
vultum præferentem contraxerat, ut do-
cet Sanctus Augustinus Ser. 6. de San-
cto Stephano: Stephanus inquit reuelatâ fa-
cie, speculabatur in cælo gloriam sibi Dei vultu, ideo
videbant Iudæi vultum eius, tanquam vultum Angeli
Dei. Et cur quæso hunc splendorem con-
tulit ei Deus in vultu? duplici certe de
causa, imprimis voluit Deus exteriore,
illo vultus splendore, internum eius ful-
gorem, & mentis puritatem indicare.
Quod testatur Sanctus Hilarius Arela-
tensis, homiliâ de S. Stephano inquitens.
In faciei pulchritudinem candor splendoreque animi
exundabat, ac abscondita pectoris ornamenta, spe-
culum frontis irradiabant, atque cum haberet in se
spiritum Sanctum, os præ se gestabat Angelicum.
Secundo, illo externo fulgore, voluit Deus
specialiter ostendere eius castitatem &
sapientiam instar Angeli: candor enim
virginalis animi, & lucidissima sapientiæ
mentis, redundabat in faciem & decus

cor.

corporis. Quod fatetur Sanctus Augusti-
nus Ser. 6. de Sanctis. & Ser. 5. Ste-
phano inquit, Martyri & pulchritudo erat corpo-
ris, & slos etatus, & eloquentia sermonis, & sa-
pientia sanctissime mentis, & testimonium sine-
rissime castitatis, & operatio diuinitatis. Qui
enim castitatem illasam fouet, & confor-
tium cum Angelis ducit, & eorum in se
pulchritudinem efformat; castissima fuit
Cecilia Virgo, & ecce & cum Angelo
conuersans custode, deprehensa in qua-
dam admirabili pulchritudine Angelica,
per quam & Valerianum spōsum, & Tibur-
tium eius fratrem ad Christum conuertit.
Eluxit in illo imitatio mortis Christi, in-
perferenda mortis amaritudine, ubi si in-
effabilem spectemus patientiam mirabi-
mur certe, quomodo pro diuina iustitia,
ad excipiendos omnes lapidum ictus erat
impeterritus, solâ fide armatus, impro-
perium Christi portans, & aspiciens in-
auctorem fidei, & consummatorem Iesum,
qui proposito sibi gaudio, sustinuit cru-
cem. Quod admiratur Gregorius Nisse-
nus in tractatu de beatitudinibus inquit:
Magnus ille Stephanus gaudet lapidibus undique peti-
tus, ac veluti suauem quandam rorem, crebros la-
pidum ictus in modum floccorum niuis incidentium
cupide excipit, ac benedictionibus nefandos homici-
das prosequitur, iræ lenitatem, mortis ter-
rori, vitæ contemptum; odio dilectio-
nem; maleuolentiæ beneuolentiæ op-
ponens. voluit ut video fortissimus Chri-
sti Athleta, mortem & passionem suam,
morti & passioni Christi, quantum per vi-
res naturæ, diuinâ suffultus ope licebat,
assimilare. Christus enim blasphemio fal-
sorum periurio testium calumniatus erat;
Beatus Stephanus pari humanæ malitiæ
telo petitus quoque fuit. Cum enim omnes
de Synagoga disputantes cum Stephano,
resistere non possent sapientiæ & spiritui
qui loquebatur per os illius, submiserunt in-
quit, scriptura viros, qui dicerent se audiuisse eum
ducentem verba blasphemæ in Moysen & Deum.
Iudæi importuno clamore & tumultu ex-
torserunt à Pilato condemnationem, &
Christi mortis decretum; sic planè Bea-
tum Stephanum infideles Iudæi; cum ve-
hementi clamore exeuntes extra castra,
& obturantes aures suas, impetum fece-
runt vnanimitè in eum. Christus extra
portam Ierusalem in montem Caluarie
crucem, cui affigendus erat, ferre com-
pulsus fuit; Beatus Stephanus extra por-
tam, crescente populi commotione extru-
sus, & in valle Iosaphat, inter montem
Oliueti, & Ierusalem interiorem iux-
ta torrentem Cedron lapidatus est. Vn-

de ad hæc usque tempora, locus ille sacro
eius perfusus cruore, in magna habetur
veneratione. Etenim quemadmodum
Christus ex grauissimo sub pondere cru-
cis lapsus, totâ cruentatus facie, suam
effigiem in linteo Beatæ Veronicæ expres-
sit; sic (Cornelius à lapide cap. 7. in Acta)
asserit, ex certissima peregrinorum rela-
tione, effigiem capitis & scapulorum san-
cti Stephani impressam lapidi, dum expi-
rans retrorsum caderet, hucusque exstare.
Christus adhuc cum malediceretur, non
maledicebat, & calumniam passus, non
comminabatur; Beatus pariter Ste-
phanus, pro summa blasphemia feruen-
tem ad Deum fundebat misericordiæ po-
stulationem, adeo, ut iure de illo possit di-
ci, quod Psalmista Psalmo 108. scripsit.
Pro eo ut me diligerent, detrahebant mihi, ego au-
tem orabam. Vnde Sanctus Fulgentius, sola
charitatis arma, quibus contra mundi ma-
litiæ pugnat, in illo reperit. Per chari-
tatem inquit Dei, sequentibus non cessit; per cha-
ritatem proximi, pro lapidantibus intercessit: chari-
tatis virtute vicit Saulum crudeliter sententem,
& quem habuit in terra persecutorem, in cælo meruit
habere consortem. Et quemadmodum Chri-
stus, mortem pro salute totius vniuersi par-
ui duxit; sic Beatus Stephanus, plus dole-
bat persequentium peccata; quàm sua
vulnera; plus blasphemantium impieta-
tem; quàm cruentam mortem suam.

Imitatus est denique Christum in cha-
ritate magna: & quis maior in nostram
salutem amor cogitari potest; quàm pro
ijs, qui opprobria & contumelias affe-
runt, tutelam apud Deum agere: quàm
nemo vnquam, nisi soluto pretio, aut sal-
tem spe illius, suscipit. Præstitit hunc si-
ne pretio, imo cum iniuria, amorem Di-
uus Stephanus, dum expiraturus voce
magnâ clamaret, Domine ne statuas illis hoc
peccatum. Exulabat hæc perfectio à san-
ctissimis etiam viris: Magnus fuit iusti-
tiâ Noë, is tamen illusus à proprio filio
Cham, continuo illum maledixit Gen. 9.
Maledictus Chanaan, seruus seruatorum erit fratri-
bus suis. Perfectus erat in sanctitate Elias
Propheta Dei; & tamen cum ab Ochozia
Rege, milites ad eum missi essent, cum
audiret verba illa ducis, serue Dei Rex præ-
cepit, ut descendas; iratus respondit: si seruus
Dei sum, ascendat ignis de cælo, & deuoret te, &
so. tuos. 4. Reg. 2. Sublimis in virtute re-
pertus Eliseus; qui tamen audiens pue-
ros, per irrisorem sibi dicentes: Ascende
caluæ, maledixit eis in nomine Domini, ita ut egressi
duo vrsi de saltu, lacerauerunt ex eis 42. 3. Reg. 2.
Manu ferissimus visus Dauid; qui tamen
morti

Cornelius
à Lapide.

Psal. 108.

S. Fulgen.

S. August.

A. R. 6.

Hilarius
Arelatensis

Gen. 9.

4. Reg. 2.

3. Reg. 2.

K k k 2

morti iam proximus, filio suo Salomoni precepit, ut debitas penas sumeret de Ioab, qui per prodicionem duos viros preclaros occiderat 2. Reg. 26. Profundus in æquitate Zacharias, lapidibus tamen impetitus, vindictam à Deo postulat, inquit: *videat Deus & requirat*, pauci igitur; imo rari adeo reperti sunt, qui inimicos suos diligenter, solus Protomartyr Beatus Stephanus, ita Christi charitatis vestigia sequi voluit, ut neque à falsis offensus testibus periurio, neque à comora plebe contumeliose extra ciuitatem eiectus, nec infinitis propemodum conuicijs & contumelijs affectus, nec denique lapidatus innocenter, viadictam vllam sumpserit. Non maledictione, ut Nôë; non igne deuorante, ut Elias; non visis irruentibus, ut Eliseus, non publico mortis supplicio, ut Dauid: non flammis vrentibus, ut discipuli; hostes suos consumere satagebat, quin potius tanti sceleris veniam postulans clamaret, *Domine ne statuas illis hoc peccatum.*

Exclama nunc diuine vates, *mirabilis Deus in sanctis suis*: an certè non magna prodigia ostendit super terram in Beato Stephano? diuinæ legis zelator, blasphemiz accusatus erat, affatus Spiritu Sancto Doctor, ab humana repulsi ignorantia, de opprobrijs demum saturatus, & doctrinam salutis prædicens, pro legis præuicatore habitus, & tanquam impostor lapidibus confusus; cum iam tamen malorum immemor, *Domine inquit, ne statuas illis hoc peccatum.* Et quid omnino in auribus Dei dulcius personare potuit; quam iucunda hæc amoris Beati Stephani cantilena. Sed erigite aures boni catholici, & ad amorem vestra inclinate corda, ut eos etiam à quibus grauissima patimini mala, quasi omnium obliti, diligatis: vnam illis pro tanto malo præcipuam apprecando felicitatem, scilicet; salutem æternam. Exodi 28. refert scriptura, inter cætera summi apud Iudæos Sacerdotis ornamenta & insignia, præcipuum fuisse ipsum rationale, quo pectus ipsius regebatur, cum ingrederetur Sancta Sanctorum; fuit autem illud rationale, ex auro purissimo, quatuor gemmarum ordinibus distinctum. Quid summus iste sacerdos, Sancta Sanctorum ingrediens, nisi vos in Ecclesia summi Dei congregatos notat? quid pectus eius, nisi corda vestra designat? quid rationale ex auro mundo, nisi charitatem figurat? vestrum cor isto Dei & proximi amore æstare dicetur, si amantem Deum sequi, & ab illo amari deside-

rabitis. Fuit inextinguibilis iste ignis diuinæ charitatis, in animo sancti Stephani, auri instar resplendens: Fuit plenum Deo cor eius, quatuor gemmarum ordinibus adornatum, id est; quatuor virtutibus cardinalibus, Iusticiâ, Prudentiâ, Temperantiâ, Fortitudine. Iustus erat, quia nihil magis, quam seipsum diuinæ coequare studuit. Prudens quia omnes modos, quibus Deus offendi inensurus potest, à longe circumspiciens, fugiebat: temperans, quia vix urgente necessitate naturæ, debilitatas corporis vires reficere solebat, plus diuino vacans obsequio. Fortis, quia plenus sapientiâ & fortitudine.

Vnum in Scriptura summopere laudandum reperio Bananiam, filium Ioiadæ viri fortissimi, quod is brumali tempore, cum omnis hominum fortitudo & vires solent deficere; ac manus præ frigore rigere, leonem manibus suffocauerit. Sed est profecto magis heroicus actus, atque singularis argumentum fortitudinis in Beato Stephano, quia in media hieme, grauissimæ scilicet persecutionis tempore, frigidis tyrannidis niuibz omnia cooperientibus, leonem illum horrendum suffocauit, cæcitatem scilicet diuinæ ignorantia. Sunt pectoris illius gemmæ; quarum tamen principalis est charitas, quæ se pro inimicis diuinæ iracundia opponit, inquit: *Domine ne statuas illis hoc peccatum.* Quid enim aliud est dicere *Domine*; quam dicere, non clamo ad te tanquam ad iudicem, ut severo iudicio in meos inimicos animaduertas: non tanquam ad Regem, ut Regi potestate, & falsos testes comprimas, & lapidantes Iudæos coërceas: sed te inuoco tanquam dominum, ut propter fidei obsequium, quod tibi tanquam submissus seruus impendo, veniam inimicis meis omnibus impertiaris: *ne statuas illis hoc peccatum.* Quasi diceret: ego Domine salutem inimicorum meorum propriæ vitæ præfero, ergo & tu præferre velis charitatem, quæ pro illis sanguinem fundo, iniquitati eorum, ita ut in conspectu tuo præponderet magis charitas ad dimittendam eis hanc noxam; quam iniquitas eorum ad illam grauius puniendam. Et licet peccatum non dimittitur, nisi restituatur ablatum, ecce me in recompensationem, in solutionem illius debiti recipere.

Solus apud antiquos Trasibulus, post partam Atheniensium victoriam, legem illam condiderat, ne quis quempiam de quacunque iniuria præterita sibi illatâ, accusaret. Beatus Stephanus in suo martyrio le-

rio legem dilectionis inimicorum condidit, vobis omnibus testamentum hoc relinquens, ut scilicet obliti omnium iniuriarum, ne illas vlciſci audeatis. Quid enim vilius vestra animæ? quid commodius corpori? quid convenientius honoris vestro esse potest? quam dilectio inimicorum. vtile animæ est inimicos diligere, quia hæc dilectio Filium Dei adoptionem facit Matth. 5. *Diligite inimicos vestros, ut sitis filij Patris vestri, qui in celo est.* vnde 1. Reg. 24. Saul Dauidem neque tamen, cum Goliath gigantem viriliter interfecit: neque cum hostes alios fortiter expugnauit: nec demum, quando propriam eius filiam Michol in uxorem duxit, sed tunc primum filij nomine donauit illum, cum latentem in spelunca non interfecit, ubi illum allocutus est, *Nunquid vox tua hæc est fili mi Dauid.* ubi ostendere voluit, nihil magis filiatione dignum; quam charitatem, dum homo ab opportuna vindicta se abstinet. Sic plane nemo nostrum, nomine Filij Dei dignus censetur, nisi ille, qui cum possit, de inimicis debitas penas sumere, accensus tamen charitatis ardore, ad imitationem Beati Stephani vlciſci minimè tentat. Deinde charitas plurimum conducit corpori: qui enim inimicum suum odit, & non diligit, ille ad eandem & sanguinem eius exardescit. Pulchre hoc figurabant Antiqui teste Chartario de imaginibus Deorum, folio 269. Pingebant illi Deum Martem, pugione pectus tenebrante, & pedibus nigrâ ac densissimâ nebulâ ireritis, quibus inuolante volebant, odium inimici, immanem mucronem esse, viscera hominis confodientem. Vtilis denique est dilectio inimicorum nostro honori, quia nihil honorificentius in creatura reperiri potest; quam imitatio sui creatoris, imitatur, autem eum tunc, cum iuxta morem Dei inimicis benefacimus. Fuit iste honor in Beato Stephano, dum Christi instar moribundus oraret, *Domine ne statuas illis peccatum.* Cuius iam oratio quantæ fuerit efficaciz, consideremus.

Commentis est sententia Sanctorum Patrum, & Sancti Augustini, tantæ virtutis eius orationem fuisse, ut villius magnus ille persecutor Saulus conuerteretur. Testatur id Augustinus Ser. 1. de Sanctis. Si Stephanus non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. sed ideo erectus est Paulus, quia in terra inclinatus est exauditus Stephanus. Vnde Cardinalis Vitriaco in vita S. Mariæ Ogniacensis l. 2. cap. 18 scribit, eam in extasi cognouisse, Sanctum Stephanum, Beati Pauli decore

lati, animam accipientem, & Deo offerentem. Tu inquit, Domine me ingenti & singulari hoc munere donasti. Ego vero multiplex fructu auctum, illud tibi reddo. Refert Scripturâ 1. Reg. 16. mirabilem habuisse vim, contentum illum & musicam Dauidis, citharam tangentis, quâ impurum spiritum Saul obsidentem, longè ab illo abigebat. Quando enim inquit scriptura, Spiritus malus arripiebat Saul, Dauid sumebat citharam, & percutiebat manu suâ, & recedebat à Saul spiritus malus. Sed maioris certè virtutis erat contentus ille Beati Stephani, Deum pro suis hostibus deprecantis, adeo ut & Saulum seuiuentem, à perfidia demonis liberaret, & tot alios pertraheret ad Christum. Et certè non potuit alio telo, ad expugnandum perfidia Iudaicâ errorem, quam orationis, uti, hæc enim omnium efficacissima est rerum, quæ & difficillima vincit, & durissima emollit, & obstinatissima corrigit. Tria inquit Doctores, omnium quæ in cælo & in terra versantur, esse fortissima & inuincibilia, scilicet; liberum arbitrium, mortem, & Deum: ea tamen est, orationis potentia, atque energia, ut de omnibus istis victricem, palmam reportet. Nam & liberum arbitrium, importunæ preces vincunt, atque inflectunt, & immanem etiam mortem, deprecatio auertit, quemadmodum Ezechias, sententiæ mortis renuntiationem oratione obrinuit 4. Reg. 20. similiter, 4. Reg. 20. Elias & Eliseus, & tot alij sancti, solâ orationis efficaciz, mortuos crebro ad vitam reuocabant. Sed quod maximum est, vindices omnipotentis Dei manus deuincit oratio, ne vindicta suæ gladium contra hominem vibret: quemadmodum Moysen fecisse legimus Exodi 38. cuius precibus ligatus, quodammodo Deus dixit: *Dimitte me, ut irascatur furor meus.* & ecce ut primùm Moyses suam interposuit orationem. Cur, inquit, Domine irascitur furor tuus, diuinam statim iram cohibuit. Sed quid longius excuro, etiam inuulnerabiles cælos oratio aperit, sicut hodierno martyri; Video, inquit, cælos apertos, & IESVM flantem à dextris virtutis Dei.

Sicut igitur in tribus Christum imitatus est, in puritate nimirum mentis: in morte ac passione: & in charitate: ita quoque triplici coronâ à Domino decoratus est. id est; coronâ martyrij, Doctrinæ, & virginittatis. Et profecto meruit coronam martyrij, quia bonum certamen certauit, cursum consummauit, fidem seruauit, suo eum obsignans cruore. Si enim apud Romanos, militi fortissimo, qui

Cardinalis
Vitriaco.

1. Reg. 16.

Matth. 5.

1. Reg. 24.

Chartario.

4. Reg. 20.

Exodi 38.

Exodi 28.

3. August.

qui primus hostium castra inuadere ausus
esset, dabatur semper corona Castrensis,
velut condignum eius fortitudinis præ-
mium. Quanto magis fortissimo Christi
militi, corona martyrii danda erat, qui
primus Concilium Iudæorum Christo con-
trarium inuasit, & fortiter perfregit, im-
pietatem eorum arguens. *Dura ceruice &
circumcisis cordibus, & auribus, vos semper Spi-
ritui Sancto resistitis, sicut & Patres vestri.* So-
lus Christus est primogenitus omnium,
Dei filiorum, cui nos omnes conformes
fieri oportet: solus quoque Stephanus
post Christum primogenitus est Marty-
rum, ut eius vestigia ceteri omnes sequan-
tur, quod fatetur Sanctus Paulus Rom. 8.
*Elegit inquit, eum Dominus conformem fieri imagi-
ni filij sui, ut sit ille primogenitus in multis fratribus.*
Vnde Sanctus Augustinus Serm. 6 de San-
ctis sic de illo loquitur *cum Stephanus Dia-
conus ab Apostolis ordinatus sit, ipsos Apostolos beatæ
ac triumphali morte præcessit, & sic qui inferior
erat ordine, primus factus est passione, & qui erat
discipulus gradu, Magister caput esse martyrio.* De
corauit illum Deus, & alterâ doctrinâ lau-
reolâ: hæc enim omnibus destinata est,
qui prudenter certant contra aduersarios
fidei, & ad iustitiam alios conantur eru-
dire. quis autem nescit, quâ fortitudine,
quo zelo & sapientiâ, certauerit contra
veritatis hostes, cum nemo posset resiste-
re, sapientiâ & spiritui, qui loquebatur
in illo. Hanc igitur singularem, suæ labo-
riose scientiæ gloriam; Doctorum scilicet
aureolam promeruit, quâ etiam nunc, in
diuersis orbis terræ partibus fidem tueri
noscitur. Cum enim Geiza Hungarorum
Dux factus Christianus, omnes suæ di-
tioni ad Christum perducere conaretur
zelosissimè, mox consilia secum agitans,
in quiete Beatum Stephanum eximî spe-
cie fulgentem conspicatus est, his seipsum
alloquentem verbis. Facisset ista cogita-
tio, & superuacanea sollicitudo, nam
propter manus humanâ salute pollutas;
tu quod meditaris, efficere non poteris.
Nascetur autem tibi filius, qui regis titu-
lo gaudens, efficiet, quod animo conce-
pisti. Ego namque Stephanus, qui primus
pro Christi nomine sanguinem meum
profudi, cum meo tutabor patrocinio, &
precibus in fide promouebo. Baronius
tom. 10. Anno 909. in vita S. Stephani, pri-
mi Hungariæ Regis.

Coronauit eum denique Deus coro-
nâ virginitatis, hanc enim promeruit in-
tegrissima vitâ, & castitate, propter
quâ in medio persequentium Iudæo-
rum, facies eius resplenduit quasi vultus

Angeli. Propter hanc mentis integritate-
tem, etiam post mortem, tot miraculis
eius reliquias decorauit Dominus, ut de
eo dicat S. Augustinus, Ser. 51. de diuer-
sis: *latuit inquit, multo tempore corpus eius,
processit quando voluit, illuminauit terras, & mor-
tuos ad vitam reuocauit.* Vnde Ildefonsus Gi-
ron Sermone de Sancto Stephano scribit,
quod cum eius corpus transferretur in Ba-
silicam Sancti Laurentij, adeo humiliter
à sancto Laurentio ibi iacente exceptum
est, ut glorioso Stephano, tanquam pri-
mo Martyri, primas dederit, loculum
suum in sinistram transferens, & dextram
Stephano concedens. Decoratus est mi-
raculis, & sanguis eius martyrio perfusus:
etenim is in vitrea ampula concretus, &
ex Africa Neapolim à Sancto Gaudio Episcopo
delatus, quoties inter missa-
rum solemniam in altari exponitur, qui du-
rus antea & lapidis instar concretus erat,
statim effruescit, quasi recens effusus:
peractâ verò solemnitate missæ, induratur
iterum, cuius certe non alia causa est, nisi
ut hoc miraculo inculcetur, quâ ille
feruenti charitate, pro Christo mortem
ignominiosam subiit.

Hæc sunt magni & primi martyris
elogia, quem sicut Christus ad secunda
mortis suæ vestigia primum elegit, ita pri-
mum suæ solennitati associare voluit, ut
potè primarium nascentis Ecclesiæ fatum.
Vidimus tres eius virtutes præcipuas,
mentis puritatem, mortis patientiam,
charitatis ardorem, quibus Christum imi-
tatus, triplicem meruit coronam; Marty-
rii propter passionem, pro nomine Chri-
sti, patienter toleratam. Virginitatis,
pro inuiolata animi integritate: & Do-
ctoratus, pro sincera in Christi fide eru-
ditione. Et quia hodiè dies strenuæ com-
munis agitur, triplicem hanc Martyris
virtutem omnibus offero, ut & eius con-
stantiâ in morte, ubi maximus nobis con-
flictus obijcitur, sectemur: nihil enim
magis nobis conuenit, quàm fortes esse
in Christi bello, & pugnare cum antiquo
serpente, ut & Angelicam mentis purita-
tem, in illo imitando, summa in terris
natæ puritati diuinæ placeamus: ut deniq;
& charitatem eius ad ignoscendas inimi-
corum nostrorum iniurias amplectamur.
ad quod nos tua hodiè Beate

Stephane efficax oratio felici-
ter dirigat, & tuorum
participes merito-
rum æternum
faciat, A.
men.

DIE

DIE S. JOANNIS EVANGELISTÆ, CONCIO PRIMA

Hic est discipulus ille quem diligebat IESVS. Ioan. 19.

B. Ioannes amauit in Christo diuinitatem, & humanitatem; Chri-
stus vicissim in Ioanne dilexit sapientiam, & vitæ puritatem.

Multi querunt amicitiam, cum
hæc sit felicitas non postre-
ma, habere quibus cum tua
omnia tunc communicare va-
leas: sed illam aut raro, aut nunquam
reperiunt: quia mundus fallax, cum ex-
ternis tantum signis adhæreat, & cor su-
um nemini apponat, ubi plus pollicetur,
nimium fallit: & dum se amicum simulat,
capitalis sit hostis. Ideo sapiens Antiquitas,
mundi amicum pingebat, toto corpore
& vultu blandientem, cuius in corde vi-
rulentus serpens venena euomebat in hos,
quibus ille adludabat, cuius in vultu in-
scriptio erat, *Accede si credis.* in corde verò,
fuge ne pereas. Paucine sunt modò tales,
non iam picti; sed viui amici; ad quos
si accesseris, putabis homines esse sine
felle: verba enim dulcia, os latum, vul-
tum affabilem, totius corporis composi-
tionem, in tui obsequium flexam, & affe-
ctum omni tempore maiorem videbis.
Sed ne crede colori, respice cor; ecce
ibi serpens venena sibilans, in tui interi-
tum: etenim dum tibi in oculis blandi-
tur, retrò versus famam tuam discerpit?
dum præsens tibi adest, ad omnia te ani-
mat, sed absens contra te ipsum aduersa-
rijs tela porrigit. Proinde dum amicitia-
m quæris, non vultum respice: quia te-
roseus color decipiet; sed cor, & si ibi
serpentem non videris, tunc amicitiam
contrahe: sin secus, fuge ne pereas. Quia
igitur amicus auro carior, adamante pre-
tiosior, idcirco difficile comparari po-
test apud homines: quid apud Deum? qui
sicut nullis bonis extrinsecis; ita nullis
amicis indiget; Nihilominus tamen ex
hodierno Evangelio, faciliorem modum
contrahendi amicitiam cum Deo; quàm
cum hominibus reperio: quia Deus non
respicit senium in personis, sed & iuuenes
quo animo prosequitur. Ecce sanctus

Ioannes Euangelista, minimus ætate,
omnium Apostolorum erat, & tamen illum
ex omnibus summè dilexit IESVS? Ergo-
ne propter iuuentutis florem? minime:
hominum enim tantum est ista dilectio,
quemadmodum Ioseph plus ceteris fratri-
bus suis à patre amabatur, eo quod esset filius
senectutis eius, ut Chaldaica lectio habet.
Sed idè dilexit eum, quia vicissim di-
ligebatur ab illo, amor autem verus non
potest reperiri nisi inter correlatiua. Vu-
de quia Christus & S. Ioannes correlati-
ua erant: Christus enim fuit Magister,
Ioannes discipulus; idcirco reciprocos
erat amor inter illos, & summa dilectio.
Consideremus itaque quid Christus dile-
xit in Ioanne, quid Ioannes in Christo: ut
sciamus quomodo ad nostri dilectionem
Deum allicere possimus.

Duo apud homines in summo pretio
habentur, immortalitas, & sapientia. Quid
enim homo non permutaret, dummodò
perennare posset? Nam & matrimonia,
eò sine instituta sunt, ut cum homo unico
mortis sibilo pereat, in suâ saltem prole,
æternum conseruetur. Quos pariter non
sustineret homo labores, quæ non adiret
loca, quæ non pateretur acerba, dummo-
dò sapientiam acquirere posset. Conte-
mneret fortasse omnia hæc mundi cadu-
ca faciliè, ut fecit Bias Philosophus; proij-
ceret aurum in mare, margaritas in lutum,
si inestimabilem sapientiæ perfectionem
assequi posset, quia hæc cum nullis thesau-
ris valet comparari. hæc duo talenta in
Beato Ioanne alliciebant Deum, ut cor su-
um ad illum apponeret, immortalitas sci-
licet; & sapientia. Hic est proinde disci-
pulus, quem diligebat IESVS, eo quod im-
mortalis esset, immortalis inquam pro-
pter virginitatem, quæ sola est tanta su-
blimitatis, ut mors ei non audeat insidia-
ri, vel propter hoc ipsam, quia vita homi-
num

quæ ex virginitate prodijt in mundum. Virgo enim genuit nobis Christum, in quo nos iuxta doctrinam Apostoli viuimus, mouemur, & sumus. Si enim tentorium Holofernis illud habebat priuilegium, ut quicumq; illud ingrederetur, capitis pœnam subiret; Plus equidem vera virginitas, quæ Dei ipsius tentorium erat, concessum sibi habuit, ut si quando resoluta mors illuc aspiraret, suo protinus damno corrueret. Hæc est causa, cur Christi humanitas profigauit mortem, qui flos virginitatis erat, idcircoque mors non habuit tantum virum, ut illum expugnaret. Vnde merito concludunt Theologi, quod si homo in statu illo innocentie permansisset, & originalem iustitiam, quæ erat virtutum primaria, non amisisset, dubio procul homo nunquam moreretur, quia propter virginitatis candorem mors in illum nihil iuris retinisset. Sed postquam homo sedit innocentiam, & virginale corpusculum muliebri pallio inuoluit, protinus mors velut suum aggressa mancipium, vitam homini ademit.

Ingeniosè hoc effinxit Antiquitas, quæ narrat certamen quondam ortum fuisse inter auroram lucentem, & noctem horridam; nox enim suis tenebris cælum, & terram inuoluere voluit; aurora verò etiam occulta latibula illuminare festinauit. Sed cum iam nox altius sese eleuaret, & densiorem umbram in cœlestes circulos proijceret, prodijt in apertum aurora, & unico suo radio noctem in infima deiecit. Quid est? ergone minimæ quantitatis aurora, tantam noctis molem superare potuit? sic sanè: quia super equum pegasum celerimè volitat aurora, noctem autem tarda testudo portat. Aurora hæc Catholici mei, virginitatem significat, propter hoc enim sanctissimæ genitrici in elogium data Canticorum 6. *Quæ est ista quæ progreditur, quasi aurora, confurgens.* Nox verò mortem representat, propter quod scriptura peccatores, quibus mors parata est, vocat noctis filios. Vicit ergo Virginitas mortem, propter quod immortalitatem à Deo suscepit in præmium. *Dabo eis in domo mea, & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & fratribus: nomen sempiternum dabo eis, quod non peribit;* quasi diceret: non arbitrentur virgines, eò quod prole careant, se nomine priuandas; melius enim per Virginitatem, quam per posteritatem nomen consequentur; Nam ab hac nomen breui duraturum acquirat homo, quia humanum; ab illa sublimius, quia sempiternum & planè Angelicum, ut docet Diuus Basilus

libro de vera virginitate, *Nomen inquit, æternum dabo eis, quod illis supra nepotum progeniem sufficit, nec vnquam deficiet.* Sanctum verò Ioannem Euangelistam, virginem fuisse, ex eò constat, quia à pueritia innocentissime & castissime vixit, illibatum virginitatis conseruans; tum quoq; quia in morte Christi Domini cruci assitens, meruit hoc propter singulare castitatis donum, ut sanctissimam genitricem in tutelam suam acciperet, cum ei Christus dixit, *Ecce mater tua.* Ioannis 19. quod considerans Arnaldus tractatu de 7. Verbis: *Bene est inquit, quia probato dilectio discipulo pudor virginem, matrem thalamus & sanctimoniam integritas commendatur custodienda, ut resus idoneus esset Virgo virginis, voluit enim Christus Dominus, desolatam matrem contemplans, propter suam futuram absentiam, in solatium (ut fit inter amantes) imaginem aliquam, ad viuum illum representantem, ei in pignus sui amoris relinquere, quia verò nemo erat, qui ita expresse Christum referret, sicut Ioannes, idcirco sui loco illum Matri dolorosa reliquit: similitudinem enim, omnimodam Christi referebat in se Beatus Ioannes. Nam sicut Christus vnctionem gratiæ sonat, Ioannes gratiam significat. Cognomen Christo à Patre datum fuit, dilectus, quando vox illa de cælo resonabat *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui.* Matth. 17. Ioannes pariter eodem cognomine gaudet in hodierno Euangelio: *Discipulus ille quem diligebat IESVS.* Super Christum descendit Spiritus Sanctus; supra Ioannem similiter. Nam de illo optime canit Propheta Isaia 42. *Ecce puer meus quem elegi, posui, super eum spiritum meum.**

Hinc querit rationem sanctus Hieronymus, quare post resurrectionem, Christum apparentem, solus inter omnes discipulos agnouit, dicens *Dominus est.* quare solus dum adhuc in terris esset, vidit in cælo agnum, quem virgines cum nouo cantico sequebantur, quocumq; iret, Apocal. 14. Adscribitque hoc virginitati eius merito, libro 1. contra Iouinianum, *solus inquit Virgo virginem primus vidit, & prior Virginitas, virginale corpus, agnouit & alijs indicauit.* Quia igitur Diuus Ioannes commercium habuit cum virginitate, idcirco & diuortium obtinuit à mortalitate: nam dicit Euangelium: *Exijt sermo inter fratres, quod discipulus ille non moritur.* Ioannis 21. Et vnde quæso fama hæc orta erat inter discipulos, cum à Christo prædictum non esset, illum nequaquam fore moribundum? Nam dicit idem Euangelista. *Et non duxit eis IESVS, non moritur.* Ergone temere confectum fuit

ab Apo.

ab Apostolis hoc? Nequaquam: Nec enim veritatis predicatorum, fallacis artifices aut architecti esse poterant; Vnde ergo exijt ille sermo, ut omnes imortalem crederent Ioannem? Optimè diuus Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum resoluit. *Ex hoc inquit ostenditur virginitatem non mori, sed manere cum Christo, & dormitionem eius transitum esse, non mortem.* Vbi ostendit Apostolos ex Ioannis virginitate, quasi certum deprompsisse argumentum, eum non esse moriturum, sed potius adhuc dum viueret immortalitate donatum.

Et reuera iure meritò debetur virginitati immortalitas, quia ut asserit Diuus Bernardus Capitulo 42. *hæc sola est, quæ in hoc mortalitatis loco, & tempore, statum quandam immortalis gloriæ representat: sola inter nuptiarum solemnium, morem beatæ illius vendicat regionis, in qua neq; nubunt, neque nubentur, præbens quodammodo terris, cælestis iam illius conuersationis experientiam.* Castitatem coluit Enoch. Quid inde? mortem ignorauit. *Ambulauit inquit scriptura Enoch cum Deo, & non apparuit, quia tulit eum Deus.* Genesios 5. Virginitatis cultor exstitit Helias. Quid deinde factum? mortem euasit, ut optimè Diuus Hieronymus lib. 2. contra Iouinianum docet: *Helias inquit igneo curru raptus, ante immortalis esse cepit, quam mortuus.* Quasi diceret, cum ceteri homines per mortem ad immortalitatem tendant, vnus Helias immortalitatis alis mortem transijt & ad immortalitatem preualuit. Diuus Pariter Ioannes, quia virgo erat totus, candore lilij conspicuus, immortalis ad cælestem paradisum translatus est: quia Deus cum sit immortalitatis auctor, nihil magis; quam illam appetit. Propter immortalitatem itaque Beatus Ioannes, quam ex virginitate habuit, à Deo summè amatus fuit, ut hanc eius puritatem vitæ, sequantur mundi cultores, si immortales esse volunt.

Ferunt Philosophi immortalitatem consistere in incorruptibilitate, quæ est duplex: alia intrinseca, ut in Angelis: à quibus quia exulat omnis materialitas, idcirco etiam remouetur corruptibilitas. Alia extrinseca, sicut in cælis; qui quemadmodum habent materiam, quæ est radix corruptionis, ab intrinseco corruptibiles sunt; quia tamen carent qualitibus contrarijs, idcirco extrinsecam incorruptibilitatem retinent: quia nullam ab elementis & alijs creaturis violentiam pati possunt. Hanc ego vtramque incorruptibilitatem in Beato Ioanne reperio. Fuit enim ab intrinseco incorruptibilis, quia Angelus, licet non naturæ; sed gratiæ

tiâ. quod ipsamet scriptura testatur de eo, cum enim videret Angelum fulgentem, & vellet adorare eum, prohibitus est voce illius Angeli. *Vide ne feceris, conseruus tuus sum.* Apocal. 19. quasi diceret: hoc totum quod mihi à natura inest, tibi à gratia datum est. Deinde, quia docet Apostolus, virgines esse Angelis pares. Quoniam quæ non nubunt neq; nubentur, erunt sicut Angeli Dei: cuius rationem reddit Cyprianus libro de singularitate Clericorum, *quia hoc exigit sancta virginitas, ut antequam transfigeretur, iam transfigurata cernatur, in Angelicæ claritatis aspectum.* Quasi diceret, priusquam mors virgines deformat in cineres, virginitas transfigurari debet in Angelos. Si ergo virgines sunt Angeli Dei, quis negabit Beatum Ioannem fuisse Angelum? qui virginitatis florem semper illæsum serauit.

Fuit insuper in eo incorruptibilitas extrinseca, quia securum eius corpus in omnibus mundi aduersis, velut adamas, inuulnerabile permansit, propter quod illum Carthagina topazio lapidi comparat. tomo. 1. Hom. 5. lib. 16. Nam quemadmodum tria obseruatione digna in topazio reperiuntur. Primum facilitas ad recipiendam artificis sculpturam: Diuo Ioanni adeo bona indoles inerat, ut volens Christus tanquam supremus artifex in eo simul insculpere triplicis cælestis hierarchiæ munera, & Catholicæ Ecclesiæ officia, Apostoli, Euangelistæ, Doctoris, Confessoris, Martyris, & Virginis, atq; alia pene innumera donorum cælestium charismata, facile omnia in se reciperet. Fuit enim dignitate Apostolus, fuit sapientiâ Euangelista, Propheta, Theologus. Fuit ordine Hierarcha, seu sacerdotum princeps. Fuit dilectione Discipulus, & cordis diuini filius. Fuit patientiâ admirabili martyr, consors & testis passionum Christi præclarus. Fuit denique vitæ puritate Virgo & Angelus. Altera in topazio elucet proprietas, quod in bullientem aquam immersus minimè lædatur, ut potius liquoris calor, continuè ab illo tepescat. Nonne hoc ipsum ipsâ veritate Euangelicâ comprobante, cernimus in Ioanne, qui in feruentis olei dolium submersus, non tantum innocuus euasit, sed confestim feruorem eius euanescere fecit, atque vegetior ex eo prodijt. Tertia topazij virtus, quia propter suam inappretiationem, solis regibus in vsu erat, vnde de Philone testatur historiographi, quod cum topazium ad oram maris inuenisset, tanquam singularis pretij pignus, Ptolomæi regis matri, in donum

in donum obtulit: cuius oblatione, ipsa non mediocriter letata erat. Non dissimiliter Christus dominus, cum hunc pretiosum topazium, Ioannem Euangelistam, iuxta mare Galilee inuenisset, sciens optime, quod solis regibus in usu esse deberet, donauit illum matri suae dicens: *Ecce filius tuus.* Ioannis 19. Vt non tantum Christo, sed etiam Virgini Dei paræ amabilis esse. Alterum quod in Beato Ioanne Christo complacuit, fuit sapientia sublimis, quam Christus magis appretiat; quam regna terrena. Per hanc sapientiam nobis Beatus Ioannes omnia arcana celestia reſerauit, docens continuò, nos relictis tenebris, relictis carne & sanguine, relictis terrâ & eius diuitijs, eniti ad adoptionem filiorum Dei, ad vitam, lucem, gratiam, veritatem, gaudium, dilectionem, & charitatem perfectam, cum cognitione Iesu Christi, in quo est vera vita & sapientia. Quid enim aliud docet in suis Euangelijs, Epistolis, Apocalypsi, nisi quomodo aspirare debeamus, ad thronum Dei, & consortium Angelorum, ad palmam Martyrum, ad canticum Virginum, ad lauream & candidam vestem. Beatorum: in harum enim rerum assecutione vera hominis consistit contemplatio, ut proinde beatus ille censeatur, qui verba Ioannis è fonte sapientiae deprompta legit, annuente scripturâ Apocalypsis 13. *Beatus qui legit & audit verba Prophetiae huius, & seruat ea quae in ipsis scripta sunt.* Verum si verè dixit Poëta, non iacet in molli veneranda scientia lecto; profecto & Beatus Ioannes non in delicijs mundi; sed in austeritate vitae tantam sapientiae sublimitatem assecutus est: cum enim in Insula Pathmos solus austerius degeret, ibi omnia arcana à Deo reuelata accepit, vnde sanctus Chrysosthomus, in praefatione in Euangelium Ioannis sic dicit: *Procedit Ioannes non personatus, non aureo amictus vestimento, sed sola purissima veritate, decore intexta & distincta progrediebatur.* Vnde in sacris literis propter hanc sapientiae suae profunditatem, vocatur *Diuis Ioannes Filius tonitru,* quod quemadmodum tonitrua & fulmina terrent homines, sic ille suis sapientissimis ac celestibus scriptis, velut igne è caelo coruscante, & fulmine, quod duriora potentius petit, ita perterrit. Hæreticorum blasphemantium impietatem ut amplius verbi diuini aternitatem cum patre non auerit violare.

Sed quoniam amor correlatiuorum, est reciprocus; sicut Deus dilexit sanctum Ioannem, ita vicissim sanctus Ioannes

Christum, mutuâ charitate dilexit, ut merito de illo possit dici. *Hic est discipulus ille quem diligebat Iesus & hic est discipulus qui specialiter diligebat Iesum.* hanc enim doctrinam ipsemet tradit Ioannis 4. *Diligamus eum qui prior dilexit nos.* quia sicut qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo; ita qui diligentem Deum non diligit, manet in morte: vnde sicut Ioannem Christus diligebat, propter immortalitatem, & florem castitatis; ita pariter Beatus Ioannes duo in Christo dilexit, diuinitatem, scilicet & humanitatem. Non erat tanti genij vlla creatura, quæ altissimum illud mysterium, verbi aeterni incarnationem penetraret, quia ut præclare docet Diuis Bernardus. epistola. 109. *Nemo hominum nouit, quid commodi ad salutem penes se contineat huius venerandi mysterij altitudo.* Imò quid dico? etiam Angelicus his non suffecit intellectus, ut docet S. Ambrosius de fide ad Gratianum capite 3. *Mihi quidem impossibile est, gratificationis huius secretum, mens desit, vox flet, non mea tantum; sed & Angelorum.* Latebat profecto arcanum hoc omnia secula, donec Beatus Ioannes super omnes creaturas altius ascendens, ænigma hoc sanctissimum aperuit: inquit: *Et verbum caro factum est.* quasi diceret: illud verbum, quod erat in principio, scilicet; in patre coeternum, assumpsit carnem, ut fieret salus hominibus. Quis nosse potuit Saluatoris natiuitatem de patre sine die, per quem factus est omnis dies; qui tamen voluit habere matrem & diem, quo in carne nasceretur: nemo nisi Beatus Ioannes edocuisse mundum, inquit: *Deus homo factus est.*

Quod si quæras, vnde tantam sapientiam acquisiuit Beatus Ioannes, quam neque Salomon, neque vllus mortalium potuit habere? Respondent communiter sancti Patres, illum sapientiam hausisse, de sinu & pectore domini, in quo recubuerat tempore carnis domini: sicut enim ipsemet Christus ex sinu patris sapientiam aternam hausit, iuxta illud Ioannis 1. *Vnigenitus qui est in sinu patris, ipse enarrauit.* ita & ipse permisit in sinu suo Ioannem quiescere dilectum, instar vnigeniti sui, ut ex illo, celestis eius sapientiae partem hauriret, quam postea in ecclesiam sanctam refunderet, & mundo communicaret, ut proinde merito de sancto Ioanne dici possit, qui recubuit supra pectus Christi, ipse nobis celestia sacramenta reſerauit: sic enim de illo scribit Augustinus: *Quod in secreto de illo pectore bibit, hoc in manifesto reuelauit, ut perueniat, ad omnes gentes, non solum*

S. Bernar.

S. Amb.

Ioan. 1.

Ioan. 19.

Apoc. 13.

S. Chrys.

S. Augu.

incarnati Filij Dei passio & resurrectio; sed etiam quod erat ante incarnationem, verbum coeternum generanti.

Præceperat olim Deus Paralip. 2. 3 ad templi portas, erigi duas columnas firmissimas, in quarum vertice insculperentur malogranata, per quæ significatur amor & charitas: quippe non solum granis abundant; sed ea videntur omnibus afferre, & operatione spontaneâ, quasi inuitare ad fructum carpendum, & vespendum, quod proprium est charitatis, & veri amoris, nihil habere proprium scientis. Certè istarum columnarum erigendum, non alius potuit esse Architectus, quam Beatus Ioannes: ille enim ad templi Christiani portas, erexit duas columnas firmissimas, & altitudine sua, ipsos cælos transcendentes, Christi diuinitatem & humanitatem, quam ex ipsius solam Euangelio mundus cognouit; sed in his columnis posuit quoque malogranata, gloriam scilicet æternam & certam spem salutis, ut his duobus alliceretur homo ad Dei contemplationem: siquidem non aliter fructum aternitatis gustare possumus, nisi cognoscendo Deum pro nobis hominem esse factum: idè enim electus est à Christo Beatus Ioannes, in Sacrosanctæ Trinitatis secretarium, idè fluentia Euangelij de ipso dominici pectoris fonte potavit, ut mundo secreta celestia reuelaret, & ecclesiam sanctam solidaret in his duabus columnis, deitatis Christi & humanitatis notitiâ. Quodsi antiquitas vni Mercurio, qui scientias in terram ab Ioue detulisse falso credebatur, erigebat aras, scribens in illis, *Tibi maiora debentur.* profecto Beato Ioanni æquum esset, ut in toto

orbe aræ poneretur, in tanti beneficii gratitudinem, quod is absconditam, ab omnibus sæculis sapientiam, & hominibus & Angelis communicauit, iuxta illud Pauli; ad Ephesios 3. *Ut innotesceret, inquit principibus & potestatibus celestibus, per Ecclesiam multiformis Sapientia Dei.* Sed necdum satis, maiora illi certè debentur, quia ita placuit Deo, ut præ summa corporis & animi puritate in cælum raperetur. Nam hoc pie multi Doctores sentiunt, Beatum Ioannem aut in paradysum voluptatis, in corpore incorrupto translatum esse, siquidem in eius sepulchro, nihil præter manna celeste repertum erat.

Ecce igitur habemus reciprocum amorem, inter Christum & Beatum Ioannem: dilexit Christus Ioannem, propter Virginitatis puritatem, & sapientiae sublimitatem; & Ioannes vicissim dilexit Christum propter diuinitatem & humanitatem, ideoque totus in his desudauit, ut Christum verum Deum, & hominem esse mundo demonstraret. Quare cedant Trino & vni Deo gratiæ immortales, qui tantum Ecclesiae suae sanctæ deputauit Doctorem, propter cuius manifestam doctrinam, Deus nobis non esset ignotus, sicut olim Atheniensibus. Nos verò ut diligere mereamur à Christo, diligamus eum reciproce verbo & opere; & suffragium à sancto Ioanne postulemus, ut ille nos suis meritis ad eius charitatem in puritate mentis erigat, cuius iam nunc æternâ fruitur familia.

Ephel. 3.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Recubuit in cæna supra pectus eius. Ioan. 21.

Proprietates Adamantis applicantur Beato Ioanni.

UT Adamas maximum in rebus humanis pretium habet, ut potè non nisi rebus cognitus, & in auro solitus nasci; sic beatus Ioannes Euangelista, inter omnes post Dei genitricem creaturas, principatum tenet, & à solo celesti rege nosci & diligi (tanquam in purissimo procreatus auro adamas) gestarique meruit. Magni certè istius amoris Beato Ioanni à Christo præstiti, typum mihi gestasse videtur Iosephus ille Patriarcha, qui licet vnde-

cim haberet fratres; natu tamen minimum solum Beniaminum ad amplexum, & pectoris recubitum admisit, cuius rei causam inquirentes Doctores, idè inquit undecim illi fratres à Iosepho minus amati erant, quia ex Patre tantummodo fratres eius fuerunt, plus verò Beniaminum dilexit, quia integer eius frater erat, & ex patre & ex matre. Sic plane nos omnes, quotquot in has mundi plagas nascimur, sumus quidem fratres Christi,

LII 2

iuxta

Rom. 8. iuxta doctrinam Pauli Romanorum 8. Vt
sic ille primogenitus in multis fratribus: Sed quia
tantum ex Patre, minus ab illo diligimur.
Solutus Beatus Ioannes erat integer Christi
frater, & per natiuitatem adoptiuam, quā
factus est filius Dei Ioannis 1. Dedit enim
potestatem filios Dei fieri his, qui non ex voluntate
carnis, neq. ex voluntate viri, sed ex Deo Patre
nati sunt. Natus est ex Deo Beatus Ioan-
nes, quia per gratiam illius adhuc in vte-
ro sanctificatus, quā est vera iuxta Deum
natiuitas; fuit insuper frater Christi & ex
parte matris, non quidem secundum na-
turalem generationem, sed secundum spi-
ritualem: siquidem speciali ratione à
Christo factus est filius Virginis. Ecce in-
quit filius tuus: quod considerans magnus
Pater Arnaldus dicit: Vices filij naturalis fi-
lius accipit adoptiuus, & transfunditur in ministerium
filialis affectus, formaturq. & firmatur in ambobus.
pietatis vnica gradus concorsq. complexus, non ex
radice natura, sed ex munere gratiae. Hæc inte-
gra fraternitas, adeo dilectum reddidit
Christo Beatum Ioannem, vt non tantum
Virginem sanctissimam illi tempore mor-
tis suæ custodiendam commendauerit.
Idem. Non est passus inquit Beatus Arnaldus Abbas, vt lu-
daica manus, in sanctuarium suum profanam mitte-
ret manum, vel aliquā infestatione violaretur tem-
plum illud Spiritus sancti, sed positus est fidelis disci-
pulus, ad tanti thesauri custodiam. Sed insuper
eundem in pectore suo, velut genuinum
adamantem gestare voluit. In quo ego
hodie veri adamantis proprietates de-
monstrabo. Tres potissimum propieta-
tes verus Adamas habet; secretorum re-
uelationem, duritiam; & soliditatem, &
insuper pellucidam diaphaneitatem, quæ
omnia in Beato Ioanne reperiuntur. Ha-
ber Adamas secretorum reuelationem,
nam fertur de illo, si supra cor dormien-
tis ponatur, omnia sua arcana eum per
somnia loqui facit, vnde & occultum adul-
teræ vxoris crimen, hoc stratagemate,
non raro prodit. Et quis hanc proprie-
tatem in pretioso nati in carne humana
Dei adamante, Beato scilicet Ioanne
Euangelista non agnoscat? qui recum-
beas super pectus Christi, omnia abstru-
sissima diuinitatis mysteria exhaustit, eaq.
toto orbe cum admiratione profudit, vt
non immerito Dionysius Areopagita in
suâ ad Beatum Ioannem Epistolâ, Solem
illum Euangelij appellauerit, quod scili-
cet suo Euangelio, velut altero Sole Ec-
clesiam illuminauerit, & vt inquit sanctus
Chrysostomus homiliâ primâ super Io-
annem, Talem ac tantam profundam doctrinam
nobis attulit, qualem à Spiritu sancti thesauro,

quasi à celo descendens accepit. Ecce verus Ada-
mas supra pectus Christi recumbens, ea
nobis è diuino corde mysteria reuelare
fecit, quæ ne ipsi calites agnouerunt, su-
blime de Christi diuinitate, de Verbi æteri-
ni origine, de diuinissimi Spiritus proces-
sione, de Sanctissimæ Trinitatis vnitate,
atque prædestinatorum signatione, admi-
rabili sapientiâ differens. Excedit iam in
sapientiæ suæ excellentiâ ipsos Angelos,
attestante Hieronymo supra Zachariæ
vltimum ad finem. Arcana inquit ille nouit
Euangelista Ioannes, qui dixit in principio erat Ver-
bum, quæ Angeli forsitan nesciebant. Excedit su-
blimitate reuelationum, tres alios Euan-
gelistas, quod ostendit Augustinus to-
mo 4. libro de consensu Euangelistarum.
Tres ait alij Euangelistæ in his rebus maximè di-
uersati sunt, quæ Christus per humanam carnem tem-
poraliter gessit. Ioannes autem ipse maximè diui-
nitatem Domini, suo Euangelio commendare curauit.
Ideoque inter quatuor illa portentosa
animalia mystica, quæ diuinæ gloriæ cur-
rum stipare visa sunt, Ezechielis 1. Bea-
tus Ioannes aquilæ comparatur, quia ali-
os Euangelistas sublimitate sapientiæ, ve-
lut Adamas cætera metalla longè superat.
Quod elucidat sanctus Augustinus tracta-
tu 36. inquit: sanctus Ioannes Euan-
gelista, non immerito aquilæ compara-
tur, quia altius multoque sublimius alijs
suam prædicationem erexit, in cuius ere-
ctione, nostra etiam corda ad diuinorum
cognitionem arcanorum erigi voluit. Fel-
ix qui hæc arcana è diuinæ sapientiæ cor-
de per os Beati Ioannis manantia audit
& intelligit. Beatus enim qui legit & audit ver-
ba Prophetarum huius, & seruat ea quæ in ipsa scripta
sunt, inquit ore Christi Apocalypsis 13.
Hæc vnica in mûdo fuit Aquila, quæ ad vsq.
libanum montem, id est ad summum di-
uinitatis euolauit, & magnæ illius cedri
medullam, id est cor verbum Patris æter-
ni imbibit, in cuius cognitione tam su-
blimiter euolauit, vt non ceteros modò
Euangelistas, sed seipsum quoque supera-
uerit. Quod pulchre enarrauit Ezechiel
inquit: Aquila grandis magnarum alarum lon-
go membrorum ductu, plena plumis, & varietate, ve-
nit ad libanum, & tulit medullam cedri. Hæc so-
la Aquila ascendit super Cherubim, & volauit su-
per pennas ventorum. Psalmo 18. id est; (vt
interpretatur sanctus Augustinus) omnem
scientiam tam naturalem, quàm superna-
turalem, quæ alijs Prophetis communica-
ta erat, transcendit. Ascendit super Che-
rubinos, id est; super duas in Christo na-
turas, humanam scilicet & diuinam, qua-
rum sublimi contemplationi totus dedi-
tus

rus erat. Sed vnde quæso tantam assecu-
tus est sapientiam? in qua & Angelos &
Apostolos, & Euangelistas longè supera-
uit: certe ex ipso sinu & pectore Christi.
Plinius. Adamas inquit Plinius nisi supra dormi-
entis cor ponatur, occulta eum arcana
prodere non facit. Beatus Ioannes, nisi
supra cor Christi in pectore eius recubu-
isset, nunquam ad tam sublimem diuina-
rum reuelationum peruenisset noticiam.
S. Anastas. Cognouit inquit Anastasius obscura quæq. & hu-
manam excedentia mentem, quia super pectus homi-
nis recubuit: sicut enim vnigenitus, è sinu
æterni Patris æternam sapientiam hausit,
& omnia quæ Patris sunt, enarrauit nobis,
ita per consequens Beatus Ioannes in si-
nu vnigeniti recumbere permixtus est, vt
ex illo secretissima quæque arcana depro-
meret quæ postea in alios refundere pos-
set abundanter. Vnde sanctus Augustinus
dicit. Hocruitabat, quod biberat: quod enim de pe-
ctore domini in secreto bibit, hoc in manifesto eructa-
uit, vt perueniat ad omnes gentes, non solum incar-
natio filij Dei, passio, & resurrectio; sed etiam quod
erat ante incarnationem, coeternus scilicet generan-
ti, & equalis ei, à quo missus est filius. Com-
probat hoc ipsum sanctus Hieronymus li-
bro 9. in Ezechielis Caput 28. Super pectus
Domini recubuit, vt hauriret fluentia sapientiæ, &
posset dicere in principio erat Verbum. Hic igitur
est Adamas, quem Christus in pecto-
re suo gestat, in medio Ecclesiæ aperuit
os eius, & impleuit eum Dominus spiri-
tu sapientiæ & intellectus.
Plinius. Secunda Adamantis proprietas est, soli-
ditas & duritia: scribit Plinius lib. 37.
Adamantem præsertim Arabicum, ita re-
spuere idum, vt ferrum vtrunque dissul-
let, inuenditque ipsæ dissiliant. Fuit cer-
te par soliditas in Beato Ioanne, & ille
enim aduersus omnes dolores & crucia-
tus, velut inuulnerabilis adamas erat;
quatuor enim martyrij genera pertulit;
primum, dominicæ passionis tempore,
cum enim sub cruce staret, ecce moriens
Christus, Virginem matrem illi commen-
dauit. Fili ecce mater tua. Et cur quæso ma-
trem suam illi comittit? certe non alia de-
causa, nisi vt Virginea penetrans viscera
dolor, in cor quoque Beati Ioannis diui-
deretur: minuitur enim dolor, vbi diui-
ditur, & in plura diffusus pectora, minus
premit. Si ergo tempore illo, quo gladi-
us cor Virginis penetrauit, verum iuxta
omnes passio est Dei genitrix martyrium,
quis & Beatum Ioannem, eiusdem quoque
Martyrij participem fuisse negabit? qui
diuisum Christi passionis cum Virgine
sentiebat dolorem, Sed quia duritiam ada-

mantis induerat, ideo etiam non humano
ferendus animo dolor, minimè potuit il-
lum infringere. Pertulit & alterum mar-
tyrij genus, cum venenum quod ad mor-
tem violentam referri solet, bibere coactus
esset, ideoque pictores in manu eius cali-
cem cum colubro pingunt. Sed quia Ada-
mas, iuxta doctrinam Plinij venena irrita
facit, neque hoc mortiferum poculum, ei
nocere quidquam poterat. Pertulit & ter-
tium martyrij genus, cum saeuente Domi-
tiano Imperatore, pro Christo castigatus,
& in Insulam Pathmos, cum ignominia re-
legatus esset, vbi omnes Apocalyp. suæ re-
uelationes vidit. cum igitur exilium ad
mortem ciuilem vt 70. loquuntur, refe-
rendum sit, minimè dubitandum est, Bea-
tum Ioannem eo tempore, verum pertu-
lisse martyrium, quod ipse testatur de se.
Apocalypsis 9. Ego inquit Ioannes frater ve-
ster, & particeps in tribulatione & patientia in
Christo IESV, fui in Insula, quæ appellatur Pathmos
propter Verbum Dei, & testimonium IESV Christi.
Græca autem litera vertit: propter martiri-
um IESV Christi. Testatur quoque de hoc ipso
martyrio sancta Brigitta lib. 4. reuela-
tionum capite 1. Vbi illam B. Ioannes
illi apparens his ad martyrium incitat verbis,
Ego inquit sum ille, qui scripturam auream pleni-
us agnouit, & agnoscendo augmentaui. Ego fui na-
datus ignominiose, sed quia patienter sustinui, Deus
vestiuit animam meam, veste immortalis, & tu pa-
ruiter contemne omnia quæ sunt sæculi; nec plura
Cæsa fac, quæ caduca sunt, sed sequere viam crucifixi,
quæ in principio quidem angusta, sed in fine angu-
sta, lata, & gaudio plena est. Agnoscit ipsamet
Beatissima Virgo, illum fuisse verum mar-
tyrem, quæ in reuelationibus sanctæ Bri-
gitte lib. 4. cap. 23. Sic eum alloquitur.
Tu inter Apostolos mihi vicinus appropinquasti, ma-
ioraq. signa dilectionis expertus es, præ alijs, & a-
mior tibi filij mei passio facta est, quàm præ ceteris
clarius aspexisti, & quia præ ceteris fratribus tuis
longius vixisti, & inter eos quasi martyr fuisti, ideo
placuit Deo te vocare de mundo post me, morte le-
uissima, quia Virgo virgini fuit commendata. Per-
tulit & quartum martyrij genus, dum no-
no Domitiani anno Romam Epheso du-
ctus, & suadente Apollonio Tyaneo mago,
in feruentis olei dolium coniectus esset,
ex quo tamen sine vilo detrimento, au-
laxione, non absq. singulari miraculo eua-
sit, quod testatur sanctus Hieronymus li-
bro de præscriptis. Hæreticorum & Ter-
tullianus: Apostolus inquit Ioannes posteaquam
in oleum igneum demersus, nihil passus est. Sed ma-
gnum inter Doctores oritur dubium, quo-
modò Beatus Ioannes martyr esse potuit &
siquidem in tormentis mortuus non est;
sed

sed communis iam Theologorum sententia concludit, licet aliquis miraculose conseruetur, dummodo in tormentis sensibus destituatur, ita, ut naturali modo eum amplius vivere sit impossibile, verum esse martyrem, cum igitur, quod Beatus Ioannes nec a lethali veneno nocumentum senserit, nec ebullientis olei igne laedi potuerit, miraculis non naturæ viribus concedi debeat, nemo eum martyrem esse negabit, sed potius verum & illæsum adamantem agnoscat.

Tertia demum Adamantis proprietates est, diaphaneitas: & hæc certe in Beato Ioanne resplendit; effulsit enim in illo castitatis & virginitatis candor, qui inter omnia virtutum decora adamantis instar præminet. Fuit in illo adamantinus splendor, quia a pueritia statim innocentissime & castissime vixit, illibatum ætatis florem Deo conseruans, & propter hanc puritatem, placuit Spiritui sancto, ut in eius intellectu altissima quæque depingeret arcana. Placuit incarnatæ sapientiæ, quæ ab eius ingenio tantum comprehendere voluit, ideoque plurimum illi consonat illud Isaia 42. *Ecce puer meus dilectus, quem elegi, posui super eum spiritum meum.* Placuit hæc adamantina puritas, & ipsi Christo, propter quam in cæna Domini, in sinu eius permissus est recumbere: voluit enim Christus hoc facto decus illæ eius Virginitatis commendare, suum ei amoris indicium exhibendo. Voluit nobis insinuare, illos summopere Deo placere, qui sunt mundo corde, ut dicit Sapiens: *qui diligit munditiem cordis propter gratiam laborum suorum habebit amicum Regem.* Amicum scilicet inueniet Christum Regem, & Dominum cæli & terræ.

Sed quid in illo erat, quod tanto per Christo complacuit, Virgineus certe decor: & quemadmodum Ioseph propter magnum in Benjamin amorem, cum fratres eius terram Aegypti ingressi, domum reuenterentur, scyphum argenteum eius sacco includi iussit. Genesios 44. Sic plane totus cæli & terræ dominus Christus, minimum Apostolorum Beatum Ioannem summè adamauit: minimus enim erat, quia 20. tantummodo annorum, cum Christus a mortuis resurgeret, & ecce scyphum illum incomparabilis pretij, Virgineam castissimam illi tradidit. Sic eam scriptura Canticorum 7. vocat: *Umbilicus tuus sicut crater tornatilis, nullus indigens potulis.* O magnum certe amoris diuini indicium, non aliorum Apostolorum, sed vnius duntaxat istius discipuli custodiæ traditur Dei

mater. Magni quondam affectus indicium habuit Elisæus, pallium ab Elia sibi demissum, cum curru igneo in cælum subueheretur. Sed præstantius pallium, quod Iesv Christi carnem cooperuit, a moriente Christo, duodecimo Apostolo demissum est, in igneum crucis currum ascendente, ipsa scilicet Dei genitrix. Amoris certe & dilectionis hæc fuit thesaura, & donum, omnia quæ reperiri possunt dona, pretio & valore antecellens. Non hic extollat suam felicitatem obedendo Getheus, quod tribus apud eum mensibus arca Dei asseruata fuerit: maiorem certe felicitatem Beatus Ioannes assecutus est, qui Virginem veram diuinitatis arcam, post Christi ascensionem, quindecim annis in tutelâ & custodiâ asseruauit. O Magnam certe Beati Ioannis beatitudinem! obmutescit hic humana eloquentia, ad laudes eius deprædicandas, & meritorum materia, vires mortalium excedit. Si enim ad vnus Iosue vocem, Sol in medio cæli axem cursum stetit? si ad Eliæ verba ignis subito cælitus delapsus est, quid putamus ad nutum Beati Ioannis fieri posse, cui & ipsa Dei mater, tanquam tutori suo minime recalcitrauit? ut potè intimo discipulo, quem præ omnibus diligebat Iesvs. Cuius perfectionem maximè terreni iudices imitari deberent, omnia propter æquitatem seruandam contemnendo, & in pectore Christi cupientes recumbere: ut enim Christus in loco suo Beatum Ioannem reliquit, illumque pro filio matri suæ tradidit; sic iudices & omnes superiores, in loco Dei relinquuntur, quibus iustitia ad tutelam & custodiam traditur. Et quid enim est recumbere in pectore Christi, nisi acceptionem personarum facere nullam, id est: tam pauperi quam diuiti iustitiam ex æquo administrare, adeo, ut licet auro & argento tibi os obtureretur; tu tamen quasi ligatis oculis æquum Paridis iudicium imitari debes. Sed Demosthenem ut video multi modò imitantur, causam ille cuiusdam pauperis aquam defensurus erat, & ecce aduersarius diues, mox auro linguam eius mutam reddidit, manusque ad agendum impotentes effecit: & ecce cum pauper ad deferendam causam inuitaret, tempus iam imminere asserens, respondit Demosthenes, ginam patior. Sic plerumque modernis temporibus fit in regno nostro, iustitia plerumque auro venditur. Mulier quædam causam, in Iudicijs Tribunalitijs habebat iustam, sed satis perplexam, cum verò suos conciuēs consuleret, quomodo iustitiam assequi

qui posset, responderunt illi, nullatenus id factum iri; nisi causidico bene manus inpinguat, unde paupercula ænigma hoc ignorans, causidico cui suam causam commiserat, manus se vincturam bene pollicita est, ne tantum causâ caderet. Vbi verò causam suam bene peractam agnouit, obuians causidico, manu illius acceptâ, adipe illam tergere cepit, admiratus ille interrogat, quid ageret, cui illa, an ignoras inquit, quia me tibi manus benedicturam promisi: sic enim mihi consultum erat: cui ille respondit, non sic inquit mihi manus terge paupercula, sed vngaricis & imperialibus imple. Hæc iam peruersa consuetudo, animos omnium occupauit, sed non sic in pectore Christi recumbere oportet, apud Christum plura est cor sincerum, quam victima; & apud iudicem plura esse debet æquitas, quam munus, iustitia, quam personæ respectus. Hanc æquitatem Beat⁹ Ioannes omnimodè seruauit, diuites & pauperes, reges & subditos, æqualiter de peccatis arguens, & Christo in cuius loco Virgini commendatus fuit, in omnibus satis facere volens.

Fuit igitur verus Adamas, quia secretorum omnium diuinorum factus à Iesv conscius, & Matris custos constitutus. Fuit in soliditate Adamas, quia charitatis ardore Christo indissolubiliter coniunctus, & quadruplicis martyrij admirabili patientiâ, socius & particeps, & Christi passionis consors, & testis præclarus. Fuit denique in pellucido candore adamas, qui puritate Virgo & Angelus, dignitate Apostolus, sapientiâ Euangelista, Propheta, & Theologus: Sacerdos & Chierarcha: & quia

insuper fuit sacerdotum Princeps, dilectione speciali discipulus & cordis filius, ideo hunc inappretiabilem adamantem omnibus personis spiritualibus, & sapientiæ sectatoribus, pro strenua offero. Sacerdotes etenim Christi discipuli esse debent, & cordis filij; ut scilicet humana cordis secreta, quæ in confessionibus audiunt, tantum filij, discant esse occultanda, & in salutem animarum feliciter dirigenda. Sapientiæ quoque sectatores, in cordis digito gestare debent in annulo adamantem virginæ castitatis, quæ fuit in Beato Ioanne; siquidem hæc vnica est ad sapientiam via, mentis puritas, ut docet Rupertus prologo in Ioannem: *Omnes inquit carnalium affectionum sordes ab oculo cordis, abstergendæ sunt, qui in schola Christi boni student, ut cordis munditiâ adiuti, claritatem Solis æterni possint contemplari.* Nam de eo qui per munditiæ viam, ad veram rendit sapientiam, loquitur per Isaia Deus, Isaia 33. *Iste in excelsis habitabit.*

Te verò o vera Euangelistarum Aquila Beate Ioannes, hodiè imploramus, vt tuis meritis eius nobis amorem, à quo plus cæteris diligi meruisti, concilies; nosque per semitas Dei reuelationum & mentis integritatem, in eius amplexum ducas, in cuius pectore recumbendo, æternam hausisti sapientiam, quæ te ad æternum quoque sapientiæ increata traxit intuitum, quam in omne speculaberis aum, cum Deo Patre & Filio & Spiritu sancto, cui laus & honor sit in immensa sæcula sæculorum, Amē.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Conuersus Petrus vidit illum Discipulum, quem diligebat Iesvs, sequentem Ioann. 12.

Ostenditur in sancto Ioanne fuisse tria requisita veri discipuli, nimirum librum nouum, memoriâ fidelem, & stylum nouum.

Acter qui vult Indiam, præ cæteris regionibus pulchritudine excellentem, nunquam inopiâ aut fame premi: propterea, quod binis messibus in anno, binæque æstate gaudeat, terræque & domesticis fructibus opulentâ, & varijs multiplicibusque metallis frondâ polleat, cæterisque rebus, quæ ad delicias atque opes spectant, summâ copiâ referta sit. teste Diod. lib. 2.

cap. 5. Extollant alij Hispaniam Turdetanam, & Beticam, quod in illa aurum optimum, non solum ex metallis effoditur, verum etiâ fluat. tradit enim Strabo lib. 3. in illâ, flumina & torrentes auream deferre arenam. Quod si aliquibus à natura negatæ sint copię, illatis rigantes aquis, mox splendescentem inueniunt, grumulum: imo puteos effodientes, & alia

India bina æstate gaudet.

Hispania aurum optimum habet.

alia per solertiam tractantes artificia, laudis arenis aurum excerpunt. Propter quod loca illa Chrysoptysia, id est; auri lauacra appellata sunt. Celebrent alij Hesperidum hortos, omni amantate confitos, poma aurea, nusquam alibi sub Sole visa, producentes; hæc tamen cum eminentibus prerogatiuis, & insignibus titulis Diui Ioannis, minimè comparari poterunt; Ut enim Sole Planeta lucidior, igne elementum potentius, cœlesti perfectior, sphaerica figura, Phœnice Arabico pulchrior auis inueniri non valet; ita planè ex omnibus mortalium filiis, amplioribus titulis exornatus, non surrexit Sancto Ioanne Euangelista. Paruamne putatis prerogatiuam, quod S. Ioannes Euangelista, noui testamenti præcipuus testis, & annuntiator existerit? ceteri enim Christum ut hominem, ille ut verum Deum, annuntiavit: Verbum caro factum est. Ioan. 1. Quia illud ipsum verbum, quod in visceribus Augustæ Virginis humanam naturam assumpsit, super pectus Christi recubens non secus ac MARIA, concepit; & illud mundo ad notitiam protulit. Sic censer. Rupertus in Prologo in Ioann. ubi eius Euangelium, affirmans esse illam pretiosam margaritam, pro qua omnia vendenda suadet sacer textus, sic dicit: Hanc animarum verus amator Deus, dilectæ Ioannis animæ, pro momento dilectionis præcipue fixit in pectore, ut verbum quod MARIA Virgo sola protulit, in carne ipsius, huius sociæ virginitas, præ omnibus sanctis, viuâ mortalibus promeret voce. Et alibi scribens super illa verba. In principio erat verbum: affirmat animam Sancti Ioannis recubentis super pectus IESU, ita feram euasisse, ac ipsum MARIA corpus: Ecce ait veritas, quæ de terra orta est, carnem de Virgine assumens, ut nos à diabolo liberaret, eadem de virginali Ioannis animâ generatur, vocem corpoream induens: qui enim de corde suo verbum bonum eructauit in ventrum virginis, ut Deus inuisibilis, visibilis & verus homo fieret; ipse castus complexibus suis, dilecti Ioannis animam eodem verbo imprægnauit, ut verbum ineffabile, per vocem literarum, eius audibile & intelligibile procederet. Paruamne putatis prerogatiuam, quod solus Ioannes Euangelista, illud desideratissimum beneficium: pone me ut signaculum super cor tuum. Cantic. 8. accipere meruerit teste Dionysio Carthusiano: quia erat recubens in pectore Christi, scilicet Christus in sinu Patris. An non sublimem titulum agnoscitis? quando in monte Caluarie, non solum ut tutor & custos Virginis; quemadmodum vult Andreas Carnotensis, sed veluti alter Christus proclamatus est, dum pro filio Virgini trade-

retur: mulier ecce filius tuus. Voluit enim Redemptor noster, virginem matrem morti suæ præsentem adesse; tum ut magis pateretur, matris dolentis aspectu: tum ut ipsa sibi dolentiùs compatiendo, perfectum foret tolerantia exemplar; & quæ nullum in partu dolorem sensit, circa mortem Christi intensius cruciaretur. Hæc est mens S. Damasceni cap. 12. Dolores inquit, partus, quos effugit pariens, illos tempore passionis sustinuit ex materna compassione viscerum, lacerumq. reparturiens. Vnde meritò exclamat S. Bernardus in lamentatione B. MARIA: Nunc solus Virgo cum vira, quod in partu non hausisti à natura. Concinat Amadeus homil. 6. inquiens: Stabat autem iuxta crucem IESU mater eius, veneranda cruce Domine passionis inhaesit, hausit calicem, bibit passionem, & torrente doloris potata, nulli vnquam similem potuit perferre dolorem. Quid ergo? moribundus in cruce IESUS, matrem medullitè cruciatam Ioanni commendat: Ecce mater tua. Quasi diceret: ut exponit Georgius Nicomeden. Ecce mater tua. Huius tu velut filius, meum in ea repente debitum. Paret dilectus discipulus, in suam custodiam recipit Virginem: Et ex illa hora, accepit eam discipulus in sua. Ioan. 19. Ingeniosè verba, hæc expendit S. Ambro. quomodo in sua potuit eam recipere, qui omnibus iam renuntiauerat, nihil omnino possidens: Quid est ait, in sua, cum reliquerit Patrem, & Christum secutus sit: aut quomodo in sua, cum ipsi Apostoli dixerint, ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te? quæ sua habet Ioannes, qui mundana & secularia non habet: quia de mundo non erat? Ne mireris Doctor Sancte: licet enim B. Ioannes, nulla sua iam haberet, à patre carnali; habebat tamen suam, quæ à Christo acceperat, nimirum Spiritum sanctum. Impossibile ergo erat, ut Virgo alteri à Christo commendaretur, eiusque esset possessio, nisi qui Spiritu sancto plenus erat, nisi qui Spiritum sanctum possidebat. Sic resoluit citatus S. Doctor super prædicta verba inquiens: Quæ ergo habet sua, nisi ea quæ à Christo acceperat? bonus verbi sapientiaq. possessor, bonus receptor gratiæ; audite quæ Apostoli à Christo acceperint: Accipite inquit, Spiritum sanctum; neq. enim mater Domini IESU, nisi ad possessorem gratiæ demigraret, nisi ubi Christus habebat habitaculum. Accepit ergo S. Ioannes Virginem Deiparam in suam, quia nihil terrenum, sed totum erat cœlesti, quod possidebat, quia iam homo, non humano plenus, sed diuino erat Spiritu. Cum igitur tantis prerogatiuis decoratus fuerit S. Ioannes, quomodo seipsum neque Euangelistam, neque Apostolum,

stolum, neque Prophetam, neque Virginem appellare voluit, sed tantum discipulum Christi. Hoc admiratus S. Thomas à Villanova exclamat: Valde ponderandum est, quod Ioannes Apostolus, tot nominibus clarus, in suo Euangelio, non Propheta, non Euangelista, non Virgo; sed discipulus, quem diligebat IESUS, frequentius soleat nuncupari. Inuestigabimus itaque in hodierna concione, cur B. Ioannes, non nisi dilecti discipuli Christi nomine, intitulari voluerit.

Non aberrauit S. Ioannes: quia titulum Discipuli Christi, usurpauit sibi: quoniam eite S. Thomas à Villanova, hic est maximus omnium honor, sub incarnata Dei Sapientia discere: omnium gratiarum inquit citatus Author, hanc gratiam maximam reputandam esse duxit, eod quod ampliori titulo ornari non possit. Sicut enim nihil iucundius optimo Magistro accidere potest, quam habere discipulum ingenium & disciplinæ capacem. Vnde subtilis Doctor, licet numerosos haberet suæ religionis discipulos, de solo tamen Bosforio maxime gloriabatur, quod is celeritate ingenij alios superaret; ita ut illo lectorum introeunte, dicere soleret: Schola venit. Socrates in magna suorum discipulorum frequentia, dicere solebat, licet Auditoribus carerem, solus Plato mihi sufficeret. Sammonicus Serenus præceptor Gordiani iunioris, adeo eius ingenium probauit, ut bibliothecam illi suam, duorum & sexaginta millium, moriens testamento reliquerit. Ita nec discipulo maior utilitas, atque honor aliunde succedit; quam docto præceptore uti: hinc interrogatus quondam Alexander Magnus, cuiam plus deberet, Philippo Patri, an Aristoteli præceptori suo? argutè respondit: se plus Aristoteli debere, quam parenti: quoniam ab hoc solum esse; ab illò verò bene esse haberet. Sanctus Ioannes ita libros Tertulliani admauerat, ut si alius Author illi porrigeretur, diceret: da mihi magistrum: Venit quondam tempore S. Thomas Doctor Angelicus, ad D. Bonauenturam Seraphicum Doctorem, cumque in eius cubiculo nulum librum videret, admiratus dixit, cum te sine libris videam, vnde tibi tanta doctrina, quæ polles? tunc ille procubens in genua ante crucifixi imaginem, & Christum digito monstrans, respondit: hic est liber meus, de huius latere omnem Sapientiam haurio. Merito proinde & S. Ioannes, gloriatur se discipulum Christi esse, cum Regius vates eiusmodi homini beatitudinem attribuat Psal. 93. Beatus homo quem tu eru-

deris Domine, & de lege tuâ docueris. Quid felicius, quid gloriosius, quam dum ipse, Christus hominem erudit, & in diuinis suis legibus informat: talis enim non facile à via veritatis aberrabit.

Vir quidam Ponticus, generis nobilitate & diuitijs clarus, vnicum filium habens, ad Antisthenem Atheniensem Philosophum inter omnes Socraticos acutissimum, tantâ suauitate dicendi pollentem, ut quemlibet ad se traheret, cum duxit erudiendum. Quem Philosophus à plan-ta pedis, ad verticem capitis lustrans, ex omni delineatione membrorum, omnia bona polliceri, & patri ominari cœpit; interrogans tamen, num in aliqua schola iam fuerit? quod affirmanti patri, respondit: ego illum nolo ad meam scholam recipere. Miratur pater, quid esset causa: paucine sunt tales studiosi, qui multa collegia prius adeunt; & tamen postea ad fontem sapientiæ, generalem in Regno nostro scholam, Academiam Cracouensem descendentes, profectum insignem faciunt. Quare igitur Antisthenes, discipulum illum ad suam scholam recipere, nolebat? utique & ipse in Piraë habitans, quotidie quadraginta emensis stadijs, Socratem Athenis docentem adibat; nec tamen ab eo repellabatur. An cerè, quod Antisthenes magnâ mercede doceret: nam interrogatus à quodam, cur paucos haberet discipulos; respondit: quoniam inquit, depello illos virgâ argenti. Vulgus autem magis amat pecuniam, quam sapientiam: & ideo pauci ad discendum veniunt, ne pro labore docentium sumptus faciant, ut præclare Satyricus exclamat: Scire volunt omnes, mercedem soluere nemo. Sed non hæc est causa; nam diuitis parentis filius, quomodo sine comperenti præmio, eius institutioni potuit offerri. Nolu itaque illum in numerum suorum discipulorum adscribere, nisi prius tria requisita haberet, librum nouum, stylum, nouum, & tabellam nouam. Per librum, intelligens animum à vitijs vacuum: per stylum, studium vigil: per tabellam, memoriam fidelem. Quia ut plurimum, adolefcentes solent voluptatibus ac delicijs occupatam mentem, ad præceptorem adferre, quod in causa est, ut minus proficiant. Nihil enim pudori laborique parcendum est, ut suam quisque exuat ignorantiam, & perfectam rerum notitiam discendo consequatur. Hinc diuinas literas, ita obscuras voluit esse Deus, ut per librum septem sigillis signatum, Apoc. 1. communiter intelligantur: Quorsum verò hæc

Ioan. 1.

Rupertus.

Rupertus.

Cantic. 8.

Dionysius

Carthusia.

Jodan.

Ioan. 19.

S. Damasc.

S. Bernard.

Amadeus.

Idem qui supra.

S. Scotus.

maxime.

gloriabatur.

quod Bosforium.

discipulum haberet.

Ioan. 19.

Georgius.

Nicomed.

S. Ambro.

Idem qui supra.

S. Thomas à Villanova.

S. Damasc.

S. Bernard.

Amadeus.

Idem qui supra.

S. Scotus.

maxime.

gloriabatur.

quod Bosforium.

discipulum haberet.

Ioan. 19.

Georgius.

Nicomed.

S. Ambro.

Idem qui supra.

S. Thomas à Villanova.

S. Damasc.

S. Bernard.

Amadeus.

Idem qui supra.

S. Scotus.

maxime.

gloriabatur.

quod Bosforium.

discipulum haberet.

Ioan. 19.

Georgius.

Nicomed.

S. Ambro.

Idem qui supra.

S. Thomas à Villanova.

S. Damasc.

S. Bernard.

Amadeus.

Idem qui supra.

S. Scotus.

maxime.

gloriabatur.

quod Bosforium.

discipulum haberet.

Ioan. 19.

Georgius.

Nicomed.

S. Ambro.

Idem qui supra.

Antisthenes.

nullum discipulum.

admittere.

bat, qui aliam pri-

scholam frequen-

taret.

Antisthenes.

Martialis.

Idem qui supra.

S. Scotus.

maxime.

gloriabatur.

quod Bosforium.

discipulum haberet.

Ioan. 19.

Georgius.

Nicomed.

S. Ambro.

Idem qui supra.

S. Thomas à Villanova.

S. Damasc.

S. Bernard.

Amadeus.

Idem qui supra.

S. Scotus.

maxime.

gloriabatur.

quod Bosforium.

discipulum haberet.

Ioan. 19.

Georgius.

Nicomed.

S. Ambro.

Idem qui supra.

S. Irenaeus

S. Hieron.

Sapient. 1.

Petrus Damianus

Ioan. 21.

ro hęc obscuritas? Respondet D. Irenaeus lib. 2. aduersus haereticos cap. 47. *Vt semper inquit Deus doceat, homo autem semper discat, quae sunt à Deo.* Vnde S. Hieronymus in Epist. 127. tale monitum scire cupientibus tradit: *Festino gradu pergamus ad Magistros, & eorum teramus limina, & praecepta virtutum ac mysteria.* Nouus liber discantibus necessarius est, ut animus eorum à vitij alienus sit: quia spiritus sapientiae, in maleuolam animam intrare non solet, vnde docet Scriptura sacra Sapient. 1. *Quoniam in maleuolam animam non intrabit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccato.* Nec enim studiosi homine dignus ille censetur, cuius mens multis cogitationibus distrahitur; qui saepius tabernam, quam scholam visitat, qui voluprates carnis potius, quam scientias querit.

Hęc tria, quae Antisthenes in suis discipulis requirebat, in D. Ioanne Christi discipulo reperio. venit enim cum nouo libro ad Academiam Christi: quia pulcherrimis innocentiae vestibus indutus, animum semper à vitij alienum habuit. Querit Petrus Damianus, vnde tantum Christi amorem consecutus sit S. Ioannes, ut eum Christus plus ceteris diligeret? Et respondet ideo, quod esset nouus liber, hoc est; quod animum à vitij alienum haberet. *Non fuisse inquit, Ioannes à virtute dilectus, nisi fuisse à falsitate remotus.* Vnde idem S. Damianus, D. Ioannem vocat templum Spiritus sancti. Quid est? scimus perbellè sanctissimam Virginem vocari, sacrarium sanctissimae Trinitatis: propter stupendum incarnationis opus, quod in illa perpetratum est; at vero Sancto Ioanni vnde tam sublimis titulus attribuitur? ne miremini: Virgini Deiparae ob summam puritatem elogium hoc competit, quod sacrarium sanctissimae Trinitatis dicitur: in sancto etiam Ioanne fuit animus à vitij vacuus; fuit virginalis puritas, & ideo templum Spiritus sancti merito dicitur: Quod facile colligo ex sacro Euangelio: *Exijt sermo inter fratres, quod discipulus ille non moritur.* Ioan. 21. Vnde quæso fama hęc orta est? prædictumne illud fuit à Christo Domino? minime? Et non dixit ei IESVS, non moritur. Ergone confictum fuit temere ab Apostolis? nequaquam: neque enim veritatis praedicatores, falsitatis artifices, & architecti esse potuerunt. Vnde tamen murmur illud exijt? Respondet S. Hieronymus libro contra Iovin. quod ex Virginali puritate, quam impensè colebat S. Ioannes, nulla vitia in consortium vitae suae admittens.

Ex hoc ait, ostenditur virginitatem non mori, sed manere cum Christo, & dormitionem eius transire esse, non moriem. Quasi Apostoli ex Ioannis virginitate, certum depromerent attingentum, cum non esse moriturum, sed potius iam esse immortalitate donatum. Hinc est, quod cum S. Ioannes adhuc in terris degeret, apud Insulam Pathmos relegatus; nihilominus in caelo iam collocatus cerneretur. Nam Apocal. 4. non solum vidit tria animalia, trium Euangelistarum Symbola, sed etiam aquilam volentem, sui ipsius indicem ac typum. Et animal inquit, primum simile leoni, & secundum animal simile vitulo, & tertium animal habens faciem quasi hominis, & quartum animal simile aquila volanti. Quia licet S. Ioannes propter carnis grauitatem, adhuc exularet inter homines; propter mentis tamen puritatem, iam apud superos triumphabat. ut præclare docet S. Cyprianus libro de singularitate clericorum: *Hoc inquit, exigit sancta singularitas. hoc est, vita pura, & inculpara, ut antequam transfiguraretur, iam transfigurata cernatur in Angelicæ claritatis aspectum.* Hoc est Catholici mei, esse in schola Christi: nouum habere librum, id est; animum à vitij immunem. Quod insinuat Apostolus, Christi resurrectionem nobis præ oculis ponens: *Christus inquit, resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur.* Rom. 6. Nemo quippe Christianorum ignorat, corporalem Christi Domini resurrectionem, prototypum quoddam exemplar nostrae spiritualis resurrectionis extitisse: ut quemadmodum ille semel à sepulchro egressus est, nunquam amplius in sepulchrum regressus; ita nos semel de lapsu peccati eruiamur, nunquam amplius in peccatum ruicuri. Quod accurate expendit Guaricus Abbas: *Christus inquit, moriens delictorum nostrorum perdidit penam; & resurgens, iustificationis perpetuae nobis condidit formam: ut quomodo Christus resurgens à mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Sic Christianus conresurgens Christo, iam non peccat ad mortem, nec ei peccatum ultra dominatur.* Post emundatam igitur à peccatis conscientiam, perpetuam homo in gratia sanctificante vitam agat, necesse est, qui semel à peccati morte rediuius emerit. Puram semper à peccati fordibus animam seruet, qui semel eam per penitentiae lauacrum emaculauit. Hinc est illa diuina admonitio: *Lauamini, mundi estote.* Isaia 1. vbi non solum monemur, ut animas lauemus; sed etiam ut loci perseueremus. Quid enim prodest à peccatorum

S. Hieron.

Apocal.

S. Cyprianus

Rom. 6.

Guaricus

Abbas

Isaia 1.

c. 20

S. August.

Ecclesiast. 21.

2. Mdrz.

Lyranus.

S. Cyprianus

Rom. 6.

Exodi 34.

S. Hieron.

Isaia 1.

c. 20

cano egredi, & iterum in idem caenum, refundi? lauari, sed mundos non perfectare? sic argumentatur D. Augustinus Serm. 66. de tempore. *Lauatur inquit, & mundus est, qui & præterita plangit, & iterum non admittit. Lauatur, & non est mundus, qui plangit, quod gessit, nec deserit post lachrymas stenda hæc, quae fleuerat, reperit.* Cum seuerè moneretur Siracides: *Fili, peccasti? non adicias iterum.* Ecclesiast. 21. Proinde qui peccatis renuntiauerunt, si in schola Christi volunt permanere, maxime curare debent, ne iterum iisdem inuoluantur. Hanc ob causam Hebraei, postquam ad veram religionem, quam aliquando deseruerant, redierunt: *Quater in die, & quater in nocte confitebantur, & adorabant Dominum Deum suum.* 2. Elidr 9. vbi Lyranus imprimis obseruat, diurnas nocturnasque preces: *In quo ait, apparet veritas penitentiae, qui subtraherent sibi quietem noctu, pro magna parte.* Et rursus in expositione morali, magis ad rem præsentem expendit numerum quaternarium: *Pro hoc inquit, significatur, quod vera confessio peccatorum, & vera confessio diuinorum laudum, habet annexam quadraturam stabilem virtutum.* Quasi frustra homo de vera penitentia gloriatur, si in quadro constantiae non quiescat, sed in globo volubilitatis agitur, & multiplices nunc ad Deum, nunc ad Diabolum cursus moliatur.

In comprobationem huius veritatis, sistite vobis ante oculos Israëlitas, sine vilo relapsu ad priorem idolatriam constanter penitentes. Cum enim Moyses quadraginta dies in monte cum Deo moraretur, populus sine duce in turpem idolatriam prolapsus erat. *Dixeruntque, hi sunt dii tui Israël, qui te eduxerunt de terra Egypti.* Vbi populo ad Deum per penitentiam reuocato, iterum Moyses à Deo in montem euocatus est, & alios quadraginta dies à populo auulsus, apud Deum detentus. Fuit ergo ibi cum Domino, quadraginta dies, & quadraginta noctes. Exodi 34. Quis hoc diuinum consilium non admiretur? nam si prior illa quadragesimalis mora, quam Moyses in monte peregit, occasio fuit populo peccandi, quomodo in eandem occasionem populus iterum à Deo non inducitur, iterum quod maxime timendum erat, peccaturus? minime sanè: vocatus est Moyses à Deo, non ut populus iterum peccaret; sed potius, ut eius penitentia probaretur. Quia licet peccandi occasio, in quam aliquis suâ sponte se immittit, frequenter illi ruinam struat; illa tamen, in quam Deo ducente agitur, ad probandam eius constantiam, potius conducit.

Relictus est itaque populus alios quadraginta dies sine duce, non ut laberetur, sed ut probaretur: nam facile conuinci potuisset, firmam penitentiam non habuisse, si qualibet occasione prioris facinoris oblata, statim à suo proposito decideret, & in priora scelera refunderetur. At verò dum ex priori ruina cautior, iterum sine duce remanens, à Deo non recederet, veram se penitentiam habuisse, sat superque ostendit.

Quæstio magna inter Authores, vnde etiam cognosci possit, hominem verè sapientem esse? & omnes constanter tenent, quod ex humilitate, si etiam à minimo aliquid discere non erubescat. Sic Apollo Doctor insignis temporibus Apostolorum, cuius laudes tam in vitâ, quam in morte, celeberrimæ, in actis Apostolorum describuntur. cap. 18. *Vir eloquens & potens in scripturis. Hic erat edoctus viam Domini, & feruens Spiritu loquebatur, & docebat diligenter ea, quae sunt IESV.* Quid ad vitæ doctrinæque commendationem illustrius, & gloriosius dici poterat? Et nihilominus, tantus vir libens se tradidit in disciplinam vnius vulgaris, non solum viri, sed etiam faminae; nimirum Priscillæ & Aquilæ, ut plenius in rebus fidei doceretur. *Quem cum audissent Priscilla, & Aquila, assumpserunt eum, & diligentius exposuerunt ei viam Domini.* loco supra citato. Sic D. Paulus rapiendus ad tertium caelum, & in cælesti Academia Doctor Gentium inaugurandus, prius in terris secus pedes Gamalielis eruditus est, Actorum 22. Vbi D. Gregorius lib. 5. Comment. in libros Regum cap. 13. censet, per istam humilitatem D. Paulum, ad caelestem doctrinam sublimatum fuisse: *Paulus inquit, vas electionis, ante ad Gamalielis pedes instruitur; quam rapiatur in paradysum, vel ad cælesti altitudinem subleuetur. Et ideo fortasse per doctrinam alijs Apostolis excellit; quia futurus in cælestibus, terrena prius studia didicit.* Imo, quod magis stupendum: Paulus raptus ad tertium caelum, iam inter Angelorum ordines Doctoris laureâ coronatus, adhuc nihilominus in terris, Apostolorum se discipulum exhibebat. *Veni inquit, Ierosolymam videre Petrum, & mansi apud eum diebus quindecim.* Galat. 1. Ad quid? Respondet S. Hieronymus in Epistola ad Paulinam, ut ab eo instrueretur. *Hoc enim ait, mysterio hebdomadae, & octo diebus, futurus gentium praedicator instruendus erat.* Quid de ipso Principe Apostolorum Petro loquar? qui ab ipso æterno Patre, reuelante diuina mysteria, plenè edoctus, in vltima cæna scire cupiens proditorem, non Christum Dominum, sed

Verus sapiens ex humilitate cognoscitur.

Agor. 18

Ibidem ut supra.

S. Gregor.

Galat. 1.

S. Hieron.

M m m 2

sed

Ioan. 13. sed Ioannem interrogavit: *Innuat ergo hoc Simon Petrus, & dixit ei: quise est, de quo dicit.* Ioan. 15. Cur obsecro non ipsum Magistrum; sed Ioannem condiscipulum adiit? Existimo hanc ob causam: Quia cum paulo ante Christus Dominus, singulare humilitatis exemplum praeberet, laudando pedes suis discipulis, voluit se, quantum potuit, ad hanc Magistri humilitatem conformare. Et quoniam pedes condiscipulis lauare non potuit, ne actum, ageret: Apostolis ministrare nequiebat, cum Christus Dominus totum sibi ministerium usurpauerit. Ad pedes singulorum Christi manibus consecratas, venerabundus procumbere non valuit, cum hoc parum sibi esse videretur. Ideo ad exhibendum humilitatis exemplum, senex iuuenem, discipulus condiscipulum, interrogavit.

Atque hinc in D. Ioannem piam considerationem reflectere, eiusque profundam cognoscere sapientiam: qui cum neminem inter sapientiae candidatos, patrem haberet: siquidem Christi Domini lateri incumbens, divinae Theologiae fontes epotavit. Et tamen mysteria resurrectionis ab una femina discere non erubuit, & ingenuo pudore confessus est, per quam profecerit inquit: *Venit Maria Magdalena annuntians discipulis, quia vidi Dominum & haec dixit mihi.* Ioan. 20. ubi S. Chrysostomus homil. 54. in Ioannem dicit: *Evangelista autem tanta laude mulierem non fraudavit, neq. sibi dedecori arbitratus est, ut ab ea nocturnam profectam, primum haec intelligeret.* Audiit Petrus à Ioanne surrexisse Christum, statim nullam interpositam moram, cum illo pergit ad sepulchrum, exploraturus, num vera essent, quae per mulierem fuere nuntiata. Sed palma cessit Ioanni: *Curabant autem duo simul, & ille alius discipulus praecurrit citius Petro, & venit primus ad monumentum.* Ioan. 20. Res mira; eodem momento egressi ambo, & tamen non eodem tempore, ad sepulchrum pervenire. Vnde Ioanni maior ad Christum accedendi celeritas nata est? An quia Petrus iam senio confectus in via defecit? ita qui-

dem censet Dionysius Carthusianus: *Non est inquit, mirum, Ioannem praecurrisse Petro, cum hic celeritate decreveret, etiam in currendo celeritate deficeret; Ioannes autem ardore iuvenili incalcescente, agilius esset, tanquam hirculus ceruorum in montibus saliens.* Aloisius Nouarinus, putat hoc factum esse ad cautelam iuuenum, quos non raro sepulchrum citius rapit: *Venit inquit prior ad mortem: sepius enim veniunt ad mortem, qui habent etatem floridorem.* Vt enim tenera planta, etiam levis aurae

commotione facile evertuntur; amantissimorum Sole ad supremum caeli verticem ascendente, virentibus radijs extinguitur; & virentia gramina inter diei cursum marcescunt. Sic implacabilis mors, non paucos in primo aetatis suae progressu demolitur, citiusque non raro iuvenes; quam senes ad sepulchrum praecurrunt. Verum ego aliam causam inuenio: quia Petrum retardabat abnegationis peccatum, ut ex-

Atimescens Christum, quem in domo Caiphae negauerat, celeriter progredi non posset. Ioanni autem Virginalis puritas, & animus à vitijs vacuus agilitatem addebat. Cogitabat Petrus Christum, quem non pridem negauerat, & ideo conscientiae remorsus eius gressum retardabat. Ioannes autem velocius cucurrit ad Dominum, quia puram mentem, nihil grauat. Verbo dicam: tethiduneo gressu ambulabat Petrus, peccatoris foecordiam praeferebat; Sanctus vero Ioannes, tanquam sublimis Aquila volabat, quia cum esset dilectus Christi discipulus, & vera innocentiae imago, amor illi addebat alas. Huic rationi subscribit D. Hieronymus in cap. 56. *Isaia: Ioannes, Petrus, tardius ambulante, elatus virginitate alio praecurrit citius ad Dominum.*

Habuit S. Ioannes stylum suae calamum nouum, hoc est, studium vigil: nam somnolentia veram scientiam non admittit: cum haec in molli lecto quiescere non solet, sed in ardua semper tendat, assiduam vigilantiam, & nocturnas lucubraciones requirens. Et quemadmodum parum lucratur, qui aquam cribro haurit; ita modicum in literis profectum facit, qui sine libro & calamo scholam frequentat. Fuit S. Ioannes calamus scribae velociter scribentis, & ideo etiam difficillima arcana scrutari, & ad notitiam hominum exarare potuit. Quod inde colligo, quando Christus Dominus cenam suis discipulis apparauit, illis epulantibus quaestio-

nem hanc proposuit. *Amen, amen dico vobis, quia vnus ex vobis tradet me.* Ioan. 14. Quo audito Apostoli aspiciebant ad inuicem, nemo illorum praefusione interrogare audens. Quod vehementer miratur Petrus Damianus: *Eccie inquit, verbum proferitur in medium; & tamen omnes Apostoli silent. Facet Petrus clauiger caeli, silet Andreas, qui fuit dux Christi ad fontem vitae, non loquitur Thomas, & omnes haerentes ac nutibus oculorum inter se conspicientes solumque Petrus stimulat Ioannem, ad interrogandum, quidnam esset proditor. Quid est hoc? Vtique Petrus post resurrectionem*

restitutionem Domini, intrepidus ad interrogandum, quid futurum erat de Ioanne dicens: *Domine hic autem quis?* Ioan. 21. in cena autem vltima non fuerat ausus interrogare Christum. An certe maiorem interrogandi fiduciam, post negationem comparauit? ita quidem existimat Diuus Chrysostomus in citatum locum, ex ea ratione: quia iam tunc Petrus summi Pontificis auctoritatem habebat. *Qui enim inquit S. Chrysostomus. tunc non est ausus Christum interrogare; sed id munus alteri delegarat, hic commissum sibi fratrum curam, non modo alteri vicem suam mandat, sed & ipse magistrum interrogat.* Ostendens S. iste Doctor, ex pastoralis curam, statim fiduciam consequi. Sanctus vero Thomas 3. p. q. 89. art. 3. causam istius facti assignat. Quia Petrus in vltima cena innocens erat; at vero post negationem penitens, & ideo postquam ad penitentiam rediit, maiorem ad Christum accedendi fiduciam acquisiuit. Vnde cum Ioannes in cena propior Domini lateri adhereret, post resurrectionem cedere visus est, & propiores partes Petro deferre: ut habetur Ioan. 21. *Conuersus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat IESVS, sequentem.* Quasi innocens Ioannes, propiorem & potiorem locum Petro penitenti deferendum iudicaret: & qui Petro ante penitentiam praebat, Petrum post penitentiam sequeretur. Verum ego genuinam causam inuenio, ideo Apostolos submisisse Ioannem ad interrogandum Christum: quia videbant eum esse vigilantem Christi discipulum, animum à vitijs vacuum habentem, & calamus scribae velociter scribentis, ad conscribenda mundo caelestia arcana. Ita videtur sentire, D. Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum. *Ioannes inquit, qui minimus traditur fuisse inter Apostolos, & quem Christi fides virginem repperat, virgo permansit, & ideo plus amatur à Domino, & recumbit super pectus IESV. Petrus qui uxorem habuerat, interrogare non audet, Ioannem rogat: ut interrogaret.*

Tandem S. Ioannes Apostolus & Evangelista, habuit nouam tabellam, id est, memoriam fidelem, ad retinenda caelestia arcana, & mundo euulganda. Quod inde colligo: grande certamen initurus S. Augustinus cum Arrianis, imo & cum ipsomet Arrio, affirmante Filium Dei non esse naturam Deum; sed creaturam, hoc potissimum telo ipsum conuicit: dum proferret: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* Ioan. 1. Ecce quia S. Doctor, nouam tabellam nixus, id est fidelem memoriam S. Ioannis, afferentis

hoc verbum, quod incarnatum est, fuisse ab aeterno apud Deum Patrem, & esse ipsummet Deum, facile Arrium debellauit. Sed quare obsecro S. Ioannes in principio sui Euangelij, secundam deitatis personam, non Filium; sed verbum nominat? Respondet S. Basilius Magnus, homil. 16. Quia si dixisset, in principio erat Filius, appellatione filij, cogitatio de passionis generationis subiisset. Quoniam apud nos genita, & tempore & passionis generatur. Ideo de industria verbum dixit, vanis hominum suspitionibus occurrens, hoc est, cum illa diuina generatio, sine vilo motu, & sine passione haecenus incognita hominibus facta fuerit, ideo Sanctus Ioannes Euangelista, humanae imbecillitati consulens, non filium; sed verbum nominauit. Verbum, inquam illud, quod à Deo Patre procedit; quod est causa rerum omnium, quae verbo Dei creatae sunt; quod est virtus, robur, & dextera Patris: quod est decor, forma, & pulchritudo Patris; candor lucis aeternae, & speculum sine macula Dei Maiestatis, & imago bonitatis illius: siue ut vertit Syrus: *Splendor lucis, incorruptibile, speculum gloriae, omnibus seruus Dei, & forma gratiae illius.* Quia Dei Filius, est consummata & perfecta imago omnium perfectionum, quae sunt in patre: & illa omnia in seipso refert viuam representatione, cum Patris naturam definite exprimat & explicet. ut scribit Nicetas in oratione 42. Nazianzeni. *Quam ait, rationem habet definitio ad deum, eandem habet Filius ad patrem: ipsum enim declarat, sicut definitio id quod ab ea definitur.* Quamobrem Christus dicebat, Philippe qui videt me, videt & Patrem meum. Paternae siquidem naturae compendiosa demonstratio, est Filius: omnis enim proles parentis sui tacita est ratio, siue definitio. En quam firma memoria Sancti Ioannis, ut illud verbum, quod in pectore Christi recumbens hausit, pleno ore mundo intonare oblitus non fuerit: quia cum animum à vitijs alienum haberet, nihil aliud, nisi solum Deum cogitare potuit, iuxta illud: *Virgo quae Dei sunt cogitat.*

Raptus quondam erat D. Paulus ad tertium caelum, quem, cum inde reuersus esset, interrogabant Apostoli, quidnam etiam in caelo agatur? quis rerum status? quae politicae? Scio inquit, huiusmodi hominem, (siue in corpore, siue extra corpus nescio Deus scit) raptum vsq. ad tertium caelum: quoniam raptus est in paradisum. 2. Cor. 12. Quid agis D. Paule, non tibi intentatur quaestio, quodnam sit illud caelum, ad

quod

restitutionem Domini, intrepidus ad interrogandum, quid futurum erat de Ioanne dicens: *Domine hic autem quis?* Ioan. 21. in cena autem vltima non fuerat ausus interrogare Christum. An certe maiorem interrogandi fiduciam, post negationem comparauit? ita quidem existimat Diuus Chrysostomus in citatum locum, ex ea ratione: quia iam tunc Petrus summi Pontificis auctoritatem habebat. *Qui enim inquit S. Chrysostomus. tunc non est ausus Christum interrogare; sed id munus alteri delegarat, hic commissum sibi fratrum curam, non modo alteri vicem suam mandat, sed & ipse magistrum interrogat.* Ostendens S. iste Doctor, ex pastoralis curam, statim fiduciam consequi. Sanctus vero Thomas 3. p. q. 89. art. 3. causam istius facti assignat. Quia Petrus in vltima cena innocens erat; at vero post negationem penitens, & ideo postquam ad penitentiam rediit, maiorem ad Christum accedendi fiduciam acquisiuit. Vnde cum Ioannes in cena propior Domini lateri adhereret, post resurrectionem cedere visus est, & propiores partes Petro deferre: ut habetur Ioan. 21. *Conuersus Petrus vidit illum discipulum, quem diligebat IESVS, sequentem.* Quasi innocens Ioannes, propiorem & potiorem locum Petro penitenti deferendum iudicaret: & qui Petro ante penitentiam praebat, Petrum post penitentiam sequeretur. Verum ego genuinam causam inuenio, ideo Apostolos submisisse Ioannem ad interrogandum Christum: quia videbant eum esse vigilantem Christi discipulum, animum à vitijs vacuum habentem, & calamus scribae velociter scribentis, ad conscribenda mundo caelestia arcana. Ita videtur sentire, D. Hieronymus lib. 1. contra Iovinianum. *Ioannes inquit, qui minimus traditur fuisse inter Apostolos, & quem Christi fides virginem repperat, virgo permansit, & ideo plus amatur à Domino, & recumbit super pectus IESV. Petrus qui uxorem habuerat, interrogare non audet, Ioannem rogat: ut interrogaret.*

Tandem S. Ioannes Apostolus & Evangelista, habuit nouam tabellam, id est, memoriam fidelem, ad retinenda caelestia arcana, & mundo euulganda. Quod inde colligo: grande certamen initurus S. Augustinus cum Arrianis, imo & cum ipsomet Arrio, affirmante Filium Dei non esse naturam Deum; sed creaturam, hoc potissimum telo ipsum conuicit: dum proferret: *In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum.* Ioan. 1. Ecce quia S. Doctor, nouam tabellam nixus, id est fidelem memoriam S. Ioannis, afferentis

hoc verbum, quod incarnatum est, fuisse ab aeterno apud Deum Patrem, & esse ipsummet Deum, facile Arrium debellauit. Sed quare obsecro S. Ioannes in principio sui Euangelij, secundam deitatis personam, non Filium; sed verbum nominat? Respondet S. Basilius Magnus, homil. 16. Quia si dixisset, in principio erat Filius, appellatione filij, cogitatio de passionis generationis subiisset. Quoniam apud nos genita, & tempore & passionis generatur. Ideo de industria verbum dixit, vanis hominum suspitionibus occurrens, hoc est, cum illa diuina generatio, sine vilo motu, & sine passione haecenus incognita hominibus facta fuerit, ideo Sanctus Ioannes Euangelista, humanae imbecillitati consulens, non filium; sed verbum nominauit. Verbum, inquam illud, quod à Deo Patre procedit; quod est causa rerum omnium, quae verbo Dei creatae sunt; quod est virtus, robur, & dextera Patris: quod est decor, forma, & pulchritudo Patris; candor lucis aeternae, & speculum sine macula Dei Maiestatis, & imago bonitatis illius: siue ut vertit Syrus: *Splendor lucis, incorruptibile, speculum gloriae, omnibus seruus Dei, & forma gratiae illius.* Quia Dei Filius, est consummata & perfecta imago omnium perfectionum, quae sunt in patre: & illa omnia in seipso refert viuam representatione, cum Patris naturam definite exprimat & explicet. ut scribit Nicetas in oratione 42. Nazianzeni. *Quam ait, rationem habet definitio ad deum, eandem habet Filius ad patrem: ipsum enim declarat, sicut definitio id quod ab ea definitur.* Quamobrem Christus dicebat, Philippe qui videt me, videt & Patrem meum. Paternae siquidem naturae compendiosa demonstratio, est Filius: omnis enim proles parentis sui tacita est ratio, siue definitio. En quam firma memoria Sancti Ioannis, ut illud verbum, quod in pectore Christi recumbens hausit, pleno ore mundo intonare oblitus non fuerit: quia cum animum à vitijs alienum haberet, nihil aliud, nisi solum Deum cogitare potuit, iuxta illud: *Virgo quae Dei sunt cogitat.*

Raptus quondam erat D. Paulus ad tertium caelum, quem, cum inde reuersus esset, interrogabant Apostoli, quidnam etiam in caelo agatur? quis rerum status? quae politicae? Scio inquit, huiusmodi hominem, (siue in corpore, siue extra corpus nescio Deus scit) raptum vsq. ad tertium caelum: quoniam raptus est in paradisum. 2. Cor. 12. Quid agis D. Paule, non tibi intentatur quaestio, quodnam sit illud caelum, ad

quod teraptum fuisse asseris? non disquirat, an hic paradysus, sit cælum empyreum? sed quid ibi agatur, & quid audiuit? Respondet: *audui arcana verba, quæ non licet homini loqui.* Cur non licet? An quia prohibitum? ita modernus quidam sentit. An certè, quia fando & explicando adæquare non potes? hoc magis insinuat cœlestis sponsus Cantic. 4. *Fauus inquit, distillans labia tua sponsa: mel & lac sub lingua tua.* Sub lingua dicit, non super linguam: quia & si distillet fauus, melle, lacteque manet in contemplationis actu; extra ipsum tamen sub lingua manent explicatu impossibilia. Vnde S. Bernardus in libro sentent. locum hunc exponens dicit: *Non est hic sermo in lingua, sed sub lingua.* hoc est; effatu impossibilis: quia nec auris audiuit, nec lingua protulit vnquam, quæ Deus in cœlo præparauit his, qui diligunt eum. Sic Moyses licet eloquentissimus erat, dum moraretur in Ægypto, imo tantæ eloquentiæ, vt ob hoc ipsum, tota Ægyptus illum veneraretur, teste Origene in Glossa. *Dum inquit, esset Moyses in Ægypto, non erat gracili voce, nec tardus lingua, nec prostebatur se ineloquentem.* At postquam iterum ad diuinum colloquium euocatus esset, ineloquentem, & prorsus mutum se falsus est. Cuius rei iustam assignat citatus Origene rationem: quia inquit, *muti labijs, quamuis indoctus homo comparetur, eloquens videbitur; si verò eruditus & eloquentissimus, stultus & mutus.* Quasi diceret: maior est incomparabiliter distantia inter Deum, & hominem, quam inter eruditum & doctum. Si ergo homo indoctus, mutus appareat coram erudito, quid mirum, quod Moyses coram Deo obmutuerit? cum non inueniret verba, quibus id, quod senserat, explicaret. Proinde Moyses prius eloquens fuit: quia terrena & cum hominibus loquebatur; postea verò mutus factus est: quia cum Deo, & de Deo loqui tenebatur. Ita enim ipsemet exponit. Exodi 4. *Non sum eloquens ab heri, & nunc diuis tertius, ex quo locutus es ad seruum tuum, impeditionis & tardioris lingue sum.* Quod videns Deus, se ori ipsius coniunxit. Ego inquit, *ero in ore tuo, & in ore illius, & ipse loquetur pro te ad populum, & erit os tuum.*

Ceterum ego, magis ad modernum propositum, existimo D. Paulum illa inscrutabilia arcana, quæ in cœlo didicit, loqui non potuisse: quia non habuit firmam eorum memoriam in mundo, cum totus iam animo in cœlis fixus haberet. Nam dicit S. Antiochus Serm. de charitate. tom. 1. *Quis perfectam in Deo dilectionem semel possedit, in hac etiam nunc sic adesse videt.*

ta, quasi non sit, extorrem enim se, & proinde computat alienum ab ijs, quæcumq; oculis subiacent, admirabili constantia, ad insubsistibilia suspirans: totus enim felici alteratione, à se transiit in dilectionem Dei. Sanctus ergo Paulus defecit in memoria: quia dicit: *Nescio an in corpore, an extra corpus.* At verò S. Ioannes, vt potè dilectus Christi discipulus, quia fidelem habuit memoriam, non solum vidit, & audiuit; sed etiam scripsit, & locutus est. *Que vidimus inquit, & audiuimus, & manibus nostris contrectauimus, hæc annuntiamus vobis.* Quia ergo S. Ioannes recumbens in pectore Christi, hausit omnia arcana cœlestia: quia vidit verbum æternum, & mysterium incarnationis Dominicæ cognouit: quia audiuit Christum in cruce morientem & clamantem: *Pater in manus tuas commendo spiritum meum:* quia vidit stans sub cruce, de latere eius, hastâ Longini transfixo, aquam & sanguinem manare, ideò fidele testimonium perhibuit. Merito proinde debetur illi titulus, dilecti Christi discipuli: *Hic est discipulus, quem diligebat IESVS.*

Vidimus itaq; iam, in S. Ioanne, tria requisita veri discipuli, librum nouum, scilicet Euangelium eius, in quo mysterium diuinæ incarnationis, non humano, sed cœlesti ingenio reserauit, & Christi diuinitatem palam ostendit. Stylum siue calamum nouum: quia animum à vitij vacuum habuit: denique tabellam nouam, id est; fidelem memoriam, in qua æternæ salutis arcana, indelebiter asseruabat, eaque mundo annuntiabat. Si igitur Apostoli sancti præsentem in terris habentes Christum, non audebant eum interrogare, nisi per B. Ioannem. Tacebat Petrus, silebat Andreas, non loquebatur Thomas, hæsitabant ceteri Apostoli, solus Ioannes familiaris cum Christo egit: & licet erat minimus omnium, audacter explorare capit. Quia cum virgo esset, virginem IESVM securè potuit interrogare: quia per mentis puritatem, ultra humanam sortem euectus erat, vt docet Chrysolog. Ser. 43. *Per hanc, inquit, Ioannes sit Angelus in carne, cœlestis in terra, & totam solus capit, tenet, amplectitur Trinitatem.* Cum ergo ita potens sit, patrocinium S. Ioannis, vt & ipsi Apostoli illo mediante Christum interrogarent. Ideò & nos, cum simus peccatis obnoxij, quæ accessum homini ad Deum præcludunt, illo mediante & patrocinante, gratiam Dei queramus, vt qui tempore acerbæ Christi passionis in suam fidelē custodiā, virginem Dei à Christo commendatam suscepit, & nos à suā efficaci tutelā, non amoueat, Amen.

D I E

DIE SANCTORVM INNOCENTVM. CONCIO PRIMA.

Vox in Rhama audita est, ploratus & vlulatus magnus. *Matth. 2.*

Inducitur triplex causa necis Innocentum, & Christi persecutionis, scilicet, permissua, instrumentaria, & effectiua.

*A*ltissima mysteria, magna vt plurimum prodigia consequuntur, quia quod supra naturam est, non sine stupore venit. Absconditum pariter à sæculis arcanum Incarnationis, cum summo in terris prodigio futurum, optimè prædixit Propheta. *Ioel. Dabo inquit prodigia in celo & in terra.* Quæ verba doctissimus Petrus Damianus explicans, Christi natiuitati illa accomodat. Christo enim in lucem prodeunte, plurima euenire portenta, & in celo: quia ibi noua radiabant sydera, ex quorum aspectu, & gentiles Philosophi, Christi natalem cognouerunt. Vt magnus ille Philosophus Calcidius in Timæo Platonis edisseruit. inquit: *Perhibet orta stella descensum Dei venerabile, ad humane conuersationis rerumq; mortalium gratiam.* Facta sunt prodigia & in terra, quia Deo pacis in mundum veniente, omnis bellorum tumultus, in summam tranquillitatem sunt conuersi, populorum afflictio in summum conuersa gaudium: quia, *multi in natiuitate eius gaudebunt, dicit sacer textus Lucæ 5. hyemalis asperitas in æstiuam quasi lætitiæ vberitatem, conuersa est, iuxta Prophetiam Isaiæ capite 9. Latabuntur in te, sicut latantur in messe, sicut exultant victores capta prædâ, quando diuidunt spolia.* Sed & in summa lætitiâ nouum iterum consurgit prodigium: inuolutum iam pannis Domino, luctus incipit, non celo; sed mundo. Inducitur maribus lamentatio, Angelis exultatio, infanribus mors. Grande martyrium, crudele spectaculum: vibratur gladius nullâ interueniente causâ, sed solâ stridente inuidiâ. Rapiuntur pignora, non deposita, sed genita: non credita, sed donata. Pugnat ipsa natura in Martyres, cum Tyrannus iactat infantes. Mater crines capitis dissipat, dum ornamenta capitis amittit. At-

quis tantæ causa confusionis? num Herodes, num Diabolus, num mundi impietas, quæ Dominum in propria venientem, non agnouit, paucis in hodierna concione demonstrabo.

Authorem cædis infantum, quorum memoriam hodiè celebrat Ecclesia, Herodem statuunt pleriq; authores. Quod deducunt ex illo Mat. 2. *Audiens autem Herodes turbatus est, timens, ne fortasse ab illo regno deturbaretur.* Sed minime sanè formidare debuit, se à regno deturbandum, quia vt cecinit Seditulus. *Non eripit mortalia qui regna dat cælestia.* quod confirmat Hilarius, Arelaten. quia inquit. *Christus non venerat, vt alienam inuaderet gloriam, sed vt daret suam: non vt regnum terre præriperet, sed vt cæleste conferret, quoniam caput non ad gemmarum diadema, sed ad spinæ coronam præparauit.* Sed quomodo ad Christi Domini aduentum turbari potuit? cum sciret ex scripturis, quod Christus pacem secum allaturus esset, vt dicitur Ioannis 14. *Ipe est pax nostra.* Verum pacem quidem Christus secum tulit, sed tantum hominibus pijs & Deum-timentibus, non autem peruersis, & vitij scatentibus, vt dicit Euangelista: *Et interea pax hominibus bonæ voluntatis.* Quia igitur, mens Herodis impietatem redolebat, ideò turbabatur, natum in terris Deum, audiens: quia vt dicit Sapiens: *Semper præsumit seua perturbata conscientia.* Sapientie 22. quod pulchrè illustrat Historia. Achan, vbi præceperat Deus, in destruenda Hiericho nihil à militibus, de spolijs inimicorum asportandum. *Cauete* (inquit ibi Iosue) *ne de ijs quæ præcepta sunt, quidpiam contingat, & sitis præuicationis rei, & omnia castra Israël sub peccato sint atq; turbentur.* Sed quia, Achan, purpuream vestem & virgam aureā furto surripuerat, idcirco pergentibus tribus militū millibus, vt ciuitate potirentur, exteriti

exterriti cum summo dedecore terga verterunt, adeoque euentus hic eos turbauit, vt de illis dicat Sacra Scriptura. *Per-mittit cor populi & ad instar aquae liquidam factum est.* Iosue 7. Ecce tanta confusione & turbationis, in exercitu illo vnicum Achan furtum causa fuit? quod ibidem faretur Iosue inquit: *quia turbasti nos, ideo turbabit te Deus, in die hac.* Pari quoque ratione si turbationis in Herode causam diligentius scrutari voluerimus, non aliam certe reperiemus, nisi quod regiam purpuram & sceptrum, surripuerit, tyrannice regnum illud a potentia Romana expugnatum occupans, ideoque praua conscientia turbatus, infantem tenerimum perhorruit. Accidit plane hoc ipsum Herodi, quod furi continere solet; qui si vas aliquod aureum, surripuerit, etiam latentis pueri vocem timet. Sic plane Herodes occupabat Galileam iniuste, atque ideo nati infantis vocem formidans, turbatus est: quam turbationem summa crudelitas consecuta est. Nam vt scribunt Egesippus & Iosephus libro 4. Regem simul & Sacerdotem interfecit, vt regno potiretur. Phetonem fratrem & Iosippum cognatum interemit. Marianam uxorem leui suspitione actus decolauit, immo eo peruenit eius immanitas vt proprios filios, Aristobolum & Alexandrum occiderit. Non mirum igitur, quod turbatus esset ad Christi aduentum, cum tot sceleribus eius conscientia premeretur: etenim turbatio prauae conscientiae, propria affectio est, vt dicit Iob de impio. Capite 15. *Sonitus terroris semper in auribus eius, & cum pax sit, ille semper insidias suspicatur, circumspiciens vndique gladium.* In quibus verbis duo ostendit Iob, primum: quod male conscientiae homo semper sibi putet insidias strui, vt in Dionysio Syracusano experientia compertum est, qui vt refert Valerius Maximus Lib. 9. Cap. 14. Propter consciam delicti mentem, tanta turbatione angebatur, vt proprios etiam filios expauesceret, utque securius placidam noctem duceret, ligneum pontem, quo aditus patebat ad aulam regiam, nocturno semper tempore amoueri precipiebat. Sic impius plane quocumque oculos conuertit, videtur sibi minacem gladium aciem in se conuerti. *Circumspiciens vndique gladium.* Iob 15. Quod pulchre symbolifauit Paradinus, qui vt formidolosum hominem significaret, rosam pinxit, vtrinque nouaculis cinctam, & in interioribus rose partibus, leporem illis confossum: ostendens hominem peruersum, esse quasi rosam inter acutas nouaculas pendentem, quia praua eius conscientia, omnia aduersa supra dorsum suum casura suspicatur, & velut vulneratam manum habens, quidquid iuxta se mouetur, ne illum tendat, reformidat: Hinc est, quod Heli Sacerdos, vt nonnulli existimant, a Samuele quae a Domino reuelata haberet, sibi indicari petijt: quia remordente conscientia, de sua culpa Dominum locutum fuisse suspicabatur. Hinc est quod Christo in cruce clamante. *Eli Eli Lamma zababani* Matth. 27. Iudaei putauerint Eliam a Christo accersitum, Eliam inquit vocat, quia vt speculatur Augustinus in eundem locum, propter sua grauissima scelera quae in crucifixum innocentem commiserant, verebantur; ne Eliam veniens ignem faceret e caelo descendere, qui omnes necis Christi authores combureret. quemadmodum ab illo factum legimus. 4. Regum 1. Alterum est, quod praua conscientia adeo sit formidolosa, vt eam etiam plura vnus lapsus perterrefaciat, iuxta illud Leuitici 26. *Terrebit eos sonitus solis volantus, & cadent nullo persequente.*

Ex hac igitur Herodis turbatione, Herodem putant plerique mortem Christum intentasse: verum videtur mihi Herodes hac in parte excusatione dignus: si enim turbatus erat ad Christi aduentum, & quidem ita, vt omnis Hierosolyma cum eo simul turbaretur, quomodo Christum ad mortem quærere potuit: quoniam hunc quem timemus, fugimus plerumque, non persequimur. deinde quia congregans omnes Principes Sacerdotum, consuluit doctissimos quosque vt locum vbi Christus nasceretur, sibi indicarent, quod certe non eo fine fecit, vt aduentum noui Regis impediret: sic enim suam stultitiam manifeste prodidisset; sed potius vt ei omnem cultum & venerationem exhiberet, quod coram Magis stellam ducem ad praesepe tendentibus, ipsemet indicauit. *Ite inquit interrogate diligenter de puero, vt & ego veniens adorem eum.* In quibus verbis, non potuit certe Herodes, callide fictam deuotionem suam in Christum simulare; sed veram: quia vel noua stella, & magorum vaticinijs fidem praestabat, vel non: si non, frustra formidans gladium acuisset: si vero eis credebat; quomodo ad necem, quassisset Christum, cum nihil sit insanius; quam diuinis sese opponere consilijs, & caelestia velle oracula impedire, ac proinde in hac Christi persecutione & infantium occisione, minimè mihi Herodes culpandus videtur.

Si ergo Herodes innocens, ergo Diabolus fortasse tanta crudelitatis author? & hoc

& hoc multi opinantur, idque grauissimo nixi fundamento, imprimis: quia Diabolus suas habet inimicitias cum Virgine Deipara, ex ipsa Dei maledictione: *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius.* Vbi triplici de causa docet Beatam Virginem inimicitias gerere cum Diabolo. Primo, quia hoc Deus praecipit. 1. Reg. 15. inquit, *Nunc ergo vade, & percute Amalec,* quae vox ex mente Origenis, significat Diabolum: *Amalec* (inquit iste) *Diabolus est, qui ex quo Christi baptismo abluti peccati originalis reatum euasimus, singulos nostrum pertinaciter est persecutus, vt quia credimus in Christum & de Aegypto, id est ignorantiae tenebris exiimus, saltem actualibus praepediti peccatis, terram promissionis, terram vinctum nequaquam ingrediamur.* Ideo summo Imperatori Deo parens B. Virgo, bellum aduersus infernalem serpentem, perpetuo gerit. Secundo. Quia Diabolus, primos parentes nostros decepit & interfecit, quorum cum naturalis filia esset Beata Virgo, vt docet sanctus Thomas: ideo vt iniurias eorum, & caedes vlciscatur, Diabolum potenter impugnat. Tertiò, quia ille primorum parentum sanguine minimè sauciatus, etiam in nostrum omnium perniciem anhelat: ideo Beata Virgo, tanquam vera credentium omnium mater, salutis nostrae insidiatori aduersatur. Quod praeclare exposuit D. Chrysostomus, sermone quodam super illa verba, *Inimicitias ponam inter te & mulierem &c.* Vbi sic dicit: *Ersi inquit nunquam nobis hostilis malitia nocuisset audacia; Domini tamen fuerunt obseruanda praeccepta. Aut si parentibus serpens tantum modò nocuisset: & nobis nocere non posset, pro affectu, pro charitate, pro ipsius causa naturae, inimicitijs & similitate parentum, fuerunt iniuriae vindicandae.* At cum nos, cum parentibus nostris occidit, nec vlli nostrum aliquando perperit, cur inimicum? cur hostem diligimus? proinde cum inimicitiae sint a Deo posita inter semen mulieris, & semen Diaboli, iuste arbitrantur Doctores, Diabolum esse causam persecutionis Christi, & occisionis innocentium: cum enim optimè sciret, Christum ex Virgine intacta natum, nam nullum factum creatum illius sapientiam latere potest: idcirco omnibus modis enitebatur, quomodo partum Virginis tunc interimeret. Altero etiam satis probabili nituntur documento: quia vetustissimum odium Diaboli fuit, quod aduersus hunc infantem, ab initio creationis conceperat, nolens eum pro Deo adorare, eo, quod humanam non Angelicam suscipere naturam. Quod sufficienter deducunt ex illo Sapientiae 2. Vbi Sapientia

ait: *Inuidia Diaboli introiuit mors in mundum.* quasi diceret: tanto odio Diabolus persecutus est Christum, vt nihil intentatum relinqueret, dummodo sobolem, ex qua Christus nasciturus erat, de medio deleteret. Quo motu impulsus, Pharaonem concitauerat olim, vt omnes Hebraeorum masculos in mari suffocaret: quia optimè nouerat ex promissione Abrahamo facta, filium Dei ex illis carnem assumpturum. Sed quia tunc turpiter erat deceptus, iterum nunc per Herodem infantem Iesum, sollicitè quærit, vt illum perdat & interficiat.

Magnum profecto documentum, & planè iuxta sententiam Iurisperitorum firmissimè fundatum, sed non videtur sufficere posse: primum ideo, quia Diabolus nihil magis timet, quam Beatam Virginem. Nam vt dicit Petrus Damianus: *Virgo sanctissima terribilis est demonibus, ordinata virtutibus, singularis timor malignorum spirituum, & specialis amor ciuium beatorum.* Propter quod scriptura apponit ipsi illud Elogium. *Electa vt Sol, terribilis vt castrorum acies ordinata.* Soli enim similis est, quia tenebras infernales dissipat; castris etiam bene ordinatis similis: quia profligat potentiam exercituum subterraneorum. Verba hæc elucidans, tradit Diuus Ambrosius, Libro. 7. Hexameron, quod leo gallum potissimum vero album mirum in modum pertimescat, quod ipsum comprobatur Plinius libro 8. Naturalis historiae, dicens: *Leonem etiam a galli cantu terri, cuius rationem sublimem reddit Pierius libro 1. Quia gallus vim solaris virtutis magis participat, quam Leo: quoniam Sol in eo nimium predominatur.* Itaque singulari influentia in eum intendit, vt media nocte cum ab Antipodis Sol ad nos reuertitur, gallus velut applaudens, eius aduentum cantus sui hymnis celebrare videatur, & non semel sed iterum atque iterum canat. Hæc est etiam causa, cur Leo ille infernalis licet sit fortissimus, non solum Beatae Virginis aspectum formidat; sed etiam vocem & nomen eius vehementer exhorret. cuius tremoris causa præcipua est, quod radii solares diuinæ gratiae in Maria velut in Sole clariùs refuleant, quibus Diabolicus intuitus valde offenditur. Si ergo ita timet Demon Beatam Virginem, vt etiam nomen eius sustinere nequeat, profecto ad interimendum eius filium vnigenitum nequaquam accedere potuit. Non sufficit insuper documentum hoc ex eo: quia Diabolus licet ab illo mysterium Incarnationis absconditum esset, coniecturaliter ta-

men Christum Deum esse colligebat vel ex hoc ipso, quod a natiuitate statim Angelo custode caruerit, prouidentia diuina vices custodiae supplente, cum vnicuique hominum proprius cultus ex Angelis adhuc in utero materno assignetur. Deum igitur Christum esse coniecturando, minime ausus fuisset Diabolus, in eadem Christi malitiam hominum commouere.

Cum ergo neque Diabolus Author persecutionis sit culpandus, idcirco causam istius Christi persecutionis permissiuam video fuisse, ipsa immutabilia Dei Decreta: Decreta enim erat in Sanctissima Triadis consilio Christi pueri in Egyptum profectio, & sacris prænuntiata prophetijs Isaiæ 9. *Ecce Dominus ascendet super nubem leuem, & ingreditur Egyptum, & commouebuntur simulachra Egypti a facie eius. Vbi ex mente sanctorum Patrum. Chrysosthomus, Anselmi, Bouauenturae, Athanasij, Cyrilli, per nubem leuem intelligitur infantile Christi corpus, conceptum de Spiritu sancto, & ex Virgine sanctissima progenitum. Nam quemadmodum nubes ex mari ascendunt, sic purissima Christi caro velut nubes pellucida, non aliunde, quam ex limpidissimo Mariae Oceano potuit assumi. Destinata autem erat fuga Christi, non alio sed in Egyptum: ut ubi antea immolatus agnus paschalis præcesserat, ibi quoque verus Dei agnus diuerteretur. Sic respondet subtilissime Leo sermone 3. de Epiphania. Ne inquit sine illa regione pararetur singularis hostis Sacramentum, in quo primum occisione agni salutaris crucis signum, & Pascha Domini fuerat affirmatum. & quia fuga Christi vera non esset, nisi persecutio in eum sequeretur, idcirco eadem innocentem Christo in Egyptum fugiente Deus permisit ex triplici fine. primo, ad ostendendam suam potentiam diuinam, quæ maximè eluxit, dum infans fascijs inuolutus, potentissimum Regem Herodem superauit: ut optimè docet Origenes super caput 2. Matthæi: Sentiens Herodes quod delusus esset à Magis, iratus factus est nimis, ut potè quem autor omnium scelerum Diabolus possidebat, diuersasq; inter seipsum cogitans dicebat. En ego qui domos prouincias, occupauit vrbes, inuitos mihi subieci populos, qui terrarum hostes, deuici aduersas gentes, in quibuscunq; volui, meis cupiditatibus satisfeci, ecce nunc me ipsum video circumuentum, delusus sum à Magis, & ab alienigenis velut nullus irrideor: deici à potentia mea, & à misera hominibus illudendus deueni. Deinde persecutionem hanc permisit Dominus ad ostendendam suam sapientiam, quæ maxima apparuit in protectione Virginis in tam longo itinere, tum quoque in ipso*

Isaiæ 9.

Leo.

Origenes.

infantulo proregendo, ne illi quidquam in corpore humano aut hiemis asperitas, aut viarum fatigatio, aut diuersiorum incommoditas noceret. Tertio, ad ostendendam suam bonitatem infinitam, quæ in Christo Domino sub velamine carnis latebat: hæc enim in ista persecutione, mirificè splenduit, dum volens innocens puer Iesus infantes illos socios ac participes habere, latam viam eis aperuit, ut martyrij palmam reportarent. Nam ut acutè argumentatur Petrus Chrysologus. Sermone. 153. *Si non fugisset Iesus, haberet eos Synagoga filios, non eos haberet Ecclesia Martyres.*

Chrysol.

Causam igitur Christi persecutionis, & eadem innocentem permissiuam, habemus decreta Dei æterna. Sed causam tanti mali effectiuam horret lingua in medium proferre: quia est vilissima: ipsa scilicet mundi impietas: cum enim nec Diabolus, nec Herodes Christo insidiari auderet, resoluta peccati malitia sanguinolentum aduersus suum Saluatorem mouit gladium. Tantum enim est peccati virus, ut cum sciat seuerum sui ultorem futurum Deum, perdere illum vellet, si posset: sed neque hæc tantopere in commissio facinore culpanda est: pietatis enim non malitia signa commisit, cum enim mundus inaudiret, quod Deus natus esset, ut auferret hominis lapsum, protinus infantes illi victimam debere iudicauit. Nec certè agno, qui crucifigendus venerat, nisi agnelli ad vbera matris pendentes offerri poterant. Peccati itaque malitia, Herodes, tanquam instrumento vsa est ad fundendum sanguinem innocentem; sed fortasse non ut culpam auget, verum ut crimen totum ablueret.

Quod mysticum tam diuinis quam humanis monumentis mihi præfiguratum esse videretur. Nam Apocalyp. 20. sanctus Ioannes testatur, se vidisse Angelum abyssi clauas habentem, cui tradita erat potestas ligandi bestias infernales, & sanctorum animas (qui illius aduentum præstolabantur) eruendi. Certè mundus Christum recens natum, magni consilij Angelum agnouit, potestatem in mundi abyssum (quæ est infernus) habentem, idcirco ut ad hanc abyssum referendam festinaret, detentasque tot Patrum animas educeret, & noua lucifero apponeret vincula, innocentes velut legatos in sanguine, ad illum præmittere voluit. Video & in rebus humanis id præsignatum: nam cum Romæ olim terra profundissimo patuloque ore hiaret, teste Valerio maximo Lib. 5. cap. 6. Oraculo Sibyllæ

Apos. 20.

Valerian. Maximus

Sibyllæ

Sibyllæ cautum erat, non aliter terræ illius os obturandum, donec pulcherrimus Romanorum illuc offerretur in victimam, ubi Curtius spontè ruit. Habebat profectò infernus apertis faucibus, ad deuorandum genus humanum, sed cum ex oraculis diuinis sciret non aliter pœnam hanc à mortalium genere auertendam, nisi oblatione primogenitorum, quos habuit intra se, maximè pretiosa pignora, primogenitos suos in placationem Deo in terras venienti offerre decreuit, nec in casum abiit hæc mundi consideratio: infantium enim sanguinem infans Deus sanguinem pariter profusus placatus, miris statim cum suopulo agere, & de salute protinus consultare cepit: propter quod ad ingressum eius in Egyptum, omnia Dæmonum simulachra corruerunt, quod signum erat misericordiæ & pacis futuræ.

Ecce igitur habemus luctum Christo in terris nascente ortum, ut post temporaneum mœrorem, gaudium æternum succederet. habemus causam necis innocentum, & Christi persecutionis permissiuam,

æternam Dei ordinationem, qui in eadem latentium mortem crudelem filij sui futuram præfigurare voluit: causam instrumentariam habemus Herodem, qui veluti malleus quidam implacabilis, crudelitatem hanc exercuit. Causam denique effectiuam habemus peccatum nostrum, quod non aliâ victimâ offensum Deum placare potuerit, nisi innocentum sanguine: sicut non alio redimi pretio, nisi Christi cruore. Suspiremus igitur & nos ad Deum: ô infantule Iesu, qui tuam potentiam, sapientiam, bonitatem, in cunis statim declarasti, dum non solum è cælo Angelos, è Iudæa pastores, è plaga Orientis Magos: sed etiam infantes è cunabulis, & matrum brachijs ad te traxisti, ut eos conseruares tibi in vindictam, ostende & nunc eandem potentiam, & trahere corda nostra, ut in fide, spe, & charitate, æternum tibi adhareamus.

deus, spe, & charitate, æternum tibi adhareamus.

EODEM DIE CONCIO SECVNDA.

Surge, accipe puerum & Matrem eius, & fuge in Egyptum. Matth. 2.

Fuga Christi in Egyptum fuit necessaria, & nobis valde utilis.

IN luctum & miseriam nasci hominem sapientissimus alicubi edixit Seneca. Sed ecce immensum in carne humana Deum, in persecutione statim & mortem intactus virginis prodidit vterus, dum vix ante triduum, vagientè in cunis salutauimus infantem, & iam hodiè in eum mundum scuire videmus. Malè iam tractatur Redemptor ab iniquo mundo, adeo ut ne in stabulo quietis locum habere possit. Et quod maximum, à crudeli Herode quaritur ad mortem immortalis, & à scelesto homine impetitur Deus. Sed recipe sanctissima Mater Dei infantem Iesum, & fuge in Egyptum cum eo. O quanta anxietas! quantus labor? virginem & suæ & filij saluti consulere, & tam longinquum arripere iter. Quis quæso profugos non agnosceret? & commissi alicuius criminis suspitione non laborabit? sed ne verearis mæsta parens, dum te Angelus confortat in somnis Iosepho apparens. Typum mihi profectò istius fugæ Christi, gessisse videtur Moyses, de quo Eucherius nobilis author Homilia

de Innocentibus refert, quod propter eum multi infantes in Egypto iussu Pharaonis in aquis fluminis submersi interierint. Narrat enim Iosephus quod Sacerdos quidam Egyptius vaticinatus fuerat, ante ortum Moysis, infantem quendam nasciturum, per quem Egyptus deuastanda erat, qui consilium dedit Pharaoni, ut interficeret omnes Hebræorum infantes, ut sic vnus ille inter omnes interficeretur. Et ecce ut primum natus fuit Moyses pulcherrimus infans, ne cum reliquis infantibus periret, à parentibus fuit occultatus. Non dissimili modo impius Herodes, Pharaonicæ immanitatis verus æmulator, prophetijs magorum edoctus, natum esse infantem, per quem totus orbis à seruitute idolorum & infidelitatis eripiendus erat, omnes Hebræorum infantulos gladio confodere sagittavit, ut illum vnum inter omnes interire valeat. Sed ecce à parentibus Iosepho scilicet & Maria iussu Angeli in Egyptum fugientibus occultatur, & ab eius manibus eripitur. Consideremus igitur,

Iosephus.

N n n 2

An Chri-

An Christum ut pote verum Deum fugere conveniebat, & quod nobis summe necessaria sit fuga.

Minime dubium est, potuisse Christum sine fuga infinitis modis manus Herodis effugere. Poterat enim se inuisibilem libtoribus Herodis reddere, prout fecit, cum illum lapidare tentarent Iudaei Ioannis 7. IESVS autem abscondit se. Quae verba sanctus Augustinus, tractatu 45. in Ioannem trutinans, dicit: eum se non per fugam abscondisse, sed inuisibilem se reddendo. Deinde poterat generalem concursum suum absolutam potentiam suspendere, ut manus comprehensorum illi admoveri non possent: sicut fecit in fornace Babylonis, ubi flamma voracis ignis tres pueros neque tetigit. Sicut quoque fecit Roboam, qui cum manum contra servum Dei extenderet, statim illi contabuit: inquit enim scriptura.

3. Reg. 13. Regum 13. Exaruit manus eius quam extenderat contra eum, nec valuit eam retrahere ad se. Decuit nihilominus fugere Christum, primo: quia cum in carne humana nasceretur, naturalem quodque vivendi modum servare debuit, ne ergo in primo sortitu, statim ultra naturam, ad patranda excurreret miracula, seuientis crudelitati Herodis sese per fugam subtrahere debuit. Tetigit hoc Divus Athanasius, qui dicit, decuisse Christum, ut sicut esuriendo, sitiendo, patiendo; ita quoque ipsa ratione fugiendo, ostenderet se carnem gestare, & hominem factum esse. quod confirmat Sanctus Chrysostomus super caput 2. Matthaei. Si inquit, Christus se praesentem a crudelitate Herodis servasset, creditum non fuisset, vere illum suscepisse carnem, tantum hodie mysterij sacramenta nutarent. Comprobavit hanc veritatem ipsemet Christus in revelatione facta Sanctae Brigittae libro 5. interrog. 12. dicens. Quod autem fugi in Aegyptum, in hoc infirmitas humanitatis meae ostensa est.

Secundam causam cur Christus fugerit, dum immanis Herodes in viscera infantium ad vbera adhuc materna pendentium ferro sauceret, assignat Petrus Chrysologus. Homilia 151. nostram scilicet utilitatem, cuius verba haec sunt. Fratres quod fugit Christus, fuit mysterij, non timoris: fuit libertatis, non periculum creatoris: divina virtus fuit, non fragilitas humana: non enim fugit propter aeternam mortem: sed propter saeculi vitam: nam qui mori venerat, quomodo mortem fugeret; sed quia Christus totam causam nostrae salutis occiderat, si se permisisset parvulum occidi, idcirco eum fugere necessarium erat, ne ipsi iterum graviter caderemus. Consonat huic veritati discursus sancti Fulgentij sermone de Epiphania, ubi dicit: Dignatus est in Aegyptum fugere, ut postea dignaretur crucem

ascendere: fecit enim eum mori benignitas propria, non malignitas aliena: cum enim praedestinatum fuisset a Deo, ut in adulta aetate moreretur, quia id nobis magis expediebat, fugit ad vitandam humanum modo, non potentiam virtutis mortem, in infantia sibi imminentem. Vnde manifestum est, amore nostri, non timore Herodis, quem solo nutu cohibere potuisset, fugam arripuisse. Utile certe omnibus erat, Christum in infantia non mori, quod vel ipsum nomen a Beato Ioanne ei impositum insinuat. Ecce agnus Dei, ecce qui tollis peccata mundi: per quod puto designatur, quod quemadmodum agnina caro, aptior est cibus & saluti convenientior, ubi creverit, quam dum lacte ad vbera matris nutritur: ita plane magis proficua humano generi est mors Christi in adulta aetate; quam in infantia: fuisse quidem mors infantis Christi sufficiens in propitiationem, sed adhuc orbis divinitus eius doctrinam caruisset. Quis enim caelestia mundo enuntiaret, si unigenitus qui est in sinu Patris, ea non enarrasset? non ergo timor, sed ardens potius, erga nos amor ad differendam mortem in aetatem iam propositam Christum impulit, ut prius omnem nos edoceret virtutem, tam verbo, quam exemplo.

Quod si adhuc altius maiorem nostram utilitatem, ex fuga Christi a nece Herodis considerare volumus, velex ipso Ezechia facile id discemus: cum enim illi mortis sententia nuntiata esset, Isaia 38. hoc solum supra omnia illum cruciabat, quod in iuventute sua interire cogeretur. Ego inquit in dimidio dierum meorum vadam, ad portas inferi. Et reuera iuste dolebat, si quidem magis contristat animum mors iuvenis; quam senis, aut infantis: quia inter omnes aetates iuventus pretiosior esse censetur. Igitur & Christus non potuit maius, nobis sui amoris pignus exhibere; quam, dum pretiosiore suae aetatis tempore pro nobis fundere vitam voluit, non in infantia, aut in senectute moriendum sibi eligens; sed in ipsa media aetate, quae ut pretiosissima est; ita sua morte summum utilitatis nostrae pretium, & summi documentum amoris nobis praeiitit. Et reuera si pretiosissimum aetatis suae tempus Christus morti destinavit, iure merito omnes aetate senes; sed in peccatis inueterati confundi & erubescere debemus. Si quidem Christus totum vitae suae tempus, in nostram utilitatem expendebat, nos vero neque decrecentis iam nostrae aetatis dies in meliora vitae tempora, & Dei obsequium expendere volumus. Quod graviter inculcat gentilis Philosophus Seneca, libro

libro de Breuitate vitae, capite. 5 inquit; Non te pudeat reliquias vitae tibi servare & Deo, sed iam tempus bonae menti destinare, quod in nullam rem conferri possit; quam servum est, tunc incipere, cum desinendum est. & quam stulta mortaliu obliuio; in Quinquagesimum & Sexagesimum annum differre sana consistit. Quod etiam innuit Salomon. Proverbiorum 5. Ne des annos tuos crudeli: quasi diceret, ne concedas prosperos tuos annos crudeli hosti appetitus tui sensui, sed praebe illos manufactissimo infanti Christo Domino, qui pro diebus aeternitatis facile eos sibi commutabit.

Prou. 5.

Conueniebat tertio fuga Christo a facie Herodis, ne se manifeste exponeret periculo, & ut exemplo suo nos doceret, expedire non semel Christi fidelibus fugam arripere a facie hostis. Verum quisnam sit iste inimicus, quem fugere debemus: respondet sanctus Ioannes Euangelista hunc hostem esse mulierem. 7. capitulum, in cuius fronte scriptum est mysterium. Et reuera iure in fronte ipsius scribitur mysterium: cum enim hostis iste sit domesticus, idcirco summe omnium periculosissimus, quem evitare artis & mysterij est. Quod expressit aeterna veritas inquit: Inimici hominis domestici eius. Ab hoc domestico hoste perijt sapientissimus Salomon, ad cultum Idolorum mulierum suavis sese inclinans. Perijt inuidiosissimus Holofernes: inquit enim Sacra Scriptura de Iuditha vidua, quod nuptialibus induta vestimentis, lata facie, & comprata fronte, assumptis inauribus, & armillis manibus circumductis, abiit ad centorium Holofernis. Vbi sanctus Spiritus non sine mysterio haec ornamenta commemorat, quia scilicet mulier ut pote domesticus hostis, his ut plurimum domesticis telis ferit hominem: ecce sandalia tantum aspexit Holofernes, & statim mulierem illam ad suum thalamum introduci iubet, & nimia eius pulchritudine captus, & nullius fraudis dolique insidias metuens, ab eius manibus ebrius misere perijt, qui tot ante fortissimos Imperatores debellauerat. Ab hoc hoste David in homicidium & adulterium adductus est. Ab hoc Samson in caecitatem & captivitatem Philistinorum traditus est. Ab hoc iustus Loth ad patrandum incestum tractus, dum in ebrietate a filiabus proprijs seductus esset; & sanguis sanguinem eius tetigit. Quid ergo homo facere debet, ut occultas huius insidias hostis effugiat: fugere debet quemadmodum Christus, ab Herode fugit. Sola enim in hoc duello fuga immunem, ab omni periculo facere potest hominem. Sic Beatus

Judith 10.

Marinian Eremita mulierem fugiebat usque ad maris Insulas: quam dum & ibi reperit, maluit proiciens se in aquas, cum Delphinis consortium habere; quam oculi huius hostis laqueis irretiri. Ecce Saluator noster fugit, ut scilicet & nos eius exemplo hostem domesticum; scilicet peccatum fugiendo, facilius ab eo reuocemur. Quod innuit antiquissimus Origenes Homilia 3. in Adam. Si pietatis inquit esse diximus, quod natus est Christus; quod fugisse legimus, quid dicemus forte si natum diximus, ut repararet naturam, diximus ut fugaces reuocaret, confagisse: sicut & Adam & Eua fugientes reuocauit. Neutatis est, fugere hostem, sed etiam celeriter fugere oportet, quod innuit Sponsa Canticorum 8. Fuge dilecte in assimilare caprea hinnulo, ceruorum. id est fuge nulla interposita mora, fuge summa velocitate: caprea enim & hinnulus, singulari celeritate polent. Sed ut quid sanctissima Virgo, infantem adhuc & imbecillum Iesum ad celerrimam fugam excitas? ut scilicet; exemplum pijs matribus praebeat, ut a prima statim infantia suos filios & filias, ad celerrimam peccatorum fugam stimulent: nisi enim a iuuentute statim filij & filiae, hostem peccatum scilicet fugiant, inueterata consuetudini & prauo vsui difficile postea medicina parabitur. Non edocebat hanc fugam Iacob Patriarcha filiam suam Thamar, & ecce ubi ad terminum adultae aetatis appropinquare capit, quia fugere, nesciuit, florem virginittatis amisit. Necessaria est igitur fuga, quia nisi fugeris, peribis, non semper enim miracula Deo facere tenetur, neque in manifesto periculo hominem protegere. Utile est: quia per fugam omnes malos eventus, facile aufugimus: & insuper utilis est fuga, quia fugientes hostis insequi non audet. Sic Amazones quo facilius hosti resistere possent, vbera sua adurebant, quo aptiores & ad fugiendum, & ad tendendum arcum redderentur: & ecce inuidus Alexander Macedo bellare cum illis non audebat. Spartani quoque propter maiorem agilitatem infantes in frigida mergebant aqua, ut ibi illis dura & fortis excresceret corpus, ut postea contra aduersarium suum essent resoluti & audaces. Utile ergo est, ut parentes a prima statim infantia suos liberos, etiam cum molestia ad fugam & ad hostem eludendum erudiant.

Origenes.

Cantic. 8.

Et quia hodie Innocentum commemorationem Ecclesia celebrat, qua potissimum in virginibus reperitur, idcirco hodie innocentiae virginum strena danda est. Offerrem ergo illis Iuniperum, sub quo Eli

as magnus Propheta triduo Iefabelem fugiens lassatus requieuit, ut scilicet illa, quoridie domesticum hostem castitati earum insidiantem fugientes, aliquantulum sub umbra Iuniperi requiescant. Sed quia umbra Iuniperi nocet hominibus: scribit enim Plinius in naturalibus, quod carbo si cinere aspergatur, ne ergo ignis iste, illicitam aliquam accendat concupiscentiam, alia illis strena debetur. Offerrem illis Asinum, in quo Christus fugiebat. Sed quia illis domi absoluenda est fuga, non in Aegyptum, respuerent fortasse. Offerrem alam Aquila, ut se sciant ab hostibus tutari; fertur enim de Aquila, quod illa videns Draconem, resolutissime certamen cum illo init, ut prae forti pugna ambo in acie cadere debeant. Sed ne ad pugnam virginibus occasionem praebeam, aliam illis adiuvenire debeo strenam. Pro strena igitur virginitati offero ceruum: hic enim ad fugam aptus, quia ve-

locissimus, & summe timens, fertur enim de illo, quod in viridi prato pastum quarens, & videns lupum ex altera parte fluuij, abiecto viridi gramine fugiat procubul. Talis certe debet esse Virgo pie & caste viuens, quae videns personam viri, tanquam vas fragile fugere debet, ne forte aspectu illius, quasi venenoso basilisci oculi, inficiatur: timere eum debet instacervi, ne in manifestum, incidat periculum. Habete igitur virgines pro strenacervum, & in collo illius appendite symbolum, fugias citò, ne pereas: in qua fuga vos feliciter tot innocentum pro Christi nomine occisorum sustagium dirigat, ut post temporalem,

hanc innocentiam, perpetuis temporibus, aeterna innocentia associari possitis.

EODEM DIE CONCIO TERTIA.

Et mittens occidit omnes pueros *Matthaei 2.*

Sanguis Innocentum pro beneficio divinae Incarnationis, & in testimonium Christi natiuitatis fusus est.

Controuertunt Doctores, utrum malum sit ordinabile a Deo. Negant aliqui ex his rationibus, primo: quia omne ordinabile, est ordinanti possibile. Atqui malum non est possibile Deo, cum Deus non possit facere malum; igitur malum, non videtur esse ordinabile a Deo. Praeterea, quia malum neque potest ordinari ad aliquid, tanquam pars ad totum, cum malum nullius sit pars; neque ut medium ad finem: quia sic malum iam fieret bonum. Affirmat vero Magister sententiarum, distinct. 46. & Sanctus Bonaventura q. 14. Summae Theologiae art. 5. Quod deducunt imprimis ex Scriptura sacra Psal. 7. Domine Deus meus, in te speravi. Super quae verba Glossa sic ait: Qui videt meritum animarum sic ordinari a Deo, ut pulchritudo vniuersitatis ex nulla parte violetur, in omnibus laudat Deum, & distinguens Deum aliquid fecisse in vniuerso ut bonum, aliud non fecisse, sed ordinasse ut malum. Deinde ex S. Augustino Enchiridij c. 10. Malum inquit, bene ordinatum, & loco suo positum, evidenter commendat bonum. Et lib. 11. de Ciuitate Dei cap. 23. Sic inquit pictura, cum colore nigro suo loco posita, pulchrior est;

ita vniuersitas rerum, ex peccatoribus est pulchra. Et profecto, cum duplex tantum sit malum, videlicet paena & culpa, si loquamur de malo paenae, quis non videt illud saepius ordinari a Deo, tum ad punitiorem peccatorum, tum ad purgationem, & perfectionem iustorum. Si vero de malo culpa: & hoc licet non sit ordinabile a Deo ordine naturae, cum non sit aliqua natura, sed potius corruptio ordinis naturae; est tamen ordinabile ordine iustitiae, atque sic permisit Deus velle Herodem occidere Christum: tum ut ostenderet quanta sit hominum insipientia, qui putant se posse peruertere consilium Dei, contra illud Sapient. Prouerb. 25. Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum. Tum ut ex hoc manifestaretur peruersitas Herodis, qui ne perderet regnum temporale, voluit perdere Deum. Tum ut palam faceret, quod Deus ad tempus abscondat potentiam suam; ut postea illam manifestet. Duo itaque vobis hodie proponam motiua, quare Christus crudelem Innocentum occisionem permisit ab Herode fieri, & ad quid illam ordinauit.

Motiuum

Motiuum diuinae Incarnationis, fuisse redemptionem generis humani, proclamat Apostolus ad Timotheum. Fidelis inquit, sermo, & omni acceptione dignus, quod Christus & SVS venit in hunc mundum peccatores saluos facere. Subscribit Concil. Nicenum in Symbolo: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de caelo. Et dilucide comprobatur S. Irenaeus, lib. 5. Aduersus Haereses cap. 14. Si inquit, non haberet caro saluari, nequaquam verbum Dei caro factum esset; & si non haberet sanguis iustorum inquiri, nequaquam sanguinem habuisset Deus. Quoniam igitur ad inquirendum sanguinem misit Deus filium suum, merito in primo statim illius aduentu, debebat Deo sanguis innocentum, pro beneficio humanae naturae, vnita verbo diuino, iuxta illud Psal. 115. Quid retribuam Domino, pro omnibus quae retribuit mihi, calicem salutarem accipiam. vbi Sanctus Propheta, Christum recens natum, in hunc modum deliberantem introducit: iam omnibus a Patre meo donatus sum, quando verbum humanitati meae vnitum, caro factum est. Quid igitur pro tanto beneficio exoluam? equidem non aliud, nisi calicem innocentum sanguine plenum, noua Patri xenia libabo: ita discurret Sanctus Chrysosthomus apud Lipomanum, Transmisit infantes infans Christus ad caelum, noua xenia Patri, primitias fructuum exhibet genitori.

Perpendite quae so, quisnam sit ille sanguis iustorum, quem Dei Filius in terras veniens, voluit inquirere? Equidem non alius, nisi ille, de quo sancta mater Ecclesia generari debuit: sicut enim Ecclesia sancta tunc suam consummationem accepit, quando de aperto Christi latere sanguis profluxit; ita tunc incepit, quando Christo in terris nascente, sanguis innocentum fusus est. Ut ingeniose docet S. Ambrosius qui considerans illa Euangelij verba Lucae 8. Factum est verbum Domini super Iohannem ita discurret: ut inquit, Ecclesia non ab homine caperit, sed a verbo. Cuius argumenti vim in eo ponit: quia S. Iohannes praedicando penitentiam, quae primordia Christi Ecclesiae figurabat, grauissimorum peccatorum corda emolliuit, & ad detestanda peccata flexit: quod nequaquam potuisset prestare, si a Spiritu humano ductus, se mouisset, & praedicationem inchoasset. Ergo a Spiritu diuino incepit, ad ostendendum, quod tunc Ecclesia sancta ab incarnato Dei Filio, prima sua fundamenta sumeret, subscribere S. Chrysosthomus in cap. 3. Lucae. Non a se venit Zacharia filius, sed Deo ipsum mouente.

Legimus in Historijs Persarum, cum Rex quidam turrim altam exstruere vellet, & terra fundamenta saepius absorberet, oraculo Deorum admonitus, sanguine infantis terram illam conspergendo, & corpus eius fundamentis supponendo, turrim fortissimam edificauit. Deus immensus, Ecclesiam sanctam, velut turrim fortissimam, pariter ab ipsa mundi origine capit edificare, in lege naturae, per sola dictamina rationis, ad verum sui cultum populum conuocando: sed terra diluuii vniuersali diluens, fundamenta eius absorpsit. Gen. 7. Et deleuit omnem substantiam, quae erat super terram, ab homine vsque ad pecus. Iterum in lege Moysae, iecit eius fundamenta, ritus & ceremonias, quibus incolendo Deo populus uti deberet, praescribendo per Moysen. Sed & haec, terra illa hypocrisis Pharisaeorum infecta, absorpsit. Matt. 27. Et ecce velum templi scissum est in duas partes, a summo vsque deorsum. Tandem in lege noua, ut Ecclesiam sanctam immobilem & perpetuam fundaret per Iesum, sanguine Innocentum eam aspergi voluit, iuxta illud Ezech. 24. Sanguis eius in medio eius est, super limpidissimam petram effudit illum. quasi diceret: sanguine Innocentum perfusa terra, quae antea molem Ecclesiae sustinere non potuit, instar petrae durissima facta est, ut iam neque porta inferi aduersus Ecclesiam praevalere possint. Et ideo tunc statim facta est dedicatio Ecclesiae sanctae, ut docet Glossa ordinaria in cap. secundum Matt. Quam cito Christus apparuit in mundo, incepit in eum persecutio, quae figurauit persecutionem Sanctorum, & dum infans quaeritur, infantes occisi sunt: in forma martyrij nascitur, vbi infantia Ecclesiae dedicatur. Primum itaque motiuum erat, cur Christus infantes occidi permisit, ut de sanguine eorum Ecclesiam sanctam produceret.

Alterum vero motiuum fuit occisionis infantum, ut diuina Christi natiuitas, non vno tantum teste, sed duobus, voce simul & dolore, seu passione testificata esset. Cum enim ad plenam testificationem duo saltem necessarii sint testes, iuxta illud: in ore duorum aut trium stabit omne verum. & primum iam haberet Christus ex sacerdotibus, ex pastore, qui voce Christum natum praedicabant; alterum adhuc, scilicet dolorem & passionem Innocentum adhibere voluit, ut sic testificata plenissime maneret eius diuinitas. Ita discurret S. Cyprianus, lib. de idolorum vanitate inquit: ne esset probatio minus solida, & de Christo delicata confessio, per tormenta, per crucis

sanguis
infantis
funda-
mentum
edifica-
tionis.

Gen. 7.

Matt. 27.

Ezech. 24.

Glossa or-
dinaria.

S. Cyprianus

eraces, per varia penarum genera, tentantur: Dolor qui veritatis est testis adhibetur, ut Christus Dei Filius non tantum praconio vocis, sed & passionis testimonio praedicaretur. Comprobat Iansenius, hanc causam occisionis puerorum assignans. Vt inquit, a pueris Christus testimonium acciperet, pro quorum etiam salute natus erat, & ut in his typus quidam praecederet Martyrum. Magisque adhuc elucida S. Cyprianus, Epistola 56. Christus natus a martyris infantium caput: etas necdum habilis ad pugnam, idonea extitit ad coronam.

Verum hic magna controuersia consurgit; quomodo infantes sine usu rationis, coronam martyrii assequi poterant, cum S. Thom. 2. 2. q. 124. art. 1. ad martyrium, liberum consensum requirat. Et licet nonnulli existiment, infantes illos per miraculum donatos fuisse usu rationis, ne martyrio voluntas deesset. Hanc tamen sententiam improbat Angelicus Doctor: Martyr inquit, gloriam, quam in alijs propria voluntas meretur, infantes occisi per Dei gratiam sunt consecuti. Nam effusio sanguinis propter Christum, Baptismi locum gerit. Vnde sicut in pueris Baptisatis, per gratiam baptismalem meritum Christi operatur ad gloriam obtinendam; ita & in occisis propter Christum, meritum martyrii operatur ad palmam consequendam. Comprobat S. Cyprianus lib. de Stella & Magis. Cruore inquit, lacteo loti, primitias Baptismi martyrio consecraverunt. Meritum itaque infantium non fuit voluntas liberè consentiens, dum nondum usum eius haberent, sed gratia Saluatoris nostri, ut docet S. Fulgentius Serm. de Epiphania. Infantes inquit, facti sunt Martyres, quando per gratiam Christi meruerunt pro eo mori, priusquam eum possent coram hominibus confiteri. Et ratio istius efficacissima est, quia cum Christus a puerili aetate nostram caperit honorare naturam, pueros etiam in primo suo aduentu specialissimo affectu prosequi voluit.

Nihilominus si infantes occisi pro Christo, martyrii coronam meruerunt, ex gratia Saluatoris, cur illos mortuos Rachel plorans inducit: Rachel plorans filios suos, & noluit consolari, quia non sunt. Cum enim per illam eadem, ex hac mortali vita, ad esse immortale transirent, ex quo eorum augebatur, non minuebatur felicitas; potius letari; quam flere debuit? Respondet S. Hieronymus: Rachel, inquit, Ecclesiae typum praetulit, diu sterilis, nunc secunda, huius ploratus ex filiis, non idcirco, quia peremptos dolebat, audiuit; sed quia ab eis perimebantur, quos filios retinere voluisset.

Egregie sane: non dolet Ecclesia sancta Martyres, sed Tyrannorum plorat ruinam; non Martyrum calum. Plorat his temporibus quotidie sancta mater Ecclesia, cum a filiis suis, quos per sacramentalis lauari ablutionem Deo genuit, aggrauatur, affligitur, opprimitur. Plorat inquam eorum demeritum: quia cum illos filios habere velit, ipsimet suam malitiam ab hac felicitate excidunt, & sibi maximum aeternae damnationis periculum accersunt. Plorat eorum miserabilem interitum, sapientius ingeminando: *Ve ve illis, qui talia faciunt.*

Iuste equidem: non enim nobis, sed inimicis nostris est ve, quando ab illis affligimur; afflictis enim ex oppressione mel paratur, sed ipsis oppressoribus absinthium, iuxta illud Psal. 117. *Circumdederunt me sicut apes.* cur sicut apes, & non sicut leones? sane ideo: quia apes estis pungunt, mellificant, non sibi sed nobis: sic plane persecutores, etsi pungant, nobis mellificant. Apes inquit Urbanus IV. in Psal. 50. *etsi inferant punctiōis dolorem, amantur tamen, quia mellis dulcedinem administrant;* ita etsi persecutores pungant, postea tamen non sibi mellifluunt, sed patienti.

Sed quid mirum, quod ita acriter Ecclesia sancta a suis persecutoribus impetatur, cum sit innocens; innocentia autem nusquam sine persecutione extitit, teste S. Cypriano Epistola 56. *Innocentia inquit, ob nomen IESU occisa est.* Ideo ergo sancta mater Ecclesia persecutionem patitur, quia innocens est. Verum exhorrescite crudelissimi Herodes, qui totam vestram potentiam ad oppressionem Ecclesiae conuertitis; exhorrescite inquam, ne laesa Dei patientia vertatur in furorem: quia iam crudelis persecutio Ecclesiae caelos penetrat. Apocal. 6. *Vsquequo Sanctus & verus, non vindicas sanguinem nostrum, de his, qui habitant in terra.* Exhorrescite, ne Ecclesia mater, quae hucusque suis orationibus iram Dei tenuit, ne in vos desineret, vestram obdurationem agnoscens, maledictionibus vos ferire incipiat, quae maledicente arbores arescunt, & homines vitam amittunt. Sed agnoscens, quia Christus primario propter Ecclesiam sanctam venit, illam de sanguine Innocentium fundans, ad gremium eius reconciliationem querendo, accurrite, & Christum natum, verum Deum & hominem confitendo, innocentem vobis nocentibus propitium, sinceram penitentiam reddite.

EODEM

EODEM DIE CONCIO QVARTA.

Futurum est enim, ut Herodes querat puerum ad perdendum eum. *Matthaei 2.*

Celebrem satis questionem mouet Aristoteles, in libris Perihermenias. An propositiones de futuro contingenti, (ut sunt actiones humane ex libera voluntate dependentes,) habeant determinatam veritatem aut falsitatem. Et probabilissime negat, ex hac ratione: quia quod est determinate verum, existimatur necessarium; futurum autem contingens, est omnino ex se indifferens tam ad esse, quam ad non esse, cum causam sui, ut potest voluntatem humanam ita liberam habeat, ut positis omnibus requisitis ad agendum, possit agere & non agere. Dignum sane tanto Philosopho dogma, cum secundum fidem catholicam, futura contingencia, a nullo intellectu creato certo sciri queant, iuxta illud Isaia 41. *Annuntiate quae ventura sunt in futurum, & sciemus, quia dixi vobis.* Ex sola itaque determinatione causae primae, futura contingencia, quae liberè eueniunt, habent determinatam veritatem, qui solus ab aeterno euidenter cognouit veritatem propositionum de futuris contingentibus, attestante id Salomone Ecclesiastici 23. *Domino Deo antequam crearentur, omnia sunt agnita.* Et Sapient. 8. *Sit praeterita, & de futuro aestimat.* Et Psal. 138. *vbi de liberis actibus nostris loquens Propheta, dicit: Intellexisti cogitationes meas de longe, & omnes vias meas praenidisti.* Ideo autem futura contingencia habent determinatam veritatem, ex determinatione causae primae: quia cognoscuntur a Deo per scientiam visionis, post decretum, quo illorum futuritionem determinat. Nam iuxta D. Thomam duplex tantum est in Deo scientia, una visionis, quae videt res futuras post decretum, sibi quae iam in aeternitate praesentes. Altera simplicis intelligentiae, quae Deus cognoscit res possibiles, antequam se habentes ad decretum Dei, in quo signo rationis nulla adhuc sunt futura: quia futurum ut sit tale, debet esse determinatum ad essendum tempore subsequenti, determinatum inquam non a se, (alioqui necessario eueniret, & non foret contingens) sed in sua causa, ut sit futurum. Quicquid autem antecedit decretum Dei, cum sit determinatum & indifferens, solum est possibile. Quia itaque scientia Dei visio-

nis, est infallibilis, & versatur circa res creatas, per decretum diuinum pro aliqua temporis differentiā liberè volitas, & determinatas, ideo quod Deus futurum praedicat, certo eueniet. Sic antequam Moyses descenderet ad Pharaonem, praedixit ei Deus futuram rebellem Pharaonis voluntatem. Exodi 3. *Ego scio, quod non dimittet vos Rex Aegypti, ut eatis, nisi per manum validam.* Quod certo postea euenit; nam Moyses & Aaron aperientibus Pharaoni, voluntatem Dei, superbe respondit: *Quis est Dominus, ut audiam vocem eius, & dimittam Israel.* Sic in hodierno Euangelio, praedixit futuram Herodis persecutionem, quae de facto euenit: quia occidit omnes pueros, qui erant in Bethleem. Quomodo ergo Herodes peccauit, querendo puerum Iesum ad occidendum, cum hoc Deus certo praesciuerit, & suo decreto futurum determinauerit, hodie considerabimus.

Licet indubitatum sit, causam effectiuam futurorum, & rerum omnium quae eueniunt, esse Dei praescientiam, quatenus habet adiunctam voluntatem Dei: hoc enim & ipsimet Philosophi orthodoxae fidei lumine destituti, affecti sunt, ut Aristoteles & Auerroes, qui 12. Met. text. 39. dicunt; *Scientia nostra causatur a rebus, scientia Dei est causa rerum.* Et sacra littera palam hoc profitentur Hier. 51. *Qui fecit terram in fortitudine sua, & preparauit orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit caelos.* Quod magis elucidat D. Augustinus lib. 15. de Trinitat. cap. 13. *Vniuersas inquit, creaturas spirituales & corporales, non quia sunt ideo nouit, sed ideo sunt, quia nouit.* in quibus verbis euidenter docet, Dei scientiam esse causam rerum, non quidem solam, sed simul cum voluntate. Quemadmodum enim in artifice, ad agendum tria concurrunt, ars, voluntas, & potentia ad exequendum; ita pariter nostro modo intelligendi in Deo tria concurrunt ad productionem rerum, scilicet ars diuina, quae est scientia creandorum, & creabilium, voluntas creandi, & potentia ad exequendum id, quod voluntas vult, quae nihil aliud est, quam ipsa voluntas Dei, volens exequi suum opus in tali tempore, ut docet S. Paulus Ephes. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae.* Et Ioan. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae.* Et Ioan. 1. *Qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suae.*

Apocal. 4. nes Apocal. 4. Omnia per tuam voluntatem creata sunt.

Nihilominus, id quod à Deo præscitur futurum, non necessariò, sed liberè & contingenter euenit: quia voluntas humana, quæ est causa libera, ex vi diuinæ præscientiæ, non necessitatur ad effectum. Siquidem diuina præscientia, licet sit infallibilis, ita coniungitur simul cum contingentia, & libertate nostri arbitrij; ut non imponat ullam necessitatem rebus futuris. Sic præsciuit futuram Iudæ proditionem Ioan. 13. Sciebat enim, quisnam esset, qui traderet eum. Et Lucæ 22. Ecce manus tradent me, mecum in mensa. Non tamen per hoc necessitauit Iudam, ad patranda proditionem, imò seuerà admonitione, retrahebat à peccando, subdens statim illa verba: *Filius quidem hominis secundum quod definitum est; vadit: verumtamen vobis homini illi, per quem tradetur.* Præsciuit futuram Petri negationem: *Dico tibi Petre, non cantabis hodie gallus, donec ter abneget nosse me.* Ibidem. Quæ præscientia, ita erat certissima & infallibilis, ut futurum illud Petri peccatum, quatenus suberat diuinæ præscientiæ, nullo modo potuerit impediri, cum non possit ista copulatio simul esse vera, Deus præsciuit Petrum peccaturum, & Petrus non peccabit. Nihilominus absolute & simpliciter loquendo, potuit Petrus non peccare, eò, quod illius peccaminosæ abnegationis, nullomodo diuina præscientia fuerit causa, ut docet Bonauentura q. 10. de scientia Dei art. 1. inquit: *Quod scientia Dei respectu solius boni sit causa & idea, respectu vero mali nullo modo; quia malum non habet ideam in Deo, nec causatur ab illo.* Sed sola voluntas libera Petri, erat causa illius, quæ pro sua libertate potuit non consentire, in peccaminosam Christi abnegationem.

Ira planè Deus præuiso originali peccato, decreuit mittere filium suum, qui redimeret homines, simulq; vidit, quod misso filio suo in mundum tali tempore, & inter tales homines perditos moribus, & ambientes humanam gloriam, habentesque tales passiones, ut positâ eius permissione, possent facere, quæcunque velent contra Christum. vidit infallibiliter, quod Iudæi essent commouendi odio & inuidiâ contra Christum, & tandem occisuri illum. Quia tamen mors Christi, non erat prædefinita pro tempore infantiæ, sed in virili ætate, & Herodes statim nato Christo rotum suum virus in eum effusus erat; idè ad eludendum eius insaniam, in Ægyptum à matre & Iosepho

portari voluit: *Surge, accipe puerum, & matrem eius, & fuge in Ægyptum, & esto ibi, vsq; dum dicam tibi.* Matt. 2. Ne tamen statim miracula patrare videretur, aut ab humano agendi modo recedere, permittit malam Herodis voluntatem, ut totus ad perdendum Iesum armaretur, ex qua permissione infallibiliter sequebatur grauissimum infanticidij peccatum: quia occidit omnes pueros à bimatu & infra.

Sed diceret forsitan quispiam, quare Deus infallibiliter præsciens tam funestam & cruentam Herodis persecutionem, postquam infantem Iesum iam horratu Angeli in Ægyptum eduxerat, non immutauit peruersam Herodis voluntatem? aut cur illum repentinâ morte è viuis non sustulit, ne tantum crimen committeret? Enimuerò porissimam istius rei causam inuenio; quia Deus non statim magnos peccatores, dum peccant punire consuevit. Quod ex Sacris literis facile consequi possumus: impius Sennacherib Rex Assyriorum, eò dementiæ progressus fuerat, ut nomen Dei veri blasphemaret. 4. Reg. 19. loquens ad Ezechiam; *Non te seducat Deus tuus, in quo habes fiduciam, neq; dicas, non tradetur Hierusalem in manus Regis Assyriorum.* Et tamen non statim illum Deus puniuit, sed quasi lento gressu procedens, prius Angelum suum misit, qui illam exercitus multitudinem, in qua superbus Rex nimium confidebat, interficeret: *Venit Angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinq; milia.* Quæ causa, quod Deus non ipsum blasphemum regem, sed solum exercitum puniuerit? Respondet Abulensis quæst. 30. ad inferendum ei maiorem penam. Quam percipiebat tum ex morte suorum militum, tum ex ignominioso recessu à terra Israëlitarum, quam iam quasi captam æstimabat. Nam dicit sacer textus. *Vidit omnia corpora mortuorum, & recedens abiit.* Tum ex amissione rerum acquisitarum: tum denique ex morte inferenda à proprijs filijs, qui eum in proprio regno, gladio interemerunt: *Adramelech & Sarasar filij eius, percusserunt eum gladio.* Ibidem. Attamen verisimilius censeo, Deum non statim hunc blasphemum regem puniuisse, ut miser aspiceret, in quibus confidebat, & ob quæ se contra Deum erexerat. Atque sic ex illismet se infelicem factum agnoscens, ad penitentiam festinaret. Colligo hanc veritatem ex eo, quod maximè diuinæ misericordiæ proprium sit, concedere tempus ad penitendum peccatoribus, ut ipsemet protestatur inquit: *Nolo mortem*

peccatoris, sed ut magis conuertatur & viuat. Imò læpenumero solâ penitentia contentus, penam magnis peccatoribus condonat. Quid scelestius Achabo, qui sanguinem innocentis Naboth, per insimulationem falsi criminis effudit; & tamen non penâ; sed penitentia eius Deus contentus est. 3. Reg. 21. *Nonne vidisti Achab humilitatum coram me, quia igitur humilitatus est mei causa, non inducam malum in diebus eius.*

Imò ita Deus clementer procedit cum peccatoribus, ut multò benignius cum illis agat; quam homo: quod sic euidenter ostendo. In deplorato statu existerat populus Israëliticus, totusque grauissimis peccatis immerfus, sub magno idololatra rege Ochozia. Etece dum maximè necessitas, ne dicam calamitas vrgeret, tunc Deus Eliam Prophetam rapuit ad se, & instructo curru igneo, per turbinem ad cælum subleuauit. 4. Regum. 1. *Ecce currus igneus, & equi ignei, diuiserunt vtrumq; & ascendit Elias per turbinem in cælum.* In quem locum Abulensis q. 24. & Caietanus, censent currum illum & equos non propriè igneos fuisse; sed ob splendorem sic dictos: fuit enim nubes splendidissima, Eliam in medium sui recipiens, & vndequeque obtegens, atque in cælum subleuans, ut habetur Eccl. 48. *Elias inquit, qui in turbine teñtus est.*

Considerate quæso, si tanta erat populi afflictio, si tam miserabilis status, si tanta peccata; cur Deus eo tempore Eliam ad cælum euocauit? Meâ sententiâ, non inuenietis aliam causam: nisi quia Elias homo erat nimis seuerè populi peccata castigans; & ideo eum sustulit Deus, ne peccata videns, peccatores consumeret. Sic censet Basilius Seleucus oratione 11. inquit: *Cum tamen hominum peccata non minuerentur, Deus Eliam videns iusto zelo in impios rursus inflammatus, igneo curru ex impiorum conspectu transtulit.* Et paulò inferius, sic Deum cum Elia loquentem introducit: *Proclue est in peccatum humanum genus, tibi peccantes cernere graue spectaculum; mihi vero, qui sum Dominus, lex de humanitate scripta est, me ipsum debitorem clementiæ constitui: tu ergo subi dixeris, a peccata liberum, carne vestitus cum Angelis conuersare; ego vero ad homines per incarnationem veniam, ego in eorum salutem curram.*

Felix profectò fors peccatoris, ad quem ipse Deus tanquam pater accurrit, ut per se sanet & medeatur: *Ego veniam & curabo eum.* Matt. 9. quia si creaturis negotium peccatorum committeretur, perirent omnes peccatores. Hinc infelix Sodoma & Gommorra exciderunt, &

pena illis non ad emendationem, sed ad interitum affuit: quia licet Deus ad illas descendere; earumque mala veluti oculis prospicere determinasset, ad Abrahamum locutus. Gen. 13. *Descendam, & videbo, vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita.* Tamen nescio quo malo suo facto, siue Abrahami conuersione, siue aliâ occasione, non ipse descendit; sed Angelos misit. *Conuerteruntq; se inde, & abierunt Sodomam; Abraham vero adhuc stabat coram Domino.* Ibidem. Quid ergò mirum, si consumpta, si destructa, si cremata est Sodoma, dum eam oculi aspicerent creaturæ, non creatoris. Ut censet Magnus Gregorius 19. Moral. cap. 23. *Ut inquit, ad cognoscenda mala descendit, mox facinorosos percutit.*

Quod si ipse descendisset, ipse vidisset, licet magnum erat malum, etsi illud eliminasset, etsi puniisset, tamen ad bonum, ad melius, ad efformandum, non ad destruendum. Non fuit maius peccatum, obstinatio malitia; quam post aquarum diluuium, post totius generis deletionem humani, sic superbe in peccato existere ac perseverare, ut quasi non puniti, nec amplius puniendi, superbos spiritus inducentes, turrim vsque ad cælum pertingentem ædificare cuperent. *Nec penus emendatiores facti, (ait S. Chrysost.) neq; beneficijs meliores.* Quid autem Deus? descendit, ut videret ciuitatem & turrim: *Venite, descendamus, & confundamus ibi linguam eorum.* Gen. 11. Quæ vox ut censet Glossa Græca, apud Lippomanum, fuit Patris æterni, non ad Angelos, sed ad reliquas personas diuinas: *Quod dicitur ait, venite descendamus, ad Filium & Spiritum Sanctum dixit Pater.* Quia ergò non homo, non Angelus, sed ipse Deus descendit per se, ipsa Trinitas vidit; prospexit illud grande malum, sed medicatus est, annuente scriptura: *Atq; ita diuisit eos Dominus in vniuersas terras, & cessauerunt ædificare ciuitatem.* Ecce non est iterum deletus mundus, sed repletus, beneficentiam pro malo reportans; *Descendit ergò Deus (ait Glossa Græca) ut illorum linguas confunderet, confundendo humani generis toto orbe terrarum disseminaret.* Ratio: quia quoties ipse Deus ad arguenda peccata descendit, toties suauem medicinam affert.

Atque hinc facile deploratam impij Herodis sortem perpendite, cuius sacrilegos conatus, licet Deus potuerit impedire, hoc tamen non fecit. Non prauit auxilium efficax; quo à suâ malitiâ retraheretur: quia non ipse Deus descendit.

ad vi-

ad videndum eius peccatum, sed potius in assumpta humanitate recessit, ne tantum flagitium spectaret, ex cuius benigno aspectu, dubio procul multum gratia defluisset in Herodem. Sed ex occultissimis suis rationibus permisit, ut obstinatus Herodes in sua absentia, de peccato in peccatum rueret, maiorem sibi æternæ damnationis pœnam accumu-

lando. Quare ne à nobis infans Iesus recedat, nostris peccatis grauius offensus, sed potius ut ipsemet descendat ad mendandum animabus nostris, non dimittamus eum, nisi benedixerit nobis. Quia illo præsentem, certissima spes venit, peccatoribus affulget.

GRATIARVM ACTIO.

Post profligatum Principem Transylvanorum, potentiam Sueticam infractam, & recuperatam Cracouiam. Anno 1657.

Cantate Domino Canticum nouum, laus eius in extremis terræ. Isaia 42.

Deus contemptum Regibus à subditis illatum grauius puni- nit, & pacem stabilem concedere non vult, nisi prius hæreses extirpentur.

Tendunt est fortunâ dum blanditur: nam suâ instabilitate multos plerumque fallit, dum ei plurimum confidunt. Caprandus Principum fauor, dum tempus ardet: quia & horum volubilis gratia: sapius enim verborum, non rerum Dominos se præstant. Paucis multa? ad omnia opportunum tempus spectandum. Et Deus quippe ad sua perficienda negotia non nisi tempore opportuno & maxime congruo homines excitat. Enimvero nullum sic Deo cordi negotium: quam illud, quod ad eius pertinet Ecclesiam; & tamen ut illi succurrat, tempus sic expectat opportunum, ut eam iusto intervallo sinat pati. Elapsis septem mensibus post Christi Ascensionem, statim orta fuit grauiissima Ecclesiæ persecutio, ingens ruina, grande periculum, ut recte probat Massurius in vita Pauli l. 1. cap. 11. En quam recens, quam tenella tunc hæc sponsa Christi fuit, nedum annualis, & tamen de illa dicit S. Lucas Act. 8. *In illa die facta est persecutio magna in Ecclesia. Nam eo ipso die, quo B. Stephanus occisus est, resert Dorotheus Tiri Episcopus ad duo millia Christianorum cæsa fuisse: Nicanor inquit, & ipse de septem Diaconis cum Syndaco suo, & Protomartyre Stephano, & duobus millibus alijs in Christum sperantibus mortuus est. Quis hoc non obstupescat, ut Ecclesiâ vix pullulante talem Deus permitteret macharam, ut ex nouel-*

lis illis Christianis duo millia necarentur. Quid? ergone statim Deus accurrit? minime: quin immo, post occisum B. Stephanum, post tot interfectos fideles, ita persecutionis flamma exarsit, ut omnes præter Apostolos dispergerentur, attente stante Euangelistâ: *Omnes dispersi sunt per regiones Iudææ & Samariæ præter Apostolos. At, quid? nunc certe per talem dispersionem sedata tempestas Deo auxilia præbente? nil minus: immo aucta usque ad mortem: licet enim in cæteris peccatoribus diminuta esset scuitia; non tamen in pectore Pauli. Hinc S. Lucas ibidem addit: Paulus deuastabat Ecclesiam per domos intrans, & trahens viros ac mulieres tradebat in custodiam. Quis tunc non actum de Ecclesia Dei crederet, quando usque ad mortem per Pauli persecutionem resoluta fuit? Hanc viam persecutionis usque ad mortem. Nihilominus tunc in ampliore & lucidiore redacta, per idem prorsus instrumentum, quo occidebatur, scilicet per eundem Paulum, & altissima profunditas scientiæ Dei? ut Ecclesiæ sanctæ periclitanti non prius succurreret, nisi cum usque ad mortem redacta erat, quo magis eius potentia mundo illucescat. Elegerat Deus S. Paulum ante mundi constitutionem, ut de semetipso fatetur. Galat. 1. *Qui me segregauit ex vtero matris meæ, & vocauit per gratiam suam, ut reuelaret filium suum in me, & euangelizarem illum in gentibus.**

Ibidem.

Galat. 1.

men dicit se non prius in Apostolatam fuisse adscitum; quam placitum Dei tempus adueniret: cum autem, inquit, placuit ei, continuo non acquiescit carni & sanguini. Quid est hoc? ita maturè festinauit Deus ad Pauli prædestinationem, ut eum ante omne meritum necdum natum segregaret ex vtero, nascique faceret, ac natum vocaret, ut esset Apostolus & prædicator gentium. Et nihilominus vltimus fermè inter Apostolos annumeratus, dum iam Ecclesia extreme periclitaretur, & Paulus annum ætatis suæ excurreret 35. ut scilicet, Dei iudicia eiusque ordinationes expauescas, nec de quopiam perditissimo licet peccatore desperes. Quis ita ardens ut Christus coarctabatur baptisari in sanguine suo, & tamen vel otiosus triginta sustinuit annos, Dei Spiritus operiens impulsus. Quod peccus adeo amans, adeo pro Christo æstuans, ut Ioannes Baptista? & tamen patienter sedens in deserto, triginta ferme annos sustinuit, nec prius inde egressus est, usque dum factum esset verbum Domini super eum. Lucæ 3. Quærebat sollicitè Zachæus videre Iesum, quis esset, & tamen non prius eum vidit; quam ascenderet in arborem Sycomorum. Et quia hæc arbor Symbolum erat crucis sanctæ, iamque appropinquabat tempus, quo Saluator noster in cruce præfinitum redemptionis opus ad executionem deducturus erat, ideo Zachæus, quia insistens illi arbori crucifixi figuram præferbat, ut potè tempore opportuno, gratiam Christi inuenit: Zachæus festinans descende. Lucæ 19. Sic Petrus Chrysologus super hunc locum ingeniosè discursit. Ante inquit, Zachæus ascendit arborem; quam crucem Dominator ascenderet, hinc est, quod dicitur ei festinans descende. Aggravata es nimium ô afflicta Patria, per totum ferme iam biennium expectabas solatium, nec poteras illud inuenire: ardentissimis votis è cælo, requirebas succursum, nec tamen spes præconcepta votorum magnitudinem adæquauit, nec adfuit, qui lachrymas de genis tuis detergeret. Eo quod in terram alienam aberraueris, conculcauerunt enim te inimici tui, & usque ad terram prostrauerunt te, ideo gemere tantum poteras, recreari verò minime, illud Prophetæ occinendo: *Quomodo cantabimus in terra aliena.* Sed venit iam tempus opportunum, quo Deus de excelsis folio gloriæ suæ, recordatus est tui, dum te ex dura seruitute in pristinam libertatem; ex aliena terra in tuam propriam domum reuocat, ut læta iam psallas & iucunderis. Sed quid psallere debeas, ausculta.

Lucæ 3.

Lucæ 19.
Petrus
Chrysologus.

Psalm. 136.

Stupebit forsitan non nemo, quid sit, quod Hebræi quamdiu apud Babylonios captiui tenebantur, non solum non operabantur sacris, verum etiam nec musica instrumenta pulsare, nec diuinos hymnos cantare audebant: *Quomodo, inquit, cantabimus canticum Domini in terra aliena.* Ps. 136. Quod enim à sacris abstinere, hoc eorum religioni tribuendum: quia lex præcipiebat, ne quis extra locum sanctuarij sacrificaret. 2. Paralip. 7. *Elegi locum istum.* 2. Paralip. 7. *mibi in domum sacrificij.* Sed cur etiam ab alijs actibus, lege nequaquam vetitis, videlicet; à hymnis diuinis abstinere? varias rationes afferunt sacri interpretes, Imprimis, ne scandalum præberent Babylonis, facile suspicaturis, ab Hebræis in ea re diuinam legem violari. Deinde ne eisdem præberent occasionem contemnendi & irridendi diuinos ritus, tanquam margaritas more porcorum conculcandi. Sed minime istis rationibus locus concedi potest, quippe ipsi barbari, precibus id euincebant ab Hebræis, ut audientes eos laudem Deo cantantes, facilius in veri Dei notitiam traherentur. Ut eruditè obseruat Chrysosthomus in Psal. citatum. *Vide, inquit, quantam correctionem ceperunt ex ea priuitate: Qui enim à religione sua ac Dei cultu resisterant, & legem omni ratione conculcauerant, se in aliena terra tam grauius gesserunt, ut vel vrgentibus, vel minantibus barbaris, & vndiq; circumstentibus & audire cupientibus, ne eorum quidem desiderio sic gratificarentur: sed legem præferrent, eamq; diligenter conseruarent.* Ergo forsitan à decantandis Dei hymnis abstinere, ne si festiuis cantilenis in terra aliena indulgerent, paulatim in obliuionem templi Hierosolymitani, diuinorumq; rituum, ac celebritatum inducerentur. Sed missa etiam hac ratione, tanquam minus verisimili, illa mihi videtur aptissima, ideo Hebræos à diuinis cantibus abstinuisse, quia in terra aliena captiui detinebantur: erat enim Babylon ciuitas superstitionum.

Ibidem.

S. Chrysostomus.

In hac aliena terra hucusque persistebas Polonia, cum primariæ vrbes tuæ propria sanctorum domicilia, in ciuitates superstitionum versa essent: sed ecce te hodiè reducit Deus in locum sanctum suum, scilicet; in templum adificatum nomini eius. Hæc est propria eius hereditas, Ecclesia sancta quâ nihil illustrius, nihil maius, ut meritò exclamet Prophetæ: *confitebor tibi in Ecclesia magna.* Magna certe est, si doctrinam in ea spectes, quia Doctorem habet ipsum Deum; hinc de Scriptura Sacra meritò dicit S. Ioannes Apocal. ultimo: *Hæc verba fidelissima sunt & vera.* Magna

Apocal. ultimo.

gna est, si in ea mores inspicere velis; quia nihil nisi sanctum docet, mores inculpatos, conuersationem honestam; actiones pulchras, humilitatem, modestiam, castimoniam suos fideles instruit. Atque hanc ob causam Regius Vates Psal. 67. Ecclesiam Christi nomine montis fecundi intitulat: *Mons inquit, coagulatus, mons pinguis; ut quid suspicamini montes coagulatos. Quasi diceret. Frustra seipsum iactant infidelium, secta: neque enim Synagoga Iudeorum, neque Thephyrum Machometanum, neque congregationes Hereticorum, neque Schismaticorum greges habent hoc, ut mons Deidici mereantur. Sola Ecclesia Catholica est mons omnium oculis expositus: mons in quo lex datur, in quo Christus concionatur, in quo pascit, in quo orat, Apostolos creat, parabolas explicat: mons sub quo infirmi delitescunt, cui locus campestris subest. Ex hoc monte pinguedo Spiritus S. influit in animas fideles: sub quo non altum sapientes humectantur: humor enim ad decliua tendit, & conuallibus heret: sicciora sunt altiora quaque. Vide Hereticorum sesquipedalia verba, an quid hominis, vigoris, & pinguedinis spiritualis habeant? prorsus nihil: immo omnia arida & sicca, & merus tympanismus, vas vacuum, sonans sine liquore. Nec certe mirum, quod Deus in tantum dilexit Ecclesiam suam, ut licet ubique sit, non solum per potentiam; sed etiam per essentiam: *pleni sunt caeli & terra gloria eius*; tamen in Ecclesia tanquam in loco suo sancto, voluit permanere omni speciali modo, & per gloriam, & per gratiam, & per verbum, & per Sacramenta. Quia nimirum magno pretio sibi hanc sponfam comparauit, labore & sudore suo conquisiuit. Quippe non centum preputijs Philistinorum dilecta Ecclesia acquisita est, sed vita & anima Christi: proinde usque in finem eam dilexit. In hoc sancto loco, quod hodie ab omni inquinamento mundatur, laici iam Catholici mei triplex nouum Canticum Deo vestro cantare debetis.*

Imprimis canticum gratulatorium, gratia recordatione celebrando & recordando, quod vos Deus e grauiissimo seruitutis iugo eripuerit. Sic olim rex Propheta David, ut se gratum ostenderet caelitibus praestitae beneficentiae, cum Deus regnum illius, a grauiissimis periculis reseruaret, quasi oblitus omnium iniquitatum populi illius durae cervicis, statim Deo grates per cantica rependebat. Sic Moyses postquam mare rubrum sicco vestigio cum Hebraeis pertransisset, cum Deus diuisas

illas aquas, & praeceptorum instar rupium in aere pendentes deiecit in exercitum. Pharaonis, cumque cum curribus & equibus demersit in profundo, nouum canticum, scilicet; gratiarum actionem Deo cecinit. Exodi 15. *Tunc cecinit Moyses, & filij Israel canticum hoc Domino. Sic populus Israeliticus, post puteum diuinitus effossum, decantabat laudem Domino, quod ignem sanctum ibi absconditum inuenissent. Numer. 21. Tunc cecinit Israel canticum istud, ascendat puteus. Sic Debbora post Sisaram interfectum, sanguinis Israelitici hostem scientissimum, grates Deo personabat in Ecclesia sancta. Cecinitq; Debbora & Barac filius Abimelem in illo die. Sic Iudith post Holofernem iugulatum, tota in laudes diuinas effusa, clamauit: Incipite Domino in tympanis, cantate Domino in cymbalis, modulamini illi psalmum nouum, exaltate, & inuocate nomen eius. Iudith 16. Sic Ezechias post sanitatem sibi diuinitus restitutam, in Canticis suam gratitudinem testatus est, Isaia 38. Domine saluum me fac, & psalmos nostros cantabimus cum diebus vite nostra in domo Domini. Sic tres pueri, post flammam fornacis Babylonicae confopitas, dum ardentis prunas, quasi rosas odoriferas rore Spiritus Sancti refrigeratas, illaso pede calcarent, laudabant Dominum, & in dulces resonabant hymnos, Daniel 3. Sic demum infiniti alij post accepta beneficia, Deo gratulatoria cantica reddiderant. Quod diligenter considerans D. Ambrosius lib. 6. in Lucam cap. 7. Cantauit, inquit Moyses, quando in mari rubro ad transitum Iudeorum fluctus obrigit, vnde circumfletur, eademq; equos Aegyptiorum, asenforem, resusa dermersit. Cantauit Isaia dilecto dilecti vinea sua canticum, significans asperam flagitijs fore plebem, quae secundum prius erat, virtutibus fructuosa. Cantauerunt Hebraei, cum vestigia eorum tacta flamma rorentis humescerent, & intus extraq; ardentibus omnibus, solos ignis innoxius lamberet, nec adureret. Abacuc quoq; publicam doctus muliere laetitiam, prophetauit dulcem Dei fore fidelibus passionem. Cantauerunt ergo Prophetae spiritualibus modulis, publice salutis oracula resurgentes.*

An non multo aequiori iure Catholici mei, debetis hodie in hoc sancto loco, nouum canticum gratulatorium Deo vestro decantare, quod istis diebus immensa Dei beneficia in vos redundauerint, quod ad haec usque tempora inclyta haec vrbs in confusionem & dissipationem nondum abierit: quod cum iam hostis in desperationem actus, flammam testis, gladios ceruicibus, bonis fortunisque omnibus ultimam exitum minitaretur; gratia Domini affulsit quia non sumus consumpti: quod

quod tandem in extremis terrae laus Dei nostri facta sit. At, quanam obsecro sunt haec extrema terrae, in quibus laus Domini? S. Chrysostomus super Isaia cap. 42. per extrema terrae, intelligit desolationem vitae nostrae veteris, & nouae acquisitionem. Extrema inquit, terrae sunt in nobis quando vita nostra finitur; quia cum homo deserit vitam peccaminosam, inchoat & induit vitam sanctam. Ad haec extrema vocat vos Catholici mei Apostolus: *Exuite veterem hominem & induimini Dominum IESUM Christum. Iam vero S. Gregorius extrema terrae intelligit homines iustos, qui pro nomine Dei quasi extrema quaedam maximis afficiebantur opprobrijs: de quibus Scriptura Sacra 1. Reg. 2. dicit: Domini enim sunt cardines terrae, & posuit super eos orbem. Rabbi autem Jonathan apud Lyranum, vocat eos fortes. Et certe merito: nam & impudentissima Sodoma si decem ad summum iustos habuisset, illorum meritis, quasi turribus quibusdam fortissimis innixa, nusquam igne & sulphure de caelo cadente exulta fuisset. Vnde (inquit Ambrosius lib. de Abraham cap. 4.) discimus, quantus murus Patriae sit vir iustus; & quemadmodum non debeamus mouere sanctis, nec temere derogare. Illorum enim nos fides seruat, illorum iustitia ab exilio defendit. Sodoma quoq; si habuisset viros decem potuit non perire. Quod magis adhuc elucidat Philo Hebraeus lib. de migratione Abraham: *Comperimus, inquit, est ad familiaritas, ad ciuitates, regiones, nationes, atq; etiam tractus terrarum longe lateq; parentes, ex vnius viri probitate nonnunquam magna prouenisse commoda, & felicitates amplissimas. Nam reuera fulcrum generis humani iustus est, suas dotes communicans, & in publicum usum conferens. Hinc recte caelestis sponsa Cantic. 5. loquitur de suo sponsio: Crura illius columnae marmoreae textus vero Chaldaicus habet: iusti sunt columnae saculi, quorum meritis stat tota rerum vniuersitas.**

Bella equidem ratio, quod homines iusti & sancti Dei, sint veluti extrema quaedam, omnia mala, omnia pericula, a regnis Christianis propulsantia. Imminebat mundo diluuium omnia profligaturum, & ecce Deus ad Noe dicit Genes. 6. *Ingrederis arcam tuam, & filij tui, & uxores filiorum tuorum tecum. Cur addidit illud tecum? Respondet Chrysostomus homilia 24. in honorem iusti, propter quem omnes illos seruare voluit: consuetudo enim misericordiae Dei est, honorem hunc dare seruis suis, ut propter eos saluentur & alij. Sic a troci tempestate iactatum Paulum Angelus de caelo allocutus est, in hunc modum: Ne timeas Paule, ecce donauit tibi Deus omnes qui nauigant tecum. Act. 27. Vbi S. Chrysostomus*

stomus: *vidisti, inquit, quemmodum virtus viri salutem illis conciliauit. Et quid aliud Patriam nostram ex hisce iam prorsus extremis periculis eripuit, nisi merita SS. Patronorum, qui continuo & incessanter clamabant ad Deum, vindica Domine sanguinem populi tui, qui innocenter effusus est in circuitu regni istius. Ceterum dabis veniam pia Christianitas, & tu afflicta Patria, dum ego, per extrema terrae, ciues tuos intelligam, qui sua peccata, pro fide sancta, pro Religione, pro communi salute defendenda, intrepidi deuouerunt. Hunc titulum pridem tibi, totius orbis Magistra, Cathedra Romana donauit, dum te murum & antemurale Christianitatis appellaret. In his profecto extremis, in reliquijs tuis carissima Patria, in filijs magnanimis, de semine sancto procreatis; qui non abierunt in via Core, neque effusi sunt mercede Baalam, sed in timore Domini, a seditione, & maledicta prodicione abstinerunt. In his inquam extremis laus Domini affulsit, cum per eos Patriam, de manu hostium, de vulpina Hereticorum, conspiratione, omnia sacra de pascentium eripuit, & in pristinum libertatis portum asseruit. Haec extrema, vos scilicet Patriae Patres & conseruatores ad nouum canticum Deo persoluum incitat S. Mater Ecclesia Iudicum 5. *Qui, inquit, sponte obtulisti animas vestras ad periculum, benedicite Domino.**

Debetis & alterum Canticum in hodierna solemnitate decantare, scilicet; propheticum: quod pro futuris euentibus aut amouendis, aut obtinendis veteres illi Patriarchae Deo persoluebant. Sic Moyses, ut pericula in itinere euaderet, populum Israeliticum de Aegypto reducens, nouum Canticum Deo cantabat, utque terram promissionis intraret, cum populo grates eidem persoluebat, inquit: *Introduces eos, & plantabis in monte hereditatis tuae, firmissimo habitaculo tuo, quod operatus es Domine. Exodi 15. Debetis inquam hoc propheticum canticum Deo vestro cantare, exhorrescendo, ne malum hoc iterum recrudescat, cum in extirpationem religionis catholicae potentissimorum circumquaque hostium coniuratio, nondum sit totaliter fracta & sopita. Agnoscendoque longe maius vobis imminere periculum, nisi iratum Deum, vestris deuotionibus, & vitae in melius commutatione placatum reddere studeatis. Hoc suadet Propheta Isaia 12. *Haurietis, inquit, aquas in gaudio de fontibus saluatoris, & dicetis in illa die, Confitemini Domino, & inuocate nomen eius.**

Tertium tandem Canticum, quod hodierna

dierna festiuitati debetur, est obiurgatorium, quo hominum mores reprehenduntur. Neque enim solz Dei laudationes, sed etiam hominum obiurgationes canticis includuntur, vt patet ex illo carmine Deutor. 32. *Concreta vi pluuia doctrina mea, sicut vt ros eloquium meum, quasi imber super herbam, & quasi stilla super gramina.* In quo nihil aliud; quam ingrati populi peccata, ac diuini iudicii supplicia continentur. At, cur obsecro ita blandè vitia populi obiurgat? ideo scilicet; vt reprehensiones tanquam suauis cantilenæ, leniter à superioribus adhibeantur, & beneuolè à subditis auscultentur: quia supplicia, quæ cum misericordia temperantur, facillè emendantur. Sic fecit Rex & Propheta David, qui volens describere insanabilem peccatorum ægitudinem, & æternos infernalium pœnarum cruciatus, Psalmo 6. in hunc modum exorditur: *Non est in morte qui memor sit tui, in inferno autem qui confitebitur tibi.* Quid oro causæ, quod ita lugubrem psalmum, festiua epigraphæ inchoet? nimirum; vt prædictionis acerbicatem, cantionis suauitate leniret. Quis enim tristibus de acerba morte dictis aures præberet, nisi suauitate dicentis ad id alliceretur. Hinc est, quod ipsemet Deus, cum videretur in hominum peccata vehementer desauire, tunc præcipue dicitur suauiter cantasse. Psal. 77. *Excitatus est tanquam dormiens Dominus, tanquam potens crapulatus à vino: quasi cantans præ lætitiâ à vino concepta.* Quasi Deus etiam cum furit in vindictam, tam placatum se præstet ac serenatum, vt potius erumpere videatur in cantilenam, ne vocis austeritate, à reprehensionis audientia utilitate peccator auertatur. Hucusque Catholici mei, Deus tanquam leo rugiens, seuerè vos arguebat, ne tamen nimia seueritate pressi, desperetis de immensa eius clementia, nunc iam restituito vobis regno, quod vestra malitiâ in prædam hosti cesserat, leniter vos in Ecclesia sancta admonet, vt ipsi hodiè canatis canticum obiurgatorium, ipsimet reprehendendo vestras conscientias, si nondum resolutum in Dei maiestatem, & sacrilegum peccati ausum, sopitum in vobis sentitis, nihil quippè gratius Deo; quam dum homo seipsum accusat & arguit.

An forsan dubitabitis regnum hoc florentissimum, aliam ob causam, & non propter vestra peccata in manus hostium deuenisse? ne vos hoc inane figmentum eludat, audite pronis auribus ipsius Dei contestationem Hieremiæ 25. Ego, inquit, dei omnes terræ in manu Nabuchodonosor, id est,

superbi, execrandi, & superstitiosi hostis, Deum immortalem! Ergone tam atrox peccatum repertum est in Polonia, vt ea propter in desolationem & conculcationem hostibus traderetur? vt ne quidem terræ sanctorum suorum recordaretur Deus. Sic est Catholici mei, inuentum est crimen læsæ maiestatis inter vos, quando contra Reges vestros, vicem Dei tenentes, ausi estis insurgere, iussa eorum contemnere, per fas & nefas summam viuendi libertatem vobis arrogando, vt neminem non solum in homines, sed etiam in Deum ipsum effusissimè peccantem captiuare liceret, nisi iure victum: ignari quod in manifesto crimine deprehensus reus per ipsam legem iam sit conuictus, nihilque amplius remanere, nisi vt eius delicta executioni mandentur. Et ecce dum impiissimi homines, hac licentiâ nimium abutentes, in iudicium etiam regijs mandatis vocati, propter conscientiam sceleris patrati venire renuunt, vt pœnas sanctitas euadant: cum omnibus Poloni nominis capitalissimis hostibus in perniciem Reip. & Ecclesiæ conspirant, hostem in viscera Patriæ introducunt, & omnia susque deque vertunt. At, hocine ius regis vobis proclamatum est à Deo per Samuelem 1. Regum 8. *Hoc erit ius regni, qui imperaturus est vobis: filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites & præcursores quadrigarum suarum.* En quanta potestas terrenis regibus conceditur in subditos. Et licet ordinariè loquendo, nemo debeat condemnari inauditus, nec etiam auditus, sed non conuictus, ex illo Deutor. 17. *In ore duorum vel trium testium peribit, qui interficietur.* Proinde etiam supremus Princeps, quamuis certus de crimine priuatâ notitiâ, non possit ordinariè condemnare reum, nisi citatum & auditum. Alioqui contra ius gentium aut naturæ auferret illi spatium defendendi se, armaque debita excuteret, vt palam haberetur in Clementina, Pastoralis &c. De crimine, inquit, graui delato: facultas defensionis, quæ prouenit à iure naturali adimi non valet, cum illa tollere Imperatori non liceat, quæ iuri naturali existunt. Caterum in extraordinarijs casibus, id obseruare supremus Princeps non tenetur, vt dum crimen est publicum seu flagrans, ideòque taliter deprehensum reum siue captum, potest mortis condemnare. Factum quippè notorium seu publicum, accusat illum, & suo testimonio conuincit, vt nullâ tergiversatione hoc declinare possit. Similiter quando est periculum grauis turbationis in Rep. si iuridicè contra reum procedere,

tur,

rit tunc si fieri potest summarie causa illius discuti debet. Et reuera si in illis, qui exitium Patriæ moluntur, captiuatio citationem anteciret, nusquam in tam miserabiles casus Patria præcipitaretur. Sed dum plebs Magistratibus, inferiores Ordines Senatoribus, hi Regibus pares in sua libertate esse volunt, extremam cladem & dolendam confusionem in Republica subsequi necessum est.

Ne verò id temerè asserere videar, testimonium ex sacris literis desumo, ex quibus liquido constat, quod Deus ita reges à suis subditis coli & obseruari voluerit, vt ne minimam quidem iniuriæ notam illis inferri sinat, illatâ verò seuerè, licet interdum serò vlciscatur. Hinc de Dauide legimus 3. Reg. 1. *Cum operiretur vestibus non calefiebat.* Vnde quæso tanta frigoris & algoris vis intimas se regis insinuat in medullas. Num quia iam senexerat? erat quippè tunc annorum circiter 70. Num quia de parentibus prouectæ ætatis genitus fuerat? erat enim inter fratres suos natu minimus. Num quia multum in prælio sanguinem ex susceptis vulneribus effuderat? & ideò necesse fuit vim caloris natui hebetari. Num quia viso Angelo, euaginatam contra Hierosolimam gladium vibrante, vt habetur 2. Reg. 21. nimio pauore turbatus fuerit, & exangui argenti que similibus usque ad finem vitæ remanserit? nihil horum: Sed respondet Lyranus ex Rabbi Salomone: *hoc, inquit, fuit in pœnam peccati, quo abscedit oram vestro Saul.* 1. Reg. 24. *Quandiu enim Saul in regno tolerabatur à Domino, David debebat eum reuereri: & quia in hoc irreuerenter se gessit ad ipsum, fuit pœnus pœnæ correspondente, vt vestibus non caleficeret.* Immo propter hanc vnicam irreuerentiam in Saulem commissam, plures alias multo atrociores pœnas subiit David. Miserat ille legatos ad Hannon Regem Ammonitarum, qui eum de parentis sui funere consolarentur. Quid verò Hannon? Legatos Davidis non hospitio excepit, sed ludibrio: nam illos mutilatis & præcis vestibus indecoros, & barbâ semisâ irridendos ad Davidem remisit. 2. Reg. 10. *Quorsum Deus permisit Dauidi tam atrocem pœnam inferri? Respondet Mendoza in 1. Reg. Vt illa Dauidi in Saulem irreuerentia (qualis qualis illa fuerit) talione compensaretur.* Sic plane, licet alia grauissima peccata tumultuarentur in Patria nostra, etiam in calum clamantia; quamdiu tamen throno regio debitus honor non denegabatur, eoque nostram impietatem tolerabat Dominus, sed postquam vicaria eius maiestas, vide-

ppp

licet; regia dignitas caput contemni, opprobrijs & conuictijs affici, deferri, noluit. iam Deus tam atrox peccatum impune in nostra Patria grassari. Hoc ergo graue crimen obiurgate in vobis Catholici, nec amplius eo Dei maiestatem offendi patiamini.

Hoc vobis inculcat illa solemnitas quam sacrum eloquium *encenia*, seu initia inscribit, quod nomen teste Caietano, lib. 12. cap. 12. significat *renouationem templi*, quam Iudæi annuatim Hierosolymis celebrabant, postquam sceleratissimus Antiochus templum illud sanctum profanasset. 2. Machab. 4. *Renouas hodie deuota Deo Christianitas templum hoc sanctum diuinis canticis, quod hostis omnibus barbaris crudelior, ita profanauit, vt videatis sanctificationem desertam, & altare profanatum, & portas excussas, & in atrijs virgulta nata, sicut in saltu, vel in montibus, & pastophoria diruta.* 1. Machab. 4. Sed cum & vosmetipsi sitis templum Dei, iuxta sententiam D. Pauli 2. Cor. 6. *Vos templum Dei estis, non minus solliciti esse debetis in mundanda conscientia vestra, sic vnumquemque hortatur Theophylactus in Catena D. Thomæ. Satagas, ait, tu quoque spirituales encenias tui templi celebrare, semper renouando teipsum, & ascensiones in corde tuo disponens.* Renouare debetis vestros culpatores mores, omnes simulates, omnes peruersas actiones, vt ab hinc nihil in vobis tam abominandum reperiat, quod ad ita seueram ultionem Deum prouocare possit.

Congregauit vos iam Deus, velut oues dispersas, confregit potentiam inimicorum vestrorum, eripuit de tyrannica oppressione, reduxit in ciuitatem, de qua pulsus eusque exulabatis gemebundi, sed auscultate quid seruandum vobis imperet Deus. Hier. 25. *Querite ciuitatis pacem, ad quam transmigrare vos feci.* Quid est æterne Deus? utique si nos reduxisti in ciuitatem, pacatam fecisti; quomodo ergo pacem ciuitatis querere debemus? Nodum ego soluiam, quantum Diuinissimus spiritus concesserit. Quia licet urbem hanc vobis restituit Deus, nondum tamen bellum finitum, nondum pax. Ad veram enim pacem requiritur vnitas religionis, vnitas fidei sanctæ: nam tunc primum Deus in regnis Christianis veram pacem firmat, vt habetur Psal. 67. *Deus in loco sancto suo; Deus qui inhabitare facit vnus moris in domo.* id est, vt exponit Sanctus Augustinus, vnanimis, vnum sentientes. Domus hereditaria Christi est regnum quodlibet Catholicum; in hac domo quamuis multi sine

& innu.

& innumerabiles populi, innumera gentes, necesse tamen est, ut tanquam vnus more inter se viuant.

Quomodo ergo in regno Poloniae pax vera esse potest, in quo multiplicatae sunt gentes, quae bella volunt perpetuo, in varias sectas regnum Christi eiusque fidem dirumpendo. Annon omnes Haeretici, sunt gentes bella volentes, homines gentilium ritu viuentes, cultui Dei inimici, auari, opibus Ecclesiarum inhiantes, & nunquam pleni, pacem Ecclesiae perturbantes, nec iure communi, nec sorte sua contenti. Hos Regius Vates à Domino petijt dissipari: *Dissipa gentes quae bella volunt.* Quomodo illi pacem seruare possunt, qui credere respuunt; quod Dei Filius factus sit verus & non figuratus homo? quod formam serui in se assumpserit? quod habitu inuentus sit ut homo: quod nostra assumpserit, ut sua nobiscum communicaret; quod nostram naturam in se accepserit, ut nos suae diuinitatis participes efficeret. Qui enim secus praedicant, qui Christum purum hominem fuisse dicunt, hi non euangelizant, non multa virtute praedicant; sed multis vitijs scatent, & multis erroribus orbem Christianum replent. Hi frustra de Christo inter se ipsos & cum Iudeis litigant: frustra tot verba effundunt, cum verbum vitae amiserint: frustra Messiam iactant, cum virtutem eius abnegant. Nunquam Deus sine verbo, nunquam sine Spiritu S. fuit. Quid Pater in Christo diligit, si eius pater non est? si sua in eo non habet? Quomodo pereum deificamur & beati reddimur, si ille Deus cum patre suo non est? si beatitudinis paternae confors non est? Quid est aliud diuidere Christum, quam ita praedicare Christum. Qui diuidit Christum Antichristus est. Antichristi igitur sunt, qui Christo Christum auferunt, nec aliud quidpiam agunt, nisi regna christiana perpetuo conturbare intendunt. En quam misera & prorsus arundinea pax regni istius, in quo Haeticorum, capitalissimorum Christi nominis hostium plena sunt omnia.

Sed est adhuc multo grauius quidpiam, quod regni istius pacem turbat, scilicet; immensa Iudaeorum multitudo. Interdictum est vobis Catholici per sacros canones, omne commercium, omnis conuersatio & cohabitatio cum Iudeis, ut potè cum gente Christo & eius semini inimicissima: hi enim singulis diebus infinitis prope maledictionibus Christianitatem impetunt, & in id toto pectore incumbunt, ut nomen Christi cum regnis Chri-

stianis penitus aboleant. Euentus veritatem hanc comprobauit: venit hostis ad expugnandam hanc regni nostri sedem, protinus Iudeis tanquam aptissimis, & ab ipsa natura ad omnes fraudes & astutias exercitatis instrumentis utitur. His exploratoribus secretissima quaque ciuitatis arcana hosti patefunt, per hos vrbes proditores quzruntur, & parantur. Ab his pulueris pyrij copia, plumbi aliorumque bellicorum instrumentorum, omnimoda, sufficientia hosti ministratur. Fit deditio vrbis, illico diripiuntur Ecclesiae Iudeis instigantibus, & absconditos thesauros (nihil quippe illos latebat propter nimiam cum Christianis, & quod maxime dolendum, etiam cum spiritualibus personis familiaritatem) prodentibus. Imponuntur ciuibz noua tributa, Iudeis vnusquisque, fortem, fortunas, opes, taxantibus. Ita ut in templis praeter nudos parietes, in ciuitate nihil praeter omnia squalida & vastata remaneret. Necdum satis, exigua militum manu Gubernator vrbis fretus erat, mox vbi fama percrebuit de nostro exercitu aduentante, sacramento militiae se obstringunt plusquam sexcenti Iudei, & hosti sua nomina subscribunt. Ab his sapius erumpentibus vastantur circumquaque christiana bona, & sanguis innocentissimus atrociter Iudaica manu funditur.

Pro Deum immortalem, quo audacia progressa est haec maledicta propago! ante vnus conspectum pueri, decem Iudei fugiebant; nunc vero generosissima quatuor pectora, veteranos illos bellatores, nobiles Polonos, quos Ottomanica potentia toties exhorruit, viperina soboles Iudaica furtiue & fraudulenter noctu adoriendo, penitus cum castris delere verita non est. Sed vestra culpa o Poloni id euenit; ita enim vestris privilegijs Iudeos onerastis, ut plane in eorum comparatione, Christiani vilissima mancipia reputarentur. Nam pro leuissimo vulnere Iudaeo qualicumque inflicto, non solum ipsi satisfacere, sed etiam Palatino grauem poenam soluere pauper Christianus per statuta regni adgebatur. Pro capite Iudei non solum poenam capitis, sed etiam confiscationem omnium bonorum, tam mobilium quam immobilium succumbebat Christianus: pro modica percussione Iudaei sine sanguinis effusione, cum non esset soluendo aere, corpore soluere debebat Christianus. Quodsi Iudaeus occidisset Christianum, auri sacra fames delictum compensabat. Vt testatur noster Herburtus pag. 236. Per leges regni, interdicta est Iudeis libera mercan-

Iudei
Christiani
capitales
talissimi
hostes.
Borum
fraus &
predatio
in regno
Poloniae.

Thesau-
ri Ecclesie
Iudeis
produntur.

Propter
conuictam
Mortem
Iudei
Iudei
Iudei

mercandi in omnibus rebus facultas, ut conitatur ex statutis regni. Tit: Iudaeus. nunc autem eo iam ventum erat, ut soli Iudaei omnes mercaturas peragerent, adempta Catholicis omni prorsus negotiatione; hinc ad summam inopiam redacti subditi, hinc oppida in villas, & ciuitates in oppida commutata sunt. Per leges regni declaratum est, Iudeos neque telonijs, neque vllis officijs praefici posse, cum Iuri diuino contrarium esse videatur, fatidam hanc gentem aliquibus honoribus & officijs inter Christianos fungi debere, ut refert noster Herburtus pag. 243. En quomodo à tuis statutis recessisti o Polonia? Et quis alius modernis temporibus vniuersa in toto regno telonia tenuit, nisi Iudaeus? quis salis aliorumque metallorum fodinas administrauit, nisi Iudaeus? quis villas, capitaneatus, per arendationes possedit, nisi Iudaeus? quis in longè lateque diffusa Russia arces sumptuosè edificatas inhabitauit, omnes cibos atque potus preparandi ius obtinuit, imò quod horret calamus referre, Ecclesias etià claudendi & aperiendi, sacra vasa ad Diuina peragenda concedendi potestatem penes se habuit, nisi Iudaeus? Ridebant hoc exterae gentes, neque satis poterant mirari, Deus ipse grauissimè hanc suam populi-que injuriam tulit, per intestina dissidia exorta inter vnus regni Prouincias futuram cladem vobis denuntians. Cum vero nihil his terroribus proficeret, permisit tandem, ut à Iudeis, (quos onerastis honoribus, capitaneos, S. R. M. Secretarios, teloniorum Administratores creastis, contra legum diuinarum, humanarumque praescripta) vobis grauissimum seruitutis iugum imponeretur.

O summam temeritatem & iniquitatem legum! Ex ordinatione gentilium. Principum Titi & Vespasiani, triginta Iudaei, vno denario vendebantur, teste Iosepho de bello Iudaico, quam maledictionem & vilitatis pretium ipsemet Deus tulit in eos. Deutor. 28. *Reduct te Dominus clavis in Aegyptum &c.* Vbi venderis inimicus tuis in seruos & ancillas & non erit qui emat. At verò in nostra Polonia vnus Iudaeus triginta Catholicis praenotatur. Et ideo nunc à Iudeis merito tantam patimini persecutionem: quia ut Deus olim propter peccatum Iudaeorum Ierosolymam dereliquerat: Ierem. 12. *Reliqui domum meam, dimisi hereditatem meam;* ita nunc propter eisdem, Rem publicam Poloniam in desolationem tradidit. Nam, per quae quis peccat, per eadem punitur. Sic quia per Iudeos euiscerastis vestram Patriam, depauperastis ciuitates, aggregastis nimium pauperes, vestris nunc ceruicibus insidiantes Iudeos habetis. Verum euigilate tandem aliquando Poloni, ne moueamini muneribus Iudaicis, plus habeat apud vos sanguis IESV Christi, quam maledictum Iudaeorum aurum, extirpate haec zizania, quae electum Dei triticum suffocant: proscribebte ex finibus regni probrosum Iudaismum, & omnem haeresein, ut in hoc regno Christi sint omnes populi vnus moris, vnus fidei, vnus religionis sanctae, & tunc primum, dabit vobis Dominus pacem firmam, victoriam de omnibus hostibus consummatam, magisque nouissimis Poloniis, quam primis benedicet.

30. Iudei
vno dena-
rio vende-
bantur.

Deut. 28.

Hier. 12.

INDEX LOCORVM SACRÆ SCRIPTURÆ, QVÆ IN HAC PARTE ELVCIDANTVR.

Prior numerus paginam, posterior columnam, litera locum columnæ indicat.

EX VETERI TESTAMENTO.

GENESIS.

Terra autem erat inanis & vacua. 212. 2. B.
Faciamus hominem ad imaginem & similitu-
dinem nostram. 42. 1. C. & 101. 2. A. & 106.
(1. D. & 129. 2. B.)
Vidit Deus cuncta quæ fecerat, & erant val-
de bona. 17. 2. B.

CAPVT. II.

Ædificauit Dominus costam, quàm tulerat de
Adam in mulierem. 468. 1. D.

CAPVT. III.

Inimicitias ponam inter te & mulierem. 28.
1. B. & 467. 1. C.
Fecit quoq; Dominus Deus Adæ & uxori eius
tunicas pelliceas. 41. 1. C. & 296. 2. B.
Collocauit ante paradisum voluptatis Cheru-
bim & flammeum gladium. 349. 2. B.

CAPVT. IV.

Nonne si bene egeris, recipies. 19. 1. A.
Omnis igitur qui inuenerit me, occidet me.
CAPVT. VI. (54. 1. A.)
Non permanebit spiritus meus in homine in
æternum. 25. 2. C.

Eruntque dies illius centum viginti annorum.
221. 2. C.
Videns autem Deus quod multa malitia homi-
num esset in terra, & cuncta cogitatio cordis in-
tenta ad malum omni tempore. 111. 1. D.

CAPVT. IX.

Maledictus Cham, seruus seruorum erit fra-
tribus suis. 18. 2. B.

CAPVT. XII.

Dic obsecro, quod soror mea sis, vt bene sit
mihi propter te. 226. 1. C.

CAPVT. XVII.

Cecidit in faciem suam, & risit. 297. 2. C.

CAPVT. XIX.

Respicienſque uxor eius post se, versa est in sta-
tuam Salis. 121. 1. B.

CAPVT. XXII.

Tolle dilectum filium tuum, quem diligis, &
offer illum mihi. 87. 1. C.

Benedicentur in semine tuo omnes gentes ter-
ræ, quia obediisti voci meæ. 100. 1. A.

CAPVT. XXVI.

Ne descendas in Ægyptum. 171. 2. C.

CAPVT. XXVIII.

Vidit in somnis scalam stantem super terram.
303. 1. C.

CAPVT. XLIX.

Pulchriores sunt oculi eius vino. 431. 1. A.
Sedit in forti arcus eius, & dissoluta sunt vin-
cula brachiorum & manuum illius. 425. 2. C.

EXODVS.

CAPVT. III.

Apparuitque ei Dominus in flamma ignis de
medio rubi, & videbat quod rubus arderet, &
non combureretur. 147. 2. A.

CAPVT. X.

Extenditq; Moyses manum in cælum, & fa-
ctæ sunt tenebræ horribiles in vniuersa terra Ægy-
pti tribus diebus. 410. 1. A.

CAPVT. XXI.

Si bos cornu percusserit virum, aut mulierem,
& mortui fuerint, lapidibus obruetur, & non
comedentur carnes eius. 111. 2. A.

CAPVT. XXXII.

Sine me, vt iratus conteram eos. 55. 2. A.

CAPVT. XXXIII.

Iam nunc deponere ornatum tuum, vt sciam
quid faciam tibi. 55. 2. B.

LEVITICVS.

CAPVT. I.

Vesiculam gutturis vel plumam, proijcies in lo-
co, in quo cineres effundi solent. 114. 1. D.

CAPVT. II.

Quidquid obtuleris sacrificij, sale condies,
nec auferes sal fœderis Domini tui de sacrificio
tuo. 119. 1. B.

CAPVT. XVI.

Murmurauit autem multitudo filiorum Israël
contra Moysen & Aaron. 147. 2. D.

DEUTORONOMIVM.

CAPVT. XXXIII.

Raræ sunt diuitiæ sine iniquitate. 116. 1. A.

IOSVE.

CAPVT. VI.

Sit ciuitas hæc anathema, & omnia quæ in ea
sunt Domino. 472. 2. D.

CAPVT. VII.

Vnus Achan tulit aliquid de anathemate, ira-
tusq; est Dominus contra filios Israël. 112. 2. C.

IVD.

Index Locorum Sacra Scripturae

IVDICA.

CAPVT. IV.

Stella manentes in ordine & cursu suo pugna-
uerunt contra Sisaram. 377. 1. A.

CAPVT. VI.

Fecerunt autem filij Israël malum in conspe-
ctu Domini, qui tradidit illos in manu Madian
septem annis. 109. 2.

CAPVT. I.

Domine Deus memento mei. 145. 2. D.

LIBER I. REGVM.

CAPVT. I.

Et ascendebat vir ille statutis diebus, vt ado-
raret & sacrificaret Domino. 104. 2. C.

CAPVT. II.

Non est sanctus sicut Dominus. 179. 1.

CAPVT. VII.

Deus scientiarum Dominus est, & ipsi prepa-
rantur cogitationes. 479.

CAPVT. VII.

Preparate corda vestra Domino. 456. 2. A.

CAPVT. VIII.

Ne cesses clamare pro nobis ad Dominum
Deum nostrum. 193. 2. A.

CAPVT. XV.

Nunc ergo vade, percutite Amalec, & demoli-
re vniuersa eius. 126. 1. B.

CAPVT. XVIII.

Percussit Saul mille, & Dauid decem millia.
130. 2. A.

LIBER II. REGVM.

CAPVT. XIII.

Inuenit eum leo in via, & occidit, & erat ca-
daver eius proiectum in itinere. 130. 1. C.

CAPVT. XVIII.

Ecce nubecula parua, quasi vestigium hominis
ascendebat de mari. 492. 1. D.

CAPVT. XXIV.

Tribus diebus erit pestilentia in terra. 255. 2. A.

LIBER III. REGVM.

CAPVT. VI.

Et fecit in oraculo duos Cherubim de lignis
oliuarum. 127. 2. A.

LIBER IV. REGVM.

CAPVT. II.

Fiat in me duplex spiritus tuus. 332. 1. A.

CAPVT. IX.

Ecce habitatio ciuitatis huius optima est, sed
aqua pessime sunt, & terra sterilis. 120. 2. A.

CAPVT. IX.

Hæcne est Iesabel. 197. 1. B.

LIBER II. PARALIPOMENON.

CAPVT. XXVI.

Non est tui officij Ozia, vt adoleas incensum
Domino. 123. 2. A.

LIBER I. ESDRÆ.

CAPVT. IV.

Hoc sæculum fecit Altissimus propter multos,
futurum autem propter paucos. 447. 1. A.

LIBER IVDITH.

CAPVT. IV.

Vixit mulier fecit confusionem in domo Nabu-
chodonosor. 33. 1. A.

LIBER I. JOB.

CAPVT. I.

Quadam die cum venissent filij Dei, & assiste-
rent coram Domino. 382. 2. D.

CAPVT. XX.

Ossa eius implebuntur vitijs adolentia eius.

CAPVT. XXXI.

Pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem
quidem de virgine. 186. 1. A.

CAPVT. XL.

Si habes brachium sicut Deus, & simili voce
tonas. 122. 1. D.

LIBER PSALMORVM.

PSAL. VI.

Et tu Domine vsquequò, convertere Do-
mine. 241. 1. A.

PSAL. X.

Dominus in templo sancto suo. 27. 2. A.

PSAL. XVIII.

Dies diei eructat verbum, & nox nocti indi-
cat scientiam. 230. 2. D.

PSAL. XXIII.

Deus in domibus eius cognoscetur, cum su-
scipiet eam. 161. 2. A.

PSAL. XXIII.

Attollite portas Principes vestras, & eleuami-
ni porta infernales. 124. 2. C.

PSAL. XXXIX.

In capite libri scriptum est de me, vt facerem
voluntatem tuam: Deus meus volui, & legem
tuam in medio cordis mei. 236. 1. D.

PSAL. XLVIII.

Homo cum in honore esset, non intellexit. 17. 2. D.

PSAL. XLIX.

Arguam te, & statuem contra faciem tuam.
413. 1. D.

PSAL. L.

Tibi soli peccaui, & malum coram te feci.
61. 1. B.

PSAL. LXII.

Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo. 162.

PSAL. LXVIII.

zelus domus tuæ comedit me. 121. 2. A.

PSAL. LXXI.

Posuerunt signa sua, signa, sicut in exitu supra
summum. 10. 1. C.

PSAL. LXXIV.

Etenim fœx eius non est exinanita, bibent
omnes peccatores terræ. 221. 2. A.

PSAL. LXXIX.

Omnia cornua peccatorum confringā. 35. 1. A.

PSAL. LXXX.

Tu fabricatus es auroram & Solem. 156. 2. A.

PSAL. LXXXIII.

Israël si audieris me, non erit in te Deus recens.
159. 1. C.

PSAL. LXXXIII.

Melior est dies vna in atrijs tuis super millia.
427. 2. D.

PSAL.

Index Locorum

PSAL. LXXXIV.
Benedixisti Domine terram tuam. 172. 1. D.
Veritas de terra orta est. 139. 2. D.
PSAL. CXV.
O Domine quia ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ. 134. 2. A.
PSAL. CXVIII.
Legem mihi constitu Domine. 207. 2. D.
PSAL. CXXXI.
Iurauit Dominus David veritatem, & non penitebit eum. 100. 1. B.
PSAL. CXLV.
Quorū filij sicut nouellæ plantationes. 90. 1. C.
LIBER PROVERBIORVM.
CAPVT. V.
Bibe miser ex tuis vasis aquam. 13. 1. A.
CAPVT. VIII.
Per me reges regnant, & legum conditores iura decernunt. 410. 1. D.
CAPVT. X.
Substantia diuitis vrbs fortitudinis ei. 420. 1. B.
Iustitia & veritas custodiunt regem, & clementiā roboratur thronus eius. 410. 2. D.
CAPVT. XXXI.
Fortitudo & decor indumentum eius. 169. 1. C.
ECCLESIASTES.
CAPVT. I.
Vanitas vanitatum & omnia vanitas. 427. 1. A.
CAPVT. V.
Est languor quem vidi sub Sole, diuitias custodi in malum possidentis eas. 83. 1. A.
Auarus non implebitur pecuniā, qui amat diuitias fructum non capiet ex eis. 427. 1. A.
CANTICVM CANTICORVM.
CAPVT. I.
Osculetur me osculo oris sui. 63. 2. A.
Trahē me post te, curremus in odorem vnguementorum tuorum. 200. 1. A.
Aperi mihi soror mea, murzulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento. 440. 2. A.
CAPVT. II.
En dilectus meus loquitur mihi. 233. 1. A.
Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. 271. 2. B.
CAPVT. IV.
Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua. 76. 1. D.
CAPVT. VI.
Pulchra vt luna, electa vt Sol. 475. 2. D.
Sexaginta sunt Reginae, & octoginta concubinae, & adolescentularū non est numerus. 473. 1. D.
LIBER SAPIENTIE.
CAPVT. XII.
Semen erat maledictum ab initio, nec timens aliquem, veniam dabis peccatis illorum. 25. 1. C.
Quis tibi imputabit si perierint nationes. 155. 2. B.

ECCLESIASTICVS.
CAPVT. I.
In circuitu suo pergit Spiritus, & in circulos suos reuertitur. 213. 1. B.
CAPVT. XI.
In filiis suis cognoscitur vir. 90. 2. A.
CAPVT. XIV.
Qui creauit me, requieuit in tabernaculo meo. 165. 1. C.
CAPVT. XV.
De absconditis tuis adimpleris est venter eorum. 435. 1. A.
Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. 424. 2. C.
CAPVT. XVI.
Non dicas a Deo abscondar, & ex summo quis mei memorabitur. 407. 2. A.
CAPVT. XXIV.
Thronus meus in columna nubis. 190. 1. A.
CAPVT. XXV.
Cohabitare leoni & draconi melius est, quam cum muliere mala & litigiola. 58. 1. D.
CAPVT. XXVI.
In duobus contristatum est cor meum, & in tertio iracundia mihi aduenit. 285. 1. C.
CAPVT. XXXIV.
Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi victimat filium in conspectu patris sui. 115. 1. B.
CAPVT. XLII.
Melior est iniquitas viri, quam mulier benefaciens. 28. 2. A. & 58. 2. A. & 337. 1. A.
ISAIA S.
CAPVT. I.
Heu consolabor super hostibus meis, & vindicabor de inimicis meis. 253. 1. D.
CAPVT. XIV.
In cælum conscendam, super astra Dei solium meum locabo. 84. 1. D.
CAPVT. XXI.
Onus deserti maris. 130. 1. A.
CAPVT. XXIX.
Populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longè est à me. 53. 1. B.
CAPVT. XXXIII.
Vbi est literatus, vbi legis verba ponderans? vbi Doctor paruulorum. 91. 1. C.
CAPVT. XLI.
Taceant ad me insulæ. 328. 1. D.
Viderunt insulæ & timuerunt. 238. 2. A.
CAPVT. XLVIII.
Exi à Babylone, fuge à Chaldeis. 103. 2. D.
CAPVT. LIII.
Abscessus est de terra viuendum. 466. 2. A.
Si posuerit pro peccato animā suam, videbit semen longæuum. 140. 1. A. & 105. 1. B. & 146. 1. A.
CAPVT. LXV.
Lupus & agnus pascuntur simul. 31. 1. A.

Sacra Scriptura

IEREMIA S.
CAPVT. II.
In alis tuis inuentus est sanguis pauperum. 115. 1. D.
CAPVT. XXXI.
In charitate perpetua dilexi te. 446. 1. A.
THRENI.
CAPVT. I.
Facta est quasi vidua Domina gentium sub tributo. 177. 1. C.
EZECHIEL.
CAPVT. II.
Calceauit te hyacintho. 2. 2. C.
CAPVT. IX.
A sanuario meo incipit. 114. 1. B.
CAPVT. XVIII.
Anima quæ peccauerit ipsa morietur. 413. 1. A.
CAPVT. XXVIII.
Tu signaculum similitudinis, plenus sapientia, & perfectus decore. 127. 2. C.
CAPVT. XXXIII.
Impietas impij non nocebit ei, in quacunque die conuersus fuerit ab impietate sua. 353. 1. C.
DANIEL.
CAPVT. X.
Cuius vox, vt vox multitudinis. 123. 2. D.
EX NOVO TESTAMENTO.
MATTHEVS.
CAPVT. I.
Iudas autem genuit Phares & Zaram de Thamar. 468. 1. A.
CAPVT. III.
Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. 181. 1. A.
CAPVT. V.
Si oculus tuus scandalizat te, erue eum. 265. 2. C.
CAPVT. VI.
Cum feceris eleemosynam, noli canere tubā ante te. 103. 1. A.
CAPVT. VIII.
At illi exeuntes abierunt in porcos. 424. 1. B.
CAPVT. X.
Et insurgent filij in parentes, & morte eos afficient. 16. 1. B.
Qui me confessus fuerit coram hominibus, confitebor & ego eum coram Patre meo. 40. 1. D.
Estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. 196. 1. A.
CAPVT. XI.
Regnum cælorum vim paritur, & violenti rapiunt illud. 20. 1. A. & 419. 2. D.
CAPVT. XIII.
Simile est regnum cælorum sagenæ missæ in mare, & ex omni genere piscium congreganti. 27. 1. A.
CAPVT. XVI.
Si quis vult venire post me, abneget semetipsum.

OSEA S.
CAPVT. II.
Sponsabor te mihi in sempiternum. 110. 2. B.
CAPVT. XIII.
Perditio tua Israel ex te, tantummodo in me auxilium tuum. 24. 2. C.
IONAS.
CAPVT. I.
Descendit ad interiora paui, & dormiebat sopore graui. 17. 1. A.
CAPVT. III.
Triduo & Ninive subuertetur. 54. 2. A. & 461. 2. A.
HABACVC.
CAPVT. III.
Cornua in manibus eius. 350. 2. B.
ZACHARIA S.
CAPVT. I.
Qui tangit vos, tangit pupillam oculi mei. 225. 2. A.
CAPVT. XI.
Assumpsi mihi duas virgas, vnā vocaui decorem, & alteram vocaui funiculum, & paui gregem meum. 371. 2. A.
ipsum. 429. 1. D.
CAPVT. XVIII.
Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. 296. 1. B.
CAPVT. XIX.
Diues difficile intrabit in regnum cælorum. 381. 1. C.
CAPVT. XX.
Potestisne calicem meum bibere. 84. 2. C.
CAPVT. XXII.
Amice quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem. 327. 2. C.
CAPVT. XXV.
Date nobis de oleo vestro. 335. 1. C.
Ite ad vendentes & emite vobis. 413. 1. D.
LVCA S.
CAPVT. I.
Ecce ancilla Domini. 134. 2. C. & 157. 1. A.
Exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. 484. 1. D.
Dispersit superbos, deposuit potentes & exaltauit humiles. 157. 1. C.
CAPVT. II.
Et pannis eum inuoluit. 183. 1. A.
Hoc vobis signum: inuenietis infantem pannis inuolutum, & positum in praesepe. 21. 2. B.
CAPVT. IV.
Dic, vt lapides isti fiant panes. 18. 1. B. & 82. 1. A.
CAPVT. X.
Neque virgam, neque baculum tuleritis. 145. 1. C.
CAPVT.

Index Locorum

CAPVT. XI.
Erat Iesus eiciens demonium, & illud erat mutum. 33. 1. A.

CAPVT. XII.
Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi accendatur. 138. 2. A.

CAPVT. XVI.
Recordare quia recepisti bona in vita tua. 82. 2. A.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ut cum defeceritis recipiant vos in aeterna tabernacula. 420. 1. C.

CAPVT. XVII.
Cum feceritis omnia, quae praecepta sunt vobis, dicite serui inuiles sumus. 18. 1. B.

CAPVT. XVIII.
Sinite pueros venire ad me. 128. 2. B.

CAPVT. XXII.
Qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium. 196. 1. B.

Quid dormitis? surgite, & orate, ne intretis in tentationem. 17. 2. D.

Osculo Filium hominis tradis. 239. 1. D.

CAPVT. XXIII.
Pater in manus tuas commendo spiritum meum. 225. 1. A.

Tenebrae factae sunt ab hora sexta usque ad nonam. 230. 1. A.

I O A N N E S.

CAPVT. I.
Et verbum caro factum est. 511. 1. A.

CAPVT. V.
Surge, tolle grabatū tuum & ambula. 399. 2. D.

Pater meus usque modo operatur, & ego operor. 15. 1. A.

CAPVT. VI.
Iesus ergo cum cognouisset, quia venturi essent, ut raperent eum, & facerent regem, fugit iterum in montem ipse solus. 486. 1. A.

CAPVT. VIII.
Qui sine peccato est vestram, primus in eam lapidem mittat. 70. 1. D.

CAPVT. X.
Et non peribunt in aeternum, & non rapiet eas quisquam de manu mea. 14. 2. A.

Ego & Pater vnum sumus. 14. 1. B.

CAPVT. XII.
Qui odit animam suam, in vitam aeternam custodit eam. 196. 1. D.

CAPVT. XIX.
Mulier ecce filius tuus. 2. 1. B. & 225. 2. D.

CAPVT. XX.
Ascendo ad Patrem meum & Patrem vestrum. 85. 2. D.

Nisi videro in manibus eius fixuram clauorum, non credam. 151. 1. A.

Currebant autem duo simul, & ille alius discipulus praecurrit Petro, & venit primus ad monumentum. 552. 1. C.

ACTVS APOSTOLORVM.

CAPVT. II.
Apparuerunt illis linguae dispartitae, tanquam ignis, seditque supra singulos eorum. 131. 2. A.

CAPVT. VII.
Intendens in caelum vidit gloriam Dei, & instantem a dextris Dei. 148. 1. B. & 186. 2. C.

CAPVT. IX.
Saul Saul, quid me persequeris. 225. 2. B.

CAPVT. XVII.
In ipso enim viuimus, mouemur, & sumus. 78. 1. A.

EPISTOLA B. PAULI AD ROMANOS.

CAPVT. VI.
Vetus homo noster simul crucifixus est, ut destrueretur corpus peccati. 133. 1. D.

Qui enim mortuus est, iustificatus est a peccato. 152. 1. A.

Gratia Dei est vita aeterna. 448. 1. D.

CAPVT. IX.
Miserebor cuius misereor, & misericordiam praestabo cuius miserebor. 446. 1. C.

Quid adhuc queritur, voluntati enim eius quis resistet. 24. 1. B.

Sustinuit in multa patientia vasa irae apta ad interitum. 24. 2. D.

CAPVT. XIV.
Tu quis es, qui iudicas alieni seruum. 69. 1. A.

EPISTOLA I. AD CORINTHIOS.

CAPVT. IV.
Sic nos existimet homo ut ministros Christi. 114. 2. D.

CAPVT. V.
Expurgate vetus fermentum, ut sitis noua conspersio. 456. 2. C.

CAPVT. VII.
Alligatus es uxori, noli querere solutionem. 37. 1. C.

CAPVT. XIII.
Videmus nunc per speculum & in enigmate, tunc autem facie ad faciem. 73. 1. A.

CAPVT. XV.
Primus homo de terra terrenus, secundus de caelo caelestis. 20. 2. B. & 97. 2. B. & 173. 2. D.

EPISTOLA II. AD CORINTHIOS.

CAPVT. V.
Charitas enim Christi urget nos. 16. 1. D.

CAPVT. XII.
Quoniam raptus est in paradysum, & audiuit arcana verba, quae non licet homini loqui. 76. 1. B.

EPISTOLA AD GALATAS.

CAPVT. II.
Qui dilexit me, tradidit semetipsum pro me. 191. 1. C.

EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAPVT. IV.
Viri diligite uxores vestras, sicut & Christus dilexit Ecclesiam. 119. 2. B.

EPISTOLA AD PHILIPPENSES.

CAPVT. II.
Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitra-

Sacrae Scripturae.

bitatus est, se aequalem Deo. 14. 2. C.

EPISTOLA AD COLOSSENSES.

CAPVT. I.
Adimpleo ea, quae defunt passionum Christi. 78. 2. D. & 335. 2. A.

CAPVT. II.
In quo sunt omnes thesauri sapientiae & scientiae absconditi. 20. 2. D.

EPISTOLA AD THESSALONICENSES. I.

Gaudete semper, sine intermissione orate, in omnibus gratias agite. 291. 2. A.

EPISTOLA AD TIMOTHEVM PRIMAM.

CAPVT. I.
Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quod Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. 295. 1. A. & 296. 1. B.

CAPVT. II.
Qui omnes homines vult saluos fieri. 133. 1. A.

Volo ergo viros orare in omni loco. 198. 2. D.

CAPVT. VI.
Radix enim omnium malorum est cupiditas. 265. 1. A.

Beatus & solus potens, Rex regum, & Dominus dominantium. 179. 1.

EPISTOLA AD HEBREOS.

CAPVT. II.
Nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abrahae. 107. 1. D.

CAPVT. III.
Moyse quidem fidelis erat in tota domo eius;

Christus vero tanquam filius in domo sua, quae domus sumus nos. 119. 2. B.

CAPVT. X.
Horrendum est incidere in manus Dei uiuentis. 354. 1. A. & 356.

CAPVT. XI.
Fide Iacob moriens singulos filiorum Ioseph benedixit, & adorauit vestigium virgæ eius. 439. 2. B.

EPISTOLA B. PETRI PRIMA.

CAPVT. II.
Vos genus electum, regale sacerdotium, gens Sancta. 107. 1. A.

EPISTOLA B. IOANNIS PRIMA.

CAPVT. III.
Omnis qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quia semen ipsius in eo manet. 151. 2. D.

Qui non diligit, manet in morte. 51. 1. A.

CAPVT. V.
Est peccatum ad mortem, non pro illo dico ut roget quis. 26. 1. C.

APOCALYPSIS.

CAPVT. VII.
Lauit nos a peccatis nostris in sanguine suo, & fecit nos regnum & sacerdotes Deo, & patri suo. 424. 2. A.

CAPVT. VIII.
Hi sunt, qui venerunt de tribulatione magna. 86. 1. A.

CAPVT. XII.
Signum magnum apparuit in caelo, mulier amicta sole. 162. 2. B. & 106. 1. A. 220. 2. A. 423. 2. B. 473. 1. A.

INDEX RERVM MEMORABILIVM.

Aron fabricando vitulum aureum non peccauit. 389. 1. C.

Abagarus Rex imagine Christi accepta, de graui morbo conualuit. 268. 2. D.

Abelson lapis mirabilis. 284. 2. C.

Abraham quare prohibuit, ne Isaac de filiabus Chanaanorum uxorem duceret. 477. 2. B.

Abimelech a frimina occisus. 33. 2. B.

Academia Cracouiensis constantia in repudiando illicito iuramento. 121. 2. C.

Academia Cracouiensis Professores de ciuitate ab hoste pulsi. 121. 1. D.

Achan combustus ob transgressionem diuini mandati. 20. 1. D.

Adamo cur Deus post creationem non benedixit. 28. 2. C.

Adamas quo magis ceditur, pulchrius splendet. 208. 1. D.

Adultis omnibus in Adamo lapsis, prouisa sunt sufficientia gratiae media ad salutem. 25. 1. C.

Agar quare in visione Angeli non est turbatus. 109.

Alexander magnus imaginabatur se ex dijs natum. 106. 2. D.

Aman super omnes principes eleuatus, postea suspensus. 82. 2. A.

Ambitio causa omnium malorum. 88. 1. A.

Amicitia duorum Philosophorum arctissima. 31. 2. C.

Amicitiae verae quinque conditiones. 241. 2. B.

S. Andreas non solum hominibus, sed etiam Angelis melior. 442. 2. A.

Angelus ante completa quatuor millia annorum a creatione mundi missus fuit ad Mariam. 221. 1. A.

Angelus Tobiae in persona hominis seruiuit. 135. 1. D.

Angelus quomodo Deo similis esse voluit. 1384. 1. A.

Index

- Angelorum custodiam adstant. 303. 2. B
Angelorum custodia circa homines quando incipit, & finitur. 23. 2. C
Angeli virgines maxime colunt. 450. 1. A
Ad Angelos spectat congregare homines in extremum iudicium. 23. 2. A
Animalia quare post peccatum non obediunt homini. 136. 1. B
Anima fidelis, ut dignum Deo habitaculum efficiatur, debet habere tres proprietates. 211. 2. D
Anima in purgatorio sunt certæ de sua salute. 363. 2. B
Animas in purgatorio demones non cruciant. 365. 1. D
Sancta Anna triplici corona protegit suos fideles. 93. 1. D
Sancta Anna patrociniū singulare in Germania cognitum. 93. 2. C
Sancta Anna meruit, ut omnium Christi sanguine redemptorum esset patrona. 96. 1. B
Sine patrociniū Sanctæ Annæ nemo tutò vivere potest. 97. 1. C
Antiphonam, Regina cæli, Angeli edocuerunt. 11. 2. C
Aquila ex omnibus aibus proles amans. 325. 1. B
Aquilæ pietas in parentes, & liberalitas in aues. 323. 2. A
In Arca fæderis tria fuerunt. Virga, legis tabula, & manna. 501. 1. A
Archimedis in Mathefi insignis peritia. 256. 2. D
Arrianorum error circa Christi diuinitatem. 14. 1. C
Aristoteles quomodo mortuus. 46. 1. A
Avaritia est omnium malorum origo. 293. 1. A
S. Augustinus primatum tenet inter Doctores Ecclesiæ. 217. 1. B
Auri tres gradus. 235. 2. B
- B**
Balsamo illinita defunctorum corpora, incorrupta permanent. 205. 1. B
S. Bartholomæus ante pellis detractionem, fustibus cæsus, & cruci affixus fuit. 206. 1. A
Bethsaimitæ quare ob conspectum Arcæ puniunt. 4. 1. A
- C**
Caiphas quare mortis sententiā tulit. 334. 2. D
Caliphas Rex propter auaritiā miserè periit. 116. 1. B
Caluinistæ negant bona opera esse necessaria. 346. 1. A
Camaldulenses si quo die tepidè orauerint, à sacro faciendo abstinere. 318. 2. C
B. Cantius semel Ierosolymam, quater Romam peregrinatus est. 503. 1. D
B. Cantius stipendia de sua professione in pau-
- peres conuertebat. 503. 2. B
Beati Cantij miracula recensentur. 506. 2. B
Capilli quid significant. 63. 1. B
Caroli quinti pulchrum stratagemā ad comprimendos rebelles. 340. 2. A
Castitatis conseruandæ duo impedimenta. 425. 2. A
Cædes horrenda ecclesiasticorum & secularium in Polonia. 112. 1. B
Cæli lumina execrantur impietatem hominum. 408. 2. A
Cham maledicatur à Patre. 18. 2. B
Charitas potest augeri in infinitum. 212. 1. D
Chimæ fabulosa origo, & portentosa compositio. 286. 2. B
Christus debet simul credi & Deus & homo. 22. 1. C
Christi magni consilij Angelus dictus. 73. 2. D
Christus est vnum eorum Patre, 48. 2. B
Christus totius ecclesiæ vestis. 48. 2. B
In Christo triplex scientia. 72. 1. B
Christus propter erigendum nos à miserijs, miser fieri voluit. 110. 1. D
Christum etiam posito peccato, non fuit necessarium incarnari. 155. 2. A
Christus ab instanti suæ conceptionis habuit regiam potestatem. 176. 1. C
Christus natus cur pannis inuolutus. 183. 1. A
Christus in monte propter nostram indigentiam orauit. 193. 1. B
Ad Christum ex triplici capite pertinet orare pro nobis. 194. 1. A
Christus est inappretiables margarita. 13. 2. B
Christus est patris æqualis in plena & absolūtā potestate. 15. 2. A
Christus recens natus à Beata Virgine adoratus fuit verā patriā. 257. 1. C
Christus tunicā à Beata Virgine confectā, toto vitæ tempore utebatur. 330. 1. B
Christus quare hiberno tempore nasci voluit. 512. 1. A
Christus cuius coloris vestimenta habuerit. 331. 1. A
Christus in absentia Beatæ Virginis Rex dici noluit. 487. 1. A
Christus per triduum Ierosolymæ mendicabat. 182. 1. A
Christus in Apostolos Iudam adsciuit, ut testem suæ sanctitatis haberet. 258. 1. A
Christus quare permisit, ut Petrus eum negaret. 487. 2. B
Christus noluit in canaculo capi. 493. 1. C
Christus in cruce matrem cur mulierem appellauit. 174. 1. D
Christus in cruce moriens firmavit nobiscum amicitiam. 241. 2. A
Christus in cruce cur latronem, & non Iudam proditorem ad se traxit. 242. 2. A
Christus in cruce titulum regis obtinuit. 248. 1. B

Rerum Memorabilium.

- Christus in cruce seueritatem exercere non potest. 253. 1. B
Christus quare non cum alio, sed cum latrone in paradysum descendit. 242. 1. C
Christi corpus cur in nouo sepulchro depositum. 481. 1. A
Christus cur primò Mariæ Magdalene apparuit. 78. 2. A
Christus ex cicatricibus suam diuinitatem probauit. 267. 2. A
Christus Angelis stipatus Sanctæ Catharinæ in carcere apparuit. 409. 1. B
Christi passionis meditatio omnes dolores alleviat. 248. 2. D
Christi vocatio cor mundum facit. 293. 2. A
Christi diuinitas ex eius humiliatione & exinanitione innotuit. 517. 1. A
Cherubim cur ante paradysum collocatus. 127. 2. C
Coniugium à iugo dictum. 37. 1. D
Corpora sanctorum martyrum sub Diocletiano 39. diebus insepulta iacuerunt. 111. 2. D
Cruci sanctæ debetur cultus patriæ. 246. 2. A
In cruce sancta de tribus debemus gloriari. 245. 1. B
Crux sancta ex quatuor lignis composita. 255. 1. D
Cupiditas humana insatiabilis. 13. 1. A
- D**
David nouem mensibus in adulterio permansit. 260. 2. B
Deus ex motu cælorum cognitus. 208. 2. A
Deus est mundi oculus. 407. 1. B
Deus per Angelos multa stupenda operatur. 23. 1. A
Deus cur in principio mundi masculum simul & feminam creauit. 27. 1. B
Deus sine meritis prædestinat, sed pro meritis gloriam dat. 133. 1. C
Deus quomodo vult omnes homines saluos fieri. 205. 2. C & 133. 1. A
Deus primò à Christo glorificari voluit. 247. 1. D
Deus tardus est ad puniendum. 5. 1. B
Deus neminem deserit, nisi prius ab illo deseratur. 25. 1. D
Deus tribus modis homines aspicit. 288. 1. B & 276. 1. A
Deus non tantum simultaneo, sed etiam præuio concursu, concurret cum creatura ad omnes eius actiones. 75. 1. B
Deus cur super Cherubim, & non super Seraphim sedet. 131. 2. B
In Deo duplex scientia. 408. 1. A
Deus hominem dupliciter custodit. 136. 1. A
In Deo attributum misericordiæ ante incarnationem non fuit completum. 182. 2. B
Deus duo comitia per totam mundi durationem celebravit. 106. 1. D
- Sub tempus iræ Dei, austerā pœnitentiā opus est. 267. 2. D
Deus nullo modo est causa peccati, nec author. 77. 1. A
Deus multiplicatis intercessoribus, facilius exoratur. 193. 2. A
Deus quare his temporibus vult nobis omnia deficere. 308. 1. A
Deus aliquibus in hac vita pœnam gehennæ infert. 316. 1. D
Deboræ fortitudo. 39. 2. D
Defunctis triplici de causa debetur honorifica sepultura. 360. 1. A & 368. 1. A
Democritus oculos sibi eruit. 391. 1. B
Demosthenes filij mortem plorans arguitur. 87. 1. A
Dies ad beneficia obtinenda, tam apud homines, quam apud Deum opportuna. 199. 1. D
Dilectio Dei super omnia, quomodo peccatorem iustificat. 55. 1. A
Diluium vniuersale propter impœnitentiam hominum fuit acceleratum. 1. 1. B
Diluij vniuersalis causa, incorrigibilis hominum malitia. 111. 2. A & 457. 1. C
Diuitiæ in perniciem possessoris asseruantur. 141. 2. A
Ob nimium dolorem multi derepente moriuntur. 45. 2. D
S. Dominicus de pectore æterni patris prodijt. 119. 1. C
S. Dominicus humeris ecclesiam sustentans, Innocentio tertio apparuit. 121. 1. D
Dominicani cur in sacrificio missæ sinistram manu corpus Christi sumunt. 122. 2. A
Supra caput S. Dominici Spiritus Sanctus apparuit. 131. 1. D
Dominij auium quomodo acquiratur. 10. 2. A
Draco poma Hesperidum & vellus aureum, custodiebat. 128. 2. A
- E**
Eboris proprietates quæ. 234. 1. A
Ecclesia quid sit. 111. 1. B
Quare Deus aliquando ecclesias sanctas hostibus in desolationem tradat. 113. 2. A
Ecclesiæ de malè quæsitis fundatæ ruunt. 116. 1. A
Ecclesiastica bona qui opprimunt aut rapiunt æternam damnationem merentur. 142. 2. A
Electio ad gloriam in quo sensu facta est ante præiusta merita. 414. 2. D
Elemosyna vnde vim habet redimendi à peccato. 136. 2. A & 149. 1. D
Elisei tempore ferrum natauit in aquis. 295. 2. C
Esau an sit saluatus. 24. 2. C
Ena ex duabus Adæ costis formata. 171. 1. B
Eucharistiæ sacramentum cur ante suam passionem Christus instituit. 151. 2. B
Episcopi in consanguineos prudenter & moderate liberales. 526. 1. A

Index

F
 Fabricij Romani virtus apud hostem. 437. 1. A
 Facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam quomodo intelligatur. 52. 2. B
 Femina insigni sapientia praeclara. 338. 2. A
 Femina ab omnibus vituperantur. 57. 1. D
 Fermentum & mel cur prohibentur in sacrificijs. 114. 2. C
 Fides Catholica in nullo casu licite negari potest. 137. 2. A
 Filiorum recta institutio meritoria apud Deum, & summe utilis. 90. 2. B
 Fons ad tentorium Alexandri erumpens, quid portendebat. 33. 2. C
 Fons in Sardinia fures prodebat. 382. 1. A
 Fontes duo in Boetia ad mercedem conferendam & obliuionem auferendam stupendi. 292. 1. A
 Fornacis Babylonica quanta flamma fuerit. 140. 2. A
 Fortitudo mulierum magna. 40. 1. A
 Fortitudinis duplex actus, aggredi, & sustinere. 145. 1. A
 S. Franciscus pari gratia sicut Adam donatus, & omnibus acceptus fuit. 309. 1. C D
 In B. Francisco nunquam appetitus reluctabatur rationi. 310. 1. B
 Franciscus praefertur Moyse, & D. Paulo. 108. 1. A
 Franciscus clare in hac vita diuinitatem Christi vidit. 314. 2. C
 Franciscus habuit quatuor facies. 321. 1. A
 Franciscus sedem Luciferi in caelo occupauit. 319. 2. A
 Francisci capilli ruinosam domum solidauerunt. 307. 2. A
 Francisci voci aues obediebant. 417. 1. A
 Francisci Religio pro stemmate vtitur quinque vulneribus Christi. 268.
 S. Francisci Ordinis multiplicatio ex concordia processit. 230. 1. D
 Franciscana Religio licet in summa paupertate, nusquam in necessarijs deficit. 263. 1. C
 Foundationes de male quesitis factae, non sunt durabiles. 14. 2. B
G
 Galbanus admiranda virtutes. 9. 2. D
 Gemma Cleopatra inestimabilis. 4. 2. C
 Gemmae quomodo in conchis marinis generantur. 434. 1. D
 Germania ante Lutheranismum inuicta extitit. 15. 2. D
 Gladius versatilis cur praeforibus paradisi positus. 126. 1. D. & 358. 1. D
 Gladio & potentia hostium fracta, & veritas comperta est. 209. 1. A
 Gloria aeterna continet in se respectum, & donum, & mercedem. 205. 1. A
 Gratia prima & principium meriti, non cadunt sub merito. 94. 2. C

Angratia sancta possit simul esse cum peccato. 152. 1. D
 S. Gregorius propter eliberatam animam Traiani, toto vitae tempore magnos cruciatus patiebatur. 373. 1. B
H
 S. Helena templum magnificum in monte Caluariae edificauit. 246. 2. B
 Haeresis Hungariam perdidit. 16. 1. A
 Contra singulas Haereses Deus viros doctos prouidit. 32. 1. D
 Haeresu tolerantia regnis affert ruinam. 316. 2. D
 Haeretici quibus de causis negant purgatorium. 357. 1. B
 Herodes a vermibus consumptus. 327. 1. C
 Homo ex se est insufficiens ad operandum salutiferum. 2. 1. A C
 Homo Dei totus esset debet. 10. 2. A
 Homo ex quatuor rebus superbire solet. 17. 2. A
 Ex parte hominis duo requiruntur, ut cum Christo ad se trahatur. 291. 2. A
 Hominis morientis horrendum exemplum. 197. 2. B
 Hominem esse iustum ante Deum, quid significet. 102. 2. D
 Hominum incorrigibilis malicia regna, & homines perdit. 111. 1. D
 Humanis carnibus vesci quando coacti sunt homines. 230. 1. A & 254. 2. A
 Humilitatis cultores eximij. 378. 2. A
 Homeris statua transeunte Alexandro cur subleuatur. 163. 2. A
 Ad honores alios respectu affinitatis promouentes, & Deo & Reipublicae iniuriam faciunt. 83. 2. A
I
 Iacob vidit Dei filium crucifixum. 148. 2. B
 S. Iacobus ab Herode Agrippa in Hispania gladio occisus. 85. 1. B
 Ieiunij magna efficacia. 461. 1. A
 Iesum querere quid sit. 15. 2. B
 Ignis naturalem inimicitiam cum sale gerit. 125. 2. A
 Imago Dei homini communicata in quo consistit. 42. 1. B
 Imagines in pectore Margaritae de castello tres reperiuntur. 98. 1. B
 Per imaginem B. Virginis discordia inter principes sedata. 18. 2. A
 Immaculatae conceptionis festum B. V. Mariae a temporibus Apostolorum celebrari capit. 465. 1. A
 Incarnationis motuum fuit imago Dei in homine corrupta. 518. 1. A
 Incarnatio maximum bonum naturae assumpta. 509. 1. B
 Incarnatio non fuit simpliciter necessaria. Ibidem
 Incarnationis cognitio praesupponit cognitionem Trinitatis. 515. 2. B
 Iudas

Rerum Memorabilium.

Infallibilitas vocationis efficacia, fundatur in mensura, numero, & pondere. 264. 1. C
 Infans in utero matris omnia membra simul complicata habet. 8. 2. A C
 Cum infidelibus illicita conuersatio. 138. 1. A
 Innocentia primorum parentum quatuor praerogatiuas habuit. 309. 1. A
 S. Ioannes Euangelista quadruplex martyrium subiit. 545. 1. C
 S. Ioannes adhuc in utero matris ratione utebatur. 7. 1. B C
 Ioseph cur alijs fratribus magis a Patre diligebatur. 438. 1. A
 Iudas in vltima cena Eucharistiam non sumpsit. 462. 1. C & 488. 1. D
 Iudas damnatus, quia sub patrocinio B. Virginis non fuit. 2. 2. A C
 Iudei cur negant Christum esse Deum. 21. 1. B
 Iudeorum stultus error circa personas diuinas. 191. 2. B
 Iudei decem specialia beneficia a Deo acceperunt. 157. 2. C
 Iudeorum sexcenta millia ex Aegyptoeducta sunt, non computando faminas & pueros. 343. 1. D
 Iudeorum inaudita crudelitas. 373. 2. B
 Iudeorum summa ingratitude & rabies contra Christum. 158. 2. B
 Iudei ob blasphemiam in Christum, regno pulsi & dispersi. 158. 2. D
 Propter Iudeos pax in regnis Christianis esse non potest. 574. 1. D
 Iudei Christianis capitalissimi hostes. 574. 2. A
 Iudeorum frans & proditio in regno Poloniae. 574. 2. A
 Iudei thesauros Ecclesiae produnt. 574. 2. A
 Propter conuenientiam Magnatum Iudei insolent. 574. 2. C
 Per leges regni interdicta Iudeis libera mercandi facultas, telonia, & omnia officia. 575. 1. A
 Iudei 30. vno denario vendebantur. 575. 2. A
 In iudicio extremo Arca, & crux sancta comparebunt. 250. 1. A
 Iudiciorum duo subsellia apud Romanos. 251. 2. A
 Iulius Caesar viginti quinque pugionibus in senatu confossus interiit. 80. 2. C
 Iustificatio peccatoris in tribus consistit. 152. 1. B
 Iustificatio peccatoris difficilius creatione. 65. 2. A
 Iustitiae originalis triplex effectus. 309. 2. D
L
 Lachrymarum poenitentia efficacia. 59. 4. A
 Laureola martyrij in duobus consistit. 40. 2. B
 Laureola in caelo tres. 40. 2. A
 Prae nimia letitia multi mortui. 46. 1. B
 Leo solo rugitu animalia capit. 101. 1. C
 Leo maxime ignem timet. 480. 1. C
 Leo Gallum album mirum in modum portimescit. 557. 2. C
 Q q q 3

Leonis stratagema ad eludendos venatores. 518. 1. D
 Liberalitatis vere, quinque, conditiones. 463. 1. A
 Lochi vxor cur instauram Salis versa. 373. 2. D. & 121. 1. B
 Lumen ad generationes necessarium. 1. A
 Quid per luminare maius & minus in scriptura intelligatur. Ibidem. C
M
 MARIA Virgo ab instanti conceptionis fuit Regina. 176. 1. A
 MARIAE nomen quid significat. 231. 1. D
 MARIA Virgo illucescente aurora nata est. 229. 1. B
 MARIA Virgo in domo Zachariae canonizata. 5. 1. A
 MARIA Virgo cur turris appellata. 41. 1. A
 MARIAE Virginem triplex generatio, diuina, Angelica, & humana, beatam praedicat. 11. 1. D
 MARIA Virgo vestem Ildephonso tradidit. 48. 1. D
 MARIA Virgo cum infante IESU, a bono latrone in itinere defensa. 187. 2. B
 MARIA Virgo quomodo cooperabatur Christo in redemptione mundi. 42. 2. C
 MARIA Virgo morienti Christo a sinistris assistit. 187. 2. D
 Ad MARIAE Virginem in maximis periculis recursus patet. 46. 1. A
 MARIAE Virginis patrociniū etiam damnati sentiunt in inferno. 169. 2. A
 Ad MARIAE Virginem facilius accessus, quam ad IESUM. 469. 1. A
 Per MARIAE liberatus, qui se demoni tradiderat. 164. 2. D
 MARIA Virgo in glorioso corpore assumpta est in caelum, ut mitiget furorem Dei. 169. 2. A
 Die Assumptionis Beatae Virginis MARIAE, multae animae de purgatorio liberantur. 169. 1. C
 MARIA Virgo triplici aureola donata est in caelo. 191. 2. A
 MARIA Virgo peculiarem Hierarchiam in caelo constituit. 190. 1. A
 Maria Magdalena tribus vicibus a Christo laudata. 56. 1. D
 Maria Magdalena Angelos psallentes audiuit. 67. 1. C
 De capite Mariae Magdalene vitis germinauit. 68. 1. B
 S. Margarita in Christi confessione immobilis. 38. 1. B
 Margaritae e rore caelesti generantur. 35. 1. C
 In magistratu constitutus, priuatum commodum quarens, Dei ordinationem contemnit. 178. 2. A
 Medicamenta animalium. 101. 1. D
 Melchisedech primus fundator urbis Hierosolymae. 387. 2. D
 Michael

Index.

Michaël cum Gabriele sunt supremi ex ordine Seraphinorum. 301. 1. C
Miles ex præscripto Ducis omnia facit. 208. 2. A
Militum magna insolentia. 374. 2. A
Militis post mortem apparitio horrenda. 374. 1. C
Minerva cur in cælo locus denegatus. 418. 1. C
Moses quomodo voluit deleri de libro vitæ. 412. 2. B
Mulierem nudam videre datâ operâ, est peccatum mortale. 129. 1. A
Mulierum cupiditas insatiabilis. 62. 1. A
Muneribus corrumpi turpe. 39. 1. C
Mustela quomodo insidietur serpenti, & eum interimat. 195. 1. C

N

Natiuitas Christi superat incarnationē. 522. 1. A
Nix est symbolum lætitiæ. 134. 1. A
Nobilitas inter bona temporalia præstantissima. 483. 1. A
Nobilitas duplex, & in quo consistat. 108. 1. C
Nuptiæ secundæ vituperabiles. 36. 1. B

O

Oculus dexter & sinister, quid significent. 39. 2. B
Odium naturale inter Draconem & Elephantum. 235. 1. A
Odium proximi ad mortē æternā ducit. 26. 1. C
Omnipotentia non potest communicari creaturæ formaliter. 306. 2. A
Opera misericordiæ à peccatore facta, quomodo conducant ad remissionem peccati. 521. C
Inter opera nostra meritoria, & gloriam æternam datur proportio. 414. 1. D
Oppressio cleri & ecclesiarum maximum scandalum. 389. 2. D
Oratio efficax ad impetrandum, qualis esse debeat. 52. 1. B
Modus orandi Christi & Sanctorum est diuersus. 336. 2. B

P

Pharao per ranas punitus. 18. 2. C
In paradiso nullus fuisset dolor in partu. 224. 2. D
Inter paradysum & ecclesiam Christi similitudo. 127. 1. A
Parentum amor in filios quantus. 80. 1. A
Cur pater magis diligat filium, quam filius patrem. 87. 2. A
Pantheram cur animalia turmatim sequuntur. 256. 1. A
Die conuersionis S. Pauli viperæ & Serpentes nullibi nocent hominibus. 218. 2. C
S. Paulus Eurychū mortuū suscitauit. 225. 2. B
Pauper est cælum & sedes Dei. 149. 1. B
Peccator est omnium belluarum congeries. 130. 1. D
Peccatoris iustificatio consistit in detestatione

peccati, summa Dei dilectione, infusione gratiæ, & expulsiōe peccati. 51. 1. D
In peccatore ad iustificationem sex conditiones requiruntur. 78. 1. C
Peccatum originale in conceptione B. Virginis locum non habuit. 100. 1. D & 437. 1. B
Peccatum tripliciter enecatur. 283. 1. A
Peccatum carnale & odium proximi, maxime hominem separant à Deo. 25. 2. A
Peccatum carnale causa diluuij vniuersalis. 252. 2. D
Peccatum dentes habet. 71. 1. A
Peccata per pœnitentiam verè eradicantur: secus opera meritoria. 74. 2. A
Peccandi inueterata consuetudo. 104. 1. B
S. Petrus in vltima cœna quare non audebat ipse Christum interrogare de Proditore. 552. 2. D
Philosophorum veterum vita, eremitica similis. 82. 1. B

Pœnitentia in duobus consistit. 61. 1. D
Pœnitentiū insigne, peccavi, dixi, feci. 61. 2. A
Phoenix sexcentis annis viuit. 321. 2. C
Poloniæ encomia & calamitates. 177. 1. D
In Polonia propter hæreses perpetua bella & discordia. 16. 1. A
Pro Polonia supplicationes Romæ iussu summi Pontificis factæ. 178. 1. A
Potestas regia quatuor titulis Christo debetur. 221. 1. A
Non omnis acceptio potestatis facit inferiorem. 15. 1. D
Propheta quid sit. 70. 1. B
Propheta non omnia sciunt. 69. 2. A
In Propheta requiritur vitæ probitas & scientia. 72. 1. A
De proximo semper bene iudicandū. 68. 2. C
Prudentiæ quanta necessitas. 195. 1. A
Purgatorium duplex commune, & particulare. 369. 2. D

R

Ranis puniti Egyptij ob turpitudinem vitæ. 129. 1. D
Rebecca cur camelo vecta ad Isaac, & cur illo viso pallio se operuit. 110. 2. D
Regina in sua coronatione super tribus conditionibus iurat. 177. 1. A
Discrimen inter regna catholica, & regna infidelium. 333. 1. A
Regum splendor & potentia faciliè euanescent. 423. 1. A
Religio sancta est regnorum custodia. 15. 2. C
Religio Canonicorum Regularium in viginti quatuor senioribus figurata. 218. 1. B
Religiosi insulis similes. 328. 1. D
Risus nascentis infantis lenitatem præfigit. 6. 2. C
Romani propter amorem patriæ, totius mundi Domini facti. 175. 1. B
Roma-

Rerum Memorabilium.

V

Romanorum mos in sacrificijs offerendis. 92. 1. C

S

Sacerdotes cur stolâ collo imponunt. 449. 1. A
Sacerdotij excellentia triplex. 388. 1. A
Sacerdotum & Religiosorum dissolutio regnis perniciofa. 112. 1. C
Sacrificium vt sit Deo gratum, debet habere celeritatem & gratiam. 18. 1. C
Sal alius est cœlestis, alius terrestris. 119. 1. A
Salis effectus & virtutes admirandæ. 120. 1. C
Salomonis prudens iudicium. 208. 2. D
Samson cur faces ad caudas vulpium alligauit. 159. 1. B
Samsonis potentia & impotentia. 210. 1. A
Sancti pro nobis intercedunt. 333. 1. A
Sapiens naturali iure est Rex. 81. 1. C
Sapientia per mercurium in terras delata. 99. 1. B
Saul ob defectū humilitatis damnatus. 318. 1. D
Scapulare efficax ad vincendos hostes. 43. 1. A
Scapulare ad omnes morbos efficacissimum remedium. 44. 2. D
Scapularis deuotio quando & à quo approbata. 44. 1. A
Scapularis deuotio populo Christiano proficua, & Deo gratissima. 43. 2. C
Scholæ antiquæ inuictam & florentem Rem publicam faciunt. 91. 2. C
Scholas publicas primus Salomon Ierosolymis erexit. 217. 1. A
Sepultura mortuorum magni meriti apud Deum. 135. 1. A
Serpens in gutture venenum aseruat. 195. 1. C
Seruitus omnium malorū grauissima. 135. 1. A
Simeon in templo Christum inuenit. 194. 2. A
Sisara à muliere interfectus. 40. 1. A
Smaragdus symbolum castitatis. 405. 1. B
Somnolentia abiectos homines inuadit. 16. 1. D
Spiritus Sanctus quare vocatur Spiritus veritatis. 517. 2. A
Scruthio fatum suum deserit. 164. 2. C
Studiofi tria requisita. 549. 2. D
Studiofi quare Beatam Catharinam sibi in patronam deprecant. 419. 1. A
Suecorum tyrannis Cracouiæ. 121. 1. B

T

S. Theclâ leones attingere nō sunt ausi. 29. 2. B
Telonij officium periculosum. 288. 2. D
Terra in hoc mundo alia est sublunaris, alia cœlestis. 20. 2. C
Theresia Sancta contra Lutheri errores pugnavit. 33. 1. B
Thesauri alij cœlestes, alij terrestres. 20. 2. A
In triumphis Romanorum quæ pompa, & quantus apparatus. 188. 1. A
Tyrannis inaudita ab hostibus in Polonia facta. 110. 1. A

A. M. D. G.

Vdonis Episcopi libidinosè viuētis horrendum exemplum. 201. 2. D
Vesicula & plumæ auium, cur immolari prohibentur. 114. 2. D
Vestis peregrina quid sit. 47. 2. A
Vestium origo à peccato. 46. 2. B
In vsu vestium quomodo peccatum committitur. 47. 1. C. & 326. 2. A
Victores facti patrocinate B. Virg. 187. 1. D
Videre posteriora Dei quid sit. 135. 2. C
Viduarum status miserabilis. 177. 1. B
Vigilantia in quonam consistat. 17. 1. D
Vindicta cupiditas in muliere quanta. 28. 1. A
Vinum fuit causa amittendæ Virginitatis filibus Loth. 183. 2. C
Virga amygdalina imperij significat. 501. 1. B
Virga Moysis ad patranda miracula potens. 43. 1. A
Virgo MARIA triplici de causa inimicitias gerit cum Diabolo. 557. 1. A
Virgo MARIA circa sexagesimum annum suorum parentum nata. 219. 2. B
Virginis MARIE corpus in instanti formatum. 219. 2. A
Virgo MARIA sine dolore matris nata est. 224. 2. A
Virginis Beatæ parentes cur in Scriptura Sacra recensentur. 92. 2. C
Virgo MARIA cur potius creata, quam genita dicatur. 220. 1. C
Virgo Beata meruit circumstantias Incarnationis. 94. 2. A
In imagine Beatæ Virginis velum Constanti-nopoli portentosum. 225. 1. B
Virgo quedam Sancto Martino ostium aperire noluit. 186. 1. C
Virginis cuiusdam Antiochenæ heroicum factum, & concertatio cum milite de martyrio. 29. 2. D
Virginitas auro assimilatur. 37. 1. B
Virginitas coniugio præfertur. 37. 1. A
Visitationes Sanctorum multa beneficia conferunt. 11. 1. B
Visus alijs sensibus præstantior. 72. 2. C
Vita contemplatiua in quo consistat. 73. 1. A
Ad vitæ conseruationem tria requiruntur. 334. 1. D
Vltio de Rege per pomum sumpta. 161. 1. A
Vnitas quid sit. 13. 2. D
Vniuersitas in regno Poloniæ cur solum vnica. 505. 2. B
Voluptas carnis quanta mala inducat. 82. 1. C
Vsurpare aliquid de rebus Deo dicatis, graue peccatum. 113. 1. C

Z

Zacharias fuit Sacerdos. 4. 2. C.

D. G.

